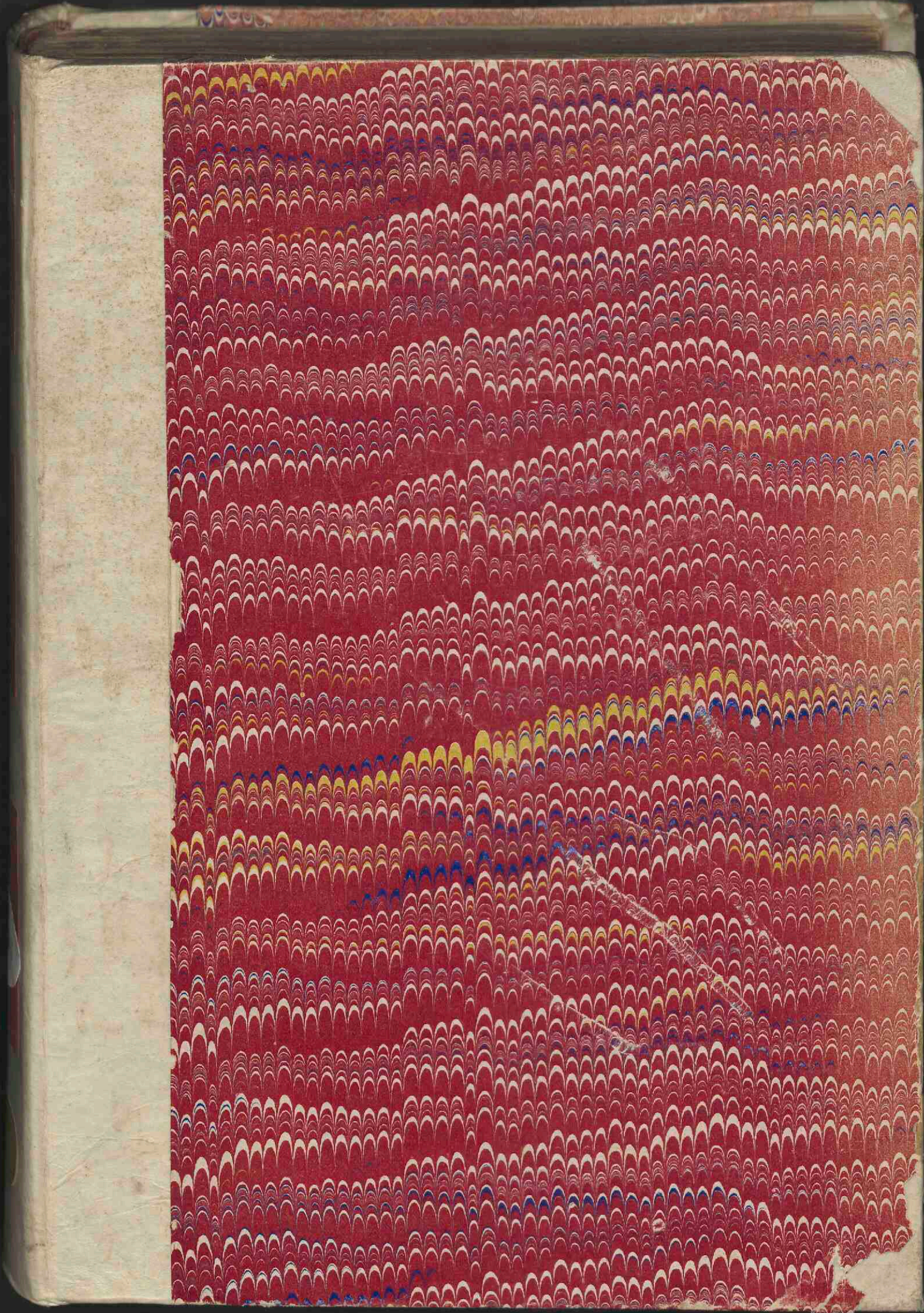

Expositio in psalterium

<https://hdl.handle.net/1874/348128>

Kast 110

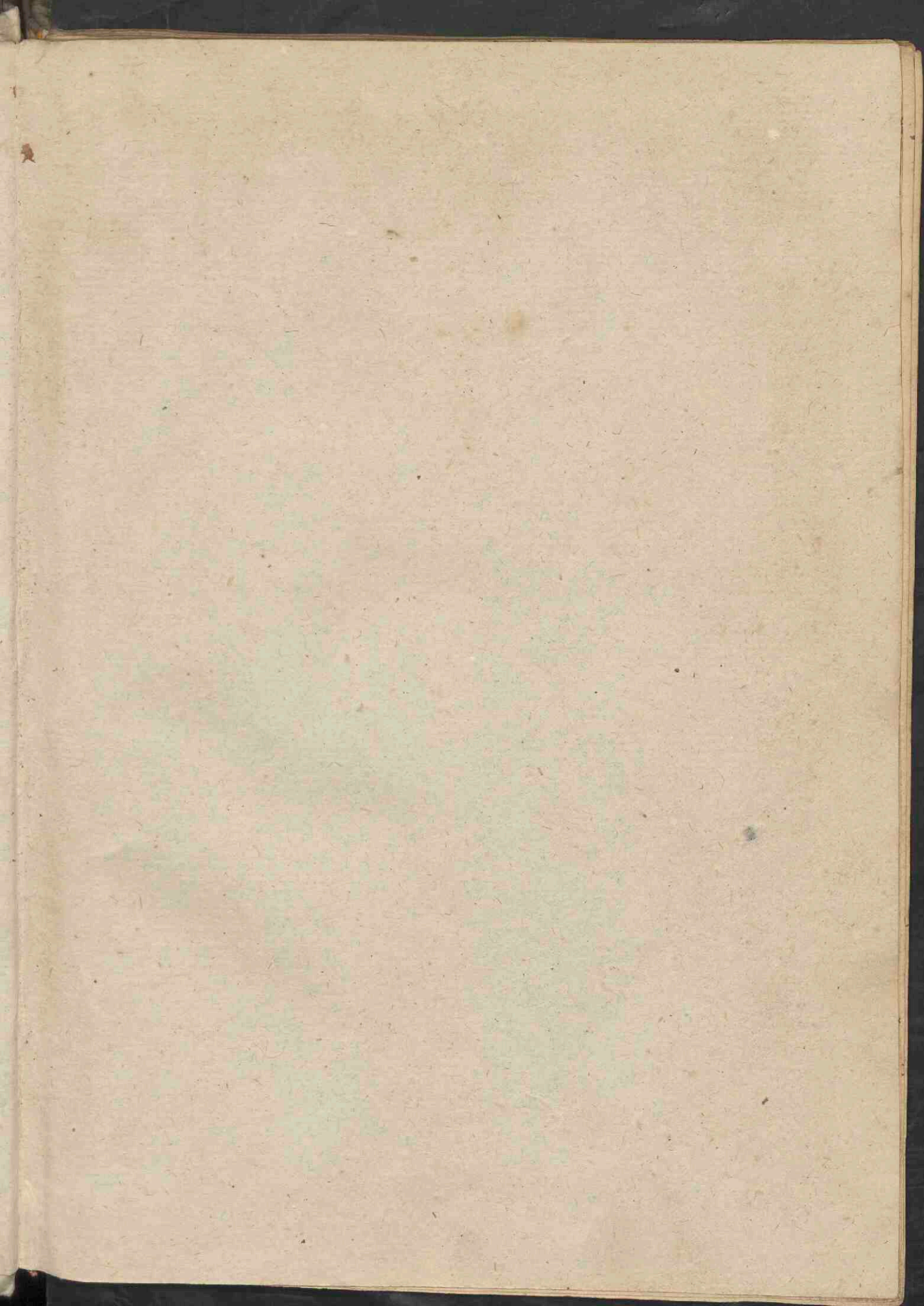
Pl. F N°. 26

498. Ludolphus de Saxonia (Carthusiensis), Expositio in psalterium. [Acc.] Fra. Petrarca, Psalmi confessionales. [Spiers, Pt. Drach na 1 Jan. 1491]. 2o. 110. F. 26

Typen 10, 11, 13. — HC* 10304. — BMC II p. 497. — Holtrop II 747. — Pr. 2381.

Op het titelbl.: „Monasterii S. P. Augustini Mosae Traiecti” en „bibliothecae augustinianae mosae traiectionis”. Daaronder: „Lucas Constantinus.

498 Dominus mihi adiutor”... Daaronder (in rood): „J. F. Joyngne”. Daaronder: „Superiorum permissu me utitur fr. Aegidius Graven conventus Traiectionis”.

Monasterij S. p. Augustini Mosae-Fraictensis

BiBliotheca augustinianae mosae

Fraictensis

~~In~~ ~~ma~~ ~~Constantin~~
~~Int~~ ~~ing~~ ~~ad~~ ~~int~~

In nomine

**Expositio Ludolphi carthu
siensis in Psalterium: qui
et auctor fuit vite christi.**

Superiorum permissu me videtur

Fr. Agidius Grauen

Conventus Fraictensis

Jacobus vimpfelingus Sierstatensis Uniuersis optimarum
litterarum cultoribus felicitatem

Ludolfus Saxo sacratissime religionis carthusiensium apud nobilem Argentinam Alumnus: pspicacissimo ingenio: exactissima diligentia: cumulatissima doctrina: suauissima nobilissimaque lucubratione: Dauidicorum carminum interpretatione enucleatissime complexus est: adeo ut haud facile ceteris (cum eorum uenia loquar) qui ante eum in eisdem psalmos expositiones tradiderunt minus uile ecclesie fructum indicandus sit attulisse. Alii se se peros Dauidice lingue diligentissimos interpretes Hieronymum Augustinum Cassiodorum Petrum Lombardum: et quotquot huic labori insudauerunt non modo uidit et legit: sed et sententias eorum tanquam amenissimos flores et quam uilissima grana sapienter ac compendiosius introseruit. In primis quid sibi tituli uelint: quid argumentum et materia: quid intentio: quid sententia generaliter et speciatim praesferant: ita breuiter et aperte determinat: ut uix simile legas: qui sub psalmorum umbra: eternam temporalis Christi natiuitatem: uite sanctimoniam: persecutiones: tormenta: mortem ac resurrectionem ceteraque id genus mysteria tam luculenter diseruerit et explicarit. Ipsos quoque uersus qui nonnunquam uidentur in cortice: nequaquam sibi inuicem coherere: subtilissimis coniectanturum glossarum uinculis scitissime peritissimeque iungit et continuat: Ad calcem denique psalmi cuiuslibet deuotam concinnamque et ipsi psalmo consonam orationem obseruare curiosos superaddit: Neque nimium littere quae occidit deditus est: nec typicis ita sensibus innititur ut litteralem neglexisse uideatur: sed quaecumque sensum magis ad rem accommodatum utilem ac necessarium praesentit: eum caute sollicitus et religiose persequitur. Nec tam accurata sacratissimorum mysteriorum elucidatione contentus fuit: nisi etiam intimo quodam maxime deuotionis ardore: humana sum corda rape et uehementer inflammare conaretur: Quippe qui non solum symbolice et litteratorie (quam scholasticam aut speculatinam uocant) praedoctus: sed et mystice theologiae quam exquisitissimus fuit: Quod si nostro testimonio candide lector: huius psalmorum interpretationis excellentia tibi persuasa non fuerit: periculum facito ex altero quodam libro dulcissimo prestantissimoque: cuius idem noster Ludolfus auctor est: quem uitam Christi titulo insigniuit. Offendes nimirum singularem doctrinam deuotissimi patris: et re ipsa comprobabis Ludolfum nulla priuata laudatione nunc indiguisse. Inde nostro tandem saeculo (quo tot obstrusa et abdita diu uolumina in lucem prodeunt) miserta plurimum diuina benignitas: nequaquam passa est hoc Ludolfi saluberrimum opus: cum magno religionis nostrae discrimine iunctius latere: aut forsitan obliterari. Ex Spirio Kln. Januarij. Anno uirginis partus. MCCCXCI.

In prologo describuntur

Laudes et salutare psalmorum effectus.
Utilitas intelligentie eorum.
Utilitas deuote eos legentium et decantantium.
Pericula in deuote legentium aut decantantium psalmos.
Tituli ratio.
Librum esse unum duntaxat.
Dauid auctorem fuisse. non Asaph: Ydum et ceteros.
Numerus psalmorum. et mystica eius numeri significatio.
Modus procedendi. et de quadruplici sensu.
Cur psalmi in ecclesia frequentantur.
Utilitas et effectus cantus vocalis.
Modus psallendi.
Attentio inter psallendum quam utilis sit uiris ecclesiasticis.
Ad orationem qualiter homo se debeat preparare.
Orationis instantia et sedulitas.

In ipsa expositione: Verba psalmorum signo Parenthesis includuntur ut seruantur ab alijs nec tamen truncata ut facilius legas.

Sicut olim mā

na habuit delectamentum et
omne saporem suauitatis: sic
carmen huius libri habet o-
mnem spirituale documentum et est

pueribile ad omnem sensum cuiuslibet inten-
tionis. Cum in choro canit: tunc sunt verba
ecclesie dei laudantis. Cum a iustis canitur:
tunc sunt verba gratias agentis. Cum a pecca-
tore recitatur: tunc sunt verba veniam deprecanti-
tis. Cum per defunctos decantatur: tunc sunt ver-
ba anime desupplio ad deum clamantis. Et quo-
cumque se intentio canentis peruertit: mor se sen-
sus huius libri affectui canentis performatur.
Cum benedicente benedicit: cum maledicente ma-
ledicit. benedicit membra christi: maledicit me-
bra diaboli. Utile autem et salubre est intelli-
gere: quod nunquam cessamus decantare. Auger quod
per deuotionem intelligencia et dum intelligit
quod cantatur: mens per intellectum obligata non
euagat. Intellectus quoque cantantium menti chris-
tum in singulis psalmis facit presentem. quem
dum intellectum et ore decantant: perculdubio
attentius amant. Dum cogitas psalmos chris-
tus in mente tua est. Dum ore decantas chris-
tus in ore tuo est. Dum meditaris psalmos:
hunc ex meditatione capies fructum: ut in ipsis
tibi vtriusque occurrat testamentum. Psalmorum
deuotio presentiam christi conciliat. Angelorum
per gratulationem generat. ignitos mentis affe-
ctus suscitatur: mala purgat: demones superat.
gladio spiritus quod est verbum dei: quod deuotiones
psallentium sustinere non possunt. Psalmorum radi-
ces non in terra sed in celo fixae sunt: quod ibi est
christus qui omnium psalmorum materia est et in-
tentio. Ibi est conuersatio ecclesie que christi
corpus est que etiam per maxime psalmorum parte
perinet. Deuotionem psallendi docet apostolus cum
dicit. psallam spiritu psallam et mente. Deuotioni
psallentium gratulationes angelicam adesse do-
cet psalmista qui ait. In conspectu angelorum
psallam tibi. Ex psallentibus admisceri sancti
angeli soleant manifestat psalmista ubi ait. pre-
uenerunt principes. id est angeli coniuncti psallen-
tibus. Unde cauendum est ne propter nostram desi-
diam angeli recedant. Si enim boni spiritus se a
nobis elongauerint: impetum malorum quis su-
stinebit? Cauendum est ne etiam maledictorum in-
curramus prophetarum dicentis. Maledictus omnis
qui opus dei facit negligenter. Dignum quippe
est ut mens nostra concordet cum voce quam ad di-
uinum opus assistimus. et cum diligentia per-
sentibus vniuersis quosque se retrahat et diuinis

inherere ut celestia ei dona reuelentur. Ri-
dibile enim est in hac mortali vita: in quo possi-
mus familiarius inherere deo quam in laude di-
uina. Psalmorum deuotio spiritui sancto men-
tem preparat: et omnem gratiam dona meretur. Unde
Gregorius. Spiritus dei prophetarum mentibus non
semper presto est quatenus cum spiritu prophetie non ha-
bent: se hunc cognoscant ex dono dei habere
cum habent. Vnde propheta Heliseus cum de futuris
requisitus esset et prophetie spiritum sibi deesse co-
gnouisset: psalterium sibi fecit applicari ut pro-
phetie spiritus ad eum per laudem psalmodie descenderet:
atque eius animam de futuris replet. Vox etenim
psalmodie cum per intentionem cordis agit: per hanc
omnipotenti deo ad cor iter patitur. ut intente
menti: vel prophetie mysteria: vel per punctum gra-
tiam infundat. Vnde psalmus. clxxx. scriptum est. Sacri-
ficium laudis honorificauit me: et illuc iter
quo ostendam illi salutarem dei. In sacrificio
igitur diuine laudis fit ad iesum iter ostensi-
onis: quod dum per psalmodiam conpunctio infun-
ditur: via nobis in corde fit: per quam in fine ad
iesum peruenitur. hec Gregorius. Nullus itaque
mortalium potest vel verbo explicare: vel animo com-
prehendere psalmorum virtutem: si non superficie
labiorum tantum sed intenta mente et puro corde in
diuina laude canant. In psalmis enim inueni-
es si intente non celeriter perscruteris tam inti-
mam ordinem quale non poteris per te ipsum vlla-
tenus excogitare. In psalmis inuenies inti-
mam confessionem peccatorum tuorum: et integram de-
precationem diuine atque diuine misericordie. In
psalmis inuenies presidium contra aduersitatem
omnium reum que tibi accidit: et intimam gratiam acti-
onem de omnibus. In psalmis perscruteris infir-
mitatem tuam atque miseriam: et per hoc per uocabis
dei misericordiam. Omnes enim virtutes in psal-
mis reperies: si a deo merueris ut tibi psal-
morum virtutem reuelet. Et ideo non est tibi
opus ut per diuersos libros animo diffundaris.
in psalterio solo usque ad obitum vite habes
materiam legendi scrutandi et docendi. In quo
inuenies propheticos/ euangelicos/ aplicos et
omnes diuinos libros spiritualiter ac intelligibili-
ter ex parte tactos atque descriptos. et priorem atque
secundum aduentum domini ibi prophetatos. Incar-
nationem quoque ac passionem resurrectionemque atque
ascensionem domini: et omnem virtutem diuinorum in
psalmis inuenies si intima mente perscruteris
et ad medullam intimi intellectus per dei gratiam
peruenieris. Unde de laude psalmorum et saluta-
ribus eorum effectibus sic dicit Augustinus. Alia sunt
que propheta tradidit alia que historici. Ex quo
alia per uerborum: et alia comonitio. Psalmorum

vero liber quecūq; vtilia sunt ex oīb; p̄tinet/
futura p̄dicat/veterū gesta p̄memorat. legē
vīuentib; tribuit: gerendoz statuit modum.
Et vt breuiter dicā cōis quidā bone doctri-
ne thesaur⁹ est: apta singulis necessaria sub-
ministrās. Vterib; nāq; aīaz vulnerib; no-
uit mederi. S; et recentib; velocissimū solet
adhibere remediū: atq; in actis p̄seuerantiā
scit salutis exhibere. Sed et vniuersis p̄ter
passionib; subuenire: que dīnationib; varijs
aīas angunt. Et hoc fit modulatiōe quadā et
delectabili canoze humanū aīm ad pudiciā
p̄uocante. Qm̄quidē spūs scūs videns ob-
lucantē ac resistentē ad virtutis viā hūani
generis aīm: et ad delectatiōes vite huius ma-
gis inclinari q̄ ad virtutis rectū iter erigi/
delectabilib; modis cantilene vim sue doctri-
ne p̄misit vt dū suauitate carminis mulce-
tur audir⁹ diuini sermonis p̄ter vtilitas in-
seratur. Im sapiētes qui si qū vsus poposce-
rūt: austeriora medicamēta egris offerre mor-
talib; ne eger vtilitatē p̄ austeritate refugiat:
ora ac summitates poculi quo remediū por-
rigant melle circūliniūt. Propterea q̄ psal-
mōz nobis p̄ modulos aptata sunt carmi-
na: vt vel etate pueri: v̄l qui adolēscētes sunt
morib; q̄si cantilena quadā psallentes vide-
antur delectari. Reuera enī aīas illuminant
ac mentē. Psalmus tranquillitas aīaz est: si-
gnifer pacis/p̄turbatiōes v̄l fluctus cogitati-
onum cohibens/iracundiā reprimēs/luxū
repellens/sobrietatē suggerēs/amicitia con-
gregans/adducēs in p̄cordiā discrepantes/
recōcilians inimicos. Quis enī vltra inimi-
cum ducat eū cum quo vnā ad deum psalmi
emiserit vocē? Ex quo intelligitur: qz q̄ oīm
bonoz maximū est. Charitatē psalmus in-
staurat p̄iunctōz: quadā p̄sonantiā vocis
efficiēs/et diuersum pplm vnius chori p̄ cō-
cordiā p̄sona modulatiōe p̄socians. Psalm⁹
demonēs fugat/angelos ad adiutoriū inui-
tat. Scutū enī in nocturnis terrorib; diur-
norūq; reſes ē laboz. tutela pueria/iuueni-
bus ornamētū/solamen senib;/ mulierib;
aptissimus decor. desertas habitare facit: v̄-
bes/sobrietatē docet/Incipientib; primū ef-
ficatur elementū/p̄ficiētib; incrementū/p̄-
fectis stabile firmamētū/totius ecclesie vox
vna. Psalmus solēnitates decorat/psalmus
tristitiā q̄ p̄pter deū est mollit. psalm⁹ etiā ex
corde lapideo lachrymas mouet. Psalmus
angeloz op⁹ est. exercitiū celestiu: spiritale ty-
miama. V̄t vere admirandi m̄gri sapiēs in-
stituit: vt simul et cantare videamur et qd

ad vtilitatē aīe p̄tinet doceamur. Quid autē
est qd nō discat ex psalmis? Nō oīs magni-
tudo virtutis? Nō norma iusticie? Nō pu-
dicie decor? Nō prudentie p̄summanoz?
Nō penitētie modus? Nō paciētie regula?
Nō oīe quicquid dici p̄t bonum p̄cedit ex
ipsis? dei sciētia p̄fecta. p̄nūciatio christi in
carne venturi. et cōis resurrectiōis spes: sup̄-
plicioz metus: glorie pollicitatio: misterioz
reueratio. V̄t p̄sus in his velut magno q̄-
dam et cōi thesauro recōdita atq; p̄feria sunt
bona. Et iterū canticū psalmoz aīas deco-
rat/expellit tenebras/efficat sanctitatē homi-
ni peccatori: est refectio mentis/delet p̄cā: si-
mile est elemosynis sanctorz: Auget fidem. si-
cut sol illuminat/sicut aqua scificat/sicut i-
gnis peccatū exurit/sicut oleū defluit. Oleū
est misericordie/sol leticie/ps angeloz elcā/
deū ostendit. diaboli offendit. Voluntatē il-
licitā extinguit/aspiratē eijcit/oīm feruorem
deprimit. iracundiā frangit/laus dei est assi-
dua: sile est melli. Canticū psalmoz carmen
est electū apud deū. oīm peccatū expellit: vin-
culum charitatis emendat. oīa penetrat/oīa
suffert/oīa implet/oīa docet/oīa significat/
aiam magnificat/turrim excelsam edificat/
os purificat/cor letificat/hoīem deificat/sen-
sus aperit/omne malū occidit/p̄fectionē in-
struit/excelsa demonstrat/desideriū regni ce-
lestis donat. pacē inter corpus et aīam facit/
ignem spūalem in corde succendit/cōtra oīa
vicia sollicitudo certamē bonū est. quotidie
radices oīm maloz expellit. sicut lorica in-
duit/sicut galea defendit/spes est salutis/cō-
solatio dolorz/p̄tectio laboruz/noticia veri
luminis/sonus sanctitatis. Hoīem iuuenem
castigat/regnū celoz sup̄ terrā dat/tediū aīe
tollit/tuba est mirabilis. Qui diligit canticū
psalmoz assiduū nō p̄t amare peccatū. Qui
habet laudem dei in corde suo in postremo
apud deū gaudebit: et aīam suam in celo vi-
uificabit in secula seculoz. Unde et Cassio-
dorus. Psallendi vtilitas tristitia corda cōso-
latur/gratiores mentes facit/fastidiosas ob-
lectat/inertes exluscit/ad lamenta peccato-
res inuitat. Et iterū psalmodia est cōsolatio
flentiū/cura dolentiū/sanitas egrotantium/
aīe remediū/et miseriaz oīm suffragiū.

Est autē libri huius titulus talis. Incipit
liber hymnorum vel soliloquioz p̄phete de
christo. Liber dicit nō libri/ cōtra eos qui di-
cunt plures esse libros: p̄pter quinq; distin-
ctiones psalmoz que sunt p̄ fiat fiat. Sed
licet sint quinq; distinctiōes: non tū quinq;

libri dicendi sunt sed vnus. Uñ in capite libri scriptū est rē. nō dicitur libroꝝ. Et in actibꝫ. si cut scriptū est in libro psalmoz. nō dicitur libris. Dicit autem hymnoz: qz totū illud opus ptinet ad laudem dei. Hymni enī sunt can- tus laudē dei ptinentes. Si sit laus et nō sit dei nō est hymnus. Si sit laus dei et nō can tetur nō est hymnus. oportet ergo vt si sit hy mnus habeat hec tria: et laudē et dei et can ticum. Dicitur etiā soliloquioꝝ: quasi solius spūs sancti eloquiū: qz in eo solus spūs scūs sine vllō hūano ingenio vel auxilio loquit. Dauid enī pphetaz erimus digniori modo qz alij quasi tuba spūs sancti pphetauit. Alij nanqꝫ pphete p quāsdā rerū imagines scz p somnia ac visiones pphetauerūt. Dauid autē solius spūs sancti instinctu sine omī exteriō ri āminiculo pphetauit. Uñ dicunt soliloqia qsi solo de christo eloquia. Nō qz de christo loquūt soli psalmi: sꝫ qz digni et manifesti loquunt de illo qz pphete ceteri: sequit pphete p excellentiā scz dauid. Cum enī dicit p pheta sine adiectōe ppij noīa intelligit da uid. Uñ cū dicitur apls intelligitur paulus. Et cum dicit vrbis intelligitur Roma. Nec autē dicit contra eos qui dicūt plures fuisse psalmoz scriptozes vel auctozes scz Asaph. yditum rē. qz noīa eozū ponunt in titulis. sed illi auctozes psalmoz: nō fuerūt p vt sta tim patebit. Et subdit de christo. Ecce de q agunt soliloquia: de christo scz toto. i. capite et corpe: sponso et sponsa. Cōmunis ergo materia totius huius opis est christus tripli cūter acceptus. i. fm diuinitatē. fm hūanitatē et fm corpus eius qd est ecclia. Intentio est hoīes in adam deformatos: christo nouo hoī pformare. Liber ergo iste liber psalmoz vel psalteriū appellat: qd nomē accepit a quo dam musico instrumēto qd hebraice nablū. grece psalteriū. latine organū dicit. qz sanct⁹ dauid dulce mysteriū huius ppheticē dulci so no: dulci organo. i. psalterio voluit declara re. Unde ab illo instrumēto ad lram ideo li ber iste noīatur qz ad vocē illius instrumen ti dauid canebat psalmos ante arcam: volēs enī magnificare cultū templi ad honorē dei. Cū arcam de sylo reduceret plura milia can tozū musicis instrumētis deū laudantiū: et isrl̄ianos cōstituit. Et cantoribꝫ quidē quosdā alios pposuit: quibꝫ omnibꝫ yditum Asaph. oeban. Eman pfectos adhibuit. Ja nicoribꝫ vero filios chore pfect. quoz no mina Edras frequenter in titulis posuit: tū p bonore ministerij: tū ppter noīm interpre

tationes. Ipse qz dauid cum psalterio mo dulans ante arcā in tabernaculo: ad diuinū cultū ceteros inuitauit. Et quēadmodū sin gule modulatoēs illius instrumenti voca bantur psalmi. ita et singule p̄cile hui⁹ libri vel clausule iuxta spūalem qz intelligen tiam in psalterio et nō in alio instrumēto mo dulabatur: et ab illo instrumēto liber nomē sortitur. qz sicut illud instrumentū decē cor das habet: et sonū a supiori reddit p tactum manū. Uñ et dicit a psallin grece qd est can gere latine. ita liber ille docet obseruantia de cē mandatorū: et nō p terrenis: sed p celestibꝫ q sursum sunt bñ opari. Uñ tota nra opatio tendere debet ad supiora et ppter illa fieri vt semp dicamus. osanna in excelsis. et sursum corda. et primū querite regnū dei. Et qz psal mus p̄prie dicit melos qd p motū et laborem manū ex psalterio pcedit: ideo sepe p bona opatione ponit q sine labore fieri non p̄t. Ex autē psalmus ex motu digitoꝝ et cōsonantia vocis fieri solebat (p̄cutiebat enī cordas et or ganum resonabat: et cū organo p̄ter ip̄e ver ba cantabat) hoc significat q in nobis p̄so nare debet bona operatio et laudatio. Igitur asaph yditum et ceteri h̄mōi: nō fuerūt aucto res psalmoz: sed ppositi artificibus qui psal mos psonabāt tribꝫ modis. vel hūana voce. vel musicis instrumētis. vlcōiter vtroqꝫ mō. Et hoc dupliciter vel post vocē instrumēto. vel post instrumentū voce. Psalm⁹ autē est in strumēti sonus. Canticū vero hūane vocis cantus in laudē dei. Psalmi qz canticū cum post instrumentū vox: sꝫ canticū psalmus cū post vocē instrumentū. Istos ergo. cl. psal mos spū dei reuelante scūs dauid cōposuit. et licet quidā psalmi aliozū noībꝫ intulerūt nō ideo factū est q ipi psalmos pposuerūt: sꝫ ppter officia vt honorē de ministerio sume rent. Vel ppter mysteria que ex interpretatio nibꝫ noīm accipiunt: ad que sermo sequēs p tinere videt. Unde ad maiore enidentia in terpretatoēs noīm quozundā videam⁹: per quas subiectoz psalmoz pandunt intelle ctus. Yditum interpretatur transiliēs eos. i. re manens in mūdo herētesqꝫ terrenis de quo transiliente agit in psalmo. xxxviij. qz est de eterna b̄titudine. et docet a dilectōe seculi ad legē dei: et inde ad eternitatē mente transilire. Uñ dicit canticū dauid p yditum. i. transili ente. Transilire debem⁹ et veri trāsitozes es se de malis ad bona: de bonis ad meliora: de instantibꝫ ad nouissima: de tpalibꝫ ad eterna. Primo p̄uersione. secundo p̄uersione. tercio

Caluaria

consideratōe. quarto imitātōe. sicut intellige
de alijs psalmis q̄ de ydū intulant. Cho
re interpretat caluaria: q̄ fuit locus dñice passi
onis. Vñ p caluaria christi passio intelligit̃
Filij ergo chore sunt filij passionis. filij cru
cis q̄ tropheū christi. i. signū crucis in fron
te cordis et corporis suscepit. et in cruce dñi
nri iesu christi cū aplo gloriānt. et sicut q̄s de
us hic affligi pmittit castigās tanq̄ filios vt
sunt filij chore. i. passionis: vt discat appetere
spūalia et eterna. Et his talibz attribuit intel
lectus psalmi. xli. et sequit̃ plures alij. Se
pe intulant psalmi cū hac adiectōe: filijs
chore. i. christi et passionis ei⁹. vt inculcet nobis
in iugis memoria dñice passionis. Asaph
hebraice latine congregatō: grece synagoga in
terpretat̃. Et licet cōgregatio sit quorūcūqz
collectio: p̄rie tñ synagoga dicit̃ congregatio
p̄li filiorū israel. In cui⁹ p̄sona f̄m ptem f̄z
delem p̄pter certius testimoniū loquit̃ p̄pha
in ps. xlix. p̄ quā magis confutant increduli
iudei: qui iam sibi p̄tra b̄ qd̄ prius agebat te
statur vt credibilis sit. Et sequit̃ plures
psalmi alij de asaph inticulati. Eman inter
pretatur frater ei⁹. Frēs aut̃ christi bi sunt q̄
in cruce gloriānt. sicut ap̄ls qui ait. Vbi
aut̃ absit glari nisi in cruce dñi nri iesu chris
ti. qui sunt veri israelite. i. deū vidētes. sicut
ad l̄ram eman fuit israelita. De b̄ agit in ps.
lxxxvij. qui dicit̃ intellect⁹ eman israelite. i. il
lorum qui sunt frēs christi in cruce gloriānt
et deū videntes. Vel Eman ebraice dicit̃
id est aduena. dicit̃ enī fuisse quidā de p̄bīs
orientalibz scz de esra. Et sic est intellectus
qui illoz se aduenas et pegrinos reputant in
hoc mūdo. qz nō habem⁹ hic manentē ciuita
tem s̄z futurā inquirim⁹. Echan interpretat̃
robustus: qd̄ nullus est nisi in spe pmissiōis
dei: p̄ quā nemo digne supplicās decipit: qd̄
verus israelita intelligit̃. De hoc agit in ps.
lxxxvij. qui dicit̃ intellect⁹ echan israelite.
id est robusti q̄ vere deū videt. Ut dicit̃ Je
ronimus. Nihil felici⁹ christiano cui regnū
celoz p̄mittit̃: nihil piculosius cū sp̄s de sta
tū piclitatur. nihil forti⁹ cū ab eo diabolus
vincit̃. nihil infirmius cū a carne sua vinci
tur. De his ergo premisis plerūqz in titulis
psalmoz fit mentio. tñ p officij reuerētia. tñ
p nois interpretatōe. De alijs vero q̄ in psal
morum ponunt titulis in suis sp̄aliter pate
bit locis. Dēs igit̃. cl. psalmi merito ipsi da
uid attribunt̃ p vt supra manifeste ex titulo
libri huius colligit̃: et ex glosa ordinaria et
pluribz alijs locis autēncis habet̃. Ambros

sius etiā et Gregorius plures psalmos nobis
alioz p̄notatos vel nullius noie intitulatos
soli dauid attribuit. Et in hac opinione tā
q̄ cōiori et magis p̄babili plures pueniunt.
Augustin⁹ q̄s manifeste b̄ idem sentit. q̄ in
xviij. li. de ciui. dei. c. xliij. sic dicit. Erat autē
dauid vir in canticis eruditus qui armoniā
musicā nō vulgari voluptate s̄z fideli volūta
te dilexerat. eaqz deo suo q̄ ver⁹ est deus my
stica rei magne figuratōe seruies. diuersorū
enī sonoz rōnabilis moderatusqz pcentus:
cōcordi varietate p̄pactā bene ordinate ciui
tatis insinuat vnitatē. Deniqz ois fere p̄phe
tia ei⁹ in psalmis est: q̄s. cl. liber p̄inet: quem
psalmoz vocam⁹. in quibz nōnulli volūt so
los factos esse a dauid qui eius noie inscri
pti sunt. Sunt item qui putāt nō ab eo scōs
nisi q̄ p̄notant ip̄ius dauid. qui vero habent
in titulis ipsi dauid ab alijs factos persone
ip̄ius fuisse coaptatos. Que opinio voce eu
angelica saluatoris ip̄i⁹ refutat̃: vbi ait q̄ ip̄e
dauid in spū christū dixerit esse dñm suum.
Quā ps centesimus nonus sic incipit. Dixit
dñs dño meo: sede a dextris meis. Donec po
ni. tu. sca. pe. tuoz. Et certe idem psalm⁹ nō
habet in titulo ip̄i⁹ dauid: s̄z ipsi dauid. sicut
plurimi. Vbi aut̃ credibilis vident̃ existi
mare qui oēs illos. cl. psalmos ei⁹ op̄i tribu
unt. etiā aliq̄s p̄notasse etiā nobis alioz ali
quid qd̄ ad rem p̄tineat figurantibz. ceteros
aut̃ nullius hois nomē in titulis habere vo
luisse: sicut ei varietatis hui⁹ dispositōez q̄s
uis latebrosam non tñ inanē dñs inspirauit.
Nec mouere debet ad hoc credendū: q̄ non
nullos noia p̄phetaz q̄ longe post dauid re
gis t̄pa fuerūt: quibusdā psalmis in eo libro
legunt̃ inscripta: et que ibi dicunt̃ velut ab
eis dici vident̃. Nec enī non potuit p̄pheti
cus spūs p̄betanti regi dauid bec etiā futu
rorum p̄phetaz noia reuelare: vt aliud qd̄ eo
rum p̄sone cōueniret p̄betice cantare. sicut
rex Josias exorturus et regnatur⁹ post an
nos ampli⁹ q̄ trecentos cuiusdā p̄bete qui etiā
facta eius futura p̄dixit cū suo noie reualat⁹
est. Hec Aug⁹.

Cōstitit aut̃ liber iste in centūquingagin
ta psalmis. qui numer⁹ celeberrimis adnota
tur mysterijs. Cōstat enī ex octogenario et se
ptuagenario: qui idem significat qd̄ octona
rius et septenarius. Et idē mysteriū est in sim
plicibz et in p̄positis. Quia sicut quindenari
us ex. xv. psurgit vnitatibz. sic. cl. ex. xv. dena
rijs. Octonarius aut̃ octauā significat refur
rectionis. quia cum sint septuaginta et

ap̄ls p̄p̄gā

nōm
f̄m
z̄m
m̄m

807 20 b. 179

septima morientium: octaua erit resurgentium. Septenari⁹ vero tps significat hui⁹ vite: q⁹ septē diez agit reuolutōe. Docet ergo nos liber iste in hui⁹ vite septenario sic opari: vt in octaua resurrectōis glorificemur. Itē octonarius significat nouū testamentū cui⁹ p⁹es octonario deseruiūt. ob⁹uāt enī z colūt octauam diē resurrectōis christi. i. dñicā et octās scōz ppter resurrectōz octaua etate futura: et expectāt eandē resurrectōz octāz. Septenarius p⁹o significat vetus testamentū cui⁹ p⁹es septenario seruibāt. ob⁹uabāt enī et colebāt septimū diē a p⁹mo diē creatōis. i. sabbatū: se p⁹imā ebdomadā. septimū mensem. septimū annū septime decadis. i. iubileū. Per h⁹ ergo innuit q⁹ liber iste vtriusq⁹ testamēti cōtinet doctrinā. Distinguit autē liber iste p⁹ tres q⁹n quagenas q⁹ tres status electoz significāt scz penitentū. in iusticia p⁹icientiū. et puenientiū. Ideo p⁹ma quinq⁹ gena finitur in p⁹ia scz miserere mei de⁹. Secda in iusticia scz misericordiā z iudiciū cātabo tibi dñe. Tercia in laude eterna scz oīs spūs laudet dñm. Hi sunt tres status christiane religionis sic enī ad eternā tendim⁹ vitā. Prius p⁹ p⁹iam peccā damnam⁹: vocāte deo ad p⁹iam q⁹s apud se in occulto pdestinauit ad vitā. Inde p⁹ misericordiā iustificati bñ viuim⁹ ne iudiciū in futuro timeam⁹: deo vocatos iustificāte h⁹ p⁹ misericordiā z timorē iudicij. Tandē ad vitā glificati intram⁹ vbi deū sine fine laudam⁹.

De modo tractandi est sciendū q⁹ p⁹pheta frequēter psonas mutat. Talis est enī vsus p⁹phetie p⁹ vt in multis locis ptz. modo puer⁹ tit se ad familiārē dñi locutōz. modo ad audientes vt eos edificet et instruat p⁹ suū sermonem: modo loquit⁹ in psona sua: mō in psona christi z capitis: modo in psona mēbroz seu corpis. modo in psona vtriusq⁹. De christo capite agit tribz modis. aliqñ p⁹m diuinitatē aliqñ p⁹m bñanitatē. qñq⁹ p⁹ transumptōez vt qñ vñt voce mēbroz. De corpe seu mēbris etiā agit tribz modis Aliqñ p⁹m p⁹cōs. aliqñ p⁹m impfectos. Interduz p⁹m malos. Aliqñ etiā qd futurū est pphetando p⁹dicat. aliqñ ppter p⁹phete certitudinē ipm futurū tanq⁹ p⁹teritū ponit. Nos enī est pphetaz vñ nūc verbis p⁹teriti tps nūc futuri: qz quantū ad ostensionē sepe q⁹ dicunt sunt p⁹terita z quantū ad ipam rem futura. Diuersus q⁹z in h⁹ libro innent⁹ sensus scz l⁹alis seu h⁹storic⁹: et mysticus seu spūalis. Vñ Notandū q⁹ liber sacre scripture hoc habet speciale: q⁹ sub vna l⁹a plures sensus p⁹inet. Hui⁹ vero rō est: qz

principalis auctor sacre scripture est ipse de⁹. in cui⁹ p⁹ate est nō solū vñ vocibz ad aliud si gnificandū qd etiā hoies facere pñt z faciūt. Sed etiā rebz significatis p⁹ voces vñt ad si gnificandū alias res. Et ideo cōc est omnibz libris: q⁹ voces aliquid significēt. S3 spēale est libro sacre scripture q⁹ res significare per voces aliud significēt. Scdm igit⁹ p⁹imā si gnificatōz q⁹ est p⁹ voces accipit sensus l⁹alis seu h⁹storicus. Scdm p⁹o aliā significatōez q⁹ est p⁹ ipas res accipit sensus mystic⁹ seu spūalis. Et hic sensus scōs triplex est in generali qz si res significare p⁹ voces referantur ad significandū ea q⁹ sunt in noua lege tradita sic accipit sensus allegoric⁹. Si autē referantur ad significandū ea q⁹ p⁹ nos sunt agēda: sic est sensus moralis vl⁹ tropologic⁹. Si autē referant⁹ ad significandū ea q⁹ sunt sperāda in bñtudine futura: sic est sensus anagogicus Et dicit⁹ ab ana qd est sursum z goge qd est ductio. Vñ p⁹lus. L⁹a gesta docet: qd cre dis allegoria. Moralis quid agis: q⁹ tendas anagogia. Et istoz q⁹tuor sensuū p⁹ poni exemplū in hac dictōe ierusalē. que p⁹m sensum literalē significat ciuitatē illā terrestre in iudea. p⁹m vero sensum moralē significat fidelem aiām. p⁹m p⁹o sensu z allegoricū significat ecclesiā militantē. p⁹m vero sensum anagogicū significat eccliam triūphantē. Et sicut positum est exemplū in vna dictōe: ita posset poni in vna orōe. et sicut in vna ita et in alijs.

Liber autē iste plus ceteris in ecclesia frequentatur: qz est p⁹summatio toti⁹ theologie. Hic enī describunt⁹ p⁹ia bonoz et supplicia maloz. status incipientiū. p⁹icientiū. p⁹fectoz. z puenientiū. actiuoz z p⁹emplatiuoz. Item frequēti⁹ legit⁹ ppter spem venie: vt nullus quantūcūq⁹ peccoz desperet cū audit peccatorē tantū scz dauid: tanta grā sublimatū. sicut et ex sauli p⁹ersione z p⁹motōe de dei misericordia plene certificamur. Vñ et eplē ei⁹ in ecclesia frequēti⁹ legunt⁹. Item qz dauid aptius z p⁹fectius loquit⁹ de christo q⁹ ali⁹ p⁹phete: ita q⁹ magis videt euāgelizare q⁹ p⁹phete. Item qz nulla scriptura alia habet tot orōes immixtas et tot salutare effectus p⁹ q⁹ bus alleq⁹ndis sūt orōes. Propter rōnes ergo p⁹dictas iuste in orōnibz psalmi assumunt⁹ et in frequēti⁹ori vsu ecclie habent⁹. Hinc est q⁹ omēs viri ecclesiastici et p⁹cipue religiosi ad hūc libz p⁹ diligēs studium merito debēt se trāsferre: vt ea que q⁹tidie tenent⁹ orare z psallere discant intelligere: et sic intelligēdo gustent gustu interiori dulcedinē istius sapiētie

salutatis scz libri diuine laudis. Nam pter
utilitates sup positas etiā p distractōes p
varias cogitatōes plurimū fantasmatū: diabo
li instinctu et suggestione incidētes: ac ipso
orantes et psallētes piculose impediētes faci
lius euitant. tediū orandi et psallendi meli
tollit. interesse diuino officio quilibet eo am
plius delectat. fructu orōnum suarū nō pri
uatur. meritū suū auget. tota celi curia letifi
catur et iocundat. Un hōz grā aūq ad ex
positionē hē accedat aliqua ecclesiasticis vi
ris et maxime religiosis vtilia sunt pmitten
da. Et qz psalmus dicit laus dei cū cantico.
Primo videndū est de vtilitate cātus vocal.
scdo de mō cantādi atq psallendi. tercio de
attentōe in officio diuino et alijs orōibz adhi
benda. qrtō qliter q ad orōz se dē pparare.
qnto de orōis instātia et exaudibilitate.

Circa primū scz de vtilitate cant vocalis
Florandū ē. q licz heretici vocales ecclie can
tus repbendat: ecclesia tñ nō sine multa rōne
eos instituit: habet enī hmoi canē seu iubi
lus multos effectus vtilis. Un est q cor li
qfacit in affectū scī. Un de Aug^o. scriptū ē
q flebat vberime in hymnis et canticis: sua
ne sonantis ecclie vocibz vebemēter affectus.
Et iterū q intentus modulatoī hymnoz et
melodie psalmoz reficiebat delectabiliter: et
flebat hilariter. Itē iubilus laudis mentē ele
uat oculos cordis attollit. vñ multi rapiunt
in extasim in hmoi iubilatōe. Et ideo postq
dictū est in ps. in ecclis bndicite dño: sequit
ibi. beniamin in mētis excessu. Itē tristitia
malā depellit. Un glo. sup illud Jacobi. tri
statur aliquis vñ moret et psallat zē. Crebra
psalmodie dulcedo nocive tristicie pestē re
pellit. Ideo dicit dauid. Exultabunt labia
mea scz interiora et exteriora cū cātauero tibi.
Itē pparat viā cordis dño: ad infusione mī
tiformiū grāz. Un ps. Psalmū dicite noi ei
et sic iter facite. Et in libro regū dicit: q cum
caneret psaltes facta est sup eū man^o dñi. Et
isti sunt qtuor effect^o in aīa. Itē diabolū fu
gat. Un in libro regū dicit q Dauid psallen
terecebat spūs malus a saul et meli^o habe
bat. Itē deū delectat. Un in canticis ipe dicit
ecclie. Sonet vox tua in auribz meis vox enī
tua dulcis. Itē militante ecclesiā verit in fili
tudine triūpbātis: q sp iubilat et laudat. Un
Bern. Nihil in terris ita pzie reputat quen
dam celestis habitatōis statū sicut alacritas
laudantiū deū. Itē inimicos p̄turbat. vñ in
libro palip. Cūq cepisset laudes canere ver
tūt dñs insidias inimicorū et p̄culli sunt. Felī

ces effectus isti felicitis iubilatōis. Que durū
tiam cordis resoluit. q terrenā mentē eleuat.
q tristitiā seculi depellit. q ad susceptōz diui
ne bndictōis p̄parat. q diabolū fugat: deū de
lectat. militante ecclesiā triūpbanti assimilat
hostesq ipi^o pfundit. Ergo qz vñle et qz sa
lubre est canere ac deuote frequenter psallere
psalmos: ppter istos et alios prius tactos fru
ctus et effectus salutare.

Circa scdo scz de modo canēdi atq psal
lendi est diligenter aduertendū. Ex in modo
cantandi qlibet psona ecclesiastica et maxime
religiosa sp plus tenetur et debet placere deo
qz hoibz. Quicūqz aut studet deo placere in
cantando quāto puri^o et simplicius deo can
tauerit tāto magis deo placebit. Plus enī at
tendit deus deuotōz et puritatē cordis qz mo
dulationē vocis. Un quidā ait. Nō vox sed
votū: nō musica cordula s3 cor. Nō clamor
sed amor: sonat in aure dei. Un et Aug^o. Cū
mibi inquit accidit vt mibi ampli^o cantus
qz res q cantatur moueat: penatiter me pecca
re p̄fiteor. et tūc mallem nō audire cantantē.
Cum aut fratres in choro ad diuinū officiū
steterint: caueat sibi quilibet ne sit piger et fa
stidiosus: sed cogat corpus et spm stare reue
renter: et psallere deo alacriter coraz angelis
qui ibi pntes assistunt: dicēs cum psalmista.
In p̄spectu angeloz psallā tibi. Risus et ver
ba inuicilia frater penitus detestet: vbi coraz
dño maiestatis cum metu et reuerentia assi
stere debet. Verba psalmodie distince et in
tegre pnunciet: nō sincopando aut nimium
accelerando. Un Bernardus frēs suos am
monet dicēs. Vos moneo dilectissimi stre
nue interesse laudibz diuinis vt sicut reuerē
ter ita et alacriter dño assistatis. Nō pigri. nō
somniales. nō oscitantes. nō p̄centes vocibz
non p̄cedentes verba dimidia. nō integra
transilietes. nō fractis et remissis vocibz mu
licbre quoddā de nare sonantes. sed virili vt
dignū est sonitu et affectu voces sancti spūs
depromentes. Vbi nota exemplū cōtra pi
gros et fastidiosos in diuino officio ap̄issi
mum. Fertur enī q cum duo frēs quadā no
cte sedendo in lectis suis sic quasi cubando
dicerēt ppter matutinū affuit diabolus cū fe
tore intolerabili dicens: ad talē orōnem tale
debetur incensum.

Circa terciū scz de attentōe in officio di
uino et alijs orōnibz adhibenda. Est sciendū
q summo conatu debent omēs viri ecclesia
stici et maxime religiosi dare opam vt verset
in corde quod p̄fertur in ore. In orōne enī

petimus vt deus nobis intendat. Quod autē
pbabile est qd si faciat deus: si nos nobis nō
intendim? Uñ Bernardus. Quod mihi in-
tendit qui mihi non intendo. Item qd ma-
gis efficax est in orōne est ex pte cordis. Uñ
Aug. Potius ad vocē cordis q̄ corpis au-
res eius. Et Isidorus Ratio cordis est nō
labioz: neq; enī deus deprecantis verba inten-
dit: sed orantis cor aspicit. Qui ergo cor nō
habet in orōe: subtrahit qd melius est in ora-
tione. Necessaria est ergo cordis intentio vt
qd ore pcamur si etiā mente meditemur. Ad
hoc hortabat Bernardus dicēs. Vos mo-
neo pure interesse laudib; diuinis: vt nil ali-
ud dū psallitis q̄ qd psallitis cogiteris. spūs
enī scūs illa hora grata nō recipit: quicqd ali-
ud q̄ debes neglecto eo qd debes obtuleris.
Et iterū: ad psalmodiā sp̄ cor habeas nisi ad
aliud sublimē rapiaris. Nīm enī que ibi di-
cuntur vsq; ad vnā lram te noueris p certo
debitore. vel dicendi in choro tuo vel audiē-
di in alio. Inter oīa aut opa bona vt testatur
abbas Agathon orare deū est difficillimū et
plus habet laboris. qz sp̄ demones festinant
interrumpe orōem: scientes qd ex nulla re im-
pediunt sicut p orōz; fūsam ad deū. Et inde
est qd in pncipio oīm horaz; canonicaz mu-
nientes nos signo crucis ptra infestatōes di-
aboli dicim?. Deū in adiutorii meū inten-
de. de cui? p̄ficuli efficacia in collatōe abbat̄
Isaac dicit. qd recipit oēs affectus quicunq;
pnt hūane nature inferri. et ad oēs incurfus
puenienter aptat. Habet enī ptra oīa disci-
mina imminētia p̄fectōz; diuine inuocatōis.
habet p̄sideratōz; p̄prie fragilitatis. habet fi-
ducia exauditiōis. Nib; infestatōz; demonū
patientib; inexpugnabilis murus est: et cli-
pens munitissimū. defendēs nos ptra oīm vi-
ciorū impugnatōz;. In q̄cunq; enī tribulatōe
vel necessitate cōstitut: habet dicere: deus in
adiutorii meū intende: dñe ad adiuuandū
me festina. Sciendū aut qd sicut dicit Aug.
si qd parū intelligat psalmū credat tñ aliqd
boni esse in eo qd cantat: nō oīno sine fructu
est. Idem credo si qd bñ intelligat et conet in-
tendere: sed ex fragilitate distractus nō atten-
dat actualiter ei quod cantat.

Circa quartū scz qualiter quis ad orōez se
debet pparare. Notandū est: qd sicut in colla-
tōne abbat̄ Isaac dicit. q̄les in orōib; vo-
lumus inueniri: tales nos aū orōis tps ppa-
rare debemus. Ex pcedenti enī statu mens in
supplicatōe format. et idcirco qcqd volum?
vt vobis orantib; nō subrepat: aū orōem de

nostro pectore debemus euellere. Quicquid
enī aū horā orōis mēs nra pcepit: necesse est
vt hoc nobis oratib; p recordatō; occurrat.
Studeat ḡ frater vt cogitationū tumult? va-
leat euitare et pusq; incipiat officiū cor ad de-
uotionē excitare. Ideo enī tā desides et tepi-
di sum? in diuino officio qz aū nō sumus de
uotionē excitati et ita erim? sicut intransimus
frigidi et dissoluti. Cū p̄o officiū incipit co-
gitatōib; vagis iā reiectis: mentē sursum ad
deū habeam? intendētes his q̄ psallunt. Ali-
oquin si pmo cogitatōib; aditū. p̄buerimus
postea tumult? eaz; vix euadere poterimus.
Antiquus enī hostis serpens lubricus est: cu-
ius si capiti nō resistit tor? in intima cordis
dñi nō sentitur illabi. et vt fortis armat? co-
natur custodire atrii suū. Et ptra si multaz;
valet si mox frater vt a somno euigilat cogi-
tatōes abijciat: quib; enī diabolus occupare
vellet: et p̄mitias cogitationū suaz; et actio-
num offerat dño in orōe: vel aliq̄ bona medi-
tatōe cū corpis exercitatōe: videlicet genuū fle-
tione manū. p̄tensione. brachioz; in modū
crucis expansiōe. toti? corpis p̄stratōe et sili-
bus vt docet in. xxi. patrū collatōe. ex q̄bus
affectus deuotōis excitat et spūs incalescit: et
ex h̄ frater tota die deuotior et expeditior erit.
Sciendū etiā qd sicut collatōe. ix. dicit. vt eo
feruore et puritate qua debet emitti possit orō
h̄ nob sunt penit? obfūada. Primo enī solli-
citus rex tpaliū ē penit? abscidēda. Secūdo
vt nulli? negocij curā imo nec memoriā ad-
mittam?. tercio vt detractōes vaniloq̄a et oēs
scurrilitates sili amputem?. q̄rto ire et tristi-
tie p̄turbatio ē erudēda fundit?. q̄nto vt fomē
carnalis p̄cupiscētie: a corde nro radicit?
euellam?. et ita q̄buslibet vicij; penit? absci-
sis: iactāda sunt primū. fundamēta hūilitat̄
p̄funde q̄ turrim illā p̄cellam celos penetrā-
tem feruorē scz et deuotōz; orōis valeat susten-
tare. deinde supponēda est virtutū instructio
p̄ quā mens ab oīni euagatione lubrica possit
cohiberi et ad p̄tensionē diuinā et excelsū
theoricos incipiat sublimari: ac si semp
sibi dicatur sursum corda.

Circa quintū et vltimū scz de orōis instā-
tia et ei? exaudibilitate. Est sciendū qd oportz
instāter orare. Uñ pceptor n̄ nō simpliciter
ait orate: sed inquit orōib; instate. Nō enī p̄-
pter h̄ est desistendū: si obstrepentiū cogitari
onū tumult? mentē ab orōe abstrahat: aut si
nō statim de? expandiat. s; ē p̄seuerāter instan-
dū orādo atq; psallēdo: quicq; importunas
desiderioz; carnaliū suggestiones. que nris

obstrepunt sensib; fortissima intentio supere
mus. ac tam diu insistendo: quosq; persistendo
vincam. **Uñ Hugo.** Amat inquit deus in
stantia et importunitate in prece. Si magna
sunt pnia non debent esse desideria pua. Cū
magnitudine enī pñior; pcor dare debet ma
gnitudo desiderioz. Et si ad primas lachry
mas dñs nō exaudit: nec sic quidē a queren
do et pulsando desistendū est: s; tanta potius
pseuerandū instantia: tantoq; obstinato cla
more frequētandus saluator donec impleat
orantis desideriu. Est autē sciendū q; triplex
est oratio: scz vocalis de qua dicit psalmista.
Voce mea ad dñm clamauī. Et mētalīs de
qua iterū dicit. Desideriū paupm exaudivit
dñs. Et actualis siue opis q; sit bñ opando.
q; nō desinit orare qui non desinit bñfacere.
Sciendū etiā q; et si instantia orōis multuz
valeat ad ei⁹ exaudibilitatē nō tñ sp etiā viri
sancti in eo qd petit exaudiunt: imo plerūq;
mali in sua petitiōe a deo exaudiunt: nō autē
boni. sicut oñdit Aug⁹ in exemplis. Cōstat
enī q; Paulus apłs instanter orauit vt aufer
retur ab eo stimulus: et tñ nō fuit exauditus.
Diabolus autē in sua petitiōe exauditus fuit:
cū petiit sibi dari pñatē in Job. et cū petiit
se mitti in porcos. S; vt subdit Aug⁹. apo
stolus est magis exauditus. Apłs enī exaudi
tus est ad salutē et si nō ad voluntatē: sed dia
bolus ad damnatōz. Nō ergo pñstari debz
bonus hō si in eo qd petit nō exaudit ad suā
voluntatē q; plerūq; sibi nocūū esset. Et po
nit Aug⁹ exemplū de medico: a q; si petat in
firmus aquā frigidā: si nouit obesse nō dat:
si pdest statim dat. Disce ergo ait Aug⁹ ro
gare deū et medico pmitas qd ipse nouit fa
ciat. Tu morbū pñtearis ille medicamentū
exhibeat: tu tñ cbaritatē tene. Nam ille seca
rt vult: vrere vult. tu si clamas et nō exaudie
ris in adustione et tribulatōe. nouit ille quā
q; putredo est. Tu iam vis vt renocet man⁹:
et ille vulneris sinū attendit: scit quousq; p
ueniat. Nō exaudit ad voluntatē s; exaudit
ad salutem. Hec Augustinus.

Hic q; pmissis tanq; exhortatiōis ad psal
lendū et cantandū psalmos et diuinū officiū
instantius et libentius ad orandū attentius
et feruentius. Nūc ad aliquatē expositionē
psalmoz pcedamus: pmittendo vt cōiter cir
ca quēlibet psalmū quis auctor ipi⁹ psalmi.
quis titulus. que materia. que intentio. que
sententia in generali. **Sequit titulus**
primi psalmi.

Psalmus de christi siue de viri iusti pfe
ctione et felicitate Impiozūq; vanitas
te et damnatōe. ps. i.

Beatus vir qui nō

abit in psilio impioz et in via pec
catoz nō stetit: et in cathedra pesti
lentie nō sedit.

Auctor hui⁹ psalmi pñe ignorat: tñ ma
gis cōiter credit fuisse Esdras ppha q; legem
reparuit et sic etiā psalmos i b libro recollectit:
et sue recollectiōi hūc psalmū p modū cuius
dam plogi pposuit. Ipse enī psalteriū et totā
bibliotheca a babylonij cobusta instinctu
spūs sancti reformauit. preter quinq; libros
Moisi q; apud samaritanos inuenit. et eo
dē spū reuelante psalmos ita disposuit: eisq;
titulos apposuit. Sic enī est titulus in psal
mo quō clauis in domo. q; sicut p clauē refe
ratur dom⁹ vt sit ingressus in eā: sic p titulū
apitur psalm⁹ vt sit introitus in eius intell
gentiā. S; hūc psalmo ideo titulus nō ap
ponit: ne titulus pscript⁹ libri caput et initiū
videret. q; ps ille principiū est et pfatio: ac q;
si plog⁹ et titulus libri pñtis. Sicut enī tim
lus illuminat et totā sequentē materiā pñbat
sic ille ps totā materiā sequentis opis tangit et
oñdit. **Uñ in sequētib; christ⁹ enī caput libri**
appellat dicens. In capite libri scriptū est de
me. Materia psalmi ē christi bonitas et pfe
ctio: impioz pō misera et eterna dñatio. In
tētio ad bonū hoīes allicere et iuxta posse eos
christo pformare: et a malo p exēplū dñatōis
ipioz retrahere. Sñia in generali. ppha in
ulto ps tāq; i plogo capite et pñcipio libri: a
git d illo q; ē caput et pñcipiū oīm. s. d christo
describēs et pñficiās ipi⁹ pñcōz et felicitatē. im
pioz pō vanitatē et ifelicitatē. q; igit oēs ad
bñitudinē redūt nec bñ esse nisi p christū pñt:
pponit nob christū i exēplū. et incipēs a bñ
tudine oñdit eū ab oī malo liberū p remotōz
eoꝝ q; in pmo boīe fuerūt. Uñ ad h vñt ppa
tione veteris ade. qui ideo infelix et miser. q;
abit in psilio impioz scz serpētī et eua pñent
ens. in via pccōz stetit: ope peccās. In cathe
dra pestilētie sedit: alijs exēplū peccandi dā
do: docēs. et sic erat impi⁹ q; peccauit in deū
peccator q; in se. pestilēs q; in primū. Sed
nouus Adam qui pccā delēuit est felix et bea
tus. q; nullo pñdictoz modoz peccauit. Sē
sentia in spēali: prim⁹ ergo hō infelix: s; scōs
(Beatus est vir) scz ipse christus: qui ab in
stanti sue cōceptiōis fuit beatus beatitudi
ne clare visionis et perfecte fructiōis. Et vir

6
etiam prospera et aduersa firmas: ac in omnibus
virtutibus sanctus et perfectus (qui non abiit
in consilio impiorum) iniquis consiliis eorum
consensendo (Et in via peccatorum non stetit)
malum operando (et in cathedra pestilentie) et con-
tagij (non sedit) doctrinam erroneam et infectam
docendo. Hoc est non cogitauit malum. non fe-
cit malum: non docuit malum siue per verbum siue
per exemplum. Dicto ergo quod christus immu-
nis fuit ab omni malo: ostendit quod plenus
omni bono dicens.

Sed in lege domini voluntas eius: et in lege eius meditabitur die ac nocte.

Sed in lege domini scilicet dei patris (voluntas eius) fuit quia a preceptis patris nunquam filius discordauit. Ex quibus verbis colligimus quod preceptis dominicis non ex necessitate sed voluntate non timendo sed amando obedire debemus. Et hec voluntas non fuit ociosa vel ad horam. sed (et in lege eius meditabitur) non ut finem eam disputet sed ut finem eam viuat (die ac nocte). i. assidue et sine cessatione. Vel in prosperis et aduersis que significari solent nocte diei et noctis. Postquam enim dixit christum plenum omni bono in se: ostendit eum utilem nobis dicens.

Et erit tanquam lignum quod plantatum est secundus decursus aquarum: quod fructum suum dabit in tempore suo.

Et erit tanquam lignum) tanquam sic notat similitudinem: ut veritatis non excludat expressione christus enim est vere lignum vite: quod est cibus vite quo quisquis vescitur: vita viuere et non morietur. (quod plantatum est) in incarnatione (secundus) et iuxta (decursus aquarum). i. plenitudinem gratiarum: contra estum viciorum: quod habet in se fluente omnium virtutum et gratiarum cui non est spiritus datus ad mensuram. (quod fructum suum dabit in tempore suo) quia dum erat in mundo fructum bonorum operum dedit et aditum paradisi per passionem reserauit: et nihilominus in presentem dat fructum gratie: et in futuro dabit fructum glorie.

Et folium eius non defluet: et omnia quecumque faciet prosperabuntur.

Et folium eius non defluet). i. verbum eius non erit instabile et irritum: sed immutabile et firmum. quicquid enim christus predicat: ad effectum omnino perducit. Et bene folia verba dicuntur: quod sicut folia fructus tegunt sic verba christi promissiones eius custodiunt. et quid per singula? (omnia que faciet) scilicet fructus et folia facta et dicta (perspabunt) sibi et suis. Quia enim ad salutem nostram facta sunt: factis quidem ipsius

tanquam fructibus spiritualiter pascimur: dicis vero eius tanquam folijs a vicis obumbramur. et hec sibi ad fructum suum perficiunt et vitam eternam nobis obtinebunt. Sed

Non sic impij non sic: sed tanquam puluis quem percutit ventus a facie terre.

Non sic impij) qui carent bonitate morum (non sic) fructificati et perspabunt. quia a tanta et tali perfectione excluduntur et nihil bonorum assequuntur. In repetitione autem inobilitas firmitas ostenditur. (sed) erunt (tanquam puluis) aridi et infecti non habentes humorem gratie dei: leues et instabiles: et prauis suggestionibus cedentes (quem percutit ventus) a facie terre) quia ventus superbie et impulsus tentationis percutit eos nunc a stabilitate mentis et virtutis. et deinde a presentia eterne stabilitatis et a spe seu visione preterite celestis. Et

Ideo non resurgunt impij in iudicio: neque peccatores in consilio iustorum.

Ideo) quia peccati a deo (non resurgunt impij) obstinati contra resurrectionem a morte peccati (in iudicio) discussi sunt ut se iudicent et discant se quod accusent et peniteant (neque peccatores) huiusmodi (in consilio iustorum) quorum consilium est presentiam agere et voluntatem dei suis voluntatibus preferre. Vel in futuro (non resurgunt impij). i. penitentia infideles (in iudicio). i. ut iudicentur quia iam iudicati sunt (neque peccatores). i. falsi christiani (in consilio). i. congregatio (iustorum) ut cum eis iudicent. vel ut iudicati in collegio iustorum quiescant. non enim habebit resurrectionem secundam ad immortalitatem quam nunc habuit primam per passionem et penitentiam.

Qui nouit dominus viam iustorum: et iter impiorum peribit.

Qui nouit dominus). i. approbat et acceptat (viam iustorum). i. progressum vite eorum (et iter). i. progressus vite et opus (impiorum) per reprobationem sine fructu coram domino tanquam non approbati sed reprobati ab eo. Ac si diceret (peribit) per non nouit dominus. ut si sit nesciri a domino quod est perire. et si sit sciri a domino quod est manere. Nolle dicit dominus per scientiam. ita nouit tam bona quam mala. Item per approbationem et sic sola bona ut hic. Item per experientiam: et sic christus nouit infirmitates nostras. Dicit etiam nolle quia facit nolle. ut ibi. nunc agnoui quod timeas dominum. i. feci te et alios cognoscere. Moraliter etiam potest ille per se vnoque iusto intelligi. ut sic dicamus. Dominus vir erit iustus: eritque bonus qui non presentat in malo alteri. nec ipse malum facit aut docet: sed est qui non peccat cogitando: operando: et his vel exemplis docendo. Cuius voluntas et meditatio spiritus est in lege domini. quia vir sanctus sacramenta scriptura spiritus domini ponere: et ad eius regulam actus suos dirigere.

Hic tanq[ue] lignū firmiter stabilitū secus de-
 cursus aquar[um] plantat[ur]: cū p[er] infusionē scī spī-
 ritus in charitate radic[at] et firmat[ur]. et q[uia] cha-
 ritas nunq[ue] ociosa est: ideo fructū bonorum
 op[er]i in t[em]p[or]e suo dabit[ur]: q[uia] p[er] varijs t[em]p[or]ib[us] va-
 ria opera exercebit. Et folium eius .i. verba
 eius non defluent in terram: sed potius de
 deo et de celestib[us] loquitur. Vel nō defluet in
 mortale peccatū. licet q[ua]nq[ue] fluat: q[uia] sermo ei[us]
 in veritate p[er]sistit: et a sup[er]fluitate verbo[rum] lin-
 guam p[er]pescit. facta q[ue] eius p[er]spiciant[ur]: q[uia] ma-
 la bonis nō admiscen[tur]. et b[ea]ta cepta vsq[ue] ad fi-
 nem p[er]ducunt[ur]. Nō solum aut[em] p[er]spiciant[ur]: s[ed] etiā
 aduersa. non solum bona sed etiā mala coope-
 rantur ei in bonū. q[uia] post culpā fortior resur-
 git et cautior ad iusticiā redit: et miro modo
 fit q[uod] vñ peccauit inde iustior existit. Ubi au-
 gustin[us]. Nō scriptura ad imitationē media-
 toris dei et hoīm hoīs christi iesu fideles in-
 uitat: vt p[er] imitatio[n]ē ad similitudinē eius pue-
 nire mereant[ur]. Sic g[er]et hic primus p[er]s docet
 credentes vt largitorē et auctorē vere b[ea]tū
 dinis sequant[ur] declinando mala et faciendo
 bona: vt pueniāt ad similitudinē ei[us]. Ubi et hi-
 larius. Speciosissimū aut[em] hoc et dignissimū
 incipiendo[rum] psalmoz spūs scūs sumptit ex
 ordiū: vt humanā infirmitatē p[er] spem b[ea]tū
 dinis ad innocēs religionis studiū adhorta-
 retur: vt sac[ra]m[en]tū dei corporati doceret: vt cōiōnē
 glorie celestis polliceret[ur]: vt penā iudici[um] de-
 monstraret: vt differentiā resurrectōis osten-
 deret: vt p[er]uidentia[m] dei in retributōe mōstra-
 ret. p[er]fecta sc[ilicet] p[er]summataq[ue] resurrectōe tante
 p[er]uidentie ordinē inchoauit: vt hoīm imbe-
 cillitatē ad fidei studiū: b[ea]ti viri spes illiceret:
 spei b[ea]titudinē p[er]pata ligni similitudo sponde-
 ret: insolentē impietatē intra menū denūciata
 impijs seueritas coherceret. meriti d[omi]n[i] in
 consilijs scō[rum] p[er]ditōis ordo distingueret. dei
 magnificentiā in cognoscendis iustoz v[er]is
 equitas p[er]stituta monstraret.

Oratio

Effice nos d[omi]ne tanq[ue] fructuosissimū lignū
 ante p[er]spectū tuū: vt tuis imbrib[us] irrigatū: me-
 reamur tibi suauū fructū vbertate placere.
 Per d[omi]nū.

Psalmus de cōuentu infidelium cōtra
 christū in sua passione. Et de regni chri-
 sti institutōe et dilatōe. ps. ii.

Vare fremuerūt

gentes: et populi meditati sunt in-
 ania.

Psalmus iste scōs est in ordine. et prim[us]
 in titulo. Vñ et in actib[us] ap[osto]lo[rum] prim[us] dicit[ur].

Auctor huius psalmi p[ro]ph[eta] dauid. Titulus
 ps. dauid. s[ed] est ps. ille .i. tractatus ille q[ui] dicit[ur]
 ps. q[uia] monet ad b[ea]n[ed]ic[ti]o[n]ē opandū. attribuit dauid
 id est christo manu forti: q[ui] agit hic de se rege
 vt subiciamur ei. Materia: regnū christi: et
 pueni[ti]o infidelium p[er] ip[su]m. Intentio: subde-
 re hoīes regno christi et eos spem bone vite:
 nō in se ip[s]is s[ed] in christo p[er]stituer[e]. S[er]mō in
 generali: p[ro]ph[eta] in isto ps. loquit[ur] in p[er]sona sua
 v[el] christi de pueni[ti]o infidelium cōtra christū in
 sua passione: eorundēq[ue] infidelium destructōe.
 Itē de regni christi institutōe et de ip[s]i[us] chri-
 sti inenarrabili et[er]na generatōe. Insup[er] de re-
 gni christi instituti dilatōe. et dilatati vene-
 ratōe. S[er]mō in sp[eci]ali. Increp[ti]o p[er]sequentes
 p[ro]ph[eta] v[el] christ[us] dicit. Quia christus talis et
 tantus est qualē et quantū eū p[ro]ph[eta] sup[er] descri-
 bit. vel q[uia] talis et tantus sum qualē et quantū
 me p[ro]ph[eta] describit (Quare). .i. qua sua vtilita-
 te (fremuerūt) vt fere sine rōne (gētes). .i. gen-
 tiles sc[ilicet] romani milites p[er] christū v[el] p[er]tra-
 me talē et tantū (et p[er]p[et]uū) sc[ilicet] israel. .i. iudei (me-
 ditati sunt inania) cogitantes extinguere chri-
 sti v[el] meū nomē et regnū ne p[er]deret gentē et lo-
 cū. q[uod] d. frustra. q[uia] nō sunt p[er]secuti intentū sed
 euenit p[er]trariū: nā q[uia] innocentē d[omi]nū occide-
 rūt ideo nomē ei[us] auxerūt ideo et gentē et locū
 p[er]diderūt. Viro q[uod] mō actū est vt d[omi]nū suū cōsi-
 liū implere se crederet p[er]siliū d[omi]ni nolentes et
 nescientes impleverunt.

Asiterūt reges terre et principes cōue-
 nerunt in vñū: aduersus d[omi]nū et aduer-
 sus christum eius.

Asiterūt p[er]tra regē celi (reges terre) sc[ilicet] he-
 rodes prior qui pueros occidit. et posterior
 qui in morte christi p[er]sentit. et pilatus vice re-
 gia fungentes. (et principes) iudeoz sc[ilicet] an-
 nas et cayphas (puenerūt sil[entio] in vñū) prauū
 p[er]sentum et voluntatē (aduersus d[omi]nū) patrē
 qui enī p[er]tradidit filio p[er]tradit et p[er]f[ecit]. (et ad-
 uersus christū ei[us]) sc[ilicet] filiū vel me vinctū p[re]-
 p[ar]cipib[us] meis et sic nō solū minores s[ed] etiam
 maiores surrexerūt cōtra eū. Q[uod] adhuc futu-
 rum p[ro]uidebat in re tanq[ue] p[er]teritū ponit p[ro]p[ter]
 certitudinē p[ro]phetie: et q[uia] iā p[er]terierat in osten-
 sione. Hec ergo fecerunt dicentes.

Dirumpamus vincula eorū: et p[re]c[us]ia-
 mus a nobis iugum ipsorum.

Dirupam[us] vincula eor[um]. .i. d[omi]ni p[re]s[entis] et christi
 ei[us]. v[el] christi et suoz. .i. obligatōes q[ui]b[us] in eoz
 fuitute alligari et detineri possum[us] (et p[re]c[us]ia-
 mus) a nob[is]: ne d[omi]nent sup[er] nos (iugū ip[s]oz). .i.
 legē nouā i[n] quā volūt nos inducere et q[uod] cer-
 uici n[ost]re ip[s]onēdo nos ligare. q[uod] d. destruiam[us]

7
vincula religionis christiane. ne nos sibi valeant astringere et subiugare. hoc apte duris et rebellibus cōuenit. qui nolunt suauē iugū christi sibi imponi. et qui renuunt supioribz subiugari. Sed

Qui habitat in celis irridebit eos: et diminutus subsannabit eos.

Qui hītat ī celis spūaliter. i. in scīs aīabz et angelis. vel in cel. i. celestibz māfionibz. scz deus (irridebit eos) scō. i. irrīsibiles dabit cū nō impleuerint ppositū. et iactantiā eoz derisione dignā faciet et oīder. frustrando eā cōnātu suo (et dñs subsannabit eos) sīlīr scō. i. subsannatōe dignos reddet. cū in iudicio districta vltōe puniet. qz machinatōes et p̄silia praua et inīq̄ maloz nō sortiunt effectū bonum s; semp veniūt eis in malū. vel in h̄ sclo vel in futuro. et qñq; in bocet in illo.

Tunc loquetur ad eos in ira sua: et in furore suo conturbabit eos.

Tūc scz in p̄nti tpe (loquetur ad eos) p scripturas et p scōs (in ira sua). i. in cōminatōe pene. Vel (tunc) scz in die iudicij (loquetur ad eos in ira sua) dura eos arguēs increpatōne quibz añ tacuit in māfuetudine (et in furore suo). i. implacabili vltōe scz pena eterna) cōturbabit eos) in corpe et aīa. tūc enī districta aīaduersione feriet: q̄s longanimitate sue patientie añ tolerauit. Et ponit hic eā p effectū scz ira et furor p vindicta quā cōminabit et in feret q̄si esset iracūduz et furiosus. qz ira et furor nō cadit in deo. deinde est vox christi.

Ego autē p̄stitutus sum rex ab eo super syon montē sc̄m ei⁹: p̄dicans p̄ceptū eius.

Ego autē cuius vincula dirūpere et iugū abicere illi meditabant (p̄stitutus sum rex) sīn hūanitatez ab eo scz a deo p̄fe (sup syon montē sc̄m ei⁹). i. sup ecclesiā de iudeis q̄ rados fidei primo recepit sicut mons quia ad eos p̄ncipaliter christus missus fuit. Ecclesiam: syon montē sc̄m appellat: qz deū seu dei gloriā specular. et qz alta in virtutibz et firma (p̄dicans p̄ceptū eius). i. doctrinā euangelij. ego quidē p me in iudea. p aplos vero in oī terra. Et qz non tm̄ est rex sup iudeos. sed et sup gentes. pbat etiā de gentibz: dicens.

Dñs dixit ad me filius meus es tu: ego hodie genui te.

Dñs scz p̄f (dixit ad me) cui⁹ dicere qñq; accipit p gignere vel facere p disponere vel pmittere (filius meus) consubstantialis (es tu) p naturā (ego hodie). i. eternaliter et in p̄sentia eternitatis (genui te) verbū mibi coe-

ternum. ex me ineffabili genitura. Vel tpaliter p spm̄ sanctū ex virgine maria. Quia vero hodie p̄ntiam significat. et qd̄ eternum est semp est: ideo de eterna generatōe aptius accipit q̄uis etiā accipi possit de tpali. Dixit ergo et p̄misit ei de gentibz in hereditatē sibi dandis. vñ subiungitur. Et qz filius meus es naturalis ideo.

Postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuā: et possessionē tuam terminos terre.

Postula). i. postulabis cum hō factus fueris (a me) orando p fidelij salute. Vel (postula a me). i. obedi mibi moriendo vt possis postulare. ipse enī nunc interpellat p nobis. (et dabo tibi) potius q̄ aliq̄ (gentes). i. gentiles et natōes mundi. (hereditatez tuā). i. vt eas ad fructificandū excolas et quasi iure hereditario possideas. (et possessionē tuā terminos terre). i. nō solum ptem gentij sed om̄es habitantes terrā vsq; ad fines eius. vt om̄es nōi christiano copulēf. et a te om̄es ad eoz salutē et tuū fructū possideantur.

Reges eos in virga ferrea: et tanq̄ vas figuli confringes eos.

Reges eos). q. d. nō eris tyrannus (in virga ferrea). i. iusticia inflexibili a rectitudine. De qua alibi dicit. virga directōis vel equitatis virga regni tui. que ideo dicit virga qz recta. ideo ferrea: qz dura. Recta bonis. dura malis. blanda iustis. aspera pueris. (et tā q̄ vas figuli p̄fringes eos) rebelles quidem ad interitū vt nunq̄ viuificent: sicut vas figuli fractū nunq̄ reintegrat. sed obediētes ad vitā: p̄terens in eis terrenas cupiditates: et quicquid de peccatoz limo p̄traxerūt. De inde est vox p̄phete exhortantis.

Et nūc reges intelligite: erudimini qui iudicatis terram.

Et nunc). i. p ea que dicta sunt et quasi iā innouati cōrrito in vobis luto: facti (reges) iam valentes vos regere et quicqd̄ in vobis seruire et bestiale est. (intelligite) q̄ dicta sunt et quanta filius facit ac intelligenter agite: et si p vos nō sufficit (erudimini) ab alijs et ad p̄fectōez tendite (qui iudicatis terrā). i. p̄gnosceitis vos esse vasa lutea et damnatis in vobis terrena. Vel (et nūc) christo rege p̄stituto (reges) terreni (intelligite) christi regiam maiestātē ne temere dñemini (et erudimini q̄ iudicatis terrā) scientes vos habere iudicem supiorē oīa clare intuentē. Nō enī intellect⁹ p̄ficit: si vsq; ad eruditōz vite nō puenit.

Seruite dño in timore: et exultate ei cum tremore.

Seruite dño) oim cui seruire regnare est. (in timore) aio casto et filiali qui nō sinit peccare et retrahit a peccato sicut frenū retrahit equū a p̄cipitio. vt qui stat videat ne cadat. sz ne misera seruitus videat z ne timor frangat addit (et exultate ei). i. voluntarie et hilariter seruite p cordis deuotōz z eleuationē in deū qz timor dei nō est miserie sed gaudiū. sed ne iterū in temeritatē eatur z ne leticia extollat subdit (cū tremore) corpis. non dissolute ne negligēs sit exultatio. Iste sunt due mole inter q̄s debet moli oīs christian⁹ scz timor et spes. vt z d̄ spe exultet: z de timore tremat. Et

Apprehendite disciplinā: ne qñ irascat dñs et pereatis de via iusta.

Apprehendite disciplinam) dei. i. subijcite vos hūiliter discipline christi z correctōi vt in p̄speris timorē z in aduersis patientiā et spem habeatis. ne q̄s se in illis p̄ elatōz extollat. aut in istis p̄ pusillanimitatē se deficiat. (ne qñ irascatur) p̄tra vos si nō feceritis (dominus) qui diu sustinet (et pereatis). i. deficiatis deo vindicāte in vos transgressionē huius doctrine (de via iusta). i. iusticie et veritatis scz ab opatōe bona. a qua deficere magna pena est his q̄ dulcedinē iusticie gustauerūt. Et nō solū ne pereatis. sed etiā vt beati sitis quia

Cum exarserit in breui ira eius: beati omnes qui confidunt in eo.

Cum exarserit). i. ardendo transierit et p̄ruperit ad vindicandū (in breui ira eius) inferendo penā in p̄nti que breuis est respectu future. (beati oēs qui p̄fidūt in eo). i. qui tūc nō frangunt in patientia seu desperatōe sz fiducialiter expectāt remunerationē vite future. Vel p̄t hoc de vindicta futura intelligi q̄ ventura est in breui q̄uis longe putet et b̄t erūt tūc oēs qui p̄fidūt in eo nūc. Tunc enī ad regnū puenient. Quidā p̄fidunt in meritis tm̄ scz nō arbitantes sibi gr̄az esse necessariam. alij totam fiduciā ponūt in gr̄a. sz beati qui cōfidunt. i. in vtroqz fidūt vt tm̄ principalitatē gr̄e attribuāt. et secundario de opibz suis fidant. Salubre p̄siliū est confidere de misericōdia sz indetotū pendere stultū est refugium. Moraliter tria hic notant que nos infestant scz peccata. mūdus. diabolus. Per gentes enī notant septē p̄c̄a que p̄ septē gentes significant in Deutro. que fremuerūt dū p̄ tentationē p̄curiūt. Per p̄p̄los mundani p̄-

secutores qui nos meditant̄ extinguere: deslere. Et p̄ reges terre et p̄ncipes demones rectorēs et p̄ncipes tenebrarū qui cōsurgunt aduersus dñm: dum nobis auferre bona creationis nitunt̄. et aduersus christū dum bona recreatōis. spoliant enī nos naturalibz et gratuitis. Sed ecōtra sancti dirūpunt vincula amoris male accendentis et iugū timoris male hūilientis. Et dñs irridebit malos qñ nolet misereri. qz fm̄ Gregorij. Ridere dei est afflictōi nolle misereri. et subsannabit qñ terribilit̄ eis dicit. Ite maledicti in ignē eternū. Iust⁹ hō p̄gnosces se p̄stituti a deo sup̄ aiām suā deū p̄ fidē specularē vt eam regat et ab eo genitū in opibz bonis vt in virtutibus p̄ficiat. postulat a deo orando vt si b̄ p̄ gr̄am suam assistat. cui deus dat gentes id est subdit ei motus carnis et vicia in hereditatē suā vt eis dñetur ne p̄cedant. Un̄ ab hero dicit hereditas q̄ in ea libere quis dominetur: cui et dat in possessionē terminos terre qui sunt natiuitas et mors qz imprimunt eius memorie q̄ vilis fuit in origine et q̄ cōtempnibilis erit in morte. Sz sacerdotes da gon nō calcāt sup̄ limen scz sup̄bi qui nolūt attendere ingressum et egressum suum. Cetera patent et p̄missis.

Oratio

Dirumpe dñe nr̄oz vincula peccatorū vt iugo tue seruitutis inneri valeamus tibi cū timore et reuerentiā famulari. Per dō.

Psalmus de christi passione et ei⁹ gloriosa resurrectione vel ecclesie et vniuersi iusqz fidelis tribulatione et impugnatioe.

ps. iij.

Omne quid mul-

tiplicati sunt qui tribulāt me: multi insurgunt aduersum me.

Auctor huius psalmi p̄pheta dauid. Titulus hic est ps̄ dauid cū fugeret a facie absolon filij sui. Id est ps̄ ille attribuit dauid. i. christo manu forti. qui loquit̄. Psalm⁹ dico agens de eo qd̄ p̄tigit scz de passione z resurrectione q̄ in historia significata sunt cū fugeret. i. cū cōferendo gr̄am suā recederet a facie absolon filij sui. i. a mente inde quē cū alijs aplis gratia sua elegit ad hoc vt filius suus esset. Et bñ p̄ absolon qui pax p̄ris dicitur in das intelligitur. qz q̄uis ille cū christo pacē nō habuerit tm̄ christus ei pacē z ore dedit et corde tenuit. Materia christi passio et resurrectio. Intentio nō credentes christi mortem passionē et resurrectōz redarguere. et electos

ad passionis pstantia exemplo christi bo-
ri. Snia in generali. ppha in isto ps. in pso-
na christi boi loquit ad prem de multitudine
cu psequentiu pstat dei pris assistentis psi-
diu. sueq a somno mortis resurrectois pco-
niu z aduersarioz exterminiu. Snia in spe-
ciali. pcedes ps ostedit no pualuisse christo
principu fortitudinē. hic oñdit et no pualere
multitudinē. Christ? g ad prem loqns et de
tot psecutoribz q amirans dicit (Dñe) pater
(qd multiplicati sunt q tribulat me) insidian-
do. q. d. frustra. Tam scz multiplicati sunt vt
cu pontificibz z sacerdotibz scribis z pharise-
is z turbis: necnō cum gentiliu regibz eozūq
ministriis z numero pseqntiūz ppi? accesserit
discipul? vt de numero discipuloz augeat
numer? psecutorz (multi insurgūt aduersuz
me) scz vt me deprimāt: me manifeste psequē-
do et impugnando.

**Multi dicunt anime mee: non est salus
ipsi in deo eius.**

Multi de meis inimicis z psecutoribz: mi-
hi et mortē pmittendo z insultādo (dicūt). i.
dicendo pminant (aīe). i. vite (mee) in rei cui
dentia scz oñdentes s verbo z ope (nō est sa-
lus ipi in deo ei?). i. in eo quē sibi deū facit. s
est de? nō saluabit nec liberabit eū de manu
nra. nisi enī resurrecturū desperarent nec iu-
das traderet: nec illi occiderēt. Sed menti-
untur. qz nihil pficiūt: vñ sequitur.

**Tu autē dñe susceptor meus es: gloria
mea et exaltans caput meum.**

Tu autē dñe p (susceptor meus es) me ab
hostibz liberādo (glia mea) in resurrectōe me
glorificādo et glosū faciendo. (et exaltans
caput meū) in ascensioe. vel (caput). i. mentes
p hilaritatē et spem. q in tāta passiois hūili-
tate deposita nō fuit z fortitudinē nō amisit.
Et loquit de deo a simili medici qui suscipit
egrum vt curet et saluet. hoc aut merito mi-
hi inde quia ego

**Voce mea ad dñm clamaui: et exaudi-
uit me de monte sancto suo.**

Voce mea scz voce cordis que deo sonat.
(ad dñm) scz deum patrē (clamaui) ipm in-
uocando ad misericordiā: et auxiliū eius im-
plorando. clamor dicit oratio ppter vñ in-
tentionis. (et exaudiuit me) ipis inuitis me
suscitando z liberādo (de monte sancto suo)
id est de altitudine sue iusticie. Iustū enī erat
vt innocentem suscitaret qui nō p se sed pro
alijs nocētibz mori voluit. Et subiungit in
quo sit exauditus. dicens.

**Ego dormiui et soporatus sum: et exur-
rexi quia dñs suscepit me.**

Ego dormiui in cruce somnū mortis spō-
te suscipiēdo. (et soporatus sum) in corde ter-
re scz in sepulchro mortu? dēscendo (et exur-
rexi) a morte de sepulchro ppiā virtute pē-
dendo. (qz dñs) p in quē sperabaz (suscepit
me) in regno de pccoribz in celū assumendo.
**Surgēs enī a mortuis suscep? est in gloria
dei pris.** Nōqz hic pñs vel pteritū p futuro
ponit: qz in futurū in visione pphetica pte-
ritum vel pñs fuit. Et ideo qz modo sum li-
beratus et factus impassibilis

**Non timeto milia populi circumdantis
me: exurge dñe saluū me fac deus me?**

Nō timebo ampli? (milia ppli circūdant
me). i. qui circūstetūt me pendētē in cruce qz
nō pñt mihi ampli? nocere. ponit finitū p in-
finito. vel qz millenari? numer? pfectus est.
p milia ppli vniuersa prauoz multitudo de-
signatur et vt nō timeā (exurge dñe) effectiue
id ē fac me surgere a morte. qz mos est scptu-
re vt psone dei tribuat qd in nobis facit. (sal-
uum me fac deus meus) aīam meam ab infe-
ris reducendo. Et

**Qm tu percussisti oēs aduersantes mihi
sine causa: dentes peccatorz cōtriuisti.**

Qm tu percussisti. i. pcuties alios vltione
vindictē ad dñatōz. alios dolore pñie ad sa-
lutē (oēs aduersantes mihi sine cā) iusta z ve-
ra. qz pccm nō feci ideo ex s (dentes pccorū)
id ē maledica verba z corrosiōes pseqntium
me et dilacerantiū (cōtriuisti). i. in irritū pdu-
xisti. Deinde qñ grās p sua liberatōe agens
deoz salutē suam attribuēs conuertit verba
ad homines. dicens. Ergo qz ita est vt dixi:
credite o homines quia

**Domini est salus: et super populum tu
um benedictio tua.**

Dñi et nō hoīm (est salus) vera. i. ad dñm
pñet saluare a morte pccī z ab omī malo: ne-
mo ergo de se psumat. nos enī infirmi et im-
becilles sum?. deinde orat p plo z implorat
ei bñdictōz puerēs ad deū sermonē et dicit.
et nō tñ sup me sed (et sup) totū (pplm tuum)
scz christianū q de te sperat salutē et de sup-
nis bz qd boni bz: o dñe sit (bñdictio tua)
scz grē z glorie bona vie z patrie ei pferēdo.
Potest z ille ps accipi in psona ecclē z vniū-
cuiusqz fidelis dum tribulatōibz pmit dum
tentatōibz agitur tunc enī habet dicere (Dñe
quid multiplicati sunt qui tribulat me: mul-
ti insurgūt aduersum me) **Multi aduersarij**

multa vicia ecclesiā et fidelē aīam tribulant et impugnāt. Et qm̄ plerūq; coaceruatōe ad uersarioꝝ et vicioꝝ subripit desperatio sanitatis verissime dicit. (Multi dicūt aīe mee) nō verbis: s; effectu vt eam desperare cogant (non est salus ip̄i in deo eius). i. q; amplius nō cures: vel non possis saluare eā. tu qui es deus. i. creator eius. sed in om̄i tribulatōe et oppugnatōe sp̄ dicendū est qd sequitur (Tu autē dñe susceptor me⁹ es). i. defendis ab impetitōe hostiū me p̄fugientē ad tuū adiutorium (gloria mea) nō mibi tribuo q; p̄ualeo nō in me vel in hoc seculo sed in te deo meo glorioꝝ. (et exaltans caput meū) caput ecclēie est christus primus in celū exaltat⁹: caput fidelis aīe est mens a qua sensus sicut mēbra a capite regunt quā deus dono sue gr̄e eleuat vt legi dei seruiat et vt ad deū respiciens insidias diaboli et tentatōes euadat: facile enī laqueos vitat in terris qui oculos habet in celis. (Vox mea) nō vicarij: in orando. p̄ dicando. opando et om̄i bono (ad dñm clāmani) intente dep̄cando ita vt sonus vocis ab intentōe cordis nō discreparet. Vox aliena dicit que est oris mei et nō cordis: alia est et oris et cordis. alia est cordis tñ q; oꝝo est pius animi affect⁹ in deū tendens. qui ne pigritetur qñz prumpit in vocē. Ille etiā non sua voce clamat qui dicit dñe et q; p̄cipiunt nō facit. (et exaudivit de mōte scō suo) q; preces meas nō ex meis meritis s; ex sua sancta misc̄dia suscepit. (Ego dormiui) olim mortaliter peccādo et in vicioꝝ ignavia faciendo: et a bono ope torpendo. (et soporatus sum) in ip̄is p̄ccis et vicijs assuescendo et delectabiliter p̄seuerando (et exurrexi) ab h̄ somno mortis penitendo nō p̄ me: s; (q; dñs suscepit me) iustificando q; viuificante gr̄a euigilare et exurgere me fecit et ad bona opa excitauit. Et ideo (Nō timebo milia ppli circumdantis me). i. infinita hostiū genera. Is enī quē dñs suscitāt et saluat tanto oīm malorū multitudinē nō timet quāto vnū oīporentē deū p̄tectoꝝe habet. S; q; p̄destinatio p̄cib; iuuat (exsurge dñe) fer opem: et (fac me saluum) Et nō sine spe ero. Qm̄ tu percussisti). i. percussis in futuro s; in fine seculi (oēs aduersantes mibi sine causa) et iniuste s; diabolum et suos p̄sequētes nūc bonos (dentes peccatoꝝ cōtriuisti). i. auctores vicioꝝ q; me conāt p̄cidere de christi corpe p̄teres finalit̄ ip̄os et eorū verba ac facta ad nihilū redigendo. Et q; cauenda est supbia et deo totū attri buendum: sequitur. (Dñs est salus) et hec est

tota spes nostra.

Oratio.

Effunde dñe bñdictōes tuā sup pplm̄ tuū vt tua resurrectōe muniti nō timeam⁹ ab aduersantiū vicioꝝ milib; circūdari. Per do.

Psalmus de orōe ecclesie vel cuiuslibet p̄fecti ad deū in tribulatōe ac de fructuosa et vtili morū informatōe. ps. liij.

Om̄ inuocare ex

audiuit me de⁹ iusticie mee: in tribulatōe dilatasti mibi.

Auctor huius psalmi p̄pha David. Titulus talis est. in finē ps̄ cantici dāuid. Hoc ē ps̄ ille qui dicit ps̄: q; est de morib; et monet ad bene agendū. ps̄. dico cantici: q; agit de mentis leticia faciēs mentionē de iocunditate eterna: dirigēs nos in finē. i. in christū q; est finis p̄summans et p̄summatio fidelīū in p̄senti ad iusticiā in futuro ad coronā. est David. i. ecclesie manu fortis. Vñ sciendum q; vbi in titulo ps̄ tñ ponit: ibi simpliciter de moralitate tractat. vbi autē canticū tñ: ostenditur q; de iocunditate agit. Et vbi p̄cedit ps̄ et canticū sequit de moralitate tractatus habetur. ita tñ: vt mentio fiat de remuneratōe ad quā tendit moralitas. vbi ergo p̄cedit canticum et succedit ps̄: de iocunditate remunerationis fit sermo sic tñ vt de moralitate per quā habet aliqua fiant. Materia ecclēie tribulate ad deū oꝝo et moralis informatio. Intentio p̄suadere boib; vt a vanis et malis ad vera et bona se p̄uertant et terrena negligendo eterna appetāt. Sñia i generali. p̄pha in isto ps̄ orat in p̄sona ecclesie et cuiuslibet viri p̄fecti in tribulatōe existentis vt ei⁹ oratio exaudiat. increpās infideles et p̄cōres quia vanitatē sequant: monetq; oēs vt sacrificiū iusticie deo immolent: vnde ingentia ei⁹ bñs ficia obtinet et p̄sequitur. Sñia in speciali post capitis resurrectōis de qua iam supra dictum est infirma mēbra ad eternitatē exhortans dicit (Cum inuocare). i. ex intimo cordis vocare deū p̄ deuotā orōnem (exaudivit me) in tribulatōe positi (deus iusticie mee) s; dator auctor et remunerator. Illos ergo exaudit q; inuocāt. i. intus vocāt p̄ sp̄ualib; nō extra p̄ sp̄alib; deinde mutat p̄sonā trāseundo a terciā in scōam dicēs (in tribulatōe) quā passus sum (dilatasti mibi). i. amplum cor dedisti ad toleranda maiora et ab angustijs tristitie in latitudinē gaudiū me ducisti. In hoc ps̄ sunt iustis aspera tribulatōis quia dum tribulant in corpe dilatant in mente et

quo artius mala t'palia premunt: eo latius bona celestia percipiunt. Qui autem sic beneficis mihi iam fuisti adhuc

Miserere mei: et exaudi orationem meam.

Miserere mei et succurre mihi indigenti. q. d. Qui misertus es de iusticia et dilatazione adhuc misere propter miseras huius vite que multe sunt et diuerse. ceptasq; in me misericorditer perfice (et exaudi orationem meam) quam ad te fundo et imple quod postulo. Quia ergo iterum rogat cum iam se exaudiri indicauerit ideo fit ut unde non est exauditus adhuc exaudiat: aut in quo non est perfectus perficiatur. aut propter alios inchoantes ut in illis quod inchoauerunt perficiatur. Et cum ita sit de me

Filij hominum usque graui corde: ut quid diligitis vanitatem et queritis mendacium?

Filij hominum qui uti ratione deberet (usque quo graui corde) estis. i. quod diu cor pondere iniquitatis grauatis et cor sursum ad cogitandum inuisibilia non leuatis: differetes periti per malam consuetudinem graues effecti (ut quid). i. quod fructu qua utilitate (diligitis) et voto ample xamini (vanitatem). i. terrena et t'palia que vana sunt quia sicut umbra transeunt et durare non possunt (et queritis) cum labore (mendacium) quia amatores suos decipiunt et non faciunt quod promittunt. promittunt enim securitatem et soluiunt timorem. promittunt libertatem et beatitudinem et faciunt seruum et miserum. Nec tamen scitote quod fugiatis. sed

Et scitote quoniam mirificauit dominus semini suum: dominus exaudiet me cum clamauero ad eum.

Et scitote quid sequimini (quoniam mirificauit) id est mirificum et mirabile fecit et reddidit (dominus) pater (sanctum suum) qui est sanctus sanctorum: in se sanctus et alios sanctificans quem mirificauit et clarificauit in preceptione et natiuitate. in predicatione. in passione. in morte in ascensione. ad quem ab amore mundi conuertere debetis et per eum (dominus exaudiet me) ut certitudinaliter spero (cum clamauero ad eum) orando. q. d. ita faciet et vobis si ista vana atque mendacia postposueritis et in ipsum solum spem vestram poneritis. vel (sanctum suum) quemlibet qui ista terrena postponit ac solum deum desiderat et querit (mirificauit) quia virtutibus miris et sanctitate exornat.

Trascimini et nolite peccare: quia dicitis in cordibus vestris et in cubiculis vestris persequimini.

Trascimini ergo per zelum: vicij. diabolo vanitatibus et mendacijs vel vobis ipsis valde penitendo de peccatis et indignando quod ad tam abiecta et vilia corruistis (et nolite

peccare) ulterius. de his autem (que dicitis in cordibus vestris) vel per vicij irascendo vel male cogitando. (et in cubiculis vestris) i. in ipsis cordibus que sunt cogitationum cubilia (persequimini) dolore penitentie. i. talia reprimite non consentiendo ratione et de ipsis penitentiam agite et in cordibus vestris per penitentiam deletere: sacrificium contriti cordis deo offerentes. Et post penitentiam

Sacrificate sacrificium iusticie et sperate in domino: multi dicunt quod ostendit nobis bona.

Sacrificate sacrificium iusticie. i. ad placandum deum per punctum: bona opera addite et offerrete ei iusticiam in operibus vestris tanquam sacrificium et facite opera iusta que sunt sacrificia deo grata. et sic oblato sacrificio (sperate). i. sperare potestis (in domino) aliter enim esset presumptio: sed (multi) scilicet vani et increduli et desperati: dicunt (quis ostendit nobis bona). scilicet iusticie facienda vel illa eterna inuisibilia de quibus ipsi dubitant et desperant quia nullus redit ab inferis qui eis ista renunciet. Ideo ostendit propheta que bona querenda sunt respondens eorum interrogationi et dicens.

Signatum est super nos lumen vultus tui domine: dedisti leticiam in corde meo.

Signatum est super nos lumen vultus tui domine ut denarius imagine regis ut cera sigillo eius. i. desuper est vobis infusum et impressum lumen a vultu tuo luminoso: lumen scilicet naturale ad cognitionem agendorum: lumen fidei et gratie ad cognitionem supernaturalium et sperandorum scilicet eternorum. Unde iam non ista vana et transitoria bona querimus sed illa celestia et eterna. et per hec (dedisti leticiam) spiritalem magnam (in corde meo) de tanto beneficio. vbi non foris in vanis sed intus in corde vbi habitat deus querenda est leticia: ibi enim sunt vera bona. Sed homines t'palia sectantes ista non vident de quibus subdit

A fructu frumenti vini et olei sui: multiplicati sunt.

A fructu frumenti vini et olei sui. i. cupiditate et vbertate t'paliu. Hec tria magis humanis vitijs necessaria ponit per omnia diuitijs in quibus multiplicari et bene fieri querunt qui non querunt verum bonum. et qui non vident intra se regnum celorum (multiplicati). i. multipliciter distracti (sunt) illi multi sola t'palia amplectentes. Multiplicatio enim non semper vbertatem significat: sed ad multa distractio quia mens que verum bonum amare nescit in tot diuiditur quot percipiscit ut erumposa cogitatione distracta simplex bonum videre non possit

de q̄ bonis exultat et dicit illi ita. sed ego.

In pace in idipm: dormiā z requiescā.

In pace mentis (in idipm). i. in deo (qui sp̄ est in se manens et immutabilis (dormiā) hic in p̄nti somno gr̄e cū om̄i suauitate quiescendo ab om̄i strepitu hui⁹ seculi secretus et a mortalib⁹ reb⁹ alienus mūdici⁹ oblitus. (et requiescā) in futuro in pace eternitat⁹ qm̄ nō erit q̄ exerceat. i. vere z plene tūc quiescā fruendo vita beata et eterna. **O q̄s** felix est q̄ hoc meret dicere z exp̄iri. Et hoc vere erit qz iam est spes q̄ nō pfundit. Et h̄ est quod ait. **Quoniam tu dñe singulariter in spe: cōstituiſti me.**

Qm̄ tu dñe singulariter in spe constituisti me. i. ego singularis speraui et sperata recipiam: illi aut̄ nō sperauerūt et ideo digna factis recipient. vel (cōstituiſti me). i. stabilisti. (singulariter in spe). i. in vna singulari spe: qua singulariter vnū et verum bonū sperat: quia hanc vnā petij a dño: illi autē ecōtra in multiplicitate seculi sperantes ab hac vnitate diuiduntur. Bonū ergo est et vtile vnum querere et illi adherere. nō p̄ multa distrabi et vagari.

Oratio.

Exaudi nos dñe et in tribulatiōib⁹ nr̄is miserere nobis z qui solus magnificaris in populis spūalem leticiā tribue in spe futurozū munerum p̄stitutis. Per dñm.

Psalmus David de orōne ecclesie de nunciāz iniustos a beatitudine excludendos et ecōtra iustos eternaliter premiandos.

ps. v.

Verba mea aurib⁹

pcipe dñe: intellige clamorē meū.

Auctor psalmi p̄beta David.

Titulus hic est in finē p̄ ea que p̄sequit̄ hereditatē. Id est p̄ ille dirigēs nos in finē. i. hereditatem eternā que est p̄summatio: est p̄ ea scz Sara libera. i. ecclesia que cōsequit̄ hereditatem p̄missam scz vitam eternam exclusa emula sua scz agar ancilla. i. synagoga. **Mat̄eria:** cōmendatio diuine iusticie in reprobatione maloz. **Intentio:** fideles exemplo orādi et bñ opandi inuitare ad beatitudinē eos qz inducere vt exemplo dei odio habeāt iniquitatē et malos: appetantqz cū bonis et iustis in futuro se fieri gloriosos. **Sentētia** in generali. p̄beta in isto psalmo in p̄sona ecclesie poscens orōem suam a deo exaudiri p̄dicat hereticos scismaticos peccatores malignos et quoscūqz suos inimicos a beatitudi-

ne excludendos: bonosqz z iustos eternaliter premiandos. **Sūia** in speciali. Quia supra exhortatus est infirmos ad eternā hereditatem nūc docet orare vt pueniant ad eandem. **Ecclesia** ergo orata a malitia seculi separi et ad deū puenire dicens. (**Verba mea**). i. oris psalmodiā (aurib⁹ pcipe dñe) aures dei sunt potentia et misericordia quib⁹ nos audire dignatur. p̄ potentiā quidē p̄: p̄ misericōdiāz vult (intellige clamorē meū). i. intensum affectus cordis ex quo p̄cedit clamor oris. **Clamor** enī in scripturis nō vocis sed cordis est: qm̄ gemitus noster z p̄scientia dep̄catur. vñ per hoc q̄ dicit intellige notat clamor esse spūalis nō vocalis. Et qz ore et corde clamo.

Intende voci orationis mee: rex meus et deus meus.

Intende voci orōnis mee pducendo ad effectū. ac si diceret. Sic audi verba sic intellige desideria vt p̄bet rei effectus te intentus esse meis orōnib⁹ (rex meus) p̄ speciale p̄uidētiā et p̄tectōez z qz me regendo regnas in me z nō regnat peccatū (et deus meus) per verum cultū et fidem et qz nō est venter aut libido vel aurū de⁹ meus. **Lām** qz exauditiōis subiūgit dicēs. Et merito exaudies.

Qm̄ ad te orabo dñe: mane exaudies vocem meam.

Qm̄ ad te solum p̄merendū (orabo dñe) et non ad aliū. q. d. ecclesia. orauī nec sum exaudita. nec tñ desistam et qz ab illis a quoz oculis nox peccatoz nōdum recessit videri nō poteris (mane) scz infusione gr̄e. i. statim vt nox z tenebre peccatoz fugere cepint et sol iusticie in cor meū venerit statim in p̄ncipio boni opis. (exaudies vocem meā). i. ostēdes vel intelligā meam vocē exaudiri. est enī meū velle tuū pficere. vnde

Mane astabo tibi et videbo: qm̄ nō deus volens iniquitatem tu es.

Mane scz peccatoz nebulis discedentibus et gr̄a infusa. i. in luce virtutū (astabo tibi) et ad herebo. q. d. nō sedebo. nō iacebo in terrenis quiescēs. sed mente directus ero ad eternā z p̄seuerans. **Astare** enī rectitudinem significat et p̄seuerantiā (et videbo) te mūdo corde mereborqz exauditiōez tuā nō enī videri deū qui terrenis adheret s; q̄ in mane virtutum deo astat (qm̄ tu es deus nō volens iniquitatē) et ideo ab iniquis nō videris s; iniquitate transeunte fit mane vt videaris.

Necqz habitabit iuxta te malignus: neqz p̄manebūt iniusti ante oculos tuos.

Negs habitabit iuxta te) in pñti p gratiā: vel in futuro p gloriā. i. nō sic videbit te vt adbereat tibi et si qñ appropinquauerit nō pſeuerabit (malignus) quasi malo igne ple- nus qui malū vult et conatur facere cōtra de- um vel primū qñis nō possit. (negs pmanes- bunt) qñis ad horā placere videantur (ini- ſti) qui malū faciūt vel qui nō faciunt qđ de- bent (ante oculos tuos). i. in bñplacito tuo. vt a te oculis misericordie videant vel te p- ſentialiter vnq̃s videant et vere non pmane- bunt. quia

Odisti oēs qui opantur iniquitatē: per- des omēs qui loquunt̃ mendacium.

Odisti. i. odio tuo dignos ostendis et vi- deris odisse dum a te sepaſ et a tuo amore re- pulſos in eternū punis (omēs qui opantur) pſeueranter ſc̃z impenitentes (iniquitates). i. quodcūq̃ mortale pccm. non dicit qui opati- ſunt ne excludat pñas: ſz qui opantur puer- ſe viuendo et in peccato pſeuerando (perdes omēs) eternaliter puniēdo ſi nō penituerint nō ſolū opantes ſed et eos (qui loquuntur mē- dacium) pñicioſum et malignū qđ fit ad fal- lendum qz hoc eſt mortale peccatū et occidit aīam. deinde mutat pſonā. d.

Uirū sanguinū et dolosūz abominabiſ dñs: ego aut̃ in multitudie miſcōdie tue.

Uirū sanguinū. i. homicidā et pſecutorē ſanctorū ac oppreſſorem paupm et innocentū qui equipatur homicide qz auferit ſubſtantiā vite: necnō mortificatores aīaz vel male do- cendo vñ vñ inferendo (et dolosū) qui ſub ſpecie docendi ſeu conſulendi vel alio modo decipit primū (abominabiſ dñs) qz nunc ſa- crificia z orōes eoz reſpuit: et p^o ab heredita- te electoz eos ſepabit. et iterū mutat pſonam dicens. (ego aut̃) ſc̃z eccleſia adhuc militans his repulſis (in multitudie miſcōdie tue) nō in meis meritis aut viribz pſidēs vel in mul- ta ſpe pcepta de tua miſericordia

Introibo in domū tuā: adorabo ad tem- plum ſanctū tuū in timore tuo.

Introibo in domū tuā) celeſtē ſc̃z in eccle- ſiam triumphante ſine celū quaſi lapis in ce- leſte edificii. i. pſequar hereditatem celeſtē. et interim (adorabo ad templū ſanctū tuū) cele- ſte: cor ad ipm erigendo et orōibz ei ppinquā- do vt ſim in eius edificio (in timore tuo) ca- ſto et ſancto. Sancta eccleſia ideo dom^o di- citur qz ab omīpotente dño inhabitat ideo templū qz ab ipō dño pſecrat vel qz in ea cō- tinue celeſti dño laudes referunt. Et hoc mi-

hi non tribuo quia hoc viribz meis non va- leo. ſed o

Dñe deduc me in iuſticia tua pp̃t inimi- cos meos: dirige i pſpectū tuo viā meā.

Dñe deduc me). i. fac me pſicere. Deductō enī de virtute in virtutē puenit pſicienti. (in iuſticia tua). i. legis tue vel p temeiſm data ne ſeductus deuiem ad iniuſticiā tu dñe qui es creator meus eſto dux meus (pp̃t inimi- cos meos) qui mihi inſidiant pſundendos vel puerrendos vel vitandos cuiuſcūq̃ ſint generis (dirige in pſpectu tuo viā meam) qz plerūq̃ in pſpectu hoīm via recta credit̃ etiā q̃a veritatis itinere deprauat vel (dirige). i. oſtende (viā tuā). i. legē in pſpectu meo vt pre oculis ipam habeā ac p̃mpte in ea ambulem et que p ſerecta eſt et mihi recta videat̃ et fiat Et neceſſe eſt

Quā nō eſt in ore eoz veritas: cor eozū vanum eſt.

Quā nō eſt in ore eoz) ſc̃z inimicorū (veri- tas) ſed diſcordant a viā veritatis et iuſticie ideo pati ſunt ad calumniandū bonis et ſe- ducendū eos nec mirū. qz. (cor eoz vanū ē) vane et falſe cogitando et indicādo et ſi vani- tas eſt in corde quō erit veritas in ore. ex ha- bundantia enī cordis os loquit̃. vñ ſunt ca- uendi et eoz iudicio ac verbis nō eſt creden- dum ſed ad pſcientiā vbi deus videt fugien- dum. Quasi

Sepulchrū patēs ē gutt̃ eoz: liguis ſu- is dolose agebāt: iudica illos deus.

Sepulchrū patens). i. apertum nō clauſūz (eſt guttur eoz) verba fetida ad corrūpendū alios pferendo (liguis ſuis) ſc̃z mendacibz et malis. (dolose agebant) ſub ſpecie veri fal- ſa inducendo et alios occulte decipiendo: ſa- lutem pmittentes z mortē ingerētes. Si enī apte nō pnt decipe dolose agūt ſub ſpecie ve- ri mentientes (iudica illos deus) ad penā et interitū eos p̃demnando. Nō dicit hoc vo- to optantis vt eueniat ſed ſpiritu preuidentis quod futurū eſt.

Decidāt a cogitatōibz ſuis: ſm multitu- dinē impietati eoz expelle eos: qm̃ irri- tauerunt te dñe:

Decidāt). i. cadāt (a cogitatōibz ſuis). i. fru- ſtrentur ſpe et opinōibz ſuis. qz qđqđ elate cogitauerāt cū intereūt ſine fructu amittunt. vel deorſum cadāt merito puerſaz cogitatō- num. (ſm multitudinē impietati eoz). i. pec- catorū pmiſſoz que multa pmiſerūt (expelle eos). i. longe pelle eos a facie tua z ab heredi-

tate eterna. hoc est scilicet quod a te longe recesserunt
recede ab eis. (quoniam irritauerunt te domine). id est ad ira-
cundiam et vindictam provocauerunt per peccatum a
te recedendo quem placare debuerunt penitendo.
Et letentur omnes qui sperant in te in eter-
num exultabunt et habitabis in eis.

Et contrariis letentur in presenti (omnes qui spe-
rant in te). id est qui sic operantur ut a te sperent mer-
cedem. cuiusmodi sunt iusti et boni. primum quod
dem iustorum gaudium est in spe postmodum vero
erit in re. unde adiungit ostendens quod merito leten-
tur. quia. (in eternum) non temporaliter (exultabunt) in
futuro accepta hereditate laudantes per benedi-
ctionis (et). id est quod habitabis in eis) sicut in templo
tuo. Felices qui christum merebuntur habere ho-
spitem quia hoc est eterna exultatio cum templum dei
fieri iusti et erit gaudium eorum ipse incolae eorum.

Et gloriabuntur in te omnes qui diligunt
nomen tuum: quoniam tu benedices iusto.

Et interim (gloriabuntur) in hac spe positi
(in te) solo (qui diligunt nomen tuum) quod dominus es
vel honorem tuum seu nomen tui et merito (quoniam tu
benedices iusto) quia quicquid boni habet a te habet. vel
tunc (gloriabuntur in te) videndo et fruendo (omnes
qui diligunt nomen tuum) quod dominus es tanquam posside-
tes hereditatem scilicet te et habentes ad fruendum quod
diligunt. quia d. quicumque diligit dominum gloriabitur
in domino (quoniam tu benedices iusto) hec est benedictio
gloriarum in deo et habitari ab eo. Stude ergo
ut merito iustus sis ut tunc benedici merearis. Et
quia vocatio non meritorum nostrorum sed misericordie et bene-
volentie dei est subiungit.

Domine ut scuto bone voluntatis tue co-
ronasti nos.

Domine ut scuto bone voluntatis tue). id est non
sola iusticia sed tua divina bona voluntate qua
nos vocasti tanquam scuto (coronasti nos) in pre-
senti circumvallando nos adversus secula iacu-
la inimici et protegendo nos a malis ex omni
parte per circuitum ad modum corone et dando vi-
ctoriam de tentationibus et coronabis in futuro de
bonis eternis quia corona provenit dari victori-
bus. Scutum enim dicitur a greco scutum quod locum
dum significat et duo facit. quia si ponitur ante
corpus protegit si super caput coronat. sic divi-
na bona voluntas nos protegit in presenti ab omni
malo quantum scit nobis expedire et coronat
in futuro corona glorie eterne quia quod protegit
adiuvat remunerat coronat.

Oratio.

Pater domine qui attriti cordis gemitum prius
quod preceperatur intelligis effice nos quoniam templum
paracleti ut mereamur scuto celestis benivo-
lentie coronari. Perdo.

Oratio vere penitentis dei misericor-
diam implozantis et alios suo exemplo
ut sibi peniteant exhortantis. ps. vi.

Omne ne in fu-

rore tuo arguas me: neque in ira tua
corripias me.

Auctor psalmi propheta David. Titulus ta-
lis est in fine in carminibus psalmi david per octavam.
Hoc est psalmus ille qui dicitur psalmus eo quod monet ad
bene operandum dirigens nos in finem. id est in christi-
stum qui est meta et consummatio totius ago-
nis attribuitur David. id est penitenti iam forti
manu facto timentis per octavam scilicet die iudicii
que post hoc tempus quod septem diebus voluit est fu-
tura. in carminibus. id est in gemitibus presentie quibus
deus tanquam carminibus delectatur. Materia: ve-
ra cognitio et deploratio peccatorum. Intentio
monere homines ad penitentiam salutarem cum spe
remissionis omnium peccatorum. Sententia in generali
propheta in isto psalmi in persona vere penitentis cla-
mat ad dominum veniam de commissis postulans eru-
mnasque proprias quibus affligitur ingemiscit nar-
rans Postquam dictum est de eterna hereditate in-
tendit nunc penitentes male agentes invitare
ut suo exemplo studeant eam per penitentiam recupe-
rare. Sententia in speciali. In persona ergo peni-
tentis metuentis in iudicio puniri orat dis-
cens (Domine ne in furore tuo). id est in ira gravio-
ri que non parcit (arguas me). id est quasi in infer-
no damnandum convincas. (neque in ira tua)
minus gravi que vindictam petit (corripias
me). id est quasi in purgatorio castigandum repres-
endas. sed hic secat: hic vixit: hic sana me ne
ibi opus sit quia horrendum est incidere in ma-
nus dei. Furore vel ira in deum non cadit qui cum
tranquillitate iudicat. sed dicitur iudicium quo ma-
lis talis videbitur. quia d. ne punias me secundum rigorem
iusticie tue ut iudex iratus sed secundum dulco-
rem misericordie tue ut pater benignus. unde sequi-
tur sed potius.

Miserere mei domine quoniam infirmus sum: sa-
na me domine quoniam conturbata sunt ossa mea

Miserere mei) miserere (domine) in hac vita et
misericorditer pater ut medicus. et quia miseri-
cordia debetur miseris suam miseriam insinuat
dicens. et opus est (quoniam infirmus sum) natura
et vicio fragilis et penitus ad peccandum. et ideo
iusticiam sustinere non valeo (sana me domine) per mi-
sericordiam qui medicus es ac propterea et robo-
ra (quoniam) memoria peccatorum (conturbata sunt
ossa mea). id est etiam robore et fortitudo anime mee. quia
d. pervenit infirmitas usque ad interiores sensus

Laboranti) satisfaciendo (in gemitu meo)
Id est cordis stricōe dolens p peccis et timēs
p penis eis debitis (lauabo). i. mūdabo eun
do (p singulas noctes). i. p singula peccata et

Erubescāt ⁊ sturtenē vehemēter oēs in
inici mei: puertant et erubescant valde
plociter.

Erubescant) exemplo meo de actibus suis malis et peccatis et cōturbentur timore iudicii et cōpungantur vtiliter ad penitentiam et hoc (vehementer) nō remisse vel leuiter oēs inimici mei aduersantes salutem meam et me imitando fiant amici (cōuertantur) ad deum a malis (et erubescant) de eis de quibus ante sunt gloriosi et nō differant vel procrastinent. sed (valde velociter). i. cito et indilate. Bis dicit erubescant quia nō solum ante persionem est erubescendum sed etiā post ex memoria et recordatione peccatorum quod est quedā custodia virtutum.

Oratio.

Exauditor oīum deus exaudi nostrorum fleatuum supplicem vocem et tribue infirmitatibus nostris propitiem sospitatem ut dum dignanter gemitum nostri laboris suscipis tua nos semper misericordia psoles. Per do.

Oratio viri iusti positi in tribulatione corporali vel spirituali a qua cum instantia petit diuinitus liberari. ps. vii.

Domine deus meus

us in te speraui: saluum me fac ex omnibus persecutoribus meis et libera me.

Auctor psalmi propheta David. Titulus huius est In fine psalmi David. i. psalmus ille dirigens nos in finem. i. in christum. attribuit David. i. fidelem. quem psalmus ille fidelis cantauit domino. i. ad honorem deo gratias referendo per verba Chusi id est per manifestatōem silentij filij gemini. id est dextere. Chusi enim interpretatur sinister et gemini dextra. Quilibet ergo fidelis cantat hunc psalmum per reuelationem secreti scilicet mysterij incarnationis passionis et resurrectionis et quare deus iustos protegit et malos ordinat quod secretum deus dexter. i. fauens et propitius aperuit fidelem quod apud infideles est silentium et secretum sed apud fideles verba silentij. i. manifestatio. Materia: persecutio corporalis vel spiritualis iniusta et maligna. Intentio: inducere homines innocentes ad sustinendum patienter quasque malorum persecuciones. et quosque fideles exhortari ut spem suam in domino ponant et sic perfecte viuant quatenus die iudicij expectare securi valeant. Sententia in generali: propheta in isto psalmo in persona cuiuslibet fidelis posuit in afflictione corporali vel spirituali petit diuinitus liberari allegando suam innocentiam diuinam iusticiam aduersarioz malitiam post penitentiam itaque perfecta anima perfectionem suam deo humiliter petitens ostendit quid ei per sua iusticia quid malis et impenitentibus per

sua debeat iniusticia. intendens fideles in formare ut cognito qualiter deus protegit iustos et ordinat malos qui scilicet non ut plerique manus suas sub ascella ponat sed diuinis laudibus et bonis operibus donatus insistat. Sententia in speciali: fidelis ergo non de se presumpsit orat a domino liberari dicens. (Domine) oīum potentiam (deus) oīum per creationem (meus) voluntate. Et dicitur ter in hoc psalmo domine deus meus ad denotandum trinitatem in te speraui non de me presumpsit et quia in tua misericordia et bonitate non in mea iusticia et equitate spero ideo confidenter salutem et liberationem impetro. unde saluum me fac ex omnibus persecutoribus meis occultis et manifestis. i. ab omnibus vicibus: demonibus et malis hominibus (et libera me) corporaliter et spiritualiter. Ad enim mihi sufficit ut te defendente sum saluus: nisi et te liberante sum securus.

Ne quando rapiat ut leo animam meam: dum non est qui redimat neque qui saluum faciat.

Ne quando) .i. aliquando (rapiat ut leo) crudelis) animam meam scilicet persecutor corporalis per mortem corporalem vel spiritualis per mortem spiritalem. (dum non est) .i. si non sit) qui redimat) a morte eruendo (neque qui saluum faciat) vitam dando propter te. quod. nisi tu redimas et salues ille rapit et perdit. Magna est utilitas seruo dei per vitam infirmitatem recognoscere: atque in suis viribus vel meritis nullam fiduciam habere. tunc enim incipit adesse virtus diuina cum deficere incipit presumptio humana.

Domine deus meus si feci istud: si est iniquitas in manibus meis.

Domine deus meus si feci istud) scilicet (si est iniquitas in manibus) et operibus (meis). i. si feci primo quod non debui. vel (si feci istud). i. si feci malum quod a persecutoribus sustineo mihi per culpam per meritam quam commiserim contingit. vel (si) modo est (iniquitas in manibus meis). i. in operibus meis quare hoc mihi contingat. i. si exhibui membra mea arma iniquitatis ad peccandum si non fui innocens manibus. In his verbis non est superbia elati sed humilis confessio non ingrati. Et quod perfectius est.

Si reddidi retribuentibus mihi mala: de cidam merito ab inimicis meis inania.

Si reddidi) scilicet mala iuxta demerita libidine vindicte (retribuentibus mihi mala) scilicet per bonis quod dicitur equitas apud homines. Et nota tres gradus patientie. Primus quando aliquis patienter sustinet mala que meruit et illud est bonum. Secundus

quando sustinet mala que nō meruit et illud est melius. Tercius quando patienter sustinet mala pro bonis que fecit et illud est optimum. Sic fecit iste: s̄m illud poete. **Si vis vincere discere pati.** Si inquam hoc feci et illud decidam). i. cadam (merito) quia tale vel tale feci peccatum supatus (ab inimicis meis) me persequentibus (inanis) et vacuus factus a fructu iusticie et boni operis ut deus et imbecillis. Qui se vindicat occulte a diabolo superatur inanis factus vana et superba iactantie leticia.

Persequat̄ inimicus aīam meā et comprehendat: et cōculcet in terra vitā meā et gloriā meā in puluerē deducat.

Persequatur) etiam (inimicus) impugnando (animam meam) et vitam (et comprehendat) ad possidendum: et possidens (cōculcet in terra vitam meam). i. me vilificet et quasi terram pedibus cōculcet. (et gloriā meā in puluerem deducat). i. ad nihilum redigat diabolus persequitur animam suggerendo. decipiens cōphendit ad consensum peccati trahens. Conculcat in terra in actum peccati inducens. gloriā in puluerem deducit in cōsuetudine detinens. vel persequitur tentando. cōphendit superando. cōculcat in terra: et cōculcando terram facit. i. celestia non sapientem: et gloriā que solida debet esse in conscientia in puluerē deducit. i. vento vanitatis euanescere facit quando non coram deo sed coram hominibz gloriā quis querit. Sed quia predicta non merui.

Exurge dñe in ira tua: et exaltare in finibus inimicorum meorum.

Exurge dñe) mihi in adiutorii opem ferendo (in ira tua) id est in vindicta cōtra inimicos per effectū iusticie te iratum ipis ostendendo (et exaltare). i. altus et superior appare vindicando sicut victor (in finibz). i. in possessione (inimicorū meorū) ut desinant possidere quos possident et possessionē amittant ibiqz exalteris. i. honoreris et glorificeris potius q̄ inimici ab illis qui prius erant possessio eorum. Et dicitur hic metaphorice in finibus exaltari sicut exaltatur princeps qñ fines inimicorum suorū valet occupare.

Et exurge domine deus meus in p̄cepto quod mandasti: et synagoga populorū circundabit te.

Et exurge domine deus meus). i. more urgentis auxiliare mihi et custodi me q̄ dormire videris quando non succurris (in p̄-

cepto). i. s̄m iudicium (quod mandasti) faciendo iusticiam de meis p̄secutoribus sicut tu mandasti iudicibz facere iusticiam de malis. vel ex opposito succurre seruantibus preceptum (quod mandasti) ut diligamus inuicem. et ita (synagoga populorū). i. congregatio de diuersis populis (circundabit te) et adhibebit tibi ad te ex omni parte tanq̄ ad certum refugium et defensorem suum currendo et de facto iusticie te laudando.

Et p̄pter hanc in altum regredere: dñs iudicat populos

Et propter hanc) scilicet congregationem (in altum regredere) ostendendo altitudinē tue potentie et iniquorum punitionē et impiorum protectionē. i. fac eos scire et experiri tuam potentiam mittendo eis defensionem cōtra hostes et ita erit: unde et mutans personā subiungit (dominus iudicat populos) iudicio discretōis et retributōis. nunc pios protegens et malos ordinans. et postea vnicuiqz s̄m opera sua reddens: quia omnium est dominus et iudex generalis. Quod iudicium non timens ille p̄fectus audet orare.

Judica me domine s̄m iusticiam meam et s̄m innocentia meam super me.

Judica me domine) quia iudex es (s̄m iusticiam meam). i. scdm meritum iusticie mee que est in faciendis bonis (et scdm innocentiam meam) que est in declinando a malis et non scdm desiderium et voluntatem hostiū meorum. Felix anima et conscientia que bene potest dicere: que iusticia et innocentia sunt (super me) quia a deo sunt: et de supernis habeo non a me. Ergo q̄ anima iusta est et innocens non per se habet sed a deo. quasi diceret. qz iudex iustus es iuste iudica me iustas ferendo pro me sententiam. Sed iterum ante iudicium retributōis.

Consummet̄ nequicia peccatorū: et diriges iustū: scrutans corda et renes deus.

Consummetur). i. consummabitur et perficietur (nequicia peccatorū). i. perueniant ad summam nequiciaz ut possit iustum iam venire iudicium. et hoc non optat sed predict. Sed quia non solum dictum est sordidus sordescat adhuc sed et iustus iustior fiat annectit et dicit (et per hoc) diriges iustum ut patientia eius consummetur et plus iustificetur quia mali sunt occasio directōis bonorum. quod enim lima ferro hoc est malus bono (scrutans). i. videns et sciens (corda) id est cogitationes (et renes). i. delectationes (deus)

scilicet quid quisque cogitet et quid queneque de
lectet: et ideo videns eas bonas in iusto diri-
git eum: et non solum dirigit sed et adiuuat.
vnde subdit.

**Iustum adiutorium meum a domino: qui sal-
uos facit rectos corde.**

Iustum adiutorium meum) quo me iuste
adiuvat contra malos. (a domino) scilicet est (qui
saluos facit rectos corde) qui in operibus suis
rectam habet intentionem. Duo enim sunt
officia medicine. Unum quod infirmitatem
sanat. Alterum quod sanitatem conseruat.
De primo dictum est supra saluum me fac
propter misericordiam tuam. De secundo hic
dicitur. iustum adiutorium meum a domi-
no qui saluos facit rectos corde. Et illa enim
et ista saluos facit: sed illa ex egritudine ad sa-
lutem transfert. hec in ipsa salute conseruat.
Ibi itaque est misericors auxilium: quia nul-
lum habet peccator meritum qui adhuc ius-
tificari precatur. hic autem iustum auxilium
est: quia iam iusto tribuitur. Sed o iniqui
quorum iniquitas consummatur.

**Deus iudex iustus fortis et patiens nun-
quid irascetur per singulos dies.**

Deus iudex iustus) singulis secundum merita
reddens (fortis) cui nemo potest resistere. Et
ne ideo sine aliqua spe formidetur: subdit. (et
patiens) quia modo in multa patientia ma-
los tolerat et propter conuersionem dissimu-
lat: metu iudicii terret et spem conuersis pro-
mittit. et vere patiens quia. (nunquid irasce-
tur per singulos dies) id est nunquid statim
infert penam cum aliquis committit offen-
sam. quasi diceret. non. quia quamuis quoti-
die eum offendamus ipse tamen quotidie non
irascitur sed patienter expectat ad penitenti-
am: que si non sequatur durius damnat et au-
gebit penam. Vnde ne audita patientia secu-
ri fierent pigri subiungit.

**Nisi conuersi fueritis gladium suum vi-
brabit: arcum suum tetendit et parauit
illum.**

Nisi conuersi fueritis) o iniqui a via ves-
tra mala et penitentiam egeritis. dominus
(gladium suum vibrabit) id est punitionem
et vindictam manifestam exeret scilicet in fu-
turo quando christus choruscabit suis lu-
cens: impios terrens. et ne dicatis vobis non
fuisse predictum. (arcum suum) id est scriptu-
ram comminantem (tetendit) minando ma-
lis ne putetur remissa eius patientia (et pa-

rauit illum) per legis latores: per apostolos.
per expositores promulgando et intelligibi-
lem faciendo.

**Et in eo parauit vasa mortis: sagittas
suas ardentibus effecit.**

Et in eo) scilicet arcu scripture parauit va-
sa mortis) scilicet predicatorum qui inobedi-
entibus propinant de ea morte. Vnde apo-
stolus. Alijs sumus odor mortis in morte
sed alijs sunt sagitte et odor vite. vnde sequi-
tur (sagittas suas) scilicet eosdem predica-
tores (ardentibus) desiderio verbi et diuino amo-
re flagrantibus (effecit) id est efficaces et fru-
tuosas fecit ut corda eorum pungendo vi-
tam eis propinarent. Vel (sagittas suas) id
est scripture sententias cito penetrantes (ar-
dentibus) predictis (effecit) id est efficaces
boni operis per ipsos predicatorum fecit. De
inde tangit illorum malorum culpam. d.

**Ece parturit iniusticiam concepit vo-
lorem: et peperit iniquitatem.**

Ece) autem iniquus concepit ex sugge-
stione diaboli per consensum in peccato cui
debetur dolor. qui bene dolor dici potest scilicet
malum et peccandi voluntatem in corde
ponendo per deliberationem quia mala vo-
luntas ipsa se torquet: ipsa sui supplicium est
(parturit) scilicet ipsum peccatum ad effectum
producere conando: quia parturire est nati
parere (iniusticiam) a iusticie regula discor-
dando. (et peperit iniquitatem) per operati-
onem: ipsius iusticie rectitudinem impugnando:
scilicet peccatum extra opere perficiendo
per deliberationem. Inordinatio littere in-
ordinationem peccati signat. Valus enim
primo concepit voluntatem peccandi. secun-
do parturit per conatum adimplendi. tercio
parit in actu peccandi. Et sic
**Lacum aperuit et effodit eum: et incidit
in foueam quam fecit.**

Lacum) inferni (aperuit) concipiendo (et
effodit eum) parturiendo (et incidit in foueam
quam fecit) pariendo. Vel (Lacum aperuit)
malum proximo machinando (et effodit eum)
huius rei studium adhibendo (et incidit) id est
cadit (in foueam quam fecit) alteri. malum per
petrando quia prius in se quam in alium peccauit
Iniquitas enim prius ledit cor iniusti: vnde
procedit quam hominem iustum in quem ac-
cedit. Prius fraudator leditur damno inno-
centie quam alius pecunie. vnde sequitur.
Conuertetur dolor eius in caput eius:

et in verticem ipsius iniquitas eius descendet.

Conuertetur dolor eius quem concepit (in caput eius) id est mentem (et in verticem ipsius) id est rationem (iniquitas eius) quam peperit (descendet) quasi cum impetu id est peccatum et malum suum in animam eius reuertetur et in ipsum retorquetur. Recte erit iniquitas eius superior et ipse inferior: cum ipse iniquitati sue sponte se subdiderit. et in illum descendet quia grauat eum et onerat et cor sursum leuare et ad requiem sanctorum volare non sinit. hoc fit cum in homine perverso seruit ratio et dominatur libido. Et quia hec perfectus iste iam euaserat laudat deum et dicit.

Confitebor domino secundum iusticiam eius: et psallam nomini domini altissimi.

Confitebor ergo (domino) confessione laudis. id est laudabo dominum (secundum iusticiam eius) id est pro iusticia vel propter iusticiam eius quia iustus est et sic bonos protegit et malos iuste punit. (et psallam) recte operando. bene viuendo. spiritualiter gaudento. Psallere enim iustorum ad gaudium pertinet sicut penitentia peccatorum ad tristitiam. (nomini domini altissimi) id est ad honorem nominis dei non gloriam meam querendo. Hoc etiam posset legi de confessione peccati quasi diceret. sicut deus pure est iustus et sine omni labe peccati et iniusticie ita ego pure confitebor peccata mea sine omni excusatione et velamine. Potest etiam hic psalmus in persona christi intelligi: si ea que ibi humiliter dicta sunt ad nostram infirmitatem quam ipse christus gestauit scilicet ad humanam eius naturam referantur.

Oratio.

Scrutator cordis deus libera nos a persequentibus nos et da nobis in tui expectatione iudicii firmam custodiam mentis ut non retribuamus inimicis mala pro bonis. Per d.

Psalmus de christi magnificentia honore et gloria cuius gratia et virtute constituta et corroborata est vniuersalis ecclesia.

ps. viij.

Domine dominus

oster: quod admirabile est nomen tuum in vniuersa terra.

Auctor psalmi propheta dauid. Titulus talis est. In finem psalmus dauid pro torcularibus. Hoc est psalmus iste est dauid pro

phete. dirigens nos in finem scilicet christum qui est finis noster. Et agens pro torcularibus id est ecclesiis quia hic agitur de constitutione et causa constitutionis ecclesie que hic bonos et malos simul continet sicut torcularia vinum et acinum. Torcularia sunt martyria ubi corporibus calcatis anime ad celum transeunt: et corpora in terra putrescunt. Et quia hec fiunt in ecclesiis ideo et ipse ecclesie torcularia dicuntur. Possunt etiam per torcularia quique fideles intelligi secundum hoc quod tolerant aduersa huius mundi. Quia ergo supra ostendit quid bonis pro sua iusticia et quid malis pro sua iniusticia debeatur: consequenter nunc agit de constitutione ecclesie in qua hic boni et mali necessario admiscetur qui simul incipiunt crescunt et consummantur sed boni in bonis et mali in malo. In futuro vero sepabuntur non solum affectu ut hic sed et loco. unde monentur boni patientiam habere: et malos non solum patienter sed et gaudenter tolerare. Materia: christi magnificentia et exaltatio. Intentio: christum magnificare et eius inimicos scilicet iudeos et alios confundere omnesque ad fidem christi inuitare. Sententia in generali propheta in isto psalmo in persona ecclesie et omnium fidelium laudes domino nostro iesu christo decantat maiestatem atque magnificentiam nature diuine ac humiliationem et exaltationem nature humane super omnes creaturas in ipso breuiter confutendo. Sententia in speciali: a laude ergo incipiens propheta ait. (Domine) omnium per potentiam et generalem gubernationem qui es (dominus noster) specialiter per cultum et venerationem (quod) id est quantum (admirabile) id est valde admirabile et grande (est nomen tuum) id est gloria et fama (in vniuersa terra) non tantum in iudea: quia a solis ortu usque ad occasum laudabile nomen domini. quasi diceret. Tu domine notus eras in iudea tantum et in israel magnum nomen tuum. apparuisti inter nos mortuus es propter nos. surrexisti. ascendisti in celum. misisti apostolis spiritum sanctum. quibus predicantibus in omnem terram exiit sonus eorum. Et nomen tuum gloriosum quod erat notum in gente vna factum est admirabile in vniuersa terra. Est terra viuorum sed et celum. terra mortuorum sed et infernus. terra viuentium et morientium sed et mundus. et in his omnibus est nomen domini admirabile et gloriosum.

Quonia eleuata est magnificentia tua:
super celos.

Quoniam eleuata est loco (magnificentia tua) id est dignitas tua et gloria de terrena humilitate (super celos) ad litteram. vel (super celos) omnes. id est super omnem eminentiam sanctorum et super omnes rationales creaturas etiam celestes et angelicas quas excedit. q. d. A mortuis resurgens in celum ascendisti. et qui humilis videbaris magnificus apparuisti. hinc enim apparet quod descenderis cum innotuit quod ascenderis. Et ideo quia magnificatus in gloria sublimatus es super omnes celos et super omnes etiam celestes ierarchias non est mirum si nomen tuum est per orbem terrarum mirifice sublimatum. valde etiam es mirabilis propter opera tua mirabilia et magna. Nam

Ex ore infantium et lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos: ut destruas inimicum et ultorem.

Ex ore infantium et lactentium). i. sugentium scilicet puerorum beatorum (perfecti laudem) quando in templo clamabant et te laudabant confitendo tuam diuinitatem. Vel (ex ore infantium et lactentium). i. apostolorum (perfecti laudem) quia ab horum predicatione creuit ecclesia. et tam hi quam illi dicuntur infantes et lactentes non pro etate sed pro simplicitate. quasi diceret. non solum a perfectis sed etiam ab incipientibus et imperfectis predicaris et laudaris: quod est laus perfecta. Si enim soli perfecti essent in ecclesia non ita consuleretur humano generi. et hoc facis (propter inimicos tuos) scilicet gentiles mundi sapientes confutandos ne videatur hec sapientia humana sed diuinitus data. quia stulta mundi elegit deus ut confunderet sapientes. et bene dicit inimicos quia sapientia carnis inimica est deo. (ut destruas inimicum). i. errorem iudaicum christi et christiani nominis persecutorem (et ultorem) alia littera defensorem. i. hereticum qui se dicit veritatis defensorem cum tamen tanquam ultor impugnet eandem. Quos tu domine confudisti et destruxisti cum te aspirante ad fidem tuam venerunt paruuli: et in suo errore remanserunt philosophi ac legisperiti et heretici. unde et subditur .ff.

Quoniam video celos tuos opera digitorum tuorum: lunam et stellas que tu fundasti.

Quoniam video). i. iam per spiritum sanctum prevideo (celos tuos). i. apostolos. De quibus alibi dicitur Celi enarrant gloriam

dei. qui sunt (opera digitorum tuorum) quia operatione spiritus sancti. qui digitus dei dicitur. instructi sunt et perfecti. Dicitur autem hic pluraliter digitorum propter plura eius dona cum sit unus sicut plures digiti sunt in una manu. video etiam (lunam). i. ecclesiam vniuersalem (et stellas). i. ecclesias singulares per diuersa loca diuisas. vel doctores alios qui vel quas scilicet lunam et stellas (tu fundasti) in fide et solidasti non illi quia apostoli ministri sunt edificationis tu vero auctor et fundator: a quo sicut a sole iusticie ecclesia accipit lumen suum. Unde Gregorius Dicendo lunam et stellas et tacendo solem indicauit quia illi soli locutus est qui non solum solem et lunam et stellas corporaliter sed et lunam ecclesiam atque stellas omnes sanctos specialiter fecit. per hos ergo destruitur inimicus et ultor acerrimus. Deinde est vox prophete ad patrem de christo.

Quid est homo quod memor es eius: aut filius hominis quoniam visitas eum?

Quid est homo qui licet vilis et miser et quale meritum eius (quod memor es eius) in bonum et ad consolationem scilicet miserando et a peccato et morte liberando. quasi diceret. nulum est hominis meritum dei beneficio dignum (aut quid est filius hominis) sed virginis. i. homo christus scilicet comparatione tui. (quoniam visitas eum) in unitate diuini superpositi assumendo. ac in tanta dignitate et magnificentia constituendo. hoc dicit quasi in admiratione terreni hominis et celestis quos omnipotens pater visitat: unum per misericordiam mirabiliter reuelans: alterum per diuinitatis gloriam ineffabiliter exaltans.

Minuisti eum paulominus ab angelis: gloria et honore coronasti eum: et constituisti eum super opera manuum tuarum.

Minuisti eum paulominus). i. parum minus (ab angelis). i. minores fecisti eum quam angelos qui ad passibilitatem et mortalitatem. sed maior est eis in omnibus alijs: ideo postea (gloria) id est incorruptibili claritate corporis (et honore) ut omnibus sit venerabilis. Gloria enim est in se ad alios. Honor in se ab alijs (coronasti eum) quia circulus mundi ad fidem eius venit. Vel fecisti eum caput ecclesie que est per te coronata in operibus bonis. (et constituisti). i. firmiter stabilisti eum super opera manuum tuarum) dando ei preteritum super ea ut omnia sint ei subiecta. et ergo etiam super angelos a quibus eum minuisti. unde alibi ipse dicit.

Data est mihi omnis potestas in celo et in terra. Ideo sequitur.

Omnia subiecisti sub pedibus eius: oues et boues vniuersas: insup et pecora capi

Omnia (scilicet supiora et inferiora et media) subiecisti sub pedibus eius id est sub dominio et potestate eius subiectione occulta vel manifesta: voluntaria vel necessaria. vt ei flectatur omne genu celestium terrestrium et infernorum. Deinde magis in speciali hoc exprimit dicens. (oues et boues vniuersas) Per oues innocentes et simplices in ecclesia intelliguntur qui sub regimine pastorum humiliter viuunt. Per boues ipsi rectores designantur qui opando terrenos fructificare faciunt. et hec duo de angelis et hominibus dicuntur. et quia non tñ bonos sed et malos ei subiecit recte qñ distinguendo a predictis sanctis subiūgit (insup et pecora campi). i. carnales more pecorum in amplitudine campi voluptatū et in latitudine vie que ducit ad mortē vagantes: nō in montibus virtutum habitantes et nihil arduum nihil laboriosum ascendentes.

Volucres celi et pisces maris: qui pambulant semitas maris.

Volucres celi. i. superbos in celū os suū ponentes qui cogitatione et locutione tumidi et elati dum ceteros se inferiores pensant mente quasi in altum volant. (et pisces maris). i. curiosos (qui pambulant semitas maris) q sequunt pterfluentia huius seculi et hec temporalia que tanq semite in mari cito euanescent in pfundo huius seculi pñaci studio inquirunt. In his aut tribus scz voluptate. curiositate et supbia cōcluduntur oia vicia scz cōcupiscentia carnis. pcupiscentia oculorum et supbia vite. de his fuit primus homo superatus et christus tentatus. Et quia tam mirabilis et tantus est christus: ipm qui est principū et finis laudemus in principio et in fine et nunq a laude eius celsamus. dicentes ergo. o.

Dñe dñs noster: q admirabile est nomen tuum in vniuersa terra.

Dñe dñs noster et omnū (q) ineffabiliter (admirabile) et magnū (est nomen tuū). i. honor tuus et fama. (in vniuersa terra) et vbiq per omnia. Ecce conclusio quo totum tenet. Decenter autem principium repetit et ad caput redit ostendens initiū et finē boni ad deum referendum. Notatur et p hoc q cum a deo originē traxerimus. qñ ab eo p peccatum

denemus ad ipm tamē in fine reuerari debemus. et in ipso vitam nram et opera cōcludere et tñ et pta misericordia merito dicere poterim? hoc verbū Dñe dñs noster q admirabile est nomen tuū.

Oratio

Admirabile nomen tuum oīpōtens deus supplices exoramus: vt qui omnē creaturam ad vsus hoīs subiecisti nos ad tue seruitutis officiū dignos efficere digneris. Per do.

Exhibitio laudis diuine propter duplex iustum iudicium christi in aduentu eius duplici et ppter reiectionem anti christi
ps. ix.

Confitebor tibi do

mine in toto corde meo: narrabo oia mirabilia tua.

Auctor psalmi propheta Dauid. Titulus hic est In finem pro occultis filiū psalmus dauid. id est ps ille Dauid pphete qui hic loquitur in psona ecclesie: dirigens nos in finem id est in christum qui est finis omni credenti. est pro occultis id est agit de occultis. filiū scilicet dei. i. de humili aduentu christi: occulto iudeis sed vtili gentibus. et de iudicio presenti id est pena qua nūc quisq vel exercetur ad purgationem vel admonetur ad conuersionem vel si contemnit excecatur ad damnationem. Alia autē eius scz aduentus secundus et iudicium vltimum erunt manifesta omnibus. Postquam ergo egit de constitutione ecclesie in qua boni et mali admixti nunc sepantur animo sed postea etiam loco: nunc agit de vtroq iudicio scilicet presenti quo prima et futuro quo secunda fit separatio. **M**ateria: duplex christi iudiciū presens et occultum scilicet discretionis. futurum et manifestum scilicet discussionis. **I**ntentio: vt homines ad hoc credendum et deum super hoc laudandum inducat. **S**ententia in generali propheta in isto psalmo in persona ecclesie dicit se letum domino iesu christo toto corde psalliturum: quia tempore iudicii discretionis iusto iudicio sibi tradito reprimet diabolū iniquū humani generis inimicum gentiles ad fidem conuertendo ac obstinatos laqueis mortis inuoluendo et interficiendo populumq catholicum afflictum et abiectum liberando. Et tempore iudicii discussionis ipsum anticristum quo se contra deum eleuans populum christianum et

fidelem durissime psequet deiciendo et ipm
populū christianū quasi orphanū et pupillū
derelictū eripiendo occultū. Etia iudicium
est pena qua ds vel exercet ad purgationem
vel admonetur ad persionem: vel si cōtem-
pserit exercat seu exercetur ad damnatōem.
Qui nō corripit isto occulto iudicio digne
punit illo futuro manifesto. Snia in spe-
ciali ppheta ergo letus psallit p iusto christi
iudicio in vtroq; aduentu suo dicens (Confi-
tebor tibi dñe) p fessione laudis et grāz acti-
onis (in toto corde) et affectu (meo) nō diuis-
so et nō in pte sicut qui quedā opa dei appro-
bant quedā blasphemāt s; ego in nullo de p-
videntia dei dubito sed oīa recte agi sentio:
et etiā (narrabo) alijs (oīa mirabilia tua) que
me ad narrandū docuisti. vel oīa pphendit
nō singula generum s; genera singulorū s; oīa
visibilia q̄ inuisibilia tam spūalia q̄ corp-
poralia. Ille etiā in toto corde deū laudat q̄
nullū angulū cordis in quo terrenū aliquid
lateat sibi reservat s; totū in laude dei expen-
dit. Nec solū narrabo alijs s; etiā apd me.

**Letabor et exultabo in te: psallā nomini
tuo altissime.**

Letabor ynterius mentes (et exultabo) exte-
rius corpe. intensam leticiā exteriorib; signis
et gestib; ostendendo (in te) et in mirabilibus
tuis qui es veritas nō in seculo et eius cōcupi-
scentijs qd est vanitas qz nō nisi in deo est
vera leticia. (psallam). i. laudabo ope bono.
(nomini tuo). i. ad honorē noīis tui oīa tibi
tribuens vt modo exemplo psallant et ali; ti-
bi. (altissime) qui fm subam hic nō plene co-
gnosceris. Sit ergo leticia spiritalis in mē-
te: sit sancta hilaritas in corpe: cōcordet diui-
na laus cū recta opatōne. Causam autē lau-
dandi supponit quia

**In cōvertendo inimicū meū retro: suz
infirmabunt et pibunt a facie tua.**

In pvertendo). i. dñ cōverteres (inimicū
meū) s; diaboli (retro: sum). i. qz ex eo qd di-
abolum qui ante aduentū tuū vt dux mortis
pcedebat quē peccatores sequebant pvertisti
retro amisso iure vt nūc sequat. fugiētes enī
iustos psequitur sed inaniter qz habent mo-
do te deū ducē et refugiu (infirmabunt) s; s;
ipe diabolus et ministri ac membra eius ne
nocere possint nūc bonis (et peribūt) in die iu-
dicii (a facie tua) s; impugnatōis et vindi-
cte vel grē et glorie qñ tollentur ne videant
gloriam dei et mittentur in ignē eternū. In-
de etiā letabor.

**Qm fecisti iudiciū meū et causam meā
sedisti sup thronū qui iudicas iusticiā.**

Qm fecisti iudiciū meū et causam meā) iusto
iudicio licz nobis occulto sepasti et distingxisti
me et fideles credentes ab infidelib; obstina-
tis. et bene dicit meū et meam qz p me et ad
utilitatē meā fuerunt (sedisti sup thronū) iu-
diciarie ptatis tanq; rex et iudex potentissi-
mus et iustissimus faciendo iusticiā: p dicit
discretōis (qui iudicas iusticiā). i. iuste ad
differentiā eorū qui iudicant iniquitatē. q. d.
in hoc facto ostendisti te sedere sup solū iu-
sticie. i. habere ptatem iudicandi sicut iustus
iudex. vel (Qm fecisti iudiciū) quo iudicat-
es (meū). i. mee inferuire utilitati et ad meam
valere liberationē et (causam) qua pulsatus
es et damnatus fecisti (meā). i. mibi vtilē (se-
disti) post resurrectōz (sup thronū) ad dexte-
ram p̄fis (qui iudicas iusticiā) et iuste nūc in
iudicio discretōis et in fine iuste iudicabis
in iudicio discussionis.

**Increpasti gentes et peristi impius: no-
mē eorū delesti in eternū. et in sc̄m sc̄li**

Increpasti et tenuisti p aplos et p dicator-
es (gentes). i. gentiles de pccis et infidelitate
sua. (et peristi impius) qz iustificatus factus
est pius. hinc scriptū est verte impios et non
erūt. et etiam (peristi impius) diabolus amis-
sa potestate. (nomen eorū delesti) deleuit dñs
noīa impiorū q̄ enī prius idolatre et filij dia-
boli dicebantur cōuersi nunc iusti et filij dei
vocantur et etiā noīa deorū perierūt de terra
fidelium (in eternū). i. omnino (et in seculū se-
culi) seculum est hoc p̄ns tps. seculum seculi
est eternū qd incōmutabiliter cōsistit cuius
hoc seculū imago est et vmbra.

**Inimici defecerunt framee in finem: et
ciuitates destruxisti.**

Inimici) s; ipius diaboli (defecerūt) p tu-
os p dicatores (framee) s; rebelliones et di-
uersi errores quib; tanq; gladijs aīas occi-
dit (in finem). i. p christum quia potestas et
virtus eius est valde diminuta et ex parte de-
fecit p christū in aduentu primo sed totaliter
et plenarie deficiet in secundo. (et ciuitates)
id est munitōnes s; malos hoīes et eorū cō-
spirationes in quib; diabolus regnabat (de-
struxisti) excluso inde diabolo p̄ncipe vt ser-
uiant iusticie et non regnet peccatū in nostro
mortali corpe. Et ideo
p̄derit memoria eorū cū sonitu: et dñs
in eternum permanet.

Perit me. eorū). i. ipiorū apd deū ne puniat

et tñ(cum sonitu). i. cum multo strepitu et repugnantia nam cum impietas evertitur strepitus fit. quia non venit ad summam pacem nisi qui magno strepitu et tumultu cum vicijis pugnaverit et ideo validus et fortis cōgressus cū vicijis est habendus (perijt) etiā (memoria) et ritus idolorū apud puerfos ad fidem (cū sonitu) p̄dicatōis sanctorū. et (dñs in eternū pmanet) in pueris vbi expulso diabolo iam impietas locū nō inuenerit. vel (in eternū pmanet) qz regnū chr̄isti stabile est in eternū ergo impj frustra nisi sunt p̄tra eū.

Parauit in iudicio thronū suū: et ipse iudicabit orbem terre in equitate: iudicabit populos in iusticia.

Parauit in iudicio iusto s; nobis occulto (thronū suū). i. iudiciariā prātem quo ad iudiciū discretōis fidelū ab infidelibz. vel (parauit in iudicio). i. cū iudicatus est (thronum suū). i. sedē iudiciariā qz p patientiā acquiuit iudicij prātem (et ipse) qui iudicauit in occulto etiā iudicatus est in bñilitate. tandem (iudicabit) in apto et in maiestate orbē terre). i. oēs hoies orbē inhabitantes (in equitate) nemini pcens oibz equa retribues et meritis digna reddens. (iudicabit p̄pos in iusticia) testimoniū phibente illis p̄scientiā et cogitatōibz accusantibz seu defendentibz.

Et factus est dñs refugium paup: adiutor in oportunitatibz in tribulatōe.

Et interim ne inimicus retro puerfus noceat (factus est dñs) qui iudet est (refugium) in malis vitandis (paup) spū s; p̄lo catholico nō pmittes eum tentari supra id qd p̄ter etiā (adiutor) in bonis agendis (in oportunitatibz). i. in his in quibz opus est vel in tempore opportuno s; in (tribulatōe) dulce est auxiliū qd in necessitate datur. Tribulatōes bene dicit oportunitates qz non puerit aīa ad deū nisi cū ab hoc seculo auertit nec oportuniū a seculo auertit nisi cum voluptatibz eius labores et dolores miscetur.

Et sperent in te qui nouerūt nomē tuū: qm̄ nō dereliquisti querentes te dñe.

Et ideo o dñe (sperent) p spem (in te) non in se nō in seculo (qui nouerūt nomē tuū) per verā fidem. Nomē dei dñs est qd nomē bñ nouit q libēter ei vt dñō fuit et p̄cepto amore terrenoz se dominio ei supponit. vel nomē dei est qui est qd bñ nouit qui spem non ponit in transitorijs s; in illo qui habet verum esse. (qm̄ nō dereliquisti) subtrahendo grām et si ad tps videris derelinquere exponēdo

p̄suris ad p̄bationē vel ad coronā vel ob aliam causam bonā (querētes) p charitatem (te) non aliud o (dñe) cum quo nemo p̄t querere transitoria. Et vt spes v̄sa nō sit cassa.

Psallite dñō qui habitat in syon: annūciate inter gentes studia eius.

Psallite dñō. i. mandata eius seruate et qd p̄dicatis implete grās agendo voce laudis et p̄sonantia op̄is sicut in ps̄ fit p̄sonantia vocis cū organo (qui habitat in syon) qd est speculatio. i. in speculatoribz veri boni. vel in ecclesia que nūc p̄templat deū p speculū. quibet enī speculatio errat nisi in ea dñs habitet et ita (annūciate inter gentes). i. p̄dicate alijs (studia eius) pia que habet erga suos. i. diligentiam magnā quā habuit et habet erga nostram salutē et vtilitatē vel (studia) sunt eius mandata in quibz studendū est. Constanter aut p̄dicate et nō timeatis mortem.

Qm̄ requirens sanguinē eoz recordatus est: nō est oblitus clamorē paupm.

Qm̄ nō est oblitus in eternū (clamorē pauperum) spū. i. humiliū s; martyriū et iniuste oppressoz clamantiū ad deū loquit̄ fm affectum infirmoz qui oblitū putant deū qz nō cito facit qd volunt (s; requirens) vltōne (sanguinem eoz) de hostibz et inultū nō relinqns (recordatus et misertus est) clamoris eoz consolando eos et glorificando. recordatus est quidē nō post obliuionē sed post dilatorē. Nūc aut sanguinē requirit de manu tyrannorum aliqñ p penā tpalem aliqñ p eternāz aliqñ vtroqz modo. Et subdit qd sit clamor iste dicēs in p̄sona paupis cuiuslibz eccie.

Miserere mei dñe: vide humilitatē meam te inimicis meis.

Miserere mei dñe mibi p̄patiēdo qz in miseria sum. vide intuitu misericordie. i. attende et adiuua. Aspectus enī dei auxiliū est. (humilitatē meā). i. afflictōz et dolorē (de inimicis meis). i. a tyrannis mibi illatā. vel quanta sit humilitas et afflictio mea ppende de inimicis meis. de supbia enī inimici estimatur humilitas patientis qz tantū hic humiliatur quantū ille extollit. Tu dico vide.

Qui exaltas me de portis mortis: vt annunciem omnes laudatōes tuas in portis filie syon.

Qui exaltas id est elongas et liberas me: (de portis mortis) id est de prauis p̄cupisccijs et actionibz que sunt introitus quibus itur ad mortem anime. (vt annuncie oēs laudatōes tuas). i. oīs laudabilia p̄cepta tua et

predicationes unde lauderis existens (in portis filie syon), i. in bonis studiis et actionibus quibus in ecclesia itur ad celestes hierusalem ibi enim bene annunciant laudes et iusticie dei non in portis mortis et peccati. Filia syon, est ecclesia. syon enim omnes ecclesias mundi generauit. quia ibi natum est ubi fides incepit. vel existens (in portis filie syon), i. in sacramentis et initiis fidei et in doctrina apostolorum et prophetarum. Et ideo.

Exultabo in salutari tuo: infixe sunt gentes in interitu quem fecerunt.

Exultabo et gaudebo scilicet quia me exaltas. in salutari tuo), i. in salute qua sic me saluas non in merito meo pro te enim saluamur qui coram nostra de vana leticia huius seculi transiers ut in te veraciter gaudeamus. ego quidem exultabo sed gentes non (quia infixe), i. intus fixæ sunt clauis peccatorum gentes que volunt occidere sanctos (in interitu quem fecerunt) scilicet: occidendo enim corpora iustorum interfecerunt animas suas. Iniquitas enim sua est cuius malo homini pena. i. causa pene unde subdit.

In laqueo isto quem absconderunt: corpus prehensum est pes eorum.

In laqueo isto quem absconderunt), i. in fraude quam ad fallendum tegunt (prehensus est pes eorum), i. alligatus est eorum affectus quia laqueis in extricabilibus inuoluuntur: nunc reatus et culpe et in futuro damnationis et pene. unusquisque enim prius cadit in laqueum quem alteri parat ad cadendum et prius in se peccat quam in alterum. nam qui alium persequitur eo interitum moritur quam se alium occidere arbitrat. ubi contra dicit. Sepe sagittam tunc didicit referre sagitta. recte ergo subiunctum est. Tandem

Cognosceat dominus iudicia faciens: in operibus manuum suarum prehensus est peccator.

Cognosceat dominus in futuro iudicio ab omnibus (iudicia faciens) manifesta quam nunc facit occulta. tunc enim discernet non solum merito sed etiam loco malos a bonis. quia dicitur peccatores in iudicio per effectum iusticie cognosceat dominum licet modo non velint cognoscere eum. quia (in operibus manuum suarum) et merito operum suorum (prehensus est peccator) et perstringet in eis. ipsa enim sua opera praua et peccata que secum portat accusant iudicant vincunt puniunt peccatores. non enim querit deus alios testes nisi vitam et conscientiam.

Conuertantur peccatores in infernum: omnes gentes que obliuiscuntur deum.

Conuertantur), i. pervertantur quia perditionis est non optatio (peccatores in infernum) in locum penalem ne voluptatibus ultra gaudeant. quia dicitur. post

quam noluit conuertere ad dominum: necesse est ut pervertatur ad infernum: ne alibi mittendos seputet et quos dicit peccatores exprimit scilicet (omnes gentes que obliuiscuntur deum) non credentes in eum. vel in fine vite morientes sine remedio penite. Boni vero contra peribunt nam vere ut dictum est non est oblitus clamorem pauperum. unde et subditur.

Quoniam non in fine obliuio erit pauperis: patientia pauperum non peribit in fine.

Quoniam non in finem et finaliter (obliuio erit pauperis) apud deum et si hoc videtur cum mali florēt et ipse affligitur. Noto enim quasi obliuio pauperum fit: quia dum eos a tribulatione deus non defendit sed tunc eorum gloria precipit cum simul omnia laboriosa terminantur. (patientia pauperum) qua modo malos portat et iusticia dei patienter expectant (non peribit in fine) et in perpetuum. i. non erit irremunerata sed assequetur retributio iustitia quia pro patientia ibunt in vitam eternam. ut autem patientia pauperum non perat ex persecutore antichristi.

Exurge domine non confortetur homo: iudicetur et gentes in conspectu tuo.

Exurge domine in auxilium pauperum et ad iudicandum (non confortetur) et prevaleat homo purus scilicet antichristus qui intantum confortabitur quod se deum finget et multos ad se converti faciet. quia dicitur destrue illud. sed prius (iudicentur gentes), i. peribunt per eum. et hoc (in conspectu tuo), i. in occulto quod pauci intelligunt. vel (iudicentur) et peribunt (gentes) crediture in eum (in conspectu) et in iudicio (tuo) quia preteritis iudicia data est ipsi christi. Quia autem te et tuam legem bonam noluerunt. Constitue domine legis latorem super eos: sciatur gentes quoniam homines sunt.

Constitue) o (domine legis) prave et male doctrine (latorem) scilicet antichristum per christum quem pretempserunt (super eos), i. in ruinam eorum. Et sic tandem (sciatur). I. expiant cum ad iudicium venerint et condemnate fuerint (gentes), i. gentiliter viventes scilicet hi qui in eum crediderunt (quoniam homines sunt) terrena tamen sapientes. i. quia stulti fuerunt: quia spem in hominem et non in deum qui saluare potest posuerunt: hominemque et non deum adoraverunt. vel (sciatur) se homines esse et non posse deo resistere. deinde subicit vocem gementium dicens.

Ut quid domine recessisti longe: respicis in oportunitatibus in tribulatione.

Ut quid domine recessisti) a tuis tempore antichristi (longe) scilicet in tanta tribulatione auxilium differendo. i. cur differis iudicium et quare tantum seuire permittis antichristum. Longe enim videtur recedere cum tardat subvenire

Deinde q̄ sic quesuit tanq̄ repente intellere
rit soluendū subiecit. d. (despicias in oportu-
nitatib; in tribulatōe). i. oportune et utiliter
despicere videris et sinis tribulari tuos quia
ad utilitatē eorū scz ad aīos purgandos et de-
siderio tui aduentus inflāmandos. qz

Dum superbit impius incendit paup;
p̄phendunt in cōsilijs quib; cogitat.

Dum supbit impius scz antichristus (in-
cenditur) ad p̄emptū terrenorū et amorē eter-
norum (paup;) spū scz p̄p̄us christiannus sibi
inobediēs. vel (incendit). i. purificat tribula-
tione sicut aurū in igne. et sic mira puidētia
dei opatur de malis vt eorū exercitātōe p̄fici-
ant boni. sed (p̄phenduntur) capient ad pe-
nam ip̄i imp̄i scz antichristi et satellites ei.
(in cōsilijs quib; cogitant) scz p̄phendere et
irretire scōs. cogitabūt enī cruciare christia-
nos et ip̄i a deo cruciabunt. Ideo aut supbit
impius vel p̄phenderetur.

Qm̄ laudatur peccator in desiderijs aīe
sue: et iniquus benedicitur.

Qm̄ laudatur peccator qd̄ est in se. scz an-
tichristus a suis sibi blandientib; et nō cor-
rigit (in desiderijs aīe sue). i. in impletōe de-
sideriorum sensualitatis sue. (et iniquus) q̄
est nocendo alijs b̄ndicitur et exaltat quasi
deus a sibi adulatib;. H̄ est magna ira dei vt
desit correptio et assit adulatio. adulantū lin-
gue alligant aīas in peccatis. delectāt enī ea
facere in quib; nō solū nō metuit rēphensor
sed etiam laudat et b̄ndicitur opator. Ecce
quantū est malū adulatōis qd̄ parit occasio-
nem peccatis hoīm dum vicia palpantur eo-
rum. Et ideo per hoc

Exacerbauit dñm peccator: s̄m multitu-
dinem ire sue non queret.

Exacerbauit. i. irritauit ad iram. puoca-
uit (dñm) veruz: peccator antichristus vt ab
eo puniatur. vel vt flagella correctōis ab eo
suspendant et nō inferantur. (s̄m multitu-
dinem ire sue). i. s̄m q̄ multū est iratus deus q̄
solet alios querere et reuocare. (nō queret) eū
scz antichristū vt vlciscat peccā eius hic s̄z in
futuro. Magna enī est ira dei qm̄ peccantem
nō corripit: sed vagā licentiā in peccm̄ ruendi
pmittit. An̄ Aug. Intelligite fr̄es miseri-
cordiā dei qm̄ castigat mundū: s̄z multū tunc
irascitur qm̄ nō castigat. Si ergo seuit p̄cen-
do: bonum est nobis vt subueniat castigā-
do. Tanta est autem ira dei vel nequicia an-
tichristi. quia

Non est deus in cōspectu eius. inquina-

te sunt vie illius in omni tpe.

Nō est deus in p̄spectu eius. i. in eorū cō-
sideratōe nec habz deū vel timorē eius p̄ ocu-
lis qz deseritur luce veritatis. et ideo (inqui-
nate) et in peccatorū pollutōe (sunt vie illi)
id est cogitatōes locutōes et opa. (in om̄i tem-
pore) vite sue et sine intermissione vel in cōpa-
ratōe oīm qui fuerūt in aliq̄ tpe. Et hoc ha-
betur q̄ qui non plene de peccatis peniter sp̄
peccā peccatis p̄rnuat. Nequicie ergo sue cā
est. qz nō habet deū p̄ oculis. Et hoc ideo:
quia o deus.

Auferuntur iudicia tua a facie eius oīm
inimicorum suorum dominabitur.

Auferuntur iudicia tua quib; retribuīs
vnicuiq; s̄m merita sua (a facie eius). i. m̄te
et cōspectu eius qz nō p̄siderat iudicia dei et
in nullo timebit diuina iudicia sup se ventu-
ra. qz enī differtur iudiciū nō putat se puni-
endum vel deū iudicaturū oīm inimicorū su-
orum scz christiano (dñabitur) dñab itur q̄
dem corp̄m electorū qui eū sequi p̄ternūt ali-
os vero potentia vel seductōe sibi subijciēt.
Dicat enī. om̄es reges supatur vt solus re-
gnet et ad illud culmē p̄ malas artes veniet.

Dixit enī in corde suo: nō moueboz a ge-
neratione in generatōz sine malo.

Dixit enī in corde suo) apud se cogitādo:
(nō moueboz). i. nō inquietabor scz p̄ expul-
sionem de regno (a generatōe in generatōez)
qz ex nimia elatōne reputabit suū dominūz
stabile seq̄ nunq̄ moueri posse. (sine malo)
id est sine inquietatōe et molestia scz semp̄
ero. i. durabo et p̄manebo absq; eo q̄ infester
et expugner bello qz ex p̄sumpta securita-
te putabit se in eternū regnaturū sine vlla ad-
uersitate et inquietatōe ac malo cuiuscunq;
pene. hec in corde: sed quid in ore.

Cui⁹ maledictōe os plenū ē et amaritu-
dine et dolo: sub lingua ei⁹ labor et dolor.

Cui⁹ maledictōe os plenū est). i. blasphemis
et cōtūmelijs christū blasphemando (et
amaritudine). i. amaris verbis et minis gra-
uiter sanctis cōminando (et dolo). i. blandis
verbis et insidijs alios decipiendo (sub lin-
gua eius labor et dolor) quia nō loquitur ni-
si de p̄curando labore et dolore sanctorum.
que p̄cipiet eis inferri. vel (sub lingua eius)
non in lingua esse dicuntur quia ista non in
lingua exerit sed sub lingua premit et tacite
ea cogitaturus est: hominib; autem alia lo-
cuturus vt bonus et iustus ac dei filius vi-
deatur.

Sedet in insidijs cū diuitibz in oculis: vt interficiat innocentem.

Sedet cū mora (in insidijs) meditando ponere insidias sanctis. (cum diuitibz) et elatis huius seculi quos muneribz cumulabit: et eoz falsaz felicitatē ad decipiendū alios ostētabit q̄ dū tales esse cupiūt et bona eterna nō querūt in illius laqueos incidūt. q. d. insidiatur in quibz p̄sudet: insidijs inq̄z positis (in occultis). i. ambiguis vt nō facile intelligat: quid appetendū quid ve fugiendū sit (vt interficiat innocentē) scz p̄lm fidelē vel corpaliter si noluerit ei p̄sentire vel spūaliter si cōsenserit ex innocente faciendo nocentē.

Oculi eius in pauperem respiciūt: insidiatur in abscondito q̄si leo in spelunca sua.

Oculi ei⁹ in pauperem spū scz in p̄lm chri stianū (respiciūt) vt quasi misericorditer et cōpassionis affectu: similibz enī se misereri vt decipiat: vel crudelit et odiose vt noceat et destruat. iustos enī et pauperes spū maxime p̄seq̄tur (insidiatur) paupi iusto ad p̄cedendū (in abscondito) malitiā occultando vt nesciat qui decipitur (quasi leo) p̄pter vim et seuitiā occidendi (in spelunca sua) p̄pter dolū et fraudulentiā decipiēdi in miraculis et modis alijs. Ad quid

Insidiatur vt rapiat pauperem: rapere pauperem dum attrahit eum.

Insidiatur p̄ dolū et fraudulentiā (vt rapiat pauperē) per vim et violentiā (rape) inq̄z (pauperem) seuitendo. (dū attrahit eū) ad rēte suū blandiēdo. Triplex enī est p̄secutio ecclesie. vna violenta scz cū m̄tyres p̄ tyrānos necabant. alia fraudulenta que nūc est. cū p̄fessores p̄ hereticos et falsos fratres decipiūt. tertia crī mixta ex fraude et vi sub antichristo qz in eo vis et dolus opabuntur et violentie addet fraudem: vñ ad huc subdit de fraude et violentia.

In laqueo suo hūiliabit eum: inclinabit se et cadet cū dominatus fuerit pauperū.

In laqueo suo). i. insidijs scz fraude et dolo (hūiliabit eum) scz paperē et iustum opprimendo. vel (humiliabit eū) qz quanto mirabiliora videbunt boībus signa ipius tanto illi sancti et pauperes qui tunc erūt cōtemnentur et quasi p̄ nūlo habebunt quos ille misericis factis supare videbitur. sz qz se exaltauit (inclinabit se) diuina virtute nō voluntarie et cadet subito a dominio suo repentino interitu (cum dñatus fuerit pauperū) seruoꝝ dei q̄busdā supplicia q̄libet irrogando alios

vi vel fraude subijciendo iāq̄ nimia felicitate in ocium aīm remisit. Et merito cadet.

Dixit enī in corde suo oblitus est deus: auertit faciē suā ne videat in finem.

Dixit enī in corde suo) sic cogitando et putando (oblit⁹ est de⁹) scz paupm vt eos saluet vel mei vt me puniat (auertit faciē suam) q̄si nō curando (ne videat) illos vel me (in finē) id est impetū. vel (ne videat in finē). i. ea q̄ sunt in terra que est finis et vltimū elementum seu vltima ps vniuersi. vel (auertit) peccator antichristus (faciē suam). i. cogitatōez (ne videat in finē). i. ne attendat iudiciū finale. Laborans ergo tunc ecclia quasi nauis in tēpitate deū tanq̄z dormientē excitat. d.

Exurge dñe deus et exalte manus tuas ne obliuiscaris pauperum.

Exurge dñe deus). i. cito veni ad succurrēdum et ferendū opē et exaltetur manus tua) id est manifesta fiat potētia tua p̄tra antichristum ad deiiciendū ipm et altus appare bis q̄ reputant humilē. (ne obliuiscaris pauperū) dimittendo eos in p̄secutiōe antichristi et suorum qui putant te oblitū et impunitatē sibi p̄mittit peccatur iudiciū vt hec cito finiant q̄ tanta erunt vt nemo velit ips illud dilatarī. Jam itaq̄ de iudicio illo intelligens et exultans. dicit.

Propter quid irritauit impius deum: dixit enī in corde suo non requirer.

Propter qd irritauit). i. suis blasphemijs ad irā puocauit (impius) antonomasice scz antichristus (deū) nō credens cū punitōre. q. d. quo fructu blasphemauit et quid p̄fuit ei tanta mala facere cōtra christū. (dixit enī in corde suo) scz cogitando et p̄ effectū scz omnibus modis male agendo (non requirer) deus ad iudicandū vel puniendū et vindicandū ea que facio quasi nesciēs vel impotēs. sz nō est ita vt ip̄e cogitat. Nam tu.

Vides qm̄ tu laborē et dolorē cōsideras vt tradas eos in manus tuas.

Vides). i. noscis (vt). i. q̄liter (tradas eos) i. antichristū et cōplices suos (in manus tuas) vltices scz tue potētie et iusticie. i. in potestate iudicij tui et in vindictas vt nō euadant. et hoc ideo (qm̄ tu laborē et dolorē) quē infert sanctis tuis (cōsideras). i. attendis q. d. nō te latet illoꝝ malicia et pauperū miseria. et ideo nec manus tua cessabit a vindicta Et merito succurres pauperi eum tuendo et liberando a potente. quia

**Tibi derelictus est pauper: orphano tu
eris adiutor.**

Tibi derelictus est pauper (spū: tuendus. scz
ppl's christianus qui paup dicit qz ad obser-
uantiam legis diuine nō pmissione diuinaz
sicut olim ppl's iudaicus allicitur sed in abie-
ctione tpalium eam cōplere nititur. ideo enī
paup est ptempis tpalibz vt tu sis spes eius
Iste paup illis ad tps pcessus est ad punien-
dum sed tibi in fine derelictus ad glorifican-
dum (orphano) cui mortuus est pater mun-
dus et mater pcupiscentia eius. i. ppl'o christi-
ano qui tunc videbit pfe ptegente et matre
cōpatiente quasi parentū solatio destitutus.
(tu eris adiutor) et coopator cui impius fuit
psecutor. Ergo

**Cōtere brachiū peccatoris et maligni:
queretur peccatū illius et nō inueniet.**

Contere et ad nihilū redige (brachiū). i.
potentiā et dominationē pessimi antichristi.
(peccatoris) in se (et maligni) in alios. et vere
pteres tantū vt nec peccator nec locus pec-
cati de cetero inueniat. vnde sequitur (quere-
tur peccatū illius) vt iudicetur de eo (et) iudi-
catus (nō inuenietur) ipe qz peribit ppter pec-
catum suū. Vel (queretur peccatū illius) pu-
ta nequicia sua an sit amplius necessariū ad
ecclesie purgationē (et nō inuenietur) esse ne-
cessarium omnibz iustis sufficienter tūc pur-
gatis sicut plano ferro non est opus linea.
Itaqz antichristus pibit qd ad tps regnauit. sz
**Dñs regnabit in eternū et in seculū se-
culi: peribitis gentes de terra illius.**

Dñs regnabit celesti regno et impio (ine-
ternum et in seculū) subsecutiū huius (seculi).
i. p oia tpa et secula qz regni eius nō erit
finis. hoc regnū erit gratius p pcurrentibz
malis quod veniet destructo antichristo. sed
(peribitis) vos o (gentes). i. pccatores omnes et
impj cōplices antichristi qui estis sine lege
dei (de terra illius) scz de terra viuentiū et
pulti a regno ipius. Vñ scriptū est. Tolla-
tur impius ne videat gloriā dei. sed paupe-
res habebunt. quia

**Desideriū pauperū exaudiuit dñs: pre-
parationē cordis eoz audiuit auris tua.**

Desideriū pauperū quo estuabant cū in
angustijs et malis huius seculi diē dñi cōcu-
piscunt esse cum christo cupientes (exaudi-
uit dñs) vt eos liberaret et in regnū suū assu-
meret. Deinde pueriens sermonē ad deū. affe-
(preparationē). i. dispositionē (cordis eoz) qua
sibi p patientiā seruire parati erant et illū diē

ardentius petentes p patientiā expectabant.
(audiuit arie tua). i. potētia vel miscōia tua
qua exaudis vt qd pcupierant in spe fruant
in re. desiderū aut pauperū est sz te

**Judicare pupillo et hūili: vt nō appo-
nat vltra magnificare se homo sup terrā**

Judicare. i. vt iudices (pupillo) qui oia
ppter deū ptemnit nō pformi huic seculo (et
humili) qui se puluerē ac cinerē esse cogno-
scit. nō supbo. scz ppl'o catholico et fideli de se
nō psumenti hoc est ad vtilitatē et comodū
eius ferendo p eo sententiā vt separatis iustis
ab impijs iam nō vltra pualcant mali noce-
re bonis. Vñ sequit ita (vt nō apponat) et pre-
sumat (vltra). i. post iudiciū (magnificare se)
.i. magnū se ostendere et magnū nomē sibi fa-
cere. (homo) ille supbus scz antichristus sup
terrā sicut fecit. Moraliter aut hec ideo sunt
dicta vt nō studeat vel psumat magnū se face-
re et ostendere homo in terra qz ois qui se ex-
altat hūiliabit et qui se hūiliat exaltabit.

Confessione nre aurem tuā **Dñs.**
deus clemēs aperi qui sperantes in te nunqz
cōsueuisti relinqre vt exaltati de portis mor-
tis ppetue possimus salui tentatoris occul-
tas insidias effugere. Per do.

**Glorie ecclesie vel fidelis in dño solum
modo cōfidentis et p hoc se cōtra vici-
tias prauoz defendentis.** **ps. r.**

In domino cōfido

quomodo dicitis aie mee: transi-
gra in montem sicut passer?

Auctor psalmi ppha David. Titulus talis
est. In finē ps David. Hoc est psalmus
ille dirigēs nos in finē. i. in christū vt in ipm
spem nrām refundamus qui est summū bonū
est David. pphete docentis nos hereti-
cis et prauis resistere. qui in ecclesia tanqz pu-
trida membra ministri antichristi de quo su-
pra dictū est mentiunt se christū habere et ali-
os nituntur ad se ab ecclesia retrahere. Ma-
teria: prauitas hereticorū et malorū fideles p-
uertere nitentiū. Intentio: docere fideles qū-
ter resistent prauitati illoz eis nō pferendo
et totā suam fiduciā defendendū se contra sa-
les in dño ponendo. Sñia in generali ppheta
in illo psalmo loquit in psona ecclesie vel
cuiuslibet fidelis in dño solūmodo confiden-
tis quē heretici et peccatores insidiosē et de-
ceptorie nitunt in suam prauitatē inducere.
et ad errorē fidei vel ad statum altū videlicet
bonoris vani huius seculi allicere subiūgens

qualiter dñs videt et pbando examinat iu-
stum et ipm et quid retributōis finaliter det
vtrifq. Sñia in spali: hereticis ergo et malis
rñdens cū increpatōne ait. (In dño) scz iesu
christo qui est vnus et ver⁹ mons vñ et apli
montes dicunt. (cōfido). i. totam fiduciā et
spem meā pono. q. d. de numero ppli dei sum
qui sperāt in dño (quō) ergo o heretici et prau-
ui (dicitis) verbis vel facitis ac si diceret in-
sidiantes (aie mee). i. mihi per synodothen.
(transmīgra) a tuo (in montē) aliū scz in chri-
stum qui apud nos est. i. veni ad nos qui ha-
bemus christū. q. d. quō mouetis me transire
ad vos tanq̃ multi sicut christi. Vel in mon-
tem) aliū scz supbie et vanitatis. i. in vos qui
estis montes p supbiā (sicut passer) auis le-
uis et instabilis qui etiā in altū nidificat. Et
puertens se ad alios ideo inquit in dño cōfi-
do. et ideo o fideles in eo est fidendum.

Qm̃ ecce peccatores intenderūt arcum
parauerūt sagittas suas in pharetra: vt
sagittent in obscuro rectos corde.

Qm̃ ecce pccōres) scz heretici et prauī ho-
mines (intenderūt arcū) dolose psuasionis et
maligni opis (parauerūt sagittas suas in pha-
retra). i. para habent in corde verba veneno-
sa et simpliciū aīas interficientia vñ dolos se-
cretis machinatioibz occultant (vt sagittent)
id ē decipiāt et voluerūt (in obscuro). i. i ocul-
to et insidiose qz eoz iacula et sentiri p vul-
nus pñt et tñ venientia dep̃hendi nō possunt
(rectos corde) intēsiōne et fide scz simplices
et fideles. Deinde cōuertit sermonē ad dñm.
dicens. Ideo etiā necessariū est o dñe vt in te
p̃fidatur et ad tuū auxiliū recurrat.

Qm̃ que p̃fecisti destruxerūt: iustus autē
quid fecit?

Qm̃ que p̃fecisti). i. scripturas quas p̃fe-
cite fecisti et edidisti (destruxerūt) et puerterūt
vel fidē quā p̃fectā et integrā cordibz fidelīū
inspirasti (destruxerūt) in se et in alijs quan-
tum in eis fuit suis prauis consilijs et opibz
et denegauerūt. talia facere machinant p̃ec-
catores. Et iterū puertens se ad alios subiū-
git (iustus autē). i. christus q̃ dicit iustus an-
thonomasice. qui vtrāq̃ p̃tem iuste agit ni-
hil mali dimittendo impunitū nihil boni ir-
remuneratū (quid fecit) vtrifq̃ scz bonis et
malis. deinde facta interrogatōe rñdet. osten-
dens p̃mo quid faciat suis et d.

**Dñs in templo sancto suo: dñs in celo
sedes eius.**

Dñs x̃st (in templo sc̃to suo). i. in suis scz

iustis vt faciat eos sibi templū. (dñs in celo
sedes eius). i. quos facit sibi templū facit et ce-
lum. i. archana scientes. Ipsi sunt templum
dei in quibz habitat deus p fidem. illi vero q̃
post fidē p̃ficiunt ad p̃templationē nō soluz
templū sunt sed etiā celum: in illis enī residet
dñs tanq̃ in celo et tanq̃ in throno eis p̃si-
det. vel (in templo). i. in ecclesia et in celo. i. in
aīa iusti que meditatur celestia. q. d. q̃uis illi
scindant ecclesiā et iustos destruere conent:
tñ dñs in eis sedet et sp̃ in eis erit eos custo-
diens et nō deserens. vñ bñ subdit. Et
**Oculi eius in paup̃erē respiciūt: palpe-
bre eius interrogant filios hoīm.**

Oculi eius in paup̃erē sp̃ū (respiciūt) mi-
sericorditer. i. asp̃cūs diuinitatis ei⁹ ad pau-
perem respicit ad adiuuandū et respect⁹ mi-
sericordie sue ab eo non auertit et ideo nihil
est timendū p̃fidē in dño (palpebre eius). i.
subtilitas diuinitatis eius qua secreta p̃gno-
scit qz solus de p̃sciētjs hoīm iudicat inter
filios hoīm) nō solū exterius scz etiā interius
id est pbat qualis quisq̃ fuerit oīa enī ocn-
lis eius sunt ap̃ta et nihil eū latet. Et hoc ma-
nifestius adhuc dicit cū subiungit.

**Dñs interrogat iustū et impiū: qui autē
diligat iniquitatē odit aīam suā.**

Dñs interrogat). i. pbat et examinat p tri-
bulatōes et hereses p p̃sp̃era et aduersa (iustū
et impiū). i. bonū et malū et de p̃sciētia vtrif-
q̃ iudicat (qui autē diligit iniquitatem). i.
q̃ in ea p̃seuerat et ex desiderio et affectu pec-
cat nolēs se emēdare qui si semp viueret sem-
per peccare vellet. (odit aīam suā) et se ipm
id est nocet aīe sue qz p hoc preparat eam ge-
benne sed nō iusto qui cōfidit in dño. Quo
cōtra ille veraciter semetipm diligit qui pec-
catū odit. deinde oñdit qd faciat malis. d.

**Pluet sup pccōres laqueos: ignis sul-
phur et sp̃s p̃cellaz pars calicis eoz.**

Pluet sup pccatores). i. effundet in iudi-
cio (laqueos) vt non possint euadere penas a
quibz etiā semel detenti nūq̃ amplius pote-
runt exp̃diri (ignis). i. ardor inextinguibil.
(sulphur). i. fetor intolerabilis (et sp̃s p̃cel-
larum). i. impetus plurimoz tormentoz (ps
calicis). i. passionis et pene (eoz) sicut iusti
in partē suā recipiunt vitā eternā. ita impij
p pte suā damnationē recipiant ppetuā: que
pena calix dicit qz nec ip̃a vindicta erit sine
mensura sed fm culpam miserabiliter. Vel
(ps calicis eoz) scz quē meruerūt. qz scz citra
meritū punient. hec autē reddet bonis et mal.

18
Quoniam iustus dominus et iusticias dilexit: equitatem vidit vultus eius.

Quoniam iustus est (dominus) in se. et ideo diligit si bi fides vult dicere (et iusticias dilexit) in alijs. iusticias dicit quod multe sunt iusticie iustorum: cum una sit iusticia dei. Qualis ipse est tales nos omnes esse desiderat. et (equitate) secundum utramque partem scilicet bonorum et malorum (vidit) scilicet approbandum (vultus). i. cognitio et presentia (eius) Est autem equitas ut factis digna rependat ut iustis premia et peccatoribus penam retribuatur. Iustus est ergo dominus in se et in operatione: in dilectione iusticie in alijs. in cognitione iusticie et executione.

Dirige oculos pietatis tue
Oro
super humilem pauperis nostre personam omnipotens domine et circunda nos fidei armis ut ab iniquitatum sagittis eruti valeamus equitatem et iusticias custodire. Per do.

Psalmus de piculis ac malis et vanis huius seculi a quibus omnibus ecclesia vel fidelis et perfectus petit saluari. ps. xi.

Aluum me fac do

mine quoniam defecit sanctus: quoniam diminute sunt veritates a filiis hominum.

Auctor: psalmi propheta David. Titulus hic est. In fine psalmi david per octavam. Id est psalmus ille dirigens nos in finem. i. in christum. est David propheta qui hic loquitur in persona alicuius iusti. habitus per octavam. i. per die iudicii quam desiderat ut iniquitas seculi destruat ac veritas et veritas promissa veniat. Vel: per octavam. i. per eterno seculo quod post hoc tempus quod septem diebus voluitur dabitur sanctis. videns ergo vir sanctus mala ut permittitur multiplicari quasi timens pro magnitudine piculi petit ab eis saluari. Materia: mala et pericula seculi a quibus petit liberari. Intentio: reuocare homines a malis huius seculi quatenus sic per temporalia transeant ut ad eterna perungant. Sententia in generali: propheta in isto psalmi in persona ecclesie vel cuiuslibet fidelis attendens multiplicem vanitatem et perversitatem hominum huius seculi puta qualiter alium decipit atque superbe sceleratis oblocutionibus vilipendit recurrit ad dominum et petit se saluum fieri et ab eorum damnatione eripi. Insinuansque deum per semper propter consolationem pauperum suum filium missurum: sub breuitate commendat eloquia christi. Scilicet in speciali. videns ergo sanctus vir multiplicatam vanitatem seculi quasi timens subito exclamat per magnitudinem piculi et ait. (Saluum me fac domine) a seculi huius vanitati piculis et malis

(quoniam defecit sanctus). i. sanctitas in hominibus et vere defecit sanctitas quod defecit veritas. unde de sequitur. (quoniam diminute sunt veritates a filiis hominum) quod dona dei culpa eorum depravantur et minuantur. Veritas dei una est qua illustrantur anime sancte sed in hominibus multe sunt veritates de quibus hic agit puta veritas vite doctrine et iusticie que bene defecerat in hominibus et regnat in eis prauitas vite doctrine et iudicii. Et vere diminuta est veritas quia creuit falsitas unde sequitur.

Vanana locuti sunt unusquisque ad primum suum: labia dolosa in corde et corde locuti sunt.

Vanana. i. falsa et inutilia que vacua sunt veritate et utilitate. Ubi enim deficit veritas ibi necesse est habundet vanitas (locuti sunt unusquisque ad primum suum) decipiendum. primus est omnis homo et ideo cum nullo male est agendum quod ipsi existentes (labia dolosa). i. dolosi in verbis. consuetudo enim est scripture hominem censeri nomine eius rei que in ipso donatur in corde et corde) duplici corde (locuti sunt) nam in ore pretendunt fidelitatem sed in animo gerunt deceptionem sub specie consilientis occultantes venientem perimentis. Sed

Disperdat dominus uniuersa labia dolosa: et linguam magniloquam.

Disperdat dominus ut passim pereant (uniuersa labia dolosa) non ipsos homines sed dolositatem labiorum ipsorum uniuersa autem dicit ne quis dolosus putet se exemptum (et linguam magniloquam). i. superbam magna et alta de se loquentem ut se magnificet. Est lingua magniloqua diaboli. ponam sedem meam ad aquilonem et similis ero altissimo. Et pharisei: labia nostra a nobis sunt Et pharisei: ieiunio bis in sabbato. Et predicatoris mali qui est multi sermonis et pauce actionis. Et merito disperdendi sunt.

Qui dixerunt linguam nostram magnificabimus: labia nostra a nobis sunt: quis noster dominus est?

Qui dixerunt hec scilicet (linguam nostram magnificabimus) nos de nobis habitis iactando et extollendo. vel eloquentiam famosam faciemus. (labia nostra a nobis sunt). i. facundia nostra a nostro ingenio et studio est non ab alio. loquacitate se extollunt et ponunt in sua potestate quod se a deo non putant accepisse (quis noster dominus est?) a quo scilicet ut a domino predicta recognoscamus et cuius nos legi et regule subiiciamus? quod d. nullus. hec predicta dicunt et faciunt mali. Sed contra mala seculi dicit et facit deus per quod sequitur.

Propter miseriam inopum et gemitum pauperum: nunc exurgam dicit dñs.

Propter miseriam inopum. i. gentiliū tollendā qui nec legē nec pphas habuerūt et gemitū pauperū. i. iudeoz solandū qui spūaliter nō intelligunt. Inops est qui nec a se nec ab alio habet auxiliū. Pauper qui non habet a se. quasi diceret. ppter miseros et afflictōnes pze inopia et pauprate spūalium bonorum egentes tam in mundo q̄ in limbo existentes (nunc) scz in tpe gratie qđ non in priori populo feci (exurgam) ad liberandū genus humanū. i. apparebo in filio mītendo eum dicit dñs pater.

Bonam in salutari: fiducialiter agam in eo.

Ponam scz auxiliū eoz et omne quod ad miseriam inopū auferendam et gemitū pauperum consolandū p̄inet (in salutari). i. in christo iesu qui est salutare dei et saluator mūdi: nō ponam in seruis (fiducialiter). i. potenter et efficaciter (agam in eo). i. p eum genus humanū redimendo et ipse fiducialiteraget quia nihil ei resistet. Erat enī docens eos sicut potestatem habens addens legi et mutans quedam p sua voluntate non sicut scribe de cuius p̄dicationis luce et cōmendatione ppheta subiungit. d.

Eloquia dñi eloquia casta: argentum igne examinātū: pbatum terre purgatū septuplum.

Eloquia dñi. i. verba christi et doctrina euangelica (sunt eloquia casta). i. nullo mendacio adulterata et verissima sine admixtione falsitatis sine corruptōe cupiditatis simulationis et laudis cōtra hoc quod supra dixit. vana locuti sunt et c. et ipsa sunt sicut (argentum igne examinātū) quia p tribulatiōis fornacē p̄bata sicut argentū: dulciter menti sonant et (probatū terre). i. sepatum a terra et terrenis sordibus nihil terrenitatis habens vel sapiens q: spūale. Et ponitur genitiuus p ablatiū moze greco et purgatū septuplum). i. pfecte et vniuersaliter ab omni impuritate quia septenarius est numerus pfectionis. Et p̄tra hoc quod supra dixit de malis. disperdat dñs et c. subdit hic de bonis cōuertens se ad dñm. et. d. ergo

Tu dñe seruabis nos: et custodies nos: a generatione hac in eternum.

Tu dñe) cuius eloquia sunt casta nō nos sp̄i (seruabis nos) in bono cōseruando hic et in futuro. (et custodies nos) a malo p̄gna

do hic quasi inopes et pauperes et in futuro quasi opulentes et diuites. ducendo (a generatione hac) seculi praua et peruersa (in eternum). i. ad eternam beatitudinē a generatōe mortali in immortalē. Seruabis et custodies nos hic ne vita et moribz maloz corrūpamur et a stabilitate fidei et virtutis dei cīamur et in futuro vt tecum in ppetuum letemur. Deinde sequit̄ conclusio de vtrazq̄ pte.

In circūitu impij ambulans: sicut altitudinem tuā multiplicasti filios hoīm.

In circūitu rerum temporalium (impij ambulant) anime affectibz quia in tpalium rerū cupiditate rotantur: que septem dierum repetito circūitu tanq̄ rota voluntur ac in vanis et signuaculis rebus se occupant frustra q̄ et inutiliter laborant. quia dum interiora nō appetunt in exteriorz labore fatigantur. Porro ergo multiplicatio est in temporalibus q̄ ab vnitāte dei auerit. sed (scdm altitudinem tuam). i. sicut decet te altum nō scdm meritū nrm (multiplicasti filios hoīm) iustos ratione vtentes nō numero diuitiaz sed numero meritorum multiplicaturus tandē numero premiorum.

Oratio.

Miserere fragilitati nostre sanctissime pater et concede nobis eloquia tua pudico corde cōtinere vt possimus a multiloqua doloitate insipientiū declinare. Per do.

Psalmus de aduersitate et tribulatione fidelium multiplici a quibus petit ecclesia seu fidelis quilibet diuinitus liberari.

ps. cxi.

Quādo domine

oblisceris me in finem: vsq̄quo auertis faciem tuam a me.

Auctor psalmi. ppheta David. Titulus talis est. In finē ps David. Hoc est psalmus ille dirigens nos in finem. i. in christum at tribuitur David: qui hic psonam tenet ecclesie vel cuiusq̄ pfecte anime. Materia multiplex tribulatio et miseria fidelibus ab inimicis illata. Intētio: hortari fideles ne in istis tribulatiōibus succumbant sed dei misericordia sperent et de liberatōe confidāt. Sententia in generali propheta in isto psalmo in psona ecclesie vel cuiuslibet fidelis cum merore cordis miseriam sui status conquereantis vel huius exilij mala deplorantis orat vt exandiat et illuminetur et ne in mortalia peccata corruat vel in eis decedat vnde

19
inimicos suos exultare contingat. Quia enim supra a malis huius seculi liberari petebat ad huc in eis picturans miseras suas deplorat: et ipsas finire desiderat. Sententia in speciali primo ergo exprimit desiderium suum et precutionem imminente. d. (Usquequo domine). i. quod diu (oblivisceris me) quasi non cures de me (in finem) et penitus quia finis rei dicitur con summatio eius. q. d. quare permittis me semper affligi quasi oblitus sis mei. Et bene dicit in finem quia videtur affligi quod nunquam finire debeat sua afflictio (vsquequo auertis) quasi me odias (faciem tuam). i. gratiam tuam. a me a miserijs et tribulationibus me non liberando. Quasi nos obliuisci videtur deus cum in tribulatione diu laborare permittit et quasi faciem auertit cum a nobis manifestationem sue misericordie abscondit.

Quod diu ponam consilia in anima mea: dolorem in corde meo per diem:

Quamdiu ponam et voluam (consilia) diuersa sicut facit homo constitutus in angustia (in anima mea) anxius querendo remedia ac cogitando in me ipso quomodo possim liberari et exire de presenti aduersitate et miseria et quod spes que differtur affligit animam subdit et quod diu ponam (dolorem in corde meo per diem). absolulte. i. per singulos dies seu omni die et quasi continue. Continuatione enim signat ac si dicat quod diu oro in aduersis ut necesse sit inuenire consilia. psalmo enim non est opus nisi in aduersis. Oportet ut in hoc nostro dolore plangamus per terita et consilio caueamus futura. Et

Usquequo exaltabit inimicus meus super me: respice et exaudi me domine deus meus.

Usquequo exaltabitur inimicus meus) scilicet diabolus vel mundus et caro et homo malignus ac consuetudo carnalis (super me) ad me tentandum et affligendum et captiuum tenendum. Totiens quippe super nos inimicus exaltatur quotiens ab eo superamur. (respice) oculo misericordie tue contra auersionem et exaudi me) liberando de tanta tribulatione contra obliuionem (domine). i. saluator cuius ego sum seruus. (deus). i. creator cuius ego sum creatura (meus) per gratiam sed omnium deus per potentiam. Illumina oculos meos ne vnquam obdormiam in morte: ne quando dicat inimicus meus preualui aduersus eum.

Illumina oculos meos) interiores scilicet cordis et mentis et fac me vigilem et circumspicuum ut videam et cognoscam mala vitanda et bona facienda. (ne vnquam) per negligentiam (ob-

dormiam in morte) peccati seu mortalis culpe (ne quando dicat) insultando et gloriando de casu meo (inimicus) antonomastice scilicet diabolus si me sibi potuerit per peccatum subicere (preualui aduersus eum). i. seduxi et valore meo deuici eum. Ecce insultatio diaboli que valde timenda est. nec solum insultat et gloriatur: sed etiam exultat et letatur vnde et subiungit.

Qui tribulat me exultabit si motus fuero: ego autem in misericordia tua speraui.

Qui tribulant me) scilicet diabolus et sui varijs tentationibus impetendo (exultabunt) et gaudebunt (si motus fuero) a statu gratie in statum culpe. fractus impatentia et desperatione. in tanta tribulatione inimicus exultat si religiosus reliquit propositum vel etiam simulat quia ut dicit Augustinus. malum est cadere a proposito sed peius est simulare (ego autem in misericordia tua speraui) confidens per te ab istis tribulationibus liberari et non moueri ex misericordia tua qui nequeo per me et virtute mea. In huiusmodi ergo periculis nec debemus desperare nec de nostris viribus presumere sed totam spem nostram in dei misericordia figere: qui potens est et nos liberare ne erremus. et roborare ut fortiter stemus. Et quod spes in deo leticiam cordis generat. ideo

Exultabit cor meum in salutari tuo: cantabo domino qui bona retribuit mihi: et psallam nomini domini altissimi.

Exultabit cor meum in salutari tuo). i. in iesu christo. Vel in virtute tua saluante (cantabo corde scilicet cordis leticia quod pertinet ad contemplationem domino) id est ad laudem domini (qui bona) spiritalia multa et magna et etiam temporalia necessaria (tribuit mihi) vltra id quod merui (et psallam) opere quod pertinet ad actiuam. (nomini) id est ad honorem nominis (domini altissimi) et propter hoc dignissimi. quasi diceret. cum gaudio gratis agam: corde voce et opere. Tria hic nobis commendat. quia exultat corde. Cantat voce. et psallit opere. Ex quibus etiam verbis nobis innuitur perfectio diuine laudis. Si enim deum pure et perfecte laudare cupimus cuncta que in nobis sunt in eius laudem resonare debent scilicet vita lingua conscientia.

Oratio.

Ne auertas faciem tuam a nobis omnipotens deus ne inimici nostri exultentur aduersum nos sed ita cor nostrum salutaris tue exultatione perfunde ut facias somnum secundum de mortis euadere. Per dominum.

Psalmus de peccatoribus et prauis in malis suis obstinatis et specialiter de gentibus et iudeis infidelibus. ps. xiiij.

Erut insipiens in corde suo: non est deus.

Auctor psalmi propheta David. Titulus hic est. In finem ps. david. Id est psalmus ille dirigens nos in finem. i. in christum qui est finis legis. est David propheta hic loquens. Materia: contemptus dei a malis. Intentio: confutare hominum contemptores dei et cauere. Sententia in generali. propheta in isto psalmo loquitur de quolibet peccatore obstinato in malis suis: qui licet verbis phitetur dei factis tamen negat. cuius malitiam deus examinat et punit et innocentem de manu eius eripit. Et specialiter intelligitur de gentibus et iudeis infidelibus qui dominum iesum christum deum esse negauerunt et ideo ipsi per errorem et prauitatem corrupti alios quoque secum corrumpere conati sunt. post mala ergo premissa adhuc mala obstinatorum exaggerat et specialiter iudeorum infidelium qui dominum iesum christum venisse et deum esse negant. Sententia in speciali: increpans ergo duriciam infidelium et malorum ait. (Dixit insipiens) id est peccator in malis obstinatus (in corde suo) non tamen ore et ideo grauius. Vel (dixit). i. facit ac si diceret (non est deus) scilicet qui mala videat vel puniat. quia si hoc crederet ita obstinate non peccaret. nam ita superbe et inuerecunde peccat ac si non esset deus qui eum videret vel punire posset. Quia etiam apparuit christus a prioribus patribus expectatus (dixit insipiens) scilicet iudeus hic homo (non est deus) Omnes hominum irreti sunt vitiis et abominabilibus peccatis. quia corrupti sunt et abominabiles facti sunt in studiis suis: non est qui faciat bonum non est usque ad vnum.

Corrupti sunt in se vitiis et peccatis ac reprobi moribus (et abominabiles). i. odibiles (facti sunt) alijs scilicet deo angelis et sanctis (in studiis suis). i. in omnibus vijs suis scilicet cogitationibus affectionibus verbis et factis prauis. Et bene vicia eorum et peccata vocat studia quia non ex ignorantia vel infirmitate tamen sed ex studio et voluntate ea perpetrant. et quia a deo recedunt (non est) alijs de illis vel de numero illorum (qui faciat bonum) meritorium. (non est) dico (usque ad vnum). i. nec etiam vnus. vel (usque ad vnum). i. propter vnum scilicet christum.

sed sunt inexcusabiles quia Dominus de celo prosperit super filios hominum: ut videat si est intelligens aut requirens deum.

Dñs de celo). i. per sanctas animas que sedes eius sunt nam per senibilem latet. (prospicit super filios hominum) diligenter attendendo et amonendo tanquam de eis specialem curam gerens (ut videat). i. videre sanctos suos faciat in quibus habitat et per quos respicit nam apud deum nihil habetur obiectum. (si est) aliquis (intelligens) corde per veram cognitionem ac requirens opere per bonam operationem (deum) mandata eius sequendo. Per iustos enim prospicit deus peccatores et redarguit et per sanctorum vitam facit innotescere prauorum iniustitiam. sed prospiciens hoc inuenit quod

Omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum non est usque ad vnum.

Omnes declinauerunt ab ipso bono incommutabili scilicet deo: ad bona commutabilia (si mulxum ipsa declinatione inutiles facti sunt) quia deo ingrati cui placita non operantur ac pniciosi sibi et alijs (non est qui faciat bonum non est usque ad vnum) ut supra. Non intelligitur de omnibus in humano genere sed de his qui sunt imitatores carnalium quorum corrupta est vita ex quibus non est aliquis qui faciat bonum. quia dum enim homo malus est bonum facere non potest. Quamquam autem a via veritatis declinauerunt et non solum sibi sed et alijs nocent. ostendit dicens.

Sepulchrum patens est guttur eorum: lingua suis dolose agebant: venenum aspidum sub labijs eorum.

Sepulchrum patens est guttur eorum quia verba fetida et corruptiua proferunt quibus alios occidunt et quasi deuorant eos quibus morum suorum pueritatem persuadent (lingua suis dolose) id est mala sub specie boni suadendo et proximum verbis dolosis decipiendo (venenum aspidum et odium insanabile: est sub labijs eorum). i. in corde quod peius est quam in ore. Recte aspidi compantur quia sicut aspidi obturat aures ne audiat incantatores sic ipsi nolunt audire precepta dei et predicatores sed redant mala per bonis unde subdit.

Quorum os maledictione et amaritudine plenus est: veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem.

Quorum os maledictione). i. obprobrijs et blasphemijs contra deum (et amaritudine) id est

minis et terroribus contra proximos (plenum est) quia his habundat (veloces) quia omnia inconsulte faciunt: vel quia expediti sunt et prompti per consuetudinem malefaciendi (pedes eorum) scilicet affectiones anime et pedes corporis (ad effundendum sanguinem). id est ad occidendum corporaliter et spiritualiter. Quando enim terrere non possunt minis persequuntur christum et suos gladiis. Ideo

Contritio et infelicitas in vijs eorum: et viam pacis non cognouerunt: non est timor dei ante oculos eorum.

Contritio et infelicitas in vijs. id est cogitationibus locutionibus et actionibus (eorum). Dies enim vite malorum plene sunt laboribus et miserijs. Viam impiorum dicitur contritio quia terunt et teruntur dum sibi nocent et alijs. et infelicitas quia ducit ad infelicitatem damnationis. quia (et viam pacis) vere ad deum et primum meritorium vite eterne (non cognouerunt). id est cognoscere per operationem noluerunt. et horum omnium causa est quia (non est timor dei) quo retrahantur a malo (ante oculos eorum) et ideo ad malum currunt sine freno. Sed

Non cognoscent omnes qui opantur iniquitates: qui deuorant plebem meam sicut escam panis.

Non cognoscent deum esse et dei iusticiam seu ultionem venturam qui modo scire diffimulant (omnes qui opantur) pseueranter (iniquitatem) nunc sine timore. quasi diceret. sic nam cognoscent per penam experientiam id cuius modo nolunt habere noticiam quia qui stultus est in culpa sapiens erit in pena sciens quod ignorauerat (qui deuorant plebem meam) populum christianum et ecclesiasticum seductione incorpando vel occidendo ut sit eis facietas de deceptione vel occisione. et hoc sicut escam panis. id est quotidie sicut panis est quotidiana cibus. Inde autem eis tanta cecitas. quod

Domini non inuocauerunt: illic trepidauerunt timore ubi non erat timor.

Domini non inuocauerunt. id est in se non vocauerunt. Si enim inuocassent salui utique fuissent. Non vere deum inuocant qui ei displicentia amant. et ideo (illic trepidauerunt timore) quis enim securus sine domino (ubi non erat timor). id est iusta causa et ratio timoris. Plus enim illi timet damna et mala temporalia incurrere et terrena perdere ubi non timendum est eterna et celestia ubi esset timendum. Vbi quia propter eorum maliciam dominus immitte eis timorem nemine persequente in penam ipsorum. Sicut autem est

cautela oportune timere: ita ignauia est in parte trepidare.

Quoniam dominus in generatione iusta est: consilium inopis confudistis: quoniam dominus spes eius est.

Quoniam dominus in generatione iusta. id est iustorum (est) per gratiam tanquam defensor et protector eorum quia non deest sanctis suis sed non est in generatione iniusta que seculum diligit et conditorum seculi relinquit. quia iniustum est seruire creature potius quam creatori et ergo non est in vobis o miseri qui eum contempsistis quia vos (consilium inopis) scilicet christi qui pro nobis pauper factus est. vel cuiuslibet imitatoris sui: quod est ut in deo solo homines spem ponant non in seculo (confudistis) id est confusibile iudicastis: quia vobis magis placent terrena quam celestia et contempsistis eum (quoniam dominus spes eius est) id est quia sperat in deo non in homine. Unde ergo magis reuerendus esset inde venit contemptus. Sed o stulti

Quis dabit ex syon salutare israel: cum auerterit dominus captiuitatem plebis sue exultabit iacob et letabitur israel.

Quis dabit ex syon id est ex ciuitate celesti. vel ex iudeis procedens (salutare) id est salutem (israel) id est populo fidei. id est quis saluabit fideles nisi ipse dominus et amouerit cuius consilium spreuistis. quasi diceret. nullus alius sed ipse in futuro eos saluabit cum ad iudicium venerit. quod (cum auerterit dominus captiuitatem plebis sue) id est cum damnauerit diabolus qui captiuat populum suum et mortale hoc induerit immortalitatem. tunc (exultabit iacob) id est luctator et supplantans vicia per quem significantur actiui (et letabitur israel) id est vir videns deum et meditans celestia per quem significantur contemplatiui. Tunc enim erit exultatio in corpore his qui fuerint spiritualiter iacob id est qui luctando vicia supplantauerunt et erit leticia in mente his qui spiritualiter fuerint israel. id est qui in amore et contemplatione diuinitatis exarserint. Ibi actiua et contemplatiua vita gaudio eternitatis remunerabiliter ibi perficientium et perfectorum merces sempiterna recompensabiliter. **Dico**

Dignare domine de celo sancto tuo respicere super filios hominum et da nobis cognoscere viam pacis ut auersa viciorum captiuitate celestis hierusalem habitaculis perfruiamur. Per dominum.

**Psalmus de militia digne habitan-
tium in presenti ecclesia et de virtutum
exercitijs introducendis post militiam ad
celestia.**

ps. xliij.

Omne quis habi-

**tabit in tabernaculo tuo: aut quis
requiescet in monte sancto tuo?**

Auctor psalmi, prophetia David. Titulus ta-
lis est. Psalmus David. Id est ps. iste est Da-
vid propheta qui hic loquitur de morum insti-
tutione et presumptionis repressione. Materia
habitatio tam militantis ecclesie quam triumphan-
tis. Intentio: ostendere qui ad illas ecclesias
perueniunt et qua via per christianam militiam tendan-
tius ad patriam. Sententia in generali: prophetia in
istio psalmo loquitur de digne habitantibus
in ecclesia militante et quiescentibus in trium-
phante. Multi enim videntur esse nunc de ec-
clesia et non sunt et tamen iactant se esse. quorum pre-
sumptionem prophetia intendens retundere que-
rit a domino rogans sibi a domino responderi. Con-
futatis ergo malis de quibus dictum est supra
querit a deo de bonis quos sua dignos iudi-
cet ecclesia. Sententia in speciali prophetia ergo ve-
lud sacerdos petens responsum ait. (Domine
ne quis habitabit) sed digne et perseveranter.
(in tabernaculo tuo). id est in presenti militante ec-
clesia dimicans strenue in ea: ubi militamus
contra carnem. mundum. diabolum. Tabernacu-
lum enim est proprie militantium. Aut quis re-
quiescet post militiam et labores in monte san-
cto tuo). id est in eterna beatitudine et in ecclesia
triumphante: ubi est visio pacis et superemin-
entia charitatis. Prophetia quasi sacerdos
stans ante faciem domini querit quos deus eccle-
sia sua dignos iudicet: et respondet dominus in exem-
plum decalogi decem virtutibus ad atria sua
perueniri. Prima.

**Qui ingreditur sine macula: et operatur
iusticiam.**

Qui ingreditur in hac vita (sine macula)
mortalis culpe et infamie. id est qui est inno-
cens et militat cum temperantia abstinendo
a malo. Secunda (Et operatur iusticiam) id
est opera bona et iusta. quia non sufficit absti-
nere a malo sed oportet etiam facere bonum. Iu-
sticia magna virtus est non novit patrem vel
matrem: veritatem novit. personam non ac-
cipit. deum imitatur. Deinde pres et opa ha-
rum virtutum exsequitur. Tercia

**Qui loquitur veritatem in corde suo: qui
non egit dolum in lingua sua.**

Qui loquitur veritatem in corde suo: et
non tamen in labijs. id est qui nulli fraudem ma-
chinatus est sed ita habet in corde sicut est in
ore ut cor consonet cum ore. Quandoque enim
aliquis verum dicit et putat fallere et habet
veritatem in labijs non in corde. ergo parum
est verum loqui nisi in corde ita sit. Quarta
ta (qui non egit dolum in lingua sua) id est qui
non decipit proximum dolose mendacijs et
verbis falsis sed veritati quam scit et in cor-
de habet etiam ore et lingua concordat. Quinta
Nec fecit primo suo malum: et obprobri-
um non accepit adversus primos suos.

Nec fecit primo suo malum id est non no-
cuit eum. ut dicit Augustinus. Unde scriptum
est: quod tibi non vis fieri alij ne feceris. ut ne
mini faciamus malum quod utique nobis ab
alio fieri nolumus. primus enim pro omni
homine accipitur. Sexta (et obprobrium) de-
tractionis (non accepit). id est acceptum et gra-
tum non habuit prolatum (adversus proxi-
mos suos) id est temere vel libenter non cre-
dit criminatori. nec libenter audit detracto-
rem sed potius displicet et nec ipse criminatur
vel detrahit. Septima

**Ad nihilum deductus est in conspectu
eius malignus: timentes autem domi-
num glorificat.**

Ad nihilum deductus est in conspectu eius)
sed viri iusti ut nihil in eo valeat (malignus)
sed diabolus vel homo male suggerens a quibus
non potuit cogi nocere alij. Vel (mali-
gnus) homo sed iniuriator vel primi cri-
minator quem pro nihilo ducit et habet quan-
tumcumque sit magnus quia non est aliquo ho-
nore dignus (timentes autem dominum) id est vere
virtuosos licet pauperes (glorificat). id est glo-
riosos reputat et honorat. scit enim in his ha-
bitare deum. Octava

**Qui iurat primo suo et non decipit: qui
pecuniam suam non dedit ad usuram: et mu-
nera super innocentem non accepit.**

Qui iurat primo suo). id est firmiter promittit.
(et non decipit) quia promissum reddit. hoc est si iu-
rat implet quod promissit. Nona (qui pecuniam
suam non dedit ad usuram). id est non expetit super-
abundantiam temporalem quia est usura spiritualis que
est exercenda ut predicatio. Sed ut dicit Hiero-
nymus. ex pecunia domini. id est ex predicatione ver-
bi dei licet victum et vestitum accipere et qui plus
requirere voluerit in usura reputabit. Decima
(et munerum super innocentem non accepit) ad de-
primendum causas innocentis et ad supandum

21
eum in causa sua. sequitur conclusio.

Qui facit hec: nō mouebitur in eternū.

Qui facit hec predicta tam priora q̄ posteriora et qui sic militat in via (nō mouebit in eternū) q̄ in p̄senti nō mouebitur a statu gratie et sic pueniet in futuro ad statum glorie et regnabit in patria. Iste ergo habitabit nunc in dei tabernaculo et requiescet postea in monte eius sancto et nō diuidetur ab ip̄o. Et nota q̄ dicit. facit hec. vt ad actū nos inuiter et opandum non solū ad dicendū et cantandū. **Un̄ Augustin⁹. Laue ne bene cantes et mas le viuas.** Oratio.

Concede nobis p̄ssime deus sine macula ingredi ecclesiā tuam et auerte nos a dolis p̄mi et vsuris et dum hec f̄m tuum seruamus p̄ceptum non cōmoneamur ab emulis supplicijs in eternum. Per do.

Psalmus de christi ad patrem oratione in susceptōne p̄sone humane et gratiarum p̄ beneficijs actōne. ps. xv.

Conserua me dō

mine qm̄ speraui in te: dixi dño deus meus es tu: qm̄ bonoz meoz non eges.

Auctor psalmi p̄ph̄a dauid. Titulus hic est. Tituli inscriptio ip̄i dauid. i. regnū christi de quo hic agit q̄ inscriptōe tituli significatur: attribuit dauid. i. christo manu forti. qui est verus rex iudeoz. i. oīm vere p̄sistentiū. Hunc titulū noluit mutare Pilatus q̄ quis nescius signauit q̄ regnū christi per passionis victoriā acquisitū nō destrueretur. In p̄cedenti ergo ps̄. quesuit quis habitabit in tabernaculo. et responsus est q̄ ille qui habet virtutes. in isto subiūgit de illo p̄ quē habentur virtutes. i. de christo qui hic orat. **Materia:** Christi passio et resurrectio et ad dexterā p̄is assumptio. **Intentio:** h̄mōi christi passionē resurrectionē et assumptōz firmiter credere et ne aliquis contradicat monere: nosq̄ ad christi regnū q̄ nobis p̄ hoc acquisitū inuitare. **S̄nia in generali:** propheta in isto psalmo loquit in p̄sona christi qui orat et petit a deo p̄ se cōseruari ei⁹ gr̄as refert q̄ sua virtute iniquitates seculi supauit et post resurrectionis gloriā in delectationib⁹ dextere sue cum collocauit. **S̄nia in speciali.** Christus ergo f̄m hoīez ad p̄rem orans ait. (Cōserua) et custodi inter picula (me dñe) pater et quos mihi dedisti (qm̄ speraui in te) nō in me. Hoc dicit p̄ infirmatib⁹ membris suis que transformat in se. Nos enī qui puri hoīes sumus

conseruari indigemus (dixi) tibi (dōmino) meo patri (deus meus es tu) id est mei hominis: et in eo q̄ sum homo. Et vere deus (quoniam bonoz meoz non eges) Non enim tu indiges meo seruitio sed ego potius tuo beneficio: Unde li. quoniam. nō est causale sed adiunctiū. quasi diceret. non causa sed signum est et euidentia tue diuinitatis q̄ tu non indiges bonis meis. Deinde conuertens se ad auditores narrat que bona dñs pater sibi fecerit. d.

Sanctis qui sunt in terra eius: mirificauit omnes voluntates meas in eis.

Sanctis scilicet apostolis et alijs fidelibus (qui sunt in terra eius) scilicet in ecclesia sancta vel qui in terra viuentium spem suam fixerunt quoz cōuersatio est in celis (mirificauit) dominus pater id est miras fecit et mirabiliter impleuit omnes voluntates meas et desideria. et hoc fecit non extra eos sed (in eis) id est in profectu eoz. Vel (in eis) id est inter eos. Voluntas enim christi erat vt illi fierent de impijs p̄i et iusti. de terrenis celestes et sancti. de filijs diaboli filij dei. f̄m illud apostoli hec est voluntas dei sanctificationis vestra. quam dominus pater in eis mirabiliter adimpleuit. Sed prius

Multiplicate sunt infirmitates eoz: postea accelerauerunt.

Multiplicate sunt infirmitates eoz: id est multiplices intellexerunt suas esse infirmitates quia nihil perfectum habuissent. et h̄ non ad perniciem sed vt gratiam desiderarent. vnde addit (postea accelerauerunt) currentes ad medicum vt eos sanaret. ad medicinam penitentie vt purgaret. ad postulandam gratiam que confirmaret. ad impetrandam gloriā que consummaret. Unde enī propriam cognoscunt infirmitatem inde citius festinant ad sanitates. Et quia infirmos et peccatores humiliter se confitentur ideo a celesti medico sanari promerentur. et idcirco adiunctum est.

Non cōgregabo cōuenticula eoz de sanguinib⁹ nec memor ero noīm eoz per labia mea.

Nō cōgregabo cōuenticula eoz de sanguinib⁹. i. nō erūt cōuentus eoz carnales s̄ spūales. nec sanguinib⁹ peccoz p̄piciatus cōgregabo eos et p̄struā meā ecciam. spūalis est enī religio noui testamenti. (nec memor ero nominum eoz) que peccando sibi acquisierūt scdm̄ culpe qualitatem. si culpe pro quibus sunt noīa corrigantur. q̄ spūali immutatōe

obliscuntur quid fuerunt (per labia mea)
vocando eos ultra peccatores vel inimicos
vel homines sed iustos fratres et dei filios.
Quia ergo in hereditate domini transferun-
tur recte subiungitur.

Dñs pars hereditatis mee et calicis mei
tu es qui restituas hereditatem meam mihi.

Dñs scz pater. est (pars). i. portio et premi-
um (hereditatis mee). i. sanctorum qui sunt he-
reditas mea. Vel (pars hereditatis mee) id ē
portio hereditaria mei et meorum. q. d. habe-
bunt et possidebunt mecum hereditatem ipsam do-
minum (et pars calicis mei). i. premium et mer-
ces mee passionis sz et ipse calix. i. portio mea
delectabilis. Eligant alij partes terrenas po-
rui et sanctorum est deus. Bibant alij volup-
tates mortiferas: ego et mei bibemus deum. De
inde pueriens se ad dñm ait. (tu es) o dñe pa-
ter (qui restituas hereditatem meam mihi). i. fide-
les meos qui p peccatis pierant. Hoc est qd
in euangelio dicitur. nemo venit ad me nisi
pater meus traxerit eum. Dicitur autē christus
hereditas nra qz ipse pascit et crescit nos et hic
et in patria et nos dicimur hereditas et regnum
illius qz extollit nos et regnat in nobis. Sz
nemo putet se hereditatem nisi preclarus sit.
quia sequitur.

Funes ceciderunt in preclaris: etenim heredi-
tas mea preclara est mihi.

Funes quibus diuiduntur hereditatum por-
tiones (ceciderunt) mihi quasi fortis in pre-
claris. i. in sanctis siue inter sanctos qui di-
uina electione christo cesserunt. Sicut enim nos
diuidim⁹ hereditatem nram funibus sic deus si-
de spe et charitate suis hereditatem diuisit. sup
quos ceciderunt isti funes ipsi in hereditatem
deo puenerunt. Non autē ceciderunt nisi in pre-
claris quibus magis placuit celestis claritas
q̃s terrena. spūales virtutes plusq̃s tpales bo-
nores. (etenim hereditas mea). i. ecclesia fidelis-
simus (preclara est mihi) p habundantiam gratie
et sanctitatis licet nō mundo ubi sancti abie-
cti videntur pueris sicut funis in diuisione
ne possessionū aliqui cadit alteri in pulchro:
alteri in turpi. sic in diuisione hominum illi sup
quos funes christi ceciderunt ornamento vir-
tutum sunt pulchri. qui autē diabolo contige-
runt vicioz sordibus sunt deturpati. vnde.
Benedicam dñm qui tribuit mihi intel-
lectum: insup et vsq̃ ad noctē increpue-
runt merentes mei.

Bñdicā dñm scz p̃m gr̃as ei agendo (q̃
tribuit mihi intellectū). i. intelligētes ad co-

gnoscentū creatore. Vel (mihi). i. membris
meis mihi p̃iunctis (intellectū) quo deū co-
gnouerūt quo p̃temptis tpalibus spūalia in-
tellexerunt. Vñ. hec est autē vita eterna vt co-
gnoscant te verū deum et quem misisti iesum
christum. (insup). i. de hoc benedicam do-
minum q̃ (vsq̃ ad noctē). id est vsq̃ ad mor-
tem (increpauerunt me). i. increpauerunt et p̃-
secuti sunt blasphemis et iniurijs. Nam de
increpo increpas. repitur increpauit et incre-
pui. increpauit et increpitum. (renes mei) id ē
iudei ex quibus scdm carnē exiui. Et sic in
p̃speris et aduersis gratias agit et deum be-
nedicit. Vnde nos iste versus instruit vt lau-
demus deum in donis suis et prospis et in-
sup in flagellis et aduersis. vnde et sequit̃.

Providebā dñm in p̃spectu meo semp:
qm̃ a dextris est mihi ne cōmoueat.

Providebā dñm in cōspectu meo semp id
est cōtinue nō abstuli oculum meū ab eo qui
semp est p̃uidens q̃ in eum post ista tempo-
ralia pacta recurremur. (qm̃ a dextris est mi-
hi). i. fauens mihi. p̃picius assistit et protegit.
(ne cōmoueat) aliquo motu inordinato ex in-
iurijs vel causis alijs. sed vt in eo stabilis p̃-
maneam. Vñc trabe exemplū quo peccata
vitentur. qui enī deū semp acie mentis intue-
tur hic neq̃ p̃speris extollitur neq̃ aduersis
frangitur nec peccatis inclinatur. In cun-
ctis ergo que agimus que loquimur que co-
gitamus si dñm vt oīm inspectore auxiliato-
rem iudicem et remuneratore semp in cōspe-
ctu nro p̃uidemus vt neq̃ amore neq̃ timo-
re alicuius rei ab ei⁹ voluntate discordem⁹
erit utiq̃ a dextris nobis ne de bono ad ma-
lum cōmoueamur et offendamus.

Propter hoc letatū est cor meum et ex-
ultauit lingua mea: insup et caro mea re-
quiescet in spe.

Propter hoc). i. h̃mōi assistentiā et adiuto-
rium (letatum est cor meum) gaudio interi-
ori (et exultauit lingua mea) gaudio exteri-
ori qd̃ prumpit in voce hoc est ideo et in cogi-
tationibus et in verbis est exaltatio. hoc est ple-
na leticia que et corde hilari p̃cipitur et ala-
tri sermone p̃fertur. (insup) p̃ter p̃dicta (et
caro mea) non deficit in interitu. sed (requi-
escet) in sepulchro sine putrefactione p̃ tridu-
um sepulture (in spe) resurrectionis future. Qz
si nos spūaliter letamur. et caput nrm̃ imita-
mur spem certam habemus qm̃ simul cum
ipso resurgemus. vt ubi caput p̃cessit et mem-
bra sequantur. et subiungit in qua spe.

Quoniam nō derelinques aīam meam
in inferno: nec dabis sanctum tuum vi-
dere corruptionem.

Qm̄ non derelinques). i. nō patieris com-
muni more aliorū derineri (aīam meam) quā
habeo vt verus homo (in inferno) scz in lūm-
bo sanctoꝝ patrū immo et ip̄a aīa christi bea-
tas animas ibi nō dereliquit (nec dabis san-
ctum tuum). i. non p̄mitteres corpus meū im-
pollutum et a te sanctificatū videre corruptio-
nem. i. expiri putrefactionē vel incineratio-
nem. Et sic factū est qz aīa que ad infernum
descendit vt electos suos inde eijceret et dia-
bolum ligaret non est ibi derelicta sed rediit
ad corpus die tertia et corpus bñficio diui-
nitatis sibi semp vnite defendebatur ab inci-
neratione. Immo

Notas mihi fecisti vias vite: adimple-
bis me leticia cū vultu tuo: delectatōes
in dextera tua vsqz in finem.

Notas mihi fecisti vias vite) accelerando
tps resurrectionis mee (adimplebis me leti-
cia cum vultu tuo). i. assumptus de tua ma-
nifesta visione et claritate diuina letabor (de-
lectatōes) vite eterne erunt mihi (in dextera
tua) posito (vsqz in finem) p̄summantē nō cō-
sumētē. i. eternaliter qz christus assumptus
seder ad dexterā p̄ris. et hec dignitas sessio-
nis inerit christo homini semp et sine fine. s̄
qz et de sanctis intelligi sic p̄r. (Notas feci-
sti) p̄ me (mihi). i. meis in quibz ego sum (vias
vite). i. vias humilitatis et opa quibz ad
vitam redeant. (adimplebis me). i. meos in
futuro (leticia cum vultu tuo) vt nil vltra de-
siderent cum te facie ad faciem viderint et in-
terim sunt eis delectatōes in via huius vi-
te (in dextera tua). i. in fauore et p̄piciatōe tua.
(vsqz in finem). i. vsqz ad p̄sumatōz bñtudinis
eterne. Vel (delectatōes). i. sufficientia oīm
bonoz delectabiliū erūt eis (in dextera tua)
id est in eterna beatitudine (vsqz in finem) id
est p̄fecte et semp.

Oratio

Conserua dñe sperantes in te et effice vo-
luntates tuas nobiscum vt clarificati leticia
resurrectōis tue mereamur a dextris tuis cū
omnibz sanctis delectari. Per dñ.

Oratio christi tēpore sue passionis
instante vel cuiuslibet fidelis et iusti posi-
ti in tribulatione:

ps. xvi.

Audi domine in

sticiam meam: intende deprecationem
meam.

Auctor psalmi p̄pheta David. Titulus ta-
lis. Oratio dauid. Hoc est: oratio huius psal-
mi cōuenit significato dauid. i. christo adiū-
cta sibi voce corporis eius qd est eccl̄a. Quod
ergo sup̄ orauit iterū cum membris hic orat
nō p̄ sua vtilitate sed p̄ n̄ra necessitate. Chri-
sti enī oratio est fidelīū institutio. sicut enī flen-
do Lazarū charitatē p̄mi habere nos do-
cuit: ita orauit vt formā orandi nobis p̄pone-
ret. Materia: oratio christi tpe passionis sue
instante vel fidelis et iusti in tribulatione. In-
tentio: nos ad orōem monere vt exemplo sui
studeamus in necessitatibz semp orare. Sen-
tentia in generali: p̄pheta in isto psalmo in p̄-
sona christi vel viri fidelis et iusti in magna
tribulatione corporis vl̄ aīe positi petit inde di-
nitus liberari. Sn̄ia in speciali: christus
ergo scdm̄ hoīez ad p̄rem orans adiuncta si-
bi voce corporis ait. (Exaudi dñe iusticiā me-
am) nō a me sed a te mihi datam. Iusticia enī
vim vocis habet apud deum et penetrat ces-
lum. felix qui talem ad orandum se preparat
vt in oratione iusticiam suam pretendere va-
leat et nihil nisi quod iuste conferendum est
orare presumat et pro iusticia (intende) id est
diligenter auscultā (deprecationem meam)
que est de malis amouendis et cauendis. Et
non solum intendas deprecationem meam.

Sed et

Auribus percipe orationem meam: non
in labijs dolosis.

Auribus percipe) id est perfecte cape non
transitorie (orationem meam) que est de bo-
nis sibi et suis adhibendis et conseruandis.
Orationē inquam (non in labijs dolosis) p̄-
latam. Sicut est oratio illorum qui dicunt
domine domine et non faciunt voluntatem
patris. Vel illorum qui aliud petunt et ali-
ud in corde versant. Labia enim dolosa es-
sent si ab equitate vel intentione verba discor-
darent. Deinde subiungit quid petit. quasi
diceret. hoc peto. vt

De vultu tuo iudicium meum p̄deat
oculi tui videant equitatem.

De vultu tuo) qui oīa videt nec alterius
testimonio eget. i. de manifesta noticia tua.
(iudiciū meū p̄deat). i. creat vel esse appareat
id est iudica me s̄m illa q̄ in me respicis et co-
gnoscis q̄ nullū habeo p̄c̄m (oculi tui). i. cō-
tuitio diuinitatis tue (videat equitatē) vt fa-
cias mihi s̄m eam nō s̄m voluntatem hoīm
et mihi des remedium. aduersarijs vero s̄m
suū demeritū. Jam autē fac qd peto a te quia
tu qui omnia vides.

Probasti cor meū ⁊ visitasti nocte: igne
me examinasti et non est inuenta in me
iniquitas.

Probasti cor meū quod cōspectui tuo sem-
per pateret et visitasti nocte. i. tribulatione. q̄-
si diceret cor meum visitatōne tribulationis
probatū est: que tribulatio et not̄ dicitur q̄
perurbar: et ignis q̄ exurit. **U**n̄ subdit (igne)
scilicet tribulatōnis (me examinasti) sicut me-
tallus (et nō est inuenta in me iniquitas) quā
vltio coqueret id est inuētus sum immunis
a peccato. Debent ergo sancti viri semp̄ exa-
minare cor suum vt illud ante oculos dei si-
ne iniquitate habeant p̄batur. Et adeo sum
inustus et sine iniquitate.

Ut nō loquatur os meum opera hoīm:
p̄pter verba labioꝝ tuorū ego custodiui
vias duras.

Ut non loquatur os meum opa hoīm id
est vt nō aliud p̄cedat de ore meo q̄ quod ad
gloriam et laudem tuā p̄tinet nō ad opa ho-
minum que p̄ter voluntatez tuam faciunt. i.
vt nihil nisi tuum loquar et in lingua non
peccem quod est p̄fectorum. vt dicit Ambro-
sius. Nō mediocre piculum est cum habeas
tanta eloquia dei et opa que fecit illis p̄ter-
missis loquaris et audias que seculi sunt. Et
q̄uis ita innocens sim tamē p̄pter verba la-
bioꝝ tuorū sc̄z mandata et cōsilia cōplen-
da (ego custodiui vias) tribulationū vel vir-
tutum et bonorum opm (duras) sc̄z nolenti-
bus s̄z suauis volentibz. Et ergo

Perfice gressus meos in semitis tuis:
vt nō moueantur vestigia mea.

Perfice vsq̄ in finem quia a deo est inci-
pere ⁊ a deo est finire. (gressus meos). i. ope-
rum meorū actus (in semitis tuis). i. in perfe-
ctorum mandatorū tuorū artis et angustijs
vīs (vt vestigia mea). i. imitatores mei qui-
bus est imp̄ssa forma iusticie (nō moueantur)
a te vel a me. Bene siquidē sequar̄ pergit vbi
ille qui exemplū p̄ebet rectus incesserit. **U**el
(vt nō moueantur vestigia mea) recedendo a
veritatis via. neq̄ enī sufficit p̄fecta agere ni-
si cōtingat in ip̄is firmiter p̄manere.

Ego clamaui qm̄ exaudisti me deus: in-
clina aurē tuā mihi et exaudi verba mea.

Ego clamaui nunc et valida intentōne p̄-
ces direxi. (qm̄ exaudisti me deus) alio tem-
pore. q. d. exauditiō prioris clamoris inui-
tat me ad iterandū clamorē. et ex hoc q̄ au-
disti me ausus sum inuocare te habēs spem

iterum de exauditiōne. et ideo sicut p̄suenisti
(inclina aurē tuā) sc̄z misc̄die et clementie
(mihi) humili sicut medicus egroto. (et exau-
di) ad effectū pducendo (verba mea) quibus
loquor ad te orando. hec sc̄z

Mirifica misc̄dias tuas: qui saluos fa-
cis sperantes in te.

Mirifica misc̄dias tuas. i. innoua et fac
eas nouas ac mirabiles circa me q̄ hoīes ad-
mirentur eas. **M**ira enī sunt que noua sunt
et ne vilescant misc̄die tue ⁊ minus amentur
Tu dico (qui saluos facis sperantes in te) nō
p̄sumentes de se. **M**ira sunt et noua que in
carne christus gessit que iudei mirati sunt s̄z
credere noluerunt et quotidie mirificat dñs
misc̄dias suas ex iniusto iustum faciendo.

Resistentibz dextere tue custodi me: vt
pupillam oculi.

Resistentibz dextere tue. i. ab impijs qui
resistunt p̄tectōni tue et fauore quo mihi fa-
ues: seu quem mihi facis et ostendis. (custo-
di me) ab omī occasione lesionis. ne iniusti-
cia iusticiā premat. ne qua obuians tentatio
me frangat vel seducat (vt pupillaz oculi). i.
ita tenere et diligenter sicut bō custodit pu-
pillam oculi sui qui diligenter custoditur q̄
nil tam diligitur. ita q̄ nō possint mihi noc-
ere vel finaliter p̄uolare.

Sub vmbra alarū tuarū p̄tege me: a fa-
cie impioꝝ qui me afflixerunt.

Sub vmbra alarū tuarū id est sub mu-
nimento charitatis et misericordie tue (p̄te-
ge me) vt gallina pullos (a facie) id est ab in-
stantia et infestatōne (impioꝝ) scilicet de-
monum et malorum hominū (qui me affli-
xerunt) persequendo. **M**isericordia qua gra-
tiam impendit et charitas que gratiam im-
pensam custodit: ale dei spirituales sunt qui-
bus nos protegit quia ab estu refrigerant vi-
ciorum et ab afflictōne tempant impioꝝ.
Et subiungit quō afflixerunt. d.

Inimici mei aīam meā circūdederunt:
adipem suū p̄cluserūt: os eoꝝ locutum
est superbiam.

Inimici mei aīam meā. i. me. ponēdo p̄-
pro toto (circūdederūt) diuersis tentationi-
bus consilijs et machinationibz querentes
vitam meam tollere et me p̄dere (adipem suū).
i. viscera misericordie (p̄cluserunt). i. in-
tus clauserunt omnino erga me. p̄sequen-
do me absq̄ vlla misc̄dia. et obstinate (os eo-
rum locutū est superbiam) cōtra deū et primū.

Quidam cogitant superbiam. quidam loquuntur. quidam faciunt. quidam alijs signis expriment et non est aliqd membrū in hoīe in quo nō regnet quandoq; supbia.

Proicientes me nūc circūdederūt me: oculos suos statuerūt declinare in terrā

Proicientes me. i. tentantes me pūcere ab omni honore et bono spūali (nūc circūdederunt me) tendentes insidias circūquaq; ne possim euadere. qz (oculos suos) scz cordis. i. p̄siderationem et intentionē (statuerūt) id est deliberauerūt et firmauerūt: quasi ex p̄posito (declinare) et flectere (in terrā). i. in ista terrena nō leuare ad deum et celestia nō attendentes spūalem iacturam sed vtilitatem terrenam quia non habendo respectū ad deum sed quasi auertendo se ab eo plus timebāt p̄dere tpalia q̄ eterna.

Susceperūt me sicut leo paratus ad p̄cedam: et sicut catulus leonis habitans in abditis.

Susceperūt me. i. suscipere auide conati sunt et parati sunt (sicut leo paratus ad p̄cedam). i. aperte me p̄sequentes cū magna crudelitate. et sicut catulus leonis habitans in abditis). i. in absconditis et insidens insidijs quia cum hoc etiā latenter et sidiōse me p̄sequuntur. Nos est enī malis vota sua tege re. vt latenter possint ea p̄ficere qm̄ qui male agit odit lucem. S; tu qui dissimulando videris dormire et iniquitatē hoīm nō curare. **Exurge dñe** p̄ueni eum et supplantā eum: eripe aīam meā ab impio. frameam tuam ab inimicis manus tue.

Exurge (dñe) p̄ ostensionē tue potentie (p̄ueni eum). i. eos scz impium et suos a si mili currens ne ad p̄plementū voluntatis sue p̄cedant (et supplantā). i. decipe (eum) a si mili luctantis. i. subuerte eos et deijce inefficaces faciēdo et a suo p̄posito frustrando (eripe) et libera (aīam meam). i. me (ab impio) scz diabolo vel homine malo (frameam tuā) id est gladiū seu potestatem et potentia quam dedisti eis. quia a te acceperūt qua abutuntur p̄sequendo bonos et auferē ab inimicis manus) et virtutis (tue) qz aduersantur me potentie.

Dñe a paucis de terra diuide eos in vita eoz: et de absconditis tuis adimpletus est venter eorum.

Dñe a paucis. i. iustis et electis qui pauci sunt compatiue. Multi enim sunt vocati pauci vero electi. (de terra) viuentium scz ec

clesia (diuide) et sepa (eos) scz malos p̄m mores et merita (in vita eoz). i. q̄ diu viuunt ne possint nocere bonis. et postea etiam diuide eos p̄m loca. qz (de absconditis tuis). i. peccatis que deus nō nouit per approbationem s; p̄hibet et que tanq; tenebre abscondunt a lumine veritatis tue (adimpletus est venter eorum). i. satiata est carnalitas et desideriu eorum vel plena est memoria eorum vt obliuiscantur domini.

Saturati sunt filijs: et diuiserunt reliquias suas paruulis suis.

Saturati sunt filijs. i. opibus malis qz satifecerūt sibi in p̄auitatib; suis. Opa enī dicunt filij: et sicut bona opera filij boni. ita mala mali et ita saturati sunt qz (diuiserunt) et dereliquerūt (reliquias suas) scz peccatorum et maledictōis (paruulis suis). i. posteris eorum imitatoribus quia traducūt ea ad posteros. ita illi satiati sunt immundicia. S; qz ad hoc n̄ra tendit oratio nostreq; deuotionis affectus n̄ra opa nostre patientie exercitia vt gloria dñi satiari valeamus subiungit.

Ego aut in iusticia apparebo conspectui tuo: satiabor cum apparuerit gloria tua.

Ego aut potius (in iusticia) quod est m̄a data tua adimplere (apparebo p̄spectui tuo) id est in p̄ntia tua nūc p̄ gratiam tuā iuste viuendo. et (satiabor) in futuro celesti refectione et replebor omni gaudio vel eo quod nunc desidero. Qui enī nunc esuriunt et sitiunt iusticiam tunc satiabunt ea (cum apparuerit) et manifestabit sanctis (gloria tua) eterna que satiat appetitū humanū eo qz ibi cōsequitur bonū infinitū. Felices qui p̄ntium deliciarū et vanitatū obliti merebunt ibi satiari.

Conuerte dñe oculos cordis Dñi n̄ri ad cernendū tui iudicij veritatē vt dum hic igne spūali p̄bamur de tuis in eternū cōspectib; cū fructu iusticie satiemur. Per d.

Glor christi et ecclesie gratias agens p̄ sua liberationē de oīm inimicoz suozum multiplici liberationē. ps. xvij.

Aligā te domine

fortitudo mea: dñs firmamentum meū et refugiu meū et liberator me?

Auctor psalmi propheta dauid. Titm' n̄s hic est. In finē verba cantici huius. rē. Id est verba cantici huius scilicet de his vnde habendum est canticum id est delectatio et leticia sunt attribuenda Dauid. id est manu forti christo scdm caput et secundū corpus

cius. i. ecclesiam puero propter puritatem et obedientiam domini id est dei patris. Dauid dico fideles suos in finem dirigenti id est in summum bonum que verba locutus est in terna sua locutione christus totus scilicet caput et corpus. domino id est ad honorem domini patris in die id est pro die vel in die id est in consideratione illius diei scilicet resurrectionis christi qua die eripuit eum id est christum. secundum caput et corpus. Dominus pater de manu saul id est de potestate mortis christum in re et de membris in specie tandem eripit et in re et de manu omnium inimicorum suorum id est de potestate iudeorum secundum caput et de potestate demonum secundum corpus et membra. Et bene saul persecutor dauid mors dicitur que sola nos persequitur. nisi enim mortales essemus nihil nobis facere posset inimicus. Et per hac spirituali liberatione totus christus agens gratias deo dixit: que sequuntur in psalmo. Qui ergo supra per liberationem obtinenda orauit nunc per ea obtenta gratias agit. Materia: gratiarum actio de multiplici liberatione ab inimicis et periculis. Intentio: ad gratiarum actionem monere per huiusmodi liberationem. Sententia in generali. per prophetam in isto psalmo in persona christi et ecclesie gratias agit per sua multiplici liberatione tam a temptationibus variis quam a persequentibus inimicis fortissimis. Psalmus iste multa continet sacramenta et diuersa ecclesie tempora. Ea autem que primo hic ponuntur pertinent indifferenter in voce christi seu ecclesie accipi et ad vtrumque personam referri. Sententia in speciali: de spirituali ergo liberatione christus integer gratias agit. (Diligenter te domine) qui dignus es omni dilectione quia es fortitudo mea effectusque scilicet per quem sum fortis ad resistendum aduersariis. ad exercendum bona. ad tolerandum mala et expugnandum tentamenta. Deinde mutans personam de eo homine loquitur. d. (dominus) est firmamentum meum per quem sum tutus habens in eo firmum fundamentum ne ventis temptationum mouear. (et refugium meum) ad quem refugio ab omni pressura ne in periculis peream (et liberator meus) a conformitate malorum et parte inimicorum.

Deus meus adiutor meus: et sperabo in eum.

Deus meus) quia me creauit ex nihilo (adiutor meus) et cooperator in bono (et ideo) sperabo et totam spem ponam in eum per quem saluabor in futuro et non in aliis. Hoc distat inter deum et dominum quia deus nomen est nature: sed dominus nomen est officij. Illud pertinet ad maiestatem et dignitatem que ipse est: hoc pertinet ad

præsentem et dominum quod in nobis exercet. Ibi ostendit nobis quid amemus: hic autem quid timeamus. in utroque quod credamus quid speremus quid amemus.

Protector meus et cornu salutis mee: et susceptor meus.

Protector meus) a conuentu malignantium tanquam scutum quia me protegit contra insidias et defendit a malis (et cornu salutis mee). i. firmam pugnationem ad salutem et celsitudinem salutis ad repellendos et dissipandos inimicos meos fortes. Sicut enim cornu eminet ita ipse est eminens nostra salus. Loquitur secundum similitudinem sumptam de animalibus cornutis que cornu salutem suam defendunt. (et susceptor meus) me tanquam medicus infirmum suscipiens ad sanandum. et ideo non ingratus.

Laudans inuocabo dominum: et ab inimicis meis saluus ero.

Laudans) non me sed dominum per euersionem malorum et adoptionem bonorum et non meam gloriam sed domini querens (inuocabo dominum) ad plenerandum (et sic) ab inimicis meis omnibus scilicet visibilibus et invisibilibus (saluus ero) per suum adiutorium quia mihi nocere non poterunt. Ecce quanta est utilitas laudare deum. Si enim et in prosperis et in aduersis deum toto corde laudaueris nullus poterit tibi nocere inimicus. Et merito ab inimicis saluari desidero quia.

Circumdederunt me dolores mortis: et torrentes iniquitatis turbauerunt me.

Circumdederunt me) vnde dolores) non de rebus mundi sed (mortis). i. insidie inimicorum in quibus satagunt me ad mortem trahere qui et per inuidiam dolent me viuere. (et torrentes iniquitatis). i. transitorij impetus iniquorum et persecutiones malitiose cum impetu venientes sicut inundationes torrentium (circumdederunt me) torrendo et egerunt ut me turbarent nam fecerunt me pauere ac tristari et mestum esse.

Dolores inferi circumdederunt me: populi pauerunt me laquei mortis.

Dolores inferi) id est dolores inuidie que ducunt ad infernum sicut inuidia diaboli ducta est mors in mundum (circumdederunt me) quia erant in circumdantibus me ex omni parte (populi pauerunt me) et perueniunt ad nocendum mihi (laquei mortis). i. deceptiones inimicorum quas tendebant ut caperent me ad mortem sicut auis capitur laqueo. Sed quia in angustiis et periculis est recurrendum ad auxilium diuinum magis quam humanum subiungit.

24
In tribulatione inuocaui dñm: et ad te /
um meum clamaui.

In hac tãta tribulatione et necessitate mea
et pressura inuocaui totis viribus (dñm) ad
iutorem qđ est vnicū inter mala remediū (et
ad deū meum) nō alienū (clamaui) valde qđ
pius est qđ inuocare qđ notat intentionē in
uocationis. Si ergo te circundāt dolores et la
quei mortis et inferi si perturbatōes iniquita
tis: intus in corde inuoca dñm et toto cordis
affectu clama ad deū tuū et eripiet te de omni
tribulatione. vnde subditur.

Et exaudiuit te templo scō suo vocem
meam: et clamor meus in cōspectu eius
introiuit in aures eius.

Et exaudiuit de templo scō suo vocē meā
id est de celo qđ est templū glorie dei vel de
corde meo in quo de⁹ habitat (et clamor me
us). i. deuota oratio qui est in p̄spectu eius
id est quē nō corā hoīb⁹ s; corā deo intus in
p̄scientia habeo qui nō tam vocis est qđ cor
dis qđ mentis nr̄e desiderii clamor est in cō
spectu dei (introiuit) a fili fidelis nunciū (in
aures) potentie et clemencie eius) vocauit mo
do audit qđ tpe aduentus christi p̄dicantib⁹
apostolis.

Cōmota est et contremuit terra: funda
menta montiū cōturbata sunt et cōmo
ta sunt: qm̄ iratus est eis.

Cōmota est intus ad penitentiaz (et) post
etiā (cōtremuit) extra p̄ peccatis audito qđ fu
turum esset iudiciū (terra). i. peccatores seu
terrena carnaliū corda (fundamēta montiū)
id est diuitie quib⁹ innituntur supbi et falsa
spes mundi (perturbata sunt et cōmota sunt). i.
sublata vt iam spes mundi nō habeat firma
mentū in cordib⁹ hoīm. spes enī mūdi abijt
quā deus odit. (qm̄ iratus est eis). i. qđ inno
tuit eis ira dei sup se ventura si nō mutaren
tur. Et ita.

Ascendit fumus in ira eius: et ignis a fa
cie ei⁹ exarsit: carbonēs succēsi sūt ab eo.

Ascendit fumus). i. lachrymosa p̄punctio
et deprecatio penitentiū. Fumus enī lachry
mas puocat et in altū ascendit. (in ira eius). i.
in p̄sideratōe ire eius cū nouissent quid mi
netur deus (et) post p̄niam (ignis) charitatis
et amoris (a facie). i. noticia eius (exarsit) et ar
dere cepit et ita (carbonēs). i. peccatores tene
brofi et frigidi ac desperatōe extincti et mor
tui (succēsi sunt ab eo) sc; igne ad amorē dei
et rursus reuixerint. Et qđ ordine et quō bec
facta sunt demonstrat cum dicitur

Inclinauit celos et descendit: et caligo
sub pedibus eius.

Inclinauit celos). i. erinaniuit et humili
auit se verbū vt p̄pter hoīm infirmitatē car
nem sumeret (et descendit) ad nos venit et ita
etiā humiliat celestia subdens angelos hu
mane nature (et caligo). i. diabolus qđ hoīm
mentes obnubilat est (sub pedib⁹ eius) et dñi
p̄tate calcat qđ vñ humilis in carne apparuit
inde principē tenebrarū oīmōda subiectōe p̄
strauit et ecclesie sue p̄sternendū dedit.

Et ascendit sup cherubin et volauit: vo
lauit super pennas ventoꝝ.

Et ip̄e qui descendit (ascendit sup cheru
bin qđ interpretatur plenitudo scientie. i. oēm
modū sciētie excedit. qđ caro passa sic est exal
tata (et volauit) qđ dilectorib⁹ suis se incōpre
hensibilē ostendit ne corporeis imaginib⁹ cō
prehendere querat (volauit) dico (sup pennas
ventoꝝ). i. p̄tationē aīarū qđ incōpre
hensibilitas eius superat virtutes aīarū quib⁹
se ad deū p̄templandū in altū attollunt nul
lus enī intellectus p̄ ad eum attingere.

Et posuit tenebras latibulū suū. in cir
cūitu eius tabernaculum eius: tenebro
sa aqua in nubibus aeris.

Et posuit tenebras latibulū suū) sc; obscu
ritatē sacramētōꝝ in quib⁹ ip̄e lateret nec su
os deseret. latuit enī diuinitas in carne remis
so peccatoꝝ in baptismo. christus in altari
sub panis et vini sacramēto. et qđ nō lateat tñ
(in circūitu eius tabernaculū eius). i. creden
tes in quib⁹ hoc tpe habitat et militat ambi
unt eum et adherent ei nec tñ vident eū apte
p̄ scripturas veteres. qđ (tenebrosa aqua in
nubibus aeris). i. obscura scientia et doctrina
est in p̄phetis qui a terrenis eleuati inferiori
bus p̄pluūt verbū dei. Sed lux vera has te
nebras illuminauit. quia

P̄re fulgore in p̄spectu eius nubes tran
sierunt: grando et carbonēs ignis.

P̄re fulgore). i. a claritate qui est in p̄spec
tu et manifestatōe (ei⁹) qua manifeste p̄pici
tur (nubes) nō veteris s; noui testamenti sc;
apli viciniū eū p̄tēplantes et diuino lumie
ab eo illustrari. Vel (p̄ fulgore). i. p̄refulgide
vt sit vna dictio penultima etiā p̄ducta (nu
bes) in p̄spectu ei⁹ existētes (trāsierunt) de iu
deis ad gētes et ip̄i facti sunt (grando) obin
gando et dura corda feriendo (et carbonēs
ignis) hūana corda fidei et charitatis ardo
re inflāmando et alios suo exemplo et verbo
ad amorē dei accendendo.

**Et intonuit de celo dñs: et altissim⁹ de-
dit vocē suā: grando et carbonēs ignis.**

**Et intonuit minis q̄ sunt de penis eter-
nis. i. sonuit (de celo). i. de p̄dicato:ib⁹ (dñs)**
qui loquit̄ in eis (et altissimus dedit vocē su-
am) suauem scz p̄missionis que est de p̄mijs
eternis: tanq̄ (grando ⁊ carbonēs ignis) v̄tā
Ipsa enī ap̄loz p̄dicatio nō tam ap̄lica erat
q̄ dñica qz ip̄e in eis loquebat̄. Iuxta ergo
capacitatē audientū modo minando ⁊ terrē-
do intonat dñs modo p̄mittendo ⁊ demula-
cendo dat vocē: modo vt grando p̄undens
modo vt ignis accendens.

**Et misit sagittas suas et dissipauit eos:
fulgura multiplicauit ⁊ cōturbauit eos**

Et) ad hoc faciendū (misit sagittas suas)
scz p̄dicatores pennis virtutum recta itinera
transuolantes et corda pungentes (et dissipa-
uit) vel dispersit (eos) ad quos missi sunt vt
alijs eoz essent odor vite in vitā alijs odor
mortis in mortē. (fulgura multiplicauit). i.
miracula choruscātia in cordib⁹ auditor⁹ et
stupidos reddentia (et cōturbauit eos) bona
p̄urbatōe scz ad penitentiā. vñ subdit.

**Et apparuerūt fontes aquarū: et reuela-
ta sunt fundamenta orbis terrarū.**

Et apparuerūt auditorib⁹ (fontes aquarū)
salientū in vitā eternā. i. p̄funditates scriptu-
rarum. cu vetus et nouū testamētū que nī-
mirū spiritalēs fontes ceteros ex se scriptura-
rum riuulos emittūt. (et reuelata sunt funda-
menta orbis terrarū). i. reuelati ⁊ intellēti sunt
p̄phē qui ante nō intelligebant̄. sup quos edi-
ficatur orbis terrarū credens dño. i. ecclīa vni-
uersalis que de toto orbe colligit̄ cuius fun-
damenta sunt p̄phete qz p̄ ip̄os fundata est fi-
des. Et hec oīa facta sunt

**Ab increpatōne tua dñe: ab inspiratōne
spiritus ire tue.**

**Ab increpatōne tua dñe) intus te eos ina-
crepante (ab inspiratōe spūs ire tue). i. sancto**
spū incutiente eis timorē ire tue. Vel incre-
patōne et inspiratōz accipit chr̄ isti p̄dica-
tionem: qz p̄ p̄dicationē increpabat pecca-
tores vt p̄niāz agerent: et inspirabat vt iram
futurā tuerent. Et bene postq̄ dixit incre-
patōne adiungit inspiratōez. tūc enī vtiliter
foris increpamur qñ inspiramur intus vt ti-
meamus. Deinde loquit̄ ecclīa vbi ostendit̄
quod ordine ista sunt facta.

**Misit de summo ⁊ accepit me: et assum-
psit me de aquis multis.**

Misit) deus pater filiū (de summo). i. de

**cedo vel de sinu suo (et accepit me) ecclīaz spon-
sam. (et assumpsit me) in hereditatē vocādo:
(de aquis multis). i. de multitudine p̄ploz.**
qz ex multis p̄lis me instituit. Vel (**Misit**)
spū sanctū qui est donum de alto (et accepit
me) quasi fugitiuā p̄ grām iustificatē vel p̄-
ficiētē (et assumpsit me) extrahēdo (de aq̄s)
id est vicijs (multis) in altitudinē virtutis et
boni operis.

**Eripuit me de inimicis meis fortissimis
et ab his qui oderūt me: qñ confortati
sunt super me.**

**Eripuit) et saluauit (me de inimicis meis
fortissimis). i. de vicijs que sup omēs inimi-
cos nocent. (et ab his qui oderūt me). i. exte-
riorib⁹ inimicis scz demonib⁹ ⁊ malis hoib⁹:**
et necesse erat qñ p̄fortati sunt sup me) robo-
re et p̄tate. Sunt inimici fortes scz hoīs et
maxime p̄p̄inqui. qz inimici hoīs domesticī
eius. Fortiores scz demones. qz non est p̄as
sup terrā que ei cōpetur. Fortissimi scz vicia
carnis qz nulla pestis efficacior ad nocendū
q̄ familiaris inimicus.

**P̄uenērūt me in die afflictōnis mee:
et factus est dñs p̄tector meus.**

**P̄uenērūt me) scz insidijs a seculi currē-
tium priores mihi nocere volētes (in die af-
flictionis mee) id est in tempore tribulatōnis
et persecutōnis quo me sua persecutōne affli-
gebant (et factus est dñs p̄tector meus) et
auxiliū p̄tra miseras et voluptates p̄tēgens
me ne succumberē. ip̄e enī cum suis est in tri-
bulatōne eos p̄tēgendo et liberando aliquū in
corpe aliquū in aīa aliquū in vtroq̄. put videt
necessitatib⁹ et vilitatib⁹ hoīm exp̄dirc.**

**Et eduxit me in latitudinē: saluū me fe-
cit qñ voluit me.**

**Et) qz carnales patiebar angustias (edu-
xit me) de angustia tribulatōis carnis (in lati-
tudinē) p̄solatōis spūalis scz fidei et charita-
tis vt diligerē etiā inimicos. Per mala enī dī
latat deus charitatē et p̄ seuiā maloz eccle-
sia crescit numero et merito. (saluū me fecit)
vocando ad fidē et dādo p̄seuerantiaz (qñ
voluit me). i. qz placuit ei. Hoc est gratis me
elegit nullis p̄cedentib⁹ meritis sed sola sua
beniuolentia et grā.**

**Et retribuet mihi dñs fm iusticiā meā:
et fm puritatē manū mearū retribuet
mihi.**

**Et) post (retribuet mihi dñs) grām p̄ grā
hic in p̄nti (fm iusticiā meā). i. fm meritū bo-
ne volūtatis et fidei quā immisit p̄ miscōiaz**

ut vellem bonum. (et s^m puritatē manuum mearū). i. s^m innocentia meorū operū bonorū que fides p^meruit (retribuet mibi) qui dedit ut facerem hoc addit ne quis putet sufficere bonā voluntatē sine opib^{us} cum habeat copiam bñ opandi. Primo ergo fidē et cbaritatē gratis deus pstat deinde p illis et opibus ex illis puenientibus quasi p meritis retribuet hic pseuerantiā et alia bona. vñ subdit.

Quia custodiui vias domini: nec impie gessi a teo meo:

Quia custodiui vias dñi. i. pcepta eius et latitudinē bonorū operū pseuerando seruaui (nec impie gessi a deo meo) recedendo. id ē postq^{uam} ad illū bene opando accessi ab illo praeue viuendo nō reussi. Sic vtiq^{ue} ad deū directa debent esse nra itinera ut vltra nō sint ad prauitatē opis distorta. Et hoc vtrūq^{ue} ideo habeo q^{uia} cōsideraui iudicia dei que ad custodiendam iusticiā et evitandā impietatē vtile est pensare. vnde subiungit

Qm̄ oia iudicia eius in p̄spectu meo: et iusticias eius nō repuli a me.

Qm̄ om̄ia iudicia eius tam p̄sentia q̄ futura (in p̄spectu meo) semp sunt et mibi placeant que sp̄ attendo ac pseueratī p̄templatōe cōsidero et approbo quorū quedā sunt in p̄nti scz flagella corrigendorū et tentatōnes pbandorum quedā in futuro scz p̄mia iustorū et pene impiorū. (et iusticias eius). i. illa iudicia q̄ vidi et inueni iusta (nō repuli a me) quasi displicentia tanq̄ sarcina grauatus vel fragilitate carnis supatus illud qd̄ ceperam dimittendo et ad vomitū redeundo.

Et ero immaculatus cum eo: et obseruabo me ab iniquitate mea.

Et sicut cepi ita postmodū (ero cum eo) id est ei adherens (immaculatus). i. pseuerabo in innocentia mea (et obseruabo me ab iniquitate mea). i. nō conuertar ad iniquitatē in qua prius fui. Vel (ero immaculatus) s^m delectationē male cogitatōis. (et obseruabo me ab iniquitate) opationis que esset (mea) si facerem eam. Tale debet esse nrm studiū: nrm desiderū ut intus simus immaculati et foris innocui q^{uia} vnū sine altero nō sufficit.

Et retribuet mibi dñs s^m iusticiā meā: et s^m puritatē manuum mearū in cōspectu oculorum eius.

Et retribuet mibi dñs in futuro in retributione iustorū (s^m iusticiā meā) erga primū (et s^m puritatē manuum mearū). i. s^m innocentiam operū quantū ad me in cōspectu oculo-

rum eius) q^{uia} sp̄e aspiciat quicquid bō in mandatis dei opatur. Vel retribuet illud qd̄ est in p̄spectu eius scz eterna que hoies non vident sed solus deus. Supra ergo dixit sibi pseuerantiā retribuendā in p̄nti p fide et cbaritate et bonis opibus. hic dicit etiā aliud in futuro p eisdem et p pseuerante longanimitate sibi retribuendū. Et q^{uia} dixerat de iusticia ostēdit quō habeat: salubriter nos infor- mans et admonēs q^{uia} societas bonorū sit appetenda malorū vero fugienda. et. d.

Cum sancto sanctus eris: et cū viro innocente innocens eris.

Cum sancto scz qui sancte viuūt (sanctus eris) q^{uia} ppter eius sanctā vitā et exēpla ad sancta opa exercenda puocaris: et sic etiā sc̄us eris. (et cū viro innocente) qui malū alijs nō facit et vitam suam vicijis non corrumpit (innocens eris) nulli nocendo et a vicijis abstinendo. Tria notat hic genera bonorū scz p̄fectōnis cum dicit. cū sc̄o sc̄us eris. p̄ficiētes cū dicit. et cū innocente innocens eris. Incipientes cū subdit. et cū electo electus eris. et p̄mittit qd̄ dignius est de his trib^{us} q^{uia} in electione notatur p̄paratio. in innocentia gr̄a in p̄nti. in sanctitate gloria in futuro.

Et cum electo electus eris: et cum puer so peruerteris.

Et cū electo ad bona vite eterne (electus eris) cum imitando. (et cum puer so) in vita et morib^{us} qui opa et facta dei rep̄hendit. (peruerteris) malis eius exēplis. i. puer so eris. Et est hic argumentū a cōiectu. q^{uia} ex conuictu mores formant^{ur}. et qui tangit picem inq^{ui} habitur ab ea. Ecce due vie tibi ostense sunt vna iustorū et salutis: altera reproborū et damnatōis. vna quā tenent hūiles et a dño exaltantur: altera quā tenent supbi et a dño humiliantur. vñ et subdit puer so verba ad deum. Qm̄ tu pplm̄ humiliē et. Vel supra cōuertit sermonē ad dñm et quasi cum gratiaz actōne dicit. o dñe merito tecū erūt immaculati: q^{uia} tu (Cum sc̄o sc̄us eris). i. adiuuas sanctos in sanctitate q^{uia} es sanctus natura alios sanctificās gr̄a. (Et cū viro innocente innocens eris). i. innocentes adiuuas in innocentia q^{uia} innocens es natura. (Et cū electo electus eris). i. ab eo quē eligis eligeris q^{uia} ante q̄ ip̄e te eligat tu eum eligis (et cū puer so peruerteris). i. a puer so vias tuas te auertis. Et hoc ideo.

Qm̄ tu populum humilē saluū facies: et oculos superborū humiliabis.

Quā tu populū humilem de se nō presu-
mentem et penitentia agentē (saluum facies)
et in celo exaltabis. et cōtrario (oculos sup-
borum). i. supbos qui magni sunt in oculis
suis et pñiam agere ptemnūt. Illa enī ps in
qua maxime manifestat gestus supborū po-
nitur p toto scz oculi p hoīe (humiliabis) et
in infernū deñcies. In pñi etiā deus super-
bis resistit humilibz aut dat grāz. Deinde p
grediens ecclesia qđ enunciauit orat. d.

Quā tu illuminas lucernā meā dñe: de-
us meus illumina tenebras meas.

Quā. i. ex quo (tu illuminas lucernā meā
dñe) scz aplos et pđicatores in quibz est lux
et cognitio veritatis qua illuminant alijs (de-
us meus illumina) etiā p eos (tenebras me-
as). i. aīas tenebrosas peccatū seu eos qui ad
huc sunt in tenebris: mibi p pđestinatōez p-
tinentes. Uel qđ (illuminaſti lucernā meā) do-
nando fidem illumina etiā tenebras operū
meorū vt qđ teneo credendo sequar opando.
Terogo et merito.

Quā in te eripiar a tentatōne: et in deo
meo transgrediar murum.

Quā in te). i. p te et nō p me. in me enī infir-
mus sum sed in te fortis. (eripiar a tentatōe)
diaboli. mundi et carnis. deinde qđ ex gau-
dio mutat psonam dicēs (et in deo meo) non
in me. i. in virtute dei mei: nō in mea (trāsgre-
diar murū). i. obstaculū peccatorū qui me im-
pediunt facere bonū et venire ad deū quē mu-
rum inter nos et celum exstruimus peccatis
peccata augendo sz trās gredimur eum p dei
grām viciorū pgerē supando. vt ait Grego-
rius. Durus est quisquid in itinere nro eri-
gitur ne ad deū tranſeam? sz hūc murū trās-
gredimur qñ p amore eterne patrie quēcūq;
in hoc mundo fuerint obiecta calcamus. Et
vere p eum eripiar et in eo transgrediar. qz

**Deus meus impolluta via ei: eloquia
dñi igne examinata: pector est oīm spe-
rantium in se.**

Deus meus) notatiuus ille absolute stat
vt locū habeat sequēs relatio cū dicit (impol-
luta) est (via eius) siue qua venit in nos scz fi-
des. siue qua venit ad nos scz beata virgo. si-
ue qua venimus ad ipm scz charitas. (eloqia
dñi igne examinata). i. pcepta etiā eius sunt
adeo munda vt nullis tñsionibz adultera-
ri possint. Uel (eloquia dñi) sunt (igne exami-
nata). i. in tribulatōe sunt pbata et vera in-
uenta qz nunq̄ deserit sperantes in se. et hic
talis (pectoꝝ est oīm sperantiū in se) nō pſus-

mentium de se qz tales ignis tribulatōis nō
cōsumit. et dicit oīm qz nullus excipitur nisi
qui sperare nō vult. Et merito sperandū est
in illo.

Quā quis deus pter dñm: aut quis de-
us preter deum nostrum?

Quā quis) aliū est vere (deus pter dñm)
dñorū. i. nisi ille qui est omnīū dñs qui nos re-
git quē timemus cui merito et debito serui-
mus (aut quis deus est preter deū nrm?) qui
nos creauit. quē amamus. quē post bonā no-
stram seruitutē in premiū expectamus et qđ
hereditatem filij possidemus. q. d. nullus. et
ideo nō mirum si p suos pgerere ab his qui
nec fortes nec potentes sunt. nec dicit contra
paganos qui multos sibi fingunt deos. Et
ipse est vere

**Deus qui precinxit me in virtute: et po-
suit immaculatā viam meam.**

Deus qui precinxit). i. p munxit (me vir-
tute) scz fide spe et charitate. Uel armauit me
fortitudine et constantia ad aggrediendū ar-
dua et tolerandū difficilia et ad resistendum
hostibz et eorū tentatōnibz. (et posuit immacu-
latam viā meā) pseruando me sua grātia ne
in maculas peccatorū caderē et dādo mibi
grām vt innocenter viuā et incedā p huius
vite viām qua ad illū pueniā sicut immacu-
lata est via qua ad me veniet.

**Qui perfecit pedes meos tanq̄ ceruorū:
et sup excelsa stans me.**

Qui) etiā (pfecit). i. pfectos fecit (pedes
meos). i. amorem meū et animi affectus quibz
vado ad eum. et etiā pedes meos corpā-
les scz opm meorū gressus (tanq̄ ceruorū) id
est ad currendū post eū et transiliendū omnia
huius seculi impedimēta agiles. et in bono-
rum opm cursu nō deficientes. (et sup excel-
sa) scz in celo (statuens me) corde. i. si gens cor-
dis mei intentionem in supnis et collocans
spem meā in celestibz. Et ipse est.

**Qui docet manus meas ad preliū: et po-
suiſti vt arcum ereum brachia mea.**

Qui) etiā (docet) ab imminentibz insidijs
cautū faciēdo (manus meas). i. opera (ad p-
lium) cōtra vicia et demones. hoc est dat mi-
bi prudentiā et docet me bene opari ad super-
randos hostes qui conātur claudere iter ad
celum: et mutando psonam subdit. (et posui-
ſti vt arcum ereū brachia mea). i. dedisti mibi
inflexibile et infatigabile intentionē bonorū
operum. et ad feriendū et fugandū inimicos.
sicut enim manus brachijs adherent: ita ab

intentione pcedit operatio.

Et dedisti mihi ptectionē salutis tue: et dextera tua suscepit me.

Et dedisti mihi ptectionē salutis tue). i. ptectionē qua saluasti me et proteristi me ad salutem. et dicit (tue). i. quā tu fecisti. q. d. pte dicta nō sufficerēt et fortitudo mea parū posset nisi pteccio tua adesset. (et dextera tua) id est fauor gratie tue (suscepit me) quasi ad curandum et refocillandū post bellū tanq̃ medicus egrotū. Et qz eosdē quos ptegit et curat aliqui vtiliter flagellat recte subiungit.

Et disciplina tua correxit me in finem: et disciplina tua ipsa me docebit.

Et disciplina tua). i. tribulatio purgatoria seu tribulationū et tentationū experientia. (correxit me) a malo renuocando et dirigendo (in finem) debitū scz in eternā salutem nō finit me deuiare vt quicqd ago in eum finē referam quo tibi coheret. (et) eadem (disciplina tua) vel doctrina tua. (ipsa) ad meliora pmouendo (me docebit) puenire quo direxit: et qualiter ad hunc finē pueniā. In hoc ergo apparet qz nos diligit deus qz dat nobis disciplinam: qz hic corrigit mores et docet scientiam. et p disciplinā etiam.

Dilatasti gressus meos subtus me: et nō sunt infirmata vestigia mea.

Dilatasti gressus meos). i. affectus vl' opera charitatis late extendisti (subtus me). i. vt bilārīter operer etiam de his que subtus me sunt rebus scz mortalibz et membris et vt nō preferam illa salutē aīe sed potius supponā (et non sunt infirmata) p mala mundi (vestigia mea) id est iūnera vel signa que reliqui imitaueris. Dilatos etiam sub se habet gressus quisquis gloriatur in tribulationibz. si enī fortis est angustia doloris intus ē latitudo charitatis. Eius quoqz nō sunt infirmata vestigia qui cōfirmat cor suū ad toleranda ppter deū mala. Deinde est vox christi seu ecclesie vt tñ cuilibet qd sibi cōgruit reddatur.

Persequar inimicos meos et pprehendam illos: et nō cōuertar donec deficiāt.

Persequar inimicos meos). i. psecutores et aduersarios arguendo flagellando vel affectus carnales et spūs malignos orationibz vigilijs ieiunijs et spūalibz studijs a me repellendo (et pprehendam illos) in astutia sua: vel eos mihi subiiciendo ne ab eis cōprehendar cōsentiendo (et non pueritar) cessando ab hac intentione et studio (donec) qui modo obstrepunt (deficiant) a rebellionē. insistere de-

bet homo penitentie sue et bonis opibus et non corrūpere illa vel cessare ab eis. Recte ergo subiungit.

Confringam illos nec poterunt stare: cadent subtus pedes meos.

Confringam illos) et hūiliabo: impetus eorū frangendo vel tentationes repellendo et eos in me regnare nō pmitiendo. (nec poterunt stare). i. nō durabit aduersus veritatem et me sic eis resistentē (cadent subtus pedes meos) quia se humiliando mihi obediēt: vel qz in corde meo eos abominando despiciā et in super affectus bonos et spiritaes actōnes illis pferam et opponam. Nec enī duo faciunt pfecte supare diabolu et viciū scz amor dei et odiū peccati. et hoc totū est ex deo qz

Et pcinxisti me virtute ad bellū: et supplantasti insurgentes in me subtus me.

Et pcinxisti me virtute). i. armasti me fortitudine (ad bellū) cōtra hostes ne in tali pugna deficerem. (et supplantasti). i. humiliasti (insurgentes in me subtus me) vt supior essem et vt subter me fierent et mihi subessent q sup me esse volebant. Quodcūqz viciū cōtra te insurgere videris et subtus te supplantare volueris postula a dñō virtutē illi vicio contrariam vt ea te pcingat ad debellandū illud et dabit tibi dñs.

Et inimicos meos dedisti mihi dorsum et odientes me disperdidisti.

Et inimicos meos) scz psecutores et aduersarios mihi resistentes (dedisti mihi) quasi (dorsum). i. a dorso et fecisti vt ego eis psum diem et ipi me sequant. et iam mihi quasi a facie nō resistent vel illicitos appetitus et vicia retro cōuertisti vt penitus obliuioni tradens nō videam iterū peccando nec retro respiciam delectando. sed mentis oculos dirigam ad celestia ptemplanda et ea que añ nos sunt appetenda debet tñ homo habere peccata ante oculos penitendo (et odientes me) id est malos hoīes in odio pseuerantes vel malignos spūs (disperdidisti) repellēdo eos a me ne mihi noceant.

Clamauerunt nec erat qui saluos faceret. ad dñm: nec exaudivit eos.

Clamauerunt) in pssura nōnulli ex eis ad hoīes vel ad alios deos petentes auxiliū ab eis (nec erat qui saluos faceret) eos. alius enī non poterat: et postea clamauerūt (ad dñm) deficiente alioz auxilio (nec exaudivit eos) in malicia pdurantes qz nō erant digni exauditiōe et diuino auxilio. ac si diceret

alius saluare nō pōt et deus nō vult qz a ma-
licia sua nō recedūt nec pure dñi miscōiam
requirunt.

**Et cōminuā eos vt puluerē ante faciez
venti: vt lutum plateaz delebo eos.**

Et ideo tanq̃ desitutos ab om̃i auxilio
(cōminuā eos) et ad nihilū deducam vel ad
minimū et vilem statū redigā (vt puluerē). i.
ita faciliter sicut delect puluis (ante faciē ven-
ti) qz aridi imbrē miscōie dei nō receperūt: qz
leues et mobiles añ ventū tentatōis fuerunt.
(vt lutū plateaz) qd̃ pedibz pculcat (delebo
eos) et pculcabo qz in lata et spaciōsa via in
immūdicij et vicij vixerūt. Deinde orat p
subiectōne gentiū. d.

**Eripies me de p̃tradictōibz ppli: consti-
tues me in caput gentium.**

Eripies me de p̃tradictōibz ppli scz in-
daici p̃tradictōis mibi (p̃stitues me in caput
gentiū) vt gentes mibi subijciant et obediat:
et sum caput eoz. vñ dñs volens recedere a ce-
citāte iudeoz ad fidē gentiū dixit: surgite ea-
mus hinc. q. d. ita vincā iudeos et victis iu-
deis ero tanq̃ triūphator sup gentes. Et ve-
re sic fiet quia

**Populus quē nō cognoui seruiuit mi-
hi: in auditu auris obediuit mibi.**

Populus gentiū (quē nō cognoui). i. nō
visitanti corpali p̃ntia vel lege et p̃phetis (ser-
uiuit mibi) p̃cepta mea hūiliter custodiendo
(in auditu auris obediuit mibi) euangelij
sc̃itū vt p̃dicari audiuit p̃mpte suscipiēdo
et adimplendo oculis christū nō vidit noīe
eius audito p̃dicatores obediuit. hoc p̃t di-
cere christus vel ecclia de simplicibz et ideo-
tis. quos nō videt cognoscere erudiendo sci-
entia et tñ p̃iores sunt ad oīa eius mādātā.
Literati vero q̃s ad plenum erudiuit tardi-
sunt et negligunt ea. Sed

**Filij alieni mentiti sunt mibi: filij alieni
inueterati sunt: et claudicauerunt a se-
mitis suis.**

Filij scz prius a me nutriti (alieni) a me p
peccatū effecti et modo filij diaboli scz iudei.
(mentiti sunt mibi) in veritate nō pmanētes
Et repetit vt exprobrat (filij) quondā (alieni)
p peccatū (inueterati sunt) qz in pccis suis an-
tiquis et veteri boīe remanserūt et noui boīs
aduentū nō receperūt. (et claudicauerūt a se-
mitis suis). i. a p̃ceptis sibi datis. Deinde q̃si
exultans summam recapitulando munera
dei laudat vt sic gr̃az actionē cōcludat. q. d.
Et qz p̃dicta deus facit patet qz

**Viuit dñs et bñdictus deus meus: et ex-
altetur deus salutis mee.**

Viuit dñs in eternū qui p tot bñficia ostē-
dit se viuū et nō idoli mortuū qz est ip̃a vita
vnde etiā viuit oīs creatura qui nos viuificat
et viuere facit vita corpali gr̃e et glorie.
(et bñdictus). i. laudatus sit (deus meus) et
bñficijs mibi collatis (et exaltetur) apud cre-
dentes. i. toto orbe terraz extollat et glorifi-
cetur p laudē et p̃fessionē semp excelsus in se
(deus) et auctor (salutis mee) qz sua bonitate
me saluet. Deñ p̃uerso sermone ad deū ait.

**Deus qui das vindictas mibi et sub-
dis p̃p̃los sub me liberator meus de ini-
micis meis iracundis.**

Deus tu es (qui das vindictā mibi) et vi-
ctorias nō solū de iudeis dep̃sis sed (et sub-
dis p̃p̃los) gentiū (sub me) scz sub ptate chri-
sti et ecclie et facis eos obedire fidei. P̃ia vin-
dicta est dum rebellis subdit: et gloriofa vin-
dicta cū christiani triūphāt. tu dico exiēs
(liberator meus de inimicis meis) non qui-
buscūqz sed (iracundis). i. impijs valde fer-
uentibus in p̃secutōe mea. Maior gloria est
a feruentibz malis liberari.

**Et ab insurgentibz in me exaltabis me
a viro iniquo eripies me.**

Et ab insurgentibz in me isto vel futuro
añ christi tpe (exaltabis me) patientē eis altio-
rem me p̃stituēdo. et ne mibi resistāt vel no-
ceant eos hūiliando qz quāto altius surgūt
in iram tanto amplius exaltat ille qui p̃tulit
iniuriā. (a viro iniquo) iniuste et inique me
p̃sequēte scz quolibet scismatico et heretico vel
ip̃o antichristo seu etiā diabolo qui vir et vi-
rilis est ad nocendū (eripies me) liberando
vel tuendo ab ip̃o.

**Propterea confitebor tibi in nationibus
dñe: et nomini tuo psalmū dicam.**

Propterea). i. p̃pter hāc victoriā et alia be-
neficia supradicta (confitebor tibi) cōfessione
laudis scz p̃dicando laudē tuam (in nationi-
bus) om̃ibz seq̃ntibz vel in gentibz (dñe) oīm
(et noi tuo). i. ad honorē noīs tui (psalmū di-
cam). i. bñ opabor vt latius innotescas bo-
nis opibus meis. Ille enī deum vere et inte-
gre laudat cuius in laude ip̃ius lingua et vi-
ta cōcordat. Christus p̃ suos et ecclia p̃ se
confitetur et psalmū dicit. Et merito etiā ex
hoc deus est laudandus quia est.

**Magnificans salutes regis eius: et faci-
ens miscōiam christo suo david: et semi-
ni eius vsqz in seculum.**

29
Dignificans). i. magnas et mirabiles faci-
ens et ostendens (salutes regis). i. christi eius
id est suimet scz p̄ris hoc est salutes christi q̄
est rex sup ecclesiā a p̄re p̄stitutus et saluator
oīm quantū in se est. salutes in quā quas ip̄e
christus dat credentibz. cōfert enī eis salutem
corpalem spūalem et celestē (et) prius (faciens
mīscōiam christo suo dauid). i. christo iesu q̄
est filius dauid p̄m carnē. Vel christo victo-
ri et liberatori manu forti p̄ dauid significa-
to eum equalē sibi p̄ diuinitatē faciendo: vel
resurrectōz ei donando. (et) s̄r (semini eius)
scz spūali. i. populo in eū credenti quē in eu-
angelio genuit. et hoc (vsq; in seculū). i. sine
fine et in eternū remissionē peccatoz et vitam
eternā ei largiendo.

Oratio

Firmamentū spei et refugiū pressūre pūssi-
me deus salua nos ab inimicis et a laqueis
mortis vt assumpti de multitudine circūstā-
tium tribulationū deuoti sancto noi tuo cū
innocentie puritate p̄sallamus. Per.

Psalmus de Christi incarnatōne ac
nouī regis et ecclesie catholice predica-
tione ac cōmendatione. p̄s. xvij.

Eli enarrant glo-

riam dei: et opera manū eius an-
nūciat firmamentum.

Auctor psalmi p̄beta Dauid. Titulus ta-
lis est: In finē p̄s dauid. Hoc est psalm⁹ iste
attribuitur dauid p̄beta respicienti in finem
id est in christū qui est finis p̄summarōis vel
in vltimū tps scz plenitudinis quo acta sunt
que hic dicunt. Vel referenti in finē. i. chri-
stum ea que diciturus est de laude ecclesie et p̄-
dicatoz eius et illius a quo p̄dicatōez ha-
buerunt. Post gr̄az ergo actionē p̄ liberati-
one christi et ecclesie orōnemq; p̄ gentiū sub-
iectione cōmendat statū catholice religionis
et p̄dicatores ecclesie et illū a quo p̄dicationē
habuerūt intendens pastores admonere vt
eorum p̄dicatōni obtemperēt. Materīa chri-
sti incarnatio et noue legis cōmendatio. In-
tentio: monere vt in christū credamus et reli-
cta veteri lege ad nouā accedamus. S̄nīa in
generalī: p̄beta in isto psalmo predicatorēs
dñi collaudans eius incarnatōez speciosissi-
me describit necnō p̄cepta nouī ac veteris te-
stamenti magnificās ab occultis delictis et
ab alienis p̄ccis purgari se a dño petit. Sen-
tentia in speciali Cōmendans ergo p̄dicati-
onem noue legis quid p̄dicet et quō in p̄-
ma p̄te ostendit ita incipiēs (Celi). i. apostoli

et euangeliste in quibz tanq; in celis habitat
dens. Dicti etiā celi qz excellenter illuminati
et p̄ vite sanctitatem eminenter eleuati (enar-
rant) in sua p̄dicatōne (gloriā dei) scz dñi no-
stri iesu christi. i. gloriā diuinitatis eius in
qua est equalis patri et ea que p̄m diuinitatē
fecit scz resurrectōem. ascensionē. spū sancti
missionem. peccatoz remissionē et h̄mōi (et
opera manuum eius). i. opa b̄ūanitatē que
p̄m h̄mōem egit scz natiuitatē. passionē. mortē
et facta virtutum eius et h̄mōi (annūciat fir-
mamentum) ip̄i idem apli firmati spū sancto
et solidati in fide et charitate. Ex his duobz
scz diuinitate et b̄ūanitate cōsistit vera et ca-
tholica fides.

Dies diei eructat verbum: et nox nocti
indicat scientiam.

Dies diei). i. spirituales spiritualibz: clari cla-
ris. (eructat). i. quasi de pleno p̄ferūt (verbū)
id est sapientiā dei qd est verbū in principio
apud deū: loquentes de christi deitate et dan-
tes auditoribz solidum cibum (et nox). i. ip̄i
īdem infirmitati carnis p̄descendētes et q̄si
nox et carnales facti. (nox). i. tenebrosi et
carnalibus (indicat) vt simplicibz nō verbis
patris sed scientiā que est de b̄ūanis. i. de hu-
manitate christi. Est illa historialia de chri-
sto p̄ que de ceteris acquirāt scientiā dantes
auditoribz lac ad potandū. Ecce q̄ discrete
p̄dicant nō enī omnibz oīa dicūt s; iuxta ca-
pacitatem auditorū distribuunt.

Non sunt loquele neq; sermones: quo-
rum non audiantur voces eorum.

Non sunt loquele). i. lingue et omibz lin-
guis (neq; sermones). i. modi locutionū ex
diuersis modis in eadem lingua (quoz). i. p̄
quos sermones et linguas (nō audiantur). i.
nō sunt audite (voces) et verba (eorum) celoꝝ
scz apostoloꝝ qz veniente sup eos spū sancto
omēs impleti sunt illo et omnibz linguis pri-
mos doctores loqui fecit spūs sanctus. qui
omnes in vnū erat cōgregaturus. Non tm̄
aut̄ ibi vbi impleti sunt sonuerūt s; etiā tam-
late et tam publice p̄dicauerunt q̄

In omnem terram exiit sonus eoz: et
in fines orbis terre verba eorum.

In omnē terram). i. in omni p̄te ambitus
terre (exiit sonus) p̄dicatōnis (eoz). i. do-
ctrina apostoloꝝ et euangelistaz. Vel (sonus
eorum). i. fama aploꝝ et si nō etiā p̄ntia (et in
fines orbis terre). i. etiā in terminos et fines
mundi vel in insulas et angulos terre exie-
runt et sonuerunt (verba eoz). i. que dixerūt

et scripserunt. publicata enim sunt hec ubiq;
p predicationē euangelij et p eplās eoz iō et
nos h loquimur: sonus enī ille ad nos vsq;
puenit. Eoz inquam ita dicentiū

**In sole posuit tabernaculū suum: et ipse
tanq; sponsus pcedens de thalamo suo.**

In sole. i. in manifesto non in occulto vt
lateat (posuit) dñs christus (tabernaculū suū)
id est corpus assumptū in quo militauit pa-
tri. **Vel** (in sole. i. in beata virgine que illumi-
nat ecclesiā sicut sol mundū (posuit taberna-
culum suū) scz corpis humani quasi milita-
re habitaculū qz de ea carnē assumpsit in qua
venit militare et expugnare mundū et diabo-
lum vel in vtero ipsius sicut in tabernaculo
habitauit (et ipse tanq; sponsus pcedens) ad
desponsandā sibi ecclesiā (de thalamo suo). i.
de virginali vtero in quo humane nature vt
sponsus sponse est copulat. Et pcedens.

**Exultauit vt gigas ad currendū viam:
a summo celo egressio eius.**

Exultauit qz nō inuitus laborē suscepit.
(vt gigas). i. sicut fortissimus: omēs hoīes
incōpabiliter magnitudine virtutis et fortis-
tudinis pcedens. (ad currendū) nō habitan-
dum vel morandū (viam) nre salutis. q. d. hī
larem et fortē se ostendit ad psciendū cursū
nre redemptōnis. (a summo celo). i. a p̄et
e qualitate p̄ris est (egressio eius) nō tpalis sz
eterna qua exiuit a patre et venit in mundū
factus homo. Iterū aut relinquens mundū
ascendit ad p̄em vnde subditur.

**Et occurus eius vsq; ad summū eius:
nec est qui se abscondat a calore eius.**

Et occurus eius (facti hoīs (vsq; ad sum-
mum eius) scz equalitatē p̄ris qū fm hoīem
ascendens ad sedem patris occurrit et venit
vsq; ad equalitatē patris scdm qz deus (nec
est). i. esse debet (qui se abscondat). i. abscondi
debeat (a calore eius). i. a spū sancto q in lin-
guis igneis apparuit. ignez enī venit mittere
in terram a cuius calore neminē vult esse ex-
cusatū. Vult enī vt ardeat qz ardor sue cha-
ritatis quantū de se est ad oēs se extendit.

**De dñi immaculata cōuertens aīas: te-
stimoniū dñi fidele sapiētīā p̄stās puul.**

Lex dñi) noua et euangelica est (immacu-
lata) et irrep̄hensibilis nihil immaculatum
aut illicitū p̄cipiens vel p̄mittēs ac sanctos
et immaculatos nos reddens (cōuertens) di-
uina grā aspirante ab iniquitate ad iusticiā.
(sanīmas). i. voluntates nō tm manus vt res
tus que solū manus retinebata culpa. et nō

more non amore (testimonium dñi). i. p̄ces
ptum cū attestatione p̄mij vel pene. est (fi-
dele) et verax qz quod p̄mittitur cōplebitur.
(sapiētīā) de diuinis (p̄stans paruulis). i.
humilibz nō supbis.

**Iusticie dñi recte: letificantes corda: p̄-
ceptum dñi lucidū illuminās oculos.**

Iusticie dñi scz eadē mandata diuina qz
iustificant. sunt (recta) in se nō declinātes ad
dexteram siue ad sinistram et in effectum qz di-
rigunt nos ad rectitudinē (letificantes) sp̄iti-
tali gaudio et spe p̄mij eterni ad qd pdu-
cunt (corda) obseruantū eas. non tm p̄men-
tes iugo seruili nec terrentes timore pene vt
vetus lex faciebat. et (p̄ceptū dñi) christi est
(lucidum) et aptum nō sub velamine littere
tectū et sine velamento carnaliū obseruatio-
num (illuminās) diuino munere (oculos) cor-
dis. i. interioris hoīs aspectum. Et

**Timor domini sanctus permanens in se-
culum seculi: iudicia dñi vera iustificata
in semetipsa.**

Timor dñi) scilicet castus et filialis gratia
amans nō puniri sed separari a summo bo-
no timens est (sanctus) qz sine omī pturbati-
one est. et p tpalibus mutari hoīes nō faciēs
eos sanctos reddit (permanens in seculum se-
culi) vel quantū ad fructum vel quantū ad
vsum eius scz reuerentie quia nō foras mitti-
tur a charitate p̄fecta que foras mittit initia-
lem qui in charitate imperfecta est: partim ti-
more pene partim ex amore iusticie seruīens
seruīem atq; quo timore pene a malo cōhi-
bemur et mundanū quo bona mundi p̄dere
timemus. charitas etiam imperfecta euacuat.
(iudicia) et mandata (dñi) cōtenta in lege eu-
angelica sunt (vera) qz siue minatur siue pol-
licetur neminē fallit. et sunt iustificata in se-
metipsa) qz non egent alterius auctoritate q̄
ipsius domini. Et quia talia sunt iudicia dei
ideo sunt.

**Desiderabilia super aurum et lapidem
preciosum multum: et dulciora sup mel
et fauū.**

Desiderabilia multū). i. valde bone menti
(sup aurum et lapidem p̄ciosum). i. sup omē
p̄ciosum seculi quod p̄tinet ad ambitionē (et
dulciora sup mel et fauū). i. sup omē dele-
ctabile quod p̄tinet ad p̄cupiscentiam car-
nis. Hoc est super omne quod appetitur scz
sup diuitias que notantur in auro. sup po-
tentiam mundi que notatur in lapide p̄cioso
sup voluptatē que notatur in melle et fauo.

Pro his enī sepe iudicia dei nō desiderantur sed timentur vel premuntur vel nō creduntur. ac si diceret nulla res eis. pari pōt in va-
lore et dulcore ppter quod obseruanda sunt diligentissime. ideo subditur

**Etenī seruus tuus custodit ea: in custo-
diendis illis retributio multa.**

Etenī seruus tuus) nō tm dicit sed et ope-
re (custodit ea) et ita nō loquendo sed custodi-
endo pbat ea desiderabilia et dulcia qz (in cu-
stodiendis illis) non tm p custodiendis. i. in
hoc ipso q custodiunt in hac vita est (retribu-
tio multa) quia p se ipsa delectant et letificant.
q. d. non tm pro eis in futuro reddetur pmi-
um sed et hic in eoz custodia magnū est gau-
dium. seruire enī deo regnare est. In via sunt
dulcia vbi gustamus. in patria salubria vbi
satiabimur. Quia vero hanc suauitatē aufe-
runt peccata et obseruatores qñz nō aduers-
tant omnia recte sequitur.

**Delicta quis intelligit: ab occultis mei
is munda me: et ab alienis pce seruo tuo.**

Delicta) scz oīa (quis intelligit). q. d. nul-
lus pfecte (vel qz nō sunt in memoria. vel qz
nō reputat peccata esse que sunt. vel qz modi-
ca reputat que sunt magna. vel quia nō vult
intelligere vt bene agat et ideo orat pro deli-
ctis subdens (ab occultis). i. a peccatis in me
latentibz (meis) scz que ex me pueniūt et pro
pria voluntate oriunt (munda me) illa remit-
tendo (et ab alienis) que suggestionē diaboli
vel hoīs fiunt. vel que pnt occasionaliter in
me retorqueri rōne negligētie correctōis fra-
terne quantū ad omnes. vel correctōis coar-
cte quantū ad prelatos. (parce) mibi (seruo
tuo) mibi nō imputando. qz

**Si mei nō fuerint dñati tūc immacula-
tus ero: et emundabor a delicto maximo.**

Si mei) seu mibi (nō fuerint dñati) scz ho-
stes mei. occasione aliquoz predictorū pecca-
torum. vel interna et externa tentatio (tūc im-
maculatus ero) a macula criminali. qz nō est
tercia origo peccati pter occultū quo cecidit
diabolus et alienū quo homo seductus est et
psentiendo fecit suum. (et emundabor). i. mū-
dus ero) a delicto maximo). i. a supbia. Nō
enī est maius delictū qz peccando apostatāre
a deo quod est initium supbie. superbia vero
est initium et causa oīm delictorū quo delicto
qui caret vere immaculatus est qz hoc est pri-
mum recedentibz a deo et vltimū redeuntibz
ad deum.

Et erunt vt complacent eloquia oris

**mei: et meditatio cordis mei in conspexu
tuo semper.**

Erunt) erunt) talia (eloquia oris mei). i. ora-
tiones me vocales (et meditatio cordis mei)
id est mentales (vt cōplaceant). i. placentes et
acceptabiles sint (in conspectu tuo semp) nō
hoīm. i. coram te dñe qui intus vides et in-
spicis pscientiam nō corā hoībuz ad iactan-
tiam. Ex his verbis instruiūtur vt dño nro
placere studeamus in nris sermonibz et cogi-
tationibz delicta refrenando et a supbia nos
emundando. Sed quia hoc non est mearū
virium ideo. **O**

**Domine adiutor meus: et redemptor
meus.**

Dñe) esto (adiutor) et coopator in bonis
agendis (meus). i. mei tendentis ad te. (et) pri-
us (redemptor). i. liberator (meus) a malis vt
tendam ad te. (adiutor) vt habitem in chari-
tate tua (redemptor) vt liberer me ab iniqui-
tate mea. Laueat ergo quisqz ne sibi cōuer-
ti ad te vel puenire tribuens repellatur vt sup-
bus qz nō est volentis neqz currentis sed dei
miserentis qui omnia opatur in nobis.

Pūssime deus qui virgi- **Oratio.**
nali thalamo egressus pcedens ad prius Dep-
teram cōscendisti immensam miscōiam tuaz
exposcimus vt lege tua cōuersi. pceptis il-
luminati. testimonijs eruditi mereamur et ab
alienis et ab occultis intus liberari. Per d.

**Optatio pro Christo vel ecclesia vt
a suis tribulationibz releuetur et in suis
petitionibz ac votis exaudiat. ps. xix.**

Exaudiat te domi-

nus in die tribulōnis: pteget te
nomen dei iacob.

Auctor psalmi propheta David. Titulus
hic est In finē ps dauid. Id est psalmus iste
attribuitur dauid prophete cōsiderationem
suam dirigenti in finē. i. christum qui est fi-
nis et cōpletio legis quam venit adimplere.
Materia: petitiō liberatōnis a tribulatiōibz.
Intentio: ad petitiōē hmoi amorē et deside-
rium fidelīū excitare. Sententia in generali
pheta in isto psalmo ex nimia charitate sub
figura optandi q ventura sunt canit et optat
christum vel ecclesiā in suis petitiōibz pro res-
leuatione suarū tribulationū exaudiri desi-
derans illius consiliū a dño confirmari: di-
censqz fideles nō potestate hūana sed poten-
tentia diuina magnificandos. Post cōmen-
dationem ergo christi et ecclesie propheta ex-
d 4

magna affectione optat pspere eis euenire ea que pvidebat ventura esse. Sñia in speciali: optas igit christi vocē tanq̃ sacerdot̃ exaudiri ait. (Exaudiat te dñs in die tribulatiōis) id est passione vel tribulatiōe tibi supueniente. et subiungit in quibz exaudiri optat. d. (pregat te) a malo et ne te super tribulatio (nomē) id est inuocatio nōis (dei iacob). i. ille qui appellatus est deus iacob cuius nōis gloriā q̃ris qz ad te christe p̃tinet p̃p̃s posterius natus. et sicut illi iacob ita tibi eccl̃e gr̃a; det bñ dictōnis et sicut illū. maiori fratri sicut te p̃ponat indeis.

Mittat tibi auxiliū de sancto: et de syon tueatur te.

Mittat tibi auxiliū ad triumphandū de hostibz (de sancto) videlicet de se ip̃o vel de celo tibi fideliter assistendo (et de syon) sup celesti tueatur te christe ne vincaris qz nō p̃sentem sed futurā gloriā attendis. **Vel** de syon tueatur te ecclesiā. i. de alta speculatiōe faciat te turā. syon enī interpretatur speculatio et hi p̃tinet ad syon qui p̃temptis terrenis ad superna dirigunt oculū mentis.

Memor sit om̃is sacrificij tui: et olocausum tuum pingue fiat.

Memor sit ad remunerandū. et memores nos faciat (om̃is sacrificij tui) christe. i. om̃i iniuriā q̃s p nobis tulisti (et olocausum tuū) id est oblatio totius corp̃is in cruce pingue fiat. i. delectabile deo. **Vel** cruce qua totus oblatus est p̃uertat in leticiā resurrectionis. **Memor sit** (sit om̃is sacrificij tui) ecclesiā scz cordis oris et operis ac corp̃is et sanguinis christi et aliorz sacrificiorz p te z per te oblato rum (et olocausum tuū). i. intentio amore dei tota incensa (pingue fiat). i. deo gratū et iocū dum. In sacrificio ps pecudis offerebat. in holocausto totū pecus. Sacrificiū ergo est cum quis aliquid deo vouet z aliquid sibi retinet. holocaustū est qñ nihil sibi retinet s; se totum deo vouet.

Tribuat tibi fm̃ cor tuum: et omne consilium tuum confirmet.

Tribuat tibi fm̃ cor tuū. i. fm̃ intentiōem o christe qui scis quid utilitatis habet tua passio nō fm̃ cor te delere volentiū et omne p̃siliū tuū cōfirmet. i. p̃pleat qz oīa alto consilio christus facit. **Tribuat etiā tibi ecclesiā fm̃ desiderū tuū** dando tibi petitiōes cordis tui (et om̃e p̃siliū tuū cōfirmet). i. voluntatem tuā in bono pficiat. **Consilium ecclesie** est vt vīdet mortalia et nō impediāt p̃ tpalia

cursumq; suum dirigat ad eterna. hoc ideo oro quia.

Letabimur in salutari tuo: et in nomine dei nostri magnificabimur.

Letabimur in salutari tuo o christe. i. in salute a te collata nobis in vnitate fidei existētibz (et in noīe dei ñri) scz tui (magnificabimur) qz a noīe tuo dicti christiani glorificabimur in futuro. **Vel** **Letabimur in salutari tuo** o eccl̃a. i. in salute a deo tibi data in qua saluat nos deus nō in huius m̃di vanitatibz (et in noīe dei ñri) scz christi a quo dictimur christiani et in cuius noīe sumus in ecclesia cōgregati nō in meritis ñris vel noīe ñro (magnificabimur) magnitudine gr̃e in p̃nti et glorie in futuro. Et quid p̃ singula.

Impleat dñs oēs petitiōes tuas: nūc cognoui qm̃ saluū fecit dñs christū suū.

Impleat dñs oēs petitiōes tuas o christe tam p̃ tua gloriificatiōe q̃ p̃ membroz cōglorificatiōe et non solū quas in terra sed et eas quas in celo facis interpellans p nobis nec inde dubito qz iam nunc tanto ante (cognoui). i. p̃phetā mihi ostensum est (qm̃ saluū fecit). i. faciet (dñs christū suū) scz teip̃m a morte suscitando. **Vel** **Impleat dñs oēs petitiōes tuas** o ecclesiā quas facis p̃ tuis et tūc potero dicere (nūc cognoui) p̃ exp̃ientia; prestiti bñficij (qm̃ saluū fecit dñs christū suū). i. p̃lm̃ christianū. Et

Exaudiet illum de celo sancto suo: in potentatibus salus dextere tue.

Exaudiet illū scz christū nō solū de terra: sed etiā (de celo scō suo) vbi interpellat p nobis. **Vel** (exaudiet illū) scz p̃lm̃ christianū (de celo scō suo) qz (in potentatibz) ñris est. (salus dextere eius) scz christi vel dñi. i. potētatus ñri sunt salus fauoris ei⁹. hoc est nos potentes sumus ex auxilio gr̃e eius cum etiā de tribulatiōe dat nobis auxiliū vt qñ infirmamur tūc potētes sumus. Nam vana est salus hoīm et rerū tpalium que nō dextere est et eterna s; sinistre et transitoria. hac enī in superbia extollunt hoīes quicūq; peccantes tēporaliter salui facti sunt de quibz subdit.

Hi in curribz et hi in equis: nos autē in noīe dñi dei nostri inuocabimus.

Hi in curribz trahuntur. i. inuolubili sue cessione bonoz tpalium seu fortuna et diuinitis huius seculi gaudent q̃ in rotis designantur (et hi in equis) iefferrunt. i. in sup̃bis bonoribus m̃di et terrena dignitate seu seculari potentia gloriānt et p̃ hoc despiciunt eos. p̃pha

qui de istis presumunt et letantur. illi ita (nos autem) non in his supradictis sed in eternis sperantes (in nomine domini dei nostri invocabimus) deum non aliud a deo sed querentes gloriam dei non nostram. eternam: non temporalem. Ideo

Ipsi obligati sunt et ceciderunt: nos autem surreximus et erecti sumus.

Ipsi tales (obligati sunt) laqueis et terrenis desideriis sed cupiditate temporalium rerum et honorum (et) sic inclinati ad casum (ceciderunt) a speculanti in peccatis et morte (nos autem surreximus) a peccatis et morte (et erecti sumus) in spem venie et ad alta sed divina et celestia contemplanda. et hoc non verbis nostris sed gratia divina. Et quod saluo rege promouetur nostra salus et melius salui erimus. salus enim regis est salus populi. ergo D

Dñe saluū fac regem: et exaudi nos in die qua inuocauerimus te.

Dñe saluū fac regē) christū vt excitatus a mortuis et in celo constitutus offerat sacrificia nostra (et) ex eo iam pro nobis offerente (exaudi nos) pro eum mediatore et aduocato (in die qua inuocauerimus te) credentes enim vere surrexisse. Vel (Dñe saluū fac regē). i. ppli christiani rectore et gubernatore. Vel (regē) qui se bene regit (et exaudi nos in die) tribulationis et tpe oportuno (qua inuocauerimus te) in auxiliū nostri quia quicumque inuocauerit nomē dñi saluus erit.

Oratio

Imple dñe petiōes nostras et tanquā pinguisimum holocaustū nos assume vt inimicorum curribus obligatis salutaris tui opitulatione letemur. Per dñm.

Psalmus de christi gloria et magnificentia ac inimicorum suorum miseria et pena presentis et futura.

ps. xx.

Domine in virtute

te tua letabitur rex: et super salutare tuum exultabit vehementer.

Auctor psalmi propheta David. Titulus talis est In finem psalmi David. Hoc est psalmus ille attribuitur david prophete perspicienti in finem sed christum qui est finis legis. vel in finem temporis quando hec complenda erant. Materia: christi magnificentia et inimicorum suorum miseria. Intentio: vt christū deum et hominem credamus ac ipsum dñm deum nostrum laudemus et magnificemus. Sententia in generali: propheta in isto psalmo loquitur de christi virtutibus ac gloria et magnificentia et aduersariorum eius depreffione et pena.

Propheta ergo cogaudens de exaudita oratione dicit illum regem letari in domino et ostendit quot et quanta bona daturus est ei pater propter constantiam et econtrario quanta mala daturus est aduersariis suis propter eorum maliciam. Sententia in speciali: quod ergo in precedenti psalmo orauit de christo hic enunciat ita incipiens. o. (Domine) pater (in virtute tua) a te genita scilicet verbi id est in eo quod verbum caro factum est quod recte dicitur virtus tua quia tibi coomnipotens (letabitur) in animo (rex) scilicet homo christus iesus qui est a te constitutus rex super ecclesiam tuam ad eam spiritualiter regendam. (et super salutare tuum) id est ex eo quod per te est saluator generis humani vel super eam salutem quam per eum eidem ecclesie tribuisti (exultabit) in corpore (vehementer) id est valde secundum quod res magna est. Intus letabitur de diuinitate humanitati coniuncta. foris exultare se ostendet de ecclesia sua per diuinitatem et humanitatem redempta vnde et subditur.

Desiderium cordis eius tribuisti ei: et voluntate labiorum eius non fraudasti eum.

Desiderium cordis eius tribuisti ei) scilicet de mundi redemptione. corporis sui glorificatione. credentium vocatione et alijs que anima sua et cor desiderauit (et voluntate labiorum eius) id est voluntate rationis expressa per labia oris (non fraudasti eum) quin concederes ei quod voluit quia semper exauditus fuit et quicquid dixit fugando demones sanando infirmos. vel aliter totum factus et impletum est predicatio quoque eius recepta est. Est et aliud vnde letabitur et exultabit.

Quoniam preuenisti eum in benedictionibus dulcedinis: posuisti in capite eius coronam de lapide precioso.

Quoniam preuenisti eum in benedictionibus dulcedinis). i. immunitate peccati vt non esset sub maledictione ade. ac gratia et donis spiritus sancti quibus repletus est ab instanti conceptionis que dicuntur dulcedinis quia totum ex gratia fuit et ex dulcedine dilectionis processit. et (posuisti in capite eius) id est in mente et superioriori parte anime que est rationalis (coronam de lapide precioso). i. perfectam et ornatam omnium virtutum vel per hoc intelligitur totius mundi circulus. i. ecclesia generalis que constat ex viuis et preciosis lapidibus. et eum ex omni parte fide ambasciat sicut corona caput. Non dicit de lapidibus sed de lapide. multi enim vnum sunt in

vnitate fidei et omnes virtutes vnū sunt in ra-
dice charitatis.

Ultā petijt a te et tribuisti ei: longitudi-
nem dieꝝ in seculū et in seculū seculi.

Ultam) scz glorie in sua resurrectione(pe-
tijt a te) dicēs: pater clarifica filiū tuū(et tri-
buiſti ei) vitā scz resurrectionem nam vt homo
mortuus est vt homo resurrexit et resurgens
a morte iam non moritur. ecclesie vero sue q̄
est corpus etiā petijt et tribuisti ei(longitudi-
nem dieꝝ in seculū) p̄ns. i. longā vitā et lon-
ga tpa huius seculi et post tribues ei vitā
eternā et eternitatē(in seculū seculi) futurū si-
ne fine. Et preterea.

Magna est gloria ei⁹ in salutari tuo: glo-
riam et magnū decorē impones sup eū.

Magna est gloria eius). i. claritas nomi-
nis eius et fame qz dedisti ei nomē qd est sup
omne nomē. et hoc(in salutari tuo). i. in salu-
te qua eum resuscitasti. et de mortali immor-
talem fecisti. Vel in effectu tuo salutari quo
p eum mundū saluasti. et adhuc(gloriam et
magnū decorē impones sup eum). i. addes ei
cum eum in celo exaltabis et ad dexterā tuā
collocabis. Et vere ita erit.

Quā dabis eū in bñdictōez in sc̄m sc̄i:
letificabis eū in gaudio cū vultu tuo.

Quā dabis eū in bñdictōez in seculū seculi
(i. i. ipe erit in bñdictōe in eternū et sine fine
et hec erit illa bñdictio(qz letificabis eū) fm
hoiem quē leuauit ad te vt sit(in gaudio) ad
dexterā tuā(cum vultu tuo). i. cum p̄ntia vi-
sionis tue. Vel letificabis eū in gaudio cum
vultu tuo). i. de hoc qz sui gaudebunt cū tua
p̄ntia qū eris om̄ia in om̄ibz. Et merito hec
oīa ei ppter suā bñilitatem.

Quā rex sperat in dño et in misericordia
altissimi nō cōmouebit̄.

Quā rex) scz homo christus nō supbit p-
pter regalem dignitatē sed vt humilis corde
(sperat) et spem suā cōstituit fm hūanitatē
nō in se sed(in) te(dño) et patre suo(et in mise-
ricordia altissimi nō cōmouebit̄) ab hac spe:
sed coopante grā dei stabit in ea et nihil tur-
babit humilitatē eius et obedientiā eius vsqz
ad mortem. Deinde plus laudes christi agit
de penis maloz et cōuertit se ad christū. q. d.
Et qz talis es o rex christe

Inueniat manus tua oībz inimicis tuis:
dextera tua inueniat oēs q te oderūt.

Inueniatur). i. sentiatur quantū ad penā
eōem(manus tua). i. virt⁹ et p̄tās tua p̄mens

peccatū ad iudiciū veneris(ab oībz inimicis
tuis) qui eā in bñilitate tua nō p̄gnouerūt et
in te nō crediderūt sen credēs tibi nō obed-
erūt. (dextera tua). i. potētia et maiestas graui-
us puniens(inueniat) in die iudicii punien-
dos oēs) impios (q te oderūt) et p̄tempserūt
qd grauissimū est. Vel(inueniat). i. credatur
(man⁹ tua) medicinalis(oībz inimicis tuis)
tā iudeis qz gentibz: alioqn(dextera tua) vin-
det(inueniat om̄es qui te oderūt) p̄tinaciter
Et sic erit quia

Pones eos vt clibanū ignis in tpe vul-
tus tui: dñs in ira sua cōturbabit eos: et
deuorabit eos ignis.

Pones eos vt clibanū ignis). i. ardētes in
tus in p̄sciētia vt eos torqat intus ignis do-
loris et male p̄sciētie sicut clibanus ardet in
trinfecus(in tpe vultus tui). i. in tpe manife-
statōis tue in iudicio qñ videbūt vultū tuū
irātū. Et dicūt vult⁹ qz cordis velle p̄ signa
demonstrat. Deinde p̄sonā mutās oñdit illos
etiā exterius cruciados subdens(dñs in ira
sua) qz irasci malis videbit̄(cōturbabit eos)
cū dicet ite maledicti in ignē eternū. (et) mor-
(deuorabit) et inuoluet eos exterius ignis in
fernalis nō p̄sumēdo sz eternaliter puniēdo.
q. d. intus cruciabit eos ignis et vermis p̄sci-
ētie et exterius ignis gebenne. Et iterū p̄so-
nā mutans subdit.

Fructum eoz de terra perdes: et semen
eorum a filiis hominum.

Fructū eoz) qz terrenus est(de terra) viuē-
tium(pdes). i. nō erit eis fructus eterne bñi-
tudinis in terra viuētū et ipi tanqz male ar-
bores ppter malū fructū p̄dent (et semē eoz)
id est opa vel seq̄ces et imitatores malicie eo-
rum quos seduxerūt pdes et sepabis(a filiis
hoīm). i. a p̄sortio et societate iustoz rōne viē-
tium. i. non deputabis eos inter heredes re-
gni. Hec aut̄ pena ideo erit eis merito.

Quā declinauerūt in te mala: cogitaues
runt cōsilia que nō potuerūt stabilire.

Quā declinauerūt). i. detorserūt(in te) occi-
dendū dicētes expedit vt vnus moriat̄ hō et
nō tota gens pereat(mala) q sibi imminere te
regiante arbitrabant̄(cogitauerūt cōsilia) scz
nomen tuū delere de terra ne totus mundus
post te ireret et ipi gentē et locū amitterēt(q nō
potuerūt stabilire) et p̄ficere iuxta voluntatez
suā qz euenit p̄trarium. nō est enī p̄siliū cōtra
dñm. Et qm de pena eozū futura dixit: dicit
et de p̄nti que ē causa future. q. d. ideo beceis
erunt in futuro.

Quoniam pones eos dorsum: in reliquijs tuis
is pparabis vultum eorum.

Quoniam in pnti pones eos dorsum. i. inter
eos a quibus auerteris et ut respicientes retro
terrena appetant et non apti regno dei celestia
amittant. scilicet non oēs pdes reliquie enī salue fiet
vnde et subdit (in reliquijs tuis) id est in eis
quos tibi saluandos relinquis (pparabis
vultu eorum). i. pgregationē et pntiam tui que
fuisset eorum si ipsi credidissent et ut omnia ista
compleantur.

Exaltare dñe in virtute tua: cantabimus
et psallemus virtutes tuas.

Exaltare dñe (in virtute tua). i. resurge
et ascende in potentia et gloria quē prius in
firmum putauerūt et in hūilitate positus non
cognouerūt. et hec virtus et maiestas maris
me apparebit in iudicio finali. et nos (canta-
bimus et psallemus). i. voce et ope celebrabi-
mus et notas faciemus. Cantus enī ad lau-
dem: psalmus pntet ad bonā orationē (vir-
tutes tuas et mirabilia quibus induras quos
vis et miseris quibus vis. **D**io

Benedic nos dñe bñdictione dulcedinis
et cōple tibi placitū desiderium nrm vt dum
in gūer virtutes tuas suauī modulatiōe con-
cinimus longitudinē vite ppetue consequa-
mur. Per dñm.

Psalmus de Christi vehementissima
et amarissima passione eiusdēq; passio-
nis fructu et vtilitate. **ps. xxi.**

Eus deus me⁹ re

spice in me. quare me dereliquisti:
longe a salute mea verba delictorum:

meorum. **A**uctor psalmi. ppha dauid. Ti-
tulus hic est In fine ps dauid p assumptōe
vel susceptōe seu p cerna matutina. Id ē ps
ille attribuiendus est dauid manu forti chri-
sto dirigenti nos in finē. i. in sue resurrectōis
glorificationē. christo dico oranti. p assump-
tione matutina. i. p resurrectōe obtinenda
que mane est facta qñ humana natura in glo-
riam est assumpta. Vel p cerna matutina. qd
idem est. Cerna enī est humana natura chri-
sti que lutum et spinas peccatorum transilgit. et
mane in resurrectōis gloriā quasi in alnū est
assumpta. Quia ergo supra ppheta christo di-
xerat vt exaltaretur et resurgeret in virtute et
gloria iam christus orat p ipa exaltatōe et re-
surrectione obtinenda. Et qz p exaltationem
et resurrectionem notatur qd pcedit scilicet humi-
liatio et passio ideo orans p resurrectōe pre-

mittit passionē. **D**ateria: christi passio. **I**n-
tentio: hortari nos vt ei cōpatiamur vt et cō-
regnemus et inuitare nos suo exēplo ad pas-
sionem et patientiā et dei laudē. **S**nia in ge-
nerali: ppheta in isto psalmo in psona christi
voce hoīs nostri loquitur de eius derelictōe
in sua vehementissima passione et ammonet
fideles laudare deum de ipsius passionis fru-
ctu et vtilitate. **S**nia in speciali: christus er-
go fm q homo clamat ad pfem. d. **O** tu pas-
ter (Deus) oīm p potentiā. specialiter autē (de-
us meus) p grām (respice in me) positi in af-
flictione (quare me dereliquisti) in manib; iu-
deorum et penis me exposuisti: et post questi-
onem ponit solutionē qz pccm hoīs hoc exi-
gebat. q. d. ecce quare: quia (verba). i. clamor.
et postulatio (delictorum) que sunt (meorum) scilicet
hoīm. Ita vt transitio sit inter delictorum et me-
orum. hoc est delicta membrorum meorum postu-
lantia mortē meā sine qua nō est salus. sunt
(longe a salute mea). i. sunt causa quare pati-
ar. quia sic scilicet p passionē sunt tollenda deli-
cta meorum. **U**n Elaias. Propter scelus popu-
li mei percussisti eum. Sicut enī egritudo aliquā
dicitur postulare medicinā qz p eam p̄ sana-
ri sic delicta nra postulabāt mortē christi qz
per eam a peccatis sumus sanati. Et ita sunt
longe q o

Deus meus clamato p diē et nō exaudi-
es: et nocte et nō ad insipientiā mihi.

Deus meus clamabo (ad te p diem) scilicet in
cruce hora nona deus meus vt quid dereli-
quisti me? (et nō exaudies) me quin sinas cru-
cifigi. (et nocte) pcedente. pater mi transeat a
me calix iste: et similiter nō exaudies. q. d. me
assidue die ac nocte p liberatiōe orantē non
exaudies. **N**ō enī auditus est christus ad sa-
lutem corpalem (et non ad insipientiā mihi)
scilicet hoc facis sed potius ad sapientiā scilicet vt sa-
piam quid me clamare velis: quia expedie-
bat pati christū et redimere genus humanū.
Dicit Hieronymus q cōstat totum psalmū a
christo in cruce decantatū. Dicunt etiam ali-
qui alij q insup etiā ceteros psalmos vsq; ad
illum versum. In manus tuas dñe cōmen-
do spm meū: decantauit. **U**nde sicut **B**ar-
theus et **M**arcus principiū posuerūt a quo
christus psalmos incepit. sic **L**ucas finem
psalmorum ponit cum dicit. pater in manus tu-
as cōmendo spm meum.

Tu autē in sancto habitas: laus israel.

Tu autē (et si nō audis tū in scō scilicet in me
scō sanctorum) (habitas) et me non deseris. Vel
(in scō). i. in sanctificatis a te non in corpore

subdito peccatis (habitas) per gratiam quos facis intelligere quare me nō audis et q̄ interdum sanctos nō audis ad salutē tpalem: malos vero qūq; audis ad damnatōem et q̄ cuncta sancte facis et ordinate disponis licz aliter videatur ab ignorantibz. o (laus israel) id est videntis te nō eius qui se vult a cōspectu tuo abscondere. Illi deū laudare nesciūt qui eum nō vident nec intelligunt. s; ab his veraciter laudat a quibz spiritualiter videtur. id est creditur intelligitur et amatur.

In te sperauerunt patres nostri: sperauerunt et liberaſti eos.

In te sperauerunt p̄res nostri) antiqui nec frustra. sed (sperauerūt) p̄seueranter (et liberaſti eos) scōm spem et p̄sidentia eoz de necessitatibus et tribulatōnibz suis. q. d. mirantur infirmi me nō statim exauditi cum audiant antiquos p̄res qui minores fuerūt q̄ ego in suis necessitatibz exauditos. vnde sciant oēs ad christū venientes qūq; ideo se nō exaudiri quia in tribulatōe christianus p̄batur si nō relinquit deum suum. Fornax enī paleas in cinerē vertit: auro sordes tollit. ita illi in quibz habitat deus meliores sunt in tribulatione p̄bati in ea tanq̄ aurum in igne. vnde bene sequitur.

Ad te clamauerunt et salui facti sunt: in te sperauerunt et nō sunt confusi.

Ad te clamauerunt) in tpe tribulatōnis (et salui facti sunt) statim. et repetit in te sperauerunt) nec in se spem posuerūt. (et ideo nō sunt confusi) de premio nec eos fefellit spes s; sperata receperūt. Vinus dicitur s; nō sunt cōfusi: et plus intelligitur qz multū honorati. Antiquis carnalibz ad erudiendū sunt concessa tpalia: nouis aut in christo subtrahuntur vt christus solus desideretur. Illos ergo exaudisti et liberaſti.

Ego aut sum vermis et non homo: obprobrium hoīm et abiectio plebis.

Ego autē) qui sum maior illis (sum vermis). i. reputatus vilis et abominabilis ac totus p̄temptibilis in cōspectu iudeozū (et non homo) vtens rōne fm estimationē eozū. q. d. ita viliter sum cōculcatus ac si essem vermis et nō homo. Vel ego sum vermis) qz feruore sancti spūs sine p̄cupiscentia carnis de terra virgine cōceptus et natus sicut vermis virtute solis sine semine de terra nascitur (et nō homo) x̄m sed vltra hoīes etiā deus et cum sum tantus factus sum (obprobriū hoīm) s; maiorum in sputis. alapis. colapbis et spinis.

(et abiectio plebis) s; populi cōmunis quia me sp̄reto et abiectio Barrabā elegerūt. ideo vero de se abiecto hoc dicit vt vel sic supbia hoīs humilitatē dei imitetur.

Omnes videntes me deriserūt me: locuti sunt labijs et mouerūt caput.

Omnes) s; mali (videntes me) in forma humana (deriserūt me) in corde suo tanq̄ fatuū detestando et p̄ternēdo et nō tm̄ in corde deriserunt: sed etiā (locuti sunt labijs) derisoriaz verba me vitupando et blasphemādo (et mouerunt caput) in mei detestatōem et p̄emptū me subſannādo vel q̄si minando et tanq̄ falsum p̄phetam notando. q. d. corde voce et gestu. subſannauerūt dicētes hyronice.

Sperauit in dño eripiat eum: saluū faciat eum qm̄ vult eum.

Sperauit in dño) p̄re vt ait suo qz filium dei se nominat eripiat eum) de manibz n̄ris mori nō p̄mittendo. vel si nō eripit saluum faciat eū) a morte resuscitando (qm̄ vult eū) id est diligit eum vt ip̄e ait. hyronice de christo dicebant iudei et tm̄ verū dicebant nescientes. Ideo aut hoc mihi dicūt et faciūt qz homo factus sum tui opatione nam in verbis quod est deus talia nō dicerent et hoc est qd sequitur.

Qm̄ tu es qui extraxisti me de ventre: spes mea ab vteribus matris mee: in te proiectus sum ex vtero.

Qm̄ tu es qui extraxisti me de ventre) s; virginali quia miraculose et supra naturā te opante natus sum de vtero m̄ris et sine violatione de ea extractus et nō solū m̄ris s; etiā synagoge et eius tenebris. in quibus est nondum in luce christi nat⁹. et tu deus es (spes mea ab vteribz m̄ris mee). i. fm humanitatē fm quā luxi vbera m̄ris qz in te cōfusus sum fm qz homo: et nō solum m̄ris sed etiā synagoga a quibz alienasti me ne carnalē p̄suetudinem suggerem. et (in te). i. in tuā tutelam et p̄tectionem (proiectus sum ex vtero). i. a natiuitate mea ex quo ex vtero p̄cessi vt tu solus esses mihi spes et auxiliū qui iam hō et infirmus sum et nō solū ex vtero m̄ris sed etiā synagoge que me nō ptulit sed iactauit. Et nō tm̄ ab vteribz es spes mea s; etiam

De ventre matris mee deus meus es tu ne discesseris a me.

De ventre m̄ris mee) et ab vteribz. i. fm id qd de matre habeo et scōm qz sum homo (deus) id est creator (meus es tu) sed secundum id quod de te habeo et secundū qz sum deus

es ante secula pater meus. q. d. te tanq̃ deū et
creatorem meum venero: s̃m meā hūanita-
tem qui es pater meus scōm diuinitatez. Et
etiā nō effecit venter matris mee synagoge
vt tanq̃ paruulus essem tui oblitus. sed (tu
es). i. fuit (deus meus de ventre eius et ideo
ne discesseris a me). i. ne destituas me tuo au-
pilio. Terminat in orōne p̃questionē et cau-
sam supponit.

**Quoniam tribulatio prima est: qm̃ nō
est qui adiuet.**

Qm̃ tribulatio). i. acerbitas maxima pas-
sionis mee p̃ima est et imminet corpi meo
et item ideo (qm̃ non est alius neq̃ angelus
neq̃ homo qui adiuet me eripiendo de ma-
nibus iudeoz nisi tu p̃ solus. Quis enī ad-
iuet si tu nō adiuuas? Qui et si mori nō p̃-
hibeas p̃ redemptōe hūani generis tū mor-
tis vinculis me detineri nō p̃mittis. Deinde
describit passionem.

**Circumdederunt me vituli multi: thau-
ri pingues obsederūt me.**

Circumdederūt me) cōsilijs vel cū gladijs
et fustibz (vituli multi). i. iudei insolentes et
lasciuī sicut vituli q̃ erāt sine iugo dei (thau-
ri) p̃ supbia (pingues) p̃pter crassitudinē ma-
licie quoz iniquitas p̃dūt ex adipe. i. princi-
pes sc̃z Anna et Cayphas ceteriq̃ maiores
qui erāt supbi et malicia plenī (obsederūt me)
tanq̃ iudices. i. vallauerūt me vndiq̃ a simi-
li castris ne euaderem.

**Aperuerūt sup me os suum: sicut leo ra-
piens et rugiens.**

Aperuerūt sup me os suum) palam et alta
voce me blasphemantes et crucifigi postulā-
tes ipi dico existētes (sicut leo rapiēs) et vim
faciens in p̃phensione (et rugiens) in clamo-
re. Sicut enī leo rapit predam ita ipi ex ma-
licia et crudelitate rapuerūt me ad passionē
rugientes ex crudelitatis magnitudine atq̃
irrōnabili fremitu et clamore sonantes tolle
tolle crucifige cum reus est mortis.

**Sicut aqua effusus sum: et dispersa sunt
omnia ossa mea.**

Sicut aqua effusus sum). i. occisus sum
ab eis ita viliter vt aqua effunditur q̃ sicut
aque effusio p̃ nullo reputat ita mors mea
p̃ nullo est reputata. Vel sicut aq̃ p̃fectus
effunditur de vase q̃ liquores aliq̃ de quibz
sapor et odor remanet ita iudei intendebant
eum delere vt de eo nulla memoria remane-
ret (et dispersa sunt oīa ossa mea). i. sepata et a-
iuncturis dissoluta. s. p̃ distensionē in cruce.

vel relictis me fugerunt apostoli fortiora seli-
cet membra.

**Factū est cor meū tanq̃ cera liquefens
in medio ventris mei.**

Factum est cor meū tanq̃ cera liquefens)
id est molliciatū est et resolutū p̃e mortis tri-
sticia et dolore: q̃ tristis est aīa mea vsq̃ ad
mortē (in medio ventris mei). i. in medio in-
teriorum meoz. Sicut enī cera resoluitur ex
calore ignis sic cor humanū horrore et mole-
stia mortis terribilis imminētis. Vel intīmi
mei sicut cera admoto igne liquefacti sunt in
cōspectu infirmoz meoz qui sunt venter. i.
molliores in corpe ecclesie.

**Aruit tanq̃ testa virtus mea: et lingua
mea adhaesit faucibus meis: et in pulue-
rem mortis deduxisti me.**

Aruit tanq̃ testa) olle in igne posita (vir-
tus mea). i. fortitudo q̃ p̃pter totalē extractio-
nem sanguinis et oīs hūmoris corpus suū
remanet quasi arefactus. et deficiente hūore
naturali deficit fortitudo. (et lingua mea ad-
haesit faucibus meis) p̃e siti et defectu hūoris
(et in puluere mortis) sc̃z in locum sepulture
mortuoz (deduxisti me). i. deduci p̃misiisti. ṽt
virtus hūanitatis ab igne passionis sicut tes-
ta firmior facta est q̃ ex hoc ad virtutem in-
corruptōis creuit. (et lingua adhaesit fauci-
bus) quia nō respondit eis ad vllum verbū.
(et in puluere mortis deduxisti me). i. in ha-
bitum eoz quoz corpa putrescūt in sepul-
chro. Nec mirum si hoc passus sum.

**Qm̃ circumdederūt me canes multi: cōci-
lium malignantiū obsedit me.**

Qm̃ circumdederunt me) sc̃z vndiq̃ et circū
q̃q̃ (canes multi). i. iudei habentes se ad me
nō sicut hoīes sed sicut rabidi canes nō p̃ ve-
ritate sed p̃ cōsuetudine cōtra veritatem la-
trantes ac mordentes et detrahentes (cōciliū
malignantiū) sc̃z pontificū scribarū et phari-
seoz mala cogitantiū qui cōsiliū fecerāt
in vñū vt me morti traderent (obsedit) et val-
lauit (me) in passione.

**Foderunt manus meas et pedes meos:
dinumerauerūt oīa ossa mea:**

Foderūt man⁹ meas et pedes meos). i. cla-
uis p̃forauerūt et p̃fixerūt sc̃z milites gētiles.
Non aut transfixerunt vel vulnerauerūt sed
foderunt. quia sicut terra fossa fructum fa-
cit sic christus vulneratus fructum vite de-
dit. (dinumerauerūt). i. dinumerabilia fece-
runt et ostenderūt (oīa ossa mea) extendendo
me in cruce. q̃ ex violenta corporis extensione

apparebant ossium iuncture ita q̄ poterant
dinumerari.

Ipsi vero considerauerunt et inspererunt me:
diuiserunt sibi vestimenta mea: et super ves-
tem meam miserunt sortem.

Ipsi vero scz iudei a sua nequicia nō mu-
tati (considerauerunt et inspererunt me). i. studio-
se cum diligentia et delectatōe ac sine cōpas-
sione inspererunt me talia pferentē cum tñ a re
crudeli soleāt oculi auerti. Tāto autē cuiq̄ pe-
na et ignominia gūior est q̄to a pluribz atten-
dit nō ppatiētibz sz exprobrātibz et illudiciibz
(diuiserunt sibi) ipsi milles qui erant quatuor
(vestimenta mea) in quatuor ptes vt vnus-
quisq̄ partē suam haberet (et super vestem me-
am) scz tunicā incōsutilem (miserunt sortē) cui-
us esset. Ipsi ita seuiunt

Tu autē dñe ne elongaueris auxiliū tuū
a me: ad defensionē meā conspice.

Tu autē dñe ne elongaueris auxiliū tuū
scz a me). i. ne differas resurrectōez meā vl-
tra tridū qd̄ et factum est. et interim (ad des-
fensionem meā cōspice) ne noceant mihi ca-
nes et ne quid resurrectōez meā valeat impe-
dire. Attende in his verbis būilitatem et pa-
tientiam cbristi vt cū positus fueris in tribu-
lationibz vel tentatōnibz suo exemplo humi-
liter et patienter sustineas et diuinū auxiliū
postules et req̄ras. Ac inquit elongaueris. sz
Erue a framea deus aīam meā: et de ma-
nu canis vnicam meam.

Erue a framea). i. a morte. framea enī gla-
dius est p̄ quē mortē intelligit quā inferre cō-
suevit. o (deus aīam meā) non faciendo q̄ nō
moriar sz q̄ in morte nō detinear. nō autē cor-
pus meū sed aīam: qz magis debemus orare
p̄ vita aīe q̄ corpis. (et de manu canis). i. de
potestate ppli latrantis et irascētis (vnicam
meam). i. ecclesiam. q. d. libera caput et cor-
pus. Vel (de manu canis). i. de ptate inferni
qui auide deuorat vt canis (vnicam meā) id
est aīam meā. que sola vnice immunis est a
peccato ne remaneat in inferno.

Salua me ex ore leonis: et a cornibus
vnicornū humilitatē meam.

Salua me ex ore leonis). i. diaboli q̄ tan-
q̄ leo rugiens circūit querens quē deuoret.
Vel (leonis). i. regni secularis qd̄ tñc dñaba-
tur alijs hoībuz sicut leo dñatur ceteris ani-
malibus (et a cornibz vnicornū). i. a subli-
mitatibus indeoz et quozlibet supboz sin-
gulariter se erigentū et p̄fortes nō ferentūz.
(humilitatē meam) qua būiliaui me vsq̄ ad

mortē. i. me humilē. Et ne p̄ audita passione
fideles turbent et desperēt ostēdit passionis
sue fructū. q. d. Salua me et
Narrabo nomē tuū fratribz meis: in meo
dio ecclesie laudabo te.

Narrabo nomē tuū fratribz meis). i. hu-
milibus inuicē se diligentibz et regni tui co-
heredibus scz aplis alijsq̄ discipulis quibz
manifestauit suā resurrectōez factā virtute dei
patris et alia quedā ad manifestatōez sui nois
et p̄ eos fratres (laudabo) et gaudens p̄ dica-
bo (te) o pater nō occulte et in pte sed palā (et
in medio ecclesie) p̄ qua passus sum. i. cōgre-
gationis fidelū. Narrat nomē vt cognosca-
tur: p̄dicat laudē vt timeat q̄tenus p̄ fidez et
dilectōez deus colat. Deinde ad ipsius laudē
oēs de quocūq̄ statu inuitat. d.

Qui timetis dñm laudate eum: vniuer-
sum semen iacob glorificate eum.

Qui timetis dñm timore seruili laudate
eum) corde voce et moribz: eius būificia et ma-
gnificentiā recolendo quē antea blasphemā-
stis prauē viuendo. et p̄ hoc tangit statū in-
choantiū qui plus timore pene q̄ amore ius-
ticie ad deū redeit et ei seruīūt vniuersum se-
men iacob) scz veri imitatores fidei et operū
eius (glorificate eum) de vris p̄fectibz. nō in
vobis sz in dño gloriando et p̄ h̄ tangit statū
p̄ficientiū qui iā student se in spiritalibz exer-
cere et vicia virtutibz supplantare.

Timeat eū omne semē israel: qm̄ nō spre-
uit neq̄ desperxit deprecationē paupis.

Timeat eū) indeclinēter nō iā seruili timo-
re ne puniant sz timore casto ne deserantur.
(omne semē israel). i. quicūq̄ sunt imitatores
israel mēte deū videndo. et p̄ h̄ tangit statum
p̄fectorū qui cūcta terrena aīo transcendūt: so-
lia celestibz p̄morant et mētis oculis deū cō-
templant. Quare autē timendus et glorificā-
dus sit dñs oñditur cū subdit (qm̄) licet esset
altus tñ (nō spreuit). i. nō spe priuauit vt res-
pelleret (neq̄ desperxit) vt vilipenderet (depre-
cationē). i. būilem p̄cem (paupis). i. būilis de se
nō p̄sumētis nec de pompis seculi tumētis.
Nec auertit faciē suam a me: et cum cla-
marem ad eum exaudiuit me.

Nec auertit faciē suam a me) depcāte scz
nō exaudiēs meā orōnem et in nullo mihi fu-
it auersus. more hūano loquit: solent enī ho-
mines auertere faciē suam ab eis quoz p̄ces
nolūt audire. Tñ h̄ exponendo subiūgit. (et
cū clamare ad eū exaudiuit me) scz suscitādo
me a mortuis. huius p̄trariū dixit lugino:

Deus meus clamabo p diem et nō exaudies.
Et causa huius diuersitatis p̄esse vt p hec
capiamus p̄solationē et exemplū q̄ sicut ip̄e
in quibz exp̄diebat fuit exaudit? nō in alijs
sic et nos. Et ideo

Apud te laus mea in ecclesia magna: vo
ta mea reddā in cōspectu timentū eum.

Apud te o dñe pater erit (laus mea). i. lau
dabo te. i. laudari faciā nō laudem meā que
ram. et hoc (in ecclesia magna). i. in vniuerſa
li ecclesia totius orbis terraz in qua quoti
die laudes dño referunt. (vota mea). i. voti
ua sacrificia redēptōnis humane que a me
voluntarie facta est scz sacrificiū corporis et
sanguinis mei. qđ ideo votū vocat quia vo
luntarie factū est qđ ip̄m significat (reddas)
id est reddi et offerri faciā in manifesto scz (in
cōspectu timentū eum). i. fidelū et credentū
um vt intelligāt p illud se saluari. Et hec sa
crificia corporis et sanguinis.

Edent paupes et saturabūtur: et lauda
bunt dñm qui requirūt eum: viuēt cor
da eorum in seculum seculi.

Edent x̄dendo (pauperes) spū. i. vere hu
miles et p̄emptores seculi (et saturabuntur)
imitando. qz p̄ficiet eis spūaliter hoc sacrifi
cium vel sacramentū vt etiā imitentur pati
endo. Diuites nō saturantur qz nō esuriunt
cenam. i. dñi passionē. (et laudabūt dñm) de
hoc bñficio. Laus enī dei est cibi illius cru
ctuatō. (qui requirūt eum) p fidem et opera:
vt eo corda ip̄oz impleantur cognoscentes
q̄ ip̄e est diuitie pauperū et panis viuus qui
de celo descendit. et ideo et si moriunt corpa.
(viuēt corda). i. anime (eorum) quia cibis
ille cordis et anime est: et viuificat spūaliter
et etiā eternaliter. vnde sequit. (in seculū se
culi). i. sine fine. Qui enī manducauerit ex h
pane viuet in eternū. Ex aut ecclesia magna
sit ostenditur cum dicitur.

Reminiscentur et cōuertantur ad dñm:
vniuersi fines terre.

Reminiscentur). i. recordabuntur dñi cu
ius obliti erant et qui eis a memoria excide
rat (et cōuertant ad dñm) a quo auersi erant
cum terrena appetēt eterna nō intelligēt.
qz eum cognouerāt quidā p visibilia extēri
ora. quidā p scripturas. quidā p p̄dicationē.
(vniuersi fines terre). i. ecclesia de omnibz fi
nibus et de toto orbe verbū est christi vel da
uid p̄udentis p̄uersionē oīm gentium ad fi
dem ante mundi finē et est hic exp̄ssa. p̄p̄tia
de cōuersione gentium. Vel (reminiscentur)

huius tanti sacrificij (et cōuertantur) tantō
pignore subarrati (ad dñm). i. ad amorē eius
cum gustauerint qđ suauis est dñs (vniuersi
fines terre. non tñ iudea

Et adorabunt in cōspectu eius: vniuersi
se familie gentium.

Et adorabunt eum qui idola adorare cō
sueuerant (in p̄spectu eius). i. in corde vbi de
us videt et in cōscientijs suis vbi veri adora
tores adorant p̄ez nō in p̄spectu hoīm. Vel
(adorabūt in p̄spectu eius). i. humiliabūtur
in p̄spiciendo eum (vniuersi familie gentiū)
id est aliqui de omnibz familijs de oīm etate
et sexu. In hoc enī q̄ ait vniuersi fines terre
et vniuersi familie gentiū insinuat in oīm p
te mundi et in oīm gente coli et adorari de
um. Et merito.

Quoniam domini est regnum: et ip̄e do
minabitur gentium.

Quoniam dñi non hoīm superboz (est res
gnum). i. totius ecclesie vniuersalis impiorū
qz solus christus rex noster est (et ip̄e dñabi
tur gentium) ad suam fidē cōuersaz: non tñ
iudeoz qz omēs gentes seruiēt ei. Regnū
quidē diaboli cecidit et regnū christi aduenit
Expulsus est diabolus recupauit heredita
tem suā christus. Regit spūaliter pplm suū
possidet eum tanqđ regnū suū. dñatur in gen
tibus dominatōe p̄petua et in eternū. Et qz
supra egit de spūali p̄cipatōne sacramenti.
nunc agit de sacramentali: et vult sacramen
tum altaris esse cōmune etiā malis. d.

Manducauerūt et adorauerūt oēs pin
gues terre: in cōspectu eius cadent oēs
qui descendunt in terram.

Manducauerūt scz cōicando sac̄m cor
poris et sanguinis christi nō tñ paupes scz
humiles et boni. sed etiā (omēs pingues ter
re). i. diuites terreni scz supbi et mali. i. de oīs
bus aliqui. et tñ (adorauerunt) specietenus.
aliter enī nō daretur eis nisi venerent nec
sicut paupes saturati sunt vsqz ad imitatōez
qz non imitant nec laudant dñm. Sic ergo
boni et mali sacramento vite cōicant. sz (oēs
qui descendūt in terram). i. in cupiditatē ter
renorum scz reprobi qui celestia deferentes et
statum mentis ad terrena p̄cupiscenda infle
ctentes amāt inordinate terrena et eligūt bea
ti fieri in terra cadent prius in tentatōez et la
queū et post in damnatōez et interitū qz indi
gne sumūt sac̄m (in p̄spectu ei) scz dei q̄ so
lus videt quō cadant et discernit qui sumant
ad vitam et qui ad mortem.

**Et anima mea illi uiuet: et semē meum
seruiet ipsi.**

Et ecōtra (anima mea) que in contemptu
huius seculi hoībo quasi mori uidet (illi) nō
sibi (uiuet). i. ad eius obsequiū et laudē vt po
stea cū eo uiuat in eternū ideo sancti viri ab
negant semetipsos et quasi p̄dunt in hoc mū
do aīas vt in vita eterna custodiāt eas. (et se
men meū). i. p me cōuersi et credentes ac imi
tatores: vel etiā bona opera mea (seruiet ipsi)
laudando deū et oīa referendo ad ipm. qz
Annunciabit dño generatio ventura: et
annunciabunt celi iusticiā eius p̄p̄lo qui
nascetur quē fecit dñs.

Annunciabit. i. p̄ annunciatores p̄uertes.
(dño). i. in laudē et honorē dñi (generatio vē
tura). i. generatio christiana et noui testamen
ti que ex aqua et spū sancto generabit q̄ nos
sumus. (et annunciabūt celi). i. apli aliqz di
scipuli et doctores (iusticiā eius) dei scz iustū
eius christū vel mandata eius iusta (p̄p̄lo) scz
christiano (qui nascet) dño spiritualiter ex fi
de p̄ verbū predicatōis (quē) scō (fecit). i. res
formauit (dñs) speciali et nouo genere factio
nis scz p̄ generatores qz creauit eum in bo
nis opibz. Primo enī nos fecit vt essemus. se
cundo fecit vt iusti essemus. prima factio fu
it de nihilo. scō de sanguine p̄prio et ideo est
magis aprecianda et amanda q̄ prima. Flo
ra psalmos de passione in magna spe christi
anorum terminari vt sciatur ex passione sa
lus esse.

Oratio.

Caput misericōdie deus qui p̄pter nos descen
dens in vterū. additus ligno. p̄fusus cla
uo. vestimentis insup sorte diuiliis. surrexisti
libere ab inferis p̄camur vt huius cōmerci
non immemor in te sperantibz sis liberator.
Per dominum.

Psalmus de gaudio et gratiā actōe
ecclesie vel cuiuslibet fidelis p̄ dei donis
et impensis sibi celitus beneficijs.

ps. xxij.

Dominus regit me

et nihil mihi deerit: in loco pascue
ibi me collocauit.

Auctor psalmi p̄pheta dauid. Titulus ta
lis est Psalmus dauid. Hoc est ps̄ iste attri
buitur Dauid. i. ecclesie vel cuiuslibet fidei in
cuius p̄sona loquitur hic p̄pheta. Materia: ple
na cōfidentia de misericōdia dei p̄ quā homo ad
deū reuertitur. Intentio: monere et hortari
hoīes vt habeant b̄mōi p̄fidentiam et omnes

sperent in dei misericōdia: et si quid boni in
eis cōpletur est vel p̄plendum diuine gratie
nō suis meritis studeant imputare. Sn̄ia in
generalī: p̄pheta in isto psalmo loquit in p̄so
na ecclesie post baptisimū et fidelis p̄p̄li trāse
untis de babilone huius seculi p̄ christū ad
domū dei vel etiā in p̄sona hoīs deuoti trāse
untis de seculo ad desertū et paup̄tatem reli
gionis ac plene p̄fidentis q̄ ibi diuinit⁹ cor
poraliter et spūaliter sustentabit et ab hostibz
mentis et corpis defendet. Agens ergo de mi
sericōdia dei diuidit eam in decē gratias p̄
quas in hac vita homo quasi p̄ quāsdā dies
eterna beatitudo de quibz gratijs et donis lu
is p̄ ordinē gr̄as agit christo. Ecclesia ergo
de qua sup̄ multa dixi et quilibet fidelis gau
dens et gr̄as agens p̄ impensis sibi celitus
b̄nificijs p̄ totū hunc psalmū gr̄as deo refert
et diuinā gr̄am cōmendat. Sn̄ia in speciali:
qz p̄ christū sit spūalis reuersio ideo ecclesia
loquit de ipso sic incipiens. (Dñs) scz chris
tus (regit) vel pascit (me) ad se vocatū p̄ ba
ptisimū: vel religionis ingressum. i. christus
dñs est dux vel pastor meus qui regit me et
pascit corporaliter. doctrinaliter sacramentali
ter et eternaliter. sub quo sum tutus et suffi
ciens. vnde et subdit (et nihil mihi) sibi milis
tantū (deerit) in futuro de necessarijs ad salu
tem vel ad vitā qz spūalem et corpalem sub
stantiam credo mihi a deo p̄ferendā. iam enī
in p̄nti (in loco pascue). i. in statu fidei et in
vnitate ecclesie vel in vberimis pascuis et in
telligentia sacre scripture vbi est dulcis aīaz
refectio (ibi me collocauit) nutriendū et ro
borandū. Ecce prima gr̄a locus pascue. Se
cunda est educatio de qua subditur.

**Super aquam refectionis educavit me:
animam meam conuertit.**

Sup̄ et post (aquā refectionis). i. baptisimū
vel sapientie salutaris qua reficiunt qui vi
res amiserant et aīa ariditate peccatorū steris
lis fecundatur (educavit me) paulatim vt pu
erum. q. d. primo instruit me ad fidē et post
enutrit ad p̄fectōem. Sequitur tertia gr̄a
(aīam meam) auersam (cōuertit) vt de cōtra
cta sit sine ruga et de peccatrice iusta et sc̄a: p̄
augmentū virtutis et bone opationis. Dein
de tangit quarta gr̄a cum dicitur.

**Deducit me super semitas iusticie: pro
pter nomen suum.**

Deducit (me) et ambulare fecit (sup̄ semis
tas iusticie) id est artiora p̄cepta et p̄fectōis

consilia boiem iustificantiā. que sunt quedā
semite arte respectu cōmunis mandatorū vie
et hoc de grā sua. vñ sequitur (propter nomē
suū) glorificandū et vulgandū. i. ppter grām
suam nō ppter meritū meū. ista clausula repe-
tenda est cum omīb; supradictis gratijs. De
inde mutans psonam ponit quintā grām. q.
d. Et vere deducit me

Nam et si ambulauero in medio vmbre
mortis: nō timebo mala qm̄ tu mecū es.

Nam et si ambulauero) sub rāto duce (in
medio vmbre mortis). i. grauiū tentationū:
vel huius mūdi piculis et aduersis. Pñs qz
tribulatio p̄dici vmbra mortis qz sicut ym-
bra p̄tegimur a calore solis sic p p̄tes tribu-
lationes liberamur a futuris. Aut in medio
natōnis prauē et puerse que est quedā vmbra
mortis (nō timebo mala) occulta vel manifes-
ta actus vel cōsensus (qm̄ tu mecū es) in cor-
de p fidem tanqz defensor fortis contra oēm
aduersitatē et tentationē. Et sequit̄ sexta gra-
tia que est correctio. nō inquā timebo qz

Virga tua et baculus tuus: ip̄a me con-
solata sunt.

Virga tua). i. leuīs correctio (et baculus
tuus). i. grauior (ip̄a me cōsolata sunt). i. nō
sunt mibi timorē s; cōsolatōi. **V**el (virga tua)
id est disciplina qz virga pcutimur (et bacu-
lus tuus). i. sustentamentū qz baculo susten-
tamur (ip̄a me cōsolata sunt). i. erudierūt me
cōsolando qz in his te esse memorē mei intel-
ligo. **A**ltroqz modo cōsolatur nos deus fla-
gellis videlicet qz quē diligit corripit et do-
nis ne deficiamus in aduersis. Deinde sub-
iungitur septima grā que est mensa dñi. nā.

Parasti in conspectu meo mensam: ad-
uersus eos qui tribulant me.

Parasti in conspectu meo mensam) scz cōiō-
nem corp̄is et sanguinis christi vt intelligā
me debere imitari vestigia passionis eius. vñ
mensam sacre scripture q in conspectu nro pas-
rata est et exposita que p̄ntat nobis diuersaz
sententiaz fercula vt eis reficiamur et cōsoles-
mur tanqz cibis spiritalib; ne inter mūdi hu-
ius deficiamus aduersa (aduersus eos q tri-
bulant me) scz demones et malos hoīes qui
impugnāt fidē meam vel alio modo psequū-
tur qz scā eucharistia et sacra scriptura cōtra
omēs tribulatōnes nos iuuant et cōsolantur.
Sequitur octaua gratia.

Impinguasti in oleo caput meū: et ca-
lix meus inebrians qz p̄clarus est.

Impinguasti in oleo caput meū). i. letificā-

easti sp̄iali iocunditate mentē meā et infusio-
ne sancti sp̄s inunxit. et subdit nona grā
(et calix) benedictōis. i. christi sanguinis vel
ip̄a scriptura sacra (meus) qz accipio s; tuus
qz das (inebrians) feruore diuine dulcedinis
et dans obliuionē vanaz delectationū et cō-
gitationū sopiensqz ab appetitu tpalium. sic
enī inebriat vt sobrios reddat qz p̄clarus est)
effectiue. i. valde et multuz qz ducit ad clari-
tatē patrie et dat claritatē vite eterne. Deinde
subinfertur decima gratia.

Et misericordia tua subsequetur me: omni-
bus diebus vite mee.

Et) post h oīa (misericordia tua) que p̄cessit ad
gratiā p̄ferendā (subsequetur me). i. nō deerit
mibi ad custodiā. hoc tangitur de grā subse-
quente que videtur esse necessaria ad p̄seruan-
dum sicut pueniens ad inchoandū. **M**iseri-
cordia enī dñi nolentē puenit vt bene velit.
volentē adiuuat vt p̄ficiat. opantem subsequē-
tur vt p̄seneret. et hoc (omīb; dieb; vite mee)
id est qz diu vixero in hac vita mortali et vs-
qz ad p̄summatōem seculi. **N**on aut̄ hic tm̄
subsequetur ad p̄seruanda p̄cedentia s; etiā
in futurū. vnde sequitur.

Et vt inhabitem in domo dñi: in longi-
tudine dierum.

Et) etiā (vt inhabitem) in futuro (in domo
dñi) nō manu facta sed eterna in celis vbi san-
ctorum est habitatio. vbi nulla est dīez varie-
tas sed vnus dies et vna eternitas. **S**z quia
nos longa tpa dīez spacijs solemus mensu-
rare scriptura sacra nro vsu loquēs eternam
vitā dīez longitudine voluit designare vn-
de subditur (in longitudine dīez). i. in dieb;
non finiendis: hoc est eternaliter et sine fine.
Versus iste de omīb; supiorib; pendet et eis
iungendus est. ad hoc enī supradicta p̄cessa
sunt vt inhabitem in domo dñi celesti ineter-
num.

Oratio.

Rege nos dñe suauib; tue p̄ceptōis ba-
benis vt eterni tabernaculi habitatōne perce-
pta plenitudine p̄bennis poculi repleamur.
Per dñm.

Psalmus de generali Christi domi-
nio et potestate suozqz membrorū statu
laudabili et conditōne. ps. xliij.

Omini est terra 7

plenitudo eius: orbis terraz et vni-
uersi qui habitant in eo.

Auctor psalmi p̄beta dauid **T**itulus hic
est. Ps dauid in prima sabbati. Id ē psalm⁹

ille est dauid qui hic loquitur in persona sua vel ecclesie. psalmus dico agens de clarificatione dñi et boīs repatione que facta est in resurrectione in prima die sabbati. i. septimane. vel prima post sabbatum que dñica dicitur ppter cantum deo factū et miraculū. Eadēqz dies fuit prima in primordiali rez pditione qz in ea mūdus est conditus et sibi in ea homo p resurrectionē christi est restauratus. ppha ergo et quilibet fidelis pgratulas christo resurgenti quasi victori de bello redeunti testatur ecclesia de qua supra dictū est ipsi christo esse subiectā: simul ostendens pditiones fideliū in ecclesia manentiū. Materia: christi generalis dñatio suozūqz membrorū cōditio. Intentio monere fideles vt mudent se ab omī inquinamento et pficiāt in bono quatenus accipere mereantur bñdictōz et misericordiam a domino et suscipere regē glorie cū honore et triumpho. Sñia in generali: ppheta testatur christi dñationi orbem vniuersum esse subiectum definiens quibz virtutibz pediti esse debent fideles in eius ecclesia pstituti: alloquiturqz supstititiosos id est demones vt portas mortis et damnationis auferāt. desideratqz vt porte eterne vite apiantur et sic christus in grediat. Sñia in speciali: ppheta post resurrectionē letus sicut preco post triumphū resurrectionis: christi gloriā attendens clamat totā terrā esse christi victoris. dicēs. (Dñi). i. christi q̄ est dñs dominantū (est terra et plenitudo eius etc.). Quia ipse terrā stabiluit et disposuit ne obruatur eis. Ad istam: oīa sunt dñi et oīa p ipm sunt facta: fundata et disposita. et sic ex rebus visibilibz intra nos pensare debemus quāta sit dignus veneratōe tantus actualis dñs vt sicut nullus ab eius imperio ita nec a fide eius sit alienus. Vel (dñi) christi (est terra). i. ecclesia fructifera cui⁹ fructus est a dño (et plenitudo eius). i. oīa quibz plena est ecclesia scz oēs sancti et carismata gratiarū ac opa et virtutes oīm q̄ cuncta sunt dñi. i. a dño facta: data et disposita. et hec terra. i. ecclesia nō est pua s̄ est de toto orbe et de omnibz que in eo sunt. vñ subdit (orbis terre et vniuersi qui habitāt in eo) Clarificato enī christo in toto orbe totus orbis seu de toto orbe fit ecclia eius. Et merito ecclia est dñi. Quia ipse sup maria fundauit eū: et sup flumina preparauit eum:

Quia ipse scz christus (sup maria fundauit eum). i. stabiluit ecclesiā sup oēs fluctus seculi vt eos super nec sibi noceāt. qz nō ei vicia sed ipsa vicis dñatur. Vel sup populus

amaricantē vt nec tribulationes vel malos homines timeat. (et sup flumina). i. sup cupidos seculi qui labunt in seculū sicut flumina fluunt in mare (preparauit eū) orbem. i. ecclesiā. qz hos supat ecclesia que victis p dei grām cupiditatibus patur et tendit ad eterna. Vel super principes et potentes qui tendūt in pplm sicut flumina in mare qz et eis dñatur ecclia. Ecce in alto et sublimi posita est ecclia. Et Quis ascendet in montē dñi: aut quis stabit in loco sancto eius:

Quis ascendet. i. dignus est ascendere in montē dñi. i. in altā iusticiā dñi seu in ipam ecclesiā que sicut mons est firma et alta in virtutibus (aut quis) post ascensum (stabit) id ē stabilis pmanebit (in loco scō eius). i. in tam eminenti sanctitate pfeuerando in eo q̄ ascendit vt nō cadat et in tpe tentationis nō recedat. Ascendere multoz est: stare autē et pfeuerare tm pfectoz. multi enī ascendūt qui nō pfeuerant qz multi vocati pauci vero electi. Et respondet ppheta pmissis interrogatōi. d.

Innocens manibz et mundo corde: qui nō accepit in vano aīam suam: nec iurauit in dolo primo suo.

Innocens manibz). i. purus in opibz (et mundo corde). i. mundus in cogitationibz. H est qui nō opatur nec cogitat malū. (qui etiā (nō accepit in vano aīam suā) vt scz relicto de siderio eternoz vana et transitoria optaret. vt anime vita neglecta ei curā carnis anteponeret et sola pñtia cogitans q̄ sequant in ppetuū nō attenderet. In vano etiā aīam accepit quisquis ocio vacans infructuose viuūt et in vinea dñi nō laborat. vel qui hoc qd opatur ad anime vtilitatem nō refert. (nec iurauit in dolo primo suo) quicqz vnde eum deciperet asserendo vel pmittendo cum pñriū sit nequiter decipere credentē. Qui ergo in ope in cogitatione et in verbo innocuus est et innocens sibi et proximo

Hic accipiet benedictionē a dño: et misericordiam a deo salutari suo.

Hic) tante innocentie (accipiet benedictionem a dño). i. gratie infusionem et bonorū spiritualiū multiplicationē ac pmotionē de virtute in virtutem vsqz ad ascensum montis et hec benedictio nō datur pro meritis s̄ per misericordiā per quam prius peccata dimittit deus. et hoc est quod subdit (et) prius (misericordiā) id est remissionē peccatorū factam per misericordiā (a deo salutari suo) id est a dño iesu christo qui est salutaris noster.

Ecce quomodo premium restat innocentibus et primo. Ideo dicit Ciprianus. Qualem vis inuenire dominum talem te exhibe erga premium tuum. unde quisque bene videat: qualiter interius et exterius circa primum suum se habeat.

Hec est generatio querentium eum: querentium faciem dei iacob.

Hec est et talis esse debet (generatio) omnium querentium eum id est deum et ascendentium in montem. Ex talibus enim constituitur ecclesia. (querentium) dico non pro favore seculari vel per terrenis operibus sed (faciem dei iacob). id est qui querunt deum ut Jacob quesivit. scilicet dei presentiam et cognitionem seu manifestam visionem et tales inueniunt eum in presenti gratia et in futuro per gloriam. Declarata ergo christiana religione impedimenta contraria auferri iubet ut patefactis cordibus christus intret. quasi diceret. Et quia nullus ascendit vel stat nisi innocens et purus ergo

Attollite portas principes vestras: et eleuamini porte eternales: et introibit rex glorie.

Attollite). id est amouete (portas principes vestras) id est o vos demones qui precipari hominibus queritis auferre portas vestras scilicet cupiditatis et timoris seu vicia et peccata que sunt aditus mortis quibus ingredimini in animas. et contra illas portas mortis (eleuamini). id est exaltamini in cordibus hominum o vos (porte eternales) scilicet renunciationis seculo et conversionis ad deum seu virtutes et gratie que sunt aditus eterne vite: (et) sic ornata domo (introibit) per vos ad corda et animas (rex) dator (glorie) eterne scilicet christus. Et quia excellentia glorie et honoris eius est omni creature ammirabilis ideo quasi admirans querit. **Quis est iste rex glorie: dominus fortis et potens: dominus potens in prelio.**

Quis est iste rex glorie qui intraturus est ad corda. Interrogat hic propheta non propter suam ignorantiam sed ut amplius christum commendando alios ad eius inuiter amore. Vel princeps huius aeris qui ante primum habebat in homine miratur et querit. Et respondens propheta describens eum per virtutes quasi proprio nomine et dicens ipse est (dominus) absolute omnium omnia gubernando. (fortis) in se et in adiuvando. (et potens) ad resistendum aduersariis et protegendum sibi subiectos (dominus potens in prelio) contra mortem quam moriendo destruxit et contra diabolum cui pos-

testatem abstulit.

Attollite portas principes vestras et eleuamini porte eternales: et introibit rex glorie.

Attollite portas. etc.) predicta repetit et congeminat ut amplius determinet quis sit rex glorie qui dignus est ut ei pareatur hospitium. et non per singula ut prius fecerat dicendo fortis et potens etc. sed breuiter totum respondet dicens (dominus virtutum) celestium id est angelorum. Unde in hebreo habetur sabaoth quod interpretatur exercituum vel militiarum. vel virtutum. id est gratiarum quod omnibus omnia dat dona. (ipse est rex glorie) super omnia gloriosus et benedictus cui seruire regnare est. Vel dicit hoc dauid propheta in persona angelorum precedentium christum descendantem ad inferos et ascendentem ad celos annunciantium et respondentium necnon in persona potestatum tartarorum et virtutum celestium ammirantium et querentium. Primo ergo angeli christum ad infernum precurrentes dicunt **O principes inferni (attollite portas vestras).** id est auferre potestatem qua usque nunc iustos in inferno detinuistis. (et eleuamini) id est aperiamini (porte eternales) tenebrarum que super iustos clauseratis (et introibit rex glorie) ut suos inde liberet. Virantur autem demones et querunt.

Quis est iste rex glorie: dominus virtutum ipse est rex glorie.

Quis est iste rex glorie quasi diceret nos regem nostrum habemus scilicet diabolum ille rex glorie quis est? Et respondent angeli ipse est (dominus fortis et potens) qui mortem vicis et diabolum principem vestrum ligauit: et nunc venit euertere domum eius et vasa diripere id est confringere claustra infernalis: et captiuam captiuitatem educere. Deinde angeli precedentes christum in ascensione clamant. **O principes celi (Attollite portas vestras)** id est reserate celestes aditus domino venienti (et eleuamini). id est aperiamini o vos (porte eternales) id est aditus celi et eternalis ingressus pateat aperiantur etheree ianne et eternalium edium value. (et introibit rex glorie) scilicet christus ut ad dexteram patris se deat et pro nobis interpellat. Ipse autem virtutes angelice nouo mysterio carne induti stupefacte querunt cum admiratione (Quis est iste rex glorie) quasi dicerent. Nos patres et filium semper insimul esse videmus. ille rex

glorie quis est? Et respondent angeli comites (dominus virtutū) id est angelorum (ipse est rex glorie) scilicet christus qui ex virtute dei vivit in gloria. Non est hic intelligendū qd celum vel infernus portas materiales habeat. sed angelorum vel bonorum vel malorum custodias metaphorice portas vocat.

Oratio.

Stabilitor terre deus cui cuncta plenitudo mundi deseruit restitue nos in innocentiam vite vt possimus te preuo in montem sanctificationis ascendere. Per d.

Oratio ecclesie vel persone deuote flagellis et tribulationibus grauiter afflicte et imploratio diuini auxilij pro liberatione.

ps. xliij.

De te domine leua

ui animā meam: deus meus in te confido non erubescam.

Auctor psalmi propheta dauid. Titulus talis est. In finem psalmus dauid. Hoc est psalmus iste dirigens nos in finem attribuitur Dauid id est ecclesie que hic loquitur in persona penitentis per flagella correcti. Ecclesia ergo christo subiecta et fidelis quilibet ad deum conuersus quia tribulationes et tentationes pati habet diuinum auxilium imploret quatenus in bono perseverare valeat suo exemplo nos instruens vt in bono perseueremus et orationi insistamus. Materia: ecclesie vel anime flagellis grauiter afflicte oratio et diuini auxilij imploratio. Intentio: vt doceat nos in aduersis non murmurare sed deuota oratione ad deū recurrere et in bono proposito perseverare. Sententia in generali: propheta in isto psalmo in persona ecclesie et cuiuslibet fidelis existens in persecutione inimicorum visibilibus siue inuisibilibus petita pressuris liberationem in deuio huius vite directionem. culpe pro qua tribulatur remissionem ac diuine consolationis degustationem. Sententia in speciali: Ecclesia itaqz vt secure valeat petere que sequuntur premitit de suo desiderio et dilectione quam habet erga deum sic ad ipsum loquens (Ad te domine) contemplandum et promerendam gustandum et amplectendum (leuaui) spirituali desiderio et deuotione de terra (animam meam) que terrenis et carnalibus desideriis inherebat abstrahendo eam ab istorum inferiorum sollicitudine et amore. Facile quidem terrena despiciat qui ad diuina conspicienda

se erigit (dens mens in te) solo non in me vel in alio a te creato (confido) et spem meam pono et ideo rogo (non erubescam) ulterius a peccato quod de me procedat corruptus nec etiam aliorum suggestionem peccem. vnde sequitur.

Neqz irrideant me inimici mei: etenim vniuersi qui sustinent te nō confundentur

Neqz irrideant me inimici mei) siue visibiles siue inuisibiles mala mihi suggerētes et nocere querentes qui vtiqz me irridebunt si preualuerint. quia ipsos irrisores patimur quos ad malum persuasores habemus. et certus sum de eo quod peto (etenim vniuersi q̄ sustinent te) tribulationes presentes longanimitate et patienter ferendo nullisqz tentationibus a te recedendo sed in bono proposito perseverando (non confundentur) neqz p se neqz per inimicos id est per peccata a se vel ab inimicis epiciens et neqz hic neqz in futuro quia patientie sue premium accipient tempore oportuno. Sed e contrario.

Confundantur omnes iniqua agentes: superuacue.

Confundantur) hic pro peccatis salubriter: vel si hic nolunt tandem in pena eterna. et supponit qui et quare scilicet (omnes iniqua agentes) propter acquirenda que transeunt: temporalia eternis preferentes et animam suam de terra ad te non leuantes. Ideo iniqua quia (superuacue) frustra et vane agunt et in supernaculis laborant inutiliter et infructuose nihil secum de fructu sui laboris deferentes. quia omnia sunt vana et infructuosa que a deo sunt aliena. Ergo vt nō erubescam vel confundar.

Vias tuas dñe demonstra mihi: et semitas tuas edoce me.

Vias tuas) apertas scilicet mandatorum que vie conueniunt omnibus etiam simplicibus de quibz dicitur. Si vis ad vitam ingredi serua mandata. (dñe demonstra mihi) quasi manifesta que visui subsunt vt melius innotescāt sicut solet manu demonstrari oculis subiectum vt magis appereat (et semitas tuas) angustas scilicet consiliorū (edoce me) quasi ea que occulta sunt quia paucis sunt note. de quibz dicitur. Si vis esse perfectus vade et vende omnia que habes etc. Et o domine ne errem

Dirige me in veritate tua et doce me: quia tu es deus saluator meus: et te sustinui tota die.

Dirige me in veritate tua) vt recte iuste et pie viuā sicut veritas tua exigit (et doce me) ipam veritatem vt recte omnia mihi necessaria sciam et intelligam. Duo petit in quibus est pfectio scz dirigi ad bonam vitam: doceri ad veram scientiam, et ideo fac quod peto qz tu es deus meus qui me creasti (saluator meus) qui me redemisti (et) etiā ideo quia (te sustinui tota die). i. misericordiā et retributionem tuam toto tpe vite et assidue patienter expectavi. et nec pspers nec aduersis a sperando in te moueri potui. Ita duo bonos faciunt: vt deum saluatore credamus: et patienter retributionē eius expectemus. Et

Reminiscere miserationū tuarum dñe: et misericordiarū tuarū que a seculo sunt

Reminiscere) qui oblitus crederis dñi tardas (miserationū tuarū dñe). i. opm misericordie tue et (misericordiarū tuarū) naturaliter tibi inlicitarum (que a seculo sunt). i. ab initio seculi. nunc enī sine misericordiā fuisti que naturaliter in te est. nec peccati homini miseratione defuit que est in bonorū exhibitiōe. Unde enī in se est misericors inde est miserator in nobis. q. d. fac nunc sicut cōsueuisti ne in me fallat quod ab initio seculi inceptum est. Et p misericordiā tuam

Delicta iuuentutis mee et ignorantias meas: ne memineris.

Delicta) quibz scienter viam equitatis derelinqui (iuuentutis mee). i. que ex inconsulto calore ac confidenti et picipiti audacia vel ex infirmitate cōmisi: que etiā quibz sunt in senibus (et ignorantias meas). i. peccata que ex ignorantia feci vel q peccata esse nesciui (ne memineris). i. ne ad vindictā reserues. Tribus enī modis sit omne peccatū. aut studio. aut infirmitate. aut ignorantia. Peccata studio et infirmitatis cōcludit cum ait. (Delicta iuuentutis mee.) Iuuentus enī prona est et infirma ad delinquendū. Peccata ignorantie designat cū subiungit (et ignorantias meas.) Ne inqz memineris sed potius.

Scdm misericordiā tuā memento mei tu: ppter bonitatem tuam dñe.

Scdm misericordiā tuam) que est respectu miserozū vbi nulla sunt merita et que te est digna nō fm iram quā merui et qua ego sum dignus (memento mei tu) vt videns qz fragilis sum mecum misericorditer agas peccata dimittendo et gratiaz infundendo. q. d. vt ampla est misericordiā tua: ita et ample miserere mei. et non ppter meum meritū quod nullum

est: sed (propter bonitatem tuam dñe) naturaliter tibi inlitam et amplam qua de nihilo omnia fecisti et omnibz benefacias. Deinde cōuertit sermonem ad hoīes. q. d. hac fiducia peto quia

Dulcis et rectus dñs: ppter hoc legem dabit delinquentibz in via.

Dulcis). i. pius et misericors in miserando est (dñs) quia penitentibz oīa priora peccata dimittit vbi est gratia sine meritis (et rectus) id est equus et iustus quia corrigit et peccata purgat vel quia post misericordiam venie digna meritorū in futuro retribuet. Almas q dulcis est: time q rectus est. vt amore et timore dei excitatus legem eius custodias. et ppter hoc legem correctionis dabit delinquentibus) vt fm eam corrigantur. que lex est vt si vere peniteant misericordiam consequant: sin autem eternaliter puniantur. et hoc (in via) huius pñtis vite: qz post mortem non est locus penitentie. Et dñs

Diriget mansuetos in iudicio: docebit mites vias suas.

Diriget) ad meliora vt et patientia pficiant et de virtute in virtutē pcedant (mansuetos) qui in aduersitatibz patientes sunt et nō murmurant (in iudicio) pñti quo iudicat dñi flagellat et corripit. Vel (diriget mansuetos in iudicio) futuro. i. nō pturbabit eos in iudicio qui sequuntur voluntatē eius nec ei resistunt (docebit) hic (mites) qui se non erigunt contra eum nec recalcitrant cum eis leue iugum dñi imponit. (vias suas) quibz ad ipm pueniant. Tales enī qz nō psumunt regere et docere semetipsos ideo dirigunt et docentur a dño. Deinde ostendit que sint vie eius. d.

Vniuerse vie dñi misericordiā et veritas: requirētibz testm eius et testimonia eius.

Vniuerse vie dñi) sunt (misericordiā) q est placibilis (et veritas) qua est incorruptus quorum vnū exhibet cōdonando pcca alterū indicando merita. Hec duo in oī ope dñi sunt qz quicquid facit aut misericorditer facit aut iuste. et hoc apparet (requirētibz) et scrutātibz (testamentū) eius nonū qd testm dicit qz ibi est clara pmissio hereditatis et morte pfirmatum est testatoris (et testimonia ei?) scz vetus testm qz testimoniū nouo phibet et ibi fuerūt phete testes pmissionū. Tenet aut ille vias dñi qui exptus misericordiam deponit supbiam nullis meritis liberatū se videns et deinceps seueritatem indicis cauens. Ergo

Propter nomen tuum dñe ppiciaberis

peccato meo. multum est enim.

Propter nomen tuum o dñe non ppter me-
ritum meum. i. ppter gloriā nois tui et declara-
tionem bonitatis tue vt lauderis ab hoīe (p-
piciaberis). i. misereberis: oblato tibi sacri-
ficio spūs cōtribulati et cordis cōtriti (pecca-
to meo xpm et misericōdia remittendo. et necesse
est multū est enī) excedens facultatē virtutis
mee ad satisfaciendū. et nisi p te nō delectatur
Quamdiu enī hic mortaliter viuimus sine
multo peccato esse nō possumus nā in mul-
tis offendimus oēs. Et cum ita sit
Quis est homo qui timet dñm: legē sta-
tuit ei in via quam elegit.

Quis est homo scz rōnalis (qui timet do-
minum) timore filiāli. q. d. quisquis ille est:
magnus est. beatus est. (legem) seu angelicam
seu fidei et mor. statuit. i. obseruandā dedit
(ei) dñs vt pfeueret et spiritaliter in deo uiuat
et ne impune peccet (in via) dei (quā elegit). i.
libere apprehendit et in regula quam pfectus
est scz timens dñm. Ligat enī deus talem in
lege sua. Vel (quā) ipse dñs (elegit) nobis in-
cedendum. Et postea subdit de premio. d.
Anima eius in bonis demorabitur et se-
men eius hereditabit terram.

Anima eius scz legem dei obseruantis (in
bonis) gratie quasi in delictis et si non re-
spectu in bonis glorie futuris (demorabit)
in pñti. Delectatur enī legi dei fm interiores
hoīem celestibus desideriis inardescit. spiritali-
bus studiis inheret. in bonis opibus se exer-
cet (et semen eius). i. bonū opus quod quasi
seminat cum agit et vnde fructus colligitur
(hereditabit terrā). i. faciet eum terrā viuenti-
um hereditate possidere. Et inde illis tanta
constantia quia interim

Firmamentū est dñs timentibus eum: et
testamentū ipsius vt manifestetur illis.

Firmamentū est dñs timentibus eum ne ce-
dant tentatōnibus. videtur enī timor esse in-
firmorum. et homo est mutabilis in se et fra-
gilis scz firmat dñs timentē qz timor dei dat
firmitatem: humanus diffidentia. (et testamē-
tum ipsius) est hoc (vt manifestetur illis). i. ma-
nifestabit seipm illis sicut pmisit. q. d. pmis-
sio eius est etiā eis firmamentū scz hoc vt vi-
deant eum facie ad faciem. Merces laboris
nrī est visio dei quē cum videbimus nihil vl-
tra erit qd queramus. Et ideo quicquid aliū
faciant.

Oculi mei semp ad dñm: qm ipse euell-
et de laqueo pedes meos.

Oculi mei scz cordis id est interioris ho-
minis sensus et intentōes mee sunt (semp ad
dñm) sursum spectantes et ideo nō timeo pe-
ricula terrena (qm ipse) quē intueor (euellit)
extrahet (de laqueo) timoris et cupiditatis ac
oīm vicioz et tentationū (pedes meos). i. ani-
mi affectus ab hoc diuersaz tentationum la-
queo. Nemo euellitur nisi cuius intentio et
desideriū ad alta subleuat. Semp ergo ho-
mo intendat in omnibz que dei sunt et deus
eum de tentatōnibz et tribulatōnibz finaliter
liberabit. Et qz ego respicio ad te o dñe et tu.
Respice in me et misere mei: quia vni-
cus et pauper sum ego.

Respice in me et in desideriū meum pie-
tatis affectu (et misere mei) qz miser sum et
locus est miserie (quia vnicus) nō p multa di-
stractus vel vnicā spem in te habens (et pau-
per) a mundi rebus. vel (paup) spū et humi-
lis (sum ego) Vel (vnicus et paup). i. solus et
impotens respectu multitudinis demonū et
satellitum suoz. Ideo se vnicū et pauperem di-
cit vt dei misericordiaz sibi cōciliet. Vnicus
enī plus amatur: pauper plus dolet. Et item
ideo quia

Tribulatōnes cordis mei multiplicare
sunt de necessitatibus meis erue me.

Tribulationes cordis mei multiplicare
sunt. i. multis modis affligor modo p ten-
tationes demonū et vicioz modo p psecutio-
nes hoīm maloz et tot sunt calamitates mū-
di qz earz anxietas vsqz ad cor puenit. et o dñe
(de necessitatibus meis). i. tribulatōibz p quas
necesse habeo trāsire (erue me) liberando Ad-
uersa cōgrue vocat necessitates qz necessaria
sunt omnibz pie viuere volentibz. et hec ne-
cesse est eos tolerare vsqz in finem vt salui fi-
ant. Et

Vide humilitatē meā et laborem meum: et
dimitte vniuersa delicta mea.

Vide humilitatē meā et laborem meum qz p
aduersa hūiliatus in magno labore et tribu-
latione sum. et his purgatōnis mee flagellis
placatus (dimitte vniuersa delicta mea) tam
mortalia qz venialia. Vel (vide). i. gratā ha-
be (humilitatē meā) scz cōtriti cordis: et qua
tribulationē que pena peccati est hūiliter et
patienter tolero (et laborem meum) in sustinen-
do malos (et dimitte vniuersa delicta mea) vt
ex tolerantia tribulationū et laborū merear
veniam delictorum.

Respice inimicos meos qm multipli-
cati sunt: et odio iniquo oderūt me.

Respice) etiā inimicos meos) eos conuer-
tendo vel reprimendo. vel qz nescimus quid
oremus sicut oportet fac de eis sicut tu scis
(qm̄ multiplicati sunt) non solū foris infide-
les sz etiā intus in ecclesia falsi fratres: et tot
hoīm p̄ditio nō p̄t esse sine dolore. q. d. atten-
dendo eos me protege et mihi auxiliare. (et
odio iniquo oderūt me) qz oderūt me dilige-
tem se et qz nō vicia in me sed ip̄am naturam
oderunt. Equū enī odiū est cum oditur cul-
pa et diligitur natura. Ideo

**Custodi aīam meam et erue me: nō eru-
tescam: qm̄ speravi in te.**

Custodi aīam meā) ab eoz insidijs et imi-
tatione ne pereat) et erue me) ab eoz confor-
tīs et cōmunionē vt euadam (nō erubescā)
id est nō p̄fundar a p̄posito cadendo et erube-
scenda cōmittendo si forte insurgūt aduer-
sum me. et debes me exaudire) qm̄ speravi in
te) non p̄sumpsi de me et nō est confusio spe-
rantibus in te. Cum aut̄ p̄fecti sic se spei for-
titudīne roborāt: ceteros ad se p̄ exemplū tra-
hant. vnde subditur

**Innocentes et recti adhaerūt mihi: qz
sustinui te.**

Innocentes) moribz et sibi et p̄mo) et re-
cti) fide et corde quos nō frangit aduersitas
vel p̄sp̄ritas (adhaerūt mihi) nō solū p̄es-
sentia corp̄is sed etiā cōsensione cordis. et ad-
herendo sunt mihi p̄formati. et hoc ideo (qz)
nō defeci a bono sequēs malos sed (sustinui
te) expectans discussione vltimi iudicij et res-
tributionē. Qui innocenter viuunt: qui cele-
stem patriā appetunt sicut disiungi a malis
ita adherere cupiūt bonis vt sese inuicē ver-
bis et moribz edificent et bona sua p̄ charita-
tem sibi cōmunicēt quatenus in bono alter
erescat ex altero. Et tu

**Libera deus israel: ex omnibus tribula-
tionibus suis.**

Libera) o) deus israel. i. pplm̄ quē ad tuaz
visionē et ad te p̄templandū p̄parasti (ex oī-
bus tribulatōibz suis) scz sp̄ualibz et corpo-
ralibz. i. nō solum ex his que tolerat exterius:
us: sed etiā ex his que patitur interius. vt ma-
gis quiete et deuote tibi possit seruire. Vel (ex
omnibz tribulatōibz) p̄ntibus ne in eis succū-
bat et futuris ne eas incurrat. **Oīo**

Libera nos ab omībz angustijs n̄ris mi-
serissime deus qz ad te aīas n̄ras erigimus ob-
liscere qm̄s delicta iuuentutis et ignoran-
tie prioris et si quid negligēter deliquimus
clementer ignosce. Per dñm.

**Psalmus de ecclesie seu viri iusti in-
nocentia et sanctitate eiusqz ne a p̄posi-
to moueatur oratione.** ps. xrv.

Iudica me domine

qm̄ ego in innocentia mea ingres-
sus sum: et in domino sperans nō

infirmabor.

Auctor psalmi p̄pheta David. Titulus
hic est. Psalmus david. Quasi diceret p̄s il-
le attribuitur david. i. p̄fecto viro et excellen-
tiori ecclesie mēbro sup̄ius deū oranti et hic
ostendenti se esse exaudītū et diuina miscōia
adeptū innocentia et p̄fectōez ac deuoti oran-
ti ne a p̄posito suo dimoueat. et hoc facit vt
a quibz moraliter segregatur ab his etiā eter-
naliter segetur. Materia: viri iusti innocens
et sancta p̄uersatio et a cōsortio maloz sepa-
tio. Intentio: vt exemplo sui doceat nos in-
nocenter cōuersari et a p̄sortio maloz separi
iustisqz iungi qz ex cōiunctu mores forman-
tur. S̄nia in generali: p̄pheta in isto psalmo
in persona ecclesie vel cuiuslibet p̄fecti et viri
iusti allegat suā innocentia et detestatur ini-
quoz malicia. attestatur insup se in cultu dei
sedulū et petiū cum impijs nō damnari imp-
petuū. S̄nia in speciali: videns ergo ille vir
sanctus bonos cū malis: grana cum paleis:
orat in futuro localiter diuidi. d. (Iudica me
dñe) scz iudicio discretōis. i. discerne me in
futuro a malis loco a quibz in p̄nti licet sum
mecū sint seiunctus sum merito. Hoc aut̄ di-
cit nō ex p̄sumptōe iusticie sue sz ex certitu-
dine miscōie dei et subdit meritū (qm̄ ego in
innocentia mea ingressus sum) vias v̄ite in-
ter peccatores innocēter vitā ducendo et hoc
dicit nō se iactando sz gr̄as agendo (et in do-
mino) nō in me (sperans) ne inter malos titū-
bem (nō infirmabor) deficiendo ab innocen-
tia et cadendo in peccatū sed sicut incepti ita
diuino auxilio p̄seuerabo qz ip̄e dñs est mea
fortitudo. Sed ne quid delictoz occultoz
me lateat et in me remaneat

**Proba me dñe et tenta me: v̄re renes
meos et cor meum.**

Proba me dñe. i. si quid in me est purgā-
dum prius vires meas respice (et) tunc put-
ferre valeo (tenta me). i. tentari me p̄mitte no-
tum me faciens nō tibi qz oīa nosti: sed mihi
et alijs ne quid delicti in me remaneat et hic
me corrigens flagello filioz vt sp̄s saluus
fiat. et deinde (v̄re) igne sc̄i sp̄s (renes me-
os). i. delectatōes scilicet malas absumēdo et

bonas inflāmando (et cor meum) id est cogitationes scilicet malas cōsumendo et bonas illustrando. Ac si dicat interioribus et exterioribus vicijis spiritale adhibe medicamentū hic ergo perfectus precatur tribulationes et tentationes ne quis de eis murmuret. Nec tamen meo consumi tribulatione vel tentatione Quoniam misericordia tua ante oculos meos est: et cōplacui in veritate tua.

Quoniam misericordia tua) que non sinit tentari supra vires vel cōsumi (ante oculos meos est) id est non merita mea sed misericordia tuam tanquā fiduciam meam toto corde intueor et attendo ita quod nec ego misericordie nec misericordiam mei obliuiscitur. quasi diceret. disciplinam tuam patienter fero: sed ut miserearis indulgenter expecto (et) ideo iam cōplacui tibi id est beneplacitū habui (in veritate tua) scilicet vindicte quā merui qui prius disceptui in mendacio culpe qua deliqui. Et qui lapsus merui iram a te correptus inueni misericordiam. Uel cōplacui in veritate tua) pbando que probas et reprobando que reprobas. Ex hoc autem apparet quoniam in innocentia mea ingressus sum. quia

Non sedi cum cōcilio vanitatis: et cum iniqua gerentibus nō introibo.

Non sedi cum concilio vanitatis) id est tractatum iniquorum vitauit et eis non consensit qui de terrenis semper cogitant et loquuntur prouidentes beati fieri in temporalibus et transitorijs que vana sunt et instabilia et causa omnis iniquitatis. (et cum iniqua gerentibus non introibo) iniquis operibus cum ipsis me ingerendo. Peruersi enim aut vane loquacitati vacant aut inique opationi defraudant. Quo contra sancti viri ut et verbo et facto habeantur innoxij: et a vanitate restringunt linguam et ab iniquo opere conseruat vīrā. Et quod nō satis est vitasse addit Immo

Odium ecclesiam malignantiū: et cum impijs non sedebō.

Odium ecclesiam) id est congregatōnem et conuentum (malignantiū) id est malitiaz suam studiose exaggerantium quibus scilicet nō sufficit quod ipsi mali sint nisi etiam alios trahant. odium quidem in eis non naturā sed culpam. (et cum impijs) deum non colentibus Pietas enim proprie pertinet ad cultum dei. (non sedebō) id est placitum non habebō: cor de eis cōsentiendo ut placeat mihi quod eis. Ab his enim omnibus quibus non corpore tamen vita et moribus separatur ecclesia. Sed

qui ab iniquis se separat: cum quibus adiungitur audiamus. Sed

Lauabo inter innocentes manus meas: et circumdabo altare tuū dñe.

Lauabo) id est mundabo (inter innocentes) qui nec sibi nec alteri nocent. (manus meas) id est opera. quasi diceret. non consentiā impijs sed potius cum innocentibus et inter eos mente semper et corpore sepe habitans et cōuersans penitendo munda faciam opa mea. Manus enim opera significant. (et circumdabo) id est virtutibus et bonis operibus ornabo (altare tuum domine) id est mentem meam vel fidem ubi deo vota offeruntur. ubi pcces funduntur: quia non est locus veri sacrificij extra fidei catholicam que est in corde. Ideo autem inter innocentes cōuersabor.

Ut audiam vocē laudis: et enarrem vniuersa mirabilia tua.

Ut audiam vocem laudis) id est discam et intelligam ab eis et intus a magis veritate qua voce sis laudandus scilicet quomodo te laudem non me ut scilicet bonum tibi nō mihi tribuam et ex ipso bono non de me sed de te qui dedisti presumam. Ille ergo intelligit qualiter est laudandus deus: qui quicquid boni agit a deo esse reputat: quicquid vero mali facit a se esse non dubitat. (et cum didicero (enarrem) id est exponam ceteris (vniuersa) id est precipua et perfecta (mirabilia tua) corporalia et spūalia visibilia et inuisibilia hominibus exhibita docens et eos te laudare. quia

Dñe dilexi decorem domus tue: et locū habitationis glorie tue.

Domine dilexi decorem domus tue) id est bonos actus quibus decoratur domus tua scilicet ecclesia vel virtutes animam ornantes (et locum habitatiōis glorie tue) scilicet illos in quibus habitans glorificeris id est locum in quo gloriose habites ut nō sibi sed tibi gloria detur quia non suam sed tuam gloriam querunt: vel animam virtutibus ornant. Unde Gregorius. Domus quippe dei non solū sancti angeli sed etiam nos sumus quorum mentes inhabitare dignatur. Et quod electus quisque quantumcunque proficiat adhuc reprobari formidat misericordem deum humiliter exorat. d.

Ne perdas cum impijs deum aīam meā: et cum viris sanguinū vitam meam.

Ne perdas) id est ne perdi pmitas in futuro (cum impijs) (deus) id est cum male se

habentibus erga deum et eum odientibus (animam meam) que dilexit decorem domus tue (et cum viris sanguinum vitam meam) in presenti id est cum hominibus male se habentibus erga primum et eum odientibus. De quibus dicitur qui odit fratrem suum homicida est. Et ita impij et viri sanguinum illi accipiuntur qui contra duo mandata charitatis agunt et sic domum dei que duobus preceptis dilectionis scilicet dei et proximi decoratur quantum in se est debonestant et maculant.

In quorum manibus iniquitates sunt: dextera eorum repleta est muneribus.

In quorum manibus) i. operibus (iniquitates sunt) quia eorum opera sunt inique et spiritus parati sunt inique agere (dextera eorum repleta est muneribus) quia si quid boni agunt per muneribus faciunt pecunie vel laudis humane vel timoris quo timent diuitem vel potentes offendere. Hi sunt qui sapientiam suam vendunt: pro iusticia precium accipiunt: ipsis etiam spiritualibus studiis quandoque defudant ut terrenum aliquid conquirant in acquirendis lucris insistant ardenti studio circumquaque exquirunt ut dextera eorum repleatur muneribus. Ita illi muneribus sunt ditati.

Ego autem in innocentia mea ingressus sum: redime me et miserere mei.

Ego autem (sine flagicio et facinore in innocentia mea ingressus sum) inter peccatores id est diuitijs innocentie et spiritualibus thesauris ditatus sum et ideo (redime me) id est tanquam redemptum libera me a malis et miserere mei) id est non deserat me misericordia tua in huius vite periculis quam vix aliquis transiit sine culpa sed in omnibus me comitatur faciendo mecum non secundum merita mea sed secundum misericordiam tuam. Et debes quia.

Pes meus stetit in directo: in ecclesijs benedicam te domine.

Pes meus) spiritualis scilicet affectus qui facile labi solet: et etiam corporalis (stetit in directo) id est non recessit a iusticia tua et permansit contra omnia scandala immobilis. quia tam affectione et dilectione quam gressu et opere non recessi a rectitudine et si scandalis concussus essem undique. In hoc ergo ostendit se diligere deum: deinde subiicit etiam de dilectione proximi dicens (in ecclesijs) et sanctis congregacionibus et in omni conuentu fidelium (benedicam te domine) de tuis beneficijs mihi a te collatis non solum lingua et verbis sed etiam vita et moribus te laudando

ut alij mea doctrina et exemplo similiter informentur ad benedicendum. Hoc est enim in ecclesijs benedicere deum: sic viuere ut per mores cuiusque benedicatur dominus. Qui enim benedicit domino lingua et non factis non vere benedicit.

Oratio

Largire domine misericordiam tuam famulis supplicibus et fac nos in tua veritate deuotos ut acerbis innocentiam restitutionis liberari mereamur ab impijs. Per dominum.

Psalmus de fortitudine et constantia in aduersis et tentacionibus vite presentis ac de profectu et perseuerantia in virtutibus et bonis.

ps. xvi.

Dominus illumina

tio mea et salus mea: que timebo?

Auctor psalmi propheta dauid. Titulus talis est. In fine psalmi dauid priusque linetur secundo. Hoc est psalmus iste dirigens nos in finem future summationis attribuit dauid. i. cuilibet fidei manu forti. psalmus in quo agens de hoc quod est illi fidei priusque linetur secundo. Iam perfectam victoriam. Sicut enim dauid post primam in domo patris victoriam in signum regni facta hostes habuit antequam in hebron in regem vngeres se cundo. nec confirmatus est in regno donec saule deuictus: sic fidelis quisque post primam victionem baptismi quam accipit pignus spiritus habet hostes antequam secundo vngatur scilicet post hanc vitam quam immortalitate et impassibilitate persequitur et nunquam confirmabitur in regno donec diabolo penitus superato. Fidelis ergo prima victione victus tanquam christi tyro hic loquitur optans ut secundam victionem persequatur. Ex ergo supra ostendit se exaudiri et perfectionem persecuti orantique ne a proposito suo dimoueret hic se ipsum et suo exemplo vnumquemque qui pignus spiritus accipit perorat ut si beatus esse desiderat in tentacionibus vite puris viriliter agat ac pondus diei et estus longanimiter sustineat. Materia: in aduersis et tentacionibus vite puris fortitudo et constantia ac in virtutibus et bonis perfectus et perseuerantia. Intentio: suo exemplo vnumquemque exhortari ad ista et a deo impetrare et obtinere oratione deuota. Sententia in generali: propheta in isto psalmo in persona ecclesie vel cuiuslibet viri fidelis et iusti confitetur se deum metuere et nullum alium formidare ac constantiam contra insultus aduersariorum se habere. Item profitetur se habere desiderium et conatum proficiendi et perseuerandi in bonis ut pertingat ad premium regni celestis.

Sententia in speciali: fidelis ergo prima vn-
ctione inunctus tanq̃ tyro christi ait. (Do-
minus) habitans in me qui illuminat omne
hōiem veniente in hunc mundū est illumi-
natio mea) cōtra ignorantia. Illuminat enī
me p̃ferendo mihi lumen naturale ad cogni-
tionem agendorū sup̃addens lumen gr̃e ad
cognitionem sperandorū (et salus mea) contra
infirmitez vt iam possum resistere peccatis
quia eius est saluare in omnibz tentatōnibz
et tribulatōnibz et in futuro ip̃e est vera no-
stra salus et beatitudo p̃bennis (quem) ergo
alium (timebo) sub tanto domino. quasi dice-
ret nullum. quia nullus potest contra eum.
Quē enī aīa timeat in qua deus habitat.

**Dominus p̃tector vite mee: a quo tre-
pidabo?**

Dominus) est p̃tector vite mee) scz gratie
que dicitur vita fideliz: sicut vita nature di-
citur brutorū. culpe demonū. glorie angelo-
rum quia vitam virtutum quam mihi dedit
etiam p̃regit dum om̃es impetus et insidias
repellit sine cuius p̃tectoē om̃ia dona eius
p̃duntur (a quo) igitur alio (trepidabo) qua-
si diceret a nullo. ad potentissimū enī om̃iū
pertineo. Si ergo deus illuminat homines
vt recta videat si sanat vt recte q̃ viderit ope-
re compleat. Deinde si p̃regit ne tentatus ca-
dat quid restat qd̃ formidare debeat? Unde
et subditur

**Dum appropiant sup̃ me nocentes: vt
edant carnes meas:**

Dum appropiant sup̃ me) i. appropinquāt
et accedunt p̃tra me) nocentes) voto suo et si
non effectui. i. dum me inuadunt et obsident
inimici volentes nocere mihi vt edant car-
nes meas) vel me in carne affligendo et occi-
dendo. vel in carnalibz desideriis nimis de-
lectando et se pascendo. vel bona mea deuor-
rando. crudelitas inimicorū hic notatur qui
carnes lacerant: animas ledere non valentes
et ideo nō sunt timendi quia eo ip̃so infirmā-
tur et cadunt quo ad interiora animi irum-
pere nō possunt. vnde subditur

**Qui tribulant me inimici mei: ipsi infir-
mati sunt et ceciderunt.**

Qui tribulant me) p̃sequendo vel tentan-
do (inimici mei) corpales vel sp̃uales (ip̃i in-
firmati sunt) a p̃p̃rijs viribus et debilitati in
semetip̃is et inefficaces erunt in hoc quod in-
tendunt (et) victi (cecidērūt) a potentia et po-
testate nocendi ne tantū nocere possint quan-
tum velint: potestate diuina me p̃egente et

eos deijciente. Nihil ergo nisi dñm timea-
mus et quicquid aliud fremat vel superbiat
contra nos nō curemus. Si enī deus p̃ no-
bis quis contra nos? Idcoq̃ accepta tanta
fiducia.

**Si consistant aduersum me castra: non
timebit cor meum.**

Si) deinceps (consistant) i. circūuentiant
(aduersum me castra) i. conspirans cōtradi-
centium et aduersantiū multitudo et fortitu-
do (nō timebit cor meum) in deo p̃tectoē cō-
firmatū licet cor p̃ occidat. q. d. Si impioz
exercitus: si vicioz impetus: si demoniorum
cetus collectis viribus omnibz atq̃ acie ordi-
nata cōsurgat: nihil cor dubitat quod om̃is
potens deus illuminando sanando p̃egen-
do cōfirmat. Dñs enī bellator fortis ip̃e pro
me pugnabit

**Si exurgat aduersum me p̃eliū: in hoc
ego sperabo.**

Si) etiā (exurgat) subito vel in immensū
creseat (aduersum me p̃eliū) scz insultus et
conflictus vel p̃secutio inimicorū p̃dictorū
vt me debellare velint et cōterere nō solū non
timebo sed etiā (in hoc) p̃elio (ego) cui deus
p̃tector est (sperabo) i. ex hac occasione certi-
orem et firmiorē confidentiā capiam de diu-
ni auxiliij experimento. Vel (in hoc) scilicet in
dño (ego sperabo) i. sp̃em victorie et remune-
rationis eterne habebō in dño. Et merito qz.
Unam petij a dño hāc requirā: vt inha-
bitem in domo dñi oibz diebz vite mee.

Unam) scz rem id est vnum scz ip̃sum deū
vbi more hebraico vtitur adiectiuo femini-
no p̃ substantiuo neutro. (petij a dño) p̃ ceteris
Vāli quidē multiplicia querūt ego tñ vnā
et hanc requiram) supplicando) instanter et
perseueranter pro obtentu ipsius scz (vt) qui
nunc ad tempus habito in tabernaculo tan-
dem (inhabitē) id est perseueranter habitēz
(in domo domini) non manu facta sed eter-
na in celis (omnibz diebz vite mee) i. eter-
naliter vbi nō sunt dies mortis. Q̃ vna dul-
cis qm̃ me de te satiabis.

**Ut videam voluntatem domini: et vi-
sitem templum eius.**

Ubi) (videaz voluntatē dñi) sicut est qui
maxime apparet in facie id est vt contempler
speciē eius desiderabilē et videā eū facie ad
faciē vbi voluntas dei et quid velit plene co-
gnosceatur. Hic enī volūtas aliqua hōis ab
volūte dei dissentit s; ibi in nullo dissentit.
Vñ dicitur. Fiat voluntas tua sicut in celo

et in terra (et visitem). i. cum desiderio et frequentia videam. et interiori mente frequentē (templū eius). i. ecclesiā electorū et celestis curie conuentum. fidenter autem peto et spero illuc peruenire.

Qm̄ abscondit me in tabernaculo suo in die malorū: p̄terit me in abscondito tabernaculi sui.

Qm̄ abscondit me) militantē sibi ne me tentationū p̄celle obruerēt (in tabernaculo suo) id ē in p̄nti ecclesia in qua militamus: in die malorū scz boīm. i. in die et vita p̄nti vbi mali florēt: vel in tpe tentationū quibz mortalis vita subiaceret (p̄terit me) ad salutē ne lederet in aia licet corpus affligerēt in abscondito tabernaculi sui). i. in christo p̄ fidē quo est sc̄is scōrum et absconditū eccl̄ie sp̄nalis sicut sancta scōz sunt absconditum eccl̄ie materialis in q̄ vita n̄ra abscondita est. quē mox vocat petrā.

In petra exaltauit me: et nunc exaltauit caput meū sup̄ inimicos meos.

In petra). i. in christo nō tū p̄terit sed et (exaltauit) a terrenis cupiditātibz sublimādo et de virtute in virtutē p̄gredi faciēdo (me) fundatū sup̄ petrā. Prius ḡ in christo p̄terit eū a malis deinde exaltauit in bonis (et nūc) dum dies malorū est (exaltauit caput meū). i. mentē meā (sup̄ inimicos meos). i. sup̄ viciosos appetitus qui me sepe bñliabant ne celestia p̄cēplarer vt nullis iam vicijs vel aduersitatibz succēssam s; superē nō deficiēdo. Et quia sic exaltauit ideo

Circūui et imolaui in tabernaculo eius hostiā vociferatōis cantabo ⁊ psalmum dicam domino.

Circūui). i. oīa bñficia recogitaui ⁊ meū p̄tractaui (et) nō in gratus (immolaui) offerēdo p̄ gr̄az actōē (in tabernaculo eius). i. in ecclesia toto orbe diffusa (hostiā vociferatōis) vel iubilatōis. i. laudis ineffabilis eū magna deuotōē ⁊ p̄ritōē cordis. et de reliquo (cantabo) scz iocūditate p̄templatōis (et psalmū dicam). i. opabor (dño). i. ad bonorē dñi. Cantus enī p̄tinet ad iocūditatē laudis: psalm⁹ ad exercitiū bone opatōis. q. d. voce corde et ope laudes deo annūciabo. sic enī laus n̄ra accepta est deo n̄ro. Ideo

Exaudi dñe vocē meā qua clamaui ad te: miserere mei et exaudi me.

Exaudi dñe vocē meā). i. oīorū tā mentalē q̄ vocalē (qua clamaui) forti intentōē (ad te) p̄merendū et p̄ illa vna (miserere mei). i. misericorditer meū age (et exaudi me) p̄cem me

am p̄cedendo. q. d. ex misericōdia tua exaudi me: vt merear in illa vna esse. p̄ces incultat qz q̄ diu in diebz malorū sumus oratio n̄ra cessare nō debet. transiet oīo succedet laudatio. trāsi et fletus succedet gaudiū. Et merito me exaudies quia.

Tibi dixit cor meū: exquisiuit te facies mea: faciē tuā dñe requiram.

Tibi q̄ solus occulta intelligis (dixit cor meū). i. desiderii cordis mei. hoc est oīo meā nō in solis labijs est s; in corde. plata. et (exquisiuit te) nō aliud extra te (facies mea). i. intentio mea: mens mea. in qua me cognoscis et q̄ vultu q̄nq; designat (faciē tuā). i. p̄ntiā (dñe) p̄seueranter (requirā) nō mūdi gloriā. nō diuitias. nō delicias. faciēs tuas visio tua q̄ est vna mihi est in desiderio qz inter oīa nihil ita p̄ciosum inuenio vt aut inueniā qd̄ q̄ro tu dñe. **Ne** auertas faciē tuam a me: ne declines in ira a seruo tuo.

Ne auertas) et abscondas nūc (faciē tuā) scz gr̄e tue (a me) tanq̄ nolens mihi fauorē et gr̄am impendere sed p̄piciata facie me respice et si a p̄ccis meis faciē vindicte auertas vt ea nō punias (ne declines in ira a seruo tuo) scz tanq̄ ex despectu recedēdo ab eo et loquit̄ de se tanq̄ de alio. Rogat vt eū hic corripiat nō vt ab illo cū ira sine correctōe et venia discedat et vt illa gerat a quibz nō declinet s; vultū p̄picio respiciat. Sed

Adiutor meus esto ne derelinq̄s me: ne q̄ despicias me deus salutaris meus.

Adiutor et coopator (meus esto) vt p̄ficiā et p̄seuerare valeā in bono qz ego mihi non sufficio. et ideo p̄cor (ne derelinq̄s me) ne cadam et incidā in p̄ccm qz sine te deficio. q. d. inceptū ne intermitas in viā me posuisti s; aberrabo si me relinquis (neq; despicias me) a te abiiciendo ne pereā qz tu (deus) meus es qui me creasti. et (salutaris meus) qui me redemisti. q. d. frustra creasti ⁊ recreasti si me despicias. et hoc necessariū est mihi nō habenti adiutorii extra te.

Qm̄ pater meus et mater mea dereliq̄runt me: dñs aut̄ assumpsit me.

Qm̄ p̄r meus). i. mūdus vel diabolus (et m̄r mea) scz societas malorū vel carnalis cōcupiscentia que me genuerūt et quorū eram imitator (dereliquerūt me) querentē te et p̄tinentē se. q. d. ista dereliq̄i sepatus sum ab eis cum id quod quero dare nō possent. (dñs) minus aut̄) qui p̄r mihi dare et modo necessaria (assumpsit me) vt p̄r quia condidit. quia

vocat. quia iubet. quia regit. et vt mater quia lactat. quia nutrit. quia fouet. quia continet. Et quia tendo ad te ideo
Legem pone mihi dñe in via tua: et dirige me in semita recta propter inimicos meos.

Legem et regulā viuendi (pone et da mihi) tendenti ad te o (dñe in via tua) scz mādatorum tuorum que me dirigat et nō sinat aberrare a mādatis tuis. et vltcrius (dirige me in semita recta) scz pñlior et in rectitudine angustiarum vt recte incedā et nō declinem ad dexterā vel ad sinistram. et hoc rogo (ppter inimicos meos) vñsibiles et inuisibiles cauēdos qui insidiari nō cessant vt me ad iniquitatem suę errorem trahant. Et
Ne tradideris me in aīas tribulantium me: qm̄ insurrexerūt in me testes iniqui et mentita est iniquitas sibi.

Ne tradideris me. i. aīam meam vt si corpus occidit vel aīam nō occidat in aīam id est in volūtates. nō dico in manus (tribulantium me) et mihi aduersantium. i. ne sinas animos eorū satiari de malis meis vt cōsentiam eis (qm̄ insurrexerūt in me). i. ptra me testes iniqui scz detractores et aduatores mihi et de me falsa dicentes vt moueāt et reuocēt me a te (et mentita est iniquitas) emphatice. i. iniquus testis (sibi). i. ad damñū suū nō meum. qz mendaciū malorū sibi vertitur in penam: sanctis vero in gloriā. Omne enī peccatū in suū redit auctorē. s; inter oīa pericula deo dirigente. ego

Credo videre bona domini: in terra viuentium.

Credo. i. indubitanter pfido (videre) scz p expētiām (bona dñi) que sunt vera et eterna nō transitoria (in terra viuentium) vbi nullus moritur: nullus locus falsitatis est scz in vīra beata que est eterna qz pignus nr̄m ibi habemus qd̄ est christus. Terra dicta est p si militudine ppter sui soliditatē: stabilitatē et pmanentiā vbi nullus perit sed semp pmanet et beate viuit. Et in hac spe cōfortans se ipm loquit̄ ad se tanqz ad aliū. q. d. **Certus sum de illa vna et si tardum est hoc amanti.**

Expecta dñm viriliter age: et confortetur cor tuū: et sustine dñm.

Expecta dñm secure qui non fallit bona ab eo sperando et pñtolando et vt cōsequaris nō remisse s; viriliter et fortiter (age) et opare de bono in melius pficiendo (et) ne lassaris (pfortetur cor tuū) nō desperatōne deficiens

do. et corde pñfirmatus si mala eueniant (sustine dñm) tribulatōnes patienter et pseueranter pro eo vsqz in finez sufferendo vt bene viuendo sis iustus et patiēdo pfectus **Ubi** nota qz quattuor sunt que nr̄am spem euacuāt scz diuturnitas tps: contra quod dicitur. ex pecta dñm. id est illud quod credis et speras de dñō. Difficultas bone actōnis. ptra quod dicit. viriliter age. Pusillanimitas mētis. cōtra quod dicitur. cōfortetur cor tuū. Acerbitas tribulatōnis cōtra quod dicitur. et sustine dñm. i. illud quod pateris pro domino et a domino.

Oratio

Defensa nos a castris et prelīs inimici adiutor omnium deus vt in domus tue ppetuitate durantes mereamur vultū tuū spūali cōtemplatōne suspicere. Per dñm

Petitio Christi vel ecclesie p liberatione ab iniquorū tribulatōne et gratiarū actio deuota pro sua exauditione.

ps. xxvij.

De domine clamo

mabo deus meus ne sileas a me ne quando taceas a me: et assimilabor

descendentibz in lacum.

Auctor psalmi dauid propheta. Titulus hic est. Psalmus ipsi dauid. Attribuitur enī dauid significato. i. christo in conflictu passionis posito vel iusto in afflictōne constituto suadenti id quod supra scz vt quisqz fidelis sui exēplo aduersa toleret et nō in se s; in deo confidat si cum eo regnare voluerit. **Bateria:** petitio liberationis christi vel iusti ab iniquorum liberationibus. **Intentio:** monere si deles aduersa patienter tolerare et cor suū in dñō ponere si volunt cum christo regnare **Sñia** in generali: probeta in isto psalmo in psona christi vel cuiuslibet iusti positi in afflictione mentis vel corporis petit deuote diuinitus liberari et sentiēns se a dñō exaudiri studet ei deuote regnari. **Sententia** in speciali: Christus itaqz secundum qz homo pponens se exemplū iustis humiliter ad pñm ait. (Ad te) o (domine clamabo). i. ex toto et magno desiderio et affectu in afflictōne mea orabo et tu (deus meus ne sileas a me) christo in resurrectione sed responde mihi annuendo et resuscitando. et (nequando) id est nec ad horam (taceas a me) in passione sed clarifica protegendo (et) si silueris (assimilabor) id est similis ero alijs hominibus (descendentibz in lacum) id est in miseriam buius vite vel in

39
infernū. Vel (ne sileas a me) christiano quā-
tum ad extēriorem eruditōnem (ne quando
taceas a me) quantum ad interiorem inspira-
tionem (et si silueris vel tacueris remotus a
metunc (assimilabor descendenti in lacu) gehenne
et p̄funde miserie id est peribo quia
dei silere et tacere n̄m perire est. Sed

Eraudi dñe vocem deprecationis mee
dum oro ad te dum extollo manus me-
as ad templum sanctum tuum.

Eraudi domine vocem deprecationis mee
cordis deuote precantis. (dum). i. quia (oro
ad te) id est ne differas me exaudire. et (dum)
id est quia ego christus (extollo manus me-
as) in cruce (ad) construendū (templum san-
ctum tuum) id est ecclesiā. quasi diceret. hoc
facio ad edificandum ecclesiam vt sit tem-
plum sanctum tuum et ad salutem illorum
qui sunt templū tuum. Vel (dum) ego chri-
stianus (extollo manus meas ad templū san-
ctum tuum) scilicet ad celum. quia est consue-
tudo fidelium eleuatis ad celū manibus de-
precari dominum. Inde enim speramus au-
xilium vbi notat ad eterna debere opera no-
stra referre nō ad terrena deprimere. Et

Ne simul tradas me cum peccatoribus:
et cum operantibus iniquitatem ne per-
das me.

Ne tradas me) in mortem (simul cum pec-
catoribus) id est ea intentōne et eo voto qui-
bus illi (et cum operantibus iniquitatem) sci-
licet mortem meam (ne perdas me) damnando
velut reū supplicij id est ne hoc modo mo-
riar quo moriunt operarij iniquitatis. Ora
et tu fidelis ne simul tradaris cum peccatori-
bus ne eorum cum quibus habitas prauis
moribus corumparis et cum operantibus
iniquitatē ne perdaris ne videlicet cum ini-
quis per eas quorum persecutōnem tempo-
raliter toleras. Et non solū sunt iniqui actu
sed etiā lingua. vnde subditur

Qui loquūtur pacem cum p̄ximo suo:
mala aut in cordibus eorū.

Qui loquuntur pacem cum p̄ximo suo)
per carnem et per impensam misericordiam
scilicet mecum dicētes. Scimus quia a deo
venisti magister. (mala autem) scilicet odij p̄-
ditionis et homicidij sunt (in cordibus eo-
rum) Cogitabant enim vt iesum dolo tene-
rent et occiderent. quasi diceret. bona et pa-
cem simulant labijs sed mala et fraudes ha-
bent in cordibus. Quam multi tales inveni-
untur in ecclesia dei qui persequuntur cor-

pus christi hi sunt qui veniunt in vestimen-
tis ouium intrinsecus autem sunt lupi rapa-
ces. Et quia ipsi tales sunt

Da illis s̄m opera eorum: et s̄m nequi-
ciam adinventionum ipsorum.

Da illis) scilicet (malis) mercedem condi-
gnam (scdm opera eorum) id est scdm meritū
operum suorum (et scdm nequiciam adinue-
tionum ipsorum) id est scdm q̄ intenderunt
non scdm quod inde prouenit. Ac si diceret
non scdm vtilitatem que ex eorum operibus
processit recipiant sed scdm nequiciam quā
se ad vtilitatem suam studiose inuenisse puta-
bant. Non optat que dicit sed quid eis immi-
neat predicit vel optat iusticiam dei in hoc
seruari quia hoc iustum est vt scdm modum
culpe sit retributio pene. Sequitur ergo.

Scdm opera manuum eorum tribue illis
redde retributionem eorum ipsis.

Scdm opera manuum eorum) id est s̄m
voluntatem et meritum operum ipsorum (tri-
bue illis) licet quod fecerat pro sit ad salutem
alijs. per opera manuum vult designari excel-
lentem iniquitatem quam fecerant in morte
domini (redde retributionem eorum ipsis). i.
quia mala pro bonis retribuebant mihi red-
de eis vt sicut fallaciā pro veritate mihi red-
debant ita fallaciā eorum ipsos fallat. Bene
dicit retributionez quia cum christus eis bo-
na fecisset ipsi sibi mala retribuebant. Ideo
autem sic retribue eis.

Quoniam non intellexerunt opera do-
mini et in opera manuum eius. destrues
illos et non edificabis eos.

Quoniam non intellexerunt) id est intelli-
gere noluerunt (opera domini) scilicet magis
occulta que operatus est per filium sicut est
q̄ eum incarnari fecit de virgine. q̄ eum mi-
sit pro nostra redemptione (et in opera manu-
um eius) scilicet manifesta miracula que per
filium pater faciebat. mali etiā christiani ope-
ra intelligere nolunt per christum facta quia
salutem sibi oblatam respuunt et contemnūt
Ideo (destrues illos) id est p̄pones a poten-
tia vt nihil mihi noceant amplius. Deinde
de sua exauditione gratias agit. d.

Benedictus dominus: quoniam exaudi-
uit vocem deprecationis mee.

Benedictus) sit (dominus) et gratias illi:
et causam gratiarum subdit dicens (quoniam
exaudiuit vocem deprecationis mee) annuen-
do mihi quod deprecatus sum tam pro mea
glorificatione q̄ corū depositione. Quotiens

exaudimur a dño debemus illum benedicere. Non enī habet homo quid retribuatur domino pro tantis beneficijs nisi benedictionem et laudem. nemo autem in donis dei sit beatus si donanti existit ingratus. Quomodo autem exauditus sit ostendit per hoc qđ subdit.

Dñs adiutor meus et p̄tector meus: et in ipso sperauit cor meū ⁊ adiutus sum.

Dominus est (adiutor meus) in resurrectione et ad bene operandum (et p̄tector meus) in passione et ne ledar a telis persequentium (et in ipso sperauit cor meū) id est mens et ratio mea (et iam adiutus sum) eo qđ vere et sine hesitatione speraui. Ad hoc omnipotens deus nos adiuuat in bono et protegit a malo vt spem nr̄am cōstituamus in ip̄o. Quanto autē fidentius in ip̄o speramus tanto ab ip̄o adiuuamur vberius. vnde fit vt per dei adiutorium spes in nobis generetur et deinde per spei meritum adiutorij augeatur. Et ostendit in quo adiutus sit. d.

Et refluoruit caro mea: et ex voluntate mea confitebor ei.

Et refluoruit caro mea) in resurrectione que defloruit in passione. Caro christi prius floruit in p̄ceptione immunitate peccati qz immunitas ab omni peccato fuit. deinde defloruit in passione quando morti succubuit. postea refluoruit in resurrectione quando immortalitatem suscepit (et ideo iam metu mortis cōsumptio (ex voluntate mea) libera nō timoris necessitate) confitebor ei et cōfitebuntur mei in quibus ego sum confessione laudis. Sic dicat peccator confitebor peccata ex voluntate nō expectabo infirmitatem que compellat confiteri vel finem vite. et merito confitebuntur ei quia.

Dominus fortitudo plebis sue: et p̄tector saluationū christi sui est.

Dominus est (fortitudo) in pugna contra diabolū (plebis sue) sibi deuote que in eo confidit quia non sua sed diuina virtute saluantur quos dominus de diaboli iugo eripit et suos facit (et ipse) p̄tector saluationū christi sui est) id est saluator a christo quia illos qui per christum saluati sunt p̄regit hic in lucta non permittendo eos tentari supra vires ne ledantur a diabolo et post pugnam immortalitate p̄teget in futuro. Et quia dominus est fortitudo plebis sue ergo faciendo quod tuum est

Saluum fac populum tuum domine et

benedic hereditati tue: et rege eos et ex tolle illos vsq; in eternum.

Saluum fac populum tuum) scilicet populum christianum o domine a malis seculi vt pseueret in accepta gratia. (et benedic) ip̄i facto (hereditati tue) dando incrementū virtutum et augendo in merito et numero (et rege eos) scđm mores et virtutes nec exorbitet et declinent ad praua (et ex tolle illos) a terrenis ad appetenda celestia et de virtute in virtutem (vsq; in eternum) id est donec perueniant vsq; ad eternitatem.

Oratio

Fortitudo omnium fortissime deus salua populum a descendantibus in lacum et ira nos in templo sancto tuo vñanimit̄ nece vt pacem quā proximis ore p̄ferimus corde teneamus. Per dñm.

Hortatio populi fidelis et ministro rum ecclesie vt de bñficijs a deo sibi collatis studeant grati esse. ps. xxviii:

Offerte domino fi

lii dei: afferre domino filios arietū.

Auctor psalmi propheta dauid

Titulus talis est. Psalmus dauid prophete qui hic loquitur: habitus in cōsummatōne tabernaculi id est in cōsideratōne consummatōnis ecclesie. agit enim de perfectōne ecclesie de cuius supra adhuc agebatur edificatōne que recte hic tabernaculū dicitur quia in ea contra diabolū temporaliter militatur: sed in futuro erit domus in qua habitatur. Dauid namq; fecit tabernaculum de tentorijs in quo arcam deo reposuit quo consummato multos ad immolandū ibi hostias inuitauit in quo consummationem ecclesie futuram prophetauit cui christus dona gratie cōtulit quia septē donis spiritus sancti eam replet et post remunerabit. Materia: multa beneficia in ecclesia fidelibus a deo collata. Intentio: hortari fideles qui filij dei facti sunt per adoptionem vt grati beneficijs pure et deuote se ip̄os et sacrificia sua in ecclesia offerant deo consummatori. Sententia in generali: propheta in isto psalmo in persona sua vel fidelis anime credentes generaliter om̄es et specialiter ecclesie ministros ammonet et inducit vt domino sacrificia deuota mente persoluant in ecclesia et hoc propter multa beneficia fidelibus collata. Sententia in speciali. Monens ergo propheta fideles afferre spirituales hostias deo. ait.

Afferre dñō) nō appareatis in p̄spectu dei va-
cui o (filij dei). i. vos fideles p̄p̄i et eccl̄ie minis-
tri: filij dei p̄ gr̄az adoptōis effecti. Et sub-
dit quid debeant afferre. d. (afferre dñō filios
arietū). i. vos ipsos mundos et puros tanq̄
agnos q̄s p̄ euangeliz genuerūt apli duces
gregis dominici. Deo nos offerimus si de-
uote cor n̄m deo prebemus. sed necesse est vt
oblatio cordis etiā in completōne se demon-
stret actionis. vnde et subdit quales se debe-
ant afferre. dicens

Afferre dñō gloriā et honorem: afferre
domino gloriā nomini eius: adorare do-
minum in atrio sancto eius.

Afferre dñō gloriā et honorem). i. tales
vos exhibete vt p̄ opera verba et exempla ve-
stra bona glorificetur et honoretur deus vbi
q̄ apud ceteros. (afferre dñō gloriā nomini
eius) id est ascribite gloriā nomini eius non
vestro: querentes gloriā suā nō vestram.
(adorate dñm in atrio sancto eius) id est in
dilato et sanctificato corde quia ex charita-
te est om̄is sanctitas. Jure quippe gloriā et ho-
nor a nobis sibi exhibetur p̄ tot et tantis be-
neficijs que in edificationē eccl̄ie subscri-
buntur. primus est collatio baptismi in quo
fideles sunt membra christi quod notatur
cum dicitur.

Glor dñi sup aquas: deus maiestatis in-
tonuit: dñs sup aquas multas.

Glor dñi) scilicet dei patris facta est (super
aquas) iordanis in baptismo christi q̄ (de-
us maiestatis) et excelsē virtutis tunc (into-
nuit) dicens. hic est filius meus dilectus (do-
minus sup aquas multas) q̄ omnibz aquis
tunc data est virtus regeneratiua in inuoca-
tione sancte trinitatis. In noīe enī patris et
filij et spiritus sancti baptizantur credētes. et
ipse est qui vbiq̄ baptizat. q̄ vnus dñs vna
fides vnum baptisma. Deinde ponitur secu-
dum beneficium quod est catholice fidei di-
uulgatio p̄ christi et discipulorū predicatorē
quod notatur cum dicitur.

Glor domini in virtute: vox domini in
magnificencia.

Glor dñi) id est predicatio christi et disci-
pulorum facta est (in virtute) magna q̄ mul-
ti fuerunt cōuersi ad fidem per eorum effica-
cem predicationē. (vox dñi) facta est (in ma-
gnificencia) miraculorū et operum. nam mor-
tuos suscitabant. cecos illuminabāt. lepro-
sos mundabāt et alia miracula faciebāt que
sermonem cōfirmabant et etiā multos ad fi-

dem conuertebant. Deinde ponitur tertium
beneficium quod est humiliatio et subiectio
principum sub iugo fidei christiane. q̄s no-
tatur cum dicitur.

Glor domini confringētis cedros: et cō-
fringet dominus cedros libani.

Glor dñi confringētis cedros). i. humili-
ans per penitentiā et p̄tritionem cordis sup
bos et altos. (et cōfringet dñs) p̄ penitentiā
(cedros libani). i. magis elatos et glorian-
tes de suo candore. i. de carnis nobilitate et secu-
li felicitate. Libanus enī interpretatur candor.
Per cedrum quippe supbia designatur quia
cedrus altissima arbor est. sed in libano sunt
cedri magis procere p̄ quas significatur ma-
gnitudo principū terrenorū qui confracta eo-
rum superbia humiliter colla sua iugo fidei
submiserunt.

Et cōminuet eos tanq̄ vitulū libani: et
dilectus quēadmodū filius vnicorñiū.

Et cōminuet eos tanq̄ vitulū libani) vbi
vituli ad sacrificia nutriebantur. i. humilia-
bit eos adeo vt tanq̄ vitulus parati sint pro
eo mori. (et) hoc faciet (dilectus) patri scilicet
christus qui est (quēadmodū filius vnicor-
niū). i. iudeorū scdm carnem qui dicuntur
vnicornes quia in vna lege superbiunt. et de
singulari iusticia se erigunt. Vel nō mirum
si illi cōminuentur (et dilectus) enim vnicus
patris cōminuetur. i. humiliabitur vsq̄ ad
mortem. et hoc (quēadmodū) et p̄ ea parte
qua est (filius vnicorñiū). i. iudeorū. i. scdm
q̄ est homo. Deinde ponitur quartū benefi-
cium quod est cōdescensio diuina in p̄secuti-
one sanctorū quod notatur cū dicitur.

Glor domini intercidētis flāmam ignis
vox domini cōcutientis desertum: et cō-
mouebit dñs desertum cades.

Glor dñi intercidētis) et interrumpentis
(flāmam ignis) id est p̄cedentis furentem
iracundiam persecutorum et comprimentis
insanum tumultum eorum et sic sanctis suis
prebentis auxilium. (vox domini concutien-
tis desertum) id est cōmouentis ad fidem gen-
tiles qui sicut desertum culti non erant do-
ctrina legis et p̄phetarum. (et) similiter (cō-
mouebit) et conuertet dñs ad fidem (desertum
cades) id est iudeos qui deseruerant sanctus
legis mandatum p̄pter traditiōes suas. In-
terpretatur enī cades sanctum legis. Deinde
ponitur quintum beneficium quod fuit illu-
minatio doctorum eccl̄ie. quod notatur cū
dicitur.

**Gloria dñi pparantis ceruos et reuelabit
p densa: et in tēplo eius oēs dicēt gloriā**

Gloria dñi pparantis ceruos. i. aplos et doctores ecclesie q oia mundana transiliētes et ptemnētes ad nunciandū euangeliū erāt agiles quiqz venenosas linguas hereticoz non timebant et eos vtriusqz testamēti scripturis tanqz duobz cornibz repmēbāt (et reuelabit) eis (cōdensa). i. sacre scripture obscura et misterioz vmbacula. (et) qz ita christ⁹ pfect eccliam ideo (omnes) xristētes (in templo eius) sic psummato. i. in ecclia (dicēt gloriā). i. laudem dñi p donis que ab eo pceperūt. Deinde ponit scrtū bñficiū qd est repressio multitudinis peccatoz et quantū ad hoc dicif.

Dñs diluuiū inhabitare facit: et sedebit dñs rex in eternum.

Dñs diluuiū. i. hoīes in quibz est diluuiū peccatoz et inundantis vanitatis (inhabitare facit) hoc templū scz ecclesiā p grē infusionem et collationē qz etiā tales ad scē ecclesie cōuertit vnitatē. **Vel (dñs facit)** hoc templum scz scōs et electos in ecclia tanqz in arca pstitutos (inhabitare) securos (diluuiū) huius seculi sine lesione nō sinens eos submergi fluctibz tentationū. (et) deinde in eo tēplo scz in sanctis (sedebit dñs rex in eternum) regnans in eis et regens eos spiritualiter impetū. Et vere reget qz

Dñs virtutē ppro suo dabit: dñs benedict et ppulo suo in pace.

Dñs virtutē et fortitudinē (ppro suo) ptra pcellas huius seculi et turbines tentationū dimicanti (dabit) vt tantā possint habere cōstantiam et ne ab inimicis et vicis supentur qz non est pax in hoc seculo. (et dñs bñdicet populo suo in pace) nūc pectoris pmouēdo eos de pte in pte et tandē eternitatis faciendo eos post tēpestates scilicet hui⁹ seculi rede scere feliciter in celis. **Vñ ipse ait.** Pacē relinquo vobis. pacē meā do vobis. **Oro**

Donā dñe virtutem ppro tuo et effice nos templū spūs sancti vt tibi de corde puro hō locustū acceptabile pparemus. Per. d.

Gratiar actio Christi p sua liberatione et reformatōne in resurrectione. vel ecclesie seu cuiuslibet fidelis in tentatōe et tribulatione. **ps. xxi.**

Exaltabo te domine qm suscepisti me: nec delectasti inimicos meos sup me.

Auctor psalmi pbeta David. Titulus ta

lis est. **Ps cantici in dedicatōne domus dauid.** Non legitur dauid fecisse vel dedicasse aliquā domū: de spūali ergo domo hoc accipiendū est. **Psalmus cātici.** i. leticie et exultationis habite in dedicatōe domus dauid. i. in plderatōne dedicatōis domus christi et membroz eius qz est ppter dedicationē q facta est in capite qm surrexit et futura est in mēbris qm capiti suo sociabunt. Domus christi est hūanitas. vnde domus dauid edificat qm humanitas assumitur. sed dedicatur qm a mortuis resuscitatur. Sicut enī domus celebris fit in dedicatōe sic christus celebrior factus est in resurrectione assumpta immortalitate et impassibilitate. In supiori ergo psalmo tabernaculū vbi tpe belli habitamus cōfirmatū est. in isto dedicatur domus que manebit in eterna pace. **Materia:** gratiar actio p liberationē et renouatōne christi in resurrectione. vel fidelis in tribulatione et tentatione. **Intentio:** inducere fideles ad dei preconiz et laudem ppter eius bonitatē in his relucen tem. **Sentētia** in generali ppheta in isto psalmo in psona christi grās agit de liberatione et reformatōne sua in resurrectione. vel in psona ecclesie seu cuiuslibet fidelis p liberatione a malis et p motōne in bonis. **Sntia** in speciali: christus ergo fm q homo grās agens deo patri p sua dedicatōe ait. **(Exaltabo te dñe)** pater. i. altitudinē et magnitudinē tuā pdicando laudabo (qm suscepisti me) ad immortalitatē in resurrectione facta in me et faciēda in ecclia (nec delectasti). i. delectari vel iocundari pmisisti (inimicos meos) psecutores scz et demones (sup me) vt me superarent retinendo in sepulchro. **Vel** in psona fidelis **(Exaltabo te dñe)** altitudinē tuā corde et ore laudando (qm suscepisti me) p picipiū grē me ptegendo et saluando (nec delectasti). i. delectari pmisisti (inimicos meos) visibiles vel invisibiles (sup me) vt me opprimerēt vel deciperent.

Domine deus meus clamaui ad te: et sanasti me.

Dñe deus meus clamaui ad te in passiōe sicut ad medicū. d. pater clarifica filiū tuum (et sanasti me) in resurrectione corpus meum mortale et egriū faciēdo immortale et glorio sum. **Vel** dicit fidelis (dñe deus meus clamaui ad te) tanqz ad medicū aie mee (et sanasti me) a peccati vulnere. Et o

Dñe eduxisti ab inferno aīam meā: saluasti me a descendentibz in lacum.

41
Dñe eduxisti ab inferno aīam meam) et re-
stituiſti eam corpi (ſaluasti me a descendentibus
in lacū). i. ex manibz indeoz me liberaſti
qui ſua ſponte descendūt in lacum inferni.
Vel dicit fidelis. (Dñe eduxisti ab inferno
aīam meam) liberando eam vel pſeruando a
peccato cui debetur damnatio. (ſaluasti me a
descendentibz in lacū) ſepando me a confor-
tio et conformitate maloz ne ſicut illi pcep-
tū cadere in mortis et dānatois abyſſum. Et g.
Pſallite dño ſancti eius: et conſitemini
memorie ſanctitatis eius.

Pſallite dño). i. benedicite opando (ſancti
eius). i. ſaluati et facti ſancti p eius liberatoez
et certi de reſurrectōe que pceſſit in capite. (et
cōſitemini) pſeſſione laudis ore et corde (me-
morie ſanctitatis eius). i. laudate eum qz ipſe
cuius vos eratis oblici memor fuit veſtri ut
ſcificaret et iuſtificaret vos p fidē et grām vo-
cando vos p ſuā bonitatē ad ſui noīſ agni-
tionē. Ideo etiā pſallite et pſitemini.

Qm ira in indignatōe eius: et vita in
voluntate eius.

Qm ira). i. iuſta vindicta qua genus hūa-
num p primo peccato puniuit qd morte ſol-
utis. fuit et venit p ipm ſup vos (in indigna-
tione eius). i. ex zelo iuſtie quo fuit qſi indi-
gnatus. (et vita) ſc3 grē acenā glorie ad quā
p vos nō rediretis reſtituta eſt p ipm (in vo-
luntate eius). i. ex eius bñplacito et gratia nō
per vires vſas vel merita Ubi habes in deo
qd timeas ſc3 iuſticiā: habes etiā qd ſperes
ſc3 grām. Et p hac ira

Ad vespertum demorabitur fletus: et ad
matutinum leticia.

Ad vespertū). i. in vespere huius mundi ſc3
in tota vita pñti vſqz ad finem ſeculi. et dura-
bit. ſ. (demorabitur. i. diu morabitur (fletus)
et gemitus penitentie. qz ppter pccm ade oēs
cauſam et occaſionē flendi in pñti habent qñ
recordantur bona que in adam pdiderunt et
mala que incurrerūt (et) ſic (ad matutinū) ſu-
ture reſurrectōis que in matutina chriſti re-
ſurrectione preſoruit erit ipſis nūc flentibus
(leticia) pbenis et eterna. Nec pdicta in tri-
bus verſibz pōt dicere chriſtus vel fidelis.

Ego aut dixi in habundantia mea: non
moueboz in eternum.

Ego aut) ſc3 chriſtus contrarius ade qui
in paradiso habundās omibz bonis motus
eſt a deo ad pſuaſionē ſerpentis. (dixi). i. deli-
beraui (in abundantia mea) ſc3 virtutū et cō-
fidentia deitatis nō moueboz in eternum) a

deo ſed ero obediens patri vſqz ad mortem.
quaſi diceret. In alijs q moti ſunt a deo de-
morabitur fletus: ſed in me nō demorabitur
qui nō ſum motus. Nec hoc ſuis viribz tri-
buit ſed diuine grē aſcribit. vñ ſubdit
Domine: in voluntate tua preſtituiſti de
cori meo virtutem.

Domine: in voluntate tua pſtituiſti decori
meo virtutē). q. d. qz immunis ſum a peccato
decorus in iuſticia. fortis in patientiā. et po-
tens in faciēdo mirabilia. et bñmōi nō habeo
ex merito humane nature vel ex mea pſtate ſc3
ex tuo beneplacito et voluntate. Nō eſt ergo
vñde debeat homo pſumere cū audiat chri-
ſtum de ſe talia dicere ſc3 virtutē et decorē
a dño ſibi dari. Ex aut virtus carnis fuerit a
te probatur ex eo qz

Auertuiſti faciem tuā a me: et factus ſum
conturbatus.

Auertuiſti faciem tuā a me) exponendo me
paſſioni. Auiſus eſt enī auertuiſe faciem ſuam
ab eo qñ eum in paſſione dereliquit. (et factus
ſum cōturbatus) te enī auerſo ad penam nō
ad peccatū turbatur carnis mee infirmitas.
Vñde cepit pauere et tedere et ipſe ait triftis
eſt aīa mea vſqz ad mortem. Hinc perpende
quantū homo de turbatōe et caſu timere de-
beat ſi deus faciē ſuam ab eo auertat et eum
deſerat. Vel fidelis recognoſcēs ppriam fra-
gilitatem dicit (Ego aut dixi in habundan-
tia mea) et pſperitate ſpñali ſc3 virtutum: ela-
tus ex ea (nō moueboz in eternū) a rectitudi-
ne iuſtie et mea ſtabilitate. Sed o (Dñe in
voluntate tua) et p libitu tuo nō ex mea iuſti-
cia vel merito (pſtituiſti decori meo virtutē)
qua mala ſuparem qd ad decus mihi cōtin-
git. Qd inde conſtat qz (Auertuiſti faciem tu-
am a me) ppter electōez meā ex donis gratie
tue. (et) a ſtabilitate mea motus (factus ſum
conturbatus) ppter grauitatem ſequentis
caſus. Et ideo

Ad te domine clamabo: et ad deum meū
deprecabor.

Ad te dñe) pſr qui regis me (clamabo). i. in
tenſe orabo de obtinendis bonis ſc3 p adhi-
benda gloria imortalitatis (et ad) te (deū meū)
qui creaſti me (deprecabor) humiliter de remo-
uendis malis ſc3 de tollenda imortalitate car-
nis. dicens

Que vtilitas in ſanguine meo: dum te
ſcendo in corruptionem?

Que vtilitas) erit (in ſanguine meo). i. in
effuſione ſanguinis mei et quid pficiet mihi

vel alijs sanguis meus effusus (dum descen-
dero in corruptōz). i. si corpus meū putrescit
in sepulchro. Et tertia die nō resurgā. q. d. nul-
lo. qz nemini te annūciabo. nullūz lucrabor.
et ita pibit et p̄fessio tui et annūciatio.

Nunquid p̄fitebitur tibi puluis: aut an-
nunciabit veritatem tuam?

Nunquid x̄nī (p̄fitebit tibi). i. erit cā p̄fessio-
nis et laudis tue (puluis). i. caro redacta in
pulverē (aut annūciabit veritatē tuā) ad salu-
tem ceterorū. i. erit cā q̄re virtus tua annūciat
quā rep̄atōi hūani generis p̄misisti et p̄ me fa-
cere decreuisti. Quid p̄ necessitatē q̄ nō sinat
eū descendere in corruptōz. Vel fidelis orans
p̄ remissōe p̄ccōz. d. (Ad te dñe clamabo et
ad deū meū dep̄cabor) vt dimittas mibi p̄ccā.
Appropinq̄ tribulatio q̄ deseruisti sup̄bientē
(Que) enī (vtilitas) puenit tibi (in sanguine
meo). i. in p̄ccō meo. (dū descendero in corru-
ptōz). i. p̄pter ip̄m incurrā corp̄is et aīe mortē
q. d. nulla. qz nec aliquid p̄ h̄ laudi dei a p̄te
mei accrescit. Nunquid x̄nī (p̄fitebit tibi) lau-
des vel peccata (puluis) scz corp̄is incinerati
(aut annūciabit veritatē tuā) alijs. q. d. nō. et
ideo meli⁹ est vt remittas mibi culpā meā ad
tuā laudē et gl̄az. deū exaudicū se insinuat. d.
Audiuit dñs et misertus est mei: dñs fa-
ctus est adiutor meus.

Audiuit dñs) p̄f me dep̄cantē (et misert⁹ ē
mei) ne videre corruptōz (dñs sc̄us est adiu-
tor meus) vt etiā gl̄ia immortalitatis indueret
et resurgerē. vñ subiūgit ostēdendo in q̄ sit ad-
iutus puerrens se ad p̄fem et dicens.

Conuertisti planctum meum in gaudi-
um mihi: conscidisti saccū meū: et cir-
cūdedisti me leticia.

Conuertisti planctū meū. i. meorū (in gau-
diū). i. planctū passionis mutasti in gaudiū
resurrectōis (mibi). i. ad vtilitatē mei et meorū.
H̄ ē de morte meā dolētes de resurrectōe gau-
dere fecisti. qz p̄scidisti saccū meū. i. mortali-
tatē carnis q̄ indur⁹ erā in resurrectōe destru-
xisti (et circūdedisti me leticia) qz stola immor-
talitatis me induisti. hoc aut fecisti.

Ut cātet tibi gl̄ia mea et nō p̄pūgar: dñe
deus meus in eternū cōfitebor tibi.

Ut cātet tibi) et laudet te (gl̄ia mea) scz re-
surrectōis. i. vt resurrectio mea sit cā q̄re lau-
deris a me et a meis (et) h̄ iō qz semel passus
(nō p̄pūgar). i. nō moriar vltēr⁹ gō (dñe de⁹
me⁹ in eternū cōfitebor tibi). i. in seclā et sine fi-
ne laudabo te. Vel fidelis p̄fites diuinā cle-
mentia dīc. (Audiuit dñs et misert⁹ ē mei) qz

dum se accusat dñs miseretur (dñs factus est
adiutor me⁹) vt resurgerē a p̄ccō. (Cōuertis-
ti planctū meū) habitū de p̄ccī p̄missione (in
gaudiū mihi) de ei⁹ remissōe et spe venie (cō-
scidisti saccū meū). i. carnē scindi fecisti p̄ ma-
ceratōez (et circūdedisti me leticia). i. gaudio
interiori vt gaudēs agā p̄nāz. (U) t cātet tibi
gl̄ia mea). i. p̄sciētia exultet ad bonorē tuū
et laudet te. Gloria enī n̄ra est testimoniū cō-
sciētie n̄re. (et nō cōpungar) remorsu et p̄scia
p̄ccī. vel nullis penis in futuro pungar. et sic
(dñe deus me⁹ in eternū cōfitebor tibi) et lau-
dabo te qm̄ nihil mihi est ex me s; oīa ex te.

Susceptor oīm clemētissime Dñs
deus ne p̄mittas delectari inimicos n̄ros su-
per nos s; ita nos in virtute tua corrobora:
vt p̄uerso planctu n̄ro in gaudiū sc̄itatis tue
memoriā iugiter excolamus. Per d.

Psalmus de liberatōe a multitudine
et magnitudine tribulationū christi vel
fidelīū ac p̄solatōne et exaltatōe eorū.

p̄s. xxx.

Ps te domine spera

ui nō confundar in eternū: in iusticia
tua libera me. Auctor psalmi. p̄pha
dauid. Titul⁹ h̄ est. In finē p̄ extasi p̄s. dñs.
Iste enī p̄s dirigēs nos in finē. i. christū. est
dauid q̄ h̄ loquit in p̄sona christi vel eccl̄ie et
cuiuslibz fidel̄. habit⁹ p̄ extasi. i. agēs de ex-
cessu mētis q̄ sit vel pauore terrenorū. vel mē-
te rapta ad sup̄na et inferiorū oblita. Hic autē
extasis maxie accipit pauor ppl̄i dei de p̄secu-
tōne oīm gentiū et de defectu fidei p̄ orbē p̄-
turbati. Hic enī hūiliatio christi et scōz mar-
tyrū describit q̄ exaltatōz et dedicatōz dom⁹
dei q̄ sup̄ dictū est meret⁹ qz christus mētis ex-
cessu altitudinē diuini p̄siliū sup̄ salutē gene-
ris hūani ceteris alti⁹ intelligēs volebat p̄i-
us hūiliari postmodū exaltari vt ad modūz
ei⁹ ceteri prius hūiliēti postmodū exaltandi.
Materia: multitudo et magnitudo tribulati-
onū christi et fidelīū ac diuine pietatis auxi-
liū. Intētio: inducere fideles vt in tribulatōe
de misericōdia dei cōfident et nō de se presumāt.
S̄nia in generali p̄pha in isto psalmo in p̄so-
na christi vel cuiuslibz fidel̄ tribulati in ten-
tationibz demonis vel maligni hoīs cōstituti
postulat liberari. S̄nia in sp̄ali incipit ex-
go in p̄sona christi ad p̄fēz. d. (In te dñe) p̄f
(speraui) fm̄ q̄ hō (nō cōfundar in eternū). i.
nūq̄z p̄fundar dū mihi bñti silitudinē car-
nis p̄ccī insultat vt hōi ceteris silit (in iusticia
tua) mihi a te collata (libera me) innocentem

de morte ne in ea remaneam. Et

Inclina ad me aurem tuam: accelera vt eruas me.

Inclina ad me aurē tuā scz miscōie. i. sublimitas tua hūilitati mee p̄descēdat. et (accellera). i. festina (vt eruas me) a morte. i. fac me cito resurgere: nō differas vsq; in cōem resur rectōz ne decidat spes credētiū. qđ vt sit.

Esto mihi in deū p̄tectorē et in domum refugij: vt saluū me facias.

Esto mihi in deū p̄tectorē p̄tra iacula et impedimēta inimici. i. esto tātus p̄tector z defensor quantū decet esse deū (et in domū refugij) vt in te sim tut⁹ (vt saluū me facias) resuscitādo. i. esto mihi q̄si domus ad quā refugiens saluus fiam. non aliū quero

Qm̄ fortitudo mea et refugij meum est: et propter nomē tuū deduces me et enutries me.

Qm̄ fortitudo mea ad tolerādas p̄secutiones (et refugij meū) ad eas totaliter euadēdas (es tu) nō ali⁹. (et) iō. (p̄pter nomē tuū) in notescēdū z gl̄ificandū (deduces me) ad oēs gentes (et enutries me). i. aggregando mihi sanctos et membra adimplebis corpus meū nondum perfectum.

Educes me de laqueo hoc quē absconderunt mihi: qm̄ tu es p̄tector meus.

Educes me de laq̄o h̄ quē absconderūt mihi. i. liberabis me de morte quā mihi latēter q̄si nescienti parasse se putauerūt vt frustrata sint eoz p̄silia (qm̄ tu es p̄tector me⁹) q̄ p̄tegente nullus p̄r laq̄us vel aduersitas p̄ualesceat vnde iam in passione clamo

In manus tuas cōmendo sp̄m meum: redemisti me dñe deus veritatis.

In man⁹ tuas p̄mendo sp̄m meū. i. inter man⁹ potētie z miscōie tue vt potētia p̄tegat miscōia eruat z redimat (redemisti me) a morte. i. liberasti me tanq̄ me redemisses (dñe deus veritatis) implēs qđ p̄mittis. redēpta est aīa christi z alioz p̄ suā p̄fectā obedientiam. P̄nt etiā p̄dicta accipi in p̄sona eccl̄ie vel cuiuslibet fidelis ita dicentis (In te) solo nō in me o (dñe speravi) et fiduciā posui et iō. (non p̄fundar in eternū) et finalit̄ licz forte ad tps. Ideo dicit in eternū qz est p̄fusio t̄p̄alis q̄ est salubris vt p̄fundū de peccō ad p̄nāz. h̄ac nō formidet christian⁹ qz si h̄ac nō habuerit habebit eternā (in iusticia tua) et nō mea q̄ nulla est (libera me) ab eterna p̄fusiōe. qz ad iusticiā tuā p̄tinet sperantes in te liberare (Inclina

ad me aurē tuā) oīes meā attendendo et me humilē exaudiendo (accelera vt eruas me) a malis ne deficiā in tentatōib; z tribulatōib;. (Esto mihi in deū p̄tectorē) defendendo me ab inimicis ne me ledāt (et in domū refugij) suscipiendo me fugientē ad te a p̄sequētib; ne me rapiāt. ita (vt saluū me facias) et liberū et hic et in eternū. (Qm̄ fortitudo mea) q̄ inimicis resistā (et refugij meū) in q̄ securus p̄maneam et quiescā (es tu) nō ali⁹ (et p̄pter nomē tuū) gl̄ificandū nō p̄pter meritū meū (deduces me) p̄ viā mandatorū tuoz ne aberrē a te. (et enutries me) p̄abulo v̄bi tui et eucharistie sacramēto ne in viā deficiā. (Educes me de laq̄o hoc quē absconderūt mihi). i. de insidijs q̄s occulte tendūt mihi diabolus et sui (qm̄ tu es p̄tector meus) et nō p̄r illaqueari q̄ talē habet p̄tectorē. Et iō. (In manus tuas) scz potētie et miscōie (cōmendo sp̄m meū) vt eo egrediēte de corpore cito suscipias ip̄m. hoc exemplū accepit eccl̄ia a christo. h̄ et scī orant qm̄ exēit de corpore. h̄ac vocē debet quilibet fidelis emittere. (redemisti me dñe) morte z sanguine tuo sicut p̄misisti. (deus veritatis) nō fallēs in p̄missis. Et qz es deus veritatis

Qdisti obseruātes vanitates: supuacue

Qdisti (et reprobasti) obseruātes et amantes (vanitates) mūdi z sperātes in falsa beatitudine huius seculi scz in diuitijs. vel delitijs. vel in honore. vel in sublimitate. vel in amicis carnalib; que oīa vana sunt qz aut deserunt aut deserunt. et sic terrenis inherentes vt celestij obliuiscant. et hoc (supuacue) id ē inaniter et infructuose. Non tm̄ vacue sz supuacue hec obseruant qz nō tm̄ ip̄a destruntur sz etiā vita hoīs p̄pter quā perunt.

Ego aut in dño speravi: exultabo et letabor in misericordia tua.

Ego aut in dño qui nō est vanitas sz veritas z vita (speravi) et p̄fidentiam posui: nō in me vl̄ in vanitate. et ideo (exultabo) foris corpore (et letabor) in ius sp̄i nō in mea iusticia: sz (in miscōia tua) me liberante ab angustia q̄ mihi vt in te sperare donauit et me nō fallit. Et merito exultabo et letabor

Qm̄ respexisti humilitatē meā: saluasti de necessitatib; aīam meam:

Qm̄ respexisti oculo miscōie (hūilitatem meā). i. misertus es mee fragilitatis z afflictionis scz p̄uidendo mihi de remedio ne a p̄sequētib; superer. respiciendo aut hūilitatem meā (salua de necessitatib; aīaz meā). i. de malis p̄suetudinib; et corporalib; miserijs q̄s in

bac vita patitur anima ex infirmitate carnis
ut me non opprimerent.

Nec conclusisti me in manibus inimici: sta-
tuisi in loco spaciofo pedes meos.

Nec conclusisti me). i. concludi pmisisti (in
manibus inimici) visibilis vel inuisibilis ut
mibi finaliter dñaretur et nō respirare in li-
bertate (statuisti). i. firmiter collocasti (in loco
spaciofo) scz charitatis (pedes meos). i. affe-
ctōes meas: me de angustijs timoris in liber-
tate ⁊ viā latā charitatis deducendo. ōdicta
pnt dici ex psona christi ⁊ mēbroz. S; quia
caro est infirma ⁊ vrgēt mala subdit ex ipoz
membroz psona.

Miserere mei dñe qm̃ tribulor: cōturba-
tus est in ira oculus meus: anima mea
et venter meus.

Miserere mei dñe) et necesse est (qm̃ tribu-
lor) pondere maloz pñtū et timore futuroz
imminentū adeo qd cōturbatus est in ira). i.
ppter irā ⁊ furore psequentiū scz demonis vel
maligni hoīs ptra me excitata (oculus me⁹)
interior scz rōis (aīa mea). i. affectus sensuali-
tatis (et venter meus). i. naturalis appetit⁹ car-
nis. Et hīc est tribulatio et metus

Qm̃ defecit in dolore vita mea: et anni
mei in gemitibus.

Qm̃ defecit). i. ad defectōez appropinquit
(in dolore). i. ex doloribus et angustijs (vita
mea) p̃p̃alis (et anni mei). i. tpa qd h̃ diuiti⁹ ago
sunt (in gemitibus) nō in claris vocibz ppter tri-
bulatōis pond⁹. Totū enī spaciū pñtis vite
scis dolor est ⁊ gemit⁹ ⁊ multas cās doloris
et gemitus habet vita ista mortalis. Et

Infirmata est in paup̃tate virtus mea:
et ossa mea cōturbata sunt.

Infirmata). i. debilitata (est in paup̃tate)
id ē in p̃sideratōe mee paup̃tatis ⁊ defect⁹ bo-
norū (virtus mea) scz animi. i. vigor ⁊ p̃fidētia
et ossa mea p̃turbata sunt). i. firmitas ⁊ forti-
tudo corp̃is mei debilitata est. Per h̃ oñdit qd
nec in aīa nec in corpe vlla p̃t esse hoīs p̃sum-
ptio qz hūana fragilitas nībil boni bz ex se.
Deinde p̃t esse vox christi et fidelis

Sup oēs inimicos meos fact⁹ sum ob-
probrium vicinis meis valde: et timor
notis meis.

Sup oēs inimicos meos). i. plusqz inimi-
ci mei qd sunt oēs inīq (fact⁹ sum obprobriū
vicinis meis valde) qd iam fidei mee p̃rimi et
credere volētes deterriti sunt. i. maiori obpro-
brio habuit sum qz illi qd p̃ sceleribz suis erāt

digni obprobrio et tormento corūqz obpro-
briū sup̃ (et timor notis meis) et familiaribz
qd timore incussi exēplo horribilis tribula-
tōis mee ne malū eneniret eis ppter me.

Qui videbāt me foras fugerūt a me: ob-
liuioni datus sum tanqz mortu⁹ a corde

Qui videbāt me foras) patientē nō intelli-
gētes interiorē sp̃e meā patior (fugerūt a me)
et me reliquerūt ne ex mea societate pati ba-
berent (obliuioni datus sum) ab illis. (tanqz
mortuus) sum (a corde) ipoz. q. d. excidi a cor-
de et mēte seu recordatōe eoz sicut mortuus
excidit a corde p̃ obliuionē: cui⁹ memoria cū
corpe sepelitur. vnde puerbialiter dicitur: qd
mortuus nō habet amicum. Et

Fact⁹ sum tanqz vas p̃ditū: qm̃ audiui vi-
tupatōz multoz p̃moratū in circūitu.

Fact⁹ sum). i. reputat⁹ a malis (tanqz vas
p̃ditū) et p̃fractū vel destructū qd nulli vtili-
tati vel vīuie est aptū. i. visus sum pisse et pu-
tabar abijciendus tanqz inutilis nullū dño fa-
ciens lucrū vel fractū. h̃ aut̃ iō dico (qm̃ au-
diui) et nī tacui (vitupatōz multoz p̃moran-
tū in circūitu) et circūquaqz qd mihi miseriaz
meā obijciūt in obprobriū et me vitupant si-
cut canes mordent canē p̃cussū.

In eo dum puenirēt fil⁹ aduersum me:
accipe aīam meam p̃siliati sunt.

In eo) scz p̃uentū (dū puenirēt fil⁹ aduersus
me) oēs nō pauci ut me expugnarent (accipe
aīam meam). i. facere ut eis p̃sentiret (p̃siliati
sunt) et cogitauerūt. q. d. in illo p̃uentu nībil
aliud p̃siliati sunt nisi vt aīaz meā p̃derēt. h̃
p̃ba nos docēt p̃emptū mūdi ⁊ mortis hūi-
litate et patientiā et vt in deo habeam⁹ spem
n̄fam. vnde et subditur

Ego aut̃ in te speraui dñe: dixi deus me-
us es tu: in manibus tuis sortes mee.

Ego aut̃) inter h̃ obprobria (in te speraui
dñe) nō de me p̃sumpsi vl̃ q̃cūqz hoīs. Nībil
salubrius nībil securius qz sperare in deo qz
in hoc nemo fallit: spes aut̃ in alijs sepe fru-
strat̃: et (dixi dño) verbo oris ⁊ cordis (deus
me⁹). i. saluator me⁹ qz saluū me facies (es tu)
nō ali⁹ (in manibus tuis). i. in p̃tate ⁊ dispositi-
one tua sunt (sortes mee). i. gratuita mea ele-
ctio vel tpa mea. i. decursus vite mee. Et iō

Eripe me de manu inimicorū meorū: et a
p̃sequentibz me.

Eripe me de manu). i. de p̃tate inimicorū
meorū visibilū ⁊ inuisibilū qd me odiūt et a
p̃sequētibz me visibilē ⁊ inuisibiliter qd mihi
mala inferunt ne mihi p̃ualeant et de meo

Interitu gaudeat qz totū me in te cōieci. Da
pime illi psecutores z obprobriū christo z ec-
clesie inferūt q cum christiani sint bñ viuere
nolūt. Inter quos qñ gemēs ait
**Illustra faciē tuā sup seruū tuū: saluū
me fac in miscōia tua: dñe nō confundar
qm̄ inuocaui te.**

Illustra faciē tuā sup seruū tuū .i. manife-
stam fac beniuolentiā tuā sup me tua grā me
psolando z saluādo vt notū fiat mibi z alijs
q facies tua sup me intēdat et q mibi sis pla-
catus. (saluū me fac i miscōia tua) nō in me-
is meritis vl iusticia (dñe nō pfundar) et eru-
bescā vnqz frustrata spe mea (qm̄ inuocaui te)
nō aliū .i. intra me vocaui deuote orando res-
cte viuēdo. Sz ex opposito potius
**Erulescant impij et deducant in infer-
num: muta fiant labia dolosa.**

Erulescāt vt pfundant (impij) scz infide-
les z falsi christiani q idola inuocāt z vanita-
tes obseruāt qd tūc erit qñ a dño audient ne-
scio vos: et ite maledicti in ignē eternū. (et de-
ducant in infernū) tanqz ad locū sibi depu-
tatū. et tūc (muta fiant) a laude dei ab excusati-
one sui ab accusatōe aliorz (labia dolosa) scz
maligna z falsum fingētia q hic garrula sunt
dum iudiciū nō timent.

**Que loquuntur aduersus iustū iniquita-
tem: in supbia et in abusione.**

Que scz labia (loquunt) nūc iniquitatem
aduersus iustū scz cōtra christū et suos. et h
(in supbia) scz cordis (et in abusione) scz opis.
Id ē puerlo vsu bñficiorz dei nō existentes de
eis grati. pter vsum enī q solēt hoies esse gra-
ti de bñficijs spī fecerūt. Quotidie modo cla-
māt et garrūt mali ptra christū z suos sz tūc
efficient mūti qñ scōz apparebit gloriā z eis
iminebūt tormēta. Quo ptra de scōz felicitā-
te admirās ppha vl qlibet fidel exclamat. d.

**Q magna multitudo dulcedinis tue do-
mine: quā abscondisti timentibz te.**

Quam magna) .i. valde magna est (multi-
tudo dulcedinis tue dñe) q tantā bñtudinez
et gloriā scis tuis pparasti q nec dici pōt nec
cogitari (quā abscondisti) .i. occultasti nūc ad-
tēs (timentibz te) vt ardētius desiderēt et ne ac-
cepta securitate a via iusticie excedāt. vel (ab-
scōdisti) .i. seruasti in futura bñtudine (timēti-
bus te) vt solis illis reddas tpe oportuno.
hāc autē dulcedinē incipit deus dare fidelibz
in hac vita in spe sed pficit in alia exhibendo
in specie. vnde subditur

Perfecisti eis qui sperant in te: in cōspe-

ctu filiorum hominum.

Perfecisti .i. pfectā fecisti et pficies nō sub-
trahēs hāc bñtudine qz psummata spe retriz-
bues sperata in specie (eis q) in h scō nō tm̄
timēt sz et sperāt in te) et vsqz in finē expectāt
(in p̄spectu filiorz hoim) .i. q ita sperāt vt in
p̄spectu hoim de sua spe z fide nō erubescāt:
sz corā hoibz p̄sint. obprobriaqz et afflictio-
nes p̄stāter sustinētes z nec ore nec factis chri-
stum negantes ostendūt se sperare in dño.

**Abcondes eos in abscondito faciei tue:
a conturbatōne hominum.**

Abcondes eos ne videant ab impijs (in
abscondito faciei tue) .i. in secreto noticie tue et
p̄templatōis diuine seu facialis visionis tue
impijs abscondite scz vt te videāt p̄ specie quā
modo lateat (a p̄turbatōe hoim) dñi mali tur-
babunt dānati vel vt nulla hūana malitia
eos iam valeat p̄turbare. In p̄nti etiā tribus
lati et obprobrijs hoim vexati mēte intrātes
ad vulnū dei et in amore eius q̄lescētes a p̄tur-
batōe recreant. In futuro ergo abscondes et
hic interim dum pegrinantur

**Proteges eos in tabernaculo tuo: a cō-
tradictione linguarum.**

Proteges eos ne noceant (in tabernacu-
lo tuo) scz in p̄nti ecclia in q tibi militāt (a con-
tradictōe) et strepitu (linguarz) malarum scz
scismaticū z heresuz q p̄tradiciūt doctrīne chri-
stiane ne tales lingue p̄tradiciētes veritati va-
leāt eos sibi incorpare Ideo ad tabernaculū
dei tu curre. eccliaz catholicā tene. a regula ve-
ritatis noli discedere. Deinde plenitudinem
beneficiorz in laudē concludit et p̄ tantis be-
nificijs deum laudat. d.

**Bñdictus dñs: qm̄ mirificauit miser-
cordiam suā mibi in ciuitate munita.**

Bñdictus sit (dñs) .i. laudatus (qm̄ miri-
ficauit) .i. mirificā z mirabilē fecit z ostēdit (mi-
sericordiā suā mibi) .i. inter aduersitates z p̄se-
cutōnes acerrimas me p̄tendendo (in ciuitate
munita) scz in ecclia munimēto fidei solidata
et ptra oēm impugnatōz aduersarioz vndi-
qz p̄ fidē munita. Que dicit ciuitas qz mul-
ti sub vna lege diuina piūgunē et munita p̄-
pter virtutes multas et diuersa dona sancti
spiritus quibz muniuntur.

**Ego autē dixi in excessu mentis mee: pie-
ctus sum a facie oculorum tuor.**

Ego autē nihilomin⁹ tribulatōes z miseri-
as hñs (dixi in excessu) vel extrasi (mētis mee)
id ē in pauore meo. q pauor dicit excessus qz
a rōne excessu timēdo. Excessus enī mentis

dicitur siue qñ homo ad p̄templatōz et reuelationem diuinorū rapitur: siue qñ aliquis p̄ tristitia et pauore se ip̄m excedit nec apud se remanet. (piectus sum a facie oculorū tuorum). i. derelictus sum a te. Si enī me respiceres nō ita pati sineres: si in facie tua essem nō ita timerem. Et qz trepidans clamaui.

Ideo exaudisti vocem orationis mee: dum clamarem ad te.

Ideo exaudisti vocē orōis mee tribulatōz mitigando et p̄solationē maximā p̄ tribulatione modica reddendo. et hoc fecisti indilate scz (dum clamare ad te) toto cordis affectu te inuocando. Clamor ad deū nō est voce sz corde. multi silentes labijs corde clamarunt: multi ore strepentes corde auerso nihil impetrare potuerūt. Si ergo clamas clama intus vbi audit deus. p̄ his ḡp̄dictis.

Diligite dñm omnes sancti eius: qm̄ veritatem requirit dñs: et retribuet habundanter facientibz sup̄biam.

Diligite dñm) auctore tantī bñficii o vos soēs sancti eius quoz est diligere deum nō mundūz neqz ea que in mundo sunt. q. d. in tanta spe positi seruīte dño in dilectione ita qz nō recedatis ab eius amore positi in tribulatione (qm̄ veritatez requirit) in futuro (dñs) verax. diligentes se p̄ penis et laboribz remunerando (et retribuet) scz debita penā (habundanter) nō modice (facientibz sup̄biāz) scz eū p̄temnentes et cōtra iussū eius facientes debite puniendo. Interim ergo

Viriliter agite et confortetur cor vestrū omnes qui speratis in dño.

Viriliter agite) in bonis inceptis p̄ficiendo et p̄seuerando ne sit ociosa dilectio sz indefinenter et sine defectu bonūz opetur. (et si grātia occurrant) cōfortetur cor v̄rū) scz tribulationes sufferendo aduersarijs malis resistendo et mortem nō timendo. q. d. si in corpore est infirmitas vel lassitudo: sit in corde ad toleranda mala mundi: patientie fortitudo. Vel (Viriliter agite) in p̄speritate que dissoluit. (et cōfortetur cor v̄rū) in aduersitate que affligit (oēs qui speratis in dño) brauiū eterne remunerationis expectātes ab eo. **Nō**

Immensam multitudinē dulcedinis tue p̄ssime dñe suppliciter exoramus vt dum veritatem tuā requirimus tumore execrabilem sup̄bie conteramus. Per. d.

Psalmus p̄nialis vbi p̄pheta ostendit hominem non meritis p̄p̄is sed gratia dei posse saluari si admissa nō neglexerit

confiteri.

ps. xxi.

Beati quoz remis-

se sunt iniquitates: et quoz tecta sunt peccata.

Auctor psalmi p̄pheta dauid. Titulus talis est. Intellectus dauid. i. penitentis qz hic dicitur quid intelligere debeas si vere penites. scilicet vt te peccatore esse intelligas et nō posse saluari aliquē nisi p̄ peccatorū remissionem quā p̄cedere oportet bñm̄le p̄fessionem et si ceperis facere bonū nō tibi sed gr̄e dei deputandūz. **Bateria:** peccatorū recognitio et accusatio. **Intentio:** monere homines ad p̄fessionem et p̄niam. **Sñia** in generali: p̄pheta in isto psalmo in p̄sona vere penitentis primo gr̄as agit deo de peccati dimissione: p̄sequenter agit de peccati recognitōe ac cōfessione ac p̄nā seu satisfactōe. Quia enī supra narravit de infelicitate et miseria impiorū ac de felicitate et gloria iustorū qz vterqz retribuet dñs p̄m̄ opa eorū. ideo nunc monet vt peccatores nos agnoscamus et p̄niam agamus q̄tenus felices et beati esse possimus. **Sñia** in speciali. **Gr̄am** itaqz p̄pheta cōmendans initium boni p̄ indulgentiāz dei ostendit esse. d. (Beati) scz sunt illi in spe et gr̄a sed beatificandi in re et gloria (quoz remisse sunt iniquitates) per lauacrū regeneratōis scz p̄ baptisimū (et quoz tecta) et coop̄ta (sunt) p̄ p̄niam et emendationem (peccata) que post baptisimū cōmiserunt ne in iudicio reuelent̄. Vel (Beati qz remisse sunt iniquitates) quantū ad culpam. (et quoz tecta) et abscondita (sunt peccata) scz ip̄i deo quantū ad penā eternam vt nō videant ea deus ad puniendū vlt̄ius. Videre enī dei peccata est punire ea.

Beatus vir cui nō imputauit dñs peccatum: nec est in spū eius dolus.

Beatus vir) strenuus et ideo vnus qz rarus (cui nō imputauit dñs peccatū). i. quē reū peccati nō indicat qz animi virtute fultus se ab omni peccato criminali custodiuit (nec est in spū eius dolus) dñ in hoc se nō iustificat sz peccatorem p̄fetur et se ip̄m accusat. Vel (Beatus vir cui nō imputauit dñs peccatū) siue ad culpā siue ad penāz. qz (nec est in spū eius dolus) vere enī penitet mente et se accusat ore et corde tenet qd ore fatetur. Vel (Bñ qz remisse sunt iniquitates) p̄ cordis p̄ritōez (et qz tecta sunt peccata) p̄ oris p̄fessionē (Beatus vir cui nō imputauit dñs peccatū) p̄ opis satisfactōz (nec est in spū eius dolus). i. nihil dolose aut fraudulenter agit vel in p̄terendo vel in

confitendo vel in satisfaciendo. Sed
Quia tacui inueterauerunt ossa mea: dum
clamarem tota die.

Quia olim (tacui) confessione peccati: scelus
meum abscondendo (inueterauerunt ossa mea)
id est sumptis sunt virtutes anime mee quam qui
malum quod gessit non aperit eas etiam quas habet
virtutes perdit. unde tota virtus mea et interior
fortitudo defecit et mole viciozū grauata in
vetustate sua remansit quia confitendo non ama-
ui nouitatem. (dum clamare tota die). id est conti-
nue peccatum defendendo: aut de iusticia et me-
ritis me iactando: vel ex anxietate et timore
diuine vindicte et punitionis ad dominum orando.
Et quia tacuit vindicantem domini manu sensit. d.
Quia die ac nocte grauata est super me
manus tua: conuersus sum in erumna
mea dum configitur spina.

Quia die ac nocte). id est assidue (grauata est su-
per me manus tua). id est patiens vindicte: vltimam
tribulationes mihi immittendo ad humili-
andum me superbus. Quia confessione peccati no-
luit humiliari humiliatus est pondere manus
dei. Et ideo subdit: conuersus sum in erumna
mea). id est in consideratione mee miserie quia in assidue
tribulatione flagellozū tuozū cognoui me
miserum. (dum configitur spina) mihi. scilicet acu-
leus et stimulus conscientie peccatricis. id est dum
puncta est conscientia. Stultus in culpa red-
ditur sapiens in pena. unde prius ait
Delictum meum cognitum tibi feci: et iniusti-
ciam meam non abscondi.

Delictum meum). scilicet quod facienda dimisi (co-
gnitum tibi feci) pereram confessionem (et iniusti-
ciam meam) scilicet quod non facienda feci (non abscon-
di) a te. id est non operui sed apui ut tu operires de-
teri ut tu tegeres. Peccatum quidem abscondit
omino tacendo in pre excusando. verbis falsis
tegeto. At autem dicit Ildorus. Seruo
dei tanta debet esse peccati recordatio ut ea que
gessit semper lachrymans confiteatur. Pia itaque
domini dispensatio factum est ut quod pena peccati
extitit hoc ipsum virtutis occasio fuerit. Unde
et subiungit

Dixi confitebor aduersus me iniusticiam me-
am domino: et tu remisisti impietatem peccati mei

Dixi) enim prius in corde ubi deus videt. id est
deliberaui apud me et firmiter proposui hoc scilicet
quod ego (confitebor) simul corde et ore (aduer-
sus me). id est non deo. non diabolo. non nature. non
fato. non fortune sed mihi ascribendo et in me
referendo. meque ipsum et non alium accusando.
(iniusticiam meam domino). id est ad honorem domini coram

64
eius vicario. (et tu remisisti) absque mora per
gratiam tuam (impietatem peccati mei) quantum
ad culpam. Cum agimus malum peccatum quidem
est: cum autem id ipsum deo abscondere volumus
iam non solum peccatum est sed etiam impietas pec-
cati. unde non solum ei deus quod male gessit sed
etiam quod impie absconderat dimisit. Et vi-
de quod velociter sit dei misericordia erga peccatorem: non
dum confitetur ut audiat homo sed confiteri pro-
mittit quod audit deus et votum per confessionem res-
putans dimittit. Magna pietas ut ad solam
pmissionem dimiserit. votum enim per operationem iu-
dicatur. Postea tamen si fieri potest facienda est mi-
nistris ecclesie confessio alioquin non posset con-
tritio: quia nisi confiteretur ex sua inobedientia
damnaretur.

Pro hac orabit ad te omnis sanctus: in
tempore opportuno.

Pro hac) scilicet remissione facienda. Vel (pro
hac) impietate remittenda (orabit ad te) o de-
us (omnis sanctus) quia nullus est sine peccato
etiam sanctus (in tempore opportuno). id est in hac vita
in qua licet conuerti. Tempus opportunum est
tempus merendi scilicet tempus gratie quod est totum tempus
prius quo semper est orandum. Inter tempus meren-
di est optimum et precipuum tempus sanitatis. Sed
tempus perdimus tripliciter. vel violentis et
importunis negociis. vel voluptuosis opi-
bus. vel desidiosis negligentis. per ista eripi-
untur nobis tempora. Et licet sit modo tem-
pus opportunum

Verumtamen in diluuium aquarum multarum
ad eum non approximabunt.

Verumtamen) o illi qui sunt (in diluuium aquarum
multarum). id est in concupiscentiis carnalibus (ad
eum) scilicet dei (non approximabunt) saluandi scilicet
sed elongabunt. Vel (Verumtamen) si sic fecerit ora-
do (in diluuium) et inundatione aquarum multarum
(et tentationum vehementium superuenientium). id est licet habundauerint tentationes tanquam in-
undationes aquarum multarum ipse tamen tentationes
(ad eum) scilicet sanctum sic orantem (non approxima-
bunt) ut eum superent et in peccatum reciduiare fa-
ciant quia conuertet se ad dominum et orabit. d.
Quia peccata remisisti in hoc diluuium quod
vndique perstrepat

Tu es refugium meum a tribulatione que
circumdedit me: exultatio mea erue me
a circumdantibus me.

Tu solus (es refugium meum) non mea vis vel
alius dominus (a tribulatione) huius seculi vel ten-
tatione viciozū et diaboli (que circumdedit me)
et impugnat in isto diluuium ex omni parte

volens me subvertere. qz a dextris sunt pspicienda: a sinistris aduersa. an vana gloria. retro delectabilis peccatorum memoria. super diabolus: infra carnis tyrannus. extra mundus: intra cogitatio: nunc tumultus. et tu es (exultatio mea) qz de te et in te gaudeo. et si gemo adhuc in re: gaudeo tamen in spe. et ideo (serue me) quia adhuc sum in malis. (a circumstantibus me) scilicet inimicis et vicinis mihi insidiantibus. Et responderet dominus penitenti

Intellectum tibi dabo et instruam te: in via hac quam gradieris firmabo super te oculos meos.

Intellectum tibi dabo ut scilicet te cognoscas et scilicet ad deum in spe gaudeas (et instruam te armis iusticie. scientie. bonis moribus et prout ad pressequendum bonum et fugiendum malum ne aberres (in via hac) scilicet virtutum (quam gradieris) et ambulationis (firmabo super te oculos meos) perfectum tuum per viam virtutum misericorditer attendendo et te in eodem itinere ne quis tibi noceat et visus in fine per seuerius diligenter custodiendo. Accepto ergo intellectu conuertit se penitens ad alios. dicens. quia dominus mihi ita fecit ergo o vos consortes mei quos inuito

Nolite fieri sicut equus et mulus: quibus non est intellectus.

Nolite fieri sicut equus et mulus (sequentes sensum et bestiale appetitum (quibus non est intellectus) et ratio ad hominum appetitum refrenandum Equus superbos significat et lubricos carnis voluptatibus seruientes. Mulus pigros et infelices nullum sicut fructum facientes qui dum solis terrenis inheret intellectum de celestibus non habent. vel quod si ne discretio equus sessor et mulus non accipit et ita neutri est intellectus: vel illi sessoris vel huic oneris prohibet hostes a diabolo insidari et vicinis onerari. Deum pervertit se penitens ad deum. d. Quod si noluit acquiescere o deus fac eis quod fecisti mihi scilicet

In chamo et freno maxillas eorum constringe: qui non approximant ad te.

In chamo et freno. id est in maiori et minori tribulatione (maxillas eorum). id est ora iactantia et superba eorum qui se de suis viribus et meritis iactant et peccata tacet (constringe). id est coartat et reprimet. (qui non approximant ad te) humiliando se scilicet per superbiam elongant a te. id est eos qui erecta ceruice sunt sicut equus et mulus indomitus et nolunt tibi obedire penis et laboribus affligi ita quod pena et veritate dante eis intellectum obediunt tibi ad nutum sicut animalia donec viam teneant frena patiuntur et flagella. Nec mirum si adhibito talibus freno flagella etiam adhibentur. quia

Multa flagella peccatoris: sperantem autem in domino misericordia circumdabit.

Multa etiam cum freno sunt (flagella peccatoris) quibus a deo flagellantur: siue in presenti siue in futuro ideoque cessat a peccato. Post frenum adduntur flagella ad domandum hic: cui in domino mitto et hic quoniam vaga datur licentia et in futuro multa flagella. (sperantes autem in domino) sperantem et debitam et agentem de peccatis penitentiam (misericordia circumdabit) vndeque eum protegendo ne sit locus hosti. Quod primo circumdat tribulationem postea circumdat misericordiam quam misericordiam dabit qui propter peccata nostra iuste tribulari nos voluit. Ideo admonendo subiungit. et

Letamini in domino et exultate iusti: et gloriamini omnes recti corde.

Letamini interiorius corde (in domino) non in vobis non in mundo (et exultate) exterius in corpore non mundi amatores non peccatores: scilicet iusti non meritis vestris sed gratia dei iustificati (et gloriamini) etiam in tribulationibus et gloria seu testimonio bone conscientie. (omnes recti corde) habentes voluntatem per formam et subditam voluntati diuine. Recti corde sunt: quibus omnia iudicia dei placent: et se de peccatis suis accusant. deum siue in prosperis siue in aduersis semper laudant: deo non resistunt et cor suum secundum voluntatem dei dirigunt quam sue preponunt. ut et christus docuit. d. Non quod ego volo sed quod tu.

Sancte domine qui remisisti de peccatis licis beatitudinem te confessoris attribuis exaudi vota penitentis familie et confractio peccati aculeo: spirituali nos exultatione perfunde. per deum.

Exhortatio et inuitatio iustorum ad dei laudem propter ipsius summam fidelitatem. potentiam. sapientiam et bonitatem.

ps. cxxij.

Exultate iusti in domino

minor: rectos decet laudatio.

Auctor psalmi propheta dauid. Titulus hic est. In finem psalmus dauid. Iste enim psalmus dirigens nos in finem scilicet in christum conuenit dauid prophete vel perfecte anime exhortanti ad laudem dei fideles ad semen dauid pertinentes. Materia: diuine potentie sapientie et bonitatis commendatio Intentio: fideles ad laudem dei nostri inuitare. Sententia in generali: Propheta vel perfecta anima in isto psalmo potentiam et misericordiam dei commendat. agens de operibus creationis et recreationis ut timeatur potentia

45
tia qua creat et ametur misericordia qua re-
creat. Inuitatq; fideles ad dei laudes et pre-
conium: et beatificat digne laudantes et co-
lentes eum. Quia enim in precedenti psal-
mo breuiter psalmista cōcluserat Letamini
in domino et exultate iusti. vult nunc de hoc
negocio principalit̃ agere scilicet ad dei lau-
des inuitare. Quibus autem modis et quibz
de causis laudandus sit per totum corpus
psalmi exponit. Sententia in speciali: osten-
dens ergo propheta qui laudare debeant ius-
tos ad laudem monet. dicens. (Exultate) eri-
am in aduersis o (iusti) impijs enim non est
gaudere dicit dominus. (in domino) non in
vobis. non in seculo. et quia exultare in do-
mino nisi laudando non possumus (rectos)
inquit (debet laudatio). i. laudare deum. Ius-
ti sunt qui per fidem et bonam operationem
domino seruiunt. Recti sunt qui cor suū fm
voluntatem dei dirigunt et in omnibus ac-
semper deo gratias referunt et si eos pertur-
bat humana fragilitas diuina cōsolatur eq̃-
tas. Qui tales sunt: ad exultandū in domi-
no et laudandum eum idonei sunt. Et sub-
iungit quo modo sit laudandus.

**Confitemini domino in cythara: in psal-
terio decem cordarū psallite illi.**

Confitemini domino) cōfessione laudis
(in cythara) seruiendo ei in operibus miseri-
cordie. Cythara enim deorsum aperturā ha-
bet et ex inferiori parte sonat. et scdm Hiero-
nymum habet sex cordas. sed scdm Iudo-
rum. septem. per quam possunt intelligi sex
opera misericordie que in euangelio ponun-
tur vel septem addito eo quod in thobia de
sepultura mortuorū dicitur que maxime de
inferioribus et terrenis sunt. (in psalterio de-
cem cordarū psallite illi.) seruiendo ei in
decem preceptis. Psalterium enim de sursum
habet aperturam et a superiori parte sonat:
et habet decem cordas per qd signatur do-
ctrina celestis que de sursum est et in decem
preceptis breuiter ostensa est

**Cantate ei canticum nouum: bene psal-
lite ei in vociferatione.**

Cantate ei) non tantum lingua sed vita.
(canticum nouum) scilicet canticum gratie
et fidei ac charitatis id est exuite vos vetusta-
tem et induite nouitatem quia nō nisi ad no-
uos per gratiam renouatos pertinet hoc can-
ticum et nouum testamentum (bene psallite
ei) bonis operibus (in vociferatōne) vt in au-
ribus dei sonet. Bene psallit qui bene viuūt.

sed hic ipsa bona vita nostra quandam in au-
ribus dei debet habere spiritalem vocifera-
tionem vt quicquid bene viuendo agimus
toto affectu et deuotione ad laudem dei faci-
amus. Vel in iubilatione. i. in leticia ineffa-
bili vt non possit verbis dici

**Quia rectum est verbum dñi: et omnia
opera eius in fide.**

Quia rectum est verbum domini) quia re-
cte docet. recta iubet. recta predicat. recta pro-
mittit. ad dexteram non declinat neq; ad si-
nistram. recto itinere ad supernam patriam
nos perducit. nec in verbo tantum rectus de-
us est: sed et in operibus suis fidelis existit:
exhibēs homini quod promissit vnde sequi-
tur (et omnia opera eius in fide) id est in fide-
litate sunt et fidelia et nihil verbo promittit
quod in opere non reddit. Vel Quia rectus
est verbum domini) id est promissio eius ve-
ra est in omnibus (et omnia opera eius in fi-
de) id est quecunq; iubet fieri omnia funda-
mentum habent fidem. Ideo etiam est laus-
dandus. quia

**Diligit misericordiam et iudicium: mi-
sericordia dñi plena est terra.**

Diligit misericordiam) quam nunc pre-
rogat in via vocando: peccata donando ius-
tificando et promittendo. (et iudicium) quo
in futuro eriget prerogata et retribuet vni-
cuiq; scdm merita sua. Dilige et tu miseri-
cordiam scilicet miserendo vt misericordiam cō-
sequaris. Ama iudiciū vias tuas subtiliter di-
scutiendo et peccata fletibz ac penitentia pu-
niendo vt quem times iudicem inuenias mi-
sericordem. Et vere misericordiam diligit:
quia (Misericordia domini plena est terra)
vbique enim euangelium predicatur remissio
peccatorum prestatu: salus annunciatu. et
dicit terra quia ibi habundat hominis mise-
ria et superabundat dei misericordia.

**Verbo dñi celi firmati sunt: et spū oris
eius omnis virtus eorum.**

Verbo enim (domini) id est sapientia dei
patris (celi) id est apostoli (firmati sunt) id est
plene instructi sunt cum eo conuersando et
firmati ac solidati in fide verbo exemplo et
dono (et post (spū oris eius) id est filij qui
est os patris (omnis virtus eorum) in doctri-
na et miraculis consistens roborata est qz let
doctrina eorū et miracula a spū sancto data
sunt et firmata qui hic filij esse dicitur ne tm̃
a patre procedere crederetur et hos aposto-
los per omnē terram misit et misericordiam

suam id est remissionem peccatorum predicari
pcepit. Et ipse misericorditer est
Congregans sicut in vtre aquas maris
ponens in thesauris abyssos.

Congregans sicut in vtre vase de corio (aqs
maris). i. seclī tribulatōes qz sicut hō in vtre
aqs stringit et qñ vult spargit sic dñs tribu-
latōes ecclīe. Seuebat tūc mare. i. scilicet flucti-
bus psequentiū qd modo intra suos termi-
nos manet inclusus. Sz q tūc seuebat apte
nūc seuiūt occulte. pensamus igit modo nō
desse deo vñ pferat quo nos emēdet. Ideo
sequit. (ponens in thesauris). i. recondēs in
absconditis et in secreto suo (abyssos). i. repro-
bos et valde malos vt tpe suo pferet vnde bo-
nos erudiat. Ideo

Timeat dñm oīs terra: ab eo aut cōmo-
ueantur oēs inhabitantes orbem.

Timeat et si de misericōdia gaudet (dñm) nō
aliud (oīs terra). i. oīs hō vt desinat peccare:
et si nō amore vl timore. hoc ideo dicit ne qd
audiens aqs clausas vana leticia supbiat. et
pfirmans nos in timore dei subiūgit) ab eo
aut et manu misericōdie eius (pmoueantur) ad
būc timorē et moueant ad ei⁹ impium (oēs
inhabitantes orbem). i. vniuersam eccliam. ab
eo inqz nō terroribz diaboli vel hoīm seu cu-
iusqz creature. si bec seuiūt: deū time nō ista.
tota enī creatura sub illo est quē iuberis time-
re solū nō alterū pter illū. vñ et subdit

Quñ ipse dixit et facta sunt: ipse manda-
uit et creata sunt.

Quñ ipse dixit. i. voluit (et facta sunt) oīa
id est formata de informi materia (ipse mada-
uit). i. verbo suo pcepit (et creata sunt) infor-
mia de nibilo et ita pōt in nibilū redigere. et
pmittit formatōz creatōni qz dignior est for-
matio. Oīa fecit verbo: oīa creauit mandato.
oīa sequūtur eius impium cū iubet mouent
cum iubet quiescūt: et malicia hoīm cupidita-
tem nocendi habere valet: pātē si ille nō
dat nō habet. Non est enī pās nisi a deo. vñ
ipse solus est timendus. Ideo adiungit
Dñs dissipat consilia gentiū: reprobat
autem cogitatōes populorū: et reprobat
consilia principum.

Dñs dissipat ne effectū habeāt (psilia) con-
tra se et suos facta (gentium) eorū destruendo
idolatriā qz putabāt destruere eccliam (repro-
bat aut cogitatōes pporū). i. iudeorū qui non
ei⁹ sz suū querūt regnū. et si enī multa machi-
narētur vt tollerēt nomē christianū de terra:
tūc creuit ecclia. (et reprobat psilia principū)

Id est demoniorū vel tyrannorū. hui⁹ seculi qz
talibz populis querūt dñari. Nō est enī sapi-
entia. nō est prudētia. nō est pñliū ptra dñm.
Ideo nō sunt timendi psecutores sed deus
qui pātē habet sup eos

Consiliū aut dñi in eternū manet: cogita-
tōes cordis ei⁹ in generatōz et generatōz

Consiliū aut dñi de nra vocatōe iustifica-
tōne et gloriificatōe (in eternū manet) qz nullo
dissoluit tpe. et (cogitatōes cordis) et sapien-
tie (eius) sunt (in generatōz et generatōz) qz
nō sunt mobiles et mutabiles sz eterne et ma-
nentes. q. d. dispositōes eius qz ideo dicunt
cordis qz rōnabiliter ordinant in oēm gene-
rationē extendunt qz nō est qz volūtati eius
possit resistere vel ordinatōni eius ptraire. vñ
de eis subditur de eius consilio

Beata gens cuius est dñs deus eius: po-
pulus quē elegit in hereditatē sibi.

Beata est (gens cuius dñs est deus eius) p
verā fidē et debitū cultū. i. qz sibi dñm nō cle-
git nisi deū suū de qz viuūt quē colit. B est pñ-
liū dei vt brā sit gens cui⁹ est dñs volūtate qz
deus est pātē: illū enī solū bñficat qz ei obedi-
uit. nec hoc est a se sz a deo vñ sequit et (ppls)
sz bñs est (quē elegit dñs) electōe pdestina-
tōnis et pparauit (in hereditatē sibi) vt eam
possidendo regat et colat et nō sinat esse incul-
tam et miserā. i. in possessionē ppetuā tanqz be-
reditariā. electi enī sunt hereditas dei et deus
hereditas iporū. Et oñdit quō elegit. d.

De celo respexit dñs: vidit omnes fili-
os hominum.

De celo xāqz de excelso habitaculo sue de
alto diuinitatis sue sue de celsitudine miseri-
cordie sue (respexit dñs) misericorditer et in-
de vidit in imo positos et valde a se remotos
(oēs filios hoīm) pñtinentes ad filiū hoīs vt
omībz misereat qz nunqz respectus eius sine
misericōdia fuit. vidit inqz et misericorditer attē-
dit. vidit qz eorū miserat⁹ est. Et bñ dicit oēs
qz discretor psonaz nō fuit

De pparato habitaculo suo: respexit su-
per oēs qui habitant terram.

De pparato habitaculo suo. i. de diuinitatis
sue secreto vel de habitaculo qd sibi ppara-
uit. i. de angelis. de aplis. de pdicatoribz ve-
ritatis ad pdicandū nobis missis doctrina
et grā spūs sci pparatis ad vocatōz aliorū qz
misertus est oīm (respexit) qui prius se ab eis
auererat (sup oēs qz habitāt terrā) xāqz pegri-
ni in pegrino loco vt pñt illis ad regendum
eos. Et oñdit quid de illis fecit qz ipse est

46
Qui finxit singulatiim corda eorum: qui intelligit oia opa eorum.

Qui finxit. .i. manu gr̃e formauit (singulatiim). i. singularit̃ (corda) ⁊ aīas (eor) singulis singula quedā dona dāns: qz cordibz singulorum ppria dona tribuit et cōformauit et singulos donis gratuitis ornanit. et scit quō quisqz eis viatur vnde sequit̃. (qui intelligit oia opa eorum). i. secretius et interiorius videt. Non enī solum videt opa que fiunt sed etiaꝫ intelligit et subtiliter attendit q̃nter. qua voluntate. qua intentione et quo fine fiant. Nec solum spūalia dona sunt a deo sed etiaꝫ corporalīa ab eo esse declarat ne q̃s ea sibi ascribat. quia

Non saluatur rex per multam virtuteꝝ et gigas non saluabitur in multitudine virtutis sue.

Nō saluatur corpali salute (rex) licet multitudine exercitus potentissimus (p multam virtutem). i. potentia suam: vt patuit in pharaone et gigas) licet corpe fortissimus (non saluabitur in multitudine virtutis). i. fortitudinis (sue) vt patuit in golia: nisi cum hoc habeant dei auxiliū et p̃tectōnem. Quis resse potentior: quis gigante fortior? Cum ergo isti in se suaqz potentia et fortitudine cōfidentes nō saluentur: nemo nisi dei misericordiam querat ad salutē. Et nō tm̃ in potentia vel viribz nō est salus sed etiam

Fallax equus ad salutē: in habundantia aut virtutis sue nō saluabitur.

Fallax est (equus ad salutē) sessorum suoz velocitate saluare nō valens (in habundantia aut virtutis) et fortitudinis (sue) scz equi (nō saluabitur) scz ascensor in eo confidens. sic bñana et mundana felicitas que subleuat hominem sicut equus suū sessorum: fallax est ad salutem quā videtur quideꝫ p̃mittere sed nō potest donare. Et quantūcūqz sit magna felicitas etiā tm̃ fallax est qz in habundanti virtute bonoz et diuitiaz nō saluatur possessor eius. q. d. non speres in potentia tpali non in fortitudine corpali non in diuitijs et felicitate seculi que innotatur p regem gigantem et equum. **Difficile etiā** (rex) qui carnē suā regit nō saluatur p multam virtutem suam) si in ea confidit imputans sibi nō deo (et gigas) qui est rege fortior qui cōtra diabolum et suam p̃cupiscentiā militat nō saluabitur in multitudine virtutis sue) si superba cōtra deum se extollat (et equus). i. superba opinio quā ascendit existimans se sua virtute saluā-

dum (fallax est ad salutem) Nam huius optionis infessor (nō saluabitur in habundantia virtutis sue). i. quantūcūqz p̃fectus sit. vnde ergo est salus

Ecce oculi dñi sup metuentes eum: et in eis qui sperant sup misericordia eius.

Ecce. .i. in manifesto habetur saluatio. qz (oculi dñi). i. misericordie ipsius respectus sunt (super metuentes eum) timore scō qui eius amore timent peccare nō sup p̃sumentes de se (et in eis qui sperant) nō in viribz suis vel meritis sed (sup misericordia eius) expectantes eam p̃ spem firmam nō in eis qui desperant. Time re dñm et sperare semp sunt coniuncta. Timor enī sine spe: desperatio est. Spes sine timore: presumptio. Non ergo deus psonam hoīs accipit sed tm̃ metuentes se et sperantes in se misericorditer respicit. Ad hoc

Et eruat a morte animas eorum: et aliat eos in fame.

Utrandem (eruat a morte) et damnatione perpetua (animas eorum) dāns eis vitam eternam (et) hic interim (aliat). i. nutriat (eos in fame) iusticie existentes. Hec sunt duo vota fidelis vt in iudicio eripiat a morte eterna: et hic spūalibus alatur vbi est bonoz indigentia. Tempus famis modo est: tps saturitatis post erit. Alit nos interim pius dñs in hac beremo sacramentis suis. doctrina sua. gratia sua: ne deficiam⁹ in via. Ideo vt post perfecte saginetur

Anima nostra sustinet dñm: qm̃ adiutor et p̃tector noster est.

Anima ñra modo interim q̃s diu famas et pegrinatio est (sustinet dñm). i. patiens est in dño quicquid accesserit ei sustinendo propter eum et patienter expectando eius beneplacitum vt alatur c̃scis incorruptilibus. et poterit sustinere dñm (qm̃ ipse adiutor) in pugna et ad debellandū hostes (et p̃tector noster est) ab estu et ad defendendū ab hostibus. Vel (adiutor) ad faciendū bona et dum ad deum conamur. et (p̃tector) ad cauendū mala et dum hosti resistimus. Ideo autem et hac spe est sustinendum

Quia in eo letabitur cor nostrum: et in noīe sancto eius sperauimus.

Quia in eo non in nobis vbi magna sine illo est inopia. (letabitur) tūc plene (cor ñm) et aīa cum p operibz et meritis premia recipimus. (et) interim (in noīe sancto eius) id est in re nominis quod est saluator quod nobis absentibus per fidem misit nō in meritis

nostris (sperauimus) nos venturos ad eum
in futuro. et vt oia hec bona impleant. spera
hic vt ibi leteris. esuri et siti h vt ibi epuleris.
et pueriles sermones ad deū subdit orōez bre-
uem et salubrem dicens. Et ideo
Fiat misericordia tua domine sup nos:
quemadmodū sperauimus in te.

Fiat misericordia tua dñe sup nos. i. p. miseri-
cordia tuā impleat in nobis scz vt in futuro
in te letemur (quemadmodū) et sicut hic (spera-
uimus in te). i. fm meritū spei quā ī te habui-
mus. Spes enī nō cōfundit. q. d. Ita fiat et
p hoc fiat qz sperauimus nō in alio sed in te.
Sicut ergo in te sperauim⁹ sic supra nos tu-
am misericordiam sentiamus. et fm qz orauimus
nō fm qz meruimus. Istuz versum cogitare
debet vnusquisqz anteqz legatur vt fideliter
dicat quemadmodum sperauimus in te: ne ali-
bi vagetur et vacet mente. **Orō**

Pasce dñe plebem tuā in fame verbi tui et
eripe aīas nras de morte peccati vt repleti mise-
ricordia tua aggregari iustoz gaudijs te im-
pertiente mereamur. Per. d.

Psalmus ad dei laudē et timorem ac
pluralia alia nos informās et allitiēs
a malis quoqz pluribz nos retrahens et
de terrenis. **ps. xxxij.**

Benedicam domi-

num in omni tempore: semp laus
eius in ore meo.

Auctor psalmi ppheta dauid. Titulus ta-
lis est. Psalmus scz iste attribuit dauid id est
christo qui hic loquitur et in eo christianus
psalmus inqz agens de hoc qd fecit cū mu-
tauit vultū suum. i. vetus sacrificiū qd dicit
vultus qz indicat voluntatez dei in signo in-
nouū quod manifeste eam ostendit: quā mu-
tationem fecit in cena et hoc corā Abimelech
qui interpretatur p̄f̄s mei regnū. i. coram iu-
deis qui regnuz p̄f̄s sui dauid erant. et da-
uid dimisit eum scz abimelech. i. christus in-
deos et abiit ad gentes. Ita etiā corāz achis
mutauit. i. coram ignaris discipulis qui di-
xerunt. durus est hic sermo. Achis enī: quō
est: interpretatur. qd vbi dicitur ignorantia de
signatur. et achis dimisit eum dauid et abiit
id est illi discipuli dimiserūt christū et abie-
runt retro. In historia ponit achis sz esdras
ppter sacramentū querendū nomen mutauit
ne putes sola historia narrari. Materia: lau-
dationis dei et timoris filialis affectatio et fi-
deliū ad hoc inuitatio. Sicut supra ita et hic.

Iterum ad dei laudē inuitat alijs tñ ex causis
Intentio: monere fideles vt deū laudent et ti-
meant bonoz et maloz finem et retributōez
attendant. Sñia in generali: ppheta in isto
psalmo loquitur in psona christi vel christia-
ni seu etiāz viri religiosi ammonentis alios
vt in dei laude et timore pseuerent et vt a deli-
ctis abstineant. iustosqz dicit saluandos im-
pios vero perituros. Sñia in speciali: a lau-
de itaqz incipiens ait christus et in eo christi-
anus (Benedicam). i. laudabo (dñm) corde ore
et ope. et hoc (in omni tpe) tam p̄speritatis qz
aduersitatis. Pro vtraqz enī fortuna deū lau-
dare debem⁹ sicut Job qui dicebat. dñs des-
dit dñs abstulit sit nomē dñi b̄dictū. et (sem-
per). i. assidue (laus eius) erit (in ore meo) vt
alios instruat ad laudandū meo exemplo et
sūt in corde vt intenta mente deum laudem.
Dia enī qz dicit que cogitat sine culpa sunt et
ad laudē dei. et ita laus dei semp est in eo nō
qz cōtinue laudet sz qz in eo nō est nisi laus. i.
nō prumpit in vituperium.

In dño laudabitur aīa mea: audiāt man-
sueti et letentur.

In dño a quo virtutē et potentiā sumpsit
nō in me (laudabitur aīa mea) de bono suo.
id est si in me sit aliquid laudabile ad ipm re-
fero a quo habeo: nō mihi attribuo et p̄p̄iam
laudem nō quero. (audiāt mansueti). i. mi-
stes et benigni laudez dñi. Qui enī in dño no-
lunt laudari vel qui laudāt in p̄speris et blas-
phemant in aduersis nō sunt mansueti sz su-
perbi. (et letentur) qz res iocunda est anime
mansuete et humili. Et ideo ad eos cōuer-
tendo sermonem hortatur ad dei laudem dicēs
Et o vos mansueti

Magnificate dñm mecum: et exaltemus
nomen eius in idipsum.

Magnificate dñm. i. predicate eum ma-
gnū mirabile et ineffabile quod est magnū
cordis mei desiderium (mecum) q. d. quō ego
facio sic et vos facite (et exaltate nomē eius)
id est p omēs gentes quibuscūqz possumus
altum et eternū p̄p̄alemus. (in idipm). i. pari-
ter omēs in vnum in vnitāte in cōcordia vt
sit nobis cor vñū et anima vna. Quilibet fi-
delis debet ad deum laudandū et amandū
secum alios trahere et inuitare. Ut aut inui-
tatos ad hoc trahat dicit que bona sibi inde
euenerunt subdens

Exquisiui dñm et exaudiuit me: et ex o-
mnibz tribuiatōibz meis eripuit me.

Exquisiui. i. ex toto corde ex totis viribz

et intus munda ꝑscientia quesivi nō aurum
non aliud sed (dñm) oratōibꝫ sedulis ipm
implozādo (et exaudivit me) bona que ab eo
postulaui: et vt eum inuenirē mibi. conceden-
do (et ex oibꝫ tribulatōibꝫ) et angustijs (meis)
tam corporalibꝫ qꝫ spūalibꝫ (eripuit me) mani-
feste vel occulte misericorditer liberādo. Est
enī creptio manifesta sicut danielis et triū pu-
erorꝫ. occulta sicut martyriū in tormētis triū
phannū. Deinde hortatur alios qđ ipse pba-
uit. d. Vos ergo exemplo mei
Accedite ad eum et illuminamini: et fa-
cies vestre nō confundentur.

Accedite) ꝑius corde et ope de tenebris
erroris pristini et perversatōis mūdane (ad eū)
scz deū lumē aīe verū (et illuminamini) spūa-
liter lumē grē: et post lumē (facies vře). i. mē-
tes (nō pfundent). i. nō frustrabunt nūc in ꝑ-
cum exaudītōe: vel in futuro in mercede. Ad
deū accedimꝫ bonis studijs et spūalibꝫ exer-
cijs legendo. meditādo. orando. amādo. Il-
luminamur aut ꝑ intellectū. ꝑ grāz. ꝑ doctri-
nam. ꝑ vitā. Illuminati aut nō pfundunt. i.
nō erubescūt de ꝑccis sicut mali vl' de obꝑro-
brijs et ꝑtumelijs sibi illatis sicut supbi et ad
h adducti exēplū de se in terciā ꝑsona. d. qz
Iste paup clamavit et dñs exaudivit eū
et de oibꝫ tribulatōibꝫ eiꝫ saluavit eū.

Iste paup). i. spūalis et volūtarius paup
ꝑpter deū scz ego (clamavit) ad dñm (et dñs
exaudivit eū) būlīter clamantē sz quō exau-
divit subiūgit. d. (et de oibꝫ tribulatōibꝫ) et
angustijs (eiꝫ saluavit eū) q. d. sic faciet et vo-
bis si ad eū accedatis. Hic oñdit quō exau-
diaris scz si fueris paup spū vt de nullo qđ
habes ꝑsumas et te indigentē intelligas et ad
deū accedas. Sed quō saluos facit ab omni
bus tribulatōibꝫ. Ecce

Immittet angelus dñi in circuitu timē-
tium eum: et eripiet eos.

Immittet) scz angelus dñi) scz christus qđ
est angelus magni ꝑsilij: vl' aliꝫ angelꝫ de ce-
lo. Vel (immitter) .i. immisiōes faciet in cir-
cūtu et giro. pure (timentū eū) scz dñm vt
circūtegat timētes se vndiqꝫ et ex omī ꝑte cu-
stodiet et defendēs eos vt in nulla ꝑte irrupē
veleat inimicꝫ aut ei pateat via ad nocendūz
eis (et eripiet eos) de omī angustia et a tenta-
tōibꝫ ac tribulatōibꝫ oibꝫ liberādo. Et nō so-
lū mibi credite accedēdo ad eū sz et vos ipi
Gustate et videte qm̄ suavis est dñs: be-
atus vir qui sperat in eo.

Gustate). i. expimēto ꝑbate vel ꝑ spūales

gustū aīe vel ꝑ sumptōz scē eucharistie (et sic
(videte). i. intelligite (qm̄ suavis ē dñs). i. dul-
cissimꝫ cibo palato cordis et iō (bñis) est (vir)
iam in spe et tandē erit in re (qui) tali gustu cō-
fortatus (sperat in eo) tm̄ qz eū iā bz in spe qđ
est omē bonū. Quo ꝑtra miser est qđ sperat in
se vel in alijs hoībꝫ seu qđuscūqꝫ rebo trāsito-
rijs. Et ne post gustatōz securi essent ꝑtinus
addit.

Timete dñm oēs sancti eius: qm̄ nō est
inopia timentibꝫ eum.

Timete dñm oēs sci eiꝫ) sp casum metucri
do nō securitatē ꝑsumēdo. Deū timere est co-
ram eo se būlīare et metuendo cauere ne in
his qđ agimꝫ siue in cogitatōe. siue in verbo.
siue in ope illū offendamꝫ. Qui ꝑ faciūt sci
sunt qđ ꝑo nō faciūt iā non sci sz supbi et vani
sunt (qm̄ nō ē inopia) ꝑtaliū necessariorꝫ seu
spūaliū bonorꝫ (timentibꝫ eū). Qui enī ꝑsce-
bat ꝑtemētes se: nō deseret timentes se. Et ꝑ
ꝑbat cum subiungit

Diuites eguerūt et esurierūt: inquiren-
tes aut dñm nō minuent omī bono.

Diuites) secti exterioribꝫ dediti (eguerūt)
id ē indiguerūt his qđ būt male et miserabilē
vtendo (et esurierūt) ea qđ nō būt ꝑcupiscēdo
Vel (eguerūt) diuitijs grē et virtutū carētes.
(et esurierūt) defectū panis verbi et mētis ino-
piā sustinētes (inquirentes aut). i. toto cor-
de et studio qrentes dñm in quo oīa repiunt
nō aliud extra ipm (nō minuent). i. sine dimi-
nutōne replebunt (omī bono) qz habundāt
bonis spūalibꝫ: ꝑalia vero quātūcūqꝫ mo-
dica sufficiūt eis immo ꝑputāt ꝑo diuitijs.
Et ideo ꝑtinus nos admonet. d.

Venite filij audite me: timorem dñi do-
cebo vos.

Venite) ꝑ desiderij discipline ad me ap-
propinquādo o (filij) scz discētes. mos enī ꝑ-
pheticus est discipulos vocare filios (audi-
te me) auribꝫ cordis. i. diligēter attēdendo di-
scite a me et vt filij obedite (timorē dñi) qđ est
initij celestis sapiētie et primꝫ gradus spūa-
lis doctrine. (docebo vos) qz nihil eo vtilius
doceri ꝑt in mūdo. Quisquis accedit ad dei
seruitiū ꝑ debet esse primū illiꝫ studiū vt di-
scat qūlīter debeat timere deū. Et debetis di-
scere timorē qz in ꝑ est vitā. vñ subdit.

Quis est homo qui vult vitā: diligit vi-
es viderel bonos.

Quis est homo qui vult) in effectu nō tm̄
verbo (vitā) scz veram et eternā nō ꝑtalem
que cito transit et hoīes deserit et qui (diligis

videre dies bonos) in celesti bñtitudine vbi cū
scis iocundet qz nunq̃ in h̃ sc̃lo inueniunt.
Et pluraliter dicit hic dies ppter intermina-
bilitatem eoz. qñq̃ tñ dicit singulariter ppter
identitatē gaudij. vtribi. melior est dies vna
in atrijs tuis sup milia. talis scz audiat et fa-
ciat qd sequit. Qñs quippe vellēt vitā et dies
bonos sz nō sic querūt vt deberēt. Sed qui-
cunq; hoc vult sic querat
**Prohibe linguā tuā a malo: et labia tua
ne loquantur dolum.**

Prohibe linguā tuā a malo omni ne in ap-
to loquat malū scz blasphemie. p̃tentōis. de-
tractōis. murmuratōis et similiū. (et) p̃hibe
(labia tua ne loquant dolum). i. ne bona dolo-
se loq̃ris. vt bona verba ore p̃feras et maluz
mendaciū. simulatōis. adulatōis. deceptōis
et h̃mōi in corde abscondas. qz lingua est ma-
gis indomabile membruz in toto corpe: et in
ea fr̃q̃ntius labimur. **Verito linguā prius**
q̃ cetera mēbra cohibere et a p̃ccō rep̃umere
p̃cepit quam magis in corpe p̃ualere ad pec-
catum vidit. Deinde vtr̃ subiungit
Diuertere a malo et fac bonū: inquire pa-
cem et p̃sequere eam.

Diuertere. i. declina (a malo) vicia relinque
do: vbi culpa vitat. Et qz hoc nō sufficit ad
dit (et fac bonū) virtutibz insistendo: vbi co-
rona meret. et sic inquire pacē internā: fra-
ternā et supnā. (et p̃sequere eam). i. p̃seuerāter se-
quere et p̃seuera in querendo. **Malū relinq̃**
re: inchoantiū est bonū facere: p̃ficiētiū. in
his duobz p̃ceptis p̃sistit iusticia. Finis autē
p̃fecte iusticie est: ita intra se esse pacificum vt
caro p̃cordet cū aīo et animus cū deo et pri-
mo vt iā nulla possit aduersitate moueri ab
hac quiete. Nec ex infirmitate diffidas. qz
Oculi dñi super iustos: et aures eius in
preces eorum.

Oculi dñi. i. respectus pietatis dei et in-
suetus diuine miscōie sunt (sup iustos). i. sup
eos qui iuste viuunt (et) si ip̃i petāt aliqd (au-
res eius). i. clemētia et potentia sunt paratē (in
p̃ces eoz) exaudiendas. videt opantes et labo-
rantes: audit gementes et orantes. Sic g̃ vi-
ue vt oculis dñi valeas dignus apparere. sic
ora vt p̃ces tue ad aures eius pertingant. Et
ne dicat malus secure faciā mala quia deus
non attendit ideo subdit
Vultus autē dñi sup facientes mala: vt
perdat de terra memoriā eorum.

Vultus autē dñi scz ire et indignatōis ac
terroz seueritatis vel cognitio dei est (sup fa-

ciētes mala) ad puniendū. Bonis quidē blā-
dus est et p̃pitius malis vero terribilis et di-
strictus (vt p̃das de terra) scz viuētiū in qua
nō habebūt locū (memoriā eoz) scz vt nec mē-
tio nec intercessio fiat p̃ eis inter bonos Et si-
cut in memoriā eterna erūt iusti: ita de memo-
ria eterna tollent mali. Et p̃ oculi dñi sunt
sup iustos et aures eius in p̃ces eoz. qz

Clamauerūt iusti et dñs exaudiuit eos:
et ex oibz tribulatōibz eoz liberauit eos.

Clamauerūt iusti p̃ liberatōe sua ad dñm
deuote orando (et dñs exaudiuit eos) vel cor-
poraliter vel sp̃ualiter liberādo. et h̃ est quod
subdit (et ex oibz tribulatōibz eoz liberauit
eos) p̃tegendo a malis sp̃ualibz et aliqñ etiā
corp̃alibz p̃fecte tñ eos liberat qñ de malis vi-
te p̃ntis trāferendo ad requiē p̃ducit. **Cōfir-**
mati ergo tot scōz exēplis clamem? hūiliter
et deuote ad dñm vt p̃iter exaudiamur et a tri-
bulatōibz oibz liberemur. Sequit enī

Iuxta est dñs his q̃ tribulato sunt cor:
dei et humiles spū saluabit

Iuxta est dñs his qui tribulato. i. cōtrito
(sunt corde) eos adinuādo. nō oibz tribula-
tis corpe (et hūiles spū). i. corde et veraciter:
nō verbo vtr̃ habitu et fide (saluabit) finaliter
glorificādo. Pluribz modis tribulant corda
scōz in h̃ seculo scz aut dolore p̃nie p̃ p̃ccis
p̃p̃is et alienis. aut anxietate p̃ incolatu pre-
sentis vite. aut desiderio celestis patrie. aut ti-
more future pene. **Uñ aut cor p̃terit inde** his
militas generat: et ex hūilitate saluatōz p̃seq̃-
mur. Propriū vero iustoz est vt in hoc sc̃lo
tribulentur. vnde et subditur

Multe tribulatōes iustorum: et de his
omnibz liberabit eos dñs.

Multe tribulatōes sunt nō oīm sz (iusto-
rum) qz a diabolo et a malis hoibz et a se ip̃is
Per multas enī tribulatōes oportet transire
ad regnū. ecōtra paucē sunt iniquoz. Qui g̃
tribulatōez nō patit timere habet: nō sic ius-
tus. Sed in his sequit p̃solatio cū p̃tinus
addit (et de omnibz his liberabit eū dñs) po-
tens liberator. nūc vt nō succubant: vel in fu-
turo plene liberabit. qz post multas tribula-
tōes veniēt ad pacē p̃petuā. iniusti aut post
paucas aut nullas ad tribulatōnem semp̃i-
ternam. Sed interim

Custodit dñs omnia ossa eoz: vnum ex
his non conteretur.

Custodit dñs omnia ossa eorum. i. vire-
tutes anime in quibus robur mentis: et que
sunt ossa et firmamenta fidelium. quia sicut

caro ossibus: sic anima sustentatur virtutibus. q̄s dñs custodit illesas in electis: ita q̄ vnus ex his nō p̄teret) qz sic scōz suas virtutes seruauit vt nulla earū in tentatōe oīno deficiat. qz nec paciētia in tribulatōibz vincit nec cetera virtutes a vicis cōtrariis supant. et si aliquā frangit in tentatōe nō tñ p̄teritur. i. ex toto nō deperit quia integra manet in intentōe. Subiungit autē de reprobis.

Mors peccatorū pessima: et qui oderunt iustum delinquent.

Mors peccatorū s̄m aīas est(pessima) qz priuat impetū visionē beatificā et rapit ad gehennam et tormēta innumēabilia et qz mltā sunt genera peccatorū: et nō esse peccatōrē difficile est in hac vita. subdit qz peccatorū mors sit pessima. d. (et q̄ oderūt iustū). i. iesum christū q̄ iustificat impiū qui est enī p̄piciatio p̄ peccatis n̄is (delinquet) et peccabūt singlari delicto. qui q̄ bñc oderūt sibi nō obediēdo hñt mortē pessimā qz in peccis suis moriunt qui p̄ eum deo nō reconciliant. Sed

Redimet dñs aīas seruoꝝ suoꝝ: et non delinquent omnes qui sperant in eo.

Redimet dñs p̄cio mortis suae aīas seruoꝝ suoz. i. sibi obedientiū. oēs enī serui erāt peccā. fusus est sanguis christi et tanto p̄cio a peccō et diabolo sunt redēpti et saluati ac fui dei scī ppter qd merito seruire debēt ei. Redimēt enī q̄tidie dñs eos liberat a vicis et tribulatōibz aīe et corpis. (et nō delinquet). i. nō peccabūt ad mortē finaliter (oēs q̄ sperant in eo) spe formata charitate q̄ prouenit ex grā et meritis. i. p̄ mortale cauēt delictū qz sperāt in eo q̄ et in quo est remissio oīm peccōz.

Angeloz et totius creature Dñs dispositoz deus emittit angelū tuū in circū: tu n̄o cuius ambitōne muniti mereamur a morte peccatorū pessima liberari. Per d.

Psalmus de christi et suoꝝ mēbroꝝ p̄secutōe et diuini auxiliij imploꝝatōe eoꝝ r̄qz liberatōe et p̄secutoꝝum suoꝝ deiectione.

ps. xxxiij.

Indica domine no-

centes me: expugna impugnātes me.

Auctor psalmi p̄pha dauid. Titulus h̄ est. In finē ps̄ ip̄i dauid. hoc est ps̄ iste dirigēs nos ī finē. i. in eternitatē attribuit ip̄i dauid p̄o. i. christo manu forti q̄ vicit mundū: mortē et diabolu q̄ hic loquit nunc in p̄sona sua nūc in p̄sona mēbroꝝ. Matera: christi et suoz p̄ssio et liberatio. qz enī sup̄ dixit q̄ redi-

met dñs suos p̄cio mortis et sanguinis suis ideo nūc latius agit de p̄ssioe ch̄i. Inuētiō: monere ad tolerantia aduersarioꝝ exemplo p̄ssiois christi et fidelium christianoz. Sñia in generali p̄pha in isto psalmo ī p̄sona ch̄i et suoꝝ mēbroꝝ sc̄z fidelium christianoz petit in p̄secutōe impugnantiū diuinū auxiliū. p̄dicat delectōz hostiū. exprimit sue liberatōis gaudiū: et narrat p̄secutōis piculū. Sñia in speciali: incipēs itaqz ab orōne in p̄sona sua et mēbroꝝ ait. (Judica dñe nocētes me) rogo. i. discerne eos ab alijs. vt (iudica). i. fac v. n. dictā p̄ me. puniendo eos s̄m ordinē iusticie tue et reddendo eis s̄m merita sua. et (expugna). i. vince (impugnantes me) actu ne sp̄ in sua fortitudie gloriēt. nocētes et ipugnātes sunt n̄ri visibiles et inuisibiles inimici q̄s petit discerni et destrui. ecce p̄ nob̄ pugnat de⁹ q̄s q̄ p̄tra nos. dico expugna. s̄z quōd h̄ ages.

Apprehende arma et scutum: et exurge in adiutoriu mibi.

Apprehēde p̄ me (armā) ad expugnandū. (et scutū) ad p̄tegendū. i. ita adiuna et muni nos vt inimicos p̄cutiam⁹ et ab eoz iaculis p̄tegāmur. Armis enī hostes percutit. scuto nos p̄tegit. In armis q̄ celestia adiutoria: in scuto diuinā p̄tectōez designat. (et exurge in adiutoriu mibi). i. innotescere appare sentire esse adiutor me⁹ p̄tra aduersarios meos me sublimando et illos deiciendo

Effunde frameā et p̄clude aduersus eos q̄ p̄sequūt me dic aīe mee sal⁹ tua ego sū

Effunde frameā. i. multiplica vindictā. (et p̄clude). i. fac p̄clusiōz (aduersus eos qui p̄sequunt me) sc̄z visibiles et inuisibiles hostes vt effusus ire tue gladi⁹ sup̄ eos decadat aditūqz illis p̄cludat ne ad nocendū mibi valeant euagari. (dic aīe mee) p̄ reuelatōz interiōrē in spū vel in ope et re ip̄a p̄ exp̄ientiā ita vt ego intelligā et oēs sciāt (sal⁹ tua ego sū) p̄ p̄cāz saluatōz. i. in p̄nti et in futuro in tp̄ali bus et eternis vt p̄ter te aliā salutē nō requirā. **Confundantur et reuerentur: querentes aīam meam.**

Confundant et reuerentur p̄ccā salubriter ad penitentiā et erubescāt defacto suo. hec est bona p̄fusio qz adducit gloriā in futuro. (et reuerentur). i. timeāt et reuerentiā deo exhibeant timore penaz et supplicij (querentes aīam meā). i. vitā meā ad p̄dendū. ad hoc enī illam querūt vt p̄dant nō vt imitent. Multi salubriter cōfusi sunt. multi reueriti ac de malo in bonū deuota pietate mutati.

Auertantur retrosum et confundantur cogitantes mihi mala.

Auertantur retrosum scz me sequendo nō pcedendo. imitando nō psequendo (et cōfundantur) salubriter de peccatis et erubescant penitendo (cogitantes mihi mala) inferre in iuste et ea machinantes cōtra me. Hec predicta dicit orando p cōuertendis deinde non optando scz pbenfando subiungit de reprobis. Sequētes ergo iam nō cogitabūt mihi mala scz desiderabunt bona pūnaces autem et reprobi.

Fiant tanq̃ puluis ante faciem venti: et angelus dñi coartans eos.

Fiant tanq̃ puluis an̄ facie venti. i. tentationis. Hoc est facile cedant om̄i tentatōni et suggestioni etiā minime vt sicut nec puluis vento ita nec ip̄i tentatōi possint resistere (et angelus dñi) scz spūs malus sit (coartās) id ē affligēs eos x̄i ip̄a suggestiōe ad casus impellēdo. vel tales coartat qñ eos sub prāte sua redigit. de quibz adhuc subdit

Fiat via illoz tenebre et lubricū: et angelus dñi psequens eos.

Fiat via illoz tenebre. i. obscura et tenebrosa p ignorantia et cecitate cordis vt non videant quo ire debeāt et nociua vitare nō valeant (et lubricū). i. incōstans et ruinosus p fragilitate et precipitandē op̄is vt stare nō possint quin de peccato in peccm ruant nec iam pñt retrosum cōverti. vñ sequitur (et angelus dñi) scz malus sit (psequēs eos) qui impellat eos ad lapsum vt de malo ad peius cadant. Et hec ideo fiant eis

Qm̄ gratis absconderūt mihi interitū laquei sui: supuacue exprobrauerūt an̄mam meam.

Qm̄ gratis. i. sine causa et culpa mea qz n̄ hū mali feci nec eis nocui (absconderūt mihi interitū laquei sui). i. occultos laq̄os ad interitum meū paauerunt. et est hypaloge interitum laquei sui. i. laqueū interit⁹ et hoc (sui) qz ille laqueus nō tam meus q̄ eoz erat interitus (et supuacue). i. inutiliter et nullo meo merito (exprobrauerūt). i. accusauerūt (aiam meā) scz falsa mihi imponētes et n̄bil pban̄tes. Et ideo in penam

Veniat illi laqueus quē ignorat. et captio quā abscondit apprehendat eum: et in laqueum cadat in ipso.

Veniat illi p̄p̄o reproborū (laqueus quē ignorat). i. ip̄e suus laq̄us teneat illos vt in

de decipiantur ignorantes: vñ decipe conati sunt. vñ sequit⁹ et captio quā abscondit ad apprehendendū alterū (apprehendat eū) vt in eo quo alterū cape voluit ip̄e capiatur (et in laqueū cadat) nō aliū: scz (in ip̄m) quē mihi tendit ad capiendū. Dñs enī qui nocere alteri appetit prius sibi q̄ alteri nocet. et fieri p̄t vt malicia sua nō noceat alteri: fieri autē non p̄t vt nō noceat sibi. Ita ergo erit impijs **Anima autē mea exultabit in dño: et delectabitur sup salutare suo.**

Anima autē mea exultabit in dño tanq̄ in eo a quo audiuit salus tua ego sum nō querēs extrinsecus alias diuitias vel delicias seu aliud qd̄ delectet scz ip̄m solum sibi pponens in quo delectet quo nil suauius nil melius est. Ip̄m ergo et tu pete et in ip̄o habebis oia (et delectabitur sup salutare suo). i. de saluatōne sua quā fecit ei dñs nō delectabit in voluptionibz bonisq̄ terrenis et trāsitorijs. Et insup. **Omnia oīsa mea dicent: domine quis similis tibi:**

Oīa oīsa mea scz oēs iusti firmi corde: fortes nullis psecutiōibz et tentatōnibz cedentes ad p̄sentiendū malo qui oīsa dicunt in corpore dñi seu ecclesie. **Uel (oīa oīsa mea).** i. oēs vires aīe mee (et oīs fortitudo mētis mee (dicent) te magnū laudando et tremēdo (dñe q̄s filius tibi) est: scz in prāte et miscōia. q. d. nullus. qz ip̄e solus oīpotens et inestimabilis liberat hoīem in eo sperantē de omni tribulatione. vñde subdit qz tu es

Eripiens inopem de manu fortior eius egenū et paupem a diripientibz eum.

Eripiens inopem (sine viribz et ope humana (de manu) et prāte (fortior ei⁹). i. eo: et grecus gñis p ablatino. i. de manu diaboli et satellitum eius violenter eum decinentiū. fortior enī erat diabolus ad tenendū eum quia ip̄e eum vicit cui p̄sensit (egenū) auxilio et adiutorio egentē (et paupem) spū n̄bil de se p̄sumentē (a diripientibz eum). i. crudeliter laacerantibz scz a diabolo et membris eius. Si de tuis viribz p̄sumis cades. ille ergo vnus querendus est qui et redemit et liberat. **Surgentes testes iniqui: que ignorabant interrogabant me.**

Surgentes subito et immoderate (testes iniqui) qz cōtra equitatē testabantur ea mala (que ignorabāt) scz actu et cōmittendo (interrogabāt me) falsa et que nō cogitavi mihi imponēdo et in malis que nō feci accusando sed nō conuincebant. q. d. de iniquitatibus

interrogabant et convincere volebant sed nō poterant: qz ignorabam ope et aliena erant a mea pscia et p psequens etiā a scientia. Et cū fecissem eis bona ipsi

Retribuabant mihi mala pro bonis: sterilitatem anime mee.

Retribuabant mihi mala p bonis) tanq̃ ingratissimi qd̃ est iniquoz detestabilis consuetudo. reddere vero bona p malis est christiana pfectio. retribuabāt inq̃ (sterilitatē aīe mee) scz cōtumelias: vulnera et mortē in quibus omnibz vtiq̃ sterilitas erat cum ego attulissem fecunditatē scz honores: medicinam et vitam. Vel retribuabant (sterilitatē anime mee) defectū oīm bonoz mihi imponētes et obijciētes quasi essem sterilis sine fructu operum bonorum. Illi ita

Ego autem cum mihi molesti essent: induebar cilitio.

Ego aut̃ cum mihi molesti essent) p̃bis et factis. i. cum seirēt in me (induebar cilitio) id est abscondebam et latebam p̃m diuinitatē sub carne mortali que dicit cilitiū ppter similitudinem carnis pccī et qz p̃tatem non exerceat et me nō demonstrauit ideo incognitus eis fui. ṽl nō me vindicabā. nō defendebā: s̃z dedi locū ire. et p hoc apparebā hoibz tanq̃ essem peccator et reus. Cilitium enī fit de pilis capraz q̃ in lege offerebant p pccis. et etiā humiliabā in ieiunio aīam meā: et oratio mea in sinu meo conuertetur.

Humiliabā. i. affligēbaz (in ieiunio aīam meā) et vitam. Ieiunabat christus qz in crucifixi gentibz bona opa nō inueniebat. apli etiā fugerant sed vnū solum latronē in cruce commisit et sibi incorporauit. et etiā orabā p illis. (et oratio mea in sinu meo) et secreto cordis a quo exierat (conuertetur) et redibit. i. et si eis non p̃fuit mihi tñ pderit. ego enī nō frustra hor mea mercede. Qui enī p alio orat pro se ipso laborat. Nullū mai⁹ aut meli⁹ negociū est in tribulatione q̃ recedere ab eo strepitu q̃ foris est: et in interiora secreta mentis ire ibi qz orare dñm ne in tentatione vincamur: et vt illi qui nos psequuntur ad sanitatē iusticie conuertantur. Quantū aut̃ eos diligebat p quibus orabat ostendit cum subiungit

Quasi primū et q̃si fratē nostrū sic placebā: q̃si lugēs et tristat⁹ sic humiliabar.

Quasi primū et quasi fratē ñm) p affectum pietatis habendo et diligendo psequentes. Hic ponit accēs p abtō. i. quasi in vel de primo et de fratre (lugens) in corpore et cōtra

status) in anima de morte filij (sicut humiliabar sic placebā) mihi in eis et de eoz prosperitate gaudebā. Ecce gratia p odio: bñficiū pro lesione. et cum nollēt acquiescere et cōuerti quasi pater sic affligēbar et de eoz malicia et aduersitate dolebam. Exemplo ergo isto admonemur vt nō solum quos toleramus amemus sed et praua eorum opera contristati defleamus.

Et aduersum me letati sunt et conuerūt aggregata sunt sup me flagella: ignorauit

Et cōtra illi (aduersus me) qz aduersando mihi (letati sunt) in deiectione et aduersitate mea. cum ego pie p̃ristor ipi impie letantur. (et conuerūt) in vnū consiliū et eandē voluntatem cōtra me (cōgregata). i. multiplicata et coadunata (sunt sup me flagella). i. parabāt tormēta (et ignorabā) p̃m eoz opinionē. Vel (ignorabā) causam vnde meruissem et cur facerent. nesciebā enī in me culpam quare sustinere debuissē. ecce retributio mali p bono. Dissipati sunt nec p̃puncti: tentauerūt me subsannauerūt me subsannatōe: frenduerunt sup me dentibz suis.

Dissipati sunt) et tabescentia resoluti visis miraculis ac p̃m interiorē hoīem sunt destructi et a charitatis vinculo diuisi. (nec p̃puncti) sunt de sua iniquitate ad penitentiā (tentauerunt me) multoties et multis modis (subsannauerūt me subsannatōe) verbis et factis multipliciter me deridendo. Replicatio verbi insinuat q̃ illa subsannatio ex studio et cū deliberatione vel copiose facta fuit. (frenduerunt) bestiali ferocitate p̃curiētes dentes (sup me dentibz). i. corrosionibz (suis) quasi ferre seniendo. Ideo cōtra talia conuertit se ad dñm deprecando. d.

Dñe qñ respicies: restitue aīam meā a malignitate eoz: a leonibz vnicā meā.

Dñe qñ respicies) hoc scz maloz iniquitatem et meā innocentia (restitue aīam meā) vt a morte resurgā vel vitā meā in pacem p̃stīnam (a malignitate eoz) ne mihi fiat p̃m malam eoz voluntatem. i. pone me in securitate ab eoz p̃secutione. (a leonibz). i. a p̃secutoribz ad modū leonum fortibz et crudelibz (vnicā meā). i. aīam meam vnice a peccato immunē vel vitam meā quā tanq̃ vnicus et ab impijs sepatus duco. Et si hoc feceris

Confitebz tibi in ecclesia magna: in populo grani laudabo te.

Confitebor tibi in ecclesia magna) toto ore diffusa (in populo grani). i. maturo et modesto

moribus et vita quem ventus tentatōis a te nō
diuellit (laudabo te) nō in his qui leues sunt
ad peccandū. In omni quidē multitudine
granorū et palearū est p̄fessio. q̄ in bonis est
cōfessio laudis: in malis p̄fessio peccatorū. vel
cōfessio exterior sc̄z oris cōter est tam in bo-
nis q̄ in malis. p̄fessio interior sc̄z cordis est
tm̄ in bonis. s̄z laus tm̄ in bonis in quibus
deus laudatur nō in malis in quibz sp̄ blas-
phematur. Et quia laudabo te
Nō supgaudeant mihi qui aduersantur
mihi inique: qui oderūt me gratis et an-
nuunt oculis.

Nō supgaudeant mihi (nec letentur sup
me: me supato. (qui aduersant mihi) me cru-
deliter p̄sequēdo. (inique) sc̄z nō ex amore s̄z
ex odio. nō studio corrigendū: s̄z volūate no-
cendi. (qui) etiā (oderūt me gratis). i. sine cul-
pa mea et merito: cū ego eis nihil nocuerim:
sed ex sola malitia sua et inuidia. (et) tm̄ (an-
nuunt) mihi (oculis) et motu capitis sicut hy-
pocrite et simulati nutibz simulantes me dis-
ligere: et simulato vultu p̄nunciantes qd nō
habent in corde. Vel (annuūt oculis). i. taci-
tis nutibus se admonent ad decipiendū. de
quibz mox subditur

Qm̄ mihi quidē pacifice loquebantur:
et in iracundia terre loquentes dolos co-
gitabant.

Qm̄ mihi quidē pacifice loq̄bant (p̄ten-
dentes mihi amicitia et ipi loq̄ntes sic pacifi-
ce (dolos cogitabāt) p̄tra me decipe volendo
Et b̄ (in iracundia terre) amittēdo et p̄ terra qz
irati et iracundo aīo loquebant: plus ne ter-
rena et tp̄alia p̄derent q̄ ne sp̄alia et eterna
amitterēt. Vultos isti relinquūt beredes qz
multi eorū repiuntur imitatores. vel (in ira-
cundia terre). i. eticialiter ad modū terrenorū
qui aliud habēt in ore et aliud in corde.

Et dilatauerūt sup me os suum dixerūt
euge euge viderunt oculi nostri.

Et ipi qui prius erāt annuētes et dolos
cogitantes post apte (dilatauerūt os suū sup
me) libera et apta voce mortē in clamātes vel
in derisionē cachinantes et supbe sup me lo-
quentes et palā blasphemātes (dixerūt) mihi
insultādo et me deridendo. (euge euge). i. b̄n
bene actū est nobis: gaudētes de mea afflictio-
ne. (viderūt oculi nr̄i) de te malū qd voleba-
mus qd desiderabamus. Ita illi sed tu
Vidisti dñe ne fileas: domine ne disce-
das a me.

Vidisti) o (dñe) et cognouisti meā innocē-

tiam et illorū nequitia. et ideo) ne fileas) a fla-
gello correctōis s̄z damnatōis. ne taceas diffi-
mulando et absqz debita punitōe transiēdo.
qui nō fileas a p̄cepto ne fileas a iudicio nec
differas quēqz iudicare p̄ merito. (dñe ne di-
scedas a me). i. ab adiutorio meo tuā defensi-
onē et auxiliū mihi subtrahēdo. s̄z potius
Exurge et intende iudicio meo deus me-
us: et dñs meus in causam meam.

Exurge) in adiutoriū. i. in auxiliū mihi:
adiuando me. qui dum dissimulas videris
dormire et iacere. (et intēde iudicio). i. discer-
ne me et illos. vel cōsidera quale sit iudiciū
de me factū in quo iudicatus sum et tribula-
tus (deus meus) qui me creasti. S̄z qz et isti
multa mala patiunt ne putaretur iudiciū at-
tendi debere fm̄ penam addit et dñs meus)
qui me redemisti intende (in causam meā) p̄
qua afflicus sum et passus. pena enī filis est
bonis et malis. Itaqz martyrē nō facit pena
tm̄: sed causa. neutrum tm̄ p̄ se martyrē facit.
Et ideo subdit

Judica me fm̄ iusticiā tuā dñe deus me-
us: et nō supgaudeant mihi.

Judica me) quē illi iudicāt iniuste fm̄ ius-
ticiam tuā) dādo iudiciū sententiā non fm̄
penā sed fm̄ causam. Vel (fm̄ iusticiā tuam)
id est scdm̄ qz p̄ iusticia patiētes remuneras.
(dñe deus meus) qui iustus es et ideo fac qd
iustū est p̄tendo innocentes et puniendo
malignantes. (et nō supgaudeāt mihi) insul-
tando p̄secutores mei habentes suū intentū
malignum me supato: sed magis desceant q̄
gaudeant implese mala sua

Nō dicant in cordibz suis euge euge aīe
nostre: nec dicāt deuorabimus eum.

Nō dicant in cordibz suis) exultantes et si
in ore. (euge euge aīe nr̄e). i. b̄n est nobis et sa-
tisfactū est volūtati nr̄e qz fecimus qd volui-
mus. q. d. ostende eis qz nihil fecerūt vt non
gaudeāt. (nec dicāt) iactantes (deuorabimus
eum). i. destrucimus et oīno deleuimus cru-
deli morte me p̄dendo. Vel (deuorabim⁹ eū)
mihi qd sunt p̄suadendo et me seductōibz vt
vnū corpus efficeremur sibi incorpando. de
talibz etiā vt p̄uertant postulat cū subdit

Erubescāt et reuereantur simul: qui gra-
tulantur malis meis.

Erubescāt) de p̄ccis actus suos pp̄ia esti-
matōne damnātes. s̄z qz p̄t erubescere. qui nō
habet reuerentiā ideo addit. (et reuereant sibi
oēs). i. timeant penas et ex timore cogant ad
reuerentiā. quia reuerentia est timor dñi cum

amore. q. d. omnes peniteant et deum honorent (qui gratulantur). i. gaudent et gratulando presentant (malis meis). i. qui letant de afflictione et tribulatione mea. Hoc est non solum qui faciunt sed etiam qui presentant facientibus.

Induantur confusione et reuerentia: qui maligna loquuntur super me.

Induantur plene (confusione). i. pudore (et reuerentia: timore. q. d. talibus circumdant unde sicut vestimentum circumdat hominem ex omni parte ut per penam perierit mala tegant (qui maligna loquuntur super me) dicentes de me falsa et animi malitia. q. d. et illi sibi peniteant et deo reuerentiam exhibeat qui si non facto vel verbo peccauerunt super me: pudorem habeant contra audaciam quam habuerunt furentes. reuerentiam contra impudentiam falsitatis ut bis illa curent. Quo contra

Exultent et letentur qui volunt iustitiam meam: et dicant semper magnificetur dominus qui volunt pacem serui eius.

Exultent et letentur. i. exterius et interius gaudio repleantur. quia exultatio ad corpus fit et ad animam pertinet. leticia tamen ad animam (qui volunt) et diligunt declinando a malo et faciendo bonum (iustitiam meam) a temibili data quam amor iusticie generat gaudium spirituale (et) ne inde in se glorientur (dicant semper magnificetur) et laudetur (dominus) a quo est iusticia nostra: quod operatur in nobis et velle et operari per bona voluntate (qui volunt) et diligunt pacem serui eius) ad deum et proximum. nec enim sufficit seruis dei velle iusticiam nisi studeant et velle pacem.

Et lingua mea meditabitur iustitiam tuam: tota die laudem tuam.

Et lingua mea meditabitur iusticiam tuam id est meditata iusticia exprimitur quia sancti viri die ac nocte meditantur in lege domini et que meditantur loquuntur ideo lingua eorum dei iusticiam meditari dicitur: quia corde et ore eam presentantur. Hinc scriptum est: os sapientium in corde ipsorum. (tota die). i. assidue scilicet meditabitur (laudem tuam). i. meditata laudem exprimitur. Vel per intelligi de lingua cordis. Quia etiam bona. vita bona. linguam suam habent apud deum. Tota die deum laudat qui bene omnia agit. qui tota die bene vivit. nec desinit laudare qui non desinit bene agere. qui non desinit iustus esse.

Protector salusque anime nostre. Dominus nostre operis nos galea spei scuto inexpugnabilis munimentum ut a te in causis nostre necessitatis adiuti mereamur cum te diligenter leticia et exultatione perfundi. Per deo.

Psalmus de malitia ac perversitate et accusatione iniquorum necnon de benignitate et laude dei ac gloria et promissis iustorum.

ps. xxxv.

Dixit iniustus ut

delinquat in semetipso: non est timor dei ante oculos eius.

Auctor psalmi propheta david. Titulus talis est. In finem seruo domini psalmus David. Hoc est psalmus ille tendens in finem scilicet ut superbia contemnet et humilitatem commendat: attribuit david. i. fidei qui hic loquitur seruo domini. i. humiliter obedienti et de deo recte sentienti: quia omnia bona deo: mala sibi tribuit. Vel psalmus ille tendens in finem attribuitur david. i. christo seruo domini. i. deo patri obedienti. Materia: malitia et accusatio impiorum: benignitas dei et gloria iustorum. Supra enim oravit per malis convertendis: hic vero agit de malis obstinatis: describens impium cum sua accusatione et iustum non cum sua sed dei laude. Intentio: nos a malo retrahere et admonere ut vicia nostra a nobis esse: bona autem deo cognoscamus Dei benignitatem amare: et gloriam beatorum ardentius appetere. Sententia in generali: propheta in isto psalmo in persona cuiuslibet perfecti loquitur de malitia et perversitate iniquorum. de misericordia et benignitate dei ac gloria et promissis iustorum: ostendens deum neminem nisi iuste damnare. neminem nisi per misericordiam a morte anime liberare. Sententia in speciali: de obstinatis ergo primo agit. dicens (Dixit iniustus in semetipso). i. in se ipso et apud se posuit: deliberavit et statuit: nihil cum impulsit (ut). i. quod (delinquat) libere et peccet. quia (non est timor dei ante oculos eius) scilicet interiores: qui si esset peccare non deliberasset. Timor enim dei frenum est peccati. Ubi autem non est timor ibi est dissolutio animi. Agit ergo hic contra peccantes ex deliberatione et propria voluntate ac nequitia spirituali et interiori: et non ex infirmitate aut impulsu aliquo exteriori vel inferiori sicut ad titillationem carnis vel ad excessum in cibo et potu quicquid quis mouet. Et vere non timet deum

Quoniam dolose egit in conspectu eius: ut inueniatur iniquitas eius ad odium.

Quoniam dolose egit in conspectu id est oculis et presentia (eius) scilicet dei: dum vult ei abscondere peccatum suum et dum estimans eum non curare vel latere et non scire securus agit iniquitatem (ut) ita quia dolose egit innes

niatur iniquitas eius ad odium) id est odio
sa apud deum et oēs bonos. Vel (dolose egit)
ne intelligeret (vt inueniatur). i. cognoscatur
ab ipso (iniquitas eius ad odium) ei si intelli
geret. q. d. noluit studere legi dei vt p eam in
ueniret iniquitatē suā et odiret: quasi p igno
rantiam excusari posset. Multi quippe si scri
pturis maxime vbi de peccatis agitur inten
derent multa peccata inuenirent q modo eis
etiā pscientias scrutantibz nō apparēt. Dein
de ostendit iniquitatem p partes et primo in
locutione. dicens

**Verba oris eius iniquitas et dolus: no
luit intelligere vt bene ageret.**

Verba oris eius) sunt (iniquitas et dolus)
id est iniqua et dolosa ad nocendū et fallendū
scz vel aperte mala vel si bona cum dolo. (no
luit intelligere vt bñ ageret) licet posset si bo
na voluntas accederet. et hec est summa iniq
tas vnde pñciosius ptra se ipm agens nō est
excusabilis et veniā non habet: quia qd pñ in
telligere nō vult. Imprudentie enī et igno
rantie aliqñ datur venia: sed voluntati male
semp pena. Cogitatio quoqz eius cum possz
esse de bonis est de iniquis. vñ subiungit

**Iniquitatē meditatus est in cubili suo:
astitit omni vie non bone: maliciā autē
non odiuit.**

Iniquitatē meditatus est in cubili suo). i.
in corde frequēter et cum deliberatōne: mala
cogitando vbi cōpungi debuit. et in quo si
mundū esset velut in cubili quiesceret. si ergo
extra est tumultus saltem in cubili et cōscien
tia sit quies. quod si ibi nō est nec vñ est. ope
ra etiā eius sunt mala. vnde sequitur (astitit)
quasi cum studio et mora (omni vie nō bone)
id est ad omne malū pronus fuit et pgeneran
ter peccando in malo se firmavit (malitiā asti
tū nō odiuit) sed dilexit: in malis gaudendo et
delectando. Ecce summa mali ex amore iniq
uitatis delinquere. Qui enī non pñ penitus
carere malitiā debet saltem odisse quod de
us odit: vt mente legi dei serulat. Deinde cō
uertit sermonē ad dñm. dicens. o.

**Dñe in celo misericordia tua: et veritas
tua vsqz ad nubes.**

Dñe in celo) est (misericordia tua) ac si diceret:
mala sunt ex hoīe sed bona sunt ex deo: vnde
in supradictis iniquis sunt mala. sz (in celo)
id est in bonis et sanctis qui a terrenis ad ce
lestia subleuātur est (misericordia tua). i. bona que
sunt ex tua misericordia. sed quōd hec annuncia
ta sit ostēdit. d. (et veritas tua). i. cognitio ve

ritatis tue venit (vsqz ad nubes) id est predi
catores qui nubes dei sunt qz tonant minis
choruscant miraculis: pluunt veritatis do
ctrinis. et p has nubes venit ad alios hoīes.
Qui autem sunt nubes sunt etiā montes vñ
de subdit.

**Iusticia tua sicut mōtes dei: iudicia tua
abyssus multa.**

Iusticia tua) scz facit hoīes (sicut montes
dei) nō seculi. Omnes enī iustificati et iusti
ciam dei imitantes quasi montes efficiuntur.
quia virtutibz et bonis opibus exaltantur et
cōfirmantur quos sol iusticie prius illustrat
et inde lux eius ad alios descendit. Et ne ali
quis quereretur quare potius bos elegit et bos
reprobauit addit iudicia tua) qz boz misere
ris et bos excecatus sunt (abyssus multa). i. p
funda inscrutabilia et hoībz abscondita. Et
si misericordia faciat hoīes celos: ac veritas nu
bes: et iusticia montes. tamen

**Homines et iumenta saluabis domine:
quemadmodū multiplicasti misericor
diam tuam deus.**

Hoīes) scz rōne vtentes spūales et sapien
tes hoc est pñcipientes et nō solum bos sed (et
iumenta) scz brutos carnales et simplices b
est incipientes (saluabis dñe) quia nō est ac
ceptio psonarum apud te. (quemadmodū mul
tiplicasti misericordiā tuā deus) Ab initio
enī profusa fuit misericordia tua sed hoc tpe gra
tie tantum eam multiplicasti qz nō solum p
fectas sed et imperfectas saluasti. Vnde imper
fectum meū. i. imperfectionē meorū dixit chris
tus viderunt oculi tui o pater et in libro tuo
omnes scribentur pfecti et imperfecti. Item be
nedixit omibz pusillis cū maioribz. vbi enī
abundauit peccatū supabundauit et gratia.
Ideo sequitur

**Filij autem hoīm: in tegimine alarū tuarū
sperabunt.**

Filij autem hoīm). i. generaliter hoīes et
tota ecclesia vsqz ad finē seculi in tegimine
alarum tuarū). i. in ptectione duorū pceptoz
charitatis dei videlicet et pñm (sperabunt)
ptegi et protecti bona eterna adipisci. Sub
istis alis quisquis nō ptegitur viciorū estibz
et uretur. Iste etiā ale sunt generaliter omnes
virtutes quibz filij hoīm contra insidias de
monum eriguntur fouent et defenduntur.
Vel (in tegimine alarū tuarū sperabūt). i. in
ptectione noui et veteris testamenti sperabūt
futura bona. Vel sperabūt in ptectione grē in
pñi et glorie in futuro

Inebriauntur ab vbertate domus tue:
et torrente voluptatis tue potabis eos.

Inebriauntur ab vbertate). i. a pingue-
dine spūs sancti et grā dei (domus tue) pñtis
scz sancte ecclesie. Hac vbertate inebriabun-
tur qui ita spū sancto et amore dei repleti sunt
vt ppter deū oīm alioz immemores fiant (et
torrente voluptatis tue potabis eos) Ipsa
vbertas etiā torrens voluptatis dicitur qz cū
impetu venit et cū delectatōe potatur et aiam
spiritualibz inebriat fluentis. Vel Inebria-
buntur ab vbertate domus tue) future vbi to-
tus satiatur appetitus et perit quodāmodo
mens hūana et fit diuina. (et torrente volup-
tatis tue). i. abundantia delectatōis tue et deliti-
arum potabis et visione bñfica. Et poteris.
Qm̄ apud te est fons vite: et in lumine
tuo videbimus lumen.

Qm̄ apud te est) et tu ipse es (fons vite) qz
vita p essentia et initium oīm bonoz p que vi-
tam largiaris eternam. (et in lumine tuo) scz
christo illuminati ab eo qui est lumen de lu-
mine et illuminat oēm hoīem venientem in
hunc mundū. (videbimus lumen) totius tri-
nitatis et noticiā eius habebimus nūc p fi-
dem et in futuro p spciem. Et qz ad hoc non
possumus ptingere nisi p diuinā grām ideo
subditur deprecando. q. d. Et vt hoc fiat fac o
dñe quod sequitur.

Detēde dñe misericōdiaz tuā scientibz te:
et iusticiā tuā his qui recto sunt corde.

Pretende). i. demonstra et pteroga (misericō-
diam tuā). i. effectuz misericōdie tue scz prius
donando remissionē peccatoz (scientibz) et co-
gnoscentibz (te) p fidem. i. recte credentibz in
te scz q bona sunt a te mala a se. et deinde cū
iam cor rectū habere ceperint vt ea que deus
vult (et) ipsi velint (iusticiā tuam) scz vite re-
ctitudinem vt de peccatozibz iusti efficiant:
et bona opentur (his qui recto sunt corde) q
dirigunt se ad voluntatē dei et nō eam cur-
uant ad se vt in omnibz scz psp̄eris et aduer-
sis laudent deum sed iam caueant ne supbi-
ant. vnde orandū est et dicendum. Et cum h
bona mihi dederis

Non veniat mihi pes superbie: et manus
peccatoris non moueat me.

Nō veniat mihi pes supbie). i. affectus su-
perbus qui est pes quo a deo receditur. et q
recte facis vt pereant insidiatur. (et manus
pccōris). i. suggestio et impulsus diaboli vel
operatio hoīs male suadentis (nō moueat me)
de bono in malū faciēdo me recedere a te et

a bono pposito. Factus enī superbus cito cor-
rumpitur et male suatus vel impulsus cito
in peccatū labit. Serua igitur quod intus
est scz affectū tuum et non timebis foris vt te
moueat manus peccatoris qz si superbus es
cito moueberis. Hoc aut dicitur contra su-
perbiam. quia.

Ibi ceciderūt oēs qui opantur iniquita-
tatem: expulsi sunt nec potuerūt stare.

Ibi) scz in pede supbie (cecidērunt) quasi
de alto in peccatū (qui opantur) adhuc (ini-
quitate) scz diabolus et hō qui modo iniq-
sunt prius in supbia ceciderūt (expulsi sunt)
alter de paradiso celesti alter de terrestri (nec
potuerūt stare) in suo loco vel se erigere p se
ad bene opandum. Vel expulsi ab interiori
suo paradiso stare nō potuerunt in exteriori.
adam scz in terrestri: diabolus vero in celesti.
Sumope ergo cauendū est ne affectus no-
ster moueatur a summo bono ne labatur per
supbiam. Inquantū quisqz minus amat de-
um intantū labit pes eius ad peccandū. Et
inquantū plus deū amat intantū robustius
stat et minus peccare cum delectat.

Clarifica nos celesti miseri-
cordia oīpotens deus fons et origo luminis
sempiterni vt vbertate domus tue repleti oēs
iniquitatē et dolū cum peccitate ferocis su-
perbie renuamus. Per dñm.

Psalmus de morum correctōe et in-
firmorum consolatiōe: ac de dispari ho-
norum et malorum statu et conditiōe in
pñti et in futuro. ps. xxxvi.

Oli emulari i ma-
lignanti: neqz zelaueris faciētes
iniquitatem.

Auctor psalmi propheta dauid. Titulus
hic est. Ps. dauid. qz attribuit dauid pphete
vel cuilibet iusto qui hic loquit monēs ope-
rarios dñice vinee vt studeāt pondus dici et
estus sine murmuratōe portare si volunt des-
narium diurnū hora nouissima recipe. Ma-
teria: status et conditio maloz et bonoz in p-
senti et in futuro. Intentio: hortari et monere
ne quis ppter impioz nequiciā vel iniuriā
moueatur: sed ptempta mundana prosperitas
et maloz societate: adhereat deo et sanctos
imitetur. Sñia in generali: ppheta vel quilibet
iustus qui hic loquit videns impios p-
sperari: et iustos ab impijs pculari et q qui
dam simplices iusti inuident potentie eorum
et vellent vlcisci iniurias illatas ab illis vel

aliquando conformes fieri eis ponit in hoc psalmo propter hanc saluberrimam doctrinam. Cum ergo supra de malis et bonis tractauit nunc simplices de flore malorum et labore bonorum murmurantes solans contra eorum infirmitatem salubre antidotum apponit. Scia in speciali dehortans ergo ecclesiam ab emulatioe malignantium ait. (Noli) o tu infirme qui hoc soles (emulari) .i. inuidere et indignari in malignantiis .i. in consideratioe malignantium quod florent. Malignantes dicti sunt quasi maligni ignem alentes .i. cupiditatem scilicet qui peccatum diligunt et in malo delectant. (neque zelaueris) .i. non ames nec imiteris (facientes iniquitatem) .i. inique congregantes diuitias et prementes bonos. quod nulla te accendat ira vel cupiditas ut male florentibus in seculo inuides vel eos imiteris: sed esto equo animo nam breuis est eorum et felicitas et iniquitas. unde sequitur.

Quia tanquam fenulum velociter arescet: et quemadmodum olera herbarum cito decident.

Quia tanquam fenulum quod hodie floret et cras marcescet (velociter arescet) quod ad ipsam florent et leuantur sed cito desiccant et in puluerem rediguntur. (et quemadmodum olera) .i. viriditas (herbarum) vel prauis cito decident. .i. deficient ac florem et viriditatem mundane felicitatis amittent. Vel quemadmodum olera herbarum que hyeme virent estate a vermibus corroduuntur. (cito decident) .i. cadent. quod mali qui huius seculi hyeme virent in futuro iudicii estate ab immortalibus vermibus consumuntur. Illi ergo non sperant in domino quia spes illorum mortalis est et inanis. Tu vero

Spera in domino et factonitate: et inhabitabit terram et pascetis in diuitiis eius.

Spera in domino non in vanis puta in diuitiis: in delitiis: in mundi honore et flore: more illorum malignorum (et fac bonum) .i. opus bonum. neque enim vtilis est spes sine bono opere: sed nec bonum opus est aliquid sine charitate. unde mox subditur (et inhabitabit terram) domini .i. ecclesiam quam colit et rigat in unitate ecclesie catholice permanendo et concorditer viuendo. quod non profunt bona extra ecclesiam facta (et pascetis) usque ad facieratem et suauitatem (in diuitiis eius) terre .i. ecclesie. que diuinitus sunt ipse deus vel sacre scripture. Ergo sprete mundi iocunditate

Delectare in domino: et dabit tibi petitiones cordis tui.

Delectare in diuitiis tuis scilicet in domino suis

et delectabiliter eum contemplando amando et memorando (et dabit tibi petitiones cordis tui) .i. rationis non carnis. Cor enim delectant in domino non petit quod caro vult sed quod vult spiritus: non petit nisi ipsum deum ipsam lucem et eternitatem. hanc promittit deus delectantibus in se quod oculus non vidit nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit hec preparauit deus diligentiis suis. Et si propter peccatorum multitudinem dubitas sperare vel delectari in domino audi salubre consilium.

Revela domino viam tuam et spera in eo: et ipse faciet.

Revela domino viam tuam peccata tua confitendo te ipsum accusando et corrigendo et in oratione deuota coram eo tuum desiderium explicando ac directionem petendo (et spera in eo) non in alio (et ipse) qui prestat (faciet) quod petis vel desideras. Spem enim promittit peccatoribus: et in indulgentiam facit penitentiam agentibus. Quod salubria mandata non inuidere malis non diligere iniquitatem in domino sperare in domino delectari vias et opera nostra domino confiteri. Si hec facias et ipse faciet te exaudiendo et subiungit quid amplius faciet. d.

Et educet quasi lumen iusticiam tuam: et iudicium tuum tanquam meridiem: subditus esto domino et ora eum.

Et educet de tenebris huius seculi iusticiam tuam. .i. fidem tuam qua iuste operaris: et ex qua viuis que modo abscondita est et quasi sub modio latet quod nondum vides quod credis (quasi lumen) .i. ad lucem cum ceperis videre quod credidisti. Tunc enim opera tua in claritate erunt (et iudicium tuum) quo iudicas sequi christum et eligis quod non vides quod iudicium modo in abscondito est et a malis irridetur educet (tanquam meridiem) .i. clarum lumen et in pleno splendore quod cum christus apparuerit tunc et tu apparebis cum ipso in gloria: et interim (subditus esto domino) preceptis eius obediendo (et ora eum) non cessando: perseueret bonum opus et oratio donec det quod promissit.

Noli emulari in eo qui prosperatur in via sua: et in homine faciente iniusticias.

Noli emulari id est inuidia moueri siue indignari et commoueri (in eo) id est in consideratione eius (qui prosperatur) et floret (in via sua) mala et in factis suis non in via dei in qua tu es puta in homine faciente iniusticias id est in consideratione hominis male agentis. quasi diceret. si videris prosperari et florere impium non te moueat vanitas eius ad indignandum

Et sic exponit hic unde solet nasci emulatio: de qua etiam supra dicit. Dico ne emuleris et si aliquo modo motus es siue in animo siue in corpore corripere illud. et hoc est quod subdit.

Desine ab ira et derelinque furorem: noli emulari ut maligneris.

Desine ab ira) animi (et derelinque furorem) corporis. **Vel** desine ab ira) ne subito irascaris visa prosperitate malorum (et derelinque furorem) ne diu perseueres: quia inde irasci et indignari est contra deum murmurare et per blasphemare. Ac si diceret nec prosperitas prauiorum nec iniquitas illorum moueat te ad iracundiam vel inuidiam. praesertim (noli emulari). i. indignari intantum (ut maligneris). i. ut malitiam eius imiteris. et eodem modo voluntarie efficiaris malignus quasi imitando eum qui maligne faciens floret ad tempus.

Quoniam qui malignant exterminabuntur: iusti uero autem dominum ipsi hereditabunt terram.

Quoniam qui malignant). i. qui mali sunt et si modo florent (exterminabuntur) in futuro. i. extra terminos terre uiuentium et superne hierusalem efficiuntur sicut scriptum est. Tollatur impius ne videat gloriam dei. (sustinentes autem dominum) aduersa patienter ferendo: prospera despiciendo. et beneplacitum domini qui non fallit et omnia potest expectando. (ipsi hereditabunt). i. hereditario iure possidebunt (terram) uiuentium. scilicet patriam celestem ubi nullus moritur. Et ne infirmo longum videatur sustinere protinus adiungit. quasi diceret. Jam diu sustinuisti.

Et adhuc pusillum et non erit peccator: et queres locum eius et non inuenies.

Et adhuc) restat pusillum) temporis. i. parum ne ergo tedeat te qui sustines: sed modice expecta. (et non erit peccator) pro quo gemis. i. non apparebit subtractus de medio: nec erit dominum eius. cito transeunt tempora. breue est quod durare non potest. (et queres locum eius et non inuenies). i. si queres non inuenies. quia non habebit tunc usum quem modo habet quando uisitur eo deus ad probandum iustum. Cum enim transierit tempus probationis nostre: quando non erunt qui probentur non erunt etiam per quos probemur.

Manfueti autem hereditabunt terram: et delectabuntur in multitudine pacis.

Manfueti autem) et mites qui domino non resistunt qui in gremio eius patienter portant. qui malos et aduersa mundi equanimiter tole-

runt (hereditabunt terram) uiuentium scilicet illam sanctam hierusalem (et delectabuntur) id est delectabiliter uiuent et letabuntur (in multitudine pacis) et amotione omnium malorum inquietantium. fruuntur enim eterno deo qui est omnium bonorum fons et plenitudo inde illa superna ciuitas hierusalem notatur que uisio pacis interpretatur. Et quod diu hic uiuit iusti iniustorum insidias patiuntur subiunctum est.

Obsertuabit peccator iustum: et stridebit super eum dentibus suis

Obsertuabit peccator iustum) ut inuento loco eum capiat et perdat. Non enim cessant praui bonorum vitam inquirere attendentes si qua ex parte valeant eis nocere (et stridebit super eum dentibus suis) scilicet detractio. quia quod opere exercere non ualet fera et bestiali corrosione uerborum exercet. **Vel** (Obsertuabit) occultis insidijs ut eum alliciat sibi et decipiat. et si hoc non potest (stridebit super eum dentibus suis) scilicet crudelitatis quibus eum quem non potest subuertere: quasi furens belua seruando et dentes collidendo conatur occidere.

Domine autem irridebit eum: quoniam prospicit quod ueniet dies eius.

Domine autem irridebit eum). i. irrisione dignus iudicabit et irrisibilem ostendet quando penis eternis cruciandus tradetur. hic etiam irridebit inefficaces eius insidias faciendo: et malicie eius gladium in seipsum couertendo (quoniam prospicit). i. procul aspicit quod ipse peccator non uidet scilicet quod (ueniet dies eius) quo retribuat ei. i. dies debite punitionis pro suis malis. Semp enim vindicatur in impium aut hic si se conuertit: aut in futuro si se non conuertit. sed si neque blanditijs neque minis aget. pena aggreditur unde sequitur.

Gladium euaginauerunt peccatores: intenderunt arcum suum.

Gladium euaginauerunt peccatores) id est apertam et manifestam impugnationem et persecutionem. Gladium enim euaginare est maliciam prius in corde occultam etiam opere exercere. Si uero non sic perficit insidiatur dolis unde subditur (intenderunt arcum suum) id est occultas insidias et dolum deceptorem. Arcum enim intendit qui dolum parat unde incautum feriat. His duobus generibus persecutionis impugnant mali bonos. Deinde reddit singulis singula. Intenderunt enim arcum suum.

Ut decipiant pauperem et inopem: ut trucident rectos corde.

Ut decipiant pauperem) qui sibi non suffi-
cit et inopem) qui nec opem ab alio habet. vel
(pauperem) de auctoritate sua non confidentem et ino-
pem) de viribus suis non presumens. gladius ve-
ro euaginauerunt (ut trucidet). i. occidant et in-
terimant (rectos corde) ut martyres fortes in
fide. Flore pauperis et inopis designant sum-
plices scientiam et virtutem non habentes. per re-
ctos corde intelligimus perfectos. Simples
ergo moluntur arcu occulte decipere perfectos
vero student aperte persecutiois gladio truci-
dare. Sed

Gladius eorum intret in corda ipsorum: et ar-
cus eorum confringetur.

Gladius eorum intret in corda ipsorum) ubi vene-
rat ut noceat sibi prius in mente quam alius in corpore
In corpore occidere voluerunt: in anima moriuntur.
Quicquid enim alius ledere molitur primum se
ipsum proprio iaculo percutit. (et arcus eorum confrin-
guntur). i. insidie eorum frustrantur ne iusto no-
ceant: dolusque et mala voluntas ad effectum non
perueniat ne possint implere quod ceperant. Et li-
cet possint iustorum bona diripere et iustus spo-
lietur pro eos tamen

Melius est modicum iusto: super diuitias
peccatorum multas.

Melius est magis sufficiens (est iusto mo-
dicum quod habet super diuitias peccatorum mul-
tas). i. quam multe diuitie peccatoribus. melior est
iusti paupertas: quam peccatoris diuitie. Iste enim
paucis contentus est et abundat: ille autem ple-
nus fuit et eget. Iste in paupertate animam saluat:
ille in diuitiis et corpus et animam perdit. Ante
ergo egit de malitia peccatorum: et sustententia bo-
norum: hic vero de diuitiis illorum: et paupere-
te istorum. Et vere melius

Quia brachia peccatorum conterentur: confir-
mat autem iustos dominus.

Quia brachia peccatorum conterentur). i. potentia:
diuitie: fortitudo et robur in quibus confidunt
destruentur et ad nihilum redigentur ne amplius
innocentibus noceant. (confirmant autem iustos do-
minus) eis fortitudinem et robur prestando ne
ab iniusticia vincantur: ut et neque in prosperis ne-
que in aduersis a bono virtutis moueantur. et
nec morte nec vita a charitate dei separentur
et hoc propter spem futurorum: propter exempla martyrum et
morum. Sic autem confirmat quod

Plouit dominus dies immaculatos: et heredi-
tas eorum in eternum erit.

Plouit et approbat dominus in vita presentis (dies
immaculatos). i. perversitatem et vitam iustorum in

qua immaculate viuunt et mala patiuntur. no-
uit enim quod vixerint et in quibus vitam finierint
Etsi miseri videntur ignari scit deus quid
post finem dierum seruet eis. quod et (hereditas eo-
rum)que pro vita immaculata et pro malorum to-
lerantia dabitur (in eternum). i. in vita eterna
erit) et semper durabit. Esto ergo purus et mi-
nus omnibus diebus vite tue: ut placeas deo in
tua perversitate: et in vita eterna hereditabis.
Non confundentur in tempore malo: et in diebus sa-
tis saturabuntur: quod peccatores peribunt.

Non confundentur in tempore malo) scilicet tribulati-
onis presentis in quo iusti laborant et mala tole-
rantes si deridentur: si contumelias et penis de-
bonitantur non solum non erubescunt sed potius glo-
riantur et gaudent quod non sua sed dei gloriam
querunt. Contra est de malis et elatis. (et in
die famis) qui modo sunt quando boni eluriantur de
vino et iusticia (saturabuntur) per scripturas et cele-
stia sacramenta: propter spem ac domini promissiones et ex-
empla ne deficiant in via donec visione ipsius
satientur in presentia. Vel (non confundentur). i. non
peribuntur spe sua (in tempore malo) scilicet iudicii
quo punientur malis et in die famis quando mali
fame peribunt (saturabuntur) interna facietate.
(quod contrario (peccatores) tamen carentes illa sa-
cietate (peribunt) sine omni consolatione. Et osten-
dit quomodo peribunt. d.

Inimici vero domini mori ut honorificati
fuerint et exaltati: deficientes quemadmo-
dum fumus deficient.

Inimici vero domini). i. ipsi peccatores (mori
ut honorificati fuerint) gloria et reuerentia (et
exaltati) dignitatibus et potentia in vita presentis que
non est momentum respectu future (deficientes)
quod die de malo in peius (quemadmodum fumus)
cuius nullum post exaltationem inuenit vestigium:
(deficient) penitus. Fumus enim in altum extolli-
tur et ipsa exaltatione extenditur et euanescit: sic
inimici in altum eriguntur et in ambitum exten-
duntur: et deinde deficientes euanescunt. quod
totus gradus altior fuit: tanto hic casus gra-
uior et in futuro pena maior erit. Ideo autem
hoc malis quia

Mutuabitur peccator et non soluet: ius-
tus autem miseretur et retribuet.

Mutuabitur). i. mutuo accipiet (peccator)
corpus et animam ac bona naturalia et grami-
ta atque temporalia a deo accipiendo. Nihil enim hoc
habet quod mutuo non accipit. (et non soluet) de
bonis acceptis seruando et gratias agendo. vel
(mutuabitur). i. audit verbum dei (et non soluet)
id est non reddit operibus quod auditu precepit. q. d. non

refert lucrum (iustus aut) de bonis a deo acceptis (miseretur) affectu ppatiando (et retribuet) per effectum subueniendo. Cuius enim pectus plenum est charitate et bona voluntate semper habet unde det: vel facultate seu benigno lentiam: vel auxilium seu subsidium: aut saltem votum vel orationem. Ideo autem miseretur et daretur ei. **Quia benedicentes ei hereditabunt terram maledicentes autem ei disperibunt.**

Quia benedicentes ei scilicet domino: bene viuendo. et bona que possunt alijs impendendo. ac de beneficijs acceptis gratias referendo (beredictabunt terram) scilicet viuentijs eam perpetuo possidendo (maledicentes autem ei) male viuendo et sibi promissa iniuste retinendo ac ingrati eius beneficijs ea que mutuo acceperunt non soluendo (disperibunt). i. dupliciter scilicet in anima et corpore peribunt. quia in utroque eterna pditione morientur. et sic duplici pditione coterentur. Et ut sciat quisque quo tendere debeat ne similis pereat sequitur et dicit

Apud dominum gressus hominis dirigetur: et viam eius volet.

Apud dominum. i. a domino (gressus hominis) ratione videntis. i. affectus et opera quibus ad eum transire conatur (dirigetur) in viam pnti ut non declinet a rectitudine iusticie quia ex dei voluntate est via iusti: et totum quod habet ex gratia est. Non enim est hominis dirigere viam suam (et) per hoc (viam eius) scilicet dñi et si sit dura quia tñ trita est (volet) homo mandata eius desiderando. Si ergo errare nolumus apud dominum gressus dirigamus et per illam viam quam iuxta ambulemus. fortassis videtur dura sed securi. Alia forte delitibus sed latronibus plena est. In qua via dei Cum ceciderit non collidetur: quia dominus supponit manum suam.

Cum ceciderit iustus per peccatum propter carnis infirmitatem: quod septies cadet iustus in die et septies resurget: et non est homo qui non peccet. (non collidetur). i. non frangetur irrecupabiliter gratiam dei et virtutes amittendo et finaliter in peccato illo permanendo. (quod dominus supponit manum suam) auxiliatricem ne criminaliter delinquat eum auxilio sue gratie et misericordie subleuando et sustentando et per penam ad gratiam reducendo. Magna virum homo se crederet: si semper in pte fixus permaneret. Pie ergo dominus aliquam gratiam suam subtrahit presumenci qui in infirmetur ostendit. Et vere sic est de iusto quod Junior fui etenim senex: et non vidi iustum derelictum: nec semen eius querens panem.

Junior) et puer fui dicit corpus christi iuxta

quod unus homo qui iunior fuit in primis etatibus senior autem in nouissimis temporibus: et in tanto spacio (non vidi iustum derelictum) a deo finaliter ita ut periret. (nec semen eius querens panem) id est bona opera eius intermune rata. Vel (nec semen eius) id est aliquem fidelem imitorem ipsius in operibus iusticie. (querens panem) spirituales puta verbum dei quasi ei non adesset et indigeret pane verbi quia verbum dei semper est cum iusto reficiens ipsum. Lex enim dei in corde ipsius et in ipsa meditabitur die ac nocte. Tali pane nutritur iustus ut in via non deficiat sed in deo viuat et bona que potest proximis impendat. Unde et subditur

Tota die miseretur et comodatur: et semine illius in benedictione erit.

Tota die) id est indefinenter et assidue vel toto tempore vite sue quod semper iustus habet quid det (miseretur) affectu sibi et alijs (et comodatur) effectum. et dicitur hic de elemosyna actuali vel spirituali. Sed licet donet tamen magis comodare dicitur quia quod dispensat non a paupere sed a domino sibi reddi expectat et dominus cum fenore multiplicatum reddit (et semen illius) quod seminat ut metat id est opera bona vel imitatores in benedictione erit) id est in multiplicatione quia cum exultatione veniet portans manipulos suos. Et ideo tu quicumque es noli esse piger: sed

Declina a malo et fac bonum: et inhabita in seculum seculi.

Declina a malo et fac bonum) id est ne cui noceras sed ei bene fac. Vel (Declina a malo) id est dinerte a peccato quod fit per dei timorem et inchoat hominem (et fac bonum) opus exercendo te in virtutibus. quod debet fieri per amorem et perficit hominem. Neque enim bona deo accepta sunt que malorum admixtione maculantur et perseverando in bono (et inhabita in seculum seculi) in ecclesia. in vnitatem. in veritate. in deo. ut qui hic inchoaris in eternum perficiaris. Vel (inhabita) terram viventium (in seculum seculi) id est per hoc habitabis in eterna beatitudine et habebis vitam eternam. Ecce merces.

Quia dominus amat iudiciu: et non derelinquet sanctos suos: in eternum conseruabunt.

Quia dominus amat iudiciu). i. discretorem: quia separat bonum a malo: falsum a vero tempore ab eterno. Nam amat iudiciu) unicuique per meritis reddere disponendo (et non dereliquit) sua gratia et peccato destituendo (sanctos suos) qui recedunt a malo et

faciunt bonum et si ad tempus flagellat in-
ste tñ iudicat. quia (in eternum) scz in horreo
eterno et in vita beata (cōseruabuntur) in cor-
pore et in anima et si hic moriantur in hac vi-
ta. et merito eterna possidebunt qz eterna cō-
cupierunt. Et contra

**Iniusti punientur et semen impiorum
peribit.**

Iniusti punientur) in inferno pena eter-
na ppter mala eoz opera (et semen impioz pe-
ribit). i. opa eoz qz iniqua sunt nullū fructū
beatitudinis habebūt. Vel (semen impioz
peribit). i. imitatores eoz peribunt cum ipis
sicut ecōtra semen iusti in bñdictōne erit. hec
scriptura modo nos erudit verbis modo in-
format exemplis. Hinc pponit nobis repro-
borum penā illinc iustoz gloriā: quatenus il-
la nos terreat atqz ab amore huius seculi cō-
pescat et ista nos excitet atqz ad amorē patrie
celestis inuiter. vñ et subditur

**Iusti autē hereditabūt terram: et inhabi-
tabunt in seculū seculi sup eam.**

Iusti autē hereditabūt terram) scz viuēti-
um vbi nullus moritur qz terram mortuoz
cum suis delitijs spreuerūt. et hoc nō ad tem-
pus sed in eternū. vñ sequit. (et inhabitabūt
in seculū seculi). i. eternaliter (sup eam) tanqz
eius dñi et possessores qz ibi portionem suā
elegerūt. Noli ergo istam transitoria heredi-
tatem diligere in qua diu nō potes habitare.
despicienda sunt cuncta que transiunt illa so-
la appetenda sunt que transire nō pñt. Et me-
rito hec erunt iusto. quia

**Os iusti meditabitur sapientiam: et lin-
gua eius loquetur iudiciū.**

Os iusti interiorius scz cordis. os enī interi-
oris hoīs est cor nrm: qz sicut ore corpis loq-
mur hoībūs ita corde loquimur deo. (medi-
tabitur) et ruminat (sapientia) que est de deo
et eternis vt postmodū eructare possit verbū
bonum vnde et subdit (et lingua eius loque-
tur) instructioni alioz (iudiciū) scz qd deus
precipit fugere vel tenere. Vel (lingua eius
loquetur iudiciū). i. pfert sermonē discretū
dicens nñ qd est dicendum et tacens quod
est tacendum. Et

**Lex dei eius in corde ipsius: et non sup-
plantabuntur gressus eius.**

Lex dei eius). i. observatio legis et prece-
pta dei (in corde ipsius) sunt p iugem medi-
tationem vt cor cōsonet lingue nobis autē est
tñ in ore. de quibz dici pñt. ppls hic labijs me-
bonorat cor autē eoz longe est a me. Hec autē

lex et peccare vetat et bona facere docet (et) iō
(nō supplantabunt). i. laqueos nō incurrēt a
diabolo seu hoīe iniquo vel peccato (gressus
eius) quibz ad deū nitit puenire qz verbū dei
in corde liberat a laqueis et ab omī tentatōe
vt nō moueatur a via iusticie. Tēcū est cuius
verbum a te nō recedit. Et tamen

**Cōsiderat peccator iustū: et querit mori-
tificare eum.**

Considerat peccator) et impius (iustum)
et norat vias eius sibi callide insidiando vt
eum decipiat et supplantet eiusqz gressus de-
torqueat et querit quantū pñt (mortificare eū)
vel vt ei consentiat et sic eū faciendo iniustū
occidat in aīa. vel si nō pñt querit vt eū
psequendo occidat in corpe. Dicit enī ppter
inuidiā quod in libro sapientie pñdictum est.
Bravis est nobis etiā ad videndū: qm̄ dū-
mīlis est alijs vita ipsius. Sed si iustus vi-
gilanter resistat eueniet qd sequitur

**Dominus autem non derelinquet eum
in manibus eius: nec damnabit eum cū
iudicabitur illi.**

Dñs autē nō derelinquet eum) scz iniustū.
(in manibz eius). i. in pñte impj scz totali-
ter et fm aīam vt eum ad pñtendū sibi cō-
pellendo iusticiā eius auferat qz impius ani-
mā nō mortificat s3 potius purgat et sal-
uat (nec damnabit eum) scz iustū et si ab hoīe
hic damnetur (cū iudicabit). i. cū iudiciū fiet
an̄ christi tribunal (illi) scz impio ad eius ma-
lum et nocumētū. vel (illi) scz iusto ad eius
utilitatem et comodum. Et quia ita facit ius-
to ergo nunc

**Expecta dñm et custodi viam eius: et ex-
altabit te vt hereditate capias terraz: cū
perierint peccatores videbis.**

Expecta) patienter et si diu pateris (dñm)
q te vindicabit et remunerabit (et) in expectan-
do (custodi) indeficiēter (viā ei). i. serua mā-
data (et exaltabit te) de virtute in virtutē et de
terrenis ad celestia ita (vt hereditate). i. firmi-
ter iure hereditario (capias terrā) viuētiū: et
si modo nescis qd pñmittit in expētia discēs
qz (cū perierint pccatores) et impj (videbis) in-
re qd mō credis de pñijs bonoz et penis ma-
loz. Vbi sciendū q deus nunqz eos creasset
qs in eternū pñuros pñisset nisi aliqz ex eis
vltus bonos pñidisset. Quoz quidē iniquitas
sicut modo pñest bonis ad augmentū scitū-
tis sic ipoz pena eiudē iustis pñerit ad incre-
mentū bñtitudinis. Nā ex reproboz damna-
tōne pñoscet electi qd p iusticiā meruerint

et ex sua saluatiōe sentient quid per gratiam
repperint. Tantoq; amore ardentiori adhe-
rebunt diuine bonitati quanto eius gratui-
to dono et promeritam non sentiunt penam
et immeritam percipient gloriam. Deinde q̄
nulla sit impiorū felicitas ostendit. d.

Vidi impium superaltatum: et eleuatū
sicut cedros libani.

Vidi impium superaltatum id est supra
modum exaltatum in gloria mundi et digni-
tate deo hoc permittente (et eleuatū) in elati-
one (sicut cedros libani) mōtis in quo sunt
altiores cedri que a vento deiciūtur. hoc est
in magna dignitate temporali et in candore
seculi que cito denigrescit. Libanus enī can-
didatio interpretatur: etiam super sublimes
eminentem ita ut altis celsior videretur. Tas-
lis videtur impius quādo corde tumens et
virtute et gloria ceteros etiā altos seculi pre-
cellens cernitur elatus.

Et transiui et ecce nō erat: quesiui eum
et nō est inuentus locus eius.

Et transiui mente et consideratiōe ad no-
uissima eius non presentia sed futura atten-
dendo. **V**el transiui p aliquod tempus mo-
dicum expectando (et ecce non erat) potens.
Transierat enī gloria eius. vel non erat oīno
quia per mortem sublatus erat de mundo.
et (quesiui eum) considerando et rememorā-
do (et non est inuentus locus eius) regnan-
di. vel omnino in hoc seculo sed absconditus
et sepultus est in inferni profundo. Et ne ti-
bi similiter contingat

Custodi innocentiam et vide equitatē:
qm̄ sunt reliquie homini pacifico.

Custodi innocentiam) quo ad deum et te
ipm̄ sancte viuendo (et vide equitatem) quo
ad proximum iuste cum ipso agendo. Unde
apls. sobrie et iuste et pie viuamus. Innocē-
tia spectat ad sobrietatem et pietatē. Equitas
ad iusticiam. **V**el innocentiam custodit qui
nec sibi nec alteri nocet atq; a vicijis et pecca-
tis se immaculatū seruat. Equitatem videt q̄
sollicite pensat et que a domino acceperit et
que ei persolvere debeat (quoniā homini pa-
cifico) qui hec agit (sunt reliquie) scilicet vita
eterna et bona que post hanc vitā relinquin-
tur ac supsunt et remanent sanctis.

Iniusti autē disperibunt: simul reliquie
impiorum interibunt.

Iniusti autē) contra (disperibūt) et duplī-
ci contritiōe conterentur quia in corpore et
in anima destruuntur et eterna damnatiōe de-

lebuntur (simul) etiam cum eis (reliquie im-
piorum interibunt) quibus nihil restat nisi
interitus eternus quia non supersunt nec re-
seruantur eis reliquie ut viuant s; ut in pena
gehennae ignis intereant. Hec omnia predi-
cta bona iustis. totum est tñ a dño oīm bono-
rum fonte et largitore. Et colligendo summa-
tim subiungit

Salus autem iustorū a dño: et p̄tector
eorum in tpe tribulatiōis.

Salus aut iustorū) mentis et corporis in p-
senti et in futuro (q dño est) nō aliunde. Pri-
ma salus que ad aīam p̄tinet est remissio pec-
catorū: s; qz adhuc piclitamur in tribulatiōi-
bus recte subiungit. (et p̄tector eorū est) si qd
impugnat (in tpe tribulatiōis) et tentatiōis ne
supentur. Nam nisi fideles suos diuina vir-
tus p̄tegeret quis tot iacula tentationū aut
tantos estus viciorū ferre potuisset. Et specia-
liter est p̄tector eorū in hora mortis qz tūc p-
tegit eos a potestate demonis.

Et adiuuabit eos dñs et liberabit eos et
eruet eos a peccatoribus: et saluabit eos
quia sperauerunt in eo.

Et adiuuabit eos dñs). i. cooꝑabit eis in
p̄nti ad pugnandū et ad bñ opandū et p̄seue-
randum (et liberabit eos) a tribulatiōib; et an-
gustijis (et eruet eos a peccatorib;) ab eorū in-
sidijis et p̄trarietate seculi illesos seruando vlt-
de hac vita eos ducendo. (et saluabit eos) sa-
lute et saluatiōe p̄petua ad vitā eternā p̄ducē-
do p̄pter hoc (quia) hic sperauerūt in eo) non
in boie aliquo vel in seculo Attende o miles
christi quanta faciat p te tuus impator. Ip̄e
est tua salus: tua p̄tecto: tua arma: tua libe-
ratio ut te hic regat custodiat et deinde ad vi-
tam eternam producat. Collige etiam ex p̄-
dictis q iusti et p̄ij habent bona maxima sci-
licet spiritualia puta gratias et virtutes in p-
senti in omnibus vijis a deo directi: in omni-
bus actibus protecti et ab angelis custoditi.
intus leti in futuro eternaliter beati. Sed in-
iusti et impij gaudentes et florentes prospe-
ritate temporali habent bona modica scilicet
carnalia. in presenti sunt a deo derelicti ange-
lorum custodia destituti: amaritudine pleni:
in futuro perpetue damnati.

Beatitudo omnium non **O**ratio
incerta iustorum deus qui sanctos tuos nō
derelinquis in fame: nec in stadio tribulatio-
num superari permittis: precamur ut ea nos
munias dextera quam illis ne corruant velo-
citer porrigis preparatam. Per dñm.

Psalmus de oratione vere penitentis
suas miseras p peccatis lamentabiliter
pquerentis: docens nos in memoria ha
bere peccatum ad cauendum et dolendū.
ps. xxxvij.

Domine ne in furo

re tuo arguas me: neq; in ira tua
corripas me.

Auctor psalmi ppheta dauid. Titulus ta
lis est: Psalmus dauid in rememoratiōe sab
bati. Hoc est ps iste cōuenit dauid pphete v
ali penitenti docēs nos peccati memoriā ha
bere ad cauendū et dolendū. habitus in reme
moratiōe sabbati. i. recordatiōe eterne requiei
quā habere optat et pdere formidat. Cū enī
vt supra dictū est mali floreat et boni laborēt
ille penitens quecūq; mala pro peccatis pati
enter tolerare paratus est et flagella timens
peiora scz supplicia eterna et recordans sab
bati eterni quo timet priuari peccati consci
us et desiderat frui graniter afflictus. Ma
teria: multiplex afflictio et miseria peccatoris
dolentis pro peccatis suis. Intentio: inuita
re peccatores ad penitentiam et monere vt pa
tienter sustineant quecūq; mala ad purga
tionem peccatorum euenerint. Sententia in
general: propheta in isto psalmo in persona
vere penitentis implorat dei misericordiam
enumerat et describit suam miseriam promit
tit emendam et petit cōseruationem diuinā
Sententia in speciali: Ab oratione ergo et
lachrymis incipiens ait. O (Domine ne in
furore tuo) id est vebementi indignatiōe tua
(arguas me) cum reprobis me damnando.
(neq; in ira tua id est indignatiōe leuiori cor
ripas me) pena purgatoriū me cruciādo cui
tamen pene nulla pena mundana compara
bilis est sed hic emenda et sic me purga q
ignis purgatorius non sit mihi opus. quasi
diceret. ne punias me scdm rigorem iusticie
tue sed magis scdm dulcorem tue misericor
die. Et pretendit multas miseras quib; iam
in hoc seculo affligitur. vt q; multa sunt que
parit sufficiat ne peiora patiat. Vñ subdit

Qm sagitte tue infixę sũnt mihi: et con
firmasti sup me manũ tuam.

Qm sagitte tue id est vindicte scilicet do
lores corporis et anime. (infixę sũnt mihi) et
vulnerant me propter peccatũ et non ad bo
ram sed (et cōfirmasti) diu scilicet vt sint vsq;
ad finem seculi (super me manum tuam id est
vindictam. quia pena peccati qua primum

hominem percussisti adhuc in humano ges
nere perdurat vt dedecus culpe non remas
neat sine decore iusticie: hoc autem fecisti vt
tanq; bonus magister verberibus castigati
onis afflictum redderes emendatũ. Eo vsq;
aut cōfirmasti et sic tetigit me manus tua q
Non est sanitas in carne mea a facie ire
tue non est pax ossibus meis a facie pec
catorum meorum:

Non est sanitas in carne mea) Portamus
enim corpus mortale plenum tentationibus
et miserijs doloribus et indigentiss a facie
ire tue id est ab instantia vindicte propter pec
catum et post ostensam infirmitatem carnis
ostendit etiam afflictionē anime. dicens (nō
est pax ossibus meis). i. virtutibus que sunt
anime fortia. quia sicut ossa carnem sic vir
tutes sustinent mentem. (a facie peccatorum
meorum) id est ab instantia suggestionũ ma
larum et peccato puenientium quia caro im
pugnat spiritum et innumeris modis turbā
tur virtutes a vicij et pccis Nec b mirũ.

Quoniam iniquitates mee supergreffe
sunt caput meũ: et sicut onus graue gra
uate sunt super me.

Qm iniquitates mee supergreffe sunt caput
meũ). i. preualuerũt et dominant menti mee:
que est interioris hois caput et aia mea pec
catis inualescentib; succumbit p consensum
(et sicut onus graue grauate sunt sup me). p
pter multitudinē et magnitudinē q; peccata
sicut plumbũ deprimũt et nullum onus tam
graue potest esse q; iniquitas cuius gravitas
tem illi soli sentiunt qui eam deponere cupi
unt et mentem ad celestia subleuare appetũt.
Non enī grauis illi videtur qui adhuc in il
la delectatur. vnde adhuc subditur

Putruerũt et corrupte sunt cicatrices
mee: a facie insipientie mee.

Putruerunt) peccato iterum consentien
do et ipsum in voluntate renouando et cor
rupte sunt) ad actum perducendo et in opere
exercendo (cicatrices mee) id est plage pecca
torum sanate et sanitates per remissionē pec
catorum precedentius inducte. et hoc (a facie
insipientie mee) id est propter stulticiam me
am quia non sum vsus viribus in baptismo
receptis. q. d. mihi et mee insipientie non deo
imputo. Stultũ enī insipiens est qui semel
sanatus iterũ reciduat. Jō adhuc subdit.
Miser factus sum et curuatus sum vsq;
in finē: tota die tristatus ingrediebar.

Miser factus sum) id ē miser ijs afflictus sum portans multas miseras et in anima et in corpe (et curuatus sum) ab elatione. qz oīs qui se exaltat humiliabitur vsq; in finem). i. totaliter vel vsq; ad mortē (tota die). i. tota vita mea ingiter assidue et sine intermissione (cōtristatus) amissa leticia spūali ppter mea peccata: ppter murmuratiōē synderesis cōtra malum (ingrediebar). i. pambulabā viā busius vite. Et hoc ideo

Quia lumbi mei impleti sunt illusionibz et nō est sanitas in carne mea.

Quia lumbi mei impleti sunt illusionibz) id est libidinū incētiuis et carnalibz delectationibus que mihi illudunt attentantes diuersis fantasijs (et) p hoc (non est sanitas in carne mea) Nam in totū corpus redundant b mōi incētiua. Vel illusiōes sunt vane imaginatiōes et cogitatiōes ex quibz anima fatigatur et aliqñ vix orare pmittitur. Ideo autem lumbos posuit qz in lumbis est carnalis voluptas vnde illusiōes pcreantur. (et non est sanitas in carne mea). i. in corpore scilz in hac vita.

Afflictus sum et humiliatus sum nimis rugiebam a gemitu cordis mei.

Afflictus sum) corpe (et humiliatus sum) corde vt nībīl in me sit liberū a pena: vnde sequitur (nimis) qz vndiq; est calamitas (rugiebam) amare flendo (a gemitu) et amaritudine (cordis mei) considerās tantas meas miseras interiores et exteriores. Ex afflictione humiliatio: et ex hūiliatione pcedit gemitus. Ad hoc penis et flagellis peccator affligitur vt a sua supbia hūilietur: quatenus q̄ letus et elatus ppetrauit peccatū afflictus et humiliatus redeat ad lamentum.

Dñe ante te omne desiderū meū: et gemitus meus a te nō est absconditus.

Dñe qui vides cor (ante te) est (omne desiderū meū) et affectus non cōtra te qz nībīl desidero nisi quod tibi placet. q. d. ad consequendum desiderū meū non habeo boiem ad quē confugiā et ideo ad te qui omne desiderū meū nosti recurro (et gemitus meus) non p terrenis sed p celestibz (a te non est absconditus) et si absconditur ab hominibus. quasi diceret. apponas mihi remediū qui nosti secreta cordium.

Cor meum conturbatum est: dereliquit me virtus mea: et lumen oculorū meorū et ipsum non est mecum.

Cor meū conturbatū est) passionibz succum-

bendo ac pacem et tranquillitatē pscientie amittendo: qz dereliquit me virtus mea) quā ante peccatū habui (et lūmē oculorū meorū) spūaliū et mentaliū. i. ratio impetrata scz dereliquit me et defecit ppter turbulentiā passionū et p ingentibz molestijs (et) ideo (ipm non est mecum) qz mens mea cecata est a peccato et sic postposito veritatis lumine secutus sum errorem et in tenebras decidi pccorū.

Amici mei et primi mei: aduersum me appropinquauerunt et steterunt.

Amici mei) scz nature et fortune nō gratie (et primi mei) benefici collatiōe his duobz solatijs gaudet hūanitas sed huic sunt cumulus passionū vnde sequit (aduersum me appropinquauerunt) p silijs et dolis vel exprobrando et in bonis resistendo (et steterunt) in malicia sua pseuerantes et cōtra me causantes. Non aut inimici aut extranei sed amici et proximi. Graviora quidē sunt mala que ab amicis patimur qz nō solum pena sed etiam amissa caritas nos cruciat

Et qui iuxta me erant de longe steterūt: et vim faciebant qui querebant animā meā.

Et qui iuxta me erāt) et me in bono dirigere et cōfortare debebant (de longe steterūt) id est de salute mea parū curauerūt (et vim faciebant qui querebant aīam meā) pdere scz demones cū ministris suis tentatiōes horridas immitcentes. Vel qui iuxta me erant) scz vicini mei (de longe steterūt) tanq̄ abominantes me ppter multitudinē miserie mee. (et vim faciebant) venīētes cū impetu (qui querebant aīam meā). i. vitam meā vt auferrent eam.

Et qui inquirebant mala mihi locuti sunt vanitates: et dolos tota die meditabantur.

Et qui inquirebāt mala mihi) inuestigantes quo modo mihi nocerēt vel mortē inferrent scz hoīes maligni q̄ sunt mēbra diaboli qz nō inueniebāt crimina (locuti sunt vanitates). i. fingerūt falsa et mendacia (et dolos). i. fallacias (tota die). i. assidue et sine cessatiōe (meditabantur) in corde quibz me decipe possent vel accusare. Deinde subiungit q̄ patiēns in omnibz his fuit.

Ego aut tanq̄ surdus nō audiebam: et sicut mutus nō aperiens os suum.

Ego autem tanq̄ surdus non audiebam) id est me audire dissimulabam et quasi non audirem non respondebam. vnde sequitur. (et sicut mutus non aperiens os suum) quia

sic tacebam quasi respondere non possem. **B**utus aperiens os suum et si non clare loquitur vel balbutiendo remurmurat: Is autem nihil aspera dixit vel rñdit. quia os suū ad p̄radicendum vel respondendū eis non apernit: sed tam patienter om̄ia sustinebat ac si nihil audire vel loqui posset. Et quasi exponendo subdit.

Et factus sum sicut homo nō audiens: et nō habens in ore suo redargutōes.

Et factus sum). i. silatus sum (sicut homo nō audiens). i. nō potens audire. dissimulando obiecta cōiicia. (et sicut homo nō habens in ore suo redargutōes) cōtra aduersarios. i. q̄uis habere vnde eos redarguere possem tñ fui quasi nō habens quia mala patienter sustinui et sic tacui quasi non esset vñ illos arguerem. Ecce magna virtus audire notia et nō reddere cōtra. Et

Quoniam in te dñe speravi: tu exaudies domine deus meus.

Qm̄ inter tot mala (in te) solo (dñe) q̄ multas tristia in leta (peravi) ppter te p̄dicta sustinendo et remediū a te expectando. salutaria medicina est in malis sperare et nō deficere ideo merito spei (tu exaudies) petitiōes meas (dñe deus meus) me de malis omnibz librando. Facile aduersa supas si spes tua fixa sit in deo. Et si tribularis ad tps in tpe oportuno exaudiet te dñs deus tuus. Inde autē exaudies

Quia dixi nequando supgaudeāt mihi inimici mei et dum cōmouentur pedes mei: sup me magna locuti sunt.

Quia dixi) in orōne te deprecando (ne qñ supgaudeant mihi) me supato et insultando cōiiciatur. i. p̄ualeant ad gaudendū de me supato et mihi cōiiciato insultando (inimici mei). i. demones vel maligni boīes delapsu boīm gaudentes (et dum cōmouentur) et q̄ si labūtur aliqñ humana infirmitate (pedes mei). i. affectus vel actus mei. Hoc est si viderent me a p̄posito meo moueri et a rectitudine iusticie declinare. (sup me magna locuti sunt). i. loquerent̄ exprobrando et illudendo vbi esset miserendū. Inde enī irrident impij: vnde dolent p̄ij. Potest etiā penitens iam p̄dicta dicere in p̄sona capitis exponens eius passionē nō diuidens a capite vocē suam. vt enī caput dicit peccata nostra sua in psalmo deus deus meus respice in me. sic nos passionēs eius que hic ponuntur dicamus nostras: sic loquendo. **I**nimici mei ficti et p̄imi

mei s̄m carnē s̄z iudei. Et qui iuxta me erāt s̄z discipuli de longe steterunt fugiendo. et vim faciebāt: trabētes ad iudiciū et mortē zē. vt p̄tz et p̄dictis. Deinde penitēs de se loquitur. d. Et ideo etiā exaudies

Qm̄ ego in flagella paratus sum: et dolor meus in cōspectu meo semp.

Qm̄ ego) sciens me deliquisse (in flagella) sustinenda (paratus sum). i. sustinere patienter quicquid infligeris: quia ad hoc natus sum vt flagella ferā. Flagellat enī deus oēm filium quem recipit ad hereditatē. (et dolor meus) de peccatis cōmissis **D**el (dolor). i. peccatum vnde est dolor et qd̄ est causa doloris mei. aīcedens p̄sequenti. est in cōspectu meo) et cōsideratōne (semp). i. assidue p̄ cordis p̄tritionē. Inde dolet quia deliquit. **I**mpius enī se defendit: iustus cōtra se irascitur. vnde se accusando subiungit

Qm̄ iniquitatē meā annuntiabo: et cogitabo pro peccato meo.

Qm̄ iniquitatē meā annuntiabo) in vera cōfessione. i. p̄fitebor. nisi enī doleret nō sic se accusaret. et qz nō sufficit solum confiteri: addit (et cogitabo). i. sollicitus ero et sedule curam agam (p̄ peccato meo) sanando ac pro eius satisfactōe et emendatōe p̄ fletus elemosynas. ieiunia z̄ b̄mōi. Sic enī ē de eo q̄ post p̄fessionē de p̄ccō nō cogitat quō de vulnerato q̄ vulnus suū medico detegit et post villis pendit emplastrū apponere vel negligit

Inimici autē mei viuunt et cōfirmati sunt super me: et multiplicati sunt qui oderunt me inique.

Inimici autē mei viuunt) id est p̄sperantur et florent felicitate seculi fruunturqz mundo ac bene est eis et gaudent in eo vbi ego laboro et rugio (et p̄firmati) ac corroboreati (sunt) in fortitudine et p̄tate nocendi (super me) ad opprimendū me (et multiplicati sunt) numero ac quotidie plures fiunt z̄ apparēt qm̄ nec in p̄speris agnoscitur amicus nec in aduersis absconditur inimicus. (qui oderunt me inique). i. contra equitatē quia amicū et sine culpa. et p̄ bonis reddētes mihi mala. Ideo sequitur

Qui retribuūt mala p̄ bonis detrahebāt mihi: qm̄ sequebar bonitatem.

Qui retribuunt mala p̄ bonis) ex ingratitude hoc pessimum est: sicut reddere bona pro malis est perfectorum. Cetera vero duo sunt mediocrium. (detrahebant mihi) ex inuidia pro bono malū reddiderunt nec

solum nocebant facto sed insup detrahebant
verbo et causam oim istoz subdit qz nō alia
de causa nisi (qm̄ sequebar bonitatez) et ideo
dicit mala p bonis. Ecce q̄ mala et peruersa
intentio. Si etiā corripit te aliquis bonū ti
bi volens et illū oderis reddis mala p bonis
Sed qz hec mala sunt homini intolerabilia
nisi ex dei gratia Ideo

**Ne derelinquas me dñe deus meus: ne
discesseris a me.**

Ne derelinqs me) subtrahendo tuū auxi
lium (dñe deus meus) auctor salutis mee. i.
ne dimittas me fragilitati mee quia dimissus
nō potero subsistere. vel si ad horā relinquis
(ne discesseris) penitus (a me) subtrahendo
grāz tuā tanq̄ elongatus a me. i. ne p absen
tiam gr̄e tue dimiseris me perire. Vel (ne de
relinquas me) pmittendo me cadere in tenta
tionem vt peccē qz grauior est offensio post
venia. (ne discesseris a me) ita qz a bono desi
stam. Sed potius

**Intende in adiutorium meum: domine
deus salutis mee.**

Intende in adiutoriū meū.) i. da te intens
tum vt me adiuues ad pugnandū ptra bo
stem et ptra peccati recidūz: et celerrime presta
mibi auxiliū (dñe de⁹ salutis mee) rector me
us: creator meus et mee salutis eterne auctor
et dator. Vel (intende in adiutoriū meū) ad
bñ opandum ita vt bona faciā et in eis pseue
rem (dñe deus salutis mee) vt habeam eterne
beatitudinis retributionē. Oratio.

Emitte dñe salutare tuū infirmitatibz no
stris: vulnerū cicatricū qz mortaliū potentis
sime mediator vt omnē gemitū dolorēqz no
strum coram te deplozantes valeamus eui
cere insultatōes aduersantiū vicioz. P. d.

**Psalmus de custodia lingue ac de va
nitate et miseria vite hūane multis ad
uersitatibus et vanitatibz subiecte.**

ps. xxviii.

**Tri custodia vi
as meas: vt non delinquam in lin
gua mea.**

Auctor psalmi ppheta dauid. Titulus hic
est. In finem canticū dauid. p iditū. Et est
sensus. Canticū istud qd ideo dicitur canti
cum qz spūalem p̄tinet iocunditatē. docet enī
nos mente de terrenis ad celestia transilire:
dirigens nos in finē. i. in p̄summatōz: est da
uid pphete et est p ydithū. i. p transiliente eos
qui vana sectantur. cōuenit enī pfecto de vi

et q̄s ad virtutes: de dilectōe seculi ad amioz
dei et inde ad eternitatem mente transilienti
qui omnibz mundanis postpositis solis cele
stibus inhiat. et adeo pfectus est vt etia3 lin
guam a peccato om̄ino cohibeat. Fidelis er
go qui in p̄cedenti psalmo p penitentiam vi
tam suam correxit hic perfectionem vite sue
alijs formā bene viuendi pponit referens eis
transitum suum vt et ipsi satagant confor
mes eius fieri et in transeundo ipm imitari.
Materia: miseria humana quia brevis vita
fragilis natura et substantia multis aduersi
tatibus et vanitatibz subiecta. **Intentio:** mo
nere nos miseras p̄sentis vite attendere tem
poralia et mundana contēnere et eis postpo
sitis ad eterna et celestia desiderio transire.
Sententia in generali: ppheta in isto psal
mo in persona transilientis loquēs docet in
ter prauos et calumniosos linguam conti
nere. ostendit mundana esse vana et celestia
appetenda. petit a malis liberari et culpam si
bi remitti vt secure possit ab hac vita migra
re et celestia obtinere. **Sententia in speciali:**
Transilitor ergo ille de bona opinione semp
trahens inuidiam iniquozum et calumnias
deliberat inter malos tacere ne qd dicat ma
le ita incipiens. (Dixi) id est in corde decre
ui et firmiter proposui (custodiam vias me
as) id est locutōnes et actōes que sunt vie nō
stre ad deum. Bene enim loquendo et recte
agendo ad eterna proficiscimur. Custodiam
inquam (vt) etiam (non delinquam) id est nō
peccem (in lingua mea) loquendo fatua vel
ociofa verba. nam qui in verbo nō offendit
ille perfectus est vir et qui custodit linguam
suam custodit animam suam. Non enim ali
ter scio vite mee custodire vias nisi custodita
lingua. Nam qui inconsideratus est ad lo
quendū sentiet mala. Dixi inqz et feci. Nam
posui ori meo custodiā: cum consisteret
peccator aduersum me.

Posui ori meo custodiā) et silentium ob
seruans os a loquendo (cum) et q̄s diu (cons
sisteret) et esset (peccator) et impius et litigio
sus et calumniosus (aduersum me) mibi ins
fidando et laqueos proponendo ad capien
dum me in verbis et ad querendum calu
mnia ex eis. Talibus quidem magis silen
dum est q̄ aliquid dicendum. quia decipi
untur per silentium non valentes cum ver
bis tenere quem querunt decipere. Unde in
Ecclesiastico. Ubi auditus non est non es
fundas sermonem. Posui ergo custodiā
vltimo qz

Obmutil et humiliatus sum et filius a
bonis: et dolor meus renouatus est:

Obmutil) penitus tacēdo (et) exinde (hu
miliatus sum) et vilis factus apud aduersa
rios improperia ab eis sustinendo (et filius)
non solū a malis sed etiā (a bonis) annūciā
dis ut nō delinquerē in malis et ut vitarem
pentionē cū impijs. (et) ex hoc dum sic tacui
(dolor meus) quo ante silentiū de malis pec
catorū dolui (renouatus est) et excitatus per
remorsum pscientie dū vidi iniquitates ho
minū crescere me tacente. Et quia vidēs ma
la tacui dicenda. Ideo

**Concaluit cor meum intra me: et in me
ditatione mea exardescet ignis.**

Concaluit cor meū intra me). i. ex omī p
te igne inflāmatum est ex dei et primi amore
et cepit inquietū esse videns hinc mihi picu
la imminere (et in meditatioe mea) de his ha
bita. i. dum sic meditarer (exardescet). i. ardē
ter inflāmatur (ignis). i. feruor dilectionis et
ire p zelum ut arguerem insensatos qz zelus
domus tue cōmedit me tacentē et q̄diu sile
bo tanto amplo ignis exardescet quia amor
primorū quibz tacui angit me et stimulat. Et
in hac fluctuatione dicendi et tacendi dum in
vtrorū video picula tandem

**Locutus sum in lingua mea: notum fac
mibi dñe finem meum.**

Locutus sum in lingua mea) nō hoībus
sed deo ipm deuote exorādo. Ei cui nota est
cogitatio sua: ideo in lingua loquit ut eius
locutione auditorū vita instruat. et subiun
git quid sit locutus dicens (notum fac mihi
dñe finem meum) ante oculos meos ponendo
quo tendere debeā ne si curram in incertum:
aberrare valeam. q. d. iste transiliens: quesui
meliorē locum vbi hec nō pariat suspirās in
finem quendā vbi nō sunt scandala scilicet vi
tam eternam

**Et numerum dierum meorū quis est: ut
sciam quid desit mihi.**

Et insup etiā fac mihi notū (numerū die
rum meorū) scz eternitatis (qui) numerus di
crum vere est ac verū esse habet qz pterire nō
valet. et est numerus sine numero nec transit
numerando. (ut) illis intentus (sciā quid) et
quantū (mihi) hic degenti (desit) ad beatitu
dinem tendenti vnde humilior homo fit qui
hec nouit. Et p̄sideratioe enī eorū que nobis
assunt solet nasci supbia: ex illoz que desunt
humilitas. Idcirco aut reprobi quid eis de
sit dep̄bendere non pnt qz terrenis ex amore

succumbunt et corda ad supna non erigunt
Floto autē sine et diebz qui sunt: attendit ad
hec tpalia et ppat inuicem. d.

**Ecce mensurabiles posuisti dies meos:
et substantia mea tanq̄ nihilū ante te.**

Ecce mensurabiles). i. breues et transito
rios. quisqz enī sub certa mensura viuūt (po
suisti dies meos) qui dederas immensurabi
les si homo pstitisset (et substantia mea) scz na
ture. i. tpalis hec vita mea (tanq̄ nihilū) re
putandū est (ante te). i. compata eternitati tue
et in p̄patione ad te qui eternus es qz id qd
est modicū tanq̄ nihilū reputat. Vel (substan
tia mea tanq̄ nihilū est ante te). i. p̄mitu illi
us que ante te erit. Iste vir sanctus dies su
os transitorios p̄spicit et se nihil nisi pulue
rem cognoscit. vñ etiā securus adiungit.

**Verū tamen vniuersa vanitas omnis ho
mo viuens.**

Verū tamen) adhuc etiā (vniuersa). i. oīa
que sunt apud nos sunt vanitas) p mutabi
litate qz sunt mutabilia et transitoria ac vana
et nō tm̄ terrena et bruta: scz etiā (oīs homo vi
uens) hic in hoc mundo de quo minus vi
detur est vanitas etiā supra bruta qz illa non
subiacent culpe sed tm̄ pene. Vel (oīs hō vi
uens est vniuersa vanitas) qz vana cogitans
vana loquens. vana faciens. vel omī vanita
te plenus quantū est ex se scz nature culpe et
miserie et vniuersa q̄ in hoīe sunt tā interius
q̄ exterius diminutōz hnt et mutabilitatē.

**Verū tamen in imagine p̄transit homo:
sed frustra conturbatur.**

Verū tamen) p̄ter hec etiā (in imagine). i.
ad similitudinē imaginis in somnis vel in
speculo apparentis que subito disparet et in
obliuionē venit. (p̄transit homo) omīs. i. ci
to transit et transeundo deficit et euanesceat. et
nō solum hoc (sed) et q̄uis sic trāseat nihil
minus tm̄ frustra cōturbatur). i. inutiliter et
vana sollicitudine circa tpalia grauatur et
irascitur de vanis ad votū nō succedētibz qz
oīa transeunt et deficiunt. Et vere est vana et
inutilis p̄turbatio. quia

Thesaurizat: et ignorat cui p̄gregabit ea

Thesaurizat) et cōgregat diuitias cū ma
gna sollicitudine p se et sua successione (et) tm̄
(ignorat cui p̄gregabit ea) qz nescit vtrū ipse
fructur eis vel nō et vtrū filij hereditabunt
eas post mortē vel nō: forsitan enī cito morie
tur et desidia filioz euertet. aut fiscus occu
pabit. aut fures rapiet. aut aduersarij vñ igno
ti possidebunt. Beatus autem ille est qui ibi

thesaurizat ubi damnum timere non habeat.
Et nunc que est expectatio mea: nonne
dominus: et substantia mea apud te est.

Et nunc inter tot vanitates vite presentis cum
alii alia expectant que est expectatio mea non
vana. id est finis meus quem quero: spero et expec-
to (nonne dominus) qui est super omnia. quod dicitur et quo to-
ta vita humana vanitas est: relictis omnibus
nihil nisi dominum et ab eo solo bona expecto. Et
concertans se ad illum quem expectans diligit
ei dicit. (et substantia mea) scilicet meritorum et pre-
miorum (apud te est). Possessiones enim et di-
uitie iustorum nihil preter deum percipientium: re-
servantur apud deum. Sed quia nemo sine
peccato est ideo

**Ab omnibus iniquitatibus meis erue me:
obprobrium insipienti dedisti me.**

Ab omnibus iniquitatibus meis erue me) tam
cogitationis quam locutionis et operis: tam ab oc-
cultis quam ab alienis: tam a venialibus quam a cri-
minalibus: remittendo mihi culpas et penas
per eis meritas. et quia terrena contemno et sola
inuisibilia concupisco (obprobrium insipienti)
id est maligno de eternitate non fatigenti et me
persequentem (dedit me) quia mali illudunt bonis
factis hominum: et stultus irridet bonos mores
aliorum. Unde apostolus. spectaculum facti sumus mun-
do et angelis et hominibus. Sed habitus
obprobrio

**Obmutui et non apui os meum: quoniam tu fe-
cisti: amoue a me plagas tuas.**

Obmutui. id est tacui. non egi prentiose contra
adversarios omnem exhibens patientiam (et non
aperui os meum). id est non egi murmure contra te:
sed cum silentio et patientia omnia pertuli. et quoniam tu
fecisti et hec ita constituisti (amoue a me pla-
gas tuas). id est grauedinem penarum et flagellorum: quibus
me affligi permittis. ut non succumbam vel
tenter supra id quod possum. Sicut enim tuus est
ferire peccatorem ex iusticia: sic tuus est perire ex
misericordia. nec enim tantum iustus es sed etiam miseri-
cor. Et necesse est ut amoueas quia

**A fortitudinis manus tue ego defeci in incre-
pationibus: propter iniquitatem corripuisti homines.**

A fortitudine patris tue facta (in increpationibus)
id est tuis duris punitionibus (ego defeci) quasi
non potens sustinere. Per hoc quod dicit in incre-
pationibus notat deum vindictam suam ad hoc fa-
cere ut retrahat hominem a peccato. nam flagel-
lum medicina est contra peccatum. In eo ergo quod
flagellat increpat nos quia peccauimus. unde
adiungit (propter iniquitatem corripuisti homines)

ut corripiendo erudires: aliter enim iniquitas
incurata in peius tenderet. Quia
**Et tabescere fecisti sicut araneam animam eius:
verumtamen vane perturbatur omnis homo.**

Et tabescere). id est infirmari et humiliari (fecisti
animam eius) ad erudiendam eam (sicut araneam) quod
nihil est tabidius que leuiter tacta cadit. id est se-
cisti ut anima eius infirma fieret et humiliata su-
perbiam deponeret. Supbia enim et fortitudi-
ne quadam homo displicuit. eruditur humi-
litate et infirmitate ut non de se presumat (verum-
tamen) licet tante sit fragilitatis et miserie ni-
hilominus (vane). id est per vanis appetendis et ac-
quirendis inutiliter (conturbatur) et inquietatur
(omnis homo). id est tota multitudo hominum carnali-
ter viventium. Et ne per vanis conturber
**Exaudi orationes meas domine: et tepeccationes meas:
auribus percipe lachrymas meas.**

Exaudi orationem meam domine) per bonis adipe-
scendis (et deprecandis) per malis amouendis.
et ne putes tantum verbis orare addit (auribus
percipe lachrymas meas) misericorditer
suscipiendo eas. Et bene dicit (auribus percipe) quia
lachryme pondera et vim vocis habent. la-
chryme ad orationem sunt sicut pluuie ad seminem:
et faciunt in precibus violentiam ad mouendam mise-
ricordiam. Quanto quisque sanctior est tanto
veriores lachrymas in oratione habet. ubi la-
chryme sunt ibi diuinus ignis accendit. Et
quia oro et deprecor

**Ne fileas quoniam advena ego sum apud te:
et peregrinus sicut omnes presones mei.**

Ne fileas). id est ne dissimules te audire non re-
spondendo petitioni mee: sed fac ut audias te
dicentem mihi in corde: modo salus tua ego
sum. vel remissa sunt tibi peccata tua. quoniam (ad-
vena ego sum apud te) translatus de ciuitate
babilonie manens apud te et seruans tibi qua-
tidie. nec tamen adhuc in ciuitate tua sum: propter
ea subdit. (et peregrinus) non eligens vel habens
hic sedem: sed semper patriam querens. Non enim
habemus hic manentem ciuitatem: sed futuram
in celo requirimus. et quod diu sumus in corpore
peregrinamur a domino. (sicut omnes presones mei) fue-
runt quia hinc migraverunt. Et quia etiam sine
dubio migraturus sum

**Remitte mihi ut refrigerer priusquam
abeam: et amplius non ero.**

Remitte mihi) debita mea scilicet culpam et pe-
nam meritam. (ut refrigerer) in conscientia mea per
tuam consolationem ut exonerata sit estu sollicitu-
dinis peccatorum meorum (priusquam) ab hac vita
(abeam) ne cum peccatis eam (et amplius non

ero) in illo vero esse quod est cum deo si nō remissis peccatis hinc abiero. Valē enim nō esse dicuntur: qz nō habent verum esse. Vel (amplius non ero) in statu merendi: et ppter hoc nūc est tps remittendi qz post mortem nō est peccati remissio nec valet cōfessio: vnde autē terminum vite subueniendū est infirmo: ante lazionem sententię prouidendum est reo. ante clausurā ianue festinandū est pegrino.

Custodi dñe viam nrām **Oratio.**
ne delinquamus in lingua vt in meditatiōibus nrīs spūali igniculo ardescēte ea thesaurizemus in seculo que retribuentē te capiamus in perpetuum. Per do.

Psalmus de aduentu christi in carne et veteris sacrificij immutatione: de euangelice legis pmulgatiōe: et p fidelium bono statu supplicatiōe. **ps. xxxix.**

Expectans erpe

ctauit dñm: et intendit mibi.

Auctor psalmi ppha dauid. Titulus talis est In finē ps dauid. Hoc est ps ille dirigens nos in finē. i. in nouū testamentum psummans: agit enī de mutatiōe veteris testamenti in nouū. attribuitur dauid. i. christo: scz capiti et membris. Quia ergo supra egit de transiliente et alios ad sui imitationem inuitante: nūc exemplo ecclesie deum pseueranter expectatis admonet laborantes in vinea vt nō ante finem laboris querāt denarium sz bene opando ei primis salutis necessaria pdicando: et sine intermissione orando: deum expectent remuneratōrē. **Materia:** expectatus aduentus christi in carne et veteris sacrificij immutatio: euangelice legis pmulgatio: et p fidelium bono statu supplicatio. **Intentio:** psuadere ad fidem christi accedere: et fideles de tāto bñficio gratos esse. **Sententia in generali:** ppheta in isto psalmo primum inducens ecclesiā expectasse deū et accepisse eum: et ab eo nouū testamentū: in psona fidelium circa mysteriū incarnatiōis agit gratiarum actiōnem. Deinde in psona christi ponit huius mysterij rōnem: et tandem p bono statu corporis sui mystici deificationem. **Snia in speciali:** Et qz difficile erat in deos a consuetis ceremonijs et gentes ab idolatria reuocare ad nouū testamentū: vtitur auctoritate antiquoz patrum dicens. (Expectans erpectauit) non hominem qui fallere et falli potest et qui mecum indiget nec aliud sed (dñm) qui saluare potest. i. cum magno desiderio et assidue erpe

ctauit christi aduentum in pmissione pphetarum. q. d. ita expectauit dñm vt quādiē essem expectās eum. Talis geminatio ad exprimēdum intensum affectū frequēs est in ideoma te hebreo. (et) qz pseuerauit (intendit mibi). i. ad vtilitatē meam scz prestando grām suam. Quomodo autem dominus ei intendit exponit cum subiūgit

Et exaudiuit preces meas: et eduxit me de lacu miserie et de luto fecis.

Et exaudiuit veniendo in mundū (preces meas) a quibz expectans nō cessauit (et eduxit me) p suam et aploz pdicationes (de lacu miserie). i. de ceca et tenebrosa pfunditate erroris que homines cecos facit. (et de luto fecis). i. de cōcupiscentijs carnis et desiderijs terrenis que animas reddunt lutulentas corā dño. et in imo iacentes.

Et statuit supra petra pedes meos: et direxit gressus meos.

Et statuit). i. firmavit per fidem (supra petram) scz seipm (pedes meos). i. sensus et affectus meos qui prius cū diabolo erant. q. d. totū sensum et affectū in se posuit cōtempnia tpalibz ne ab huius seculi nutarē impulsio. (et direxit) in via mori ne ad eum veniendo post tergū et retro aspicerē. (gressus meos) id est operum et actū meoz. Prius de lacu prauitatis educitur: deinde in petra solidatur: et post: boni opis gressus diriguntur. et sic ad predicandū alijs dignus efficitur. vn de sequitur

Et immisit in os meū canticū nouum: carmen deo nostro.

Et sic (immisit in os meū canticū nouū) scz pdicationē noui testamēti qd ipse nouus homo attulit et de nouo cantatur scz de eius incarnatiōe: passiōe: resurrectiōe: ascensio: ne et hmoi. et a nouo pplo: qz nemo nisi innouatus cantare psumit: quodqz innouat et nouum hominem facit ac nouitatē vite docet. canticum dico (carmen). i. laudem vel hymnum scz gratiarum actiōis p beneficio diuine missionis (deo nro) qd ad magnā dei pñet laudem. Et quia hoc canticum et carmine audito multos ad fidem cōuersuros vir sanctus vidit ideo adiunxit.

Videbunt multi et timebunt: et sperabunt in domino.

Videbunt) p fidem (multi) qui ceci erāt et de deo nihil intelligebant quia attendentes et imitantes cantici noui cantores illumina ti sunt (et timebunt) qz se peccatores intelligens

et penitentiam agent (et sperabunt in dño) remissionem peccatorum. cōse qui ab eo. Videbunt ergo credentes: timebunt penitentes: sperabunt celestia appetētes. Ecce fides: spes et charitas quibus colitur deus et efficitur homo beatus. vnde et subditur

Beatus vir cuius est nomē domini spes eius: et non respexit in vanitates et insanas falsas.

Beatus vir cuius est nomen dñi. scz iesu christi quod est saluator (spes eius). i. qui nō temporalia sperat ab eo sed illud quod eius nomen indicat scz salutem (et non respexit in vanitates) huius mundi scz appetendo temporalia et terrena que vana sunt et transitoria. (et insanas falsas) que sunt in voluptatibus huius seculi que fallunt et decipiūt. Vel (insanas falsas) errorum vt idola adoraret: que fallunt et falsos faciunt. Unde conuertens se ad dñm vt corda talium similiter ad ipsum conuertat ait.

Multa fecisti tu dñe deus mirabilia tua: et cogitationibus tuis nō est qui similis sit tibi

Multa fecisti tu dñe deus meus mirabilia tua in corporalibus et spūalibus. Fecisti enī celum et terrā et omnia que in eis sunt (et in cogitationibus tuis) quibus illa mirabilia fecisti et quibus omnia disponis. i. in sapientia tua et consilio (nō est qui similis sit tibi.) Quis enī cognouit sensum dñi aut quis cōsiliarius eius fuit? Quasi diceret: hec tua mirabilia opa tam visibilia q̄ inuisibilia et tua incomprehensibilis sapientia predicant te solum esse colendum: amandū et appetendum: non istas vanitates et insanas falsas. Deinde loquitur christus ad patrem partim in psona sua partim in membris. d.

Annunciaui et locutus sum: multiplicati sunt sup numerum.

Annunciaui mirabilia tua prius per patres (et nouissime locutus sum) per memetipsum et per aplos et (multiplicati sunt) credentes (sup numerum) saluandorum qui certus est. Multi enī audita predicatione venerunt ad societate credentium qui non sunt in numero electorum. teste veritate que ait Multi sunt vocati pauci vero electi. grans admiscetur et palee: sz grana sunt pauca palee multe. Fuit aut necessitas loquendi cum nō sufficerent legalia quia

Sacrificium et oblationē nolui: aures autem pfecisti mihi.

Sacrificium et oblationem veteris legis (nolui) vltius postq̄ veritas est exhibita (aures aut pfecisti). i. pfectas fecisti (mihi) ad intelligendū quid velles: et ad obediendū quia fuit obediens deo patri vsq̄ ad mortē. q. d. fecisti me tibi bene obediēte. vel promptam exegisti a me obediētiā. Perfecit autē nobis aures deus vt q̄ de lege audimus spiritaliter intelligamus. vel qñ ad obediendum ei p omnia pfecti sumus. Deinde hunc versum magis exponit

Holocaustum et p peccato nō postulasti tunc dixi ecce venio.

Holocaustū) quod maius est (et). i. etiam (p peccato nō postulasti) sicut ante petebas. Hoc distat inter sacrificiū et holocaustū: q̄ hostie pars aliqua deo oblata sacrificiū dicebatur: holocaustū aut totum incensum erat. scz qñ tota hostia in sacrificio incendebatur. Sed dñs nec munera nec maiora veteris legis sacrificia requirit cui nō iam vmbra sed veritas grata existit. Et qz hoc nolui (tūc dixi) ego christus (ecce) statim (venio) in carne ad offerendū sacrificiū acceptissimū. q. d. ipus est vt veniant pmissa quia auferuntur promittentia. Nam

In capite libri scriptum est de me vt facerem voluntatē tuam: deus meus volui et legē tuā in medio cordis mei.

In capite et principio (libri) huius scilicet psalmo (scriptū est de me) in primo psalmo videlicet ibi. Sed in lege dñi voluntas eius. (vt facerem voluntatē tuā). i. vt impleā obediētiā a te mihi iniunctā offerendo ne ad mortē p vita hoīm. et sicut scriptum est ita o (deus meus volui) vt facerem tibi placentum (et legē tuā) scz euangelicā volui ē habui (in medio cordis mei). i. plene p ingem meditationē. vnde et in eodē psalmo dicit. et in lege eius meditabitur die ac nocte. Nec solū habeo in corde sed insup.

Annunciaui iusticiā tuā in ecclesia magna: ecce labia mea non phibebo domine tu scisti.

Annunciaui alijs p me et p aplos iusticiā tuā. i. ex te esse nō ex lege. Vel (Annunciaui iusticiā tuā) scz legē euangelicā que iusticiā cōtinet pfectam (in ecclesia magna scz vniuersali p totum orbem diffusa: nō parua vt fuit prius. ecce labia mea nō phibeo) loqui vt timore taceam. q. d. si aliqui voluerint phibere ego tñ nō tacebo. Vel (labia) dicit aplos p quos loquitur: quos nō phibuit sz omnibus

predicare precepit (dñe) quies cognitor cor-
dis et testis pscie (tu scisti) et nosti qz ita est.
Testem ad hoc deū inuocat vt nulla in iudi-
cio excusatio fieri valeat

**Iusticiā tuā nō abscondi in corde meo:
veritatē tuā et salutare tuū diri.**

Iusticiā tuam).i. fidem. iustus enī ex fide
vinit. vnde credidit Abraham deo et repu-
tatum est ei ad iusticiā. (nō abscondi in cor-
de meo).i. nō tenui in secreto sed potius alijs
diuulgavi. (veritatē tuā) qua implesti pmi-
sum de me patribus factū seu pmissionū exhi-
bitionem (et salutare tuū).i. saluationē et sa-
lutem quā p me fecisti. Vel. (veritatē tuam et
salutare tuum).i. christū qui est veritas et sa-
lutaris scz meipm a te missum p salute hoīm
(diri).i. pdicavi et venisse alijs nunciaui.

**Non abscondi misericordiā tuam et ve-
ritatem tuam: a concilio multo.**

Non abscondi (et celavi) (misericordiā tu-
am) qua peccata donas et remittis (et verita-
tem tuā) qua premia que pmittis z penas q̄s
minaris adimpleas z reddis (a concilio multo)
id est a pgregatōne multa timens ppter cōci-
lium et multitudinē mibi et meis aduersan-
tium quin eam publice diuulgarē et in tota
plebe p me et meos annunciarē. Deinde orat
christus p bono statu corporis sui mystici. d.
Ego quidem nō celavi misericordiā tuā et
veritatem tuā a multis

**Tu autē dñe ne longe facias miseratōes
tuas a me: misericōdia tua et veritas tua sp
susciperunt me.**

Tu autē dñe).i. tu deus pater (ne longe fa-
cias).i. noli remouere ne sint sine effectū (mi-
seratōes) (et misericōdias) (tuas a me).i. a corpe
meo mystico et a saucis membris meis ne p-
maneam in peccatis. Quisquis se sentit elon-
gari a dñi p prauam vitā: p malam volunta-
tem: dicat deuote: dicat lachrymabiliter: Tu
autē dñe ne longe facias miseratōes tuas a
me. Ego mīer tu misericors multe sunt mee
iniquitates s̄supant tue miseratōes (mife-
ricordia tua) qua bonus es et te amo. (et veri-
tas tua) qua iustus es et te timeo (semp susce-
perunt me) ducendū ad te. Attendi qz miseri-
cors es: attendo qz verax es. Amo misericor-
dem et timeo veracem et sic amor et timor que
semp aspicio ducunt me ad te. Et necesse est
vt non elongeris

**Qm̄ circūderunt me mala quoz nō est
numerus: cōprehenderunt me iniquita-
tes mee et non potui vt viderem.**

Qm̄ circūderunt me).i. meos (mala quo-
rum nō est numerus) apud boies innumera
sunt peccata: innumerabiles sunt negligēcie
et tentatōes que vndiqz circūdant vndiqz im-
pediunt christifideles (pprehenderunt) et illas
queauerūt (me) ipso actu (iniquitates mee) qz
bus pressus oculus mentis videre nō potest
vnde sequitur (et nō potui vt viderem).i. nō
potuerūt mei aliquo conatu efficere vt vides-
rent ea mentis oculis et intelligerēt in quan-
ta cecitate essent. In tantū cōprehendūt nos
iniquitates nre vt etiā si velimus euadere si-
ne adiutorio nō valemus. In tantā etiā cecī-
tatem venimus vt nosmetipsos ignoremus.
nec patrata mala dep̄bendimus. Ex amissio-
ne aut luminis creuit multitudo iniquitatis
ideo adiungit

**Multiplicate sunt sup capillos capitis
mei: et cor meū dereliquit me.**

Multiplicate sunt) scz iniquitates mee (sup
capillos capitis mei) id ē innumerabiliter et
plusqz scirem numerare. Tunc ergo si vicia-
sti grauiā ne obruaris minorū peccatorū are-
na. Minima quidē videntur sed multa sunt
(et cor meū).i. ratio mea. (dereliquit me) hoc
est virtus cordis mei defecit et nō est idoneus
ad cognoscendū se. Quoties mēte vagamur
foris delectamur terrenis. ppria nra studia
relinquimus atqz inanīa vel agimus. vel lo-
quimur. vel cogitamus: totiens cor nrm des-
relinquit nos. Quoties nō cogitamus deū:
vel ea que ad vtilitatem p̄tinent aīaz: totiens
amittimus cor nrm. Congrue ergo sequitur
bec oratio qua dicitur.

**Complaceat tibi dñe vt eruas me: dñe
ad adiuvandū me respice.**

Cōplaceat tibi dñe).q. d. in voluntate tua
est qz si vis potes (vt eruas me).i. corpus me-
um mysticu a tot et tantis malis et maloz p-
plexitatibz. Vñ ait. cōplaceat. nō enī ex meri-
tis sed solo bñplacito suo: sola gr̄a: sola boni-
tate sua iustificat deus hoīem. Miseretur no-
bis pius dñs qz ei sic placet nō qz nos merui-
mus (dñe ad adiuvandū me respice).i. vt mi-
sericorditer respiciendo adiuues in bonis vt
nō tñm desistant a malo sed etiā faciant bonū.
respectus enī dei auxiliū nrm est. De inquā
respice. Ecōtra autem

**Cōfundantur et reuerent fīi: qui que-
runt aīam meā vt auferāt eam.**

Confundant) pfusione bona vt erubescat
de malis et pñiam agant et timētes (reuerentur).i. ex timore reuereri et reuerentiā habere

cogitatur (simul) mente et corpore (qui querunt
aiam meam). i. vitam meam et meorum fidelium
insidiando (ut auferant eam) interficiendo: non
ut inueniant sed ut perimant. quod non potest fa-
cere nisi te permittente. Multi quesierunt aiam
christi qui gaudium sunt cum aiam posuit: sed con-
fusi cum ea recepit. Multi adhuc querunt cor-
pus christi et aiam perdere: qui autem modo peni-
tendo confundentur: aut eternam confusionem
postmodum patientur.

Querantur retrorsum et reuertantur:
qui volunt mihi mala.

Querantur retrorsum et sequantur humili-
tatem et obediendo qui prebant per superbiam
et trahendo. (et reuertantur). i. timeant et bono-
rent deum et sic conuertantur a mala voluntate
qui volunt mihi et meis (mala) me et meos
persequendo. vel qui cum bene dicunt tamen mala vo-
lunt non solum qui faciunt. Et qui bona dicit
malo animo et qui mala dolose laudando: uterque
malus est et cauendus. unde adhuc subditur.

Ferant confestim confusionem suam: qui
dicunt mihi euge euge.

Ferant ut magnum pondus (confestim) ne-
diutius ingrauetur malis eorum (confusionem suam)
ut cito redeant ad penitentiam (qui dicunt mihi
euge euge). i. bene bene: gaudentes de mea des-
pectione et insultantes irrisorie vel applauden-
tes mihi quasi bono animo adulatorie et dolose.
In his tribus versibus notantur tria genera per-
secutorum. Primo illi qui aperta persecutione ser-
uos dei conantur occidere. Tales fuerunt illi qui
perhiberunt iesum et qui in cruce posuerunt
eum. Secundo qui nondum persequuntur aperte sed
odium et inimicitias gerunt in corde: et quicquid
simulationibus conantur decipere: quicquid effrenan-
tur in verba malicie. Tales fuerunt iudei ad-
uersus dominum. Tercio illi qui deridere solent res-
ligionem et simplicitatem iustorum. Tales etiam fue-
runt in passione christi. Isti omnes in ipsius cor-
pore adhuc perseverant. Sicut autem non se vindi-
cavit de illis dominus sed per eis oravit: sic nos non
debemus de inimicis querere ultionem: sed huius-
modi perferre oronem quemadmodum et ipse nos
his precepit illi. Et contra

Exultent et letentur super te omnes que-
rentes te: et dicant semper magnificetur
dominus qui diligit salutare tuum.

Exultent exterius in corpore (et letentur) inte-
rius in spiritu seu mente non in se nec in vanis rebo-
bus seculi: sed super te) et in te ut qui gloriatur
in domino gloriatur. (omnes querentes) per fidem et di-
lectionem te principaliter non tua nisi propter te.

37
Semina merces nobis promissa est a domino scilicet im-
mortalitas corporis atque anime beatitudo. pro-
pterea gemina exultatione precipimur gaudere
cum dicitur exultent et letentur. Exultare enim
ad corpus pertinet: letari vero ad animam. (et dicant)
ore cordis et corporis (semper) tam in aduersitate
quam in prosperitate (magnificetur dominus). i. in laude
magnus predicetur de bonis eius (qui diligunt
salutare tuum) scilicet me christum filium tuum quem
misisti pro salute hominum: qui per merita sua salua-
ri se non confidunt. hoc illi de te dicant

Ego autem mendicus sum et pauper: do-
minus sollicitus est mei.

Ego autem in membris meis (mendicus sum
et pauper). i. non est quod in me laudetur ex me.
Mendici dominum sumus ad ianuam misericordie sue se-
demus mendicamus salutem nostram et clama-
mus. Adueniat regnum tuum et da nobis panem
nostrum et libera nos a malo. Pauperes enim su-
mus nihil a nobis habentes et nobis insufficie-
tes. Et sequitur consolatio: sed (dominus sollicitus est
mei). i. curam mei habet ministrans mihi et sa-
luti mee necessaria. Ecce magna spes: si enim do-
minus est sollicitus nos secum sumus. Et con-
uertens sermonem ad dominum dicit

Adiutor meus et protector meus tu es:
deus meus ne tardaueris.

Adiutor meus) et cooperator in bonis et ad
ea me promouendo. (et protector meus) et libera-
tor a malis et ab eis me preseruando (tu es) so-
lus non alius (deus meus ne tardaueris) mihi
auxiliari et assistere in predictis et fac ne diu sim
in malis scilicet cito subueniens presta auxilium ne de-
ficiam in eis. Quamdiu te non video: non possi-
deo mendicus et pauper sum: nihil extra me mi-
hi sufficienti expectatio mea noli morari una
hora desideranti et estuanti: longa mora est de-
us meus ne tardaueris.

Dico.

Expectatio tuorum unica famulorum deus quem
venturum in mundum caput libri principalis
edocuit: insere precamur legem tuam in medio cor-
dis nostri ut tuas iusticias annunciantes ab im-
minentibus periculis eruiamur. Per do.

Psalmus de Christo reo filio et homine
credendo secundum humanitatem iniuriato et
passo ac per diuinitatem resuscitato et glori-
ficato. ps. xl.

Eatus qui intelli-

git super egenum et pauperem: in die ma-
la liberabit eum dominus.

Auctor psalmi propheta David. Titulus

talis est. In fine intellectus filijs Chore. Hoc
 est intellectus psalmi huius tendens in finem:
 id est in christum. attribuitur filijs Chore id est
 filijs crucis qui Christum et si pauperem et mor-
 tuum credunt tamen non tamen hominem: sed etiam
 am verum deum. Supra ergo ostendit ecclesi-
 am expectasse et accepisse Christum. hic mo-
 net omnes ut non tamen cum hominem credant:
 sed etiam deum. Materia: christus deus et ho-
 mo et utilitas promissa credentibus ipsum sui
 humanitatem iniuriatum et passum: et per dei
 tatem resuscitatum et glorificatum. Intentio:
 admonere nos credere Christum mediatorem
 dei et hominum: hominem simul etiam esse et de-
 um. Sententia in generali: Propheta in isto
 psalmo agit de beatitudine credentium et con-
 fitentium christum verum deum esse ac de eius
 passione et resurrectione. Et prius propheta in
 sua persona loquitur et post inducit christum
 loquentem et in membris et in se. Sententia in
 speciali: Aliter ergo propheta. (Beatus qui intel-
 ligit super egenum et pauperem) scilicet chri-
 stum id est qui sic videt eum in habitu egeni et
 pauperis et sic credit eum hominem ut etiam
 intelligat eundem esse deum. Potest etiam hoc
 referri ad membra christi super que intenden-
 dum est ut eis subueniatur quod et ad christum
 pertinet qui dicit esuriui et sitiui: et nudus: et pe-
 regrinus: et infirmus: et in carcere fui. his gra-
 dius procedat christianus. Primo intelligat
 christum secundum hominem egenum et pauperem
 et quod paupertas et infirmitas eius exemplum
 nobis tribuit humilitatis patientie: obediencie
 mansuetudinis: charitatis et se ei in his confor-
 met quantum potest. Deinde intelligat in chri-
 sto super humanitatem et infirmitatem eius ali-
 quid aliud scilicet diuinitatem illius: et hoc per
 fidem: per dilectionem: per honorem exhibiti-
 onem. Secundo intelligat se egenum et paupe-
 rem per humilitatem. Tercio proximum per
 beneficii collationem. Et exponit beatitudinem
 subiungens huius intellectus fructum: (in die
 malorum) scilicet in die ire et iudicii (liberabit
 eum dominus) ab omni malo et a potestate di-
 aboli et transfert eum in libertatem glorie filio-
 rum dei. Interim autem largiendo et alia be-
 neficia.

**Domine conferuet eum et viuificet eum: et
 beatum faciet eum in terra: et non tradat eum
 in aiam inimicorum eius.**

Dominus conferuet eum scilicet huiusmo-
 di intelligentem inter pericula et tentationes
 huius laboriose vite et non sinit eum perire nec

permittit tentari supra quod potest ferre. (et viuifi-
 ficet eum) suo spiritu et gratia in interiori ho-
 mine ut quotidie iustus et purius uiuat in deo
 (et beatum faciet eum in terra) hac: spirituales
 virtutes largiendo: et etiam in terra uiuentium
 ubi est vera beatitudo (et non tradat eum in ani-
 mam) id est in voluntatem et si in manus (ini-
 micorum eius) corporalium et spiritualium ut
 scilicet possint eum facere suis iniquis volun-
 tatibus obedire vel aliquatenus consentire. hec
 optatio et oratio promissio est et similiter que se-
 quitur.

**Domine opem ferat illi super lectum dolo-
 ris eius: uniuersum stratum eius versasti
 in infirmitate eius.**

Dominus opem sue gratie diuine (ferat) et
 det (illi) scilicet intelligenti (super lectum dolo-
 ris eius) id est super infirmitatem carnis que ani-
 mam piam grauat et dolorem ei ministrat. In
 ea enim animus pius gemit tanquam paralit-
 icus in lecto: impius vero gaudet et requiescit.
 Ferat inquit opem: eum ne labatur subleuando
 et ut quasi sanatus paraliticus portet lectum:
 imperando carni non seruando. Sed unde do-
 lor exponit conuertens sermonem ad deum et
 dicit. quia (uniuersum stratum) et lectum (eius)
 scilicet hominis. id est omnem sensualitatem que
 in paradiso erat substrata rationi ac lectus leti-
 cie et quietis (versasti) id est versari permisis-
 ti per contraria ut modo repugnet et dolores in-
 ferat: et hoc (in infirmitate eius) scilicet homi-
 nis. id est propter infirmitatem et peccatum qui
 infirmatus est preuaricando. Sciens ergo ho-
 mo se pati. hic propter peccatum conuertat se
 et dicat.

**Ego dixi domine miserere mei: sana animam
 meam quia peccaui tibi.**

Ego dixi scilicet confitendo peccata mea
 non abscondi ea: non tacui confessionem o (do-
 mine miserere mei) ita scilicet (sana animam me-
 am) scilicet auferendo ab ea peccati sui reatum
 quia nullo modo excuso peccatum sed accuso
 dicens (quia peccaui tibi) id est coram te vel con-
 tra te et rationem tibi redditurus de peccato.
 Vere humilitatis indicium est culpam suam
 recognoscere atque eandem voce confessionis
 aperire. Ideo precipit dominus ut peccata no-
 stra sacerdotibus confiteamur ut videlicet con-
 fitendo humiliemur et ut per humilitatis me-
 ritum percipiamus remissionem peccatorum.
 O beata confessio quanti per te mundantur:
 sanantur: iustificantur. Deinde loquitur in per-
 sona christi. q. d. Talia dicunt amici. Sed

Inimici mei dixerunt mala mihi: quando morietur et pibit nomē eius.

Inimici mei) scilicet iudei me hominem tñ non deum esse credentes (dixerunt mala) et falsa (mihi) id est de me scilicet bec (quando morietur) iste qui predicatione et miraculorū operatione totum mundum trahit post se et peribit nomen eius: de terra vt nullus cum confiteatur et deleatur eius memoria nec sit de eo fama. bec dixerūt quia tediosus et grauis erat eis ad videndum. Dec specialiter de Christo dicta sunt sed et de membris dici possunt nam et hodie fit tribulatio vt nomen Christi extingatur sed post mortē suam et suorum magis creuit ecclesia et admirabile factum est nomen eius. Et non solum aperti inimici sed etia qui simulabant se amicos esse: dixerunt mala. Unde sequitur

Et si ingrediebatur vt videret, vana loquebatur cor eius: congregauit iniquitatem sibi.

Et si ingrediebatur) aliquis fraudulentus et insidiator: scilicet iudas (vt videret) id est exploraret quid posset reprehendere et accusare: non quid posset imitari. (vana loquebatur cor eius) cogitando et tractando de mea morte et sic (congregauit) et cumulauit (iniquitatem) parans calumniam quam ibi debebat deponere et hoc sibi id est in malum et damnum suum: qui sibi nocet non mihi. Velius enim ei erat si natus non fuisset. Vel (vana) id est ficta (loquebatur) ore: et cor eius congregauit iniquitatem sibi) cogitans insidias. Et qz intrauit vt exploraret et mala in corde concepit

Egrediebatur foras: et loquebatur in id ipsum.

Egrediebatur foras) ad iudeos et contrarios vt fieret apertus inimicus (et loquebatur in id ipsum) scilicet vanitatis et iniquitatis id est falsa et vana que gestabat in corde. Vel (in id ipsum) id est vno consilio et vna conspiratione cum contrarijs tractando de mea venditione et morte. Quod passum est caput: patitur et membra. Tales enim multi inueniuntur intra societatem fratrum qui appetunt explorare defectus aliorum ac cogitantes et loquentes praua congregant iniquitatem sibi: et ad detrimentum suum si id quod inutile et vanum est cor nostrū delectabiliter meditatur id ipsum et lingua nostra libenter loquitur. Si vis scire de fratre quale cor habet attende vnde libentius et frequentius loquatur. Ex abundantia enim cordis os loquitur. Egredius iu-

das locutus est ad iudeos. Sed quid illi Aduersum me susurrabant omnes inimici mei: aduersum me cogitabant mala mihi.

Aduersum me susurrabant) inuicem in auribus de me murmurando non audientes consilia detegere qui socij sunt in scelere. quasi diceret. que aduersa et nociua mihi erant secretis consilijs et cogitationibz exquirebant (omnes inimici mei) scilicet scribe et pharisei et alij (aduersum me cogitabant mala mihi). id est deliberauerunt in cogitatione quod malum mihi inferre possent et si quis amplius alio inueniret. mala dico scdm quod intendunt cum potius sibi mala essent. Et tandem

Verbum iniquum constituerunt aduersum me: nunquid qui dormit nō adiciet vt resurgat.

Verbum iniquum constituerunt) et confirmauerunt (aduersum me) quia ordinauerunt me occidere et mortuum in sepulchro custodiri. Ipsi ita: sed (nunquid qui dormit) et moritur sponte et voluntate (non adiciet) id est apponet vel addet morti sue (vt resurgat) propria virtute et potestate. quasi diceret. qui habet potestatem ponendi animam nōne habet et resursum di eam. Non enim mortuus est necessitate vel iniustus s; sponte dormit cito euigilaturus nec mirum si iudei inimici talia faciebant contra me.

Etenim homo pacis mee in quo speraui: qui edebat panes meos magnificauit sup me supplantationem.

Etenim etiam (homo pacis mee) scilicet iudas cum quo pacem habebam. et qui se pacificum simulabat (in quo speraui) scdm estimationem hominum: vel de quo ostendi q in eo considerem committens ei custodiam loculorum (qui edebat panes meos) mecum in mensa cum alijs discipulis (magnificauit) id est magnificam fecit (sup me supplantationem) et deceptionem. quasi maiorem se faciens me: contempsit et vilificauit me tanqz conculcandum ab eo et calcare me voluit tradendo me iudeis vt essem totaliter deiectus et conculcatus per mortem. Sed quicquid cogitauerunt proditor et persecutores.

Tu autem dñe miserere mei et resuscita me et retribuas eis.

Tu autem domine) deus pater vel tota trinitas (miserere mei) id est fac mecum scdm misericordiam tuā in hoc scilicet (et resuscita me) a

morde animam corpori reuniendo et non dimittendo animam meam in inferno nec corpus in sepulchro. Christus ut homo punit qui ut deus facit quod punit (et retribuam eis) penas debitas pro commissis in presenti ut locum et gentem amittentes dispergantur et in futuro ut secundum merita recipientes damnentur. Qui vere facies quia

In hoc cognoui quoniam voluisti me: quoniam non gaudebit inimicus meus super me.

In hoc scilicet (quoniam voluisti me) id est quod semper acceptus voluntati tue placui tibi. (cognoui) et fiduciam habui (quoniam non gaudebit inimicus meus) scilicet populus iudeus (super me) quasi me superato. id est quod mere suscitabis unde non gaudebunt sed potius dolebunt. Sausi enim sunt de morte et tristitia de resurrectione. Vel (In hoc cognoui) experimento (quoniam voluisti me) id est diligis me (quoniam non gaudebit inimicus meus super me) non resuscitato. id est quoniam resuscitabis me. In hoc enim quod resuscitat apparet patris dilectio. Deinde affirmat quod orauit. d.

De autem propter innocentiam suscepisti: et confirmasti me in conspectu tuo in eternum.

De autem flagellatus sine merito occisus sine debito (propter innocentiam) id est propter meritum innocentis vite et immunitatem a peccato (suscepisti) sanandum sicut medicus egrotum (et confirmasti me) dando immortalitatem et impassibilitatem. (in conspectu tuo) id est in maiestate et diuinitate tua vel in presentia tua (in eternum) ut ultra non moriar qui in conspectu hominum et ad tempus infirmasti me prius. Vel (suscepisti) in resurrectione de morte ad vitam (et confirmasti me) gloria immortalitatis (in conspectu tuo) mansurum tecum. Et inde laus tibi et gratiarum actio. unde de sequitur.

Benedictus dominus deus israel a seculo et in seculum: fiat fiat.

Benedictus et laudatus sit (dominus deus) id est tanquam dominator et creator (israel) id est videntium eum per fidem et credentium videre illum per speciem qui intelligunt filium eius deum esse et hominem a seculo) id est ex quo omnia inceperunt (et in seculum) id est usque in seculum futurum ubi iam omnia eterna sunt. (fiat fiat) hec scilicet laudativa benedictio ab omnibus: quia hec repetitio et geminatio confirmatio est et ostendit hoc ab omnibus esse fa-

ciendum. In hebreo autem habetur amen amen. quod importat veritatem ac fidelitatem et confirmationem.

Oratio.

Prostrorum peccaminum mihi indultor eterne deus: qui indignanter insinuas effugere diem malum si misericordia subsequatur egeum: per opem quesumus doloribus nostris ut dum carnalia delicta clementer arguis medicinam anime placabiliter largiaris Per do.

Psalmus de ardenti et feruenti desiderio diuine visionis ac tedio et tristitia dilationis propter moram presentis peregrinationis.

ps. xli.

Quemadmodum desi-

derat ceruus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te deus.

Auctor psalmi propheta dauid. Titulus talis est. In finem intellectus filius Chore. Hoc est intellectus huius psalmi attribuitur filio Chore id est crucis et Christi: dicens in fine id est ad summam beatitudinem peruenire desiderantibus. Hic enim psalmus conuenit omnibus christianis flamma diuine charitatis accensis et deu ardentem desiderantibus. Jam ergo fidelis non solum credens Christum esse deum ut supra monebatur sed etiam intelligens quod non sint condigne passionibus huius temporis ad futuram gloriam que reuelabitur in nobis hoc intellectu se consolatur quatenus si speret in deo in sua peregrinatione ut eum videre mereatur in peruenitione patriam desiderans et miseras huius seculi deplorans. Materia: ardens et feruens desiderium summi boni et diuine visionis ac tedium et tristitia dilationis. Intentio: monere nos presens seculum relinquere et aduersitates huius vite non timere: ac feruente animo deum desiderare et celestia sola appetere. Sententia in generali: propheta in isto psalmo loquitur in persona perfecti et deuoti considerantis miseriam presentis vite ac totis precordiis suspirantis de presenti seculo nequam eripi et ad celestem patriam peruenire habentis cum paulo desiderius dissolui et esse cum christo. Sententia in speciali: Ostendens ergo desiderium suum ait. (Quemadmodum) id est quod ardentem (desiderat) et festinat ceruus serpente perempto et consumpto venire (ad fontes aquarum) propter sitis refrigerium (ita) consumptis vicibus (desiderat) ardenti desiderio amplius quam ante (anima mea) venire (ad te deus) qui es fons aquarum

61
irriguus unde omnia bona fluunt te scienti-
bus vite videre increatur ac per claram visio-
nem et plenam fruitionem tui facietur. Dein-
de conuertit se ad auditores vt admonerentur
et edificarentur dicens

**Sitiuit anima mea ad deum fontem vi-
num: quando veniam et apparebo ante
faciem dei:**

Sitiuit id est summe desiderauit (aia mea)
venire (ad deum fontem) vel fontem (vium)
Deus est fons viuus: fons indeficiens. Vel for-
tis et viuus id est incorruptibilis et immorta-
lis (quando) ergo (veniam?) quando finietur
peregrinatio mea? quasi diceret. cupio dissol-
ui. Hoc autem ex magnitudine desiderij. quia qd
citius est deo: tardum est hominis desiderio (et
apparebo) qz tunc et nos apparebimus qui mo-
do latemur (ante faciem dei) qz tunc videbimus
eum sicuti est. Interim autem.

**Fuerunt mihi lachryme mee panes die
ac nocte: dum dicitur mihi quotidie vbi
est deus tuus?**

Fuerunt mihi lachryme mee non amaritu-
do que peccantem absorbet: sed (panes) id est
refectio et consolatio spiritualis quia afflictio-
nibus eruditur christianus. et sicut corpus es-
cibatur et satiatur panis: ita anima eius lachry-
mis (die ac nocte) id est semper et continue sine
in prosperis et aduersis. quasi diceret. pro dilata-
tione visionis semper vixi in luctu et lachry-
mis nullam aliam recipiens consolationem.
(dum) id est quia (dicitur mihi quotidie) im-
properando ab inimicis deum visibilem co-
lennibus (vbi est deus tuus) vt subueniat tibi.

Possunt et predicta conuenire cathecumi-
no vel penitenti sicut perfecto et iusto. Cernuo
enim comparatur quilibet fidelis: Quia cer-
uus senio aggrauatus excrecentibus pilis et
cornibus serpentem haurit naribus quo ab-
sorpto veneno estuat unde ad fontem bibens
dum ardentissime anhelat: quo hausto cornua
et pilos deponit. Ita cathecuminus vel peni-
tens veneno viciozum a terra contractorum se
estuar cognoscens fontem baptismi vel peni-
tentie desiderat vt ibi viciozum pilos et super-
bie cornua deponat et sic reuiuens factus
homo nouus. Sicut etiam ceruus serpentem
tractum interimmit quo interempto fontem
causa bibendi querit: ita perfectus et iustus co-
sumptis in se vicijs et peccatis fontem contem-
plationis vbi reficiatur concupiscit. Omnes
tamen ad eundem tendunt fontem id est ad chris-

sum qui est fons aquarum viuentium. Unde
dicit cathecuminus vel penitens. (Quemad-
modum ceruus tracto serpente (desiderat) ve-
nire (ad fontes aquarum) vt reuiuenscat: ita
desiderat anima mea) tractis vicijs peruenire
(ad te deus) vt per te deponam omnem vici-
statem peccati et in nouitate reformer spiritua-
li. Ideo (**Sitiuit anima mea ad deum fontem**)
vel fontem (vium) quia erit mihi indeficiens
refrigerium vel releuatio multarum miseria-
rum (quando veniam et apparebo ante faciem
dei) scilicet ante faciem gratie sicut perfectus et
iustus ante faciem glorie. (Fuerunt mihi la-
chryme mee panes die ac nocte) quia semper
est mihi dolor in hac vita que nocte ac die va-
riatur: sed ille dolor me reficit propter spem ve-
nie que consolatur quia exinde spero remissi-
onem peccatorum. (dum dicitur mihi quoti-
die vbi est deus tuus?) cur no subuenit tibi in
pressura tua.

**Hec recordatus sum et effudi in me ani-
mam meam: quoniam transibo in lo-
cum tabernaculi admirabilis vsqz ad do-
mum dei.**

Hec recordatus vel meditatus (sum) scilicet
et has irrationes et vbi sit deus meus. (et effu-
di in me animam meam) id est relictis exteri-
oribus dilataui eam ad intelligendum et at-
tingendum deum. (quoniam transibo) vel in-
grediar per conlustrationem et contemplatio-
nem fidelium et sanctorum (in locum taberna-
culi) scilicet ecclesie militantis (admirabilis)
in profunditate fidei: in altitudine spei: in lan-
titudine charitatis id est in presentem ecclesiam
Extra quam si quis querat deum errat que est
quedam imago et species future Hierusalem:
que dum videtur amplius illa desideratur et
sic perueniam mente (vsqz ad domum dei) eter-
nam in celis vbi inuenitur deus. S; quomo-
do perueniam

**In voce exultationis et confessionis:
sonus epulantis.**

In voce exultationis id est ineffabilis gau-
dij (et confessionis) id est laudis eterne que deo
decantatur ab angelis que vox est sonus epu-
lantis) id est sonantium epulantium id est de
eterna refectione gaudantium. quasi diceret. ca-
ptus suauitate laudis angelice que iam susci-
piatur mente et ductus summa mentis dulcedi-
ne illuc perueniam. De illa eni eterna et iocun-
da festiuitate sonat nescio quid canorum: et
dulce auribus cordis: et mulcet aures sonus

festiuitatis illius et rapitur cernuus ad fontes
aquarum: si tamen nō perstrepat mundus am-
bulanti in hoc tabernaculo et mirabilia dei in
fidelibus consideranti.

**Quare tristis es anima mea: et quare co-
turbas me.**

Quare ergo (tristis es) o (anima mea) scilicet
pars inferior (et quare conturbas me) rati-
onem et intellectus tu sensualitas dolorem mi-
hi ingerendo et gaudium meum interrumpen-
do. Increpat enim superior pars anime par-
tem inferiorem, quasi diceret, o anima mea cū
iocunda videas: cum de deo non dubites: quē
presentis: nihil est in mundo quare hoc facere
debeas. Ecce iam quadam inferiori dulcedi-
ne letari sumus. ecce acie mentis aliquid incō-
mutabile perspicere possumus quare adhuc
tristis es tantam expectans beatitudinem. Et
quasi responderet illi aīa eius in silentio ideo
te conturbo quia nondum ibi sum et adhuc cō-
turbior scandalis et tentationibus. Dat inter hec
mala ratio consilium. d.

**Spera in deo quā adhuc confitebor illi:
salutare vultus mei et deus meus.**

Spera interim (in deo) et habitans in spe
per patientiam sustine et consolationem recipe
(quoniam adhuc et si non modo plene sed so-
lum in spe tamen in futuro (confitebor illi) in
re continue cum beatis confessione laudis di-
uine quando videbo cum sicut est dicens sic:
(salutare) id est vera salus anime mee a quo sci-
licet non a me est salus mihi. (vultus mei) id ē
ex forma mea quam assumpsisti quia homo ut
ego: et etiam (deus meus) id est creator meus tu
es et non alius. Ipse enim saluator noster ho-
mo est et deus. Vel sperare potes quoniam cō-
fitebor in presenti id est de peccatis penitenti-
am agam ut tibi non oblitam. Hec autem cō-
turbatio est ex nobis seu nostro vicio et dese-
ctu: vnde sequitur.

**Ad meipsum aīa mea perturbata est: propterea
memor ero tui de terra .ff.**

iordanis et hermonym a monte modico

Ad meipsum vel a meipso (anima mea tur-
bata est) que nisi carnis vicia essent tranquilla
pmaneret: vñ ad meipsum referendus. i. meo vi-
cio est rector: quendus. Vel (ad meipsum aīa mea)
relata (conturbata est) que ad deum relata refi-
ciatur non est mihi firmitas in me ideo nunquā
presumam de me sed sperabo in deo. Et quia
hanc conturbationem fecit superbia (propterea)
ut vt consoletur memor ero tui domine festi-
nando ad te qui excludis omnia mala et pro

quibus sit memor dei subdit scilicet de terra
iordanis id est quia in baptismo peccata remi-
sisti et me humiliando terram fructiferam feci-
sti. Iordanis enim qui interpretatur descensio
sive humilitatio: significat baptismum in quo
humiliati lauantur et fiunt terra fructifera (et)
memor ero tui (de hermonym) scilicet (a mon-
te modico) id est quia fecisti me mihi displicere
et diabolo abrenunciare ac montem et in vir-
tutibus altum et tamen modicum et humilem.
Hermonym enim paruus mons est iuxta ior-
danem scilicet quidam tumor et collis montis
hermon. et interpretatur anathematizatio. ho-
rum memor malis non turbatur. Descende er-
go vt eleueris: noli extolli ne elidaris. Anathe-
matiza te ipsum displicendo tibi vt placeas deo
ac diabolum et vicia abrenunciando eis. Et
nota congruam coniunctionē iordanis et her-
monym et montis modici. Nemo enim currit
ad remissionem peccatorum quasi ad iorda-
nem nisi qui sibi displicet et qui se fatetur pec-
catorem quod sonat hermonym: et nemo con-
fiteatur se peccatorem nisi qui se humiliat: quod
notatur in monte modico. de terra ergo iorda-
nis et hermonym dei reminiscitur quia in eo
q ab elatione descendit et semetipsum despicit
diabolumq et vicia excludit ad conditoris sui
memoria reuocatur. Et debeo sic esse memor
tui nam ad hoc

**Abyssus abyssum inuocat: in voce cat-
tharactarum tuarum.**

Abyssus abyssum inuocat id est euangeli-
um et lex in hoc concordant quia duo testamē-
ta que propter profunditatem intelligentie di-
cuntur abyssus: quoddam sibi mutuo adiū-
mentum conferunt. Vetus enim est prophe-
tia noui quod annunciat: et nouum veteris est
expositio quod in testimonium vocat. et hec in-
uocatio fit et probatur (in voce) et testimonio
(catharactarum tuarum) id est per doctrinam
et predicationem prophetarum et apostolorum
tuorum hoc hominibus denunciantium. Ca-
tharacte enim proprie dicuntur fenestre terre
seu aqueductus vnde ebullit aqua vel fenestre
seu nubes vnde procedit pluuia. Unde dicit
Dugo q catharacte sunt vie subterraneę per
quas fluunt aque et dicuntur translatiue in celo
meatus pluuiarum catharacte. Tales sunt
sancti prophete et apostoli a quibus manant
dei fluentia et profluunt nobis vera doctrina. Au-
dita autem doctrina et predicatione
**Omnia excelsa tua et fluctus tui: super
me transierunt.**

Omnia excelsa tua) id est omnia iudicia tua
alta inuestigabilia (et fluctus tui) id est commi-
nationes tue terrenes et iudicantes que ibi co-
nveniant (super me transierunt) id est superave-
runt me ac in imo dimerferunt et humiliave-
runt sed tamen transierunt. Vel ideo etiam me-
rito memor ero tui quia (Omnia excelsa et flu-
ctus tui) qui erant super me id est maior et mi-
nor pena que me superabant (transierunt) et q-
euerunt. recessit ira: venit misericordia. transie-
runt fluctus: venit tranquillitas. ubi abunda-
vit peccatum: superabundavit gratia. quia in
ira sua non continuavit misericordias suas deus.
vnde et subditur

In die mandavit dñs misericordiā suā:
et nocte canticum eius.

In die id est in tempore prosperitatis et gra-
tie. Unde scriptum est. Ecce nunc tempus ac-
ceptabile: ecce nunc dies salutis. (mandavit do-
minus misericordiam suam) id est fecit nobis
scilicet misericorditer. Sed quia et dies habet
noctem et gratia tribulationem: omnes enim
qui volunt pie vivere in christo persecutionem
patiuntur. ideo (et in nocte) tribulationis man-
davit canticum) laudis (eius) Canticum enī
in nocte est laus dei et gloriatio in tribulatione
Vel ideo etiam memor ero tui. quia (In die) id
est in prosperis (mandavit dominus) et docet
(misericordiam suam) et vult se predicari mise-
ricordiam quia liberat de tribulatione. (et no-
cte) id est in adversis mandavit (canticum eius)
id est precepit exultare in ipso. Sed quia dum
tribulamur periclitamur non solum laudare
deum nos oportet sed etiā orare ideo subdit

Apud me oratio deo vite mee: dicā deo
susceptor meus es.

Apud me) id est in me et mecum (est oratio)
in tribulatione immolanda (deo vite mee) id ē
que fit deo qui prestat mihi vitam et presentem
et eternam. quasi diceret. intus me habeo quod
offeram et vnde deum placem non extra que-
ram nec de longinquo afferam. Hoc potest ve-
raciter dicere qui intimo archano cordis sus-
ceperat orat non qui mente extra vagatur et qd
dicit non intelligit. Et in ipsa oratione (dicam
deo) quasi gratias agendo (susceptor meus es)
id est me infirmum suscepisti ad curandum.
Vel (susceptor meus es) ad protegendum ne
in tribulatione succumbam. Iterū autē in-
firma anima videns se inter tentationes tribu-
lari gemendo conqueritur. d.

Quare oblitus es mei: et quare cōtrista-
tus incedo dum affligit me inimicus.

Quare) ergo (oblitus es mei) in miserijs me
relinquendo. Sic enim laboro quasi tu obli-
tus sis mei. videtur obliuisci dominus servos
suos quando eos permittit affligi: tentationibz
concuti nec eos cito exaudit: non visibiliter ad-
iuuat (et quare contristatus) scdm sensum car-
nis que horret has difficultates (incedo) ad te
per viam huius vite (dum) id est quia (affligit
me) tentando et tribulando interius et exterius
(inimicus) visibilis et invisibilis scilicet dia-
bolus: hereticus: tyrannus: falsus frater: mun-
dus et corpus. quasi diceret. vtiqz liberes me
ne sic affligar. Ideo autem dicit quare: quia ne
scit aliquis vtrum hoc patiat ad probatio-
nem suam ad damnationem. Affligit inqz et

Dum confringuntur ossa mea: expro-
brauerunt mihi qui tribulant me inimi-
ci mei.

Dum confringuntur ossa mea) id est virtu-
tes in quibus consistit robur mentis que ali-
quando turbantur ex afflictionibus nam qua-
si ossa franguntur dum virtus patientie vel q-
libet alia affligitur et torpescit. tunc inquam vt
tra afflictionem etiam (exprobrauerunt mihi
qui tribulant me inimici mei) scilicet demones
et homines mali qui sunt eorum ministri exul-
tantes et me iridentes. Unde in alio psalmo
dicitur. qui tribulant me exultabunt si motus
fuero. Et subiungit quod exprobrauerunt.

Dum dicunt mihi p singulos dies vbi
est deus tuus: quare tristis es aīa mea et
quare conturbas me.

Dum dicunt) id est dicentes (mihi per singu-
los dies) id est assidue (vbi est deus tuus) ten-
tantes me in desperatione: inducere de tua vi-
sione. hoc maxime in tentationibus ecclesie di-
citur fidelibus. Quasi dicerent nullus est de-
us tuus et non apparet qz habeas deum cum
te nullus defendat vel te liberare non curat vel
non potest. Et quia propter hoc anima turba-
ta est et talis tentatio est simpliciter repellenda
ideo subditur (quare tristis es anima mea) per
dolorem (et quare conturbas me) per despera-
tionem propter tales tentationes. Et ne dicas
ideo turbor qz hic mala patior sz potius
Spera in deo qm adhuc pfitetur illi: sa-
lutare vultus mei et deus meus.

Spera) interim (in deo) expectando libera-
tionem (quoniam adhuc) post istas tribulatio-
nes pfitetur illi in futuro pfectione laudis cō-
tinue cum ad sui conspectum adduxerit vultum
meum dicens ei (salutare vultus mei et deus

meus) tu es et non alius. De hoc vide supra. Repetit hic ipsam confessionem et spei confirmationem quia repensio confortatio est contra tribulationes et tentationes frequentes.

Titulus nostri mirificum **Oratio.** salutare: quem a se fidelium ardentius sicut feruulorum: tribue: ut dum te visibili lachrymarum imbrepascei requiramus: inuisibiliter te intra pectoris nostri tabernaculum collocemus. Per dominum.

Psalmus contra pressuras seculi ne deficiamus in eis neque retrahant nos a deo: ac te separatione iustorum a prauis et hic et in futuro. ps. xlii.

Judica me deus

et discerne causam meam de gente non sancta: ab homine iniquo et doloso erue me.

Auctor psalmi propheta David. Titulus hic est. In fine psalmi David. Hoc est psalmus iste dirigens nos in finem. id est in christum: conuenit David. id est iusto et societate prauorum et miserijs huius vite afflicto: qui hic loquitur et gemens inter malos petit ab eis separari. Qui ergo supra se consolatur per spem quam habet in deo hic conquerens de peremptione malorum precatur ab eis separari nunc animo: et in futuro et loco. **Date** ria: separatio iustorum a malis hic in causa in futuro autem separatio et loco et persona. **Intentio:** monere ut iudicium et separationem malorum appetamus: et ne in pressuris deficiamus: sed in domino speremus. Seipsum enim confortando intendit confortare et debiles quosque suo exemplo. Et his patet sententia in generali. Nam propheta in isto psalmo in persona iusti precatur non peccata sua discutere quod periculosum est: sed causam suam ab impijs separari ut possit cum electis sociari. Qui enim a malis hic in causa discernitur securus esse propter quod in extremo iudicio totus et corpore et anima sepabitur. **Nota** in speciali: videns ergo nunc malos cum bonis corpore volens ab eis separari nunc animo et postea loco exclaimat. **(Judica me deus)** qui iustus es et misericors. et determinatur qualiter accipitur nomen iudicii cum dicitur (et discerne) hic si non locum saltem (causam meam) et merita que sunt causa vite (de gente non sancta) quod quasi exponens subdit (ab homine iniquo) scilicet a persecutore manifestum et qui aperte malum facit (et doloso) scilicet insidiatore occulto et qui latenter decipere querit et hic est gens non sancta (erue me) hic in presentia ne ab

eis corrumpar. Vel de futuro totum accipiendo petit causam sue retributionis separari ab impijs: ut hodie ad sinistram possit: ipse sit ad dexteram cum electis. Et debet hoc facere.

Quia tu es deus fortitudo mea: quare me repulisti et quare tristis incedo dum affligit me inimicus.

Quia tu es o (deus fortitudo) et virtus (mea) qua opus est inter hec scandala id est a te est et dependet mea fortitudo qui per me infirmus et fragilis sum et non sufficio. non de viribus meis presumo: nec aliunde habere aliquam fortitudinem nisi a te solo et totam spem meam in te pono (quare) ergo (me repulisti) dimittendo me in afflictione cum sis fortitudo mea. **Quoniam** quid inualida est manus tua. (et) etiam (quare tristis incedo) et ambulo per hanc miseriam quia periclitor et nondum vici eam. (dum affligit me inimicus) diuersis tentationibus. Ac si optando diceret vti nam ulterius affligi non permitas. ut autem excludatur inimicus

Emitte lucem tuam et veritatem tuam ipsa me deduxerunt et adduxerunt in montem sanctum tuum et in tabernacula tua.

Emitte lucem tuam et veritatem tuam id est aufer tenebras et da lucem: aufer errorem et doce veritatem. Nisi enim nos illuminemus in tenebris sumus. nisi nos veritatem doceas et abis mus. et quasi iam impetrasset quod orauit subdit ipsa scilicet lux et veritas tua (me deduxerunt) ab errore et iniquitate ne aberrarem de lata et spaciola via que ducit ad mortem ne perirem (et adduxerunt) per fidem charitate forniatam (in montem sanctum tuum id est in perfectionem et eminentiam virtutum) (et in tabernacula tua id est in unitatem et societatem sanctorum scilicet in presentem ecclesiam. **Tabernacula** enim sunt peregrinantium et militantium et nos hic peregrinamur a domino et militamus aduersus diabolum. Non autem tabernaculum sed tabernacula: quia multe sunt congregationes iustorum et in multis locis seruit domino militia christiana.

Et introibo ad altare dei: ad deum qui lenificat iuuentutem meam.

Et ibi positus (introibo ad altare dei) scilicet (ad deum) videndum (qui lenificat iuuentutem meam) nunc per spiritus renouationem me veterem hominem exuendo et nouum induendo et in futuro me iuuenem factum et in nouatum deposita omni vetustate lenificabit dando immortalitatem et impassibilitatem. **Altare** enim dei est ipse filius dei. Ad hoc autem

63
altare introimus modo p fidem postmodū
introibimus per speciē. Et in hoc altari mo-
do offerimus deo pfi vota z sacrificia cor cō-
tritum et humiliatū orōes z pces: postmodū
repulsa omni tristicia in eodem altari in ipsa
diuinitate sacrificiū tantūmodo offerimus
laudis et nō orōnis. Sed ad illam laudem
quisquis puenire appetit prius oportet vt s
inchoet ideo subdit.

Cōfitebor tibi in cythara deus de⁹ meus
qre tristis es aīa mea et qre pturbas me.

Cōfitebor tibi. .i. laudabo te et grās agaz
tibi (in cythara). .i. in tribulatōe o (de⁹) oīm
p creationē (deus meus) p specialē vocatio-
nem. Cythara ab inferiori reddit sonū sicut
psalterium a supiori. Qui ergo pcepta dei fa-
cit et nō patitur in psalterio pfiteretur: qui ve-
ro facit et patitur qd quidem ex inferiori na-
tura est in cythara cōfitebatur. Dicit ergo cōfi-
tebor tibi in cythara ppter illud qd dixerat.
Quare tristis incedo dum affligit me inimi-
cus. Patiebatur enī ex inferiori afflictōe et in
eo ipso volebat placere deo et gestiebat grās
agere fortis in tribulatōnib⁹ (quare) ergo (tri-
stis es aīa mea) in tāta spe posita (et quare cō-
turbas me) obnubilās serenitatē interni gau-
dij mei. q. d. ne hoc facias s; potius

Spera in deo qm̄ adhuc pfitebor illi: sal-
utare vultus mei et deus meus.

Spera in deo nō in te expecta patienter
dñm remuneratōrē et cōsolare (qm̄) iam con-
fessus in tribulatōnib⁹ (adhuc) post has mi-
serias (cōfitebor illi) laude continua cum ele-
ctis. modo cōfiteor afflictus: futurū est vt ad-
huc cōfitear renouatus et letificatus. Et hec
est et erit mea pfessio scz (salutare vultus mei)
quia me saluasti (et deus meus) quia me crea-
sti. Et hec est magna causa sperandi qz salua-
tor meus est vultus mei. .i. habens vultū me-
um: formam meā: et pro me est homo factus:
et ipse est deus meus.

Dñō

De fonte ppetui luminis oīmipotens de-
us inuocamus et quesumus vt emissa veri-
tate tua cordib⁹ nr̄is noue nos lucis clarita-
te pfundas. Per dñm.

Psalmus de psp̄itate tpali patrum
veteris testamenti: et de grauitate tempo-
ralis afflictōnis fidelium testamenti no-
ui. ps. xliij.

Deus auribus no-

stris audiuius: patres nostri an-
nunciauēunt nobis.

Auctor psalmi propheta dauid. Titulus
talis est. In finem psalmus filijs Chore ad
intellectum. Et est sensus. psalmus ille diri-
gens nos in finem id est in christū vel in eter-
nitatem: attribuitur seu proponit filijs Cho-
re id est passionis et sanctis martyrib⁹ ad in-
telligendum. id est vt intelligant cur deus vi-
detur fideles noui testamēti derelinquere tē-
poralia subtrahendo et affligi pmittendo cū
patres antiquos iuuerit in manu valida et
eis apposuerit temporalia: quod ideo facit de-
us vt contemnant tēporalia et desiderēt eter-
na et vt sciant per temporalia bona data an-
tīquo populo significata esse spiritualia bo-
na que iam dantur christiano populo et ples-
sius dabuntur in futuro Et est ille psalmus
confortatio et confirmatio infirmorum. Fi-
deles enim qui supra gemunt inter malos
nunc vt consolentur et patientiam habeant
monentur vt intelligant nos hic vocari ad
agonem non ad securitatem: in futuro vero
ad coronam: non hic prosperandum sed tri-
bulandum: in futuro vero gaudendū. Ba-
teria: prosperitas temporalis patrum veter-
is testamenti et tribulatio fidelium testamen-
ti noui. Intentio: nos inuitare ad patientiā
et consolationem in temporalib⁹ tribulacioni-
bus habendam ac monere ad contemptum
terrenorum et appetitum celestium. Senten-
tia in generali. propheta in isto psalmo in p-
sona cuiuslibet fidelis et iusti in afflictione
mentis vel corporis positi et specialiter in p-
sona martyrum imitatorū christi recolit be-
neficia et bona populo antiquo exhibita z ex-
plicat mala que nunc fideles sustinet in hac
vita petitq; a malis ipsis liberari misericor-
dia et virtute diuina. Sententia in specialis
propheta ergo in persona fidelium et marty-
rum recolit preterita dicens. (Deus auribus
nostris) scz audiendi et cordis (audiuius)
id est cognouimus et intelleximus. Audire
enim auribus est ad plenum audire vt et cor
intelligat. Vñ z dominus in euangelio. Qui
habet aures audiendi audiat. Multi enim
habent aures carnis non cordis quia exteri-
us audiunt intus non recipiunt. Nam (pa-
tres nostri) qui noluerūt nos decipere scz pa-
triarche et prophete non quilibet homines
(annunciauēunt nobis) per scripturas suas
et in libris autenticiis. Et quid annuncia-
uerunt.

Opus quod operatus es in dieb⁹ eor⁹:
et in diebus antiquis.

Opus scz miraculosus (qđ opatus es in diebꝫ eozꝫ) vt ēeductio de egypto: p mare tra-
ductio: custodia in deserto et in terrā pmissi-
onis inductio ⁊ cetera talia. (et in diebꝫ anti-
quis) scz opꝫ qđ fecisti in exordio de creatōe
celi et terre de his que contigerunt ante dilu-
uium que oīa spūaliter implentur in nobis.
Et hoc est opus qđ fecisti in diebꝫ eozꝫ. qz
Manus tua gētes dispdidit et plantasti
eos: afflixisti ppos et expulisti eos.

Manus tua). i. virtus et potētia (gentes)
terre pmissionis: disperdidit) morte et alijs
modis: et plāsti eos) scz p̄s nostros in ea-
dem terra firmando habitationē eozꝫ in illa
sicut in terra firmatur planta q̄ ad hoc plan-
tatur vt radiceetur et fructificet. Flora ex hoc
ordine q̄ prius naturaliter remittuntur pec-
cata q̄ infundat grā. iuxta illud. Egressus
vicioꝝ virtutis opatur ingressus. Dispersio
enī gentiū significat extirpationē vicioꝝ.
plantatio patrū infusione et conseruatione
virtutum. Et hoc factum est nō facile immo
prius (afflixisti) p multa bella (populos) qui
ibi erāt (et) sic expulisti eos) de terra sua. Cū
multa difficultate sunt eieci: et te oportet cū
multa difficultate inlicitam maliciā vincere.
vt enī dediscitur viciū cui aliquis assue-
uit. Nec itaqz tu fecisti nō p̄s n̄ri.

Nec enī in gladio suo possederunt terrā:
et brach: iū eozꝫ nō saluauit eos.

Nec enī in gladio suo). i. in virtute armorū
suozꝫ patres n̄ri (possederūt terram) illam (et
brachium eozꝫ) id est fortitudo naturalis ⁊ ro-
bur (nō saluauit eos) de manibꝫ inimicoꝝ. q.
d. Nec p se habuerunt terrā: nec p se sunt sal-
uati. Si enī seipos non potuerūt saluare ab
illis gentibꝫ: multo minus cōstat vt p̄ia vir-
tute terram illoꝝ potuissent possidere. Bra-
chium inqꝫ nō saluauit eos

Sed dextera tua et brachiū tuū et illu-
minatio vultus tui: quoniam compla-
cuisi in eis.

Sed dextera tua). i. p̄ciatio et fauor grē
tue (et brachiū tuum). i. potentia tua et forti-
tudo quā eis dedisti (et illuminatio vultus
tui). i. claritas ⁊ manifestatio p̄ntie tue certis
signis ostense scz miracula que erant eis de-
monstratio patientie tue. Talibꝫ enī signis
eis affuisti vt effectū signozꝫ tuā p̄sentia insi-
nuares. et h̄ fecisti nō meritis suis. sed (qm̄ cō-
placui isti) tibi: et placitū tuū collocaisti (in eis)
id est ex benignolentia tua: quia placuit tibi vt
illis hoc faceres: et qz ita bene fecisti illis pa-

tribus corpaliter spero q̄ simili ter mibi faci-
as spiritualiter. Nam
Tu es ipse rex meus et deus meus: qui
mandas salutes iacob.

Tu ipse) non mutatus qui hoc illis fecisti
(es rex meus) et rector regēs me spūaliter fm
bonos mores et virtutes (et deus meus) crea-
tor et conditor quē adoro et colo: tu me soles
ducere vt rex: tu mibi soles subuenire vt de-
us. (qui mandas) fieri (salutes) corpaless (ia-
cob). i. illi p̄lo antiquo descendenti de iacob
Et per salutaria mandata tua spūaliter sal-
uas eos qui luctantur et vicia supplantāt. q.
d. tu es vnus et idem modernozꝫ et antiquoꝝ
rum fidelium. et ideo que illis tūc t̄paliter fe-
cisti: h̄ nobis et cuilibet fideli luctatori ⁊ sup-
plantatori vicioꝝ spūaliter facies. et sicut
illos iunxisti ita et nos. vñ sequitur

In te inimicos n̄ros vētilabimꝫ cornu
et i noīe tuo spernemꝫ insurgētes i nob̄.

In te) p̄gnatore nostro et p te omēs (ini-
micos nostros) scz carnem eius voluptates
fugiendo. mundū eius vanitates p̄cimen-
do. diabolū eius tentatōibꝫ resistendo.
(vētilabimus). i. p̄cicemus et dispergemꝫ
sicut paleam a granis sepantes (cornu). i. tua
virtute seu fortitudine et defensione nō n̄ra.
(et in nomine tuo) christiano a te nobis dato
vel in nominis tui inuocatōe (spernemus)
id est suppeditebimꝫ et pro n̄bilo reputabi-
mus aduersarios (insurgētes in nob̄) id ē
cōtra nos et nos impugnātes. Et bene dico
in te et in noīe tuo.

Non enī in arcu meo sperabo: et gladius
meus nō saluabit me.

Non enī in arcu meo sperabo). i. in prou-
dentia et prudentia mea humana vel in calli-
ditate et occulta defensione. Arcus enī a lon-
ge trahit et occulte ferit. Et quasi in arcu suo
sperat qui prudentie sue innititur et in sensu
suo confidit. (et gladius meus). i. fortitudo
mea et violenta defensio (non saluabit me) sz
tu. Sicut et patres nostri nō sperauerūt nec
saluati sunt in suo arcu vel gladio. Singu-
lariter loquitur propter humilitatem q̄uis
in persona pluriū vel ecclesie loquatur. Nec
sunt duo in quibus valde confidunt homi-
nes seculi scz in calliditate propria et virtu-
te. Sed ille totam saluationē suam in deo cō-
stituit vnde subiungit

Saluasti enī nos de affligentibꝫ nos: et
odientes nos confudisti.

Saluasti enī nos). i. saluabis. vbi p̄teritū

64
pro futuro ponit. quia tam certum est quasi iam factū sit. (De asidigentibus nos) mō ppter. te scz ab inimicis visibilibus et inuisibilibus qui nos hic affligunt. (et odientes nos). i. in odio nro pseuerantes (cōfudisti). i. cōfundes et erubescere facies qñ damnabunt ostendendo eis mala que fecerunt: damna bonoz que amiserūt: penas eternas quibz puniendi sunt Confusus aut inimicis

In teo laudabimur tota die: et in noie tuo confitebimur in seculum.

In te (deo laudabimur) nō arrogantes de gloria qz tu es laus et gloria nostra (tota die) id est in ppetuitate que nō est interpolata notibus sz tota est dies. Tunc enī erit vnus dies cui nō succedit nor: vna eternitas tūc laus erit vnicuiqz a deo (et in noie tuo). i. ad honorem nois tui (cōfitebimur) tibi p fessione laudis (in seculū). i. semp et sine fine. hoc est laudabimus te qui es gloria nra. laudabimus ergo et laudabimur nos in te et tu in nobis. Ita ergo fecisti antiquis in pterito et ita facies nobis in futuro

Nunc aut repulisti et pfudisti nos: et nō egredieris deus in virtutibus nris

Nunc aut (in hoc tpe meo) (repulisti nos) id est videris repulisse p hoc q pmittis nos affligi (et cōfudisti nos) in facie iniquoz qui bus hic habemur obprobrio tanqz frustra in te sperauerimus (et nō egredieris) (vltius. o (deus) euidenter. i. nō videris egredi manifestus et apparere (in virtutibus nostris) ostendendo tuā presentia in virtute et fortitudine nra cōtra hostes sicut olim patribus faciebas. in hoc tpe ad exercitationē repellimur et pfundimur vt in eternū glorificemur. nūc nō egredieris in virtutibus nris vt nos in posterū ppetua virtute corroboret.

Auertisti nos retrosum post inimicos nros: et qui oderūt nos diripiebāt sibi.

Auertisti. i. auerti pmissisti (nos retrosum post inimicos nostros) vt nos victos post se trahant. vt illi sint ante: nos retro. vt illi victores: nos victi deputemur. (et qui oderunt nos diripiebāt) nos tanqz in predam (sibi) alios trahentes: alios flagellantes: alios in carcerem mittentes: alios occidentes: alios diuersis tormentis vercantes. Hoc cōtra illos qui de claustro reuertuntur ad seculū: quos demones faciunt sibi predam:

Dedisti nos tanqz oues escar: et in gentibus dispersisti nos.

Dedisti nos) psecutoribz ad interficiendū

vel feris ad vorandū hoc est viliter occidi pmissisti (tanqz oues escarum) que interficiunt vt ab hominibz vel lupis deuorentur. (et in gentibus dispersisti nos) id est dispergi pmissisti per captiuitatem et venditionem vt nos in seruitutē redigerent et ad ipus dominarentur nostri. In gentibz etiā dispersi sunt quando Petrus rome crucifigitur: et Thomas in india moritur: et innumeri martyres p innumera loca occiduntur.

Vendidisti pplm tuū sine precio: et non fuit multitudo in pmutationibz eoz.

Vendidisti. i. vendi et in morte tradi pmissisti (populū tuum sine precio). i. sine compensationē et lucro. Quasi sine precio populus sanctoz martyrum vendebatur quando tam preciosus sanguis fundebatur: et exemplū eoz nullus ad redemptionē et salutē cōuertebatur qñ occidebantur et neminē lucrabantur: et si aliqui erant qui puerterentur ad compationē martyrum pauci erant. et hoc est quod subdit (et nō fuit multitudo in cōmutationibus eoz) scz martyrum. i. pauci pro eis acquirantur: quia martyres occidebantur et pauci de occidentibz puerterantur. Insup preter dura etiā turpia patimur. nam posuisti nos obprobrium vicinis nostris: subsannationē et derisum his qui sunt in circūitu nostro.

Posuisti nos obprobriū vicinis nostris) circa nos existentibz. Grauis est afflictio que a vicinis ingeritur quia non transitorie dicitur nec cito finitur. Vt vicinis nostris) id ē ad fidem appropinquantibz et venire volentibus qui videntes mortem nostrā ita probrosam retraherant se a fide et posuisti nos (subsannationē) naso (et derisū) ore (his qui in circūitu nostro sunt) et nobiscū non sunt et tamē subsannant et derident nos. vel qui nos circundant vt capiant et occidant.

Posuisti nos in similitudinē gentibus: cōmotionē capitis in populis.

Posuisti nos in similitudinē et exemplū (gentibus) vt cum alicui maledictus inferretur vel malum cōtingere velint: de nobis formā maledictōis sumāt: et nos in exemplū pponāt nostram miseriā sibi imprecando dicente: sic pereas vt Laurentius et hmoi. et posuisti nos (pmotionem capitis in populis) ad insultandum nobis vt videntes nos continue cum derisione et indignationē mouendo capita insultent nobis sicut et christo insultauerunt mouentes capita sua.

Tota die verecundia mea contra me est:
et confusio faciei mee cooperuit me.

Tota die .i. assidue (verecundia mea) seu pudor et erubescētia tantoꝝ obprobrioꝝ (cōtra me est) .i. corā me ⁊ ante p̄spectū meū et cōfusio seu rubor et ignominia (faciei mee) q̄ in facie maxime apparet verecūdia et cōfusio. (cooperuit me) .i. ex omni p̄te mibi occurrit: tanq̄ essem ea opertus. Per hoc enim q̄ dicit me: nō facie. non solū faciei s̄ etiā totius corꝝ poris indicauit horrore. Et hec cōfusio p̄cedit et euenit mibi

A voce exprobrantis et obloquētis: a facie inimici et p̄sequētis.

A voce exprobrantis .i. insultantis et in faciem maledicentis ap̄te. (et obloquētis) .i. dolose mordentis et in absentia detrahentis occulte (a facie) .i. a p̄sentia ⁊ instantia (inimici) in volūtatē et odio habentis corde. (et p̄sequētis) in actu et ope. q. d. aduersarij mei p̄sequūtur me ore corde et opere.

Hec oīa veniūt sup nos nec obliti sum⁹ te: et inique nō egim⁹ in testamēto tuo.

Hec p̄dicta (oīa) valde grauiā simul) venerunt super nos ⁊ amore tui ea toleramus (nec obliti sumus te) dimittendo cultū tuum tanq̄ obliti essem⁹ tui (et inique nō egimus in testamento tuo) .i. in lege: mandata eius transgrediendo. vel fidem tuam quam in baptismo pacti sumus abnegādo. q. d. inter tot aduersa s̄m p̄cepta tua nos habuimus nec si de nec opatione a te recessimus. **Dagna hic** martyriū p̄stantia et p̄fectio p̄mendatur. S̄ nos si vel leue verbū iniurie audimus mor ad iracundiā inardescimus: vindictā si possumus exquirimus: si nō possumus odiū in corde qd̄ est venenū diaboli porramus. **Obliuiscimur deū: obliuiscimur** charitatē et patientiam: inique agimus in testamēto dei mādatoꝝ eius p̄uaricatores facti. Ad hoc igitur hec scripta legimus vt quāta p̄ amore dei martyres sancti p̄tulerunt vigilanter attendamus: attendentes n̄rā fragilitatē et impatentiam deploremus et corrigamus. S̄ adhuc quid dicant audiamus

Et nō recessit retro cor n̄r: et declinaui semitas nostras a via tua.

Et nō recessit retro cor n̄r bona deserendo et ad mala declinādo. vel de bonitate tua desperando s̄ semp ad ea que ante sunt nos extendimus ad p̄missum brauiū festinantes (et) dum sic tribulamur (declinasti) .i. declinare fecisti: q̄ derinasti et tulisti (semitas nos

stras) s̄z carnaliū cogitationū: desiderioꝝ voluptatū et p̄speritatū (a via tua) certa ⁊ angusta. et ostendisti nobis viam tuā sequendā que ducit ad vitā. **Comendatio** diuine gratie est. Quisquis viā dñi ingreditur ne tanq̄ de iusticia sua gloriatur: p̄teritas vias suas ad memoriā debet reducere et pensare de quātis cōcupiscentijs et desiderijs malis: de quantis voluptatib⁹ et negligentijs: p̄ grām suam liberauerit eum misericors deus. In h̄ aut et ideo declinasti

Qm̄ hūiliaſti nos in loco afflictōis: et cooperuit nos ymbra mortis.

Qm̄ hūiliaſti nos in loco afflictōis .i. in hoc mundo vbi affligimur p̄pter te. qui est locus afflictōis ac vallis ploratōis et miserie nō leticie. sed mali vtuntur mundo p̄ paradiso: et p̄grinatōne terre p̄ habitātōne patrie. Quia hūiliauit nos deus affligēdo ideo declinauit nos a supbia n̄ra quatenus humiliati semitas n̄ras relinqueremus et sequeremur vias dñi. etiā ex illa hūiliatōe (cooperuit nos) .i. vndiq̄ tanq̄ operimento circūdedit (ymbra mortis) nō vera mors s̄ ymbra. nō mors aie: sed mors carnis. **Ambra mortis**: carnalis mortalitas. vera mors: dānatio cū diabolo. **Vel ymbra** .i. timor (mortis) quia causatur a morte sicut ymbra a corpore. S̄ p̄pter hec oīa mala nō sumus obliti te. q̄

Si obliti sumus nomen dei n̄ri: et si expandimus manus n̄ras ad deū alienū.

Si obliti sumus nomē .i. honorificentiā (dei n̄ri) vt ab eius fide ⁊ cultu tanq̄ eius obliti recederemus (et si expandim⁹ manus nostras) s̄z p̄ modū orantiū vel offerentiū (ad deū alienū) venerandū et colendū. qui neq̄ nos creauit neq̄ bonum nobis fecit: et si sumus idolatre. Et nō solum idola sed etiā vicia p̄ hec p̄nt intelligi. quoz undā enī deus v̄ter est ⁊ auaritia: que est idoloꝝ seruitus. et cetera h̄mōi. **Expandit etiā manus ad deū alienū**: qui opatur ob fauorem humanū.

Nonne deus requireret ista: ipse enī nouit abscondita cordis.

Nonne deus requireret et exigeret ista) s̄z ita manifesta in districto examine et iusto iudicio ad puniendū ea. q. d. vtiq̄ sic. nam et occulta requireret. vnde sequitur (ipse enī nouit abscondita) .i. occulta et cogitatōes (cordis) quo s̄z corde magis religio geritur q̄ deuotione corpis. et ideo solus potest iudicare nō solum de manifestis sed etiā de occultis propter qd̄ nō requireret a nobis. ipse enī testis est

conscientie nostre et nouit quia non obliuimus eum: quod ex hoc apparet

Quia propter te mortificamur tota die: estimati sumus sicut oues occisionis.

Quia propter te o deus et tua dilectione (mortificamur). i. diuersis tribulationibus opprimimur (tota die). i. incessanter et assidue (estimati) et reputati (sumus) ab hominibus sicut oues occisionis: sed non fetide ad occidendum deputate. quia non reputamur idonei nisi ad occisionem: et occidimur sine aliqua relictione. Sancti viri mortificant sanguinem suum pro christo fundendo. primis copatiendo. carne macerando. vicia refecando. culpas lachrymis lauando. et hoc tota die quia tota vita sanctorum martyrium est. Igitur quia propter te ista patimur

Exurge quare obdormis domine: exurge et ne repellas in finem.

Exurge gerendo curam tuorum et ferendo opem (quare obdormis domine). i. videris negligere. quasi dormit dominus quando dissimulando non liberat. et citatur deprecationibus et laborantes adiuvat. Querit autem quare obdormit quia incertum est verum hoc sit ex ira an ex misericordia: utrum enim velit ad ipsos perire et corrigere an ex toto relinquere. et ideo orat. d. (exurge) tanquam vigilans (et) si hic et ad ipsos repellis (ne repellas) nos in finem: et presumptorem. i. omnino et ex toto. Si vis ut tribulemur et tentemur: ne finas ut frangamur et pereamus.

Quare faciem tuam auertis: obliuisceris inopie nostre: et tribulationis nostre.

Quare faciem tuam et gratie tue plenitudinem auertis et abscondis ac beniuolentiam quam erga nos habes non ostendis. quasi iratus: quasi non ad sis: quasi obliuisceris nostri (obliuisceris inopie nostre) quia propter te reliquimus terrena et modo sumus quasi sine ope sine solatio (et tribulationis nostre) propter amorem tuo tribulamur et non eripimur. Et si nos nescimus tu scis quare: quia non nisi iuste. unde hoc dicere non est querela sed supplicatio puri cordis pia. Et non debes obliuisci

Quia humiliata est in puluere anima nostra: coagulatus est in terra venter noster.

Quia humiliata est in puluere supra nos in signum penitentie ipso (anima nostra) recordatione peccatorum. hoc est ad penitentiam copuncti sumus: animam peccatorum memoria cruciando: secundum morem penitentium et ad modum tribulatores aneres super capita sua ponentium (coagulatus est in terra). i. adhesit terre (venter noster) in eadem penitentia. tota corporis effusione extensus ut sit prostratus toto corpore tensus: hoc autem dicendo summa bu-

milicatem ostendit. Qui enim genua terre affigit habet quo plus humilietur. qui vero terre prosternitur non habet ultra quo humilietur. quod. d. nimium humiliati sumus: ultra quo humiliemur non habemus: iam puenit usque ad summam humiliorum: veniat et assit tua miseratione: Ideo concludit.

Exurge domine adiuua nos: et redime nos propter nomen tuum.

Exurge domine et ne dissimules sicut dormientes (adiuua nos) laborantes (et redime) i. libera (nos) tantis malis oppressos adiuua in bonis libera a malis: et hoc non propter meritum nostrum sed gratis propter nomen tuum dilatandum et glorificandum ut cognoscatis et lauderis ab omnibus qui es deus in secula benedictus. **Oratio**

Exurge domine in auxilium nostrum et erue nos ab obprobriis viciorum: et qui coram patribus nostris inimicarum gentium regna vicisti a persequenibus inimicis vultus tui illuminatione nos eripe. Per dominum.

Psalmus de nuptiis Christi et ecclesie sic ac de ipsius Christi sponsi et ecclesie sue sponse multiplici laude et commendatione. **ps. cliiij.**

Ructauit cor meum

um verbum bonum: dico ego opera mea regi.

Auctor psalmi propheta dauid. Titulus hic est. In finem pro his qui commutabuntur filiis chore ad intellectum canticum per dilectum. Hoc est canticum istud quia hec est exultatio per eternis tendens in finem. i. in consummationem. habitum per his qui commutabuntur. i. per commutandos in melius et pro dilecto patris. i. christo commutante sed per sponsa et sponso quia est per laudem utriusque: scribitur filiis chore. i. christi et imitatoribus passionum crucifixi. ad intellectum. i. ut intelligant et venerentur mysterium tanti decoris et gratie sed per coniunctionis christi et ecclesie. Hec ergo ecclesia que in preceps psalmo tanta pati describitur in hoc psalmo laudibus extollitur et per ipsam christus commendatur ut intellecta eminentia christi omnem maculam et rugam deponat: et per orationem virtutum dignam se tanti sponsi amplexibus exhibeat unde promittitur pro his qui commutabuntur: et sequitur pro dilecto. Materia: nuptie christi et ecclesie: sponsi et sponse: regis et plebis. Intentio: monere ad laudem sponsi et sponse et fideles et hortari ut taliter vivere studeant quatenus se uni viro sed christo virginem castam exhibeant ut in nuptiis a dextris sponsi sui sedeant. **Snia in**

generalis: ppheta spū sancto repletus et celestibus
epulis saginatus in isto psalmo pconia dei se
eructaturū pmutat: et christū sponsum et ecclīaz
suam sponsam a multis laudat et magnificat.
Sua in speciali: ppha ergo quasi ad has nu-
ptias intromitti desiderans ut sibi apīatur se
velle sponso cantare dicit (Eructaturū quasi de
pleno et plenitudine diuine grē spūalis (cor me-
um) qd pcepit verba. i. mens mea intus plena
grā (verbū bonū). i. hymnū deo scz carnē qd
dicturus sum. et exprīmēs ad cui⁹ honozē eru-
ctat verbū subdit (dico ego). i. dicere et cantare
gestio (opa mea). i. dictamina et carmina mea:
scz hūc psalmū de laudib⁹ ppositū (regi) regūz
iesu christo qz et eo habeo. i. ad christū et filī ec-
clesie sue sponse laudē et p̄mendatōz dicā hoc
epithalamū. i. laudē thalami et carnē nuptia-
le. Tunc p̄dicatōz opa sua regi dicit: qñ fructū
p̄dicatōis deo attribuit. Et ne cū aliquid a se
putares dicere subiungit.

**Lingua mea calamus scribe: velociter
scribentis.**

Lingua mea) in faciendo et p̄nunciando h
carnē: fuit calamus et penna seu stilus et gra-
phium (scribe). i. scriptoris (velociter scribētis)
id est spūs sancti qui in docendo nō indiget in-
teruallo qz dixit et facta sunt. velociter etiā se di-
xit scribere qz que dicit et scribit cito ventura
nouit. Spūs sanctus est q̄si scriba a quo lin-
gua quasi calamus regit dum eius ministerio
spūs loquitur. Calamo linguā suam compar-
at: ut p hoc intelligat scripsisse que dicit. Deinde
sicut p̄miserat laudes regis sponso decantat et
cōuertens se ad christum primo laudat eum a
forma et eloquentia. d.

**Speciosus forma p̄ filiis hoīm: diffu-
sa est gratia in labijs tuis: propterea be-
dixit te deus in eternum.**

Speciosus) es (forma p̄ filiis hoīm) fuit
enī speciosissimus v̄spote virtute spūs sancti q
deficere in ope suo nō potuit de virgine natus
Uel ideo speciosus qz solus immunis a p̄ccō:
qd summa et vera est pulchritudo. et qz nō so-
lum homo s̄ cū hoīe etiā filiū dei (diffusa est
gratia scz eloquentie fructuose (in labijs tuis)
qz mirabant oēs de verbis grē que p̄cedebant
de ore eius. Uel qz p eum verbū grē et reconci-
liationis mundus accepit: nā penitentiā in re-
missionē peccatōz p̄dicauit (propterea et pro-
pter hanc grām p te mundo datā (b̄ndixit te)
hoīem (deus) pater (in eternū) nō ad spūs dan-
do tibi nomē qd est sup omne nomē et regnūz
cuius nō erit finis. vel qz hic et in futuro semp

benedicetur christus Deinde laudat eum a po-
testate et fortitudine. d. Et tu talis rex
**Accingere gladio tuo: sup femur tuum
potentissime.**

Accingere) ad pugnandū (gladio tuo) spūa-
li scz verbo dei. i. euangelio. De quo ap̄ls ait. et
gladiū spūs qd est verbū dei. (sup femur tuū)
id est sup carnē siue corp⁹. Accingit enī gladi-
um sup femur suū qz in carne assumpta p̄dica-
uit euangelīū quo p̄cidit vicia et errores circa
fidem et mores. male coherentiā sepauit et ini-
micos p̄strauit: ac mundū debellauit. et h̄ (po-
tentissime). i. fortiter et viriliter v̄tere verbo p̄-
dicatōis tue: nō segniter neqz leuiter. p̄dicauit
enī quasi p̄tatem habens: et veritatē p̄dicatōis
cōfirmavit miraculis.

**Specie tua et pulchritudine tua: inten-
de prospere p̄cede et regna.**

Specie tua) quantū ad mox sanctitatē. (et
pulchritudine tua) quantū ad diuinitatis de-
corē etiam accingere et accinctus (intende) et
intentus sis ne remisse agas: s̄ potius (p̄spere)
id est ad p̄spicitatē ecclesie liberans hoīes pe-
reuntes (procede) p viam huius vite regnū dei
p̄dicando et cōtra diaboli pugnādo (et) sicut
tuus mundi impio p̄cioso sanguine tuo redem-
pro ac diabolo iupato (regna) nunc in ecclesia
militante et eternaliter in triumphante. Regna
in fide hoīm tuā potentiā ostendendo et eos re-
gendo qui semp regnauisti ab eterno. Regna
inquam et hoc

**Propter veritatē et mansuetudinē et ius-
ticiā: et deducet te mirabilis dextera tua
Propter veritatē et mansuetudinē et iusticiā). i.
qz es verus p te et p tuos veritatē docendo. et
mansuetus malos ferendo. et iustus vite iusti-
ciam oñdendo que oīa decent regē. Veritatem
quippe exequens mansuetudinē cū iusticiā cō-
seruauit: ut nec iusticiam in mansuetudine nec
mansuetudinē in iusticiā amitteret (et deducet
te) inoffensē p cursus tonus vite (mirabiliter)
qz oēs mirabunt vel qz mirabilia facies (dex-
tera tua). i. fortitudo virtus et potentia tua scz
deitas cuius organū fuit humanitas et ideo in
omnib⁹ mouebat scdm motū deitatis. Et
**Sagitte tue acute: populi sub te cadent
in corda inimicōz regis.****

Sagitte tue). i. verba p̄dicatōis tue ex ore
tuo et ap̄loz emissā sunt (acute) qz cordis inte-
riora penetrāt. et sic verba dei vocant sagitte qz
occulte hoīes alliciunt et gladius qz manifesta-
rōne hoīes deo adherere faciūt et p eas sagit-
tas vulnerant (populi inimicōrum) qui sunt de

numero inimicorum (regis) scilicet tui qui es rex magnus. hoc est multi de inimicis tuis (sub te cadent). i. supponet se tibi et obediet. et hoc (in corde). i. et ratione et voluntate. ubi se erigebat contra christum ibi humiliabunt ante eum ut de inimicis sint amici. Deinde laudat eum a dignitate regali et iudicio. d.

Sedes tua deus in seculum seculi: virga directiois virga regni tui.

Sedes tua). i. regni tui hoc est regalis et iudiciaria tua potestas in qua regnas et iudicas o (deus). i. christe qui es dei filius: est (in seculo seculi). i. eterna et quicquid constituis non mutat. (et virga regni tui). i. sceptrum ac gubernatio et correctio tua est (virga directiois) et regula diuine equitatis que vere recta est et nunquam curuatur. hec iustos regit: iniquos percutit: et distortos dirigit. Respondeo ergo sibi multum de misericordia christi blandiatur quia virga directiois. i. iusticia est ei. Si alios regit alios et ceteri. Sic dilige misericordie ut velis esse veracem. Et bene dico virga tua esse directiois. quia

Dilexisti iusticiam et odisti iniquitatem: propterea venit te deus deus tuus oleo lenticie pre consortibus tuis.

Dilexisti iusticiam) et in te et in alijs et in tantum quod (et odisti iniquitatem) non habes. aliter perfecte non diligitur iusticia nisi odiatur iniquitas. et ut talis posses esse (propterea venit te) spiritualiter semini boiem in regem et sacerdotem o (deus) fili (deus tuus). i. tibi substantialis scilicet pater (oleo lenticie) id est spiritus sanctus qui lenticiam prestat anime. (pre consortibus tuis). i. plus quam ceteros homines quorum mortalitatem facinus es princeps ut eos tue immortalitatis et regni faceres tecum esse consortes: quia ceteris datus est spiritus sanctus per partes: in ipso vero fuit omnis plenitudo divinitatis corporaliter. Deinde laudat eum ab ornatu. d.

Myrrha et gutta et cassia a vestimentis tuis: a domibus eburneis ex quibus delectaverunt te filie regum in honore tuo.

Myrrha et gutta et cassia) per has species aromanticas significantur virtutes fidelium spirantes bonum odorem alijs per bonam famam et exemplum. Unde myrrha que amara est et ardet vermes ac servat a putredine scilicet mortificatio carnis que amara est et pellit vermes malorum desideriorum ac servat a putredine vicio. et gutta que et armoniaca dicitur et pellit inflationes et tumores scilicet humilitas que pellit inflationem et omnem tumorem superbie. Et cassia que et fistula dicitur et nascitur in aquosis locis et crescit in immensum scilicet fides que in baptismo nascitur et crescit in iustis

multum. Ne ergo virtutes fluunt et precedunt (a vestimentis tuis) scilicet (a domibus eburneis). i. a sanctis tuis qui dicuntur vestimenta tua quia ornant te vita et doctrina. Domus quia in eis habitas. eburneae propter constantiam et firmitatem ac virtutum luciditatem et vite puritatem (ex quibus) virtutibus (filie regum). i. ecclesie singule quas per orbem apostoli et sancti se et alios in virtutibus regentes fonte baptismatis genuerunt et repperunt. (delectaverunt te) id est delectabiles et amabiles tibi sunt facite eo quod ipsis virtutibus fragrant nitent et placeant. et hoc (in honore) non suo sed (tuo). i. ad tui honorem et gloriam: quia non quesierunt honorem suum sed tuum. Ex his omnibus facta est una sponsa regi una regina a qua eum commendat et post sponsi descriptionem ipsam sponfam describit. d.

Assistit regina a dextris tuis in vestitu deaurato: circumdata varietate.

Assistit) parata servire (regina) scilicet catholica ecclesia christi regis sponsa que sub christo regit bene regit filios suos (a dextris tuis) et non a sinistris quia semper ei placita et nunquam contraria operatur. ideo sequitur (in vestitu) optimi bonorum (deaurato) non aureo ne sola sit charitas sed assistunt cetera que charitas ornat. In auro enim intelligitur charitas. quod vero aureum est totum de auro est. quod autem deauratum est aurum habet et aliud est. (circundata varietate) personarum: personarum: statuum: officiorum: graduum: linguarum: meritorum et donorum. Hanc repleat ecclesia in vestimentis nunc sic nunc aliter coloratis et in cantibus et cantuum vocibus diversis. Deinde alloquitur prophetica reginam tanquam unam de patribus eius. i. de apostolis. d. Ergo ut ad huius sponsi thalamum valeas pervenire

Audi filia et vide et inclina aurem tuam: et obliviscere populum tuum et domum patris tui.

Audi) intus scilicet credendo o regina (filia) mea. i. mea predicatione genita: christum in evangelio loquentem et docentem (et vide) eius doctrinam intelligendo et vitam considerando (et inclina aurem tuam) ad obediendum humiliter: et imitandum scilicet in operibus que docet replendo. (et obliviscere populum tuum) unde venisti scilicet vicia perpetrata per que regis babylonie servisti (et domum patris tui). i. consortium diaboli et perditionem seu vanitates huius mundi in quo quasi in propria domo usque modo diabolus regnavit: cuius filia per malorum operum imitationem fuisti. Deinde laudat eam et primo a forma. d.

Et concupiscet rex decorem tuum: quoniam ipse est dominus deus tuus et adorabunt eum.

Et) tuus concupiscet rex celestis scilicet filius (de decorem tuum). i. te decoratur propter pulchritudinem

spūalem quam ipse fecit in te et dedit per grām repāns in te imaginem suā. Multiplex est decor ecclesie qui in duobz cōsistit scz in forma vite et doctrinē. Et ideo debes libenter audire q̄ p̄cepta sunt tibi (qm̄) ille qui p̄cupiscit te nō solum est rex et sponsus tuus sed (ipse est dñs deus tuus) i. creator et dñator tui. Quicquid habes vnde illi places ab illo habes. (et adora bunt) oēs ppli de quibz facta es (cum) scz reges tui adorātōe latrē qz ei om̄e genu flectet.

Et filie tyri in muneribz: vultum tuum deprecabuntur oēs diuites plebis.

Et nō tñ indei sed etiā (filie tyri) i. gentium hoc est gentes a parte totū significās. Per tyri enī vicinā iudee vbi prophetia erat gentes in christū credituras significabat quā p̄cipue noiat qz ciuitas nobilis et famosa erat venient ad regem tuū in muneribz se et sua christo deuote offerendo ipsūqz adorando et elemosinas faciendo (vultū tuum) et p̄ntiam o regina (deprecabuntur) et petent a deo. i. deuote precebuntur deū vt det eis posse puenire ad tuū vultum. i. p̄sentia et p̄formitātē tuā ne extra nidū ecclesie positi faciant opa sua sed in vultu et cōspectu sponse. i. in vnitate ecclesie aliter enī non p̄descent. (oēs diuites plebis) i. omnimodi diuites siue sint locupletes siue nobiles siue sapientes siue potentes et h̄mōi. Deinde laudat eū a gloria dicens

Om̄is gloria eius filie regis ab intus: in fimbrijs aureis et circūamicta varietatibus.

Dis gloria eius scz (filie regis) que iam dicebatur regina. i. ecclesie est (ab intus) i. cōsistit in ornatu interiori scz in puritate cōscientie et nō in ostensione iactantie nec in magno apparatu exteriori in quo synagoga gloriabatur. Quā Paulus ait gloria n̄ra hec est testimoniū p̄scientie n̄re. Gloria autē fidelis est de interioribus bonis: gloria autē maloz est de his que foris sunt vt de pulchritudine: foritudine: genere: dignitatibz: diuitijs et h̄mōi. Et licz eius gloria sit intus in cōscientia tñ est etiā (in fimbrijs aureis) i. in honestate puerfatis et in opibus bonis que bñ p̄ fimbrias intelligunt qz patent sicut fimbrie et purissima sicut aurū oportet esse. (circūamicta) i. ornata (varietate) virtutū qz singule virtutes vndiqz eam circūdant. Deinde laudat ambos a societate. d.

Adducentur regi virgines post eam: prime eius afferentur tibi.

Adducentur p̄dicatōe et grā adinuante qz p̄ se nequeūt venire. (regi) christo ad seruandū

(virgines) et pudice scz integre et aia et corpe q̄ sunt in primo gradu per quas robusti et fortes accipiunt. (post eam) scz reginā. i. apostolicā et primitiua ecclesiā catholicā generalē matrem fidelū que domuz p̄ris oblita prima venit ad regem. Et p̄uertens verba ad regem ait. et (prime eius) regine et ad eam p̄tinentes. i. vidue et in matrimonio ab aliena p̄iunctōe cōtinentes q̄ sunt in scdo gradu p̄ quas infirmi et imbecilles designant. (afferentur) et portabuntur (tibi) o rex et ad honozē tuum in tuū p̄fortiū. et vere prime qz prioribz p̄siles et eas in cōtinentia imitantes. De ergo om̄es et virgines et prime.

Afferentur in leticia et exultatōe: adducentur in templū regis.

Afferentur in leticia virtutū (et exultatōe) grarum seu in gaudio interiori et exteriori non in tristitia peccati qz in p̄nti qz ecclesia valde letantur sancti de puritate sue p̄scientie et p̄pectoris sui pace et de hac deinde (adducentur) misterio angeloz tanqz viui lapides (in templū regis) i. in supnam hierusalē facti p̄ christum regnū et sacerdotes dei. Duce ergo gratia adducentur in templū regis: in vnitate p̄fecte charitatis vbi possunt in eternū laudare deū. Deinde laudat eos a prole ostendens quanto incremento ecclia sponsa p̄fecerit et alloquit eā. d.

Pro p̄tribz tuis nati sunt tibi filij: p̄stitues eos principes sup omnē terram.

Pro patribz tuis) i. loco ap̄loz qui te genuerunt (nati sunt tibi filij) imitatores eoz scz epi et alij quos genuisti: nō te ergo putes desertam qz non vides eos p̄ quos nata es: nati sunt filij ad opus tuū et de prole tua creuit tibi paternitas. Sunt enī et hi p̄res tui qz ab ip̄is regeris: Quā sequitur (cōstitues eos) in sede patrū (principes) in spūalibz. i. p̄latos: magistros et doctores ad regendū pplm̄ dei. (sup omnem terram) i. sup vniuersalem ecclesiā: per om̄es partes terre diffusam nō in vno loco tñ. Et nota et hoc qz principes seculi subesse debent sacerdotibus nō p̄cesse. Et qz ita est ordinata ecclesia et confirmata ideo ipsa tanqz grata alloquitur dominum. d.

Memor ero nois tui dñe: in omni generatione et generatione:

Memor ero nois tui) id ē fame et glorie tue memoriā agam et semp te predicabo (in omni generatione) diffusa in omni terra. (et) deinde in (generatione) succedente. q. d. ecclesia: semp nomē tuū annuntiabo generationibz sibi succedentibz vsqz ad finē mundi. Vel ip̄i filij nati

et principes constituti memores erunt semper (nominis tui dñe) quia succedendo semp per omnes generatōnes pseuerabunt.

Propterea populi cōfitebuntur tibi in eternum: et in seculum seculi.

Propterea etiam (populi) qui futuri sunt videntes tantam gloriam ecclesie tue (confitebūtur tibi) id est laudabunt te tanquam auctorem et gubernatorem (in eternum) presentis seculi id est per totam hanc vitam (et in seculum) subsecutuum huius (seculi) id est in futuro ubi est laus eterna que nunq̃s finietur. O felix apostolorum predicatio que eternam laudem domino acquisiuit. O felices et nimium beati qui dominum laudare merebuntur in seculum seculi.

O ratio.

O christe domine verbis patris per quem cuncta creata sunt et creantur custodi quesumus ecclesiam tuam varietate gentium cōgregatam: vt dum te ex ipsa credulitatis iusticia corde puro diligimus: principatum eterni seculi cum patribus mereamur. Per d.

Psalmus de aduentu Christi ac conuerſione et saluatione gentiū necnon de liberatione et consolatione fideiū in persecutione malorū.

ps. xlv.

Eus noster refu-

gium et virtus adiutor in tribulationibus que inuenerunt nos nimis.

Auctor psalmi propheta David. Titulus talis est. In finem filijs Choro pro archanis psalmus David. Hoc est psalmus ille David prophete tendens in finem id est in Christum seu in perfectionem. attribuitur filijs chore id est imitatoribus crucifixi qui hic loquuntur. habitus pro archanis id est occultis manifestandis: quia agit de aduentu Christi qui multum erat occultus: et quibusdam aduentum huiusmodi circumstantibus et consequentibus. Materia: aduentus Christi ac liberatio et consolatio fideiū in persecutione malorum. Intentio: omnes monere ad fidem et vt ad deum in omni tribulatione refugium habeant et de liberatione plene confidant. Sententia in generali: propheta in isto psalmo in persona primicie ecclesie tribulate primo beneficia que deus impendit fidelibus tempore tribulationis citat: deinde mirabilia dei opera que inter fideles opatur narrat: et ad diligenter attendendum et per consequens ad credendum et imitandum inuitat. quia vt in precedenti psalmo dicitur primiciā ecclesiam alie subsequuntur:

proponunt se primiciū posteris exemplum patientie vt non deficiant sub tribulationibus ponere cum eos audiunt qui salutem hominum querebant tot et tanta patienter ptulisse. Sententia in speciali: propheta ergo in Christi aduentu videns multas tribulationes exurgere: contra eas premittens consolationem in persona filiorum Choro ait. (Deus) omnium potestate (noster) gratia et voluntate seu per fidem et confessionem: est nobis (refugium) id est securitas contra pericula: contra tormenta: contra peccata (et virtus) id est fortitudo: quia cum ad eum fugerimus firmi erim⁹: vnde nihil est nobis timendum. et adiutor: est in tribulationibus vincendis (que inuenerunt nos nimis) quia tribulamur supra q̃s ferre posset fragilitas carnis nisi iuuaremur auxilio diuinitatis. Tribulationes inuenimus quando iam premeditatas sustinemus: ipse vero nos inueniunt quando inopinatos intercipiunt. Grauius autem feriunt tela que preuisa non sunt.

Propterea non timebimus dum turbabitur terra: et transferentur montes in cor maris.

Propterea q̃ talis est nobis deus: freti tanto adiutore (non timebimus) qui in ipso credulitatem habemus (dum turbabitur terra) id est peccator terrenus vel iudeus. Genere eorum qui terrena sapiunt irascitur et indignatur ac insurgit fremendo aduersus nos (et transferentur montes in cor maris) id est ducentur apostoli et fideles ante iudices huius mundi et tyrannos. Vel dum (transferentur) apostoli a iudea in medium seu fidem gentium tūc nos qui compuncti sumus et montibus consentimus non timebimus ne de numero reproborum iudeorum fuerimus. Turbatis omnibus dei seruus manet intrepidus in qua translatione

Sonuerunt et turbate sunt aque eorū: conturbati sunt montes in fortitudine eius.

Sonnerunt christi montes id est apostoli et sancti fidem predicando et consistendo (et turbate sunt aque) id est irati sunt populi tyrannorum seu gentium (conturbati sunt) simul cū plebe (montes) id est potentes seculi terrena altitudine timentes (in fortitudine eius) scilicet dei offensa per apostolos et sanctos dum annūciaretur per eos. Alij sunt montes dei quibus caput est christus. alij sunt montes seculi quibus caput est diabolus. Sic ergo per istos montes turbati sunt illi montes: Sed non est timendum quia.

Fluminis impetus letificat ciuitatē dei:
sanctificauit tabernaculū suū altissimus.

Fluminis impetus) id est inundatio et irrigatio sancti spiritus (letificat) suis gratijs et donis (ciuitatem dei) id est sanctam ecclesiam virtutibus munit; (et sanctificauit) per illum fluuium (tabernaculum suum) id est congregationem fidelium in qua habitat per fidem (altissimus) scilicet ipse christus. Ideo spiritus sanctus dicitur flumen quia concupiscencias et ardores carnis extinguit. impetuosum autem quia nemo ei resistit. Ecclesia vero dicitur ciuitas vel propter concordiam habitantium: vel quia legem habet et regem. hanc in tantū letificat spiritus sanctus ut gloriatur etiam in tribulationibus. Dicitur et tabernaculum quia in ea domino militatur. Et hoc tabernaculum significatur per spiritum sanctum sine quo nullus est sanctus. Nec solum letificat et sanctificat deus ecclesiam suam sed etiam

Deus in medio eius non commouebitur
adiuuabit eam deus mane diluculo.

Deus in medio eius) scilicet ciuitatis et ecclesie fidelium est et manet ad protegendum a malo et roborandum in bono. In medio est id est in cōmuni quia omnibus equaliter propofitus est: equaliter omnibus consulit nec personam accipit. Vel ideo quia est columna que sustentat omnes partes domus ne corruat. et ideo illa ciuitas (non commouebitur) a veritate fidei et operatione virtutum seu de bono ad malum. Et non solum sustentat ne corruat: sed etiam adiuuabit eā deus in labore huius seculi ad bene operandum et proficiendum. (mane) id est in principio conuersionis vel boni operis. et h (diluculo) id est illuminatione spiritus sancti: quia sicut post mane sequitur diluculum: sic per initium conuersionis venit ad lumen virtutis. Vel scōm aliam litteram (adiuuabit eam deus vultu suo) id est presentia et demonstratione auxilij sui scilicet cum eam adiuuando se indicat. Et sic

Cōturbate sunt gentes et inclinata sunt regna: dedit vocē suā mota est terra.

Cōturbate sunt gentes) salubriter et bona cōturbatione id est ammirate ac compuncte et mote ad penitentiam visis miraculis et multiplicatione fidelium (et inclinata sunt) etiam regna) id est principes vel regiones humiliati per fidem predicationem humiliter suscipiendo ut adorent qui per superbiaz erant erecti ut seruirent. quia (dedit vocem) id est predicationem (suam) deus per ora predicatorum: et mota

est terra) id est terreni ad conuersionem scilicet ab infidelitate ad fidem: a vicijs ad virtutes: a diabolo ad deum. Quis est qui dedit vocem suam dicat ecclesia.

Dñs virtutum nobiscum: susceptor noster deus iacob.

Dominus virtutum) celestium scilicet angelorum. Vel Dominus virtutum) a quo dona virtutum fluunt: ipse est nobiscum) emanuel in carne assumpta: et per hoc est (susceptor noster) Susceptus est a nobis et suscepit nos. Accipit nostram humanitatem: suscepit nos in suam diuinitatē. factus est particeps nostre mortalitatis ut nos faceret participes sue immortalitatis (deus iacob) id est significatorum per iacob scilicet luctantium et supplantantium quibus ipse dat virtutes. Nulla ergo nos terreat infirmitas nostra. Et quia admirabilis et salubris est ista gratia ergo

Venite et videte opera domini que posuit prodigia super terrā: auferens bella vsq; ad finem terre.

Venite) o gentes fide et credite (et videte) id est intelligite (opera domini) que tempore incarnationis fecit. (que posuit prodigia) id est in signum. Prodigia enī dicuntur in quibus aliud significatur q̄ videtur. (super terram) id est super terrenos: et subiungit que sunt illa scilicet (auferens bella) scilicet spiritualia. Fecit enim pacem inter deum et hominem et utraq; scilicet iudeos et gentes fecit vnum. et hoc (vsq; ad finem terre) nō tñ localiter in omni terra mundi: sed etiam temporaliter vsq; ad finē seculi. Auferens etiam a nobis dominus bella quando extinguit repugnātia vicia et hoc significabat illa pax temporalis que per totum mundū tempore natiuitatis Christi fuit. Et vere est auferens bella quia

Arcū conteret et confringet arma: et scuta comburet igni.

Arcum conteret) id est occultas malorum contra fideles insidias destruet (et confringet arma) id est publicas et apertas impugnaciones (et scuta) id est vanas errorum et viciozum protectiones et defensiones (comburet igni) id est annihilabit spūs sancti igne et calore. Feruente isto igne nulla in nobis arma remanent impietatis ut armemur armis euangelicis que describit apostolus. Et quia prius inuitati sumus ad videndū opera dñi: iam ipse dñs nos inuitat ad videndum se. d.

Elacate et videte qm̄ ego sum deus: exaltabo in gentib; et exaltabo in terra.

Vacate et videte qm̄ ego sum deus). q. d. vidistis opera mea iam preparate vos ad videndū artificem ipm̄. Et vt ad hoc idonei sitis (vacate) et cessate ab operibz malis et vicijs a tumultibus ceterrenis. nullus tumultus in mente sit et nulla macula: omnia sint pacata om̄ia munda. (et videte). i. intelligite deum auctore om̄ et munerum suorum. (qm̄ ego) solus (sum deus) qui feci et reficio vos: et nō est aliū preter me nō ergo de operibz vestris extollamini ego quidem (exaltabor et magnificabor) in gentibus) quia conuerse ad fidem me deprecabunt (et) deinde exaltabor in terra). i. in iudea seu in iudeis vt cum plenitudo gentiū intrauerit oīs israel saluus fiat. Quia iudei in diuersis erroribus sicut gentes non fluctuabāt. ideo isti per terram que solida est ille per mare accipiuntur Exaltabitur itaq; in gentibz et iudeis vt iam omnes dicant quod sequitur.

Dominus virtutum nobiscum: susceptor noster deus iacob.

Dñs virtutum est (nobiscū: et susceptor noster) est (deus iacob) qui facit vincere populos christianum per Jacob figuratū licet posteritatem. Semp̄ enī cum credentibz dignanter inhabitat sicut ipse polliceri dignatus est. dicens Ecce ego vobiscum sum omnibz diebz vsq; ad consummationē seculi. aliter aut̄ nobiscū non esset nisi vacaremus a vicijs et exaltaretur in nobis.

O ratio.

Per sp̄cium in imminenti tribulatione refugium misericors deus sanctifica impetu eterni fluminis habitaculū nostri cordis vt te deo virtutum nobiscū coopante terrena prelia confuemus. Per dñm.

Inuitatio ad Christi laudem ppter eius excellentiā et dignitatem ac beneficiorum exhibitionē et suā gloriosam in celum ascensionē. ps. xvi.

Mnes gētes plau

dite manibus: iubilate deo in voce exultationis.

Auctor psalmi ppheta David. Titulus hic est. In finem psalmus dauid pro filijs Chore. Et est sensus: psalmus ille est dauid pphete qui hic loquitur. habitus pro filijs chore. i. passio nis scz p cōuersis gentibz dirigendis in finem id est ad christi laudem. Gentes enī quas in p̄cedenti psalmo vocauit ad fidem iam cōuersas hic inuitat ad laudem. Materia: Christus ascendens ad patrē et filiū christi scz gentes cōuersas ad fidem. Intentio: deum laudare et ad

eius laudem inuitare. Sententia in generali: Propheta in isto psalmo in persona apostolorum seu ecclesie inuitat oēs fideles ad dei laudem et hoc ppter eius excellentiam et dignitatē beneficiorum exhibitionē et suā gloriosam in celum ascensionem. Sententia in speciali: In voce ergo apostolorum seu ecclesie gentes ad laudem monens ait. **O vos Omnes gentes** que ad fidem vocate estis et iam conuerse in christum creditis nō tm̄ iudei (plaudite manibus) id est gaudete bonis operibus: vel incessanter bona opera coniungite operibus bonis (iubilate deo) id est tantam dei laudem mente concipite que non posset exprimi voce et ita q; iubilatio illa sit (in voce exultationis) id est non solum deum laudate corde sed etiam exaltanti voce alijs annunciate. quasi diceret. gaudete ad vos peruenisse gratiam dei: et si gaudentis concordent manus et lingua: ille operentur hec cōfiteatur. et subiungit causas qualiter laudandus sit.

Quoniam dñs excelsus terribilis: rex magnus super omnem terram.

Quoniam dominus) quia dominatur om̄i creature scilicet iesus christus qui prius apparuit humilis est (excelsus) in potentia quia potens et efficax sue voluntatis: potest quod vult. et qui prius apparuit irrisibilis: est (terribilis.) quia iudicaturus in potestate punit malos (et rex) quia suos spiritaliter regit. (magnus) quia rex regum et dominus dominantium (super omnem terram) non tm̄ iudeorum sed etiā gentium: quod ostensum est in titulo cruci superposito tribus linguis inscripto: quia nulla pars est terre vbi ipse non dominetur. Ideo etia; est laudandus quia

Subiecit populos nobis: et gentes sub pedibus nostris.

Subiecit populos) iudeorum (nobis) id est vniuersali ecclesie (et gentes) id est gentiles credentes (sub pedibus nostris) id est sub predicatione nostra cui obediunt. Ideo autē dicit sub pedibus vt omnimodam humilitatem subditorum intelligamus. Sic enim dominus ordinauit ecclesiam vt alios vellet esse prelatos: alios subiectos. Prelatorum officium est predicare: monere: corrigere: et in hoc christi vices in ecclesijs tenere. Subiectoz officium est audire: obedire: et oēm subiectōz platis suis tanq; ipi dño christo exhibere. Illa vtiq; q; ppter deū fit subiectio nō tā hoibz exhibet q; deo. Et **Elegit nobis hereditatez suam: speciem iacob quem dilexit.**

Elegit) nō nris meritis s; sua grā: dare (nob hereditatē suā) celestē: h est vitā eternā scz (speciem). i. pulchritudinē (iacob). i. significatoz p iacob scz posterioris ppli. Celestis enī hereditas pulchritudo est ppli christiani in qua speciosus erit fulgens sicut sol qui nūc est abiectus. (quē) iacob et filies iacob vel significatos a iacob scz qui terrena dant p celestibz vt iacob fecit. vel qui luctant cū carne et vicia supplantāt: dñs (dilexit) et celestē hereditatē eis dare elegit. Deinde ostendit quo ordine gentes electe sunt cum subiungit

Ascendit deus in iubilo: et dominus in voce tube.

Ascendit deus) scz christus deus et hō (in iubilo) scz angeloz iubilantiū de christi victoria et claritatis gloria de eius ascensione et sui ordinis reparatōe. et sūt in iubilo discipuloz qz gaudium ammirantiū discipuloz nō poterat exprimi aut verbis explicari. Est enī iubilus ineffabile gaudiū qd nec fieri pōt nec exprimi valet. (et dñs in voce tube). i. in manifesta voce angelorum clamantiū. viri galilei rē. Qd ideo factum est vt mūdus firmius crederet qd tales pcones scz angeli et apli pfirmarēt. Et tūc post ascensionē missus est spūs sanctus in aplos et pdicatuz est euangeliiū gentibz et sic electe sunt. Et qz ecclesia militans pformari debet triumphanti. ideo sequitur.

Psallite deo nostro psallite: psallite regi nostro psallite.

Psallite) bñ opando (deo nro). i. christo fm diuinitatē. hoc est ad honorē dei nri. q. d. opibz laudate eū. (psallite) mente et volūtate id faciēdo. Et nō solū psallendū est ei in eo qz deus est: s; etiā in eo qz hō. nec qualiscūqz homo s; rex: et ideo subiungit (psallite regi nro). i. christo fm hūanitatē et hoc ore. (psallite) etiā corde. Psallendū est deo: qz nos creauit. psallendū est regi: qz nos redemit. psallendū est assidue corde ore et opere. Ideo etiā ei psallendū est.

Qm rex ois terre deus psallite sapiēter.

Qm) ipe est (deus) qui creat. et (rex) qui creatā gubernat. rex dico iam (ois terre) nō tm vnus: qz iam ab omī terra agnoscit qui prius tm in iudea erat notus. ideo (psallite sapiēter). i. bñ opamini nō p terrenis vel inani gloria sicut facie virgines 13 vt soli dño placeatis sicut prudentes. Vel (psallite) et canite ad laudē eius (sapiēter) vt qd dictū intelligatis. nemo enī sapiēter facit qd nō intelligit Vel qnquies psallite: ad quinqz sensus corporis referre possumus vt videlicet eos in bonū vñm vertamus. Deū

ostendit quō sit rex ois terre cum subditur.

Regnabit deus super gentes: deus sedet sup sedem sanctam suam.

Regnabit deus sup gētes) scz oēs qui olim sup vnā gentē iudeoz regnabat (deus sedet sup sedē scām suā). i. sup celos ad dexterā pñs regnās in secula vel sup angelos et iustas aias qz aia iusti sedes est sapiētie. i. ita regnat in gentibus vt nō maneat in solis sanctis. vbi ergo regnabat diabolus modo regnat christus. ille regnabat p vicia: iste regnat p virtutes. Si has agimus regnū et sedes dei erimus. Et exponit quō factū sit vt regnet sup gentes cū subiungit.

Principes pplōz cōgregati sunt cū deo abraham: qm dii fortes terre vehementer eleuati sunt.

Principes pplōz) oīm nō vnus ppli tm. i. primitiui oīm gentiū vel reges et alie pñes q prius deo aduersabant (cōgregati sunt) p fidē id est puenerūt credendo (cū deo abrahā). i. in christo qui est deus abrahę: vel cū deo cui credidit abrahā. Sūt et ppli cū eis. Ideo aut acceperūt ad fidē (qm dii fortes terre). i. apli et pñdicatores sancti dii terre p grām fortes p fides qz neqz vita neqz mors sepata a charitate christi: vehementer eleuati sunt et clarificati in doctrina in virtutibz et signis seu miraculis et ita factū est vt multi generarent ad fidem.

Rex oīm seculoz deus cuius Dño. regnū sup oēs pplōs dilatat: subijce qms gentes vicioz sub pedibz nris: vt dum tibi deo nostro psallimus sapienter mo eas auxilio superemus. Per do.

Psalmus de ciuitatis Hierusalē cōmendatōe ac de ecclesie fundatōe et magna ac multimoda eius et fundatoris sui dignitate et laude. ps. xlvij.

Agnus dominus

et laudabil nimis: in ciuitate dei nostri in monte sancto eius.

Auctor psalmi ppheta dauid. Titulus talis est. Psalmus iste vel laus est cantici quia de re agit: vñ nobis et ulandū est maxime scz de ecclesie dignitate et est filioz vel attribuitur filiis chore. i. filiis et imitatoribz christi scz aplis et qbuscūqz pfectis. Psalmus inqz habuit scōa sabbati qua factū est firmamentū. i. celoz. id est agens de ecclesia que post resurrectōz christi est firmata. Prima enī die discreta est lux a tenebris in qua significatur resurrectio christi vbi lux immortalitatis a tenebris mortalitatis discreta est. In scōa die factuz est firmamentū in

quo significatur ipus post resurrectōz quo fun-
data est ecclesia et firmata supra firmā petram
a qua neq; morte separi p̄t neq; vita. Quia et
go sup̄ius plura dixi de ecclesie dignitate: nūc
agens de eius fundatōe p̄mendat ip̄am et fun-
datorē eius multamode intendēs p̄ hoc oēs
ad eiusdē ecclesie virtutes et imitationē invita-
re. Materia p̄mendatio ciuitatis hierusalē seu
ecclesie quā vocat ciuitatē: et christi huius ciui-
tatis dñi et fundatoris. Intentio: monere et hor-
tari vt oēs istam ciuitatē et christū magnificēt
et cōmendent. Sñia in generali p̄pheta in isto
psalmo in p̄sona ap̄loz seu p̄fectoz loquit̄ de
honore et magnificētia huius ciuitatis et chri-
sti fundatoris eius et cōmendat ambos a mul-
tis. Sñia in speciali p̄pheta ergo primo p̄mē-
dans ciuitatē a dignitate conditoris ait (Ba-
gnus). i. magni imperij et magne potentie est
(dñs) scz iesus christus qui est dñs oīm creatu-
rarū (et inde laudabilis). i. dignus laude (ni-
mis sine termino et fine et superq̄ lingua pos-
sūt explicare et vltraq̄ hūanus intellectus pos-
sūt concipere vel attingere (in ciuitate dei nři) scz
hierusalē q̄ fuit electa ad cultū dei: sita (in mon-
te sancto eius) scz syon: hoc est in pede eius ad
aquilonē. Vel (in ciuitate dei nři). i. in ecclesia
que est munita virtutibz: ampla charitate: colle-
cta p̄ fidem ad iuste viuendū. ciuitate dico po-
sita (in monte sancto eius) scz ciuitatis. i. in chri-
sto sup̄ quē est fundata: siue in monte virtutum
vel constantie. Nec ergo ciuitas a tali dño est
possessa. et subdit de quibz est cōstructa cōmen-
dans eam ab amplitudine

**Fundat̄ exultatōe vniuerse terre: mons
syon latera aq̄lonis ciuitas regis magni**

Fundatur hec ciuitas hierusalē in fide ca-
tholica p̄ christū et ap̄los ibidem p̄dicantes et
miracula facientes. (exultatōe). i. ad exultati-
onem (vniuerse terre (et oīm credentiū. qz fides
est deriuata de hierusalem ad alias p̄tes orbis
quod est eis causa exultatōis (mons syon) qui
est in parte australi ciuitatis. et (latera aquilo-
nis) que sunt de cōtra et alia p̄te ciuitatis: sunt
(ciuitas regis magni) qz ex istis tanq̄ ex qui-
busdā extremis cōstat ciuitas hierusalem
Vel (Fundatur) hec ciuitas. i. ecclesia (exulta-
tione vniuerse terre). i. firmiter edificata est de
habitatoribz vniuerse terre exultantibz de pec-
catorum remissione: et hoc exequitur p̄ partes
dicens (mons syon) in quo caput regis iudeo-
rum erat. i. iudei (latera aquilonis). i. gentes q̄
torpentes frigore infidelitatis adherēbāt tanq̄
latera diabolo qui p̄ aquilonē ventū frigidum
significatur: sunt (ciuitas regis magni). i. dei q̄

fecit vtraq̄ vñū et hos populos in ecclesia sua
p̄ fidē collocauit. Sequit̄ alia p̄mendatio.

**Deus in domibus eius cognoscetur: cū
suscipiet eam.**

Deus in domibz eius) scz ciuitatis hierusa-
lem (cognoscetur) qz christus deus et homo in
templo fuit cognitus a symeone et anna et alijs
fidelibz. (cum) per suam incarnationē et grām
(suscipiet eam) tutandā scz p̄mouendo ad talē
gloriam. Vel (Deus in domibz eius) ciuitatis
scz ecclesie. i. in singulis fidelibz qui dicuntur
domus qz in eis habitat dñs (cognoscetur) qz
ipsi cognitionē habebūt de deo cum p̄ gratia
(suscipiet eam) tuendam et p̄regendā ab inimi-
cis. Vel in domibz dictum est pluraliter p̄pter
duos parietes iudeoz et gentium. vel p̄pter di-
uersos ordines ecclesiarū vna tamen ecclesia.
Et vere suscipiet

**Qm̄ ecce reges terre p̄gregati sunt: con-
uenerunt in vñum.**

Qm̄ ecce reges) scz tres magi. vel principes
iudeoz cum herode (cōgregati sunt) simul. (cō-
uenerūt in vñum) scz magi in vñitate fidei ad
adorandū christū natum et principes iudeoz
cōcordantes in dñice natiuitatis locum. Vel.
(Quoniam ecce reges et potestates seculi (cōgre-
gati sunt) de multis locis: de multis pplis cum
ceteris fidelibz in vñitate fidei et morum. et (cō-
uenerunt in vñū) scz lapidem angulārē qui de
multis facit vñum. vnde nō est locus hereticis
per partes concisis et dicentibus ecce hic est:
ecce illic. Et sic

**Ipsi vidētes sic admirati sunt: p̄turbati
sunt cōmoti sunt tremor app̄hedit eos.**

Ipsi) scz magi (vidētes sic) scz stellā ductri-
cem et puerum iesum et eius matrē (admirati
sunt) de visis. vel (ipsi) principes iudeoz (vidē-
tes sic) que in p̄phetia legerāt (admirati sunt) de
adimpletōe (p̄turbati sunt) p̄ pccis. et (cōmoti
sunt) ad fidē scz magi s̄ p̄ncipes et herodes ad
irā et vindictā (tremor app̄hedit eos) scz magos
p̄ tate rei reuerētia s̄ p̄ncipes iudeoz et herodē
p̄ timore amittendi tp̄alia. Vel (Ipsi) reges et
pt̄ates seli (vidētes sic). i. intelligētes ciuitatem
dei scz eccliam sic fundatā: sic p̄structā: sic deco-
ram: sic firmā (admirati sunt) gloriā et potentia
redemptoris ac virtutes eius et ap̄loz. et post
admirationē glorie et miraculoz ecclie christi
(cōturbati sunt) de pccis suis (cōmoti sunt) ad
pn̄iaz et ad bona mutati (tremor app̄hedit eos)
p̄ p̄scientia delictoz et timore future ire.

**Ibi dolores vt parturientis: in spiritu
vehementi conteres naues tharsis.**

Ibi dolores vt puerientis) scz matris quaz filios herodes fecit occidi ppter christu (in spu uehementi). i. in ira magna scz herodis (conter res naues tharsis) quia naues in tharso cilicie que magos p aliam viam reuertentes transpo fuisse in patriam suam credebantur pfracte sunt ab herode. **Uel** (Ibi). i. in illa conturbatone et tremore fuerunt (dolores) pnie (vt puerientis) id est graues sed fructuosi et viles. Actus eni homo peperit nouu. et hoc no et suis fuit meritis sz ex tua gra de. et ideo subdit (in spu uehementi) id est in virtute spūs sancti vel in forti timore iudicii (conter res naues tharsis). i. euertes et humiliabis supbiam gentiu. Per tharsis eni gentes accipiunt a parte totu. Per naues vero supbia signatur que in incertis diuitiaz velut in flauis ventoz confidit et presumit. Et quia ita est ergo.

Sicut audiuius sic vidimus in ciuitate dñi virtutu in ciuitate dei nostri: deus fundauit eam in eternum.

Sicut audiuius in pmissione et in pphetia (sic vidimus) in exhibitone et in euangelio. oia eni que modo plenatur ante pphetata sunt. (in ciuitate) hierusalē (dñi virtutu). i. angeloz ppter reuerentiā diuini cultus in ea frequenter habitantiu. **Uel** (in ciuitate). i. in ecclesia (dñi virtutu) qz ibi custodes angelos deputat et ipe cunctis celoz agminibz dñatur. Et tantus dominus qui regnat in angelis no dedignatur regnare in nobis ideo additur (in ciuitate dei nostri) Ipse qui dñs est virtutu ipse est deus noster: idem dñs et deus angeloz et hoim. omes vna ciuitas: oim vnus dñs et deus. (deus fundauit) in fide catholica (eam) scz ecclesia p hierusalem intellectā. i. incommutabiliter stabiliuit (in eternu) mansurā no ad tpus sicut synagoga. Fundauit aut mittendo filiu suu vt credentes in ipso habeant vitam eternā. De quo ecclesia gratulando et laudando dicit

Suscepimus deus misericordiam tuā: in medio templi tui.

Suscepimus o deus pater actualiter (misericordiā tuā). i. filiu tuu misericordē (in medio templi tui) vbi fuit cum nre carnis suba p sentatus. **Uel** (Suscepimus) fide (misericordiā tuā). i. filiu tuu (in medio templi). i. in comuni tuu ppli. Bene misericordia dei dicitur filius qz per eum misertus est nobis deus. Si tm peccata dimitteret misericors christus dici potuisset sz qz et culpas dimisit et insup eternā vitam immeritis dedit no solum misericordē sed ipsam misericordiam digne appellat. Qui recte in medio

dicitur positus qz equaliter se habet ad omes tam ad nobiles qz ad ignobiles. tam ad idios qz ad sapientes. Bñ ergo subiunctu est

Scdm nomē tuū deus sic et laus tua in fines terre: iusticia plena est dextera tua.

Scdm nomē tuū (o deus sic) est et laus tua in fines terre dilatata. i. sicut nomen tuu vbicqz terraz diffusuz est sic et laus tua dilatata est vbiqz in fines terre vnuerse. i. in ecclesia que toto orbe terraz est diffusa. Nulla est enim terra in qua christi nomē no sit auditu nec desunt qui eum laudent p oēs terras. Et vere multi erunt qui te laudabūt qz (dextera tua). i. tua ppinatio seu potentia (plena est iusticia). i. iustis. qz p tuā oipotentia et gram multos iam pueristi et iustificasti seu iustos fecisti qui oēs te laudant et multi sunt iusti qui stabunt ad dexterā tuā et te laudabunt. Et ideo

Letetur mons syon et exultēt filie iude: ppter iudicia tua dñe.

Letetur mons syon). i. iudea que primo rados fidei suscepit et in speculatoe ppli cōstituta fuit. (et exultent filie iude). i. pfectionis scz gētes ab aplis p fidei pfectionē genite. iudas eni cōfessio est: et hoc (ppter iudicia tua dñe) quibz no falleris in diuidendo grana a paleis nunc vita post loco. Et si modo electi tui patiuntur multas molestias adhuc inter malos positi tūc pfecto erit plenū gaudiū et pfecta exultatio et nihilominus iam exultent pro futuro. Et vos vterqz ppls scz iudea et gentilitas

Circundate syon et cōplectimini eam: narrate in turribus eius.

Circundate syon). i. defendite et munite p fidem: p opationez: p bonos mores ecclesia que est in speculatoe (et cōplectimini eā) brachijs et aplexibz charitatis (narrate). i. pdicare alijs laudē et gloriā christi et ecclesie (in turribz eius) id est in altitudine munitionū et virtutu ecclesie cōstituti. Nō eni verbū dei pdicare debet q adhuc prauē viuendo in imis iacet. Iustus est vt alte viuat qui alta pdicat vt cū doctrina cōcordet vita. Aperte itaqz subiunctu est

Ponite corda vstra i dñe: et distribuite domos ei vt enarretis i pgenie altera

Ponite corda vestra) id est intentionē et affectum vrm nō tm ora (in virtute eius) ciuitatis: scz in charitate q est pñs ecclie p quā sustinet. Nihil est fortius hac virtute qz nihil eam vincit. vbi regnat charitas non regnat cupiditas: non superbia: non ira: non inuidia: non luxuria: non cetera vicia. Charitas vicia extinguit: virtutes nutrit et est virtus virtutu. relique vir

tutes sine charitate figuram habere possunt veritate habere non possunt. Et sic habita charitate (distribuite) id est distinguite et diuidite inter vos (domos eius et loca ut singuli eant in loca sibi destinata ut sic (enarretis) predicando magalia dei in progenie altera id est in omni generatione et generationem usque ad postremos.

Enarretis inquit hoc scilicet

Quoniam hic est deus deus noster in eternum et in seculum seculi: ipse reget nos in secula.

Quoniam hic scilicet christus in terris visus qui tam magnus est et tam laudabilis (est deus) omnium potestate (deus noster) voluntate non ad tempus ut falsi dii: sed (in eternum. et) pro id est (in seculum seculi) regnaturus et in hoc seculo et in futuro. vel (in eternum) in presenti tempore et in seculum seculi in futuro (ipse) et non alius (reget nos) quia rex est et hoc (in secula) et sine fine. Est enim deus et rex noster: deus quia per ipsum facti sumus. Rex quia ab ipso regimur. Quia deus est proteget nos ne moriamur et pereamus. quia rex est reget nos ne aberremus et cadamus. Ab illo ergo optemus regem et liberari hic et in eternum in secula seculorum.

Laudabilis atque terribilis **Oratio.**

Deus qui in celesti hierusalem princeps magnificus es: dilata mentem nostram spirituali intelligentia: ut misericordia tua in nostri pectoris templo suscepta: digni narratione tui nominis habeamur. Per dominum.

Psalmus de amatoribus mundi et de vanitatibus quibus sunt intenti: quod cum omnibus vanis in quibus confidunt sunt eternaliter perituri. **ps. xlviii.**

Audite hec omnes

gentes: auribus percipite omnes qui habitatis orbem.

Auctor psalmi propheta David. Titulus hic est. In finem filius Chore psalmus david. Hoc est psalmus ille est david propheta: tendens in finem scilicet Christum: propositus et ascribendus filius Chore id est predicatoribus et christi imitatoribus qui nos admonent ut presentia contemnamus. et in finem id est ad eternitatem nostram intentione dirigamus. Quia enim supra inuitavit ad ecclesie virtutes et imitationem ideo ad hoc perficiendum admonet nunc ut caduca et temporalia spernamus ac semper mansura et eterna appetamus. quia non amatorum sed contemptorum mundi redemptor est christus. Materia: contemptus mundi: cum sua gloria et amatoribus perituri. Intentio: omnes

fideles cuiuscunque conditionis sint debentur ab appetitu terrenorum ad amorem celestium: et sic non eis erit in die iudicii timendum. Sententia in generali: propheta in isto psalmo in persona filiorum Chore: loquitur contra eos qui deum colunt ut hic illis bene sit et dum non contentes vident florere se autem laborare contra deum murmurant. narratque de iudicio ac de miseria impiorum et felicitate iustorum ut terreat malos per penam et alliciat bonos per gloriam. Sententia in speciali: primo ergo reddens attentos ait. (Audite hec) que sequuntur (omnes gentes) indifferenter non una gens tamen quia vilia sunt pro communi bono omnium (auribus) scilicet mentis et corporis (percipite) hoc est nolite transeunter audire sed intelligite et memorie commendate (omnes qui habitatis orbem.) scilicet terram universam que orbicularis est. Nullum excipio nulli sermonem subtraho quoniam non accipit deus personas omnibus prelo est permittit: modo audiunt omnes sed cum ventum fuerit ad reddendam rationem sepabuntur qui sine causa audierunt ab illis qui auribus perceperunt. Deinde quod dixerat exponit per partes. d.

Quique terrigene et filii hominum: simul in unum dives et pauper.

Quique terrigene id est quicunque iniqui terre dedit et vicia terre sequentes quasi geniti a terra (et filii hominum) id est iusti ratione tanquam homines viuentes et eam sequentes. (simul in unum) et pariter (dives) id est superbus (et pauper) id est humilis: vel amator mundi et contemptor. Habeat multas facultates pecuniarum si in eis non extollitur pauper est. Non habeat aliquid et cupiat et infleat: inter divites reprobos deputat eum deus. q. d. quarumcunque nationum et statuum seu conditionum homines: non parva se dicturum insinuat cum tantam omnium aduocationem faciat. Et ponit causam quare debeat audiri cum subdit. quia

Os meum loquetur sapientiam: et meditatio cordis mei prudentiam.

Os meum loquetur sapientiam) que est noticia de divinis seu cognitio divinarum. et ne putes eum solo ore et non corde loqui addit (et meditatio cordis mei) id est ex premeditato corde loquetur os meum (prudentiam) que est de institutione seu instructione morum. Sapientiam loquitur ubi christum filium dei omnium redemptorem iustorum et cetera ad fidem et divinas res pertinentia annunciat. Chores informat cum hec terrena non appetenda ac di-

nitias: delicias et mundi vanitates negligendas esse docet. In his duobus omnis sermo diuinus indicatur. Nec hec a me loquar s; Inclina in parolam aure meā: aperias in psalterio ppositionem meam.

Inclina in parabolā aurem meā) scilicet cordis id est audiam humiliter spiritum in me loquentem et in parabolis seu prouerbis docentem vnde cum intelligā: nam parabola nobis est quicquid audimus dum in enigmate videmus. et cum intellexerō (aperiam) id est aperis verbis edisseram (in psalterio) id est in huius psalterij psalmo (propositiones meas) id est locutionem obscuram mihi ppositam et a spiritu sancto reuelatam. Vel (aperiam in psalterio propositiones meas) id est opere ostendam quod verbis pponam. Psalterium enim quod manibus tangitur bonam operationem significat. Quod ergo audiuit in hoc psalterio psalmus manifestat. d.

Cur timebo in die mala: iniquitas calcanei mei circumdabit me.

Cur timebo in die mala) id est in die iudicii que dicitur mala quantum ad iniustos qui tunc damnabuntur. et respondet q; (iniquitas calcanei mei) id est finalis iniquitas que mihi erit in fine vite (circumdabit me). i. ex omni pte opprimet me et faciet me timere ostendens me damnabilem. nō ergo tam iniquitas q; finis iniquitatis timenda est. Non enim qui male vixit sed qui mala vita finierit periturus est. Si ergo vter iniquitatem calcanei sui et ambulet in vijs dei non timebit in die nouissima s; gaudebit. Deinde ostendit quib; timendū sit. d.

Qui confidunt in virtute sua: et in multitudine diuitiarū suarum gloriuntur.

Qui cōfidunt in virtute sua) id est in sua iusticia nō in christo. Vel (Qui confidunt in virtute sua) id est fiduciam et finē ponunt in quacūq; corporis vel animi seu ingenij dote. aut dignitatis seu excellentie potestate et alijs huiusmodi (et in multitudine diuitiarū suarum gloriuntur) et superbiunt felicitatem in eis tanq; in summo bono querentes: tales inq; habent timere in iudicio futuro. Sed quia sunt qui confidunt et presumunt in amica subingit et decipis.

Frater nō redimet redimet homo: nō dabit deo placationem suam.

Frater) sc; christus qui est primogenitus in multis fratribus et tantus frater (non redimit) tales ab ira ventura (redimet) aliquis (homo) purus in quo confidunt. quasi diceret. non. q;

nullus ibi poterit redimi pcece vel precio amicorum vel aliorū. Frater noster voluit esse dominus noster assumendo nostrā naturam. Ergo si christus nō redimit qui deus est et homo: redimet alius qui purus sit homo: nec ipse peccator met poterit se redimere ideo sequitur (nō dabit deo placationem suam) id est penitentia non aget: nec sacrificium offeret vnde placetur sibi deus.

Et p̄cium redemptionis aie sue: et laborabit in eternū et viuet adhuc in finem.

Et p̄cium redemptionis anime sue:) id est elemosinas p quas peccata redimuntur et desuntur similiter dare non poterit vt eis animas suam redimat: et ideo hic talis (laborabit in eternum) id est affligetur in perpetuis tormentis qui ad tempus delectatus est in diuitijs et delictijs (et viuet adhuc in finem) et semper reparabitur vt semper sentiat penam. desiderabit mori sed non potest ad hoc tñ viuet vt semper laboret. Ecce vita laboriosa sine terminatōe vbi tibi mala cupiditas q; male tuos decipis amatores. Idco aut laborabit quia

Nō videbit interitū cū viderit sapientes morientes: s; insipies et stultus pibit.

Nō videbit) oculo mentis et meditātōnis nec intelliget (interitum) verum et eternum (cū viderit sapientes morientes) temporaliter sicut et stultos id est quia videt eque mori bonos et malos attendit temporalem mortem quam cōmunem videt sed quid intersit non attendit et futurum damnationis interitum qui peccatori imminet nō preuidet. quia cum sapiens qui pie deum colit transit a morte ad vitam (simul) cum morte temporali (insipiens) qui penā etiā non credit vel attendit (et stultus) qui licet credat vel attendat non tamen cauet (peribunt) in interitū mortis eterne vel simul in corpe et aia.

Et relinquet alienis diuitias suas: et sepulchra eorū domus illorū in eternum.

Et relinquent) tales iniqui (alienis diuitias suas) propter quas acquirendas multipliciter peccauerūt. et bene dicit alienis q; et si filij vel parentes aut cognati sint quibus relinquunt tamē in hoc alieni sunt quia nihil eis profunt et illis de diuitijs suis subuenire non possunt: (et sepulchra eorū) sunt (domus illorū) qui pallacia edificauerunt (in eternum) huius seculi. q. d. in sepulchris vsq; ad finem mundi manebunt non in pallatijs que extruxerūt. v; ergo vobis diuites qui tanto tempore terrenas domos extruistis et perpetuo in sepulchris habitare debetis. Et

Tabernacula eoz in pgenie et pgenie:
vocauerunt noia sua in terris suis.

Tabernacula eoz id est alta pallacia et domus lapidee quas de diuitijs construxerunt in quibz ad horam habitauerunt manentia (in pgenie) filioz (et progenie) nepotū (vocauerunt noia sua). i. fuerunt causa quare noia eoz haberentur in memoria (in terris suis). i. in viciis nō vbiqz. Faciunt enī aliquā magna et fortia edificia p plures generatōnes duratura vt in illis remaneat eoz memoria et fama. Contra hos est qđ dicit Crisostomus. N insipiens homo quid pdest tibi post mortē ista memoria si vbi es torqueris: et vbi nō es lauderis. Hoc autē ideo faciunt. quia

Et homo cū in honore esset nō intellexerit compatus est iumētis insipientibz: et similis factus est illis.

Et tam bic in hoc qđ in ceteris (homo cum in honore esset) cōstitutus habens rōnem et intellectum deiqz similitudinē (nō intellexit) illū honore et suam dignitatē: et nō intelligenter sz insipienter egit extruendo magna edificia et qrendo memorias p talia cum potius deberet qrere eterna. vnde amissa rōne (compatus est iumētis insipientibz) nō scdm aliud nisi fm insipientiam (et) in actu (siliis factus est illis) cum totam felicitatē querit in pñti vita et more iumentoz sequitur sensum et sensibilia: qz sicut iumenta terre et ventri tñ intendūt: ita amatores mundi terrenis rebz tñ dediti sunt.

Hec via illoz scandalum ipsis: et postea in ore suo pplacebunt.

Hec via illoz (nō dei. i. talis vita fm q ipsi terrena tñ appetūt: que dicitur via qz ducit ad mortē est) (scandalū). i. offensio (ipsis) malis qz facit eos ruere de peccato in peccatū. donec veniant ad interitū (et postea) cum facti fuerint tales vt nō querant nisi tpalia z distati fuerint (in ore suo cōplacebunt) sibi: laudantes se inuicē et iactantes de tali vita qz sibi cōgregent: qz sibi edificent: qz se splendide pcurent: tanqz felicitatem homini possibilem assecuti essent. Sz qz nō vident penā sibi paratā post mortē iō subdit Sicut oues in inferno positi sunt: mors depascet eos.

Sicut oues sz ducte ad occisionē h ignorantes sic isti (in inferno positi sunt). i. ponent post mortē. Vel sicut in ouibz tonsa lana alia lucrefcit vt iterū tondeatur sed ipse manens sic in istis sine psumptione substantie semp pena inuenit quod cruciet. vñ sequit. (mors) gebena et diabolus (depascet eos) deuorando vt sp

renascantur ad penam a similitudine iumentozum que nō radicatus herbas vellunt sz summates carpunt vnde iterū herbe renascuntur ad pastus sic illi morte depasti reuiuiscunt: quia non deficiunt.

Et dñabuntur eoz iusti in matutino: et auxilium eoz veterascet in inferno a gloria eozum.

Et dominabuntur eoz iusti. i. pēnēbunt eis et iudicabunt eos quia iudicabūt sancti nationes et dñabuntur populis (in matutino) id est in resurrectione et iudicio qñ post noctē que nunc est omnia apta erunt qz corda et merita singulorum patebunt. (et auxilium eoz) qđ habebant in hoc mundo de potentia: de diuitijs: de amicis et hmōi (veterascet in inferno) a simili veteris panni. i. deficiet et peribit (a gloria eozum). i. propter hoc qz gloriati sunt in eis. Vel (a gloria eoz). i. ad compationē et quantitates prioris glorie eoz. Quanta enī hic videbatur eoz gloria tanta erit ibi corruptio et pena. Deinde loquens in psona iusti subiungit.

Verūamen deus redimet aīam meam de manu inferi: cum acceperit me.

Verūamen licet nō redimat aīam talium: (deus redimet aīam meā) scz vere penitentis et iusti (de manu inferi). i. de pte diaboli (cū acceperit me) de vita pñti. Vodo enī iustis est labor tribulatio et pressura: in futuro erit verum gaudiū et felicitas eterna. Non est ergo vt iniqui et stulti putant qz sancti videlicet et sapientes ad eoz similitudinē omnino pereant. Et quia sic peribunt mali: et deus redimet suos ergo qz cūqz fidelis

Nē timueris cū diues factus fuerit hō: et cū multiplicata fuerit gloria domus eius.

Plenius ueris esse bonus z ne turberis (cum diues factus fuerit homo) iniquus et tu iustus es paup. i. cum videris malos in pñti. pspersa ri et florere teqz paupem miserū et abiectum: qz in futuro totū erit oppositum. (et cū multiplicata fuerit) in honoribz seculi (gloria) nō tñ eius sed et domus eius) qz nō solum ipse sed et oēs qui ad eum pñent honorant. Non desperes nec putes eū a deo diligi qz abundat diuitijs: et te qz paup es a deo derelictum

Qm cū interierit nō sumet oīa: neqz descendet cum eo gloria eius.

Qm cum interierit p mortē cito et repente (nō sumet) et aufert secū (oīa) h possessa immodico nihil nisi pccā: qz nihil eoz qz possidebat suum erit sz tñ suū est qđ apud inferos sentit (neqz descendet cū eo) ad abyssum et inferos (gloria

eius scz felicitas vite pñtis. Ideo aut ipse illuc
descendet et non descendet cum eo gloria eius
qz in vita sua quesuit tpalem gloriam mundi
huius et hoc est qd subiungit

**Quia aia eius in vita ipsius bñdicetur
cōfitebitur tibi cū bñfeceris ei.**

Quia aia eius sensualis non rōnis (in vita
ipsius) pñti tñ (bñdicetur). i. laudabit ab adu-
latoribus secū epulantibz nō de bono actu sed
de delitijs qui eum bene facere dicūt et bene ei
optant qz beatū dixerūt pplm cui hec sunt: sed
in morte torquebit et sentiet penā qui hic tran-
sitoriam secutus est gloriā (cōfitebitur tibi) id ē
laudabit te et grās tibiaget tūc tñ o deus cū
bñfeceris ei) dando psp̄ra. Perfector est deū
laudare in aduersis. reprobi aut tñ laudant in
p̄peris sz blasphemāt in aduersis. Et ideo

**Introibit in pgenies p̄m suor: et vsqz
in eternū nō videbit lumen.**

Introibit vsqz (in pgenies patrū suor) de-
scendens in infernū vsqz ad reprobos sicut in
sceleribz eos fuit imitatus. Qui enī p̄res pesti-
mos imitantur eorū societate damnabunt. Pa-
tres eius sunt diabolus et angeli eius: pgenies
vero diaboli sunt om̄es reprobi. Ergo in pge-
nies patrū introibit qz sū cum reprobis eterno
igne peribit et vsqz in eternū nō videbit lumē
glorie. Mittitur enī in tenebras exteriores. nā
qui hic in tenebris interioribz est postea exte-
res patietur. Et merito quia

**Homo cū in honore esset non intellexit:
compatus est iumētis insipientibz: et si-
milis factus est illis.**

Homo cū in honore) diuine imaginis et si-
militudinis (esset) cōstitutus (nō intellexit) ho-
nozem suū et qd facere debuit scz vt fm rōnem
et intellectū viueret. et ideo (compatus est iumē-
tis insipientibz: et similis factus est illis) sequēdo
sensū delectatōes et solius corp̄is voluptates
Magna verecundia est a similitudine dei et an-
gelorum trāsire ad similitudinē iumentorū. Et
ideo deformitatē hoīs repetit et iterat vt malus
a malo quiescat et vt intelligatur qd est verbum
memorie dignū et vitetur tantū obprobriū. de-
fende ergo o homo honore tuū: vt rōne: vt
re intellectu que tibi deus dedit ad hoc vt con-
temnas et despicias terrena et spalia diligasqz
et pcipias celestia et eterna. **Dñs.**

**Reple dñe os n̄m sapientia tua: vt memo-
res te hoīem factum nosqz redemisse de tataro:
mereamur vultus tui lumine decorari. Per do-
minum.**

Psalmus de duplici aduentu Chri-

**sti: de sacrificijs veteris ac noui testamen-
ti: et redargutōne ac repulsione indebiti
ministri.**

ps. xlii.

Eus deorum domi

nus locutus est: et vocauit terram.

Auctor psalmi ppheta dauid. Tūlus talis
est. Psalmus Asaph. Hoc est ps̄ iste attribuit
asaph. i. synagoge et cōgregatōi fidei p quam
magis pfutatur increduli iudei in cuius pso
na loquitur hic ppheta dauid. Materia: duplex
chriſti aduentus et mutatio sacrificij veteris
in sacrificiū laudis recitatioqz malorū que sunt
in multis ecclesie ministris. Intentio: suadere
auditoribz vt a carnalibz obseruantijs desistat
et ab ymbra et signis ad veritatē et significata
se transferant: nec ita voce p̄dicent et bñdicant
vt ope nō impleant et moribz contradicant. Ob-
temperandū est enī p̄ceptis chriſti: talia in hoc
psalmo suadens si ecclesie sue de qua supra dī-
ctum est membris vere sociari volunt et mini-
stris. S̄nia in generali: ppha in isto psalmo lo-
quitur de duplici aduentu chriſti: pmo in mū-
dum quo ad euangelij p̄dicationē. scdo ad ge-
nerale iudiciū quo ad districtā examinationē.
vt inuitet p̄ primū et terreat p̄ secundū. Tangit
insup chriſti auctoris euangelij magnificentiā
et sublimatōz. sacrificiorū veteris legis euacua-
tionē: et sacrificiorū noue legis institutionē: ac
ministri indebiti redargutōem et repulsionē.
S̄nia in speciali: Ne quis aut mediocriter de
incarnatōne estimet potētia incarnati p̄dicatur
vt incredulitas oīs tollat cū ait. (Deus deorū)
scz hoīm deificatorū operator et factor qz hoīs
deificat qui dicuntur dī qz p̄re alijs sunt p̄ci-
pes deitatis scz (dñs) noster iesus chriſtus qui
est dñs dominantīz: iste tantus et talis (locu-
tus est) primo aduentū p̄ semetip̄m p̄ ap̄los et fi-
deles suos qui olim multipharia locutus est in
pphetis. (et) loq̄ndo (vocauit terrā). i. hoīs ha-
bitātes in terra ad fidē et legē euangelicā. Tri-
bus qdē modis deus dī. scz subaliter vel natu-
raliter scz p̄ et fil⁹ et sp̄s sc̄s. adoptiue vt scī q̄
p̄ grāz adoptōis dī sunt. nūcupatiue vt idola
et demones. Vocauit aut nō in vna terra An-
de sed in omni scz

**A solis ortu vsqz ad occasus: et syon spe-
cies decoris eius.**

A solis ortu vsqz ad occasum) missis testibz
vsqz ad vltimū terre. Nihil reliquit quod non
sua vocatione dignum faceret. Et quia p̄dī-
catio cepit ab hierusalem recte subiungitur (ex
syon) id est a hierusalē cepit annūciari (species

decoris eius) id est pulchritudo diuinitatis et virtutum christi. Hic enim ibi ab hoibz ppter eius pdicationē et miraculoz opationē primo agnoscī cepit et inde ad alias mundi ptes noticiā eius p aplos et alios predicatorēs puenit. **Uñ** alius ppheta dicit. de syon eribit lex et verbum dñi de hierusalem. Qui et si prius occultus fuit et est adhuc tamen

Deus manifeste veniet: deus noster et non filebit.

Deus manifeste veniet) ad generale iudiciū vt iudicet qui prius occulte venit vt iudicaret. **Occulte venit qz infirmus in carne appuit:** erat glorie spēs in diuinitate sz hec latebat in hūanitate (deus) in qz (nr) scz christianoz qui verus deus est ipse veniet. nō enī est deus q non est nr deus (et nō filebit) in iudicio a vindicta. **Siluit in primo aduentu qz os suū non apuit nec se vindicauit.** Siluit mō a iudicio occultus in celo nō exercēs iram sz expectās pñiaz. tñ nō taceat mādato nec cessat monere flagello: in scōo pferit vba alijs blanda alijs aspera.

Ignis in cōspectu eius exardescet: et in circūitu eius tempestas valida.

Ignis) malis replens spaciū huius aeris (in pspciū eius exardescet qz seculū p ignē iudicabit q faciē iudicaturi pcedet. hic ignis illūinat et exurit. Gaudeāt iusti qz illuminant ex eo: timeant pccatores qz exurendi sunt ab eo. Bonos nō ledet: impectis si quid erit cremabile cremabit: malos vero incinerabit et statim ad damnationē resurgēt (et in circūitu ei?) circūquaqz se extendēs erit (tēpestas valida) non ventis sz potētia dei q subito et improuise veniet: ac bonos et malos sepabit. **Veniēs autē ad iudiciū.** **Aduocauit celum desursus: et terram discernere populum suum.**

Aduocauit) i. aduocabit (celum) i. oēs pfectos qz puerlatio est in celis et q despectis terrenis q sursum sunt sapiūt desursum) scz super duodecim sedes sessuros et secū iudicatuos (et terrā) i. alios inferiores scz iudicandos tā bonos q malos silt aduocabit (discernere) i. ad discernendū et diuidendū (pplm suū) a nō suo. id ē saluādos a dānandis qz bonos ad se recipiet: malos in tenebras pcepitabit. **Vidēs autē ppheta futura qñ pñia hortat angelos. d. et qz ita erit ergo o vos angeli mēsores**

Cōgregate illi scōs eius: qui ordināt testamentū eius sup sacrificia.

Cōgregate illi) scz christo de diuersis pñibz orbis (scōs eius) i. electos sicut capiti mēbra vt corpibz aiabz pñictis dño occurrāt (qui) scz

sancti (ordināt) et pponunt pdicant et implent (testamentū eius) nouū scz euangelica pcepta et charitatis opa (sup sacrificia) testamenti veteris et sup obseruantias legales. **Est qz pluris pñi habent hec q illa: et hec illis pferunt.** Illa enī sacrificia testamenti veteris vmbra fuerunt et ppheta veritas. Transierunt vetera: et ecce noua facta sunt oia. Ad cuius nouitatis ordinem pñet quod subditur

Et annūciabūt celi iusticiam eius: qñ deus iudex est.

Et annūciabūt) i. pdicabunt (celi) i. apli ac pdicatores sci et spiritalis viri toti mūdo (iusticiam eius) i. fidē et mandata dñi nr iesu christi et bona opa. Que pfecto iusticia ideo nobis pdicatur qtenus illā crequites iram iudicis cui tate mereamur (qñ deus) trinitas (iudex est) q iudicabit viuos et mortuos et fm opa vnicui qz retribuet merita. Hoc incessanter attendentes sci viri qñ deus iudex est vitā suā inquirere pccā sua deslere et semp pficere non cessant vt ante tam districtū iudicē iniudicabiles appareant. Deinde est vox christi monentis vt relictis pecudū sacrificijs fiat sacrificiū laudis: vbi dicitur quid deus deoz sit locutus. q. d. hec domus locutus est.

Audi ppls meus et loqr: israel et testifica lor tibi: deus deus tuus ego sum.

Audi) aure cordis (ppls meus) electus et peculiaris. q. d. si meus es debes audire (et loqr) tibi. Christus enī in ppria psona pdicauit ppls israel. et repenit b idē sub alio verbo. d. (israel) id est vir videns deū iam fide audi (et testificabor tibi) i. testimonijs scripturarū approbabor scz q ego (deus) oīm p potētiā (sum deus tuus) specialiter et pprie p grām quē familiaris habeo tanqz in mancipio et ex peculio meo. Quicūqz enī pphetaz et aploz scripturas intelligit: dñm iesum in pphetis pmissū esse dominum nr agnoscit. Et ego ipse

Nō in sacrificijs tuis arguā te: holocausta autē tua in pspectu meo sunt semp.

Nō arguā te) vltorius tanqz reprehensibilem (in sacrificijs tuis) carnalibz scz testamenti veteris obmissis et nō exhibitis qz aialia in sacrificiū nō quero nec ea volo (holocausta autē tua) tota igne assumpta scz sacrificia noui testamenti vel tui iuris et de te facta vt caro spūi subiecta: volūtas de pccō pñita: aia hūiliata et igne charitatis tota incensa (in pspectu meo sunt semp) tanqz grata et accepta. i. mihi placent et hec volo. Unde ne putes hec holocausta esse de animalibus subdit.

Nō accipiam de domo tua vitulos: nec de gregibus tuis hircos.

Nō accipiam. i. nō acceptabo ultra (de domo tua vitulos) ad sacrificiū vel holocaustū. (nec de gregibus tuis) existētibz in pascuis accipiam (hircos) ad hostiā p peccato. q. d. nō arguam si nō feceris: et si feceris nō accipiam scz illos de domo tua vel de gregibus tuis qui sunt figurales et carnales sed bene accipiam significatos et spūales. i. sacrificiū laudis scz hymnos et laudes diuinas. vnde alibi dicit reddemus vitulos labiorum nostrorū. Ideo autē illa ate non accipiam.

Quoniam mee sunt omnes fere siluaz: iumentum in montibus et boues.

Quoniam mee sunt omnes fere siluaz. i. mea sunt animalia que nō possides scz indomita et etiā (iumenta) que pascis (in montibus. et boues) id est mea sunt etiā domita que tu nutris et possides. q. d. nō solū indomita et siluestria que non possides scz etiā domita et domestica que possides de quibus minus videtur mea sunt. Si enī se unus meus es tu totū pecudum tuarū meū est. Cur ergo queram a te que mea sunt qui creauisti oīa. Et nō solum ista sed etiā volatilia que diffusiū capimur sunt mea. quia

Cognoui oīa volatilia celi: et pulchritudo agri mecum est.

Cognoui ab eterno oīa volatilia celi que et quot sunt scz tanq̃ mea et quibus vsibus sunt subiecta qd nullus hoīm scit cum tū scire deberet si sua essent. q. d. et volatilia mea sunt. Hoc dicit qz et de quibus fiebant sacrificia. (et pulchritudo agri). i. vbertas oīm que terra gignit de quibus etiā sacrificia fiebant (mecū est). i. tanq̃ mea creatura mihi seruit et voluntati mee obediūt. Vel mecum est cognitiō etiā anteq̃ fieret. Cum illo est ager: cū illo species celi et terre: cū illo oīs creatura qz ille vbiqz est. Et ideo

Si esuriere nō dicam tibi: meus est enī orbis terre et plenitudo eius.

Si esuriere qd nunq̃ sit sed dicitur ad cōvincendū parvulū sensum. (non dicā tibi) vt pascas me tanq̃ tuis indigens. q. d. si hec das forsitan esurire me putas quod est magna insania. (meus est enī orbis terre) quo ad cōtinens. (et plenitudo eius) quo ad cōtēntum. i. omnes creature. Noli ergo laborare ad querendū qz mihi des: qz sine labore habeo quod volo et si nēte satis accipe possum de meo. Omnia ante me sunt et ad nutum meum parata mihi seruiunt. Sed

Nunquid manducabo carnes thauroz:

aut sanguinem hircorū potabo?

Nunquid manducabo carnes thauroz: aut sanguinē hircorū potabo? q. d. nō. qz deus nō esurit nec sitit et ideo non indiget cibo et potu corpali. vnde nō in sacrificiis sed in pauperibus vult hic sibi offerri. Vt ergo sacrificia euacuanda hic declarat quorū tria genera erāt vñ in quo pars offerebatur et pars retinebat quod dicebatur sacrificiū. aliud qd totū incendebatur et offerebat qd dicebatur holocaustū. terciū qd fiebat de nō animatis vt de thure similia et hmoi quod dicebat oblatio. Ista cesserunt in sacrificia euangelica quorū quoddā est iustificandorū scz cōtritiō cordis et spūs contritus. quoddā iustificandorū scz sacrificiū laudis. quoddā iustificandorū scz sacrificiū corporis et sanguinis dñi erit et quarū sacrificiū in tpe glorie et eternitatis. Improbato ergo veteri ritu de se quasi de alio loquens quid exigit indicat. q. d. hoc nolo. Sed

Immola deo sacrificiū laudis: et redde altissimo vota tua.

Immola deo scz mihi. i. offer ad placandū deum (sacrificiū laudis) qd in te est scz vt ei gratias agas de omnibus a quo habes quicqd boni habes: et cuius misericordia tibi dimittit quicqd ex te mali habes. (et redde tanq̃ debita (altissimo) deo (vota tua). i. votiuas orōnes et laudes seu desideria tua que exprimiunt p orōnes et preces. vel vota que pmisisti in baptismo. in susceptione ordinis. in pfessione religionis. hoc est sacrificiū acceptabile. hoc est holocaustum pingue vt laudetur deus ab hoīe quē creauit: quē redemit: cui et celeste regnū pmittit.

Et inuoca me in die tribulatiōis: et erui te et honorificabis me.

Et cum sic feceris tūc (inuoca me) scz in auxilium nō de te vel de viribus tuis presumas (in die tribulatiōis). i. aduersitatis et tentatiōis que ideo tibi datur vt inuoces (et erui te) tūc de tribulatiōe vel tollendo eam vel dando fortitudinem ne deficias. (et) cū fueris erutus (honorificabis me) p tua liberatiōe vt mihi grās referas et iam a me nō discedas: vel apud alios causa honoris mihi eris. Tanto autē magis cum honoramus quo liberatiōem nrām nō a nobis scz ab ipso pcedere scimus. Sed vide ne dum bñ cantas. i. pdicas male viuas. qz

Peccatori autē dixit deus quare tu enarras iusticias meas: et assumis testamentum meū per os tuum.

Peccatori autē. i. malo pdicatori qui qd ore pcedicat opere nō implet (dixit deus) exterius

scribendo: interius inspirando (quare). i. qua p
sumptione et audacia. (tu enarras iusticias me
as). i. pcepta mea iustificancia plicas: cu ope
re no impleas (et quare assumis testamentu me
um). sanctu (p os tuu) pollutu. i. euangelii me
um tam pollutis labijs pdicare psumis. q. d.
Indigne hoc foro assumis quide p os tuu ad p
dicandum: no p cor ad diligendu: no per ma
nus ad opandum. non tñ interdicatur laus dei
pueris ad pnias sz obliis deu vt ait inferi.
**Tu vero odisti disciplinā: et piecisti ser
mones meos retrosum.**

Tu vero odisti disciplinā verberu et verbo
rum. i. correctōem cōtra eam murmurando qz
laudas qñ parco: murmuras qñ castigo (et p
iecisti). i. postposuisti (sermones meos retro
sum) qz verba mea negligens no custodisti sed
ptempsisti sicut homo cōtemnit et despiciat qd
post tergū abijcit: ore bñdicis sed factis negas
q. d. que dicis postponis ne videas in odiendo
disciplinā. redarguitur voluntas mala in pñ
ciendo sermones dei rectorum: reprehendit ne
gligens et praua vita. nam sermones dei pñce
re est illis cōtemptis pueris agere. Et hoc cui
denter apparet quia

**Si videbas furē currebas cū eo: et cum
adulteris portionē tuā ponebas.**

Si videbas furē currebas cū eo mente sz si
no corpe scz cōsentiendo laudando vel etiā in
furto ei pñcipando. (et cū adulteris portionē
tuā ponebas) facto vel cōsensu aliquo: vel adu
lando. Si enī placuit tibi qd fecit ipso placito
tucurristi et portionē tuā cum illo qui fecit lau
dando posuisti. Et si no facis malum: si tu no
laudas malū si cū ex toto voto cōsentis curris
cum malo et portionē mali recipis. Et preter
hec predicta.

**Os tuum abundauit malitia: et lingua
tua cōcinnabat dolos.**

Os tuū abundauit malitia qz no solū non
reprehendit vel tacet sed etiā adulando laudat
malum vel illud facientes. malū est scire illud
et no reprehendere sed peius est laudare. vel os
malicia abundat qñ maledictis et cōuictis ali
os exasperat. (et lingua tua cōcinnabat). i. cō
ponebat vel verbis ornabat (dolos). i. falsa et
mendacia aliud dicendo sz aliud cogitando ad
pñmi deceptiones. Cōcinnare enī est diuersa
insimul cōmiscere et pponere. Vñ bñ dicit cō
cinnabat qz mos est decipientis sic falsa cōpo
nere et ornare vt blandiatur in lepore verborū
et hoc fecit iste circa proximū.

Sedens aduersus fratrem tuū loque

**baris: et aduersus filium matris tue po
nebas scandalū: hec fecisti et tacui.**

Sedens quasi cū mora et studio (aduersus
fratrem tuū). i. pñmū scz oēm hoīem (loqueba
ris) nocitura pñmo detrahendo. (et aduersus
filiū mris tue). i. sancte ecclesie q nos fonte ba
ptismatis generauit puta quēlibet christianū.
(ponebas) insidiosē (scandalū) quo innocens
capetur. i. faciebas vnde infirmus scandaliza
retur. Vel p fratres accipiuntur fortiores et p
fecti: p filios simplices et impecti. Prauor
ergo vsus est pfectis derogare et ex hoc impec
tis scandalū ponere et semp discordias semi
nare. (hec fecisti) inique agendo sz loquendo (et
tacui) vindictā dissimulando et ad pñiam ex
pectando. Et ideo.

**Existimasti inique q ero tui filius: arguā
te et statuā cōtra faciē tuam:**

Existimasti o (inique q ero tui similis) con
sentiendo malis. i. q talia tibi placeāt sicut ti
bi eo q ea no puniui. sz ego (arguā te) et arguet
te malicia tua in futuro iudicio (et) arguendo
(statuā) te (cōtra faciē tuā). i. ostendat te tibi vt
turpitudinē tuā quā modo videre no vis tunc
videas et pfundaris. Vodo ergo tu fac quis
quis talis es q tibi misceatur deus. cōstīte te
ante te ascende tribunal mentis tue: pone nūc
ante faciē pcca tua esto tibi iudex: torqueat tē
mor: erumpat pfessio et dic dñō tuo qm iniqui
tatem mēā ego cognosco: et pccm meū pñā me
est semp. Si enī nosmetipsos iudicaremus no
vñq iudicaremur. pñtea admonēdo subdit.

**Intelligite hec qui obliuiscimini deum
ne qñ rapiat et no sit qui eripiat.**

Intelligite et ex rōne ppendite (hec) que di
cta sunt vt vosmetipsos corrigatis (qui obliu
iscimini deū) dum mala agitis et que sic agitis
ac si in memoria et pñderatōe vñā deū non ha
beretis. Attende hic viscera diuine misericor
die qz etiā obliuiscētes se no obliuiscitur nec re
pellit immo reuocat ad intellectū vt resipiscāt
et no pereant (ne qñ). i. ne aliqui (rapiat) vos de
us. i. ego: ad mortē vel ad diē iudicii seu ad ge
bennam si vos intelligere no vultis (et no sit q
eripiat) et liberet quia non est qui de manu et
potestate mea possit eruire. Quo cōtra de intel
ligenabz et laudantibz deū subiungit.

**Sacrificiū laudis honorificabit me: et il
lic iter quo ostendā illi salutare tui.**

Sacrificiū laudis no aliuz (honorificabit
me) et placabit: nec illud quod scelerati canūt.
No enī laudat qui bñdicit si male viuit. nec q
bene viuic: si sibi dat vel sup alium se extollit (et

illuc) id est in tali sacrificio laudis est (iter) quia hoc sacrificiū est via ad deū (quo) itinere (ostendam illi) scz laudanti (salutare dei). i. saluatores dñm scz meipm. Salutare dei est christus qui cum grā venit quem nō nouit qui alij q̄s gratie aliquid tribuit. Ecce via ad deū. ecce scala iacob in qua angeli ascendūt et descendunt. i. fideles ascendunt ad laudē diuinitatis et descendunt ad laudē humanitatis in christo.

Deorum dñe terrogamus **O**ratio.
vñ nos suscipias in sacrificiū laudis quo sine onere peccati tuas iusticias enarrantes iter illud quo salutare tuum ostenditur gradiamur.
Per dñm.

Psalmus de oratione vere penitentis dei misericordiā magnā p̄uenia et gratia obtinenda humiliter et deuote implozantis. **ps. l.**

Miserere mei deus

us scdm magnā misericordiam tuam.

Auctor psalmi ppheta dauid. In titulatur aut. Psalmus dauid scz pphete. respiciet: is in finē. i. in christū a quo p peccatū recesserat: qui est finis. i. oīm bonoz opm psumptio et pfectio. agens de pñia eius et humilitate quā habuit cum venit ad eum Nathan ppheta missus a deo ad arguendū eum qñ vel qñ intrauit ad Bersabee vxorē vñ. vbi specialiter hūilitas ostenditur que adeo penitētibz valens in exemplū pponitur. Arguente enī nathan: rex peccatū suum publice p̄fiteri nō erubuit: nō se vt homo solet excusauit: a se penas exigit et in cōspectu oīm se reum abiicit. Materiam vera peccatoz recognitiō saluifera cōfessio et cōfessio ac diuine misericordie implozatio. Intentio: monere peccatores ad pñiam salutarem exemplo dauid. et ne quisq̄ in p̄speris rebus se extollat vel in virtute sua presumat. Sententia in generali ppheta in isto psalmo in psona sua et cuiuslibet vere penitētis recognoscit peccata sua: implozat diuinā misericordiam et sic penitē culpe remissionē ac gratie restitutionē. et ad ista obtinenda allegat multiplicē rōnem. Quia ergo supra p secundū aduentū ad generale iudiciū terruit et oblitos dñi vt se corrigant monuit recte nūc subiungitur de pñia p quā misericordia et gratia obtinet diuina. Smia in speciali: Dauid ergo nō excusans peccatū sed publice cōfiteus ait (**Miserere mei**) o (deus). i. creator meus quē magna et multa iniquitas mea nō latet (scdm magnā misericordiam tuam) natura liter tibi insitam cuius misericordia natura est diuina

na et ideo semp apud te est misericordia ad quā con fugio timendo iusticiā qua punis peccata. i. ad modū misericordie tue que magna est dimitte magnum peccatū meum. Magna enī est mea miseria et ideo magnā erigit medicinā. De graui enī peccato desperandū esset nisi magna misericordia dei esset que quanta sit diffiniri nō p̄t: Nec dicens locū aufert iudicio. i. discussione quia factum concedit

Et scdm multitudinē miserationū tuarum dele iniquitatē meam.

Et scdm multitudinē miserationū tuarum in effectu quas ab initio seculi in peccatoz remissione multis multipliciter ostendisti (dele iniquitatē meam). i. culpā et offensam multiplicē. hoc est ad modum miserationū tuarum que multe sunt et superant multitudinē quālibet peccatoz dele iniquitatē que multiplex est scz homicidium fraudē et adulteriū. hic ostendit peccatū suū et magnū esse et multiplex. Qui enī magnā misericordiam et multiplicē miserationē deprecatur magnā et multiplicē miseriā cōfiteatur. Opponitur ergo magna misericordia magno peccato et multitudo miserationū multitudinē peccati: Propterea adhuc subiungit

Amplius laua me ab iniquitate mea: et a peccato meo munda me.

Amplius). i. plus q̄s ego te rogare sufficiam (laua me) fonte et aqua misericordie et grē tue (ab iniquitate mea) vt dimittas que p̄scientia me tuit: et adicias q̄ animo nō p̄sumit (et a peccato meo munda me). i. ita laua vt plene munda vt nullū remaneat peccati vestigiū. i. obligatio ad supplicii. Plus iniquitas q̄s peccm sonat: cū ergo penitens iste orat vt ab iniquitate lauetur et a peccato mundetur tam a grauiori q̄ a leui ori culpa curationē postulare videtur. S; nec p misericordiā peribit iusticia vt peccatū sit impunitum et ideo subdit allegando causas quare sibi dimitti postulat. d.

Qm̄ iniquitatē meam ego cognosco: et peccatum meū contra me est semp.

Qm̄ iniquitatē meam) detestanda (ego cognosco) scdm penitentiā et satisfactōez ac tanq̄s vere penitens non dissimulo et ideo peto vt tu ignoscas q̄ ego punio tu ne punias (et peccatum meū cōtra me est semp). i. displiceat mihi et detestor illud tanq̄s mihi cōtrarium vel contra me. i. coram me est semp et ante oculos cordis mei per recordationē et contritionē amaram. Ego illud video ad dolendū tu id ne consideres ad puniendū. Attende quid facit deus Si memor sis peccati tui ille nō erit memor. Si nō

eius oblitus fueris deus eius memorabitur.
Agnosce & et emenda ac p[ro]fiteri deo et dic
Tibi soli peccaui et malum coram te fe-
ci: vt iustificeris in sermonib[us] tuis et vin-
cas cum iudicaris.

Tibi soli peccani id ē quod peccani tibi so-
li attribuitur ad iudicandum et puniendum et
etiā ad simpliciter relaxandū: cui soli reddendū
est ratio de peccato quia solus es sine pecca-
to et solus potes curare a peccato (et malum co-
ram te feci). i. in tua p[re]sencia facere nō erubui q[uod]
vbiq[ue] es et quem nullū latet secretum qui etiā
solus cognoscis quale et quantū sit cuiusq[ue] ma-
lum. Et ideo etiā peto mihi miseri (vt iustifi-
ceris) id ē iustus et verax inueniaris (in sermo-
nib[us] et verbis tuis) quibus p[ro]misisti veniā
penitenti (et vincas cum iudicaris). i. cum qui-
dam p[ro]prie intelligentes iudicent te nō misere-
ri criminaliter lapsis: cōvince illos et sententiā
eorum destrue parcendo mihi criminaliter la-
pso. vel (cum iudicaris) a diabolo non debere
mihi peccata dimitti quia multa grauiā s[ed] tua
misericordia vincat iniquū iudiciū eius vt
mei miserearis

**Ecce enī in iniquitatib[us] cōceptus sum:
et in peccatis cōcepit me mater mea.**

Ecce enī in iniquitatib[us] cōceptus sum) scili-
cet in peccato originali (et in peccatis concepit
me mater mea) s[ed] in cōcupiscentia libidinis.
quasi diceret mater mea me cōcepit cū delecta-
tione peccati: ego cōceptus contrari meū ini-
quitatem originalis delicti ex quo patior diffi-
cultatem ad bonū et pronitatem ad malum p[ro]-
pter que peccatum hoīs est magis remissibile:
et merito debes me misericordiā tuā petens
et audire. Ecce nuda et humilis confessio de
vno arguitur et omnia nō t[ame]n actualia sed etiā
originalia confitetur vt oī peccatorū veniam
increatur et ideo misericordiā p[ro]p[ri]ā cōmonet iu-
dicis ne cōdemnetur. Vt enī dicit Leo. Non
remanet in iudicio condemnandū quod fuerit
cōfessione purgatum. Ideo autē cognosco et
cōfiteor ac peniteo peccatū meum

**Ecce enī veritatē dilexisti: incerta et oc-
cultā sapientie tue manifestasti mihi.**

Ecce enī in manifesto est q[uod] (veritatem) con-
fessionis seu verā p[ro]fessionem vt reus se accuset
(dilexisti) sup[er] sacrificia. vel (veritate dilexisti)
qua peccata punias licet p[ro]p[ri]e ea indulgeas. i. im-
punita peccata etiā illoz quibus ignoscis non
reliquisti. Sic progasti misericordiā vt serua-
res et veritatē. Ignoscis cōfiteenti sed scipm pu-
nienti. Misericordia ergo est q[uod] homo libera-

tur: veritas q[uod] peccatus puniatur. Et confido q[uod]
mihi parcas quia iam (incerta et occulta) my-
steria (sapientie tue) id est filij tui (manifestasti)
id est p[ro]phetico spiritui reuelasti (mihi) videlicet
incarnationē: passionem: resurrectionē: ascen-
sionem et alia plurima. Incerta dicit p[ro]pter ius-
teos qui hec legebant et dubitabant: Occulta
p[ro]pter gentes que hec omnino nesciebāt. Et ideo
certus sum q[uod]

**Asperges me dñe isopo et mūdator: laua-
bis me et sup[er] niuem dealbabor.**

Asperges me isopo id est sanguine Christi.
hoc est sicut in passione fideles asperges: ac vir-
tute charitatis et humilitatis (et) sic (munda-
bor) a peccatis. Isopus enī herba humilis he-
ret petre radicibus: aufert inflationem pulmo-
nis Hic in mysterio aspergitur qui radice cha-
ritatis fixus in humili christo sup[er]bie tumores
humilitate depellit: humilitatemq[ue] passionis
christi imitatur et ita mundatur. Sed q[uod] parū
est mundari a sordib[us] peccatorū nisi contingat
decorari candore virtutum: ideo subiungit (la-
uabis me) aqua baptismi. i. sicut in baptismo
lauabis fideles tempe gratie et infusione gratie
tue (et sup[er] niuem dealbabor). i. incompatibilis
ter: quia dealbatio sp[irit]ualis maior est et melior
q[uam] corporalis: et candor iustificate anime oīem
candorem sup[er]at visibilis creature. Et sic

**Auditui meo dabis gaudium et leticiam
et exultabunt ossa humiliata.**

Auditui meo (interiori) dabis gaudiū) de re-
missione peccatorū reuelando mihi ea esse di-
missa (et leticiam) de p[ro]missione salutis eterne.
Unde gaudiū refertur potest ad p[re]sentem grām:
leticia ad futuram gloriā (et) audita interioris re-
missione et p[ro]missione (exultabunt ossa humili-
ata). i. sp[irit]uales vires que intus latent et cor-
pus sustentant prius turbate in contritione et p[ro]-
penitentiā humiliat. Vel virtutes et dotes aīe
que per peccatū fuerant depreste et per remissi-
onem peccati resuscitate exultabunt. i. exultati-
onis causa mihi erunt. Et vt hec fiant

**Auerte faciē tuā a peccatis meis: et oēs
iniquitates meas dele.**

Auerte) et amoue (faciem tuam) nō a me sed
(a peccatis meis) obliuioni ea dando. i. ne vi-
deas nec recorderis illa amplius ad punien-
dum: quia ego ea ante faciem meam habeo ad
penitendum. Si enī homo peccatū aduertit et
inde faciē suam nō auertit deus auertit faciem
ne puniat. hoc autē facit deus quando p[ro]pter pe-
nitentiam peccata hoīm dissimulat: quādo nō
reminiscentur: quando non requiruntur: quando nō

punit et auertendo (omnes iniquitates meas)
originales et actuales pteritas presentes et fu-
turas (dele) de tua noticia et memoria ne puni-
as. Quas cum deleueris

Cor mundū crea in me deus: et spiritus
rectum innoua in visceribz meis:

Cor mundum quod diligit mundiciā quo
te videam (crea in me) o (deus) et ut deus quasi
nouum aliquid. i. per grām que infunditur per
creationem munda cor meum qđ p me macu-
latum est (et) aufer inde malas cogitatōes (spi-
ritum rectum) ad videndū et discernendū sicut
antea rectus fuit in me (innoua in visceribz) et
interioribz (meis) id est in interiori hoīe meo vñ
de peccatum exiit quem inueterauerat pecca-
tum rogo ut innouet gratia. Per factū meū cur-
uata erat rectitudo spiritus mei ad malum per
gratiā tuam dirigatur ut sicut prius recte et in
veritate incedam.

Ne pñcias me a facie tua et spm̄i sanctū
tuum ne auferas a me.

Ne pñcias. i. de cetero proñci non sinas
(me) tanq̄ a te reprobatum (a facie tua). i. a pre-
sentia vel beniuolentia tua: Ne sicut Chayn
exul a te efficiar proñcianur a te peccata mea
nō ego. (et spiritū sanctum tuum) restitūū mi-
bi p penitentiam. i. spūs sancti donū et gratiaz
(ne auferas a me) Ultra nō dicit da sed ne au-
feras qz qui confitetur et penitet iam donū spi-
ritus sancti habet a quo solo cōfessio et punitio
peccati est. Cū enī sibi quisq̄ irascitur et displi-
cet sine dono spūs sancti non est. Uel (spiritus
sanctum). i. spm̄i pphetie qui sibi preciosus erat
valde. Et p ipm̄ spiritum

Redde mihi leticiā salutaris tui: et spū
principali confirma me.

Redde mihi. i. restitue quia peccando ami-
si (leticiā salutaris tui) id est de spe salutis et
saluatōis tue. vel (leticiā salutaris tui) id est
illam exultationē christi tui quam in eo prius
q̄ peccarem habui (et spiritū principali) et po-
tente. i. spū sancto et p gratiam eius qua mihi
ignouisti et me innouasti (confirma me) in hac
leticia et gratia ut ipse spūs in me nō vicia prin-
cipentur: et me a recidiuo preseruet. Non enim
sufficit sanare nisi firma sit cura que adhibet.
Unde Josue non mouit castra circumcisorum
donec penitus sanarentur. Et ita grā cōfirma-
tus non ero ingratus. sed

Docebo iniquos vias tuas: et impij ad
te conuertentur.

Docebo iniquos vias tuas id est mandata
tua vel miscōiam et veritatem ut aliq̄ exemplo

meo de misericordia sperent et veritatem iudi-
cij timeant et ita veram agant penitentiaz et in
bono habeant pseruantia. Sancti enim viri
sicut suam ita et aliorū querunt salutem vnde et
subdit (et impij) me imitantes (ad te cōuertens
tur) per veram pñiam. Magna est in hoc ver-
bo diuine misericordie cōmendatio et peccan-
tium consolatio. Ira enī plenus est deus adipe
miscōie ut nō solum cōuersis sed etiam impijs
pmittatur salus. Et ut possim alios docere or-
dinate et liberius: prius

Libera me de sanguinibz deus deus salu-
tis mee: et exultabit lingua mea iustici-
am tuam.

Libera me de sanguinibz. i. corruptōibus
carnis vel de peccatis multis quia minus lati-
ne dicendo pluraliter sanguinibz multa pecca-
ta intelligi voluit que veniunt et trabuntur ex
origine carnis peccati. i. ex carne per originale
peccatum corrupta o (deus) creator (deus) re-
formator (salutis mee) dator et pseruator (et)
tunc (exultabit) id est exultando seu cum exul-
tatione laudabit et annūciabit (lingua mea ius-
ticiā tuā) qua iustificas impiū: suscipis cō-
fitemem: parcis penitenti: et dimittis peccatū
penitenti eo q̄ pmisisti. Nec hoc possum sine
te sed tu

Dñe labia mea aperies: et os meum an-
nunciabit laudem tuam.

Dñe qui omnia potes (labia mea) que pro-
pter peccata prius ad bonū clausa erant et p-
pter peccatorū conscienciā loqui nō psumebāt:
(aperies) id est idonea facies ad laudandum et
predicandum culpam remittendo et gratiam
infundendo et tunc (os meum) etiam cordis
archanum (annunciabit laudem tuam) di-
gne quia non est speciosa laus in ore peccato-
ris. Hanc inq̄ laudem scz q̄ me peccantez nō
reliquisti q̄ cōfiteri monuisti q̄ mundasti: hec
obtendo et ideo laudem dico quia magis est tibi
acceptabile q̄ legalia sacrificia offerre.

Quā si voluisses sacrificium dedissem
vtiq̄: holocaustis nō delectaberis.

Quoniā si voluisses sacrificiū legale siue fi-
gurale quod pro expiatiōe peccati solebat of-
ferri (dedissem utiq̄) et vere offerrem tibi: sed sa-
crificijs et etiā (holocaustis) veteribus que sunt
digniora (nō delectaberis) nec eis placaris vi-
debat ppheta tps gratie quo hec figuratiua des-
cebant cessare nā oīa in aduentu christi respi-
untur nec modo ut prius deo offerunt. Quid
ergo est offerendum ad placandū deum. Non
pecudes non hirci nō quecūq̄ animalia quia

non vult pro peccato holocausta in quibus crematur caro aliena. Sed

Sacrificiū deo spiritus contribulatus cor contritum et humiliatum deus non despicies.

Sacrificiū peccator (deo) placens et gratum est (spiritus contribulatus) id est simul cum corpore tribulatus et p peccatis plurimū anxius vt spūs teratur dolore et corpus afflictōe. vel de suis et aliorū peccatis turbatus in quo datur spes venie cōuertendis si penitere velint. Hoc enī sacrificio peccata solūntur. quia (cor contritum) prius p compunctōnem (et) deinde (humiliatū) p confessionem non elatum p peccati excusationem o (deus nō despicies) immo grātiter respicies et accipies. **Vinū** enī dicitur et plus intelligitur. Ergo cōtribulatio in satisfactiōe operis: contritio in dolore cordis: humiliatio in p fessione oris faciunt grātū deo sacrificiū. **Qd sacrificiū vt tibi fiat**

Benigne fac dñe in bona voluntate tua syon: vt edificentur muri hierusalem.

Benigne fac id est largam benedictōem et misericordiā impende peccata dimittendo et grām conferendo. o (domine) cui tale placet sacrificiū (in bona voluntate tua). i. ex gratuita gratia tua nō ex meritis suis (syon) id est ecclesie tue militanti que est in speculatiōe sup norū et aliquid speculatur quod sperat: et ex viuis lapidibus videlicet fidelibz animabus (edificentur muri hierusalē). i. vterq; paries ecclesie scz iudaicus et gentilis in fide spe et charitate cōstruatur ad edificandā ecclesiam et muniendā. **Syon** interpretatur speculatio et hierusalem visio pacis. Agnoscitis ergo vos in syon et hierusalem si certā spem futurā expectatis et si pacem cum deo habetis.

Tunc acceptabis sacrificiū iusticie oblationes et holocausta: tunc imponent super altare tuum vitulos.

Tunc scz cum ecclesiaz cōstruxeris (acceptabis) a fidelibus et grātū habebis (sacrificiū iusticie) id ē iuste laudis tibi debite: vel bonorum operum tibi placentium. acceptabis etiā (oblationes) de rebus exterioribz. i. sacrificiū elemosynarum (et holocausta) igne cōsumenda id est sacrificiū mortificatiōis: et (tūc imponent). i. offerent (super altare tuū) quod est fides vbi sacrificia offeruntur: qz quicquid offertur p fidem offerri debet. (vitulos) id est sacrificiū mortis se ipsos martyrio exponētes: et sicut vitulos ad mortē duci pmitteutes. **Vel** (vitulos). i. se ipsos innocentes. nouos a iugo

legis et peccati liberos hostiam viuā sanctam tibi placentem.

O ratio.

Proflue miseratiōis ineffabile nomen deus trinitas qui humani pectoris antrum emūdans vicis sup candorem efficis nimis: innotua qsumus in visceribus nostris spm sanctū tuū quo laudem tuā annunciare possimus: vt recto principalisq; spm cōfirmati mereamur eternis sedibus in hierusalem celeste componi. Per dñm.

Psalmus de culpa et pena hominis peccatoris et iniqui: et econtra de merito ac premio innocentis et iusti.

ps. li.

Vid gloriaris in

malitia: qui potens es iniquitate?

Auctor psalmi ppheta David. **Titulus** talis est. In finem intellectus david 22. **Hec** persecutio et Dohet accusatio impleta est et quotidie impletur in ecclesia. Igitur intellectus huius psalmi in finem temporū est referendus quo impij damnabuntur et boni remunerabuntur et attribuendus est david. i. cui libet fidelibz habitus de eo negocio quod significatū est cum venit dohet idumcus id est terrenus aliquis malicia motus: qz dohet interpretatur motus: et idumcus terrenus. et nunciauit sauli qui interpretatur appetitio p quē significatur mors. quia sicut hunc peccator ppls a deo petijt regem ita nos p illicitū appetitū acquisiuius mortem et appetitus malus anime mors est: et dixit ei instigando cum ad psecutionē venit David id est quilibet fidelis in domū Abimelech qui regnum patris mei interpretatur. i. in cōfortiū ecclesie in qua regnat deus pater. Saul enī et Dohet psequentes David et Abimelech significant regnum terrenū et transitoriū nō ad vitam sed ad mortē ptenens quod psequitur bonos ad regnū celeste ptenentes. **Materia:** peccatoris iniqui culpa et pena: iusti vero meriti et premium. **Intentio:** retrahere fideles a malo et allicere ad bonum. **Sententia** in generali: ppheta in isto psalmo in persona sua seu fidelis animeloquitur de quolibz iniquo qui gloriando de malicia sua iniquē potenter agit iniquitatem et detractiōem diligit: cui etiā penam finalem scz eternā damnationē predicat. et similiter loquitur de iusti merito et premio. Postq; ergo supra egit de penitentia: agit nunc de duobz generibus hoīm quoz vnum est terrenum aliud celeste. vñū psequit: aliud patitur. vñū gloriatur in malicia: aliud in deo: intendens peruersum

genus de quo primo agit a pueritate ad penitentiā reuocare etiam veritatis ei ostendere. Sentētia in speciali cōtra pueros ergo ppha innectōz faciens dicit. (Quid). i. quare p quo fructu p quā utilitate (gloriaris in malicia) xuz in bono tū sit gloriandū. q. d. hec tua gloriatō est pessima. qz ppha est: peccādum ex certa malicia plus pfecto est gloriari in iniquitate qz iniquitatem ope exercere (q potens es iniquitate) id est tu psecutor et amator mūdi cui licentia et potentia iniquitatē opandi est cōcessa: et qui poteret exercere iniquitatē que potentia de imbecillitate pcedit: qz est quedā pmitas ad peccandū et consuetudo reprehendit in isto: et voluntas mala et actio puerila. Malicia aut exequit p ptes cum subiungit.

Tota die in iniusticiam cogitauit lingua tua: sicut nouacula acuta fecisti dolum.

Tota die). i. assidue (iniusticiā cogitauit lingua tua) scz cordis. Quale enī officiū foris habet lingua in loquendo tale officiū lingua cordis intus habet in cogitando. Hinc est q sine verborz strepitu sepe nobis ipis loqmur in corde. Nec solū cogitasti malū sed etiā fecisti. Uū subdit (sicut nouacula acuta) q si assimilet agere vultus nitorē et genas vulnere fauciet dolum facit sic et tu fecisti dolum) qz cū diligere simulas fraudulenter vulneras. In hoc versu cogitatio et actus malicie continet in sequenti vero affectus designat cum dicit.

Dilexisti malitiā super benignitatē: iniquitatem magis qz loqui equitatem.

Dilexisti malitiā super benignitatē. q. d. nō solum cogitasti et fecisti: sed etiam dilexisti malum qd est summa malitia: nec hoc tū dilexisti ad faciendū sed etiam ad loquendū et ideo subdit (iniquitatē magis qz loqui equitatē) scz dilexisti. q si diceret aut facis malū aut dum nō potes facere dicis malū aut qn nec hoc potes vis et cogitas malū hoc semp cōuenit reprobis vt magis diligant malū cogitare: agere: loqui: qz bonū. Et in hoc est duplex iniquitas et dānatio: qz quod reprobandū erat eligunt: et qd eligendum fuerat cōtemnunt.

Dilexisti omnia verba precipitationis: lingua dolosa.

Dilexisti oia vba pcpitationis). i. ad pcpitandū deiciendū innocētes o (lingua dolosa) et fallax ministra malitie. i. tu qui es lingua dolosa: hoc est dolosus in lingua vt linguosus et dolosus: aliud in corde gestās aliud ore pmens. Jam enī nō curat quid dicat: qd mentiat quāliter fallat sed ad omnē falsitatē dolositatē va-

nitatem se precipitē derelinquit. Unde nō minatur cum linguā dolosā qz homo qnqz censet nō minē membri qd magis in corituperat vt cōmendat. Et subiungit de celeri fine iniqui.

Propterea deus destruet te in fine: et ellet te et emigrabit te de tabernaculo tuo et radicem tuam de terra viuentiu.

Propterea deus destruet te in fine). i. finaliter quāntūcumqz differat et si modo videris stare et florere tanquā fenū in agro. Destruet autē hoc modo qz prius (cuellet te). i. dignitatē tuā auferet et te deiciet et post (emigrabit te). i. emigrare et transire te faciet (de tabernaculo tuo). i. de ppsenti mūdo quē diligis et qsi tabernaculū tuū facis vel de corpore siue de ecclia in qua stare debuisti (et radicē tuā). i. animā tuā quē viuificat corpus: sicut radicē arborē: cuellet (de terra viuentiu). i. de beatitudine sanctorz. Deinde mutans psonam subiungit.

Uidebunt iusti et timebunt: et super eū ridebunt et dicēt: ecce homo qui nō posuit deum adiutorem suum.

Uidebunt modo (iusti). i. intelligent qz legunt quid seruet in finē malis (et timebunt) sibi plus qz ante nec ipi pereant: qz pculente flagellato sapiens astutior erit: et in finem o (sup eū ridebunt). i. superiores existentes in risione digni iudicabunt qz letabūt iustus cum viderit vinctam et gaudebit se esse dissimile et iam tunc non erit locus cōpatiendi et correctōis sed tū damnatōis (et dicēt) interiori locutōe sua (ecce homo) qualiter punitus est (q nō posuit deū adiutorem suū). i. nō habuit fiduciā et spē in dño

Sed sperauit in multitudine diuitiarū suarū: et preualuit in vanitate sua.

Sed sperauit in multitudine diuitiarū suarū) id est in copia auri et argenti potentie et glorie et aliarū rerū ponendo ibi finē suū. Non qz habuit diuitias sed quia in ipis sperauit ideo damnatur: qz habet aliqs qui non amat: et ardet auaritia qui nō habet (et preualuit) ceteris ad ipsos modicū (in vanitate sua) scz in pspicitate et affluentia tpaliū que tū trāsmittuntur vmbra. Nil enim vanius eo qui putat plus valere nūmū qz deū. Deinde post vituperationē iniqui et maloz sequit laus pns cōtrarie scz bonozū. q. d. mali sperant in diuitiis.

Ego autem sicut oliua fructifera in domo dei: speraui in misericordia dei in eternum et in seculum seculi.

Ego autē dicit pphs dei manens pntue (in domo dei). i. in ecclia sicut oliua fructifera) in

radice fidei in pinguedine caritatis et fructu-
catione bonorum operum. Sicut oliua nec in hie-
me nec in estate suam amittit viriditatem sic sanctus
vir nec in prosperis nec in aduersis amittit vir-
tutum decorem sicut enim oleum tria prebet. scilicet pa-
bulum medicinam et lumen sic vir iustus debet
prebere pabulum esurientibus: lumen ignorantibus
medicinam egrotis (sperauit) non in diuitiis sue
in honoribus sed (in misericordia dei) duratura
(in eternum) et p. i. (in seculum) subsecuturum (seculi)
istius. i. non ad terrena adipiscenda sed ad ea que
sunt in eternum seu eterna. Et

**Confitebor tibi in seculum quia fecisti: et
expectabo nomen tuum quoniam bonum in
conspectu sanctorum tuorum.**

Confitebor tibi confessione laudis. i. lauda-
bo te (in seculum). i. in eternum p. collatis beneficiis
quod fecisti hec predicta scilicet quod sum oliua. quod spera-
ui in misericordia in eternum nam ego nihil feci ni-
si malum: deus est autem qui operatur in nobis et vel-
le et operari p. bona voluntate (et ideo cum pacia
(expectabo nomen tuum). i. rem nominis tui quod
est iesus puta salutem in futura retributorem iusto-
rum et quod tunc saluabor (quoniam bonum) est no-
men tuum. i. delectabile et iocundum sed non nisi
corde gustanti. Unde subdit (in conspectu san-
ctorum tuorum) tamen qui soli gustantes sentiunt quod
suauis est dominus. Si nihil dulce esset martiribus
nequaquam tantas tribulationum amaritudines
equo animo tolerarent. Et quanto quisque san-
ctior est tanto dulcius et suauius sapit nomen do-
mini in corde eius. Tanto enim patientius et de-
siderabilius expectat ut tandem videre mereat-
ur quod amat.

Oratio

Totius mundane vanitatis destructor opera
deus fac nos in domo tua sicut oliuam florere
fructiferam ut in tua misericordia sperantes ab iniqui-
tatis maledicto saluemur. Per do.

**Psalmus de peccatoribus et prauis in
malicia sua pertinaciter obstinatis et nega-
tibus deum factis suis**

.liij.

**Erre insipiens in
corde suo non est deus:**

Titulus hic est in fine intellectus da-
uid p. melech hoc est iste intellectus attribuendus est
dauid p. he inuitanti nos in fine. i. in conformi-
tatem christi qui est finis legis habetur p. melech quod
interpretatur dolens vel percutiens et significat ec-
clesiam p. qua increpantur hic homines inter quos
gemitur p. uices. Materia contemptus dei a malis
insipientibus deum non cognoscentibus Intentio con-

76
futare huiusmodi contemptores dei et bonos con-
solari et maxime intendit confortare iudeos christum
dominum esse negantes. Sententia in generali p. phe-
ta in isto psalmo loquitur de quolibet peccatore in ma-
lis suis obstinato qui licet deum profiteatur verbis:
factis tamen negat et increpans malos osten-
dit ipsos in eternum puniendos bonos vero salu-
tem consequuturos. Quia enim super conatus est ad
penitentiam reuocare peruersos nunc de obstina-
tis et contemptoribus subdit ostendens eos in fu-
turo puniendos. Sententia in speciali primo
ergo increpans malos et improprias ait (Dixit
insipiens). i. omnis qui male uiuit (in corde suo)
apud se et si non audet ore apud alios: in corde
inquit ubi deus audit et si non homo (non est deus)
sic enim operatur quasi cogitet deum non esse. Nam
qui putat deo placere mala vel qui dicit cum
omnibus parcere non cum putat esse deum. Idem
namque deo esse deum et esse iustum quod iusticia in
deo deus est. Quo ergo negat eum esse iustum ne-
gat esse deum. Eum vero negat esse iustum qui pu-
tat placere mala vel non punire. Insuper etiam
iudeus dixit in corde suo de christo hic homo non est de-
us. Idem hodie dicunt infideles.

**Corrupti sunt et abominabiles facti sunt
in iniquitatibus: non est qui faciat bonum.**

Corrupti sunt omnes tales corruptione et
voluptatibus peccatorum in se corrumpit anima in
vi concupiscibili p. auariciam que tollit ei amorem
dei: in vi rationali p. superbiam que aufert ei cog-
nitionem dei et sui et in vi irascibili p. inuidiam
que extinguit iusticiam. Corruptum etiam corpus
diuersis viciis in diuersis membris suis et sic cor-
rupti (abominabiles). i. odibiles (facti sunt) deo
angelis sanctis et bonis hominibus (in iniquita-
tibus) suis. i. merito iniquitatum suarum et hoc a
deo quod (non est) de illis seu numero talium (qui fa-
ciat bonum) meritorum Sed.

**Deus de celo prospexit super filios homi-
num: ut videat si est intelligens aut re-
quirens deum.**

Deus de celo). i. p. sanctas animas in quibus
habitat (prospexit super filios hominum). i. admonuit
eos qui deberent esse filii hominum ratione videntium por-
tando imaginem noui hominis vel super filios hominum
non dei: homines enim ex se mali sunt ex deo boni et
ideo filii hominum sunt: quoniam male faciunt: quoniam autem boni
filii dei (ut videat). i. videri faciat si est aliquis
intelligens vel intelligere satagens p. vera cog-
nitionem (aut requirens deum) p. bona operationem
Vult requirunt et non intelligunt ut simplices.
Vult intelligunt et non requirunt ut literati.
Quales autem inuenti fuerint subdit.

Omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum non est usque ad unum.

Omnes declinauerunt a rectitudine iusticie et a via veritatis et (simul) cum ipsa declinatione et p[er]cordi p[er]uitate (inutiles) et p[er]nitiosi (facti sunt) sibi et alijs et inepti ad p[er]secutionem vite eterne. **U**nus non est qui faciat bonum ex se. s. ductus ratione et quasi ex dolore repentis non est usque ad unum. i. non est vnicus nec vnus talis de eis reperit. Si saltem vnus exciperet diceret p[ro]pter vnum. Congruus ordo: prius declinant: tunc inutiles fiunt: deum non est qui faciat bonum. Et sequitur c[on]minatio malorum p[ro] finem Sed.

Nonne scient omnes qui operantur iniquitatem: qui deuorant plebem meam ut cibum panis.

Nonne scient in futuro dei iusticia omnes qui nunc operantur p[er]nitaciter (iniquitate). q. d. immo scient tunc p[er] pene expientia qui modo scire nolunt p[er] cordis intelligentia et (qui deuorant plebem meam) volentes eam p[er]sumere (ut cibum panis). i. semp[er] assidue: de ceteris enim m[er]ita ducamus modo hoc: modo illa: semp[er] autem pacem vel ita delectant in spoliacione et occisione innocentium ac si comederent lapidum et bonum cibum. Et merito hoc eis Quia.

Deum non inuocauerunt illic trepidauerunt timore ubi non fuit timor.

Deum non inuocauerunt p[ro] p[er]nitiam hoc quod inuocat quod habere vult: hoc dicendo p[ro]solat si deos gementes ne imitent p[er]sperantes quod tales deum non inuocauerunt ut in eis habitaret. Unde cito perituri sunt: ideo illic trepidauerunt timore ubi non fuit timor habendus. quod de terrenis timuerunt de quibus non esset timendum sed non de eternis ubi esset timendum formidantes tamen mala p[er]nitis vite temporalia non offensam diuinam et mala eterna Sed quare hoc.

Quoniam deus dissipauit ossa eorum qui hominibus placent: confusi sunt quoniam deus spreuit eos.

Quoniam deus dissipauit. i. dissipari p[er]mixsit (ossa). i. vires et potentias anime seu interiora bona (eorum qui hominibus placent). i. placere in malo querunt et intendunt. q. d. quod hominibus placere appetentes noluerunt esse serui christi p[ro]pterea deus vires anime et interiores sensus scilicet rationem intellectum memoriam et alia huiusmodi in eis destruxit quod ideo ossa dicuntur quod sicut ossibus caro ita virtutibus anima sustentatur: bonum est placere homini p[ro]pter deum in quo magis quod intelligit deo placere quam homini (confusi sunt)

id est confundentur eterna confusione quod a regno dei sepebunt (quoniam deus spreuit eos). i. spernet eiciens eos a consortio sanctorum et iuste quod ipse prius spreuerunt deum: et ponit p[re]teritum p[ro] futuro ratione certitudinis. Sed israel saluabitur vnde sequitur.

Quis dabit ex syon salutare israel: cum conuerterit deus captiuitatem plebis sue: exultabit iacob et letabitur israel.

Quis dabit ex syon id est ex celis ubi est clara dei visio et speculatio (salutare israel). i. salutem vel gratiam salutare populo videnti deum nonne ipse dominus solus de quo dixerunt stulti non est deus: quod cum conuerterit deus captiuitatem plebis sue transferendo eos de p[er]nitia babilonia ad supernam hierusalem (exultabit iacob) qui hic luctatur est et letabitur israel qui hic deum in enigmate p[re]templatur est. Qui nunc est verus iacob. i. vir iustus luctatur contra vicia et supplantatur ea erit tunc verus israel videns deum cognoscens p[er]fecte. Iste psalmus etiam superius expositus est p[re]ter verum penultimum qui ibi non est.

Oratio.

Respiciens de celo sancto tuo deus p[er]issimè pone terminum insipientie nostre ut a terroribus vanis eruti tibi soli de puritate cordis integra placeamus. Per do.

Oratio christi vel ecclesie seu iusti positi in tribulatione p[ro] liberatione a malis aduersantium infestatione et persecutione.

ps. liij.

Eus in nomine tuo

saluum me fac: et virtute tua iudica me
Auctor psalmi propheta dauid. Titulus

talis est in fine in carminibus etc. q. d. hic est intellectus dauid. i. christi vel corporis eius admonetis etiam in aduersis p[er]seuerandum esse in carminibus vel hymnis. i. in dei laudibus usque in finem p[er]summantem intellectus dico coceptus vel habitus cum venissent ziphei. i. flores seculi. ziphei enim interpretantur florescentes ad saul. i. ad regnum temporale et mortis que p[ro] saul significat et dixissent p[ro]dendo nonne dauid absconditus est apud nos. i. christus latet in carne: vel ecclesia in spe occulta: florescentes enim gloria temporalis p[er]secuti sunt christum in homine latente vel ecclesiam cuius bonum inuis est et merces occulta. Beati enim mortui mundo quorum vita abscondita cum christo in deo latet inter florescentes huius seculi inter quos sunt viles et abiecti. Quamuis ergo p[er]uersi et obstinati de quibus super dictum est in malicia p[er]seuerent et nos p[ro]sequantur nos tamen patienter in bonis et dei laudibus p[er]seuerare debemus ad quod hortamur in psalmo et tribus sequentibus. Tamen et patet ratio ordinis

in eis dē. Bateria psecutō maloz bonos iniquos opprimentū. Intēio monere nos in aduersis ad patientiā orationē et dei laudē et illata in cōmoda leto aīo pcuram? eaqz nobis ad futuram salutē pdesse postulem? Sententia in generali ppha in isto psalmo agit de clamore innocenter patientis ad deū et liberatōe ipi? ab opssione maloz et pnt esse verba christi in tribulatione orāns et se orandi et pseuerandi nobis exemplar pponentis: vel ecclie seu illi? orāns et inter malos latentis cui? bonū intus est et merces occulta. Ubi in hoc psalmo et seqnū duplex fesus in pphā fuerit refert pimus ad christū et secundus ad ecclīā et iustū ubi autē simplex ibi loq̄r in eadē voce christus et ecclīa seu iustus: simile huius in pluribz alijs repit locis. Sentētia in spālī oratōe christus vel ecclīa seu iustus inter malos dicens O (Deus) pfr (in noīe tuo) gloriificādo saluū me fac) resuscitando (et in virtute tua iudica me). i. fm tuē virtutis excellētiā crescat iudiciū meū ut oēs discernant et cognoscāt qz tu me misisti. Vel (deus in noīe tuo). i. ad et p inuocationē scī noīs tui qd est iesus siue saluator (saluū me fac) hic a pctis et a malo iniuste psecutōis. i. imple in me rem noīs tui qd est saluatio (et in virtute tua). i. in potentia tua (iudica me). i. discerne me a malis in pnti menter merito et in futuro loco tpmio. Hec vtr? maxime apparet cū parcis miseris. Ubi oratio de? qui omnipotentia tuā pendo maxime et miserando manifestas.

Deus exaudi orationē meā: auribz percipe verba oris mei.

Deus exaudi orationē meā) eam ad effectū pducendo hanc vicē quā pmissi de salute iudicio hec est orō mentalis corde pcepta (auribz) pietatis (percipe pba oris mei). i. ipam orōnem habitā corde et platā ore qz ex pba cor indicat deus nō habet alias aures nisi mīam et grām suam et cū dicit auribz percipe nō intelligit aliud nisi attēde et memoriter ac misericorditer audi. Si enī aure pcipiat et misericorditer audiat securi sum? qz orōnē nostrā exaudiet. Jō autē oro.

Quoniam alieni insurrexerūt aduersus me: et fortes quesierunt animaz meam: non proposuerunt deum ante conspectum suum.

Qm alieni si nō genere et natura moribz tñ et vita scz iudei (insurrexerūt aduersum me) vt aduersarent mibz nō tñ minor ppl's sed et fortes fm supbiā et potentiā seculi (quesierūt animam meam). i. vitā meā ad pdendū eam et non pposuerūt deū ante pspecū suū) vt intelligeret

me esse deū in hoīe latente si enī cognouissent nunquā dñm glorie crucifixissent fuit ergo cā tanti pcti cecitas cordis et infidelitas cecitatis vero causa fuit supbia. Unde valde est cauenda. Vel (quoniam alieni) a veritate et virtute scz mali (insurrexerūt aduersum me) psequendo (et fortes) scz demones: et aduersarij mei potentes (quesierūt animā meā) ad perdendū et non pposuerunt deū ante conspectū suū) quia putant deum nescire quid agit et dei timore postposito me pdere querūt vt hominī illi q nō ponit deū ante conspectū suū qz tenebrat et sic incidit in omnē errōre et iniquitatē nam dominus est illuminatio nostra. Sed ppter hoc non timemur vel despero.

Ecce enim deus adiuvat me: et dñs susceptor est anime mee.

Ecce enī in euidenti est et manifeste: o hoīes qz (deus) pater adiuvat me (in passione ne deficiam) (et dominus) susceptor ē anime mee qz post passionē in qua me adiuvit animā meā in gloria suscepit. Conuerit ad nos vocem suā vt patientie ipius discam? exemplū. Et hīs enī verbis instrumur qz cum ab inimicis mala nobis irrogant nō debem? irasci aut maledicere aut vindictā exquirere sed orare et dei adiutorij expectare Vel ecce enim deus adiuvat me laborantem ferre que ingerunt (et dñs susceptor est anime mee) sustinens illam nunc ne labatur in facinus et postea ad gaudia perducens licet etiam corpus deserat et miseris exponat. Dein de loquens ad deum nō tam orando et optando qz pphensando et predicando subiungit.

Auerte mala inimicis meis: et in veritate tua disperde illos.

Auerte id est auertes a me (mala) inferenda vel illaturus ea (inimicis meis) id est a me vertes in illos mala qui mali irrogāt bonis: auertit a bonis deus et retorquet in malos (et in veritate tua) id est iusto iudicio tuo (disperde) id est disperdes (illos) quia iudei in diuersis partibus dispersi sunt per regiones ppter malum qd fecerūt in iesum: vel pro conuertendis precatur (auerte mala) ab (inimicis meis: et in veritate tua) a priori intentione (disperde illos) vt ad veritatem tuam veniant. Disperdet enī dominus in veritate sua malos quando in extremo iudicio diuersis penis et tormentis tradet cruciandos vt in eternum pereant veris penis qui ad tempus florent falsis bonis. Et pro hīs beneficijs premisis ne ingratus inueniar.

Voluntarie sacrificabo tibi: et confitebor
tuo nomini tuo dñe quoniam bonū est.

Voluntarie sacrificabo tibi) qz voluntarie
et ex caritate se ipm obtulit patri filius in sacri
ficiū p nobis vel (volūtarie) nō coacte vt timo
re mortis vel pene sed gratis p dilectōe nō p
pter aliud sacrificabo tibi sacrificiū laudis et
bonor operū: omne enī opus bonū deo obla
tum dici potest sacrificiū. Et bene pmissit volū
tarie voluntatē enī et affectū pensat deus in oī
sacrificio et quanta est deuotio et voluntas offe
rentis tm̄ est apud deū sacrificiū eius nō enim
coacta dona coacta seruicia diligit deus (et pfi
tebor nomini tuo dñe). i. laudabo nomen tuū
et cuncta que ago ad laudē et gloriā nois tui fa
ciam (quoniam bonū est). i. nō ppter aliud sed qz
nil melius illo noie inuenio. Causa pfectionis
et laudis debet esse ipa bonitas nois. i. rei nois
et sola bonitas dei et hoc est voluntarie et gratis
confiteri qz ppter se nō ppter aliud qd ab eo ve
lim. Qui ppter aliud laudat ex necessitate lau
dat qz si illud haberet nō laudaret mihi autē et
que dedit ppter dantē placent. Et vero bonū est
nomen tuū q ex hoc intelli.

Quoniam ex omni tribulatione eripuisti
me: et sup inimicos meos desperit oculus
meus.

Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me
vt nulla tribulatio mihi pualeret et sup inimi
cos meos) supatos (desperit oculus meus) me
resurgente. **Uel** qm̄ ex omni tribulatōe eripuisti
me). q. d. in hoc pbavi nomē tuū esse bonū
qm̄ liberaſti me a tribulatōe que data ē ad am
monitiōē. Si enī ante tribulatōē possem co
gnoscere et aliter scirem bonū esse nomē: tribu
latio forte mihi necessaria nō fuisset. S; adhi
bita est tribulatio ad amonitiōē: amonitiō fa
cta ad tuā laudatōē. Non enī intelligerē vbi es
sem nisi de infirmitate mea admonitus essem.
Unde li qm̄ nō est causatiū qz ēēt pdictis cō
trariū si ideo diceret laudādus qz liberat a tri
bulatōe. Ergo qz liberat pbatio est et argumē
tum bonitatis dei occasio laudis nō causa (et su
per inimicos meos) florentes (desperit). i. deor
sum et inferius asperit (oculus meus) sursum ten
dens et altitudine cordis ad te pueniens. Veni
te rapta ad deum videt qz omnis flos est vt fe
num et confidens dei bonitate nihil reputat in
imicor insidias iuxta illud beati vincentij. Ec
ce nunc in sublimi agor et omnia mundana de
spicio.

Oratio.

Saluifica dñe ecclesiam tuā in tui nominis
ptectione pſidentē vt despectis inimicis volū
taria te pſessione magnificet. Per do.

Oratio christi vel ecclesie seu iusti in
nocenter patientis et ad deum p sua li
beratione humiliter recurrentis.

liij.

Exaudi deus ora

tionem meā: ne despereris deprecatōis
meā intende mihi et exaudi me.

Auctor ps. ppha dauid. **T**imulus hic est in finē
in carminibz intellectus dauid hoc est. **I**ntelle
ctus huius psalmi attribuendū est dauid. i. xpo
vel ecclesie monenti et instruenti nos suo exem
plo pſeuerare vsqz in finem et pſummatiōē in
carminibz. i. in dei laudibz. semp enī laudan
dus est deus siue erudiat aduersis siue pſoletur
letis. **U**n̄ hic ps bene post pcedentē sequit qz
ad idem hortat. **M**ateria xpi et bonor a notis
et ingratīs: iniqua pſecutio. **I**ntētiō monere iu
stos vt pſentia mala patienter tolerant et in deū
sperent. **D**eficit enī homo in pñibz angustijs
nisi in xpm figat oculos mentis. **S**ententia in
generalī ppha in isto psalmo loquit de xpo et ec
clesia vel de quolibet iusto in tribulatōe posito
quibus ingrati aduersant et fabricant machi
natōes in dolo ppter qd ab istis liberari optat
et orat ne in tribulatōe deficiat. **S**ententia in
speciali xps ergo vel ecclesia seu iustus laborās
inter fluctus seculi orat dicens (Exaudi) o de
pater (orationē meā) clarificando me et resusci
tando et (ne despereris deprecationē meā) p
pter humilitatē seruilis forme (intende mihi et
exaudi me) **D**ando fortitudinē infirmitati car
nis **Uel** (exaudi deus orationē meā) p bonis
assequendis et ne despereris deprecationē me
am) p malis euitandis et quia plerunqz ora
tionem et deprecationē deus et exaudit et despi
cit quando qd male petunt iratus tribuit cōse
quenter subiungit intende mihi et exaudi me)
tunc enī mihi dñs intendit et nō solū orationē
meā s; et me exaudit qm̄ id qd ego postulo ad vti
litatem anime mee tribuit. Et necesse est vt me
exaudias Quia.

Contristatus sum in exercitatione mea
et conturbatus sum a voce inimici et a
tribulatione peccatoris.

Contristatus sum in exercitatione mea) scz
passionis mee. **U**n̄ ait: tristis est anima mea vs
qz ad mortē et conturbatus sum a voce inimici et
a tribulatōe peccatoris) qz indei maledicēdo et tri
bulādo me tribulauerūt **Uel** (tristat) suz). i. fil
ia cū corpe tristatus (in exercitatioe mea). i. in
penis et tribulatōibz in quibz mali me exercēt
ois nempe malus viuit vel vt corrigat vel vt p

78
eum bonus exerceat et conturbatus sum a voce inimici vitupia loquentis (et a tribulatione peccatoris) flagella inferentis. Adhuc enim ecclesie inimici non cessant membris Christi aut mala facere si possunt: aut si non possunt vel detrudere et derogare. Deum reddit singula singula. d.

Quoniam declinauerunt in me iniquitates: et in ira molesti erant mihi.

Quoniam ipsi insultantes mihi (declinauerunt in me) quasi de vase in vas iniquitates (quorum erant: quia mala sua mihi imponebant accusando et criminando: quod de eis iuste dici poterat in me retrosum ecce quomodo perturbatur est a voce inimici: et sequitur quomodo a tribulatione peccatoris (et in ira) id est propter iram suam non ob iustam causam in furore suo non in merito meo (molesti erant mihi) molestias mihi de facto sine ratione inferendo. Molesti quippe mihi sed ruinosi sibi. Et per hoc.

Cor meum conturbatum est in me: et formido mortis cecidit super me.

Cor meum conturbatum est in me) fin hominem (et formido mortis cecidit super me) similiter fin boiem cepit enim tedere et tristis esset angelus domini confortabat eum. Vel (cor meum conturbatum est in me) ratione malorum predictorum (et formido) id est metus (mortis) scilicet corporalis vel spiritualis puta odium fratrum quod est mors anime sicut vita est dilectio (cecidit) ut pondus super me) quia timebam fratrum odium in currere eos corripiendo. Ecce quam abominabile est fratrum odium quod hic dicitur mors. Et inde.

Timor et tremor venerunt super me: et contexerunt me tenebre.

Timor) animi intus (et tremor) corporis foris pueniens et timore cordis (venerunt super me) et me opprimunt. Prietas enim mortis est ut eam prius timeamus inde contremiscamus (et contexerunt) id est circumdederunt et cooperuerunt (me) tenebre) id est indei tenebrosi et ceci. Vel contexerunt me tenebre) id est mali homines qui persecuntur ecclesiam et contegunt ipsam odio: quia qui odit fratrem suum in tenebris est. Sed in hac exercitatione et infirmitate positus: quid ait: quid fecit ostendit cum subiungit.

Et dixi quis dabit mihi penas sicut columbe: et volabo et requiescam.

Et dixi) id est ita patrem meum oravi resuscitame pater apud te ipsum nam (quis) alius preter te (dabit mihi) existenti (sicut columbe) id est innocenti et sine felle amaritudinis (pennas) id est agilitate et possibilitate (et volabo) id est transibo de hoc mundo ad patrem de iudaico populo ad gen-

tilem (et) ibi (requiescam) et caput reclinem. Vel (et dixi) id est in corde meditando: et in oratione optando (quis dabit mihi pennas) virtutum et motuum desideriorum bonorum (sicut columbe) que simplex est et felle caret (et) eis habitis ac mente relictis terrenis (volabo) per celestium contemplationem a tribulationibus et strepitu mundi in solitudine (et ibi requiescam) in contemplatione in sinu et amore dei mei videns iste vndique mala esse et se malis non perficere: malos vero sibi officere vult ad tempus separari a tot scandalis ne peccata infirmum augeat manens cum eis: signanter autem dicit columbe columba enim a molestiis querit auolare sed dilectionem non amittit semper gemit sic et bonus vult se separare corpore ab hijs quibus non potest, perdesse sed non amore amans eorum correctionem et dolens peruariationis ruinam. Et non frustrabitur oratio mea. Nam.

Ecce elongavi fugiens: et mansi in solitudine.

Ecce elongavi) me fugiens a iudeis vel a mundo (et mansi in solitudine) id est in gentilitate siue in celo. Illud etiam ad litteram Christus tangit quod vitabatur persequentes ut occasione ire demeret et manebat in desertis orans in quo docebat nos in deserto conscientie quiescere cum a malis preminur. Vel (ecce) habitis pennis (elongavi) me distantia corporali vel saltem dissimilitudine (fugiens) a malis vel a terrenorum desideriorum ac carnalium cogitationum tumultibus et turbis (et) sic elongatus (mansi in solitudine) corporis vel saltem mentis. in quiete mentis delectabitur requiescens. Est solitudo loci et corporis que quandoque est utilis sed parum. perdesse sine solitudine mentis. Est etiam solitudo mentis ab amore mundi et inquietatione vicioz que semper etiam sine precedente est utilis. Est et solitudo eternitatis in quam dominus post resurrectionem auolauit quando in celum ascendit. Et ut hoc mihi pringeret.

Expectabam eum qui saluum me fecit: a pusillanimitate spiritus et tempestate

Expectabam) patienter eum) scilicet dominum id est non confitebamur in viribus meis: sed spem meam ponebam in domino (qui saluum me fecit) et saluabit (a pusillanimitate) et timiditate (spiritus) id est inordinato timore qui pusillanimitas vocatur ne cederem malis et succumberem in pressuris (et tempestate) id est ab omni animi commotione ne irascerer impetiose. Pusillanimitas est remissio animi: qua timent aliqui offendere proximum et offendunt deum. Tempestas vero est rigor et impetus iusticie circa proximum et ab viroque gaudebat iste se saluatum. De reprobis

astit et orando et prophetizando subiungit. q. d.
me saluasti illos aut qui se male extulerunt.

Precipita dñe diuide linguas eorum:
qm̃ vidi iniquitatem et p̃tradictionem
in ciuitate.

Precipita o domine a turre superbie et deij-
ce a statu dignitatis et honoris: et (diuide lin-
guas eorū) qui male cōspirauerunt vt peniten-
tes recedant a superba vnitāte sua nec veniant
in vnitatem et concordia contra me et malicia
eorum nō habeat effectum in me. (qm̃ vidi ini-
quitatem) in actu (et contradictionē) in verbis
(in ciuitate) id est in societate et cōuentu prauo-
rum vel in vnitāte malorū: nomini christiano
et veritati cōtradicienti. Et iniquitate qua di-
citur hoc meum illud tuum p̃cesserunt cōtra-
dictio et lingūm: ex charitate vero om̃ia cōmu-
nia cor vñū et anima vna. Et hec iniquitas nō
est ad horam sed

**Die ac nocte circundabit eam super mu-
ros eius iniquitas: et labor in medio eius
et iniusticia.**

Die ac nocte id est assidue (circundabit eam)
scz congregationes malorū (iniquitas) existens
(super muros) id est maiores (eius) scz principes
et prelatos qui deberent alios munire contra
inimicos veritatis. Unde alibi. A senioribus
egressa est iniquitas. Quicunq; enī alium for-
uet et defendit in peccō murus est ciuitatis ini-
que. (et labor) in oppressionibus est (in medio
eius). i. in cōmuni plebe (et iniusticia) in iudi-
cijs faciendis. Ideo etiā labor ibi quia iniqui-
tas ibi: quia iniusticia ibi. Ubicunq; videris
iniquitatē ibi intellige laborem. Qui iniquus
est nunq; pacem habebit. torquet enī p̃scientia
sua et ip̃e est hostis suus.

**Et non defecit de plateis eius vsura et
dolos.**

Et non defecit sed semp durauit (de platea
eius) quia nō absconduntur saltem quia mala
sunt sed publice fiunt. (vsura) qz plus exigunt
in iniuria et in qualibet re alia q̃ acceperint vl'
dederint. Est et alia peior vsura quando nō di-
mittis quod tibi debetur vt tibi dimittatur (et
dolos) quia alios decipiūt. In maioribus er-
go et in minorib; est iniquitas et in aperto hoc
faciunt et nō abscondūt. Deinde postq; de ap-
tis egit inimicis consequenter agit de occultis qz
in ipsa cecitate sunt non tm̃ aperti inimici sed
etiam occulti qui magis nocent

**Quoniā si inimicus meus maledixisset
mibi: sustinuissem vtiq;.**

Qm̃ si inimicus meus. i. gentilis populus

(maledixisset mibi) sicut iudaicus maledixit.
Vel (Qm̃ si inimicus meus) aliquis ap̃tus et
manifestus (maledixisset mibi) iurgis obpro-
bria et blasphemias inferendo (sustinuissem
vtiq;) id est patientius tolerassem. Tolerabili-
us enī et maius iudicasset quia nō inopina-
tum malum esset. et iacula p̃uentia minus lede-
re solent. et qz grauiora sunt mala que ab ami-
cis q̃ que ab inimicis manifestis inferunt.

**Et si is qui oderat me super me magna lo-
cutus fuisset: abscondissem me forsitan ab eo.**

Et si is qui oderat me qm̃ idola adorabat
vel aliter manifeste et aperte et (super me). i. ad-
uersum me (magna locutus fuisset). i. superbe
mibi insultasset scz super me magnificaret et mi-
naretur quicquid posset abscondissem). i. sub-
traxissem (me forsitan ab eo) dans locū verbis
insanis vt nō erumperem in verba contentio-
nis. Magna patientia: ita locum dare verbis
vt se absconderet ne aduersariū videret. Nec
aut de Iuda traditore specialius intelligi pos-
sunt: quia ab iudeis abscondit se Iesus a Iuda
autem minime se abscondit. Et dicit ambigue
forsitan scdm̃ vsū humane locutionis. sic enī
solemus loqui: forsitan illuc ibo. forsitan hoc
faciam.

**Tu vero homo vnanimis: dux meus et
notus meus.**

Tu vero o iuda (homo) p carnalitātē (vna-
nimis) p simulationē (dux meus) p p̃dicationē
quia feci te ducem cū alijs super pplm̃ meum et
p̃mittebam ad locū quo iturus eram (et notus
meus) p fidē. vel qz domesticus et de eadē gen-
te mecū. **Vel** (Tu vero homo vnanimis) olim
et vnus mecū voluntatis (dux meus) qui aliqui
bene monuisti et bonū cōsiliū dedisti et no-
tus meus qui in eadē ecclesia mecū fuisti.

**Qui fili mecū dulces capiebas cibos: in
domo dei ambulauimus cū consensu.**

Qui simul cū alijs (mecū) cōuersans (dul-
ces capiebas cibos) tam corporales q̃ sp̃uales.
(in domo dei). i. in ecclesia (ambulauimus cū
cōsensu) corporalis conuersationis qz in eius col-
legio erat. Tu inq; talis qz persecutus es me est
mibi intolerabile et ad sustinendum difficile.
Per Iudam et eius populū significantur fal-
si fratres intra sanctam ecclesiam de quib; etiā
p̃dicta intelligi possunt. qui cū simulate viuunt
tāto grauius quāto interi sunt electos p̃munt.
Nulla enim pestis efficacior ad nocendum q̃
familiaris inimicus. quos tamē exemplo suo
dominus sustinere docet: sed ipsi penam eter-
nam non euadent. vnde mutans personam de

talibus subiungit.

Veniat mors super illos: et descendant in infernum viuentes.

Veniat mors sup illos qui tales sunt id est digni sunt q moriantur morte eterna. (et descendant in infernū viuentes). i. scienter peccantes et scientes quia pereunt. **N**alum enī esse intel- ligunt quod faciunt nec tamen ab ipso desistūt. **T**alibus multo grauior damnatio q̄ ceteris incumbit quia seruus qui scit voluntatē domi- ni sui et nō facit plagis vapulabit multis. **T**ameant ergo falsi fratres simulatores detractores religionē habitū ostentantes religiose tamē non viuentes. ad illos enī p̄tinet hec sententia qua dicitur **V**eniat mors sup illos: et descen- dant in infernū viuentes. **E**t merito hoc eis **Q**uoniam nequicie in habitaculis eorū in medio eorum.

Quoniam nequicie multe sunt (in habita- culis eorum). i. in corporibz eorū in quibz tem- poraliter peregrinantur et militant et in medio eorum id est in corde. nihil enī tam eorū q̄ cor vnde nequicia procedit. q. d. nequicias quam faciunt et toto corde faciunt et tam ope q̄ co- gitatione nequicia pleni sunt. **V**el prius sunt (nequicie in habitaculis). i. in hospicijs et con- uenientibus seu in angulis et in occulto: et postea (in medio eorum) id est cōmuniter seu in cōmu- ni et in aperto. **I**ta illi qui tales sunt pereunt **E**go autem ad deum clamaui: et domi- nus saluabit me.

Ego autē ad deum patrem (clamaui) dicit christus (et dñs) pater (saluabit me). i. saluabit a morte resuscitando. **V**el (Ego autē) dicit in- stus (ad deū) tanq̄ ad saluatōrē meum (clama- ui) in conturbatōne exercitatōis mee (et do- minus saluabit me) suo diuino auxilio qd cō- sequens erat. **S**i te affligerit inimicus clama ad deū et saluabit te. **N**unc in alio psalmo ait. **I**nnoca me in die tribulatōis et eruam te. **E**t quia saluabit iam ego vt nō ingratus **V**espere et mane et meridie narrauo et an- nunciabo: et exaudiet vocē meam.

Vespe. i. de p̄teritis (narrabo) et (mane). i. de futuris (annūciabo). et meridie q̄ lux excelsior est in sempiternis (et exaudiet vocē meā). **V**el (vespe narrauo) patientiā christi morientis in vespe (et mane annūciabo) resurrectōis ei⁹ factā in mane. (et meridie exaudiet vocem meā) id ē sedens ad dexteram patris ubi ascendit in me- ridie et interpellat pro nobis. **M**oraliter (ma- ne) hoc est prima et tertia scz in pueritia (et me- ridie) hoc est sexta scz in iuuetute (vespere) hoc

est nona et vndecima scz in senectute et senio. (narrabo). i. cōfitebor peccata (et) deinde (an- nunciabo) id est p̄dicabo (et exaudiet vocē me- am) qua clamabo ad eum quia quacūq̄ hora peccator ingemuerit. **E**t vere exaudiet vocem meam quia.

Redimet in pace animam meam ab his qui appropinquant mihi: qm̄ inter mul- tos erant mecum.

Redimet). i. liberabit (aiam meam) collocā- dam in pace eterna (ab his qui appropinquāt mihi) ad inferendā mortem (qm̄ inter multos) credentes (erant mecum) insidiantes vite mee. **V**el (Redimet in pace) qz amaui pacem (ani- mam meam) de vicijs ad virtutes sue de hoc mundo ad patriam transferendo. **I**pse est enī pax vera (ab his qui appropinquant mihi) cor- pore nō mente: noīe non vita: numero nō meri- to scz a christianis fictis qui magis decipiunt q̄ aperti idolatre qui mecum habitant in domo et sub imagine religionis laqueū mihi parant deceptionis (qm̄ inter multos erant mecum) multa ē palea: et pauca grana: multi sunt voca- ti pauci vero electi. isti autē non erant de granis et paucis electis s; de palcis et multi vocatis. **E**xaudiet deus et humiliabit illos: qui est ante secula.

Exaudiet deus) me et humiles exaltando in eternitate et nō solū exaudiet me p me oran- tem sed etiā pro humiliandis inimicis. vnde se- quitur (et humiliabit) de supbia deiciendo in damnatōne (illos) superbos se exaltantes qui erecti sunt in dissensione. ille (qui est añ secula) id est eternus et potens omnia quod ipsi nō cre- dunt. **Q**uia et si ex tempe christus deus, noster ex **M**aria virgine tñ in principio erat verbuz: et verbū erat apud deū et deus erat verbū. **E**t merito humiliabit.

Non enim est illis cōmutatio et non ti- muerunt deum: extendit manum suam in retribuendo.

Non enī est illis cōmutatio) de malo in bo- num nec mutantur in melius sed descendunt in peius (et non timuerunt deū) et ideo non de- clinauerunt de malo in bonum. **H**oc enim re- medio conuertitur homo scilicet quia timet de- um. **S**icut timor dñi initium sapientie est ita nō timere deū mortis initium est. et p his sequitur pena. ideo enī (extendit manū suā) a fili ferire volentis. et s; (in retribuendo) vindictā scdm eorū meritum: hoc est vt retribuatur eis penā de- bitam p peccato quod erit in iudicio. **E**t nō sa- tis fuit eis nō timere nec cōmutari: s; etiam.

Contaminauerunt testamentū eius: di-
uisi sunt ab ira vultus eius: et appropin-
quabit cor illius.

Contaminauerunt testamentū eius) quantum
ad se dum cōtraria agunt et scripturas peruer-
tunt. id est legem eius despererūt et pphanaue-
runt male viuendo et scripturas eius puerse in
terpretando: ideo (diuisi sunt) p mundum et he-
reles seu errores (ab ira vultus) et seueritatis
(eius). i. ab ipso irato qui diuinitate eos: et diui-
dentur in futuro vt palee a granis (et) per hoc
(appropinquabit cor illius) suis ad intelligē-
dum. i. volūtas dei secreta que in scripturis cō-
tinetur: declarata est per expositiōnes sanctorū
qui prius tanq̃ in pace dormiebant sed p he-
reticos sunt excitati eos pungentes. Et ita
Molliti sunt sermones eius sup oleum:
et ipsi sunt iacula.

Molliti sunt) i. intelligibiles facti (sermo-
nes eius) scilicet dei prius obsecrati et ideo duri
ad intelligendū (sup oleum) quia sicut oleum
fouet carnem sic suauitas sermonum dei fouet
animam. Quedam enī in scripturis dura vi-
debantur cum obscura essent exposita emolli-
ta sunt (et) tamē (ipsi sunt iacula) quia tanq̃ sa-
gitte corda hoīm transfigunt et feriunt et ad dei
timorem et amorē inducūt dum in pectora au-
dientium dirigunt ab instantibz oportune im-
portune: sed si tibi puero qui lacte nutritis ad-
huc duri sunt.

Iacta super dñm curam tuam et ipse te
enutriet: et non dabit in eternum fluctu-
ationem iusto.

Iacta sup dñm) non in aliū (curam tuā)
id est omnia ab ipso expecta et a te vel ab alio
nihil. Ipsum cogita in ipsum tanq̃ in portum
omnem spem pone et soli gratie dei innitere (et
ipse te enutriet) in fide et moribz in doctrina et
virtutibus: quia (nō dabit in eternum) licet ad
horam (fluctuationē) et p̃cussionem (iusto) qua
hoīes seculares in auariciam et alia vicia p̃se-
runtur: quia et si ad tempus fluctuat et tenta-
tur et affligitur iam tamen anchorā suā in celo
habet fixam: et post tentationem fluctuū por-
tum quietis in eternum dñs illi p̃parabit et in
eterna quiete eum refouebit. Et subiūgit quid
imp̃is erit.

Tu vero deus: deduces eos in puteum
interitus.

Tu vero deus) qui sanctos enutris (dedu-
ces eos) scz impios qui nec te timent nec in te
confidunt (in puteum interitus). i. in tenebras
submersiōis et puteum gebenne vt qui nolue-

runt bibere de fonte aque viue in puteum inte-
ritus et oīm tribulationū fluctibz submergan-
tur et inde potentur. Puteum dicit infernū p̃-
pter pfunditatem irremediabilem et obscuritatē
Iste locus iniquis preparatus est vt in eo tan-
q̃ in pfundo puteo cadant et intereāt. In quē
deducet eos deus nō q̃ ipse sit auctor culpe co-
rum. sed q̃ ipse sit iudex iniquitatis eorum. Et
vere deduces quia.

Uiri sanguinum et dolosi non dimidia-
bunt dies suos: ego autem sperabo in te
domine.

Uiri sanguinū) id est p̃secutores et sangui-
nis effusores (et dolosi) qui per simulationē et
fraudem incautas decipiunt animas (non di-
midia bunt dies suos) scilicet voluntarios nō a
deo constitutos id est nō uiuent q̃ diu putant
nec mediū spaciū vite habebūt quod in ma-
lis se completuros p̃sumebant: sed infra tem-
pus peribunt quod sperant. Vel (Non dimi-
dia bunt dies suos) vt si quos egerunt in malo
reliquos curēt agere in bono reuerentes ad pe-
nitentiam et redimētes t̃pus sed cōtinuabunt
omnes in malitia vsq̃ in finem. Et hoc nō de
omnibz intelligendū est quia multi post effusi-
onem sanguinis et dolositatē conuersi sunt ad
penitentiam et salutē: sed de illis tñ qui nō ti-
muerunt deum. illi ita (ego autē sperabo in te
domine) id est non in mundo nō in hoīe vt illi
sed in te spem meam constituā et ideo ad eternū
diem perueniam.

Oratio

Jesu dñe qui ante secula manens condito-
nemq̃ humanā suscipiens ab vnanimis disci-
pulo p̃ditis mortē subiisti pro perditis exaudi
orōnem supplicum et presta vt te vespere et ma-
ne et meridie laudantes mereamur ab hui⁹ se-
culi tempestatibz defensari. Per d.

Oratio ecclesie vel cuiuslibet fidelis
in tribulatione pro sua liberatione sup-
plicantis et pro sua exauditione gratias
agentis.

ps. lv.

Transferre mei de-

us qm̃ cōculcauit me homo: tota die
impugnans tribulauit me.

Auctor psalmi propheta David. Titulus
talī est. In finem p̃ populo. rē. id est psalmus
iste tendens in finē id est in christū: attribuitur
ipsi david. i. ecclesie. Psalmus dico habitus p̃
p̃plo scz vt ipsa liberetur a populo qui a sanctis
longe factus est in tituli inscriptiōe quia cum
sancti confiteantur Christum regem iudeo-
rum sicut titulus dicit: populus ille cōtradicit

sue dictis ut iudei et pagani sue factis ut ma-
 li christiani cum tenuerunt eum allophili id est
 alienigene scilicet populi longe a sanctis facti.
 in Beth quod interpretatur torcular. id est in
 pressura huius vite. Adhuc tenentur mem-
 bra Christi in pressuris que viles sunt ut vi-
 num iusticie exeat ponendum in apotheca do-
 mini. hic ergo psalmus bene ordinatur post p-
 cedentem qz et hic et ille monent ad idem. Ma-
 teria: Oratio ecclesie vel cuiuslibz fidelis p sua
 liberatione. Intentio: nos inter aduersa cofir-
 mare et admonere ut cu patientia sustineamus
 mala huius vite: attendentes etiā illos qui no-
 bis mala inferunt ad nos couerti. Sma in ge-
 nerali: propheta in isto psalmo in psona eccle-
 sie vel cuiuslibz fidelis positi in tribulatione orat
 deum deuote p sua liberatione et adeo exaudi-
 tus agit grās deo tanqz gratias. Sma in spe-
 ciali: Ecclesia ergo vel fidelis tanqz vna pressa
 in torculari clamat. d. (Misere mei deus) dan-
 do patientiā et auxiliū de maloz psecutione ne
 deficiam in tribulatione. et indigeo (qm cōcul-
 cauit me) pedibz supbie sicut viam in torcula-
 ri (homo) inimicus scz primus et etiā diabo-
 lus: de quo dicitur in euangelio: inimicus ho-
 mo hoc fecit. (tota die). i. toto tpe assidue (im-
 pugnavit) primus visibiliter: et diabolus in-
 visibiliter (tribulauit me) suis impugnatiōibz
 tanqz graniz tritatur in area. Nullus enim
 pie viuit in christo sine tribulatione. dicitur aut
 diabolus homo a deuicto hoīe sicut cypio af-
 frican? a subiugata affrica. Et repetit aptius.

**Conculcauerūt me inimici mei tota die
 qm multi bellantes aduersum me.**

Conculcauerūt me) quasi pedibz viam (ini-
 mici mei) mundus p tribulationes. diabolus p
 tentationes. caro p miseras et infirmitates (to-
 ta die). i. toto tpe vite mee et continue. et necesse
 est ut miserearis (qm multi bellantes) steterunt
 (aduersum me) scz demones et mali hoīes et ca-
 ro aduersus spm cōcupiscens qui cōtinue cō-
 tra nos pugnant ut saltē tedio vincāt. Et licet
 multi pugnent ptra me nō tñ timebo eos quia
 potentia eoz ad horam est et parum durat. vnde
 sequitur.

**Ab altitudine diei timebo: ego vero in
 te sperabo.**

Ab altitudine diei) et parui tps. i. a supbia
 tpali et a potentia eis ad horā data (timebo) q.
 d. non. sed potius spem meā in te constituā. vñ
 subditur (ego vero in te sperabo) quod est cau-
 sa nō timendi vel sine interrogatiōe licet pu-
 gnent cōtra me nō tñ timebo eos: sed ab altitu-

dine diei) et luminis tui excelsi. hoc est altitudi-
 nem diuinitatis solū (timebo) qz hic timor ar-
 rogantiam abijcit et qui nō timet psumptuose
 agit. nec timens desperabo immo (ego vero in
 te). i. tua misericordia et nō in mea iusticia (spe-
 rabo) nulli vero in te speranti timendū est serui-
 liter. spes enī seruilē timorē abijcit.

**In deo latidabo sermones meos: in deo
 speravi nō timebo qd faciat mihi caro.**

In deo laudabo sermones meos) xi qz bene
 loquor attribuens et in his que dico nō me sed
 ipm cōmendans qz ab ipso habeo. Sermo-
 nes et dei sunt quia dat: et mei quia accipio (in
 deo) et eius ptectione (speravi) et spem meā po-
 sui. ideo (nō timebo quid faciat mihi caro) id ē
 homo carnalis et fragilis. Qui enī habet for-
 tem tutorem nō habet timere debilem psecuto-
 rem. Spes fixa in deo omnē timorē expellit
 et transitoria tormenta cōtemnit. generat enim
 charitatē et patientiam quibus calcatur mun-
 dus et supat diabolus. Quid enī caro facit.

**Tota die verba mea execrabantur: ad-
 uersum me omnes cogitationes eorum
 in malum.**

Tota die) id est omni tempore et cōtinue (ver-
 ba mea) bona et ad bonum informantia (exe-
 crabantur) id est abominabantur tanqz mala.
 et (aduersum) id est contra (me) sunt (omnes co-
 gitationes eorum) exeuntes (in malum) meum
 scilicet culpe et pene. Cum enī respuuntur ver-
 ba persona dicentis non est immunis ab iniu-
 ria. Si panem ipsum abominantur quomo-
 do parcent vasculo in quo administratur. Re-
 probi enim aduersus iustos non cogitant nisi
 malum quomodo eos et sermonē eorum pos-
 sint destruere et annihilare. nec solum extranei
 psequunt sed etiā domestici ideo subiungit.

**Inhabitabunt et abscondent: ipsi calca-
 neum meum obseruabunt.**

Inhabitabunt) etiam quidaz meū in vna
 domo in vna ecclesia (et abscondent) dolos et
 laqueos malitie sue: fingentes se amicos. et si
 non statim possunt malum facere quod cogi-
 tant (ipsi calcaneum meum) id est finem actio-
 nis vel vite (obseruabunt) ut vel in fine cogita-
 ta valeant adimplere. Diabolus etiam obser-
 uat iniū nostrarum actionum et si sic non p-
 ficit obseruat progressum et tandem finem et cō-
 summationem quia scdm finem iudicamur.
 Semper ergo seruus dei debet esse vigilans
 ut nec in principio nec in fine reprehensibilis
 inueniatur. Docet tamen et pro talibus orare:
 dicens.

Sicut sustinuerunt aiam meā p nihilo
saluos facies illos in ira ppos pfringes.

Sicut illi (sustinuerūt) expectantes et cum
expectatione querentes (aiam meā). i. vitā meā
vt auferrent et pderent eam nullo meo merito
pcedente et sine causa: ita et tu (pro nihilo). i. p
nullis eoz meritis sed gratis p pietatē (saluos
facies illos) scz hoc modo (in ira) paterna et di
sciplina (ppos) supbos (cōfringes) et humilia
bis deprimendo eos a supbia. q. d. terrebis et
implebis eos tribulationibz et flagellis et sic tri
tos et humiliatos ad te duces. Vel Cōfringet
populos in ira. i. in p̄sideratione ire venturae dñi
eam p̄vident et cauent. Ego ad eoz instituz
tionem et correctōem o

Deus vitā meā annūciaui tibi: posuisti
lachrymas meas in cōspectu tuo.

Deus vitā meā) que mala fuit (annūciaui ti
bi) in p̄fessione nō te docens sed me damnans
id est annūciabo me fecisse multa mala et illa
mibi p p̄fessionē esse ydonata vt ipi audientes
nō desperēt de peccatis suis sed me sequantur
et exemplo meo p cōfessionem medicinā salu
tis cōsequant. et tu (posuisti meas lachrymas)
amaras quas ego fudi peccata mea annūcian
do (in p̄spectu tuo) et ante oculos tuos eas tan
q̄ tibi placitas aspiciendo. i. acceptabiles ha
buisti et me exaudisti.

Sicut et in p̄missione tua: tunc conuer
tentur inimici mei retrosum.

Sicut et in p̄missione tua) erat. i. sicut p̄mi
sisti exaudire orantē cum lachrymis et cōdo
nare peccata cōfiteñtibz sic egisti. Inueni te mi
sericordem in p̄mittendo: veracē in reddendo.
et (tunc) scz p tuam p̄fractionē et meam annū
ciationem (conuertentur inimici) et aduersarij
(mei) a suo errore et a sua vita mala ita vt sint
(retrosum). i. vt sequantur qui nūc pcedere
volunt et ideo corrigi nolunt: p̄cedit homo per
supbiam et volens facere voluntatē suam re
trosum cōuertitur p humilitatē et paratus ad
obedientiam. Et

In quacūq; die inuocauero te: ecce co
gnoui qm̄ deus meus es.

In quacūq; die) siue in p̄ueritia siue in me
dia etate siue in fine vite. vel siue in p̄speris siue
in aduersis (inuocauero te) nil aliud querens
nisi te (ecce cognoui) per experientia et manife
ste intellexi (qm̄ deus meus es). i. ostēdis te esse
deū meū me audiendo et mibi in aduersis assi
stendo. Non ait qm̄ deus es sz qm̄ deus meus
es. qz et si oīm deus est meus tamē pprie est cum
mibi subuenit: cum eum colo: cum amo et ab

eo alienus nō sum. Ecce magne diuitie fidelit
Dira autē dei clementia et velocis miscdia osten
ditur que quodlibet tpus n̄re cōuersionis ex
pectat et quicūq; rogat: se indulget Et ideo
In deo laudabo verbum: in dño laudabo
sermonē: in deo speravi nō timebo quid
faciat mihi homo.

In deo laudabo verbū). i. doctrinā ad eum
referaz (in dño laudabo sermonē). i. quicquid
loquar ei attribūā. Verbū pprie est p̄dicatio de
fide quomodo trinum et vnū deūz debeamus
credere. Sermo est de moribz qualiter debea
mus viuere q̄ caste: q̄ sobrie: q̄ iuste: q̄ pie. Et
hec om̄ia debemus ad deum referre quatenus
in eo q̄ bene credimus aut iuste viuimus aut
recte loquimur et nos in deo et deus in nobis
laudetur et honoret. Et si quid viget (in deo)
qui est potentissimus et liberalissimus (spera
raui) mundana p̄temnendo. et ideo (nō time
bo quid faciat mihi homo) terrena sapiens qz
exteriora tñ nō interiora potest auferre: et ideo
si auferit tpalia habeo tñ que deo offeram sp̄s
ritalia. quia

In me sunt deus vota tua: que reddam
laudationes tibi.

In me sunt) o (deus vota tua) a te data et ti
bi reddenda quia tu ea dedisti mihi et ego pro
beneficijs mihi impensis debeo ipsa tibi. i. in
tus in arca cordis habeo quod offerā nō extra
queram (que) vota (reddam laudatoines tibi)
id est ad laudem nois tui qz hec vota sunt lau
dationes et gr̄az actōnes deo reddende et hic
et in eterna beatitudine Hec sunt vera dona et
grata sacrificia que a nobis exigit dñs scz pia
vota: sancta desideria: et voluntas bona: fides
recta: spes certa: et charitas p̄fecta. Quisquis
talia dona p̄soluit laudes omnipotenti dño red
dit. Ideo autē laudabo hic

Qm̄ eripuisti aiam meā de morte: et pe
des meos de lapsu: vt placeam corā deo
in lumine viuentium.

Qm̄ eripuisti aiam meā) de morte) culpe et
gehenne qz p se mortua erat et per te viuūt (et pe
des). i. affectus (meos de lapsu). i. a p̄nitate ca
dendi in peccatū (vt placeam) hic (corā dño). i.
in cōspectu dñi (in lumine viuentū) scz in lu
mine fidei et gr̄e qua viuunt. Vel ideo lauda
bo in futuro. (Qm̄ eripuisti). i. eripies (animā
meā de morte) eterna (et pedes meos de lapsu)
id est a cadendi piculo qz ibi nullo modo mo
uebitur ad malū mea affectio. (vt placeam) p
fecte (coram dño) et in p̄ntia eius (in lumine vi
uentū) eternaliter scz in lumine speciei et glorie

quod est lumen sanctorum. Et hoc erit quando im-
mortales et sine peccato illic apparebimus ubi est
lumen verum et vita eterna. *O ratio*

Bellorum inuisibilium optime pugnator eter-
ne deus qui in te confidentes ab inimicis obui-
non permittis ex tergo precamur ab oculis nostris
peccati lachrimas ut dum nos carnalia bella
comprimimus placere tibi in lumine uiuentium
mereamur. Per do.

Psalmus de christi incarnatione pas-
sione resurrectione ascensione et ora-
tio eius vel ecclesie et cuiuslibet fidelis
per liberationem a malorum persecutione.

ps. lvi.

Miserere mei de-
us miserere mei: quonia in te confi-
dit anima mea.

Auctor psalmi propheta dauid. Titulus hic est
In finem ne despicias. Hoc est psalmus iste di-
rigens nos in finem. i. in christum admonet te qui
cum es ne despicias dauid. i. ne de honores christi
stum in tituli inscriptione scilicet negando christum re-
gem esse quod tituli inscriptio affirmabat. Non
ideo despicias nec hoc te moneat cum fugeret. i. quod
fugit dauid. i. christus a facie saul. i. a cognitione
iudeorum in speluncam carnis vel sepulchri et quod so-
lam humanitatem christi cognouerunt et in sepul-
chro mortuum viderunt quidam tituli inscriptionem
mutauerunt negantes christum esse regem iudeorum:
hic psalmus recte post precedentem locum habet quod
ad idem ad quod ille inuitat. Materia christi vel
ecclesie et cuiuslibet fidelis persecutio et liberatio.
Intentio monere fideles ut aduersa patienter
sustineant in domino fiduciam ponant. Sententia
in generali propheta in isto psalmo in persona chri-
sti vel ecclesie et cuiuslibet fidelis in afflictione po-
siti permittit humilem orationem: subiungit orationis
piam exauditionem et annectit per exauditionem de-
uotam gratiarum actionem. Sententia in speciali
christus ergo secundum quod homo ad premissas orationes di-
cit. Miserere mei deus dando instantiam in pas-
sione (miserere mei) faciendo me resurgere. vel
(miserere mei) in merito et in presenti infundendo
gratiam (miserere mei) in premio et in futuro con-
ferendo gloriam. Seminando quoque orationem ma-
gnam ostendit periculum et magnam insinuat neces-
sitatem magnamque notat affectus intentionem. Et
misereri (quonia in te) et in tua misericordia non
in se suisque viribus vel in alio (confidit anima
mea) et proprium est tibi prestare gratiam et miseri-
cordiam illis qui habent in te fiduciam.

Et in umbra alarum tuarum sperabo: donec

transeat iniquitas.

Et in umbra alarum tuarum. i. in munimine
tue misericordie et potentie (sperabo) scilicet protegi a te si-
cut pullus sub alis matris sue: quod his alis qua-
si quodam materno affectu protegis et ab estu perse-
cutionum viciorum defendis sperantes in te (do-
nece transeat iniquitas) et insultatio iniquorum: quod
iam completum est in capite: sed in fine penitus
complebitur in membris. Vado ergo in hoc se-
culo quamdiu durat iniquitas unicuique iusto spes
est necessaria ut sperando bona eterna patien-
ter mala sustineant temporalia. Et interim in tribu-
latione constitutus.

Clamabo ad deum altissimum: deum qui
benefecit mihi.

Clamabo corde et ore. i. intense orabo) ad
deum altissimum) magnificentia et persequens
potentissimum ad me saluandum. Clamor ad deum
est desiderium nostrum: quanto plus quisque deside-
rat tanto amplius clamat (deum) dico (qui be-
necit mihi) de preteritis spero quod faciet in fu-
turo. quod. exptus sum quod ante mihi benefecit et
exptentia prestat fiduciam quod et clamantem audiet.
Audi quanta beneficia ut amplius deum diligas
et deuotius clames.

Visit de celo et liberauit me: dedit in ob-
probrium conculcantes me:

Visit mihi de celo auxilium et per hoc libera-
uit me) suscitando et exaltando (dedit concul-
cantes me) qui mihi mortuo insultauerunt (in
obprobrium) scilicet dispersos ubique nusquam habentes
stabilitatem et certam sedem et maxime cum vi-
dent eius resurrectionem adorari quem putabant
se extinguisse. Vcl (misit) pater (de celo). i. de ex-
celso de secreto suo et per hoc (liberauit me) de pe-
riculis (dedit in obprobrium conculcantes me)
scilicet malignos spiritus et homines ut me concul-
cantes a deo propter me conculcarent.

Visit deus misericordiam suam et veritatem
suam: et eripuit animam meam de medio ca-
tulozum leonum: dormiui conturbatus.

Visit deus) per me (misericordiam suam) gentibus
(et veritatem suam) iuxta premissa iudeis (et eri-
puit animam meam: de medio catulozum leonum) id est
populi seueritatis qui inuitator erat principum: eri-
puit inquam de morte quia (dormiui) facile excitatus
sicut dormiens (conturbatus) opinione eorum
vel secundum carnem prius in passione. Vcl.
(misit deus) pater (misericordiam suam et veritatem
suam) id est christum filium suum in quo misericordi-
ter egit et premissiones impleuit: christus est dei mi-
sericordia: nobis compatiens quod peccata dimittit:
christus est veritas nobis retribuens quod im-

plet quod pmisit (et eripuit animā meā de meo
duo catulorū leonum). i. inimicorū ferociū qz de
peccato: de p̄tate diaboli ⁊ de inferno (dormiui
cōturbatus) qz in eis nō sine turbatōe detineri
et quasi dormire videbar. Et ostendens q̄ sunt
illi conturbantes subiungit.

**Filij hominū dentes eorum arma et sa-
gittę: et lingua eorum gladius acut⁹.**

Filij hoīm). i. hostes mei qui sunt filij hoīm.
q. d. leones ⁊ catuli p̄dicti nō sūt bruta anima-
lia p̄ naturā sed filij hominū ⁊ stat ille nomina-
tiū filij absolute vt locū habeat sequēs relatō
cum dicit (dentes eorū). i. corrosiones ⁊ mordē-
tes locutōes iporū sunt (arma ⁊ sagittę) qz eis tā
quam armis et sagittis modo de prope: modo
de longe: modo manifeste: modo occulte vulne-
rare moliti sunt ⁊ lingua ęst gladi⁹ eorū acut⁹)
q̄ velociter et cito necat. Deinde p̄ph̄a vidēs in
sp̄itu dñi vsqz ad mortē humiliatū ⁊ post tā-
tam humiliationē cum resurrecturū exultans
et gaudens exclamat dicens.

**Exaltare super celos deus: et in omnem
terram gloria tua.**

Exaltare) vt qui pendēs in cruce tñ homo
videris in maiestate cum patre regnare cogno-
scaris (sup celos de⁹) ad litterā qm̄ sedet ad dex-
teram patris ⁊ sup celos etiā sp̄ituales qz an-
gēlos habet subiectos (et) sic (in omnē terrā) di-
latetur (gloria tua) et vbiqz extendat qd̄ modo
completū est: dñō enim residente in celis vbiqz
terrarū p̄dicata est gloria resurrectōis eius ⁊ di-
uinitatis vel laus tua exaltet ⁊ transcendat ce-
los ⁊ sp̄it⁹ celestes et vbiqz manifestet gloria
tua p̄dictos malos humiliando vt omnes ha-
bitatores terre te glorificent adorādo. Deinde
ad verba passionis redit ⁊ in p̄sona dñi. d.

**Laqueū parauerūt pedibus meis et in-
currauerūt animā meā.**

Laqueū) quasi latenter (parauerūt) filij ho-
minū (pedib⁹ meis). i. deceptorū ⁊ actib⁹ meis p̄te-
derunt ponendo insidias ad me supplantādū
et capiendū (⁊ incurrauerūt animā meā) id est
incuruare ⁊ flectere conati sunt a rectitudine ve-
ritatis ⁊ iusticie. Laqueū etiam pedib⁹ nostris
maligni sp̄itus et eorū ministri parant qz oc-
cultis tentamenta bonis nostris actib⁹ p̄tendūt
vt impediānt. Anima vero curuat⁹: cum de bo-
no ad malū reflectit cum desiderio supnorū re-
lictio terrenis desiderijs implicat⁹ pudeat q̄ ter-
rena cōcupiscere ⁊ dorsa mentū malignis sp̄i-
ritibus ascendere ⁊ transire volentibus curuā-
do prebere hoc fecerunt sed non me ignorante
Nam.

**Foderūt ante faciem meam foueā: et in-
ciderunt in eam.**

Foderunt ante faciem meam) et me sciente
(foueā) querētes me decipere ⁊ perdere hoc
agendo nō mihi sed sibi nocuerunt. Unde seq̄-
tur et ipsi (inciderūt in eam) qz volentes me de-
cipere decepti sunt ⁊ parantes mihi mortem se
ip̄os interius occiderūt. Nemo prius peccat
in alter: q̄ in se ip̄m: fouea p̄toris est mala cō-
scientia ibi necesse est omnes malos cadere. Et
bene ait ante faciem meam: qz non eum latuit
sciens est traditus volens occisus. Ex quibus
verbis vera nobis insinuat dñi nostri patien-
tia. Unde et subdit. Ita illi parauerūt foueā et
mortem ad opprimendū Sed.

**Paratū cor meū deus paratū cor meū
cantabo et psalmum dicam.**

Paratū est (cor meū) o (deus) amore tui ad
omnia libenti animo sustinenda. Item (para-
tum ęst cor meum) ad te laudandū ⁊ tibi gr̄as
agendū: vel repetit ad confirmationē vt perse-
uerantiā notet in patientia: posset enim ad ho-
ram sustinere ⁊ postea deficere. Illi inciderunt
in eam: ego autem (cantabo et psalmū dicam)
id est verbis gratias agam ⁊ opibus ⁊ gloria-
bor in tribulationib⁹. Ad dei laudem cantus
cum psalmo debet concordare vt quod ore p̄-
feratur cōmendet⁹ ope. Et hec duo predictę ge-
minationi reddidit qz ad vtrūqz paratus fuit
deinde expleta passione carnem suam denun-
ciat suscitandā cum subiungit.

**Exurge gloria mea exurge psalteriū ⁊ et
cithara: exurgam diluculo.**

Exurge) potenter o (gloria mea) id est caro
mea glorificata et que es causa glorie mee. Et
repetendo aliud addens subdit (exurge psalteri-
um) (id est caro diuina operans (et cithara). i.
caro humana patiens: psalteriū enim a supio-
ri reddit sonū cithara ab inferiori: p̄ psalteriū
ergo et citharā vna caro christi intel̄igit et duo
factorū genera scilicet miracula que desup fue-
runt ⁊ signant⁹ per psalteriū. Al. passiones ⁊ ne-
cessitates que ab inferiori fuerunt et signant⁹ p̄
citharā. Et hec duo genera factorū surrexerūt
et euangelij impleuerunt utraqz in genib⁹ p̄e-
dicantur et domino cōsistent⁹: declarat etiam
sue resurrectionis horam cum addit (exurgam
diluculo) id est mane: mane enim p̄ma sabba-
ti surrexit dominus iesus: vel in persona ec-
clesie ⁊ fidelis. Vel (exurge gloria mea) id est in
me laus diuina excitetur p̄pter beneficia mihi
diuinitus exhibita (exurge psalteriū ⁊ cithara)
id est laus de superiorib⁹ dei factis ⁊ inferiorib⁹

bus (eturgam diluculo) id est pmprie et volenti animo. Et sic.

Confitebor tibi in populis domine: et psalmū dicam tibi in gentibus.

Confitebor confessione laudis (tibi) o (domine) id est ad honorē tuū; hoc est laudabo te (in populis) id est in iudeis (et psalmū dicam tibi) id est laudem et bonam operationē predicabo non solum in iudeis sed etiam in gentibus id est inter gentes ut et ipsi ad hoc puocent et celestem actū tota tibi pfoluat ecclesia. Ecce fructus passionis et resurrectionis. Et attende quod ipse filius dei ex tanta iusticie actione non querit gloriam suā sed eius qui misit eum ut non gloriatur in se omnis caro sed qui gloriatur in domino gloriatur. Et merito confitebor tibi et psallam.

Quoniā magnificata est usque ad celos misericordia tua: et usque ad nubes veritas tua.

Quoniam magnificata est usque ad celos misericordia tua id est usque ad angelos et celestes alias virtutes. Omnipotens enim deus per misericordiam suam peccatores homines leuauit usque ad angelos quibus miseri homines per misericordiam in resurrectione fiet pares et ideo misericordia dei nobis exhibita usque ad celos id est usque ad angelos ascendit (usque ad nubes) id est homines predicatorum veritatis de quibus deus tonat pceptis: choruscat miraculis pluit doctrinis (veritas tua) venit quod cognitio veritatis que prepollet in angelis descendit etiam ad homines Gloria deo nostro quod nec deseruit nos facere beatos nec fraudauit veritate sed sanauit oculos cordis nostri ut eum nunc fide et postea facie ad faciem videre valeamus per tanto ergo gaudio et utilitate repetit psalmistam quem dicit.

Exaltare super celos deus: et super omnem terram gloria tua.

Exaltare super celos deus: et super omnem terram gloria tua Ierat quod ante dictū erat ut fidem nostram confirmet: et quia circa hunc versum maxime intentio et utilitas psalmi versatur: hoc enim dicit propheta ante tot annos hoc modo videmus nos. Agentes ergo gratias dicamus et nos cum propheta (Exaltare super celos deus) quod factū est in ascensione christi (et super omnem terram gloria tua) quod factum est cum in omnem carnem effudit donū spiritus sancti. Exaltatur deus in passione in cruce: plus in resurrectione plus in ascensione plus in spiritus sancti missione plurimū cum venerit ad iudicium.

Exaltatur etiam in nobis per incomprehensibilitatem et quando laudibus extollitur secundum nostrum possibilitatem.

Oratio.

Transfer domine iniquitatē familie humilis sub tuarum alarū vmbra sperantis ut misa de celo misericordia tua sempiterna a nequissimis insidiatorum foueis et laqueis eruiamur. Per dominū.

Psalmus de malicia et miseria iniquorum iustos psequentiū et de leticia et fectu iustorum in ultione et punitione peccatorum.

ps. lvi.

Vero utique iusticiam loquimini recte iudicate filij hominum.

Auctor psalmi propheta dauid. Titulus talis est. In finem ne disperdas vel corumpas dauid in tituli inscriptione id est psalmus ille dirigit nos in finem id est in christum hoc agit ne tu disperdas vel corumpas dauid id est de honores christi in tituli inscriptione hoc est ne minuas regnū christi te ipsum regno eius subtrahendo vel ipsum regem negando quem titulus regem dicit et affirmat. Quia ergo supra monstrum ut boni patienter aduersa sustineant et in bonis perseuerent monet nunc ut mali a malicia desistant ne damnationem incurrant. Materiam: miseria malorum bonos psequentiū et leticia iustorum in ultione peccatorum. Intentio monere ut mali et iniqui a malicia sua desistant ne eternā damnationē ex diuina iusticia incurrant. Sententia in generali propheta in isto psalmo in persona christi ad iudeos et in persona ecclesie ad omnes loquens malitiam iniquorum detestatur et exprobrat penam debitam per culpa ipsorum comminatur narrat vtriusque malorum damnationem terreamur ab eorum imitatione subiungit de leticia iustorum ac correctione et pfectu ipsorum cum ultione viderint peccatorum vtriusque leticia bonorum alliciamur ad imitationem ipsorum. Et specialiter intelligit de iudeis christum multipliciter psequentiū. Sententia in speciali christus ergo loquens contra iudeos vel ecclesia contra omnes ait. (Si vere) et non false (vtriusque) et certe (iusticiam loquimini) id est si est in corde quod est in ore et si non aliud in labijs aliud in corde geritis ut sit iusticia non labiorum sed factorum ergo (recte iudicate) id est uiuite (filij hominum) discernentes bonū a malo secundum iusticiā quam loquimini ut labia cognoscant

scantur in facis: nam bona loqui et mala agere iudicium est damnationis quasi diceret si veritatem iusticie habetis in corde et loquimini in ore et requimini etiam in opere cuius contrarii facitis quia vobis est iniquitas in corde in manu et in ore.

Etenim in corde iniquitates operamini in terra: iniusticias manus vestre concinnant.

Etenim in corde et in intentione cordis vestri (iniquitates operamini) malā gerendo voluntatem: et bene dicit operamini quia voluntas prava apud deum pro facto reputabitur (in terra) id est: terrenis inherentes nam cum in terra cor figitur inde iniquitas in corde generatur (in iniusticias manus vestre concinnant) id est iniustas actiones iniustis voluntatibus apponunt et aggregant et aliud propter aliud sup addunt. Est enim continuare ex multis partibus iniquitatem adunare. Ecce iniqui sunt et corde et manu. Deinde ostendit unde hoc eis convertens se ad auditores ut eos cautos faciat Quia.

Alienati sunt peccatores a veritate: erraverunt ab utero: locuti sunt falsa.

Alienati sunt peccatores a veritate et iusticia a deo et bono et statim (a veritate) id est ab ipse egressione et natiuitate ex utero (erraverunt) statim (ab utero) id est ab ipsa conceptione et natiuitate in utero: non quia ex tunc peccaverunt sed quia deus antequam nascatur precognoscit qui peccaturi sunt atque in errore et falsitate permansuri (locuti sunt falsa): et mendacii: spernendo et reliquendo veritatem: non ab utero sed a principio quo sciuerunt discernere inter bonum et malum. Ecce etiam iniquitas in ore et de hoc sunt inexcusabiles quia noluerunt veritatem credere.

Furores illis secundum similitudinem serpentis sicut aspidis surde et obturant aures suas.

Furores id est furiosus error est illis secundum similitudinem serpentis qui iratus venenum effundit sic illi contra christum et suos faciunt ecce viri et venenum inuidie in illorum furore. Qui etiam ex pertinacia penitentiam negligunt. Unde sequitur (sicut aspidis surde) que obturando surda efficitur ideo additur (et obturant aures suas) terra et cauda: dicitur enim alteram aurem terre affigere alteram cauda obstruere ne carmen incantatoris audiat per quod se cogit sentit ad exeundum de cauerna in qua se abscondit unde subditur.

Que non exaudiet vocem incantantium

et venefici incantantis sapienter.

Que scilicet aspidis quia obturat aures (non exaudiet vocem incantantis) ut ad lucem exeat (et venefici) id est incantatoris (incantantis sapienter) quantum ad artem suam. Sic et illi obturat aures suas terra id est peccatis presentibus et cauda id est peccatis preteritis quibus homo delectatur: alteram enim aurem cor: et dis terre id est presenti delectationi apponit alteram vero cauda id est memoria preteritarum delectationum obturant nolentes audire vocem christi et fidelis predicatoris seu ammonitoris ut de viciozorum tenebris educantur ad lucem veritatis. Ecce obstinatio in malis. Ita illi committunt. Sed.

Deus conteret dentes eorum in ore ipsorum: moles leonum confringet dominus.

Deus conteret dentes eorum id est verba eorum detractoria et dolosa quibus tanquam dentibus mordent faciem inutilia (in ore ipsorum) quia verbis suis capiet eos ut ipsi videant verba sua esse falsa et ab ipsis retractanda (moles leonum) id est verba superba hominum iniquorum ad modum leonum ferocium quibus tanquam dentibus maioribus nituntur innocentes conterere (confringet dominus) ne ad effectum veniant. Ecce que eis sit retributio. Quod apertius exponit subdens.

Ad nihilum devenient tanquam aqua decurrens: intendit arcum suum donec infirmetur.

Ad nihilum devenient ipsi peccatores et subito deficient (tanquam aqua decurrens) que defluit et cito transit et si modo videantur torrentes ad saxa superbie sue sonantes quia (intendit) scilicet dominus (arcum suum) id est vindictam parat ad eos inter se puniendos (donec infirmetur) id est penitus a suis viribus debilitentur ut ulterius non valeant nocere bonis: tamen enim permittit deus malos in bonis defecire quantum hoc bonis novit prodesse vel ad correctionem morum vel ad augmentum virtutis.

Sicut cera que fluit auferentur: super cecidit ignis et non viderunt solem.

Sicut cera que fluit et dissolvitur a facie et ardore ignis (auferentur) ab omni virtutum constantia vel de presenti vita morte repentina (super cecidit) super eos (ignis) concupiscentiarum et viciozorum: vel (ignis) infernalis et eternus (et non viderunt solem) iusticie veriluminis visionem privati et hic et ibi. De quo illi dicturi sunt in futuro et sol non ortus est nobis transierunt omnia illa tanquam umbra erravimus in via

veritatis et iusticie lumen non luxit nobis. Et conuertens se ad ipsos peccatores vt attentiores faciat subiungit.

Priusq[ue] intelligerent spine vestre rannum: sicut viuentes sic in ira absorbet eos.

Priusq[ue] spine vestre) o miseri peccatores id est punctoes male conscientie (intelligerent) et perciperet (rannum) id est peccatu[r] ranno esse simile. Rannus enim est herba prius mollis. Deinde cu[m] maturescit acutissimos aculeos habet sic peccata nunc mollia et delectabilia sunt sed post grauissime pungunt dum ergo delectant si quis no[n] intelligit et cogitat futura[m] punitionem non intelligit rannu[m]. Spine vero rannum intelligunt cum impij docebunt penaru[m] experimento quod eos nunc presens impedit scire delectatio. Et iterum conuertens se ad auditores subdit (sicut viuentes) id est subito quasi viuos qui se non vere viuunt sed viuere videntur (sic in ira) id est ad similitudinem irati in quo tamen ira non cadit (absorbet) domin[us] (eos) scilicet peccatores miseros auferendo de presenti vita dum ad huc sperant de ea hoc autem non est sine fructu bonorum sed ideo subditur.

Letabitur iustus cum viderit vindicta[m] manus suas lauabit in sanguine peccatoris.

Letabitur iustus) et si molestijs pressus (cui viderit vindicta[m] et punitione[m] peccatoru[m] presentem et intellexerit etiam futuram mortis no[n] zelo vindicte sed diuine iusticie nec gaudet p[er] malorum pena sed quia non est in ea et (manus suas). Loquitur actio[n]es (lauabit) ab immundicia et purgabit a peccatis si indigent: vel munda tanquam lota essent seruabit et magis iustificabit (in sanguine peccatoris) id est ex consideratione vindicte et pene reprobo[r]u[m]. Ex hoc enim perficit ipse monitus morte peccatoris et mors alterius valet ad vitam eius. Unde salomon stulto pereunte sapiens astutior erit.

Et dicet homo si vtiq[ue] est fructus iusto vtiq[ue] est deus iudicans eos in terra.

Et) visa vindicta peccatoris (dicet) apud se (homo) qui sua ratione vtitur (si) id est quia (vtiq[ue] est fructus) iusticie sue etiam in hac vita ipsi (iusto) licet hic presso quia est sibi fructus in fide in tentatione: et tribulatione in patientia et caritate et similibus ideo (vtiq[ue] est deus iudicans eos) scilicet malos id est iuste retribuens eis scdm[uta] merita nondum in extremo iudicio sed etiam hic (in terra) vbi florere videntur: p[er]

bata ab opposito ac si dicat. Sicut dominus iuste dat pro suis meritis et bonis operib[us] vt fructificet ac proficiat[ur] amplius iustificetur sicq[ue] consequatur vitam eternam ita iusto iudicio p[er]mittit malo vt deficiat et a peccatis absorbeat[ur] ac sordibus magis sordescat sicq[ue] de iniquitate et iniusticia reportet penam eternam.

O ratio.

Justissime domine concede populo tuo se qui iusticiam et legem diligere rectam: ne a veritate tua auditu[m] suu[m] auertens venefici serpentis moribus laucietur. Per do.

Psalmus de oratione christi vel ecclesie et cuiuslibet fidelis in tribulatione ne pro sua liberatione ac de gentium et iudeo[rum] conuersione et gratiaru[m] pro his omnibus actione.

ps. lviij.

Eripe me de inimicis meis deus meus et ab insurgens in me libera me.

Auctor psalmi ppheta dauid Titul[us] hic est In finem ne disperdas dauid etc. hoc est psalmus ille tendens in finem id est in christu[m] monet ne tu quicunq[ue] es disperdas dauid id est christum in tituli in scriptione contradicendo ei et non ideo disperdas quando id est q[uod] misit saul id est regnum iudeo[rum] et custodiuit domum eius id est sepulchru[m] christi vt interficeret eum id est nomen et famam eius tolleret: ne crederetur in eum quia frustra tentauerunt. Ex vero istis tres psalmi continui in titulo habent ne disperdas non vacat a mysterio regalem enim illum titulu[m] constat tribus linguis fuisse notatu[m] significante hoc spiritu sancto per christi passionem totu[m] mundu[m] fidei christiane esse subiacendum. **Materia:** oratio christi vel ecclesie et cuiuslibet fidelis posita in afflictione p[er] sua liberatione et infidelium conuersione. **Intentio:** monere fideles vt persecutio[n]es et quecunq[ue] aduersa patienter sustineant et de diuino adiutorio semper confidant. **Sententia in generali ppheta in isto psalmo loquitur in persona christi vel ecclesie seu alicuius fidelis in angustia et persecutione existentis et pro sua liberatione ac gentium et iudeo[rum] conuersione orantis. Supra enim egit de christi suorum persecutoribus et ideo nunc petit liberari ab eis oratq[ue] pro infidelibus conuertendis. Sententia in speciali: Totus itaq[ue] christus quasi ab inimicis obsessus clamat dicens. Eripe me etc. et nota q[uod] hic in duobus versibus sequentibus per ordinem**

distinguantur quattuor genera persecutorum seu aduersariorum christi qui quondam ad huc christi corpus non cessant persequi quos tamen exemplo christi et patienter oportet tolerare et dei auxilium continue implorare. Unde dicit (Eripe de inimicis meis) qui me odiunt et odium in corde tegentes nocendi votum habent (deus meus) quasi diceret ab his non possum eripi sine tuo adiutorio (et ab insurgentibus in me) id est contra me (libera me) qui iam commoti in verba erumpunt atque aperta voce veritati resistunt et verbis nocent.

Eripe me de operantibus iniquitatem: et de viris sanguinum salua me.

Eripe me de operantibus iniquitatem) qui iam durata mente: maliciose persequendo et manus iniiciendo scelus opere complent (et de viris sanguinum salua me) qui magis seuendo etiam occidunt et sanguinem innocentem fundunt: facta sunt hec in christo et quibusdam eius membris et quotidie fit in alijs. Et necesse est ut eripias.

Quia ecce ceperunt animam meam iruerunt in me fortes.

Quia ecce ceperunt animam meam) scilicet vitam corporalem et ponit prem per toto neque enim animam sine corpore tenere potuerunt (quia iruerunt) cum impetu (in me) humilem (fortes) in malicia vel sua presumptione et superbia ut me mortu traderent. Et merito debeo liberari quia in me culpam non inuenerunt. Unde subdit.

Neque iniquitas mea neque peccatum meum domine: sine iniquitate cucurri et direxi.

Neque iniquitas mea) quantum ad primum et quam in eos fecerim (neque peccatum meum) quantum ad me et quod in me habeam o (domine) causa est vel fuit quare me persequerentur sed (sine iniquitate cucurri) viam huius mundi (cucurri) id est bene operatus sum sine admixtione mali: aliter enim deo bonum non placeret (et direxi) alios quantum in me fuit ad bene operandum verbo et exemplo. Non aut ambulavi sed cucurri quia non solum bene operandum est sed et ipso gressu boni operis festinandum. Et ideo.

Exurge in occursum meum et vide: et tu domine deus virtutum deus israel.

Exurge qui videris dormire (in occursum meum) (ad me iuuandum id est mihi currenti ad te occurre per subsidij et consolationis accelerationem (et vide) id est fac alios videre et co-

gnoscere meam exaltationem ut qui me viderunt depressum videant exaltatum. Deinde sequitur oratio per gentibus conuertendis cuius ait (et tu domine deus virtutum) celestium (deus) populi (israel) qui videris tantum deus unius gentis que te colit.

Intende ad visitandas omnes gentes non miserearis omnibus qui operantur iniquitatem.

Intende ad visitandas omnes gentes) ut eas que infirme sunt et peccatis onerate visitare digneris dando gratiam sanitatis et mittendo tuos predicatorum ut sicut tu es deus angelorum et deus israelitarum ita esse digneris et deus gentium quatenus eas consortes facias angelorum et israeliticorum fidelium (non miserearis). id est non misereberis ut sit predictio non imprecatio (omnibus qui operantur) pertinaciter (iniquitatem) scilicet qui in iniquitate perseuerant. Ergo si dei misericordiam querimus necesse est ut peccata nostra penitendo puniamus. Et vere intendes quia te aspirante.

Conuertentur ad vespem et famem patienter ut canes: et circuibunt ciuitatem.

Conuertentur) ipse gentes ab idolatria ad cultum dei (ad vespem) id est in hac ultima etate seculi (et famem) conuertendi alios (patienter) omnes sibi incorporari et uniri per fidem desiderantes (ut canes) scilicet latrando contra hostes (et circuibunt ciuitatem) id est mundum ubique euangelizantes hoc potest exponi de illis qui sero conuertuntur et tamen feruentiores sunt illis qui primo venerunt (Conuertentur ad vespem) senectutis dicentes mane nobiscum domine quoniam ad vespem accessi et sic conuersi (famem patienter) orandi ieiunandi bene agendi (ut canes) qui immoderatum et ardentem habent appetitum nam subitus calor longum vincit teporem. Et qui tarde exiit quandoque celeritate moram compensat.

Ecce loquentur in ore suo et gladius in labijs eorum quoniam quis audiuit.

Ecce loquentur) et manifeste predicabunt (in ore suo) id est libere et audacter cum auctoritate ad informationem fidelium et depressionem hereticorum (et gladius) sancti spiritus quod est verbum dei (in labijs eorum) erit. Ideo autem frequens predicatio erit in labijs eorum et indignabuntur dolentes si non poterit alios conuercere quoniam erunt multi qui non audient aure audiendi et hoc est quod subdit (quoniam quis audiuit) quasi diceret pauci audi-

ent eos hinc est q̄ p̄beta ait Quis credidit au
ditui nostro.

**Et tu domine deridebis eos: ad nihilū
deduces omnes gentes.**

Et tu domine deridebis eos) qui in iniqui-
tate p̄seuerantes non audient id est dignos deri-
sione ostendes illos scilicet in iudicio cum di-
ces eis ite in ignem eternum quoniam (ad ni-
hilū deduces) tunc (omnes gentes) tales et in-
pertinacia p̄seuerantes eorum sup̄biam de-
struendo et ad nihilum redigendo qui veritati
non consentiunt ⁊ reuerari nolunt. Illi sunt
fortes de se presumētes et ideo ceciderūt quia
ad te fortitudinem suam nō custodierūt. Ego
autem fortis in te.

**Fortitudinem meam ad te custodiam:
q̄ deus susceptor meus: deus meus mi-
sericordia eius preueniet me.**

Fortitudinem meam) id est omnes virtutes
et vires meas nō ad me sed (ad te custodiam)
quia semper in ipsis tibi non meis viribus lau-
des referam non recedam a te p̄sumens de me
quia si recedo cado si accedo fortior sis. Et me-
rito (quia deus susceptor meus) scilicet es susce-
ptor nature in incarnatōne penitentie in iustifi-
catione anime in gloriā tione ⁊ etiam ad alia
beneficia participanda: deinde mutans perso-
nam subdit (deus meus) est spiritualiter quia
(misericordia eius preueniet me) in donis ⁊ be-
neficijs qui nihil attuli cur miserer: nullus enī
dona dei meret. Ecce quare non debeo de me
presumere quia non precesserunt merita mea
sed preuenit me diuina misericordia. Et hoc.

**Deus ostendit mihi sup̄ inimicos meos
ne occidas eos nequando obliuiscan-
tur populi mei.**

Deus ostendit mihi super inimicos meos)
sive de inimicis meis id est quantam circa me
misericordiam habuit demonstrauit in illis cir-
ca quos non habuit. Deus enim ad ostenden-
dum maiorem in suis misericordiam. Exeret
quandoq; in alijs iusticiam in ramis superbie
precisis in seruo misericordiā suam ostendit ole-
astro. Et tu noli superbire ne precidi merearis
et ideo. **D** (deus ne occidas eos) Delendo o-
mnino (nequando obliuiscantur populi mei)
scilicet fideles gratiam ⁊ misericordiam dei si non
sint testes legis ⁊ mortis christi viuūt ergo an-
te oculos eorum vt per illos dei misericordiā
recognoscant ⁊ quantas gratias deo p̄ se agere
debeant. Sed.

**Disperge illos in virtute tua: et depō-
ne eos p̄tector meus domine.**

Disperge illos in toto mundo p̄ omnes gen-
tes (in virtute tua) et tue potentie qua potes vt
saltem sic emendari superbire desistant ⁊ scelus
suum penitendo deplorent vt ecclesia ab in-
imicis testimonio veteris legis habeat quia co-
dices nobis portant ⁊ depone eos) ab elatōne
et timore superbie vt humiliēt ⁊ sint obpro-
brium omnibus (p̄tector meus domine) qui
me protegis ⁊ defendis vt habeam testimoniū
misericordie tue. Deinde ostēdit quid in eis de-
poni velit dicens.

**Delictum oris eorum sermonem labio-
rum ipsorum et comprehendātur in su-
perbia sua.**

Delictum oris eorum) depone id est dimitte
et (sermonem labiorum ipsorum) improperia
de christo dicentū depone et destrue ac de ore
et labijs eorū tolle. Sic fecit resuscitando chri-
stum quem perdere voluerunt quia hunc viue-
re expauerūt ⁊ in celo adorari ab omnib; gen-
tibus mirati sunt et comprehendantur in su-
perbia sua) id est conuincantur et conuertant
cognoscentes ⁊ dolentes se superbe ⁊ male egis-
se ⁊ cōfiteentes peccata sua vt ille ignosceret qui
venerat peccata solulere. Et factum est hoc iā
in quibusdam ⁊ postmodum fiet in pluribus.
Ideo subiunctum est.

**Et de execratōe et mendacio annuncia-
buntur in consumatōne: in ira consuma-
tionis et non erunt.**

Et sic (de execratōe ⁊ mendacio) id est de eo
q̄ dominū execrabantur ⁊ de eo mentiti sunt p̄
penitentiam ⁊ confessionem inde educti annū-
ciabuntur) a predicatoribus (in consumatōne)
et perfectione id est p̄dicabuntur esse perfecti
et alijs in exemplum vite. De ipsa enim magni-
tudine peccati plus humiliabuntur ⁊ ea humi-
litate plus erigi merebuntur ⁊ eo magis perfe-
cti erunt quia tam execrabile peccatū se com-
misisse dolebunt vt ubi abundauit delictum su-
perabundet ⁊ gratia. Et pertinuit ad medici-
nam humilitas infirmitas hominis: nihil enī
sic impedit perfectōnem vt superbia ⁊ hoc fiet
(in ira consumationis) id est in tali ira ⁊ vindic-
ta dei que corripiendo et emendando consu-
met eos et p̄ficiat non in ira cōsumptionis que
vindicat vt consumet et damnet: ⁊ ita conuer-
si (non erunt) tales quales ante existerant. Un-
de alibi Dicitur verte impios et non erunt.

Et scient quia deus dominabitur iacob:
et finium terre.

Et tunc scient quia deus dominabitur iacob id est iudeorum de iacob descendendum et non tñ eorum sed (et finium terre) id est gentium que in finibus terre erant respectu iudeorum que erant in medio quas iudei vt canes contempserunt. Tunc agnoscent eundem deū et iudeorum et gentium esse et q non debeant gentes contemnere: omnes enim peccauerunt et gratia dei egent deponent superbiam et saluti gentium non inuidebunt quia parem suam et illorum infirmitatem cognoscent et in angustiis lapide copulati simul deum adorabūt: dicitur ergo nunc de iudeis quod supra dictū est de gentibus.

Conuertentur ad vespem et famem patientur vt canes et circuibunt ciuitatem.

Conuertentur scilicet iudei plenarie (ad vespem) in vltima seculi etate et fine mundi (et) eluriendo ac sitiendo iusticiam (famem verbi dei) (patientur vt canes) id est sicut peccatores cognoscentes se infirmos vt possint fieri sani. nemo enim insanabilior est eo qui sibi sanus videtur (et circuibunt ciuitatem) dei: et ecclesiā sanctorum vitam et mores inuestigando ex quibus ciuitas dei constructa est Vel (ciuitatem) id est mundum circuibunt euangelizando. Unde apte subiungitur.

Ipsi dispergentur ad manducandum:
si vero non fuerint saturati et murmura bunt.

Ipsi conuersi iam digni (dispergentur) vbi q de loco ad locum (ad manducandum) id est ad alios lucrandum et incorporandum sibi in fide (si vero non fuerint saturati) fide populo rum id est si non fuerit impletum desiderū eorum et predicatio ad votum eorum non fructificauerit (et) ipsi sicut et gentes (murmura bunt) id est dolebunt quomodo superius dictum est quoniam quis audiuit. Iste versus tñ agit prelatos qui disperguntur per dioceses suas non ad predicandum sed ad manducandū (si vero non fuerint saturati) id est ad libitum suum bene procurati murmurant pre impatiētia et forte huius occasione extorquentur pecuniam. Sic et claustrales qui disperguntur per cameras ad manducandū ibi dimisso refectionis (si non fuerint saturati) id est ad dele-

etationem procurati (murmurabunt) cōtra p̄uilegiū suū Sed tota iam ecclesia de vtroq; pariete iuncta gaudens et gratias agens subiungit.

Ego autem cantabo fortitudinem tuā et exultabo mane misericordiam tuam.

Ego autem iam tota ecclesia (cantabo) et cū cantico laudabo vel cum voce laudis predicabo (fortitudinem tuam) qua diabolum vicisti qua infernum (spoliasti) (et exultabo) corde id ē cum exultatione magnificabo vel laudabo ne laus sit tñ in ore (mane) id est sine dilatione ac prompter studiose (miam tuam) qua humanū genus redemisti et pctā dimisisti vel mane. i. in resurrectione quando transactis huius seculi tenebris et tentationibus apparebit sol iusticie exultabo id est exultando suscipiam (misericordiam tuam) que erit in remuneratione.

Quia factus es susceptor meus: et refugium meum in die tribulationis mee.

Quia) in presenti vita in qua tribulat omnis qui iuste viuit (factus es) ab ipsa tribulatione (susceptor meus et) ab instantibus periculis (refugium meum) tutum (in die tribulationis mee) quando scilicet gratum est: nisi enim tu suscepisses et saluasses nemo esset qui inter tot et tanta mala subsistere potuisset. Et ideo adhuc amplius deum p beneficijs suis laudare desiderans subiungit.

Adiutor meus tibi psallam: quia deus susceptor meus deus meus misericordia mea.

Adiutor meus) id est cooperator in bonis (tibi psallam) id est bona opera que te aspirante et auxiliante gessi tibi ascribam et merito (q) tu (deus susceptor meus) es) nunc ad gratiam et tandem ad gloriā qui etiam susceptū dei ficas et hoc non imputo meritis meis sed misericordie tue quia tu ipse (deus meus) qui me creasti es (misericordia mea) q me saluasti quasi diceret vt pro multis vno verbo singula beneficia tua et te plenius explicem tu es misericordia mea quia totum gratis das cui pprium est misereri semper et parcere. Cum multa dixit non tamen omnia sed in hoc vno omnia cōprehendit. Attendēs enim omnia bona quecumq; habere possumus siue in natura siue in conuersione in fide in spe in charitate in iusticia in timore domini in bonis moribus totum non esse nisi ex illius donis et misericordia: ita

conclussit deus meus misericordia mea: nō in-
uenit impletus bonis dei quid appellaret deū
nisi misericordiam suam. O dulce nomen sub
quo nemini desperandū est omnes consolans
omnes ad conuersionē inuitans. Si peccata
nostra nobis tū dimisisset vñq; misericors res-
cte dici potuisset. Hunc quia ⁊ peccata dimi-
sit et insuper dona addidit et quod incredibile
erat etiam celestem gloriam immeritis peccato-
ribus donauit non solum iam misericors dici-
tur sed ipsa misericordia digne appellatur. Di-
cat ergo voce et corde ecclesia dicat vnaqueq;
fidelis anima deus meus misericordia mea.

O ratio.

Omnipotens dominus cuius virtutem ⁊ mi-
sericordiam matutino laudamus in tempore
fortitudo sinem nostram oramus vt custodias et
ab o- i obscuritate tenebrarum erui matu-
tino lumine decoreretur. Per do.

Psalmus de oratione pphete pro re-
gni israel reformatōne et ecclesie pro ce-
leri iudeorum et gentium de peccato ad
iusticiam commutatione.

ps. lix.

Deus repulisti nos

et destruxisti nos: iratus es et miser-
tus es nobis.

Auctor psalmi ppheta dauid Titulus talis
est. In finem pro his qui commutabuntur ⁊c.
Et est sensus psalmus ille dirigens nos in fi-
nem id est in christum agit pro his id est de his
qui commutabuntur de veteri vita in nouam
in tituli inscriptione suscepta per fidem scilicet
quia credunt christum regem iudeorū et tran-
seunt in regnum christi a regno diaboli: com-
mutabuntur dico non sibi sed ipsi dauid id est
christo vt iam ei viuunt et seruiant ⁊ hoc eun-
do et transeundo in doctrinam id est in prece-
pta eius bene viuendo et bene docendo scdm
eas commutabuntur autem per hoc cum id est qz
ipse dauid id est christus succedit igne dei et cha-
ritatis mesopotamiam syrie id est mundum vo-
catione ad fidem eleuatum ⁊ sublimem in vir-
tutibus factum: me sopotamia enim alta voca-
tio syria vero sublimis interpretatur: et tamen
prius in eo succendit et humiliavit syriam so-
bal id est sublimitatem vane vniuersitatis: so-
bal namq; vana vetustas interpretatur. Qui
enim prius erat sublimis altitudine vana ⁊ ve-
tusta incensa humiliatur vt melius exaltetur et

innouetur. Et ita conuertit ab errore Joab
id est inimicum scilicet iudaicum populum et
percussit id est commouit de infidelitate ad fi-
dem edom id est terrenum scilicet gentilem po-
pulum terrenis deditum ⁊ hoc in valle salina-
rum id est in humilitate que est condimentum
omnium virtutum sicut sal ciborum percussit
dico duodecim milia id est omnes de quatuor
mundi partibus ad fidem sancte trinitatis cō-
gregatos: per mille perfectio intelligitur: et per
duodecim milia totius mundus percussus de-
signatur. Materia: commutatio conuersorum
de peccato ad iusticiam ⁊ eorundem ppter cul-
pam repulsiuorum receptio ad gratiam. Inten-
tio: monere vt nemo contempnat istas percus-
siones sed patienter aduersa huius mundi fe-
rat quia per hoc habebit commutationem de
peccato ad iusticiam ⁊ etiam de mortalitate ad
immortalitatem. Sententia in generali pro-
pheta in isto psalmo in persona sua lamenta-
tur de multiplici desolatione terre ⁊ populi isra-
el propter peccata sua deprecans deum deuo-
te pro reformatione ⁊ liberatōe a miseria. Vel
in persona cōuersorum ad deum precatur pro
culpe remissione et gratias agit pro vocatione
referens deuote post tantam sue dampnatio-
nis miseriam quantam sint consecuti miseri-
cordiam. Postquam ergo supra orauit p gen-
tium ⁊ iudeorum conuersione nunc tam de iu-
deis ⁊ gentibus vocati gratias referunt et po-
steris exemplum deo gratias referendi se pro-
ponunt. Sententia in speciali propheta er-
go in voce percussorum in melius mutatorum
ait.

Deus repulisti nos) et proiecasti extra pro-
tectionem tuam in manus hostium (et destru-
xisti nos) id est destrui permixisti propter pec-
cata nostra (iratus es) scilicet contra nos vindi-
ctam exercendo ⁊ misertus es nobis in pte cō-
seruando.

Commouisti terram et conturbasti eaz
sana contritiones eius quia commota
est.

Commouisti terram scilicet israel id est ha-
bitantes in ea terrore aduersariorum (et con-
turbasti eam) permittendo hostes occupare lo-
ca eius sed nunc oro (sana contritiones eius)
id est miseras ⁊ afflictiones (quia cōmota est)
et conturbata fugientibus habitatoribus pre-
timore.

Qstidisti populo tuo dura: potasti nos

Vino compunctionis.

Ostendisti populo tuo dura afflictiones scilicet flagella quibus dure castigasti eum propter peccata sua (potasti) et repulisti (nos vino compunctionis) id est meroris scilicet tribulatione et dolore quibus purgatur patiens ut vultus vino.

Dedisti metuentibus te significationē: ut fugiant a facie arcus.

Dedisti metuentibus te significationē id est aliqualem noticiam per has percussiones ut his exercitati (fugiant a facie arcus) id est a presentia iusticie tue que extenta est ad percuciendū peccantes ut metuāt te qui iam grauiter punis delinquentes Et.

Ut liberentur dilecti tui: saluum fac dextera tua et exaudi me.

Ut liberentur) ab oppressione et deiectione sua (dilecti tui) scilicet populo israel qui dicitur deo dilectus. Unde oro (saluum fac) ipsum populum israel (dextera tua) id est per dexteram tuam scilicet per fauorem tuum vel potentiam (et exaudi me) pro me et populo meo deprecantem. Deinde conuertit se ad auditores suos ut confirmet eos dicens.

Deus locutus est in sancto suo: letabor et partibor sichimam: et conuallem tabernaculorum metibor.

Deus locutus est in sancto suo) id est de oraculo vel in ppheta nathan promittendo mihi quod ego dauid (letabor) prosperitate in regno quod (et partibor sichimam) id est terram sichen scilicet restituendo eam antiquis habitatoribus qui expulsi sunt per alienigenas (et conuallem tabernaculorum) scilicet sochor que nunc occupata est a philisteis (metibor) id est secundum me suras debitas restitutam israelitis. Et hoc bene possumus facere quia fortissimos populos habeo mihi fauentes et obedientes Nam.

Deus est galaad et meus est manasses: et ephraim fortitudo capitis mei.

Deus) et in adiutorium mihi (est galaad) id est ille populus sic dictus habens possessionem terre galaad transiordanem qui famosus erat robore propter iepte galaaditem iudicem israel (et meus est manasses) qui etiam erat populus famosus robore propter gedeonem et abimelech iudices israel qui de hoc populo erant et ephraim fortitudo capitis mei) id est fortitudo mea capitanea et principalis est ephraim que inter ceteras tribus robustior et populo

fior erat.

Juda rex meus: moab olla spei mee.

Juda rex meus) est et legislator cui competit inter alias tribus ut habeat ducatum et regnum propter reges qui sunt ex ea nec tamen populi israeli mihi adherent sed etiam extranei populi mihi seruiunt et confederati sunt Unde subdit (moab olla spei mee) id est spero in deo: quod terra moab erit mihi subdita ad seruiendū sicut olla ad suum ministerium.

In idumeam extendam calciamentum meum mihi alienigene subditi sunt.

In idumeam extendam calciamentū meū) id est calcabo eam incedendo pede calciato ac subiiciam et suppeditabo eam per plenam victoriam (mihi alienigene) scilicet palestinis et ceteris nationes in circuitu regni mei (subditi sunt) et subiecti. Ita dixit in idumeam et subiiciam eam Sed.

Quis deducet me in ciuitatem munitā quis deducet me usque in idumeam.

Quis deducet me) in aliquam (ciuitatem munitam) scilicet idumeam subiiciam eam immo (quis deducet me usque in idumeam) ut audeam aggredi ad eam subiiciendam ubi multi fortes et bellicosi erant.

Nonne tu deus qui repulisti nos et non egredieris deus in virtutibus nostris.

Nonne tu deus) deduces quasi diceret nullus alius nec etiam aliquis de fortibus populis quos nominari potest hoc facere sed tu solus deus (qui repulisti) et proiecisti (nos) a protectione et defensione tua sinendo tribulari (et non egredieris deus) nobiscum (in virtutibus nostris) sed in tua virtute ut protegas nos In sua enim virtute non in nostra deus operatur. secundum historiam futurum ponitur pro preterito id est non egressus fuisti immo sic proiecisti nos ut non egredieris (in virtutibus nostris) exercitiis nostris id est ne protegeres nos ab hostibus sicut solet dum egrediens. Et ideo.

Da nobis auxilium de tribulatione: et vana salus hominis.

Da nobis auxilium) quo liberemur (de tribulatione qua ab hostibus vexamur) (et) id est quod sine auxilio tuo (vana est salus hominis) id est que speratur ab homine et ideo maledictus homo qui ponit hominem brachium suum. Et conuertens sermonem ab homine loquitur de deo in tertia persona dicens.

In deo faciemus virtutem: et ipse ad ni

hilum deducet tribulantes nos.

In deo id est auxilio et foudore dei non in viribus nostris (faciemus virtutem) id est virtutis facta contra hostes (et ipse ad nihilum deducet) conculcando et subiiciendo in servitutem (tribulantes nos) et adversantes nobis ut per nihilum eos habeamus. Mystice autem legitur sic D.

Deus repulisti nos et destruxisti nos: iratus es et misertus es nobis.

Deus repulisti et destruxisti nos) nobis auxilium subtrahendo ac tentari et peccare permitiendo (iratus es) propter peccata nostra iustas vindictam in nos exercendo (et misertus es nobis) propter bonitatem tuam cum ad te reuertemur penitendo ad hoc irasceris ut miserearis ipsa ira tua misericordia est: et exponit quomodo sit misertus dicens.

Commouisti terram et conturbasti eam: sana contritiones eius quia commota est.

Commouisti terram) id est terrenos vomere predicationis (et conturbasti eam) salubriter ad penitentiam. prius commouetur a timore domini: deinde conturbatur ex dolore peccati (sana contritiones eius) id est remoue ab ea miseria quas sustinet vel peccata pro quibus cor contritum habet et dignum est ut sanes (quia commota est) et gratie tue commouenti per liberum arbitrium consensit. Sic autem mutato in melius homine iam dura et aspera subsequuntur unde et subditur.

Contendisti populo tuo dura: potasti nos vino compunctionis.

Contendisti populo tuo) sic in melius mutato (dura) et aspera ut te attentius quereretur. Unde scriptum est omnes qui volunt pie vivere in christo persecutionem patiuntur (potasti nos vino compunctionis) id est delectari nos fecisti poculo passionis et tribulationis sicut vinum delectat potantem quia tribulationes per charitatem sunt delectabiles et si per infirmitatem carnis graues. Vel (potasti nos vino compunctionis) id est suauitate lachrymarum penitentiae confessionis iste autem passionis potus non perdens est sed medicina vrens unde subiungitur.

Dedisti metuentibus te significationem: ut fugiant a facie arcus.

Dedisti metuentibus te significationem ut fugiant a facie arcus) id est per tribulationes temporales significasti tuis fugere a presentia

futuri minantis iudicii et ab ira ignis eterni. Istum arcum fugit qui a peccatis cauet. Bene autem iudicium arcus dicitur quia arcus quanto plus retro tenditur tanto impetuosius ferit: ita et iudicium quanto magis differtur tanto grauius non conuersis erit. Quis nobis sit significatio per penitentiam quia si hic tam asper deus nos punit quid in futuro faciet. Et. **Ut liberentur dilecti tui: saluum fac dextera tua et exaudi me.**

Ut liberentur dilecti tui) in die ire ad hoc quod per significationes presentium malorum dantur ut ab eternis malis domini dilectores liberentur et ut hoc fiat exorat dicens (saluum me) (fac) dicit generalis iustus collocando in dextera tua id est in bonis tuis in beatitudine perpetua ubi est salus vera quasi diceret: qui sic in presenti nos ad salutem erudis perscuto ponendo ad dexteram tuam salubriter percussos (et exaudi me) quia non temporalia sed eterna peto que tu precipis petere. Et hoc ausum scio quod saluabit dextera tua quoniam.

Deus locutus est in sancto suo: letabor et partibor sicut himan: et conuallem tabernaculorum metibor.

Deus pater locutus est in sancto) id est in filio (suo) in quo promisit hanc saluationem nouissime diebus istis. In qua locutione ego fidelis populus seu ecclesia (letabor) de his quos assumam in partem mei: quia (et partibor sicut himan) id est diuidam gentes seu gentiles qui designant per sicut himan ubi habitant gentes: non enim omnis est fides sed alij credunt alij non credunt et eorum qui credunt alij viuunt bene: alij male. diuiduntur ergo nunc fide et moribus diuidentur in iudicio oues ad dexteram hedi ad sinistram (et conuallem tabernaculorum) que fecit ibi iacob id est gentem indeorum ab iacob descendentium que per illam vallem intelligitur etiam (metibor) et diuidam quia alij crediderunt alij non nam transierunt inde qui crediderunt foris reliquie remanserunt. Hec iam diuisio demonstratur cum subinfertur.

Deus est galaad te meus est manasses: et ephraim fortitudo capitis mei.

Deus est galaad) id est mee societatis est numerus martyrum: galaad enim interpretatur aceruus testimonij et per aceruum testimonij multitudo martyrum designatur quia martyres grece testes dicti sunt latine (et meus est manasses) qui oblitus prioris vite et status in anteriora cum apostolo se extendit Manasses etenim interpretatur apud nos: oblitio seu oblitus.

(et effraim) id est hii qui bonos fructus et in se et alijs faciunt: sed doctores ecclesie: effraim enim interpretatur fructificatio: sunt fortitudo capitis mei) id est christi dicit ecclesia quia christi membra infirmiora sustentant.

Juda rex meus: moab olla spei mee.

Juda rex meus) id est confessores rectores erunt mei: sed ecclesie: iudas enim interpretatur confessio vel christus qui est de tribu iuda nasciturus erit rex meus (moab) qui interpretatur abutens lege: sed gentium populus est olla buliens quia infert tribulationes que est (spei mee) quia facit me plenius sperare non deficere: tribulationes enim maxime non oriuntur aduersus ecclesiam nisi a malevolentibus lege. Sicut autem in olla cibi sic in tribulatione excocti sunt sancti. Aperte vero dicitur olla spei in eo quod spes sanctorum venit a tribulatione. In hac olla tribulationum constituta quantam spem habeat ecclesia audiamus.

In ydumeam extendam calciamentum tuum mihi alienigene subditi sunt.

In ydumeam) que interpretatur terrena siue sanguinea (extendam calciamentum meum) id est euangelium quo muniuntur vita gradientium in mundo. q. d. buliat olla quantum potest seuiat mundus quantum valet ego usque ad terrenos et sanguineos extendam predicationem meam et sic mihi etiam (alienigene subditi sunt) illi qui non pertinent ad genus meum ad hereditatem meam. Multi enim veniunt ad fidem qui non pertinent ad hereditatem: multi adorant christum qui non sunt regnaturi cum christo: quia multi sunt vocati pauci vero electi. Et ne hoc videretur viribus suis attribuire commendat gratiam dei deducentem cum subiungit.

Quis deducet me in ciuitatem munitam quis deducet me usque in ydumeam.

Quis deducet me in ciuitatem munitam) id est in iudeam que munita recte dicitur videlicet patriarchis et prophetis legibus quoque et varijs institutionibus ad hanc primam predicationem euangelium (quis deducet me usque in ydumeam) id est in vniuersam gentilitatem ut multi ex gentibus mihi incorporentur et societate membrorum ciuitas amplietur. Negat hoc ab homine fieri posse. hoc enim a sola fieri poterat deitate. Unde subdit.

Nonne tu deus qui repulisti nos et non egredieris deus in virtutibus nostris.

Nonne tu deus) facies hoc quod (repulisti nos) exponens nos piculis et sinens tribulari. Tu ipse qui repulisti deduces: tu ipse qui iratus es

misereberis: non enim continebis in ira tua misericordias tuas. Deduces ergo et tamen seuius mundo non egredieris) (deus in virtutibus nostris) quando fortiter facturi sumus pro defensione fidei id est non ostendes potentiam tuam qualem ostendisti olim patribus quando eorum fortitudini cesserunt gentes. Tamen diuersis tormentis nos extra crucianibus non deseres sed tunc nobis intus operaberis et sic magis et melius deduces quia sic videmur non per temporalem vitam pugnare sed per eternam. Tu ergo deus qui non egredieris in virtutibus nostris quia non dabis temporale auxilium da sempiternum hoc est quod subdit.

Da nobis auxilium de tribulatione: et vana salus hominis.

Da nobis auxilium) sempiternum in futuro (de tribulatione). id est propter tribulationes quam hic sustinemus non petimus ut amoueas tribulationes sed ut ipsa tribulatio sit nobis fructuosa et in auxilium ut inde subuenias. Unde desereret videris. Et ideo non petimus hanc salutem humanam (id est est quia vana) et fallax est (salus hominis) transitoria et temporalis. Audiant hec qui spem suam in potentibus hominum vel in terrenarum diuitiarum splendoribus ponunt quia (vana) est (salus hominis) et deus solus opportunum tribulationibus nostris prestat auxilium. Merito ergo subdit ecclesia.

In deo faciemus virtutem: et ipse ad nihilum deducet tribulantes nos.

In deo faciemus virtutem) vincendo inimicos non in gladio: non in equis: non in potentatu exercitus: quia deus erit exercitus et victoria nostra. Unde subdit (et ipse ad nihilum deducet tribulantes nos) et impugnantes et a spe eternitatis reuocare conantes tam vicia quam inimicos visibiles et inuisibiles reprimendo et eorum seuiam annihilando faciemus et nos virtutem in domino ut ab omni tribulatione et tentatione liberi esse mereamur. In ipso sit fortitudo nostra in ipso sit omnis nostra gloria et nulla preualebunt aduersa. Nam si deus pro nobis quis contra nos.

Oratio.

Omnipotens mitissime deus humani generis restaurator et rector: qui fideles tuos sic deponis ut erigas: sic humilias ut ad celorum regnum perducas: in te credentium corda pia miseratione custodi: ut ad confessionis tue remedia fugientes sanatis contritionibus eterna felicitate te largiente perfui mereantur. Per dominum.

Psalmus de oratione ecclesie vndique
preste et de gratiarum actione pro mul-
tiplici beneficio iam recepto et in futu-
rum recipiendo.

ps. lx.

Exaudi deus de-
precationem meam intende ora-
tioni mee.

Auctor psalmi ppheta dauid.
Titulus talis est. In fine in hymnis psalmus
dauid: hoc est psalmus iste dirigens nos in fi-
nem id est in christum est in hymnis id est in lau-
dibus exhibendis dauid id est christo. Materia
oratio laus et gratiarum actio ecclesie p multipli-
ci beneficio recepto et in futurum recipiendo. In-
tentio: monere fideles ad faciendum ista semper et
ad perseverandum in eis usque in finem. Senten-
tia in generali ppheta in isto psalmo in persona
ecclesie humiliter exaudiri petit: beneficia re-
colit: et p beneficiis laudes promittit: post supra
dictam ergo gratiarum actionem vocatorum ad fide-
m admonet nunc suo exemplo ecclesia auditores
ut p dei beneficiis in gratiarum actione permane-
ant quod in presenti peccatorum veniam et virtutum
gratiam sunt consecuti et in futuro premium bea-
titudinis habituri. Sententia in speciali. Ec-
clesia ergo de tota ore quasi vnus hic clamat.
(Exaudi deus deprecationem meam) mala a me
amovendo et auertendo (intende orationi mee)
bona mihi conferendo et in me conservando.
Deprecatio est que assidua est: et hominibus etiam
offertur: oratio est que tantum deo offertur: postquam
dixit exaudi prius addidit intende ut videli-
cet gratanter et valiter dignetur exaudire. Nam
orationi nostre intendit deus cum gratanter su-
scipit quod oramus. Non nullos enim aliquan-
do exaudit iratus non tam ad salutem quam ad dam-
nationem. Et quod ecclesia toto orbe terrarum diffusa est
vndique se clamare insinuat cum subiungit.

A finibus terre ad te clamaui dum anxius
retur cor meum: in petra exaltasti me.

A finibus terre id est vndique ex omnibus par-
tibus mundi (ad te) non ad alium (clamaui) te
deuote inuocando (dum anxius est cor meum)
id est in anxietate et molestis pro quas tamen sit
noster perfectus. Clamor noster ad deum est no-
strum desiderium. Quanto quisque plus deside-
rat tanto plus clamat deinde sequitur clamo-
ris exauditione. quod d. anxius est cor sed non ideo vin-
cor quia (in petra) id est in christo et in fidei so-
litudine (exaltasti me). et fundasti quod super hanc
petram edificata est ecclesia. Et bene ait exal-

tasti quia iustus qui ex fide vivit cuncta tempo-
ralia transcendit et in celis conversationem ha-
bet. Exaltatum quoque.

Deduxisti me quia factus es spes mea
turre fortitudinis a facie inimici.

Deduxisti me de virtute in virtute et de bo-
no in melius (quia factus es spes mea) de vi-
ta et gloria eterna habenda et turre fortitudi-
nis id est foris defensio tuorum (a facie) id est
a presentia et impugnatione (inimici) visibi-
lis et invisibilis. Talis munitione est nobis deus
in qua et ab inimico securi esset ipsum inimicum
etiam iaculari possumus. Non sic esto in ista tur-
rivaces ibi sufficiat tibi quia hostis tela non
perveniunt ad te. Age ibi aliquid non cessent
manus: verba dei: fides tua: spes tua: et opera
tua bona tela sunt et gladii interficientes inimi-
cum. Tali ergo munitione confortatus perse-
verare se promittit dicens. Et ego hac turre mun-
itus.

In habitabo in tabernaculo tuo in secu-
la: protegar in velamento alarum tuarum.

In habitabo in tabernaculo tuo id est in com-
cordia permanebo in unitate fidei pugnabo et
tibi militabo (in secula) id est usque dum pagun-
tur secula scilicet usque in finem seculi quia eccle-
sia usque in finem seculi est duratura et deo mili-
tatura. Non enim qui ceperit sed qui perseverave-
rit usque in finem hic salvus erit. Et si impugna-
tio tentationum occurrat ego (protegar) id est tua
protectione muniar et defendar ab estu tentatio-
num (in velamento) et in umbra (alarum tuarum)
id est in munimine tue misericordie et potentie
que omnem auertunt lesionem. Vel alie iste sunt
paterna severitas et materna pietas illa ad ca-
stigandum hec ad consolandum ergo per unam
iuste punit contra presumptionem: per alteram mi-
sericorditer parcat contra desperationem. Et ideo
certus sum de protectione.

Quoniam tu deus meus exaudisti ora-
tionem meam: dedisti hereditatem timen-
tibus nomen tuum.

Quoniam tu deus meus exaudisti oratio-
nem meam de percipiendis bonis quia a finibus
terre ad te clamaui quia dedisti hereditatem
eternam scilicet regnum beatitudinis quibuscumque
(timentibus nomen tuum) non enim est distin-
ctio sed in omni gente qui timet deum acceptus
est illi et dicit dedisti in preterito quia iam de-
dit in spe vel quia iam in quibusdam est ince-
ptum in re: beneficia autem collata argumen-
tum sunt futurorum: vel ponit preteritum pro futuro
propter nimiam certitudinem. Admonemur hoc non ces-

sare orando quamdiu tempus est tentationu. Oratio frequens diaboli iacula submouet et hec prima est virtus aduersus tentationum incursus. Nihil vilius potest facere seruus dei in hoc seculo q̄ orare deum. Oratio serenat cor. Abstrahit a terrenis mundat a vicijis: subleuat ad celestia: reddit capaciū et digniū ad accipiēda bona spiritalia: persequeremur ergo in oratione et timore nominis dei quatenus celestem promereri possimus hereditatem. Deinde exponit quam hereditatem daturus est deus dicens.

Dies super dies regis adijcies: annos eius vsq̄ in diem generationis et generationis.

Dies scz eternitatis seu eternos (adijcies) id est appones (super dies) temporales (regis) nostri christi quibus si christus in presenti regnat in ecclesia et ipsi viuunt in christo vt post hos dies transeuntes etiam regnet in sanctis et ipsi cum eo in diebus illis qui non habent finem. Deinde alijs vbi idem reperit dicens et adijcies (annos) scz eternitatis super (annos eius) temporales quibus in presenti nobiscū est: adijcies inquam (vsq̄ in diem generationis) presentis et temporalis (et generationis) future et eterne qz hi dies et anni sunt vnus dies qui continet et transcendit secula presentis et future generationis. Et hec dies est eternitas. q. d. eandem hereditatem dabis eis in qua est christus rex noster vt regnet cum eo in eternū. Ipse enim rex cum generatione sua.

Permanet in eternum in conspectu dei misericordiam et veritatem eius quis requirit.

Permanet post annos presentes (in eternū in conspectu dei) id est in manifesta deivisione vbi presto est ad miserendū omnibus sic et illi ibidem pmanebunt: hoc est autē sanctorū merces scz gloria visionis dei. Et quia tanta est dei remuneratio et tanta est beatitudo ergo misericordiam eius qua in presenti peccata dimittit: (et veritatem eius) qua in futuro pmissa reddit quis (requirit) id est iterū et iterū queret. s. ad hoc vt imitet eum. q. d. pauci misericordia dicūt qz nō nostra merita attendit deus sed bonitatem suam vt peccata nostra nobis dimitteret et vitā eternā pmitteret: veritas autem qz nō fallit redde quod pmissit agnoscamus et nos hic eam et faciamus hic misericordia circa infirmos circa egentes circa etiā inimicos nostros: veritate vero nō peccando nec adijciendo pctm super peccatū. Ideo autem sub interrogatione quasi

inuitado dicit quis requireret quia quāuis hoc ineffabile bonū sit pauci sunt tamen qui requirant aut requirentes perseuerent. Tanta est humana miseria in tantū abūdat iniquitas vt in requirenda vanitate et mendacio sint multi: in requirenda misericordia et veritate sint pauci. Nos autem de paucis his esse studeam⁹ vt cū electis dicere possimus quod subdit. **Sic psalmum dico nomini tuo in seculum seculi: vt reddam vota mea de die in diem.**

Sic psalmum dico (q. d. sub hac spe positus qz spero te daturū mihi hereditate in futuro et me mansurū in eternū in conspectu tuo) (sic psalmū dico nomini tuo) id est sic bñ operabor ad honore nominis tui. Vel sic psalmū dico (predicando et opere complendo seu hymnizando et bene operando) (in seculū seculi) id est quādiu durabit hoc seculū qz non ad tempus hoc est agendū (vt reddā vota mea) bonorū operum que voueo vt meipm quem deuoni in baptismo (de die in diem) id est assidue p singulos dies vt tandem pueniam ad illū diem vbi in eternū tibi psallam. Si vis in eternū psallere redde vota tua in isto die donec puenias in illū diem vbi psallas sine fine.

Oratio.

Anxietatū nostrarū misericordissime cōsolator deus: prege familiā tuā a facie inimici vt a te turre fortitudinis p̄munita inhabitare tabernacula mereamur eterna. Per do.

Psalmus de obedientia deo debita et in tribulatione patientia ac de confidentia in deo bona sed in hominibus et terrenis omnibus vana.

ps. lxi.

Domine deo subie

cta erit anima mea ab ipso enim salutare meū.

Auctor psalmi ppheta dauid. Titulus hic ē In finem pro ydubun psalmus dauid. id est psalmus iste est dauid pphete qui hic loquitur habitus p ydubun id est agens de transiliente. transiliente dico in finē id est in christū et inuitante nos ad sūmum bonū. Quia enim vocati ad fidem auditores ad permanendū in gratiarum actione sua monuerunt iam tanquā transilientes et superiores effecti suos inferiores ad exemplum sue humiliatis et patientie ac contemptus diuitiarū et temporalium hortant. Materia obedientia deo debita et in tribulatione patientia in deo p̄fidentia bona s3 in bonis terrenis

88
his omnibz vana. Intentio: nos admonere vt
spemendo et transilendo ista temporalia va-
na et caduca per obedientia et patientia spere-
mus eterna et nulla tribulatione vel per-
fusione impediamur qui terrenis dimissis ad so-
la celestia tendamus. Sententia in generali p-
pheta in isto psalmo loquitur in persona tran-
silientis et cuiuslibet iusti qui ex obedientia ad
deum persecutiones iniustas patienter tolerat
hortans vniuersos fideles vt in domino confi-
dant arguitqz errantes et persecutores de vani-
tate qz in caduca huius mundi felicitate spe-
rant sub iungitqz fixam et immutabilem de pu-
nitione maloz et premiatiōe bonoz sententia
Sententia in speciali. Transilens ille videns
tot impedimenta seculi deo se subdit inferiori-
bus se inuidis transiluisse cum dolentibz et rui-
nam ei imminantibz quasi de alto in crepando
respondet dicens. (Nonne deo) qui est super
omnia (subiecta erit anima mea). i. obediens
et mandata eius obseruans eiqz fideliter serui-
ens et nihil preter eum cupiens. q. d. erit omni-
no: et si agitis vt mouear: et si multa trasilio hoc
dicit ne transilendo supbiat non elatus ex his
que infra sunt sed humilis ex deo qui supra est
sciens quonia qui se exaltat humiliabit et iustu
est vt ei subiciat (ab ipso eni est salutare meū). i.
salus et saluatio mea in corpore et in anima. Et
hoc pbat dicens.

**Nam et ipse deus meus et salutaris me-
us: susceptor me⁹ nō moueboz ampli⁹.**

Nam et ipse est (deus meus) qui me creauit
(et salutaris me⁹) qz me saluauit (susceptor me⁹)
qui me de morte ad vitam de pena ad gloria su-
scipit ideoqz (nō moueboz amplius) et de cete-
ro ab ipso contra eius voluntate faciendo: licz
enim aliquando motus fuerim nunc suscept⁹
et sanat⁹ ab auctore et redemptore meo iam vl-
terius nō moueboz. Et qz tantū habeo salua-
tozem et ab eo ampli⁹ nō moueboz ergo o stul-
ti et miseri peccatores.

**Quousqz irruiis i hominem: interfici-
tis vniuersi vos tanqz parieti inclinato
et macerie depulse.**

Quousqz irruiis). i. quā diu irrationabili-
ter impetū facitis (in hominē) exteriorē qz vsqz
ad animā perungere nō potestis sed vos in eo
qđ agitis vestrū cogitate interiū qz in hoc (in-
terficiatis vniuersi vos) ipsos in anima. Quicū-
qz bonos a suo pposito nitimini remouere siue
dissuadendo siue psequendo vos ipsos in hoc
intus occiditis: animas vestras damnatis. Ir-
ruiis inquā incubentes ei (tanquaz parieti in-

clinato) ad ruinā et macerie) que est constructō
satorz sine cemēte ligamine: vt sit circa hortos
et vineas (depulse) scz a statu suo et casum mi-
nanti qz sic nos putatis faciles ad cadendū et
pronos ad ruinā tanquā omni destituiamur au-
xilio sed nō est ita. Et quis ira admoniti.

**Verūtamen precii meū cogitauerūt re-
pellere: cucurri in siti: ore suo benedice-
bant et corde suo maledicebant.**

Verūtamen) nō ideo cessant mali sed (cogi-
tauerunt) abscondentes venenū in corde et si nō
audent pferre (precii meū repellere) a me. i. de-
um meū et gloriā quā spero futurā meritiqz la-
boris mihi auferre ideo (cucurri) in via pntis
vite ad precii meum obtinendū nō vt piger et
fastidiosus sed (in siti) sancta hoc est in ardore
et desiderio magno tanquā sitiens iusticiā et co-
rum salutē sed ipsi quasi syrene diaboli niten-
tes cursuz meū impedire (ore suo benedicebāt)
vt adulatōis me verbis deciperent (et corde suo
maledicebant) iniquitatē et mortē machinan-
tes. Iniqui enim qñ aperte bonos nō audent
psequi ore loquunt bonū sed intus in corde la-
tet venenū. Ideo animā suā inter tot picula ex-
hortans subdit.

**Verūtamen deo subiecta esto aia mea:
quonia ab ipso patientia mea.**

Verūtamen) quicquid illi faciant me impū-
gnando (deo subiecta) et obediens (esto anima
mea) sicut cepisti recognosco te ab eo accepisse
bona que habeo humilia te illi quantū potes:
et merito debes subijci (quonia) inter tot scan-
dala (ab ipso est) (patientia mea) tanquā a cau-
sa exemplari et etiā efficiente ipse enim est exem-
plar totius patientie et etiā ipse patienter facit
in tribulatiōe. Nemo enim p se tanta vel apta
bella vel occultas insidias tolerare posset nisi
omnipotens deus vires patiēdi tribueret. Iō
etiam anima mea debet esse deo subiecta.

**Quia ipse deus meus et saluator meus
et adiutor meus non emigrabo.**

Quia ipse est (deus meus) q vocauit me ad
fidem et cultū diuinitatis sue (et saluator meus)
qui me redemit et iustificat et per viam salutis
ducit (adiutor meus) ad bene operandū et me
per opera meritoria ad patriam pducendo ac
glorificando et ideo (nō emigrabo) id est non
recedam a dei subiectiōe nec ab eo separabor
vita vel morte. vtile est consiliū in omni tribu-
latione deū nostrū saluatōre atqz adiutorē re-
minisci quatinus ab eo nullis tentationibz va-
leamus emigrare. Unde ad huc subdit.

**In deo salutare meū et gloria mea: de
auxiliū mei et spes mea in deo est.**

In deo est hic (salutare meū). i. p. deum ha-
beo saluationē et saluus ero. i. iustus et impio
(et gloria mea) est in deo. i. in nulla re glorioz ni-
si in deo vt qui gloriatur in dño gloriatur. Vel (in
deo) erit i futuro (salutare meū). i. salus et salua-
tio qz tunc liberabimur ab omni miseria et ma-
lo (et gloria). i. gloriatio (mea) qz p ipm gloria
eterne vire tribuit. q. d. saluus et gloriosus ero
in eo. Interim nunc inter tentatōes ipse est de-
us auxiliū mei in certamine. Dat enim auxiliū
certantibz: hoc dicit ne quid sibi homo deputet
(et spes mea in deo est) donec venerit res. Igitur
exemplo meo.

**Sperate in eo omnis congregatio po-
puli: effundite coram illo corda vestra:
deus adiutor noster in eternū.**

Sperate in eo transilientes eos qui in va-
nitate sperant omnis congregatio ppli scilicet fidelis
id est omnes qui congregati estis in vnitatis si-
dei et vt digne in illo possitis sperare effundite
corā illo corda vestra. i. occulta cordiū ei reles-
rate et corda ab omni sordetiorum euacuate
plangendo: cōfitendo: deprecando: nam qui nō
habet cor vacuū a malo si sperat nō est spes s;.
presumptio qz (deus) est adiutor noster in eter-
num nō solū tpaliter sicut homines adiuvant
sed etiā ad eternitatē pmerendā et prestandā et
quāvis deus debeat esse spes nostra et sic opet
nobis.

**Verūtamen vani filij hominū: menda-
ces filij hominū in stateris vt decipiant
ipsi de vanitate in idipsum.**

Verūtamen filij hominū. i. imitatores car-
naliter viuentiū qui nō attendunt sed sunt (va-
ni). i. dediti vanitatibz sperando in rebus tran-
sitorijs et caducis sunt etiā (mendaces filij ho-
minū in stateris). i. in libra iusticie in boni ma-
licqz deliberatōe malū bono pponderantes vel
iusti videri volentes cum sint fallaces vel ad lit-
teram iniquis ponderibz vtentes (vt decipiant
ipsi de vanitate). i. de rebus vanis (in idipsum)
id est inter se seu inuicē. s. vnusquisqz aliū Vel
(vt decipiant) alios (ipsi) existentes et cōuenien-
tes (in idipsum). i. in vñ (de vanitate) qz et si va-
rii et diuersi in studijs pueri sunt in malicia nū
et vanitate in vñ sunt et pueniunt. Sciens er-
go conuertit se ad eos. d.

**Nolite sperare in iniquitate: et rapinas
nolite cōcupiscere: diuitie si affluant: no-
lite cor apponere.**

Nolite sperare in iniquitate) deceptōis sed

in deo meū sperate (et rapinas nolite concupi-
scere) auferendo p violentiā aliena. q. d. nec spe-
retis nec cupiat que rapiant alijs etiā si nō ha-
beris et quasi ex necessitate rapuri sitis et diui-
cie si affluant) aliunde qz p fraudē et rapinas. i.
si habundent et exundent tanquā de fonte cur-
rant (nolite cor apponere) ardentem eas aman-
do et tenaciter custodiendo in eis cōfidendo et
sperando inde psumendo et supbiendo. Non
damnat diuitias sed cor vetat apponi et in eis fi-
gi. Et vt magis eos a vanitate dissuadeat ppo-
nit duo qz alterū deterret alterū demulcet. d.

**Semel locutus est deus duo hec audi-
ui: qz ptās dei est et tibi dñe misericor-
dia: qz tu reddis vnicuiqz iuxta opa sua.**

Semel id est firmiter et immutabiliter (lo-
cutus est deus) quasi vnica locutione vt retra-
ctatione nō indigeat qz qd loquit deus est vñū
et inuariabile. Unde li semel nō ad numez re-
ferendū est sed ad sententie firmitatē (duo hec)
valde necessaria que vobis dicitur? sum ibi (au-
diui) auditu interiori in alto quo trasiliui. i. spi-
ritu inspirante et reuelante intellexi nō ex me lo-
quor. Audiuim forte alia multa sed nō est opus
dici nobis. Illa duo sunt ptās et misericōdia de qz
bus sunt omnes scripture qz docent q potens
est vt penā infligat et misericors vt remuneret.
Unde sequitur (qz ptās) iudicandi et puniendi
(dei est) omnia eni potest et omis ptās a deo est
et mutās psonā adiungit aliud. d. (et tibi dñe)
est misericōdia remunerādi: ptās ergo timeat: mi-
sericordia amet: nec p misericōdia ptās cōtemnat
nec p ptate de misericōdia desperetur (qz tu reddis
vnicuiqz iuxta opa sua) bonis quidē ex miseri-
cordia pmiū malis pō ex iusta ptate supplicii.

Oratio.

Subde tibi dñe animas nostras quoniā tu
es patientia nra vt renuentes incerta diuitiaz
delectamenta te solū ptempta omni mundi va-
nitate sequi mereamur. Per d.

**Psalmus de diuina consolatione ec-
clesie in ariditate huius seculi velut in de-
serto vel veri anachorite in loco solita-
rio.**

ps. lxiij.

Eus deus me? ad

te de luce vigilo.

Auctor psalmi ppha dauid. Titu-
lus talis est psalmus iste cōuenit et attribuit da-
uid. i. ecclesie que hic loquitur habitans de his que
sustinuit ipa eccia cum esset in deserto ydumee
id est in ariditate huius seculi et vite vbi sinit et
misericōdiam expetit donec eterna capiat. Ecclesia

enim fidelium de qua supra dicitur instruit nos hic suo exemplo in erumnis et tentationibus huius seculi quanto superne patrie desiderio debeat esse estuare et ad deum festinare quantamque vigilantiam in eius voluntate adimplenda habere ut in futuro dei laudem mereamur acquirere. Materia divina consolatio ecclesie in ariditate huius seculi velut in deserto sitiens et misericordia a deo expetentis Intentio monere fideles ut soli deum sibi eligant et ad eum omni desiderio festinent ac recte et bene conuersari in medio huius puerse et prauae nationis studeant. Sententia in generali prophetia in isto psalmo loquitur in persona ecclesie quomodo in deserto huius seculi et vite se habeat quia deum videre desiderat quem et laudat et id amplius agere optat vel etiam mea est divina consolatio veri anachorite in loco solitario Intentio: monere fideles fugere mundum prauum et puerum et propter consolationes diuinas petere desertum. Sententia in generali prophetia loquitur in persona cuiuslibet veri anachorite: qui scilicet mundum fugiens petit desertum ut diuina percipiat beneficia et hostium euadat machinamenta. Sententia in speciali. Ecclesia ergo necessitatibus huius vite estuans clamat D.

Deus communis omnium per potentiam et creationem quies (deus meus) specialiter per redemptionem et vocationem et signanter per cultum et singularem dilectionem (ad te de luce vigilo) ad litteram. i. sumo mane ad tuas laudes consurgo scilicet diluculo et matutinali hora quando christus resurrexit et nos ad surgendum et laudandum exemplo sue resurrectionis animauit unde instituite sunt laudes nocturne ut semper sumus patri memores iudicii finis quosdam hora quando christus resurrexit affuerunt per quam resurrectione laudes decantant matutine. Vel moraliter (vigilo). i. diligenter studeo et curiosus sum ut bene operari incipiam (ad te) promerendum et ad tuas voluntates exequendas et hoc (de luce) gratie. i. ex quo suborta est mihi lux gratie que nos excitat et ad deum vigilare facit Vel (de luce). i. per puritatem bone conscientie. De qua vigilatione dictum est in euangelio: beatus ille seruus quem cum venerit dominus inuenerit vigilantem: huius autem vigilie causa ostendit cum subiungit.

Situit in te anima mea: quia multipliciter tibi caro mea.

Situit in te anima mea. i. in te solum consolari et ad te venire tibique inherere beatifice ardenter desiderat: desiderium enim suis anime est. Anima quidem desiderat deum multis de causis sed ad desideratum finem peruenitur laboribus carnis que deum desiderat causis pluribus. An subditur (quia mul-

tipliciter) id est multo amplioribus causis quam anima: subiecta enim amplioribus meritis (tibi caro mea) situit ut videlicet in ea resurrectione atque immortalitate quam promissisti tibi appareat quia et ei promittitur resurrectio quomodo et anime beatitudo caro itaque multiplices defectus patitur et quia multipliciter fatigatur tam multipliciter situit a deo infatigabile incorruptionem et ideo multis modis deo deseruit ut ad desideratum finem et ipsa et anima peruenire possit. Deinde subdit ubi situat.

In terra deserta et inuia et in aquosa sic in sancto apparui tibi: ut viderem virtutem tuam et gloriam tuam.

In terra deserta et inuia et in aquosa) ex se. i. in hoc presenti seculo quod est terra deserta quantum in se est ab omni bono et (inuia) id est sine via non habens viam veritatis (et in aquosa) id est sine aqua non habens refrigerium vere salutis (sic in sancto) (scilicet desiderio ut habitum est id est per sanctum desiderium) apparui tibi) id est vidi mihi me (ut et ego) (viderem virtutem tuam et gloriam tuam) id est te: nemo enim videt deum nisi prius deo appareat. i. a deo videatur. Ergo in sancto desiderio appareamus deo ut et ipse appareat nobis. Ad hoc etiam anachorite loca deserta et inuia querunt ut deo perfectius inhercant et consolationes diuinas melius percipiant Ideo hec omnia sic ago.

Quonia melior est misericordia tua super vitas: labia mea laudabunt te.

Quonia melior est misericordia tua) diuina (super vitas) humanas. Dulce sunt sanctorum vite in hoc seculo alius deo seruit in coniugio alius per continentiam alius per communem vitam alius per solitariam alius per actiuam alius per contemplatiuam diuersi diuerso modo secundum mensuram gratie que unicuique data est a deo. Quamcumque quisque perfecte viuatur: quia sancte et pure deo deseruiat: tamen ad celeste regnum non perducitur nisi diuina misericordia cum bonis operibus adiungatur ideo (labia mea laudabunt te) id est laudabilem te alijs predicabo: De tanta enim pietati domini misericordia ne ingrati simus laudes et gratias quas possumus referre debemus. Et sicut labijs laudo.

Sic benedicam te in vita mea: et in nomine tuo leuabo manus meas.

Sic etiam (benedicam te in vita mea) scilicet tota id est bene viuendo. Sic enim digne quisque laudat quando cum labijs vita concordat et in nomine tuo id est ad honorem et gloriam nominis tui (leuabo manus meas) ad te in precibus et orationibus

nibus ad litterā Vel manus meas id est ope
ra bonas leuabo) ab appetitu fauoris respectu
superne patrie bona opera exercendo et nō me
am sed dei gloriam in eis querendo. Et vt la
bijs digne laudare et recte viuēdo ac bene ope
rando deū benedicere valeat impinguari do
no sue gratie postulat euz subiungit. Et vt hoc
possim vtiā.

**Sicut adipe et pinguedine repleat ani
ma mea: et labijs exultationis laudabit
os meum.**

Sicut adipe et pinguedine repleat et reficia
tur (anima mea) tua grā hic vbi sitis ē. Adeps
pprie vocatur pinguedo illa que est circa vita
lia et intestina sed pinguedo dicitur que est in car
ne et membris exterioribz. Sicut adipe ergo et
pinguedine anima repletur quando et charitas ē
in mente et foris alacritas spiritalis apparet in
in actōe: hilarē enim datorē diligit deus **Uñ**
et subdit et labia exultationis laudabit os meū)
.i. te et nomē sanctū tuū qz in dñi seruitute ipi
laude nō tristitia sed gaudiū haberi debet. nec
solum laus dei debet esse in ore sed etiā in me
ditatione et ope. Unde et subdit.

**Si memor fui tui super stratum meum
in matutinis meditabor in te: quia fuisti
adiutor meus.**

Sic. i. qz (memor fui tui sup strātū meū) .i.
in quiete ne ipsa dissolueret et faceret obliuisci
deum (meditabor enī in te in matutinis) .i. in
opibus lucis et actibz bonis. Digna enī et bo
na debemus opari tanquāz in luce filij lucis
sepe quādo quiescunt sunt hoīes p quietē dissoluū
tur et obliuiscunt deū hec sancta anima in q̄te
sua deū reminiscit. vnde cōstat qz et in actōibz
suis in deo meditabit (qz fuisti adiutor meus)
nisi enim adiunget hic deus bona implere non
possumus. **Vel** p strātū in quo quiescimus ac
cipe p̄spera in quibz ille est memor dei qd vix
homo facit et p matutinas noctē et aduersa.

**Et in velamento alarum tuarum exulta
bo: adhesit anima mea post te: me suscep
pit dextera tua.**

Et si quid occurrit (in velamento alarum
tuarū) .i. in p̄tēte potentie ac visceroſe chari
tatis et clemētie tue (exultabo) .i. hilaresco in bo
nis opibus nihil timendo nec solū exultabo sz
iam feruenti desiderio et charitate (adhesit ani
ma mea post te) vt sit post te. i. vt te sequat quo
tidie obediāt tibi et qz sic adhesit (me suscepit)
alis p̄tēgendū a piculis et ad regendū (dextera
tua) .i. p̄piciatio tua diuina **Uñ** me suscepit dex
tera tua) .i. virtus et grā tua in magnā dignitatē

a delectōe in qua ppter petm̄ crā me sustulit.

**Ipsi vero in vanū quesierunt animam
meam: introibunt in inferiora terre: tra
dent in manus gladij: ptes vulpiū erūt.**

Ipsi vero scz p̄secutores et inimici (in vanū)
et frustra (quesierunt animā) et vitā (meā) p̄dere
qz ardentē tibi adherēdo euasi et nō potuerūt
implere qd voluerunt nec intentū habuerunt
ideo (introibunt in inferiora terre) .i. in infernū
vbi damnabunt (tradent in manus gladij) .i.
in potestātē p̄punitatē tormentoz quibz sunt
detruncari (partes vulpiū) .i. dolosorum (erūt)
hoc est p̄ticipes erunt pene dolosorum in infer
no sepulcorū qz modo se dolosis p̄aua volūta
te cōiungunt. **Vel** (partes vulpiū) .i. demonū
(erunt) sortē eoz suscepturi qz sicut boni annu
merantur iuxta merita diuersis ordinibz ange
lorum ita mali ordinibz demonū transformati
in illos.

**Rex vero letabitur in deo: laudabuntur
omnes qui iurant in eo: quia obstruētū
est os loquentium iniqua.**

Rex vero scz quilibet iustus et bonus bene
regens anime sue regnū motus carnales terre
nos et quicquid viciosum est reprimendo (leta
bitur in deo) malis vt dictū est sepultis in infer
no et laudabunt) .i. in fine laudabiles appare
bunt (omnes qui iurant in eo) .i. qui fidem dei
p̄mittūt et seruant q̄ sacramenta eius inuolabi
liter custodiūt qui animas suas et bonā vitam
illi vouent et reddunt et vere laudabunt q̄ mo
do ab iniquis vituperant (quia obstruētū est)
id est obstruetur in iudicio vbi omnis iniqui
tas victa obmutescet (os loquentū iniqua) .i. cō
tra bonos qz iā quid dicere valeat nō habebit
Unde nullo omnino contradicente boni lau
dabuntur.

Oratio.

**Ad te de luce vigilantibz lumen largire ppe
tuum auctor lucis eterne deus: vt te laudent la
bia nostra: vita benedicat te meditatio nostra
in matutino glorificet. Per do.**

**Psalmus de oratōe christi in sua pas
sione ne cedat inimicis et vt constantia
habeat libereturqz finaliter ab eis.**

ps. lxiij

Audi deus ora

tionem meam cum deprecor a timo
re inimici eripe animā meā.

Auctor psalmi p̄pha dauid **Titulus** hic est
In finem psalmus dauid hoc est psalmus ille
cōuenit vero dauid .i. christo qui hic loquit ad
iuncta sibi voce corporis dirigens nos in finē

id est in sui conformitatem. Docet enim nos suo exemplo qualiter in deserto huius seculi de quo supra dictum est inter persecutores nos debeamus habere et qualiter orantes debemus in tribulationibus perseverare hoc attendentes quia quanto fuerit asperior et iniquior tribulatio nostra tanto in futuro maiorem habebimus perfectum illi vero maiorem defectum. **Materia:** tribulatio a iudeis christo nequiter illata et ab ipso dulciter tolerata. **Intentio:** monere nos ad imitandum christum in constantia et tolerantia passionum et in passionibus orandum et in domino sperandum. **Sententia** in generali prophetia in isto psalmo in persona christi orat ad deum premissis petendo ab adversariis liberationem describendo eorum malignitatem et frustratam intentionem et sequentem ex his fructum et utilitatem. **Orat** autem in passione ad instructionem fidelium ut si ipse qui prescius erat futuri orare voluit multo magis qui incerti sunt sedule dent opera orationi et maxime in tribulatione. Sicut enim caput nostrum sic et nos in tribulationibus hic rogamus. **Sententia** in speciali. **Orat** ergo christus in passione dicens. **Exaudi** deus orationem meam cum deprecor id est de corde et totis viribus precor. **Nunc** te pater deprecor nunc exaudi orationem meam que autem sit ista oratio declarat cum subdit (a timore inimici) id est inimicorum scilicet iudeorum (eripe animam meam) non quidam ut non moriar sed ut eos non timeam qui tamen corpus possunt occidere sed te qui animam et corpus potes perdere. **Non** igitur orat ut non occidatur sed ut occidentem non timeat ne forte timendo succumbat nec hoc ideo postulat ut timore aliquo frangi valeat sed ut exemplo suo infirmantibus membris orandi formam atque in passione et tribulatione constantiam tribuat. **Et** quod de exauditione securus sit ostendit dicens.

Proteristi me a conventu malignantium a multitudine operantium iniquitatem.

Proteristi me a conventu malignantium voluntate et consilio id est a collectione mala de me cogitantium et malum in corde machinantium et non solum a conventu malum volentium sed etiam (a multitudine operantium) in actu in me iniquitatem illam singularem scilicet crucifixionem. **Iniquitas** fuit occidere eum qui tot bona eis fecerat: sed quomodo preceps sit est advertendum. **Ipsi** enim intendebant inferre christo mortem perpetuam sed tertia die resurrexit delere famam sed divulgata fuit: auferre fidem a suis sed dilata invaluat. **Exaudi** inquit et necesse est ut exaudias.

Quia eracuerunt ut gladium linguas suas intenderunt arcum rem amarum: ut sagittent in occultis inimicatum.

Quia eracuerunt id est valde acuerunt (ut gladium linguas suas) id est sicut gladius acuitur ut magis incidat ita ipsi acutissime excogitabant quid in me prius dicere possent et verba acuta aperte mortem in clamando ad me occidendum protulerunt et ita si non manibus linguis tamen occiderunt (intenderunt arcum) id est dolos et occultas insidias paraverunt: arcus enim occulte gladius aperte ferit (rem amarum) scilicet ut discipulus et continua perditionis fieret (ut sagittent in inimicatum) id est quasi ignorantem occidat innocentem et hoc (in occultis) id est latenter quantum ad suam opinionem. **Ad** hoc quesierunt quomodo a discipulo traderet a iudice romano danna retur ab ipsis romanis crucifigeret si fuit acumen lingue: hoc arcus hoc sagitte sic per alios christum sagittaverunt sic gladio proprie lingue occiderunt. **Unde** et subditur.

Subito sagittabunt eum et non timebunt: firmaverunt sibi sermonem nequam.

Subito id est insidiosae quasi inopinante et improvisae (sagittabunt eum) id est occident quasi nescientes eis videtur et scelus implebunt et inde (non timebunt) deum vel iudicium eius quod (firmaverunt) obstinatione non veritate nullo modo volentes obmittere (sibi) id est ad malum suum dicendo sanguis eius super nos et super filios nostros: non domino cui non nocuerunt (sermonem nequam) vel malignum scilicet quo prelocuti sunt ut eum interficerent et postea obstinate mortem eius petierunt dicentes: expedit ut unus homo moriatur pro populo: et reus est mortis: et crucifige crucifige et huiusmodi.

Narraverunt ut absconderent laqueos dixerunt quis videbit eos.

Narraverunt et apud se disposuerunt (ut absconderent laqueos) et pararent occultas fraudes inter se tractantes quomodo dolose et absconse christum caperent et occiderent tradendo eum per discipulum iudicando per principem romanum interficiendo per milites eius. **Talis** fuit absconsio laqueorum de quibus etiam (dixerunt quis videbit eos) scilicet laqueos istos et fraudes id est quis poterit percipere vel cauere. **quod d. nullus.** **Pecus** enim hoc ab aliquo deprehendi posse putaverunt nam ita effronite mortem christi querebant ac si deum lateret et ipse non videret ut putabant sed non profuit illis. **Nam** sequitur.

Scrutati sunt iniquitates: defecerunt

Scrutantes scrutinia.

Scrutati sunt) id est inquisierunt (iniquitates) scilicet quomodo per falsos testes iusti accusarent et quomodo dolose eum perderent sed (defecerunt) ab intento: ipsi (scrutantes scrutinia) id est acerba et acuta consilia hoc est in ea subtili et frequenti inquisitione nihil potuerunt perficere: querebant enim extinguere christi nomen quod magis clarificatum fuit per suam passionem. Quanto acutius et subtilius dolos cogitauerunt tanto plus et grauius a veritate et equitate defecerant et in tenebras mergebant. Quia enim non videbant deum putabant se non videri a deo scrutati igitur sunt sed frustra quia.

Accedet homo ad cor altum: et exaltabitur deus.

Accedet) sponte ad passionem (homo) scilicet christus qui non pateretur nisi homo esset (ad cor altum) id est profundum et secretum in hoc habebit vel ei erat quia hoc faciebat secundum altum et profundum dei consilium. Vel (accedet homo) scilicet christus in passione (ad cor altum) id est profundum et secretum dei consilium nam voluntarie accedens ad passionem perfecit profundum secretumque diuinum mysterium quo disposuerat deus filium suum pati pro redemptione mundi (et exaltabitur deus) in resurrectione. quod dicitur ut homo in passione et ipse idem exaltatur ut deus in resurrectione et acquireret nomen quod est super omne nomen. Audi quomodo exaltatus sit deus et hi qui persequebantur humiliati.

Sagitte paruulorum facte sunt plage eorum et infirmate sunt contra eos lingue eorum.

Sagitte) humiles (paruulorum) et simplicitatem scilicet apostolorum (facte sunt plage eorum) qui sagittabant et non timebant quia iam verbis eorum feriuntur et prosternuntur. Infirma enim mundi elegit deus ut confundat fortia (et infirmate sunt lingue eorum) id est sermones eorum facti sunt cassi virtute resurrectionis sue in omnibus que contra eum dixerunt et hoc (contra eos) id est in malum et verecundiam eorum qui firmaverunt sibi sermonem nequam. Cessauerunt enim minere blasphemie: cognouerunt sua scrutinia non valere atque a tanto strepitu verborum siluerunt. Talis est mutatio dextre excelsi: deo igitur sic exaltato et visis miraculis.

Conturbati sunt omnes qui videbant eos: et timuit omnis homo.

Conturbati sunt) ad penitentiam et compunctum corde (omnes) id est ex omni genere homines (qui videbant) et intelligebant (eos) scilicet in

deos defecisse et confusos et in efficacem eorum esse fallaciam. O cor durum alij de illis turbant et tamen ipsi non penitent (et timuit omnis homo) rationalis deum et sibi iudicium imminere diuinum id est omnis utens ratione ad intelligenda que facta erant timori domini se subdidit. Qui ergo non timuit non fuit homo id est versus ratione. Sed si timet homo deum non cum terretur homo quin annunciet sicut apostoli prohibiti predicare de christo non ideo destituerunt et ideo isti sic eruti a timore inimici sed deum timorantes una cum apostolis.

Annunciauerunt opera dei: et facta eius intellexerunt.

Annunciauerunt) alijs predicando (opera dei) scilicet necessitate passionem resurrectionem ascensionem missionem spiritus sancti humanitatem et diuinitatem virtutesque et miracula (et facta eius) in celis esse diuina non puri hominis et cur essent facta quia factam nostram esse per deum redemptionem et salutem cognouerunt qui prius utilitatem operum eius non intellexerunt. Intelligamus et nos cum per facta nos redemisse et studeamus non solum verbis sed etiam operibus ipsum benedicere et laudare et inde scilicet per huiusmodi operibus.

Letabitur iustus in domino et sperabit in eo: et laudabunt omnes recti corde.

Letabitur iustus) per christum redemptus et per fidem operum domini iustificatus (in domino) non in se ipso non in mundo (et sperabit in eo) vitam eternam in futuro et tunc quando damnabunt peruersi (laudabuntur) id est laudabiles apparebunt ad eam gloriam (omnes) et quicumque sine personarum acceptione (recti corde) qui recte credunt et bene viuunt. Illi sunt recti corde qui propria voluntate relicta voluntati penitus se subiiciunt diuine qui rectam et iustam intentionem habentes per amorem recte tendunt in deum et quibus per omnia placet deus. Sed curui corde sunt quibus non placet quicquid deo placet.

Oratio.

Tutela omnium credentium deus custodi ecclesiam tuam a conuentu malignantium qui eam occultis iaculis impugnare nituntur ut te salubri rectoque retinens intellectu iustorum meritis perpetuo letetur. Per deum.

Psalmus de laude dei ac potentia eius et virtutibus necnon de multiplicibus dei beneficiis in presenti collatis et in futuro conferendis.

ps. lxxij.

¶ Decet hymnus

deus in syon ⁊ tibi reddetur votū in hierusalem.

Auctor psalmi ppheta dauid. Titulus talis est. In finem psalmus dauid ⁊c. Hoc est psalmus iste dirigēs nos in finem id est in christus ⁊ cōsumationē est dauid ⁊ est canticū id est exultatio: hieremie ⁊ aggei quia exponit nobis illud vnde exultauerunt illi reditū populi israel de babilonia in hierlm pphetantes canticū in q̄s habuim de verbo peregrinationis id est de reuelatione que facta est eis a deo p captiuoz peregrinatione cum inciperent p̄ficisci id est reueri de babilonia in hierlm. Hoz enī exultatio p̄ figurauit nostrā peregrinationē quā habem⁹ cū spiritualiter p̄ficisci de hac peregrinatione incipimus et huic babilonie nō intendentes deum amare intendimus. Est enim conceptio amoris inītiū p̄ficiscendi ⁊ incipit exire qui incipit amare. Exeuntū pedes sunt cordis affect⁹ charitas facit ciues hierlm cupiditas babilonis ⁊ si corpore ad huc sunt permixti desiderio tamen sunt separati. Matera: laus dei: multiplexq; eius beneficiū et acceptū ⁊ accipiendū. Intentio: excitare ad dei laudem pro multo modis beneficijs sue bonitatis nobis in redeūdo ad celestē patriā collatis ⁊ in p̄uentione p̄missis. Quia enim vt supra dictū est letatur nunc iustus in dñor deinde laudabilis comparebit in futuro. Intendit hic ppheta cūctos in ecclesia futuros admonere vt attendentes qd eis diuina misericordia in redeūdo ad celestem patriam conferat quid in peruentiōe p̄mittat nō ingrati existant sed diuinis laudibus et gratiarum actionibus decenter insistant. Sententia in generali ppheta in isto psalmo in persona ecclesie vel cuiuslibet fidelis suam orationē exaudiri postulat potentia ⁊ virtutes ac bona ⁊ multiplicia bñficia dei enūciat ⁊ cōmedat. Sententia in speciali: in voce ergo reuertentiū ppheta lenis cantat dicens. (Te)o (deus) non deos genui (decet hymnus) id est laus dei cum canticō quem cantat qui vere deum amat hoc (in syon) id est in ecclesia presenti nam syon interpretatur speculatio et in ecclesia gloriā dei a longe speculamur quasi diceret decet ⁊ iustum est vt ecclesia sancta te laudet ppter multa beneficia sibi collata (et tibi) de bonis operibus (reddetur) perfecte (votum) id est laus pro gratiarum actione (in hierusalem) id est in visione pacis scz in patria celesti nam hierusalem visio pacis interpretatur que ibi perfecte habet

bitur hic ergo in presenti vouemus bene operando et cogitando ibi reddemus pro vtroq; deum laudando. Tunc nostrum desiderū ad implebitur tunc reddetur et perficietur votum quod hic agere incipimus sed ex toto adimplere non possumus. Ad hoc suspirat ecclesiā vnde et suppliciter exorat dicens. Et iam nunc hic.

Exaudi orationem meam: ad te omnis caro veniet.

Exaudi orationem meam) parcendo mihi de omnibz offensis meis vt mundus ⁊ sine macula securus ad te veniam ⁊ in illa celesti hierusalem votum meum persoluam quia (ad te omnis caro) id est omnis homo bonus et malus ⁊ de omni genere statu ⁊ conditione hominum (veniet) in iudicio finali vt referat vnusquisq; quod gessit quia non es personarū acceptor. Vbi aperte propheta resurrectionem generalem annunciat. Et necesse est vt exaudias Quia.

Verba iniquorum preualuerunt super nos: et impietatibus nostris tu propiciaberis

Verba iniquorum) scz diaboliz primorum parentum iniqua suadentiū (preualuerunt) vt mare mergens (super nos) id est piccerūt nos in hoc exilium ⁊ in peccatū dimerferunt ⁊ cum (impietatibus nostris tu propiciaberis) ignoscendo et condonando eas ac veniam dando nobis. Primum peccatū per verbum factum est et per verbum multa mala quotidie fiunt. Laudandum est igitur malum lingue ne loquamur quod noceat nec a verbis impiorum deprauemur. Cuiuslibet enim ferevicij conciliatrix est lingua. Vnde hieronimus nullū membrū ita ab ineunte etate perhorruit que modicū membrum est ⁊ iniquietū Et.

Beatus quem elegisti et assumpsisti: inhabitabit in atrijs tuis.

Beatus) est omnis ille (quem elegisti) id est per gratiam de massa peccatorz segregasti predestinando ⁊ ad fidem vocando vnde dicit nō vos me elegistis sed ego elegi vos (et assumpsisti) in adoptionem filij ⁊ in sortem tuam iustificando quia (inhabitabit) non amplius mouendus (in atrijs tuis) id est in celesti hierusalem quam dicit atria ppter amplitudinē ⁊ pluraliter quia ibi sunt diuerse mansiones et quilibet mansionem p suo accepturus est merito et tunc ibi.

Replebimur in bonis domos tue: san

ctum est templū tuum mirabile in equitate.

Replebitur vsq; ad sūmum (in bonis) eternis (domus tue) celestis scz hierl'm que sunt mira et ineffabilia qz nec ocul' vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascenderunt. Oportet igitur ea nunc esurire et siare vt tantis postmodum bonis mereamur repleti. Et subiungit que sit hec domus dicens (sanctum est templum tuum (celestis et celestis glorie quia sanctificatur p deum a quo inhabitatur (mirabile) non in exterioribz vt domus terre que columnis et marmoribus ac ceteris vanitatibz nitent sed (in equitate) et iusticia nam ibi apparent iudicia dei iustissima que modo videntur distorta quam iusticia modo debemus esurire vt tunc ea satiemur. sancta electoz ecclia domus dicit qz a deo inhabitat tēplū qz p deū sanctificat h tēplū scz est in se et mirabile in eqtate q ad alios. Nā hec equitas in his duobz preceptis est qd tibi nō vis fieri alij ne feceris et q vultis ne faciant vobis homines et vos facite illis: Erit illis bonis repleamur.

Exaudi nos deus salutaris noster: spes omnium finium terre et in mari longe.

Exaudi nos) o (deus) qui es (salutaris noster) scz iesus christus per cuius incarnationē saluati sum' et sine cui' auxilio nihil boni possumus vt ab ista terrena domo ad illam celestē transeamus tu qui es (spes) non tm iudeoz sed (omniū finium terre) et etiam eorum qui sunt (in mari longe) id est omniū fidelū qui vbiq; habitant in terra et in mari. In illo enī sperant etiam illi qui in vltimis terre partibus habitāt et illi qui longe in remotissimis insulis maris consistunt. Quomodo autem tam longesit facit spes ostendit cum subiungit.

Preparans mōtes in virtute tua accinctus potentia: qui conturbas pfundum maris sonum fluctuum eius.

Preparans) id est disponens ad agendum et ad vsus competentes (montes) id est aplos et pdicatores altitudinerite terrena omnia transcendentes (in virtute tua) non ipsoz scz vocando iustificādo gratia: doctrina: et moribus informando et per eos miracula faciendo et bene potes eos preparare quia tu es (accinctus) et munitus (potentia) magna scz deitatis vt qd homo ex se non habuit deitas daret (qui sic accinctus (conturbas) ad penitentiā per illos mōtes (pfundum maris) id est: corda impiozū p fundius mersa in peccatis et tunc ex conturba

tionē: quod in imo est ad sūmum reducit quando malum quod in corde iacebat oris cōfessione aperitur et (sonum fluctuū eius) id est sonantes cōtradictōe et fluctuantes psecutōe quia.

Turbabunt gentes et timebunt qui habitant terminos a signis tuis: eritis matutini et vespere delectabitis.

Turbabunt) primo (gentes) prope existentes ad penitentiā et pro peccatis voce apostolica et predicatorū audita ac visis miraculis (et) deinde (timebunt) deum vt credentes salui fiant etiam (qui habitāt terminos) et in extremis terre scz longe positi (a signis tuis) id ē a miraculis que facta audient et si non videant et postea (eritis matutini et vespere) id est illius qui tempore iuuentutis et tempore senectutis erit p penitentiā a peccatis (delectabitis) id est delectabiles facies tibi et angelis vt etiam ipsi qui erit a peccatis Vel (eritis matutini et vespere) id ē pspertatis et aduersitatis huius seculi (delectabitis) id est delectabiles facies homini: dans ei exire inde ne capiat et extollatur pspertis cui diuinitie sunt deus ne etiam terreatur et frangat aduersis pro quo passus est christus sed cuncta forti mente pertranscat ac letus et alacer ad finem tendat: delectare in domino et erit tibi mūdus fastidio. Qualiter autem hoc sit factū subdit quia.

Visitasti terram et inebriasti eam: multiplicasti locupletare eam.

Visitasti terram) id est boiem pctōrem et terrenum cum per tuam gratiā aspirando et a peccatis reuocando et inebriasti eam) gratiā infundendo et tanto amore tui replendo vt vita et moribus ad meliora immutetur: solet enī per ebrietatē bibentū sensus mutari. Quedam enī quasi ebrietas videt contemptis diuitijs paupertatem amare: se ipsum contemptui habere tribulationibz gaudere mortem magis qz vitā diligere ad ea que nō apparēt totis desiderijs anhelare hoc modo inebriata terra non potest esse sterilis Unde sequitur (multiplicasti locupletare) et ditare (eam) id est multipliciter et multis modis donis et bonis spiritualibz ditasti et honorasti. hoc autem ynde factum sit declarat cum subiungit.

Flumen dei repletum est aquis: parastibum illorum quoniam ita est preparatio eius.

Flumen dei) id est populus dei prior scz fideles primitiue ecclesie profundi ad recipiendū egredientes a christo tanq; flumen a fonte (re-

pletum est aquis) id est spiritus sancti donis et gratijs. Unde alij potentur et irrigentur. Deinde post potum subdit de cibo dicens. tu parasti cibum illorum) scilicet fidelium in comunione corporis et sanguinis tui (quoniam ita) id est per te (est preparatio eius) cibi et sicut a te disponitur sine quo nihil fit. Est etiam scriptura sacra cibus noster ac panis vite et intellectus quo quotidie reficimur ne deficiamus in huius peregrinationis deserto. Unde scriptum est non in solo pane vivit homo sed in omni verbo quod procedit de ore dei. Sed quia hec fragilis homo suscipere non valet nec meretur nisi deus per misericordiam deo ideo exorat.

Riuos eius inebrians: multiplica genimina eius: in stillicidijs eius letabitur germinans.

Riuos eius) fluminis scilicet doctores qui de eius plenitudine biberunt et per quos spiritus sanctus ad audiendum corda decurrit (inebrians) donis spiritus scilicet sapientie et gratie ut sibi et alijs sufficiat. Sed unde predicatorum deus inebriat inde fideles multiplicat unde sequitur (multiplica genimina eius) id est successionem inde pululantem scilicet filios ad fidem conversos id est da imitatores pueros ex riujs in fide generatos ut ex credentibus alij credant et per successiones predicatio non deficiat et in stillicidijs eius) fluminis id est in guttis doctrine parue et tenuis scilicet in verbis interpolate et modeste cadentibus a maioribus illius fluminis (letabitur) spiritum aliter quia inde perficit (germinans) scilicet incipiens et rudis in fide noviter exortus qui magna ad huc capere non potest sed minora que audit libenter suscipit atque eos quos prevalet fructus bonorum operum et virtutum perferre studet.

Benedices corone anni benignitatis tue et campi tui replebuntur ubertate.

Benedices) gratiam infundendo (corone anni benignitatis tue) id est collectioni et multitudini fidelium de mundi circulo acquisite ipse gracie in quo benignus mundo apparuisti et dicitur corona quia gloria victorie est vincenti diabolum et dicitur benignitatis dei ne quis gloriatur de meritis suis deinde hanc benedictionem corone exequitur per presides dicentes (et campi tui) id est homines equitate et iusticia pleni scilicet iusti (replebuntur ubertate) bonorum operum vel imitatorum. **Pinguetescit speciosa deserti: et exultatione colles accingentur.**

Pinguetescit) etiam dulcedine gratie (speciosa deserti) id est peccatores dei gratia deserti et

steriles ut ubi abundavit peccatum superabundet gratia qui a sordibus excurrunt ac speciosi fiunt fide morum honestate et decore viri et colles) a terra se eleuantes vel quos deus erigit propter humilitatem (accingent) id est preparentur ad spirituale prelium vel confortantur ad predicandum alijs et hoc in (exultatione) quia veniunt ad regnum.

Induti sunt arietes ouium: et valles abundabunt frumento: clamabunt etenim hymnum dicent.

Induti sunt) etiam exultatione gaudentes de fructibus suis. Vel (induti sunt) veste nuptialis id est charitate erga deum et subditos (arietes ouium) scilicet duces gregum et prelati aliorum (et valles) id est humiles populi doctrina de montibus fluente irrigati (abundabunt frumento) id est cibo spirituali et fruge boni operis et propter ista beneficia eis collata (clamabunt) pre deuotione deum laudantes (etenim hymnum dicent) in gratiarum actione: dei beneficij non ingrati. Vel accipiendo de futuro (Benedicens corone anni benignitatis tue) id est sanctos tuos remunerabis que ut corona palmarum victorie circa te stabunt et victorie signum erunt et exequitur per partes dicens (et campi tui) id est ecclesie iudeorum quos spiritualiter extollebas sicut campos (replebunt ubertate) id est eterna refectioe (Pinguetescit) interna facietate (speciosa deserti) id est ecclesie gentium quia omnia perfecte habebunt et (colles) id est martyres: qui campis id est iustis virtute preminent passionis (exultatione accingent) id est ex omni parte tam in anima quam in corpore ea circudabunt (Induti sunt) id est induentur stola iocunditatis et exultatione (arietes ouium) id est duces animarum quia simul cum grege suo gaudebunt in eterna pace (et valles abundabunt frumento) quia obediens et humiles anime celesti resicient alimentum. Ipse dominus erit frumentum eorum: ipse est enim vere cibus animarum. Et ibi omnes non tam voce et verborum strepitu quam mente et cordis affectu in leticia ineffabili (clamabunt) et eorum clamor non nisi laus dei erit ideo subdit etenim hymnum dicent) id est laudes perpetuas pro diuersorum munerum donis. Unde alibi dicitur. Beati qui habitant in domo tua domine in seculum seculi laudabunt te. Ergo incipiamus hic hymnum dicere deo nostro quatenus perfecte illum laudare mereamur in futuro. Qui enim modo non incipit nec postmodum laudabit.

Oratio.
in 4

Tribue rex celestis vt nos erepti ab ariditate peccati flumine misericordie tue copiosi? irrigati pinguescere mereamur vel hymnū cum sanctis tuis decantare possimus. Per do.

Psalmus de laude et gratiarū actio-
ne ppter opera dei mirabilia ac p glorio-
sa martyri et tribulatoꝝ victoria ac con-
solatione diuina. ps. lxxv.

Jubilate deo om-

nis terra psalmū dicite nomini eius
date gloriam laudi eius.

Auctor psalmi ppheta dauid Titulus hic ē
In finem canticū psalmi resurrectionis cantū
cum quia est exultatio de resurrectione capitis
que precessit et corporis que futura est. psalm
quia p resurrectione monet bene operari diri-
gens in finem id est in christum vel in consum-
mationem future resurrectionis seu beatitudi-
nis. Materia: laus dei operaq; ipsius mirabi-
lia ac gloriofa martyri victoria. Intentio: mo-
nere fideles ad dei laudem et gratiarū actionē
pro supradictis et vt corde voce et opere deum
laudent predicent et glorificent pro suis bene-
ficijs. Sententia in generali propheta in isto
psalmo in persona ecclesie seu cuiuslibet perfe-
cti. Inuitat vniuersos fideles ad agendū gra-
tias et ad laudandū deum ppter opera ipsius
mirabilia et pro gloriofa martyri victoria lo-
quiturq; de eorum munerū oblatione ac post
martyri triumphū diuina eorum consolatio-
ne. Igitur sicut supra ita et hic monet ad infi-
stendum diuinis laudibus et gratiarū actioni-
bus alijs et aljs tamen rationibus. pponens se
ipsum in exemplū et pdicans que bona sibi fe-
cit dominus et quia ad illū ore et corde sine ini-
quitate clamauit ppter deum exaudiuit in quo
nos hortatur vt similiter faciamus quatenus ab
ipso exaudiri atq; eius misericordia consequi
mereamur. Sententia in speciali. Ecclesia er-
go spe resurrectionis leta vniuersos ad canti-
cum et psalmū inuitans ait (Jubilate deo) inef-
fabili affectu et mentis exultatione (omnis terra)
id est non solum iudea sed de omni terra popu-
li ad deum conuersi quasi diceret in vocem eru-
pisse gaudiorū si non potestis verborū: nō enim
verbis iubilatur sed solus gaudentiū sonitus
reddit quasi paucientis et paucis cordis. Est enī
iubilus gaudiū ineffabile quod nec taceri nec
exprimi potest. Et si iubilatis q; (deus) audiat
(psalmum dicite) id est psallite et operamini q;
homines opera vestra bona percipiant et hoc

(nomini eius) vt in bono opere laudem domi-
ni non vestra regant (date gloriā laudi eius)
nō industrie vre vt sicut ei iubilatis et opamini
ita p his in eo nō in vobis gloriāmini. Et.
Dicite deo q; terribilia sunt opa tua do-
mine: in multitudine virtutis tue men-
tientur tibi inimici tui.

Dicite deo laudando cum (q; terribilia sūt
opera tua domine) deus scz mysteria incarna-
tionis id est q; deus est homo factus q; passus
q; mortuus et huiusmodi que fecisti et alia que
adhuc facere non cessas que possunt dici ama-
bilia: sed terribilia dicat vt non superbiant ho-
mines sed terreantur et timeant seq; invita emē-
dent. Unde scdm consiliū hieronimi quilibet
colligat sibi in fasciculum a principio mundi
opera domini suauia in saluatione et retributō-
ne bonorum ac terribilia in punitione et dāna-
tione malorū. Sed licet magnus et terribilis
sis (in) tanta tamen (multitudine virtutis tue)
id est in multis virtutibus et miraculis tuis (men-
tientur) et mentiri non pertimescunt (tibi inimi-
ci tui) qui nec pmissa soluunt nec mandata ser-
uant. Illis ergo relictis.

Dis terra adorat te et psallat tibi: psal-
mum dicat nomini tuo.

Omnis terra) id est omnis generis homo
habitans in terra (adorat) id est adorando si-
dem colat (te) qui verus es deus. Sed quia fi-
des sine operibus mortua est recte subditur (et
psallat tibi) id est bene operetur ad honorē tuū
(psalmum dicat) id est bonam operationē alijs
et ad aliorum instructionem predicet et hoc nō
sibi sed (nomini tuo) hoc est ad laudem et gloriā
nominis tui vt quicqd boni fecerit ad hoc re-
ferat. Tunc quippe vtiliter deū adoramus quā-
do culture fidei bonum opus in quo deus ho-
noꝛetur adiūgim⁹ atq; alios nobiscū q; possu-
mus ad seruitutē dei pbo et exēplo trahimus.
Quod videt hic facere cū pūnus adiungit.

Venite et videte opera dei: terribilis in
cōsilijs super filios hominum.

Venite) omnes populi id est accedite passi-
bus mentis affectibus amoris (et videte) id est
intelligite diligenter considerando (opera dei)
que fecit scz opera creatōis: recreationis: retri-
butionis et alia huiusmodi vt habeatis mate-
riam laudis: qui est (terribilis in cōsilijs) ha-
bitis (super filios hominū) vt cū mala bonis
et bonis mala concedit: vnum ex pura miseri-
cordia saluat aliū ex iusticia damnat isti irasci-
tur illi parcat: vnu p gravissimi martyri penā

aliū magis leuiter ad regnū celoz pducit: vn?
ex virtutibz in finē ad vicia tendens ad infernū
p elationē corrūit aliū ex vicijs in virtutibz fi
nem pcludens ad celū p humilitatē leuat Sz
quid fecit terrore cōsiliij sui declarat specialiter
cum subiungit.

**Qui cōuertit mare in aridā: in flumine
ptransibunt pedes: bi letabimur in ipso.**

Qui cōuertit mare) .i. mundū amarū (in ari
dam) vt aquā dūcē sūiat qui salsa plenus erat
Vñ et dicit alibi aīa mea sicut terra sine aqua
tibi et illi ipsi qui in aridā sunt cōuersi cum es
sent antea amari (in flumine) .i. in huius seculi
fluxibilitate vbi alij veniunt alij succidunt (per
transibūt) delectatōes et pterfluētia rerū pe
ritarū (pede) sicco .i. facile et tute christo duce et
cum ptransierimus (ibi) iam flumine transactio
finita mortali tate et recepta incorruptōe letabi
mur) vere et perfecte (in ipso) .i. in deo nro quo
duce trāsiuimus quoniam videbimus eum sicut
ti est et ipse erit omnia in omnibz id est sufficiē
tia omnium.

**Qui dominatur in virtute sua in eternū
oculi eius super gentes respiciūt: qui ex
asperant nō exaltentur in semetipsis.**

Qui dñatur) omnibz et hoc (in virtute sua)
id est ppria ita qd nihil potest ei resistere (in eter
num nō ipaliter qd pās eius est eterna que nō
auferit) oculi eius sup gentes) saluandas (respi
ciunt) misericorditer .i. illuminat gentes. qd enī
gentilitas credidit diuine mie respectū egit: que
cum eligit iudea reprobāt. Vñ et subdit (q ex
asperant) deū vel puocant in iram sez iudei nō
exaltent) et desināt gloriari (in semetipsis) in ge
nere et in carnalibz obseruantijs sed humilient
in se et exaltent in christo. Et asperitas iudeoz
fuit ipsa infidelitas: fuit supbia: et inuidia: fue
runt prauī mores et pba aduersus christū et ec
clesiaz qui qm in seclati fuerūt nō exaltari sed
deici a dño meruerūt. Cognitis istis opibz at
q accepis tantis beneficijs admonet ad deū
benedicendū dicens.

**Benedicite gentes teum nostrum et au
ditam facite vocem laudis eius.**

Bndicite gentes deū nostrū) ipm laudando
et ei grās rependendo p multis et magnis suis
bñficijs. Et nō solū apud vos ipsos eū laudate
sed et alijs (audita facite) palā .i. pdicādo annū
ciate et facite vt alijs audiant (vocē laudis eius)
qua sez laudat a vobis vt et ipsi ad laudē silem
inuitent vt qui diligit deū diligat et primū an
nūciando ei qd vult est: pūnet qd ad religionē

93
nram et fidei culturā toto corde toto affectu de
um nostrū bndicere laudare pdicare. Et enu
merat causas quare pdicari debeat Ipe est enī
Qui posuit animā meā ad vitam: et nō
dedit in cōmotionem pedes meos.

Qui posuit animā meā) in se pētis mortuā
(ad vitā) eam sua morte viuificando et p grām
iustificando ne eam ppetua mors psumeret et
vt in ipso viuat et qd opus est psecrātia ideo vt
pseuerē vsq in finē (nō dedit) .i. nō pmisit dari
(in cōmotōez) vt mouerent in malū (pedes me
os) et affectus. Vinus dicit nō dedit in cōmo
tōnem pedes meos) et plus significat .i. dedit vt
nō cōmouerent pedes mei. Qui posuit animā
meā de vita nature ad vitā gfe in vitā glorie ipe
regit pedes meos ne nūter ne a bono cepto bo
ni moueant affectū. Et necesse erat vt pedes no
stros regeret multa enī passi sumus.

**Qm pbasti nos deus: igne nos exami
nasti sicut examinatur argentū.**

Qm pbasti nos de) aduersis .i. nobis ipis
et alijs pbatos oñdisti nō i pceptis dedisti (igne)
tribulatōis) nos examiasti) .i. purgasti fordes
abstulisti (sicut examinast argentū) nō in cinerē
vertisti sicut senū pbat dñs scōs suos et tribu
lationū igne examinast nō vt cōsumat sz vt for
des purget et electos ab oī terrena sorde et car
nis delectatōe mūdet carnis enī oblectamina
multū in aduersis deficiūt. Et exponit p ptes
ipās examinatōes cum subiungit.

**Induxisti nos in laqueū: posuisti tribu
latōes in dorso nostro: imposuisti homi
nes super capita nostra.**

Induxisti) .i. induci pmisisti (nos in laqueū)
nō qd decipit sz qd pbat .i. in vineula et carceres si
ue quaslibet tentatōes (posuisti tribulatōes) .i.
flagella et psecutōes tyrannoz sicut graue pon
das (in dorso nro) vt p supbiaz male erecti ad
hūilitatē curuemur (imposuisti) tua volūtate p
mittens (hoīes sup capita nra) vt capitales pos
sent dare snias. Imponunt et mō hoīes sup ca
pita nra toleram) qd volumus patimur aliqui
supiores qd nouim) peiores. Et bonū est vt cō
sideremus nos eē pētōres et sic tolerem) impo
sitos sup capita nra vt et nos confiteamur deo
qd digne patimur Quid enim indigne pateris
qd fecit qd iustus est. Quādo male viuīs si par
cit plus irascit. Ommino iste tribulatōes fla
gella sunt corrigentis ne sit sentētia pūnentis
Vnde et subdit.

**Transiuiimus p ignē et aquam: et edu
xisti nos in refrigerium.**

Transimus per ignem et aquam id est per aduersa et suauia per ignem enim aduersitas urens per aquam prosperitas corrumpens accipit et eduxisti nos modo spe vel eduxisti id est educes ponendum preteritum per futuro propter certitudinem (in refrigerium paradisi et in requiem eternam post exitum tribulationum). Si ergo et nos a simili alicui? nec estu nec pluuia a via cessantes nec prosperis nec aduersis retardamur igneque aduersitatis non crepamus et aqua prosperitatis non dissoluimur ita ut nec nos aduersa deiciant nec prospera extollant in refrigerium et requiem eternam transimus. Unde subdit et transactis tribulationibus.

Introibo in domum tuam in holocaustis: reddam tibi vota mea que distinxerunt labia mea.

Introibo tandem res in domum tuam non manufacta sed futura et celestis ecce refrigerium (in holocaustis) bonorum operum prius in presenti exhibitis per quibus mihi premium in domo tua dabis et tunc sed cum introibo (reddam tibi) cum angelis (vota mea) id est vota laudum que hic voueo et pmitto (que) vota (distinxerunt labia mea) interiora id est que ratio mea omnibus pretulit: vota sua labiis interioribus sancta ecclesia distinguit quia bona que deo offert mente et ratione discernit ab omni laude humana et terrena comodo et ab alijs ea distinguendo et nil preter deum in ipsis requirendo. Nec solum vota voui in prosperis. Sed etiam confessionem tenui in aduersis. Unde et subdit.

Et locutum est os meum in tribulatione mea.

Et que (locutum est os meum) tibi promittendo. q. d. et que non tantum corde sed etiam voce confessus sum me redditurum (in tribulatione mea) non victus ea. Sancti enim martyres christi confitebantur in tormentis: quia spe erat eis tribulatio dulcis: christi inquit serui sumus christi fidem tenemus per christum mori desideramus. Corde ergo tenenda est fides: ore proclamanda est veritas. Corde enim creditur ad iusticiam: ore autem confessio ad salutem. Deinde ostendit quomodo in domum dei introeat in holocaustis et ipsa holocausta exponit dicens.

Holocausta medullata offeram tibi cum incensu arietum: offeram tibi boues cum hircis.

Holocausta medullata id est pinguis suauia plena intus charitate et dulcedine offeram tibi non alij id est me ipsum tibi offeram pin-

gue sacrificium cum medulla et pinguedine charitatis et intimi amoris. Intus enim et ad tibi placendum charitas mihi est sicut in superficie ad placendum hominibus (cum incensu arietum) id est cum mactatione et destructione motuum superbie incensa et consumpta omni eius altitudine et rigore (offeram tibi) sed mactando et occidendo (boues) quibus terra aratur id est motus auaricie (cum hircis) id est cum fetidis motibus luxurie hic in me vicia mactando. Et ita offeram tibi humilem obedientiam contra superbiam paupertatem voluntariam contra auariciam castitatem integram contra luxuriam. rursus ad alia beneficia intelligenda gentes inuitat.

Venite audite et narrabo omnes qui timeatis deum: quanta fecit anima mee.

Venite affectibus et passibus amoris (audite) auribus cordis (et narrabo) aperte vobis. o vos (omnes qui timeatis deum) non est enim qui bus narretur timor dei non est quia timor clauis est que aures aperit sed quanta beneficia preter illa que dicta sunt (fecit anime mee) id est mihi ut sciatis a simili quod eadem faciet et vobis simul et per vos non steterunt possent explicari beneficia que fecit maxime tamen apparent in tribus sed in remissione peccatorum in collatione meritorum in retributione premiorum in primo recole quod indigno remisit in secundo que gratuita contulit et quanta in tercio quod incomparabilia preterea quid pro te pertulit qui sacramenta tibi contulit. Deinde exponit specialiter quanta sibi fecit cum subdit.

Ad ipsum ore meo clamaui: et exultaui sub lingua mea.

Ad ipsum ore meo clamaui quasi diceret inspirauit et dedit ut ad eum clamare ore meo qui prius ad simulacra surda et muta clamaui ore alieno. scilicet diabolico (et exultaui sub lingua mea) id est dedit ut clamando ore exultare in corde: sub lingua enim exultare est ex clamore vocis gaudium in corde concipere. Ipse est verus clamor ad deum scilicet affectus cordis: ipsius publice predicauit ipsum in secreto confessus sum quod in ore hoc in corde habui. Ille clamat exultanter sub lingua quem non remordet conscientia. Cuius autem conscientia peccatrix est eius quoque oratio inutilis est. Quod declaratur cum subditur.

Iniquitatem si asperi in corde meo: non exaudiet dominus.

Iniquitatem si asperi in corde meo) id est si dilexi: quasi quadam similitudine intendentes

intendens. Ea enī que diligimus libenter aspi-
cere solemus. Aspicere ergo hic intelligit ocu-
los interiores ad iniquitatē reflectere per cōsen-
sum et delectationē. Quasi enim aspiciū in cor-
de iniquitas quando ea mentis oculis placet:
quando delectat: quando iam ipsa ratio appro-
bat et amat (non exaudiet dominus) me vel pre-
cem meam: oratio enim que pura non est non
audietur. Ergo non exaudiet deus precem cu-
ius ex iniquitate corruptam cōspicit mentem.
Ecce preponit iste meritū ut discant aliq labo-
rare prius q̄ querant premium. Inde de pre-
mio subdit.

**Propterea exaudiuit deus: et attendit
voci deprecationis mee.**

Propterea quia ad illū ore et corde sine ini-
quitate clamaui et iniquitatē in corde meo non
alperi (exaudiuit deus) preces meas. hinc apo-
stolus ait: si cor nostrū non reprehenderit nos
fiduciā habemus quia quicquid postulaueri-
mus accipiemus (et attendit voci deprecationis
mee) ecce vicissitudo quia intendente intendit
deus in quo nos hortatur ut similiter faciam?
quatenus a deo exaudiri atq; eius misericordi-
am cōsequi mereamur: hic in q̄ bona fecit ani-
me mee et quia hoc peccedit ex dei gratia et bene-
ficio non nostro merito ideo gratias illi agen-
do subiungit.

**Benedictus deus: qui nō amouit oratōnē
meam et misericordiam suam a me.**

Benedictus sit (deus) p suis beneficijs (q̄
non amouit orationē meam et misericordiā su-
am a me) id est qui perseveranter me facit ora-
re ut non ab oratōne tepeſcam et perseveranter
miseretur ut in tribulatione non deficiam hec
duo connexa sunt. Si enim a te non est amo-
ta oratio tua securus esto q̄ nec ipsius miseri-
cordia. Si non suspenditur oratio non prela-
tur misericordia. Ergo nō deficiam? in oran-
do securi de promissione quia et si differt quod
dandum est non tamen aufert: propterea precepit
dominus quia oportet semp orare et nunquam
deficere.

Oratio.

In sinu domine mentibus nostris gloriā
laudis tue ut dum huius seculi incendia vita-
mus in eterna refrigeria te presule transiera-
mur. Per dominum.

**Psalmus de christi incarnatione ac
eius inter homines cōuersatōe et mun-
di illuminatione ac de peccatorū et lau-
dis confessione.**

ps. lxxvi.

Et misereatur no-

stri et benedicat nobis illuminet vul-
tum suū sup nos et misereat nostrī.

Auctor psalmi ppheta dauid Titulus talis
est. In finem in hymnis psalmus cantici da-
uid hoc est psalmus iste conuenit dauid pphete
sive cuiuslibet fideli: qui ideo dicitur psalmus
quia monet ad confitendū et bene operandū et
cantici quia est exultatio de illuminatione et variis
q̄ populi et de benedictione: psalmus inquam
dirigens nos in finem id est in christus habit?
in hymnis. i. in laudib; deo exhibendis. Quia
ergo in psalmo precedenti dictū est de electōne
gentiū et repulsione iudeorū sequebatur hic agi-
tur de cōeuatione utroq; populorū. Intelle-
xit enim ppheta illuminationē quā deus da-
turus erat toti mundo de qua omnes debem?
eum laudare sūmo studio. Materiam laus dei p
beneficio incarnationis christi et eius cōuersa-
tione inter homines et illuminatione mundi. In-
tentio: monere fideles ad laudandū deū occa-
sione predictorū. Sententia in generali ppheta
in isto psalmo in persona sua seu cuiuslibet fi-
delis supplicat ut cum fidelibus mereatur be-
nedici et illuminari loquūq; de christi incarna-
tione et cōuersatione inter homines et hortat
ad confessionē peccati et laudis. Sententia in
speciali ppheta ergo quia in precedenti psalmo
monuerat nos benedicere deum quod nō pos-
sumus nisi ipse prior nos benedicat ideo hic p-
catur benedici. Et quia vidit esse omnia bona
ex misericordia dei ante omnia misericordiā p-
catur dicens (Deus) scz pater (misereat nostrī)
prius culpam tollendo et peccata dimittendo.
(et) postea benedicat nobis (gratiam conferen-
do et bona augendo: prius enim miseret deus
erranti reducendo eum ad viam postea benedi-
cit multiplicando virtute et merito (illuminet
vultū suū super nos) id est manifestet filiū suū
nobis cum in carne mittendo et cognoscer efa-
ciendo qui dicit vultus et imago patris: p filiū
enim representat pater sicut ipse ait: q̄ videt me
videt et p̄rem (miseratur nostrī) dona sua in no-
bis cōseruando. Qd p̄miserat repetit utriq;
est enim nobis necessariū ut misericordia eius
nos pueniat et incipiat et misericordia eius sub-
sequatur et cōseruet. Et conuertit se ad deū di-
cens. Ista peto ad hoc.

**Ut cognoscamus in terra viam tuam
in omnibus gentibus salutare tuū.**

Ut cognoscamus) o deus (in terra) id est in
hac vita (viam tuam) id est per quam ad te va-

learnus pertingere id est christus qui tanq̃ via
ducit ad te et patriam. Quod exponit plenius
dicens (in omnibus gentibus) ubiq̃ terrarū
constituitis ecce in qua terra (salutare tuum) sc̃z
filium tuū quo saluemur et qui est salus omnium
ecce quam viam id est ut cognoscamus eandē
viam non vniuscuiuslibet sed omnium gentium
esse salutē quia non est iudeorū tñ saluator sed
etiam gentium. Et quia iam cognouerūt ideo p
directione.

**Confiteantur tibi populi deus: confite
antur tibi populi omnes.**

Confiteantur tibi populi o (deus) peccata
sua hoc est se accusent et in se refundant pecca-
ta sua ad bonorū tuum (confiteant tibi) et lau-
dem tuam: hoc est te laudent et tibi merita sua
ascribant et non tñ populus vnus vel populi
terre vnius sed (populi omnes) quia ad gratiā
fruitantur omnes ne dicatur ecclesia nō ubiq̃
diffusa prius se accusent et cōtemnēt ut sic post
modum digne te laudent. Quid times confite-
ri o homo qui non confitendo esse non potes
occultus. Damnaberis tacitus qui posses libe-
rari confessus. Ad hoc exigit deus confessionē
ut liberet deus humilem. Et quia ista cōfessio
non ad supplicium ducit sed ad gaudium sequi-
tur et dicit.

**Letentur et exultent gentes: quoniam iu-
dicas populos in equitate et gentes in
terra dirigis.**

Letentur anima intus gaudendo (et exul-
tent) corpore extra hilares se ostendendo quia
saluantur in vtroq̃ (gentes) in eo qui cōfessos
liberat et superbos damnat qui enim iam con-
fessi sunt non timent futura iudicia tanquā ibi
damnandi quia eis christus est aduocatus in-
dultor non vindet ultor. Unde leo papa. non
remanet in iudicio condemnandum quod hic
fuerit confessione purgatum: et subdit quare) quo-
niam iudicas) id est iudicabis in futuro (popo-
lus in equitate) reddendo singulis sc̃dm meri-
ta sua. Et quia ppter hoc non multū laudare-
tur: nisi enim misericorditer in hac vita etiā ho-
mines visitaret omnes damnarentur ideo adie-
cit (et gentes in terra) id est nunc in presenti vi-
ta (dirigis) ut recte viuendo ambulent et ad eter-
nam salutē pertingant et hoc exemplo vite ver-
bo doctrine: et auxilio gracie.

**Confiteantur tibi populi deus confite-
antur tibi populi omnes: terra dedit fru-
ctum suum.**

Confiteantur tibi populi deus: confiteant

tibi populi omnes) et beneficiū sue salutis a te
recognoscant: repetit eundem versum in exhor-
tatione sed aliam causam subdit dicens. quia
(terra) id est maria virgo beata (dedit fructum
suum) id est genuit et p̃tulit filiū sc̃z christū qui
est semen in quo est benedictio omnium gentium.
Et in hoc fructu et semine. Benedicat nos tē.
vel (terra) que prius sterilis spinas et tribulos
germinabat sc̃z homo vel ecclesia vocatōne di-
uine maiestatis et misericordie modo in aduen-
tu filij (dedit) confitendo (fructum suum) id est
bona opera sc̃z fructū tricesimū sexagesimū et
centesimū sed non nisi per benedicentē deum.
Ideo ut fructū deumus.

**Benedicat nos deus deus noster bene-
dicat nos deus: et metuant eum omnes
fines terre.**

Benedicat et (nos) conferendo gratiam in
presenti et gloriā in futuro (deus) pater (deus
noster) sc̃z filius ubi adiicit noster quia vocatur
emanuel id est nobiscū deus (b̃dicat nos de-
us) spiritus sanctus atq̃ etiā multiplicet in be-
nedicendo. Benedictio enim in multiplicatio-
ne solet maxime et p̃prie intelligi: per hoc q̃ ter-
dicit deus notatur trinitas personarū per hoc
q̃ singulariter dicit eum et non eos notatur vni-
tas substantie vnde sequitur (et metuant eum)
sc̃z deum amore filiali (omnes fines terre) id est
habitantes in omnibus finibz terre quia veni-
et iudex qui p̃us venit humilis: agnoscamus
humilem ut non expauescamus ex celsū qua-
si diceret sic abundanter in nomine christi be-
nedicat nos deus ut filijs suis adoptis in re-
gnū suū coheredibus vniuersi filij sui im-
pleat vniuersam faciem terre. Bene autem ait
et metuant eum quia nulla est in hoc mūdo ve-
ra securitas. Ecce metus dei inter alia benefi-
cia postulat ut credita caute custodiant: ti-
mor dei incipit et consumat. Qui timere nouit
amare non desinit. Beatus homo qui semper
est pauidus: nescit homo diem neq̃ horam qm̃
transeat: nescit vtrum amore an odio dignus
sit. Timeamus ergo deum timeamus iudiciū
eius ut postea securi esse valeamus.

O ratio.

**Illumina domine vultum tuum super nos
benedictionēq̃ perpetuā nobis largire ut con-
fidentes tibi in timore sancto fructū iusticie co-
ram facie maiestatis tue reportare mereamur.
Per dominum.**

**Psalmus de christi incarnatione pas-
sione resurrectione ascensione spiritus san-**

ps. lxxij.

si pentur inimici eius: et fugiant qui
oderunt eum a facie eius.

tra omnē tentationē et tribulationē inimici scz
erurgat deus ꝛc.

Sicut deficit fumus deficiat: sicut fluit
cera a facie ignis sic pereant peccatores
a facie dei.

Sicut deficit fumus) et flamma p̄surgens
qui quanto altius ascendit tanto amplius eu-
nescit sic (deficiant) mō iudei a potestate ⁊ glo-
ria qui sicut fumus ⁊ igne odiorum p̄cedens
contra christū se extulerunt ⁊ inde mox euane-
runt ⁊ (sicut fluit cera a facie ignis) quo dissol-
uitur et consumit (sic pereāt peccatores a facie
dei in futuro. In iudicio enim tollentur mali
a facie dei qui erit ignis ad penā impiorū ⁊ lu-
men iustorū. postquam ostendit de christi exal-
tatione quid contingat malis p̄sequenter osten-
dit quid de eadem pueniat bonis dicens.

Et iusti epulentur et exultent in cōspe-
ctu dei: et delectentur in leticia.

Et) econtra (iusti epulentur) id est reficiant
ipso scz deo et iocundentur contemplatione eius
hic et in futuro quasi in epulis positi vt qui in
vinea laborauerunt reficiant in delicijs gustan-
do dulcedine diuine bonitatis (et epulentur) nō
coram hominibz per vanitatem iactantē sz in
conspectu dei modo per serenitatē conscientie
quam dominus inspicit sine errore z in futuro
pro specie et iubilabunt quia ipsum facie ad fa-
ciem videbunt (et delectentur) hic (in leticia) de
beatitudine pmissa et in futuro de beatitudine
iam adepta. Deinde se ad ipsos conuertit qui-
bus tantā spē dedit z hortat eos dicens. Ergo
Cātate deo psalmū dicite nomini eius
iter facite ei qui ascendit sup occasum:
dñs nomen illi.

Cantate deo) per mentis deuotionē ei bene
 viuendo (psalmū dicite nomini eius) id est bo
 num affectū bonis operibus approbate in glo
 riam eius recte operando ⁊ etiam (iter facite ei)
 ad intrandū in vobis ⁊ in alijs corda auditoꝝ
 predicatōne ei aperiendo ⁊ peruia faciendo ac
 vestra ei purificando ⁊ parando (qui ascendit
 super occasum) quia resurgendo casum corpo
 ris et mortem vicit ⁊ super hoc q̄ occidisse pu
 tatur omnibz excellentior factus vbi etiam oc
 casus vicioꝝ ⁊ peccatoꝝ fuerit ibi ipse sol iu
 sticie oritur et ascendit. Et debetis iter ei facere
 q̄ (dominus) est (nomen illi) essentiale hoc no
 men singulariter illi cōgruit quia ipse solus in
 celo et in terra per se dominat̃. Et nemo potest
 dominari nisi per ipsum. Et si faciendo iter oc
 currunt tristitia.

Exultate in conspectu eius: turbabuntur

a facie eius patris orphanorum et iudicis viduarum.

Exultate non tamen non deficiatis in conspectu eius non hominum. i. in conscientia ubi deus videt et in consideratione premij futuri que erumnas mitigat spe gaudentes in tribulatione patientes quia mali qui vos modo conturbant in conspectu hominum turbabunt in iudicio (a facie eius) scilicet (patris orphanorum et iudicis viduarum) cum eis dicit ite in ignem eternum. quia d. non estis destituti ut putat. Ipse enim ut iustus iudex turbat impios ut pius pater defendit et colligit viduas et orphanos quibus mortuus est maritus mundus et pater diabolus ac mater concupiscentia. De his orphanis et viduis. i. spei secularis societate destitutis dominus sibi templum fabricat de quibus consequenter dicit.

Deus in loco sancto suo: deus qui inhabitare facit unius moris in domo.

Deus est in loco sancto suo scilicet in iustis et sanctis quem locum evidenter ostendit cum subdit deus qui inhabitare facit et simul colligit plures homines (unius moris) id est unanimes unum sentientes unius voluntatis secundum fidem et charitatem in domo id est in una ecclesia. In talibus est deus tanquam in loco sancto suo. Nam sicut in magna hominis domo non in quo licet loco eius requiescat dominus eius sed in aliquo secretiore et honoratiore loco: sic deus non in omnibus habitat qui in domo in qua et vasa contumelie sunt sed in his tamen qui unanimiter et concorditer vivunt. Nec hoc suis viribus et meritis ascribere debet quia deus sola sua gratia hunc locum edificat. Unde subdit.

Qui educit vinctos in fortitudine: sile eos qui exasperant qui habitant in sepulchris.

Qui educit per confessionem de fovea culpe ad statum gratie (vinctos et ligatos a diabulo in peccatis qui volunt ambulare nec possunt sed dominus talium solvit vincula peccatorum et hoc in fortitudine) sua per quam fortes sunt qui ante non erant (similiter educit de peccatis eos qui exasperant) id est ad iram provocant. scilicet deum superbe se excusando et publice gloriando eos etiam educit (qui habitant) et morantur in sepulchris id est in feda consuetudine peccandi tanquam sepulti et in peccatis obstinati tanquam lapide male consuetudinis pressi. Isti sunt tres mortui quos dominus suscitavit. Et hoc quod modo spiritualiter adimpletur et figuratim ostendebat vere ergo domine educes nam et prefiguratum est quia d.

Deus cum egredieris in conspectu po-

puli tui: cum pertransieris in deserto.

Deus cum egredieris in conspectu populi tui exeuntis de egypto procedendo scilicet per diem in columna nubis et per noctem in columna ignis (cum pertransieris in deserto) ducendo populum tuum per desertum usque ad montem synai.

Terra mota est: etenim celi distillaverunt a facie dei synai a facie dei israel.

Terra mota est) moveri enim et tremere videbatur mons syna deo descendente in eum (etenim celi distillaverunt) pluvia vel manna quod in modum stillicidij de celo descendit (a facie) id est presentia (dei synai) id est dei habitantis in illo monte (a facie dei israel) id est dei cuius erat populus israel. Tu qui tanta miracula tunc fecisti facies quoque quod subiunctum est quia pluviam voluntariam etc. Cum ergo o Deus egredieris in conspectu populi tui id est cum appareres hominibus per opera incarnationis et in operibus tuis innotesceres his qui novaverunt opera tua intueri et gratiam tuam intelligere qui sunt populus tuus et cum (pertransieris) et venires in deserto gentium id est cum predicareris in gentibus que deum ignorabant et quasi desertum sine deo erant. (Terra mota est) id est terreni homines ad fidem excitati sunt (etenim celi) id est apostoli et predicatorum (distillaverunt) pluviam verbi dei et gratiam non a se ipsis sed (a facie dei synai) id est a presentia dei eos inhabitantis qui legem dedit in syna (a facie dei israel) id est populi videntis deum qui etiam auctor est novi testamenti. Et sicut celi distillaverunt manna sic tu.

Pluviam voluntariam segregabis deus hereditati tue: et infirmata est: tu vero perfecisti eam.

Pluviam voluntariam id est gratiam gratuitam (segregabis). i. segregatim et singulariter dabis o (deus hereditati tue) . i. ecclesie tue scilicet fidelibus: pluvia voluntaria merito gratia dei intelligitur quia nullis precedentibus meritis sola dei voluntate gratis datur. quia d. multo magis nunc ecclesia quam est hereditas tua tuo sanguine redempta rigabis voluntarie pluviam gratie tue et hac pluvia precepta (infirmata est) ipsa hereditas. i. agnovit infirmitatem suam et se nihil esse per se ipsam et non viribus suis sed gratie dei tribuendum esse quod est (tu vero perfecisti eam) quia virtus in infirmitate perficitur: infirmata est in se ut perficiatur in te.

Animalia tua habitabunt in ea: parasti in dulcedine tua pauperi deus.

Animalia tua). i. tibi subdita. scilicet mites et mansueti quibus iugum dei suave est et onus leve

qui in ecclesia nutriuntur corporali cibo sacre scripture verbo et eucharistie sacramento habebunt in ea). scilicet hereditate et ecclesia quod intra sanctam ecclesiam humiliter vivendo perseverant. Et hac pluviam (parasti in dulcedine tua pauperi) spiritali de se non presumunt o (deus) qui pauperes spiritu diligis. id est gratia tua humilibus qui se infirmos reputant contulisti non ex suis meritis sed ex sola dulcedine tue charitatis. Et apte ait in dulcedine quod nil dulcius est charitate. Deinde ostendit parationes quas pauperi suo deus fecit dicens.

Dñs dabit verbū euangelizantib⁹ virtute multa.

Dñs dabit et ministrabit (verbū) doctrine hec sunt cibaria que suis animalibus in sua hereditate largitur deus ut pascantur eis hec dulcedo pluvie in pauperes dei defluxit que ab ore euangelizantium iuvante deo precessit (euangelizantibus). id est predicantibus in virtute multa. Hec est in magna constantia fidei: occidi enim possumus sed flecti nequeunt. Vel (euangelizantibus in virtute multa). id est predicatoribus virtuosus et multa virtute fulgentibus. Et subiungit quis dñs dabit verbū scilicet.

Rex virtutū dilecti dilecti: et speciei domus dividere spolia.

Rex virtutū mentis et miraculorum (dilecti dilecti) scilicet unici filij id est pater qui est rex virtutū que virtutes etiam sunt filij. Et bene rex virtutū dicitur quod ab eo regitur eis militat virtus a quo datur: et repetitio dilecti dilecti pertinet ad commendationem filij super omnia semper dilecti. Dilecti inquit non solum ad alia virtutes sed et (dividere) id est ad dividendum (spolia). id est creptos a diabulo quos divisit alios apostolos alios prophetas alios pastores et doctores faciendo et hoc ipse (speciei) id est ad speciem (domus) scilicet militantis ecclesie speciosam quippe domū. id est ecclesiam christus fecit dispensando diversos ecclesie gradus et distribuendo gratias speciositatem et aptas sicut corpus est speciosum distributione membrorum. Et o vos de quibus fit species domus.

Si dormiatis inter medios cleros: penne colūbe et argentate: et posteriora dorsus eius in pallore auri.

Si dormiatis inter medios cleros etc. Ubi sciendum quod cleros grece est fors latine sortis ex dei promissione pres hereditatis vocant que populo sunt distribute. Unde per cleros hic ipas hereditates intelligimus quarum una in veteri testamento et altera in novo promittitur terrenam scilicet et celestem. Dicit ergo (si dormiatis) id est si a

strepitu seculari remoti quiescat (inter medios cleros) id est inter medium cleros hoc est inter duas hereditates terrenam scilicet et celestem. Terrenam non ardentem appetendo et celestem patienter expectando. vel si usque ad mortem perseveretis in contemptu terrenorum et appetitu celestium hoc enim est dormire inter medios cleros. id est inter medias hereditates non dum iure sed in spe celestium hereditatis habitare et a terrene felicitatis iam cupiditate conquiescere. Cum autem venerit quod speramus non iam inter duas hereditates requiescimus sed in nova vera cuius vetus erat umbra regnabimus tunc vos eritis (pennae colūbe et argentate) id est ornamentum et exaltatio ecclesie quod sicut columba per pennas sublimatur ita ecclesia per vestra exempla ad celestia volitat et laudibus exaltatur. Sancta ecclesia merito dicitur columba quod felicitatis amaritudinis non habet et quia virtute simplicitatis pollet. Est autem de argentata quia divinis eloquiis erudita que alibi dicitur argentum igne examinatum et posteriora dorsus eius id est dorsus columbe quod est pars posterior ubi portat sarcina erunt in pallore auri id est in nitore sapientie per quem nitore intelligimus charitatem color enim et decor sapientie divine est charitas que omnia suffert et iniuncta onera portare facit. Quia quicquid portat ecclesia quicquid tolerat totum in amore totum in sapientia totum in hilaritate facit: corde est simplex verbo lucida opere preclara. Si ergo dormiatis eritis penne quod non est nisi per christum quia.

Dum discernit celestis reges super eam niue dealbabitur in selmon: mons dei mons pinguis.

Dum discernit id est ordinat et constituit celestis) antonomasice id est christus dei filius qui ascendit super omnes celos (reges) id est doctores vel rectores et prelatos qui bene regant et se et alios (super eam) scilicet columbam id est ecclesiam ipsi rectores ut discernant et etiam alij homines (dealbabitur) per remissionem peccatorum (niue) id est super nivem et incompabiliter quod maior est dealbatio mentis quam corporis et hoc non meritis suis sed (in selmon) quod interpretatur umbra. id est in umbra gratie refrigerare ab estu vicioz quod plerumque que in christo est mundantur a macula peccatorum. Et commendans ecclesiam subdit (mons dei) scilicet ecclesia est (mons pinguis) id est uber et fertilis propter abundantiam gratie divine et unde aque irrigue et suaves fluunt quotidie. Nec solum in se pinguis est sed et de se alios im-pinguat unde et subditur.

Mons coagulatus mons pinguis: ut quid suspicamini montes coagulatos.

Mons coagulatus? vel incautus, propter parvulos quos teneriori doctrina et gratia tanquam lacte nutritus et mons pinguis propter maturos quos solidiori doctrina et donorum excellentia tanquam pane cibatur. Et quia talis est mons iste (ut quid) ergo vos gentiles idolis servientes. (suspiciamini). i. falso creditis alios (montes coagulatos). i. loca salutis extra ecclesiam esse. scilicet templavestra et idola: Et certe non debetis nam iste solus est.

Mons in quo beneplacitum est deo habitare in eo: etenim dominus habitabit in finem.

Mons in quo beneplacitum est et placuit deo habitare in eo scilicet militans ecclesia nec habitat in eo deus ad tempus (etenim dominus habitabit in finem) et semper cum ea. Unde ipse ait: ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi. Vel commendans montem selmon subdit. Iste selmon est (mons dei) christus enim prerogative dicitur mons dei patris per eminentiam divinitatis (mons pinguis) in tantum ut in eo corporaliter habitaret omnis plenitudo divinitatis. Nec solummodo visus. Iste mons est qui omnes pascit quem ne quis audeat ceteris comparare subdit ut quid suspicamini montes alios (coagulatos). i. predicto monti comparabiles. quod dicitur nolite hoc quia christus est ille. **Mons in quo beneplacitum est deo patri habitare in eo** quia in eo habitavit omnis plenitudo divinitatis corporaliter: et vere placuit (etenim dominus). i. verbis (habitabit) cum hominem christum in finem et semper quia personaliter ei est unitus. Et quia dominus in habitat ecclesia vel montes christus alios montes ipsa ecclesia seu fideles sunt et sunt quodammodo.

Curus dei decem milibus multiplex: milia letantium: dominus in eis in synai in sancto.

Curus et rectores (dei) portando deum quia unanimiter et copulati charitate per quos vehitur deus in universum mundum et quos ad ministerium sue voluntatis moderatur quosque manendo in eis et regendo sicut bonus auriga perducit in se finem et currum ad destinatum locum et ille curus est (multiplex decem milibus) ponit finem per infinitum. i. ex innumeris populis sanctorum et fidelium qui sancti sunt (milia letantium). i. multi spe gaudentes donec perducantur in finem nec mirum quod letentur quia iam (dominus) est in eis adiutor in tentationibus qui erit et finis consummationis et hoc (in synai in sancto). i. in implendo mandato quod sanctum est adiuvans eos ut faciat mandatum. Quid enim

posset mandatum nisi dominus ibi esset qui dat verbum et operari ad perficiendum Vel (in synai in sancto). i. impleto sancto mandato: syna enim mons est in quo data est lex et interpretatur mandatum in quo completo requiescit dominus quia in sanctis mandatis impletis dei presentia solet conuertere. Deinde conuertit se ad dominum qui hoc fecit et quomodo sit factum ostendit dicens.

Ascendisti in altum cepisti captivitatem: accepisti dona in hominibus.

Ascendisti in altum quod dicitur dominus est in eis per gratiam hanc autem ut daretur (ascendisti) o christe (in altum) locum et dignitatem scilicet super omnes celos ad dexteram patris et (accepisti) priusquam ascenderes (captivitatem). i. illos qui in limbo captivi tenebantur eos tecum ad celestia deducendo Vel (cepisti captivitatem). i. genus humanum quod diabolo per petrum captivauerat redemisti et sub te feliciter captivasti et (accepisti) a deo patre et a tota trinitate (dona) et charismata spiritualium gratiarum (in hominibus) per fidem ad te accedentibus postmodum refundenda et eis donanda accepit ut homo daretur deus et quod accepit hominibus accepit ut dicitur. Ipse enim plenus est et nihil indiget. Et vere cepisti captivitatem et accepisti dona in hominibus.

Etenim non credentes: inhabitare dominum deum.

Etenim accepisti (non credentes inhabitare dominum deum). i. ut homines prius non credentes in unum deum habitent per eum. Non credentes ipsi sunt captivitas: non credendo enim possidebantur a diabolo Fides eos indeliberavit et per dona spiritus sancti factum est ut iam credentes inhabitent a deo facti domus dei et currus dei milium letantium. Ipsi sunt quos feliciter captivasti et currum suum fecit. Ergo quia christus ascendit in altum et quo processit faciet nos sequi propheta qui haec predicta canebat in spiritu ea providens impletus et ipse leticia eructavit hymnum dicens.

Benedictus dominus die quotidie: prosperum iter faciet nobis deus salutarium nostrum.

Benedictus sit (dominus) creator a creatura (die quotidie). i. per singulos dies assidue et iugiter laudet a fidelibus usque in finem quia quotidie eos prius captivasti ut ipse eos possideat et quia currum illum duci vidit in finem scilicet in eternum addit (prosperum iter) eundi ad se (faciet nobis) qui curus eius sumus (deus salutarium nostrum). i. auctor saluationum nostrarum quia ipse iter nostrum dirigat ad salutem et ab ipso salvamur. Et benedictum pluraliter salutarium quia de quantis periculis et periculis nos liberat tot salutes nobis donat et quia

duplex est salus scz grē et glorie. q. d. faciet nos
bis cursum vite p̄sp̄rū cū sit dñr salutaris.
Deus noster deus saluos faciendi dñi:
dñi exitus mortis.

Deus inquam (noster) nō cuiuscunq; pre-
ter quem alium nescimus est (deus saluos fa-
ciēdi). i. ip̄ius soli est nos saluos facere qz nul-
lus sit saluus nisi per eum: ex eo enim est salus
hominū. p̄ditio aut̄ ex malicia eorū (et ip̄ius
(dñi dñi) est facere (exitus mortis). i. facere ex-
ire et declinare a morte culpe gehenne. vel ne
occurreret cogitatioi cur ergo morimur si per
eius grām saluamur continuo subiecit (et dñi
dñi exitus mortis). q. d. non mireris nec indi-
gneris si tu moreris sed patienter fer mortē qz
et dñi dñi qui fuit sine peccato fuit exitus mor-
tis et per mortem ab hac vita. hec aut̄ repetitio
dñi dñi significatyrāq; eius naturā. Et licz
humilis mortuus sit vel licet saluos faciat.

Ueritamen deus confringet capita ini-
micosuoz: verticē capilli pambu-
lantium in delictis suis.

Ueritamen) ne mala superboz et p̄naciū
credas impunita idem (deus confringet) et cō-
quassabit vel hic vt humilient vel in futuro vt
damnent (capita). i. sup̄bia (inimicoz suoz)
scz maloz hominū p̄fringet etiam (verticē ca-
pilli). i. elationē sup̄biā cogitatiois sicut enī
capilli adherent capiti sic cogitationes menti (p̄
ambulantū). i. p̄seueranter ambulantiū et p̄se-
uerantiū (in delictis suis) et ruentiū devicio in
viciū seq; extollentiū in peccatis in quib; de-
berent humiliari dicentes. Deus p̄picius esto
mibi p̄ctōri. Quosdam ergo p̄fringet quosdā
etiam ad se conuertit ita qd alios faciat marty-
res: alios vero p̄dicatores et ad hoc p̄firmā-
dum introducit dñm loquentē sic.

Dixit dñs ex basan conuertā: conuertā
in pfundū maris.

Dixit dñs). i. firmiter disposuit ego (conuer-
tam) per grām homines (ex basan) qd interp̄-
tatur confusio vel siccitas hi sunt qui de pecca-
tis confundunt et p̄ eis orant vel tanquā siccī
et inopes iusticie imbrē gratie desiderant qz
tales ad se dñs conuertit et (uertam) submer-
sos (in pfundū maris). i. maloz vel in pfun-
dum maluz (maris). i. seculi istius scz eos qui
in pfundis vicijs et peccatis positi ac ponde-
re peccatoz pressi sunt desperantissimi. Que cō-
uersio qz p̄fecta sit insinuat p̄pheta cuz ad deū
verba cōuertendo subiungit. Ita inquit con-
uerter eos O deus.

Ut intinguat pes tuus in sanguine: lin-

gua canum tuoz ex inimicis ab ip̄so.

Ut intinguat pes tuus in sanguine). i. vt q̄
pus erant inimici inēni p̄ficiant vt inter mem-
bra tua fiant pes tuus portando et p̄dicando
te et euangelii tuum per mundū ita cōstanter
et audacter qd amore tuo suum sanguinē fun-
dere nō metuant (et lingua canū tuoz) scz eoz
ip̄soz qui vsq; ad sanguinē sunt certaturi fiet
et erit (ex inimicis) qz p̄ uersionē ex inimicis
fient amici et canes fideles p̄ domo dñi latran-
tes contra inimicos et hoc tantū bonū erit (ab
ip̄so) scz deo. i. ab eius grā et misericōdia nō a se
ip̄is vbi secundā p̄sonam mutat in terciā. In-
tinguetur autē pes tuus nō sine exemplo qz te
vident precessisse Nam.

Viderunt ingressus tuos deus: ingres-
sus dei mei regis mei qui est in sancto.

Viderunt ingressus tuos) o (deus) qualiter
ingressus es in hūc mundū qualiter incarna-
tus: qualiter occisus: qualiter exaltatus: et glo-
rificatus. hec grā in veteri testamento late-
bat modo patet viderūt ergo et crediderūt atq;
eosdem gressus put potuerūt imitando secuti
sunt (ingressus) inq; (dei mei) creatōe (et regis
mei) gubernatōe (qui est) et habitat tñ (in san-
cto) templo suo. i. in sanctis fm illud apli tem-
plum dei sanctū est qd estis vos. nō enim ha-
bitat deus in corpe subdito peccatis sed in co-
cuius conscientia sancta est et pura. Ad hos er-
go ingressus insinuandos etrt isti gressus vi-
derentur.

P̄uenerūt principes coniuncti psal-
lentibus: in medio iuencularū timpa-
nistriarum.

P̄uenerūt principes) scz primitiui apli q̄
bus sup̄ ecciam datus est p̄ncipatus qui sicut
principes et magistri p̄uenerūt alios cōuer-
tendos et meritis et dignitate in tpe primo na-
scēntis eccie annūciantes nouū testamētū vt
apli sequerent nec soli venerunt sed (cōiuncti)
et associati (psallentib; scz subditis minorib;
qui laudes dei sonant bene operando ad glo-
riam dei. de quoz bonis operib; tanquā vili-
bilibus organis glorificat deus qui nunquā
secuti fuissent nisi illi verbo et exemplo p̄ces-
sissent. Qui p̄ncipes tanquā ministri et p̄po-
siti sunt (in medio iuencularū). i. eccliāz que
adhuc erant nouelle sicut p̄mitiue eccie: ip̄az
dico (timpanistriaz). i. deuz laudantiū carne
mortificata et domita corio siccato ab humo-
re peccatiz extenso a ruga duplicitatis. tympa-
num enī fit de corio siccato et extenso p̄pter hec
omnia o fideles.

In ecclesijs benedicite deo: dño de fontibus israel.

In ecclesijs ubi est locus benedicendi non alibi nec in alijs pueniculis qz q̄ extra ecclesiam sunt deum digne laudare nō possunt. be sunt iuuenicule tympanistrie (benedicite deo:) q̄ nos creauit cui debet latria. deo dico (dño) qui nos regit cui exhibenda est dulcia benedicite dico vos scz potati vel baurientes (de fontibus israel). i. de aplis et doctrina eorū quos christus de israel prius elegit vt fontes faceret benedicite in quaz vt etiam ad eorū imitationē predicetis. et hec inceptio ecclesie dilatez et heretici destruant.

Ubi beniamin adolescentulus: in mentis excessu.

Ibi. i. inter fontes vel in ecclesijs est beniamin. i. ap̄lus paulus de tribu beniamin (adolescentulus iuuentute) gratie qz nouissime alsumptus omnium ap̄loz nouissim⁹ et ad literā in puerione sua iuuenis fuit qui factus est (in mentis excessu) mente scz alienata a sensibus corporis cum vsqz ad terciū cellū raperet et videret archana et audiret verba ineffabilia. Ibi etiam sunt.

Principes iuda duces eorū: principes zabulon et principes neptalim.

Principes iuda. i. cōfessionis (duces eorū) qui in ecclesijs sunt et benedicūt deum (principes zabulon). i. fortitudinis (et principes neptalim). i. dilatationis. Iuda enim interpretat cōfessio. zabulon habitaculū fortitudinis. neptalim dilatatio mea. Que diuina verissimos nobis insinuant p̄ncipes ecclesiarū dignos duces in ac imitationē et honoribz qz martyribz cōueniunt qui in ecclesijs locū summū tenent atqz apice sancte dignitatis excellūt. In martyrio namqz prima est confessio et p̄ illa quicqd̄ acciderit sequens tolerandi assumit fortitudo. Deinde post omnia tolerata finitis angustijs latitudo p̄sequit in premijs. Per quas nominū interpretationes significant etia tres virtutes qz p̄fessio est in fide. fortitudo in spe. latitudo in dei et primi charitate vt dicant etiam principes fidei spei et charitatis qz in confessione fidei firmi. spe robusti et charitate dilatati. Deinde tanquam accepta gratia loquens in p̄sona primi tue ecclesie subiungit.

Manda deus virtuti tue: confirma hoc deus quod operatus es in nobis.

Manda o (deus) opus tuū (virtuti tue) scz spiritus sancti docendo p̄ p̄dicatores (firma) o (deus) iuuando p̄ grām (hoc) scz opus fidei

(q̄d operatus es in nobis) incipiēdo et fidei fundamenta ponendo grām quam dedisti ecclesie tue auge et p̄fice manda dicendo. p̄firma p̄ficiendo. Iube q̄d vis fac q̄d iubēs: q̄d si feceris fiet quod sequit̄.

A templo tuo in hierlm: tibi offerent reges munera.

A templo tuo q̄d est in hierlm terrestris incipiēdo ubi christus frequenter docuit et fides originē habuit indeqz ad alios puenit. vt (a templo tuo) nō aliunde q̄d est in hierlm celesti q̄ est et replū a q̄ descendit omne datū optimū et p̄ quo fit omne opus bonū (tibi offerent reges) terreni vel spirituales sibi metip̄is regnātes (munera) scz seip̄os siue laudis sacrificia et virtutū opera. Sed qz bonis obstreperunt heretici subdit.

Increpa feras arundinis: congregato thaurozū in vaccis p̄ploz: vt excludant eos qui p̄bati sunt argento.

Increpa feras arundinis. i. hereticos qui dicunt fere qz dilaniant animas simplices sicut fere oues: et arundinis seu calami qz scripturas puerit que calamo fiunt vel qz leues sunt ac mobilis et instabilis sermōis vel qz sunt inter eos q̄ sicut arundinetū omni vento doctrine mouent qz congregatio thaurozū. i. sup̄borū indomute ceruicis scz hereticorū ē (i vaccis populoz). i. inter eos quos inueniunt quasi vacas scz simplices et lasciuas animas que facile audiendo seducunt et sequunt (vt excludant eos) a vaccis (qui p̄bati sunt argento). i. eruditū diuino eloq̄o scz bonos doctores hec est enī hereticorū intentio de quibus hereticis ne preualeant postulat.

Dissipa gentes que bella volunt: venient legati ex egypto: ethyopia pueniet manus eius deo.

Dissipa gentes. i. hereticos et eis p̄sentientes ac quoscuqz christiāe fidei inimicos quos vocat gentes p̄pter sectarū nō familiarū generationes ubi series successionis p̄firmat errores. (que bella volunt) qz nō correctōi sed p̄tentōi student et regnū christi dissipare affectāt. vide ordinē prius enim sunt increpandi postea in corrigibiles dissipandi ne colloquēdo inualecant et etiā incarcerandi vt vel sic resipiscant. Et hoc fiet qz (venient) ad christū tanquā dona ferentes fidem credentiū (legati). i. p̄cones et p̄dicatores reconciliatōis tuā legatōe fungētes (ex egypto). i. ex sy nagoga que erit in tenebris et ethyopia. i. gentilitas magna in p̄fissa (deo) credens et fide herens (pueniet) et antecē

det p conuersionē ⁊ confessionē (manus eius)
.i. dei vindictā ne in pctis remanēs puniat. et
ita ex iudeis ⁊ ex gentib⁹ futuros pcones veri-
tatis pphat p quos deus hereticos dissipabit.
Et qz ita est vt diximus ergo.

Regna terre cantate deo: psallite dño.

Regna terra). i. habitantes in oib⁹ regnis
terre et hoies de omī genere terre (cantate deo)
voce ⁊ corde ipm deuote laudando q̄ vos crea-
uit (psallite dño) bona opatōe qui in omīs vos
pātē habet. Non vnū regnū nō vnam gen-
tem tm̄ inuitat ad laudē dei. Reminē enī vult
misericozs deus perire sed omīs ad cognitōē
sui noīs venire. Et vt magis ad laudādū deū
excitet ⁊ quantus sit ille qui laudandus est cō-
mendet replicat dicens.

**Psallite deo: qui ascendit sup celuz celi
ad orientem.**

Psallite) inq̄ (deo). i. christo deo dico (qui
ascendit) fm qd̄ homo nō fm q̄ deus patri est
equalis (sup celū celi) scz celū empirreū cuiusli-
bet celi p̄tentiū. i. sup omīs celos ⁊ excelsiores
creaturas ad dexterā patris scz vt nihil sup se
habeat nisi illū q̄ creauit illū (ad orientē). i. de
monte oliuē q̄ est ad orientē respectu hierlm̄
et sic etiā ipm locū exp̄ssit vnde ascendit. Vel
(ad orientē). i. vsqz ad equalitatē patris a quo
genitus est. Et quin ad iudiciū iudex ventur⁹
est subdit et.

**Ecce dabit voci sue vocem virtutis da-
te gloriā deo super israel magnificentia
eius et virtus eius in nubib⁹.**

Ecce) qui ascendit (dabit) in iudicio (voci
sue) scz voci tube (vocē virtutis). i. efficacīā re-
suscitandi omīs mortuos qui p̄us vt agnus si-
ne voce corā tondente se siluit. voce enī dñi tūc
vox virtutis dabit cum illud qd̄ precipit effi-
citur ⁊ ideo (date gloriā deo sup isrl). i. voce et
corde of̄ndite deū esse gloriōsuz sup eos qui sūt
spūaliter ⁊ vere isrl qz iaz nō erit cōmixtio ma-
lorū cū bonis ⁊ tūc erit (magnificentia eius et
virtus eius in nubib⁹) qñ videbūt filiū hoīs ve-
nientē in nubib⁹ cū p̄tate magna ⁊ maiestate ⁊
virtutes celoz mouebunt. Et tūc.

**Mirabilis deus in sc̄tis suis: deus israel
ipse dabit virtutem ⁊ fortitudinē plebi
sue: benedictus deus.**

Mirabilis deus in sc̄tis suis) erit qñ p san-
ctos suos cū quib⁹ veniet mūdū iudicabit qñ
iusti fulgebūt sic sol in regno p̄ris eoz qñ ipse
deus erit oīa in oib⁹. bñ aut subdit (deus isrl)
qz tūc nomen ipm qd̄ interpretat videns deū ve-
rissime implebit et tūc vere oīs bonus erit isrl

qz videbim⁹ deū sicuti est (ipse dabit virtutē) re-
surrectōis (et fortitudinē) immortalitatis. Vel
(ipse dabit virtutē) quantū ad animā faciens
eam diuinā ⁊ beatā ⁊ fortitudinē quātū ad cor-
pus faciēs illd̄ incorruptū ⁊ eternū (plebi sue)
.i. sibi vsqz in finē famulanti nunc fragili ⁊ in-
firme. ergo (benedictus) sit (deus) p tantis be-
neficijs suis ⁊ donis.

O ratio.

Dñator dñe qui iustis spūale epulū tribuīs
et facis eos in leticia delectari ꝓcede gregi tuo
mortē tuā intelligere teqz triumphatorē mortis
sedentē ad dextrā p̄ris ꝓfiteri. Per do.

**Psalmus de oratōe christi ad p̄rem
p auxilio et liberatōne in sua vehemen-
tissima passione ac de aduersarioꝝ reie-
ctione et punitōne.**

ps. lxxvij.

Aluū me fac deus

qm̄ intrauerūt aque vsqz ad aiām meā.

Auctor psalmi ppha dō. Titulus tal̄ est. In
finē p his q̄ cōmutabunt ipi dō. hoc est ps il-
le puenit ipi significato dō. i. christo q̄ hic loq̄-
tur ⁊ dirigit nos i finē. i. in seipz. ps inq̄ habi-
tus p his exhortādīs q̄ cōmutabūt vel p his
.i. de his. i. de causa cōmutatōis eoz. i. de pas-
sione christi qui cōmutabūt de infidelitate ad
fidē de vetustate ad nouitatē de corruptiōe ad
incorruptionē. Postquā ḡ supra diuersa bñfi-
cia p mysteriū nr̄e repatōis nobis collata me-
morauit specialiter hic exequit passionē p mlt̄
tas pres psalmi vsqz ad cōsumatōz. Materia
dep̄catō christi ad p̄rem fm fragilitatē hūane
nature in sua vehemētissima passione. Inten-
tio: nos ad suaz inuitare patientiā ⁊ monere vt
attendendo illā acerbissimā passionē ei ex inti-
mis cordis ⁊ anime cōpatiāmur vt postmodū
fructū ⁊ gloriā sue gl̄iose resurrectionis ꝓseque-
mur sicqz ei ꝓformemur in h̄ seculo vt cobere-
des esse mereamur in regno. Sñia in genera-
li ppha in isto psalmo loquit in p̄sona christi
petit a deo p̄re de magnis et multis tribulatōi-
bus ac penis p celerē resurrectōz liberari alle-
gans suarū penarū et aduersantiū multitudinē
ac diuine mic benignitatē. ꝓdicatqz iudeoz pu-
nitionē ⁊ subiūgit gratiaz actōez inuitās oēs
creaturas ad dei laudatōez. Sñia in speciali
christus ḡ fm q̄ homo in passione clamat ad
p̄rem o (Saluū me fac) o (deus) pater ⁊ neces-
se est (qm̄ intrauerūt aque) vehemētissimaz pas-
sionū ⁊ tribulationū vsqz ad animā meā tol-
lendā. i. a corpe sepandā vel vsqz ad sensua-
litatē turbandā qz sic nō soluz in corpe sz ⁊ in
anima patiebat. Sic aut clamando dat for-

man. mēbris suis vt clamēt ne ī pssuris cedāt
et iniquitati cōsentiant sicq; in passione orando
nos quib; viam demonstrauit et quib; pssertim
necessariū est docet in tribulatiōib; suo exem
plo orare.

**Infixus sum in limo pfundi: et non est
substantia.**

Infixus sum). i. detentus corpe (in limo p
fundi). i. iudice iniquitatis. homo enī limus
est et de limo factus et nō de pfundo. i. de corru
pto sed cadendo a iusticia p originalia et actua
lia pctā factus est limus pfundi. i. iniquitatis.
Ut terreni homines dum una appetunt limus
sunt inter quos sunt nonnulli sceleratissimi q
nō solū limus sunt sed etiā pfundi et tales erāt
iudei (et nō est mihi substantia). i. virtus carnis
evadēdi passiōē vel stat⁹ et stabilitas vite. qz
**Veni in altitudinē maris: et tempestas
dimerisit me.**

Veni (sponte (in altitudinē maris). i. in p
fundu; seculi huius et infani ppli. vel in pfun
dum tribulatiōis et amaritudinis. sponte enim
meipm obtuli (et tempestas). i. impetuusus fu
roz et seditiosa cōmotio iudeorū (dimerisit me)
in mortē et extinxit. Completū est in me signū
ione qz sicut ionas a cetō absorptus. i. mori et
sepulture datus. Et in hoc eos inexcusabiles
ostendit cum subdit.

**Laboraui clamans: rauce facte sunt fau
ces mee: defecerūt oculi mei: dū spero
in deum meum.**

Laboraui clamans sepe eos admonendo
et hoc maxime fecit in septimana sibi penalit
nobis penitentiali. ppter ea laborabat qz parū
in eis fructificabat. clamans enī laborat q nō
audīt. nō laborat cuius votū implet (rauce fa
cte sunt fauces mee) quantū ad illos qz nolue
runt intelligere et credere (defecerūt oculi mei)
qz ipi etiā apli qui tanquā lucerne pēminebāt
in corpe dubitauerūt dum in passione pseue
rans (spero in deū meū) vt a mortuis resurgā.
Ad istā etiā sic exponitur. (Laboraui cla
mans) in cruce ad p̄ez vociferando (rauce fa
cte sunt fauces mee) ppter magnitudinē pena
rum et desiccatiōem humorū. (defecerūt) et ex
tincti sunt (oculi mei) corpales in morte. i. mor
tuis sum (dū spero in deū meū). i. qz p̄stolo
mīscōdiam et nō exero potētiā.

**Multiplicati sunt sup capillos capitis
mei: qui oderūt me gratis.**

Multiplicati sunt vtz discipulus cū eis el
set (super capillos capitis mei). i. sine numero
creuerūt ac innumerabiles et infiniti facti sūt

aduersarij mei (qui oderunt me gratis). i. sine
causa cū ecōtrario deberent me diligere ppter
multa bona eis facta. **O dñi de inimico** vide
tur quasi naturale qd tñ ex corruptiōe cōtin
git nature. **O dñi** vero de innocēte ptra natu
ram est. primū facit infirmitas: aliud sola in
stīgat malicia. Et nō solū sunt numerosi s; enī
am noxij. vñ subdit

**Cōfortati sunt q psecuti sunt me inimi
ci mei iniuste: q nō rapui tūc exsoluebā.**

Cōfortati sunt etiā et aiati ad nocendū et
ad hoc vt odiū pceptū in corde etiā psequen
do ad impletōē in ope. (inimici mei qui) etiā
(psecuti sūt me iniuste) hoc est qd dixerat gra
tis qz causam in me nō inuenerūt. (que nō ra
pui tūc exsoluebam) qz minime peccauit et tñ
pccī debitū. i. mortē et soluit. Adā rape volu
it diuinitatē et amisit felicitatē: vtq; exsoluit
mortē que est debitū pcti adam et christus: s;
mors ade fuit pena pcti: mors christi facta est
hostia p pctō. Sed hūc fructū mortis christi
mundus nō intellexit ideo hāc p stulticia re
putauit s; qd nō nouit mūdus agnouit deus.
vnde subdit.

**Deus tu scis insipientiā meam: et deli
cta mea a te nō sunt abscondita.**

Deus tu scis et pbas (insipientiā meā). i.
qd de me insipientia a quibusdā reputat qui si
bi sapiētes vident. Et his verbis instrui mur
vt in cūctis que agimus sp plus dei volunta
tem qz hoīm attendam⁹: et ea sit nra actio quā
deus approbat etiā si nō approbet hō. Vñc ē
qd Paulus nos admonet q stulti simus añ
hoīes vt ante deū mereamur esse sapientes (et
delicta mea). i. meorū que ad delendū suscepi
nō que cōmisi q reputo mea qz in me punien
da (a te nō sunt abscondita) et scis qlis sit pro
eis emenda facienda. Et quia p alijs solui et
tanta tuli ideo.

**Nō erubescant in me qui expectant te
dñe: domine virtutum.**

Nō erubescant in me i. nō frustrent in me
moriente scz sua expectatiōe (qui expectant) in
limbo cū desiderio (te dñe) liberatōē suam p
me et remuneratōē p fide quā habent in me
scz pphē et antiqui iusti cupiētes videre qd oculi
nō viderūt. (dñe virtutū) celestū. i. angelos
rum cui nihil est impossibile. Deinde p̄catur
p modernis dicens.

**Non cōfundantur sup me: qui querūt
te deus israel.**

Nō cōfundantur insultatōib; improborū
(sup me) moriente in cruce qd fieret nisi cito

resurgerē (qui querunt te) fide spe et charitate ac bñ viuendo et amando querere nō cessant scz moderni fideles o (de' isrl') .i. p fidē z charitatem spiritualiter deū videntū sup dixit dñe virtutū z hic dicit deus isrl' qz idem dñs z de' est angeloz z hoīm. Vel (Non erubescant in me) hoīe humili et crucifixo et ignominia crucis audientes a fide quā hñe ceperūt recedant. (qui expectant te dñe) vt venias (dñe virtutū) qz qui despect' appuisti in carne virtuosus et gloriosus appebis in diuinitate. Et (Non confundant sup me) dep'sso (qui querunt te deus isrl') .i. videntū deū vt qui deitate nō pñt intueri nō seducant infirmitate carnali. qz em' futurum erat vt tāqz p stulticia improperaret chrisianis qz in hoīm credent mortuū z crucifixum ideo sic p eis rogat. Et merito nō erubescant nec confundent.

Quoniam ppter te sustinui obprobriū: operuit confusio faciē meā.

Qm̄ ego (ppter te) z tuam obedientiā nō p mea culpa vel re alia (sustinui) ab aduersariis (obprobriū) multiplex in cōuictis (opuit) confusio faciē meā vt videbat. signū habuit verecū die immota tñ mente. qz em' in passiōe sua mltā obprobria audiebat et tacens ppter deū oia tolerabat quasi verecūdus in facie appebat et sic illi virtutē mānitudinis p signo habebāt p'fusiois. Et bñ dicit ppter te qz nō est magnū qz ait sustinui nisi adiūgeret ppter te. Si ei sustines qz peccasti ppter te sustines nō ppter deū felix miseria cuius deus est causa.

Extraneus factus sum fratribz meis: z peregrinus filijs matris mee.

Extraneus factus sum qz nō credūt mihi fratribz meis) cognatōe carnis scz iudeis sicut ioseph suis l' (fratribz meis) scz aplis ab eo fugientibz z qñ iam nō credebāt ab ipis (z pegrinus) vel hospes q ad tps in domuz recipit nō vt frat charissim' (filijs mris mee) scz synagoge de quibz fm carnē erat nam qñ extraneū et pegrinū abiecerūt eum dicentes vilipēdendo hūc nescim' vñ sit. hec aut iō mihi ptingerūt.

Qm̄ zelus dom' tue cōmēdit me: et obprobria exprobrantium tibi ceciderunt sup me

Qm̄ zelus .i. seruēs amor et dilectio (domus tue) scz eccie scē (cōmēdit me) et accendit. q. d. interius viebar zelo dei cū psequens iniquitates eoz flagellauī male p'santes in templo z inde eieci. Vel (cōmēdit me) .i. fuit cā passiois mee. et ppter hunc zelū obprobria exprobrantiū tibi) me negando. maiora enī obpro

bria deo inferre nō poterāt qz qz christū filiū eius denegabāt. vel obprobria exprobrantiū um tibi) in me. qz quicūqz exprobrat christo et p'ri (cecidērūt sup me) qz in me effectus habuerūt qñ hi qui exprobrabāt etiā me occiderunt. sz inter hec pius dñs mansuetudinē suā cōmendat cū subiungit.

Et operui ieiunio aiām meā: et factum est in obprobriū mihi.

Et operui .i. celauī (in ieiunio) salutis eoz. (aiām meā) me hūiliando. fidē quippe eccie et salutē hūani generis christ' esuriebat et ideo ieiunū eius spiritale erat qñ defecerūt oīs q in eū crediderāt in hoc ieiunio opuit hūilitate quasi quodā pallio aiām suā. i. virtutē z deitatem sibi vnitā nō excedo potentia et vindicando se ipm et sic hūilitas erat christi operimentū nam qz hūiliabāt nō agnoscebat (et) hoc ipm (factū est mihi in obprobriū) detractionis irrisiois z puicqz qd patuit in sputis colaphis et bimōi. Quanto enī humilior erat tanto apud reprobos despectior apparebat.

Et posui vestimentū meum ciliitū: et factus sum illis in pabolam.

Et posui vestimentū meū ciliitū .i. occultam diuinitatē meā sacco carnis et opposui illis mortālē carnē meā in qua seuerēt. Ciliitū enī quo pctōres penitētes vestiunt est mortalis caro quā christus induit vt de pctō dāna ret peccatū: nō qz caro christi peccatrix fuerit: sed qz similitudinē carnis pcti habuit (et) ex hoc etiā (factus sum illis in pabolā) .i. in similitudinem maledicti et irrisoriā vt cuiuslibet maledicēdo dicerēt sic tibi ptingat vt christo crucifixo. Parabola enī hic dicit similitudo que datur de aliquo qñ illi maledicatur. sic ille verbi gratia pereat quomodo ille.

Aduersum me loq̄bant qui sedebāt in porta: et in me psallebāt qz bibeāt vinū

Aduersum me loquebant qz sedebāt in porta hoc est in publico z publicis cōuentibz publice de me loquebant: publice aduersabant: corā oībz diffamabāt. Dicit ergo passionem suā cōdem iudeoz esse fabulā vt nullus exciperetur qui huius locutōis expers esset (et in me) id est de me (psallebāt) derisorie. i. in me cōueriebant cantilenas suas z canticica meqz deridebant (qui bibeāt vinū) .i. inebriabant voluptate et iocunditate tpali. Inter tot scandala et obprobria: inter tantas psecutōes et tribulationes quid tu agebas mitissime iesu?

Ego vero orationē meā ad te dñe: tempus beneplaciti deus.

Egovero) dum impij ita seirent cōtra me
dirgebat (orationē meā ad te dñe etiam p eis.
illi deridebant iste orabat. illi infestabant. iste
amabat. hec est enim pfectio charitatis dilige
re inimicos et orare p illis qm malediceret et qd
agas nō habes nihil tibi restat nisi vt oret. hec
iustoz arma sunt vt orādo vincant et nō rixas
sed oratōnes iurgijs opponāt. Ideo aut oravi
ad te qz nūc est tempus (beneplaciti) o (deus)
.i. gratie et recōcilatōis p mortem nunc tps est
orandi et placandi deū. nunc tps est accepta
bile: nunc dices salutis: et qz oravi et tps est cō
plendi beneplacitū tuū scz p me redimi homi
nem. Ideo.

**In multitudine misericordie tue: exau
di me in veritate salutis tue.**

In multitudine misericordie tue) que est contra
multitudinē iniquitatis nre nō in meritis ho
minum nam si nō esset multitudo misericordie tue
quid nos faceremus de multitudine iniquitatis
nostre (exaudi me in veritate salutis tue). i. a te
pmisisset veras appareas implendo salutē quā
pmisisti. veritas enim est in reddendo pmilla.
Et nota qz cum pmisit de misericordia subiūgit de
veritate qz vniuersie dñi misericordia qua dimittit
pctā et veritas qua reddit pmilla. Et subiū
git in quo velit exaudiri dicens.

**Eripe me de luto vt non infigar: libera
me ab his qui oderūt me et de pfundis
aquarum.**

Eripe me de luto) et puluere mortalitatis (vt
nō infigar) et inhereas in eo p incinerationē. i.
vt nō in luto et puluere sicut omne humanū ge
nus dissoluatur remanendo in morte. q. d. corp⁹
meum nō diu remaneat in terra quasi infixus
in cavitē inde extrahi nō valeat sed cito resurgat
Si enim in cinere suo dormiisset nullus iei
credidisset (libera me) p resurrectionē (ab his
qui oderunt me) scz iudeis qui nunquā eum
dilexerūt a quozū potestate fuit totaliter libe
ratus in resurrectione (et de pfundis aquarū)
.i. psecutionū et tribulationū vt de pfunda ma
licia ppoz. vel in psona membrorū (eripe me
de luto vt non infigar). i. de lutosīs desiderijs
ne mente consentiā (libera me ab his). i. a ma
lis ne eis p sentiendo adhereā. vnde subdit.

**Non me demergat tempestas aque: neqz
absorbeat me pfundus: neqz vrgeat su
per me puteus os suum.**

Non me demergat) irrecupabiliter in mor
tem (tempestas aque). i. impetus et seditio com
moni ppli scz iudeoz. hoc est non diu in morte
me teneat (neqz absorbeat) et deuoret (me pfun

dum). i. abyssus infernalis (neqz vrgeat) id est
claudat (sup me puteus) id est limbo et aditus
inferni (os suū) ad retinendū me cum descen
dero ad spoliandū eum. Vel in psona mem
broz (Non me demergat tempestas aque). i.
peccati cōsuetudo (neqz absorbeat me pfun
dum). i. peccati desperatō (neqz vrgeat). i. clau
dat (sup me puteus os suum). i. in pctō obsti
natio. nō claudet sup te puteus os suum si nō
claudis tū ad confitendū os tuum et ideo cōfi
tere et dic de pfundis clamauit ad te dñe et ena
dis. Deinde ponit causam quare debeat exau
diri dicens.

**Exaudi me dñe qm benigna est miseri
cordia tua: scdm multitudinē miserationu
tuarū respice in me.**

Exaudi me dñe) potius et hec est causa ex
audiendi (quoniā benigna) et suavis (est mis
ericordia tua) tribulatio vt panis esuriētis. q. d.
ea que tibi naturaliter in est misericordia benig
nentie et gratie et plena. et ideo es pnus ad exau
diendū (et scdm multitudinē miserationū tua
rum) quam exhibuisti multis (respice in me)
oculo misericordie tue. Ac si diceret ppter misericordias
tuas et miserationes tuas exaudi me et respice
in me quārū vna est naturaliter in te alia in be
neficiorū exhibitōe. Vel in psona membrorū.
Exaudi me) non qz meruisset (quoniā beni
gna est misericordia tua) peccatori (scdm multitu
dinem miserationū tuarū) quibus pctā licet in
iuriosa cedunt (respice in me) nō in pctā respi
ce inquam.

**Et ne auertas faciem tuā a puero tuo:
qm tribulor velociter exaudi me.**

Et ne auertas) tanqz iratus et nolens me au
dire (faciē tuā a puero tuo) scz a me christo fi
lio tuo qui formā serui accepi et vsqz ad mortē
obedini. dñs noster etiā dictus est puer a puri
tate: a simplicitate: ab innocētia. deinde ponit
et aliam causam dicens (qm tribulor) in anima
et corpe ideo (velociter exaudi me) scz vt cito li
berer nō est quo differas. Moueat te misericordia
tua moueat miseria mea. Adest mea afflictio et
tribulatio ppter hoc opus ē vt velociter veniat tua
misericordia et cōsolatio. Vel in psona membrorū
(Et ne auertas faciē tuā a puero tuo) paruo et
humili nō supbo sed (velociter exaudi me qm
tribulor) cuius tribulationis disciplina tollit a
me superbiam. Ac in quā auertas faciem tuam
sed potius.

**Intende anime mee et libera eaz: ppter
inimicos meos eripe me.**

Intende anime mee et libera eam) qz tristis

est vsq; ad mortē et nō ppter me tm̄ sed etiā ppter inimicos meos) liberatione et glorificatiōe mea puerendos si volunt corrigi vel confundendos si māscent obstinati (eripe me) vt cito resurgā et ascendens spūitū sanctū mittā. dicendo libera orauit p occulta liberatiōe in anima quam semp habent sancti licet occidatur subiūgendo eripe me orat p manifesta fm corpus vñ inimici quidā sunt pueri et quidā confusi. et debes eripere qz.

Tu scis impropertū meū et confusiōem meam et reuerentiā meā.

Tu scis impropertū meū qd fit in verbis. i. q̄ turpia et iniuriōsa verba mibi intulerunt (et p̄fusiōem meā) que ex impropertio mibi est fm illoz op̄inione et quam mibi imputauerūt (et reuerentiā meā). i. ignominia scz q̄ ignominiose me tractauerūt. q. d. quāta p tuo amore sustinui et quare sint mibi ista tu nosti. hec enim omnia non p suo reatu sed p nobis sustinuit vt in talibz nos instrueret et suo exēplo confortaret. Et etiā ideo eripe me qz.

In p̄spectu tuo sunt omnes qui tribulant me; impropertū expectauit cor meum et miseriā.

In p̄spectu tuo sunt om̄s qui tribulant me) i. inimici mei. q. d. sicut scis meā innocentia et ita nosti eoz malicia et potes eis iuxta merita sua retribuere qz tantū scelus cōmittunt te presente et vidente. Timeant ḡ om̄s qui alios tribulant qm̄ in p̄spectu dei sunt cuius vindictā euadere nō p̄nt. Et ne videret tribulari tāquā ingrat⁹ et nolens p̄tinuo adiecit (impropertū) eoz in dictis (expectauit) qz hec futura p̄uidit et p̄dixit et ad hec venit (cor meū) et voluntas qz volūtarie sustinuit (et miseriā) eoz in factis nō suam. In illis enī erat miseria in ipso autē misericōdia qui eoz miseriā miseratus dixit pater ignosce illis etc.

Et sustinui qui simul cōtristaret et non fuit: et qui cōsolaret et nō inueni.

Et sustinui. i. expectaui attendendo (qui simul). i. sicut ego (cōtristaret) de tanta multitudīe et compateret meū de cecitate nō credentium (et nō fuit) aliquis (et) expectaui (qui cōsolaret me) credendo et pficiendo: nam qui p̄ficiat p̄solatur medicū (et nō inueni) aliquem. Multi enī scz discipuli et mulieres cōtristati sunt carnaliter et de morte carnis eius: solus p̄o dñs p̄tristat⁹ est spiritualiter et de morte aīe et hoc vicz qz oēs pmanebāt in infidelitate vñ nō ait qui p̄tristaret sed qui simul. i. sicut scz spiritualiter cōtristaret. Magna qz illi p̄solatio

esset si quos in se credentes inueniret: qd quia nō inuenit quasi cōquerendo ingemiscit. vñ de adhuc subiūgit.

Et dederunt in escam meam fel: et in siti mea potauerunt me aceto.

Et dederūt in escam meā fel q̄si illud tanq̄ escam cōmedere deberet (et in siti mea) qua fidem et salutē eoz desiderauit (potauerūt me aceto) cum felle mixto: hoc facto mores suos amarissimos indicantes. fel et acetū adhuc in escam et potū corpis christi ponunt et christo offerūt qui veritati resistent et enangelio p̄traditūt: et qui male viuendo scandalū eccīe inferunt. Grauius enī peccant qui p̄temnunt in celo residentē q̄ qui crucifixerūt in terra ambulante: et maius peccatū est christū tradere peccatoribz membris q̄ crucifigitoribz iudeis. Et qz malā escam et malū potū dño dederunt merito in his puniti sunt. vñ et sequit.

Fiat mensa eoz corā ipsis in laqueū: et in retributiōes et in scandalum.

Fiat mensa eoz) scz scriptura sacra quā ad alia refectionē parauerat eis deus (corā ipsis in laqueū) qz ex ipa sua lege capiuntur a christianis et p̄uincunt errare. (et in retributiōes) vt mala recipiāt p malis: et qui p legem peccauerunt p legē p̄uinciant. (et in scandalū) ruine vt nō intelligāt inibi dñm nunciātū et sic ruant de p̄cto in peccatū et tandē in infernū. dicit aut hoc nō optando sed p̄phensando nō vt fiat sed qz fiet. Tū ergo audimus dici per spūm dei talia euentura malis adhuc in illis hoc intelligamus vt nos talia deuitemus. Ad istam enī Mensa iudeoz facta est coram ipsis in laqueū. qz eis paschale p̄uiniū in hierlīm celebrant⁹ fuerūt a romanis circūclusi et sicut aues illaqueati (et in retributiōe) scz penarū ppter mortē christi debitaz. (et in scandalū) qz desidentes pacis auctore rixas sibi p̄citāt.

Obscurentur oculi eoz ne videant: et dorsum eoz semp incurua.

Obscurentur oculi eoz) interiores (ne videant) et agnoscant veritatē et verū solem scz diuinitatē sub fragilitate latentem. Quia enī superbierāt ceci facti sunt. (et dorsum eoz semp incurua). i. statū mentis ad terrena curuari et in inferioribz flecti p̄mitte. hoc enī semper subsequēs est vt si oculis mētis superno lumine p̄uuetur et supna nō videat statim animus ad ea que retro sunt appetenda inclinet et de inferioribz cogitet. Reuera obscurati sūt oculi eoz quia sunt in sua infidelitate et cecati et dorsum eoz est incuruati vt gentibz seruī

ant et onera legis et peccatorum portent. Sequitur alia pena.

Effunde super eos iram tuam: et furoz ire tue cōprehendat eos.

Effunde copiose in morem fluminis (super eos iram tuā) ut eos obruat. i. exerce multipliciter super eos vindictā. (et furoz ire tue). i. districta aīaduērsio future vindicte (comprehendat eos) tanq̃ fugitiuos ut non liceat eis fugere. Ira ad p̃ntem p̃cussione p̃inet: furoz ad futuram damnatōem. Ideo furoz qz nullū ibi remedium nulla ibi misericōdia. hic p̃sequitur: ibi vero p̃prehendit ubi nō licet fugere. Jam enī nō erit euadendi locus qm̃ eos eternus absorberit cruciatus. hoc et ad lram factum est in destructōe et captōe eoz p̃ romanos.

Fiat habitatio eoz deserta: et in tabernaculis eoz nō sit qui inhabitet.

Fiat habitatio eoz scz domus priuate q̃s inhabitant (deserta) ab eis (et in tabernaculis eoz) habitatiōibz scz iocundis ut in templo: sy nagoga et palatio regio (nō sit qui inhabitet) de numero eoz: hoc in apto est. p̃diderunt enī locum et gentē in quibz sup̃bierūt cōtra deum loca illa et hōibz sunt plena et iudeis inania. Vel habitatiōē dicat ipam ciuitatez hierl'm in qua cōmuniter habitabāt: tabernaculo p̃o singulas eiusqz domos designat. hoc autem ideo eis.

Quoniā quem tu p̃cussisti p̃secuti sunt et super dolorem vulnērū meorū addiderunt.

Qm̃ quē tu p̃cussisti. i. p̃cuti voluisti pena et passione nō p̃ sua culpa sed p̃ mundi salute scz me p̃secuti sunt crudeliter cū occidendo. q. d. qd̃ deus fecit ad bonū hoc illi crudeli voto exercent ad malū (et super dolorem vulnērū meorū) q̃ sustinui ī toto corpore addiderūt mortē et vulnus in latere. Vel super mortē addiderūt blasphemā et militū custodiam et alia mala hmoi. vel super penaz que mihi erat p̃ peccatis meorū membroz addiderūt p̃sequendo fideles et ecclesiam. vel (super dolorem) qui mihi erat p̃ p̃ditōe illorū (addiderūt) inferre mortē. Et quia apposuerūt dolorem super dolorem ideo sic cut iustum est.

Appone iniquitatē sup̃ iniquitatē eoz: et nō intrent in iusticiā tuam.

Appone. i. appones scz p̃mittendo vel gr̃az subtrahendo: tūc enī addet miseria sup̃ misericordiam (iniquitatē sup̃ iniquitatē eoz). i. viciū viciorū sicut alibi dicit qui nocet noceat ad huc et qui in sordibz est sordescat ad huc. qz super

peccatoz cōmissionē apposuerūt obstinatiōē (et sic qz nimis gloriabant de iusticiā sua (nō intrent) p̃ penitentiā (in iusticiā tuā). i. in viam vite et iusticie rectaz ad te veniendo et iusticiā suā que ex lege est relinquendo. Culpa enī excitat culpā et cum vna nō corrigit exinde altera generat et quāto plus refrigescit charitas tanto amplius abundat iniquitas.

Deleant de libro viuentiū: et eoz iustis non scribant.

Deleant de libro viuentiū. i. ex memoria tua in qua soli iusti semp viuētes continent. liber vite est noticiā dei qua p̃destinavit electos ad vitā. Non ergo sic accipiendū est tanquam in hoc libro aliquē scribat deus quem postea deleat. sed deleant scdm̃ spem et opinio nem illorū dictū est qz ibi tanquā merito iusticie sue scriptos se putant. q. d. constet etiā ipis et cognoscant in damnatōe sua nō ibi se esse scriptos et nunquā scriptos fuisse ostendat et appareat qd̃ subsequēter exponit dicens (et cū iustis nō scribant). i. iustoz ordini scdm̃ equitatem tuam nō apponant qz nec digni sunt auidiūmus qd̃ nobis: cauendūz sit in malis nūc audiamus quid imitandūz sit in christo. Illi tales fuerūt et sic p̃ierunt tu benigne dñe quid dicis de te ipso.

Ego sum paup et dolens: salus tua teus suscepit me.

Ego sum paup. i. hūilis (et dolens in passione p̃ omnibz (salus tua deus suscepit me) de omni angustia in resurrectōe hoc idem dicit corpus. Beati enim paupes spiritu: qm̃ ipoz est regnū celoz et. Beati qui lugent qm̃ ipi cōsolabūtur. Exemplo ergo dñi discamus pauperes esse et dolentes. Nec enim deserti sunt tales sed salus dei suscipit eos ut iaz nō sint pauperes et dolentes sed potius beati et letātes ad litterā etiam christus paup fuit qz in pauprate natus: cōuersatus: mortuus: et in alieno sepulchro posuit. Et qz sic sum saluat ideo.

Laudabo nomen tei cū cantico: et magnificabo eum in laude.

Laudabo in me et in membris (nomē dei cum cantico) id est cum iocunditate et delectatione cū mentis leticia et vocis exultatiōe qz et si oīa desunt deus tamē mecū est (et) exultans in me ipso (magnificabo eum in laude). i. magnifice laudabo et magnū predicabo ad alios ut per exemplū p̃ficient ac deum similiter laudent et magnificēt he sunt diuitie mee scz ut cū gaudiorū hilaritate nō cessem deū meū laudare et magnificare.

Et placebit deo super vitulū nouellū: cornua pducētem et vngulas.

Ex laus illa (placebit deo) super omne legale sacrificiū et hoc ostendit per partem cum subiungit (super vitulū nouellū: cornua pducētem et vngulas) Talis enim querebat vitulus in sacrificio q̄ et nouellus esset et tam magnus vt cornua mitteret atq; vngulas fortes haberet. q. d. sacrificiū laudis diuine magis est deo gratum et placitū q̄ sacrificiū quodcūq; quod offerebat in lege. laus enim puri cordis plus placet q̄ mactatio pecudis. hoc ergo.

Uideant paupes et letent: querite deū et viuet anima vestra.

Uideant) oculo interne consideratōis et intelligant ac credant (paupes) imitatores mei scz q̄ oblatio nō iam infacultatib; et rebus exteriorib; posita est sed in mente vbi pauper diuini equatur (et) inde (letent) et spe gaudeant ac magis paupes sint vt ditari mereant. Et conuertit se ad eos admonendos dicens. **O vos paupes (querite deum)** fide deuotōne et bona operatōne id est elurite et sitite deum tantū nihil aliud et sic (viuet anima vestra) ne moriat peccatis qz deus est vite anime et cibis mentis Queritis panem vt viuat caro vestra deniq; querite et viuet anima vestra hic vita gratie et tandem vita glorie. Querite inq;.

Qm̄ eraudiuit paupes dñs: et vinctos suos nō desperit.

Quoniā dñs eraudiuit) id est exaudire semper consuevit (paupes) aliter nō audiret ita et vos audiet. si ergo vis exaudiri pauper esto noli de te presumere nec aliud preter deum tuū querere. Si peccator es nō ideo desperes qz (et vinctos) vinctulis peccatorū per que videntur repudiari a deo (suos) id est a se solvendos (non desperit) qz dirupnis diaboli nexib; eos regno suo adsciuit. Illos vinctos non despicit deus qui sui sunt id est qui per penitentiam et satisfactiōem eum requirunt. Vel (vinctos suos) id est vinctulis mortalitatis et penalitatis seu preceptōis et consilij arrioris ac suis legibus astrictos (non desperit) minus dicit et plus intelligit quia plene liberauit. Quia ppter.

Laudent illum celi et terra: mare et oīa reptilia in eis.

Laudent illum celi et terra: mare et omnia reptilia in eis) id est celestia terrestria et omnia vertant homini in materiā laudis et de omnibus laudet deus homo rationalis creatura lau-

det deum et per hominē omnis creatura. quoniam ipse species et materie rerum sunt homini causa vt ipse laudet auctore et saluatore suū Omnis ergo creatura ad laudem dei inuitatur qz sunt homini materia diuine laudis qui deum laudat ex suis creaturis. Et sic hec laudant deum dum ex eis laudatur creator eorum. Iste sunt vere diuitie paupis scz videre creata et inde laudare creatorem. Ideo etiam laudent.

Qm̄ deus saluam faciet syon: et edificabuntur ciuitates iude.

Quoniā deus saluam faciet) nunc a culpa purgando et post in eternū glorificādo (syon) id est ecclesiam deum specularē modo per fidem deinde contemplantē per spēm (et) nunc (edificabuntur ciuitates iude) id est anime: sua peccata cōfiteres in quib; deus habitat que nunc per confessiōem humilitatis disponunt et aptant ad habitandū in syon vt foris remaneant qui confiteri erubescunt inuiti enim bonorum est confessio peccatorū et iustus in principio accusator est sui. primū ergo debent homines mala sua confiteri atq; morib; in melius cōmutari et sic in ciuitate dei edificabuntur quia anime sanctorū per confessiōes in templum sanctū tanquam viui lapides deferentur.

Et inhabitabūt ibi: et hereditate acquirant eam.

Et inhabitabūt) nunc cōstanti mente (ibi) id est in ea syon scz in ecclesia speculari deus per fidem (et hereditate acquirant eam) vt p̄seuerabūt in ea qz decedentib; primis alij quasi hereditarie succedent eis et etiam in futuro. (inhabitabūt ibi) id est in illa ecclesia syon scz in ecclesia cōtemplante deum per spēm quando ad illam beatā ciuitatē celestē hierl'm puenient et non ad tempus sed hereditate acquirant eam) vt possideant illam in eternū. Et nō vna sola generatio iustorū sed p omnes successiones. Et hoc est qd subdit.

Et semē seruoꝝ eius possidebit eam: et qui diligunt nomen eius habitabunt in ea.

Et semen seruoꝝ eius) id est imitatores fidei et boni opis (possidebit eam) scz syon quasi iure hereditario hic et in futuro. Et qz fides vlt opus sine dilectōe nō valet cōtinuo adiecit q̄si exponendo qd dixit (et) omnes (qui diligunt nomen eius) scz q̄ sunt in charitate et q̄ nō erant in re sed ex amore deo seruiūt. hi enim sunt semē seruoꝝ nō qui carne filij sūt (habitabūt in ea)

hic et in futuro tanquā in hereditate sua nullus in ea hereditabit nisi per dilectionē qz sola dilectio diuidit inter filios regni et pditionis. Qui ergo non diligunt nec hic merito nec ibi premio in ea habitabunt. deus est dilectio et q̄ manet in dilectione in deo manet et deus in eo hic est finis hec est hereditas.

O ratio.

Benignissime dñe exaudi nos in veritate salutis tue vt eruti a squalore peccati mereamur in librorite regni celestis p̄scribi. Per do.

*O ratio viri iusti in tribulatione positi et libere a piculis et specialiter a psecutione iniquoz ipm maliciose psequen-
tium.*

ps. lxx.

Deus in adiutorium

meū intēde: dñe ad adiuuandū me
stina.

Auctor psalmi ppheta dauid. Titulus hic est in finem. i. in christū nos dirigēs. psalmus iste attribuit dauid. i. cuilibet iusto habitus in rememoratioe. i. agens de memoria hui⁹ rei eo qd saluū fecit eum dñs spe et certitudine. Memor enī saluatiois et beneficiorū que deus mūdo cōtulit sicut in pcedenti psalmo monstratū est securus petit liberari licet multis malis vrgatur. q. d. et si cōmutati sint in meli⁹ vñ in titulo pcedentis psalmi agit nō tamen in se sed in dño qui saluat gloriens. Materia petitio viri iusti vt libere a piculis et miserijs hui⁹ mūdi. Intentio monere vt vrgentib⁹ malis nō diffidamus sed dei adiutorijz inuocem⁹ et nō in nobis sed in diuino auxilio p̄fidam⁹ et in dño gloriemur. Sententia in generali. ppha in isto psalmo loquit in psona cuiuslibet iusti et fidelis deprecantis vt libere ab huius mundi piculis et miserijs specialiter a psecutione iniusti et ini qui ipsum maliciose psequuntis. Quāuis enī ille psalmus attribuat christo siue cuilibet iusto in tribulatione posito cōmuniter tñ de iusto exponit in cuius psona hic loquit totus et hic psalmus effectualiter p̄tinet supra in psalmo expectans expectaui dñm ab illo loco scz complaceat tibi dñe vsqz ad finem qui ibidē p̄m. de christo et partim de membris eius exponit. Sententia in speciali in psona ergo omnī iustorum ait o (Deus) creator meus qui soles iuuare (in adiutorijz meū) misericorditer (intēde) et respice p̄stando mihi auxiliū gfe tue qz nec mala declinare nec bona agere valeo sine te. et qz piculū est in mora (dñe) gubernator meus qui omnia potes (ad adiuuandū me festina)

Id est cōto et festinanter ad diuina primūz inspicie instantem necessitatē. Deinde accelera auxiliū consolationē qz si tardat misericōdia crescunt picula hic versiculus in principio horarū p̄mittitur vt p adiutorijz diuinū p̄ualeamus cōtra diaboli qui magis insurgit quando ad opus bonū accedim⁹ et maxime cum orare debem⁹ sed in hoc p̄fundimur orantes qz deū nobis intendere volum⁹ cum oramus et nos nec deo nec nobis intendimus. hic versiculus deprecatio vtilis est cōtra omnē aduersitatē et tentationem ac maloz impugnationē et nihilominus ad omnē virtuosaz operationē et bonoz impetrationē nam et cum tribulamur et cum operamur diuino adiutorio semp opus habem⁹ de inde orat etiā p psecutorib⁹ cum subiūgit.

Confundant⁹ et reuerent⁹: qui querunt animam meam.

Confundant⁹ in se ip̄is de peccatis cognitione sue turpitudinis qui prius pctā sua descendentes quasi gloriabant⁹ de eis (reuerent⁹) id est timeant te iudicē ne p culpa cōmissa puniantur reuereri enim est timere ne p lesa iusticia pena sequat⁹ (qui querūt animā meā). i. vitam ad opprimēdū et p̄dendū nō ad imitandū becorū p̄prie ad martyres pertinet qui ad hoc querebant⁹ vt occiderent⁹. Et cum orant p suis inimicis pfectionez nobis insinuant charitatis. Ideo ad hoc subdit.

Auertant⁹ retrosum et erubescant: qui volunt mihi mala.

Auertant⁹ retrosum) scz ab intentōne suā: non precedant sed sequant⁹: nō suo consilio uiuant sed sanctorū (erubescant) scz psequi qd intendebant et etiā de cōmissis peccatis (q̄uolunt). i. cogitant (mihi mala) et si non possunt peccator enim et penitens quo plus defert ree cūdie de recordatioe delicti eo liberiorē a dño pmeretur gratiā. Nam hoc pretulit publicanus q̄ nec audebat oculus a celū leuare. Ideo iustificat⁹ magis dñi iudicio q̄ phariseus quē deformauit p̄sumptio. s̄lfr.

Auertant⁹ statim erubescētes: qui dicūt mihi euge euge.

Auertant⁹ a sua iniquitate (statim) indilate vt eorum p̄uersio nō moretur. facile enī emendatur culpa que cito corrigi⁹ (erubescētes) de malis suis (qui dicunt mihi euge euge) adulatione vel irrisorie. lingua enim adulantū et vituperantū nos psequit⁹ sicut aurū igne sicut homo vtraz lingua pbat⁹. Duo q̄ppe sunt bona euge vñ adhortatorijz alterū aggratulatorijz. duo etiā sūt mala vñ detractorijz alterū

adulatorium: de quibus ultimis hic est dictum.

Tribus verbis predictis tria genera persecutorum notantur id est malefactores: maliuoli: adlatores. Quorum primus sit opes: alterum cogitatione: tertium locutione. Reprobi enim mala que possunt bonis inferre non desistant. et cum non possunt malum quod volunt agere non cessant illud cogitando tractare. et cum nocere non valent aut non audent in aperto faciunt quod possunt detrahendo vel simulando et adulando ac falsis laudibus seducendo. Et quandoque plus nocet lingua adulatoris quam manus persecutoris et ideo valde est cauenda et subito repellenda. Unde Gregorius. Adulatio si vel ad tempus patienter suscipitur auget et paulisper demulcet animum: ut a rigore sue reuerentis mollescat in delectatione sermonis: sed ne crescere debeat statim est sine mora ferienda. per his tamen persecutoribus orat ecclesia ut conuertantur et fiat quod subiungitur.

Exultent et letentur in te omnes qui querunt te: et dicant semper magnificet dominus qui diligit salutare tuum.

Exultent in corpore hilares se ostendendo (et letentur) secundum animam inuis gaudendo: (in te et in tua bonitate non in se nec in alio) cumque non de se gloriantes sed in te a quo habent letari et exultare (omnes qui) per lachrymas penitentie ac per cognitionem et amorem diligenter (querunt) non homines sed te qui misericors es et prior eos quesisti (et dicant semper) laudando te quia nunquam debent cessare a tua laude (magnificetur dominus) id est laudibus extollatur et maximus predicetur quia peccatorem vocat. confitenti ignoscit: inde iuste vivere facit et tandem glorificat. hoc inquam dicant (qui diligunt salutare tuum) intelligentes se inde sanatos quasi ipsi de se non saluent quia domini est salus et ab illo est salus eis non a se: dicant magnificus est dominus qui nos tam potenter saluauit. De se autem dicat unusquisque quod subditur.

Ego vero egenus et pauper sum: deus adiuua me.

Ego vero egenus vel mendicis id est petens scilicet mendicans meam salutem vel aliorum (et pauper sum) id est nihil habens ex me et insufficiens per me ad eam inquirendam. Egenus enim dicitur qui aliquid habet et aliud indiget. pauper qui nihil habet. de me qui dem nihil presumo nec tamen ideo diffido nam deus adiuuat me ut possim quam desidero salutem possidere: unde ad ipsum se conuertens ait.

(Deus adiuua me) ita affectum. Sic utique deum laudare nos decet ut cum illum putamus possumus magnificamus nosmetipsos infimos et inuiles iudicemus. Ille enim abundans: nos egeni. ille diues: nos pauperes. Quando hec recognoscimus et de nobis diffidentes in ipso solo confidimus tunc nos tanquam pauperes et egenos adiuuat deus. Adiuua inquam quia

Adiutor meus et liberator meus es tu: domine ne moreris.

Adiutor meus in bonis et ut vincam et liberator meus a malis et ne cedam tui et non alius quia non alia spes mihi est et ideo hoc tamen mihi restat petere domine ne moreris et differas mihi succurrere sed fac quod factururus es me adiuuando ac liberando necnon in gloriam tuam ducendo. Tardum ei videtur quod magno desiderio querit imploremus et nos domini dei nostri adiutorium et liberationem et gloriam atque ex toto corde dicamus illi domine ne moreris.

Oratio.

Inexhausti adiutorij deus eterne ad adiuvandum familie tue supplici festinus occurre ut euentis malorum obprobrijs tuis semper auxilijs muniamur. Per dominum.

Oratio ecclesie et cuiuslibet fidelis in magna tribulatione existentis quatenus libere de multitudine tribulationum ut possit laudare deum.

ps. lxx.

In te domine spe

raui non confundar in eternum: in iusticia tua libera me etripe me.

Auctor psalmi propheta dauid. Titulus talis est psalmus dauid filiorum ionadab et primorum captiuorum. Ionadab interpretatur spontaneus et significat christum patri obediens psalmus ergo iste est dauid propheta ad utilitatem filiorum ionadab. id est obediens seu imitator christi et primorum captiuorum qui nunc filij christi et liberi prius filij adam a diabolo captiui sunt ducti. istis enim ut perseuerent hic psalmus canatur in quo gratuita dei gratia qua nos non propter nos sed propter se liberat commendatur. Materia: excitatio filiorum ecclesie ad spem et commendationem gratie diuine et descriptio multorum dei beneficiorum circa sperantem in eum. Intentio: monere ne falso de nobis presumamus sed in deo solo perfidamus. Sententia in generali propheta in isto psalmo qui attribuit christo et cuiuslibet iusto speranti in deo loquitur primum de christo et primum de membris eius marie

tamen loquitur in persona cuiuslibet iusti et fidelis in magna tribulatione existens qui totam spem in deo ponens consequenter in hoc psalmo sicut et in precedenti petit a periculis imminenti- bus velociter liberari ut possit deum deuote laudare et ei fideliter reuerentiam. Sicut in speciali gene- ralis itaque iustus clamat ad dominum d. (In te domine) solo tanquam in adiutore potens non in me alio quocumque (speraui) et tota spem meam posui et ideo (non confundar in eternum). i. finaliter et in futuro et si ad tempus de periculis confundar et in presentia et ne confundar valeam in iusticia tua) que mihi est a te non mea quam non stamo quia nulla est nisi quia iusticia tua exigit quia sicut iustus est non peccare impenitentem ita iustus est peccare penitentem et orantem et retribuere per manum libera me a periculis et eripe me a penis duo enim sunt quae in servitutem nos redigunt periculum scilicet et pena periculum et ab utroque petit liberari et eripi. Et si sum ego indignus.

Inclina ad me aurem tuam: et saluum me fac.
Inclina) in excelsis (ad me) humiliter et iace- rem (aurem tuam). i. descendere mihi per tuam clemen- tiam quia merita mea digna non sunt ut ad tuam al- titudinem perveniant. Non enim possumus accedere ad deum nisi ipse velit accedere ad nos et beatus est confessio humilitatis. Qui enim dicit inclina ad me posuit quia iacet velut eger prostratus medico stan- tit et salua me) ab omni malo intus et extra to- taliter et perfecte. Et subiungit quomodo.

Esto mihi in deum protectorem et in locum munitum: ut saluum me facias.

Esto mihi in deum protectorem) ut me protegas contra iacula inimicorum ne ad me perveniant vel sal- tem ne me ledant ego enim protegere me nequeo (et in locum munitum) scilicet refugium ad quem qui refugit tutus est unde subdit (ut saluum me facias) in alio enim saluus esse non potero nam absque te nec pro- tectio nec refugium nec munus nec salus a quo- quam prestari potest ubi tentationem esse conspiciens qui fuit locum quo fugeret sed sine deo munus inue- nire non potuit ex qua re et ipsum sibi locum fieri petit propter quem locum quesivit. Vel (in locum mu- nitum) in futuro ubi plene securi et salvi erimus quia nos aggredi nullus valebit inimicus.

Quoniam firmamentum meum: et refugium meum es tu.

Quoniam firmamentum meum) et fortitudo mea in pugnabit per te sum fortis contra omnes tentationes et si multe sunt et turbant me (refugium meum) in fu- ga (es tu) saluans me sicut locus refugium saluat fugientes ad se. Ex te enim et per te sum firmus et sicut ibi fuero infirmus in me refugias ad te. Quamlibet enim ex gratia dei sit quis firmus

tamen ad hoc formidandum est ex corruptione carnis deinde magis determinat a quibus eripi deside- rat dicens.

Deus meus eripe me de manu peccato- ris et de manu contra legem agentis et iniqui.

Deus meus eripe me de manu peccatoris). i. de parte diaboli ne me vivet insidius ducat ad periculum vel supplicium qui specialiter dicit peccator quia ipse est omnis peccati persuasor. Et non solum de manu invisibilis inimici sed et de manu). i. de parte contra legem agentis). i. transgressoris et iniqui). i. simpliciter sine lege peccantis hic notat omne genus peccatorum scilicet aut legis transgressor si accepit legem ut iudeus et falsus christianus aut tantummodo iniquus sine lege si legem non acce- pit ut paganus inter utrumque gemit corpus chris- tianum ab utroque affligit nec servindicat sed patienter tolerat et orat. Ideo autem me debes eripe.

Quoniam tu es patientia mea domine domine spes mea a iuventute mea.

Quoniam tu es patientia mea domine). i. causa et fru- ctus pacis mee propter te enim graviter affligor propter te equanimiter patior nec solum pacia mea sed es o domine et (spes). i. certitudo mea a iuven- tute mea). i. a tempore virtutis et fortitudinis mee. non enim dicit iuventutem quantum ad etatem sed quan- tum ad animi virtutem. et iuventute inquit ex quo me adversus diabolum armasti cepi in te spera- re ut munitus fide spe et charitate ceterisque spi- ritualibus armis contra adversarios tam invisibi- les quam visibiles dimicare nec solum a iuventute sed etiam ab infantia mihi prestasti quia.

In te confirmatus sum ex utero de ventre matris mee: tu es protector meus.

In te confirmatus sum ex utero). i. ecclesie dum rudimento fidei conceptus sum. utrum ecclesie parationem illam dicit quia instruit homo cum cre- dere incipit et ante in eo utero spiritualiter forma- tur ut deinde in luce vere cognitionis pariat. In utero enim ecclesie rudimento fidei concipimur post ex aqua et spiritu sancto regeneramur unde sub- dit et ut natus exivi (de ventre matris mee) ecclesie. i. ex quo fui renatus de baptismo (tu) etiam (es protector meus) a malis imminenti- bus qui me saluum duxisti ad tempus in quo in te discere spera- re. Et propter hec gratie tue beneficia.

In te cantatio mea semper: tanquam peditum factus sum multis et tu adiutor fortis.

In te) et de te est (cantatio mea). i. laus oris et exultatio cordis et hoc semper et assidue. i. omni tempore et in prosperis et in adversis laudabo te quia in

giter habeo in te materiā laudis ppter benefi-
cia tua p̄tinua ⁊ ppter hoc t̄āq̄s p̄digiu⁹ ⁊ por-
tentum (factus suz multis) mirantibz de me si-
cut solēt hoies mirari de p̄digio vel portento.
Multi em̄ amatores seculi putant me insanū
et p̄digiosum cū vident me inuisibilia que ip̄i
p̄temnūt laudare ⁊ appetere visibilia vero que
ip̄si appetunt me p̄temnendo vitare et tu cōtra
omnia obprobria factus es mihi (adiutor for-
tis) tu em̄ ministras spiritalē fortitudinē ad cō-
temnendā hoim insultationē. Et ideo.

**Repleat os meū laude vt cantem glo-
riam tuā: tota die magnitudinē tuā.**

Repleat os meū laude ⁊ tanq̄s impletū nō
cesset a laude tua ppter tua beneficia qz cū nō
essem fecisti cum essem salutē dedisti cum pec-
cassem ignouisti cum p̄uersus essem adiunxisti
cum p̄seuerassem coronasti vt cantē gloriā tuā.
.i. vt exultando annūciēs q̄s gloriosus sis (⁊ to-
ta die).i. sine intermissione et indefinenter tam
in p̄speris quibz p̄solaris q̄s in aduersis quibz
corrigis cantē magnitudinē tuā).i. q̄s magn⁹
sis i operibz ⁊ b̄nificijs tuis sicut qm̄ os repletū
aliqd extra redundat ita penit vt sua laudatio
ad primū deriuēt vt exēplo suo primus lau-
det. Et sicut in iuuentute nō deseris me sperā-
tem in te sic.

**Ne p̄icias me in tpe senectutis cum de-
ficiet virtus mea ne derelinquas me.**

Ne p̄icias me) extra tuaz p̄tectionē (in tpe
senectutis) qm̄ feruor virtutis decrescit et festina
virtus iuari plus indiget vñ quid p̄ senectute
tem accipiat determinat. d. (cū deficiet virt⁹ mea
ne derelinquas me) subtrahēdo mihi auxiliū
qz tunc minus potens sum ad resistendū. De-
fectū ḡ virtutis nominat senectutē sicut sup̄
iuuentutis noīe designauit virtutē. Ac si p̄dicat
ne p̄icias me a te non p̄mittas me peccare ex
infirmitate qz si p̄ fragilitatē peccare cōtingerit
ne derelinquas me ex toto vt deficiēs viribz
p̄seuerē in p̄ctō. Et opus est vt nō derelinqs.

**Quia dixerūt inimici mei mihi: et qui
custodiebant animā meā consiliū fece-
runt in vnum.**

Quia dixerūt inimici mei mihi) mala ⁊ ex-
probantes mihi in faciē disconfortauerūt me
(et q̄ custodiebant animā meaz).i. obseruabāt
vitam meā insidiosē ⁊ studio decipiendi nō vt
imitarent sed vt p̄derent eam. i. q̄ insidiabant
vite mee) p̄siliū).i. p̄spirationē (fecerūt in vñū).
.i. in eandē voluntatē nocendi ⁊ p̄corditer cō-
tra me ⁊ de me p̄dendo. Grauior est facis qui
non diuidit.

**Dicētes deus dereliquit eū: p̄sequimi-
ni et cōprehēdite eū: qz nō ē qui eripiat**

Dicētes) cōi p̄silio vl apud se in corde suo
(deus).i. quē sibi deū faciūt dereliquit eū) sub-
trahendo ab eo suū auxiliū. quē vidēt calamita-
tibus fatigatū putant a deo desertū ⁊ iō auda-
citer (p̄sequimini eū) vt tardū (et cōphēdite
eū) vt inualidū ⁊ secure potestis facere (qz nō
est q̄ eripiat) de manu nr̄a cōphēsus. Quo
contra postulat d. Ip̄i ita sed. D

**Deus ne elongeris a me deus meus in
auxiliū meū respice**

Deus ne elongeris a me) subtrahendo auxi-
lium defensionis tue sz p̄pe esto (deus meus in
auxiliū meū respice) cōhibendo hostes a ni-
mia crudelitate ne grauioribz exponar qz scio
me affligendū. Ita fit nō elongat ab eis imo
p̄pe est q̄ tribulato sunt corde: p̄pe est vt audiat
p̄pe est vt misericorditer respiciat. p̄pe est vt auxi-
lietur. possunt etiā hec accipi ex p̄sona christi
ab illo loco (ne p̄icias me in tpe senectutis) ⁊c.
Senectus in christo fuit dum infirmus est in
cruce ⁊ irritus que ex vetustate nr̄a assūpsit vñ
fuit in eo vetustas pene nō culpe ⁊ deficit virt⁹
sua sz hūanitas q̄ inter manus inimicorū fa-
ctus est infirm⁹ ⁊ quasi nibil posset cōphē-
sus qui talia omnia habuit ex p̄sona nr̄a. De
inde sequit̄ oratio p̄ malis.

**Confundant et deficiāt detrahētes ani-
me mee: opiant p̄fusione et pudore qui
querunt mala mihi.**

Confundant) mali. i. cōgscāt p̄ctā sua (⁊ de-
ficient) a pueris viribz B illis expedit vt p̄ctā
sua recognoscant vñ p̄fundant ⁊ deficient in
se q̄ male de se ⁊ sua iusticia seu viribz p̄sume-
bant (detrahētes aīe mee) praua suadēdo vel
vite mee aduersando opiant) multa (p̄fusiōe)
superius q̄ ad se de mala p̄scia p̄ctōz (⁊ p̄udo-
re) extert⁹ q̄ ad alios ppter modestiaz (q̄ querūt
mala mihi) p̄curādo in ope ⁊ verādo iniurio
se vel q̄ querunt si mala sint q̄ mihi apponāt.

**Ego autem semp sperabo: et ad iūtiā su-
per omnē laudē tuā.**

Ego autē semp sperabo) de tuo auxiliō nec
deficiā a spe p̄tra hoc qd̄ illi de me desperant.
Quicqd̄ illi faciāt quantūcūqz p̄sequant̄ ego
nō frāgor vlla aduersitate sz semp firmā spem
habebo in te (et ad iūtiā sup omnē laudē tuā) p̄-
teritā ⁊ ante habitā sup oēs laudes p̄ores q̄s
tibi feci sp̄ ad iūciā alias nouas fm̄ auxiliū qd̄
mihi p̄stabis. vl (ad iūciā sup oēm laudē tuā) re-
laudādo et ad huc magis laudabilē ⁊ maiore
oī laudē p̄dicādo Et nō tm̄ laudabo i me sz et

am ad primū qz.

Deus meus annuntiabit iusticiā tuā: tota die salutare tuum.

Deus meus annuntiabit p̄dicando alijs (iusticiā tuā) qz sine p̄sona acceptōe vnicuiqz s̄m opa sua reddis (tota die). i. assidue. **Vel** (tota die) q̄ dicit dies cum sua nocte. i. in p̄speris et aduersis annūciabit (salutare tuū). i. salutē redemptiōnē quā mundo fecisti qz nec p̄spera nec aduersa me retrahent a laude tua. **Vel** (iusticiā tuā) qua iustificat impius (et salutare) q̄ saluat damnat⁹ qz hec p̄dicare est laus que superat omne laudē. Et p̄pter hoc annūciaui.

Quoniam non cognoui l̄taturam introibo in potentias dñi: dñe memorabor iusticie tue solius.

Quoniam non cognoui approbationē. i. nō approbavi (litteraturā) de qua paulus dicit littera occidit sp̄s aut̄ viuificat. Quidā enī nō de gr̄a sed de lege gloriabant⁹ eo qd̄ leges accepissent. lex aut̄ sine gr̄a sola littera est. In ip̄a gr̄a gloriari. litteraturā nō cognoui. i. nō approbavi quēqz ex opibz legis iustificari s̄z hoies de littera legis p̄sumētes et a gr̄a resilientes toto corde reprobauī. Et hi sunt negociatores q̄ opa sua extollūt de actibz p̄sumētes et ex opibz suis iusticiā querentes. Et ideo (introibo in potentias dñi). i. ad cognoscēdū eius virtutes et magnificētias p̄ ip̄ius inspirationē. spiritalis enī homo dum nō adheret littere meret̄ p̄ intellectu ad interiora sp̄s introire vt potentias dñi sciat. i. gr̄am et virtutes quibz iam nō infirmatus p̄ carnē mandata dñi potēter impleat et o (dñe) tunc memorabor iusticie tue solius. nihil de mea allegabo que nulla est qz nullāz meā agnosco et nihil p̄suis suz ex me sed tu solus es qui iustificas iusticia tua sola me liberat mea sola nō est nisi p̄ctā. Nō gloriabor verbis meis ne in litteratura manea sed de tua gr̄a p̄ quā litterā opando adimpleā. Et ideo memorabor. qz **D.**

Deus docuisti me a iuuentute mea: et vsqz nūc: p̄nūciabo mirabilia tua.

Deus docuisti me p̄ inspirationē et gr̄e tue exp̄ientiā (a iuuentute mea). i. ab ip̄o initio fide qua me inuouasti (et vsqz nunc). i. etiā post fidē qz nec nunc p̄ me quicquā possuz nam et ante fidē et post es necessari⁹. Docuisti in quāz me q̄ tue soli⁹ iusticie memorari debeo qz docuisti quid eram qd̄ dederis vt memor sim iusticie tue solius. Considerans enī vitā meā p̄teritā video quid mihi debebat et qd̄ acceperim p̄ eo qd̄ mihi debebat. debebat pena reddita

est gr̄a. debebat gehenna: data est vita eterna. Et quo q̄ puerus suz didicimerita mea nulla p̄cessisse. sed gr̄am tuā mihi grat⁹ venisse. Et ego talit̄ erudit⁹ nolens esse ingratus (p̄nūciabo mirabilia tua). i. ea que tu mirabiliter opatus es circa me vel circa totū genus humanūz alijs p̄dicabo.

Et vsqz in senectā et senium: deus ne derelinquas me.

Et nunc o dñe sicut cepisti ita p̄ficiendo (vsqz in senectā et senium) meū. i. vsqz ad vltima mea (ne derelinquas me) sed vsqz ad diem meū vltimum gr̄a tua p̄seueret mecum. Adiuuisti forte nō deseras debile qm̄ maxime opus est. q. d. oī t̄p̄is mihi p̄ns p̄ gr̄am me sp̄ adiuuando qz nisi vsqz ad vltimū meū gr̄a tua mecum sit nihil ero. T̄p̄e ap̄loz et martyz erat iuuenis ecclesia fortis in virtute patiens in tribulatiōe Jam qz charitas refrigescit virtus deficit quasi in senectutem venire cepit postulat q̄ christi ecclesia vt sicut a iuuentute p̄ omnipotentis dei gr̄am regitur sic vsqz in finem seculi p̄ eandē gr̄am gubernet. T̄p̄e antechristi cadet in senium qm̄ eius virtus a deo diminuta est vt si fieri possit seducantur etiā electi. Et oro ne derelinquas.

Donec annūciē brachiū tuū: generatiō omni omni que ventura est.

Donec annūciē brachiū tuū. i. christū filium tuū q̄ ideo brachiū dñi dicit̄ qz ip̄e est virtus et fortitudo dei p̄ quem omnia facta sunt et a quo diaboli virtus sup̄at. **Vel** (brachiū tuū). i. magnitudinē virtutis tue (generatiō omni) p̄ successiones (que ventura est) vsqz ad finē seculi. i. omnibz generationibz sequentibz vsqz in finem vt credentes in dñm iesuz christū fortes p̄maneant atqz in tanta virtute p̄sidoendo diabolum et vicia potenter vincant et donec annūciem nō vires aut iusticias meas. sed

Potentia tuā et iusticiā tuā deus vsqz in altissima (que fecisti) magnalia: deus quis similis sit tibi.

Potentia tuā liberandi qua tuos liberas (et iusticiā tuā) puniendi qua peccantes punis extendens illam annunciationē meā (vsqz in altissima magnalia que fecisti) et facies. s. mysteria christi q̄ sūt altissima et maxia vñ admirādo exclamat cū hita sit **D.** (de⁹ q̄s filius tibi). s. in magnalibz faciēdis vel in natura seu potentia. q. d. nullus. qz nihil tibi simile. Est tñ alia similitudo bona qua homo iustus q̄ diligit inimicos et bene facit eis filius est deo ad cuius similitudinē fact⁹ est hec est similitudo obediētie nō sup̄bie: imitatiois nō equipationis. **Sibi aut̄**

volenti puerse tibi similari.

Quantas ostendisti mihi tribulationes multas et malas et cōuersus uiuificasti me: et te abyssiis terre iterū reduxisti me

Quantas ostendisti mihi) p expientiā. i. iuste immisisti ad vtilitatē (tribulationes) et passiones (multas) quantitate et diuersitate (et malas) q̄litate et acerbitate. Quis enī hoīs vl' eccie miseras enumerabit? Ecce iusticia in peccātibz sed hec disciplina admonitio fuit nō desertio vnde sequit' et tñ post iram tu (cōuersus) misericorditer ad clementiā et me cōuertens (uiuificasti me) p tuam grām et internā cōsolationē ecce clementia in cōuersis vñ subdit (et de abyssiis terre). i. de profunditate et submersione peccati (iterū). i. sepe (reduxisti me) ab illis liberādo. Dicit iterū qz nō semel reducit nos deus a peccatis sed modo p baptisimū modo p pñiaz modo p puerionē et sic multis et diuersis modis reducimur ad salutē. Nos iteram' culpaz pñis dñs iterat erga nos suā miām. Mihi vero sic reducto.

Multiplicasti magnificentiā tuā: et cōuersus cōsolatus es me.

Multiplicasti) qz p diuersa subuenit deus (magnificentiā) vel iusticiā (tuā) scz flagella a quibz nec filijs pñis. Vel (multiplicasti magnificentiā tuā). i. multis modis magna et multiplicia virtutū dona contulisti (et puerus) ab ira qua punisti me et ab omni indignatōe (cōsolatus es me) in omni et ab omni tribulatōe et hoc p internā dulcedinē p scripture inspectationē p pñij repromissionē qz et si distincte castiget tristes in esse nō sinit. Et qz cōsolatus es me ab effectu et fructu ostendendo.

Nam et ego cōfitebor tibi in vasis psalmi veritatē tuam deus: psallā tibi in cythara sanctus israel.

Nam et ego) ppter ea (cōfitebor tibi) p fessione laudis. i. laudabo te (in vasis psalmi veritatē tuā) o (deus) hoc est fm spm et in uiuificatione spūs. a supiori enī sonat psalteriū qd est quasi quoddaz vas spiritale in quo psalmi continent in quo etiā dñi veritas ad ipius honorem predicat' et ideo p ipm spiritus significat'. q. d. psallā tibi spiritu. Et qz deuotōne cordis comitari debet maceratio carnis (psallā tibi et in cythara). i. fm corpus et in mortificatione carnis. cythara em ab inferiori sonitū reddit etiā ideo carnē significat. q. d. faciā psonare spiritum et carnē ubi inqz qui es deus (sanctus) ipius (isrl'). i. qui sanctificas eos q sunt spiritualiter isrl'. i. videntes deū. Et hoc faciā exultādo.

Unde subdit. Et ideo.

Exultabūt labia mea cum cantauero tibi: et anima mea quam redimisti.

Exultabūt labia mea) interiora et hominis interioris scz labia anime (cum cantauero tibi) i. cum laudabo te in p̄dicatōe (et anima mea) exultabit (quam redemisti) a piculis et in futuro redimes a penīs que ipis eternis labijs exultat quibz tacite ad deū clamat. Vel (exultabunt labia mea) exteriora qz magna deuotio mentis qñqz p delectationē redundat ad sensus corpis (et anima mea quam redemisti) silr exultabit. q. d. voce labiorū et mente laudabo te. dum dñs cantat nō solū exterioribz labijs sed intus in anima exultat sic enim deū laudare decet ut mens cum voce cōcordet. Nec solū anima mea ad deum exultabit.

Sed et lingua mea tota die meditabit iusticiā tuam: cum cōfusi et reueriti fuerint qui querunt mala mihi.

Sed et lingua mea) scz corpis (tota die). i. cōtinue et indefinenter (meditabit). i. ex meditatione cordis cōfitebit' et meditatā loquit' (iusticiā tuā). i. qualiter anima mea p te redempta sit et iustificata nullis meis p̄cedentibz meritis sed sola tua gratuita miar' hoc (cum cōfusi) verubescendo (et reueriti fuerint) timendo (qui querunt mala mihi) me corporaliter vel spūaliter p sequendo duobz aut modis cōfundent' et erubescunt aut cuz hic pueri fuerint ad christū aut in futuro cum venerit christus. Et tñc lingua meditari potius qz loqui dicit' qm in illa beata vita omnū volūtates et cogitatōes omnibz inuicem apparebunt.

Oratio.

Excelsi solij regnator immense qui sperantes in te damnari eternis p̄fusionibz nō patris reple q̄um labia nra laude tua et his nos sp̄ meditātōibz bonoz insinuator exerce. p.

Psalmus de christi regno ac iudicia ria ptāte et iudicio nec nō de ipsi regni et regis eius cōmendatōne et omni subiectione.

ps. lxi.

Eus iudiciū tuū

regi da: et iusticiā tuā filio regis.

Auctor psalmi ppha dō. Titulus hic est ps in salomonē hoc est iste ps cedit et dirigit in salomonē et pacificū scz christū qui est verus salomon. i. pacificus q fecit vtrāqz vñū et pacem posuit inter deum et genus humanū. Maria christus scdm vtrāqz naturā diuinā scz et hūanā et aduētus eius ad regnū ecclesie. Introitus: monere vt christū verū regē cre

damus et ipsi humiliter subijciamur. Sententia in generali prophetia in isto psalmo christum de cuius tribulatione supra dictum est finem trahens naturam commendans loquitur de eius regno iudiciaria potestate et iudicio de ipsius regni et regis eius magnificentia et preconio dicens ab omnibus regibus cum adorandum et humanum genus per eum redimendum ipsumque ab omnibus benedicendum. Que commendatio ad hoc intendit ut intellecta regni eius eminentia demoniace dominationi colla subtrahentes sub titulum christi fugiamus quatenus in presenti consequi iusticiam in futuro vero iudicari mereamur ad gloriam. Sententia in speciali prophetia ergo ad patrem loquens de christo orando prophetat et ait. O (Deus) pater (da iudicium tuum). i. iudiciaria potestatem super homines (regi). i. christo filio tuo qui est rex regum ut sicut tu habes iudicare ita habeat et ille. Petitur dari christo homini quod semper habuit ipse dominus. quod. d. fac quod preiudico futurum. Pater enim non iudicat quemque sed omne iudicium dedit filio non quoniam tota trinitas simul iudicet sed quod solius filii persona secundum humanitatem ab omnibus in iudicio videbitur (et iusticia tuam). i. presentis predicte executionem eidei (filio regis). i. tui qui es rex et veritate tuos regis. da inquam iudicium.

Judicare populum tuum in iusticia: et pauperes tuos in iudicio.

Judicare). i. ad iudicandum et ut actu iudicet populum tuum scilicet christianum qui et eius est (in iusticia) et iuste scilicet ut discernat cum a non suis et reddat unicuique secundum merita sua (et pauperes tuos) spiritu qui sunt populi dei scilicet humiles (in iudicio) iusto ut per abiectionem quam sustinet in presenti recipiat exaltationem et honorem in futuro. Et bene addit tuos pauperes enim si superbiat non est pauper dei dives si paupertatem diligit non est dives seculari. Nec solum da ei iudicium sed et prius fac illum per predicationes tuas divulgari per totum mundum ut presciant iudicaturus et hoc est quod subdit.

Suscipiant montes pacem populo et colles iusticiam.

Suscipiant montes). i. maiores eminentes excellens sanctitate qui idonei sunt et alios docere (pace) predicandam et nunciandam. i. verbum reconciliationis scilicet verbum euangelij ad hoc ut nuncient (populo et colles). i. minores suscipiant (iusticiam). i. obedientiam ut obediant doctrine veritatis: que obedientia est in hominibus et in omni rationali creatura omnis iusticie origo atque presentio. primum postulat: deinde affirmat quod reuerentia iudicium christus habebit. Unde post operam

tionem virtute prophetie dicit ea que aduentu domini sunt prestanda. Nam.

Judicabit pauperes populi et saluos faciet filios pauperum: et humiliabit calumniatozem.

Judicabit) filius rex (pauperes populi). i. veros id est spirituales pauperes qui per acquirenda beatitudine pauperes sunt in populo discernet et segregabit ab alijs sicut ipse discipulis suis ait ego vos elegi de mundo (et saluos faciet) et hoc dando gratiam et in futuro dando gloriam (filios pauperum). i. eos qui sub illis perficiunt vel imitantur christi et discipulorum eius qui pauperes fuerunt quos omnes sic iudicabit dominus ut saluos faciat (et humiliabit calumniatozem) scilicet diabolum qui est iniustus accusator fratrum nostrorum et innocentem nititur trahere in culpam humiliavit eum dominus in cruce humiliat quotidie in membris suis per penitentiam ipsorum humiliabit in iudicio futuro.

Et permanebit cum sole et ante lunam: in generatione et generationem.

Et) humiliato calumniatore (permanebit) ipse splendor et radius scilicet filius (cum sole). i. cum patre et claritate paterna sedens ad dexteram patris et regnans cum eo in eternum (et ante lunam) existens. i. ante omnem decursum mortalium que sicut luna decessione et accessione transeunt hoc dicit. ne ex tempore videatur cepisse (in generationem et generatores). i. sp. Vel) permanebit in ecclesia cum sole. i. quoad tempus volunt que iuxta cursum solis distinguunt contra illos qui dicunt ecclesiam aliquando desinere et ante lunam existens. i. antequam esset ecclesia constituta que per lunam significatur propter crescendi et decrescendi vicissitudines. et hoc (in generatione et generationem). i. per omnes generationes sibi succedentes. Deinde incarnatione divinitatis annuncians ostendit quomodo hoc regnum incipiet. christus enim rex iudicaturus prius in humilitate venit. quod Descendet sicut pluvia in vellus: et sicut stillicidia stillantia super terram.

Descendet) scilicet christus in uterum virginis (sicut pluvia in vellus). i. sicut pluvia leniter et sine strepitu abundanter descendit in lanam sic deus occulta virtute suaviter et imperceptibiliter sed totaliter descendit in virginem. lana etiam accipiendo et reddendo aquam non rumpitur sed integra manet sic et virgo dum concepit et peperit integra permansit. Et quod de plenitudine eius nos omnes accepimus apte subiunctum est et sicut stillicidia stillantia super terram. i. sicut gutte precipitantes in modum rosis summa lenitate ca

dunt super terrā et eam fecundant sic deus le-
uiter in arida terrā cordis nostri descendens
eam gratiarū suarū stillicidijs fecundauit et
ecclesiam diuisionibz gratiarū pfudit ubi allu-
dit fetō gedeonis. Bzā em̄ christi descendit p̄us
sup pplm iudeoz sicca area totius orbis sicut
pluuia p̄us descendit in vellus gedeonis po-
stea descendit sup terrā. i. sup gentes sicco vel
lere iudeoz. Deinde ostēdit querulitas in ad-
uentu christi erit dicens.

Orietur in diebus eius iusticia et abun-
dantia pacis: donec auferat luna.

Orietur in diebz eius scz regis scz tpe grē
(iusticia) que est ex fide (et) qua iustus ex fide
vinit. i. grā fidei qua iustificant electi qz pctō-
res facti sunt iusti (et abūdantia pacis) qz par
inter deū et hominē facta est et discordes facti
sunt pacifici. bene autē dicit et abundantia pa-
cis qz p totū mundū erit abundans recōcilia-
tio et de omni parte erunt homines recōciliati
deo et inter se intantū vt nō solū diligant in-
mici in deo sed etiā inimici ppter deū. hec autē
par p̄seuerabit in sanctis (donec auferat lu-
na) et efficiat vt nō sit. i. donec morte destructa
iam nō sit defectus mortalitatis que p lunā si-
gnificat et p̄sens ecclia immortalis et impassi-
bilis efficiat. Donec nō notat terminū vel de-
sinentia pacis: sed p̄tinationē pacis que cū
ante esset semiplena postea erit omnino plena
Deinde ostendit amplitudinē regni cum sub-
iungit.

Et dñabit a mari vsqz ad mare: et a flu-
mine vsqz ad terminos orbis terraz.

Et dñabit a mari vsqz ad mare). i. a quoli-
bet fine et termino terre vsqz ad quēlibet finē
et terminū eiusdē et circūquaqz sup omnē ter-
ram a mari circumdatā qz in omnibz terris ali-
qui recepunt fidem christi (et a flumine) iorda-
ne in quo baptisabit incipēs extendet et dñā-
bitur (vsqz ad terminos orbis terrarū) circū-
quaqz in circuitu totius orbis cum euāgeliz
in om̄s ptes mundi predicabit et ecclia vbicqz
diffundet. p flumen iordanē in quo christ⁹ ba-
ptisatus est accipimus baptismū qui inde per
totum mundū manauit p quem p totū mun-
dum dilatat et vbicqz dñatur. paucis p̄bis ma-
gna hic docet sacramenta. Deinde qd vniuer-
saliter dixerat p ptes explicat dicens.

Coram illo p̄cident ethiopes: et inimi-
ci eius terram lingent.

Coram illo p̄cident fidem eius deuotē reci-
piendo et cum humiliter adorando (ethiopes)
id est peccatis denigrati et tenebrofi scz gentes

que dealbabunt candore virtutū. p ethiopes
significauit om̄es gentes tanquā a parte totū
eam eligens gentē quam potissimū nomina-
ret que in sinibus et in vltimis terre et teterrima
est (et inimici eius) veritati prius resistentes ac
ei et diuinis eloquijs cōtradicentes (terā lin-
gent). i. homines amabunt et suauē habebūt
quibus auctoribz ad deū conuerterent vt quan-
do iudei heretici et pagani in aploz doctrina
delectant. Sunt enim apli sal terre vel ad lit-
teram terrā lingent. i. adorabūt eum. p̄sternen-
tes se ad terrā et osculantes eam tanquā pulue-
rem eius lingerent.

Reges tharsis et insule munera offerēt
reges arabū et saba dona adducent.

Reges tharsis). i. qui mundi gaudia abijci-
unt. tharsis enim interpretat exploratio gau-
dij que plurimū nocet humane menti et ideo
qui hāc abijciunt bene reges tharsis dici p̄t.
(et) ipse (insule) scz maris. i. q̄vicia mundi cir-
cūfluentia a se excludant et multi tempestatibz
nequaqs demergunt licz pcellis eius circū-
quaqz tundant. (munera). i. seipos (offerent)
qz se bene regendo deuote dño seruiunt et bo-
na que opantur ei ascribūt (reges arabū et sa-
ba). i. qui terrenas delectationes reprimit. be-
ni patrie diuersis odoribus aromati naves
mutcent et significāt eos qui terrena delectati-
one molliter se tractāt sz iam sunt reges arabū
et saba qui hic blandimenta p disciplinā sub-
ijciunt (dona adducēt). i. alios in societate ec-
clesie odore virtutū secū trabunt. Vel ad l̄az
p̄terponi de magis qui venerūt adorare chri-
stum cū muneribz qui fuerūt de his puincijs
cum quibz venerunt insule. i. etiam extremi scz
multi alijs.

Et adorabūt eum oēs reges terre: oēs
gentes seruiant ei.

Et (vt nō p singula sed vniuersaliter dicaz.
(adorabūt eum om̄es reges) qui prius solebāt
adorari. i. aliqui de omnibz regibz seu om̄i ge-
nere regū et qui nō modo: saltē adorabūt in iu-
dicio. et (oēs gentes) que prius solebāt seruire
terrenis dñis et rebz. i. aliq̄e de oibz gētibz (fui-
ent) fide et ope (ei) n̄o vicz celesti regi qz nō est
gens que in pte ppli sui nō adoret auctore. de-
inde agit de opibz eius ostēdendo cur ei tantus
honor. q. d. et merito venerabūt christū regē.

Quia liberabit pauperem a potente: et
pauperem cui nō erat adiutor.

Quia liberabit pauperem spū (a potente) de
se p̄sumente. i. pplm fidelē de se nō p̄sumentez
a p̄tate diaboli quē nō sua p̄us sz pctā hoim

potentem et forte fecerunt. Triplex quidē est
potētia diaboli scz nature et hāc habet a deo.
exercij et hāc habet a se. effectus et hāc habet
a nobis. Et determinat quē paupem dicens.
(et pauperē) tā desolatū et miserū (cui nō erat
adiutor) qz nec hō iustus: nec angelus: nec lex
nec liberū arbitriū poterat eū liberare nisi mī
leo de tribu iuda scz christus. Deinde osten-
dit quomodo liberabit. quia
**Parcet pauperi et inopi: et aīas paupe-
rum saluas faciet.**

Parcet paupi et inopi. i. nō de se s; de grā
p̄fident. paup est qui nīhīl habet: inops qui
alterius ope indiget. hūc paupem et inopem
virtutib; et bonis opib; vacuū et grā dei indi-
gentē nō damnabit rex pius iuxta p̄p̄iū meri-
tum s; parcet relaxando pēnā dimittendo cul-
pam (et sic aīas pauperū). i. hūilium (saluas
faciet) dando eis grātiā declinandi a malo et
faciendi bonū. **Vel** animas pauperū saluas
faciet in futuro et nō tū parcet eis in p̄nti. De
inde ostendit quomodo saluas faciet. d.

**Ex vsuris et iniquitate redimet animas
eorz: et honorabile nomē eoz corā illo.**

Ex vsuris. i. eternis penis futuris (et iniq-
tate). i. ip̄o pctō p quo et pene debebant (redi-
met) p̄cio sanguinis sui (animas eoz). i. pau-
perum. Ordo est iniquitate et vsuris scz a cul-
pa et pēna. pecunia quide; diaboli est iniq̄tas
quam nos ab ip̄o suscepim⁹: sup hanc pecu-
niam exigit a nobis vsuras. i. penas quas nō
suscepim⁹ et solvim⁹. Ab his vsuris et iniqui-
tate redimunt anime pauperz sanguine illo q̄
effusus est in remissione pctōz (et honorabile)
est et erit nomen eoz) quo a christo dicitur chri-
stiani (corā illo) et si corā malis habeat despi-
cibile. Sequit cōmendatio ip̄i regis. Quia
et si morte sua redimat paupem tū.

**Et viuet et dabitur ei de auro arabie: et
adorabūt de ipso semp: tota die benedi-
cent ei.**

Et post mortē viuet eternaliter sine fine (et
dabit ei de auro arabie). i. sapientes gentiū et
mundi in christū credent vel offerent ei men-
tes puritate tanquā aurū arabicū splendore
pulcherrimo rutilantes (et adorabūt) et sūma
veneratiōe colent eum semp et quotidie et hoc
(de ipso) habentes vt adorent qz hoc qd eum
adorabunt de eius munere pcedet. de ip̄o ha-
bent si qui bene orant ab ip̄o trabunt quicqd
boni possident et ideo merito (tota die). i. toto
tpe et assidue benedicent ei bona vita et lau-
dabunt eum grās de suis beneficijs referēdo

et bona sua nō sibi sed dño ascribendo. Et se-
quitur alia causa vt benedici debeat qz ip̄e.
**Erit firmamentū in terra in sūmis mō-
tibus: sup ertoileē sup libanū fluct⁹ eius:
et florebūt de ciuitate sicut fenū terre.**

Erit firmamentū in sūmis montib;. i. in au-
ctorib; scpturarū scz p̄phetis et aplis quos fir-
mat implendo p̄dicta ab eis qz omnia in illo
sunt firmata et in illo sunt vel erunt adimpleta
et hoc (in terra) qz ppter eos q in terra sunt oīa
scripta sunt et ipta. **Vel** (erit firmamentū in
sūmis montib;). i. in aplis et alijs sanctis qz p
cum erunt firmi et hoc (in terra) ista et in hac vi-
ta que tentationib; est plena (sup et altē sup li-
banū). i. sup omnē altitudinē candore seu di-
gnitatē seculi (fructus eius). i. boni et dilecto-
res christi qz omnia secularia p̄temnūt (et) ip̄i
sancti exītes (de ciuitate) scz dei. i. de eccia que
bñ dicitur ciuitas qz est christianoz vnitas (flo-
rebunt) virtutib; ac bonis opib; et exēplis in
p̄nti. **Vel** florebūt gratissime in futuro (sicut
fenū). i. herba (terre) viuet et floret ac grata est
in estate. nō em̄ etas feni sed viriditas sanctis
compatur. Et ppter hec omnia beneficia.

**Sit nomen eius bñdictū in secula: an-
te solem pmanet nomen eius.**

Sit nomen eius bñdictū in secula. i. fama
et gloria nominis eius quantū ad hoīes acci-
piat incrementū et semp magis ac magis diuiti-
getur et magnificet hic et in eternū. **Verito** at
bñdicendū est: qm̄ etiā (an solē). i. an oīa tpa p
solē cui⁹ motu mēsurant significata et an oēs
creaturā. i. in eternū (pmanet nomē ei⁹) bñdi-
ctū qz ab eterno est nomē ch̄i fm diuinitate.
h̄ dicit ne putes tpalez dei filiū nō dicit nomē
illā vocē q̄ trāsīt s; res noīs et sub a diuina hic
intelligit q p nomē significat Et est psequis vt
q̄ deū bñdicat bñdicat a deo: vñ recē subiūgit.

**Et benedicent in ipso omnes trib; ter-
re: omnes gentes magnificabūt eū.**

Et bñdicent in ip̄o oēs trib;. i. oēs gentes
sicut abrahe pmissum est. vñ ne duodecim tri-
bus tū accipias addit (oēs gētes) scz oēs bñ-
dicti (magnificabūt eū) nō ip̄i faciendo vt ma-
gnus sit q p se ip̄m magnus est s; laudando et
magnū p̄fendo. diuerse trib; in eccia electas
aīas fm diuerfa merita designant: ppter qd et
in domo p̄ris mansiones multe sunt. ac si di-
cat nō solū ip̄e bñdictus erit s; oēs sui p eum.
vñ merito oēs magnificabūt eū tanq̄ salua-
torē et dñm oīm. ppter qd ip̄e p̄pha ex pte sua
deū bñdicat vt qd alios facere hortat ip̄e faci-
at. q. d. qz in eo oīs bñdicet ideo.

Benedictus dñs deus isrl: qui facit mirabilia solus.

Bñdictus sit dñs deus israhel (videntiu se p fidē et a creatura sua exaltatus. i. quē speciali- ter p deo colit ppls isrl. i. ppls chřstianus spi- ritualiter videns deū (q facit mirabilia solus) auctoritate et prāte qz quicūqz alius facit non ipse p se sed dñs in illo seu p illū facit. licet enī sancti dicant facere merito vñ ministerio tñ bñ facit deus ad inuocationē ipsoz: vñ nemo de his cū facit gloriē quia nō ipse sed dominus hoc operatur.

Et bñdictū nomē maiestatis eius in eternum: et replebit maiestate eius oīs terra: fiat fiat.

Et bñdictū sit (nomē maiestatis ei⁹). i. glo- ria diuinitatis omī noīe maior (in eternū). i. in hoc sclo et in futuro qz angeli et hoīes sancti eternalit laudabūt eū. (et replebit) hac (maie- state eius). i. ipius clarificatōne (omnis terra) et tota ecclīa qd fuit in missione spūs scī im- plētū q tūc repleuit orbē terraz et etiā in mi- raculis p scōs factis q sunt declaratiua diui- ne maiestatis. Et ex his oīb bñdictus sit de- us (fiat fiat). q. d. qd iussit dñe ita fiat fiat. qz valde desiderat ideo ingeminat. oprantis enī est semel dicere s; nimis desiderāns est repe- te. duplicat etiā ad ostendendū huius pphētie de chřsto certitudinē vel vt cōpleat in iudeis et in gentibus.

O ratio.

Nomē tuū omīpōtēs ante oīa secula bñ- dictū inuocantes oramus vt būliato calūni- atore pacē populo tuo iusticiamqz largiri di- gneris. Per dñm.

Psalmus de instructōne quare mali et iniqui tpaliter hic pspērāt boni vero et iusti ecōuerso multipliciter tribulan- tur.

ps. lxxij.

Nam bonus israhel

et deus: his qui recto sunt corde.

Auctor psalmi. ppha dauid. Ti- tulus talis est defecerūt laudes vel hymni da- uid filij iesse psalmus asaph Et est sensus hic agīt de hoc q defecerūt laudes vel hymni nō filij dei sed filij iesse. i. carnalis ppli iudaici per dauid qui ei perat significatiz attribuit h psal- mus asaph. i. synagoge et pgregatōni fidei. in cuius psona dauid hic loquit. postquā enī ve- nit qd pcedens psalmus pdixit. s. in aduentu chřsti defecerūt laudes iudaici ppli deficienti- bus tpalibz bonis p quibz deū laudare p sue- rit que ideo defecerūt vt vera bona quererent

Bateria: instructio nra quare pspēra frequē- tius bonis nō eueniūt in hoc mūdo sed ma- lis. Intentio: monere vt nō terrena sed eterna pre oculis habeam⁹ et nō de pspēritate malo- rum aut aduersitate bonoz ptra deū murmu- remus q in omnib bonus est et iustus. Sen- tentia in generali ppheta in isto psalmo nitit ostendere q dei puidētia suauiter et rationa- biliter disponit omnia licet infirmis et adhuc carnalibz aliqñ ptrariū videat eo q vident fre- quenter malos et iniquos tpaliter pspērari ac bonos et iustos multipliciter tribulari. In ta- lium ergo infirmoz cordibz hymni deficiunt sed postquā intelligūt causaz cur hoc fiat subi- to se corrigūt et castigant vnde est hic vox sy- na- goge cor recte et alios silt nūtenis corrigere et ad hoc ponunt hic vndecim psalmi p ordinē vt iudei mītescerēt p frequentē amonitōez put melius post finē hoz psalmoz dicat. vñ rō or- dinis eorundē habet. Snia in spēali: Asaph ergo erroris sui recordans et inde penitēs et se castigans cū amiratōne dicit (Quam bonus) id est valde bonus suavis et iocūdus est (israhel) scz fidelitū (deus) et hoc (his q recto sunt cor- de) qui nō habent cor ad terrena curuatū s; re- cte tendūt in deū nō ad finē aliū vt p oīa pla- ceat eis deus qui in oīb est iustus. Vire qui- dem et ineffabiliter bonus est deus s; tñ sum- ma eius bonitas nō loibz nota est nisi tñmo- do rectis corde. i. q nec extollunt pspēris nec frangunt aduersis et in vtroqz bonū et rectuz intelligūt deū. Sed ecōtra videt pspēris qui nō sentiunt dulcedinē diuine bonitatis.

Dei aut pene moti sunt pedes: pene ef- fusi sunt gressus mei.

Dei aut pene. i. fere sed nō omīno (moti sunt) et ad errandū inclinati (pedes mei). i. ant- mi affectōes (pene effusi sunt) et ad lapsum p- cipitanti (gressus mei). i. opa et actus. Ac si di- cat vere bonus est deus vt nūc p cipio s; anqz essem correctus et cor rectū habere cadere ce- pi et pene recessi a deo et fm voluntatē et scdm actū s; nondū cecidi qz cito redij ceperā erra- re dubitando nō negando. Ideo enī dicit pe- ne et nō oīno qz resipuit nā si non resipuisset a deo penitus recessisset. Sed quare hoc

Quia zelauī sup iniquos: pacē pecca- torum videns.

Quia zelauī. i. inuidiā et indignatōez ha- bui (sup). i. cōtra (iniquos.) vel (sup iniquos) intendens (zelauī). i. inuidi eis et grauitē tuli ac dolui (pacē) et pspēritatē tpalet (pctōz) et iniquoz (videns) et cām nō intelligēs. vidi il-

los pacē habere diuitijs florere qui deū cōtes
mnebat: ego vero qui cultor dei eram his oī-
bus carebā. hec par videt s; oculos eludit ⁊ nō
intelligit: est enim flura et caduca: est par tps
nō pectoris nec eternitatis. Sed ecce iam vi-
deo quare hanc pacē habent peccatores
**Quia nō est respectus mortis eoz: et fir-
mamentum in plaga eoz.**

Quia non est respectus miscōie dei (morti
eoz) eterne q̄ circa eos manet. i. nō est in eis re-
spectus diuine miscōie vt liberent a peccatis
et eterna morte: ideo hac tpali pace hic fruun-
tur q̄tenus in futuro damnatōe ppetua puni-
antur. Vel in eis nō est respectus mortis eozū
q̄z ipi nō recogitat de morte sua (et nō est fir-
mamentū). i. aliq̄d penitentie et salutis medi-
camentum vel p̄solidatio (in plaga). i. in cul-
pa (eoz) q̄z nō respicit deus nec misereſ vt sa-
net ⁊ p̄solidet plagas et pctā eoz. vel (et firma-
mentū est in plaga eoz). i. firmū est flagellū co-
rum nō tpale s; eternū. Et illo modo

**In labore hominū nō sunt: et cum ho-
minib; nō flagellabunt.**

In labore et afflictōe (hominū) s; sctōz
et iustoz ratōe venturū (nō sunt) nec tribulan-
tur. vel ociosi nō laborant sicut ceteri hoīes p
p̄nib; vel futuris sed fruunt quiete tpali et cū
hominib; iustis ⁊ dei filiis (nō flagellabunt)
flagello filioz ⁊ tribulationib; ad correctionē
in hoc seculo sed cum demonib; ad damna-
tionē in inferno. Ideo enim modo cū sanctis
nō flagellant q̄z eternū eis supplicū pparatur
nō sunt ex filiis dei: quos flagellat misericors
pater vt recipiat. Nunq̄ autē hic om̄s deus
magis irascit p̄ctōri q̄ cum in hac vita p̄mit-
tit eum p̄sperari. An dicit Gregori⁹. q̄ conti-
nuus successus tpalium certū est eterne repro-
batōis indicū Et q̄z sic eis mō p̄sperare cedit.

**Ideo tenuit eos supbia: operti sunt ini-
quitate et impietate sua.**

Ideo tenuit quasi quibusdam manib; al-
ligauit et subdidit (eos) tanq̄ vincitos capti-
uos et seruos ne euadant (supbia) et vana leti-
cia q̄z talis p̄speritas frequenter est occasio su-
perbiendi. Quia enī flagella nō sentunt ideo
elate viuunt: nam si flagellarent fortassia hu-
miliarentur. peius autē et piculoser est super-
bia teneri q̄ quolibet modo supbire. Et tan-
q̄ submersi (operti sunt) vndiq̄ et ex toto ple-
ni (iniquitate) quantū ad primū (et impietate
sua) quantū ad deū. que vnde p̄cesserit osten-
ditur cum subinfertur

Prodijt quasi ex adipe iniquitas eoz:

transierūt in affectū cordis.

Prodijt et exijt (quasi ex adipe). i. ex abun-
dantia et supfluitate s; ex copia diuitiarū: ex
tumore supbie: ex voluntate ⁊ delectatōe nō
ex macie. i. ex coactōe ⁊ necessitate (iniquitas
eoz) sunt enī mali ex voluntate nō necessitate
(transierūt) de vicio in viciū ruentes (in affe-
ctum) et desiderium (cordis) implendū. i. vsq̄
ad prauas voluntates suas nō dñi adimplen-
das. vel (transierunt) metas nature et viam re-
ctam tendentes et euntes (in affectū cordis). i.
in desideria sua facientes qd placet et quicq̄
p̄cupiscentia suggerit et hoc nō impremedita-
te fecerunt quia

**Cogitauerūt et locuti sunt nequiciam
iniquitatē in excello locuti sunt.**

Cogitauerūt p̄us deinde intra se ⁊ ex mos-
ra deliberauerūt qd est grauius q̄ si peccas-
sent ex improviso (et) postea extra effundendo
(locuti sunt) ad alios docendos ⁊ eis p̄suaden-
do (nequiciam) suā q̄z ex abundantia cordis
os loquitur. et hoc nō in abscondito s; in pu-
blico vnde subdit (iniquitatē in excello locuti
sunt) nō cum timore sed cū audacia et supbia
in alto et manifesto clare et apte palam ⁊ cum
ctis audientib; vel (in excello). i. cōtra excel-
sum s; deum (locuti sunt) blasphemātes. vnde
de non solū contra hoīes locuti sunt malū sed
etiam in deum. Nam

**Posuerūt in celum os suum: et lingua
eorum transiuit in terra.**

Posuerunt in celū os suum) superba cōtra
deū loquendo et deum habitatores celi blas-
phemando dicentes deū vel nescire mala sua
vel nō punire (et lingua eoz transiuit) et deum
bulant (in terra) male loquendo contra pri-
mum. prius in celum deinde in terrā linguaz
transiulerūt q̄z prius cōtra christū postea ve-
ro cōtra ecclesiam locuti sunt. vel (lingua eoz
transiuit in terra) cōtempo celesti p̄no sc̄ipos
in hac vita laudando et magnificando. vel lo-
cutio eoz facta est terrena de terrenis loquen-
do et felicitatē in eis asserendo.

**Ideo cōuertet p̄ls meus hic: et dies
pleni inuenient in eis.**

Ideo hoc cōsiderato ⁊ p̄penso q̄ hec mala
ex prosperis eueniūt (p̄ls meus) infirmus q̄
a veritate deniauit (cōuertet) et p̄sideratōe ta-
lium ad veritatē ad deum (hic). i. in hoc seculo
dum tps est acceptabile cōuertendi ⁊ dies sa-
lutaris de quib; p̄tinus addit (et dies pleni) ad
indulgentias ad miam et ad grām (inuenient
in eis) iuxta p̄uersis s; iniqui nec ad diuiniū ac-

cedunt vel in conuersis hic ad deū. inuenient
in futuro dies pleni beatitudine pleni eterni-
tate. Deinde exponit qualiter p̄mū errauerūt
et quomodo postea cōuerſi sunt d.

**Et dixerūt quomodo ſcit deus: eſſi eſt
ſcientia in excello.**

Et dixerūt ſc̄z cogitando intra ſe prius q̄
cōuerterent (quomodo ſcit deus). i. quomodo
dicit ſc̄re vel quomō poſſum ſc̄re q̄ ip̄e ſciat
que hic ſunt ſc̄z q̄ boni ita tribulant̄ mali. p̄
ſperant (eſſi eſt ſcientia rerū humanarū in ex-
cello) ſc̄z in deo. i. ſi eſt q̄ ip̄e ſciat quomodo. ſ.
patit. q. d. ſi ad hoc ſe extenderet dei. p̄uiden-
tia quomō p̄mitteret fieri talia. Talis erat er-
ror eorū putabant enī deū res humanas aut
neſc̄re aut nō curare cum tribularent boni et
florere mali vnde et dicūt.

**Ecce ipſi pctōres et abundantes in ſe-
culo: obtinuerūt diuitias.**

Ecce enim (ipſi pctōres) ſclerū patrato-
res (et abundantes in ſeculo). i. in malis hui⁹
ſeculi vel ambitioſi ſeculariū dignitatū (obti-
nuerunt diuitias) multas vnde habent deli-
tie corporales. q. d. ideo eram nō pctōr et ſeruī
deo vt haberē diuitias ſed econtra fieri video
nam mali diuites ſunt et florent diuitijs qui tū
deo nō ſeruīunt. boni qui deo ſeruīunt econtra
egent. Vnde mirū eſt ſi deus hec ſcit q̄ etiam
ea p̄mittit.

**Et dixi q̄ ſine cauſa iuſtificauī cor meū
et laui inter innocentes manus meas.**

Et ideo ego q̄ iunctus illis ante p̄uerſio-
nem ſūt (dixi: ergo) q̄ ſeruio deo et hoc nō ha-
beo illi vero nō ſeruīūt et h̄nt (ſine cauſa). i. fru-
ſtra et abſq̄ remuneratōe (iuſtificauī) et purga-
ui (cor meū) a praua cogitatōe vt mundus eſ-
ſem a pctō cogitatōnis (et, ſine cauſa (laui). i.
mundauī a praua opatōne inter innocentes)
id eſt cum innocentib⁹ (manus meas). i. actio-
nes vt mūdus eſſem a pctō opis. vbi eſt enim
merces pure p̄ſcientie vbi premiū innocentis
vite. Ego bñ viuo et ego ille peccat et abūdat.
**Et fui flagellatus tota die: et caſtigatio
mea in matutinis.**

Et ſine cauſa (fui flagellatus tota die). i. q̄
ſi p̄tinue et a me nō recedūt flagella dei. frequē-
ter enim iuſti ſunt in afflictōe. q. d. deo ſeruio et
flagelloz malus nō ſeruī et requieſcit (et caſti-
gatio) de p̄petratis malis ſi in aliquo offendi
fui (in matutinis). i. indilata et cito adhibita.
Impioz caſtigatio differtur et ſera eſt vel nul-
la. electoz vero ſtatim adhibet et ſedula eſt et
c̄ta. et hoc eſt iudiciū magni beneficij dei elec-

ctis ſpecialiter collati. Sed iam caſtigatus re-
primit ſe ab eo qd̄ dixerat et errore ſuum re-
cognoſcens ait.

**Si (dicebam) narrabo ſic: ecce nationē
filiozū tuoꝝ reprobaui.**

Si dicebā. i. dicebā ſc̄z in corde meo me-
cum p̄ferendo et quaſi me redarguendo: ſi ego
(narrabo) et aſtrnam (ſic) ſicut ſup̄ius narraui
ſc̄z q̄ deus nō ſciat vel non curet res hūanas
et q̄ fruſtra quis iuſte viuat et deo ſeruīat (ec-
ce) quaſi in ap̄to et maniſteū et certū eſt q̄ ſic
dicendo (nationē filioꝝ tuoꝝ) ſc̄z ſanctorū
et iuſtoꝝ p̄trarium dicentiū et quib⁹ cedere de-
beo non enī ſum om̄ib⁹ p̄udentior (reproba-
ui). i. reliqui vel reprobam iudicaui quod eſt
magñū incōueniens. Et ideo ne reprobarem
immo vt vnū eis ſalubriter ſentirem.

**Enſtimabam vt cognoſcerē: hoc labor
eſt ante me.**

Enſtimabam. i. cogitabā ſtudioſe et labo-
rabam in mea cogitatōne ſc̄z deliberando (vt
cognoſcerē) et intelligere huius rei veritatem
et cauſam quare nūc p̄ſperantur mali et aſſi-
gunur boni et (hoc) cognoſcere (labor eſt an-
te me). i. laborioſa queſtio ante oculos meos.
quaſi enī murus obſtat mihi in facie et maior
me eſt ſuperans meū intellectū. q. d. laborio-
ſum et difficile eſt mihi ad hoc puenire et quā-
tumcūq̄ ad hoc labore nō poſſum ad hanc
veritatem niſi deus aperiat attingere: vnde re-
cte ſubiungitur

**Donec intrem in ſanctuariū dei: et in-
telligam in nouiſſimis eoꝝ.**

Donec intrem in ſanctuariū dei. i. donec mēte
tranſeam et rōne intrem ad diuine diſpoſitōis
ſecretum et ad diuinū iudiciū (et intelligaz)
id eſt intellectū meum figam et oculū mentis
intendam (in nouiſſimis eoꝝ) ſc̄z quid bonis
vel malis ſeruetur in fine. vbi indubitanter in-
telligendo cōſidero q̄ om̄ipotens et iuſtus de-
us ad hoc p̄mittit malos florere in hoc ſeculo
vt puniantur grauius in futuro. ad hoc vult
bonos tribulari t̄paliter q̄tenus purgati poſt
modū gaudeant eternaliter. nouiſſima hoīm
ſunt vita eterna et mors eterna que ſemp ho-
mo debet intelligere et habere in memoria. vñ
de intelligens p̄pter quid malis data ſunt bo-
na et loquens ad deum ſubiungit

**Verūtamen p̄pter dolos poſuiſti eis:
deieciſti eos dum alleuarentur.**

Verūtamen p̄pter dolos quos alijs fece-
runt et vt ipſi fallerent et dolos dolo puniret

(posuisti). i. apponi pmisisti (eis) scz diuitias in quibz pfidunt quas fallacijs et dolis adepti sunt. ecce qz diuitie offerunt alicui in laqueum peccati et penā pcti. Quia enī dolosi sunt faciendo doli alijs ideo et ipsi dolum et deceptionē patiunt vt excecant terrena eligāt et eterna relinquant vnde subdit deiecit eos interius (dum alleuantur) exterius. i. in eo ipso qz alleuant nō dico postqz alleuant sunt qz talis eleuatio seu elatio casus est. Superbiūter exterius excecant interius: pficiūt honoribz et cadunt moribz. Ita in pñu est eis sed et de futuro quasi admirando adiungit.

Quō facti sunt in desolationem: subito defecerūt: pierūt ppter iniquitatē suā.

Quō facti sunt in desolationē ab oībus rebus deserti in morte q et repente venit eis: vnde subdit (subito) et repentine (defecerunt) q in maiori pspicitate et securitate se esse credebant subito tollunt qui diu tolerant et nō cōmuniter cū bonis moriunt. sed postqz defecerunt perierūt eternaliter (ppter iniquitatē suā) qz mortui sunt in finali impenitētia. propter iniquitatē suā perierūt qui terrena cupierunt. qui in supbia euauerūt. qui in voluptatibus suis radicati sunt. hec sunt maloz nouissima q intelligit q in dei scñariū intrauit.

Velut somniū surgentiū dñe in ciuitate tua imaginē ipsoz ad nihilū rediges

Velut somniū surgentiū a somno deficit qz imago in somno visa subito euanesce sic o (dñe in ciuitate tua). i. in celesti hierlm (imaginem ipsoz) gloriā et felicitatē tpalem quā ipi querūt que nō est vera gloria sed vult ei simulari (ad nihilū rediges) excludēdo eos cū sua imagine ab ipa ciuitate ita vt tam vera gloria et beatitudo qz eius imago et similitudo eis deficiat. q. d. sicut quis dormiens somniat bonores et diuitias sed euigilans nihil inuenit sic et isti dum de hac vita in qua ceci dormiūt moriendo euigilauerint et se cognouerint exclusi a gloria nihil nisi miserā inuenient. Ita continget impijs sed spero q non mibi qui temporalia contemno.

Quia inflamatus est cor meū: et renes mei cōmutati sunt: et ego ad nihilū redactus sum et nesciui.

Quia inflamatus est cor meū. i. amore dei et eternoz igneoz sancti spūs accensus et ideo nihil nisi spūalia desiderare pōt (et renes mei) id est carnales affectus et delectatōes (cōmutati sunt) in spūales et ablate qz dei amor carnalem cōsumit voluptatē. (et ego ad nihilū reda-

ctus sum) in mea reputatōe et penitus me nihil esse reputaui abnegās me ipm (et nesciui) id est pro nesciente et stulto me habui. Tria in hoc versu demonstrantur nobis valde vtilia. Primo seruos charitatis: deinde mortificatio carnis: postmodū pfectio hūilitatis. In versu vero qui sequit duo. i. obedientia et pseuerantia cōmendantur. ait enim

Et iumentū factus sum apud te: et ego semper tecum.

Et iumentū factus sum apud te. i. mansuetus ad obediendū tibi et ad portandū onus tuū (et ego semp tecū) ero et firmiter pseuerabo nec a te recedā p te aliqd diligendo. felix anima q pōt esse iumentū dei vt p eius amore mansuetar mitis omnia libenter ferat. omnia patiēter sustineat. et sicut bñ cepit ita semp pficiat: atqz in pposito scō semp cū deo pmaneat: ita vt ab eo nullis tentationibz separet nullis aduersitatibus moueat. Et hoc nō suis viribz sed gratie dei ascribit d. Et hoc nō ex me sed tu.

Tenuisti manū dexterā meā: et in volūtate tua deduxisti me: et cum gloria suscepisti me.

Tenuisti manū dexterā meā. i. me ad opa bona et ipa opa mea direxisti. Manū suā dicit opa dexterā ppter eternā vitā. nō em p terrenis opabat sed p eternis (et me) posuisti (in volūtate tua) implenda vt nunquā faciā nisi qd tu volueris (deduxisti) de virtute in virtutē ne aberrarē (et tandē cū glia) immortalitatis (suscepisti). i. suscipies (me) i ratōe. felix est illa anima que volūtati dei semp est subdita vt illud velit qd vult deus et illō reprobet qd reprobat deus et se totaz ita diuine volūtati cōmittat vt qd voluerit tāquā de iūmēto suo faciat q voluerit ducat. ducturus est enim dñs talem animā in gloriā suā de qua admirans ait.

Quid enim mihi est in celo: et a te quid volui super terram.

Quid enī et quantū premiū (mibi) est patū (in celo) et pmisus. q. d. inensum et ineffabile actantū et tale q nō pōt dici scz tu ipse et estuās cepit cogitare felicitatē illā celestē et arguere se qz terrena desiderauerit d. et cū tantū sit qd habeo in celo (a te quid) aliud vile et despicabile (volui) et desiderauī (sup terrā) quasi aliqd magnum. Cur vñquā terrena volui cur transitōria pcupiui. Seruas mibi tu in celo diuitias immortales scz teipm et ego volui a te in terra qd habent enā impij scz aurū et argētū. Et qz tale premiū mibi est in celo ideo.

Defecit caro mea et cor meū: deus cor

dis mei et pars mea teus in eternū.

Defecit(marcatoe et attenuatoe) ppter tui desiderii(caro mea).i. carnalis opatio exterius qz p rigore discipline sic pstricta est vt iam spiritui reluctari nō possit(et cor meū).i. mala affectio interior qz voluntas ppria omnisqz presumptio et mala inclinatio interior est refecata et ideo factus est(de cordis mei) possessor dum tpaliter viuo(et) postmodū erit(pars) et hereditas(mea deus) nō ad tps sed(in eternū) qz nūquā ab eo vltra sepabor sed semp cum eo ero Idcirco aut te ptem et hereditatē meā elegi.

Quia ecce qui elongant se a te pibunt pdidisti omīs qui fornicant abs te.

Quia ecce).i. manifestū est qz (qui elongāt se a te) ecōtrario aliaz partē eligendo (pibunt) in eternū et verū esse pident qz tu (pdidisti).i. pdes vt in pfiniōe tua iam pdidisti(omīs qz fornicant abs te) sepando se a te et adherēdo alijs illicite ac diligendo creaturā p creatore omīs enim illicite pūctio dici pōt fornicatio. Quā homo incipit deficere ab amore dei incipit a deo elongari. Nō si rebo tpalibz illicito amore pūngit iam vtiqz fornicat. ppriū em virū.i. auctore suū anima deseruit et ei q nō erat suus se lasciuo amore copulauit. Illi qz deseruerunt decum pierunt.

Sibi aut adherere deo bonū est: pone te in dño deo spem meam.

Sibi aut adherere deo modo in pñti pro luntatē fidē et charitatē(bonū est) qz hoc est totum bonū meū et in futuro per speciem qz nihil melius est qz videre deū facie ad faciem. et quādiū in pegrinatōe sum dum nō est mihi res. bonū est mihi(ponere in dño deo) nō in creatura(spem meā) p certā future beatitudinis expectatōne que spes est quasi anchora pmissa ad terrā qz vanū est in transitorijs pfidere vel sperare. nam qz nōdum adherere possum deo meo p speciem interim vel adberebo ei p spem. Et merito qz ipse est dñs meus q me regit et deus meus q me creauit. Ad h aut est h bonū.

Et annuncie omīs predicatōnes tuas: in portis filie syon.

Uti interim(annūciē omīs pdicatōes tuas).i. vt pdicē alijs omnia que de te sunt pdicāda et que voluisti fidelibz annūciari ad tuā gloriā et cor. utilitatē vt deū quē amo laudē et meū coamatores eius faciā et hoc(in portis) vel atrijs(filie syon).i. in publico ecclie militantis que est filia syon.i. speculatiōis scz ecclie trīūphantis. syon enī speculatio vel specula interpretat. in portis ecclie annūciare se pibet qz

predicatio ptervinitatē ecclie inanis est. Uel (in portis filie syon).i. in virtutibz. Porre enī sunt virtutes anime p quas introit in eccliam et itur ad celestē hierlm. In portis ergo predicat cuius vox in aptōne virtutū est cuius sermonem vita cōmendat.

Oratio.

Fac nos dñe tibi iugiter adherere in te totā virtutē spei nostre defigere: vt mereamur laudes tuas in portis eternalibz nūciare. Ps. d.

Psalmus de lamentatōe miserie iudeorum et desiderio liberatōis ipsoz et similiter fidelium in captiuitate peccati detentoz. ps. lxxij.

Quid deus re-

pulisti in finē: iratus est furor tuus sup oues pascue tue.

Auctor psalmi ppha dauid. Titulus hic est Intellectus a saph. i. in hoc psalmo apit qd fidelis a saph. i. synagoga et pgregatio intelligat scz q figuris ablatis venit veritas et q eterna nō tpalia sunt qrenda. Et pponit hic ppha dō in psona a saph duplicē iudaici ppli captiuitatem. vnā vicē locale destructo sacerdotio et regno sub tito et vespasiano. aliā spirituale qua cecitas ptingit in isrl vt plenitudo gentiū intraret p hoc intendens conuertendos admonere vt christum venisse intelligant post cuius aduentū pphē talia ventura esse pdixerunt. Materia: lamentatio miserie iudeoz et desiderium liberatōis ipsoz et similiter fidelium in captiuitate pcti detentoz. Intentio: monere vt omīs relictis figuris transeāt ad veritatē et fideles cōsiderando captiuitatē iudeoz ppter pctā eorū multiplicē caueant sibi a pctis ne et ipi spūaliter vel corpaliter veniant in captiuitatē p similem. Sñia in generali ppha i isto psalmo orat p liberatōe ppli isrlitici de captiuitate multiplici allegās pstinā dei amicitia aduersantiū maliciā dei potentia et ppli miseria. Doraliter pōt esse oratio ecclie p liberatōe ppli catholici q sepius detinet p demōes in captiuitate pcti ad cuius liberationē allegat ecclia. primo dei amicitia qua pplm catholicū recepit ad grām baptismalē. scdo demonū maliciā obstinata et tercio dei potentia ad pctoz iustificatōz. quarto ppli miseria q diu detinet in captiuitate peccati et ad h littera defacili pōt applicari. Sñia in speciali: admirans ergo et pquerens ait (Quid).i. quare o(deus) q es creator noster(repulisti) scz pplm isrl quasi alienos ab antiqua familiaritate et a tua defensione(in finem).i. q si funditus et ex toto et hic est finis psumptōis

nō p̄sumatōis (iratus est furor tuus) quantū ad
vīsum hōim. sic em̄ videt̄ p̄pter ire signū (sup)
et cōtra (oues pascue tue). i. sup p̄l'm tuū quez
velut bon⁹ pastor p̄ desertū duxisti ⁊ māna pa
uisti ac deinde in terra lacte et melle manante
collocasti. hoc iō dicit̄r mīa p̄i pastoris mo
neat qz in eos t̄panti⁹ vidicam⁹ q̄s aliqñ n̄fos
fuisse meminimus. q. d. Cur s̄ nisi qz terrenis
inherebam⁹ ⁊ te pastore nō cognoscebam⁹.
**Memoz esto cōgregatōis tue: quā pos
sedisti ab initio.**

Memoz esto p̄gregatōis tue. i. p̄l'i isrl'itici
(quā possedisti ab initio) illi⁹ p̄l'i. i. a p̄ncipio
quo ille p̄l's fuit institut⁹ scz a t̄pē p̄iarcharū
quos p̄mitus elegisti q̄ erant initū eius a q̄bo
et nomen sumpsit ⁊ originē. q. d. reduc ad me
moriā q̄ eos ex multis gentib⁹ ⁊ locis sub vna
lege p̄e vn̄uersis p̄lis terre in vnū cultū tuū
p̄gregasti atqz vt p̄p̄iā hereditatē ab initio pos
sedisti vt esset tibi p̄l's peculiaris ⁊ p̄lectus ⁊
hoc sit causa tue miseratōis. p̄stita b̄nficia nu
merat vt p̄i iudex inuitet̄ ad p̄suetā sua b̄nfi
cia ⁊ plus sua b̄nficia in eis attendat q̄ illorū
merita. Et ideo etiā memoz esto qz.

**Redemisti virgā hereditatis tue mons
syon in quo habitasti in eo.**

Redemisti ab egypto (virgā). i. sceptrū im
perii ⁊ dñatōē (hereditatē tue) scz p̄l'i isrl' que
tanquā hereditatē vendicas tibi qz iudeoz re
gnum de pharaonis seruitute liberaſti querir
ga vel hereditas est (mons syon) Ibi enī erat
ciuitas eoz hierl'm. ibi p̄l's et caput regni ibi
templū ⁊ sacrificia ⁊ oīa christū p̄mittentia (in
quo habitasti) o christe. i. p̄ntiam tuā oñdisti
qz ibi p̄ntia hōis christi habitauit ⁊ vt habita
tionē exp̄ssi cōmendarēt p̄tīn⁹ adiecit (in eo)
scz existens ⁊ manēs speciali⁹ p̄ grām ⁊ p̄ hoc
supplicat ne daret eum vastitatī. Deinde rogat
etiā p̄ gentib⁹ dicens.

**Leua manus tuas i supbias eoz in finē
quāta malignat⁹ est inimicus in scō.**

Leua manus tuas. i. exerce virtutē ⁊ potē
tiaz tuā (in supbias eoz) a quib⁹ euerſa est hie
rusalē scz gentiliū (in finē) scz p̄sumptōis vt su
pbias eoz finaliter ⁊ penit⁹ destruas easqz in
humilitatē vertas qd iam est impletū qz diui
na virtute opante iam gentes hūiliate christū
cognouerūt que pus supbe p̄l'm eius vasta
uerunt ac admirādo subiūgit (quāta). i. q̄s du
ra ⁊ q̄s multa (malignat⁹). i. maligne opat⁹ (est
inimicus). i. gentilis p̄l's scz romanus p̄in
ceps ⁊ suus exercit⁹ (in scō) in templo in sacer
dotio in illis oīb⁹ sacramētis qd p̄misit de⁹ fie

ri qz iam n̄bīl p̄signabāt cū res esset. i. christ⁹.
**Et gloriati sunt qui oderunt te: in me
dio solennitatis tue.**

Et in sup (gloriati sunt) de victoria sua ⁊ sce
lere de tātis malis nō timuerūt s̄z gaudiū inde
habuerūt (q̄ oderūt te) serui scz demonū qz ido
latre et hoc (in medio solennitatis tue). i. in cōi
iudeoz q̄ ex omnib⁹ p̄l'ib⁹ p̄uenerant ad diem
festū. **Vel** (in medio solennitatis tue). i. cum in
hierl'z pascalis solēntas ageret̄. in eo enī loco
quo dño solēntas fieri cōsueuerat ⁊ in ip̄a solē
nitatē q̄ iudei christū crucifixerāt gentiles eos
p̄gregatos trucidauerūt ⁊ ciuitatē vastauerūt
Congregati senierūt. p̄gregati pierunt. Et oñ
dit quō gloriati sunt. qz.

**Posuerūt signa sua signa et nō cogno
uerunt: sicut in exitu sup sūmum.**

Posuerūt signa vlt̄ trophea nō deū s̄z (sua)
scz statuas p̄ncipū ⁊ vexilla romana aquilas
dracones quib⁹ vtebant̄ in p̄l'is (signa). i. ma
nifeste captōis ⁊ victorie sicut capta citate so
lent poni (in exitu). i. in portis vel in via ⁊ pla
teis. ⁊ hoc (sup sūmū) et alit̄. i. in aliq̄ loco emi
nenti ⁊ excelso (⁊ nō cognouerūt) qz s̄ a deo eēt et
dei dispositōe fieret q̄ p̄p̄t p̄tā p̄l'i dabat illis
tantā victoriā s̄z suis virib⁹ ⁊ p̄tā attribuebāt
et iō ab incepto nō respicerūt. Et oī verēcūdia
postposita ita irreuerenter.

**Quasi in silua lignorū securib⁹ excide
runt ianuas eius in idipsuz: in securi et
ascia deiecerūt eam.**

Quasi in silua lignorū securib⁹ exciderūt ia
nuas eius). i. ciuitatis et templi vt pateret oīb⁹
liber ingressus. ⁊ s̄ (in idipm). i. vnanimiter et
p̄corditer. Sicut enī in silua lignaria excidūt
ligna ita viliter sine aliquo respectu et reueren
tia exciderūt ianuas om̄s tendentes in idipm ⁊
cōspirati in vnū qz vno corde et vna volūtatē
siml̄ om̄s pueniebāt in malū (in securi) ad ex
cidendū (et ascia) ad cōminuendū (deiecerūt
eam) scz ciuitatē ⁊ domū dei. securis em̄ cedit
trabes ⁊ maiora destruit ascia siue dolabz. mi
nucius p̄lequit ⁊ minora cōminuit ⁊ sic maio
ra ⁊ minora dicit destructa.

**Incenderūt igni scētariū tuū in terra:
polluerūt tabernaculū noīs tui.**

Incenderūt igni qd em̄ nō poterat excidi
cōbustū est (scētariū tuū). i. templū noī tuo de
dicatū (in terra). i. vsqz ad terrā deſciētes cul
mina ad laudē dei erecta (polluerūt) sacrilegio
(tabernaculū noīs tui) in q̄ nomē tuū inuoca
batur qd salomō fecit ad honozē noīs dñi qz
aras mensas libros vestes ⁊ filia p̄cecerūt p̄a

diabulosque perculauerunt ac priuatas et stabula in-
mentor in templo fecerunt. scilicet modo timendum et ca-
uendum est ne quod tunc contigit hic tunc nunc ple-
bi eueniat christiane. Iohannes autem hec omnia fecerunt quia.
Dixerunt in corde suo cognatio eo et filius
quiescere faciamus omnes dies dei festos a fra-

Dixerunt in corde suo quod utique plus est quam si
dixissent in ore suo: nam in hoc quod in corde dixisse
prohibent voluntas affectus et intentio denotatur. di-
xerunt autem non quatuor aut quinque sed tota (cognatio
eorum). id est tota illa hostium multitudo nec diuisa per
partes sed (sicut) dixerunt in omni istud (quiescere faciamus
omnes dies festos dei a terra) ne sit gloria nominis dei
in ea. quia dicitur ita dissipamus omnia quod nunquam amplius
possint conuenire aut festum facere in terra. huc
usque ostensum est quanta ab hostibus illata sint ma-
la deinde ostendit quod ab ipso deo subtracta sunt eis
beneficia: dicens.

Signa nostra non vidimus: iam non est propheta
et nos non cognoscet amplius

Signa nostra non vidimus? nostre enim ciuitatis de-
structionem vidimus? signa tamen diuine miserationis
erga nos non accepimus quibus nos et presens nostri
deum nobis placatum cognoscere solebamus? (iam non
est propheta) aliquid quod bona nobis futura pronunciet
et consolando nos confortet ut olim in alijs capti-
uitatibus et aduersitatibus fiebat. (et nos non cognos-
ceret amplius) deus ut liberet et a malis reducat
sed in miserijs dimittit. videtur enim deus omnino nostri
esse oblitus. Tantis ergo afflicti? malis domino in-
gemiscentes ait: hec mala sunt nobis. Sed
Uisusque deus improperat inimicus: irri-
tat aduersarius nomen tuum in finem.

Uisus quoque deus in proprio (deus improperat) no-
bis (inimicus) sed populus gentilis gloriam de sub-
uersione ciuitatis et templi et dicendo quod non sis ve-
rus deus? (irritat). id est. puocat (aduersari) nomen tuum
in finem. id est. perpetuo blasphemando ac
probris et factis te exasperando. vel usque ad quem fi-
nem an ut corripias populum tuum et corripies du-
cas in finem. id est. in christum: vel eo usque donec veni-
at in te finem. Attendant hec propheta quisque pro peccato suo
affligit quisque a deo tanquam irato deserit. non de-
speret gemat: miseriam suam medico ostendat. ad hoc
enim ferit ut parcat: ad hoc irascitur ne irascatur:
unde adhuc subiungit.

Ut quid auertis manum tuam et dexteram
tuam: de medio sinu tuo in finem.

Ut quid? id est. quare? auertis manum tuam et dex-
teram tuam. id est. virtutem et precepta tua visitata (de
medio sinu tuo). id est. a populo tuo isto quod est sinus tu-
us in quo habent secretissimos thesauros tu-
os recordidisti (in finem). id est. finaliter et iam diu. quia d.

non diu differas nos liberare per potentiam tuam
favorabilem ab inimicorum prete et oppressione.
Uel (Ut quid auertis manum tuam) a populo tuo israel
non ducendo eos (in finem). id est. in christum. Quere-
bat ut quid et iam intellexit sicut intumescit in
tellectus asaph: et ideo subdit.

Deus autem rex noster ante secula: opera-
tus est salutem in medio terre.

Deus autem rex noster ante secula) existens non tem-
poralis et recens qui est in principio verbum per quod fa-
cta sunt omnia: ipse rex homo factus (operatus est salu-
tem in medio terre). id est. ubique terrarum ut disceret
homines et natura querere non terrena. Uel (in medio ter-
re) sed in iudea quod est in medio terre quasi vmbili-
cus orbis quia deus ibi factus est homo. et crucifixus
per salutem totius mundi ut ab omnibus in circuitu
possit participari Ad hoc enim ad tempus auertit manum
suam a gente iudaica. Ad hoc cecitas experte con-
tigit in israel ut deus operetur salutem in medio terra
et sic plenitudo gentium intraret. deinde osten-
dit quod salomon operatus sit pervertendo se ad
ipsum operatore deum et dicendo.

Tu confirmasti in virtute tua mare: pertu-
bulasti capita draconum in aquis.

Tu confirmasti in virtute tua) id est. in potentia tua
Uel (in virtute tua). id est. in christo quod est dei vir et
sapientia (mare). id est. gentes quod iudeam in medio sui cin-
gebant sicut mare terram. Gentes dicunt mare per
peruicaciam affluenciam et morum amaritudinem quod ab-
lato idolatrie fluxu confirmate sunt in christo per
fidem spiritum et charitatem. Et quod ordine factum sit secu-
tus adiunxit (contribulasti capita draconum). id est.
comministi et subiecisti principalia vicia et peccata
dolosorum spirituum que ab eis suggerunt scilicet
aiab (in aquis) baptismi. Ipsi quoque principes dia-
bolum atque vniuersas eius altitudines et pom-
pas propter deum destruxisse ostendit cum subiungit.

Tu pfregisti capita draconis: dedisti eum
escam populo ethiopum.

Tu etiam (pfregisti). id est. annihilasti (capita)
id est. peccata et prauas suggestiones (draconis). id est.
principales demoniorum et sic ea pfringendo opera-
tus est rex noster salutem in medio terre que prius
corrupta erat et elanguerat talium hostium in-
uasionem et (dedisti eum) sed draconem et diabolum
(escam populo ethiopum) id est. omnium gentium
ipsi enim vocant ad fidem qui prius nigri fu-
erunt peccatis: et sicut esca mordet a comeden-
te ita credentes ipsius diabolum mordent: redar-
guendo: accusando: maledicendo. Uel quia ado-
ratores diaboli et membra eius sunt creden-
tibus qui tenebre fuerunt incorporati et corpus
christi facti. hoc autem sic factum est.

**Tu dirupisti fontes et torrétes: tu sic-
casti fluuios ethan.**

Tu dirupisti .i. apuisti (fontes) scz aplos
et pdicatores maiores (et torrentes) .i. pdicato-
res minores vt manarét liquor sapiencie et di-
uitias fidei vt irrigarét salutaré gentium vt sua
dulcedine atqz irrigatõe ceteros puerterét (tu
siccasti fluuios ethan) qd interpretat foris vel
robustus et significat de se et de virtute sua sp-
sumentes .i. tu inuiles fecisti omnes doctrinas
gentium: magoz: iudeoz: de se plumentiu et in-
undatões ac plilia diaboli qui de se plumpfit
sed dei virtute hūiliatus est.

**Tuus est dies et tua est nox: tu fabrica-
tus es aurozam et solem.**

Tuus est dies .i. spirítales illuminati a ve-
ro sole quos velut diē illustrat sol incōmuta-
bilis sapiencie quā loquunt inter pfectos dies
diei cructat verbū qd erat in principio apud
přem. (et tua est nox) .i. carnales adhuc quasi
in tenebris quibusdā ignorācie existentes qd
velut noctē solat luna .i. carnis christi mani-
festatio. verbum enī caro factū est et habitabit
in nobis qui cū nō tacet fidē nox nocti indi-
cat scienciā: qz (tu fabricatus es aurozā et solē)
id est inuiliū et pfectōz sapiencie: hoc est incipien-
tes et pfectos seu carnales et spirítales. Et vt
vniuersaliter tua dona cōplectar

**Tu fecisti oēs terminos terre: estatē et
ver tu plasmasisti ea.**

Tu fecisti oēs terminos terre terminas enī
grā tuā quā das ecclesie tue ad mensurā. nō
enī pficit in virtute et grā vnusquisqz quantū
cupit sz quantū placet ei diuidere terre sue qui
terminos ponit qz vnusquisqz priū donū ha-
bet a deo aliis sic et aliis sic. (estatē) .i. feruen-
tes spū et charitate (et ver) .i. nouellos in fide
et virtutibz (tu plasmasisti ea) .i. neutraliter dictū
est ac si diceret et pfectos et nouellos oēs tu fe-
cisti. nō ergo gloriēnt qsi nō acceperint. Ma-
gna p̄mendatio grē dei est in eccia christi. de-
inde et p suis orat. d.

**Memor esto huius: inimicus imprope-
rauit dño: et ppl's insipiens incitauit no-
men tuum.**

Memor esto huius scz p̄gregatōis tue p
qua orauit supius et si nō paleaz saltē relida-
rum et declarās cuius cōgregatōis ponit etiā
ceccitatē eius tanquā intelligēs et gemens sicqz
p eis orat vt eoz cōfiteat errata euz subdit (in-
imicus improperaui dño) verbis. ppl's enī in-
daicus multa opprobria dixit christo (et idem
(ppl's insipiens) nō puidens in futuro et dure

ceruicis (inclinauit) .i. exacerbauit super se (no-
men tuū) qz tot miracula vidit et esse deum nō
credidit et insup quem adorare debuerat occi-
dit. Sz qz qdā erāt credituri postulat p eis. d.
**Ne tradas bestiis animas cōfidentes ti-
bi: et animas pauperū tuorū ne obliui-
scaris in finem.**

Ne tradas bestiis .i. malignis spirítibz (a-
nimas cōfidentes tibi) cōfessione fidei et laudis
vel qui penitens p̄fiteat p̄ctā (et aīas paupum
tuorū) .i. p̄emptoz mundi vel de se nō plumē-
tium (ne obliuiscaris in finē) .i. finaliter et si ad
horā irasci videaris. q̄ prius videbant diuites
statuentes iusticiā suāz modo sunt paupes nō
audentes oculos suos leuare ad celū. Vodo
quasi obliui a te vident dum esuriūt. dñz sitiūt
dum p̄solationē terrenā a te nō accipiūt. dum
tribulant. dum respiciunt. sed in finē nō obli-
uisceris qñ eternāliter remunerabunt.

**Respice in testamentū tuum: qz repleti
sunt qui obscurati sunt terre domibz ini-
quitatum.**

Respice in testamentū tuū .i. in p̄missionē
tuā reliquīs factā h̄ est imple et redde qd p̄mi-
sisti vt reliqz salue fiant. Reminit p̄missōis
qz merita deficiūt eis. Et necesse est vt respici-
as qz ecōtrario mlti infideles iudei in quibz ce-
citas p̄tigit (repleti sunt domibz iniquitatū) .i.
cordibz malis et iniqz in quibz libēter habitāt
et p̄seuerant tanquā in domibz sicut mūdi cor-
de in p̄sciētis suis scz illi (q̄ obscurati sunt ter-
re) .i. terra. hoc est amore terreneitatis et terres-
nis desiderijs q̄ obscurāt lumē rōis qz oculos
suos statuerūt decliare i terrā. et iō dico respice.
**Ne auertat hūilis factus p̄fusus: paup
et inops laudabūt nomen tuū.**

Ne auertat a te et a tua mīa seu respectu tue
clemētie (hūilis factus) p̄fiteo p̄ctā suā (p̄fu-
sus) qz si auerteret p̄funderet et bestiis tradere-
tur. vl' hūilis p̄ suā p̄fessionē (factus p̄fusus)
ille ei vere meret veniā q̄ nō timet p̄dere famā
ne p̄det p̄sciam. Et si nō auertit (paup et inops)
spū. i. hūiles q̄ nihil in h̄ mūdo appetūt et de se
nō p̄sumūt q̄ ope hūana destituti sunt et a solo
deo opem q̄runt (laudabūt nomen tuū) grās
agendo seu p̄ctā p̄fiteo et eterna q̄rendo. Et
postquā p̄ p̄fiteo orauit p̄sequenter de p̄-
nacibz nō tam orādo qz p̄phizando subiūgit.
**Exurge dñe iudica causam tuā: memor
esto improprioꝝ tuorū eorū que ab in-
piente sunt tota die.**

Exurge aduersus paleas o (deus) qui dis-
simulādo dormire videris (iudica causā tuā)

quam nos cōtra insultantes tibi ⁊ detrahentes suscepimus defendendas. iudica inq̃ tuis dans coronā: hostibz penā. Unde sequit̃ (memor esto impropiorū tuorū) que vel tu sustinuiſti p nobis vel nūc ecclia sustinet scz (eorū que ab insipiente p̃plo sunt) facta ⁊ sunt (tota die) id est assidue nec em̃ deerunt insultantes vsq̃ in finē seculi. Contempñ est christus a iudeis ambulans in terra cōtemnit̃ quotidie a falsis christianis sedens in celo. Insipiens est q̃ deū nō cognouit aut cognoscens puer seruauit. Tales imp̃rogant dño deo ⁊ membris eius modo blasphemando: modo deridendo: mō minando: modo adulando. Et talium memor erit deus in iudicio vt vindicet ⁊ damnet. nō oīm tamen nisi eorū tñ qui in hoc pctō sunt tota die ⁊ semp nō eorū qui ante finem p penitentiam emendant. Et quasi repetendo ⁊ addendo subdit.

Ne obliuiscaris voces inimicorū tuorū: superbia eorum qui te oderunt: ascendit semper.

Ne obliuiscaris voces inimicorū tuorū) te blasphemantiū tibi⁹ detrahentiū scz improperia ab ipsis tibi illata. q. d. ne dissimules iudicare ⁊ punire eos tanquā eorū oblitus fueris. Nam in hoc culpa grauior erant qz nō solū ab insipientibz sed etiā ab inimicis impropria illata sunt: culpabilius enī est p inimiciā peccare q̃ p ignorantia tñ vtrūq̃ pctm̃ eos obliuiscant. Et merito hoc debes facere qz (supbia) tam execrabile malū (eorū qui te oderūt) regnū tuū refutantes (ascendit) i. incendit ⁊ crescit (semp) i. iugiter ⁊ multipliciter. Nolunt resistere sed magis et magis pficiunt in malū quotidie. dum enī tu differis penas illi crescūt in blasphemias.

O ratio.

Creator omnium elementorū deus antequā la rex eterne mem̃to gregis tui quem effusione cruoris tui redemisti atqz omnium te querentium voces p̃cipiat⁹ exaudi. p. d.

Psalmus de exhortatione ad humilitatem vt districtū dei iudiciū euitet in quo supbi damnabunt et humiles exaltabuntur.

ps. lxxiij.

Confitebimur tibi

bi deus confitebimur: et inuocabim⁹ nomen tuū.

Auctor psalmi p̃pha dauid. Titulus talis est In finē ne corūpas psalmus cānici asaph hoc est iste psalmus qui est nobis causa cānici i. iocunditatis ⁊ delectatōis qz humilibz etera

nam p̃mitat beatitudinē p̃ponit asaph. i. synagoga scz infideli inuitans in finē. i. in christi cōformitatē sic monendo ne corūpas te. i. ne supbias qz sicut humilitas custos est virtutū ita ecōtrario supbia corruptio. **Materia:** exhortatio ad humilitatē. hic enī psalm⁹ medici nam hūilitatis apportat cōtra tumore supbie et loquit̃ ipse christus modo p se modo in psona membrorū ⁊ ecclie. **Intentio:** monere om̃s ad humilitatē vt sic omnipotēis dei districtū iudiciū euitare valeant ⁊ ne quis supbus de se p̃sumat nec hūilis de deo desperet. **Sentētia** in generali: p̃pha in psona christi ⁊ membrorū exhortat supbos ad humilitatē pponendo eis damnationē quam supbi sunt in futuro habituri ⁊ exaltationē quam hūiles sunt assecuturi. **Sentētia** in speciali. Asaph ergo certus de promissis incipit sic iam humiles facti (Confitebimur) de peccatis p̃teritis (tibi) pio indulgenti o (deus) qz tibi soli peccauim⁹ (confitebimur) etiam p̃fessione laudis de beneficijs obtentis (⁊ inuocabim⁹ nomen tuū) p alijs beneficijs obtinendis. Vel (confitebimur tibi deus) pctā. deinde repetit (confitebimur) qz p̃fessio peccatorū frequens esse debet. Inuitū bonorū est confessio pctōrū hec est em̃ inchoatio iusticie. post p̃fessionē sequit̃ inuocatio vnde subdit et inuocabim⁹ nomen tuū) in auxiliū. primū ergo pctā tua confitere et non semel sed iterū ⁊ quotiens peccaueris totiens p̃fiteri prius a te expelle pctm̃ et deinde inuoca et intus voca et inuita deum ad cor tuum sic mundatū. Nam si p̃us inuocaueris nō exaudieris. Jam vero dignus eris dñi nomē inuocare atqz ipi⁹ opa ceteris p̃dicare hec quippe est regula sancte de uotionis prius p̃fiteri pctā post inuocare deū et tandē narrare. Unde ⁊ subdit.

Narrabimus mirabilia tua: euz accepo tempus ego iusticias iudicabo.

Narrabimus mirabilia tua) que p redemptione generis humani fecisti. p p̃fessionē enī in qua om̃ia lauant̃ euacuamur malis: ⁊ p inuocationē implemur bonis. ac tandē de plenitudine eructantes narrare possum⁹. S; qz deinde futurū est iudiciū tam ip̃e dñs inuocat⁹ respōdet ⁊ loquit̃ p semetip̃s d. (cū accepo tps) iudicandi a me p̃stitūtū. scdm̃ hominē enī accipit qd̃ ipse deus dat (ego) christus (iusticias iudicabo) faciēdo qd̃ requirit iusticia ⁊ reddēdo vnicuiqz iuxta merita sua. Sia mie sue p̃us iusticias p̃dicat sic iusticias iudicat vlt iusticias indicabit qz nō solū mala apta imo et ea q̃ vident̃ modo bñ facta. Audi g̃ nunc euz p suos

predicantē nam si ptempseris ipse iudex minatur tibi iudiciū. Quantū aut opus sit narrare mirabilia eius ostendit cum subinfert.

Liquefacta est terra et omnes qui habitant in ea: ego cōfirmavi colūnas eius.

Liquefacta est terra) deinde exponit quid terrā dixit (et) p. i. (om̃s qui habitāt) p amorē (in ea). i. qui studio et voluntate in terrenis p̃seuerant et in eis p̃fidunt. Terra prius fūma liquefacta est qm̃ hoīes terreni a stabilitate virtutis et iusticie liquecunt et in diuersas p̃cupiscentias et vicia defluunt. S; ego dñs nō sup̃pliciorum extractor sed p̃ctorū donator (p̃firmavi colūnas eius) sc; discipulos. nam resurgens mortē nō esse timendā demonstrauit et ascendens spiritu misit corda discipulorū inflāmauit et sic colūnas terre antenutantes cōfirmauit. Quotidie etiā hoīes iustos et sanctos quorum meritis et doctrinis alij sustentant deus firmat in bono virtutib; et diuino amore nutriendo. Nam sicut liquefecit quis cupiditate inferiorū ita roborat charitate sup̃iorū. Et.

Dixi iniquis nolite inique agere: et delinquentib; nolite exaltare cornū.

Dixi) p columnas p̃firmatas et ad p̃dicandum missas. Non dixerūt illi sed ipse qui loq̃batur in eis (iniquis). i. generaliter omnib; malis (nolite inique agere). i. nō p̃seueretis in malis sed recedite ab eis et caute de futuris. **Malum est enim peccare peius est p̃seuerare sed p̃niciosius est se defendendo culpā et excusare unde subdit (et delinquentib;). i. p̃ciā defendentibus dixit (nolite exaltare cornū). i. nolite eleuari in sup̃bia nolite elate defendere p̃ciā sed penitendo et vos accusando delete ea. q. di. si iam fecistis iniquitatē p̃ cupiditatē ne defendatis p̃ elationē nec excusetis per vos vel per alium vt p̃ diabolū vel p̃suasores seu p̃ quencūq; modū. Et sequit̃ alia p̃hibitio.**

Nolite extollere in altū cornu vestru; nolite loqui aduersum deū iniquitatē.

Nolite extollere in altū cornu vestru) id est nolite vos erigere cōtra deū qui sup̃ omnes altus est. et int̃n nolite sup̃bire vt culpā peccatorum reflectatis in auctore vestru sic duob; modis solent iniqui exaltare cornu suū videlicet aut seip̃os defendendo. aut ip̃m altissimū excusando p̃pterea subdit exponēdo qd̃ dixerat (nolite loqui) saltem corde et si nō lingua (aduersum deum iniquitatē) cōtra eum blasphemā cogitatōne remurmurādo vt ille qui dicit se inuiste pati qd̃ est iniustū facere deū vel qui non sua culpa sed necessitate stellarū dicit se

peccasse vt deo nō sibi sit imputandū vel qui scit sua p̃ctā sed impunitatē sibi p̃mittit quā si deus res humanas nesciat vel nō curet. Iō autem nō faciat hęc.

Quia neq; ab oriente neq; ab occidente neq; a desertis montib; quoniā deus iudex est.

Quia neq; ab oriente neq; ab occidente) quasi mundi terminis (neq; a desertis montibus). i. secretis locis et intermedijs subintelligitur est aliquis expers iudiciū dei. qz ex nulla parte p̃t aliq; iudiciū diuinū effugere (quoniā deus) qui vbicq; p̃sens et vitari nō p̃t (iudex est) nō solū factor sed etiā verborū cogitationū et intentionū. Si homo iudex esset minus fortassis timeri potuisset sed qm̃ deus iudex est om̃s ei seruiant: omnes p̃ceptis eius obediunt nullus cōtra eum amplius loqui p̃sumat. Et cōmendat deum iudicē qz ipse qui talis est.

Hunc humiliat et hūc exaltat: qz calix in manu dñi vini meri plenus mixto.

Hunc) qui se exaltat sc; superbū cornu per superbiam extollentē (humiliat) sc; deiciēdo et (hunc) qui se humiliat sc; humilē se nō extolentem (exaltat) sc; honorādo qd̃ potest (qz calix). i. p̃pinatio et dispensatio (vini meri) puri id est iusti iudiciū est (in manu). i. p̃tate (dñi). i. christi (plenus mixto). i. miscōia in iudicio qz alijs dabit̃ vita p̃ miscōiam alijs mors p̃ iusticiam. retributionē meritorū in dispositōne diuina assimilat calici qui habet in se vinū mixtum cum fecib; ita qz feces eius sint inferius ac vinū claretū et meratū sup̃ius. p̃ vinū meratum qd̃ bibent iusti significat retributionē bonorū p̃ feces quas bibent p̃ctōres retributionem p̃ctorū.

Et inclinauit ex hoc in hoc: verūtamē fex eius nō est exinanita: bibent omnes peccatores terre.

Et hoc mixtū (inclinauit ex hoc in hoc) loquitur neutraliter quasi de duob; vasis quib; liquor infundit̃. i. inclinat et p̃pinat omnib; generaliter et abundanter p̃ qualitate gestorū. oēs em̃ sentient miam et iudiciū et licet inclinet calicem (verūtamē fex eius) sc; calicis. i. penam vindicta bibentib; austera malis refuata (nō est exinanita) et euacuata. i. nō finiet qui sapor amaritudinis eius duret in eternū et de hac fecer̃ penalitate bibent om̃s p̃ctōres terrē et im̃p̃i in terrenis delectati qz nullus eorū excluditur a damnatōe cōmuni. Omnes ergo peccatores bibent.

Ego autē annuntiabo in seculū: canta-
bo deo iacob.

Ego autem) christus cum corpore meo inte-
rim (annūciabo) euangeliz et voluntate dei
alijs vel dei iusticiā et miām in suo iudicio fa-
ciendā (in seculū). i. quādiu seculū erit. quādiu
enim durabit hoc seculū christus et sui p̄dica-
bunt euāgeliz (cantabo deo). i. ad honorē dei
(iacob) hoc est cum gaudio laudabo eum qui
specialiter est. deus illorū q̄ spiritualiter sunt ia-
cob. Quānis em̄ deus sit omniūz tñ speciali-
ter dicat deus iustorū qui sunt supplantatores
viciozū deinde p̄nunciat iudiciū vbi predicit
malos humiliari et bonos exaltari. Unde et
subdit.

Et omnia cornua pctōz cōfringā: et ex-
altabunt cornua iusti.

Et omnia cornua pctōz) scz imperiū. dñā
tionem: dignitates: p̄tates: honores: diuitias:
superbiā et p̄sumptōes impiorū qui hic erigūt
et modo frangi nolunt quibz cornibz tanquā
thauri indomiū alios impetunt alios feriunt
et impellunt (confringā) finaliter in iudicio ea
ad nihilū redigendo (et exaltabunt) tunc (cor-
nua iusti) scz fides charitas ceteraqz virtutes q̄
sunt munera christi et sublimitas iusti quibz se
ab inimicis eccie iusti defendunt ip̄osqz valen-
ter impetūt et p̄sternūt que mirabilis deus euz
ad iudiciū venerit in gloria sua mirifice exal-
tabit. Et hoc est qd̄ ante dixit hunc humiliat
et hunc exaltat. Colligat ergo ex his verbis
vnusquisqz qualē se debeat exhibere caueatqz
sicut in titulo p̄missus est ne se ip̄m corūpat et
pereat pctōres sup̄bos imitādo et dño resisten-
do. Sed potius humiles iustos studeat imita-
ri quatenus in futuro regno mereatur a dño
exaltari hec est quippe intentio et vilitas bui⁹
psalmi.

Oratio.

Pastor bone qui p̄pter mortaliū omniū redem-
ptionem hausisti calicē passionis: nomen tuū
sup̄plices inuocamus. vt sup̄ calūnas sapien-
tie nos stabilitos septiformi spiritus sanctifi-
catione cōfirmes. Per dñm.

Psalmus de dei noticia et habitatio-
ne in sanctis ac confractōne armōz et dia-
boli in eis nec nō de reproboz duritia et
terribili dei iudicio. ps. lxxv.

Notus in iudea de-

us: in israel magnū nomen eius.

Auctor psalmi. p̄pheta dauid. Ti-
tulus hic est. In finem in carminibus psal-
mus asaph. canūcū ad assyrios. h̄ est psalm⁹

iste p̄ponitur asaph. i. fidei synagoge vt nō ex-
tristitia vel ex necessitate sed in carminibz. i. in
laudibz et exultatōe p̄seueret in bono vsqz in fi-
nem vite sue. qui psalmus nō solum p̄ponitur
asaph s; etiā est canticū qz agit de donis chris-
ti scz qz notus: qz habitat: qz illuminat: qz sal-
uat: referendū ad assyrios. i. ad om̄s recte viue-
re volētes. assyrij em̄ interpretant̄ dirigētes qz li-
cet p̄ncipaliter lex loquat̄ his qui in lege sunt
tamen quēcūqz sc̄pta sunt ad nostrā doctrinā
scripta sunt. Et hoc canticū est contra iudeos
qui se nō dirigūt ad deū sed errant et erigūt se
cōtra christū suam querentes statuere iusticiā
et sine gratia habere salutē. Materia: noticia et
deuotio quam habent fideles de christo. In-
tentio: monere fideles et deuotos qui se deo vo-
uerunt quatenus cum laudibz et exultatōe in
voto p̄seuerent vt seip̄os et hic et in futuro deo
reddant. Sententia in generali. p̄pheta in isto
psalmo narrat qualiter deus in eccia siue in cō-
gregatōne fideliz p̄ iudeā et isrl̄ intellecta vera-
citer cognoscit et magnus predicat quiescit p̄-
benēdicit. liberat potenter reprimūt et punit ad-
uersarios i finali iudicio terribiliter. hortatqz
fideles vt ip̄i deuota faciāt et munera offerāt
Sententia in speciali: fidelis ergo asaph cō-
futans iudeos ait. (Notus) est (in iudea) vera-
et spiritali puta in eccia catholica (deus) iudea
enim interpretat̄ cōfessio et ergo iudea vera est
christi eccia credens in eum et p̄fitens pecca-
ta et (in israel) vero et spiritali qui deum p̄ fi-
dem videt. israel enim interpretat̄ vir videns
deum (magnū) est (nomen eius). i. magnifica-
tur et honorat nō blasphemāt sicut p̄ malos.
Bene notus in iudea deus dicit qz ex p̄fessio-
ne peccati noticia dei habet. apte etiam iudea
ante israel memorat qz p̄ p̄fessionē ad dei vi-
sionem puenit. Si ergo deū vis videre prius
p̄fiteri et sic in te sit locus deo. vnde sequit̄.

Et factus est in pace locus eius: et ha-
bitatio eius in syon.

Et sic (factus est in pace) scz in vera hierlm̄
id est in corde tranquillo et pacato cum deo (lo-
cus eius) qui est auctor et amator pacis. Quā-
diu enim non confiteris peccata quodāmo-
do rixaris cum deo sed confitendo incipis pa-
cem habere cum eo et ita fit ei locus in corde
tuo. in pace perfectio est vbi nihil repugnat.
(et habitatio eius in syon) vera id est in eis qui
iam mente et corde diuina speculantur. An-
te ip̄e dicit. Et inhabitabo et inambulabo
in eis. Syon enim interpretat̄ speculatio. ip̄a
est ecclesia que in altitudine moratur diuine

contemplationis postmodum fruitura beatitudi-
dine ipsius apte visionis.

Ibi confregit potentias: arcum scutum gla-
dium et bellum.

Ibi scilicet in pace et in syon (confregit) et destru-
xit (potentias) et vires (arcum). i. delectatione pec-
cati que subito feriunt et usque ad cor penetrant
(scutum). i. mala voluntate scilicet sensus sicut bo-
na voluntas dicitur alibi scutum et gladium. i. actum
peccandi quo anima et primus occidit (et bel-
lum). i. consuetudine qua deus quotidie impu-
gnatur. **U**el ibi confregit potentias demonum et
arma eorum quas exponit per prescientiam scilicet arcum qui
de longe percutit. i. deceptores et dolos (scutum) de-
fensionis peccati et omne illud unde superbe se
pregunt (et gladium). i. omne illud quo pugnat
contra deum (et bellum) carnis contra spiritum et impu-
gnatione vicio: he sunt diabolice potentie quas
omnipotens deus confringit et destruit in paci-
fico corde ubi enim deus auctor pacis venit hec
omnia fugiunt deinde convertit se ad ipsum dominum
quasi dicens. **Tu** domine qui confringis tantas
potentias hoc ordine facis.

Illuminans tu mirabiliter a montibus
eternis: turbati sunt omnes insipientes
corde.

Illuminans mundum (tu) et non alius (mira-
biliter) quia spiritualiter vel miraculis et prodigiis
(a montibus eternis). i. per montes eternos scilicet per
apostolos et predicatorum sanctos qui sunt montes propter
altitudinem vite et iusticie. eterni quia semper cum domino
mansuri. Istos montes prius illuminavit eter-
nus sol ut per eos postmodum terram suam. i. ecclesiam
illuminaret. Quibus predicantibus vitam eternam
et signa facientibus hominibusque per eos illumi-
nans vitam presentem presentibus et futuram aman-
tibus (turbati sunt) inde omnes insipientes cor-
de terrena tamen sapientes. **E**t quid fecerunt tur-
bati illi.

Dormierunt somnum suum: et nihil inue-
runt omnes viri divitiarum in manibus suis.

Dormierunt somnum suum in his presentibus quie-
scentes. Somnus eorum est vita presentis ibi dor-
mierunt ibi delectando quieverunt. Amauerunt
presentiam et dormierunt. i. delectati sunt in ipsis refri-
gescentes ab eternis. **E**t sic illis facta sunt ista
presentia delicio:sa quomodo qui videt per som-
num inuenisse se thesaurum. Somnum fecit illi
divitum. euigilatio fecit pauperem. sic transit som-
nus iste. transit vita ista. Somnum presentis vite
illos divites fecit. euigilatio autem post hanc vi-
tam pauperes proderit. unde sequitur (et) postquam
omnia transierunt tandem a somno suscitati (ni-

hil inuenerunt omnes viri) et servi (divitiarum)
id est a divitiis possessi (auari enim non habent
divitias sed habent ab eis (in manibus suis). i.
in presentia sua quia nihil in manibus pauperum po-
suerunt. ut enim Augustinus dicit. manus pauperum
gastrophilanti dei sunt in quibus si terrena mi-
tis largiendo seruas. **E**t quia cum terrena dili-
gunt cor a supernis indurat ideo subdit.

Ab increpatione tua deus iacob: dormi-
tauerunt qui ascenderunt equos.

Ab increpatione tua deus iacob. i. populi
iunioris et electi scilicet christiani (dormitauerunt)
cordis cecitate et obstinatione. **I**nter sopiti sunt
in terrenis ut dei increpationes non audirent et
eo illos excitante ad lumen verum non respira-
rent. **N**on vigilauerunt in corde quia de increpa-
tione durum cor habuerunt duricia enim cordis
obdormitio est. **E**cce ipse deus nunc increpat
peccatores. sonat euangelica tuba. minatur iudicium
et eternas penas inter tanta tonitrua adhuc
dormiunt superbi nec volunt vitam viderem da-
nare et in novam vigilare. **S**ed qui dormitave-
runt (qui ascenderunt equos) superbie et in illis
unde superbiant se extulerunt scilicet in pompa secu-
li in honoribus in potestatibus in dignitatibus in in-
certo divitiarum. **T**ales sunt equi eorum quibus tan-
quam indomitis in eternum feruntur supplicium.
Et bene ait dormitauerunt quia hic incipiunt dor-
mire sed perpetuus eorum somnus erit in eterna
morte. **S**ed quod dormientes non sentiunt mor-
do: sentient in futuro. quia

Tu terribilis es et quis resistet tibi: ex-
tunc ira tua.

Tu terribilis futurus (es) in iudicio. i. ter-
ribilis appebis scilicet malis et licet hic aliquo mo-
do resistent tunc (quis resistet) et perire pote-
rit (tibi) in tanto tuo terrore vel iram tuam eva-
dere. quia d. nullus. quia (ex tunc) scilicet in iudicio fu-
turo erit (ira tua) manifesta ac defuget et dura-
bit quia nihil ulterius per patientiam dissimilabit
nec per penitentiam dissoluet. quia d. quia te increpan-
tem et minantem contempserunt postmodum terribi-
lem et iratum inuentum sunt et qui modo sic dor-
mitauerunt non cogitarent de eternis tunc sen-
tient in tormentis **U**nde et subdit.

De celo auditum fecisti iudicium: terra tre-
muit et quieuit.

De celo veniens cum angelis (auditus). i.
omnibus notum (fecisti). i. facies ubi ponit pre-
teritum per futuro (iudicium) exercendum et tunc fiet
quod subiungit (quia terra tremuit et quieuit). i. ter-
reni audito iudicio terrebunt et timebunt et pae-
ta presentia descendent a malis suis sed non a suppliciis

Deus autem modo timerent et quiescerent. Terra conscientia que modo se turbat et laborat tunc tremere et quiescere habet iam tunc non inueniet quod faciat mala sed multa sentiet unde commutetur tormenta. Ista autem fient.

Cum erurgeret in iudicio deus: ut saluos faceret omnes mansuetos terre

Cum erurgeret. i. erurret (in iudicio). i. ad iudicandum omnes (deus) scilicet christus iesus. Erurgere dicitur quod potens appebit qui hic humilis apparuit seuerer indicans qui hic deus omnia potuit. Sed ne putes iudicium ad solam damnationem iniquorum fieri subdit (ut saluos faceret). i. faciat omnes mansuetos terre) quod non ascenderunt equos superbie sed in hac terra propter deum fuerunt mansueti mites simplices et patientes. qui in humilitate confessi sunt peccata sua et pacem mentis habuerunt qui iugum domini non detrectant. Et merito saluat mansuetos.

Quia cogitatio hominis confitebitur tibi: et reliquie cogitationis diem festum agent tibi.

Quia cogitatio hominis) mansueti prima scilicet qua damnat mala et incipit bona (confitebitur tibi) ut dimittas ei peccata et sic cogitationem primam sequitur confessio (et reliquie cogitationis) huius. i. reliquie cogitationes post primam scilicet quibus recordatur mala preterita ut lugeat et bona prestat ut speret (diem festum agent tibi) gratias agendo per sanationem quod est solennia celebrare. primum quidem quod homo conuertitur ad deum et recogitat omnia mala que fecit que locutus est que cogitauit atque ea per confessionem humiliter apertim habet confessionem habet tristitiam et compunctionem sed deinde post pactam penitentiam post consecutam a deo remissionem et gratiam cum incipit recogitare que cogitauit et pensare de quantis sordibus ac vicibus peccatis prius dominus eum liberauit contra insuper ei bona spiritalia contulit incipit intra se gaudere diuine bonitati gratias agere sicque faciendo diem festum agit deo. Deinde postquam offendit qualiter propter superbiam et mundi delectationem dampnent reprobi et quod per humilitatem et bonam confessionem saluentur mansueti sequitur utilis admonitio omnibus cum dicit.

Vouete et reddite domino deo vestro: omnes qui in circuitu eius offertis munera.

Vouete) mente quolibet bonum (et reddite) ope (domino deo vestro) vota que fecistis alioquin de voto rei eris quod nihil vouere profuit nisi et reddere subsequatur. Iustus est quidem et utile nobis ne simul peccemus cum reprobis sed potius saluemur cum iustis ut terribile deum quibus possumus votis et muneribus placare studeamus (omnes qui in circuitu eius) scilicet dei creature per fides affer

tis munera). i. vosmetipsos vel quaecumque bona Qui dei ut dignum est seruituti seipos subiecit in circuitu eius munera offerunt sicut famuli qui stipando dominum suum circueunt. Ipse enim est in medio colentium se et suorum vota soluentium. quod omnibus in se credentibus equaliter fauet omnes ad se venientes recipit neminem spernit. Et sciendum quod alia sunt vota communia omnibus scilicet de his sine quibus non est salus. ut vouere fidem in baptismo et abrenunciare diabolo et pompis eius non superbire non occidere non odire fratrem. et huiusmodi que etiam si non promittimus solvere debemus et de his precipit omnibus vouete et reddite. Alia sunt vota propria singulorum ut castitas ieiunium relinquere omnia et huiusmodi. et ad hec vouenda nos inuitat non precipit ut voueamus sed ut vota reddamus. d. vouete et reddite. i. si voueritis reddite. voueant ergo omnes votum domino aut hoc aut illud sicut diuina gratia unicuique donauerit et reddant vota sua et sic in circuitu eius omnes offerant munera. Et subiungit cui et quare. d. vouete inquit et reddite.

Terribili et ei qui aufert spiritum principum terribili apud omnes reges terre

Terribili) qui timendus est et quod terribilis ideo si non amore vel timore facite ne a terribili puniamini (et ei qui aufert spiritum principum) scilicet terrentorum quoniam vult. quod. d. non solum alijs est terribilis sed etiam principibus. non autem qui aufert vitam quod vult et illi faciunt qui corpus occidunt sed ipsum spiritum auferre dicitur ut tanto magis ille timeatur qui habet potestatem et corpus et animam perdere in gehennam. nec dicit qui aufert spiritum hominum sed ipsorum etiam principum ut intelligatur deus princeps esse super principes. potestas super potestates. tanquam rex regum et dominus dominantium. recte ergo subdit (terribili apud reges terre) qui etiam alijs sunt terribiles quod terret reges terre et oportet omnem eum timere. Vel (qui aufert spiritum principum). i. audaciam superborum si spiritum superbie et tumores dando spiritum suum et sic facit eos reges sui ipsorum unde subdit (terribili apud reges terre) reges terre sunt qui carne sua spiritaliter regunt. reges sui et deo subiecti. Sancti enim et perfecti viri ut mirabile deum in iudicio suo placatum inueniant semper hic apud se terribiles prestant suasque culpas districte iudicant quatenus in illo districto iudicio iniudicabiles fiant.

Oratio.

Cogitationibus te presentibus effectum largire terribilis deus ut a montibus eternis illuminati dum resurrectionis tue gloriam suscepimus futuri iudicii ignominia careamus. Qui vi.

Psalms de mutatiōe ire dei in mi
sericordiā: et de incarnatiōe christi de di
uersis dei operibz et miraculis ac libera
tione ppli sui a tribulationibz et pericu
lis.

ps. lxxvi.

Noce mea ad do

minum clamaui: voce mea ad deū
et intendit mibi.

Auctor psalmi ppheta dauid. Tūulus in fi
nem. p iditbun psalmus a saph. Et est sensus
psalmus ille attribuit a saph. i. fidei cōgrega
tioni que hic loquitur agit. p iditbun. i. de se scz
congregatiōe transiliēte in finem. i. in christū
vtra quem nihil est Quicunqz ergo ad istum
finem vult venire debet omnia transitoria trā
silire z ad ipm qui incōmutabilis est totis nisi
bus anbelare. Matera. ptempt? seculi z tpa
lium ac desiderii dei z eternoz. Intenno: mo
nere desideria z illecebras seculi calcare z ni
hil nisi illū ex quo sunt omnia sibi pponere ad
qd nos suo exemplo iste transiliens conat in
struere. Snia in generali: ppheta in isto psal
mo loquit in psona fidelis pgregatiōis z cu
i insibet viri pfecti qui ptemptis terrenis deuz
gemitu z opatiōe requirit quo psecuto in eius
amore z ptemplatōe suauiter requiescit z agit
de mutatiōe ire dei in misericōdiam. et de incarna
tione christi de diuersis dei opibz z christi mi
raculis. de liberatiōe ppli sui z fidelū ab immi
nentibz tribulationibz z piculis. Snia in spe
ciali. A saph ergo omnia transiliens et solum
deum querens ait (Voce). i. intensiōe deuo
tionis (mea) non aliena ab affectu cordis (ad
dñm clamaui) nō aliud ab eo petens nisi ipm
clamor ad deū nō est tam sonus vocis qz desi
derium cordis. Qui multū desiderat multū
clamat. Et ex intenso affectu ingeminans ad
dit (voce mea ad deuz) scz clamaui ostendens
se clamare ad ipm qz nō solū dñs sed et deus
est. q. d. sic clamaui vt sit mibi dñs z deus. Et
nō frustra se clamasse ostendit subdens (et in
tendit mibi) me exaudiendo z pfolando qz p
pe est omnibz inuocantibz euz et semper adest
querentibz se nō aliud ab eo. Et nō solū alio
tpe sed etiam.

In die tribulationis mee deum exqui
siui manibz meis nocte cōtra eum: z nō
sum teceptus.

In die tribulatiōis mee in qua alij querūt
de ea exire (deū) tñ nō ab eo aliud (exquisiui)
vt in eo sit mibi quies nec solū voce sed etiam
(manibz meis). i. operibz bonis. ecce qz opera

nostra nobis tacentibz clamant et nō solū die
sed etiam (nocte) in quo notat orandi assidui
tatem. q. d. quesui quotidie. Vel idē dicit hic
nox comparatiōe lucis eterne qd supra dies cō
paratiōe vite maloz qui dicim nō habent scz
vita ista. i. hoc seculū qd est tribulatio illi qui
desiderat celū (ptra eum). i. corā deo nō corā
hominibz vt videret ab eis (et nō suz decept?)
qz inueni z cōsecutus sum qd querebā. Quis
enim quesuit deū z nō inuenit? Et merito nō
sum deceptus qz.

Renuit cōsolari anima meamemor fui
dei z delectatus sum et exercitatus sum
et defecit spiritus meus.

Renuit cōsolari anima mea in alijs qz in
deoz respuit omnē humanā pfolatiōe diui
tes huius seculi tedio affecti solent bona tpa
lia pspicere z tristitiaz delinire sed vir sanctus
qui hic luget qz ab eternis gaudijs cecidit cō
solationes de tpalibz nō admittit. Et ideo (me
mor fui dei) in q est suauitas pfolatiōis (z de
lectatus suz) in hac memoria qd plus est qz cō
solatus. Et qz amor dei vacare nō potest recte
subiungit (et exercitatus sum) in meditatiōe et
contemplatiōe ipius (et defecit spiritus meus)
Ibi enim spūs human? defecit vbi spūs diui
nus cōualefcit. fortis est enī vt mors dilectio.
Et cum mori ab omni delectatiōe mundi ne
cat. Et exponit exercitatiōe.

Anticipauerūt vigiliās oculi mei: tur
batus sum et nō sum locutus.

Anticipauerūt. i. pueniūt (vigiliās) alioz
(oculi mei) ante tps surgēdo ad orandū et lau
dandū deū qz amor dei somniū a corpore ex
cutit. torporē fugat. animū sollicitat. paces qz
malā rumpit inter corpus z spiritū z verboz
strepitū cōpescit z ideo bene subdit (turbatus
sum) de hūana fragilitate et miseria. vel qz nō
dum potui psequi qd quero (et nō sum locu
tus) alicui querens solaciū humani colloqui
vel cōtra deū murmurādo. Non tñ cessat sed
conat inuenire remediū nec iam ab omni tu
multu scēli intra secretū cordis se rapiens ocio
sum tenet solaciū. Unde subdit.

Cogitavi dies antiquos: et annos eter
nos in mente habui.

Cogitavi dies antiquos) ade in quibz cor
ruit hō a sua stabilitate qñ in pzimis pētibz
hunc defectū meruim? i. cogitavi quid pigit
ade p inobediētia z ex illo cognoui hūc de
fectum hominis esse z ecōtra (annos eternos)
quos homo p sistsens haberet in quibz nō erit
iste defectus et qz nulla mors interrūpere pōt

(in mente habui). i. in memoria et desiderio. q. d. vidi bona que perdidisti et mala que inveni et ideo turbor quia homo stultus antiquos et labentes dies magnopere desiderat et illos annos eter- nos qui stant negligit et non querit.

Et meditatus suus nocte cum corde meo: et exercitabar et scopebam spiritum meum.

Et meditatus sum de diebus illis (nocte) in secreto. nox enim ad meditationem congruit. tra- ctans (cum corde meo). i. cum ratione si quomodo possem redire et pervenire ad annos eternos. non querit huius rei consciunt nisi cor suum et exerci- tabar in hac meditatione hec et alia cogitando (et scopebam spiritum meum). i. scrutando purgaba mentem meam et mundabam ab omnibus culpis et dei offensis ut videre possem. hoc exercitium comendat Augustinus. d. Principes anime date mihi hominem qui pungat in cubili suo qui quoti- die resculpat spiritum suum. qui resistat laudibus hominum. qui non acquiescat cupiditatis vo- luptatibus. huius de secretario sapientia cuiuslibet ista ergo huc et illuc volui sic apud me tractas. f. Nunquid in eternum periciet deus: aut non apponet ut complacitor sit adhuc.

Nunquid in eternum. i. sine termino et sine re- medio (periciet deus) nos a sua gratia et consolati- one dimittendo nos in afflictione. Absit (aut non apponet). i. nonne addet (ut complacitor sit) miserando quam iratus fuerit puniendo (adhuc). i. ultra et de cetero et nonne apponet misericordiam ire ut ipse qui fuit iratus repellendo et mala inferendo sit mansuetior liberando et revocando. q. d. immo apponet ut qui semper placidus et quietus est in na- tura sua complacitor sit in creatura sua. Non enim culpa creature vim misericordie creatoris poterit superare.

Aut in finem misericordiam suam abscidet: a generatione in generationem.

Aut in finem. i. totaliter et omnino scilicet a bonis sicut a malis (misericordiam suam abscidet) a nobis id est terminabit et completam ostendet ita ut ex nunc misericordiam de cetero non faciat et non amplius in posteris generationibus fiat unde sequitur (a generatione in generationem). i. in generationibus sibi succedentibus ut iniquitatem patrum portet non presentiens generatio filiorum. q. d. non quia ipse natura est misericors et eius proprietates est misereri et par- cere. Deinde idem alijs verbis repetit. d.

Aut obliuiscetur misereri deus: aut pertinebit in ira sua misericordias suas.

Aut obliuiscetur misereri deus cui semper est eadem memoria et cui naturaliter semper inest mi- sericordia. q. d. quia incepit et persuevit misereri ideo non

est desistendum. in alio non est misericordia nisi eam deus donet et ipse erit sine ea. Riuus currit et fons siccatur est aut pertinebit in ira sua misericordias suas) solitas ita quod non extendat eas amplius ad nos et vincet ira misericordiam in eo qui nunquam in se iram potest habere nec misericordiam perdere. q. d. non sed potius in misericordia iram pertinebit et misericordia ira vincet. Ita cogitabam hec apud me.

Et dixi nunc cepi: hec mutatio dextre ex- celsi.

Et post hec redeundo ad rationem et respi- scendo a desperatione diuine misericordie (dixi) in corde meo. i. huic meditationi mee respondi (nunc) primo (cepi). i. incepit sapere et intelligere verita- tem scilicet quod homo reducat ad annos eternos (et hec mutatio in nobis est (dextre excelsi). i. fa- uoris et propiciationis dei et effectus diuine miseri- cordie et pietatis quod ab ira ad misericordiam scilicet quod de seruis mutamur in filios. istud potest dice- re penitens qui resipiscens exclamat nunc ce- pi scilicet vivere et similia. vir etiam sanctus quantum- cunque profecerit et in bono perseverauerit debet tamen dicere nunc cepi quasi totum quod fecit parum vel nihil ei videatur. Et ego.

Memor fui operum domini: quia memor ero ab initio mirabilium tuorum.

Memor fui operum domini. i. huius mutationis in me facte nunquam dans oblivioni ut melio- ra mererer. Sed ne desine tamen letare videretur addit (quia etiam memor ero mirabilium tuorum ab initio) mundi. i. reducam ad memoriam quam deus humano ge- neri ab initio indulxit scilicet quod adam ad imaginem suam fecit quod noe quod abrahe et pluribus alijs sanctis fecit et tandem quod ipse deus venit. q. d. tota mea co- gitatio de virtutibus tuis est. Considero quomodo illis misertus es et de me non despero. Deinde vniuersalius repetit.

Et meditabor in omnibus operibus tuis et in adinventionibus tuis exercebor.

Et meditabor in omnibus operibus tuis scilicet cre- ationis. dispositionis. ornatus. gubernationis. et alijs omnibus que tu mihi revelasti (et in adin- uentionibus tuis) ad nostram salutem pertinentibus. i. in operibus gratie que per redemptionem nostram adinueni- nisi. primo enim ostendit deus opera potentie sue quam in principio fecit celum et terram et omnia que in eis sunt. postmodum opera noua adinuenit quibus humanum genus redimeret in vniuersis ope- ribus debet exciteri fidelis animus ut in illis agnoscat dei potentiam in istis attendat dei mi- sericordiam. his autem ruditer ille in laudem prom- pit et iam opera misericordie dei circa nos explana- re incipit dicens. d.

Deus in sancto via tua: quis deus magnus sicut deus noster: tu es deus qui facis mirabilia.

Deus in sancto). i. in christo qui est sanctus sanctorum est (via tua). i. via colendi te et ad te veniendi quod ipse est via in exemplo. veritas in promisso vita in premio. et per eum sit reditus ad angelos eternos. et inde ille letus potentiam dei praefert ceteris qui magni videntur. quod. d. et cum hoc sit (quis deus) est magnus sicut deus noster. quod. d. nullus. Multi appellati sunt dum alij falsa opinionem et dum gentium. alij nuncupantur secundum gratiam ut sancti. sed omnes hi non fuerunt tam magni ut deus noster quod tu solus es deus proprie et secundum naturam (qui) solus (facis mirabilia) in corpore et in anima. Nam et que alius per te facit tu facis. tu auctor ille minister. facis in quibus mirabilia. quod.

Notam fecisti in populis virtutem tuam: redemisti in brachio tuo populum tuum: filios iacob et ioseph.

Notam fecisti in populo) totius orbis (virtutem tuam) scilicet tuam potentiam ostendendo et specialiter in populo israel unde subdit (redemisti in brachio tuo). i. in fortitudine (populum tuum) scilicet (filios iacob et ioseph) de egypto liberando et in terram promissionis introducendo. Connumerat ioseph cum patre iacob quod duo filij ioseph constituti fuerunt cum alijs filiis iacob. Vel (notam fecisti) cum in mundum misisti (virtutem tuam). i. christum qui est dei virtus et dei sapientia (in populis) scilicet infidelibus tamen corpore. et fidelibus etiam deitate (redemisti in brachio tuo). i. christo per quem operaris (populo tuo) scilicet (filios iacob). i. iudeos (et) filios (ioseph). i. gentes. ioseph enim in egypto gentium floruit et regnavit et interpretatur augmentum unde bene significat gentes de quibus augmentatus est populus dei.

Viderunt te aque deus viderunt te aque et timuerunt: et turbati sunt abyssi.

Viderunt te aque) o (deus viderunt te aque et timuerunt). i. ad nutum tuum ita diuise sunt aque maris rubri et iordanis ac si te et tuam voluntatem viderent et timerent. Creatorem enim suum aque intellexerunt et populi non intellexerunt (et turbati sunt abyssi) in quantum contra naturam suam solidate sunt ad prebendam iter transeuntibus. Vel (viderunt). i. cognouerunt te per fidem (aque). i. populi o (deus) christe qui es dei virtus et brachium et vterque populi intelligat repetit (viderunt te aque) id est populi hoc est vterque populus te verum deum esse recognovit (et timuerunt) de peccatis (et turbati sunt abyssi). i. scilicet eorum commota sunt ad penitentiam.

Multitudo sonitus aquarum: vocem dederunt nubes:

Multitudo) quoque fuit (sonitus aquarum) quod aque maris rubri cum magno strepitu et fragore reuerse sunt super egyptios et currus eorum. (vocem dederunt nubes) quia dominus de nube fecit praecedere fulgura et tonitrua contra egyptios. vel quia praedicti conuersi non sunt pauci subiungit. (Multitudo) est (sonitus aquarum). i. populi sonantium in confessione peccatorum: in gemitu culparum: in dei laudibus: in gratiarum actionibus. Quasi enim mare confragosum sonant diuersa vota populi quia (vocem) predicationis (dederunt nubes). i. apostoli et predicatorum verbi dei in omnibus gentibus christum predicando: qui dicunt nubes quod choruscant miraculis: tonant minis: complunt doctrinis.

Etenim sagitte tue transeunt: vox tonitruum tuum in rota.

Etenim sagitte tue) o deus (transeunt) quod illa fulgura volantes discurrerent et praecedebant quasi si quedam sagitte a deo vel ab arcibus emisse. (vox tonitruum tuum) fuit (in rota). i. ad similitudinem sonitus rotarum currum. vel quod vox illorum praedicatorum potens fuit subdit (Etenim sagitte tue) o deus. i. verba tua pungentia et voces nubium (transeunt) et transferunt usque ad cor. Non enim in auribus remanserunt sed etiam corda transferunt (vox tonitruum tuum). i. vox predicationis tue grandis et terribilis non in occulto sed (in rota) totius mundi fuit. i. in orbe terrarum per circuitum. rota enim est orbis terrarum quem circueunt nubes tonando praecipitis: choruscando miraculorum.

Illuxerunt choruscationes tue orbi terre: commota est et contremuit terra.

Illuxerunt) et apparuerunt (choruscationes tue) et fulgura (orbi terre) id est circumquaque in circuitu: et ideo (commota est et contremuit terra) id est in tanta tempestate videbatur terra concuti et habitatores terre tremiscere. Vel (Illuxerunt choruscationes tue orbi terre) quod apostolorum virtutes et miracula quod per eos fecisti ut sermonem eorum signis confirmares vel diuina precepta que tenebras mundi depellerent ubique resplenderent: unde (commota est) de infidelitate ad fidem (et contremuit) ad penitentiam (terra). i. homines habitantes in terra audito tonitruo et visis signis.

In mari via tua et semite tue in aquis multis: et refugia tua non cognoscunt.

In mari) scilicet rubro (viae tue) scilicet a te sunt factae populo tuo (et semite tue in aquis multis) sunt paratae quod diuiso mari praebuit vias populo suo per

mediū maris siccis pedibz transeunt (et vesti-
gia tua) que te duce fecit ppl's (nō cognoscent)
qz nō sunt visa v'l agnita post reuersionē aqua-
rum ad locū suū. Vel (in mari via tua). i. i pec-
catoribz qui vsqz in pfundū iniquitatis puenē-
runt facta est via christi et semite tue in aquis
multis). i. in mltis pplis. An enī paucis pctō-
ribz primo p semetipm via fuit inde p semi-
tas suas. i. p aplos ipm imitantes mltis pplis
pfecit (et vestigia tua nō cognoscent) ab illis
qui in infidelitate remanserūt qz sapientibz et
pudentibz huius seculi abscondita est hūilis
sapientia christi.

**Deduxisti sicut oues ppl'm tuū: in ma-
nu moysi et aaron.**

Deduxisti de egypto p mare et p desertū (po-
pulū tuū) scz iudeoz (sicut oues). i. tranquille
et sine nocumēto vel ad modū omniū qz nō ve-
re oues sz hedi erāt (in manu moysi et aaron)
. i. in opatōne miraculorū que ipi fecerūt. q. d.
hoc illi ppl'o fecisti et tū ipse te nō nouit. Vel (de-
duxisti) tāquā bonus pastor (sicut oues ppl'm
tuū) humilis enī pastor hūiles oues requirit qz
p legē nouā et sacrificiū nouū ad pascua vite
eterne pducit. et hoc est qd dicit (i manu) et du-
catu (moysi et aaron) nam p moysen lex data
est p aaron sacrificiū factū qui figurauerūt le-
gem nouā et sacrificiū nouū lex autē noua est
echaritas et sacrificiū nouū laudes et debita vo-
ta deo psolvere.

O ratio.

Mirabiliū omniū opator deus immense
qui quondā aquas in cōspectu tuo resistentes
deinceps mutasti in vinū te hūiliter implo-
rans vi suscepta voce clamoris nrī miam nob
quā nunquā obliuisceris largiaris. Qui vi.

**Psalmus de mirabilibz dei opibz qm
dam ppl'o iudaico exhibitis ac bñficijs
impensis bonis et penis inflictis malis**
ps. xxvij.

Tendite popule

meus legem meā: inclinate aurem
vestrā in verba oris mei.

Auctor: psalmi. ppha dō qui hic loquit in p-
sona fidelis pgregatōis. Titulus est. Intelles-
tus asaph. Et est sensus hic est intellectus a-
saph id est fidelis pgregatōis scz qz hic nar-
rata sunt spiritualiter intelligenda qz que in fi-
gura illis ptingerūt eadē in nobis in re sunt et
ideo nobis potius ista cantata sunt. Materia
recordatio beneficiorz dei et mirabiliū operuz
suorū quondā ppl'o iudaico exhibitōr. Inten-
tio: monere fideles ne exemplo illius ppl'i sint

ingrati beneficijs dei et ex hoc eius in se puo-
cent iram cuius obediēter et fideliter debent
suscipe gratiaz. Sñia in generali ppha in isto
psalmo in psona asaph. i. fidelis cōgregatōis
narrat que in veteri ppl'o diuinitus acta sunt q
bñficia deus bonis et gratis ptulit. et quas pe-
nas malis et ingratīs infligerit vt q de illis hi-
storialiter referunt eadē de nobis spiritualiter
intelligant. ne ingrati spūali grē existentes pe-
ne in patribz pfigurate subiaceam. Sñia in
speciali ppha ergo reddens ipos auditores be-
niuiolos et attentos vt maior reuerētia et aucto-
ritas suis p bis addat. pmo inducit ipm dñm
loquentē vel loquit in psona eius sic (Attē-
dite) corde o (ppl'e meus) nō tantūz per nature
creationē sed etiā p fidē et obediētiā. Nos su-
mus ille ppl's qui et pgregatio christi sumus (le-
gem meā) quā p ceteris pplis dedi vobis. i. ve-
ritatē rei que in figuris tegit (inclinate) p hūili-
tatem (aurem vestrā) scz cordis (in pba oris mei)
scz vt ea intelligatis et ope impleatis nam q est
ex deo verba dei audit. lex vtiqz dei verba oris
eius sunt nam qd pphē annūciauerūt os dñi
locutū est. Ideo aut attendite et inclinate qz.
Aperiā in parabolis os meū: loquar p
positiones ab initio.

Aperiā os meū narrando scz facta et dicta
veteris testamēti (in pabolis) que apte sunt qz
pabole sunt rerū similitudines que compant
rebus de quibz agit qm qd de vno dicit de alio i-
telligit (loquar) p asaph (ppositiones) q sunt du-
bic questionēs aliqd disputatōe soluendū ha-
bentes. que grece dicunt pbleumata et heb: ai-
ce enigmata et pcessuz recitabos (ab initio) non
mundi sed veteris testamēti scz ex quo pplus
isrl vocat ē ex egypto huc vsqz et psona dñi
dicunt. Deinde ipse asaph loquit.

**Quāta audiui mus et cognouimus ea
et patres nostri narrauerūt nobis.**

Quanta). i. qz multa et magna scz dei bene-
ficia (audiui mus) in veteri testamento pdicta.
(et cognouimus ea) in nouo testamento imple-
ta. Audita sunt cum ppharent. cognita cū im-
plerent. sicut audiui mus sicut vidim. et subiun-
git a quibz audiui mus. d. (et ptes nrī) scz moi-
ses et iosue patriarche et pphē (narrauerūt no-
bis) filijs suis in scripturis suis quibz et credi-
mus. Qd etiā iste puidet scz qz ptes narrabūt
filijs in posterū. Et.

**Non sunt occultata a filijs eoz: in gene-
ratione altera.**

Non sunt occultata) scz ea que ptes narra-
uerunt (a filijs eoz) spiritualibz. i. nob qd post

exponit. d. (in generatōe altera). i. spiritus. qz
pma est generatio carnis. scda regeneratō spi-
ritus. tertia regeneratio ytriusqz que erit in re-
surrectōe. p̄s narrauerūt filijs in succedenti-
bus sibi generatōibz et sic puenit vsqz ad nos
q̄ sumus generatio alt'a. p̄pterea illi locuti sunt
vt nos filiij eoz. sciremus. p̄s inquā n̄i nar-
rauerunt nobis.

**Narrantes laudes dñi et virtutes eius
et mirabilia eius que fecit.**

Narrantes scz laudes dñi quibus moyses
et alij iusti laudauerūt deus in exitu maris ru-
bri. Vel laudes laudabilia instituta (et virtu-
tes) vel potentias (eius) quibz egyptios p̄cul-
sit et pplm suū sepe liberauit (et mirabilia eius)
scz q̄ eos in deserto p̄auit et hostes eoz. viciit (q̄
fecit) nō solū. p̄misit. Ad hoc laudat dñs vt a-
metur nos vero cum virtutes eius et mirabilia
eius audim⁹ magis in fuitio eius accēdimur.
**Et suscitauit testimoniū iacob: et lege
posuit in israel.**

Et suscitauit testimoniū. i. dedit testamentū
in iacob. i. in p̄lo iudaico vt suscitaret et appa-
reret qd̄ latebat p̄ctm. sine lege ei mortuū erat
p̄ctm. i. nō apparebat. adueniente autē manda-
to p̄ctm. reuixit. i. appuit. Deinde repetit (et le-
gem posuit) quasi inguz (in isrl) in illo p̄lo ne
vaga voluntate errarent. Testimoniū autē lex
noia sunt vnius rei scz veteris testamenti scz lex
vocat i eo q̄ iubet et p̄cipit testimoniū in eo q̄
pbat et p̄uincit qz nouū testamentū a veteri ha-
bet testimoniū et ideo ad huc vetus testamentū
legit vt p̄ illud nouū cōfirmet. Sicut iacob et
isrl noia vnius hois sunt et idē scz p̄ls iuda-
cus p̄vtrunqz intelligit sed p̄pter supplantatōz
iacob. et p̄pter visionē dei israel nominat. In
qua lege.

**Quanta mandauit patribz nostris no-
ta facere ea filijs suis: vt cognoscat ge-
neratio altera.**

Quanta et q̄ magna (mandauit p̄ribz no-
stris) scz antiq̄ p̄lo qui accepit mādātū a deo
et n̄ nō nouit nec fecit. ad quid ergo manda-
uit (nota facere ea). i. ad faciendū ea nota (fi-
lijs suis) sp̄ualibz scz nobis eoz. successoribus
Filij enī sunt p̄ls noui testamēti qui manda-
ta nouit et fecit: qd̄ q̄si exponendo subdit (vt
cognoscat) sp̄ualiter (generatō altera) scz de ge-
nibus collecta que nos sumus qd̄ ipi nō noue-
runt scz mandata que ipi nō intellexerūt. Bñ
ergo subdit declarando scz

**Filij qui nascentur et exurgent: narra-
bunt filijs suis.**

Filij. i. christiani (qui nascuntur) post ex aq̄
et spū et (exurgent) a carnali intellectu sursum
cor hñtes nam illi qui nati sunt et non renati
nō surrexerūt qz non sursum s̄ potius in terra
cor habuerūt (et narrabūt filijs suis). i. poste-
ris p̄ generatōes ne quis mandata dei putet
vni data. nos filiij illoz sumus illi narrauerūt
nobis et nos narrabimus filijs n̄is. Et seq̄-
tur vtilitas patet p̄dicatōis q̄ sit filijs scz.
**Et ponant in deo spem suā et nō obliui-
scentur opm dei: et mādātā ei⁹ exq̄rant.**

Ut ipsi filiij (ponāt in deo spem suā) nō in
se ipis de sua iusticia p̄sumendo neqz in terres-
tris rebz et in vanitate mūdi sicut illi fecerunt
(et nō obliuiscant opm dei) iactando opa sua
que nulla sunt nisi a deo vel sicut illi idola co-
lendo. deinde ostendit q̄ sit vera dei recordatio
subdens (et mandata eius exquirāt) opando
q̄ illi p̄tempserūt. Nota in hoc finē totius the-
ologie scz mandata exquirere quasi ad plenū
inquirere. requirāt ergo p̄ deuotionē: p̄quirāt
p̄ assiduitatē. exquirāt p̄ opationē: cōquirant
per sufficiētiā.

**Ne fiant sicut patres eorum: generatio
praua et exasperans.**

Ne fiat sicut p̄res eoz mali scz (generatio
praua) q̄ veritate nō recipit scz declinās a re-
ctitudine et iusticia (et exasperās) deū. i. irā dei
puocans p̄ ingratitudinē a deo vt in saluato-
rem armaret eumqz crucifigeret qd̄ fuit super
oēs acerbitates. vel praua in voluntate (et ex-
asperans) deū in ope. Et qz praua ideo est.

**Generatio que nō direxit cor suū: et nō
est creditus cū deo spūs eius.**

Generatio q̄ nō direxit cor suū) distortū in
deū et ad diuina vt se corrigeret deūqz dilige-
ret et ei seruiret (et). i. quia (non est creditus cū
deo spūs eius). i. spū suo deo nō adhesit qz spi-
ritum suū et voluntatē suā in deū suū penitus
iactare noluit. vel (nō est creditus cum deo). i.
nō credidit deo (spūs) et mens (eius) sed semp
increduli fuerūt eius p̄missōibz. Et vere pra-
ua generatio et distorta quia etiā.

**Filij effrem intendentes et mittētes ar-
cum: conuersi sunt in die belli.**

Filij effrem) qui dictus est et effraim de qui-
bus minus videret qz ab his potissimū aliud
boni expectādūz fuit sunt enī de illo cui iacob
benedicens dexterā imposuit et eum maiori p̄-
posuit et ideo p̄pha hanc p̄tem elegit et p̄ eaz to-
tam illam gentē amaricantē intelligi voluit a
p̄te totū significans (intendentes arcū et mitte-
tes) sagittas. i. p̄mittentes fuare mandata (scō

uerſi ſunt) retroſuſ. i. defecerūt (in die belli). i. tpe tentatōis. hoc eſt em̄ quaſi armis pludere et ad horas certaminis nolle pigre. tales ſunt qui ad tps credūt et in tpe tentatōis recedūt et et ſit qui multa pmiſſit et pauca faciūt. qz.

Non cuſtodierūt teſtamentū dei: et in lege eius noluerūt ambulare.

Non cuſtodierūt teſtamentū dei (ſicut pmiſerant dicentes omnia quecūqz dixerit nobis dñs faciem⁹ et audiem⁹) (et in lege eius noluerunt ambulare) pſciendo et pſeuerando. nō h actionē inuſat ſed voluntatē. qz et ſi aliqui ambulabant tū noluerūt qz nō ex corde faciebāt. Un̄ dicunt nō feciſſe qd nō fecerūt bono animo et ex charitate. ſunt em̄ nōnulli q bona faciunt que nō facerēt ſi dimittere auderēt. Tō pellit eos nō amor ſz timor cogit neceſſitas nō voluntas. Agunt formidine pene nō dilectōe iuſtie que mallent nō p̄cipi ſibi vel iniūgi.

Et obliui ſunt benefactor eius: et mirabilium eius que oſtendit eis.

Et obliui ſunt benefactor eius. i. bñficioz dei (et mirabiliū) operū (eius q oñdit eis. multis vicibz qz ingrati fuerūt de oibz. Qui em̄ bñficia dei et mirabilia eius obliuiſcit ingrati⁹ et ſicitur et culpa erigente negligēte in ſua pmititur remanere prauitate. Deinde oñdit q mirabilia eis fecit et om̄ne dubitatōz tollat etiā loca ſctōrūz dicit vbi ſub veteri h̄ſtoria noua grana apiunt vti in p̄ncipio pſalmi dicit.

Corā patribz eoꝝ fecit mirabilia in terra egypti: in campo thaneos.

Corā p̄ribz eoꝝ) ſcz moſe et aaron et ceteris ſenioribz quibz credendū erat (fecit mirabilia in terra egypti) affligendo ſcz egyptios decem plagis mirabilibz (in campo) et regione (thaneos) Thaniſ eſt ciuitas egypti regia in qua rex frequēter habitabat a qua puincia et regio thaneos dicit q ppter planiciē hic cāpus vocatur. Sciendū eſt aut q ſicut illa bona figurata actōne facta ſunt in iſraelitas vel mala in ipſos et eoꝝ inimicos ita p̄nt fieri myſtice et ſpiritualiter in hoīe vel gr̄a dei ſi bona ſunt v̄l iudicio dei ſi mala ſunt. ppter qd ſupra monuit attendere pabolaz et ppoſitōes et ſpem in deo ponere ne ſim⁹ illis ſiles. Terra itaqz egypti in figura intelligenda eſt ſc̄m. egyptus em̄ interpretatur tenebre vel tribulatio. campus vero thaneos planicies eſt hūilis mādan. thānis em̄ mandatū hūile interpretat. Sicut ḡ tūc deus fecit illis mirabilia ita nūc chriſtus hūile mandatū docet dicēs. diſcite a me qz mitis ſum et hūilis corde. In hoc ḡ ſc̄o debem⁹

mandatū hūilitat⁹ a chriſto ſuſcipe vt in alio ſeculo exaltatōz quā pmiſit ille qui ppter nos hic factus eſt hūilis m̄reamur accipe.

Interrupit mare et pduxit eos: et ſtauit aquas quaſi in vtre.

Interrupit. i. diuiſit (mare) ſcz rubrū (et pduxit) ſeu traiecit eos) ſcz p̄p̄os ad terrā quia ſicco pede fecit eos tranſire (et ſtauit) id eſt ſtare fecit (aquas quaſi in vtre) vaſe de corio clauſari nō defluerēt. Myſtice qui tunc fecit iſta poteſt hodie per ſuam gr̄am fluxus ſeu fluida et labentia cōcupiſcentiaz carnaliū cohibere cū fideliter huic ſc̄o renūciat vt tanqz inimicis p̄cis oibz p̄deletis fidelitū p̄p̄s p̄ ſacramētū baptiſmatis traiciat ad terrā p̄miſſiōis.

Et reduxit eos in nube diei: et tota nocte in illuminatōne ignis.

Et) poſt (deduxit eos) priuſqz poneret in patriam (in nube diei). i. in colūna nubis p̄ diez que p̄tegebat eos ab ardore ſolis (et tota nocte in illuminatōne ignis). i. in colūna ignis p noctē q oñdebat eis viā in tenebris. Sic et fideles poſt baptiſmū p̄t ſp̄uali itinere dirigere ad gaudia celeſtis patrie p̄ ſc̄m chriſtum cuius in hac p̄nti luce tanqz in die ſacramentūz manifeſtatū eſt in carne q̄ſi in nube. In iudicio p̄o tanqz in timore nocturno velut ignis lucebit iuſtus et ardebit iniuſtus.

Interrupit petram in heremo: et adaquauit eos velut in abyſſo multa.

Interrupit. i. diuiſit et intercidit (petraz in heremo). i. in loco ſicco et arido vbi gr̄atius eſt aque munus (et adaquauit eos) quaſi pecora nō quaſi hoīes qz nō egerunt grates (velut in abyſſo multa). i. abundanti et copioſe qz egreſſe ſunt aque largiſſime. Sic etiā de petra que eſt chriſtus qui dicit ſi quis ſitit veniat ad me et bibat cuius latus in cruce ruptū fuit et hoc in heremo hui⁹ ſeculi pōt educere et infundere ſi tienti fidei fluentia et dona ſp̄ſſeci accedente ligno crucis quaſi virga moſi vt gr̄a manaret credentibz. Adaquauit inquā. qz.

Et reduxit aquā de petra: et reduxit tanqz flumina aquas.

Et reduxit aquā de petra) interrupta (et deduxit) vltim⁹ nō parū ſed (tanqz flumina aqz) i. copioſe et in deſerto illā affluentiā aquaz fecit pſeuerare ſm̄ Aug. aq̄ ſequebat eos quocūqz ibant. Un̄ quidā dicūt q aqua t̄m aliq̄ et petra cum aqua eos ſequebat. Sicut aqua ſcz plenitudo gratiarū que de chriſto p̄dit nulla imminutōe deficit ſz ſit fons aq̄ viue ſalutis et ſalutē faciētis in vitā eternā hec fecit illis de⁹.

Et apposuerunt adhuc peccare ei: in iram excitauerunt excelsum in inaquoso.

Et tñ post tanta beneficia illi tanquā generatio praua (apposuerunt adhuc) ad pctā prece-
dentia (peccare ei) p incredulitatē. i. adiecerunt
vt int tot bñficia nō crederēt. Infidelitas sim-
pliciter appellat h pctā ppter magnitudinē si-
cut supbia (in iram excitauerunt). i. ad iram p-
uocauerunt (excelsus) scz deū nō credentes deū
difficilia hoibz posse facere (in inaquoso). i. in
loco sine aqua scz in alio loco heremi vbi erat
siccitas defectus aque. vel potius in siccitate
sua z in seipis ab humore grē siccis qz licz aq
de petra pleni essent eozū ventres tñ aride erāt
mētes. Sic z nos abluū p baptisimū qñqz ad
iram puocam⁹ deū z hoc in inaquoso qz sum⁹
siccī a grā. Excitauerunt inqz. qz

Et tentauerunt deum in cordibz suis: vt peterent escas animabz suis.

Et tentauerunt deū in cordibz suis) hesitan-
tes in cogitationibz (vt peterent) nō credendo
sed tentando (escas) carnales nō spūales (ani-
mabus suis). i. animalitatibz suis z iuxta desi-
deriū z pcupiscentiā animaz suarū. q. d. do-
lose z nō credendo petierūt escas qd est tenta-
tare deū vt in verbis sit simplicitas cū in corde
sit malicia. Sic z mlti cū tentatōe hodie que-
runt a deo escam anime scz sapiām. i. sciam q
recte vivit in hac solitudine. Sic z quidā cū
hesitatōe pferūt verba dñicū corpus pficien-
tia qd est esca anime.

**Et male locuti sunt de deo: dixerunt nun-
quid poterit deus parare mensam in de-
serto.**

Et tñc (male) scz detractorie (locuti sunt de
deo) d oīpor tia ei⁹ diffidētes qz (dixerūt nūqd
poterit de⁹ pare mēsa i deserto). i. refectionē q in
mēsa fieri solet. q. d. ambigim⁹ z nō videt q sic
z hec diffidētia deo est iniuria. Mensa refectionē
nem sapie que esca mentis est vel corpus chri-
sti significat vñ mlti diffidūt vñ aplūs sapiāz
a credentibz peti admonet nō a tentantibz. d. si
quis vestrū indiget sapiā postulet a deo z da-
bitur ei. postulet aut in fide nihil hesitans. de
corpe etiā christi nullaten⁹ dubitare debem⁹ si
cuculi qui dixerūt nūqd dabit nobis corpus
suū ad mādūcādū. Et arguētes a fili subdiūt.
Qñ pcussit petraz et fluxerūt aque: et
torrentes inundauerūt.

Qñ pcussit petraz z fluxerūt aque) inde z b
in tanta abūdantia qz (et torrentes inundaue-
runt). q. d. dubitatie. poterit istō deus qz hoc
aliud potuit. videt q nō. Ecce exemplū poten-

tie dei dant z de fili desperant. pcussit deus pe-
tram christus p mortē et emanauerūt spūales
gratie et celitus affluenter date gratie indefinē-
ter abundauerūt. Vñ ex eorundē psona sub-
ditur. Qui ergo sic eduxit aquā de petra.

**Nunquid et panē poterit dare: aut para-
re mensam populo suo.**

Nunquid ideo (et panem poterit dare) scz
panes de frugibz. vel panē p oīni genere cibi
consueti posuit: iam enī tedeat eos et nausea
videre manna. aut (parare mensam). i. copio-
sam refectionē (pplō suo) scz tot hoibz. q. d. du-
bitamus. In hebreo habet. aut ponere carnē
pplō suo. p qd significat p pane simul et car-
nibus eos murmurasse. plurics quidē p cibo
et potu murmurauerūt. Sic dicūt quidā. nū-
quid ideo poterit mutare naturas vt cōuertat
panē in corpus suū et vinū in sanguinē. petie-
runt hec nō credentes. et ne videret nō posse
Ideo audiuit dñs z distulit: et ignis ac-
cēsus ē in iacob et ira dei ascēdit i isrl.

Ideo audiuit dñs) eoz petitionem dando
eis rogata nō ppter ipoz meritū sed ad sue po-
tentie declarationē ne allegarent dei impotē-
tiam (et distulit) penā et vindictā qñqz satia-
ret eoz infidelē pcupiscentiā: dans prius qd
licet tentando petebāt ne videretur nō posse: et
postqz dedit (ignis accēsus est in iacob.) dein
de exponit ignē dicēs (et) p id est ira dei ascē-
dit in israhel). i. sup pplm illū qui p iacob z israhel
intelligitur ad puniendū ipm. Sic dñs au-
dit quosdā et differt penam et tandē in negligē-
tes qui reluctari debuerant irascit⁹ z ira in eos
qui deū videre poterāt augmentat⁹. Causa ve-
ro huius ire subditur

**Quia nō crediderūt in deo: nec speraue-
runt in salutari eius.**

Quia nō crediderunt in deo) scz pmittente
ducere eos in terram pmissionis (nec speraue-
runt in salutari eius). i. qz eos per desertū a fa-
me et siti saluaret: et qz eos in locis desertis pa-
scere posset. Et mirabilibz enī pcedentibz de-
bebant credere firmiter et sperare qz deus non
deficeret eis in necessarijs. Sic deus irascitur
in dubitantes de potētia eius nec sperātes in
christo vt possit rerū mutare naturas. Et quā
vtrūqz breuiter posuit scz et qz audiuit et qz ira
ascendit ideo iam apte incipit vtrūqz narrare
et prius quomodo audiuit dando petita. d.

**Et mandauit nubibus desuper: et ianu-
as celi aperuit.**

Et mandauit nubibz desuper) scz vt de eis
daretur cibo qz manna datū eis p pane gene-

rabatur in aere sursum vbi locus est nubium
et (ianuas celi) etherci. i. vias in nubibus et in
aere p quas cibo descenderet (aperuit) inquan-
tum inde manna descēdere fecit. ideo subdit.
**Et pluit illis māna a. i. manducandū: et
panem celi dedit eis.**

Et pluit illis māna a. i. māducandū p mo-
dum enī rozis et pluuie descendit māna circa
castra isrl' et quid dixerit māna supponit (et pa-
nem celi). i. de celo. Vel (celi). i. nō labore hu-
mano sed in celo aereo formatū scz manna (de-
dit eis) petentibz ne videret nō posse.

Panem angelozū manducauit homo:
cibaria misit eis in abundantia.

Panem angelozū manducauit homo). i. fa-
ctum et pparatū ab angelis qz māna forma-
batur et descendebat ministerio angelozū (ciba-
ria misit eis) nō tñ māna (in abundantia) ita. s.
qz audiri possent saturari nec tñ cibaria ab eis
psumi. Similia sepe ptingunt audis et aua-
ris ac insatiabilibz cordibz. Sed qui nubibz
mandauit et alia que sequuntur fecit vt incre-
dulos satiarec efficax est dare credentibz illuz
panē verū de celo scz christū quem manna si-
gnificabat. Qui vere cibus est angelozū quo i
corruptibilr pascunt qz eius ptemplatōe refi-
ciuntur. Quem vt manducaret homo verbuz
caro factū est et habitauit in nobis. Qui est et
cibus in abundantia qz comest' a pplis integer
manet. Ipse enim panis per nubes euangeli-
cas desup qd pluit hñtes vniuerse orbi pluit
et aptis p'dicatorz cordibz tanquā celestibz ia-
nuis credenti et in illo spem ponenti ecclie p-
dicatur. Sequit' quomō misit qz.

**Transtulit austruz de celo: et induxit in
virtute sua affricū.**

Transtulit ad terrā (austrū). i. ventū meri-
dionalē (de celo) aereo vt flaret inferi' circa ter-
ram (et induxit in virtute) et fortitudine (sua af-
fricum). i. ventū q flar inter meridiē et occiden-
tem scz ab affrica vt adduceret coturnices q in
illa plaga mundi abundant. Ideo sequit'.

**Et pluit sup eos sicut puluere: et carnes
et sicut arenā maris volatilia pēnata.**

Et pluit sup eos sicut puluere). i. abunde
(carnes) sed quas carnes dederit subdit (et si-
cut arenā maris) que numerare nō pōt (vola-
tilia pēnata) scz coturnices in multitudine in-
numerabili ipbole est. q. d. in tanta abundan-
tia attulit eis carnes volantiū scz coturnicū q
plueret puluere vel arenā.

**Et ceciderūt in medio castrorū eorū: cir-
ca tabernacula eorū.**

Et ceciderūt i medio castrorū eorū) duobz cu-
bitis sup terrā volantiā vt nec difficultas capi-
endi esset eis et (circa tabernacula eorū) inire
vnius dici ex omi pte et ideo mirū fuit qz cum
essent volantiā pennata p voluntate tñ sua ca-
piebant ea sine quacūqz resistentia.

**Et manducauerunt et saturati sunt ni-
mis et desiderū eorū attulit eis: nō sunt
fraudati a desiderio suo.**

Et māducauerūt et saturati sunt) ventre nō
mente (nimis). i. valde ecce cōuicti sunt qui b
deo impossibile putauerūt (et desiderū eorū
attulit eis). i. cōpleuit illud dando eis qd desi-
derabant licz eis nō pfuerit. concedunt enī in-
terdum que nō p'sunt: et (non sunt fraudati a
desiderio suo) qz multū sunt vti carnibus illis
qd ideo factū est ne impotentia in deo videret
Et hoc bñs Gregori' cantari instituit in cō-
munione: dñica ante cineres: ad refrenandaz
castrimargiā cui tunc p'cipue intendit hoies.
Sed qui hec illis tentantibz fecit potest et nō
tentantiū sed credentiū puulam fidem vocibz
p carnea instrumenta editis et p aerē transcur-
rentibus tanqz volatilibz pascere nō tñ ab aq
lone venientibz vbi frigus et caligo p'ualet. i. a b
eloquentia seculi et que huic seculo fauet: sed
transtulit austrum. i. p'dicatores de celo ad ter-
ras qñ descendentes a maioribz minora mi-
noribus indicāt vt qui in fide sunt paruuli au-
diendo terrestria nutriantur ad capiēda cele-
stia. et induxit affricum. i. p'dicatores seruētes
echaritate ac lucentes opere et sermonē hoc in
virtute sua ne sibi, tribuat auster vel affricus q
cunqz scz p'dicator qd ex deo habet. Spon-
te autēz veniunt venti id est p'dicatores ad ea-
stra hoim et portant eis verba diuinitus mis-
sa vt in suis sedibus et circa tabernacula sua
ea hoies audiant. et vnusquisqz dñm de loco
suo adoret. Et ita edocti per p'dicatores man-
ducant et saturantur habentes desideratā in-
ternam refectionem nec fraudati sunt a conse-
quendo eandem. postqz igitur exposuit quali-
ter eos audiuit nunc ostendit quomodo iram
quam distulerat attulit et eos qui carnes tñ et
nō deum desiderauerūt puniuit. d.

**Adhuc esce eorū erant in ore ipsorū: et
ira dei ascendit sup eos.**

Adhuc esce) scz manna et coturnices (eorū)
scz prauē et infidelis generatōis (erant in ore
ipsorū) id est dum adhuc erant comedentes (et
ira dei ascendit super eos) ecce quid supra di-
stulit. distulit enī vt prius faceret quod eis fa-
cere posse non credebant. deinde intulit quod

eos pati opt. bat. vñ Greg. sup hunc locū. d.
Sepe om̃ps deus cum avarā mēti irascitur
vehementer prius ei p̃mittit ad votū cuncta
suppetere et post hoc per ultionē subtrahit et ut
post hec debeat eterna supplicia tolerare. Si
aut̃ illis tunc factū est sic et nunc in ecclia si
quis carnez sanguine ch̃risti reficit et declinat
ad vicia vel si quis sumit indigne nouerit sibi
dei iudiciū imminere
Et occidit pingues eorum: et electos
israel impediuit.

Et occidit pingues eorum. .i. in supbia preua
lentes (et electos israhel). i. bonos (impediuit)
ne aliquid eis p̃desent quibz paterno affectu
consulere cupiebāt. Quibz enī irascitur deus
quid misericordia cōfert humana. Vel poti
us cōpedit sicut in greco legitur ut cum ma
lis qui paniebant ad exemplū iusticie dei ele
cti quoz molestias sustinerēt ad exemplū pa
tientie sue sic et nūc occidunt qui irreuerēt sa
cramenta accipiūt et impediunt electi ecclie sa
cerdotes si nō innocentes hec sacramenta pec
p̃iant. sed tñ generatio p̃ua et exaspans.

In omnibz his peccauerunt adhuc: et
non crediderūt in mirabilibz eius.

In omnibz his) nō correcti. i. nō obstātibz
p̃dictis dei beneficijs et correptionibz seu pla
gis (peccauerūt adhuc) post omnia ingratitu
dine nimia vltra scz augendo pctā sua. graui
ra aut̃ sunt pctā que semp accrescūt et nō cre
diderūt scz p̃missionibz dei (in mirabilibz ei)
.i. ppter eius mirabilia eis ostensa. q. d. visa ab
eis mirabilia dei fidē eis p̃suadere nō potue
runt et ideo puniti sunt ut in deserto morerēt et
terrā p̃missam nō ingrederent. Vñ subdit.
Et defecerūt in vanitate dies eorum: et
anni eorum cū festinatōne.

Et, ideo (defecerūt). .i. p̃sumpti sunt q̃si lan
guida t̃abe (dies) scz vite (eorz) et hoc (in vani
tate scz dum frustabant sine itinēris sui mo
riendo in deserto (et anni eorz) quos habituri
erant beneuolentes (cum festinatōe) et velocitē
scz ut ex diuersis causis cit̃ morerent sic et pec
cantes impij eoz festinatōe deficiūt. qz deo ob
audire p̃mittūt. Vñ alibi dicit qz viri iniusti
nō dimidiabūt dies suos verū tamen.

Cum occideret eos querebāt eū: et re
uertebant et diluculo veniebāt ad eū.

Cum deus (occideret eos querebāt eum)
dep̃cando et auxiliū eius implorando nō ip̃i
occisi sed reliqui nō ppter eternā vitā sed exem
plo iam occisorz etiā occidi et citius mori me
m̃entes. boni. vero etiā sine necessitate querūt

deū (et reuertebant) scz penitendo sed filatorie
(et diluculo). i. festinatē (veniebāt ad eum) mi
sericordiam petendo. Vel (diluculo). i. in nocter
tiorz manentes nō in luce virtutū. Vñ alibi
Vanū est ante lucē surgere. pius in luce: im
pius ante lucem rogat.

Et rememorati sunt qz de⁹ adiutor est
eorū: et deus excelsus redēptor eorū est.

Et rememorati sunt qz deus adiutor et co
opator eorū in bonis et (de⁹ excelsus redēptor)
et liberator (eorū est) a malis. verano enī dabat
eis intellectū hoc inquā facebant recordando
beneficia p̃terita. Nullū enim posse intellere
runt adiutorū ferre nisi illum qz eos de egypti
liberauit seruitute. hec aut̃ omnia faciebant p
pter tp̃alia bona acq̃renda et tp̃alia mala vitā
da et ita nō deus sed illa colebant. hoc enī co
liur qd diligūt.

Et dilexerunt eum in ore suo: et lingua
sua mentiti sunt ei.

Et dilexerūt eum in ore suo) verbo tñ lau
dando nō in corde cum tamē ei omnia secreta
sint nuda. i. in ore tñ p̃fessi sunt. diligere eū (et
lingua sua) qua dixerūt eum diligere et p̃cepta
eius velle seruare (mentiti sunt ei) qz nō fece
runt nec fenserūt in corde verū esse qd ore dice
runt. Sic p̃tingit his qui solo timore credunt
nō amore. Unde sequit.

Cor aut̃ eorū non erat rectū cum eo: nec
fideles habiti sunt in testamēto eius.

Cor aut̃ eorū) quasi deus nō nosset corda
(nō erat rectū cum eo) qz nō ppter deū deum
querebant vel ei seruiebant et aliud q̃ deū et q̃
deus velle volebant nec erat firmū qz statim
post flagella redierūt ad peccandū iterū (nec fi
deles habiti sunt in testamento eius). i. in p̃ce
ptis faciendis qz ea nō obseruabāt sicut p̃mi
serant et qz terrena volebant nō eterna et here
ditatē noui testamenti in qua fideles nō erant
cuius tñ fides etiā tunc qñ velabāt erat in ele
ctis et nunc qñ iam reuelata est nō est in multis
vocatīs. Et licet illi sint tales.

Ipse aut̃ est misericors et p̃pitius fiet
peccatis eorū: et nō disperdet eos.

Ipse aut̃ deus (est misericors) pctā eorū dis
simulans (et p̃pitius fiet) in reliquijs (p̃ctis eorū)
qz illi genū prauē pep̃cit ne penitus eam era
dicaret sed manet in successione posterioz. vñ
sequit (et nō disperdet eos) omnino qz nō pe
nitius deleuit sed semen eius reliquit. Ideo qz
cum dicit (et p̃pitius fiet) p̃ctis eorū. nō de patri
bus tñ dicit sed ppli successione attendit. pos
sumus etiā dicere qd eos hic sp̃us sanctus vult de

signare qui in christu fuerant ex illo ipso cre-
ditu. et remissione peccatorum preceptum.

Et abundauit ut auerteret iram suam:
et non accendit omnem iram suam.

Et abundauit misericordia dei patientia inter-
(ut auerteret iram suam). i. vindictam que est effe-
ctus ire sed penam quam incepit et non accendit
omnem iram suam sed totam vindictam exercendo
quam meruerant culpa eorum requirebat. i. non
punit eos quantum digni erant ut eos penitus
exterparet sed propter fragilitatem eis peccat. vere
abundauit misericordia et non accendit omnem iram
quod et illud peccatum remisit quod unicuique filius eius
occiderunt peccat et eis et hoc ideo quod.

Et recordatus est quia caro sunt: spiritus
uadens et non rediens.

Et recordatus est. i. ad modum recordantis
se habuit quod caro sunt. i. fragiles et prius ad ca-
sum. q. d. attendit humane conditionis fragilita-
tem et mouit primum iudicem fragilitas peccatorum et
quod (spiritus) hominis est (uadens) et cadens per se in pec-
catum (et non rediens) ac resurgens per se a pec-
catum (et non rediens) ac resurgens per se a pec-
catum et ideo deus per suam gratiam et misericordiam reuocat
homines quod per se ipsos redire non possunt. Vel (ua-
dens) de hoc mundo (et non rediens) ad corpus
in hoc mundo. Et licet peccet eis uel dicendo.

Quoties exacerbauit eum in deserto:
in iram percutiuit eum in iniquo.

Quoties et quam multipliciter. q. d. multo-
tius non solum super dictis modis (exacerbauit)
et percutiuit eum ut bona tolleretur que eis da-
bat in deserto ubi eos nutrebat (in iram per-
cutiuit eum) ut mala eis faceret (in iniquo)
id est in heremo ubi aqua non erat ubi potum non
inere deberent. Vel (in deserto et in iniquo). i.
in incredulitate et ariditate cordis sui. Sic de-
sertum a deo et sine aqua gratie relictum dei percutit
deus facili et offendit. Deinde exponit quomo-
do exacerbauit.

Et conuersi sunt et tentauerunt deum: et
sanctum israel exacerbauit.

Et post flagella et fustas eorum penitentiam (con-
uersi sunt) retro a promissione sua qua dixerant
quod quod precepit nobis dominus faciemus ad peccan-
dam licet et (tentauerunt deum) beneficiis eius in-
grati exentes (et sanctum israel). i. qui sanctificat israel
vel qui sanctificat. i. sanctus predicator in israel (exa-
cerbauit) uerbis et factis acerbis sibi fecerunt.
Infidelitatem eorum quam iam perdidit re-
pente ut memoret plagas quibus egyptios propter
illos percussit que omnia debuerunt recordari ne-
que excutere ingrati. Et sic.

Non sunt recordati manus eius: die qua

redemit eos de manu tribulantis

Non sunt recordati manus eius. i. poten-
tie dei ostense in (die qua redemit) i. liberauit
(eos de manu). i. preter tribulationem sed pharaonis
mis qui eos tribulabat in opibus luti et lateris.
Tribulatio solet esse in memoria sed eis non fuit
sic in illi christiani non recordantur manum eius in
cruce christi die passionis qua redemit eos de
manu diaboli. Et incipit dicere que fecit egypti-
os propter eos. Unde deberent esse non ingrati
non sunt inquam recordati.

Sicut posuit in egypto signa sua: et per-
digia sua in campo thaneos.

Sicut. i. qualiter (posuit in egypto) specialiter
(signa sua) que facta sunt coram pharaone (et) qualiter
posuit (perdigia sua in campo) et regione (thaneos). i. in illa
puncta egypti cuius metropolis erat thabes ciuitas. Unde sanctus dicitur ut super ubi
videas. Signa sunt iudicia primum uel immi-
nentium. sed perdigia longe post futurorum quod percul-
sententia que in mundo erant futura. Deinde in-
cipit exponere plagas propter iudeorum liberatos
in egypto factas. Que plage percuterunt egyptios
uisibiliter sed iudeis inuisibiliter. Quia.

Et conuertit in sanguinem flumina eorum:
et imbres eorum ne biberent.

Et conuertit in sanguinem flumina eorum. i. egypti-
orum (et imbres eorum). i. cisternas (ne biberent)
egyptiorum. Vel (imbres eorum). i. scaturigines scaturigas
ab imo ebullientes foderunt enim egyptiorum sangui-
nem per aquas inuenerunt. Aqua in sanguinem mu-
tatur dum spiritualia carnaliter sentiunt. Sicut
enim alibi aqua mutat in uinum per quod significa-
tur mutatio carnalis intellectus in spirituales
ita hic mutat in sanguinem per quem caro accipit
ut significet mutatio spiritualis intellectus in car-
nalem ne inde bibentes reficiantur.

Misit in eos cinomiam et comedit eos:
et ranam et disperdidit eos.

Misit in eos sed egyptios (cinomiam). i. mu-
scam caninam in multitudine maxima vel qua
si communiter omne genus muscarum a cenosis quod
est communis et comedit eos mordendo et pun-
gen do (et ranam). i. multitudinem ranarum sed im-
mense et dispersit. i. destruxit (eos) quod rane erant
in penetrabilibus sporis. Cinomia canini mo-
res intelligunt quoniam quis non honorat parentes
suos vel plures quod canes ceci nascuntur nec tunc
vident putes. Rana est garrulitas et loqua-
cissima uanitas que est in cenosis sensibus ut ra-
na in ceno versat.

Et dedit erugini fructus eorum: et laborem
eorum locuste.

Et dedit erugini. i. rubigini. **E**st aure no-
rie. i. u. vento vrenti et inficienti (fructus cor-)
q. nascabant p. se sine cultura (et labores cor-)
.i. fruct. p. labores cor. p. ductos scz. sata et hu-
i. i. m. d. que labore hoim sunt dedit (locuste)
.i. locustis. Erugo vel rubigo qz. occulte nocet
occulta in moribz. supbiam designat que oem
fructu virtutu psumit. Aura eni. noxia in fru-
ctibus operat. latenter sic in moribz. supbia oc-
cultus est cum quis multu fidens de se putat se
aliquid esse cum nihil sit. locusta est malicia ore
ledens p. qua detractores figurant qui alienos
fructus inuide rodunt.

Et occidit in grandine vineas eorum: et
moros eorum in pruina.

Et occidit. i. mortificauit in grandine vi-
neas cor. vitis destruendo (et moros eorum in
pruina). i. in frigore nocturno p. g. ante. gran-
do est iniquitas res alienas vastans seu aufe-
rens unde furta rapine predeqz. nascunt plus
aut vicio suuastat. ipe vastator qz. si acquit p-
dam a mittit. charitate. pruina vero est viciu. s.
odiu quo claritas primi stulticie tenebris ve-
lut nocturni frigore p. gelascit.

Et tradidit grandini iumenta eorum: et pos-
sessionem eorum igni.

Et tradidit grandini iumenta eorum: et pos-
sessionem eorum igni. qm. grando et ignis in ful-
goribz. iuxta pariter ferebant. Noxte peccoru
signat. puritine damnu: et quasi grandini iu-
menta trahunt euz. crebris luxurie tentatibz.
carnales quoz. ferunt quoz. calus morte pe-
cudum offendit dum bestialiter viuentes mo-
tus illicitos cohibent. Ignis vero immanita-
tem iracundie designat qua etia homicidiu fit
vel ignis est cupiditas que possessione. i. statu
mens et qd. ex dote nature v. g. e. vastat.
Misit in eos iram indignationis sue: indi-
gnatione et iram et tribulatione: immis-
siones p. angelos malos.

Misit in eos iram. no ad correctione qz. no
sunt correcti. sed iram indignationis sue. i. effe-
ctum et signu sue ire et indignationis p. plagas p-
dictas et sequentes qd. exponit ascendendo. s.
misit in eos pmo. indignatione et postea. ira
et deinde. tribulatione. ecce ordo vindicte. et p-
ter hec p. dicta misit in eos (immissiones) alias
(p. angelos malos) scz. obstinatione seu obdu-
ratione vt. q. diuinis plagis no arguebant. dia-
bolicis insidijs tunderent qua obstinatoz. no
inspirado scz. deferendo deus facit vt illi open-
tur in filios diffidentie qd. deus iuste p. mittit.
malis quide angelis vt. deus bn. sed ad puni-

endos malos et coronandos bonos. Et his p-
dictis immisiss.

Viam fecit semite ire sue: non peccit a
morte animabz. eorum: et iumenta eorum in
morte conclusit.

Viam fecit. i. amplitudine et manifestatoz.
(semite ire sue). i. occulte equitati sue qua deus
iratus erat egyptijs sicut semita recta est et oc-
cultus. Erat eni. semita ira dei que occulta eq-
te puniret egyptioru impietate cui semite. fecit
viam vt. eos quasi ex abditis p. angelos malos
in apta scelera p. duceret et sic in euidentissimos
impios euidentissime vindicaret. cuius ire im-
manitate oñdit euz. subiugit (no peccit a mor-
te animabz. eorum) scz. quin eos interficeret et iu-
menta eorum in morte conclusit interficiendo. s. etia
animalia eorum. No melius apit cu. subdit.

Et percussit omne primogenitu in terra
egypti: primitias omnis laboris eorum in
tabernaculis cham.

Et percussit omne primogenitu in terra egypti.
i. p. m. genita de oibz. tam de hoibz. qz. de a-
nimalibz. et hec est decima plaga scz. mors pri-
mitioz. et percussit (p. m. tias omnis laboris eorum)
.i. p. m. tias de laboribz. scz. frumeta et b. m. d. s.
est oia que ad victu v. l. ad solatiu sunt hoim va-
siata sunt et hoc in tabernaculis cham). i. i do-
mibz. egyptioz. de cham descendentiu rbi. no
erant iudei. p. cutunt in nobis p. m. genita. i.
fides et alia si p. mancam? in egypto. i. in tene-
bris huius vite et ignoratjs. sic eni. orbamur
ple ratiois p. cutunt p. m. tias laboris qm. chari-
tas que melius est inter alias virtutes vel alie
p. cipue et p. n. cipales p. quibz. laborandu est in
nobis peunt qd. erit si inueniamur in taberna-
culis cham. i. diaboli. Cham eni. callidus in-
terpretat p. qd. diabolus intelligit. Et sciendu
qd. decem plagis percussit sunt egyptij p. tra de-
cem p. cepta scripta post in tabulis quibz. regat
p. l. s. dei et hic decem plage licet no eode ordine
quo in exodo ponunt sed p. tribz. que ibi sunt
scz. cinifes. vlcera tenebre alie tres sunt hic. s. ru-
bigio pruina ignis qz. talia p. p. grua intelligen-
tia frequenter variant. Deinde post comemo-
ratione plagaru egyptioz. subiugit liberatio-
nem filioz. isrl. dicens.

Et abstulit sicut oues populum suu: et p. du-
xit eos tanqz. gregem in deserto.

Et abstulit. i. liberauit de egypto sicut oues
scz. tranquille et sine tumultu pugne (p. l. m. suuz)
isrl. (et p. duxit eos tanqua gregem in deserto) qd.
erat inter mare et egyptu scz. custodiendo et co-
seruando eos sicut pastor gregem suu. hoc p. dei

grām in nobis implet cum erui de p̄tate dia-
boli p̄tempis terrenis ad celestia mente trans-
ferimur ⁊ scōꝝ pascua spiritualia efficiamur o-
ues dei ambulantes in hoc seculo velut in de-
serto in loco solitudinis p̄nē apto.

Et deduxit eos in spe et nō timuerūt: ⁊ inimicos eorū opuit mare.

Et deduxit eos in spe ⁊ nō timuerūt qz spes eos refouebat et inimicos eorū scz egyptios (opuit mare) submergendo eos in spe eterni-
tatis deducimur qm̄ spe salui facti sumus et p
spem ambulam⁹ ne timere debeam⁹. Nam si
deus p nobis quis p̄ra nos. Et inimicos no-
stros opuit mare qz que ante gesta erant p̄cā
extinguunt ⁊ delent in baptis̄mate.

Et induxit eos in montē sanctificatiōis sue montē quē acquisiuit dextera eius.

Et induxit eos) nō eosdē p̄sonaliter q̄s ab-
stulit sed eos noīe ⁊ gēte (in montē sanctificatiōis
sue) scz in montē syon (montē) in quā (quē) eis
(acq̄siuit) inde expellēdo gētes (dextera eius)
.i. potentia ⁊ fortitudo que p̄cipue solet in dex-
tera appere. ipi em̄ nō in virtute sua scz dei pos-
sederunt eum. vbi significat qz ad eccl̄iā sc̄am
quā magis vult intelligi multi sunt pueri. ipa
em̄ est mons virtutib⁹ excellens quā (dextera
eius). i. filius eius christus (acq̄siuit) ⁊ redemit
sanguine suo ⁊ sanctificauit lauans eam lana
cro aque. in verbo inq̄ suos introducit.

**Et eiecit a facie eorū gētes: et sorte diui-
sit eis terrā: funiculo distributiōis.**

Et eiecit de terra p̄missionis (a facie eorū)
.i. a p̄ntia indeorū (gentes) scz septē ibidē habi-
tantes (et sorte diuisit eis) scz iudeis (terrā) illā
in (funiculo distributiōis). i. fm̄ mensurā diui-
sionis quā ip̄e ordinauerat. Sic a facie fidelū
chr̄st⁹ eiecit vicia ⁊ errores vlt̄ malignos sp̄s
et electis suis tradidit terrā. i. eccl̄iam. cui⁹ di-
uisio significat diuisionē gr̄arū in fidelib⁹ qz
vnusq̄sqz p̄p̄iū donū habet ex deo. vel (terrā)
viciatū scz hereditatē signat iuxta mensurā
gr̄e sue. scriptū est enī in domo p̄is mei man-
siones multe sunt.

Et habitare fecit in tabernaculis eorū: tribus israel.

Et habitare fecit in tabernacul⁹ eorū). i. i do-
mib⁹ et villis dictorū septē p̄p̄orū (tribus isrl̄). i.
p̄p̄m iudeorū sic in quib⁹ regnabant vicia re-
gnant virtutes q̄s hic intelligit p̄ trib⁹ isrl̄. In
celesti qz gloria vñ peccātes angeli eieci sunt
verū isrl̄ ite videntes deū p grām christi habi-
tabunt hec b̄nficia fecit eis. Illa vero genera-
tio praua qz istis b̄nficijs exst̄t ingrata et eis

male vtebat recte subiungit.

**Et tentauerūt et exacerbauerūt deū ex-
cellus: et testimonia eius nō custodierūt.**

Et m̄ post tanta b̄nficia (tentauerūt) adhuc
diffidentes de diuina virtute (exacerbauerūt). i. ad
iram puocauerūt in terra p̄missionis (deū ex-
cellus) singl̄ ⁊ potentē in puniēdo (et testimo-
nia eius). i. p̄cepta dñi testificantiā (nō custo-
dierūt) sicut p̄miserant. deū tentat q̄ incredulo
corde minus ab eo postulat. Et sicut ip̄e in fi-
de petentib⁹ placat ita sine fide postulātib⁹ ad
iracundiā puocat. Exacerbauerūt ḡ deū tum
qz ausi sunt excelsus infideliter petendo tenta-
re. tum qz p̄cepta eius noluerūt custodire.

**Et auerterūt se et nō seruauerūt pactū
quē admodū patres eorū cōuerſi sunt in
arcum prauum.**

Et auerterūt se) a deo (et nō seruauerūt pa-
ctum) qd̄ fecerāt dicentes oīa quecūqz dixerit
dñs faciem⁹ (quē admodū p̄res eorū pueri sūt
in arcū prauū) q̄ pus intentus facile remittit ⁊
ipi facile retroibāt idola colendo ⁊ cōtra deū
faciēdo b̄n. p̄miserūt ⁊ male implenerūt. Vlt̄
arcus prauus est q̄ nō eminus iaculat sed in se
et iaciēte sp̄icula puerit ac retorquet ⁊ signi-
ficat maliciā dolosorū q̄ dum alijs nocere que-
runt sibi nocent. Deinde hoc plen⁹ ap̄r. d.

**In iram p̄citauerūt eum in collib⁹ suis
et in sculptilib⁹ suis ad emulationē euz
puocauerunt.**

In iram) et ad vindictā in se exercendā (cō-
citauerūt) et puocauerūt (eum in collib⁹) et ex-
cellus (suis) scz immolando in locis excelsis ri-
tu gentiliū ⁊ nō in tabernaculo dñi. Vñ seq̄r
(et in sculptilib⁹ suis). i. idolorū figuris p̄ scul-
pturaz factis (ad emulationē). i. indignationē
(eum puocauerūt) idola adorantes ⁊ honore
dei alijs tradentes colendo creaturā p̄ creatore
Sic elati in sup̄biā in altis ⁊ sup̄bis cogitō-
nibus deū puocant ⁊ amissa luce veritatis ad
opera tenebrarū p̄uertunt.

**Audiuit deus et spreuit: et ad nihilū re-
degit valde israel.**

Audiuit deus). i. aduertit p̄dictā p̄p̄i nequi-
ciam ⁊ spreuit). i. p̄tempit isrl̄ ⁊ dignitatē illi⁹
p̄p̄i cum extra suā defensionē ⁊ p̄tectionē po-
nendo (et ad nihilū redegit). i. reduxit valde ⁊
vehement⁹ aduersus euz vindicādo qz eo sper-
nente nihil remanserūt qui deo adiūuare fue-
runt totū qd̄ fuerūt. Deinde oñdit. p̄uō (spreuit)
et ad nihilū redegit subiungens.

**Et repulit tabernaculū sylo: tabernacu-
lum suū vbi habitauit in hominib⁹.**

Et repulit tpe hely p idolatria eoz (tabernaculū sylo). i. qđ habebāt in sylo qz arca que erat i sylo fuit capta z ciuitas destructa (tabernaculū suū vbi habitauit in hoīb). i. inter homines. cum em nō essent digni in quibz habitaret merito repulit illud qđ nō ppter se sed ppter illos instituit. Sic p pētis deserit corpa nra qz nō hitat in corpe subdito pētis que cor da spūscūs dum bene tractant inhabitat.

Et tradidit in captiuitatē virtutē eoz: et pulchritudinē eoz i manus inimici.

Et tradidit. i. tradi pmisit in captiuitatē virtutem eoz. i. arcā testamenti ad cuius pñiaz supabant inimicos z p quā videbant fortēs et innuicibiles (et pulchritudinē eoz) eandē scz arca z ppter quā reddebant oībz honorati z mirabiles in man⁹ inimici scz philistinorū fm Brego. virtus z pulchritudo in manus inimici tradit cum decepte menti antiqu⁹ hostis ex boni opis elatione dñat.

Et conclusit in gladio pplm suū: et hereditatem suam spreuit.

Et conclusit. i. pcludi pmisit in gladio. i. in occasione gladii philistinorū (pplm suū) quē inter multas gentes elegerat qz capta arca psequens erat vt ppl's caderet (et hereditatē suā) scz pplm isrl quē diligēter coluerat (spreuit) qz spreuerant eū. Sic z nunc malos in ppl'o suo in occasione anime pcludi pmittit z eos q sua hereditas esse debebāt vl' videbant relinquentes do spreuit.

Iuuenes eoz comedit ignis: et virgines eoz nō sunt lamentate.

Iuuenes eoz. i. fortēs (comedit) vastauit (ignis). i. ira bellantiū qz tūc ceciderūt de isrl' triginta milia (et virgines eoz nō sunt lamentate) qz hoc nō vacabat facere in metu hostili vbi quilibet querebat locū fugiendi dimittentes occisos insepultos z illamētatos. Sic fortēs pcpiti audacia z psumptuosi malo igne et incōsulto calore vastant z virgines fatue non lamentant.

Sacerdotes eoz in gladio ceciderūt et vidue eoz nō plorabant.

Sacerdotes eoz in gladio ceciderūt. i. filij hely scz ofni z phinees (et vidue eoz nō plorabant) sicut vtroz phinees viduata z mortua in partu mortua ppter pūrbatōz plangi nō potuit more funeris. intm em dolebāt p captiōe arce q nō vacabat ppl'o alia mala deslere. sic z sacerdotes qui bñ docent et male viuūt cadūt in gladio oris sui et vidue. i. qui renunciauerūt seculo cum nō pseruant nō plorant qz spūa-

les viri de huiusmōi desperant. Sed vt vtiā in nobis hec dño coopante fiant vt pcupiscencia capta decidat. erecta pñte pñte. forma iniquitatis corruat. electa eccie pulchritudine in terminat ppl's viciozū. viuificata numerositate virtutū respuat terrena hereditas. acquirat regnum dei inuenile. i. incipiens pñm a virtute spūscū eturat z virgo aia tolleret incentores vicioz gladio. i. verbo dei trucidet vt exultet mentes ab his viduate cū chrīsto. Deinde oñ dicit vltōem in ipos aduersarios detortā. d.

Et excitatus est tanqz dormiēs dñs: tāqz potens crapulatus a vino.

Et post has miseras (excitatus est dñs) ad vindictā hostibz inferendā cuz māis actibz et pētis ipoz hostiū cū planctu z miserijs suorū (tanqz dormiens z tanqz potens). i. fortis (crapulatus). i. ebrius (a vino) qui qñ sopitus est a vino nō pōt vti sua fortitudine. dicit sicut videtur dementiū z impijs insultantibz quibz videtur dñs velut ebrius diu dormire qñ pplm suū dat in manus eoz quos odit z qñ pclitātibus nō tam cito qz putant hoīes subuenit. et reuera sic demēt putantibz dormit z est alie-nus ac negligētibz z infidelibz nulla voce laudis vel opis eum excitantibz.

Et percussit inimicos suos in posteriora obprobriū sempiternū dedit illis.

Et percussit inimicos suos scz philisteos in posteriora. i. in secretiori pte natū vbi mures rodebant pminētes et tales eoz z cōputrescebant (obprobriū sempiternū dedit illis) qz pena eozū pbrofā est i sempiterna memoria. Qui mittētes manū ad aratriū posteriora respiciūt que vt stercoza estimari debent pcutiēt in posteriora mersi in gebennā. Qui em posteriora diligūt obprobriū sempiternū. i. eternā penā habebūt qz ex ipis iustissime cruciabunt. Ita inimicos percussit sz suos reedificauit qđ factū est in dignitate regia eis collata et hoc volens ostendere subiungit.

Et repulit tabernaculū ioseph: et tribū effrem nō elegit.

Et repulit a regia dignitate (tabernaculū). i. familiā (ioseph) ne inde esset rex (et tribū effrem) silt' (nō elegit) vt inde esset rex. Cum em ruben q fuit p̄mogenitus iacob violasset thorum pñs sui data sunt p̄mogenita ei⁹ filijs ioseph et ideo credi posset q deus de ioseph electurus regē esset. Et qz inter filios ioseph quāuis manasses esset senior tamen vt dixit effraim futurus erat maior posset videri q etiaz de effraim electurus esset deus reges super pplm.

israel ideo istud pmo remouet. Nominat autē eos qui clarioribz meritis videbant excellere scz ioseph q̄ implevendus. p iusticia est sublimatus ac prudentia castitate z inimicorū dilectione p̄stitit alijs z effraim qui maiori fratri benedictiōe aui sui iacob est p̄latus vt ostēdat nihil meritis sed totūz gr̄e tribuendū. Deinde ostendit quam tribū elegit. d.

Sed elegit tribū iuda: montē syon quē dilexit.

Scz elegit ppter dauid (tribū iuda) scz p regia dignitate vt de ea reges acciperet qm̄ inde erat dauid vñ christus carnē suscipere voluit (et montē syon quē dilexit). i. elegit ad cultū suū z p sede regni qz ibi erat citas dauid z caput regni isrl̄ vbi p ioseph qui interpretat augmētū et effraim qui interpretat fructificatio vniuersum pplm̄ illūz veterē repulsū et reprobātū intelligimus qui p augmento terrenorū deo militat z de fruge seculi p̄sumit z p tribū iuda qz de ea christ⁹ exiuit nouū pplm̄ christi illi p̄p̄o veteri p̄clatū vñ z montē syon eccliam christi eterna p̄mia oculis fidei speculante accipimus. Syon em̄ speculatio interpretat.

Et edificauit sicut vnicorū sacrificiū suū: in terra quam fundauit in secula.

Et edificauit. i. edificari fecit sicut vnicorū sacrificiū scz iudeorū deū singl̄r z vñ deū colentium (sacrificiū suū). i. templū in quo erāt sancta z hoies sanctificabant p oblatiōes z sacrificia (in terra) scz iudea (quam fundauit) p suo cultū et sede regali (in secula). i. stabiliter quantum in se fuit nisi pctā ppli impediuissent. vnicornes intelligim⁹ quorū firma spes in vnum erigit vñ christiani recti vnicornes dicunt ppter fidem vniū dei quem credūt z vniū rei quā appetūt de q̄ re alibi dici vñz pctū a deo hanc requirā. Sacrificiū est plebs sc̄ta p̄p̄a acq̄sitionis qui sunt templū dei sanctū in quo habitat. Terra est ecclia quā firmavit z stabilivit immobilis in secula sempiterna p̄sistat. Ex hac enī vita mortaliter transiens eternalit̄ in celesti p̄ria fundat. Sic ab initio electiōis hebreę gentis vsqz ad christū p̄cedit vnde sub sequenter dicit.

Et elegit dauid seruū suū: et sustulit eū de gregibz ouīū: de post fetantes accepit eum.

Et elegit dauid seruū suū de tribu iuda (et sustulit). i. tulit (eum de gregibz ouīū) qz ex pastoralis officio pecorū trāslatus est ad regnūz hominū et (de) eo vbi erat sequens (post fetantes). i. post oues fetas seu bñtes fetus (accepit

eum) qz pascebat oues qñ vocat⁹ fuit vt in regem vngeret sed ad quid.

Pascere iacob seruū suū: et isrl̄ hereditatem suam.

Pascere. i. ad pascendū z regendūz (iacob seruū suū). i. pplm̄ suūz qui de iacob seruo suo descendit deinde repenit (et) p. i. (isrl̄ hereditatem suam) discipline vomere cultūz. i. vt fieret rex sup iacob. i. isrl̄ qz idem sunt iacob z israel ac seruus z hereditas licz diuersis rationibz vt patet ex pluribz locis precedentibz. Et ita fecit quia.

Et pavit eos in innocentia cordis sui: z in intellectibz manū suaz deduxit eos

Et pavit et educavit. i. rexit et gubernauit eos (in innocentia cordis sui). i. in puritate cōscientie z hoc docuit eos qd̄ ipse egit (et in intellectibz manū suarū). i. prudētē se habens in operibz suis (deduxit eos) p vias iusticie et veritatis. q. d. sic rexit z duxit eos sicut vir simplex in corde sine duplicitate z prudēs in opere. Omnia hec ad christū dñm referēda sunt qz paterno cōsilio ad redemptionē n̄ram electus est de grege mortalīū carnē assumens quē seruū dicit nō filiū qz forma serui ex dauid est de post fetates est acceptus qz missus ad oues domus israel inde ad oues gentiū p̄dicatione ap̄lorū transmutat⁹ pascens celesti pane christianū pplm̄ suū supplantatōrē viciōrūz siue mente videntē deū quos (pavit in innocentia cordis) qz pctm̄ nō fecit nec inuentus est dolus in ore eius (et in intellectibz manū suaz) id est in operibz intellectualit̄ ab eo factis (deduxit eos) ad vitam eternā. Vel (pavit eos in innocentia cordis sui). i. hominūz scz faciens eos innocentes z in cogitationibz cordis (z deduxit eos) ad vitam (in intellectibz manū suaz) scz christi. i. in intelligentia z actuali sanctitate quam ipse in credentibz fecit quasi manibz. facere enim ad manus p̄tinet. Oratio.

Refice nos māna spiritalis alimonie opulentissime largitor omps deus vt in sensu manuum tuarū directi mereamur in monte acq̄sito dextera tua gloriari. Per dñm.

Psalmus de lamentabili deprecatione fidelīūz ppter multiplicē p̄secutionē malorū et letabūda gratiarū actōe p sua liberatione.

ps. lxxviij.

Eus venerūt gen

tes in hereditatē tuā: polluerūt templum sanctū tuū: posuerūt hierusalē in pomorū custodia.

Auctor psalmi ppha dauid. Titul⁹ est psalmus asaph. Et est sensus ps iste attribuit asaph. i. fideli synagoge seu pgregatoⁱ in cui⁹ psona ppha h loquit^r z christu subuenire sue genti precat. Materia: lamentabilis deprecatio fidelium ppter multiplicē psecutionē maloz. Intentio: exhortari nos ad passionē p christo et patiaz ac bonis primoz letari z calamitatibz affligi. Snia in generali ppha i isto psalmo in psona asaph. i. fidelis pgregatoⁱs deuastato^r hierlm vel eccleie lamentat humiliter z deuote p restauratoē ipius deprecatur implorando vici⁹ cōtra aduersarios dei iusticiā z p suis dei misericordiam z vltimo p deprecatoⁱs exauditoē exultans regratatur. Snia in speciali. Asaph g cōdolēs sue gēti ipi⁹ mala deo exponit sic. d. O (Deus venerūt gentes in hereditatē tuā). i. in hierlm vel in terrā pmissionis (polluerūt templum sanctū tuū) p simulachra que ibi posuerunt (posuerūt hierlm in pomoz custodiā). i. in desertionē sicut collectis pomis custodie. i. domus in quibz custodes erant deserunt. Posuerūt morticina fuoz tuoz escas volatilibz celi: carnes sanctorz tuoz bestijs terre.

Posuerūt morticina). i. cadauera) seruo^rū tuoz) qui immundis vti noluerūt (escas volatilibz celi) relinquendo ea insepulta scz carnes sanctorz tuoz bestijs terre escas posuerūt et deuorandas dederūt. q. d. nō tñ in viuētes sed etiā in mortuos seuiunt.

Effuderūt sanguinē ipoz tanq̃ aquaz in circuitu hierlm et nō erat q̃ sepeliret.

Effuderūt sanguinē eoz). i. seruo^rū tuorum (tanq̃ aquā). i. abundanter et ita viliter quasi ita sine culpa liceret de sanguine sicut de aqua et b nō tñ intra muros sz etiā in circuitu hierusalem) circuqua^rq̃ (et nō erat qui sepeliret) scz corpa occiso^rū dum oibz piculū immineret.

Facti sumus obprobriuz vicinis nr̃is: subsannatio et illusio his qui in circuitu nostro sunt.

Facti sumus obprobriuz vicinis nr̃is) qd̃ grauius est q̃ si remotis qz hi sunt assidui et in oculis (subsannatio et illusio) facti sumus (his qui in circuitu nro sunt). i. gentibz q̃ circa hierlm sunt. q. d. gloria hierlm toto orbe mirabilis versa est in obprobrium vicinis.

Vel pnt hec accipi de ecclesia sic. O (Deus venerunt gētes in hereditatē tuā). i. inuaserūt ecclesiam psequēdo quā christus acquisiuit sanguine suo (polluerūt templū sanctū tuum) scz ipam ecciam. Vñ apls. Templū dei sanctus

est qd̃ estis vos. quod templū psecutores in his polluerūt q̃s ad negandū christū terrendo vel cruciando coegerūt. Sz hodie magis polluit prauis moribz hoim q̃ olim occiso^ribus marty^rū (posuerūt hierlm). i. eandē ecclesiam (in pomoz custodiā). i. in desertionē q̃n enī gentibz psequētibz in celestē mensam spūs marty^rū tanq̃ de dñico orto multa et suauia poma transierūt eccia deserta est visa (Posuerunt morticina seruo^rū tuoz). i. scō^rū marty^rū (escā volatilibz celi) quasi quicquā eoz refur^rectōni depiret qd̃ exponit dicēs (carnes sanctorum tuoz) hec sunt morticina (bestijs terre) ad deuorandū (Effuderūt sanguinē eoz tanq̃ aquā in circuitu hierlm) q̃n in omī pte ecclesie cuius circuitus p totū orbe est abundās psecutio seuebat (et nō erat qui sepeliret) pte timore psecuto^rū vel pte multitudine occiso^rum. (Facti sumus obprobriū) et terror propter duram mortē (vicinis nr̃is). i. affectōē p pinquis iam volētibz credere (subsannatio et illusio his qui in circuitu nro sunt). i. despiciabiles inimicis ecclesie qui sunt in toto orbe qz nō eis sz in conspectu dñi pciōsa est mors sanctorum eius. Sed

Usq̃quo dñe irasceris in finem: accendetur velut ignis zelus tuus.

Usq̃quo (dñe irasceris) nob irasceris neq̃s (in finē) q. d. noli irasci i finē sz tpa correctōē ne illa tāta tribulatio pseueret usq̃ in finē vlt⁹ qd̃ (accedet). i. ardebit (zelus tu⁹). i. ira tua cōtra nos (velut ignis) scz totaliter nos cōsumēs sicut ignis cinerat z sumit paleas ita q̃ non extinguat vel mitiget. q. d. vñaz cesset ira tua cōtra nos incepta. Ira dei dicit ignis qz tam diu ardet donec aurū purget z ligna incineretur. Sunt enī varie cause inflictoⁱnis penarū. Vñ iob dicit varie peccauit: nō peccauit: peccauit vt aliq̃ten⁹ puniret nō peccauit vt tñ. punitus est in pte ad purgationē in pte ad coroznam z ita de sc̃is alijs. Ne igit irasceris nobis qui te nouimus sed potius.

Effunde iram tuā in gentes que te nō nouerūt: et in regna que nomen tuū nō inuocauerūt.

Effunde). i. effundes vt multa z abundanter et retorquebis (iram tuā). i. effectū iusticie tue et vindictā (in gentes que te nō nouerūt) nec scire voluerūt nec timere vt diligere vt sicut nos opprimūt tuis virtutibz obzuant (et in regna q̃ nomen tuū nō inuocauerūt) sz tñ noīa idolorū suoz seu demonio^rū z creaturā nō creatorē p gentes accipit subditos. p regna ipos reges b

120
aut nō optando dicit sed pphetisando nec so-
lum nō inuocauerūt sed insup oppugnerūt.
Quia comederūt iacob: et locū eius de-
solauerunt.

Quia tales gentes (comederūt iacob). i. de-
struxerūt iudaicū pplm vt nō cōpeat sicut nec
res cōmesta (et locū eius) scz ciuitatē et templū
vbi pgregabant ad festa (desolauerūt) nudan-
do rebus et psonis. Vel de ecclia (qz comede-
runt). i. in suū malignū corpus hoc est in suā
societatē et nequitia transire cogētes sibi incor-
pauerūt (iacob). i. pplm christianū q est minor
cui fuit maior et ad que nomen iacob est tran-
slatum (et locū eius) scz eccliam (desolauerūt)
id est desolatā reliquerūt. Sz qz scio te p pccis
nos flagellare ideo precor.

Nē memineris iniquitatū nostrarū an-
tiquarū: cito anticipent nos mie tue: qz
paupes facti sumus nimis.

Nē memineris iniquitatū nostrarū hec cō-
fessio delictorū veniā pucat (antiquarū) non
dicit hoc de pteritis tm sed antiquarū. i. filius
antiqz quibz sepe peccauim? (cito anticipent
nos mie tue) vt liberemur a miseris et hoc est
nobis necessariū (qz paupes). i. miseri et indi-
gentes (facti sumus nimis). i. valde. Vel de ec-
clesia pueniant ad bene operandū (cito antici-
pent nos mie tue) ante mortē et iudiciū ne ad
iudiciū dānandi veniā? qz nisi indulgentia
pueniat i iudicio nō absoluit reus (qz paupes-
res) a meritis et nō sufficientes ad salutē vel in-
firmi et impotentes ad satisfaciendū de pccis
et bene opandū (facti sumus nimis) et plus qz
dici possit. hoc dicit ne quis de actibz suis pre-
sumat. Ideo sequit.

Adiuna nos deus salutaris noster: et p
pter gloriā nominis tui dñe libera nos
et ppius esto peccatis nris ppter no-
men tuū.

Adiuna nos in bello defensionis legis cō-
tra aduersarios qz nos infirmi sum? (deus sa-
lutaris) et saluator nr qz nō in nris sed in tuis
virtutibz pfidim? (et ppter gloriā nois tui) am-
plificanda zo (dñe libera nos) a malis vt ere-
pti nomini tuo gloriā et bonorē reddam? Vel
de ecclia (adiuna nos) p gratia vt infirmitas
nostra adiunet ad bona faciendā (deus salu-
taris nr) qui necessari es infirmitate nre (et p
pter gloriā nois tui) vt qui gloriat nō in seipo
sed in dño gloriē o (dñe libera nos) a cōfor-
mitate malorū. liberat etiā et eruit a malis de-
cum adiunat ad faciendā iusticiā (et ne impe-
diant nos ad hoc pccā nra (ppiū esto pccis

nris ppter nomen tuū) nō ppter nos et meriti
nostrū. i. pietate sancti nois tui tribuat nobis
qd nō pōt haberi actibz nris. Et ista fac nob.
Nē forte dicant in gentibz vbi est deus
eorū: et innotescat in nationibz coram
oculis nostris.

Nē forte nobis deficientibz dicant in gen-
tibus illud vñtū pfidis scz vbi est deus eos-
rum) quasi dicant illi nō habent deū adiutorē
qz vel nō est vel nō pōt aut nō curat suos adiu-
uare hec insultatio nō est ferenda. Unde nō p-
mittas vt hoc dicant eū in hoc nō tm in nos
sed in te delinquant sed potius (et innotescat)
.i. manifesta fiat (in nationibz) ita qz omēs na-
tiones sciant corā oculis nris). i. cito fiat vt et
nos eam videam? ad laudē tuā.

Ultio sanguinis seruoꝝ tuoꝝ qui effu-
sus est: introeat in cōspectu tuo gemitus
compeditoꝝ.

Ultio scz tpalis vt euadant eternā (sangu-
nis seruoꝝ tuoꝝ qui effusus est) abundanter. i.
vvideam? illos puerfos q mō psequunt et sic
accipit in bono de vltōe pñi. Vel accipi pōt
de pena eterna sic. (Et innotescat in nationibz
coraz oculis nris vltio sanguinis fuoꝝ tuoꝝ
qui effusus est). i. sume vindictā de malis q fi-
derunt sanguinē seruoꝝ tuoꝝ et in fine ita fiet
qz vt h in puerfis pñit iniquitas qd ante opta-
uerat vel in fine pñit qd h dicit nō optādo sz
pphetisando malis ita fiat. Et introeat in cōspe-
ctu tuo). i. ante p̄spectū tuū gemit? cōpeditoꝝ
quos gentiles et tyrāni vel ipē tribulatiōes vin-
xerunt. Vel (cōpeditoꝝ) corruptibilitate car-
nis quē aggrauat animā q te p longas lachry-
mas reqñentes absolui et tecū eē desiderāt. Vel
(compeditoꝝ). i. vinculis charitatis astrictoꝝ
orantiū p puerfide malorū. Vel cōpedes sunt
p̄cepta dei quibz colligant sancti que patien-
ter sustentata pñunt in ornamenta. Dande qd
gemitus compeditoꝝ perat oñdit. d.

Scdm magnitudinē brachij tui: possi-
de filios mortificatoꝝ.

Scdm magnitudinē brachij tui). i. poten-
tie et fortitudinis tue (posside). i. respice in ad-
optione et defende ne ecclia in fratribz deficiat
et ne aliquo errore maculent (filios). i. poste-
ros et imitatores (mortificatoꝝ). i. martyru q
in eum p cui? noie passos eos nouerūt et exhor-
tante eoz glia ad imitandū eoz exempla ac-
censi nō territi crediderūt. Et est ista pia p̄ca-
tio ne filios eozū p̄ciat q p eo puniri sunt sed
multiplicet ne infructuosus sit sanguis eoz po-
steris vt ide crescat leges vñ putabat p̄tura.

**Et redde vicinis nris septuplū in sinu
eor: improperiū ipsoꝝ qđ exprobrauer
runt tibi dñe.**

Et redde vicinis nris) inter quos habitas
mus vsq; ad sepationē futurā (septuplū). i. ple
nam et pfectam vindictā qz hoc numero pfe
ctio et plenitudo significari solet: et hoc (in si
nu eor) nunc in hac vita vt non iudicij pena
damnent. vel (septuplū). i. pfectionē doni ces
lestis vt spū sancto ppleant. et redde eis (im
properiū ipsoꝝ qđ exprobrauerunt tibi dñe)
id est fac vt p iniurijs et obprobrijs que fecer
runt reddant laudes que est gloriosa vindica
tio qñ deus inimicor ore laudat. et sic accipi
tur in bono et dicis optando. Vel accipitur in
malo: vt (redde septuplū). i. pfectionē pene in
futuro scz (improperiū ipsoꝝ). i. penam p im
properio (qđ exprobrauerunt tibi dñe) sanctos
tuos in quib; habitas affligendo arbitantes
in eis delere nomē tuū de terra et sic dicis non
mala optando sed iusta pñunciando et vera
pphetizando. Illis ita

**Nos aut ppls tuus et oves pascue tue
cōfitebimur tibi in seculum.**

Nos aut) quos putabāt se pdere (ppls tu
us) in te p baptisimū regenerati et fide cōgre
gati (et oves pascue tue) sacramentis et doctri
na tua pasci et nutri (cōfitebimur tibi). i. lau
dabimus te: vt qui gloriatur in dño gloriatur
(in seculū). i. pseueranter vsq; in finem seculi
nō delebitur ecclesia vt putat ab hereticis. Et
hoc est quod subdit.

**In generationē et generationē: annun
ciabimus laudē tuam.**

In generationē) pñtem (et generationē) suc
cedentem. i. de generationē vna in alterā et in
oēm generationē idem qđ dixerat in seculū:
(annūciabimus) alijs (laudem tuā) que vt ta
ceretur nos delere et finire conabant. Vel (in
generationē et generatōz). i. qđ diu seculū dura
bit pñs et futurū (annūciabimus laudē tuā)
in hoc seculo p alioꝝ instructōe et in futuro
p debito honore.

Oratio.

Anticipa dñe misericordiam tuā priusq; zelus
ire tue deleuiat vt adiuti patrocinijs beatorū
quor ppter te sanguis effusus est ppiciatōe tua
peccatorū veniā cōsequamur. Per do.

**Psalmus de primo aduentu christi
scz in carne et de inceptōe ac pfectione
ecclesie cuius pcessus et status hic de
signatur sub noie vinee.**

ps. lxxix.

De regis israel in

tende: qđ deducis velut ouē ioseph.

Auctor psalmi ppheta dauid Ti
tulus est. In finem p his qui cōmutabuntur
psalmus pro assirijs testimoniū asaph. Et est
sensus psalmus iste dirigens nos in finem id
est in christū est testimoniū asaph. i. illius par
tis synagoge que credit et pfitetur christum in
carne venturū. p his qui pmutabunt in me
lius et p assirijs. i. dirigentib; scz iam nō sunt
generatio que nō direxit cor suū sed dirigens
se ad christū. Assiri enim interpretant dirigē
tes et sunt idem qui cōmutant et assiri. Mate
ria aduentus christi in carne et pcessus ecclesie
sub noie vinee. Intentio monere in melius cō
mutari et ad christū dirigi. Sententia in gene
rali ppha in isto psalmo in psona asaph. i. fide
lis pgregatōis precat primū aduentū christi
per quem fit repatio generis humani agit de
vinea que est ecclesia ostendens quomō sit ince
pta et pfecta. Sñia in speciali asaph ergo qui
in precedentib; psalmis p peccatis synagoge
trepidus orabat iam de illius puerione psu
mit et testimoniū dat de aduentu christi quem
precat. d. (Qui regis isrl). i. iudeos spirituali
ter te videntes (intende). i. intentū te prebe res
gimini et intentius rege quos regis. repisti nos
per ministrū angelū tuū iam veni nos regere
per te ipm (qđ deducis velut ouem ioseph) xpm
scz significatū ioseph. i. fidelē pplm de gentib;
adauctū pieti de circūcisione. Ioseph enim in
terpretat augmentū et mortuo grano frumen
ti auctus est multū ppls dei. primo reductā ve
lut a spinis ducit ad caulas fidei tāquā oves
ad pascua et deducit de bono in meli⁹ et devir
tute in virtutē. p isrl legem habentes accipe p
fectos qui regūt et alios: p ioseph rudes et sim
plices. vnde regis isrl tanquā maior: ducis io
seph tanquā minor.

**Qui sedes super cherubin: manifestare
corā effraim beniamin et manasse.**

Qui sedes sup cherubin). i. qđ in secreto ma
testatis tue sup illam penitudinē scientie cele
stium virtutū et potestatiū resides (manifestare
corā effraim beniamin et manasse). q. d. tu qui
angelis es notus apparet innotescere hominib;
manifesta te in carne et huic mundo te viden
dum prebe faciēs in eis has virtutes que his
significānt nominib; scz eos fructificare et fi
lios dextere et posteriorū obliuos. Effraim enī
interpretat fructificatio. beniamin filius dex
tre. manasse obliuius. Illi quippe sunt idonei

videre te qui fructus dignos pnie faciūt. et hi qui in scō ope fortes sunt. et hi qui posteriorz scz terrenoz obliti in anteriora scz eterna se extendunt.

Excita potentiā tuā et veni: vt saluos facias nos.

Excita siue suscita (potentiā nrā) et fortitudinem quam egyptijs et filiis isrl' oñdisti quā si enī impotens videris qñ ppls tuus absqz defensore tradit inimicis (et veni) p effectū potentie tue adinuādo nos qz derelinquendo nos videris recessisse (vt saluos facias nos) vt sicut illos eruisi de egypto ita nos saluos a pctis et a pte et oppssione psequentiū quas meremur p eis. **Vel** (veni) tupe in carne et (excita) i. oñ de (potentiā nrā) i. resurrectionē qz vltus es ifirm⁹ in passiōe. i. crucifix⁹ ex infirmitate resurge et virtute (vt saluos facias nos) a malis omnibz. Deinde loquens ad patrem ait. **D.**

Deus cōuerte nos: et ostende faciē tuā et salui erimus.

Deus cōuerte nos a vetustate in nouitate a culpa ad grām. auersi enī sumus a te et nō cōuertemur nisi tu facias (et oñde faciē tuā) i. filiū tuū qui est imago tua (et salui erimus) p ipm. **Vel** oñde faciē tuā p placationē grām. i. auxiliādo quā abscondidisti a nobis auxiliū tuū subtrahēdo et ita (salui erimus) qz si ne tua grā nō potest esse salus. Et qz etiā post christi aduentū quādiū in h' seculo sumus vbi penitus sine pctō nō viuūt etiā seruis suis dñs penitus nō placat ideo subiungit. **D.**

Dñe deus virtutū: quousqz irasceris super orationē serui tui.

Dñe deus virtutū celestīū. i. angeloz quibz nos socij sumus futuri (quousqz irasceris super orationē serui tui) nō auferendo flagella a nobis et si olim irascebaris super orationē inimici dum scz eram inimicus ne irasceris super orōz iam serui tui sed miserearis pīm iam trāsīt ira a seruo in eo qd impetū nō dānat sz adhuc remanet in hoc qd flagello nō pēit flagellat enī omnē filiū quem recipit. Irascit ergo dñs seruis suis sed tñ non vt iudex dānans immo vt pater corrigens. Et iterū quōqz ira cessauerit.

Cibabis nos pane lachrymarz: et potū dabis nobis in lachrymis in mensura.

Cibabis nos pane lachrymarz i. eruditōe flagelloz et hic panis cibis est qz sic nō extingui mur sed erudimur. Addit et de potu (et potum dabis nobis in lachrymis in mensura) id est p virtutē et scōm qd ferre possumus. vel p modo culpe et fm qd meruim⁹. vel lachryma

rum panis et potus intelligit grā p punctōis qz eos quos repleuerit gaudentes in spe et fortes in tribulatōe facit sicut panis cor hoīs cōfirmat et potus letificat. Bñ autē in mensura dicit qz oīs electoz grā et tentatio iuxta mensuram a dño disponit vt nec de grā habeant quantū volunt nec de tentatōe pferant supra id qd pnt. Deinde exponit lachrymas. **D.**

Posuisti nos in ptradictōz vicinis nostris: et inimici nrī subfannauerūt nos.

Posuisti nos in ptradictōem vicinis nrīs qui in circuitu nrō sunt vt cōtradicerent vbiis nrīs plane hoc factū est. de asaph enī. i. de fidei synagoga electi sunt qd ad gentes irent et christum pdicarent. Quibz ptradicebat sz cōtradictor vincebat et ex ptradictore fidelis effici batur. Inde martyres cibati sunt de pane lachrymarū et potati in lachrymis sed in mensura nō ampli⁹ qz poterāt ferre (et inimici nostri) et hostes fidei nō tñ ptradixerūt sz etiam (subfannauerūt) et irriserūt (nos) quasi cōtētes mortuū adorantes crucifixū. Sz licz tanta passuri sumus nō tñ minus cū optamus sz iterum oramus. **D.**

Deus virtutū cōuerte nos: et ostende faciē tuā et salui erimus.

Deus virtutū cōuerte nos ad te (et ostende faciē tuā) i. filiū tuū p quē tu cognitus es qd dicit: qui videt me videt et patrem (et salui erimus) portādo imaginē eius. de hoc versu habes etiā supra: desiderantis mos est frequēter repetere qui tantis pēibz studet orare. **Osten-** de inqz faciē tuā et imple in rebus qd pmonstrasti in figuris. Quas figuras subsequēter enumerādo ostendit quō ecclesia primo incepit et fuit in iudeis et postea translata est et pfecta i gēnibz. q. d. debes sz qd oro facere qz iā **Vineā** te egypto transtulisti: eiecisti gētes et plantasti eam.

Vineam i. pplm isrl' vñ christus et primi credētes: quē pplm ideo vineā vocat qz in modum vinee eum dñs ad excolendū et regendū suscepit: et sicut vinea ceteris arboribz est hoībus charior sic pplm isrl' p ceteris pplis fuit deo gratioz. (de egypto transtulisti) in terrā pmissiōis (eiecisti gentes) septē de terra illa quā diu possederāt (et plantasti) vt agricola (eam) sz vineā ibi i. habitationē eius firmasti et secure habitare fecisti.

Dux itineris fuisti i aspectu eius et plantasti radices eius et impleuit terrā.

Dux itineris fuisti in cōspectu eius in columna nubis p diē et in colūna ignis p noctē

teq; duce et rectore de egypto exierunt p̄ deser-
tum transierunt in terrā p̄missionis venerūt (et)
ibi (plantasti). i. cōstitūisti et firmiter stabilisti
(radices ei⁹). i. duces et principes ac sc̄tōs pa-
tres et p̄phetas (et impleuit terrā) p̄missionis
p̄ plis multiplicationē iuxta qđ alibi scriptū
est et benedixit eis et multiplicati sunt nimis.

Licet hec synagogā figurauerint tñ ad ec-
clesiam referenda sunt que a tenebris cecitatis
ad lucē fidei et celestē dignitatē eiectis vicioz
genib; trāslata est et plantata in virtutib; que
spiritus sc̄o p̄eunte ducit spirituali itinere bo-
norū operū p̄ hoc desertū seculi cui via. i. mā-
data p̄ que graderet largita sunt plātatis in ea
doctorib; p̄ quos in omnē terrā euāgelioz so-
nus nunciaret et sic illa vinea modo impleuit
totā terrā que impletio modo fit et fiet vsq; in
finem mundi dum quotidie cōuertunt aliqui
Deinde de initio vinee latius repetit dicens.
Sed prius.

**Operuit montes vmbra eius: et arbu-
sta ei⁹ cedros dei.**

Operuit montes) sc̄z p̄phas (vmbra eius)
sc̄z vinee. i. vmbrosa et obscura locutio. obscu-
re enim et in figuris locuti sunt futura que an-
nunciauerūt. vmbra etiā fuerūt circūcisio et sa-
crificia. Sed post vmbra venit veritas et ma-
nifestatio. Unde sequit⁹ (et arbusta) que crescūt
circa arborē. i. excrementa et augmenta (eius)
operuerūt (cedros dei). i. ap̄los et doctores no-
ui testamēti. Ideo autē dicit cedros dei qz sunt
cedri euertende sc̄z supbi qui sunt cedri seculi
sed nō dei. Exposita ergo altitudine vinee ex-
ponit eius latitudinē dicens.

**Extendit palmites suas vsq; ad mare:
et vsq; ad flumen pp̄agines eius.**

Extendit dñs ad hierlm̄ (palmites suas). i.
filios (vsq; ad mare) sc̄z mediterraneū qđ erat
terminus indee a pte occidentali (et vsq; ad flu-
men) sc̄z eufraten qđ erat terminus terre p̄mis-
sionis a pte orientis (pp̄agines). i. generatōes
(eius) p̄ palmites et pp̄agines maiores et mi-
nores sc̄z tota generatō illius gentis intelligit⁹
quā dñs infra dictos terminos dilatauit. Nos
sumus vites qui ex vinea illa frōduim⁹ et vsq;
ad mare. i. baptisimū accessim⁹ et vsq; ad flumē
pp̄agines eius vt qui in ea nascunt baptismo
abluant⁹. Et qz talis est vinea ergo.

**Ut quid destruxisti maceriā eius: et vin-
demiā eam omnes qui p̄tergrediū-
tur viam.**

Ut quid destruxisti maceriā) et sepez (eius)
id est munitōz. sc̄z subtrahendo p̄tectōz tuam

qua tanq; sepi munitbat. (et vindemiā eam
id est p̄culcant et deuastāt) oēs qui p̄tergrediū-
tur viā) legis et mandatorū dei sc̄z gentes que
idola colūt. vel (oēs qui p̄tergrediuntur) et p̄-
trāseūt (viā). i. q̄cunq; viatores extranei. Tūc
munitio synagoge deposita est cum ei cecitas
p̄pter suam supbiā cōgigit et spoliāt ab his qui
p̄ huius seculi viā ad deū transeūt dum iude
os p̄dicando cōverti faciūt. Et hoc totū refer-
ri p̄t ad p̄secutōes ecclesie. Deinde exponit q̄li-
ter vindemiauerūt. d.

**Exterminauit eā aper de filua: et singu-
laris ferus depastus est eam.**

Exterminauit). i. extra terminos suos eie-
cit et deuastauit eam) vineaz (aper de filua). i.
gentilis p̄pls seculi et incultus (et singularis fe-
rus) sc̄z idem p̄pls singularis p̄pter supbiā et fe-
rus p̄pter crudelitātē (depastus est eam). i. de-
pascendo p̄sumpsit qz eā deuastauerūt ac vsq;
bus et seruitib; suis subiugauerūt. Et hec ad
ecclesiā referri p̄t cōtra quā p̄pls gentiū cru-
deliter seuebat. In apro etiā et singulari fero
immanitas diaboli intelligit⁹ a quo hodie ec-
clesia deuastat qui fortis et ferus est et de filua
qz cogitatōnes eius agresces et anie sunt et sin-
gularis in supbiā. Sed in o.

**Deus virtutū cōvertere: respice de ce-
lo et vide et visita vineā istam.**

Deus virtutū) celestū et terrestriū (cōverte-
re) ab ira ad misericōdiam et ad nos p̄ cōdescen-
sionem bonitatis tue qz dum affligimur vide-
ris a nobis auersus (respice) intuitu misericōie et
oculo clementie (de celo) celoz et de tue deita-
tis secreto (et vide) p̄ misericōdiam quib; pctis la-
bor et peat homo (et visita) p̄ grām (vineam
istam) sc̄z ecclesiā. i. infirmā sana. Misericōdia est
qua peccata dimittunt⁹: grā est qua bñficia ir-
rogant⁹. Visita sicut medic⁹ infirmū et sana.

**Et p̄fice eā quā plantauit dextera tua:
et sup filiū quem cōfirmasti tibi.**

Et p̄fice) fidelib; in p̄plo gentiū et reliquijs
isrl̄: (eam) nō aliā institue (quā plantauit). i. in-
choauit (dextera). i. potentia et p̄piciatio (tua)
vna enī et eadē vinea est que incepit a iudeis et
p̄ficiat in gentib; et si altera gens det principū
altera p̄fectionē (et super filiū) sc̄z christū p̄fice
(quem cōfirmasti tibi). i. ad tuū honorē dices
hic est filius meus dilectus. in quo cōfirmatus
est christ⁹ apud hoies q̄ sol⁹ est fundamētū qđ
nemo mutare p̄t. Et sic erit reuera p̄ficiēs qz
remittent eis pctā et ita p̄ficiet vinea. qz.

**Incensa igni et suffossa: ab increpatōe
vultus tui peribunt.**

Incesa igni). i. pctā que veniūt ex amore male accedente (z suffossa). i. pctā que veniūt ex timore male humiliatē fossa enī humilitatē designat p hec duo oīa pctā intelligunt. Si cut enim omnia iusta opa bono timore vel bono amore fiunt sic malo amore z malo timore pctā omnia cōmittunt (pibūt) et delebunt (ab increpatōne vultus tui). i. p increpatōnē filiū tui qui vultus tuus et imago dicūt. Quid enī increpat christus nisi pctā? Et qz ex aduentu filiū tanta pcedit vilitas iō vt hec oīa ipleant. Fiat manus tua sup vitum textere tue: et sup filiū hoīs quem pfirmasti tibi.

Fiat manus tua) o deus. i. miscdia tua (sup virū dextere tue) scz christū ad pducendū euz. i. opatio tua ad effectū pmissa pducatur. i. incarnatione (et) p. i. (sup filiū hoīs) scz virginis p assumptionē carnis nō hoīm (quem) scz filiū (pfirmasti tibi) qz sic nobis pūct⁹ est ex carne vt deus enī sit ex diuinitate. Et bñ vir dextre z filiū hoīs dicūt qz z potentia diuinitatis habuit vñ ad dexterā dei patris sedet z humanitatez inter nos assumpsit ex eo qz filiū hominis fuit qz nisi potens p diuinitatē fuisset ne quaquā nos p humanitatē redimere potuisset. Et nō discedimus a te: viuificabis nos et nomen tuū inuocabimus.

Et si hec feceris z filiū miseris (nō discedimus) vltra a te p cōuersionē a fide z dilectōe Quis enī nos sepabit a charitate dei (viuificabis nos) vita grē nam mortui eramus peccatis nosqz innouabis z vitam interioris hominis donabis vt te amemus nō terrena in qbus prius mortui eramus scz in amando terrena z eis inherendo (et nomen tuū inuocabimus) te exorandō vt nobis dulcis remissor sis pctōz nostrōz z pius largitor eternoz bonorum et te diligendo qui eris nobis totū inuamen. Quod vt sit et vt sumam iuce intentōis concludā.

Dñe deus virtutū cōuerte nos: z ostende faciem tuam et salui erimus.

Dñe deus virtutū cōuerte nos) a vetustate in nouitatē z ad te pfecte diligendū (et ostende faciem tuā) scz christū qui est imago z facies tua et illūinatio vultus tui in quo manes z qz manet in te (et salui erim⁹) p ipm a malis omnibz. Vel (ostēde faciem tuā) hic p piā illuminatōnem z in futuro p apertā visionē (et salui erimus) qz in clara et pfecta fructōe pstitit eterna salus hec iam supius dixerat sed pius animū quod delectat orare libenter z frequenter delectat replicare. hic enim vt dicit Aug⁹. est cō-

sumatio totius oratōis christiane. Magnave ro est suauitas huius versiculi in hoc enī regulam totius religionis exponit primo enī deus nos puerit tūc et nō ante faciem suā ostendit. i. lumie pietatis nos ispiciūt p qd tandē nos saluat hunc ergo ppha iterat qz p ipm quisqz breuiter qd expedit implorat. Iste etia3 versus terponit hic ppter triplicē faciem christi que tripliciter nos puerit. Est enī facies nascentis morientis iudicantis. Prima cōuertit nos a supbia z vanitate mundi qz christus in natiuitate humiliat se formā serui accipiens. scda a pcupiscentia z voluptate carnis: qz tunc aruit tanqz testa virt⁹ eius. tertia ab auaricia z amore tpaliū p quibz in iudicio exprobabit dñs reprobis dicens esuriui zc. Oratio.

Visita dñe vineam tuam quam de egypti tribulatōe potenti dextera liberaisti vt respectu vultus tui viuificata bonoz in te fructuum vbertate letet. Per dñm.

Psalmus de inductōe fidelīū ad laudandū deū ac de pssura ecclie bonoz qz pbatōne et maloz reprobatōne.

ps. lxxx.

Fultate deo adiu

tori nro: iubilate deo iacob.

Auctor psalmi ppha dauid. Titulus est. In fine p torcularibz quinta sabbati psalmus ipsi asaph. Et est sensus: psalmus ille dirigens nos in finē. i. in christū cantatur ipsi asaph. i. dñice cōgregatōni et cantatur ab ipso asaph. Asaph enī sibi ipsi loquitur. psalmus dico agens pro torcularibz. i. de ecclis in quibz est pssura tribulationū: et habitus quinta sabbati. i. loquens de baptisatis z baptisandis aqua baptisimi quod figuratū est p opus quinte sabbati qñ creauit deus ex aquis pisces z aues. Sicut enī vinū et oleū pssura torcularis eliquata recondunt z acinū z amurca pñciunt: ita accedente tentatōe iustus iustior fit et sordidus magis sordescit. Silr et derelictis ex aqua baptisimi alij sunt pisces. i. carnales. alij aues. i. spūales. Cantatur ergo pro torcularibz et quinta sabbati. i. de pssura discernente renatos ex aqua baptisimi. Materia laus z bñficia dei ac ingratitudo ppli israhelici pssura qz fidelīū ac pbatō bonoz et reprobatō maloz. Intētio: monere fideles vt multis modis deū ppter beneficia exhibita magnificent et ingrati non existant cōtempniqz his terrenis ad celestia mente ascendant. Sententia in generali ppheta in isto psalmo in psona

asaph .i. fidelis congregatoris loquit sibi ipse scilicet
 dñice congregator iam credenti et incitans bo-
 nos ad dei laudem admonet ut ad quod pueni-
 runt in hoc permancant usque in finem et ut mali
 ad suum se referant finem amore premij vel ti-
 more iudicij ostendens unde gaudendum sit:
 quidve timendum: quid appetendum: et quid ca-
 uendum. **S**nia in speciali: asaph ergo quasi
 proposita sibi imagine cuiusdam solennitatis ele-
 ctos ad celebritatem incitat dicēs. **O** congregatio
 dei (**E**xultate deo) voce oris clamando quies
 quid de illo verbis explicare potestis (adiuto-
 ri nro) in bonis agendis et malis tolerandis.
Exultent alij mundo vos deo: alij ventri deo
 suo vos deo vtro: alij deceptori suo vos adiu-
 tori vtro. (iubilare) gaudio cordis quod non pote-
 stis explicare verbis. **J**ubilus enim est gaudij
 animi quod nec oīno potest exprimi nec taceri. (de
 iacob) quia et vos pertinetis ad iacob: immo vos
 estis iacob scilicet minor populus cui seruit maior. **E**t
Sumite psalmum et date tympanum: psal-
 terium iocundum cum cythara.

Sumite psalmum. i. spiritualia que de superi-
 ori et a deo sunt sicut psalterium a superiori sonat.
 (et date tympanum). i. carnalia per coram timpani
 designata que a vobis sunt. q. d. accipite man-
 data celestia et date opera implendo ea quia
 (psalterium) quod ponitur hic per psalmo (iocun-
 dum est cum cythara) que ponitur per tympa-
 num id est verbo dei operibus respondere est dele-
 ctabile. psalmi sunt iste materiales voces qui-
 bus per singulos versus tanquam per diversas cor-
 das sonat nobis a superiori dulciter spiritus san-
 ctus et modo quasi in acutis vocibus: modo
 in remissis informat in maioribus et minoribus
 preceptis. tympanum vero quod fit de corio ad
 carnem pertinet. In hoc ergo admoniti sumus
 ut predicationi verbi dei corporalibus respon-
 deamus operibus.

Bucinate in neomenia tuba: in insigni
 die solennitatis vestre.

Bucinate. i. resonare (tuba in neomenia)
 id est in novilunio scilicet (in insigni) et perclaro (die
 solennitatis vestre) scilicet festi tubarum quod est prima
 die mensis septembris. hec loquit asaph spiri-
 tualiter christianis. q. d. Sumite et date ac bu-
 cinate ne terreamini sed quod iudei faciebant
 historialiter vos facite spiritualiter in innova-
 tione vestra in mente et anima annunciate et per-
 dicare alijs clarius et perfidenter novam vitam quam
 nova luna significat et hoc tempore gratie quod est
 insignis dies solennitatis nostre qua nobis a
 vicis semper feriendum est de qua die alibi dicitur

Hec est dies quam fecit dominus exultemus et lete-
 mur in ea. Ideo sic est faciendum.

Quia preceptum in israel est: et iudicium deo
 iacob.

Quia hoc (preceptum) est a deo (in israel). i.
 in iudeis et ad litteram et spiritualiter inde a deo
 iudicandi si non feceritis. Unde sequitur (et iudi-
 cium) cum precepto est (deus iacob) contra negli-
 gentes id est quia iudex futurus est qui hoc prece-
 pit et faciet vindictam de precepti obmissione. ubi
 preceptum ibi et iudicium. qui enim in lege pecca-
 verunt per legem iudicabuntur. **U**n dicit hoc fac et
 viues. q. d. si non feceris morieris iam iudica-
 tus. Et.

Testimonium in ioseph posuit illud: cum
 exiret de terra egypti linguam quam non
 nouerat audiuit.

Testimonium. i. preceptum sub attestatōe. **U**el
 (Testimonium) rei future (in ioseph). i. in ipso po-
 pulo israel quem vocat ioseph propter primoge-
 nituram ad ipsum translata. vel eo quod ille populus oc-
 casione sui venit in egyptum et multiplicatus est per
 eum (posuit illud) preceptum et subdit quando (quod
 cum exiret) idem populus (de terra egypti) per mare
 rubrum tunc in deserto (linguam quam non
 nouerat audiuit) scilicet legem per moysen datam
 in qua et hec et alia precepta accepit. **U**el (Te-
 stimonium) id est preceptum illud (posuit in io-
 seph) id est in gentibus adauctis per fidem. **J**o-
 seph enim interpretatur augmentum. quia (cum
 exiret) ille populus gentium per fidem et ba-
 ptismum (de terra egypti) id est de tenebris in
 fidelitatis et ignorantie tunc in ecclesia (linguam
 quam non nouerat audiuit) id est precepta eu-
 angelij quam prius ignorabat accepit. Sic et nos
 si volumus linguam incognitam noscere sci-
 licet sacram scripturam intelligere: oportet ut
 exeamus de egypto. i. de tenebris peccatorum:
 et tunc audiemus verba que non audieramus
 et percipiemus mysteria que non noueramus.
 Et tunc dominus.

Diuertit ab oneribus dorsum eius: ma-
 nus eius in cophino seruierunt.

Diuertit et liberauit (dorsum eius) scilicet po-
 puli iudaici (ab oneribus) quibus exercebat
 eos pharao in luto et latere: quia (manus eius
 in cophino seruierunt) id est in instrumento
 seu vase quo populus lutum et terram porta-
 bat unde lateres faciebant. quasi diceret. libera-
 uit eos a vili seruitute educendo de egypto. sic
 dominus (diuertit) a sarcina peccatorum (dorsum) et
 rationem gentium: quia (manus eius in cophi-
 no seruierunt). i. in serui opere scilicet in terrenis

et lutosi operibus et in immundicijs peccato-
rum. peccata enim seruilis opera sunt: intra il-
lud. qui facit peccatum serus est peccati. Deinde
de mutata persona inducit deum loquentem. s3
In tribulatione inuocasti me et liberaui
te: exaudiui te in abscondito tempestatis
probaui te apud aquam p[ro]tradictiois.

In tribulatione dum premebaris labore et
dura seruitute (inuocasti me) pro liberatione (et
liberaui te) in signis et prodigijs te educendo
(exaudiui te in abscondito tempestatis) id est
in tempestate abscondita quando nec aperte
gemere vel conqueri audebas metu egyptio-
rum tunc amplius te aggrauantium (proba-
ui te apud aquam contradictionis) id est era-
minaui te utrum esses gratus et fidelis ubi de
mea potentia et bonitate desperans iurgatus
es et dixisti. Nunquid poteris de petra aquas
efficere? Vel loquitur christiano sic. (In tribu-
latione) dum premereris sarcina peccatorum
(inuocasti me) adiutorem (et liberaui te) exone-
rando (exaudiui te in abscondito tempestatis)
id est in tempestate cordis et in bello suggesti-
onis cum angeretur conscientia tua in lucta vi-
ciorum atque virtutum tibi tribulatio affuit et te
liberaui (probaui te apud aquam contradic-
tionis) id est apud populum contradicentem. Radi-
cens enim viam domini multos habet p[ro]tradictio-
res et dehortatores insultatores et detractato-
res. has aquas passus est dominus et in eis nos p[ro]-
bat sed ipse eas transiit ut nos faceret eas non
timere. Hactenus egit de oleo torcularis. i. de
bonis. Deinde agit de amurca. i. de reprobis.
q. d. Quia tot beneficia feci.

Audi populus meus et p[ro]testabor te: israel si
audieris me non erit in te deus recedens: ne-
que adorabis deum alienum.

Audi. i. intellige (populus meus) cui speciale le-
gem dedi et specialia bona iam tradidi. (et cō-
testabor te) id est testis ero veritatis et eorum que
sum dicturus. Quodcumque autem populo suo dixit
etiam nobis loquitur. Deinde quid velit eum intelli-
gere subdit o israel si audieris me) et monita
mea mihi obediendo (non erit in te). i. in corde
tuo (deus recedens). i. nouiter et ad tempus factus:
deus enim noster est sempiternus Quod quisque
cupit et veneratur hoc illi deus est: sicut idolum
vel aurum seu quilibet creatura ac libido et cō-
cupiscentia. habet enim quisque tot deos recentes
quot vicia et peccata. et semper deum recentem ha-
bet qui modo gula: modo luxurie: modo ira-
cundie: modo superbie et alijs homini vicijs ser-
uit. (neque adorabis deum alienum) et extraneum

a me: studium et seruitium tuum impendendo vi-
cijs vel cuilibet creature quod potius impen-
dere debuisti tuo creatori.

Ego enim sum dominus deus tuus qui eduxi
te de terra egypti: dilata os tuum et im-
plebo illud.

Ego enim non alienus (sum dominus) et rector (de-
us) et creator (tuus) ille idem (qui eduxi te de ter-
ra egypti) p[ro]mare rubrum unde constat quod non
sum recens et ita bene feci tibi in p[re]terito et pa-
ratus sum bene facere in futuro: unde subdit
(dilata) desiderio (os tuum) scilicet cordis ad desi-
derandum et petendum vtilia (et implebo illud)
tuum desiderium et votum in bonis perficiendo.
Non sumus ergo ingrati deo nisi non obliui-
scamur in nobis deum manentem ne faciamus
nobis recentem qui eduxit nos per baptismum de
tenebris ignorantie ac vicijs et opibus diabo-
licis: dilatemus os cordis desiderando et os
corpis verba veritatis pronuntiando et dominus im-
plebit illud desiderium anime tribuendo et illud
maius loquendi gratiam tribuendo. Sic monui
Et non audiuit populus meus vocem meam: et
israel non intendit mihi.

Et non audiuit populus meus) cui legem dedi et
magna feci (vocem meam) et monitionem et offen-
dit quis eius vocem non audiuit dicens (et isra-
el non intendit) et obediuit (mihi) ingratus tot
beneficijs meis ut culpa cresceret et digna vlti-
tio sequeretur. Vultu sunt qui vocem domini audi-
re contemnunt: stat ad os suum et pulsat: dicens. Ape-
ri homo recognosce voces domini dei tui volo ut
aperias et ingrediar et non vis aperire. nequissi-
mus seruus est qui dominum suum hospitari
non vult.

Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum
ibunt in adinuentionibus suis.

Et) quia ita ingrati fuerunt ideo tanquam des-
perans de salute eorum (dimisi) et dedi (eos)
sibi subtrahendo eis gratiam non impartiendo
maliciam ut irent (secundum desideria) et affectiones
(cordis eorum) non secundum viam preceptorum meorum
et ipsi (ibunt in adinuentionibus suis) et affecti-
onibus quibuscumque. ac si diceret Quoniam sepe
percussi et disciplinam non receperunt: rogavi et
non audierunt ideo dimisi eos in voluntatibus
suis ut saturati vicijs suis vel sic penitentiam
agant. Infelix est qui a deo non corripitur: qui
desiderijs cordis suum traditur et miser qui peccatis
non penitet. Valium signum est quoniam infirmus
voluntati sue relinquitur. Unde dicit Augustinus. quod
magna ira dei est peccantes non corrigere non
flagellare eum relinquentes. Sed.

Si populus meus audisset me: israel si in vijs meis ambulasset.

Si populus meus audisset me) monitis meis obediendo quod exponens subdit (israel) hic est populus (si in vijs meis ambulasset) quotidie in sanctis actionibus perficiendo et precepta mea observando que sunt vie pueniendi ad beatitudinem hoc est audire me. O clementissimus pater o misericors deus rogauit et non est auditis quasi iratus dimittit filium lasciuientem. Iterum videt perire et dolet quod pereat et dicit. Si populus meus audisset me isrl si in vijs meis ambulasset.

Pro nihilo forsitan inimicos eorum humiliasset: et super tribulantes eos misisset manum meam.

Pro nihilo) et gratis (forsitan) id est vere et fronice dicit (inimicos eorum) et hostes cuiuslibet generis (humiliasset) eos ad nihilum reducendos super tribulantes eos misisset manum meam) ulticem. i. vindictam et potentia mea eos possum in eorum inimicos prosternendo. ad nihilum dominus redigit quos in suo verbo et ope perseuerare aspexit. Danu quoque suam super eos mittit cum ex reatu propter iniquitatis eosdem aduersarios dura animaduersione punit. Et hoc pro nihilo facit quod totum sit gratis quod deus nobis impedit. Deinde post verba domini item propheta loquitur dicens. Sed.

Inimici domini mentiti sunt ei: et erit tempus eorum in secula.

Inimici domini) veteres scilicet iudei qui promiserant observare legem dei et non impleverunt et unde debuerunt esse amici inde facti sunt inimici. et noui scilicet falsi christiani qui in baptismo renunciauerunt factis malis et vicijs (mentiti sunt ei) et ingrati facti: illi non faciendo que promiserant (et) ideo (erit tempus) pene et punitionis (eorum in secula) id est in eternum duras ut pena eterna damnentur et si hic ad tempus florere videantur. Tales illi sunt.

Et cibauit illos ex adipe frumenti: et de petra melle saturauit eos.

Et) tamen cibauit illos ex adipe frumenti) veteres quidem manna quod ita delicatum et sapidum erat atque reficiebat ac si de adipe et melle nulla frumenti factus fuisset: sed novos pascat corpe christi qui frumentum nostrum est: vel pinguedine grante spiritalis (et de petra melle) id est aqua que sicut mel dulcis videbatur populo siti afflictio (saturauit eos) scilicet veteres in heremo: sed novos satiat melle id est spiritali intellectu

et in vel melliflua charitate (de petra). i. sapientia christi: nam petra erat christus cuius verba et eloquia dulciora sunt super mel et fauim et tamen mentiri sunt ei.

Oratio.

Dilata domine supplicium ora ad annunciandas gloriā tuam ut egyptijs opibus relictis nois tui confessione letemur. Per dominum.

Psalmus de primo aduentu christi et de redargutione veteris synagoge ac de increpatione iniquorum iudicum et predicatione damnationis et pene ipsorum.

ps. lxxii.

Eus stetit in syna

goga deorum: in medio autem deus dii iudicat.

Auctor psalmi propheta dauid. Titulus est. Psalmus asaph. hoc est psalmus iste sit asaph id est synagoge perfidorum iudeorum: vel congregationi iniquorum iudicum. Materia: primus aduentus christi et redargutio veteris synagoge ac principum eius et quorūcumque iudicantium inique. Intentio: monere credere christum verum deum et hominem esse eiusque predicationi obedire ac iniquum iudicium postponere et iuste iudicare. Sententia in generali: christus vel propheta in isto psalmo loquens exprobrat ipsi synagoge iudeorum que dominum corporaliter vidit et tamen eum non agnouit increpans principes et iudices eius pro falsis iudicijs ac errore et cecitate cordis. Vel arguit quoscumque iniquos iudices super eorum pueris iudicijs proponens quid eis omnibus sit euenturum detrimenti pro suis erroribus. Sententia in speciali: puer ergo nuncians deum ait. (Deus) factus homo (stetit in synagoga deorum) id est in populo iudeorum ubi filius dei secundum quod homo stetit qui ad oues domus israel missus fuit. deos autem dicit quos postea filios excelsi nominat (in medio autem) et in comuni (deus dii iudicat) scilicet quod deus id est non meritis sed gratia discernit. vasa alia in honore alia in contumelia. Vel (Deus stetit) presentia diuinitatis que ubique est in synagoga deorum) id est in congregatione iudicum et principum populi qui dii appellantur quia potentia ceteris presunt et ratione officij loci dei tenent in medio autem) equaliter se habens ad omnes (deus dii iudicat) discernens bonos a malis et iustos ab iniustis. Timeant ergo iudices hominum quia supra se habent iudicem deum. Timeant pastores quia ipsi supra se habent pastorem cuius sunt oues. Audiant iam quid illis a iudice dicatur. Sequitur enim vox discernentis.

Usquequo iudicatis iniquitatē: et faci-
es peccatorū sumitis.

Usquequo id est quamdiu vos iudices p-
uerſi iudicatis iniquitatē id est facitis iniquū
iudiciū falsa defendendo et vera damnando
(et facies peccatorū sumitis) pſonas hominū
in iudicio attendendo et malos ppter eorū po-
tentiā vel munera seu fauorē vel aliaz causam
acceptando et iniuste cōdemnando. Quod illi
pſaui iudices fecerunt qui pētozem barrabaz
petierunt et innocentē chriſtū dignū morte iu-
dicauerunt. q. d. Iniquū est hoc a quo scelere
studet eos reuocare dicens.

Iudicate egeno et pupillo: humilez et
paupem iustificate.

Iudicate egeno et pupillo id est iudiciū ve-
strum seruiat egeno et pupillo sicut diuiti et po-
tenti (humile et paupem iustificate) id est eis iu-
sticiam facite sicut maiori et diuiti chriſtus vti
q. egenus et sine patre carnali pupillus ac hu-
milis et paup hic p nobis fuit. Quem ipi iu-
dei nō debuissent accusare sed defendere non
damnare sed iustificare. Debent etiā timere iu-
dices et pastores ecclesie ne falsa iudicia faci-
ant ne pſonas hoīm attendant quorū mysteri-
um est vt lupos vastatores repellant ac pupil-
los et paupes chriſti defendant vñ sequit.

Eripite pauperem: et egenum de manu
peccatoris liberate.

Eripite pauperem scz ab impetitione et op-
pressionē iniusta (et egenum de manu) et pote-
state (peccatoris) et impij qui ei calumnias in-
fert et iniurias (liberate) qui enī desinit malis
obuiare cum potest cōsentit. hoc iudei de chri-
ſto facere debuerūt qui cum pro multitudine
timerentur principibus chriſtum pmiſerunt.
Sic beu multi hodie pmittunt alios mala fa-
cere cum possent illos a facto et se a cōsensu li-
berare. et sic multotiens vt ipi qui malis resi-
stere debuerāt lupi et vastatores fiant. Sz.

Nescierunt neq. intellexerunt in tene-
bris ambulant: mouebuntur omnia fun-
damenta terre.

Nescierunt me neq. intellexerunt iudiciū
meum. i. scire et intelligere non curauerunt (in
tenebris ignorantie et peccati ambulant) qz
excecati sunt et ideo (mouebuntur omnia fun-
damenta terre) id est destruentur omnes eorū
machinatōnes quibz se satagunt fundare et fir-
mare in terra cor suum in terrenis figendo et
fauorem hominū acquirendo. **A**ſeri iudei

124
ppter supbiam suam in errorem ceciderūt et ne-
qua qz chriſtum cognoscere meruerunt. si enī
cognouissent nunqz dñm glorie crucificissent
vnde adhuc in tenebris id est in cecitate cor-
dis ambulant et per hanc cecitatem in israhel
(mouebuntur) ad fidem (omnia fundamenta
terre) id est omnis plenitudo gentium intra-
bit ad fidem. Nescierunt inquam nec intellex-
erunt tamen.

Ego dixi dñ estis: et filij excelsi omnes.

Ego deus deorū (dixi dñ estis) scz partici-
patine ex eo qz habetis potestatem iudican-
di a deo et estis diuine iusticie executores ex of-
ficio. **U**el (dñ estis). i. status vester requirit qz
sicut dñ sitis excellētes virtute vltra cōmunes
homines (et filij excelsi omnes) in quantum ad
eius imaginē facti estis. dicitur deus natura
vel essentia vt deus om̄ipotens. p nuncupati-
onem vt idola. per adoptiōem vt omnes filij
gratie et cū chriſtus scdm qz homo. p clatōe
vt dedi te deum p baronis et hic in hoc psal-
mo. Deinde commemorat eis fragilitates eo-
rum dicens.

Vos autē sicut hoīes moriemini: et si-
cut vnus de principibz cadetis.

Vos autem sicut homines (ceteri moriemi-
ni) p infirmitatē carnis qz potestas vestra nō
preseruabit vos a morte (et sicut vnus de pn-
cipibz) id est de angelis superbientibz (cade-
tis) per elationē animi et superbiam vel cadetis
in fouēā gehenne per equitatē diuine sententie
quasi diceret cum cito sicut homines sitis mo-
rituri non tamen corrigimini sed vt diabolus
qui per supbiam cecidit extollimini vt sicut ipse
vos cadatis. huc vsqz deus locutus est ad ho-
mines. Deinde ex ipius pphete persona in de-
testationem malorū iudiciū rogat deus vt sibi
iudiciū assumat cum dicat.

Surge deus iudica terrā: qm̄ tu heredi-
tabis in omnibz gentibz.

Surge deus a mortuis (et iudica terrā)
id est excita et damna iudeos terrenos (quoniā
am̄ his repulsis (tu hereditabis in omnibus
gentibz) id est omnes gentes erunt tua heredi-
tas quas tuis preceptis et gratia misericordi-
ter. excolendo terrenā ab eis disperdes cupidi-
tatem. **U**el (surge) o deus ad iudicandū qz na-
tis nostra fluctibz mundū iudica terram id est
mundū qui verus iudex eo quia mali iudices
non iudicant sed euertunt legem tuam et potes-
tate iudicare mundū quia tuus est et hoc est quod
sequit (quoniā tu hereditabis in omnibz gen-
tibus)

abus id est hereditarie et tanq[ua]m hereditate pos-
sides omnes gentes et ideo iudica eas tan-
quam tuo dominio subiectas. Tunc eni erunt
omnes electi immobiliter subiecti ordini sue mi-
sericordie et reprobi ordini sue iusticie.

O ratio.

Da nobis dñe scdm preceptu tuum ab ini-
quitate iudicio declinare: pauperuq[ue] necessi-
tatu subuenire: vt mereamur filiozu tuoru
numero copulari. Per dñm.

Psalmus de scdo aduentu christi ad
iudiciu et de graui persecutioe fideliu ac
multiplici vel hic vel in futuro punitio-
ne psequentiu. ps. lxxxi.

Eus quis similis

erit tibi: ne taceas neq[ue] compesca-
ris deus.

Auctor psalmi ppha dauid. Titulus est can-
ticum psalmi asaph. et est sensus. canticu istud
quod dicitur canticu quia agit de iocunditate
mentis. est asaph id est ppli dei qui hic loquit[ur].
Materia: aduentus christi scds et grauis p[er]-
secutio fideliu a diuersis malis et iniquis homi-
nibus. Intentio: monere malos vt a p[er]-
secutione bonoz desistant: et bonos vt in p[er]-
secutione patientia habeant. Sententia in generali: p[ro]-
pheta in isto psalmo in p[er]sona asaph id est po-
puli dimentione facit de scdo aduentu christi
ad iudiciu per quod deterret malos a p[er]-
secutione bonoz ac deprecando narrat hostiu ma-
liciam et contra eos implorat diuina iusticia.
Sententia in speciali: fidelis ergo asaph p[re]-
uidens christu in maiestate iudicaturu qui in
humilitate iudicatus est ait. O (Deus) christe
(quis similis) in virtute et potentia (erit tibi) in
iudicio vbi magnus et terribilis iudex appare-
bis et in claritate iudicabis: certe nullus. ac si
diceret q[ui] non inuenim[us] simile no querimus
aliu adintoze et q[ui] talis eris ideo tunc (ne ta-
ceas neq[ue] compescaris) o (deus) id est no tace-
bis quin iudices neq[ue] compesceris quin vin-
dices maloz culpas. Nos taceamus tu iudi-
ca: nos copescamur tu vindica. Culpas enim
quas modo aspicit et silet patienterq[ue] a vindi-
cta se coninet tunc districte iudicabit et aspere
vindicare.

Qm ecce inimici tui sonuerunt: et qui
oderunt te extulerunt caput.

Quonia ecce inimici tui scz p[er]secutores no-
stri (sonuerunt) strepitu in sanctos faciedo ac
veritati contradicendo et repugnado: et qui ode-

runt te insaniabiliter et cultu tuu extulerunt ca-
put) et superba mente contra te et tuos se eri-
gendo et supbiendo tanqua parati ad aggre-
diendum et faciendu ardua et mala multa. Jo
caput extulerunt q[ui] te oderunt si enim te amas-
sent caput p[er]culdubio humiliassent. Ergo qui
caput elenat deum odit. Timeant ergo quod
scriptu est omnis qui se exaltat humiliabit.

Super pplm tuum malignauerunt con-
siliu: et cogitauit aduersus scos tuos

Super pplm tuu malignauerunt consiliu
id est malignu consiliu inierunt et disposuerunt
ad decipiendu et opprimendu et addit tuu. q. d.
q[ui] tuus est no poterunt inde irridenter hoc di-
ci q[ui] nocere no possunt p[ro]p[ter] deo p[ro] quo est de-
us. Si enim deus p[ro] nobis quis cotra nos (et
cogitauerunt) maligne et astute (aduersus san-
ctos tuos) scz iustos et bonos no solum cotra
mediocres sed etiam contra celestes viros scz
quomodo disperderent eos et occiderent. Unde
sequit consiliu quo meditati sunt inania.

Dixerunt venite et disperdam[us] eos de gen-
te: et no memoret[ur] nomen israel vltra.

Dixerunt ad inuicem in consilio quod inierunt
mutuo se exhortantes (venite) querentes sibi in
nequitia sua socios (vt disperdam[us] eos de gen-
te) id est coteram[us] eos vt no sint inter gentes
vel vt no sint gens et no remaneat in eis voca-
bulum gentis id est tollamus eos de mudo: et
non memoret[ur] nomen) veri (isrl) scz fidelis po-
puli (vltra) id est sic deleamus q[ui] no remaneat
huius gentis memoria. Talis eni intentio il-
lorum fuit vt eos ex omni societate hoim di-
spederent et memoria nominis illoz penitus
deleterent.

Qm cogitauerunt vnanimiter: simul ad-
uersus te testamentu disposuerunt taber-
nacula idumeoz et ismaelite.

Qm cogitauerunt vnanimiter) id est ecoordi-
ter vno animo et ascensu deliberauerunt (simul)
id est omis quasi possent te esse fortiores (aduer-
sum te testamentu). i. pactu et placitu firmu in-
ter se (disposuerunt) et cu studio fecerunt mutuo
se colligates ad destruendu fideles et loca cul-
tus dei. Deinde incipit inimicos christi come-
morare sub quibusda vocabul gentiu que my-
stice eis p[ro]pter interpretatōes conueniunt. An dicit
(tabernacula) id est congregatōes (idumeoz) i. i.
idumei descendentes. et dicti ab edom qui est
et esau et seyr dictus habitantes in tabernacu-
lis. idumei aut interpretant[ur] terreni vel sangui-
nei q[ui] terrena amant et sanguine sunt: et isma-

elite) qui de ismael filio abrahe et agar descenderunt et interpretantur obediētes sibi quasi nō deo qz qd cūqz cor et mala cogitatio dictauerit sequuntur statim et faciunt.

Moab et aggarēni: gebal et amō et amalech: alienigenę cū habitantibz tyri.

Moab id est gens moabitaz que a moab descendit quem loth ebrius de maiori filia sua genuit et interpretatur ex patre qd in malo accipitur. bonus quidē fuit pater quo filia illicite viā est. p moab ergo significat gentes ex leges seu lege abutentes que recedentes a deo patre sunt ex pte diabolo (et aggarēni) dicti ab agar qui de filiis cethure vxoris abrahe descendunt et interpretantur pseliti id est aduene vlt alieni p quos significant falsi fratres qui inter populos dei in ecclia animo alieno atqz aduenticio et solo nomine sunt et nocendi occasione inuenta se ostendūt (gebal) qui dicitur et hebal qui fuit filius sobal filij seyr horrei et sic est nomē alicuius prauę gentis que a seyr horreo descendit in idumea cuius possessor erat seyr seu esau et interpretatur gebal vallis vana p quod significatur fallaciter hūiles. i. hypocrite (et amon) id est gens amonitaz que ab amon descendit quem loth ebrius de filia sua minore genuit et interpretatur pplus turbidus vel pplus meroris per quem significant iracūdi et furiosi vel qui confidunt in multitudine et nō in simplicitate (et amalech) quem genuit elyphat pmogetus esau a quo dicunt amalechite et interpretatur pplus lingens terrā per quem significantur cupidi et auari amantes terrena qui nō comedunt celestē panē sed terrena sapiunt et terram lingunt sicut serpens (alienigene) p quo in hebreo habetur philistim qui interpretantur cadentes potione per quos significant illi qui sunt ebrii luxuria seculariū. Et hi omnes disposuerūt testamentū (cum habitantibz tyrum) que est ciuitas in mari id est cum omnibus impugnantibz sanctos. tyrus enim interpretatur angustia vel tribulatio quod cōuenit inimicis ppli dei. isti enim qui expugnant populum dei habitant in angustia et tribulatione anime sue scdm illud apostoli tribulatio et angustia in omnē animā hominis operantis malū. Et quasi indicās causaz quare isti sint inimici ppo dei adiungit ostendens quem habent principem.

Etenim assur venit cum illis: facti sunt in adiutorii filijs loth.

Etenim assur id est nabuchodonosor rex assiriorum (venit cum illis) quo opante (facti sunt

in adiutorii filijs loth) id est moabitibus et amonitis et ismaelitis ac ceteris nationibz pdictis. Assur interpretatur deprimens vlt elatus p quē significat diabolus qui malos quoz pnceps est in pfundis peccati deprimat et opando in malis venit cum eis ad oppugnandū pplm dei et hi omēs inimici opante in se pncipe suo diabolo (facti sunt in adiutorii filijs loth) qui interpretatur declinans. i. demonibus Angeli quippe apostatici bene intelligunt filij declinatōis qz a veritate declinādo in satellitiū diaboli discesserunt. Quia ppter ipos inuisibiles et spirituales inimicos adiuvant hoīes mali in quibz opant ad oppugnandū p eos pplm dei qz cū a deo declinant hoc opant qd et demones. deinde impcat illi vindictā magis p dices quā maledicēs. q. d. illi ita ptra tuos faciūt et tu o dñe. **Fac illis sicut madian et syfaret sicut iabin in torrente cyson.**

Fac illis puniendo eos (sicut) fecisti olim (madian) qui fuit filius abrahe et cethure unde et madianite fuerūt qz territos dñs in fugā cōuertit mutuaqz cede omēs illa multitudo cecidit (et syfaret) q fuit dux exercitus iabin et ab iabel occisus est dormiēs pforatis clauo tpibz sicut (iabin) q fuit rex chanaan (in torrente cyson) vbi deuictus est et omēs pierūt. **Uñ sequit.** **Disperierūt in endor: facti sunt vt sterius terre.**

Disperierūt in endor q est fontis aqua torrentis cyson descendit q cadauera mortuoz traxit et etiā ciuitas seu villa sup torrentē cyson sita (facti sunt vt sterius terre) putrefacti et conculcati quia eoz cadauera insepulta putuerunt. **Hec omibz cōmuniter fac vt sicut illi vici sunt sic et isti vincantur. S; specialiter.** **Pone principes eoz sicut oreb et zeb: et zebec et salmana.**

Pone principes eoz id est auctores cōsiliorū (sicut oreb et zeb) qui fuerunt principes madianitarū et a ppria gente interfecti sunt et capita eoz delata ad gedeonem vt cessaret psequi eos (et zebec et salmana) qui fuerunt principes madian et a gedeone sūt interfecti. Nos omnes pdictos scdm historiaz ppls israel qui tunc erat ppls dei et debellauit et vici: et sicut illi vici sunt in figura a populo dei sic istos pcat in veritate dei superari. Unde in tractatibz interpretatōnes nominū etiam mystice hic dicunt. **Madian** enī interpretatur declinās vel relinquēs iudiciū **Syfar** agaudij exclusio. **Iabin** sapiēs vel intellectus. **Cyson** vbi vici fuerūt interpretatur duricia. **Ihi** ergo qui declinant et

non cogitant futurū iudiciū: se iudicādos nō putantes et qui excludunt a se futurū et eternū gaudiū et qui sapiētia carnis que inimica deo est inflati cōfidunt in sua sapiētia et nō in gloria dei quos obstinate mentis duricia in pñiciem trahit pugnant contra pplm dei et pereunt (in endor) quod interpretat fons generationis sed carnalis cui deditū pereunt nō consecuti regenerationē et fiunt vt (stercus terre) quia de eis nihil ppagatur nisi terrena secunditas (oreb) interpretat siccitas (zeb lupus (zebee) victima lupi hoc est quos lupus suffocauerit (salmana) ymbra cōmotionis vel perfectus in malicia hec omnia cōgruūt malis q̄s in bono vincti pplus dei (Pone) inquit (principes eoz sicut oreb) scz in gentem sterilem vt pote siccōs a gratia dei (et zeb) id est rapace vt pote deuoratores ouium (et zebec) vt pote eos qui iam sunt victima lupi id est diaboli (et salmana) id est instabiles omni prauē suggestioni cedentes. Et quid p singula.

Omnes principes eoz: qui dixerūt hereditate possideamus sanctuariū dei.

Omnes principes eoz id est pplor supra nominatoz p̄siliarios (qui dixerūt) sed nō p fecerunt qz dñs pugnabat p p̄lo suo (hereditatem possideam) sanctuariū dei scz terrā sanctam et pmissionis loca sancta et terrā christiā norum vt nunquāz dimittam et restituiamus ipsis vel sanctos quos vocat apl'us templū dei dicens. Templū dei sanctū est quod estis vos. Vali populū dei possidere et subiugare molunt vt cedat in eozū impias voluntates. Istud retorqueri potest in illos q̄ decimas detinent et quasi hereditario iure sibi vsurpant et qui bona ecclesiastica emendo vel amicis succedendo quasi hereditatē possidere volunt. Ita illi dixerūt. Sed.

Deus meus pone illos vt rotam: et sicut stipulā ante faciē venti.

Deus meus pone illos vt rotā id est instabiles et mobiles ad modū rote vt nō sint stabiles in eo quod cogitant vel sicut rota quātum cūq̄ eleuent ex parte vna deprimant ex altera. Rota quippe in anterioribz cadit et ex posterioribz eleuant (et sicut stipulā) fragile (ante faciē venti) eam de loco ad locū impellens id est ante presentiā tentatōnis vt facile cedant omni tentatōni et suggestioni. Non autē

hoc est optatio sed p̄phesatio. Et qz leuitates peccantiū sequitur grauis cruciatus ideo subditur.

Sicut ignis qui cōburit siluaz: et sicut flāma cōburens montes.

Sicut ignis qui ex magna potentia (comburit siluam) cōsumendo eam (et sicut flāma) ex ardoris vehementia (comburens montes) destruendo eos. Valos dicit siluam ppter fertilitatem qz steriles sunt a iusticia et eosdem dicit montes ppter elationē qz pleni sunt supbia quos ignis et flāma ad litterā in iudicio cōcremabit vel ignis flāmeus est puniens deus vel diuina vltio et vindicta que steriles et supbos consumit et condemnat. Unde sequit̄.

Ita psequeris illos in tempestate tua: et in ira tua turbabis eos.

Ita psequeris id est pfecte sequeris mittendo in gebennā (illos) scz hostes tuos et nostros (in tempestate tua) id est in futuro iudicio tuo grani et repentino quod super eos veniet ex improviso (et in ira tua) id est in effectu ire tue scz iusticia vltimē vindicte (turbabis eos) sine placatione et mitigatōne. Si quid ergo silua est et non habet fruges et si quid mons est et nunc scit hoc tunc peribit. penes autē p̄naciū p̄phetas orat p credituris dicens.

Imple facies eoz ignominia: et querēt nomen tuū dñe.

Imple salubriter (facies eorum) id est aliorum in ter eos (ignominia) vilitatis obprobriū et abiectōis id est fac eos sibi et alijs ignominiosos videri vt confundant et sic dum culpabuntur ab alijs et displicebūt sibi ipsis (querent nomen tuū) o dñe penitendo et obediendo ac illud in suū subsidium inuocando. bonū hoc optatur eis qz obprobrium sepe corrigit. Nota hic scōm ramigiū melius esse ruere alijs quam vt peniteat q̄s sub religionis specie supbire. Unde p̄pheta in babylonez venies et ibi sanaberis. Qui vero p̄naces sunt et nomen tuum nō quesierint.

Erubescant et conturbent in seculū seculi: et confundant et pereant.

Erubescant in futuro de malis p̄petratis (et conturbent in seculū seculi) id est in eternū de penis duraturis. Nunquam cesset remorsus conscientie in eis et nullam requiē consequantur in tormentis (et confundant) intus in anima et foris in corpore (et pereant) omnino et irreparabiliter et duplici contritione conterant cum reprobis eterne deputati miserie.

Illi autē qui querunt nomen tuū et si modo p peccatis erubescūt et turbant non tamen in eternū pfundent.

Ut cognoscāt qz nomen tibi dñs tu solus altissimus in omni terra

Ut tunc vel sero (cognoscant) ipi mali per experientia pene sibi insicte et p potentia qua in eorum ostendisti pfusione qd modo nolunt scire scz (qz nomen tibi soli est (dñs) essentialiter. et tu solus dñaberis et ideo frustra subterfugerunt tunc dominiū. ceteri autē nec vere dñi sunt nec vero nomine dñi vocant quonia seruiliter dominant. et qz (tu solus altissim⁹) et potentissimus es (in omni terra) scz in terra mortuorum in inferno. in terra morientium in mundo in terra viventium in celo Desinat ergo supbire terra. i. homo cum audit deum dñari ubiqz et nullū cōtra suos valere. Et notandū qz vnde cim supioribz psalmis introductus est asaph vt dicitur iudeoz frequēti voce ipius synagoge mollesceret. Egit autē de dei incarnatōe et de gentiū fide ac de iudicio in quibus multiplex iudeoz redarguit transgressio vnde congrue vndecim sunt vndecim enim numerus est transgressiois qz et denariū trāsit et ad duos denariū nō puenit.

Oratio.

Discute a nobis dñe omne supfluitas errorum vt relictis gentibz vicioz te solū qui super omne terrā altissimus inhabitas metuamus. Per dñm no.

Psalmus de feruenti desiderio iustum in pressuris laborantium deueniendi ad gaudiū ciuiū supnoz et de modo veniendi ad ipsum. ps. lxxxiij.

Dom dilecta ta

bernacula tua dñe virtutū: cōcupiscit et deficit ala mea in atria dñi.

Auctor psalmi ppheta dauid. Titulus est. In finem p torcularibz filiis chore psalmus. Et est sensus psalmus ille dirigens nos in finem id est in christū pponit filiis chore. i. christi crucifixi habitus pro torcularibz. i. agens de ecclīis in quibz sunt pressure tribulationū. Materia inestimabile desiderium iustorum in torcularibz laborantium deueniendi ad eternā domum et beatitudinē ciuiū supernorum. Intentio inflāmare desiderium et monere ad celestis pñe cōtemplatōz et eternoz amorē. Sententia in generali ppheta in isto psalmo exprimit desiderium sanctorum in hac valle miserie degentium et in pressuris tribulationū laborantium deueniendi ad ipsum. Sententia in speciali post psecu-

tionem ergo fidelium de qua in precedenti psalmo est dictū iste p oibz filiis chore quasi vnus homo qz omnes sunt vnū corpus christi su spirans de torcularibz in eterna tabernacula cum admiratōne ait quod sequit. Et nos quoqz in pressuris tribulationū vel tentationū cōstituti edamus hanc vocem et pmittam⁹ desiderium nostrū dicentes singuli (Quam dilecta) id est valde dilecta et diligenda sunt mentibus et cordibz bene dispositis q nō potest dici quantū (tabernacula tua) scz illa supna et eterna supernorum ciuiū in quibz nulla est pressura. **D** (dñe virtutū) celestium scz angeloz vel p hoc ostendit miraz dei potentia qua prestat nobis patientie virtutē ne succumbam⁹. et vere dilecta qz (cōcupiscit) id est desiderat (et) ppter intensum desiderium (deficit) a se scz a statu suo ac desiderio et amore languet (anima mea) tendens (in atria dñi) eterna. q. d. anima mea tanto desiderio in atria celestia et eterna igredi desiderat vt omnibz huius mūdi delectationibz et amore tpaliū penitus deficiat quibz quondam delectabiliter inherebat.

Cor meum et caro mea: exultauerūt in deum viuū.

Cor meum id est homo meus interior scz anima (et caro mea). i. homo exterior scz corpus (exultauerūt) et si grauent⁹ in deum viuū qui dat viuere nō in diuitiis nō in deliciis nō in pompis et vanitatibz. Gaudent in spe et ideo tolerat pressurā torcularis cupiens dissolui et esse cum christo. q. dice. **D** dñe in ceteris omnibz istis deficio eterna tabernacula et atria cupio te solū corpore et anima cunctisqz viribus diligo et tecū esse sedem⁹ aliquā et nidulū anime mee et corpi habere toto mentis affectu desidero. Inde autē exultauerūt.

Etenim passer inuenit sibi domū: et turtur nidū sibi vbi reponat pullos suos.

Etenim id est qz (passer) id est ratio (inuenit) ibi (sibi) dum quereretur excedendo se in virtutibus (domū) nō manufactā in qua pmaneat turtur id est caro casta inuenit ibi (nidū sibi) et mansionē (vbi reponat pullos suos) id est opera. duobz predicens scz cordi et carni duo reddit scz passerez et turturē. cor namqz est vt passer. caro vt turtur. corde enim a terrenis volante deum cogitam⁹ et sic quasi passer volat ad donum. carne vero sub multis miserijs gemente. opera bona agimus et sic quasi turtur pducit pullos quos in nido reponat. Deinde autem quem nidum et domum inuenit. Scilicet.

**Altaria tua dñe virtutū: rex meus et te
us meus.**

Altaria tua o (dñe virtutū) celestū. i. angelorum (rex meus) qui me regis (z deus meus) qui me creasti hoc est celestē patriā et diuersas sanctorū mansiones scōz varia corū merita in quibz iugiter sacrificia diuine laudis offerunt vbi anime celesti cōiunio epulant vbi anima quasi in domo gaudet z caro reponit opa scā hec quippe sunt illa in quibz appetitus humanus quietat. Celestis pāa dicit tabernaculū ppter inhabitationē. atria ppter latitudinē. domus ppter quietem. nidus ppter securitatē. altaria ppter pfectam oblationē vbi iste iam suspirat dicens.

**Beati qui habitant in domo tua dñe: in
secula seculorū laudabūt te.**

Beati qui habitant in domo tua) celesti nō manufacta o (dñe) vbi nō est timor nō qui habitant in altis turribz z pallacijs aut i magnis vrbibz z villis qz (in secula seculorū laudabūt te) hoc erit totū ibi negociū nostrū vt semp laudemus quem semp amabim⁹. Huic ergo vite suspiremus et ad eam toto nisu tendam⁹. Sz qui tunc semp laudare desiderat nunc paliter laudet. qui enim hic nō laudauerit ibi a laude mutus erit. Deinde ostendit quo auxilio et cuius ope ad domū deueniat dicens.

**Beatus vir cuius est auxiliū abs te: ascē
siones in corde suo disposuit in valle la
chrymarū: in loco quem posuit.**

Beatus vir) scz nūc in spe z tandē in re (cuius est auxiliū abs te). i. a te hoc est qd te hic habet adiutorē qz ad hoc nemo suis viribz vlt meritis sufficit z modus subdit qz (ascensionē) id est gradus quibz ascendat (in corde suo disposuit) vlt deo inspirate scz appetēdo semp pficere. Vel qz (ascensionē in corde suo disposuit) deus facit enim illi gradus quibz ascendat pstando ei gratiā vt semp conet p gradus virtutū pficere et hoc (in valle lachrymarū) h est in statu pñis miserie scz (in loco quem posuit) ipse deus hominibz ad descendū ibi pctā ad pugnandū contra hostes z vicia z ad merendū premia eterna. Vel (quem posuit) Si bi ipsi homo quando peccauit. quamdiu sumus in valle lachrymarū nō debemus ridere sed flere non esse securi sed pauidi quoniā hoc seculū z hoc tempus est lachrymarū z certaminis sed aliud gaudiū z pacis. Flora sex gradibz ascendebat ad thronū salomonis sic sex gradibz ascendit ad cognitionē trinitatis. pñimus gradus est cōtemplari ea que sunt tñ vt

lapides. scōs que vident vt plantas. tercius qz sentiunt vt bruta. quartus que discernūt vt homines. quintus que comprehendūt vt angelos et sanctos. sextus humanitatē christi et que p nobis fecit et sic venit ad cognitionē deitatis. felix est qd semp pñiderat quid faciat z quomodo pficiat vt quotidie pficiēdo p gradus virtutum ascendat. Auxiliabit autē ei dñs.

**Etenim benedictionē dabit legislator:
ibunt de virtute in virtute: videbit deus
eorū in syon.**

Etenim benedictionē). i. grē infusionē (dabit legislator) scz christ⁹ vtriusqz testamenti auctor qz post legem venit gratia hoc autē pstat gratie benedictio qd per eam (ibunt) fideles (de virtute in virtute). i. de ope vnius virtutis in opus alterius nō enim omniū opa similes exercent licet ipse simul habeant et sic tandem (videbit deus eorū). i. sanctorū scz christus si cui est deus apud deum verbū apud patrem qui est deus eorū. i. christianorū quibus dedit pātem filios dei fieri (in syon). i. in celesti speculatione z ptemplatōis plenitudine. syon enim speculatio dicit. p gratiā enī multe dant virtutes de quibz venit in christū dei virtutē z dei sapientiā. Et vt ego videā z ad tanta pñia electorum pueniam. D.

**Dñe deus virtutū exaudi oratōez meā
auribz pcipe deus iacob.**

Dñe) a quo regimur (deus) a quo creati sumus (virtutū) celestū. i. angelorū cōditor qui bus me sociari cupio et humanarū infusor qz dator es omniū virtutū p quas ascendit ad te videndū (exaudi orationē meā) vt ad beatitudinem me pducas z virtutibz angelicis socies (auribz pcipe eam ostendendo p misericōdie effectum z complendo desiderū meū) D (deus iacob). i. luctantiū vt supplāntiū vt i luctamine iuues z isrl me facias vt videā te sicut vidit iacob quem iuuisti z fecisti isrl apparens ei. **Protector noster aspice deus: et respice in faciem christi tui.**

Protector noster) in pugna (aspice) nos et agonē nostrū z ptege o (deus) pater z hoc per christū. Unde subdit (et respice). i. attende (in faciem christi tui) hoc est per ipsum nos aspice z respice in nos in nobis enim respicis filiū tuum qui habitat in nobis. q. d. si nō propter nos saltem quia sumus pformes filij tui non solum ppter imaginē sed et ppter nature nostre susceptionē. respice nos intuitu meritorū eius et si non nostrorūz cuius meritis petimus et audiri et non meritis nostris. Ad hoc autem

erandiri cupio ad hoc intendit mea oratio ut habitare merear in tua domo.

Quia melior est dies vna in atrijs tuis super milia.

Quia melior est dies vna) imutabilis que est (in atrijs tuis). i. in celestibz mansionibz (super milia) dierū in terris qui finem habent. et ponit finitū scz milia p infinito. qđ dicif dies vna spectat ad illam vnam de qua alibi dicif vnā petij a deo hāc req̄raz. Milia diez hoies desiderant z multuz hic viuere volunt. Con- temnant milia dierū desiderant vnum diem q non habet ortum z occasuz. diem sempiternū. cui nō cedit besternū quem nō viget crastinus. Huius diei amore iste abnegās semetipz sub iungit ppter qđ.

Elegi abiect⁹ esse in domo dei mei: magis q̄ habitare in tabernaculis pctōz.

Elegi et si possem regnare diu (abiectus) et despectus (esse) opinione hominū. i. vilis z cōtempnibilis haberi z in humilitate viuere deo q̄ seruire (in domo dei mei). i. in sancta ecclia militante z sociate bonoz in quibz habitat deus tanquāz in domo sua (magis q̄ habitare in tabernaculis pctōz) vbi sunt qui honoribz tu ment. i. magis q̄ esse in gloria seculi z excellētia inter pctōres potentes z supbos. Ideo aut volo esse abiectus magis q̄ gloriosus et in domo dei magis q̄ alibi.

Quia misericordiam z veritatē diligit deus gratiā et gloriā dabit dñs.

Quia misericordiam z veritatē diligit deus) que in ecclia prestat humilibz z abiectis. Misericordia est qua prius subuenit ac donat pctā z iustificat. Pitas qua postea reddit pmissa z coronat. Et ne hoc ex meritis dari putes adiunctus est (gratiā) hic in presenti (et gloriā) ibi in futuro (dabit dñs) vere humilibz. Esto ergo abiect⁹ et humilis vt de loco infimo vocari supius ac graniā z gloriā consequi merearis. Unde bene subditur.

Non priuabit tonis eos qui ambulant in innocentia: dñe virtutū beatus homo qui sperat in te.

Non priuabit bonis) spiritualibz scz gratie z glorie (eos q̄ ambulant in innocentia) scz ab offensa dei z primi cauendo z mūdōs se ipos custodiendo. Innocētia enim vera est que nec sibi nec alteri nocet. Cur ergo p bonis terrenis deseris innocentia. Acquiris aurū z perditur celū. Et cōuertens sermonē ad deum subdit. Et qz nō priuabis ergo o (dñe virtutū) dator z pseruator. deus misericordiaz et tonus psola

tōnis qui tanta facis nobis (beatus homo) in presenti p spem z in futuro p rem (qui sperat) et spem ponit (in te) et in eternis nō in transitorijs z caducis. paucis verbis omnia pcludit q̄ restant nobis facienda in pressura.

Oratio.

Tabernaculoz celestiuū fundator eterne dispone quesum⁹ ascensiones in cordibz nostris quibz ad tua tabernacula mereamur sine lapsu pscendere. Per dñm.

Psalmus de aduentu christi primo et incarnatōis mysterio ac de pluribz beneficijs inde humano generi misericorditer collatis

ps. lxxiii.

Ene diristi domi

ne terram tuam: auertisti captiuitatem iacob.

Auctor psalmi ppheta dauid. Titulus est. In finem psalmus filijs chore. Et est sci⁹ sus psalmus iste dirigens nos in finem. i. in christum p quem fit benedictio: cantat filijs chore id est nobis agens de noua benedictōe data p gratiā christi incarnati. Est enim de pmo aduentu p quem fit bñdictio omnium gentiu qua ad supradicta eterna tabernacula et atriā puenitur que per pctū ade maledictōni subiacebantz ab illis excludebant. Matera aduentus christi z incarnatio ac bñficia et hoc collata generi humano. Intentio monere nos vt per fidem ad christū accedam⁹ z sic eius benedictionē habeam⁹. Snia in generali ppha in isto psalmo historialiter agit primo de reuerfione iudeozū a captiuitate babilonica facta p tyrū sed mystice z psequenter agit de primo aduentu z incarnatōis mysterio ac liberatione que fienda erat p christū et sic figure respōdet figuratū. Dicit autē futura tanquā pterita ppter certitudinē et que apud deū iam erant facta. Snia in speciali. Maledictioni ergo ade opponens benedictionē christi ait. (Benedixisti) o (dñe). i. misericorditer respexisti (terrā tuā) scz iudeā reducendo pplm tuū de babilonia ad eam (auertisti captiuitatē iacob). i. ppli descendens ab iacob. Vel (benedixisti) o (dñe) per christū (terrā tuā). i. carnē nostrā z eccliaz tuā dedit enī fructū suū z natus est saluator suus et per eum (auertisti captiuitatē iacob). i. noui ppli liberando nos a pctis nostris in quibz captiui a diabolo tenebamur qui pñem⁹ ad iacob imitando abrahe fidem et sumus minoz pplus cui seruiat maior. Et subiūgit quomodo auertit.

Remisisti iniquitatē plebis tue: opuiſti omnia peccata eorū.

Remisisti iniquitatē plebis tue) que eam captiuā fecerat et tenebat (opuiſti omnia peccata eorū) ipsa nō amplius videndo ad puniendū. Vel (remisisti iniquitatē plebis tue) ppter quā homo captiuus erat et captiuus tenebat quā remissa liberatus est (opuiſti) baptismo (omnia peccata eorū) ne videres et punires. Opuit nos pfecto sua grā et noluit videre peccata nra: operuit peccata virtutibus. supbia p humilitatē. luxuriā p castitatē. auariciā p charitatē. et ubi abundauit peccatū supabundauit grātia. Et sic.

Mitigaſti omnē iram tuā: auertisti ab ira indignatōnis tue.

Mitigaſti. i. tpaſti p mansuetudinē (omnē iram tuā). i. vindictā et penā in pñti p peccatō inferendā (auertisti (te et deſtinisti) ab ira indignatōnis tue) recipiendo eos ad gratiā. Vel (Mitigaſti omnē iram tuā) vt nō in eternū punires licet tpaliter exerceres. Erat enī valde iratus ppter peccatū primi hoīs sed postquāz ille homo factus est omnē iram mitigauiſti (auertisti) nos penitus (ab ira indignatōis tue). i. a pena que veniens ex indignatōe tua erit in futuro iudicio vt tibi nō punias nos. Et qz tanta fecisti ppo illi ideo etiā.

Conuerſe nos deus salutaris noſter: et auerte iram tuā a nobis.

Conuerſe nos etc.) vel. Et qz de futuro ista dicunt quāuis verba pterita sonēt sequit et dicit (Conuerſe nos) a vicijs et a malis culpe ad te bonū incōmutabile nos ad tuā grām recipiendo quo hacten? a te auerſi sumus (deus) p creationē (salutaris) et saluator (noſter) p redemptionē et iuſtificationē (et auerte iram tuā a nobis) eam relaxando. Ac si diceret. Illa pdicta dico quasi facta sint qz verissime video futura. qz vero nōdum facta sunt oro vt fiant que iam vidi ventura. pphetice enī dixit sup vt pterita. Sic autē petit vt vere futura.

Nunquid in eternū irasceris nobis: aut extends iram tuā a generatōe in generationem.

Nunquid enim (in eternū) vsqz in finem mūdi (irasceris nobis). q. d. nō. cum parcere et miſereri ppiū sit tibi. Ira dei est omnis pena quāz patimur. de ira enim mortales sumus et passibiles sed innouatis in christo puidetiſte hāc penam transūrā. Sicut enim in adam omēs moriunt ita et in christo omnes viuificabunt (aut extends iram tuā a generatōe) que fuit ab adam vsqz ad christū vsqz (in generatōes)

que est sub gratia baptisimi tpe filij. q. d. nō. nō enim generatōni referatus est aditus regni q̄ fuit clauſus generatōi veteri. pma fuit mortalis de tua ira. erit altera immortalis tua miſericordia. Sed nec hanc miām meremur cōuerſi p nos ad deum. ipse enim nos cōuertit. Unde subdit.

Deus tu cōuerſus viuificabis nos: et plebs tua letabit in te.

Deus tu cōuerſus) ab ira tua in aduentu filij tui (viuificabis nos) p tuam grām spe tanto tpe antequā res habeat (et tunc) (plebs tua) nihil presumens de se bono suo (letabit in te) scz de beneficijs tuis gratulādo ac letanter ac deuote tibi seruiendo que prius malo suo letabatur in se. male enim letat quis in alia re q̄ in te peunt enī alia et leticia de eis habita. Qui vult ergo securus gaudere in illo gaudeat q̄ nō potest p̄ire. Et vt hec oīa fiant tanquā clemēs.

Oſtende nobis dñe miſericordiā tuā: et salutare tuū da nobis.

Oſtende nobis dñe) pater (miſericordiā tuā). i. christū corpaliſter et spūaliſter vt et humanitatē vidēam? oculis corpis et diuinitatē oculis cordis. qui dicit miſericordiā qz p eum deus miſertus est nobis (et salutare tuū). i. saluatōrē nostrū eundē christū (da nobis) in futuro amplectendum et possidendū vt nō tollat amplius a nobis. Hec est tota nostra beatitudo viſio christi. Similes enī ei erimus quando videbim? eūz sicut est. Iſta autē que precor scio et cōfido nō per me sed qz auerſus a strepitu mundi qui in quietat foris.

Audiam quid loquat in me dñs deus: quā loquet pacem in plebem suā.

Audiam) attente in corde (qd loquat in me) interius p inspirationē et internā reuelationēz mihi inspiret (dñs deus) scz spūſſectus et quid sit illud subdit (quā loquet pacem) ad deū et pprimū p christū (in). i. sup (plebem suā) et sibi subditam. i. eccliam suāz. Et in christo nato angeli statim cantauerūt in terra pax hominibus et pacem eternitatis que habet sup paces pectoris. Unde dicit pacem relinquo vobis pacē meā do vobis. hic est sciendū scdm quosdāz q̄ illa hora qua gabriel archangelus ad beatā virginem fuit ingressus ad annuncianduz sibi filij dei incarnatōnē cum magna mentis deuotōe legebat hunc psalmū et actualiter hunc versūz audiam quid loquat etc. Unde de ea bene potest sic exponi (Audiam) attente (quid loquat in me dñs deus) per gabrielē angelū suū ab ipso ad me transmissum.

Et sup setōs suos). i. pfectos qui sunt plebs
sua sed ne pctōzibz ianuā pacis clausisse vide-
retur adiecit (z in). i. sup (eos) qui de omī gen-
te (puertunt ad cor). i. super impfectos z pe-
nitentes qui cum p flagitia prius a ratōne di-
scesserint cōpūcti ad cor redeūt z ab errore ad
rationē ac deinceps cor ad deū nō ad aliō cō-
uertunt. vōz itaqz dñi par est z gaudiū nostrū
et par et requies nra z finis omniū molestiaz
nostraz nō est nisi deus. Et licet generalis sit
miscōia sup omēz pacem sup omē loquat nī
aliud speciale iudeis fecit. **Uñ** sub dī.

Ueruntū .ppe timentes eū salutare ipi⁹
vt inhabitet gloria in terra nra.

Ueruntū specialiter (ppe timentes eum). i.
iudeos qui eum timebāt z colebant licet p ter-
renis erit cor paliter (salutare ipi⁹) dei scz chri-
stus (vt inhabitet gloria) scz maior vlt gloria. i.
christus qui est gloria pñs (i terra nra) in qua
natus sum dicit ppha scz iudea. Ibi enī chri-
stus de eis natus est inde elegit mrem z disci-
pulos. Ibi appuit ibi puerfatus est ibi immu-
mera fecit miracula. **Uel** licet sup omē loquat
pacem (**Ueruntū salutare ipius**). i. saluatio q
p ipm est erit (ppe timentes eum). i. his tm qui
dum stant vident ne cadant vt inhabitz glia)
. i. immortalitas (in terra nra). i. in corpe mor-
tali qd erit in futuro. deinde ostendit quomō ap-
puit hic glia z q ipē christus sit pñm⁹. d.

**Miscōia et veritas obuiauerūt sibi: iu-
sticia et pax osculata sunt.**

Miscōia exhibita in nouo testamēto qua
miseris est nri (et veritas). i. impletio pmissio-
num veteris testamēti (obuiauerūt sibi). i. siml
cōuenerūt in psona christi qz christus ex mia
carnem p nobis assumpsit et p hoc veritatē p-
missionis facte patribz adimpleuit z sic (iusti-
cia) qua sanificat p culpa pmi penitē (et pax)
qua recōciliat deo genus humanū (oscula-
ta sunt). i. simul iuncte in christo. **Uñ** (iusticia)
in ope (et pax) cum deo (osculata sunt). i. cōue-
niant in hoibz. amant enim se hec duo vt q fa-
cit iusticiā inueniat pacē ad deū z hic et in fu-
turo. Deinde ostendit quomodo z p quid hec
facta sunt.

**Veritas de terra orta est: z iusticia de ce-
lo pspexit.**

Veritas de terra orta est). i. christus de car-
ne pcessit qz de humili z secunda virgine ma-
ria natus est (z iusticia de celo) celoz (psperit)
qz p hoc iustificati sunt a deo hoies ad hēniz
orta est veritas vt iustificarent hoies sic enī ve-
ritas habet qd p iustificādis offerret. **Uel** (ve-

ritas de terra orta est). i. vera pctōz pfectio dei
homine pctōre nata est vt se accuset. terrā z ci-
nerem se esse cognoscens z sic (iusticia de celo)
celoz (psperit) z puenit ac data est a dño deo
remissio pctōz z iustificatio penitenti qz talem
iustificat deus sicut publican⁹ pfitens z se ac-
cusans rediit iustificat⁹. q. d. deus parcamus
huic qz ipē sibi nō pccit ignoscant⁹ huic qz ipē
pctm suum agnoscat puerfatus est ad puniendū
pctm suū puerfatus z ego ad liberandū eum.

**Etenim dñs dabit benignitatē: et terra
nostra dabit fructū suū.**

Etenim dñs dabit benignitatē). i. gratie sue
plenitudinē beatā virgine secundando (et ter-
ra nra). i. virgo intemerata ad modū terre hu-
milis fertilis et stabilis (dabit fructū suū) pa-
riendo filiū scz iesuz christū. **Uel** (etenim dñs
dabit benignitatē). i. affectū bonū vt bene age-
re delectet quem nō possum⁹ aliter habere ni-
si det (et) sic (terra nra) facta secunda que prius
erat sterilis (dabit fructū suū). i. bona opa vel
(terra) cordis nostri (dabit fructū suū) scz pfecti-
onis z laudis et vt odientes pctā desiderem⁹
iusticiā. In cui⁹ enī corde semen grē sue spar-
git hui⁹ pculdubio terra fructū spiritalē red-
dit et implet in eo qd sequit.

**Iusticia ante eum ambulabit: et ponet
in via gressus eius.**

Iusticia hominis q est in pfectione z puni-
tione pctōz iustus enim debet esse in se vt ac-
cuset et puniat se (ante eum ambulabit). i. pre-
curret parans ei viam vt veniat ad eum. pma-
chum hominis iusticia est vt puniat se malū et
faciat se bonū z hec est via dñi vt veniat ad eū
Qui enim pctā sua odit iam incipit similis es-
se deo qui ea odit fac ergo te similē deo et para-
ei viam in cōfessione pctōrū et sic ipē dñs ve-
niens et visitans (ponet in via) sic parata (gres-
sus suos) vt te informet in vestigijs suis impol-
luta enim est via eius.

Oratio.

**Remitte dñe iniquitatē plebis tue z osten-
de nobis miscōiam tuam que nos in viam pa-
cis iusticia precedente pducit. Per. d.**

Oratio christi instante passione vel
fidelis positi in corporali vel spiritali
tribulatōne et recurrentis ad deum pro
sua liberatione.

ps: lxxxv.

Inclina domine
aurē tuā et exaudi me: qm inops
et paup sum ego.

Auctor psalmi ppha david. Titulus est ora
tio ipsi david. Et est sensus oratio ista attribuit
ipsi david. i. christo et conuenit hec vox capiti et
corpori. Quia enim supra dictum est de christi
incarnatōe nunc dicit de eius passione. Ma
teria: oratio christi in passione vel fidelis in tri
bulatōe. Intentio. monere fideles in omni tri
bulatione humiliter ad deū p orationē recur
rere. Sntia in generali. ppha in isto psalmo in
psona christi orantis humiliter ad ptem in for
ma serui qui orat a nobis in forma dei vel in
psona cuiuslibet fidelis positi in tribulatione
corpali vel spūali orat deū deuote p sua libe
ratione subiūgens de genitū vocatōe et adora
tōe. Sntia in speciali christus ergo in forma
serui humiliter ad ptem orans ait (Inclina o
(dñe) qui altus es et excelsus (aurē tuā). i. cle
mentiam tuā mihi infimo et humili (et exaudi
me). i. desiderium meū cōple (qm̄ inops) ab alio
opem nō habens et tua ope indiges (et paup)
p me nō sufficiens et nihil de me psumēs (sum
ego) et ideo ad te recurro. Inops est qm̄ dñi mīa
indiget paup qui in se ptemnit quicqd est. vñ
supbia inflari possit. Talibz vñqz appropin
quat et eos exaudit deus qui gratiā suā prestat
humilibz. Nam quasi inclinare aurē videt cū
nos audire et exaudire miscōiter dignat.

Custodi animā meā qm̄ sc̄tus sum: sal
uum fac seruū tuū deus meus speran
tem in te.

Custodi animā et vitā (meā) ne deficiat o
bedientia sibi iniuncta. Vel (meā). i. meoz cō
tra insidiantes ab omnibz malis et scandalis
ne cadat (qm̄ sc̄tus suz) christus ppe sanctus
est qz sanctificans. sui etiā sunt sancti qz in ba
ptismo sc̄tificati. dicat hoc fidelis nō se iactan
do ne cadat elatus sed humiliter pfitendo ne
sit ingratus dicat deo sc̄tus. i. innocens suz qz
sanctificasti me qz accepi nō qz habui qz tu de
disti nō qz merui (saluū fac) ne deficiat vel pe
reat (seruū tuū) tibi obediens (deus meus) qui
me creasti (sperante in te) nō in se vel in alio cō
fidente qz nō ex homine est salus.

Miserere mei dñe qm̄ ad te clamaui to
ta die: letifica animā seruī tui qm̄ ad te
dñe animam meā leuauī.

Miserere mei dñe qz in miscōdia sum et tu
misericors es (qm̄ ad te clamaui tota die). i. oī
tpe et assidue seu instanter et pseueranter (letifi
ca animā seruī tui) in passiōe tristē vel ex tribu
lationibz pñtibz mestam (qm̄ ad te dñe) apud
quem solū est iocūditas. amaritudine vero ple
nus est mūdus. ipam animā meā de terrenis

et transitorijs affectu et desiderio (leuauī) sursum
cor habendo et te deuote inuocando vel spem
et fiduciā anime mee in te ponendo. Affectus
q̄ppe gradus est: volūtas tua est iter tuū. Ascen
dis et accedis amando: descēdis et discedis ne
gligēdo. stans in tra i cēlo es si deū diligas.

Qm̄ tu dñe suauis et mitis: et mīte mi
sericordie omnibz inuocantibz te.

Qm̄ tu dñe suauis et dulcis ad gustandū
es affectis tedio mūdane amaritudinis (et mi
tis) his q̄s expectas toleras et reuocas nō exa
asperans ad te redeūtes et (multe miscōdie) ptra
abundantē iniquitatē. multa et multis et mul
totiens pctā dimitte do et eos ad grām recipiē
do et ideo nō solū es misericors sed multe et co
piose mie nam vbi abundat iniquitas supabū
dat miscōdia tua. et hoc (omibz) nullo excepto
(inuocantibz) nō labijs tñ sed toto et puro cor
de (te) nō aliud a te. Ideo.

Auribz pcipe dñe orationē meā: et inten
de voci deprecationis mee.

Auribz pcipe dñe orationē meā. i. nō exeat
de auribz tuis sed fige illam ibi vt p aures fi
gatur cordi. Vñ subdit (et intende) animo (vo
ci deprecationis mee) eam exaudiendo et ad effe
ctum pducendo si vis vt auribz pceptat deus
tuam orationē percipe tu in corde tuo ipsius le
gem. Tu esto intentus illi et ipse pculdubio in
tentus erit tibi. Ipe enī ait puerimini ad me
et ego puerar ad vos: Deinde causam audiē
ti supponit dicens.

In die tribulatōnis mee clamaui ad te
qz exaudisti me.

In die tribulatōnis mee clamaui ad te) scz
rogando vt tribulationē amoueas vt alleuica
qm̄ enim aduersitas iminet tunc enixius cla
mat. Deinde quare clamauerit subdit (qz)
alias (exaudisti me) et ideo spero iterū exaudi
ri. q. d. qz clamantē alia vice exaudisti illa cō
fidentia et nunc in ista tribulatōe clamor vel ex
audisti me dicit cum adhuc exaudiri velit de
monstrans in hoc qz ad aliud iam exauditus
sit et adhuc ad aliud exaudiri desiderat.

Non est similis tui in dñs dñe: et nō est
sc̄dm opera tua.

Non est similis tui in dñs dñe) in potentia
clementia et sapientia ad quē clamare potuiss
sem (et nō est) aliquis (sc̄dm opa tua) qz nemo
tibi similia operat nec aliq̄s qui sicut tu opari
possit reperit. q. d. quocunqz modo accipiant
dij nō est q̄s similis sit tibi in essentia vel opa
tione. deus enim ineffabilis est et facilius dici
mus quid nō sit q̄s quid sit. Omnia que in cē

lo et in terra sunt cogita nō hoc est deus sed est qđ oculis nō vidit: nec auris audiuit: nec in cor hoīs ascendit qui oīa illa fecit. Et ideo qz nō inuenient similem.

Omnes gentes quasqz fecisti veniēt et adorabūt corā te dñe: et glorificabūt nomen tuum.

Omnes gentes quasqz fecisti. i. aliqui ex omnibz gentibz qz omnes fecisti (venient) passibus fidei a cultu suo ad cultū tuum (et adorabunt corā te dñe) qz tibi curuabūt omē genu. Adorabūt vt creatura creatorē et corā te non ad oculū (et glorificabūt) laudando et pdicando (nomen tuū) qđ est sup omne nomē se feruos et te dñm pfitentes. Per hec verba annūciat ecclesiā vbiz diffusa: qđ modo impletū est. Deinde singulis singula reddit. Nō est inquam similis tibi.

Qm̃ magnus es tu et faciens mirabilia: tu es deus solus.

Qm̃ magnus es tu) qđ nō alius et non est scđm opa tua qz (et faciens mirabilia) in celo et in terra. ergo (tu es deus solus) et nullus alius. Vel. **O**mnes gentes venient z adorabunt et glorificabunt) et merito. (**Q**m̃ magnus es tu z) ex mirabilibz enī magnitudinis ei? auditis in partibz diuersis veniunt quotidie fide et adorant ac glorificāt eum corde ore et opere. Cognosciturqz etiā a gētibz qđ est deus solus et nullus alius. Deinde orat p oibz iam adorantibus et loquit in membris. d.

Deduc me dñe in via tua: et ingrediar in veritate tuā: letetur cor meū vt timeat nomen tuum.

Deduc me dñe in via tua) scz fidei iam possum ne labar vel aberrem et adiua vt in timore et amore tuo pficiam. Prima hoīs via est cognitio et cōfessio peccatorz. de hac via venitur ad veritatē. i. ad pceptoz dei obseruationem ideo subiūgit (et ingrediar). i. ambulabo et pficiā vltius te ducēte (in veritate tua) a te tradita: et inde (letetur cor meū) in te: cum enī a merore facinorū erutus fuero tūc in te leticia spiritali gaudebo. ita tñ (vt timeat nomen tuum). i. te. timor enī nō sinit male z inepte exultare z de via recedere. Non aliunde letet nisi de te nec aliud timeat nisi a tua gratia separari vtrazqz miscenda sunt vt sub spe timeam? et sub timore letemur. Et tunc.

Confitebor tibi dñe deus meus in toto corde meo: et glorificabo nomen tuum in eternū.

Confitebor tibi) cōfessione laudis. i. lauda

bo te pfitendo bñficia tua circa me o dñe) qui me regis (deus meus) q me creasti (in toto corde) et affectu (meo) totā scz spem in te ponēdo (et glorificabo nomē tuū). i. gloriosum pdicabo cū sanctis (in eternū) et hic qđ diu fuero per singulas generatōnes et in eterna bñtūdine sine fine. Et merito

Quia miscdia tua magna est sup me: et eruiſti aīam meā ex inferno inferiori.

Quia miscdia tua magna est sup me) et sup merita mea. Tanta enī miscdia dei suū vt etiā filiū suū p nobis morti traderet. (et eruiſti aīam meā ex inferno inferiori) qz inferius et subius nos est. i. ab eterna damnatōe a quo inferno liberat qui a peccato liberatus illuc nō mittitur. Eruiere enī ab inferno est facere ne il luc descendat. Vñ eruit dñs aīas misso filio suo: et quonidie eruit pctā misericorditer relapando. Deinde quod sequit p accipi de toto christo scz de capite et de membris. d.

Deus iniqui insurrexerūt sup me: et synagoga potentū quesierūt aīam meā: et nō pposuerūt te in cōspectu suo.

Deus iniqui) scz iudei vel hoīes z spūs maligni (insurrexerūt sup me). i. aduersum me totū christū scz psequendo et me superare conando et (synagoga potentū). i. pgregatio superorum vel vicior et demonior (quesierūt aīam meā) vt me pderent et occiderēt (et nō pposuerūt te in cōspectu suo) vt timore tuo retraherentur a malo. i. nō habuerūt deū pre oculis sed tñ sequebant impetū voluntatis. Si enī deū attenderent nec filiū dei iudei nec sanctos ipius psequerent inimici. Ipsi ita

Et tu dñe deus miserator et misericors patiens et multe miscdie et verax.

Et tu dñe deus miserator) in actu et exhibitione qz miscdia actualiter exhibes (z misericors) in natura quia eam naturaliter possides (patiens) diu et longanimitē pctōres expectans et peccata hoīm ad pñiam dissimulans (et multe misericordie) erga cōuersos multiplicia bona eis pstando. qz penitentibz dat grāz et pseuerantibz gloriā (et verax) pmissa implēdo et vnūquēqz iuxta merita remunerādo.

Respice in me et misere mei: da imperium tuū puero tuo: et saluū fac filiū ancille tue.

Respice in me) oculo miscdie (et misere mei) tribulatōni tante expositi (da imperiū tuū). i. pñtem iudicandi vel fortitudinē et potestātē supandi inimicos (puero tuo) innocenti et tibi obedienti. vel (puero tuo). i. seruo put

sepe accipit in euangelio (et saluū fac) a morte
vel ab inimicis (filiū ancille tue) scz marie que
se ancillā dixit. Vel (ancille tue). i. eccleie que p
gratiā baptisimi nos genuit.

**Fac mecum signū in bono vt videant qui
me oderūt et cōfundant: qm̄ tu dñe ad
iuuisti me et cōsolatus es me.**

Fac mecum signū scz resurrectōis scz signū
Ione pphē vel signū de plena victoria contra
inimicos (in bono). i. vt alijs p̄sit vt spes cre
dentū p̄firmet vel p hoc boni p̄fortent et ideo
fac (vt videant q̄ oderūt me). i. inimici mei hoc
signū scz (qm̄ tu dñe adiuuisti me) in certami
ne et in his que feci (et cōsolatus es me) in tribu
latione et in his que passus sum ab eis hoc vi
deant (et cōfundant). i. erubescant modo se er
rasse. Vel (cōfundant) in iudicio p̄nciose q̄
modo nolunt p̄fundi salubriter hoc debet ro
gare p̄tōr vt dñs faciat ei signū in bonis si
gnum scz vere penitentis dando ei verā p̄tri
tionem p̄nam et humilē p̄fessionē et p̄dignam
satisfactionē.

O ratio.

**Letifica dñe vultū familie tue et erue ani
mas nostras ex inferno inferiori vt tui vultus
contemplatōe p̄tēti desideria carnis spirita
li dñatione calcemus. Per dñm.**

**Psalmus de eccleie militantis fastigio
et dilatōe ac de eccleie triūphantis pre
conio eiusq; iugi leticia et laude.**

ps. lxxvi.

Fundamēta eius

in montibz sanctis: diligit dñs por
tas syon sup oīa tabernacula iacob

Auctor psalmi ppha dauid. Titulus est fi
lijs chore psalmus canici. Et est sensus psal
mus iste q̄ dicit psalmus qz agit de eccleia fm̄
statū p̄ntem vbi agit opa canici. qz agit de ea
dem fm̄ statū futurū vbi exultat pponit filijs
chore vt habitent in syon. bicip fidem et in fu
turo p speciem p̄s cuius in celo triumphat pars
in terra militat. Materia cōmendatio ecclesie
militantis et triūphantis sub typo ciuitatis
Intentio: monere habitātes in eccleia militan
te et adhuc pegrinantes ad amorē et desiderū
eccleie triūphantis scz gloriose ciuitatis hierlm̄
celestis. Sñia in generali ppha in isto psalmo
qui breuis est numero verborū et magn⁹ pon
dere sententiā cōmedat eccleiam fm̄ p̄ntem sta
tum et futurū et multa secū voluens de amore
et desiderio celestis hierlm̄ qd̄ cogitabat secū
p̄lūit in aures hoīm et p̄dicat eam filijs cho
re. i. christi imitatoribz vt eis augeat affect⁹. p

passionē enī christi de qua in p̄cedēti psalmo
dixerat: data est spes credētibz redeundi ad ce
lestem hierlm̄ ideo nūc agit de ea vt nos indu
cat ad eius amorē. Sñia in sp̄ali: ppha ergo
plenus spū multa voluens apud se de hac ciui
tate in hoc p̄cipit. (Fundamēta eius) scz sy
on ciuitatis sp̄ialis. i. eccleie sancte. nō refertur
eius ad aliq̄d p̄missum scz ad cordis pphē me
ditationē qui nunq̄ de illa corde tacuerat et si
ore (in montibz sanctis) sunt. i. in pphetis et aplis
qz ibi primū posita est fides eccleie qui montes
sunt ppter fidei sublimitatē: scz ppter vitē puri
tatem quoz fide: doctrina et exemplis ecclesia
est fundata. Unū est fundamētū eccleie p̄ter
qd̄ nō est aliud ponere qd̄ est christus iesus: q̄
sicut dicit sanctus sanctorū sic solus est funda
mentū fundamētōr qd̄ nemo mutare p̄t sed
aliq̄ ab ipso fundamēta dicunt: sicut et ipse est
mons in vertice montū et ab eo aliq̄ montes
appellant. Ecce prior laus a fundamētis vt
soliditas noceat ciuitatis. Et quasi quis quere
ret cuius eius fundamēta dicis ait syon. Vñ
subdit: et diligit dñs portas syon. i. sacramē
ta militantis ecclesie p que fit ingressus in eaz
(sup oīa tabernacula iacob). i. imaginaria sa
cramēta veteris ppli. q. d. plus diligit et ap
probat ecclesiam q̄ syonagoga: figuratū q̄ figu
ram: ciuitatē sp̄ialem sup illa que p̄signabat
eam. Deinde sequit laus de fama

Gloriosa dicta sunt de te: ciuitas dei.

Gloriosa. i. famosa (dicta) et p̄dicta (sunt
de te) in psalmis et pphetis: o (ciuitas dei) sp̄ia
lis scz ecclesia q̄ de illa figurati ciuitate q̄ cecidit
nō sunt dicta. Deinde dñs ipse de eadē hierlm̄
agit et ostendit que sunt illa gloriosa que p̄dix
rat de ecclesia. licet enī ecclesia originē sumperit
in hierlm̄ et monte syon tñ p p̄dicationē apo
stolorū et publicationē euangelij multiplica
tus est numerus fidelū p orbem vñ gloriosa
facta est ecclesia. Q. d. gloriosa dicta sunt de te
ciuitas sancta vbi nō solus est iudeus sed oēs
gentes quaz quedā noīate sunt vt intelligant
omnes. Ego enim

**Memor ero raab et babilonis: scienti
um me.**

Memor ero) ad miserendū in illa ciuitate
inquit ppha ex p̄sona dei (raab et babilonis)
que nō p̄tinent ad pplm̄ iudeoz. i. oīm gentiū
p parte intelligendo totū (scientiū me) p fidez
id est aplis de illis recipiendis p̄cipiāz vbi de
vocatōe gentiū dicit que p raab et babilonē
significant. Raab quippe supbia vel latitudo:
babilon vero p̄fusio interpretatur et gentes suz

perbe p latam viam mortis incedunt ac cōfūse
se et indifcrete viuūt. Raab meretrix. babylon
vero semp deo aduersa fuit. Si q̄s ergo raab
vel babylon est nūbīl despet quinimo det ope
ram vt deū recognoscat est enī memor scientiū
se. Raab fuisse adulter et fornicator plen⁹ im
mūdia plenius supbia tenens latā viam que
ducit ad inferos recordare dñi dei tui et ip̄e re
cordabit et miserebit tui. Babylon eras p̄fusa
se et inordinate viuebas vicijs p̄cūsq̄ confu
sus haberas ratōz et tui recordabit deus. Sed
iam de vocatōe gentiū aptius subiungit osten
dens qd p raab et babylonē significauit. d.
**Ecce alienigene et tyrus et p̄plus ethi
opum: hi fuerūt illic.**

Ecce alienigene. .i. alieni a cultu dei scz gen
tes (et tyrus) qd interpretat angustia seu tribu
latio. i. illi qui sunt in angustia et tribulatōe vi
cioruz (et p̄plus ethiopiū) .i. p̄cīs demigrati (hi)
omnes immutati (fuerūt illic) .i. in illa ciuitate
dei scz ecclesia que est ciuitas dei spiritalis. Et
quid gloriosius. quid iocūdius. qd delectabi
lius: Sunt enī in ecclesia nō solū iudei et indi
gene verum etiā alienigene tyri ethiopes. q. d.
Qui ante tales erant postea inuenti sunt in ec
clesia nō est enī psonarū acceptio apud deū q̄
tales vocat. Gloriosa ergo dicta sunt de ciuita
te illa et hoc etiā miraculū qd sequit accidit in
ea. Unde subiungit.

**Nūquid syon dicet homo: et homo na
tus est in ea: et ipse fundauit eam altissi
mus.**

Nūquid ipsi (syon) .i. ecclesie dicet et enun
tiabit (homo) aliq̄s illud qd dicā scz qd (et ho
mo) christus (natus est in ea) .i. in ecclesia p sy
on significata qz de beata virgine que est no
bilissimū membrū in ea (et ip̄e) idem qui in ea
natus est vt homo (fundauit eam) scz ecclesiam
(altissimū) .i. fm qd deus nō vt homo. Ac si di
ceret. quis hoīm ei enunciare et enarrare pote
rit. vel sufficit qd in ea natus sit talis qui et ho
mo sit et altissim⁹ et eam in qua natus est fun
dauit. Sic enim fundauit ciuitatē christus in
qua nasceret quomō creauit m̄rem de qua na
sceret. Certe hoc miraculū nō poterit aliquis
hoīm elucidare sed tū nō sit alicui incredibile
scimus enim ita esse qz.

**Dñs narrabit in scripturis p̄porum et
principū: horū qui fuerūt in ea.**

Dñs narrabit hoc (in scripturis p̄porū) .i.
que directe sunt fidelibz p̄p̄lis et principū) .i. q̄
edite sunt a p̄ncipibz scz moise et p̄phetis apo
stolis et euangelistis. p̄porū et p̄ncipū dico (ho

rum q̄ fuerūt in ea) scz ciuitate. i. ecclesia et mem
bra eius. p̄p̄li sunt in ecclesia fm obedientiā p̄n
cipes p p̄lationē in quoz scripturis p̄phetis
sata et expressa est incarnatio nostri saluatoris
Igit collatis oibz gaudijs que de ciuitate dei
dicta sunt pcludit paucis verbis tangens fu
turam eius beatitudinē et dicens.

**Sicut letantiū omniū: habitatio est in
te.**

Sicut letantiū omniū nostrū erit (habita
tio in te) celesti dei ciuitate. i. habitatio oīm no
strum erit in te sicut letantiū. q. d. talis est sta
tus eccle triumphantis qz omniū ibi habitan
tium est leticia et laus iugis ac p̄petua qz totuz
negoniū nostruz nō erit nisi frui deo et laudare
deū. Ideo aut dicit sicut letantiū et nō simpli
citer letantiū qz talis erit leticia qualē hic non
nouimus et ideo cum nō possit exprimi voci
bus dicit vt potuit. vlt potest hoc intelligi de ec
clesia militante. Et tunc dicit sicut letantiū in
spe comparatōe eius leticie que erit in re erit ha
bitatio in te p fidem qm̄ in p̄nū seculo non est
certa et p̄fecta leticia nulla p̄fecta victoria: nul
la securitas. sed omnia pendens in ambiguita
te et ideo nūc omnis leticia debet esse mixta cū
amore.

Oratio.

**Fundamentū fidei nostre deus qui in men
tibus sanctis tanquā in excelsis montibz eter
nitatis portas iusticia muniente cōponis cō
cede nobis in te gloriose credere teqz ad redē
ptionem animarū nostrarū boiem factū p̄re
dicabiliter cōfiteri. Per do.**

**Psalmus de christi et suoz mēbroz
passione inimicorūqz cōtemptu et ami
corum elongatōe ac deuota diuini auxi
lij implozatōe.**

ps. lxxvij.

Omne deus sa

**luis mee: in die clamaui et nocte co
ram te.**

Auctor psalmi p̄pha dauid. Titulus est can
ticum psalmi 27. Et est sensus. Canticū istud
qd dicit canticū qz letus finis passionis h̄ oī
ditur psalmi qz agit de bona opatione. cantat
filijs chore. i. christi et crucis seu passionis scz
fidelibz dirigens eos in finē celestū coronaz.
cant autē ad respondendū christo. i. vt ip̄i res
pondeant imitādo vestigia passionis eius vlt
grās referēdo et hoc faciant p melech. i. in me
lech scz in choro et p̄cordia charitat sine qua
nō pdest. melech enī interpretat chorus. cho
rus autem cōcordiā significat que in charita
te p̄sistit et hic est intellectus eman israelite. i. il

lorum q̄ sunt fratres christi in cruce eius gloriantes ⁊ deū videntes. Quia ergo vt supra dictum est p̄ passionē christi venit ad celestē hie rusalem nunc hic oñdit quomodo hoc fiat q̄ imitatioe vel gratiarū actōe et hoc in charitate q̄ si absq̄ ea tradidero corpus meū ita vt ardeam nihil mihi p̄dest. **Materia:** passio christi et membrorū suorū ip̄i respondentū. **Intentio:** monere christi passionē imitari et vnūquē q̄ qui dicit se in christo manere sicut christus ambulauit et ip̄m ambulare. **Sn̄ia** in generali p̄pheta in isto psalmo in p̄sona christi loquit̄ de sua ac membrorū suorū fidelīū passionē inimicorū p̄emptū amicorū q̄ ⁊ notorū elongatioe petes auxiliū a patre. **Sn̄ia** in speciali. In forma ergo serui orans ad p̄rem ait. **O** (Dñe) cuius me seruu facio (deus) cui⁹ creaturā me reputo (salutis mee) auctor q̄ totū est ab eo (in die et nocte). i. continue ⁊ assidue vel in p̄speris et aduersis (clamaui) magis corde q̄ voce (corā te) sc̄z ad te orando et te inuocādo. **Orauit** dñs non fm formā dei sed fm formā serui in qua passus est. Et q̄ clamo quotidie iō.

Intret in p̄spectu tuo oratio mea inclina aurē tuā ad p̄cem meā.

Intret in p̄spectu tuo oratio mea tanquaz nunciū gratus. i. admittere eam. ingressus enī orationis in p̄spectu dei acceptatio eius est (inclina aurē tuā ad p̄cē meā) p̄cedendo q̄d peto. **Inclinatio** enim auris dei misericors exauditiō eius est. **Magna** virtus pure oratiōis hic ostendit̄ que quasi quedā p̄sona et fidelis nūcius ad deū intrat ⁊ mandatū pagit quo caro puenire neq̄t. Et est quasi auicula volans vsq̄ ad pedes dei: si tñ sit alata duabz alis sc̄z. **Ieiunio** abstinentie ⁊ sanctimonia vite. **Necessē** est autē vt exaudias.

Quia repleta est malis aīa mea: et vita mea in inferno appropinquabit.

Quia anima mea repleta est malis nō vicijs ⁊ pctis sed doloribz ⁊ angustijs quibz anima carni compatit̄ est enī malū q̄d facimus ⁊ malū q̄d patimur ⁊ int̄n est repleta q̄ (et vita mea inferno appropinquabit) dum trador ad mortē. hanc sententiā verbis alijs explicauit vbi dictū est. **Tristis** est aīa mea vsq̄ ad mortē. **Quod** enī ibi ait tristis est aīa mea: hic dictum est repleta est malis anima mea. et quod sequitur vsq̄ ad mortē: hic dicit̄ et vita mea inferno appropinquabit. Et nō solum grauiā passus sum sc̄z etiā cōtumeliosa. quia

Estimatus sum cū descendētibz in lacum: factus sum sicut homo sine adiu-

torio inter mortuos liber.

Estimatus sum ab impijs et vicijs a nesciētibz (cum descendētibz in lacū) miserie vel p̄funditatis inferni: putabant enī cum sic necessitate mori vt moriunt̄ hoīes ceteri (factus sum) opinione malorū et reputatus ab eis (sicut homo) simplex (sine adiutorio) diuino cui nō est adiutor ad liberandū ego christus (inter mortuos liber) nō derentus insolubili vinculo mortis q̄ resurrexi qui potui animā meā ponere et resumere. et etiā (inter mortuos) coram deo. i. inter peccatores (liber). i. solus si ne peccato immo liberās alios a morte et peccato. Item estimatus sum.

Sicut vulnerati dormientes in sepulchris quorū nō est memor amplius: et ipsi de manu tua repulsi sunt.

Sicut vulnerati. i. vulnere occisi et mortui (dormientes in sepulchris). i. sepulti (quorum nō es memor amplius). i. adhuc vt inde eos resuscites. i. quorū t̄ps resurgendi nondū venit: in quo christus a ceteris mortuis discernitur qui et vulneratus et mortuus in sepulchro clausus fuit sc̄z die tertia euigilans resurrexit (et ipsi) quibz ita factus sum (de manu) et a p̄cedē (tua) o deus (repulsi sunt). i. adiutorio man⁹ tue priuati sunt qui me sine dei adiutorio esse putauit. hoc modo manifeste patet in indeis p̄cedē ⁊ adiutorio dei destitutis.

Posuerūt me in lacu inferiori: in tenebrosis et in ymbra mortis.

Posuerunt me sua reputatiōe et opinione (in lacu inferiori). i. in lacu inferni et p̄funditate irremediabili cum peccatoribz obnoxijs sc̄z (in tenebrosis). i. in tenebris obliuioniē quē sc̄z nemo requireret (et in ymbra mortis). i. in angustijs infernalibz in quibz mors sola dominabatur. vnde alibi scribit̄: qui sedebant in tenebris ⁊ in ymbra mortis lux orta est eis. Et eadem eorū reputatiōe et opinione

Sup me cōfirmatus est furor tuus: et oēs fluctus tuos induxisti sup me.

Sup et cōtra (me cōfirmatus) et implacabilis visus (est furor tuus) o deus. i. ira et indignatio tua vt illi putauerūt. Apud eos enī sic erat quod furor dei nō solum cōmotus verus etiā cōfirmatus fuerit sup eum quem vsq̄ ad mortē crucis p̄ducere potuerūt. Bene ergo sequit̄ (et omnes fluctus tuos). i. tribulationū et passionū impetus et tempestates (induxisti sup me) vt me tanq̄ mare submergerent cum enī ipsi immanitatem passionū christo intuler-

runt: hoc voluisse et fecisse deū arbitraū sunt.
Et tunc ad tumultū miserie.
Longe fecisti notos meos a me: posue-
runt me abominationez sibi.

Longe loco vel mente (fecisti). i. fieri pmi-
sisti (notos meos) qui me nouerāt ac p̄dicatio-
nem meā audierant et miracula viderāt (a me)
vt nullus p̄beret auxiliū qz me relicto fugerūt
(posuerunt me) ipsi notī (abominationē sibi)
qz et ipsi genus illius mortis horrebāt vlt̄ ma-
gis ipsi p̄secutores posuerunt eum abomina-
bilem qz abominabili et turpissima morte di-
sponebant eum occidere.

Traditus sum et non egrediebar: oculi
mei languerūt p̄re inopia.

Tradit̄ sum) a iuda discipulo (et nō egre-
diebar) ab eis fugiēdo. **Uel** (nō egrediebar)
id est nō p̄palabar et manifestabar potentiam
meam et quis essem ostendendo sed in interio-
ribus meis latebā. **Unde** (et oculi mei). i. apli
q̄ futuri erant oculi et lumen totius corp̄is my-
stici (languerūt) et a spe tanquā infirmati dese-
cerunt cum me nō viderent in virtute poten-
tie manifestari sed quasi vicū et impotentē oīa
p̄ferre (p̄re inopia) et p̄ defectu cōstātie et robo-
ris fidei et amoris velut s̄tracto sibi cibo suo
lumine suo. Quod significat in exāctōne lu-
minum in ecclesia in septimana penosa.

Clamaui ad te dñe: tota die expandi ad
te manus meas.

Clamaui) feruēt̄ (ad te dñe) pater cū pen-
derem in cruce (tota die expandi ad te manus
meas) extensus in ipsa cruce: vbi totū p̄ parte
posuit qz non tota die in cruce pependit. **Uel**
(tota die iugit̄ et assidue exp̄di. i. extendi) ad
te) glorificandū (manus meas). i. opa mea qz
omnia opa sua ad voluntatē et gloriā p̄is fe-
cit et retulit. p̄ extensionē vero manū intelli-
gitur cōtinuatio bonoz operū a quoz intentōe
nunquā cessauit. Et qz hec expansio manū et
opa eius nō omnibz p̄fuerūt addit. **Sed.**

Nunquid mortuis facies mirabilia aut
medici suscitabūt et p̄stebunt tibi.

Nunquid mortuis) scz corde et in anima nō
corpe (facies mirabilia) vt ad vitam fidei mo-
ueant. q. d. non qz nō mouent ad fidem. **Non**
eis dicit fieri quibz et si fiant nō p̄sunt vt quos
ad vitam fidei ipsa miracula vīsa nō mouent.
(aut medici) sp̄iales (suscitabūt) tales mortu-
os ad grām (et) suscitati (cōfitebuntur tibi) cō-
fessione laudis vel peccatoz. q. d. nō possunt.
quia potestas eoz nō extendit se ad tantum vt
suscitenti ad p̄stendū tibi in quibz occulta gra-

tia tua nō opatur qua trabantur sed sola gra-
tia tales reuiuiscunt.

Nunquid narrabit aliquis in sepulchro
miscōdiaz tuā: et veritatē tuā in p̄ditōz.

Nunquid narrabit aliquis) positus (in se-
pulchro) peccati. i. mortuus in anima et sepul-
tus pondere maloz (misericordiā tuam) scz re-
parationē generis humani misericorditer im-
pensam. per sepulchrū mortue anime corpus
intelligitur quod in euangelio sepulchro com-
paratur (et veritatē tuam) scz cōpletionem p̄-
missorum iam factā narrabit aliquis positus
(in p̄ditionē) anime. i. obstinatus. q. d. non hi
narrabunt et te laudabūt: quia nō est speciosa
laus in ore peccatoz. sed vni et fideles qz re-
ctos decet laudatio. **Notandū** qz misericordi-
am et veritatē amat scriptura cōiungere et ma-
xime psalmi. **Et**

Nunquid cognoscent in tenebris mira-
bilia tua: et iusticia tua ī terra obliuiois

Nunquid cognoscent in tenebris) et filijs
tenebray. i. in peccatoribz et reprobis qui sunt
tenebre etiam alios obtenebrantes (mirabilia
tua) in me et p̄ me facta (et iusticia tua) qua iu-
stificas impium (in terra obliuionis). i. in ter-
reno corde tui oblito et a te obliuioni tradito.
q. d. nō impediēte h̄ eoz malicia. **Idem** itaqz
sunt mortui et positi in sepulchro et p̄diti et te-
nebre et terra obliuionis. **Deinde** christus lo-
quitur ex voce corp̄is sui. i. eccle. q. d. fuimus
et nos olim natura filij ire sicut et ceteri. s̄z

Et ego ad te dñe clamaui: et mane ora-
tio mea p̄ueniet te.

Et ego ad te dñe) nō ad alium (clamaui) vt
saluus essem. **Quis** enī me discernit ab alijs
filijs ire qui nec credere potuissent nisi me mi-
sericordia dñi p̄uenisset. et ideo sequitur (et ma-
ne). i. nunc in hac fidei et virtutū luce post no-
ctem infidelitatis et vicioz qd̄ mane vt mibi
esset miscōdia tua me p̄uenit (oratio mea) p̄uen-
ta a tua misericordia adhuc in ista vita (p̄ue-
niet te). i. futurū iudiciū ne tunc me cōdemnes
Ut aut̄ ista oratio feruescat et exerceatur cre-
brescunt mala transitoria et differt bonuz qd̄
in eternū dabitur. **Ideo** sequitur

Ut quid dñe repellis orationē meam:
auertis faciem tuā a me.

Ut qd̄ dñe repellis). i. repellere videris (ora-
tionē meā) differendo dare qd̄ peto. **In** quibz
verbis p̄ponit querendā esse causāz quare ozo
sanctoz differt et quasi repellitur q̄ est vt ip̄ius
dilatōne b̄nficij et tribulationū aduersitate q̄si
repulsa tanqz ignis flatu percussa ardentius

inflāmetur. et ut quid (auertis facies tuā a me)
quasi indignatus exponendo me miseris vel
nō intendendo precibz meis. Auertere enī di-
citur deus faciē nō dando qđ volum⁹ qñ qđ
nō expedit petimus. Deinde exequit breuiter
tribulatiōes corp⁹ christi dicens.

**Pauper sum ego et in laboribz a iuuen-
tute mea: exaltatus aut̃ humiliatus suz
et cōturbatus.**

Pauper sum ego) rebz seculi et in laboribz
a iuuentute mea) vñ alibi sepe expugnauerūt
me a iuuentute mea. Inops est ecclia cum esu-
rit et sitit adhuc pegrina vnde satiet in patria et
in laboribz esta iuuentute sua ex quo enim ser-
uire deo cepit laborauit exaltatus aut̃) p spe-
ris (humiliatus sum) aduersis (et cōturbat⁹) do-
lens de eis qz frequenter post psp̃era occurrūt
aduersa. Vel (exaltatus) prius timido corde
(humiliatus sum) postea p p̃fessionē (et cōtur-
batus) de peccatis ea dānando ad hoc exaltā-
tur in seculo quedā membra ecclie vt in eis sit
maior humilitas.

**In me transierūt ire tue: et terrores tui
cōturbauerūt me.**

In me transierūt ire tue) i. afflictōes p̃ntes
que sunt quasi effectus ire affligentis sup ip̃m
corpus. i. vnitatē sanctorz fidelū cui caput est
christus. transierūt ire dei nō aut̃ manent. flagel-
lat enim filios quos recipit sed ad correctionē
nō ad p̃empionē (et terrores tui) de tuis. i. af-
flictionibz futuris (cōturbauerūt me) i. meam
infirmitatē qz omne qđ accidere potest etiā si
nō accidat prudenter timeat. Vel (terrores tui)
de iudicio futuro quos omnis caro timeat (cō-
turbauerūt me) et terrent.

**Circūdederūt me sicut aqua tota die:
circūdederūt me simul.**

Circūdederūt me) impetus tribulationū
vndiqz vt mergerēt (sicut aqua) q̃ intransit in
eam tangit circūfluit et cingit circūquaqz: et h̃
(tota die) i. cōtinue et sine cessatiōe: vbi conti-
nuatio t̃pis significat donec hoc seculū finia-
tur. qz nullo tpe desunt mala ecclie in h̃ mū-
do pegrinanti dum modo in his modo in il-
lis membris vsqz quaqz ptingunt (circūdede-
runt me simul.) in diuersis mēbris: in quo no-
tatur tribulationū impetus et eaz aggrauatio
et pondus. S; hec oīa sunt vt oīo ecclie de-
um et futurū iudiciū pueniat donec illa salus
veniat vbi nihil maloz sit. Decet aut̃ p̃nt ac-
cipi in p̃sona christi scđm formā serui ita dicē-
tis (Paup sum ego) in habitu paupis (et in la-
boribus) satagens de salute hoīm (a iuuentu-

te mea) i. a tpe incarnatiōis mee (exaltatus au-
tem) in cruce (būliatus sum) in sepulchro (et
cōturbatus) in passione. (In me transierūt) i.
nō mansere me p̃igerunt (ire tue) i. afflictōes
quas tua voluntate nō meo merito patior (et
terrores tui) quos te volente patior (cōturba-
uerūt me) scđm infirmitatē carnis. (Circūdede-
rūt me) inimici mei (tota die) scz tpe passionis
(circūdederūt me simul) principes et ppli. de-
inde sequit ex p̃sona capitis et mēbroz sūt.

**Elongasti a me amicū et primū: et no-
tos meos a miseria.**

Elongasti a me amicū) pio et fideli amore
prius mihi p̃iunctū (et primū) parentela vel
bñficijs (et notos meos) qui sola opinione vel
visione me didicerūt seu dilexerūt (a miseria)
id est ppter miseriā meā mihi nō p̃patientes s; z
oēs me derelinquentes. Sepe ei amici et primi
et notū p̃clitantes scđm seculūz sc̃tōs formidi-
ne deserūt. Q. d. ex omibz cōcludendo ex quo
nullus p̃patitur afflictōibz meis decens est
vt tu adiuvando cōpatiaris. Tibi enī dereli-
ctus est paup orphano tu eris adiutor.

O ratio.

Redemptor oīm ineffabiliqz salutis nr̃e
dator qui p nobis inferna penetrans factus
es inter mortuos liber et audi matutinā p̃cem
familietue et erue nos ab inimici insidiantis
pessima seruitute. Qui vivis.

**Psalmus de misericordia et veritate dei
ac de mutatiōe veteris testamēti et cō-
firmatiōe noui: et de spe quā in christo
habemus et alijs dei bñficijs pluribz.**

ps. lxxviii.

**Misericordias do-
mini: in eternū cantabo.**

Auctor psalmi p̃pha dauid. Ti-
tilus est. Intellectus ethan israelite Et est sen-
sus hic est intellectus ethan. i. robusti. israelite
id est qui vere deū videt. Ethan enī interpra-
tur robustus: qđ nullus est nisi in spe p̃missio-
nis dei vnde hic agit. p quā nemo decipitur
qđ verus israelita intelligit vñ bene hic psal-
mus post p̃cedentem sequit qz rudentibz chri-
sti passioni spes p̃missionis dei datur. Mate-
ria: laus de misericordia et veritate dei ac de muta-
tione veteris testamēti et confirmatiōe noui et de
spe p̃missionis quā habemus in christo mul-
tisqz alijs dei bñficijs exhibis p̃plo christiano
Intentio: nos admonere vt deo gr̃as p colla-
ta gr̃a et veritate agamus et vt spem nō in no-
bis et nr̃a iusticia sed in dō et christi misericordia

ponamus. **S**nia in generali propheta in isto psalmo in psona etban isrlite seu ecclie loquitur de dei miscdia et veritate iusticia et potentia ac pmissionibz patris de christo factis et pluribz alijs beneficijs nobis collatis. **E**rigam⁹ ergo animos nros qz ille qui pmissit ita cetera cōpleturus est vt multa ppleuit. **S**nia in specia li ppha ergo robust⁹ nō in se sz in miscdia dei ait (**M**iscdias dñi). i. multitudinē beneficiorz que dñs pater p filiū suū ecclie sue cōtulit pluraliter dicit miscdias qz multe sunt miscdie genera de quibz tamen quatuor specialiter notemus scz qz sunt⁹ creati qz recreati et renati qz cōservati et qz glorificandi (in eternū) nō solū in p̄senti cum iustis sed etiā in futuro cum angelis (cantabo). i. laudabo et iocunde annuntiabo. **I**n quo pcutiunt illi qui laudant deū in tedio et accidia. **E**t statim mutando psonā et cōvertens sermonē ad deū dicit. **S**ilr.

In generatōe et generationē: annūcia / bo veritatē tuā in ore meo.

In generatōz) pntem que nunc est (et generationē) sequentē que futura est. i. in omni generatione donec generatio generatōi succedit. **U**el (i generatōe) iudeoz (et generatōz) gentiū (annūciabo veritatē tuā). i. quāz pmissionū et p̄ceptoz (in ore meo) in quo fit p̄fessio ad salutē. **N**on ex ore labiū sz in ore diu tanqz dulce p̄satur. **A**liud est laudare in ore qd est diu reuoluere et corde p̄tractare. aliud ex ore et nō ex corde. **D**einde ostendit quas mīas cantet et quāz veritatē annunciet dicens.

Qm dixisti in eternū mīa edificabit in celis: p̄pabit veritas tua in eis.

Qm dixisti). i. apud teipm decreuisti et disposuisti seu per sp̄m sc̄m mibi manifestaisti qz (in eternū) mansura (miscdia) humano generi impendenda (edificabit) et prius firmabit (in celis). i. in aplis et sic p̄pabit alijs (veritate tua). i. cōpletio tue pmissionis (in eis). i. p̄ eos celos vt p̄ eos fiat nota hoibz. elegit ei eos dñs nō suis meritis sz p̄ suā mīam vt p̄pareret eos ad annūciandā veritatē suā. dixisti etiā h. s. **D**isposui testamentū electis meis: iuramēti dauid seruo meo vsqz in eternū p̄parabo semen tuum.

Disposui testamentū) scz nouū quo renouatur ad nouā hereditatē (electis meis) scz fide libz christianis (iuramēti). i. immobiliter et tā certitudinaliter p̄misi sicut qd iuramento firmat (dauid seruo meo) ad israh. illi regi. qz (vsqz in eternū) p̄parabo semē tuū) qd est semē abrahe. id ē christū. vel (iuramēti dauid seruo meo). i. chri

sto vsqz qz mibi obediēti qui ex genere dauid carnē assumpsit (vsqz in eternū) p̄parabo). i. stabilitam (semē tuū) scz fideles in te credentes et tui imitatores. **D**einde quod dixerat semen dicit sedem subdens.

Et edificabo in generatōe et generati / onem: sedem tuam.

Et edificabo in generationē) mortālē (et generationem) immortālē. i. in oēm generatōez et in eternū (sedē tuā) o dauid. i. regiā ptatem et thronum regni tui in christo semine tuo. **U**el (**E**dicabo sedē tuā) o christe. i. ecclesiā cui p̄sidedas et in qua tanqz rex sedebis in eternū vt nos regas que oīi ipe tibi edificat p̄ p̄dicationē: baptisimū et p̄niam: et hec sedes erit in generatōem et generatōz qz nūc sedet christus in nobis vt regat: sedebit et tūc in sc̄is vt p̄maneat. **E**t qz sicut dixisti et p̄misti ita fiet id.

Confitebuntur celi mirabilia tua dñe: etenī veritatē tuā in ecclesia sanctorz.

Confitebuntur). i. laudabūt (celi). i. p̄dicatores sc̄i (mirabilia tua) non merita sua o dñe) scz qz p̄ miscdiaz redimis qz iustificas. **I**n oīi enī miscdia p̄dicoz: in iustificatōe impioz qd laudam⁹ nisi mirabilia dei laudas qz resurrexerūt mortuū plus lauda qz redempti sunt per diū et iustificati imp̄i. (etenī) p̄fitebunt (veritatē tuā). i. impletōem pmissionū et p̄cepta tua (in ecclesia sc̄toz). i. in p̄uentu fidelū vbi fides adhibet. **E**t merito p̄fitebunt.

Qm quis in nubibz equabit dño: simili / lis erit deo in filiis dei.

Qm quis in nubibz). i. p̄dicatozibz scz prophetis aplis et alijs annūciatozibz veritatis et si potentes sint (equabitur) in potētia dño) scz christo et si ipe sit homo. idem sunt celi et nubes scz p̄dicatores sz celi p̄pter veritatis fulgorem: nubes p̄pter p̄dicatōis imbrē. et qd (siliis) in essentia (erit deo). i. christo filio dei p̄ naturam (in filiis dei) per grām scz multi sunt et in sup̄is scz angeli et in inferis scz boies sc̄i. q. d. nullus sanctorz vel angeloz erit filius vel equalis christo et qd nō putet tñ hō. **I**pse enī est. **D**eus qui glorificat in p̄silio sanctorz: magnus et terribilis sup̄ omnes qui in circuitu eius sunt.

Deus qz glorificat in p̄silio). i. p̄ p̄siliū (sanctorz) qz enī nubes et filij dei nō p̄nt dño files esse vel equari. cōsiliū eoz est credere in illū et in eo gloriari. **H**enī p̄siliū restat būane fragilitati vt qz gloriat in dño gloriē. qz est magnus) in potētia qz dñs oīm (et terribilis) in reuerentia qz iudex oīm (sup̄ oēs qui in circuitu eius

sunt). i. sup angelos et hoies qui sunt eius sti-
patores nō pares qui eius dono ei primant et
adherent. Et vere sup oīs qz. **D**

**Dñe deus virtutū quis similis tibi: po-
tens es dñe: et vītas tua incircūtu tuo**

Dñe deus virtutū tam angelicaz q̄s huma-
narū (quis filis) est (nbi) potentia vel virtute. q.
d. nullus qz (potens) singulariter (es) tu (dñe)
ex te illi p̄o de te qz omnia fecisti (et vītas tua)
.i. pmissionū tuaz et p̄ceptorū (in circuitu tuo)
id est vndiqz et ex omī pte expansa est sup oēs
Magna est potētia tua qua oīa fecisti s̄ plus
est nobis misericōdia tua q̄ exhibuit veritatē tuaz
vbiqz in oēs. que veritas cū ibi cepit p̄dicari:
mare et hoc sc̄m cepit frēmēre. sed nō est timē-
dum p̄dicatoribz tuis quia

**Tu dñaris potestati maris: motū autē
fluctuū eius tu mitigas.**

Tu dñaris p̄tati maris. i. p̄tatiū seculi hu-
ius et dñs es potētū eius. (motū autē fluctuū
eius). i. impetus p̄secutionū et tentationūz q̄s
p̄mouēt seruis tuis (tu mitigas). i. temperas et
iurta voluntatē tuā disponis vt nō seuiāt nisi
quantū velis: nec sinis nos tētari supra id qd
possumus pati: nō penitus tollis vt mereatur
quis coronā. **Quāz enī tribulatio quasi meritiū
n̄m nobis dat qz p. eā meliores efficiamur. vt
autrābies maris enervaretur.**

**Tu hūiliasti sicut vulneratū supbuz: in
brachio dñi tue dissipasti inimicos tuos**

Tu hūiliasti. i. deieicisti (sicut vulneratū)
nondū ex toto mortuū (supbū) singulariter sc̄z
tentatore diaboli hui? maris principē dñm
q̄ hūiliatus est et p̄stratus ac debilitatus s̄z nō
correctus. vulneratus nō quidē in carne quā
nō habebat s̄z p̄cussus in corde vbi supbiebat
vulneratus est in p̄mo aduentu s̄z in sc̄do oc-
cidetur (in brachio dñi tue). i. in fortitudi-
ne diuinitatis tue (dissipasti inimicos tuos)
satellites eius nō solū luciferū s̄z et alios cū ca-
pite vel iudeos p̄ mundūz. **Nec mirū q̄ talia
fecisti. quia**

**Tui sunt celi et tua est terra: orbē terre
et plenitudinē eius tu fundasti: aquilo-
nem et mare tu creasti.**

**Tui sunt celi et tua est terra orbē terre et ple-
nitudinē eius tu fundasti**. q. d. ideo potes fa-
cere p̄dicta et maiora qz tuus est ambitus mū-
di et oēs creature q̄ in eo sunt (aquilonē). i. dia-
bolum (et mare). i. seculū (tu creasti) stulte ergo
se erigūt p̄tra eū a quo creati sunt. vel (Tui sūt
celi). i. p̄dicatores q̄ pluūt alijs veritatē (et tua

est terra). i. hoies suscipientes imbrē. **hae autē
pluuia (tu fundasti) et firmasti in fide (orbē ter-
re). i. totā ecclesiā p̄ orbē diffusam (et plenitū-
dinē eius). i. eos quibz quidie implet. (aquilo-
nem). i. diaboli aquiloni p̄sidentē (et mare). i.
amaros quibz purgat eccia (tu creasti) in fla-
gellum vt electi plus mereant. Et inde
**Thabor et hermon in noīe tuo exulta-
bunt: tuū brachiū cum potentia.****

Thabor et hermon. i. illi ad q̄s a te lumen
gr̄e venit et qui lumine veniente a te illumina-
ti anathema dant diabolo. **Thabor** enī inter-
pretat veniēs lumen et h̄mōi anathēa ei? .i. dia-
boli (exultabūt) nō in meritis suis sed (in noīe
tuo) quo christiani vocant vt qz nō sibi sed no-
mini tuo dant gloriā. **Uel (thabor)**. i. iudei ad
quos primū venit lumen p̄dicatōis (et her-
mon). i. gentes anathema. i. aliene a te (in noīe
tuo exultabunt) cōiunctis in angulari lapide
duobz parientibz. **Et hec omnia fecisti (qz tuūz
brachiū) quo fecisti semp est (cum potentia) et
fortitudinē cū quīs oparis efficacia. et sp̄.**

**Firmetur manus tua et exaltet dextera
tua: iusticia et iudiciū preparatio sedis tue**

Firmetur manus tua. i. opatio tua p̄tra sup-
bos vt humilient (et exaltet) in virtutibz (dex-
tera tua). i. ecclesia ad dexterā collocanda et nu-
merus eoz qui in dextera sunt locandi clarifi-
cetur et augeat. **In fine autē erit (iusticia et iudi-
cium preparatio sedis tue). i. sedes tua erit in iudi-
cio p̄ata ad faciendū iusticiā et iudiciū. i. ad
iuste iudicandū. Qui etiam iusticiā sequit et se
ipm iudicat hic sedez dño in anima p̄parat qz
anima iusti sedes est dei et hic in dextera ponet
die iudicij nunc autē iterū.**

**Miscōdia et veritas precedent faciē tuā
beatus p̄ls qui scit iubilationē.**

Miscōdia qua deles p̄ctā (et vītas) qua im-
ples p̄missa (p̄cedent faciē tuā). i. faciē tu post
iudicaturū vt nō timeant futura iudicia et (bea-
tus) est (p̄ls) sc̄z fidelis (qui scit). i. sentit et expi-
tur (iubilationē). i. qui scit ineffabiliter agga-
dere tātis beneficijs. **Tantū enim de miscōdia
et veritate dñi debem⁹ gaudere vt magnitudi-
nem gaudij nō valeam⁹ explicare et hec est iu-
bilitatio. iubilus enī est gaudiū qd p̄bis nō p̄t
explicari nec tñ penitus reticere. Quā nō dicit
qui loquit sed qui scit qz sciri iubilitatio p̄t ver-
bis explicari nō p̄t. Uel (miscōdia et veritas)
in hominibz (p̄cedent faciē tuā) a fili p̄curso-
ris hospiciū dño p̄parans vt qui tuā faciē vi-
dere desiderat miscōdiam et veritatē p̄re habeat
(et beatus p̄ls qui scit iubilationē) qui suaz**

leticia non in sua sed in dei virtute ponit. hoc autem totū est de gratia dei nō de hoīe. Unde de sequit̃.

Dñe in lumine vultus tui ambulabūt: et in noīe tuo exultabūt tota die: et in iusticia tua exaltabunt̃.

Dñe in lumine vultus tui. i. in agnitōe fidei et illuminatōe spūitū scī (ambulabūt) hoīes de virtute in virtute et p̃ficient vel in p̃templatione trinitatis hīc in futuro p̃seuerabūt et in nomine tuo sc̃z christiano non in se (exultabunt tota die). i. assidue nō desistendo qui aut̃ in se exultat nō tota die exultat q̃ cadit et qm̃ quos illuminat etiā iustificat subdit et in iusticia tua nō sua nō suā q̃rentes statuere qua des̃p̃merent sed tuā qua iustus est ex fide viuūt (exaltabūt) hīc in meritis et in futuro in p̃m̃is. **Qm̃ gloria virtutis eoz tu es: et in beneplacito tuo exaltabit̃ cornu nostrū.**

Qm̃ gloria virtutis eoz tu es) nō enī de virtutibus suis in seip̃is sed in te gloriāt et de bonis operibz nihil sibi attribuit sed totū ad tuā laudem referūt. Et mutans p̃sonā dicit ex p̃sona ppli seu eccl̃ie ad deū (et in beneplacito tuo). i. in gratuita misericōdia tua. et q̃ tibi beneplacuit nō q̃ nos digni simus (exaltabit̃ cornu n̄r̄m). i. subleuabit̃ fortitudo et p̃tās n̄ra. Sicut enim nobis b̄n̄placita fuerūt p̃cepta tua ita tibi beneplacitū est vt in te exaltet virtus n̄ra.

Quia dñi est assumptō nostra: et sancti israel regis nostri.

Quia dñi est assumptō) ad p̃tendū nos ne a cuiuslibet impulsu corruam⁹ ipe enī nos suscepit q̃ nos illuminauit et iustificauit et sancti isrl̄. i. dei isrl̄ qui est sanctus sanctorū et sanctificat credentes (regis n̄r̄i) q̃ regnat in eccl̃ia ac regit nos et om̃ia. Vel in beneplacito filio (tuo). i. christo qui tibi beneplacuit (exaltabit̃ cornu nostrū). i. virtus et p̃tās n̄ra. id aut̃ in ip̃o et per ip̃m (Quia dñi sc̃z filij tui est) assumptō nostra. i. carnis n̄re quāz assumpsit in quo est omnis spes nostra et sancti isrl̄ regis nostri. i. sanctificatis et regentis credentes. Deinde oñ dicit vnde scit̃ hec p̃dicta ponendo p̃missiones patris de christo dicens.

Tunc locutus es in visione sc̃tis tuis: et dixisti posui adiutorij in potente: et exaltaui electū te plebe mea.

Tunc sc̃z qm̃ dixisti mihi disposui testamētum (locut⁹ es) et alij (sc̃tis tuis) sc̃z ceteris p̃phetis (in visione). i. in occulta reuelatōe quā fecisti eis. Unde p̃ph̄e. i. videntes sunt dicti (et dixisti). i. p̃p̃m sc̃m eis reuelasti. Vel (dixisti) pa-

lam p̃ eos (posui adiutorij) liberatōis et redēptōis humani generis (in potente). i. in christo p̃prio filio qui omnia p̃t̃et et exaltaui sup̃ om̃e nomen (electū) sc̃z christū immunē a pctō natum (de plebe mea) iudaica. Et exponēdo q̃s fuerit iste potens et electus et quomō eum exaltauerit subiungit.

Inueni dauid seruū meū: oleo sancto meo vnxi eum.

Inueni dauid significatū. i. christū de semine dō natū et manu fortē. Inuenit eū q̃ elegit vt ex eius genere carnē assumeret (seruū meū) p̃ p̃te carnis q̃ formā serui accepit vel p̃ obedientiā et p̃ oīa mihi obediēte et ideo in eo posui adiutorij (et oleo sc̃to meo) spūali sc̃z gratia spūsc̃i (vnxi eum) ab instanti p̃ceptōis sc̃m q̃ homo p̃re p̃ncipibz suis. Ideo aut̃ potens.

Manus enim mea auxiliabit̃ ei: et brachium meū p̃firmabit̃ eum.

Manus enī mea auxiliabit̃ ei). i. diuinitas hūanitati cōiuncta et verbū meū p̃ qd̃ ego operor oīa coopabit̃ ei et p̃solabit̃ sc̃m q̃ homo in opibz et passionibz (et brachiū meū). i. eadē diuinitas q̃ ē fortitudo mea p̃ quā potēter aduersarios meos visibiles et inuisibiles deuicō (cōfirmabit̃) et p̃fortabit̃ eū in assumpto corpore cōtra aduersa vt pagat̃ icepta et nullaten⁹ ab aduersarijs superet. Et eo vsq̃ p̃firmabit̃ q̃.

Nihil p̃ficiet inimicus i eo: et filius iniquitatis nō apponet nocere ei.

Nihil p̃ficiet inimicus). i. diabolus (in eo) tentando vel sentiendo q̃ in eo nō habet quicquā et n̄l⁹ iniquitatis sc̃z iudas vel ille iudaicus p̃plus filius diaboli (non apponet nocere ei). i. nō addet effectū p̃aue voluntati vt noceret et si sentiat q̃ omnia in p̃sperū cedūt. Nam et si christū occiderunt nō tñ nocuerūt immo ad salutē quam ipe nobis p̃ mortē suā dare disposuerat p̃fuerūt. hoc etiā sc̃m membra dici potest q̃ diabolus vel p̃secutor sentit quidez et facit qd̃ suū est sed nō p̃ficiet neq̃ nocet immo exercet et p̃dest.

Et cōcidā a facie ipsius inimicos eius: et odientes eos in fugā cōuertā.

Et cōcidā) ac cōminuā a facie ipsius inimicos eius) sc̃z iudeos et demones qui sepe a domino confusi tanquam concili gladijs discēdebant a conspectu eius (et odientes eos in fugā) conuertā) q̃ et ipsi coram eo sepe subiegebant. Vel (cōcidā a facie ipsius inimicos eius) cum enim facies eius pctōres respicit a criminibz separant quibus non est locus sub p̃nta dei (et odientes eum in fugā) cōuertā)

tam) vt fugiāt ab ipso irato ad ipsum placatū nō habentes quo a spiritu suo eant et quo a facie sua fugiant.

Et veritas mea et misericordia mea cū ipso et in noīe meo exaltabit cornu eius.

Et veritas mea) qua complet pmissa (et misericordia mea) qua remittit peccata (cū ipso) erit (et in nomine meo) quod est deus (exaltabit cornu eius). i. pias et dominum quia in nomine domini vicit inimicū et vbiq; dñat. Sepe misericordia et veritas nobis cōmendant vt ea reddam⁹ deo misericordiam vt miserorū misereamur veritatē vt nō inique iudicem⁹ nec altera alterā impediāt vt in misericordia nimis laxi vel in veritate nimis rigidi nō sumus aliter enī nō sumus in via dei vbi misericordia et veritas occurrūt sibi.

Et ponā in mari manū eius: et in fluminibus dexterā eius.

Et ponā in mari). i. in gentib⁹ (manū eius) id est potentia eius hoc est dñabit gentib⁹ per mare designatis vel opa eius ostendā in mundo (et in fluminib⁹) ponā (dexterā). i. fortitudinem (eius) hoc est subdā etiā ei cupidos quia si cur flumina in mare ita cupidi in amantudines huius seculi plabunt et tū hi ad fidē christi cōuertent et christo subijcient. Vel (in fluminib⁹). i. in aquis baptismi ponā (dexterā eius). i. opationē. Et hoc ideo quia.

Ipse inuocabit me pater meus es tu: deus meus et susceptor salutis mee.

Ipse inuocabit me) dicēdo mihi (pater meus es tu) sicut quod ego deus. hoc quidē et alij dicunt sed per gratiam ipse vero specialiter dicit per naturā et (deus meus) iesu sicut quod ego sum hō (et susceptor salutis mee) per vbiū. i. susceptor mei ad salutem sicut quod sum infirmus quia es auctor salutis mei infirmi.

Et ego primogenitū ponā illū: excellū pre regib⁹ terre.

Et ego primogenitū). i. venerabilē et digniorē pre cunctis creaturis (ponā). i. cōstitūā (illū) hoc est pre alijs honorabo eum a simili sicut primogenitū solent honorari scilicet (excellū pre regib⁹ terre) quod iam impletū est ipsum enī reges terre adorauerūt. vel primogenitū ex mortuis quia primus resurrexit (et excellū) quia celos ascendens regna mundi cūcta subiecit. Et quia hec pias nō est tpalis subdit.

In eternū seruabo illi misericordiam meā: et testamentū meū fidele ipsi.

In eternū seruabo illi misericordiam meā) quā tūm ad ipsum et membra eius quia bona ex mia illi collata scilicet vt sit deus et homo in vnitāte pso

ne et caput eccle cui ppetua data est pias in celo et in terra. erunt eterna et misericordia quam pater electis suis per filiū pollicitus est in eternū mutari nō potest et testamentū meū fidele ipsi seruabo. i. pmissione a me sibi factā adimplebo quēcūq; enim de eo pdicta sunt integre. in eo completa sunt. Vel (testamentū meū). i. pmissio hereditatis eterne est (fidele ipsi) quia eiusdem testamenti est mediator et signator et fideiussoz et testis et hereditas et coheres testamenti. **Et ponā in seculū seculi semen eius: et et thronū eius sicut dies celi.**

Et ponā in seculū seculi). i. firmabo in eternum (semen eius). i. christianos et imitatores eius qui semper durabūt in generatōib⁹ sibi succedentib⁹ in eternū accepturi hereditatē (et thronū eius) scilicet ecclesiam cui p̄sudet ponā (sicut dies celi). i. dies eternitatis vbi non est nisi vnus p̄tinuus dies qui nunquā tendit ad occasum hoc est in eternū durabit regnum eius. Thronus dei scilicet sunt in quib⁹ deus tanquā in throno sedet et regnat q̄ sine fine viuere habent et sicut sol in regno patris fulgebūt.

Si autē dereliquerint filij eius legem meam: et in iudicijs meis nō ambulauerint.

Si autē dereliquerint filij eius) scilicet christiani (legē meā) scilicet p̄cepta decalogi ad tps (et in iudicijs meis nō ambulauerint) pficiendo ac de virtute in virtutē et de bono in meli⁹ eundo. q. d. nō solū de p̄sistentib⁹ hoc p̄mitto sed etiā de cadentib⁹ quibus etiā misericordiam meam seruabo.

Si iusticias meas p̄phanauerint: et mā data mea nō custodierint.

Si iusticias meas (p̄phanauerint). i. p̄phana reputauerint male viuendo et opando (et mandata mea nō custodierint) per inertia negligendo. Nota quatuor mala hic notata cōtra que quatuor bona sunt necessaria. Prīmū est implere decalogū contra hoc scilicet si dereliquerint legē meā. Scōm est pficere in bonis operibus cōtra hoc scilicet et in iudicijs meis nō ambulauerint. nō est enī standū sed ambulandū de virtute in virtutē quia virt⁹ aut pficit aut deficit et in via dei nō p̄gredi regredi est. Tertiū est ipsa bona sanctificare et pura intentōe facere: p̄tra hoc scilicet. Si iusticias meas p̄phanauerint opa enim iusticie hypocrisie quasi pannū menstruate faciūt quia p̄phant corde per prauā intentionē ore per dolū opere per simulationē. Quartum est custodire mandata euangelica etiā minima contra hoc scilicet et mandata

mea nō custodierint. hec ergo quatuor hic po-
nuntur cōtra stultos pigros hypocritas et in-
utiles. Si inq̃ in his pmissis offenderint nō
ideo eos cōtemnā nec in pditionē dimitta.
**Visitabo in virga iniquitates eoz: et in
verberibz peccata eoz.**

Visitabo vt medicus infirmū et vt pater fi-
lium (in virga). i. in remissiori et leniori disci-
plina (iniquitates eoz) minores (et in verberi-
bus). i. in asperiori et grauiori correctōne (peccā-
eoz) maiora. Non g̃ tūc mīa est vocantis sed et
flagellantis et verberantis. Quē enī diligit deus
corripit et flagellat omnē filiū quē recipit. **Te-
dit quidē sed reddidit hereditatē.** Sit itaq; ma-
nus paterna sup te et tu filiū bonus noli di-
sciplinā repellere.

**Discediam aut meā nō dispergā ab eo:
neq; nocebo in veritate mea.**

Discediam aut meā nō dispergā). i. nō tota-
liter auferā vel tollā ab eo d̃ auid scz christo. i.
a corpore eius qd̃ est vnū cum capite. vnusq; scz
enim p peccō suo necessario flagellat sed ab eo
si christianus est dei mīa nō dispergit. Nō si
ira iniquus es vt repellas a te virgā verberan-
tis et de disciplina dei indigneris tu te aliena-
sti ab hereditate ipse te nō abiect (neq; noce-
bo ei in veritate mea) ad hoc ei nō tollit mīa li-
berantis vt nō noceat veritas vindicantis.

**Neq; pphanabo testamētū meū: et que
pcedūt de labijs meis nō faciā irrita.**

Neq; pphanabo i. violabo (testamētū meū)
id est pactū et pmissū meū ipsi dauid factū de
successione ppetua ei danda. pphana enī esset
pmissio si esset inexplera. pmissi et faciā (et que
pcedunt de labijs meis) scz de pphetis meis p
quos loquor (nō faciā irrita). i. cassa et vana
hoc est nō annullabo sed firma et imobilis erit
et sequet effectus. p̃ntibz enī reprobris et a p-
missis ei? sua culpa cadentibz veritas remane-
bit electi nec remanebit sine hereditate chri-
stus nouit ei qd̃ sūt ei? Et p̃ nō faciā irrita. qz.

**Semel iuravi in scdō meo (si dauid mē-
tiar): semen eius in eternū manebit.**

Semel). i. eternaliter et immutabiliter (iura-
ui). i. firmiter statui. homo frequenter iurat deus
aut̃ semel qz nō mutat nec variat (in scdō meo)
id est in secreto meo sanctissimo. vñ p̃be bibe-
runt (si). i. non (dauid) scz christo (mentiar) scz
quin pactū et pmissionē meā impleā. Iuravi
inq̃ qz (semen eius). i. successio. scz p̃ls christi
anus (in eternū manebit) in regno dei. nō erit
fallax qui iurauit manet imobile testamētū
eius qz ip̃e sibi heredes pdestinanit.

**Et thronus eius sicut sol in conspectu
meo: et sicut luna pfecta in eternū: et te-
stis in celo fidelis.**

Et thronus eius erit (sicut sol in cōspectu
meo). i. illi in quibz sedet et regnat scz membra
que portant caput erunt sicut sol qz iusti fulge-
bunt sicut sol in regno p̃is sui (et sicut luna p-
fecta in eternū) tota lucida tota pfecta nullam
obscuritatē vel defectū in se p̃nens et iam nec
crescens nec decrescēs. salgebūt ergo sancti si-
cut sol quantū ad interiorē et sicut luna quantū
ad exteriorē et sicut carnē que modo mutabilis est
sicut luna tunc aut̃ erit immutabilis et pfecta.
tunc enim sancti erunt in vtroq; pfecti geni-
na stola candidati et glorificati (et ip̃e hui? rei
(testis) est (in celo fidelis) aduersus p̃radictor-
res qui resurrectionē carnis negant. Ille enī
qui in carne n̄ra sedet ad dexterā p̃is testimo-
nium verū dat n̄re future resurrectionis. Iō enī
ip̃e christus carnē suam resuscitauit vt credat
qz alios resuscitare possit. Sequitur vox eccie.
**Tu vero repulisti et desperisti: distulisti
christū tuū.**

Tu vō repulisti et p̃ieisti dauid filiū isai.
et semen eius scd̃m carnez a regno. p peccō suo
(et desperisti) obprobrijs et tribulationibz ex-
ponendor ideo supradicta b̃nficia pmissa nō
erant in ip̃o implenda. destruxisti ea in dauid
vt queras alterū in quo ostendant impleri. vñ
sedet (distulisti) n̄ abstulisti (christū tuū) filiū tuū
cui in t̃pis plenitudie hec oīa dantur? es et in q
p̃misisti ppetuare regnū dauid ergo scd̃m car-
nem destruxisti vt cum pmissa dei que necesse est
impleri in illo impleta nō vident in alio firmi-
us expectent. In hoc itaq; pmissa firmanē q
destrui a dño vident.

**Auertisti testamentū serui tui: pphana
sti in terra sanctuariū eius.**

Auertisti id est exclusisti vel subtraxisti (te-
stamentū serui tui) vñ scz testamentū qd̃ ser-
uo tuo factū erat vbi enim est testamentū ve-
tus vbi est terra. pmissionis vbi est regnū iu-
deoz vbi altare: sacerdos: et sacrificiū (ppha-
nasti). i. pphana videri fecisti (in terra). i. vbiq;
terrarū (sanctuariū eius) et iam vbiq; synago-
ga abominabilis videt vel regnū terrenū de-
struendo sancta illa que habebant terrena es-
se ostendisti.

**Destruisti omnes sepes eius: posuisti
firmamentū eius formidīnē.**

Destruisti i. destrui p̃misisti (omnes semi-
tas eius). i. munitōes et defensiones scz duces

principes et sacerdotes et quicunque munimenta
quibus eos munieras ut etiam diuina eos defen-
sione prouideres ut sic diriperent ab hostibus (po-
nuisti firmamentum eius formidine). i. deus qui
erat eis firmamentum factus est ei timore pro sua
culpa ut ipsum dominum formident cuius munitione
fallari solebant.

Diripuerunt eum omnes transeuntes viam
factus est obprobrium vicinis suis.

Diripuerunt eum scilicet dauid. i. populum israel ubique di-
persum (omnes transeuntes viam). i. gentes que
transeunt tempus et vitam istam nihil in futuro sibi
pudentes vel viam et terminum fidei non cognos-
centes cum quod dixit ego sum via (factus est ob-
probrium vicinis suis). i. gentibus in circuitu ha-
bitantibus quibus ante videbatur gloriosus. Ideo
sequitur.

**Exaltasti dexteram deprimentium eum: les-
tificasti omnes inimicos eius.**

Exaltasti e contrario. i. exaltari permisiisti (dex-
teram). i. potentiam (deprimentium eum) ut ei dona-
rentur vel fortificasti ad percutiendum a simili ro-
lentis percutere qui eleuat dexteram ut fortius per-
cuniat (lesitificasti omnes inimicos eius) scilicet cum
satisfactum esset voluntati eorum per victorias con-
tra eum obtentas.

**Auertisti adiutorium gladii eius: et non es
auxiliatus ei in bello.**

Auertisti adiutorium et robur (gladii eius). i.
debilitasti eum in pugna contra hostes quod pau-
ci solebant vincere multos nunc a paucis vin-
cuntur multi populus enim armatus sine deo in-
ermis est. Unde sequitur (et non es auxiliatus ei in
bello) pro adversarios sed potius eum depulisti.

**Destruixisti eum ab emundatione: et sedem
eius in terra collisisti.**

Destruixisti eum scilicet populum iudaicum ab emun-
datione. i. a fide quod enim sola fides christi mun-
dat corda. non credendo in christum ab emunda-
tione destructi sunt vel quod flagella eum non emun-
dant (et sedem eius) regiam. i. regnum et dominationem
(in terra collisisti). i. ubique terrarum deleuisti quod
iam non est de eis princeps.

**Diminuerasti dies temporis eius: perfudisti eum
confusione.**

Diminuerasti dies temporis eius scilicet in regno seu
regni eius ut non staret iuxta eorum opinionem quod
putabatur se eternum regnuros (perfudisti). i. re-
pleuisti (eius) confusione) temporalis et eterna quod sunt di-
persi et in seruitute redacti et gestant obpro-
brium infidelitatis sue. Deinde post hec dura
que commemorauit enenisse illi populo et regno ne
ibi putaret deus impleuisse quod promiserat et non

deret alterum regnum in christo cuius regni non
est finis. alloquitur eum propheta dicens. Nec du-
ra intulisti iudeis sed.

**Utsquequo domine auertis in finem: exar-
descet sicut ignis ira tua.**

Utsquequo domine auertis israel a fide et salute
usque (in finem). i. semper (exardescet sicut ignis ira
tua). i. vindicta tua omnia consumendo et deuor-
stando ita quod nunquam extinguet sicut ignis ba-
bens combustibile. quod. domine quod cum plenitu-
do gentium intrauerit tunc omnis israel saluus
fiet. Et ideo.

**Memorare que mea substantia: nunquid
enim vane constituisti omnes filios hominum.**

Memorare que est mea substantia in christo.
sto. et si enim iudei deficiunt non deficit mea sub-
stantia in christo venturo quod maria de me ve-
nit et inde christi caro (nunquid enim vane con-
stituisti omnes filios hominum). quod. domine. omnes enim in
vanitate eunt non tu vane constituisti eos sed
mudas eos a vanitate per semen in quo est mea
substantia de quo subdit.

**Quis est homo qui viuet et non videbit
mortem: eruet animam suam de manu inferi.**

Quis. i. quantus est (homo qui viuet) res-
urgens a mortuis (et non videbit mortem) quod iam
non morietur (et eruet animam suam de manu inferi)
ut non detineatur in inferno. certe hoc nulli pue-
nit nisi christo qui potest animam suam ponere
et iterum sumere. Vel loquitur in persona ecclesie et
ostendit quod in membris etiam implentur promissi-
ones spiritualiter dicens. Ita fecisti iudeis sed (us-
quequo domine auertis) scilicet oculos misericordie tue ab
israel et a nobis quos etiam in tribulatione video
(in finem). i. tamdiu vel semper (exardescet sicut
ignis ira tua). quod. domine cum tibi proprium sit
misereri et peccare. Sed potius memorare (que mea
substantia). i. quod fragilis est humana natura mul-
tisque miseriis subiecta que nihil est nisi per christum
sui redempta et ideo indiget tua misericordia nunquid
enim (vane constituisti omnes filios hominum) quod. domine non
vane autem constituti sunt nisi tua misericordia eis suc-
currat ut ad ultimum finem suum scilicet felicitate super-
nam perueniant. nam (Quis est) ex nobis (ho-
mo qui viuet et non videbit mortem). i. non morietur
quod. nullus quod statutum est hominibus semel mori
et eruet animam suam de manu inferi). i. de potestate
inferni. certe nullus ex inferno liberabitur nisi tu
nostre imbecillitatis memor nobis subueneris.
Deinde usque ad finem. psalmi loquitur in persona
ecclesie. quod. Et cum hoc ita sit.

**Ubi sunt mie tue antique domine: sicut iu-
rauerasti dauid in veritate tua.**

Ubi sunt ergo (misericordie tue antiquae) o (domine) et ab antiquo promissis sicut iurasti dauid in ueritate tua que nec falli nec fallere potest. i. sicut veraciter et firmiter manu forti christo promissisti vnde ecclesia tua petit cui eternam misericordiam nuper promittebas. Jam habemus christum sed credentes adhuc laboramus et habere ergo in illo quod promissisti.

Nemo est domine obprobrium seruorum tuorum: quod continui in sinu meo multarum gentium.

Nemo est domine ut remuneres quia ego patienter sustinui: videtur enim deus oblitus quoniam distulit (obprobrium seruorum tuorum) et (multarum gentium). i. illam suam tuam scilicet fidelibus christianis a multis gentibus (quod) obprobrium ego ecclesia dei (continui). i. portavi (in sinu meo). i. in secreto mentis dissimulando et patienter sustinendo non audens resistere vel palam loqui.

Quod exprobrauerunt inimici tui domine: quod exprobrauerunt commutatio christi tui.

Quod obprobrium (exprobrauerunt inimici tui domine) scilicet iudei et pagani dicentes christum perisse et repente (quod exprobrauerunt) ut exaggeret sceleris et subiungit quid. d. exprobrauerunt scilicet commutationem. i. mortem christi tui. i. filij tui crucifixi. hoc enim obiecerunt quia mortuus est christus quia crucifixus que fuit magna commutatio in christo deo et homine. Sed non est obprobrium quod obiciunt quia hoc est mutari a temporalis vita ad eternam a terra ad celum. a iudeis ad gentes vitam et ipsi mutant et commutationem christi tui non exprobrabunt illi quidem exprobrat sed nos laudantes dicimus.

Benedictus dominus in eternum: fiat fiat.

Benedictus sit (dominus in eternum) de ista commutatione saluberrima quia obtinuit nobis remissionem culpe et gloriam beatitudinis eterne. Ipse nos gratis saluos fecit impietates nostras non attendit cum non querentes quesivit inuenit redemit liberavit. Exprobratio et maledictio inimicorum est temporalis sed contra maledictiones eorum dominus est benedictus in eternum. Et ad confirmationem suam et benedictionem ne quis timeat subdit (fiat fiat) fiat in tempore gratie fiat in tempore glorie. Ecce quasi subscriptio principis et confirmatio cautionis dei. Securi ergo de promissionibus preteritis credamus. presentia recognoscamus. futura speremus.

Oratio.

Erue domine animas nostras de manu inferi quo per nobis inferna forniciter confregisti ut tuas vias decantantes et a perfusione criminum et a morte perpetua liberemur. Qui vivis.

Psalmus de reparatione humani generis necnon de breuitate et miserijs vite presentis ac de longitudine et felicitate vite sequentis.

ps. lxxix.

Domine refugium

factus es nobis: a generatione in generationem.

Auctor psalmi propheta dauid. Titulus est oratio moysi boi dei. Et est sensus psalmi iste est oratio. oratio dico moysi. i. illa ostendens et tractans que lex per moysen data sunt sub velamine continebat. Ipse enim specialiter in Genesi. de condicione boi scripsit de qua et hic psalmus dicit. Vel est oratio moysi. i. hoc dauid orat in psalmo quod et moyses ante orauit moysi dico hominis dei. homo quidam passibilis erat sed tamen dei misericordia liberandus eragitur psalmus iste de defectu generis humani qui per christum auferretur et ideo bene post precedentem psalmum sequitur ubi de spe que in christo est agit. Quamvis ergo in titulo nomen moysi sit insertum tamen secundum Hieronymum et plures alios non est credendum ab ipso moysi psalmum istum fuisse scriptum qui illis eius voluminibus et litteris indit non est in quibus eius cantica scripta sunt. Sed ut visum est alicuius significationis gratia tam magni meriti serui dei nomen adhibuitur est. Ex quo dirigeret legentis vel audientis intentio similiter intellige suo modo de psalmis alijs eius nomine intitulatis. **Varia:** oratio per malis amouendis et bonis obtinendis. **Intentio:** monere ad contemptum vite veteris et penalis et ad amorem vite noue et celestis. **Sententia** in generali: propheta in isto psalmo in primo na ecclesie orat per humani generis reparationem et salutem et a spe incipiens primo perficitur diuinam clementiam. Deinde exponit infirmitatem humanam horatque ad contemptum terrenorum et amorem celestium ac tandem petit subuentionem et liberationem. **Sententia** in speciali. In persona ergo ecclesie loquens et a spe incipiens ait. O (domine) summe misericordie et immense clementie (refugium factus es) per fidem tue incarnationis (nobis) ad te peruersis ut si ad te perfugere et tibi inherere volumus a circumdantibus tribulationibus et nostre mutabilitatis miseria liberemur (a generatione in generationem). i. in omni generatione et semper vel in duabus generationibus scilicet veteri cuius ille moyses fuit minister et in noua cuius ille idem fuit propheta. Est autem nobis dominus refugium contra pericula ut ea non incurramus. contra tormenta ut non succumbamus. contra peccata ut ea vitemus: et perpetrata delcamus.

Ne autē videret nō fuisse antequā esset nobis
refugiū adiungit.

Priusq̃ mōtes fieret aut formaret ter-
ra et orbis: a seculo et i seculū tu es de?

Priusq̃ montes). i. angeli (fierent) de nubi-
lo 7 priusq̃ (formaret terra) i. hoīes de limo
terre. Ecce omnis rationalis creatura hac dif-
ferentia distincta est vt montū nomine signifi-
catur celsitudo angeloz 7 terre noīe humi-
litas hoīm (et prius quam fieret orbis) i. vni-
uersitas rerū (a seculo 7 i seculū) i. ab eterno
sine inītoz in eternū sine finē tu es deus). i. im-
mutabilis ac si diceret. Tu qui ex virgine spā-
liter carnē assumens humano generi refugiū
es factus ante ipaz 7 oēm creaturā 7 p omnia
secula es 7 pmanes deus qz tu es semp 7 eter-
nus. Sed qz hic in magnis tentationibz viu-
mus ne ab Eterno et refugiū auertamur erat
homo dei. d. Cum sis refugiū.

Ne auertas hoīem in humilitatē: et di-
xisti cōuertimini filij hominū.

Ne auertas). i. ne auerti pmittat (hoīem) a
tuis bonis eternis 7 sublimibz (in humilitatē)
id est in tpaliū et terrenoz pcupiscentiā vt cō-
tempnis eternis tpalia pcupiscat. sapiatqz ter-
rena (7). i. qz (dixisti puerūmini) ab amore mū-
di et terrenoz ad me 7 ad amorē eternoz (filij
hoīm) qui habetis libertatē ad hoc faciendū
q. d. hoc a te peto qd ipē iussisti precē ergo pe-
tentis exaudi et fidē volentis adiua dans ci
grām sine cuius adiutorio p arbitriū volunta-
tis tentatōes huius vite supare nō possumus
Magna est clementia dei que nos ad cōuer-
sionem inuitat. Ideo aut debem? ab his labē-
tibus ad te 7 ad tuū refugiū cōueri.

Quā mille anni ante oculos tuos: tāq̃
dies hesternā que preterijt.

Quā mille anni). i. quantūlibet sit longa vi-
ta ista (ante oculos tuos) i. ad comparationē
eternitatis quā tu vides sunt tāq̃ dies hester-
nā que) scz (pterijt) i. filis est diei hesterne fm
hoc qd pterijt 7 que iam nihil est. Nec saltem
tanquā dies crastina que ventura est qz omnia
que tpis sine claudunt p transactis habenda
sunt quasi nihil sunt respectu eternitatis qz fi-
niti ad infinitū nulla est comparatio. Si autem
mille anni nullius sunt momēti respectu eter-
nitatis p psequens nec vita alicuius hominis
que adhuc ad mille annos nunquā puenit. q.
d. nihil est homo nisi des ei alterā vitā 7 ideo
bene necesse est istam vitam postponere 7 aliā
pconsiderare 7 fm aplm ea que retro sunt obliui-
sci. i. tpalia 7 ea q ante nos sunt appetere. i. eter-

na. Et nec tāquā dies vna sunt mille āni. **Sz.**
Et custodia in nocte: que pro nihilo ha-
bentur eoz anni erunt.

Et tanq̃ (custodia in nocte) i. sicut vna vt
gilia noctis que nō habet nisi tres horas. Et
bene custodie noctis vita pns ppatur quia in
sollicitudine 7 tenebris huius seculi agit. An-
tiqui diuiserūt noctē in quattuor custodias. i.
in quattuor vigiliās in quibz solent poni custo-
die vt caueantur inimicōz insidie. Sic et nos
q̃diu in nocte huius seculi sumus cōtra insi-
dias diaboli vigilare debemus. Et vt minus
dicam et vilitatem huius vite adhuc ostendā.
(anni) mille (erunt) de numero (eoz) i. inter ea
cōputabunt. (que p nihilo) et p nullo p̄cio ha-
bentur. i. nulla reputabunt vt somnia. Et me-
rito illis p̄pantur qz bi anni anteq̃ veniāt nō
dum sunt cum aut venerint iam nō erūt. q. d.
in tenebris agit vita pns et in sollicitudine et
trepidatōe 7 quasi nihil est. Sed nō accusans
te quasi factorē mutabilū bec dixi immo di-
uine iusticie consensiens dico

Mane sicut herba transeat: mane flore-
at et transeat: vespere decidat: induret
et arescat.

Mane) primo scz pueritē (transeat) homo
id est a sua qualitate mutet (sicut herba) q cito
mutat a qualitate quā habet in nocte in deteri-
orem mane orto sole et sc̄o (mane floreat et
transeat) in aliaz q̄taliatē. i. momentanee vi-
geat et cito pagat florē suū: et postea (vespere)
frigide senectutis (decidat) i. cadat in mortē
(induret) in cadauer (et arescat) id est siccet in
puluerem. q. d. luat homo qd meruit. **D**is enī
caro senū et oīs gloriā eius vt flos feni: senū
aruit et flos decidit. Nec aut pena de peccato
venit vnde subdit.

Quia defecimus in ira tua: et in furore
tuo turbati sumus.

Quia) ab im mortali statu (defecimus) id
est in hūc defectum mortalitatis versi sumus
(in ira tua) qua iratus es primis parentibz et
in vindicta tua nobis inflicta ppter pctā nrā
et nō tm scdm corpus defecimus infirmitate
sz etiā fm aīam affligimur mortis timore. vñ se-
quitur (et in furore tuo) i. in effectu furoris tui
scz de morte (turbati sumus) timentes mori et
quod grauius est post mortē puniri. Infirmi
facti sumus et infirmitatē finire trepidamus.
Iuste aut defecimus qz peccauim? **E**t tu
Posuiisti iniquitates nostras in cōspe-
ctu tuo: seculū nostruz in illuminatōe
pultus tui.

Posuisti iniquitates nras in p[ro]spectu tuo
.i. in p[re]s[en]tia tua habuisti o[mn]ia originalia p[ec]c[at]a no-
stra q[uod] te n[on] latuer[un]t z n[on] solū illa sed etiā (se-
culum nostrū).i. decursu t[em]p[or]is n[ost]ro[rum] sc[ilicet] vitam
nostrā p[er]uā z actualia p[ec]c[at]a que postmodū in
seculo viuentes cōmissim[us] posuisti (in illūina-
tione vultus tui).i. in illuminosa z lucida cō-
gnitione tua in qua vides omnia. q[uod] d. n[on] teri-
tū venia n[on] ab eis dissimulasti s[ed] posuisti corā
te vt punires. Hoc aut[em] et effectū p[ro]bat.

Q[uia] omnes dies nostri defecerūt: et in ira tua defecimus.

Q[uia] om[ne]s dies n[ost]ri).i. vite n[ost]re (defecerūt).i.
et ira tua abbreviati sunt z ad paucitatē reda-
cti tota[que] vita n[ost]ra in defectu[rum] corruit z merito
q[uod] p[re]sumptōe longioris vite peccauim[us] z nos
ipsi (in ira tua defecim[us]) ac passibiles z mor-
tales facti sumus q[uod] ea que transeūt amanim[us]
n[on] enī nobis nisi p[ro]pter p[ec]c[at]a irascimur. Deinde
ex p[re]m[is] melius m[er]ita z breuitatē vite h[ab]et q[uod].
Anni nostri sicut aranea meditabunt[ur] di-
es anno[rum] n[ost]ro[rum] in ipsis septuaginta
anni.

Anni n[ost]ri sicut aranea sic inanes z inuiles
(meditabunt[ur]).i. reputabunt[ur] nam quecūq[ue] in
annis n[ost]ris agimus ita fragilia sunt et tran-
sitoria sicut tela aranee sicut enī aranea mittit
fila et huc illucq[ue] discurret z tota die texit z la-
bor quidē grandis est sed effectus modicus et
quasi nullus sic z vita hominū huc illucq[ue] di-
scurret in occupationib[us] inanib[us] z inutilib[us] la-
borat vt res corruptibiles sc[ilicet] diuitias z hono-
res acq[ui]rat z n[on] intelligit q[uod] laborando aranee
telam texit q[uod] omnia velociter amittit. Et sicut
anni n[ost]ri sunt in labore vano sic etiā pauci sūt
numero q[uod] dies anno[rum] n[ost]ro[rum] ita breues sunt
q[uod] (in ipsis sunt septuaginta anni) de cursu cō-
muni.

**Si aut[em] in potentatib[us] octoginta anni:
et amplius eo[rum] labor et dolor.**

Si aut[em] in potentatib[us]).i. in illis q[ui] habēt po-
tentem z fortē cōplexionē sunt (octoginta an-
ni) in statu puenienti (z ampli[us]) vltra illud t[em]p[us]
est (eo[rum] labor z dolor) ac multa miseria q[uod] tunc
multiplicant[ur]. Senectus enī ip[s]a quidā mor-
bus est z languor. Sed hoc ad misericordiam dei
p[er]tinet qui filios flagellat et ordinat ad bonu[rum]
nostrū quos emendat.

**Quoniam sup[er]uenit mansuetudo: et eo[rum] re-
cipiemur.**

Q[uia] sup[er]uenit in senectute (mansuetudo)
dei. i. mansuetudo eius castigatio et etiā mansue-
tudo n[ost]ra. deus enī p[er] clementiā mansuet[us] nos

p[er] senectutē et infirmitatē domādo efficiū man-
suetos (et) sic corripimur) z emēdabimur ab
insolentis iuuentutis et excessib[us] n[ost]ris quem
enim diligit deus corripit z castigat z nihilo-
minus erudimur. n[on] enī p[oss]ūt erudi qui quaz
sine labore z dolore q[uod] virtus in infirmitate p[er]-
ficatur. Et cum hoc sit.

**Quis nouit p[re]t[er]itū ire tue: z p[re] timo-
re tuo iram tuā dinumerare.**

Quis nouit).i. noscere z cōsiderare satagit
(p[re]t[er]itū ire tue) quam exerceas cōtra illos qui-
bus hic p[ec]cis. p[re]t[er]itū enī ire hoīs est corpus occi-
dere et post nihil potest facere deus antē z hic
potest punire z post corp[us] et animā mittere in
gehennā (et) quis (p[re] timore tuo).i. te timens
vel ad hoc vt te timeat nouit (iram tuam dinu-
merare).i. p[re]f[er]are z distinguere q[uod] plerisq[ue] tunc
magis irascimur q[uam] placari videris. quibusdā
vero tunc placaris quādo irasci estimaris. Il-
lis enim parcis ad penā hos punis ad salutē
q[uod] d. pauci sunt qui hec intelligūt si enī intel-
ligerent n[on] ita de facili peccarent. Et q[uod] sine te
hec intelligere n[on] possum[us] ergo o d[omi]ne.

**Dexterā tuam sic notā fac: et eruditos
corde in sapientia.**

Dexterā tuam sic notā fac).i. christū sic fac
notū vt p[er] eum discant tui iram tuam noscere z
dinumerare ac magis petere ea que n[on] vident[ur]
tū p[re]t[er]itū ad nouū testamētū q[uod] p[re]s[en]tia p[re]-
sentia ad vetus testamētū. Vel (dexterā tuā)
id est eternā felicitatē qua oues ab hedis sepa-
rabis (sic notā fac) vt dictū est sc[ilicet] flagellando
quem recipis n[on] sinendo p[er]sp[er]ari in t[em]p[or]alib[us]
sed emendādo vt ad dexterā ponas. Sic enī
innotescit deus q[uod]s in ea sit sessurus (et) fac eru-
ditos corde in sapientia) ad p[er]pendendū ista
Vel (et) fac notos eruditos corde in sapien-
tia) quos fecit deus notos in nouo testamento
vt p[er] fide omnia sp[er]nāt z eterna bona tū que-
rant. hoc attendens iste homo dei orat. p[er] cis q[ui]
multa patiunt[ur] a seculo p[er] eternis dicens.

**Conuertere d[omi]ne vsquequo: et depreca-
bilis esto sup[er] seruos tuos.**

Conuertere d[omi]ne) ab irato in benignū respi-
ciendo nos misericordie tue oculis q[ui] videris auer-
sus a tribulatis (vsquequo).i. aliquantulū n[on]
ex toto q[uod] magis p[ro]dest si aliqua tribulatio sem-
per nos monet (et deprecabilis esto sup[er] seruos
tuos) p[re]ces eo[rum] et audiendo. q[uod] d. iusticiā t[em]p[or]a-
riā n[on] succumbam[us] talemq[ue] te exhibe vt pos-
sis exorari a peccatorib[us]. Sed iste homo dei
iam futura bona spe anticipans quasi de fa-
ctis dei ait

Repleti sumus mane miscdia tua: et exultauimus et delectati sumus in omnibus diebus nostris.

Repleti sumus mane). i. in eternitate miscdia tua) qua nos a malis omnibus liberaſti et ab uerdania bonorum ſatiaſti. **V**odo eſt nox in qua eſurimus et ſitimus tunc aut poſt poſuiſte tenebris huius ſeculi et oriente ſole iuſticie ſatiabimur vultu dei (et) ibi exultauimus. **X**oris (et delectati ſumus) **V**el (exultauimus) in laude tua (et delectati ſumus) in re iocunda (in omnibus diebus nris) quibus nulla nox ſuccedet ubi omnes dies ſimul ſunt non ſibi ſuccedunt qz vnus ſunt id eſt eternitas. **I**bi etiam.

Letati ſumus p diebus quibus nos humiliſtaſti: annis quibus vidimus mala.

Letati ſumus p diebus quibus nos humiliſtaſti). i. humiliari et affligi pmiſiſti ſc3 (annis quibus vidimus) et expti ſumus (mala) penalia huius exilij et anguſtias corporis. hoc eſt p afflictione dierum et annorum illorum quibus nos afflixiſti in hoc mundo. **H**unc enim mala temporalia videmus ſed poſtmodum eterna bona conſpiciemus. **N**am mala pene nunc patienter tolerata ſunt eterne vite meritoria. **S**ed qz homo non potest hic de malo euadere vel in bono perſeuerare ſine ſpeciali tuo adiutorio ergo.

Respice in ſervos tuos et in opera tua: et dirige filios eorum.

Respice in ſervos tuos) in quos iratus videbaris (et in opera tua) qz ipſi ſervi tui ſunt et opera non ſua ſed tua. q. d. ppter hoc debes reſpicere qz ipſi ſervi ſunt opera tua. **N**ec ſolus vt boies ſint ſed etiam ſervi tui. i. obedientes iuſtis tuis. **I**pfius enim ſumus ſigmentum non ſolus in adam ſed etiam creati in chriſto ieſu in operibus bonis (et dirige filios eorum). i. imitatores vt ſint recti corde quibus bonus eſt deus. **V**el (filios) .i. opera ne incurſent et detorqueant ad mala.

Et ſic ſplendor domini dei noſtri ſuper nos et opera manuum noſtrarum dirige ſuper nos et opus manuum noſtrarum dirige.

Et vt ad hoc perualeamus (ſit ſplendor domini dei noſtri). i. lumen vultus tui et lux ſpiritalis ſc3 gra. ſpūſſectus imprimat nre menti quatenus diabolice imaginis obſcuritate fugata in priſtinam figuram et imaginem reformemur. **S**plendor eius in nobis luceat vt tenebras nras illuminet. **S**plendor in nobis habitet vt omnes tenebras appellat et opera manuum noſtrarum dirige ſuper nos vt non p mercede terrenorum ſed p dei gloria et eternis ea faciamus. **D**einde in ſingulari nra

mero ſubdit (et opus manuum noſtrarum dirige) intendens qz omnia opera bona nra vnū opus eſſe debent in charitate qz omnia opera bona que multa ſunt quantum ad diuerſitatem generis vnū ſunt in radice charitatis et ad vnū finem diriguntur quantum ad intentionem operantis.

Oratio.

Luciferi ſideris ſator omnipotens deus qui non tam mundo lucem fugata nocte reſtituiſti ſania nos queſumus miscdia tua remittente vt omnes peccatorum obſcuritates te illuminante pellamus. **P**er dominum no.

Pſalmus de certa et infallibili protectione diuina in tentatione et pugna iuſti hominis in deo et eius adiutorio firmiter ſperantis. **p. r. c.**

Vibabit in ad

iutorio altissimi: in protectione dei celi comorabit.

Auctor pſalmi propheta dauid. **T**itul⁹ eſt laus cantici dauid. **E**t eſt ſenſus pſalmi⁹ iſte eſt laus dauid. i. chriſti qz in eo laudat de beneficijs qz conſert eccleſie ſue et eſt cantici qz continet in ſe canticum. i. iocunditatem meminit enim eterne beatitudinis. de hoc pſalmo tentauit diabolus chriſtum cuius tentatio nra eſt doctrina. ſicut enim ille ſic et nos in illo diabolum vincimus ſi chriſtum imitari volumus non in mirabilibus que facit ſolus ſed in eo quod factus eſt p nobis et ad quod nos inuitat ſc3 in humilitate et patientia quem nos in his ſequentes ex eo et in eo diabolum vincimus de qua victoria chriſti et ſuorum contra diabolum agit iſte pſalmus vnde et in titulo laus ponitur qz p hac victoria deo dicat. **E**t bene hic pſalmus ſequitur poſt predictum qz enim vt ibi dictum eſt dominus factus eſt nobis refugium conſequenter hic agit de tentationibus in quibus ad ipſum eſt recurrendum nam manentes in auxilio dei vincunt omnes tentationes diaboli contra quas ille pſalmus eſt antidotum generale et poſſit ex duobus ſc3 fide et ſpe. **M**ateria protectione diuina in tentatione hominis in deo et eius adiutorio ſperantis. **I**ntentio vt exemplo chriſti fiducia ſui auxilij diſcamus tentationes vincere et non de nobis preſumere ſed de dei adiutorio conſidere atqz ad eius gratiam quicquid fortiter facimus referre. **S**nia in generali propheta in iſto pſalmo ſperanti in deo in tentatione et pugna promittit protectionem diuinam et ex protectione victoria et ex victoria coronam. **S**nia in ſpeciali propheta ergo de quolibet ſancto ait. (Qui habitat). i. more habitantis ſe p fiducia ſtabilitate et perſeueranter perſidit (in adiutorio) non

suo sed altissimi dei. i. qui tota spem suam nō in se vel in homine sed in deo et eius adiutorio semp cōstituit in p̄tectōe dei celi cōmorabit̄ id est omnibz modis a deo p̄teget̄ et p̄seueran- ter habebit eum p̄tectoꝝ in tentatōibz vt nec capiat illecebra voluptatis nec frangat timo- re aduersitatis vt nō declinet ad dexterā v̄l ad sinistrā hec est via regia via christi regis nostri quam ip̄e ambulauit quem et nos imitari de- bemus. Et talis.

Dicet dñs susceptoꝝ meus es tu: et re- fugiū meū deus meus sperabo in eū.

Dicet dñs corde et ore (susceptoꝝ meus). i. mei iſimiles tu vt medic⁹ qz ip̄e suscepit nos ad curandū sicut medicus egrotū (et refugiu⁹ meū) a simili tempestate qz ad ip̄m refugim⁹ vt ab imminenti⁹ tentationibz et p̄iculis libe- mur (deus meus) qz creatoꝝ noster est et refor- mator ratio⁹is nostre et ideo (sperabo in eum) nō de me p̄sumā. hic notant̄ quatuor bñficia dei que facit in bello sp̄iali. p̄mū est adiuto- rium eius vt hostes n̄ros impugnare et etpu- gnare possim⁹. fm est p̄tectio ab hostibz si im- pugnare voluerint. terciū cura et recreatō si ho- stes nos vulnerauerint vel vexauerint. quartū re- p̄tatio eius si de p̄ficiū fugerim⁹. Et meri- to sperabo in eum.

Qm̄ ip̄e liberabit me de laqueo venan- tium: et a verbo aspero.

Qm̄ ip̄e liberabit me) nō ego (de laqueo ve- nantium). i. de tentatōe demonū seu hoīm que fit p̄ facta qui circaviā ad dexterā p̄sperita- tis et ad sinistrā aduersitatis laqueos tendūt et blandiendo vel terrendo illaqueant vt hoīes mala faciāt et bona obmittant (et a verbo aspe- ro). i. a tentatōe que fit p̄ verba que siue sint aspera vt cōicia detractio et silia siue blanda vt adulatō doli et huiusmōdi om̄ia dicunt̄ aspe- ra qm̄ diuinis obuiant regulis et mouent ho- minē ab eis. S; ab his omnibz liberat̄ a deo qui spem suā ponit in eo. Et vt liberet.

Scapulis suis obumbrabit tibi: et sub p̄enis eius sperabis.

Scapulis). i. humeris (suis) in quibus est fortitudo. i. virtute p̄pria (obumbrabit). i. ob- umbraculū p̄tectōis et refrigeriū in ardore tentatōis p̄stabit (tibi) qui habitas in adiuto- rio altissimi (et sub pennis) vel alis misericor- die (eius sperabis) de p̄tectōe dei a malis. q. d. quēadmodū gallina pullos suos ante pectus suū ponit et alis suis p̄tegit sic dñs noster mul- to amplius om̄es in se sperantes benigne reci- pit et defendit. vnde cū dicit (Scapulis suis)

id est inter scapulas et a tergo pōt intelligi et a pectore s; qz addit sub pennis vel alis manife- stum est qz p̄tectio est a pectore quasi te posito in medio alaz hincinde expansaz ad p̄togen- dum te cōtra inimicū. Et tanq̄

Scuto circundabit te veritas eius: nō timebis a timore nocturno.

Scuto) misericōdie (circundabit te). i. p̄teget te (veritas eius). i. obseruantia p̄ceptoꝝ eius. ve- ritas eius erit tibi scutū. i. mandata eius imple- ta defendent te a malignis hostibz: et ita (nō ti- mebis a timore nocturno). i. a leui et occulta tentatōe que fit ignorātibz seu a tentatōe igno- rantie qz ignorantia intelligit̄ in nocte vñ hec tentatio nocturnus timor dicit̄ a simili p̄iculi vñ timor tñ habet. Nō timebis enī

A sagitta volante in die: a negotio per- ambulante in tenebris: ab incurſu et de- monio meridiano.

A sagitta volante in die). i. a leui et manife- sta tentatōe que fit sciētibz seu a p̄ctō sciē- tie nam manifestatio intelligit̄ in die his duo- bus leuibz duo grauiā reddit dices: et (a nego- cio pambulante in tenebris). i. a graui et occul- ta tentatōe que fit ignorantibz. et (ab incurſu et demonio). i. ab incurrente demonio (meridia- no). i. a graui et apta tentatōe que fit sciētibz que dicit̄ demoniū meridianū p̄pter vehemen- tis tentatōis estum.

Cadent a latere tuo mille: et decē milia a dextris tuis ad te aut̄ nō appropinquabit

Cadēt a latere tuo) s; sinistro (mille) de de- monibz te tentantibz diuina virtute victi (et de- cem milia a dextris tuis) cadent et ponit̄ hic numerus determinatus p̄ indeterminato vt p̄ mille et decē milia intelligat̄ demonū multitu- do. Et qz in sinistris aduersa in dextris p̄spe- ra significant̄. et plures p̄speritatis illecebras q̄ aduersitatis molestijs capiunt̄ recte a latere sinistro mille et decē milia a dextris cadere di- cuntur (ad te aut̄) in diuino adiutorio speran- tem (non appropinquabit) demoniū vel tentatio per consensum.

Uerunt̄ oculis tuis cōsiderabis: et re- tributionem peccatoꝝ videbis.

Uerunt̄amen oculis tuis) interioribz (cōside- rabis) talem p̄tectoꝝ diuinā sup te tanq̄ gra- tuis (et retributō peccatoꝝ). i. penā debitā p̄ peccatis (videbis) in fine qz retribuet abundā- ter facientibz supbiā quibz mō tanta p̄mittun- tur in christianos et dei seruos vt p̄ hoc exerceantur et magis mereantur. Et sic tanq̄ gra- tuis deo dices

**Qm̄ tu es dñe spes mea: altissimū po-
suisi refugium tuum.**

Qm̄ tu es dñe spes mea tuta et secunda qz nō in aliq alio sed in te solo cui nemo resistere pōt cofido et sic altissimū. i. in alto nō in imis (posuisti refugium tuū) ubi fugias a malis et a ventura ira iudicis. **Vel altissimū** scz ipm deum (posuisti refugium tuū) ad quem refugias in malis insurgentibz et ideo es securus. **Qm̄ sequit̄.** **Nō accedet ad te malū: et flagellum nō appropinquabit tabernaculo tuo.**

Nō accedet ad te sic sperantē in dño (malum) scz mortalis culpe vt noceat aīe et flagellum) scz ipalis pene (nō appropinquabit tabernaculo tuo) scz corpori taliter vt te cūciat a sanctitate p̄tutis et firmitate fidei nō appropinquabit nō vt nō sit scz vt nō obsit qz habitanti in adiutorio altissimi nocere non poterit. **Cū inuasiō subditur**

Qm̄ angelis suis mandauit de te: vt custodiant te in omnibz vijs tuis.

Qm̄ angelis suis q̄s posuit custodes hoīm et specialiter electoz (mandauit) tanq̄ suis ministris (de te) te eis p̄mittēdo (vt custodiāt te) ab om̄i nocumento (in oibz vijs tuis) tā in p̄speris q̄ in aduersis. vñ magnā debemus angelis reuerentiā nobis p̄ custodia a deo deputatis. Et ipi angeli.

In manibz portabūt te: ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.

In manibz scz potentia et virtute (portabūt te) ad bona dirigendo et inuādō et a malis eluando ac p̄tegendo. q. d. sic te custodiēt tanq̄ in manibz suis te portēt (ne forte offendas ad lapidē) i. ad peccatū mortale ad modū lapidis graue (pedē tuū) i. affectū p̄ cōsensum vel malum p̄positum.

Sup aspidē et basiliscū ambulabis: et cōculcabis leonem et draconem.

Sup aspidē et basiliscū ambulabis et cōculcabis leonē et draconē. i. oēm virtutē et potestatem diaboli diuino adiutorio supabis q̄ p̄pter varias astutias et diuersos tentandi modos his p̄p̄at aīalibz. Ipse enī est aspis cū occulte veneno p̄curit et hoīez p̄ ignorantia mortaliter peccare facit. Basiliscus cū palaz flammā venenat et hoīem sciēter peccare mortaliter facit. Sed istius astutia sc̄ta ecclesia cauet q̄ sup illū ambulat qz eū vincit et calcit. Ipse est leodum seuit apte et p̄sequit violenter. Draco dū insidiat occulte et deuorat negligentes. **Magis timēdus est draco in insidijs q̄ leo in impetu.** sed nō te frangat leo: nō te decipiat draco.

Esto in tentatōne fortis et leonē cōculcabis esto in tentatōne cautus et draconē supabis.

Vel p̄nt p̄dicti septē versūs etiā intelligi de christo. q. d. ille qui habitat in adiutorio altissimi nō timebit a demonio. **Sz o christe** (Ladent a latere tuo mille) i. multi p̄fidentes se tecum sessuros vt iudicēt supabunt in tentatōe et de illa spe iudicandi cadent et qz multo plures cōfidunt se ad dexterā collocandos vt saluentur ideo subdit (et decē milia a dextris tuis) et a spe standi ad dexterā tuam cadent s̄c̄r. Quia enī de se p̄sumunt nō hñtes in alto fixā radicē charitatis ideo cadent p̄ demoniū meridianū. i. p̄ graue estū diaboli vñ tribulatōis (ad te aut̄) o christe. i. ad tua membra vera tibi adherentia que sunt tu. i. vñū tecū (nō appropinquabit demoniū nec te deiciet p̄ tentationis estum. Et si demoniū non appropinquet (Vetū tamen) non erit impune q̄ tuos persequunt iniqui nam (oculis tuis) quibz merita hoīm iudicas (p̄siderabis) malū qd voluerūt (et retributionē pctōz videbis) vt scz retribuas eis fm̄ qd intenderūt. Ideo aut̄ nō cadit iustus a demonio et ad me nō appropinquabit. (**Qm̄ tu dñe christe** (es spes mea) scz corpis tui et eccie et p̄ hec es spes mea qz (altissimū posuisti refugium tuū) i. resurgendo et ostendendo altū fecisti. i. fore ostendisti refugium tuū et p̄ altissimis. i. eternis docuisti ad te fugiēdū vt iam sperent tui sequi quo tu p̄cessisti. Et iō. (Nō accedat ad te) dñe christe (malū) vñtra (et flagellum nō appropinquabit tabernaculo tuo) i. carni tue in qua p̄ nobis militasti. In hoc q̄dem tabernaculo sensisti malū et flagellū in terra ad qd leuātū super celos vt illuc sit directā spes n̄ra nō accedent vt prius mala vel flagella. (**Qm̄ angelis suis mandauit de te**) de tuo tabernaculo (vt custodiant te in omnibz vijs) et opibz (tuis) Unde in euangelio appuit ei angelus p̄fortans eum. Et ipi angeli. (In manibz portabūt te) ascendente in celū nō q̄ sine eis rueres sed qz obsequēbant tibi regere inde misso sp̄ritu sc̄to soluas credētes a reatu legis (ne forte offendas ad lapidē pedē tuū) i. ne pedes tui scz apli et euangeliste om̄s in quibz pagras vniuersas gentes offendant ad lapidē. i. in legē in tabulis lapideis datā et sine grā accepta teneant rei in ea sed a timore legis solūtur p̄ amorē sp̄s legē implentes. Et sup aspidē et basiliscū ambulabis) pedibz tuis (et cōculcabis leonē et draconē) in eis. Omnia enī nocumenta p̄ bec animalia vt supradictū designata in aduentū dñi a pedibz eius. i. a sc̄tis sunt p̄strata. Deinde sunt v̄ba dei p̄ solantia

virtū in suis et ecclesiam in tribulationibus cui hic defensionē et in futuro p̄mia p̄mittit.

Qm̄ in me sperabit liberabo eum: p̄tegam eum qm̄ cognouit nomen meū.

Qm̄ in me sperabit nō in se vel in alio (liberabo eum) ab illis tentationibus et a malis seculi omnibus (p̄tegā euz) a piculis ideo (qm̄) vere (cognouit nomen meū) credendo laudando et alijs nunciando. Spera ergo in deo et liberabit te cognosce nomen eius ut ei seruias et p̄teget te ne cadas habes enī de hoc certitudinem p̄ dei p̄missionē. Et qm̄.

Clamabit ad me et ego exaudia eū: euz ipso sum in tribulatōe: eripia euz et glorificabo eum.

Clamabit ad me orando (et ego) (exaudia eum) finaliter et si nondum audio eum iam tamen (cum ipso sum in tribulatōe) sicut fidelis adiutor dulcisq; p̄solator ne deficiat (eripiam eum) a malis seculi et piculis in tpe tribulationis (et glorificabo eum) post exercitia laboris eternis p̄mijs in celis. liberat qm̄q; deus cor paliter sicut tres pueros ut cōfundant infideles. liberat martyres spiritualiter scz spūs eorū a carceribus eripiēdo ut imitent fideles. Et tūc. **Longitudine dierū replebo eū: et ostendam illi salutare meū.**

Longitudine dierū p̄ durationē. i. vita eterna que nō habet finē (replebo eum) qz sufficit habenti hinc alibi dicitur satiabor cū appuerit gloria tua. Unde nunc sequitur (et ostendā illi) p̄ speciem et aptam visionē (salutare meū). i. christum in maiestate qm̄ videbim⁹ euz sicut est in natura diuinitatis et in forma hūanitatis quo modo modo videt ab angelis. hec visio. i. visionis materia scz deus est tota merces n̄ra et tota n̄ra beatitudo est diuina p̄templatio. hūc psalmū in quadragesima. et in tractu et in versiculis et multis modis cantam⁹ qz cum christus ieiunauit diabolus eū de hoc psalmo tentauit et victus abscessit hūc etiā psalmū ad cōpletōriū quotidie frequentam⁹ ut quo tpe diabolus magis nititur ad decipiendū eo tpe nos magis laborem⁹ ad resistendū.

Oratio

Presta nobis dñe per inuocationē noīis tui aspidis et basilisci letalia venena calcare ut oīsum nobis salutare tuū aduersus insidias inimici spūal' clipei vmbraulo muniamur. p. d.

Psalmus de exhortatōe ad dei laudem p̄ diuersis beneficijs suis ac de finali impiorū p̄ditōne et iustorū retributiōne.

ps. xci.

Dñū est confite

ri dñō: et psallere nomini tuo altissime.

Auctor psalmi p̄pheta dauid. **Titulus est** psalmus canticū in die sabbati. **Ubi sciendū** qz triplex est sabbatū scz temporis: pectoris et eternitatis. **Sabbatū** tps est dies septimus quo post opa sex dierū requieuit dñs docens in p̄senti suos laborare ut in futuro quiescant **Sabbatū** mentis est tranquillitas bone p̄sentie spe futuri ut non turbet rebus seculi. In hoc sabbato cordis primū est ut bona tua deo tribuas mala tibi. **Sabbatum** eternitatis est eterna requies p̄ qua in p̄senti bene opari debemus agentes sabbatū mentis. **Hic ergo agit** de duobus vltimis scz de sabbato mentis et eternitatis. vnde bene in titulo ponitur psalmus et canticū. **Et est sensus psalmus iste** p̄ quē notatur bona opatio est canticū p̄ qd notatur exultatio mentis qz in ea semp debemus cantare deo et gratias agere: exultantes et hoc in die sabbati. i. de eterna requie cū mentis tranquillitate. de qua requie loquitur hic p̄pheta ostendens iustos laborare in hac vita sex diebus. i. sex etatibus et in futuro quiescere et ecōtra malos hic quiescere et ibi laborare. vnde bñ post p̄dictum psalmū in quo de tentatōibus et malis huius seculi agitur psalmus ille sequitur in quo de eterna requie futuri seculi tractat **Materia:** laus dei tā in p̄speris qm̄ in aduersis malorumq; p̄ditio et bonorū retributio. **Intentio** monere nos ut a dei laudibus vel bonis opibus siue in p̄speris siue in aduersis nō cessemus et cum adest felicitas consolatiōni dei et cū deest iusticie dei gratias agam⁹ et bona nostra deo mala vero nobis tribuamus hicq; libenter p̄ eternis laborem⁹. **Sn̄ia in generali** p̄pheta in isto psalmo inducit primo ad dei laudem p̄ multis suis bñficijs: deinde asserit malos perituros ut ceteri timeant et iustos florere ut deuoti gaudeant. **Sn̄ia in speciali:** In vtroq; ergo sumus deo grati et sentientes omnia bene a deo agi dicamus (**Bonū est**) qz honestū et vtile iocundū et delectabile (confiteri dñō) ore ut mala nobis et bona deo tribuamus. In vtraq; re dñō cōfiteri et in peccato quia tu fecisti et in bono facto quia ipse fecit. **Et cōuertens sermonem ad dñm** mutata p̄sona dicit (et psallere) opere (nomini tuo) o (altissime). i. bene vivere et operari ad honorē et laudem nominis tui ut quisquis querat gloriā tuam nō suā nomen tuū non summi. Quicumq; manibus bona opatur psallit deo: qui ore cōfitemur cantat

deco. Ergo canta ore et psalle opere. Et quia p
per futurum seculū christiani sumus ideo q
cūqz modo se habeant presentia grati sumus
consolatōni dei per blanda et iusticie eius per
aspera dicentes: bonum est cōfiteri dño ꝛc. de
inde duobz predictis duo alia reddit. Bonus
est enī cōfiteri deo.

**Ad annunciandū mane miscdiā tuā: et
veritatē tuā p noctē.**

Ad annūciandū .i. laudandū (mane) .i. in
psperis (miscdiā tuā) qua pie pcis (et verita
tem tuā) qua iuste flagellas (p noctē) .i. in ad
uersis. **Qñ** ergo tibi bñ est lauda dei miscdiāz
qñ male tibi est lauda veritatē. Veritatē quip
pe dei p noctē annūciare est nō inculcare deuz
qz aliquid pateris mali sed illud pctis tuis tri
bue et ipius emendatōni qz qui pctā flagellat
nō est iniquus sꝫ verax bonū est etiā psallere.

**In decacordo psalterio: cuz canticō in
cythara.**

In decacordo .i. decem cordaz (psalterio)
id est ope hoc est in decem pceptoz cōpletōne
nam psallere est opari psallit qui cū hilarita
te bene facit. In psallendo enim hilaritas est.
et hilare datorē diligit deus. Qui vero cuz tri
sticia de eo fit nō ipse facit et portat psalteriū sꝫ
nō cantat in eo. Bonū est etiā psallere (cū can
tico in cythara) .i. verbor ope. Si enī bene lo
queris et nō oparis canticū habes sine cytha
ra si oparis et nō loqueris cytharā habes sine
canticō. ppter hoc et bene loquere et bene opa
re si vis habere canticū cū cythara. **Vel** bo
num est psallere (cū cātico in cythara) .i. cuz
gaudio in carnis mortificatōne et in actualibz
rebus. cythara enim ab inferiori reddit sonū.
Idco aut bonū mihi est psallere et pfiteri.

**Quia delectasti me dñe i factura tua: et
in operibz manū tuarū exultabo.**

Quia delectasti me dñe .i. delectatōne in
ternaz mihi pstitisti (in factura tua) .i. in eo qd
in me facis nam quicqd sum ego quicqd be
ne ago tu facis et tua factura est. tu enim me fe
cisti tu bene viuente me fecisti (et in opibz ma
nuum tuarū) que p te opabor (exultabo) grās
agendo. **Vel** (delectasti me in factura tua) scz
celo et terra et que in eis sunt et in decore eorū
et in obedientia et in dispositōe in causis et ef
fectibus. **Qd** cūqz aspexero delectat me. **Vi**
deo enim facturā et benedico factorē (et in opi
bus manū tuarū exultabo) dñi creaturis tuis
vior vel admiroz earū pulchritudinē et vilita
tem que omnia mihi seruiūt. **fm Hiero.** quod
cūqz aspexeris edificatio tua est. **Vides so**

lem lunā et stellas hoc edificat te. debes enim
cogitare et dicere. Ista seruiunt deo quare ego
nō seruiam. Dimitte magna animalia respice
apem et formicaz in quibz est maior sapientia
qz corpus. Cogitant hyemem esse venturam
et posse fame picitari nisi laborauerint in esta
te vnde viuant in hyeme et christianus et mo
nachus nō cogitant iudiciū esse futurum. **Co**
gitemus quia si nō fecerimus bona opera tor
quebimur in gehenna.

**Q magnificata sūt opa tua dñe: nimis
pfunde facte sunt cogitatōes tue.**

Quam magnificata sunt .i. valde magna
sunt quia cōprehendi nō possunt (opera tua)
o dñe. Quare enī alij floreat alij laborent: alia
vasa faciat deus in bonorē alia in contumeli
am nemo est qui discernere possit. bene ergo se
quitur (nimis pfunde facte sunt cogitatōes
tue) .i. dispositōes tue quod tu ab eterno dispo
suisti alios saluandos alios pdendos pfunde
nimis et inscrutabiles sunt. Quis enī cogno
uit sensum dñi? **Vel** Magnificata sunt ope
ra tua dñe in substantia et in forma et in vi et
in ceteris. nullus enī potest ea ad plenū inue
stigare (nimis profunde facte sunt cogitatōes
tue) quibz talia fecisti et regis quia intellectu et
ratione attingi nō pñt. Sūmum genus scien
tie est scire deum tanta prestare que humanus
sensus nō potest attingere. **Sed**

**Uir insipiens nō cognoscet: et stultus
non intelliget hec.**

Uir insipiens qui celesti sapientia vacuus
et humanis veritatibz plenus non attendit qd
debeat amplecti vel cauere et sibi nō prouidet
in futurum (nō cognoscet) in quibz malis sit.
(et stultus) qui et si attendit et scit nō cauet sibi
et male viuit (nō intelliget hec) que dicta sunt
et que sequuntur vt deum ex suis operibz lau
det sed quia opera dei non noscit casu omnia
agi putat. non enim attendit finem malorum
et bonorum. nec intelligit filium cedi vt sit he
res dimisso et hereditato cui parciatur a flagello
Uñ subdit asserens malos perituros vt me
tus sit cecis.

**Cum exorti fuerint peccatores sicut fe
num: et apparuerint omnes qui operan
tur iniquitatem.**

Cum exorti fuerint peccatores id est post
qz in temporalibz excreuerint et tpaliter ad bo
ram floruerint (sicut fenum) quod post ortum
suum cito arefcit et desiccatur sic enim pecca
torum priora florent posteriora arefcunt quia
in hyeme huius seculi virent et in estate futuri

iudicij arescent (et apparuerint) insignes et fa-
mosi (omnes qui opant) p̄naciter (iniquita-
tem) p̄ponendo terrena celestibz et qui imitan-
tur florem illorū vel ⁊ postea (apparuerint) in iu-
dicio. velint nolint (omnes qui) nunc (opant
iniquitatē). i. ipsi p̄ctōres vbi appebunt con-
spicui q̄ nō hic nō quidem ad suaz gloriā sed
ad p̄fusionē. Unde sequit̄.

Ut intereant in seculū seculi: tu autē al-
tissimus in eternū dñe.

Ut intereant misere (in seculū seculi) id est
eternaliter et sine fine p̄pter suas iniquitates. illo-
rum enī fructus est eternus interitus. hoc vti-
q̄ insipientes et stulti nō intelligūt qui nō nisi
tpalia cognoscūt (tu autē altissimus) et poten-
tissimus ad puniendū eos es et p̄manes (ine-
ternū) (dñe) qui expectas desup de eternis-
tate tua quando transeat tempus impiorū et
veniat tempus iustorū. Quia eternus es semp
manens in celsitudine tua in qua omnia cōsi-
deras longanimiter mala toleras et vides qd
illis serues qd in effectu apparet.

Qm̄ ecce inimici tui dñe: qm̄ ecce ini-
mici tui pibunt: et dispergunt om̄s qui
opeerant iniquitatē.

Qm̄ ecce inimici tui dñe et repetit (qm̄ ec-
ce inimici tui pibunt) in eternū qui modo flo-
rent ad tempus (ecce) et (ecce) id est valde cito
et in p̄p̄tu inimici violenti et inimici dolosi
vel q̄ te nō credūt et q̄ te credūt sed male viuūt
(pibūt) et hic in tenebris interioribz et i futuro
in tenebris exterioribz (⁊ dispergunt). i. a societa-
te bonorū sepabūt (om̄s q̄ opant iniquitatē) im-
penitētes ⁊ in iniquitate p̄manētes ac incessant̄
p̄tra eq̄tatē agētes. Et merito tūc dispergunt a
bonis q̄ mō pueniunt in idip̄m iniquitatis Illi
ita pibunt sed nō sit iusti vel ecclesia de quibus
subiungit̄.

Et exaltabit sicut vnicornis cornu me-
um: et senectus mea in miscdia vberi.

Et exaltabit cornu meum. i. fides ⁊ virtus
sen fortitudo mea augebit et roborabit ad resi-
stendū omnibz tentationibz ⁊ malis (sicut vni-
cornis) q̄ valde fortis est ⁊ vnicornis cornu ab oī-
bus se defendit. Ecclesie quippe cornu fides est
que vna et semp excelsa cunctis aduersis sup̄
eminet. Unde scriptū est. Sancti p̄ fidem vi-
cerunt regna (et senect̄ mea). i. nouissima mea
erunt (in miscdia vberi) id est pingui sen ferti-
li et abundanti hoc est in vbertate miscdie dei
scz in leticia ⁊ beatitudine anime ⁊ corpis. vñ
de alibi dicitur. qui coronat te in misericordia
et miseratōibz. Et quidem miscdia in p̄senti

est magna: sed illa erit maior quando omnis
tolleat miseria.

Et desperit oculus meus inimicos me-
os: et insurgentibz in me malignantibz
audiet auris mea.

Et ideo iam nunc (desperit oculus meus)
interior (inimicos meos) id est omnes operan-
tes iniquitatem. Multos inquit circūstantes
inimicos vidi tamen quia p̄dicto cornu mu-
nitus eram cōfidens de adiutorio dei sicut im-
becilles om̄es desperi: insulsiq̄ eorum et in-
sidias pro nihilo reputavi (et insurgentibz in
me) id est cōtra me (malignantibz). i. maligne
agentibus (audiet) a veritate intus p̄sidente
et me regente (auris mea) p̄scia et p̄cauta.
Audiet inquam quod sequitur scz iustos flo-
rere vt hac p̄missione deuoti gaudeant ⁊ in tri-
bulatōne consolet̄: peccatores quidem exori-
untur sicut fenum: sed ecōtrario

Iustus vt palma florebit: sicut cedrus
libani multiplicabitur.

Iustus vt palma florebit et in suo flore erit
Sicut enī palma in inferioribus scz in stipite
aspera est ⁊ vilis apparet: in superioribus rectas
habet virgulas et pulchras et amenissimū ac
dulcem profert fructum s̄ tarde sic iustus in-
cipit ab asperitate laboris et penitentie et in tem-
poralibus vilis apparet et despectus sed res-
pectu supernorū rectam intentionem habet et bo-
nis operibz floret pro quibus amenos et dul-
ces fructus eterne vite concipiet sed quasi tar-
de puta post longos labores p̄ntis vite. Et si-
cut cedrus libani multiplicabitur in operibz
bonis. Cedrus enī alijs arboribus procerior
est et imputribilis et odore suo fugans serpen-
tes. Similiter iustus altior est alijs hominibz
scz impijs et scdm̄ opera bona imputribilis et
exēplo bone vite et fama fugat vicia ab alijs.
Libanus autē candidatio interpretatur et ipse
per candorem et pulchritudinē innocentie et
virtutum ad hanc conscendit dignitatem. Et
quia non erit vnus solus iustus qui florebit s̄
multi ideo addit pluraliter p̄missam aperi-
ens compationem.

Plantati in domo domini: in atrijs do-
mus dei nostri florebut.

Plantati nunc scz ipsi iusti id est radicati et
fundati in fide et spe et charitate (in domo do-
mini) id est in ecclesia p̄senti vbi est aspera ra-
dis palme (in atrijs domus dei n̄ri florebut)
id est bene operabunt in eadem p̄senti eccle-
sia per quam veniunt ad veram domum id est
ad supernam patriam. Vel potius (in atrijs

domus dei nostri) id est in atrijs celi scz in initio resurrectionis (florebunt) id est floridi apparebunt dum audient venite benedicti atriū enim; principium est mansionis domus est interior. Vel (in atrijs). i. in amplitudine (domus) superne (florebunt) et sicut sol fulgebunt sed interim. Adhuc multiplicabunt in senectate vberit et bene patientes erunt ut annuncient.

Adhuc multiplicabunt in senectate vberi). i. in virtutū maturitate semp de bono in melius procedentes vsqz in finem felix est qui crescit qz fide qui senescit etate senescit et virtutibus. Ecclesia magis incipit esse vberima cum ad finem seculi erit producta tunc enim passionibus cito implebit electorum numerus (et bene patientes). i. tranquilliter erunt in presentibus tribulationibus et omnē patientiā exhibebunt sunt enim et iniqui quandoqz patientes sed nō bene (ut annuncient) et predicent hic vel in futuro prope tua laude dum premia capient id qd sequitur Hic quidem.

Qm̄ rectus dñs deus noster: et non est iniquitas in eo.

Qm̄ rectus) id est iustus est (dñs deus noster) in tribulatione et pressura nostra flagellans hic filios ut coronet (et nō est iniquitas in eo) dum in presenti parit malis ut in futuro condemnat. Sed in futuro qm̄ iustus est qui suis promissa complet et eos remunerat et nō est iniquus ut fraudet aliquē premio sed benignus ut accumulet non enim punit hic pati pro se quos ibi nō ornet vel nō est iniquus dum malos damnat. Et ideo nō debemus ei sed nobis mala nostra imputare nec bona nra nobis sed illi ascribere.

O ratio.

Exultatio eterna sanctorum deus qui iustos bonorum diversis refectionibus impedijs florere palamiferis in atrijs immarcescibiliter facis quesumus ut remissis molibus delictorum eorum nobis societate dignanter impetiamus. Per do.

Psalmus de multiplici christi laude ac regni eius scz ecclesie fundatōe et stabilitate dilatatōe et impugnatōe.

ps. xcij.

Domine regna

ut decorē indutus est: indutus est dñs fortitudine et p̄cinxit se.

Auctor psalmi ppheta david. Titulus est laus cantici ipsi david i die ante sabbatū quādo fundata est terra. Et est sensus laus ista cā-

tici id est diuina et iocunda sit ipsi david id est christo habita de eo quod fecit in die ante sabbatum quādo fundata est terra id est de eo qd fecit deus sexta etate significata per sextum diē ante sabbatū quo die fecit hominē post omnia opera sua. Sexta enim etate christus fundamentū venit et hominē in cruce repauit ipm̄qz et ecclesiam in fide fundauit et confirmauit. Tunc ergo fundata est terra cum homo fundatus est in fide immobilis et tunc factus est homo ad dei imaginē et similitudinē que deformata erat in homine per peccatū. Sexta enim feria seu die homo cōditus et lapsus. Sexta etate et sexta feria ad imaginē dei morte christi est reformatus. Unde congruenter post psalmū p̄cedentem vbi agitur de eterna requie sequitur hic psalmus vbi dicit de nostra reparatōe si ne qua ad illam requiem nō possemus puenire. Materia: regnū christi fundatōis ecclesie et populi christiani. Intentio: monere ad laudē christi et causa multiplici et in hac laude fideles instruere de christi resurrectione et nostra reparatōe. Sententia in generali ppheta in isto psalmo loquens de christi regia potestate: regni stabilitate dilatatōe et impugnatōe: laudat eum a multis cuius laudis primus locus est a pulchritudine. scd̄ a fortitudine. tercius ab operibus. quartus a potestate. quintus a laude vniuersitatis. sextus a veritate dictorum. septimus a laude domus. Sententia in speciali ppheta ergo ad laudem dei inuitans dicit. (Dñs) scz iesus christus (regnauit) id est qz rex esset innotuit et se regnantē ostendit. qz inquit homo in sua resurrectione generale dominium super omnem creaturā accepit sed in quantum deus ab eterno regnauit. Innotuit rex mundo qui semper regnat apud patrem. Deinde primū locum laudis exponens subdit (decorē indutus est) quia eius humanitas in resurrectione fuit glorificata et dote claritatis decorata sequitur locus scd̄us (indutus est dñs fortitudine) quia impassibilis et immortalis factus est diabolūqz vicit et oppressit (et p̄cinxit se) virtute vel strenuitate ad operandū et ad subiugandū sibi mundū. Vel (p̄cinxit se) virtute quando cetū et multitudinem angelorum circumdatus remeauit ad p̄m.

Etenim firmavit orbem terre: qui non commouebit.

Etenim) per hoc (firmavit) id est cōfirmavit in fide (orbem terre) id est militante ecclesia per orbem terre diffusam (qui nō commouebitur) vlla cōcussione a veritate et proposito fidei

licet concuniat sed credens in christu paratus est nec mollescere linguis laudantiu nec frangi linguis vituperantiu. Et hic est tercius locus ab operibz ad hoc enim decoru et fortitudinem induit vt terra id est ecclesia fundaret et firmaret. Sequitur locus quartus.

Parata sedes tua ex tunc a seculo tu es.

Parata est (sedes tua) in fidelibz et ecclesia cui presides. anima enim tranquilla et humilis sedes dei est quia spiritus eius requiescit super humile et quietu (ex tunc) id est a tempore confirmationis vel a tempore gratie et incarnationis quando dominus in carnem veniens homines docuit. Sed ne tunc intendens diem natiuitatis domini ex quo natus venit ad homines putes eum tunc cepisse adiungit (a seculo) id est ab eterno sine principio temporis (tu es) scz deus. Vel (tu es) vere et pprie. Deinde sequitur locus quintus. Et ad preparationem sedis tue.

Eleuauerunt flumina dñe: eleuauerunt flumina vocem suam.

Eleuauerunt flumina dñe id est discipuli et predicatorum impleri spiritu scō fluentis predicationu arida corda gentiu irrigantes et repetit (eleuauerunt flumina vocem suā) id est fortiter et alte locuti sunt christu ad fidem eius feruenter predicando qui prius timuerunt noduz impleri spiritu sancto. Discipulis autē vocem suam leuantibz et fidem per munduz publice predicantibz.

Eleuauerunt flumina fluctus suos: a vocibus aquarū multarū.

Eleuauerunt aduersus vocem predicatoru (flumina) id est potentes huius mundi persecutores fidei (fluctus suos) id est impetus comminationu et persecutionu (a vocibz aquarū multarū) scz minoruz detractantiū populorū ad hoc incitati. Heretici etiam argumentis et inundanti garrulitate in sanctos insurrexerunt. Ecce flumina mundi fluminibz paradisi aduersant. Et cum illi tantis vocibz christu predicarent et isti resisterent.

Mirabiles elatōes maris: mirabilis in altis dñs.

Mirabiles (facite sunt elationes) et elationes (maris) id est persecutiones seculi aduersus ecclesiam quod cepit irasci et persequi fideles. Mirabiles quidē pressurē mirabiles minime mirabiles persecutiones sed (mirabilis in altis dominus) videbatur tot et tanta miracula per sanctos opando ac ipso fluctus premedo et super capita eorum ambulando vt cre-

derent subiugati christo et fieret pax ecclesie. Cresceretqz numerus fidelium vbicqz. Sequitur sextus locus laudis.

Testimonia tua credibilia facta sunt nimis: domus tuam decet sanctitudo dñe in longitudine dierū.

Testimonia tua id est pcepta veritatis data a te sub testificatione credibilia facta sunt nimis id est valde qz non solum veritate sui sed etiam attestatōne miraculorū et bona vita ipsorum predicatorū cōfirmata sunt. Vel testimonia que pphete de christo testificati sunt facta sunt vera in christo impleta. Sequitur locus septim⁹. Et qz tam mirabiliter fundasti ecclesiam tuam idcirco (domus tuam) id est ecclesiam (decet sanctitudo dñe) id est qz sit sancta et munda qz tu es sanctus scōrū qui eam inhabitas et hoc (in longitudine dierū) id est in perpetuu qz si multi cadunt domus tamen stat toto tempore et non cōmouebit. Omnis ergo fidelis qui est domus dei ad hoc debet niti vt sancte viuat et hoc non ad horam sed tamdiu donec veniat in longitudinem dierum id est ad futurā gloriā que erit indeficiens et erit dies ppter claritatem cognitionis et dilectionis dei.

Oratio.

Domine deus omnipotens qz paterna precinctus virtute celum mare terrāqz locasti et audi supplices tuos et da credulitatez in testimonijs tuis indue nos fortitudine et decora sacificatione. Qui vi.

Psalmus de exhortatōne ad patientiam in laboribz iustorū contra felicitatem iniquorū et de iudiciaria potestate christi in persecutores fidelium.

ps. xciiij.

Eus vltionū dñs

minus deus vltionū libere egit.

Auctor psalmi ppheta dauid. Titulus est psalm⁹ dauid quarta sabbati. Et est sensus psalmus iste est dauid pphete habitus quarta sabbati id est agens de patientia scōrum qui significant per luminaria facta quarto die qz lucent in medio nationis prave et peruersę et placide pagunt cursum suū nō curantes quicquid agatur in terra quemadmodū faciunt et celi lumina. Materia: exhortatio ad patientiā et consolatio infirmorū murmurantium de felicitate impiorū et laboribz piorum cum constet qz impiorū malicia non transibit impunita nec piorū patientia irremunerata. Intentio: docere patientiā in laboribz iustorū

contra felicitatē iniquorū. Sententia in gene-
rali, ppheta in isto psalmo orat in psona perfe-
ctorum vt liberent ab impijs et psecutoribz su-
perbis qui diuinā scientiā et pudentiā circa
ista inferiora negant. hortatqz minus pfectos
vt patientiā habeant cum malos florere et bo-
nos affligi vident qz deus vindicaturus est in
malos et remuneraturus bonos. Et ideo be-
ne post psalmū pmissum in quo agit de chri-
sti resurrectione ponit iste in quo narrat de iu-
diciaria pte qz in resurrectione data est ei fm
qz homo pās super omnē creaturā celi et terre
Sua in speciali: contra blasphemos ergo q
putant deū nō vindicare premitit. d. (Deus)
est (vltionum) et vindictarū ipse (dñs noster)
iesus christus in cuius seruitio viuim⁹. habet
enim in pte vltisē se de quibz voluerit et qñ
voluerit. q. d. nō putabāt a quibz dā vindica-
turus in malos sed vtiqz vindicabit in eos et
hoc debet nobis valere ad tolerandos malos
et vere vindicabit qz ipe (deus vltionū libere)
et fiducialiter (egit) tpe infirmitatis carnis qz
nulli peccit et psonas nō accepit. In templo
docuit tanquā pātem hñs et eiecit vendentes
et ementes. Qui ergo iudicandus non peccit
indicaturus nō pcer nec iudicatu ro resisti po-
terit cum iudicando nō fuit qui resisteret. An-
de cōuersus ad dñm ait.

**Exaltare qui iudicas terrā: redde retri-
butionē superbis.**

Exaltare/resurgendo et ascendēdo. Vel ex-
altare. i. in potentia et virtute appare (qui iudi-
cas terrā). i. iudicaturus es hoies habitantes
in tra (et redde retributiō) et vindictā seu vicissi-
tudinē quam meruerūt nō humilibz et peniten-
tibus sed (supbis) bonos opprimentibz et pctā
sua defendētibz nec volentibz tuis obedire mā-
datis. Hoc aut nō est audacia iubentis sed p-
pheta pdicentis qd christus erat factur⁹ nō
enim ideo factur⁹ erat christus qz ppha pdi-
xerat sed ideo ppheta pdixit qz christus factu-
rus erat. Ideo dico redde. qz.

**Utsquequo pctōres dñe: vsqueq pecca-
tores gloriabunt.**

Utsquequo. i. vsqz ad quem terminū (pctō-
res dñe) erunt et in pctis suis durabūt et quā-
diu pcedet eis licentia peccandi hoc enī gra-
ue est qz incorrigibiles sunt. pctōres aut vocat
gravioribz pctis irretitos (et vsquequo peccato-
res) nō solū peccabūt sed (gloriabunt) in falsa
felicitate vel de pctis suis. vnde potius debe-
rent erubescere et cōfundi nō sufficit eis pecca-
re sed etiam de pctis suis gloriānt et exultant

supbiendo in cordibz suis. nec sufficit eis pec-
care et gloriari sed et alios ad sibi peccandū vo-
lunt allicere. Unde sequit.

**Effabunt et loquent iniquitatē: loque-
tur omnes qui operant iniusticiā.**

Effabunt. i. extra p abundantia fabunt ar-
roganter et prauas efferent cogitatōnes (et lo-
quentur iniquitatē). i. late et manifeste iniqua
opera pdicabunt publice mala suadentes (lo-
quent) ista nō boni et sapientes sed (omnes qui
operant iniusticiā) et mala. Qui ergo male lo-
quuntur signū est qz male operet ex abundantia
enim cordis os loquit. Et vbiqz cōscientia
vulnerata fuerit ibi in ore facile peccat. Et ex
ponit quam iniusticiā operant. Nam.

**Pplm tuū dñe humiliauerūt: et here-
ditatem tuam verauerūt.**

Pplm tuum) o (dñe) scz iustos in quos vo-
lunt supbiere (humiliauerūt) pdicti ipm pcul-
cādo et vilificando et determinat pplm dicēs
(et hereditatē tuam) scz fideles qui sunt pplus
que elegit dñs in hereditatē sibi (verauerūt)
et molestauerūt affligendo et vitā eorū ad ama-
ritudinē pducendo. Semp dei pplus humi-
liatur et despiciē ac tribulationibz opprimet et
molestat omnes enim qui pie volunt viuere in
christo psecutionē patiunt.

**Uiduam et aduenā interfecerūt: et pu-
pillos occiderūt.**

Uiduā) auxilio mariti destitutā (et aduenā)
id est peregrinū auxilio notorū carentē (inter-
fecerunt) pupillos) defensione parentū desti-
tutos (occiderūt) morti tradendo vel iporū sub-
stantiā auferendo et alias nocendo hos deus
tuetur et precipit adiuuari et ideo manus cri-
men cōmittunt. Quanto enim aliquis magis
humilis et presidio indigens fuerit tanto ma-
gis ille qui opprimit deum offendit. Vel my-
stice per viduā significant illi quibz mundus
vel error mortuus est. per aduenā hī qui non
querūt hic manentē ciuitatē et per pupillos il-
los qui sunt sine pte diabolo et sine matre cō-
cupiscentia.

**Et dixerūt nō videbit dñs: nec intelli-
get deus iacob.**

Et) ad tumultū hui⁹ mali (dixerūt) quasi bla-
phemantes (nō videbit dñs). i. nō cognoscat
vel attendet. nec aduertet vt sciat facta nostra
aut si videbit (nec intelliget). i. nō apponet cor-
di vt curet sumendo de nobis penā (deus ia-
cob). i. christianorū et fidelū vicia supplantan-
tiū de quo nō deberent hoc dicere. nec dicūt
mali qz modo tacet deus nō vindicando et pu-

tant ei placere qđ faciunt et cum consentire in hoc quod non puniunt. Sed o peccatores blasphemii.

Intelligite insipientes in pplo: et stulti aliquando sapite.

Intelligite) scz que dicam qui estis (insipientes) et insci qui nō attenditis in quibz malis sitis (in pplo) cui exemplū in hoc estis qui publice docetis qđ male didicistis (et) vos (stulti) tali corde et improvidi qui apte blasphematis (aliquando) et tandem (sapite) et discite. i. cum sapore percipite scz veritate vt qui male desipistis iam ad sensum et rationē redeatis. Insipientes et stultos vocat illos qui huius opinionis fuerūt nisi enim insipientes et stulti fuissent nequaquā visu et intellectu deū priuarent. Intelligite inqz et sapite istud.

Qui plantauit aurē nō audiet: aut qui finxit oculū nō considerat.

Qui plantauit) i. formauit (aurē) scz in te vt audias (nō audiet) i. nunqd audibilia nō percipiet (aut qui finxit) i. formauit (oculū) scz in te vt videas (nō considerat) i. nunqd ea que oculo percipiunt nō cognoscat. q. d. sic. Quis enim a deo insipiens et stultus est qui nō possit ex ratione sua cognoscere qz omēs de qđ alijs potuit dare potuit et ipse hē. Nulli enī tm dedit quātū in se habz. virtutes quidē has deus habet sed nō membra.

Qui corripit gentes nō arguet: qui docet hominē scientiā.

Qui corripit) modo quotidie et multipliciter (gentes) zelum dei nō habentes p peccatis puniendos vt per prophetas per aplos per doctores erudiendo (nō arguet) et iudicabit vos et omēs de impietatibz et malitijs in iudicio futuro. q. d. sic. Modo enī tempus est corripiendi postmodū erit arguendi. Et (qui docet hominē scientiam) subaudit ipse nō habere eam. q. d. absit qz ipse nesciat qui alios scire facit habet enim incompatibiliter maiore qz ceteri scientiā et cognitionē. Unde et sequit.

Dñs scit cogitatōes hominū: qm vane sunt.

Dñs enim (scit) etiā (cogitatōes hominū) et hoc etiā scit (qm vane sunt) i. inutiles et stulte seu ad malū p ne dum putant se aut deū latere aut nō puniendos esse. q. d. etiā cogitationes intra mentē latentes ipse scit quas hominō nō nouit ergo multo amplius pba et opera cognoscat. Relinquit ergo vestras vanas cogitatōes vt comprehendatis cogitatōes dei que sunt sapientes vt qui miseri fuistis in re

strauanitate stis bñ in dei fide. **Uñ sequit.** Beatus homo quem tu erudieris dñe: et de lege tua docueris eum.

Beatus) et felix est (homo) nō qui seipm docet sed quem (tu erudieris) o (dñe) vt puerus p flagella castigando et in mente illustrando (et de lege tua) i. scripturis tuis et celesti doctrina nō de vanitate (docueris eum) vt adultū vt mā data tua intelligat et ope pficiat ac sic te docente mala patienter ferre sciat. Et nota qz eruditio dupliciter fit scz p disciplinā et tribulationē ideo ait (quē tu erudieris) et p doctrinā legis iō addit (et de lege tua docueris eum) docueris inqz ad hoc.

Ut mitiges ei a diebz malis: donec fodiat pctori fovea.

Ut mitiges ei) tribulationē et hoc patientiā cōferendo (a diebz malis) quibz florent mali et laborant boni vt patienter ferat quicquid hic agit nō dicat vt auferat ex toto sed vt moderetur tentatōes: et fidelis est deus qui nō pmittit nos tentari vltra qđ possumus. Mitiges inqz (donec fodiat pctori) nō omni sed supbo nō publicano pficenti sed phariseo supbienni (fovea) i. casus et interitus. felicitas maloz fovea est qz cum deus pcit per impunitatē sit homo elatus et cum putat se altū cadit et de hac fovea qz adhuc fodit ad foveas gehenne tendit. Ita malis sed aliter bonis.

Quia nō repellet dñs plebem suam: et hereditatē suā nō derelinquet.

Quia nō repellet dñs) deserendo in aduersitate vt despecta et abiecta plebs suā sibi subiectam et si exerceat vt det ei hereditatē eternā qz quem diligit dñs corripit. Non repellit qz ad tps castigat sed ideo ad tps flagellat vt in eternum recipiat illis autē ad tps parit quos in eternū damnabit. Elige ergo tempalem laborē vt euadas sempiternā penā et hereditatē suā. i. pplm quem elegit in hereditatē sibi (nō derelinquet) vt nō ad vitam auxilio suo eam destituendo ipse enim ait ecce ego vobiscū sum vsqz ad cōsumationē seculi.

Quoadusqz iusticia conuertat in iudiciū: et qui iuxta illam omnes qui rectori sunt corde.

Quoadusqz) inclusiue qz nec tunc repellat vel derelinquat eos (iusticia) suorū qui modo iudicant (conuertat in iudiciū) vt iudicent id est donec illi q modo sunt iusti et ideo iudicant fiant indices alior. prius est vt habeas iusticiam. deinde iudiciū. modo enim quisqz iustus hic fuerit et mala tolerat postea cum dño

iudex erat et si iusticia eius cōuerteret in iudiciū (et qui) sunt (iuxta illā) id est qui sunt qui ad-
herent iusticie et habēt eam et responderet (om̃s
qui recto sunt corde) id est qui sunt sine errore
et qui hoc volūt qđ deus vult scz tolerare ma-
los et expectare iudiciū et huiusmodi. Sed iu-
stus qui inter pctōres habitat timens ne flu-
et et vincat clamat. d.

**Quis consurget mihi aduersus mali-
gnantes: aut quis stabit mecum aduersus
operantes iniquitatē.**

Quis g. (surget mihi. i. p me aduersus ma-
lignantes) id est maligna loquētes et mala mi-
hi suadentes (aut quis) cū surrexerit (stabit) cō-
stanter et pferanter (mecū) in acie mihi adiu-
tor ad sustinendū patienter qz ille vincit q̃ su-
stinet perdit ille qui ferit (aduersus operantes
iniquitatē) ad subuertendū me et opprimendū
iusticiā. Iniusti enim nō solum iniqua facien-
do sed etiam maligna loquendo iustos molī-
tur subuere. q. d. nullus hoc faciet nisi deus
quod per effectū ostendit dicens.

**Nisi qz dñs adiunxit me: paulominus
habitasset in inferno anima mea.**

Nisi enim hoc esset (qz dñs) scz solus (ad-
iunxit me) id est nisi mihi adiutorū dñi specia-
le affuisset contra tales (paulominus) id est se-
re (habitasset in inferno) id est in pfundo vicio-
rum et in fouea que paratur pctōrib (anima
mea) male suasa iam enim mutabat iam pene
impijs consenserat ac malis et vanis psuasio-
nibz omnino decepta fuisset nisi dñs libera-
set. Ideo autē eum adiunxit qz humiliter ad cō-
fessionem recursum habuit. Unde subiungit
Sed.

**Si dicebā motus est pes meus: miseri-
cordia tua dñe adiunxat me.**

Si dicebā et veraciter tibi iudici culpam
meam cōfitendo (motus est) a firmitate (pes
meus) id est affect⁹ (miserēdia tua dñe) mor (ad-
iunxat me) in tali motōne vt redirem ad sta-
tum meum et nō perirem. confessionē et humi-
liatē vult et amat deus. **Motus** est vt homo
adiunxat et liberat te ille vt deus sed tamen cō-
fiteri motus et dic motus est pes meus et eua-
dis. Occurrendum est primarijs motibus ne
crescant in peius. Viro autem modo pericu-
la et tribulationes dulciorem et gratiorem no-
bis faciunt liberatōre. vnde ille exclamat. d.

**Scdm multitudinē dolorum meorum
in corde meo: consolatiōes tue letifica-
uerunt animam meam.**

Scdm multitudinē dolorum meorum in

corde meo) scilicet existentium (consolatiōes
tue letificauerunt animā meam) quia sicut do-
lores multi sunt et amari sic quoqz consolatio-
nes multe sunt et suaves. Si multuz doleo et
peniteo de peccatis tu domine letificas me de
spe remissionis. Quanto magis egi peniten-
tiam tanto magis me cōsolatus es. vnam su-
di lachrymam: vnam merui consolatiōem.
decem fudi lachrymas: decem merui consola-
tiōes. Quantum fuit penitentiē pondus: tan-
tus fuit et consolatiōis numerus. Magnitudo
tribulationuz: magnitudo premiorum est.
quot patimur vulnera: tot meremur et coro-
nas. Quis ergo multos dolores non deside-
ret siquidem scdm multitudinē dolorum mul-
titudinem cōsolationum recipiet. Sunt autē
dolores modo pro peccatis. ppijs: modo pro
peccatis alienis: modo p tribulatiōibus istis
us vite: modo pro incolatu presentis miserie:
modo pro dilatione celestis glorie. Et vere p
lapsu dolendum erat. Nam

**Nunquid adheret tibi sedes iniquita-
tis: qui fingis laborem in precepto.**

Nunquid adheret tibi sedes iniquitatis. i.
ille in quo iniquitas sedem sibi locauit in quo
vicia mores fiunt. hoc est nūquid aliquis ini-
quorum impenitentū quibus hic parcis se-
det tecum. quasi diceret. non. quia non habita-
bit iuxta te malignus. nulla enim est conuen-
tio luci ad tenebras (qui fingis) id est facis (la-
bozem) et dolore (in precepto). i. de labore
et dolore facis preceptum et ammonitiōem
iustis et sanctis puta vt modo sint in labore et
dolore. fm illud beati qui lugent et qui psecu-
tiōem patiunt ppter iusticiā. Et ideo hoc fa-
cis vt requiē alibi requirant nec ament aliqd
aliud oblitiveri boni et qz labor et dolor est p-
cium regni dei quo ipm venale ematur et sine
his nō possumus regnū dei possidere. q. d. ex
hoc intelligo qz nō erunt tecuz sed pibunt ini-
qui quibus modo parcis qz fidelibz tuis a fla-
gello nō parcis. Si enim flagellant filij quid
sperare debent serui nequissimi. Et quamuis
nihil malis cum deo sit nō tamen sunt frustra
Sunt enim ad hoc vt de eis exerceant boni et
erudiant ad vitam et demū ipsi descendant in
gehennā nam sepe post filij castigationē vir-
ga mittit in ignem. Unde sequit.

**Captabant in animā iusti: et sanguinē
innocentē cōdemnabūt.**

Captabunt. i. frequenter et auide captio-
nem parabunt scz iniqui (in). i. contra (aiam
iusti) vt cum decipiant et ad peccatū inducant

quia enim vera non inueniunt: falsa crimina obijciunt. et cum in anima nō possunt nocere (sanguine innocentem) quasi scelerati (cōde- mnabunt) in iudicio iniquo ad mortem vt pater de multis factum. Et quare hoc totum fiat et deus fieri pmittat subiūgendo declarat. d.

Et factus est mihi dñs in refugium: et deus meus in adiutorium spei mee.

Et. i. quia sic (factus est mihi) laboranti et afflicto (dñs in refugium) contra peccata: contra pericula: contra tormenta: vt sim securus. Si enī non piclitareris nō quererēs tale refugium. pūgeris dolore: vt queras remedium. Nam qui semp felix est et spe gaudet presenti nō facile recordatur dñi: recedit spes seculi et venit spes dei (et deus meus) factus est (in adiutorium spei mee). i. mihi speranti in ipso. speraui et adiutus sum et insup in spe futuroz ad iuuat ne in ea deficiā sed sperata se3 eterna cōsequar. Et quid fiet de iniquis.

Et reddet illis iniquitatem ipsoz: et in malicia eoꝝ disperdet eos: disperdet illos dñs deus noster.

Et) ecōtrario (reddet illis) se3 iniquis et impijs (iniquitatem ipsoz). i. penam p iniquitate (et in malicia eoꝝ). i. nō scdm bonum quod de illis malis puenit honorat eos qui etiam malis bene vtiunt: sed scdm malum qd intenderunt (disperdet eos). i. a suo regno et gloria separabit in qua se3 patione incōprehensibilis miseria erit: quod vere poterit quia (disperdet illos) qui est (dominus deus noster) quem nō putabant curare res humanas vbi relucet diuina iusticia quā exercebit tempore oportuno. Bis dicit disperdet qz diploidem habebunt in pena sicut habuerunt in culpa.

O ratio.

Erudi nos domine beniuolentia legis tue et esto nobis in tribulatione refugium qui homini prudenter insinuas scientiam ne delinquat. Per dñm.

Psalmus de aduentu christi et inuitatione populi ad dei hilarem laudem et venerationē ne indurati eius incurrant indignationem.

ps. xciiij.

Emite exultemus

dño: iubilemus deo salutari nro.

Auctor psalmi ppheta dauid Titulus: laus cantici dauid. Et est sensus: laus ista cantici. i. deuotionis et hilaritatis fit ipi dauid. i. christo. Agitur enī hic de tempore gra-

tie in quo p christum intratur ad requiem eius psona hic cōmendatur scdm diuinitatem et scdm humanitatem. Et bene postq supra dictum est de iudiciaria potestate nūc agitur de tempore gratie in quo monemur faciem venturi iudicis in confessione preuenire et modis alijs nos deo preparare. Materia: aduentus christi et inuitatio ad laudem et venerationē dei. Psalmus enī ille est inuitatorius omniū et ad multa exhortatur que omnia implenda sunt vt digne matutine celebrent sicut exultare: iubilare: confiteri: adorare: pcedere: plorare et huiusmodi. Intentio deū hilariter et deuote laudare ad dei laudem et venerationē inuitare. Sententia in generali ppheta in isto psalmo inuitat omnes ad hilare dei laudem ad deuotionem eius adorationē ad humile coraz eo pstrationē ad precordiale plorationē et tandem contemptoribz cōminat eternaz damnationē volens ex his specialiter inducere iudeos vt christo obediant ne indurati filij induratorum patrum penam recipiant et sicut illi ab ingressu terre repromissionis sic isti ab ingressu terre viuentiū excludi remaneant. Sententia in speciali. Itaqz quasi ad magnas epulas inuitas ait o vos qui longe estis a deo per dissimilitudinem vel qui estis de populo dei p fidem. (Veni) passio fidei non tñ corporis vel magna affectione mentis et deuotione cordis exultem? interius mente (dñs) id est in dño nō in seculo et si gaudiū verbis explicare nō possumus qd tamen intus conceptū est voce testantes (iubilemus deo salutari nostro) id est gaudeam? in enarrabili leticia in dño nostro iesu christo vero saluatore nostro. non in mundo deceptore nostro. Exultatio est leticia in mente apparatus in corpore. Iubilare vero est gaudium conceptum voce testari et verbis non posse explicari. Intelligamus ergo qz ipse est dñs et ipse cōtulit sua morte salutē nobis.

Preocupemus faciem eius in confessione: et in psalmis iubilemus ei.

Preocupemus) id est pueniamus (faciem eius) id est conspectū venturi iudicis in confessione peccatorum nostrorum ne inimicus accusando nos preueniat et ne quid tunc in nobis discutendum sit et in confessione laudis ac gratiarum actionis pro suis beneficijs ne in iudicio nos damnet tanquāz ingratos (et in psalmis) id est in canticis spiritualibz vel in bonis operibz (iubilemus ei) simus et deuoti vt que dicim? in psalmis vel fecimus in operibz sentiam? in iubilatione et leticia. vt cum hilaritate fiant

omnia repetit in bilatio in dicendo ut pfirmet
in faciendo. Et merito debemus hec exhibere
re christo et hoc ideo.

Quia deus magnus dominus: et rex magnus
super omnes deos.

Quia ipse est (deus) et per consequens (ma-
gnus dominus) dominus in summa potestate. nullus enim
equali magnitudini. i. potentie eius cuius ma-
gnitudinis non est finis (et rex magnus) ipse enim
omnia regit et gubernat super omnes deos potestatis
cipatione non natura super quos rex est quia rector
eorum. Et istud iam premissum potentie est sed
quod secundum aliam litteram addit et in cantu interpo-
nitur misericordie est scilicet (quia non repellit dominus ple-
bem suam). i. iudeos qui proprie sua plebs sunt.
quoniam enim multos ex ipsis repulerit non tamen pe-
nitens plebem deleuit quia multos ex eis elegit.
Vel (plebem suam) quam proprio cruore rede-
mit. Item ideo.

Quia in manu eius sunt omnes fines ter-
re: et altitudines montium ipsius sunt.

Quia in manu eius scilicet potestate ordinatioe et
regimine (sunt omnes fines terre) pugillo enim
id est potestate precludit omnem latitudinem terre quia
omnia continet et (altitudines montium). i. excel-
si montes (ipsius sunt). i. in potestate eius quas secundum
aliam litteram ipse conspiciat scilicet sicut rector opus
suum. q. d. in potestate dei sunt infima et suprema
terre vel ostendit per hoc vocationem gentium. di-
cens. (Quia in manu eius sunt omnes fines ter-
re). i. gentes quia ad eum venerunt omnes gentes ut
de omnibus nationibus orbis sit unus populus san-
ctus (et altitudines montium). i. terrene et subli-
mes huius mundi prelates que prius aduersae erant
(ipsius sunt) id est eas fidei subiectas possidet.
Item ideo.

Quia ipse est mare et ipse fecit illud:
et siccam manus eius formauerunt.

Quia ipse. i. in potestate eius (est mare) et me-
rito quia (et ipse fecit illud) congregans aquas in
unum locum (et siccam). i. aridam scilicet terram (manus
eius). i. prelati eius operatiua quam nunc manus nunc
verbum eius dicunt formauerunt et disposuerunt
quam fluctibus operiri non permittit. Vel (quia ipse
est) et sub eius dominio est (mare). i. mundus
(et ipse fecit illud) ut quando vult surgat quoniam
do vult quiescat (et siccam) scilicet ecclesiam que im-
brem gratie sinit ut fructificet (manus eius for-
mauerunt) quam non sinit fluctibus tentationum
operiri nec nos veltra posse tentari postquam igitur
vocauit ad exultationem et laudem iam ostensa
gratia dei vocat ad penam dicens. Ergo quia
tantus est. Et tanta facit nolite longe stare vi-

ta et moribus. sed.

Venite adoremus et preciamur et plo-
remus ante dominum qui fecit nos: quia ipse
est deus noster:

Venite propius affectibus et passibus mentis
appropinquando et de virtute in virtute perfici-
endo (adoremus) per deuotionem singularem vene-
rando (et preciamur) corpora et scientias ei huius-
liando (et ploremus) per excessibus nostris ipsum im-
plorando (ante dominum) per puritatem mentis ei pla-
cendo (qui fecit nos) ad imaginem et similitudi-
nem suam. q. d. qui opus suum non spernit aut
contemnit que est magna fiducia. Ergo venite
contra pigros adoremus contra incredulos pre-
ciamur contra superbos et ploremus contra du-
ros (quia ipse est deus noster) et conditor dans se
nobis per suam benedictionem incarnationem qui so-
lus est adorandus.

Et nos populus pascue eius: et oves ma-
nus eius.

Et nos sumus (populus pascue eius) quem se-
cit et pascit corporaliter et spiritualiter (et oves ma-
nus eius) quos fecit esse suas oves per pascua
vite ducens eos et diligentem curam gerens cir-
ca salutem omnium sicut pastor diligens est in re-
gimine ouium. Eleganter verborum ordinem comu-
tauit et tanquam non propria reddidit non enim di-
xit oves pascue et populus manus eius quod ma-
gis putabat congruere sed ait populus pascue et
oves manus ut ipsos intelligas oves qui sunt
et populus. Sumus quippe populus et oves sed hac
conditione vice.

Hodie si vocem eius audieritis: nolite
obdurare corda vestra

Hodie. i. modo tempore gratie semper quod presens
erat david in spiritu (si vocem eius audieritis)
id est si obedieritis voci eius scilicet christi per se
nunc loquentis. Qui preces ante mittebat
ipse venire dignatus est. Ore suo nunc hic lo-
quitur qui olim per ora prophetarum loquebatur et
ideo ne sitis nunc duri sicut ante fuistis. Que
ante sit vox christi cui obedienti sit subdit di-
cens ex persona eius (nolite obdurare corda ve-
stra) et ne sitis lapidei ut non credatis vel non obe-
diantis mandatis meis. Monet ne obdurent
ne punget eis ut patribus eorum. Unde subdit.

Sicut in irritatione secundum diem tentatio-
nis in deserto.

Sicut factum est (in irritatione) vel secundum alias
litteras (in exacerbatione) id est in puocatione fa-
cta (secundum diem) id est in diebus et tempe (ten-
tationis) facite (in deserto) tunc enim similes il-
lis eritis si duri fueritis obstinatos terret per pa-

trum similitudinē vt saltem sic mollescerent ne eis vt patribz cōtingeret ⁊ culpa parentū reperiatur vt vindicta timeat.

Ubi tentauerūt me patres vestri: pbauerunt et viderūt opa mea.

Ubi tentauerūt me p̄res vestri (dubitando de p̄tate mea circa p̄missionē ip̄oz) p̄bauerūt me) scz quid facere possem (et viderūt) scz oculis suis sed nō crediderūt mente (opa mea) magne virtutis in diuersis miraculis. Ante oculos eoz miracula in manu moisi faciebā ⁊ tot viderunt opera mea mirabilia q̄ nullo modo dubitare debebāt sed ip̄i magis magisqz eoz da obdurabant et p̄missionibz meis nō credebant. Jam ḡ ne sitis taliū filiū. i. imitatores.

Quadraginta annis offensus fui: generationi illi: et dixi semp errant corde.

Quadraginta annis) scz quibz duxi eos p̄ desertū (offensus). i. implacabiliter iratus (fui generationi illi) scz p̄pter incredulitatē ⁊ murmuratōnes eozū hoc est effectū aliquē offense ostendi retardans eos ab impletōne p̄missi et deducens eos per desertū tanquā vagos et tū fm̄ aliam literā (p̄tinus fui) in virtutibz et signis ac beneficijs multis et magnis eis exhibitis vel p̄tinus fui qz in virtutibz et signis me p̄sentavi et tū offensus fui. qz ip̄i me offendunt (et dixi semp) tunc arguendo p̄ minuitos et nūc p̄ me et ap̄los (erant scz hi qd̄ fm̄ aliā literā apponit (corde). i. malo p̄posito et volūtatē et nunquā destitit errorē eoz arguere.

Et isti nō cognouerūt vias meas: vt iuravi in ira mea si introibunt in requiem meam.

Et isti nō cognouerūt) i. cognoscere noluerunt vl̄ sic egerunt ac si nō cognoscerent vias meas). i. p̄cepta et mandata in quibz debebāt ambulare (vt). i. sicut vel fm̄ aliāz literā quibz iuravi). i. firmiter et immobiliter statui (in ira mea) hoc ideo addit qz iurat aliquā placidus sicut iurauit dauid veritatē (si introibūt). i. non introibūt scz illi duri alij enim intrant in requiem meā) scz in terrā p̄missā quā elegi in q̄ tam mansione tam ppli q̄ cultus mei. Vel (in requie meaz) eterna. Sic q̄ obdurati sunt ipe gratie nō intrabūt in requie beatorz p̄ terrā p̄missionis designatā ⁊ figuratā. Dupliciter iurauit deus vel p̄mittendo vel cōminando. vnde Aug⁹. Iurauit dñs in p̄missis suis. Iurauit in cōminatōnibz suis vt q̄ certus es de felicitate eterna si feceris p̄cepta ip̄ius tam cert⁹ sis de damnatōe cum diabolo si p̄temperis p̄cepta eius.

Oratio.

Salutare eximisi omnium pplor dñe respice p̄picius sup oues gregis tui eisqz impiciens sal prudentie introducere easdem sempiternā digneris in requie. Per. dñm.

Inductio ad christi laudē p̄pter eius aduentū in carnē ⁊ ad ip̄ius reuerentiā ⁊ timorē p̄pter eius aduentū ad iudiciū p̄s. xcv.

Antate domino

canticū nouū: cantate dño omnis terra.

Auctor psalmi p̄pheta dauid. Titulus est psalm⁹ dauid quādo domus edificabat post captiuitatē. Et est sensus psalmus iste est dauid p̄phe qui hic loquit̄ agens de eo qd̄ factū est quando domus dei scz ecclesia edificabat̄ toto orbe post captiuitatē que sub diabolo fuit p̄ p̄tinū sicut ad literā sub zorobabel post captiuitatē babilonicā reedificatū est templū salomonicū ⁊ per illam reedificationē reedificatio templi spiritualis a diabolo subuersi intelligitur. de qua reedificatōne nō de illa actuali hic agitur. Tenebant homines sub diabolo captiui sed per christū a captiuitate sunt redempti qui sudit sanguinē suū et dato precio emit orbem terrarū. Et hec est domus que adhuc quotidie a captiuitate liberatur cum p̄ctōz q̄s qz relicto diabolo et vicijs suis ad penitentiāz reducit̄ et super fundamentū christi per fidez et opationē edificat̄. Querit aduentus christi in carnem ⁊ ad finale iudiciū. Intentio monere ad fidem incarnatōnis christi ⁊ ad exultationē et laudem p̄ liberatōe generis humani. Sententia in generali. p̄pheta in isto psalmo inuitat omnes fideles ad christi laudem ⁊ preconiiū p̄pter ip̄ius aduentū in carnem et ad ip̄ius reuerentiā et timorē p̄pter eius aduentū ad iudiciū. In his enim est causa spei ⁊ timoris. spei per misericordiam aduentus primi. timoris p̄ iusticiā sc̄di. Sententia in speciali in precedenti psalmo specialiter monuit iudeos vt deposita duricia in christū crederent sed quia erat mansura nunc specialiter monet gentes dicens cōmuniter ad omnes. (Cantate) lingua et vita (dño) patri (canticū nouū) p̄ nouo beneficio liberatōnis scz p̄pter aduentū christi in carnē et nō in vetustate sed in nouitate non timore pene sed amore iusticie exuentes veteris hominē et induentes nouū quod canticum cantat qui amat. charitas enim est canticum nouū ⁊ ipsa est vox ad deū. Vetus canticum cantat cupiditas nouū charitas (cantate

te dño filio scz iesu christo. Deinde quos can-
tare monuerit ostendit dicēs (omnis terra) nō
tñ iudea. i. omēs hoies habitantes in terra. vñ
de edificat domus dei scz ecclia.

**Cantate dño ⁊ benedicite nomini eius
annūciate de die in diem salutare eius.**

Cantate dño spiritui scdō. Ter repetit dño
ad distinguēdū psonarū trinitatē qz laus chri-
sti honor totius trinitatis est (⁊ bñdicite nomi-
ni eius) qd est iesus. i. saluator gratias agendo
de tanto beneficio. hunc ex eo qd in nobis est
factus omni tpe nos bñdicere ⁊ laudare debe-
mus. Deinde ad platos loquit. d. (annūciate)
id est pdicare o vos prelati vt crescat edificatio
domus dei (de die in diē). i. assidue ⁊ semp (sa-
lutare eius) scz qz ppter nrām salutē venerit vt
totū genus humanū a morte redimeret. Deū
de vbi sit annūciandū exponit. d.

**Annunciate inter gentes gloriā eius: in
omnibz pplis mirabilia eius.**

Annunciate. i. pdicare (inter gentes) nō so-
lum iudeis (gloriā eius) natiuitatē inenarrabi-
lem resurrectionē ascensionē ⁊ gloriosam do-
mus eius edificationē et ne aliqs putares ex-
cipi addit (in omnibz pplis) nō in quibusdam
gentibz (mirabilia eius). i. opa eius miraculo-
sa que fecit. Et hoc ideo.

**Qm̄ magnus dñs et laudabilis nimis
terribilis est sup omēs deos:**

Qm̄ magnus est in potētia ⁊ virtute qz po-
test omnia (domin⁹) christus ⁊ si homo factus
sit p qd prius apparuit ⁊ tanqaz deficiens in
laude ipius ait et laudabil⁹ est bonitate et hoc
nimis qz magis qz possit dici vel cogitari (terri-
bilis est) suis aduersarijs qui territus visus est
inter hoies ⁊ etiā terribilia faciens (sup omēs
deos). i. plus qz omēs qz colunt tanqz dñj a gen-
tibus ⁊ nō sunt dñj. Unde quasi diceret ei qua-
re dixisti super omnes deos cum nō sint dñj se-
quitur ⁊ dicit.

**Qm̄ omēs dñj gentiū demonia: dñs autē
celos fecit.**

Qm̄ omēs dñj gentiū. i. quos gentilitate vi-
uentes reputant deos sunt (demonia) et qz pa-
rum est esse sup demonia addit (dñs autē) scz
quem nos dicim⁹ deū nostrū (celos fecit) vbi
habitare nō possunt demones et nō tñ mate-
riales sed etiā spūales scz angelos ⁊ aplos qui
christū qui in eis sedet portant demonibz im-
perant. Igñ bene magnus et terribilis est qui
tales celos fecit. Hoc etiā annūciate scz qz.

**Confessio et pulchritudo in conspectu
eius: scđmonia et magnificentia in san-**

ctificatione eius.

Confessio pctō ⁊ (⁊ pulchritudo) pfitendo
enim fit homo de sedo pulcher. i. de pctōre ius-
tus est in p̄spectu eius tales enī ipm̄ p̄spiciūt
et p̄spiciunt ab eo. Si ergo amas pulchritu-
dinem prius elige p̄fessionē vt sequat pulchri-
tudo (sanctimonia). i. sanctitas (et) p̄sequens
(magnificētia est in sanctificatione ei⁹) nō ex no-
bis. q. d. qui vult esse magnificus et potens vt
sunt angeli prius sit scđs qd fit ex eo solo san-
ctificante nō p nos. Vel (p̄fessio) laudis (⁊ pul-
chritudo) interior mentis (in p̄spectu eius) de-
cet (sanctimonia). i. exterior cōuersatio sancta
et honesta (et magnificentia). i. in magnis opi-
bus et exercitijs virtuosus (in sanctificatione). i.
in sancto cultu (eius) decet. Et qz talis est do-
minus ergo.

**Afferte dño patrie gentiū: afferte dño
gloriā et honorē: afferte dño gloriā no-
mini eius.**

Afferte et date (dño) o vos (patrie gentiū). i.
gentes de quacūqz p̄ia ad fidē christi cōuerse
et subiūgit quid (afferte dño gloriā) bene puer-
sando ⁊ ipm̄ bonis opibz glorificando (⁊ ho-
norem) de bonis operibz gr̄as referendo ⁊ ipi
omnia attribuēdo ⁊ repetit (afferte dño gloriā)
et hoc nomi⁹ eius ascribendo nō vestro vel ho-
minū. supra quater posuit afferte ppter quatuor
virtutes vel ppter quadripartitū plati officiū
hic ter ponit ppter tria a nobis offerenda. De-
bemus enī pmo offerre deo et offerre animas
nrās. scđo corpa. tercio aliqd de nrā substan-
tia. Et ne vacui intretis ad dñm.

**Tollite hostias et introite in atria eius
adorate dñm in atrio scđo eius.**

Tollite hostias scz dona ⁊ munera ac bo-
nas opatōes vel sacrificiū spūs p̄tribulati ac
būilitatis ⁊ p̄fessionis (⁊ introite in atria eius)
id est in ecclia militante vt sitis p̄formes p̄lo
eius. Qui intrant ipsi edificant in templū dei
ipi sunt domus dei ille est inhabitator cui edi-
ficat domus toto orbe terrarū (adorate dñm)
deuote (in atrio scđo eius). i. in catholica ecclia
plures sunt ecclie ⁊ vna est ecclia ⁊ ideo variat
numerū. Vel (in atrio) qd est i celo ⁊ ecclia tri-
umphante. Illuc cor ⁊ intentionē dirigendo.
Et vñā.

**Cōmoueat a facie eius vniuersa terrarū
dicite in gentibz qz dñs regnavit.**

Cōmoueat motu timoris et reuerentie vt
cōuertatur ad p̄niam ⁊ a vicijs ad virtutes (a
facie). i. a cognitione (eius) vel a p̄ntia gr̄e eius
et nō tantū ps sed (vniuersa terra). i. omēs babi-

tatores terre vt aut hoc sit (dicite) vos boni di-
nulgado (in genibz) hoc scz qz dñs. i. christus
victo diabolo (regnavit) a ligno. i. p lignu cru-
cis p qd forte armatu expugnit. vt (regnavit)
id est rex esse mundo innotuit quo semp apud
patrem regnavit et dominiū ac patrē sup oēm
creaturā in sua resurrectione accepit.

**Etenim corripit orbem terre qui nō cō-
mouebit: iudicabit p̃p̃los in equitate.**

Etenim post resurrectionē (corripit) ab er-
rore et vicis ac iustificauit (orbem terre). i. ce-
lestiā toto orbe (qui nō cōmouebit) a veritate
fidei que stabit vsqz ad finē mūdi quantūcūqz
tribulatiōibz impellat et post (iudicabit p̃p̃los
in equitate). i. iuste reddens vnicuiqz s̃m opa
sua et tunc plangent et dolebūt q̃ modo equi-
tatem diligere et eligere noluerūt. Ergo.

**Letent celi et exultet terra: cōmoueat
mare et plenitudo eius: gaudebūt cam-
pi et omnia que in eis sunt.**

Letent celi scz p̃dicatores q̃ enarrant glo-
riam dei cōpluentes terras quos dñs fecit ce-
los. i. de terrenis celestes de carnalibz sp̃uales
(et exultet terra) scz auditores imbz doctrine
suscipientes (cōmoueat mare). i. seculū vt cō-
muet in melius (et plenitudo eius). i. om̃es a-
marior vsqz ad minimū et inde gaudebūt cam-
pi). i. lenes mites equi qui sunt campi dei di-
uersis floribz suauitatibz pollentes et terrena al-
titudine nō tumētes (et omnia que in eis sunt)
id est om̃s vires sensus ratio. Et.

**Tunc exultabūt omnia ligna siluarū a
facie dñi quia venit: qm̃ venit iudicare
terram.**

Tunc scz qm̃ corrigit et sic edificat domus
(exultabūt omnia ligna siluarū). i. pagani in
culti more siluestri qz de oleastro precisi in oli-
uam sunt inserti et in edificatū dom⁹ assumpti
(a facie dñi). i. a cognitōe et p̃sentia eius (qz ve-
nit) p̃mo aduentu redimere et iudiciū discretō-
nis facere aliq̃s vocādo ad fidē et grām alios
nō et (qm̃ venit). i. postea venturus est (iudica-
re terrā). i. hoies scz viuos et mortuos iudicio
retributiōis primo venit in eccl̃iam ad redimē-
dum. scdo veniet ad iudicandū.

**Iudicabit orbē terre in equitate: et po-
pulos in veritate sua.**

Iudicabit enī (orbem terre). i. om̃s hoies
habitatores orbis terre (in equitate) sed quō iu-
dicet a prius exponit sub dens (et p̃p̃los in veri-
tate sua) in illo enī iudicio eq̃tas et veritas erit
qz ibi duo erunt p̃p̃li quibz dabit sententiā eq̃-
tatis et veritatis vt aliq̃ in vitam aliq̃ in penas

eant equitas et veritas in quibz dñs p̃p̃m suū
iudicabit hoc est vt nō expectent misericordiaz qui
misericordiam facere noluerūt qui aut misericordiā fa-
cere voluerūt cum misericordiā iudicabunt qz mi-
sericordes misericordiam p̃sequent. Oratio.

Factor celi terreqz creator deus que omnis
terra cantici noui modulatiōe psultat p̃camur
vt sicut te a ligno regnantē supplices p̃stremur
ita amisso omni gentilitatis errore futuri ad-
uentus tui gloriāz intentis sensibz sentiamus.
Per dñm nostrū.

**Psalmus de primo aduentu christi
in carne eiusqz victoria et gloriosa resur-
rectione ac regni cōmendatiōe et p̃sequē-
ti ex his mundi liberatiōe. ps. cxi**

Om̃is regna

uit exultet terra: letent insule multe.

Auctor psalmi p̃pha dauid. Ti-
tulus est: psalmus ip̃i dauid qm̃ terra restituta
est ei. Et est sensus psalmus iste fit ip̃i dauid. i.
christo cuius laudes et victoriā cōtinēt agens
de eo qd factus est qm̃ eius terra restituta est ei.
id est corpus suū qm̃ surrexit vel qm̃ iudea que
eum crucifigendo pierat credidit et discipuli q̃
titubauerāt sunt firmati sed et alie oues de gen-
tibus sunt adducte. Et bene post domus edifi-
cationē de qua sup̃ius dictū est de restitutiōe
terre hic agit p̃ quā domus illa edificat. Ma-
teria aduentus christi in carne eiusqz victoria
et generale post resurrectionē dñiūz. Intentio
monere ad exultationē et laudē p̃ mundi libe-
ratione facta p̃ primū christi aduentū. S̃nia
in generali p̃pha in isto psalmo describit ad-
uentū christi in carnē et ip̃ius generale dñiūm
confusionē reprobor et exultationē fidelium.
S̃nia in speciali videns ergo p̃pha sup̃stitiōes
mundi abūdare ante christi resurrectionē op-
ponit dicens. (Dñs) ille qui sp̃retus et occisus
fuit regnavit. i. deuicta morte regnū sibi acq̃-
siuit vt rex esse innotuit qz in sua resurrectione ge-
nerale dñiūz sup̃ om̃s creaturas accepit. Qui
ante subiecti erant sub dño diabolo. nunc sub-
iecti sunt sub dño creatore ideo et inde (exultet
terra). i. hoies habitātes in terra quibz ingres-
sum tribuit ad gloriā et (letent insule) nō om̃s
sed (multe) scz ad fidem cōuerse. i. fideles in in-
sulis habitantes. q. d. vbiqz sit exultatio et leti-
cia. (Insule). i. totius mundi eccl̃ie que in
medio tentationū sunt sicut insule inter fluctus
et addit (multe) nec dicit om̃s p̃pter hereticorū
puent. Deinde ostendit qualis sit dñs in pri-
mo aduentu dicens.

Nubes et caligo in circuitu eius: iusticia et iudiciū correctio sedis eius.

Nubes et caligo .i. obscuritas sunt (in circuitu eius) his qui eum nō cognouerūt .i. impii qui in eum nō crediderūt est ipse nubilus et caliginosus qz eis nulla claritate resplendet sed ipse est (iusticia et iudiciū correctio sedis eius) .i. bonis qui in eum crediderūt est ipse iusticia qz ex fide sunt iustificati et iudiciū qz per eos iudicat et correctio qz eos regit et dirigit. sedem dicit eos ipsos qui in eum crediderūt. facti enim iusti facti sunt sedes dei sedet in ipsis iudicat et ipsis corrigit eos. **Nel** (nubes) sacram doctrinā pluentes (et caligo) pfundorum mysteriorum capaces (sunt in circuitu eius) et militant ei (iusticia) .i. approbatio boni (et iudiciū) .i. reprobatio mali sunt correctio sedis eius) .i. corrumpunt eos qui sunt sedes eius.

Ignis ante ipsum precedet: et inflāmbit in circuitu inimicos eius.

Ignis spū sancti quem venit mittere in terrā (ante ipm) .i. ante aduentū eius (precedet) ante quam in eis sedeat hoc enī igne exarserūt credentes in eum (et) hic ignis (inflāmbit in circuitu) p totū orbē (inimicos eius) scz dei. Isto enim igne inflāmati apli ceperūt ire p mūdum et inflāmare in circuitu inimicos eius qui deo derelicto idola adorabant. Qui crea. re nolēbant incendebant ad cōsumptionē verbo dei facti peiores inuidia sua exusti et cōsumpti sed qui credere volebant incendebant ad reparationem igne charitatis vt salubriter arderent. In super.

Alluxerūt fulgura eius orbi terre: vidit et cōmota est terra.

Alluxerūt fulgura eius .i. miracula (orbi terre) .i. toti mūdo cum enim nubes scz pdicatores missi in verbis et in factis mira dicerent et facerent verbis tonabant et splendore miraculorum choruscabant (vidit) hec miracula (et cōmota est terra) .i. terrena corda vel habitantes in terra alij ad fidem alij ad indignationē hec enim fulgura credentes illuminabant nō credentes cōburebant et inde.

Montes sicut cera fluxerūt a facie dñi: a facie dñi omnis terra

Montes .i. supbi et alti (sicut cera) que fluxit a facie ignis (fluxerūt) liquefacti et cōplanata est omnis altitudo que erat cōtra deū et hoc (a facie dñi) qui ignis fuit duris (et a facie dñi) .i. a pñia dñi nō solū montes sed et (omnis terra) .i. duritia gentiū infidelium fluxit qz nō iudeorum tm̄ est deus sed et gentiū qui tamdiu dur-

ri erant donec ille ignis admoueret. dñs ergo in iudea natus omni terre .i. cūctis gentibz est cognitus. Quia.

Annunciauerūt celi iusticiā eius: et viderunt om̄s ppli gloriā eius.

Annunciauerūt prius (celi) .i. pdicatores quorum cor sursum est et de quibz dicit celi enarrant gloriā dei (iusticiā eius) scz christū q̄s enī fidelium tacet christū vel iusticiā fidei (et sic) viderunt (corde om̄s ppli gloriā eius) .i. cognouerūt diuinitatē christi qz etiā quibz nuntiātū nō est de eo intellexerūt deus in carne venisse. **Nel** (gloriam eius) scz q̄s gloriose sibi restituerit terrā suam. Ergo qz dñs regnauit et qz viderunt om̄s ppli gloriā eius.

Confundant om̄s qui adorant sculptilia: et qui gloriānt in simulachris suis.

Confundant et erubescant exemplo puerorum (om̄s qui) eo relicto (adorant sculptilia) manu artificum facta que nullius pñis sunt vt dum in spe vana pfundunt ad illā verā valeant puenire (et qui gloriānt in simulachris suis) falsis q̄ spiritu carent et vana sunt vt iam gloriēnt in deo vero. Et merito cōfundunt qz cultū debitū soli deo creatori attribuit creaturę. Quilibz simulacrū suū dici pōt cuius amore pre alijs occupat. Fostet autē deus est quez et angeli adorant. Unde sequit.

Adorate eum omnes angeli eius: audiuit et letata est syon.

Adorate eum scz verū deū omnes angeli eius laudando et glorificando ad confusionē idolatrarū vt videant et cōfiscant errorē suū et discant adorare dñm q̄ ab angelis adoratur (audiuit) de cōuersione gentiū (syon) .i. ecclia pñis minia que erat in iudea et que gloriā eius speculabat et inde letata est benedicens dñm. iudea enī prius credebatur se solā pñnere et venire ad christū sed iam de socijs gentibz letatur.

Et exultauerūt filie iude: ppter iudicia tua dñe.

Et exultauerūt et deū magnificauerūt (filie iude) .i. anime cōfessorū fideles et electe anime religiose. anime ecclie que iesum christū dñm cōfiteant et hoc (ppter iudicia tua dñe) que sunt qz nō est psonarū acceptor deus sed in oī gente et in omni p̄lo quicūqz ei fūuerit acceptus est illi qz nō iudeorum tm̄ deus sed et gentiū. Bñ ergo sequit.

Qm̄ tu dñs altissimus sup omnē terrā nimis exaltatus es sup om̄s deos.

Qm̄ tu dñs es altissimus et supremus ac potentissimus (sup omnē terrā) nō sup solā iudeaz

et o christe (nimis) et plus q̄ dici possit exalta-
tus es) vsq; ad p̄is equalitatē vel fm̄ opa et b̄
(sup̄ oēs) non tm̄ sup̄ minores s; et sup̄ (deos)
et non tm̄ sup̄ deos malos s; sup̄ idola et de-
mones qui dicunt dñi nūcipatūne s; et sup̄ bo-
nos s; sup̄ hoies iustos et angelos q̄ dicūt dñi
p̄cipatūne. vel p̄ terrā et deos significat cū im-
perare terrenis et celestibz. Et cū tantus sit et ta-
lis ergo vt ad eum veniat. **Qui diligitis dñm odite malū: custo-**

dit dñs aīas sanctorū suorū de manu
peccatoris liberabit eos:

Qui diligitis dñm) qui solus bon⁹ est odi-
te malū et q̄d cūq; deo aduersum. Amas de-
um debes odire q̄d odit: hinc enī apparet te di-
ligere q̄d bonū est si cepis odire q̄d malū est.
sed iam subsequunt p̄secutōes hoīm et tenta-
tōes vicioz. audi p̄solatōz. (custodit dñs aīas
sanctorū suorū) ne eis aliquid noceat vn-
de sequit (de manu peccatoris) i. de p̄tate de-
monis vel iniqui hoīs (liberabit eos) s; san-
ctos suos saltem in aīa et qñq; etiā in corpore et
ergo forte esto nō solū in diligēdo deū sed etiā
in odiendo malum. Nam

Lux orta est iusto: et rectis corde leticia

Lux diuine gr̄e (orta est iusto) i. tanq̄ no-
uiter orta apparet et resulget in corde eius (et re-
ctis corde) quibz s; p̄ oīa placet deus orta est
p̄ spem (leticia) vera et gaudiū in dño: non enī
leticia q̄ est fm̄ seculum vera est. Nō ergo vere
in miseria sunt sancti spe iam salui. **Vel (lux)**
ppetua et leticia sine fine et ideo nō curret p̄de-
re lucē istam ne timeāt eos qui corpus occi-
dunt qz vera lux aīe lucebit. Ergo

Letamini iusti in dño: et cōfitemini me-
morie sanctificationis eius.

Letamini iusti in dño) p̄gratulando bñfi-
cijs eius et v̄ris meritis q̄ est leticia deuotōnis
et nō in seculo que est leticia vanitatis: qui enī
dñm habēt leticiā semp possident (et letati (cō-
fitemini) p̄fessione laudis (memorie sanctifi-
cationis eius) i. laudate eū gr̄as sibi agendo
qz memor fuit sanctificare vos donis et gra-
tis suis. Bonū est ergo nō gaudere in hoc se-
culo s; in dño: ne cum hic gaudere volumus
eterna gaudia amittamus. **Oratio.**

Custos aīaz sanctaz cuius regnū est p̄se-
cta pars iustoz p̄cede p̄pheticas euangelicas
qz choruscationes pectoribz n̄ris inseri vt si qd
obtectū velamine pulco regit spū sc̄to reue-
lante pandatur. Per do.

Exhortatio ad exultationē et dei lau-
dem p̄pter christi aduentū in carnē et no-

stram redemptionē eiusq; aduentū ad
iudiciū et nostrā glorificationē.

ps. xcviij.

Antate domino

canticū nouū: qz mirabilia fecit.

Auctor psalmi p̄p̄ha dauid. **Ti-**
tulus est psalm⁹ ip̄i dauid. Et est sensus psal-
mus iste sit ip̄i dauid. i. christo qui forti manu
diabolū sup̄auit debet qz vnusquisq; fidelis
spūaliter esse dauid vt fortiter a se tentatōes et
vicia repellat et in omni ope bono fortis nō so-
lum opando sed etiā p̄seuerando existat vt cū
talis fuerit reuocatus in spū canticū nouū oi-
potenti deo cantare possit. **Materia:** aduent⁹
christi in carnē et resurrectio eiusdē et aduent⁹
eius ad iudiciū. **Intentio:** monere fideles ad
exultationē et dei laudē tum ex eo qz p̄ cogni-
tionē sui n̄re infidelitatis tenebras illustrauit
et primo suo aduentu nos a morte anime rede-
mit tū ex eo qz venturus iudet quos hic iusti-
ficauit sine fine glorificabit. **Sn̄ia** in genera-
li p̄p̄ha in isto psalmo agit de incarnatōne n̄ri
saluatoris et de resurrectōe ip̄i et aduentu sui
iudicij et de p̄uersione gentiū et qz ei debemus
iubilare et psallere nō solū cantando sed etiā
bene opando. **Un̄** post duos psalmos p̄cedē-
tes bene hic psalm⁹ ponit nam quasi de eiusdē
hic et ibi dicit. Eadez enim et si iterent sepe tū
semp noua sunt varia descriptōe. **Sn̄ia** in spe-
ciali. **Inuitans** ergo ad laudē ait o vos q̄ no-
ui estis in christo olim veteres in adam. (**Can-**
tate) vita et lingua (dño) s; deo p̄i canticū de
christi incarnatōe et hoīs redemptionē (nouū)
qz nihil tale mundus audiuit. **Un̄** (qz mirabi-
lia fecit) i. liberatōe mūdi seu generis humani
Mirabilia fecit in mūdi et hoīs creatōne et ex
euangelio multa mirabilia et miracula audi-
uimus que fecit iesus. Sed multo maiorā mi-
rabilia sunt que fecit in recreatōe qz totū orbē
terrā a morte eterna eripuit. **Un̄** subiungit
que mirabilia fecit qz nō solum que cōmunia
sunt sed et hoc singulare s; qz.

Saluauit sibi dexterā eius: et brachiū
sanctū eius.

Saluauit sibi) s; deo patri orbē terre pu-
ta genus humanū redimēdo (dexterā eius) i.
christus dei filius q̄ dicit dextera p̄is ab opa-
tione et brachiū sanctū eius) s; ip̄e idem chri-
stus qui dicit brachiū a fortitudine. Et bñ di-
cit (sibi) s. deo. i. ad dei honorē et gloriā qz ml-
ti saluant corporaliter sed sibi ip̄is nō deo qz ac-
cepta corporali sanitate lasciuunt mala p̄p̄tāt

qui egroti ab eis abstinebant de qua dextera et
brachio adhuc subiungit.

**Notū fecit dñs salutare suū: in aspectu
gentium reuelauit iusticiā suā.**

Notū fecit dñs scz deus pater (salutare suū). i. iesum christū filiū suū p salute mundi incarnatū et sic visibilē factū qui dicit salutare qz saluat: et subdit quibz notū fecit qz non hic vel illic sed (in cōspectu gentiū) oim. i. vniuerso orbe nō in iudea tñ (reuelauit). i. manifestauit nō sub velamine ostendit (iusticiā suā) id est christū qui dicit iusticiā qz iustificat et sine hac iusticiā et nisi per ipm nemo iustificari potest. Et hoc nō ex meritis sed

Recordatus est misericordie sue: et veritatis sue domui israel.

Recordatus est misericordie sue quā pmissit qz vt pmitteret misertus est et misericordia fuit qz promissit (et veritatis sue) quā reddidit. misericordia ergo fecit pmissione patribz de christo nasciturū et veritas reddidit qd pmissit et hoc (domui israel). i. videntū deum. Qui modo videt deū p fidem postea videbit p speciem. debemus ergo purgare oculum cordis vt nobis sapientie sue speciem dignetur dñs ostendere. Et ne ad litteram putes isrl vñā gentē tñ subdit. Et ita **Uiderunt omnes termini terre salutem dei nostri.**

Uiderūt. i. p fidem et mentē aperte cognouerunt ac si oculis vidissent (oēs termini) et fines (terre). i. a termino vsqz ad terminū nō in iudea tñ: vñ dicit oīs qz oibz et nō quibz sda tñ datus est christus (salutare dei nri). i. dñm iesum christū saluatōrē oim a pñe missus. id

Jubilare dño oīs terra: cantate et exultate et psallite.

Jubilare dño. i. in tantū affectum laudis assurgite vt non possit verbis dici nec tñ taceri (omnis terra). i. oēs habitatores terre (cantate) verbis et voce p̄dicare (et exultate) corde nō inuini sed iocundi et voluntarij (et psallite) opere. Et quibus modis

Psallite dño in cythara: in cythara et voce psalmi: in tubis ductilibz et voce tube cornee.

Psallite dño in cythara. i. mortificatione carnis opa diuina facite scz pascendo pauperes et bñmōi. et celestia mandata implete. deinde eadem p̄postera subiungit cantate (in cythara et voce psalmi) ideo p̄postera vt quod vis eoz prius fiat tñ ad deum p̄tineat (in tubis ductilibz) scz argētis vel ereis tundendo p̄ductis p quas significant illi qui tunctionibz

id est tribulationibz pducunt. i. p̄ficiūt et laudes dei sonāt. Talis tuba Job erat qui in tantis tribulationibz dicebat: dñs dedit et. (et voce tube cornee). i. de cornu qd carnē excedit et superat facte p quā significāt illi qz carnales affectus transcendūt et ita alijs p̄dicando sonāt vt in seipis vicia carnis castiget et supent. Talis tuba erat paulus qz dicebat si cōsurrexistis cū christo qz sursum sunt querite nō que sup terram. i. carnē excedite nolite carnalia cogitare.

Jubilare in aspectu regis dñi: moueat mare et plenitudo eius orbis terrarū et qui habitant in eo.

Jubilare in aspectu regis dñi videt nō ad aspectum hoīm (sed in cōspectu regis dñi) scz iesu christi cuius aures tubis p̄sonantibz delectant et tubis sonantibz et veritatē p̄dicantibz (moueat) ad dei reuerentiā et fidē (mare). i. seculū (et plenitudo eius). i. oīs eius habitatores. **Uel (moueat mare et plenitudo eius)**. i. p̄citet mūdus ad impugnandū euz toto tumultu furoris sui et sic p̄dicat nō optat. Et quasi exponendo subdit scz (orbis terrarū) ecce mare (et qz habitant in eo) scz mūdi amatores illis autē motis pariter siue in bono siue in malo.

Flumina plaudent manu simul: mōtes exultabūt a p̄spectu dñi: qm̄ venit iudicare terram.

Flumina. i. sancti pleni aqua scz spiritu dei (plaudent manu simul). i. delectabiliter et cōcorditer bonis opibz insudabūt et gaudebunt de opibz bonis in vnitāte charitat. opa sc̄ōz laus dei est. christ? nō voce laudat sed ope. nō audit vocē sed opa (mōtes). i. boni alti celline spūali (exultabūt a p̄spectu dñi). i. ab aduentu et a p̄emplatōe eius (qm̄ venit iudicare terrā) p̄mo iudicio discretōis et post iudicio retributōis. **Uel (qm̄ venit)**. i. v̄tur? est (iudicare terrā). i. habitātes i tra reddēdo cuiqz fm̄ opa sua. In gaudebūt boni sed mali p̄remiscēt.

Judicabit orbem terrarū in iusticia: et p̄p̄os in equitate.

Judicabit enī (orbē terrarū). i. habitatores orbis (in iusticia) aliquos vocando ad fidez et grām alios nō qd iudiciū discretōis valde est iustū licet sit nobis occultū (et sc̄ōs p̄p̄os) oēs (in equitate) reddens singulis fm̄ merita sua vel in futuro iudicio (iudicabit orbē terrarū). i. oēs terrenos (in iusticia) scz sola qz nō mēnerunt misericordiam scz liberantē. Et nanqz qui nō fecit misericordiam fiet iudiciū sine misericordia scz saluante nō relaxante. qz in omni ope dñi misericordia est et veritas et etiam in dammandis est

miscōia qz nō puniunt quantū meruerunt (et populos). i. fideles de iudeis et gentibz iudicabz (in eq̄tate) qz capient equa meritis suis.

Oratio.

Immitte dñe salutare tuū in mentibz nr̄is: qui reuelasti iusticiā tuam gentibz vniuersis vt qui quondā iudicari venisti p̄ perditis misericordiam cū adueneris pro quibz iudicatus es largiaris. Qui uiuis.

Psalmus de potestate ch̄isti regia et magnificentia eius in ecclesia ac laude et veratōne sibi tanq̄ deo et regi ab omnibz exhibenda. *ps. xcviij.*

Dominus regna

uit irascantur ppli: qui sedet sup cherubin moueatur terra.

Auctor psalmi p̄pheta dauid. Titulus est: Psalmus dauid. et patet titulus. Post laudes ergo multiplicē agit hic p̄pheta de potentia et regno eius vt etiā in hoīe adoretur et describit ch̄istū esse regem et bona dantē cui et antiqui seruierūt. Materia reuocatio maloz ad ch̄istū cōfitemdum et puocatio bonoz ad ip̄m exaltandū. Intentio: monere vt ch̄istū tanq̄ deum adoremus et velut regē exaltem⁹. Sententia in generali p̄pheta in isto psalmo annūciat ch̄isti p̄tatem regiam inuitatq̄ hoīes diuersoz statū ad laudes diuinā. Sn̄ia in speciali ostendens ergo ch̄istū regē dicit (Dominus) sc̄z iesus ch̄istus et si homo et humilis factus (regnauit) et in re ab eterno et in manifestatione post eius resurrectōz et ascensionē qz tunc rex esse innotuit et inde (irascant ppli) id est irascant vt sit p̄dictio nō iussio. dñs inq̄s (qui sedet sup cherubin). i. sup angelicas potestates. i. qui p̄sident angelicis spiritibz plenitudinem scientie eius habentibz ille sc̄z regnauit et regnabit semp et inde (moueatur terra) id est mouebunt terreni. p̄ p̄los irascentes ratione vtentes et deū celi colentes iudei possunt intelligi. per terrā vero terreni et insensati gentiles idola sensu carentia adorantes qui vtrūq̄ regnante ch̄isto irati sunt et cōmoti s̄z alij sana ira vt sibi metipsis de peccatis irascentes ad ch̄istū cōuerterent. alij vero insana et furibunda vt ch̄istū et seruos eius p̄sequerentur. Super cherubin vero dñs sedere dicit vt qualis et quantus sit is qui regnauit demonstraretur. Cherubin quippe interpretatur plenitudo scientie. Dñs ergo sup cherubin sedet qz ch̄istus qui est dei virtus et dei sapientia ip̄os scientia eminentes spūs superat et implet. Et

ne putares illū ita sedere in principibz vt nō se deat etiā in hominibz adiungit.

Dñs in syon magnus: et excelsus super omnes populos.

Dñs iste est (magnus in syon) qd̄ interpretatur speculatio. i. in ecclesia deū speculante nūc p̄ fidē postea p̄ specie. Qd̄ aut̄ subdit (et excelsus sup om̄s p̄los) designat eandē eccl̄iā per vniuersū mūdū esse dilatātā vbi om̄s ppli cōuersant vbi dñs qui prius hūilis appuit magnus et excelsus dicit qz a sc̄tā eccl̄iā quotidie et magnificat et exaltat. Vel qz ip̄e eadē eccl̄iā per suā grām magnificat et cor ip̄i⁹ a terrenis ad celestia subleuat. Et qz est magnus et excelsus iam ergo illi qui prius blasphemī erant et humile p̄temnebant.

Confiteant nomī tuo magno qm̄ terribile et sanctū est: et honor regis iudicium diligit.

Confiteant p̄fessione debite laudis (nomī tuo magno) vbiq̄ per famā et gl̄iā dilatato (qm̄ est terribile) potentia qua punit vt timeatur (et sanctū) bonitate qua parcit vt honoret et amet (et honor regis). i. ch̄isti (iudiciū diligit) quo punit nō tñ miscōiam qua pc̄it. Sic vtiq̄ vult a nobis honorari dñs rex vt nō credamus eum pctā nr̄a dimittere impunita diligit enī iudiciū vel in nobis vel in se. In nobis vt mala que fecim⁹ accusē iudicem⁹ et damnemus. Qd̄ iudiciū qui modo facere in se negligit eum p̄ semetip̄m euz venerit districti⁹ iudicabit. S̄ vt iusti simus ip̄e facit. An̄ seq̄t. **Tu parasti directōes: iudiciū et iusticiā in iacob tu fecisti.**

Tu parasti directōes. i. p̄cepta iusticie vt in eis addiscam⁹ quō viuere debeam⁹ quas p̄ semetip̄m nobis parauit. fecit enī qd̄ docuit et nobis ostendendo viam in se ip̄o omnē iusticiā implēuit. Vel (tu parasti directōes). i. tue gr̄e est viam hoīs dirigere (iudiciū) vt discernam⁹ inter bonū et malū (et iusticiā) vt bonū faciam⁹ et malū vitē. (in iacob) sp̄iali. i. in p̄lo lucente cōtra vicia et suplantāte ea (tu fecisti) q̄ alijs facere nō posset. Ip̄e ei iustificat impiū ip̄e opat velle et operari p̄ bona volūtate. Et quia hoc facit in nobis ergo.

Exaltate dñm deū nr̄m: et adorate scabellum pedū eius qm̄ sanctū est.

Exaltate. i. laudibz extollite non vosmetipsos: sed (dñm deum nostrū) sc̄z ch̄istum dei filium sc̄dm quod ip̄e est deus a quo habetis q̄ iuste viuatis. Quem humiliavit iudaica p̄fi

dia credite deū sup omnia (et adorare). i. reuerentia singulari honorate (scabellum pedum eius). i. venerabile corpus eius sed ppter ipm cuius est in quo diuinitas tanq̃ sup scabellū stetit quod ab ipa diuinitate valde inferius est q. d. sic exaltate diuinā potentia vt adoratis humanam naturā nō in diuisione sed in vnitatē psonē (qm̃ sanctū est) ipm scabellū. i. corpus quia nulla peccati macula inquinatū. Et merito exaltate et adorare qm̃

Moyses et aaron in sacerdotibz eius: et samuel inter eos qui inuocāt nomē ei⁹.

Moyses legislator (et aaron) summus sacerdos fuerunt (in sacerdotibz eius) scz christi id est inter sacerdotes vel numero sacerdotum **Moyses** quidē sacerdos dicit qz si nō hostias vota tñ populi deo obtulit et p p̃lo supplicauit (et samuel inter eos q̃ inuocāt nomē eius) **Samuel** nō inter sacerdotes sed inter inuocātes nomē dñi numeratur qz et si esset sacerdos sicut alibi legitur nō tñ erat de tribu leui sz de tribu effraim de qua nō fit sacerdos sed in legem sz de leui. Ac si diceret hos imitāmini qz hi magni fuerunt qui cum adorauerunt. Illi enim iam tunc.

Inuocabāt dñm et ip̃e exaudiebat eos in columna nubis loquebat̃ ad eos.

Inuocabant dñm christū cuius aduentuz expectabāt (et ip̃e) idem deus qui post in bōmine locutus est (exaudiebat eos) ppter merita sua. nam p p̃ces eoz sepe dimittebat deus populi peccata (et in columna nubis) et de nube obscura (loquebat̃ ad eos) qd̃ significabat verba sua adhuc esse obscura et occulta. Sed qui tunc p figuras et enigmata figuraz obscure loquebat̃ in nube postmodū manifeste locutus est in scabello. i. in assumpta carne. Et isti qui tanti erant

Custodiebant testimonia eius. et pceptum quod dedit illis.

Custodiebant testimonia eius. i. carnalia instituta venturę gratię testimoniū phibentia. vel (testimonia eius). i. p̃cepta eius oīa (et pceptum) singulare (qd̃ dedit illis) scz seruande charitatis et ideo merebant̃ exaudiri nam tales deus exaudit quos custodire sua pcepta conspicit. **Primo** dicit testimonia in plurali et postea pceptū in singlari qz s̃m Breg. pcepta diuina multa sunt p diuersitatē opis et vnuz in radice charitatis et qz oīa ad vnuz tendūt sinē Quisq̃s ę vult testimonia dñi custodire debet et vnū pceptū charitatis obſuare. Nō nisi fecerit si multa alia facit totū pdit. Et qz custo-

diebant ideo. **D.**

Dñe deus noster tu exaudiebas eos: deus tu p̃picius fuisti eis: et vlciscens in om̃is adinuentōes eoz.

Dñe deus n̄r tu exaudiebas eos i iustis petitionibz te inuocātes qz audierūt te p̃cipiente et o (deus tu p̃picius fuisti eis) cōdonando eis pctā et tñ vlciscēs. i. vindicans se (in om̃is adinuentōes eoz) scz pctā que sunt ab inuentōe hūana et nō relinquēs ea impunita. In q̃ sc̃to magnū qd̃ et vtile cōmendat nobis deus. Illi enī irascit̃ quē peccantē nō flagellat. Nam vere cui p̃picius est nō solū donat pctā ne in futuro seculo noceat sz etiā castigat ne semp peccare et in peccatis morari delectet. qz peccata punire signū est miseratōis diuine Et quia p̃picius est ergo

Exaltate dñm deū nostrū: et adorare in monte sancto eius: qm̃ sanctus dominus deus noster.

Exaltate. i. laudibz extollite (dñm deū nostrum) scz christū qui blandit̃ et cedit vt pater nō solum enī exaltandus est et laudandus qz peccatores misericorditer iustificat sz etiā quos iustificat misericorditer flagellat (et adorare). i. singulariter honorate scz eundē dñm (in monte sc̃to eius). i. in sc̃ta ecclesia eius in cuius soliditate fidei et altitudine iusticie esse debemus si deū dñm vtiliter laudare volumus (qm̃ sanctus) q̃ nos sanctificat (dñs) qui nos regit (deus) q̃ nos crauit (noster) qui sc̃p̃m nobis tradidit vnde ip̃m adoremus et adorando pure ei seruiamus cui⁹ possessio et hereditas sumus.

Oratio.

Sublimis throni dñe te adoram⁹ et quesumus vt columna nubis lumine refulgente modum sacerdotalis ordinis te custode seruemus. Per dñm.

Inuitatio generaliter oīm hoīm ad cōfessionē peccatoz et ad deū cum exultatione et alacritate laudandum.

p̃s. xcix.

Mbilate domino

omnis terra: seruite dño in leticia.

Auctor psalmi p̃pheta david. **Ti**lus est: **Psalmus** in cōfessione. Et est sensus psalmus iste est in cōfessione. i. agit de p̃fessione. Est aut cōfessio gemina. vna est peccatoz que puenit incipientibz. alia est laudis que cōuenit p̃fectis. et de vtraqz agit hic psalmus. q̃ bene hoc loco ponit qz dño tanto et tali prout

supra describitur merito utraque predicta confessio
exhibet. Materia: confessio gemina scilicet pecca-
torum et laudis quam hic indicit diversis. In-
tentio: monere ad utramque confessionem non unum
angulum terre sed totius terre habitatores. Sen-
tentia in generali: prophetia in isto psalmo docet
et inducit omnes deum alacriter laudare et peccata
incessanter plangere quia nec in malis est despe-
randum nec in bonis animus debet esse elatus.
Sensum in speciali: Ad laudem ergo monens non
unum angulum terre hortatur sed sicut ubique no-
uit seminata benedictiones sua undique exigit in
ubilatione. dicens. (Jubilate) .i. exultate et in-
effabili leticia aggaudeat domino redemptori no-
stro non alij (ois terra) .i. omnes habitantes in
terra quia ubique benedictio est seminata. Jubila-
tio autem vera fit voce et corde. Qui enim jubilat
erumpit in quandam vocem exultationis sine ver-
bis ita ut appareat eum ipsa voce gaudere sed quia
si repleti nimio gaudio non posse hoc verbis
explicare. Talis ergo laudatio dominum decet ut
sicut ipse a nobis comprehendi non valet ita ma-
gnitudo laudis eius parvitate nostri animi su-
peret (servite domino) quia per christum estis liberati (in
leticia) et hilaritate animi non necessitate et iuncti
sed charitate et voluntarii aliter enim servit deo
non est acceptabilis quia hilariter dator diligere de-
bet. Quesi in dei servitio aliquid molestie propter deum pa-
timur non ideo a leticia animi recedere debemus. ubi
enim maior premissura ibi maior acquirunt gloria.

Introite in conspectu eius in exultatione.
Introite in conspectu eius in exultatione) .i. in-
trate ad conscientias vestras et in conscientijs exultate
ubi deus videt quare testimonio adiscens in
vobis sit exultandum. hinc de sancta electorum
ecclesia dicit omnis gloria eius filie regis ab intus
Et paulus. gloria nostra hec est. testimonium conscientie
nostre. facile est exultare foris lingua in conspectu
dei et in conscientia exulta. Sunt enim nonnulli qui de
servitute dei non intus coram domino sed foris coram
hominibus gaudent et dum exterius de bono opere glo-
riantur intus a fructu et mercede boni operis va-
cillant. Et quicunque servitutem domino exhibentis.
**Scitote quoniam dominus ipse est deus: ipse fecit
nos et non ipsi nos.**

Scitote) sine dubio (quoniam dominus) iesus christus
natus in carne ad cuius laudem vos invito (ipse
est deus) .i. creator omnium non homo tantum. hoc spe-
cialiter dicit contra iudeos. quod d. non vilescat no-
bis quem crucifixum. Et patet ex effectu quod ipse
sit deus quia ipse fecit nos creando et refecit recre-
ando omnia enim per ipsum facta sunt et non ipsi fecimus
(nos) quia omne bonum nostrum ex eo est non ex no-

bis et nihil habemus quod non ab ipso accepimus
vnde potest intelligi de operibus creatoris et nature vel
de operibus recreatoris et gratie. ab eo enim sumus non
solum corporaliter facti sed etiam in novum hominem recrea-
ti et hoc non nostro merito sed suo dono. Et ideo.

**Populus eius et oves pascue eius introi-
te portas eius in confessione: atria eius in
hymnis confitemini illi.**

Populus eius) quem ipse rex sua bonitate re-
git et dirigit (et oves pascue eius) quas ipse pa-
stor verbo vite pascit et ad pascua eterna pdu-
cit ad quorum introitum nos hortatur cum subdit
(introite portas eius) et initium bone conversationis
(in confessione) scilicet peccatorum. .i. a confessione
peccatorum incipite intrare portas eius quas ne-
mo potest ingredi nisi se peccata confitendo purga-
verit. porte quippe illorum pascuorum. .i. vite eterne
sunt opera iusticie: ad quas portas per confessionem
intraur. Quisquis enim vult bene operari et bene
operando portas iusticie ingredi prius debet
confiteri peccata sua quia initium bonorum confessio est
peccatorum et adite et introite spe et desiderio (atria
eius) .i. amplitudinem celestis beatitudinis et cum
vere intraveritis gratie plenitudine precepta tunc
(in hymnis) .i. in laudibus (confitemini illi) gra-
tias agentes liberatori. quod d. cum intratis vos
reprehendite cum intraveritis ipsum laudate. In
introitu portarum est confessio. in punctione ve-
ro atrium laudatio. Et in his omnibus

**Laudate nomen eius quoniam suavis est dominus
in eternum misericordia eius: et usque in genera-
tionem et generatores veritas eius.**

Laudate. .i. cum laudibus predicare (nomen eius)
scilicet domini nunc et in futuro. et merito quia dum lau-
datur dulcescit vnde subdit (quoniam suavis est dominus)
et dulcis laudanti. laus dei est vita anime. cum enim
deus tota devotione laudamus et toto cordis
affectu eius amore accendimur tunc sentimus
quod dulcis et suavis est dominus: Et illa suavitas et
spiritualis dulcedo cibi anime est. Nihil ergo vilius
us potest facere anima quam laudare eum a quo fa-
cta est. (in eternum) est (misericordia eius) hic nobis
parcendo et peccata dimittendo ac postmodum
in eterna vita nos suscipiendo. hic liberat et in
futuro coronat (et usque in generationem et gene-
rationem) est (veritas eius) implens promissa. .i.
in generatione presentium et terrena que parit morta-
les: ac futura et celesti que parit immortales per
severabit quod promissum sed hic est in promissione ibi
in donatione: hic ad fidem ibi ad visionem. hic
quasi per speculum et in enigmate ibi facie ad
faciem.

Oratio.

Jubilamus tibi eterne dñe in leticia ⁊ exultatione poscentes vt dum porte pectorum nostrorum in tuis laudibus referant semp ad misericordiam veritatēq; pandantur. Per. d.

Psalmus de forma recte viuendi et ad pfectionē sanctitatis pueniendi docens et monens bona appetere et mala respuere. **ps. C.**

Misericordia ⁊ iudiciū

dicū cantabo tibi dñe: psallā ⁊ intelligam in via immaculata quando venies ad me.

Auctor psalmi propheta dauid. Titulus est. Psalmus ipsi dauid. Et est sensus: psalmus ille attribuitur ipsi dauid. i. christo. vt hoc totū qd hic docemur vtrūq; christi applicetur qz omne bonū nostrū a deo est ⁊ christo attribue dum et cōpetū bec vox capiti ⁊ corpi. Iste ps hoc centesimo loco ponit qz sicut iste numerus est pfectus ita iste psalmus cōtinet ⁊ docet formam pfecte sanctitatis. hic enī docemur bona appetere ⁊ mala renuere. Materia forma recte viuendi ⁊ pfectio sanctitatis. fidelis enī anima que in psalmo quinquagesimo p lamenta pnie vitā suā corripit in hoc centesimo pfectō nem vite sue alijs formā bene viuendi pponit. Intentio monere bona appetere ⁊ mala renuere que est pfecta puerfatio vite. Sñia in generali. ppha in isto psalmo in psona christi vel ecclesie seu cuiuslibz pfectū docet formā recte viuendi ⁊ specialiter instruit maiores vt se deuote habeant erga deū mūder honeste ad se ipsos iuste ad subiectos et p̄imos. Sñia in speciali de misericordia ⁊ iudicio pponens aut christus in membris. (Misericordia) que modo est et iudiciū qd erit in futuro (cantabo). i. iocū de annuntiabo (tibi) o dñe. i. ad tuū honore qz vtroq; laudabiliter vteris. qz nisi p indebitā miam nemo liberabit ⁊ nisi p debitū iudiciū nemo dñabit. Nemo ḡ ad impunitatē de misericordia dei psumat ⁊ pniā ptemnat qz est ei et iudiciū ⁊ nemo in melius cōmutat iudiciū timeat qz est ei et misericordia. hic est autē tps misericordie in futuro ips iudiciū ⁊ ppter hec duo (psallā). i. in hilaritate bñ opabor (et intelligā). i. diligenter attendam (in via immaculata) ambulando et iuste agendo (qn venies ad me) modo p grāz vel in obitu seu in scōo aduentu. deinde exponit que sit via immaculata.

Perambulabā in innocentia cordis mei in medio domus mee.

Perambulabā. i. pfecte ambulabā ⁊ dele

ctabar (in innocentia cordis mei). i. in puritate cōscientie vitando oia facinora et hoc exponendo subdit se (in medio domus mee). i. cordis mei. domus enī nra est cor siue pscia vbi quiete habitat et ambulat qd bñ sibi psciū est et psciū purā habet. in corde etiā ambulat re est interiora cordis sollicitē pscrutari. Sancti etenī viri qd die cor suū inquirūt ⁊ diligenter interiora sua discutūt ne quid ibi forte lateat qd oculos diuine maiestatis offendat. deinde innocentia p partes exponit.

Nō pponēbā ante oculos meos rē iniustam: facientes preuarcaciones odiui.

Nō pponēbam ante oculos meos rem iniustam. i. nō diligēbā rem malā. res enī que diligitur ante oculos frequenter habet. prius est ergo rem malā nō diligere: deinde etiā odiare vnde sequit (facientes preuarcaciones). i. transgressiones a via legis ⁊ mandatorū dei (odiu) enī amicos et p̄imos nō quidē et eo q erant hoies s; ex eo q preuarcatores. non naturā sed culpam. nō res sed vicia. aliud est enim amare q facti sunt: aliud odire qd faciūt. deinde exponit quos dicat preuarcatores subdens.

Non adhefit mihi cor prauū: declinantem a me malignū nō cognoscebam.

Nō adhefit mihi p amorē et amicitia (cor prauum). i. homo prauē volūtatis qui preuarcatur corde discrepans a deo sicut rectum cor habens pformat se deo. q. d. nō cōsensū nō rectis s; sicut cor meū in omnibz rectū erat ita rectis corde solūmodo adhebat (declinantem a me). i. dissimilem mihi nō me imitantē (malignum). i. malivolū ⁊ malo igne vicioz ignitū (non cognoscebam). i. nō approbabam nō mihi placebat. d.

Detrabentēz secreto p̄imo suo: hunc persequēbar.

Detrabentē secreto p̄imo suo) et in absentia famā boni minuentēz qz palam detrahēre nō audet qui falsa tenet (hūc psequēbar) arguendo increpando ne hoc ageret. Ecce psecutor bonus nō hois s; p̄ci. Est sane hoc viciū qd in primis debeat extingui et ab his qui se ipsos instituere volunt prorsus excludi. Nihil enī tam inquietat aiam. nihil est qd ita mobilē mentē ac leuem faciat qd facile totū crederet et obrectorū rei ba temerario assensu mentis sequi. hinc enī crebre dissensiones. hinc odia iniusta nascunt. hinc est qd sepe de amicis inimicos facit: dū cōcordes quidem sed credulas aīas maliloqua lingua dissociat. Et cōtra magna quies animi magnaq;

est mor. grauitas nō temere de quoq; sinistrū
audire. beatusq; est qui ita se cōtra hoc viciū
armauit apud eum audeat detrabere nemo
puidens in vtroq; vtilitatē vt nec libenter au-
diat nec illū peccare pmittat. Qd si eēt hec in
nobis diligētia nec passim obrectatorib; cre-
deremus iam omīs detrabere timerent ne non
tam alios q̃ se ipso viles detrabēdo facerēt.
**Supbo oculo et insatiabili corde: cum
hoc nō edebā.**

Supbo oculo. .i. cum boīe supbo et tūm-
do. et dicit oculo qz supbia magis appet in o-
culis q̃ in alijs pib; corpis. In oculis nāq;
et supcilio facile cuiuslibet supbia dep̃hendit
(et insatiabili corde) .i. notabilē cupido et aua-
ro cuius auaricia expleri nō poterat (cum hoc
nō edebā) ppter correctionē tenendo me ab eis
vt erubescerent et se corrigerent. Sed dñs nř
iesus christus cū publicanis et pctōrib; qñq;
comedit vt eos emendaret. hic g̃ videt detesta-
ri duoricia pncipalia scz supbiam et auaritiā
ecōtrario.

**Oculi mei ad fideles terre: vt sedeant
mecū: ambulans in via immaculata hic
mibi ministrabat.**

Oculi mei scz cordis erant ad fideles ter-
re) .i. q̃ fidē et veritatē tenēt in terra hoc est ta-
les placuerūt mibi vt sedeāt et habitēt (mecū)
in mea societate (ābulās i via immaculata) inno-
center et irrephensibilr viuendo (hic) nō alius
(mibi ministrabat) hoc omnib; bonis puenit
et maxie sacerdotib; vt prauis nō cohabitent
sed virtuosis. Sancti eteniz viri sicut student
vitare societate maloz. sic cupiūt adiūgi socie-
tati bonoz. Exemplo g̃ scōz vitanda est ma-
loz societas ne prauis eoz exemplis corrum-
pamur et appetenda bonoz societas vt eoz bo-
nis cōmuniter pfruamur.

**Non habitabit in medio domus mee q̃
facit supbiam: qui loquit iniqua nō di-
rexit in cōspectu oculoz meoz.**

Nō habitabit in medio domus mee) .i. in
meo p̃ubernio (qui facit supbiam) .i. quilib;
superbo. hoc dicit ne videat approbare quos
habet familiares si mali sint (qui loquit iniquū)
maliciose quecūq; pferendo et quilibet male-
dictus (nō direxit) .i. nō recte incessit nec placu-
it nec directionē gratam habuit. (in cōspectu
oculoz meoz) qz et si apud se et apud stultos
apud me tñ nō est gloriosus. hinc alibi dicitur
vir linguosus nō dūrigetur in terra. Et nō tñ
boīes malos vitauit s; etiā vicia declinauit. qz
In matutino interficiebā omīs pecca-

**tores terre: vt disperderem de ciuitate
dñi omīs opantes iniquitatē.**

In matutino) .i. in initio suggestionis (ins-
terficiebam) orōne qua debent ei ei ne crescat:
(oēs peccatores terre) .i. demones qui omnes
carnē peccare facit. et quia peccatores terreni
sunt. q. d. submissione vel suggestionē diaboli
eūciebam de corde meo et nō suscipiebā. cogi-
tationib; enī malis eiectis demones occidun-
tur. Et ita interficiebā (vt disperderē de ciuita-
te dñi) .i. de aīa mea (oēs opantes iniquitatē)
id est omīs immissiones vel submissiones dia-
boli. Ciuitas enī dei est aīa iusti vnde disper-
gitur diabolus et remouetur. Et attende quia
vntur p̃terito imp̃fecto scz interficiebam sicut
supra pambulabam et cetera vt notet actū nō
esse omnino p̃teritū nec oīno futurū sed in-
choatum et adhuc in existētia durantem.

Vel in persona christi p̃dicti (Oculi mei)
sunt (ad fideles terre) .i. sup iustos et p̃fecte vi-
uentes (vt sedeant mecū) sup sedes duodecim
et iudicent mecū (ambulans in via immacu-
lata hic mibi ministrabat) euangelisans mibi
nō sibi non querens que sua sunt sed que iesu
christi. In via ergo immaculata debet ambu-
lare q̃squis deo digne cupit ministrare. (Nō
habitabit in medio domus mee qui facit sup-
biam) .i. in corde meo vbi mitis et quietus
habitat mibi placens. vel in celo habitare nō
poterit quisquis hic superbe viuit (qui loquitur
iniqua nō direxit in cōspectu oculoz meoz)
qz nō solum superbe agentes sed etiā in qua lo-
quentes reprobant deus. (In matutino) .i. cū
dies iudicij venerit cū illuminabunt abscon-
dita tenebrarū (interficiebā oēs peccatores ter-
re) .i. eterne mortis interitū perdam oēs ama-
tores p̃nīs vite et mittam malos in ignem eter-
num (vt disperderē de ciuitate dñi) scz de cele-
sti hierlm. .i. vt separem a societate scōz (omīs
opantes iniquitatē) .i. omnes in iniquitate p-
seuerantes. Et tunc cessabit tps miscōie quod
modo est et erit tps iudicij qd nō dūz est. Et q̃
modo in tpe miscōie negligit g̃fam in tpe iudi-
cij sentiet iram.

Oratio.

Incomphensibilis virtute omp̃s deus qui
tuis famulis miscōiā et iudiciū insinuas ele-
menter pcede nobis fideliter te diligere rectaz
q; viam ingredi et a vanitate execrabilis sup-
bie declinare. Per dñm.

**Oratio christi nostro defectui cōpa-
tientis vel vere penitētis veniā de pec-
catis et liberatōez a miserijs te uote im-
plorantis.**

ps. ci.

s 4

Domine exaudi

rationē meā; et clamor meus ad te
veniat.

Auctor psalmi ppha dauid. Titulus talis
est. oratio paupis. i. christi paupis in se et in me
bris in quibus sunt et penitentes qui etiā hie lo
quuntur habita cum anxietate in miseris in quibus
deiectus est propter peccatum primum hominis et nostro defe
ctui cōpatiēti et corā dñō pro quē solus poterat
liberari effudit precē suā ut eas euaderet. Ba
teria oratio christi antequā cōpatiēti nostro de
fectui vel vere penitēti et veniā deuote implo
rantis. Intentio: inuitare peccatores ad penitentiam et
monere omnes suā aduertere miseriam et petere dei
misericordiam. Sententia in generali ppha in isto psal
mo loquitur in persona christi de reparatōe generis
humani orantis vel in persona cuiuslibet vere pe
nitentis et ad deū clamantis pro sua liberatōe a
peccatis et multiplicibus miseriis. Maxima debet
esse anxietas penitentis ut tēpore voluptatū ama
ricatōe penitentis cōpenset. Iste igitur psalmus licet pau
peri christo attribuat tū pueniēter etiā in perso
na humilis penitentis accipit vñ post pceden
tem psalmū qui docuit et mouit bona appete
re et mala respicere bene hic psalmus ordinat
quod agit de penia pro quā quis a malo declinat et
bonū facit ne in matutino cum peccatoribus inter
ficiat. Sententia in speciali ab oratione igitur incipiens
loquitur christus in persona membrorum vel peni
tens in persona sua. d. Domine exaudi. i. ad affectū
auditionis meā quā ad te fudo pro mea mi
seria p̄fidens de tua misericordia (et clamor meus)
cordis et oris. i. intensus affectus orandi quod so
let clamore exprimi (ad te veniat) et acceptus
sit corā te nec obster mihi nubes peccatorum quā in
quis obstitit. Tunc oratio nostra ad deū clamor
fit quā id quod petimus cum magno cordis affe
ctu et ingenti desiderio postulamus. Nō enim quippe
desideriū clamor est ad deū. Et quanto plus
quod desiderat tanto amplius in auribus dei clamat.
Non auertas faciem tuā a me: in quacun
que die tribulor inclina ad me aurem tuā.

Non auertas) quasi offensus propter peccatores
meos enormitatem (faciem tuā) scilicet gratia (a me) pe
nitente tanquā indigno p̄ternēdo p̄ces meas
sed auerte a peccatis benigno ac sereno vultu re
spice in me respice quidē munus iniquorum sed
nō peniam peccatorum deuotorum. Et nō tū semel sed
(in quacunque die tribulor) pro verā p̄titione (in
clina) qui es excelsus et sursum (ad me) humilē
qui tribulor deorsum (aurem tuā). i. effectū mis
ericordie tue et pro misericordiam flectaris ad me sicut

medicus ad egrotū.

In quacunque die inuocauero te: veloci
ter exaudi me.

In quacunque die cōuersionis (inuocauero
te). i. intus in corde vocauero te inuitans te in
me (velociter) et indilate (exaudi me) ne morer
in culpa ne impatiens sim in pena. Inuocare
est deū intra se inuitare in intimo cordis ora
re. Talis enī debet esse oratio nostra scilicet cum in
tentōne cordis placata. In p̄dictis tribus versibus
est crebra repetitio eiusdē finis in quo affectus
penitenti et petenti ostendit et deus ad mise
rendū magis excitat. Ideo autē clamor neces
se est ut me exaudias.

Quia defecerūt sicut fumus dies mei:
et ossa mea sicut cremum aruerūt.

Quia defecerūt). i. celeriter disparuerūt et
evanuerūt (sicut fumus) quod ascendendo cito de
fuit (dies mei). i. tēpore vite mee. p̄ns enī vita ci
to labit et evanescit. q. d. infructuose totā vitam
meā expendi (et ossa mea) que carnē portant (si
cut cremum) in fritto siccatū (aruerūt) et de
fecerunt. i. anime fortitudo quasi p̄frita p̄tra
hitur et infirmat recordatōe peccatorum vel timore
iudicii iam enī friget homo dum timet se ar
surum. vel virtutes mee ad moto igne cōcupie
aruerunt.

Percussus sum ut fenum et aruit cor
meum: quia oblitus sum comedere panem
meum.

Percussus sum) tentatōe (ut fenum) quod viret
sed percussus ardore cito arefcit et seruoze ten
tatōis multiplici (aruit cor meum) steleritate pec
cati et defectu deuotiōis a dulcedine amoris
dei a delectatōe spiritali quia oblitus sum come
dere panem meum) seruare verbū dei et p̄ceptū
diuinū. verbū enim dei panis est anime. Vel
(comedere panem meum). i. sumere deuote eucha
ristie sacramentū Et quia nō gustam) intus dul
cedinē diuinā amamus foris miseriam famē ho
stram. Quapropter nunc.

A voce gemitus mei: adhesit os meum
carni mee.

A voce gemitus mei). i. p̄ nimio dolore pec
cati quē voce gemitus et p̄ssus (adhesit os meum
carni mee). i. spiritus cum carne infirmat) est
Sicut enim caro que infirma est aliquā fit for
tis cum spiritu in deo. sic spiritus qui fortis est
aliquā infirmat cum carne in peccato. Vel (adhe
sit os meum carni). i. pelli (mee) carnē enī pro pel
le dixit. q. d. ita exsiccaui meipsum et stabui ut si
ne carne essem (et os meum) deficientibus carnibus

149
pelli (mee) hereret discant hic peccatores quo modo agere debeant penitentiam.

Similis factus sum pellicano solitudinis: factus sum sicut nycticozar in domicilio.

Similis factus sum pellicano solitudinis illi autem egyptiace que in solitudine solet habitare quia solitudines causa meroris et penitus expetit et sine humano solatio permansit (factus sum sicut nycticozar) habitans (in domicilio) vel in parietinis. id est coruus nocturnus vigil et teter qui noctem amat et habitat in parietibus ruinosis sine tecto quia tanquam abominabilis hominibus in locis occultis demorat sum non audens preserubescere et confusione peccatorum parere. Sed quia penitens peccatum suum cognoscit subdit.

Vigilavi et factus sum sicut passer solitarius in tecto.

Vigilavi per cognoscere peccati: vel noctem in vigiliis ducendo et inquietus permansendo (et factus sum sicut passer solitarius) vel singularis habitans (in tecto) quia tectum amat nam auolans a consortio peccatorum exclusi me a conversatione hominum. Per has aves diuisa genera penitentium notari possunt. nam pellicanus qui est avis nimie maciei et soliuaga companionem heremite. Nycticozaci vero que in nocte vigilat et querit escas similis illi qui a publico reus totus diu alij in nocte huius seculi dormiunt vigilat et escas anime sibi querit. Passer est ille qui sagax ad alta virtutum fugit ubi tutus est a laqueis unde non descendat aliquid tollere de domo. Ideo vel ad cumulum mali.

Tota die exprobrabant mihi inimici mei et qui laudabant me aduersum me iurabant.

Tota die id est assidue (exprobrabant) id est insultabant (mihi inimici mei) verbis iniuriis et impropere (et qui laudabant me) dum cum eis fruerer vita seculari et cum eis essem in insolentibus (aduersum me iurabant) id est ad me evertendum conspirabant. vel sub eodem tempore palam sed fecte laudabant et corde insidias parabant. Quos diabolus aliter nequit capere arte quadam vult decipere facit enim irrideri penitentes quasi iurent in eorum detestationem qui prius laudabant eos dum cum eis erant seculares. Et hoc ideo.

Quia cinerem tanquam panem manducabam et poculum meum cum fletu miscebam.

Quia cinerem id est reliquias peccatorum (tanquam panem manducabam) id est penitendo presumebam quia sic panis manducando presumis sic omnes reliquias peccatorum et etiam

tenuia id est leuia peccata per penitentiam debent consumi (et poculum meum) id est terrenam iocunditatem vel desiderium celestis patrie per dilatationem (cum fletu miscebam) id est cum lacrymis misceam. Nihil temporale mihi erat suauis sed celestem patriam tantum desiderabam. Ad istam etiam de penitentibus quibus bursam auditum est quod panem cineri miscebant et luxurio conficiebant. hec autem omnia faciebam.

A facie ire indignationis tue: quia eleuans allisisti me.

A facie ire indignationis tue id est ab instantia vindicte et a presentia penalitatis a tua indignatione precedentis. quia d. talem austeritatem sustinebam considerans aduentum tuum et futurum iudicium ne scilicet grauiorem incurrerem in purgatorio vel in inferno penam propter peccatorum meorum grauitatem (quia eleuans) me in honorem faciendo ad imaginem tuam qua omnia animalia superantur (allisisti) et ad terram conculcisti (me) peccantem. nullum enim animal hanc penam miserie sensit et gebenne nisi homo. Quia enim fecit deus hominem ceteris creaturis ratione meliorem ideo secuta est damnatio iusta peccantem. hoc verbum dicant qui aliquando sancti et in virtutibus eleuati fuerunt et postea ceciderunt. Vel possunt quedam iam predicta persone christi conuenire ubi torporerunt et ut fastidium repellere debeant inuitat cum dicit. (Similis factus sum) etc. Iste tres aves significant christum (pellicanum in solitudine) christus est solus natus de virgine Solus enim sic ideo solitudo. Deinde (nycticozar) in nocte (in domicilio) quia in tenebris ignorantie et cecitatis iudeorum tanquam in nocte et in preuocatione tanquam in domicilio et ruinis ipsorum occisus est. postea (vigilavi) in resurrectione et factus est sicut passer volitando id est ascendendo (solitarius) et singularis (in tecto) id est in celo ubi interpellat per nobis. (Tota die) et assidue (exprobrabant mihi inimici mei) et multa obprobria ingerebant et qui laudabant me) adulando (aduersum me iurabant) id est conspirabant insidiando. (Quia cinerem tanquam panem manducabam) id est peccatores penitentiam agentes qui igne vicioz combusti erant carbonem emortui et incinerati incorporabam mihi tanquam suauem cibum et quemadmodum illos qui erant habiles et idonei ad hoc ut essent in corpore meo. Sic enim recepit matthei publicanum et peccatorem sicut iohannem virginem et innocentem (et poculum meum cum fletu miscebam) id est eos qui bus reficiebar tanquam potum sociabam cum fletu suo peccata et tristitia penitus cum leui iusticie ad

lungebā. Iterū habebāt materiā mibi expro-
bāndi (a facie ire et indignatōis tue). i. a ma-
nifestatōe grauioris et leuioris vindicte quam
ego fm grauiora et leuiora pctā mea corz repu-
tatione pmeruerā. que facies videbāt ex eo ef-
se qz tu (elevans allisisti me) scz sublimē me in-
stiuens et scia et virtutibz pmisisti me subiace-
re miseris. Deinde iterū loquit christus in p-
sona membroz vel penitens in psona sua.
**Dies mei sicut umbra declinauerūt: et
ego sicut fenū arui.**

Dies mei sicut umbra declinauerūt). i. ves-
locissime et cum sūma festinatōe euāuerūt et
ad modū ymbre qsi obsecuri et vani inutiles et
infructuosi transierūt et ego sicut fenū arui). i.
sine roze gfe ptabescēdo defeci. Quēadmodū
enī fenū hodie virefcit et cras marcescit ita ho-
mo in hoc seculo de leticia in tristitia de salute
in infirmitate de felicitate in miseria de vita in
mortē transit. Deinde post afflictionē peniten-
tis ponit subleuatio saluatōis et pmo ptas ei?
ad hoc faciendūz. q. d. hoc ego iuste et merito
patiens defeci.

**Tu autē dñe in eternū pmanes: et memo-
riale tuū in generatōe et generationē.**

Tu autē dñe in eternū pmanes). i. stabiliter
sine defectu et mutatōe et sine ptatis diminutōe
et viges ad me liberandū qviguisti ad me hu-
miliandū et ideo ppiciari potes cum volueris
(et memoriale tuū). i. memorabil miscōia tua
que dicit memoriale dei qz nanquā obliuiscit
misereri. Vel (memoriale tuū). i. pmisus me-
morabile de venia ingemiscētis et in genera-
tione et generationē). i. in omīs generatōes et iō
quodāmodo ppiciari debes. Memoriale vo-
cam? aliqd egregie factū memoria dignū per
qđ miscōia christi intelligēda est. plus enī opa-
tus est circa genus humanū ex miscōia q̄ ex
iusticia. Nam.

**Tu exurgens misereberis syon: qz tem-
pus miserendi eius qz venit tempus.**

Tu exurgens) et potentiā tuā manifestans
pbendo auxiliū qui quasi dormiēs distuleras
(misereberis) prius (syon). i. ecclie iudeoz in-
cipiendo ab hierlm (qz tps miserendi eius) ve-
nit scz tempus gfe et repetit (qz venit tps) acce-
ptabile et dies salutis qđ durat vsqz ad diē iu-
dicij. Vel (misereberis syon). i. ecclie vli ex pctō-
ribz penitentibz vt plurimū collecte (qz tps mi-
serendi eius) est. indiget enī nunc mīa. Confi-
dat g qui agit pñiam qm venit tps miserendi
et saluandi: dñs enim est misericors. Et vere
misereberis.

**Qm placuerūt seruis tuis lapides ei?
et terre eius miserebunt.**

Qm placuerūt seruis tuis). i. aplis et cete-
ris pdicatoribz (lapides ei?) scz syon. i. pphē fir-
mi in quoz eloquijs bñplaciū habuerūt (et ter-
re eius) syon. i. puaricatoz. (miserebunt) mun-
dantes terrenos et de terra imaginē dei formā-
tes. de illa enī terra multa milia puerfa sunt. Vel
(qm placuerūt seruis tuis). i. angelis et pdica-
toribz (lapides ei?) syon. i. ecclie vli scz scī q
sūt firmi et fortes i fide et pfecti i virtutibz (et ter-
re) seu pulueris (eius) ecclie scz pctōz q sunt in
firmi et mīa indigentes (miserebunt) pcurātes
eorū p motionē in bonū vt fructū sanctitatis
exhibeant.

**Et timebūt gentes nomen tuū dñe: et
omīs reges terre gloriā tuā.**

Et inde siue p hoc (timebūt) etiā (gentes) q
modo timere nesciūt (nomen tuū dñe) scz chri-
stianū et cōuertēt sicut iam videm? impleū p
earz puerfione ad deū. Que enī pus idola me-
tuebant et demonioz. noīa innocabāt nūc no-
men dñi venerant et timent et nō tñ subditi (scz
et omīs reges terre) timebūt (gloriā tuā). i. glo-
riolaz potentiā tuā maiore sua. Vtrūqz ad vtrū
qz referendū est qz et gētes et reges timebūt no-
men tuū et gentes et reges timebūt gloriā tuāz
Et hoc ideo.

**Quia edificabit dñs syon: et videbit in
gloria sua.**

Quia edificabit dñs syon). i. eccliaz suaz p
mundū. hoc agit nunc vt iam lapides viui in
structurā currant nō in ruinā. et edificata sy-
on (videbit) dñs (in gloria sua) vbiqz dilatata
vel tandē videbit gloriofus q primo visus est
infirmus. Nam i edificatōe syon et in ecclia mi-
litante visus est tantū in infirmitate ac pō euz
venerit iudicare et appnerit in maiestate sua et
ptate tunc et in ecclia triūphāte videbit in glo-
ria sua. Sz antequā illud fieret vel hoc fiat.
Resperit in orationē humiliū: et nō spre-
uit precem eoz.

Resperit miscōiter (in orationē humiliū) et
paupū spū q spū pleni orabant vt veniret et
nō spreuit precē eoz. minus dicit scz nō spre-
uit et plus intelligit scz q exaudiuit. hoc agit et
modo in edificatōe syon. Orant et gemūt edi-
ficantes manducat cinerē tāquā panē et ponit
suū cum fletu miscēt ne in futuro sero queraf
inaniter petat. frustra pulset. foris cum virgi-
nibz fatuis remaneat. et respicit dñs in oratio-
nem eoz. Ora g et curre qz respicit dñs in orō-
nem humiliū.

**Scribant hec in generatōe altera: et po-
pulus qui creabit laudabit dñm.**

Scribant nunc (hec) que dicunt de mise-
ratione syon et eius edificatōe (in generatōe al-
tera). i. ad pphetisandū nouū testamentū. Vel
(scribant) ab euāgelistis et memoriter teneant
hec que fuit in edificatōe syon (in generatōe al-
tera). i. ad opus generatōis alterius scz noue
pfutura vt de tantis bñficijs deū laudet ideo
subdit et ita (plus) acquisitiōis (qui creabit)
in bonis opibz (laudabit dñm) de sua repatōe
Et qz supra dixit edificabit dñs syon et iterū
scribant hec in generatōe altera. modo vtrūqz
declarat scz quomō edificauit et quid dixit esse
scribendū dicens.

**Quia pspexit de excelsō sancto suo: dñs
de celo in terrā asperit.**

Quia pspexit oculo sue miscōie (de excel-
so scō suo) scz habitaculo. i. de sinu patris et ape-
rit euidentē qd dixit dñs excelsus (de celo) ce-
lorz (in terrā asperit) ad hūiles ppha ppter cer-
ceritudinē dicit vt pterita que tūc adhuc erāt
futura pspexit dñs ex alto vt humiles videret
et inde ad hūiles humilis veniret et ex alto fa-
ctus est humilis vt humiles exaltaret et respexit
vt miseret. Descēdit vt vincula quibz neri era-
mus absolueret. Unde sequit.

**Ut audiret gemitus cōpeditoz: vt sol-
ueret filios interemptoz.**

Ut audiret gemitus cōpeditoz scz scōz q
legalibz vinculis astricti cum gemitu orabant
vt deus mundū a pctis solueret vel scōz qui
sunt cōpediti timore dei et disciplina eius qbz
ligati martyres dura sustinebāt vel penitentiū
qui prius erant astricti rbenibz pctōz (et vt sol-
ueret). i. liberaret a paternis erroribz vt nodis
pctōz (filios) viuentes in mūdo (interemptoz)
fraude diaboli. i. occisorz seu mortuoz et dam-
natoz ne sic dānarent sicut ptes eoz. Ad hoc
aut audiuit et soluit.

**Ut annūcient in syon nomen dñi: et lau-
dem eius in hierl'm.**

Ut soluti iam (annūcient) primo (in syon)
id est in ecclia pmitiua (nomē dñi). i. laudē de
dei essentia (et) deinde (laudez eius) scz opa (in
hierl'm). i. in generali ecclia ad hoc enī a dia-
bolicis et pctōz laqueis solunt vt laudē an-
nūcient in ecclia. Vel (vt annūcient in syon)
que speculatio dicit. i. in pñti ecclia que adhuc
p speculū videt et gloriā dñi a longe speculat
(et laudē eius in hierl'm) celesti que visio pacis
dicit cuius habitatores facie ad facie vidētes
laudant eum in eternū. annūcient in quā.

**In cōueniendo ppos in vnum: et re-
ges vt seruiant dño.**

In cōueniendo. i. ad pueniendū (ppos in
vnu). i. in vnitatē fidei et mox (et sūt reges) ter-
rarū et pncipes ppoz ad hoc (vt seruiant dño)
vniuersi. hoc est vt faciāt magnos mediocres
et puos cōuenire in ecclia vnitatē vt omēs
seruiant dño q eis miscōiter dignatus est sub-
uenire. Et auditi sunt ergo qui erant in pssura
et humilitate vt esset nris spibz ecclia in tanta
gloria vt iam regna que psequēbant ipa serui-
ant dño. Illis aut annūciantibz.

**Respondit ei in via virtutis sue: pauci-
tatem dierū meoz et nuncia mihi.**

Respondit ecclia vocata (ei) scz dño credē-
do. grās agendo. beneyuendo. gratulando et
obsequēdo. nō ptempit sed vocata rñdit et cō-
plura fructū reddidit vocata est ecclia et rñdit
dño qñ quisqz pctōz grās ei agit vocat ab illo
Ille vocat iste rñdet nō voce sed corde nō lin-
gua sed vita et hoc (in via virtutis sue). i. reuer-
sus et positus in via virtutis ac grē et pñie et re-
spondendo orauit. d. Deus (paucitatē) et bre-
uitatē (dierū meoz nuncia mihi). i. breue tps
vite mee fac me attendere ne transitorijs inhe-
ream. valde enī ad eternitatē aīe pficit cum ei
deus breuitatē vite sue ad memoriāz reducit.
Nam cum finē suū primū cogitat minus eaz
peccare delectat hinc dicit. Memorare nouis-
sima tua et in eternū nō peccabis. vñ et Hiero.
phā vera est assidua mortis meditatio. Et qz
tendo ad eterna.

**Ne reuoces me in dimidio dierū meoz
in generatōe et generationē anni tui.**

Ne reuoces me in dimidio dierū meoz) p-
sentū. i. ne finas me reuocari ad transactā vi-
tam pctōz sed hos dimidiōs dies et futuros
cōtinuē. Cum nos deus vocat ad ea que ante
nos sunt inuitat. cuius reuocare est cum ad ea
que retro sunt nos cadere pmitit. pñtes vero
dies quantūcūqz sint boni nō sunt nisi dimi-
diū et impfecti nisi addant eterni. Orat ergo ne
eum in dimidio dierū reuocet. i. ne hoc q tpa-
liter viuit obliuiscendo a cursu celestī ad tpa-
lia amanda corruat. Minus enī eterna diligi-
mus eūz in delectatōe pñtis vite oculos cor-
dis intendim. Cum po transitoria omnia co-
gitamus magis ad amāda celestia excitamur
dies enī mei exigui sunt sed (in generatōe et ge-
nerationē). i. in eternū sunt anni tui) q nō tran-
seunt nec mutāt de quibz fac me satagere. An-
ni dei eternitas eius est vbi nihil est pteritūz
vel futurū vbi nō est nisi est. Quia.

Initio tu dñe terrā fundasti: et opa ma-
nuum tuarū sunt celi.

Initio (ipsi) tu dñe terrā fundasti) q̄ eternita-
te tua pcedis omnia que fecisti. sine initio ei an-
te creaturas extitisti (et opa manuum tuarū) .i.
verbi et virtutis (sunt celi) qz qd p̄bo facit hoc
et manu. i. virtute et p̄ ista duo scz celū et terrā in-
telligunt om̄s creature a deo facte. p̄ terrā etiā
ecclesia et p̄ celos apli possunt intelligi in quibz
celis manēs deus intonuit pceptis. chorus ca-
uit miraculis irrigavit terras imbre veritatis.
Et sicut ante omnia creata fuisti ita post mu-
tata pmanebis. Unde subdit.

Ipsi pibūt tu aut pmanes: et om̄es si-
cut vestimentū veterascent.

Ipsi scz celi et multo magis terra (pibunt)
pflagrationē ignis quo ad aliquā dispositionē
scz scdm̄ qualitātē de celis p̄mis terre hoc
constat de superioribz aut certū nō est. Vel (ces-
li) .i. iusti scdm̄ corpus pibūt sed in meli⁹ mu-
tabunt in resurrectionē (tu aut pmanes) om̄is
nō semp̄ immutabilis qui mutari nō potes (et
om̄s sicut vestimentū veterascent) a statu in q̄
sunt qd nō de angelis accipi potest sed de mu-
tabilibz scz de celis ad literā vel de sanctis qui
veterascent sicut vestimentū. i. scz corpus qd
more vestis psumit sed in meli⁹ mutabunt.

Et sicut opertoriū mutabis eos et mu-
tabunt: tu autē idem ipse es: et anni tui
nō deficient.

Et sicut opertoriū mutabis eos) celos (et
mutabunt) a statu suo in meliōrē qz iam cor-
ruptioni sicut ante nō subiacebūt. vel celos. i.
sanctos mutabis vt vicioz sordē mūdātū pul-
chriores fiāt et mutabunt ad eternitātē (tu aut
idem ipse es) .i. idem pmanes sine mutatōe (et
anni tui) qui erunt in generatōe et generationē
id est duritia tua que in ānis apud nos distin-
guitur (nō deficient) et nullo sine claudēt qz
eternitas tua immutabilis pmanet. Deinde se-
quit̄ hilaris conclusio ostendens qz et nos ibi es-
se poterimus.

Filij seruoꝝ tuoꝝ habitabunt: et semen
eoz in seculū dirigeſ.

Filij seruoꝝ tuoꝝ) .i. aploꝝ qui p̄ p̄dicatio-
nem eoꝝ i fidesūt geniti et nō tm̄ ipsi sūt (habi-
tabūt) et p̄leuerabūt i tuis ānis nō deficientibz
et eternaliter corā te (et semē eoz) .i. imitatores
et tota sequēs generatio electoꝝ (in seculū dū-
getur) .i. eternū qd semp̄ actū et p̄tinue in de-
um ferent et dirigent ad appetendū eternitātē
et eternū manebūt. Vel (filij seruoꝝ tuoꝝ ha-
bitabūt) ibi. i. serui p̄ bona opa quasi p̄ filios.

nemo enim ibi habitabit nisi p̄ opa sua. Non
enim qui dicit dñe dñe. sed qui facit voluntatē
patris ipse intrabit in regnū celoꝝ (et semen co-
rum) .i. opa sine quibz nullus intrat et vñ fru-
ctus eternus meretur (in seculū) .i. eternū (di-
riget) qz nihil totū inurat. Noli ergo esse steri-
lis si intrare et habitare vis sed permitte fetus
operū quos sequaris. pcedant te opa tua pare-
tibi cpulas eterne refectōis: filij tui te ducāt ad
terrā pmissionis.

Oratio.

Exorabilis dñe intende in orationē suppli-
cum tuoꝝ vt q̄ in pctis detenti tanquā senes
arui⁹ respectu celestis miscōis subleuemur.
Per dñm nō.

Excitatio ad rei laudē et gr̄az actio-
nem p̄ multis beneficijs collatis et p̄se-
rendis et in omnibz eius operibz.

p̄s. cñ.

Benedic anima me

a dño: et omnia que intra me sunt no-
mini sancto eius.

Auctor psalmi. p̄pha dauid. Titulus hic est
psalmus scz iste fit ipsi dauid scz vero christo.
hoc est laus ista que hic cantat̄ fit christo non
aliq̄ post p̄dictas quidē preces paupis sequūt
hic p̄conia gaudentis. primo seipm̄ ad laudē
dei exhortantis atqz in hoc se ceteris ex-
emplū pponentis. Materia enumeratio bene-
ficioꝝ dei multipliciū. Intētio monere ad de-
uotaz laudē dei p̄ tantis su⁹ beneficijs. Sen-
tentia in generali p̄pha in isto psalmo in p̄so-
na cuiuslibet fidelis excitat spm̄ humanū scz
p̄p̄iū spiritū angelicū vniuersitatē creaturarū
ad laudandū deū enarrans et enumerans mlti-
tudinē beneficioꝝ collatoꝝ et conferendoꝝ.
Sentētia in speciali p̄pha ergo in p̄sona gene-
ralis iusti loquens et qd sibi hoc omnibz p̄su-
lens qz om̄s q̄ in christo sunt quasi vnus ho-
mo sunt scdm̄ superiorē vim anime. i. rationē
exhortat animā ad benedicendū deū dicens.
(Benedic) .i. laudem dic et gr̄as redde p̄ be-
beneficijs o (anima mea dño) et lauda eum q̄
dicit sacrificiū laudis honorificabit me Non
enim habemus quid ei ex tantis beneficijs re-
tribuam⁹ nisi vt eum incessanter laudem⁹ et nō
fictē et ozetenus sed ex intūmis omnibz. Unde
subdit (et omnia que intra me sunt) .i. interiora
mea scz om̄s cogitatōes oēs vires bona na-
turalia et gratuita bñdicite (nomini scō eius)
vt si aliqñ foris cessat lingua a laude dei nun-
q̄ cesset a laude eius affectus interioris ani-
mi et si aliquādo in laude eius fatigat corpus

nunquā fatigetur animus et sic quicquid est hominis ap-
plicet laudibus divinis. Exer intereo affectu idē
replicat ut magis exhortetur. d.
**Benedic anima mea domino: et noli obliui
sci omnes retribuciones eius.**

Benedic, inquit (anima mea domino) et ut semper
benedicas (noli obliuisci) itaque ingrata (omnes re-
tribuciones eius). i. beneficia que tibi retribuit quod
bona pro malis reddidit. que vere magna sunt.
homo quippe ad imaginem dei factus pro simili-
tudine quam deo debebat reddidit dissimili-
tudinem et pro his malis retribuit deus bona in-
spirando penam et prestando veniam et alia multi-
plicia. Cogita ergo omnia mala tua quod quod mal-
ta ea sunt tam multe bone retribuciones dei sunt.
Non enim ante oculos tuos poterunt esse retri-
buciones dei nisi ante oculos tuos fuerint peccata
tua. Unde subdit retributores.

**Qui propiciatur omnibus iniquitatibus tuis:
qui sanat omnes infirmitates tuas.**

Qui propiciatur omnibus iniquitatibus tuis origi-
nalibus et actualibus eas remittendo si volueris et
vere penitueris (qui) post remissionem etiam (sa-
nat omnes infirmitates tuas) que relinquunt ex
peccato ut est penitas ad malum quam sanat impedi-
do pensum et difficultas ad bonum quas sanat
expediendo peccata. Sanat etiam infirmitates
anime nunc fovendo blandis nunc secundo aspe-
ris et generaliter omnes infirmitates sanat etiam cor-
pales quod spirituales quantum ad salutem anime spe-
ctat. omnipotenti enim medico nullus insanabi-
lis languor occurrit.

**Qui redimit te interitu vitæ tuæ: qui
coronat te in misericordia et miserationibus.**

Qui redimit precio sui sanguinis (de inter-
ritu) eterno. i. de morte quam incurristi propter pec-
catum (vitæ tuæ) quam perdidisti deum offendendo et
ab eo recedendo qui si viceris etiam (coronat te)
post certamen. i. coronare disponit in celestibus non
in tuis meritis sed in misericordia sua (et misera-
tionibus). i. misericordie effectibus. Coronat nos de-
us ad gloriam non ex nostra iusticia sed in sua mia-
ria non ex nostris operibus sed in suis miserationibus post
coronam quid agam. Sequitur et dicit.

**Qui replet in bonis desiderium tuum: reno-
uabit ut aquile iuventus tua.**

Qui etiam (replet). i. satiabit (in bonis) cele-
stibus et eternis que hic desiderabas (desiderium
tuum) quo hic ad ea suspirabas. Manifestatione
glorie sue nos satiabit. satiabor inquit cum appa-
ruerit gloria tua. Ibi quidem facietas cum desi-
derio et desiderium cum facietate erit. nec deside-
rium penam nec facietas fastidium pariet hoc erit

quod (renouabit iuventus tua) scilicet in futura resur-
rectione primitiva resumpta imagine ut a veteri
in novum hominem muteris (ut aquile) que ad se
nectutem deveniens quibusdam modis in iuven-
tutem reparatur. Et quod id fieri possit demon-
strat. Quia est.

**Faciens misericordias dominus: et iudicium omni-
bus iniuriarum patientibus.**

Faciens modo et in futuro (misericordias dominus)
sed misericordibus quam ipsi misericordiam persequuntur. Illi sunt
qui inimicos diligunt et in se peccantibus dimittunt
ac indigentibus subveniunt. Non est aliud
vehiculum quo perducamur ex hac vita ad cele-
stem patriam nisi misericordia sic enim in te facit misericordiam
deus si miseris fueris. Ex si non feceris misericordiam
sed iniurias time quod et dominus est (faciens iudicium)
vnde aut mihi vindictam et ego retribuam et hoc (ini-
urias patientibus) quod punit iniurias facientes nec
malum relinquit impunitum. Deinde subiungit benefi-
cia antiquis collata ut nos speremus filia.

**Notas fecit vias suas moysi: filiis israel
voluntates suas.**

Notas fecit vias suas moysi pro quas rite est
incedendum prout scilicet precepta et mandata legis et pro
moysen notas fecit (filiis israel) voluntates suas
quid velit aut nolit pro moysen et filios israel omnes
iustos intelligit quod moysi. i. ei qui legem spirituali-
ter intelligit filios israel veris pro fide dei cernen-
tibus et in quibus non est dolus notas facit suas vi-
as et voluntates. In lege magnum est mysterium quod
ideo data est ut crescente peccato humiliarentur super-
bi humiliati confiterentur peccata sanarentur. Iste sunt
vie occulte quas notas fecit dominus deus moysi pro
quem legem dedit quam peccatum abundavit ut super
abundaret gratia. Aliqui enim vident sibi homo sa-
nus et egrotat et quod egrotat non sentit medicum non
querit. Augeat morbo crescit molestia queritur
medicus et sanat egrotus.

**Miserator et misericors dominus: longani-
mis et multum misericors.**

Miserator in actu et exhibitioe (et miseri-
cors) in natura et voluntate est (dominus) et hoc cul-
pas remittendo et penas relaxando et quod miseri-
cordiam necessario sequitur patientia subdit lon-
ganimis. i. patientia dissimulando ac peccan-
tes diu sustinendo et ad penitentiam expectando.
(et multum misericors) multos peccatores multo-
tiens et multis modis renovando et redeuntes re-
cipiendo nec est ullum peccatum quod penitentem non remit-
tit etiam si blasphemus fuerit nec tamen peccatum remittit
sed et dona superaddit. Vocat multis modis ad
correctorem et penam. vocat beneficiis creature vo-
cat impetiendo ipsos vivendi. vocat pro lectoris vo-

cat p̄ intima cogitationū. vocat p̄ flagellū cor-
rectionis. vocat p̄ misericordiam p̄solatōis. Et ve-
re misericors q̄.

Non imppetuū irasceat: neq̄ in eternūz
cōminabit̄.

Non imppetuū irasceat̄ penitētibz nec eter-
nam exercebit in eis vindiciā sed p̄solat̄ p̄mit-
tens iram finiciā (neq̄ in eternūz cōminabit̄)
de pena eterna sed ad modicū tps q̄ adueniē-
te p̄nia statim adest dei misericordia et p̄donat̄ venia
Jam enī nō sumus filij ire q̄ sublat̄ est real̄
culpe q̄uis remaneat obnoxietas pene. Age
q̄ p̄niam obediēdo vocanti ne longanimitate
mie dei male vtendo thesaurises tibi irā in die
ire et reuelatōis iusti iudicij dei. Ex hoc autē
patet q̄ nō irasceat nec cōminabit̄ ieternū q̄.

Non scōm p̄ctā nostra fecit nobis: neq̄
scōm iniquitates n̄as retribuit nobis.

Nō s̄m p̄ctā n̄a). i. s̄m merita p̄ctōz n̄oz
(fecit nob) q̄ qd nō merebamur accepim⁹ cū
gratia bona nob̄ p̄stitit (neq̄ s̄m iniquitates no-
stras). i. s̄m merita iniquitatu n̄az (retribuit
nobis) vt mala que meruim⁹ inferret s̄z aut ni-
hil respectiue aut citra p̄dignū nos puniuit im-
mo cū digni essem⁹ morte etiā p̄ nobis mortēz
subijit et post offensā nos absoluit nos reddidi-
mus mala p̄ bonis ip̄e vero retribuit bona p̄
malis. Unde sequit̄.

Qm̄ scōm altitudinē celi a terra corro-
borauit: miām suā sup̄ timentes se.

Qm̄ corroborauit et p̄firmauit (miām suā)
.i. miām roboratā et indeficientē exhibuit spe-
cialiter et maxie (sup̄ timentes se) et penitentes
q̄ tales se hūilant. Sic leo misceat̄ boī p̄stra-
to corā se et hoc (s̄m altitudinē celi a terra) q̄
sicut celū terrā valde excedit ip̄mqz vbiqz et vn-
diqz p̄tegit ip̄i influit sine quo ip̄a deficit cum
inde sit lux et aer pluuia et fruct⁹ sic in infinitū
ampli⁹ miā dei n̄am miserā excedit nos vn-
diqz p̄tegit nobis grām influit luce sua nos il-
luminat spū replet spūali pluuia rigat fructu
boni opis fecundat.

Quantū distat ortus ab occidente: lon-
ge fecit a nobis iniquitates n̄as.

Quantū distat ortus) solis seu lucis (ab oc-
cidente) et a tenebris tam (longe fecit). i. elon-
gauit a nobis iniquitates n̄as illas remittēdo
qm̄ enī p̄ctā nobis dimittunt tunc tam longe
sunt a nobis quantū distat lux a tenebris imo
vt viuus a mortuo sic tunc iust⁹ differt ab iniq̄
Qm̄ p̄ctā remittunt tūc occidūt p̄ctāz om̄i grā
p̄ctā quasi in occasu sunt grā qua liberaris in
ortu est ad ortū atēdere debes ab occasu auer-

ti. Auertere a p̄ctis tuis p̄uerrere ad grāz dei.
Quō misceat̄ pater filioz misertus est
dñs timentibz se: qm̄ ipse cognouit fi-
gmentū nostrū.

Quō et q̄s paterno affectu (misceat̄ p̄) car-
nalis (filioz) delinquentū etiā in flagell⁹ ita
misertus est dñs timentibz se) et penitētibz de
p̄ctis suis. p̄ misceat̄ filioz eiū eum verberat vt
emendet ita et dñs corripit nos interdū vt sal-
uos faciat nō tñ derelinquit vt p̄dat (qm̄ ipse
p̄gnouit figmentū n̄m). i. fragile plasmatoz
et infirmitatē n̄az s̄z p̄nitatē ad peccandū et
fragilitatē ad standū. Flouit qd fecerit. quō la-
psum sit. quomō reficiendū sit. Deinde expo-
nit figmentū subdens.

Recordatus est qm̄ puluis sumus: ho-
mo sicut fenū dies eius tanq̄ flos agri
sic efflorescit.

Recordat⁹ est) misceat̄. tūc dñs quasi obli-
uiscit̄ qm̄ nō misceat̄ et tūc videt̄ quasi recorda-
ri qm̄ ei placet misereri (qm̄ puluis sum⁹) et ori-
ginē et resolutōē quantū ad corpus vñ nisi a
quis mie sue nos irrigasset a q̄libet ventoz fla-
tu p̄iceremur (hō xni hoc habz q̄ sicut fenū)
id est herba ad modicū virens et cito arefcens
est (dies eius). i. felicitas vel vita eius vel stat il-
le noiati⁹ hō absolute vt locū habeat seq̄ns
relatio s̄z eius et (tanq̄ flos agri) qui cito tran-
sit (sic efflorescit). i. ad tps parū sic florescit. vt
(efflorescit). i. deflorescit et florere desinet. At-
tende o homo in hoc versū qd sis.

Qm̄ spūs p̄transibit in illo et nō subsi-
stet: et nō cognoscet amplius locū suū.

Qm̄ spūs). i. anima in hoīe exiēs (p̄transi-
bit in illo) in morte et egrediet̄ ab eo et illo es-
gresso (nō subsister) homo et tunc omnis iocū-
ditas viriditatis eius traditur oblivioni (et nō
cognoscet spūs (ampli⁹ locū suū) s̄z corpus
in quo habitauit vt reuertat̄ ad habitandū in
eo in hoc mūdo. Talis est vindicta p̄ctālis
est pena inobediētie. Considera ergo homo
in te ip̄o corruptionē et mortalitatē quā habes
a p̄ctō et ex tua pena recognosce quāta sit cul-
pa nō custodire dñi mandata. Et dum tuā at-
tendis humilitatē et vilitatē noli extolli quic⁹
qui a enī melius eris grā illi⁹ est et misericordia nō
tua iusticia. Unde sequit̄.

Miscēdia autē dñi ab eterno et vsq̄ in e-
ternū: sup̄ timentes eum.

Miscēdia autē dñi ab eterno). i. a mundi p̄n-
cipio (et vsq̄ in eternū). i. sine fine. Vel (ab eter-
no) p̄posita et p̄finita q̄ ab eterno sunt in eo p̄-
positūz misceat̄ (et vsq̄ in eternū) p̄māsurā eris

et manebit nunquā deficiens impetunz (sup
tinentes cum) timore casto ⁊ filialis reueren-
tie qui etiā in p̄ia manebit sed nō sup alios sic
erit qz quisq̄s eū timere negligit in inferno ⁊ in
tormento remanebit. q. d. talis est natura hoīs
sed p̄ misericōiā dei erit eternus hinc p̄sumptiōz
premit inde spem statuit.

**Et iusticia illius in filios filioz: his qui
seruant testamentū eius.**

Et iusticia remuneratio ⁊ retributio iusticie
seu iusta (illi) .i. ab illo exhibita erit (in filios
filioz) q̄ sunt imitatores ⁊ heredes patronoz
bonoz. q. d. p̄ misericōiā ⁊ iusticiā eius dabitur
mentibz eum eterna merces p̄ bonis operibz.
Et ne oīs p̄sumant subdit (his qui seruāt te-
stamentū eius) .i. p̄cepta dñi custodiūt corde
recipiendo et ope adimplēdo intus pfidē ⁊ ex-
terius p̄ opationē. Et ideo quomodo custodi-
enduz sit ostendit cum subinferē.

**Et memores sunt mandatoz ipius: ad
faciendū ea.**

Et q̄ (memores sunt mandatoz ipius) nō
tantū ad sciendū in mente vel ad loquendū in
ore sed (ad faciendū ea) in ope. i. vt agāt qd̄ di-
ciderūt prius est ergo voluntatē dñi in scrip-
tis sanctis inq̄rere ⁊ postmodū opando fideli-
ter adimplere. Ille enī testamentū dei bene cu-
stodit q̄ dñica p̄cepta ⁊ memoriter retinet. Et
bene opando implet. Nō si nimis multa tibi
vident in duobz mandatis charitatis oīa im-
plēt. Tene ergo radicē charitatis et tota ars
bona est in te et certe debemus esse memores ad
faciendū qz.

**Dñs in celo parauit sedem suam: ⁊ re-
gnum ipsius omnibz dñabit.**

Dñs scz christus q̄ ascendit (in celo) scz em-
pirreo tanq̄ in loco digniori ⁊ emīnēiori (pa-
rauit sedem suā) vt ibi oībz sc̄is et electis elu-
ceret virtus glorie sue. Qui hoīem assumptū
in celū leuauit ip̄e sibi ⁊ nobis in celo sedē pa-
rauit sibi vt sedeat ad dexterā p̄is nobis vt se-
deamus in regno p̄is (et regnū ip̄i) cui⁹ etiā
ciues erunt reges (oībz dñabit) qz oīa ei subici-
entur ⁊ de oībz scz bonis ⁊ malis iudicabit p̄di-
cit iudiciū futurū ne peccātes insolescant. De
inde oīs creaturas monet benedicere incipi-
ens ab angelis ⁊ d.

**Benedicite dño omnes angeli eius po-
tentes virtute: facientes verbū illius ad
audiendā vocē sermonū eius.**

Benedicite dño oīs angeli eius nunciū ve-
ritatis aggaudētes saluti nr̄e ⁊ vestre qd̄ p̄gra-
tulando dicūt nō impando vl̄ monendo. q. d.

qd̄ facitis amo qz quotidie b̄ndicūt ⁊ laudant
cantando sanctus sc̄us sc̄us ⁊c. qui estis (po-
tentes) ⁊ excellentes (virtute) ⁊ p̄tate data vo-
bis a vestro creatore (facientes verbū) .i. man-
data illius ad hoīes illico que fuerit locut⁹ ex-
plentes ⁊ hoc (ad audiendā) .i. ad hoc vt p̄ros
hoīes audiant (vocē sermonū eius) .i. intelli-
gant que p̄cepit. Deus enī p̄ angelos manifes-
tat voluntatē suā hoībz.

**Benedicite dño oīs virtutes eius: mi-
nistri eius qui facitis voluntatē eius.**

Benedicite dño oīs virtutes eius qui vir-
tute illius roborati signa ⁊ mira ac queqz ma-
gnalia opamini diuinā virtute. deinde genera-
liter de oībz subdit. O vos alij (ministri eius)
qui in alijs ḡfaz distributōibz deo ministra-
tis (qui faciis voluntatē eius) quā cum intuen-
tes agnoscitis ⁊ p̄ implenda volūtate eius fa-
citis omnia que faciis. Si ḡ vis benedicere
dñm fac verbū eius. fac voluntatē ip̄i. Quia
enī maleriuens ⁊ si lingua tacervita dñm ma-
ledicit et si hymnū cantat lingua multos tñ in
blasphemā mittit vita. Et ne te iactes qz fa-
cis voluntatē eius qz nō est opus tuū sed dei.
Unde subdit.

**Benedicite dño omnia opera eius: in
omni loco dñationis eius: benedic ani-
ma mea dño.**

B̄ndicite dño oīa opa eius qz cum bene-
uis ⁊ in bona vita dñm b̄ndicis opa eius b̄n-
dicunt eum nō merita tua ip̄e est enī qui p̄ te et
in te bonū opat. Al̄ b̄ndicite etiā (dño oīa
opa eius) .i. celestia ⁊ terrestria scz angeli ⁊ ho-
mines p̄ se alia vero inquantū sunt creaturis
intellectualibz materia laudis diuine vt in eis
et de eis b̄ndicat deus et hoc (in oī loco dñatō-
nis) et p̄tatis eius. i. vbiz vñ sicut nulla crea-
tura sic nullus locus laudi eius excipit vt qui
vbiz est ⁊ vbiz dñatur vbiz b̄ndicat ⁊ vbi-
qz ei b̄nuiat ⁊ q̄ vndiqz est vndiqz illi iubile-
tur deinde cōcludendo ad seip̄z rediens a quo
et psalmū incepit iterato excitat seip̄m ad lau-
dem dei. d. (b̄ndicā mea dño) iterū nec vnq̄s
cesses a laude ip̄ius qz deus sine fine semp̄ est
laudand⁹ vñ incepit inde finit p̄ qd̄ notat eos
qui bonis int̄is bonū finē adiungūt hoc autē
pheta nō de sua tñ aīa sed ⁊ ad nr̄as qz ani-
mas loquit vt dñm iugiter b̄ndicant.

O ratio.

Sana dñe languores ppli q̄ semp̄ p̄cōnibz
sicut pater filijs misereris vt excepti ab interi-
tu mortis p̄petue te anima nr̄a benedicat ⁊ vi-
ta clarificet. Per dñm.

Inuitatio ad dei laudē p diuersis opi
bus suis et p multis beneficijs vniuer
se creature exhibitis. ps. ciiij.

Benedic anima me

a dño: dñe deus meus magnificat^r es
vehementer.

Auctor psalmi ppha dauid. Titul^r talis est
psalmus dauid scz pphē q videns animo ma
gna et iocunda dei opa hunc psalmū eructa
bat cū exultatōe. Materia: enumeratio diuer
sorū dei operū ac etiam multorū beneficiorū
vniuerse creature exhibitōrū. Intentio: mo
nere ad laudē dei p huiusmōi opibz bñficijs
Sñia in generali ppha in isto psalmo iterū ex
alijs causis hortat et inuitat seipm et exemplo
sui omīs hoies et creaturas ad glorificandū deū
scz ppter magnificentiā ipsius quā euidentē ostē
dit in multis eius mirabilibz magnalibz. Et
si fere cuncta que hic dicunt ad literā religiose
possint accipi sunt tñ plena mysterijs. Juxta li
terā ex visibilibz opibz que hic tangunt inui
sibilia dei debent intelligi sicut ex fabrica mū
dialis magnitudine et pulchritudine fabrica
toris inestimabilis magnitudo et pulchritu
do pōt ppendi et amari vt sic tandē possit vide
ri. Spūalis tñ sensus in oībz querendus est et
pserutandus. Sñia in speciali ppha g dei ma
gnalia que mente pcepit narraturus visionis
ipsius exultatōe ructat. d. (Benedic) o (anima
mea) nō tñ lingua (dño). i. lauda euz p tantis
beneficijs et muneribz que hic narrant vt duz
bñdiciis illū tu bñdicaris ab illo et cōuertens
sermonē ad ipm ostēdit causam quare sit bñdi
cendus qz D (dñe deus meus) q semp es ma
gnus et magnificus in te et tua natura cui^r ma
gnitudinis nō est finis (magnus es vehementer).
i. valde et excellenter in me et in relijs san
ctis tuis nō crescens in te qz pfect^r es sed in no
bis et nra noticia ex pseruatōe operū tuorū in
quibz magnus innotuisti. Vñ aut magnifica
tus sit demonstrat cum subdit.

Confessionē et decorē induisti: amictus
lumine sicut vestimento.

Confessionē. i. laudē angelorū et hominū
omniūqz creaturarū (et decorē). i. pulchritudi
nem (induxisti) in creaturarū pductōe et ordina
tione. i. appuisti in eis laudabilis et decor^r qz
vndiqz habes creaturas que te pseruāt. i. lau
dant ac decor et gloriosum ostendūt q in te es
(amictus) et cooptus (lumine) ineffabili (sicut
vestimento) qz lux vndiqz tibi est qui habitas
lucē inaccessibile. Vel (pessionē et decorē in

duxisti). i. ecclesiaz in qua est prius pfectio pctorū
per quā deponit feduitatē. Deinde decor virtu
tum p quem placet specioso pze filijs hoīm et
es (amictus lumine) scz ipa ecclesia tua qz ecclesia
facta est lux in dño que prius erat tenebre in se
ipsa (sicut vestimento). Ipa enim est vestis sine
macula et ruga ipa est tunica incōsulilis nō di
uidenda. prius quidē ponit pfectionē deinde
decorē qz ad decorē iusticie nō venit nisi pces
dente pfectione. prius g de iniquitatibz tuis in
cipe pseruati et a pfectione incipis decorari de
coratus efficeris vestimentū dei. Et qz omnia
cōfitem^r de singulis subsequenter agit. Et pri
mo de celo dicens. Tu es.

Extendens celū sicut pellem: qui tegis
aquis supiora eius.

Extendens celū sicut pellē et quasi tectū et
opturā omniū sup orbē terrarū. Ad literā fa
cultas dei opantis cōmēdat qz plus qz tibi fa
cile est extendere vnam pellē facili^r illi fuit ex
tendere tam magnū celū. figurate aut p celos
sacra scriptura accipit qz p eas illuminamur
p pellē mortales hoies intelligūt pellis enī q
mortuis aīalibz detrahīt mortalitatē signifi
cat vñ primi parentes cū peccauerūt morta
les facti de pellibz tunicas acceperūt. Celus g
sicut pellis extendit qz sacra scriptura p mor
tales hoies vbiqz pdicat et aperit (q tegis aq̄s
supiora eius) ad literā qñ iussit fieret firma
mentū inter aquas et aq̄s factū est vt sint aque
inferiores que pfundunt terras et sint aque su
piores ab aspectū hoīm remote que tegūt su
piora celū vñ alibi aque que sup celos sunt lau
dent nomen dñi. Quidā dicūt hic p celos in
telligi celos aereos vltra quos sunt nubes aq̄
se quas dicūt eē aquas supra firmamētū sub
quo sunt aque inferiores in grossa sba quā ex
positōez. ponit Aug^r sup gen. et eā cōmēdat
figurate aut p superiores aquas charitas intel
ligit que in cordibz pīs diffundit que quidez
sup celos est. i. sup omīs libros et scpturas bñ
aut his aq̄s celū regi dicit qz in diuinis libris
nihil eminent^r charitate inuenit.

Qui ponis nubem ascensū tuum: qui
ambulas sup pennas ventorū.

Qui ponis nubem ascensum tuū ad literā
dñs visibiliter ascendit in celus et scriptū est q
nubes suscepit eum ab oculis eorū et de resur
rectione nra dicit qd rapiemur in nubibz ob
uias christo in aera. figurate aut pdicatores ve
ritatis nubes sunt qz doctrinis cōplūūt. Ex
tensa est scriptura sup orbē terrarū nec desunt
nubes que pluuunt. i. pdicant verbū vitantis ex

ponunt omnia que obscura sunt. Et sic p nubes corda nostra a intelligentiā scripturarū et ad deū ascendūt, qui ambulat sup pēnas ventoz ad literā velocitatē venti p pēnas significatam dñs supat p agilitatē opatōnis q̄r bīq̄ pñs est q̄r velocius q̄s venti currant opat. **Uñ** alibi dicit̄ velociter currit sermo eius cito im- plens quicq̄d vult. **Bystice** aut̄ venti sunt aīe et pennē virtutes q̄ sunt in duabz alīs. i. in duobz pceptis charitatis s̄z charitatē omnīū charitas christi supat z ideo sup pēnas ventoz. i. scītorū p agilitatē charitatis ambulat et omēs virtutes animarū transcendit.

Qui facis angelos tuos spiritus: et ministros tuos ignem vrentē.

Qui facis spūs in suba. i. spūales subas tibi assistentes esse (angelos tuos). i. nūcios tue voluntatis cum eos mittis. spūs enī nomen nature est angelus nomen officij (et ignē vrentē) id est spūs sup̄mi ordinis s̄z seraphin qui interpretant̄ ardentē facis (ministros tuos) cuz vis. vñ in Esaia. Volauit ad me vnus de seraphin. **Uel** (q̄ facis angelos tuos spūs) vt spirant̄ hoībz tuaz facere voluntatē (et ministros tuos ignē vrentē) i. ardentē vt in alijs lūmen veritatis infundant in alijs pctā psumant figurate aut̄ possum p spūs intelligere spūales quos facit angelos suos. i. nūcios verbi sui et ardentē spū et charitate facit ministros suos qui alios intendūt et feruere charitate faciunt p verbū dei qd̄ audiūt z vicia in eis psumunt nō enī incendūt qui nō ardet. Et ideo oportet boīes antequā p̄dicandi officij assumant esse spūales z spiritu feruentes.

Qui fundasti terrā sup stabilitatē suā: nō inclinabit̄ in seculū seculi.

Qui fundasti terrā sup stabilitatē et basem (suā). i. immobilitatē centri sui. dando ei virtutem z firmitatē p quā stat tanquā ab illa sustentata z in illa fundata. vñ (nō inclinabit̄) vel cōmonebit̄ (in seculū seculi). i. in eternū in aliqua parte a loco suo totali z a centro mūdi in quo eius virtus sustentina p̄sistit. Quāuis enī transeat fm̄ qualitātē nō tñ fm̄ sbam. Spūaliter fundauit terrā. i. ecclīā sup christū q̄ est stabilitas huius ecclīe et oīa p̄tinet p̄tate z nos bonitate. fundamentū enī aliud nemo pōt ponere p̄ter id qd̄ positū est qd̄ est iesus christ⁹. et iō tali fundamento suffulta nunquāz inclinabit̄ vel deficiet. Terra itaqz nō inclinabit̄ licet.

Abyssus sicut vestimētū amictus eius: sup montes stabunt aque.

Abyssus. i. mare z oīs aq̄z cōgeries (sicut

vestimētū) sūt (amictus ei⁹) s̄z terre ex oī pte qz mare z flumina op̄iunt terrā z vt vestis circūdant eā excepta vna pte q̄ remansit arida ppter vitā hoīm z aīalīū q̄ abyssus tpe diluuij ita excreuit vt et montes op̄iret. vñ sequit̄ (sup mōtes stabūt aq̄) in tpe diluuij vbi ponit futurum p p̄terito. vel h̄ futurū erat referendo ad tps q̄ terra fundata fuerat. **Bystice** p̄pha ecclīā futurā in diluuiō p̄secutionū volebat intelligi. Fuit enī aliqñ tps q̄ terrā dei. i. ecclīā ita coopuit abyssus. i. multitudo p̄secutionūz vt nec ipi magni q̄ sunt mōtes apparerēt. Stabant quippe sup mōtes aq̄ qz p̄p̄li resistētes superabant auctoritatē for̄niter euangelizantūz verbum dei z p̄ualebant sup martyres. Sed hoc non diu quia

Ab increpatōe tua fugient: a voce tonitruī tui formidabūt.

Ab increpatōe tua o dñe. i. fm̄ ordinatōez voluntatis tue ac si essent a te increpate (fugiet) et recedēt s̄z aque diluuij ad locū destinātū (et a voce tonitruī tui). i. ventū terribillē z sicci (formidabūt). i. q̄si formidātes cessabūt vt appareat terra qz p tales ventos cessauerūt. **Bystice** Ab increpatōe dei fugerūt aque recedentes a p̄sura montū z eminet mōtes in salutē p̄p̄loz qz cor regū in manu dñi fuit qd̄ deflexit q̄ voluit. Iussit p eos pacē dari christianis z emicuit auctoritas ap̄lica a voce tonitruī dei scīā p ap̄los p nubes p scripturas formidāt aque p̄secutionū. mali enī p̄minatōne iudicij timēt. Quibz aquis cessantibz

Ascendūt montes et descendūt campi: in locum quē fundasti eis.

Ascendūt mōtes z descendūt campi. i. per hūc recessum aq̄z apparuit in terra ascensus et multitudo montū et descensus seu planicies campoz qui prius latebāt sub aq̄s (in loco quē fundasti eis). i. fm̄ loca in q̄bz eos a principio fundasti. **Bystice** (Ascendūt mōtes). i. sancti in spiritalē p̄ficiūt intelligentiā (et descendunt campi). i. p̄p̄li se eoz doctrinis subdūt vt virtutū fructibz z floribz repleant̄. (in locū quē fundasti eis) in puentū ecclesiasticū z faciunt fm̄ dona q̄ p̄tulisti eis quantū quis p̄p̄riū donum habet ex te. Alios enī dedit p̄phas alios euāgelistas z h̄mōi. Ideo aut̄ nō leuāt modo nec dant operam euertere terram qz

Terminū posuisti quē nō transgredientur: neqz cōuertentur op̄ire terram.

Terminū z finē s̄z alucos p̄p̄rios (posuisti) s̄z aq̄s oceanī z alijs claudendo eos litoribz. (quē nō transgreditur) trāseundo a loco suo

et ultra pcedendo (neqz cōuertent opire). i. nō
reuerent et redibūt ampli⁹ ab alucis suis vt
opiant terrā) sicut in diluuiū fecerūt. **Wys-**
ce finē imposuī transgredi nō pnt aq̃ psecutio
nū et si ad oras terre fluct⁹ p̃strepūt et si adhuc
murmurāt terrā tñ ecclie diluuiū nō opunt vt
iā liceat ecclie libere p̃dicare. Terminū etiā et
modū aq̃s tribulationis posuit ne motus earū
sit longior aut vehemēti⁹ q̃s sit opus. S; qd
sit in terra mundata. Sequit⁹ et dicit.

Qui emittis fontes in puallibz: iter me-
dium montiū p̃transibūt aque.

Qui emittis et manare facis (fontes in con-
uallibz). i. in locis terre humilibz et inde (inter
mediū montiū) scz in puallibz (p̃transibūt aq̃)
orte ex illis fontibz. sepe enī fontes p̃mo fluūt
et deinde flumina faciūt. **Wys** tice emittis (fon-
tes in puallibz). i. gr̃a; scz spūs q̃ sup̃ humilē
q̃scit p̃stat hūilibz et gr̃e subditis et eq̃lter (int
mediū montiū). i. ecclia; (p̃transibūt aque). i.
p̃dicatores p̃bi veritatis irrigādo doctrina et
donis celestibz p̃lm̃ et eque oibz ministrando
qz aqua dei. i. doctrina nō p̃pria est alicui et p̃ri-
uata sed cōmunis et publica. **Al** inter mediū
montiū q̃ sunt due spēs sup̃bie quarū vna na-
scit⁹ ex re tpali alia ex re spūali et int̃ istos duos
mōtes est vallis hūilitat⁹ nō declinās ad aliq̃s
speciē sup̃bie et in isto medio (p̃transibūt aq̃)
gratiarū. Et de his fontibz et aquis.

Potabūt om̃s bestie agri: expectabunt
onagri in siti sua.

Potabūt om̃s bestie agri. i. aialia regionū
(expectabūt onagri). i. aialia siluestres i deſtis
eritēs (in siti sua) scz refici p̃ hūmōi fontes et flu-
mina. **Wys** tice potabūt de ill aq̃s spūalibz
(om̃s bestie agri). i. om̃s gentiles magni et pui
(et expectabūt onagri). i. sup̃bi iudei sup̃bia ia-
ctantia vagātes tanq̃s in deſto (in siti sua) qnq̃
refici et bibere has aq̃s qz sup̃bi iudei differūt
bibere vsqz in tps vltimū: sunt g̃ ille aq̃s inde
bibūt nimidi et feri: pui et magni gēiles et iudei
vt oibz bec gr̃a miltret **T**pata ē aq̃ oibz nullū
terret vt vnusquisqz fm̃ suā sitim et desiderium
capiat aliū plus aliū min⁹.

Sup̃ ea volucres celi habitabūt: de me-
dio petraz dabunt voces.

Sup̃. i. iuxta (ea) q̃ dicta sūt scz pualles ac
mōtes et flumina (volucres celi) aerei (habita-
būt) et morabunt⁹ (de medio petraz) et nemozū
(dabūt vocē). i. cantabūt et gaudētes vicinitatē
vbi sunt nutriti. **Wys** tice (sup̃ ea) q̃ dicta sunt
scz aq̃s et hūmōi (volucres celi). i. spūales viri
p̃emplatōe gaudētes celesti q̃ p̃tū p̃nis ce-

teros volare docēt habitabunt) qz auctoritatibz
aploz et scōz nō suis cordibz innitēnt. et (de
medio petraz dabūt voces) qz in medio ecclia-
rum apuēti os suū ad docendū p̃lm̃ et collau-
dandū deū. vel (de medio petraz). i. de p̃cor-
di aucte scōz vel duoz testamētōz in q̃bz so-
nat christus (dabūt voces) p̃dicatōis. **E**mit-
tis inq̃s fontes in puallibz et cetera p̃dicta facis.
Rigans mōtes de sup̃ioribz suis: de fru-
ctu operum tuoz satiabit⁹ terra.

Rigans etiā o de⁹ (mōtes de sup̃ioribz suis)
id ē de aq̃s in sup̃ioribz p̃tibz celi generatis qz
pualles et campi rigant⁹ fontibz et fluminibz scz
mōtes indigēt rigari pluuijs vt ibi etiā crescat
herba aialibz oportuna (de fructu opm̃ tuoz)
id ē de effectu pluuię qd est opus tuū (satiabit⁹
terra). i. secundabit⁹. **Wys** tice (Rigans mon-
tes). i. aplos et p̃dicatores (de sup̃ioribz suis). i.
de celestibz q̃ sunt ip̃s alioz. spiritali enī gr̃a
corda eoz rigauit effundēs sup̃ eos spm̃ scm̃.
et (de fructu opm̃ tuoz satiabit⁹ tra) qz de spi-
rituali doctrina aploz et p̃dicatoz reficiet ecclia
Et bñ nō de fructu montiū scz opm̃ tuoz dicit⁹
qz qd in p̃tūbz scōz agit⁹ illius est gr̃e qui
merita largit⁹. Terra inq̃s sic irrigata

Producens fenū iumentis: et herbam
seruituti hominum.

Producēs fenū iumentis. i. ad pabulū et nu-
trimentū iumentoz (et herbā seruituti hoim̃). i.
iumentis q̃ in cultū terre sūt hoibz. **Wys** tice
Terra pducit fenū. i. terrenū subsidū (iumentis).
i. p̃dicatozibz q̃ iumenta facta sunt qz onera
ecclie portauerūt et in eadē laborauerūt. **I**ustū
est enī si iumentū in terra laborat vt ēra iumen-
to suo fenū pducit. debēt sc̃i viri ab eis corpa-
lia sup̃edia p̃cipe q̃bz studēt spūalia ministra-
re. (et herbā). i. tpalia (seruituti hoim̃). i. p̃dica-
tozibz suis hoim̃ p̃ christo et ex charitate sc̃is:
et est expositio p̃cedentis. **F**lora p̃ herbā et fenū
intelligi vici⁹ simplicitatē. **H** aut ē necessariū.
Ut educas panē de terra: et vinū leti-
ficet cor hominis.

Ut p̃ eoz labores (educas panē de tra). i.
frumentū vñ sit panis q̃ est hoim̃ nutrimentū
et silr (vinū) educas vt (letificet cor hois) nō in
ebriet⁹ scz sobrios reddat et spūale leticiā indu-
cat. **Wys** tice **U**t p̃ eoz p̃dicatōez (educas pa-
nē) scz christū. ip̃e est enī panis q̃ de celo descē-
dit (de tra). i. hoibz in terra habitātibz et terres-
num corp⁹ gestātibz q̃ p̃ eoz doctrinā credūt
et christū p̃fiteñt. (et educas (vinū) scz spūale
interiorē hoim̃ reficiēs vt (letificet cor hois)
spūale leticia et inebriet vt obliuiscat terrenoz

quo vino nō solū letificari s; et inebriari debe-
mus sicut videat illa ebrietas in opib; nostris
in scō amore iusticie in alienatōe mēis nre a
terrenis in celū vt educas etiā de terra oleū.
Ut exhilaret faciē in oleo: et panis cor
hoīs cōfirmet.

Ut homo (exhilarer). i. letificet (faciē). i. mē-
tem suā (in oleo) ex eius sapore et odinēto. vel
loquit̃ more antiq; q; vngēbāt facies suas in
signū leticie. Et q; vtilitatē vini et olei dixerat
ideo etiā vtilitatē panis subdit. d. (et) vt (panis
cor hoīs pfirmet) corp⁹ reficiēdo. **Hyssice** (vt
exhilarer). i. letificet et hilarē faciat (faciē suā). i.
mentē (in oleo). i. in grā spūscū q; qd repleu-
rit letos et hilares reddit et gratiosos apd alios
efficit. letificat enī hō in se et hilarat ad primū
ad impendendū qd h; ex charitate (et panis)
spūal. i. christ⁹ (cor hoīs pfirmet) in bonis q;
panis cordis est et dat vitā mundo.

Saturabūt ligna campi et cedri libani
q; plātauit: illic passerēs nidificabūt.

Saturabūt etiā ligna campi). i. ad facie-
tatez nutriēti et t̃ra sic rigata (et cedri libani)
sūt saturabunt (q; plantauit). i. dñs q; oīa li-
gna et arbores sunt creature ei⁹ (illic) in cedris
(passerēs) minuta volatilia celi (nidificabūt)
et dēscēt. **Hyssice** de istis. i. pane vino et oleo
id est a grā dei educta de t̃ra eccleie (saturabūt
ligna campi). i. reficiēti p̃ebes bñles p̃p̃oz.
(et) etiā (cedri libani). i. sublimes in cādore se-
culi ille t̃m q; ip̃e dñs (plantauit) in vnitatē ec-
clīastice fidei (illic) sc; in cedris. i. in potentib;
seculi (passerēs nidificabūt). i. paupes in scō
q; sua reliquit vt nudi sequerent̃ iesuz. **Probi-**
les enī et diuites h; sc̃i attendētes res suas et
sup̃fluas copias p̃bent illas suis dei dāt pos-
sessiōes edificāt eccias p̃struūt monasteria col-
ligunt passerēs. i. paupes christi q; p̃uersatio
in celis est vt nidificent in ramis facultatū ce-
droz libani.

Herodij domus dux est eoz montes ex-
celli ceruis: petra refugiu; herinatij.

Herodij dom⁹). i. nidus. i. petra q; est dom⁹
eius (dux) et refugiu; ē (eoz). i. passer. si forte ce-
dri mouent̃ (mōtes excelli ceruis) sunt refugiu;
et firmamētū (petra) in via sub t̃ranca est (refu-
giū erinatij) i. q; se abscondit q; erinaci⁹ seu eri-
cius ē aīal infirmū et pauidū. i. paruū et spinosū
Hyssice. Et si in cedris passerēs p̃pter p̃ntem
natiuitatē nidificēt possessiōib; diuitū susten-
tent nō t̃m iō sp̃e in eis ponūt s; in solo christo
q; si forte cedri irati fuerint et aliqd molestierit
scādali suis dei in ramis suis cōmouerint vo-

labunt quidē inde paupes s; nō pibunt q; nō
ip̃i cedri s; petra christ⁹ cui⁹ passionē imitant̃
dux est eoz. christ⁹. n. est paup̃i refugiu;. **Cer-**
ui magni spiritales et sup̃ne p̃uersatōis amato-
res trāscēdentes i cursu oīa spinosa sc̃li teneāt
altos montes alta p̃cepta dei sublimia cogitēt
teneāt ea q; multū ciminēt in septuris iusticie
in sumis. Minutū aīal infirmū et spinosū eri-
cius: significat p̃ctōres. spine ei petā significāt
quib; coop̃t⁹ est q; peccat. Et q; talis nō p̃re-
nere excelsa illa et p̃fectā p̃cepta refugiu; est e. pe-
tra. i. christ⁹ q; fact⁹ est dñs refugiu; p̃ctōri. Ta-
lis petra vbic; est vtilis et in montib; et in qual-
lib; et magnis et p̃uis bestiis et celivolatilib;.

Fecit lunā i tpe sol coguit occasus suū.

Fecit lunā in tpe vt p̃ eam distinguant̃ t̃pa
(sol coguit occasu suū) q; ita regularit̃ et ordi-
nate vadit ad occasus ac si haberet intellectu.
Hyssice post ordinatōez p̃latoz et subditorū
subiūgit de christo et eccia. q. d. p̃dicta ordina-
uit deus et ip̃e (fecit lunā). i. ecciā q; accipit lu-
men a christo sicut luna a sole (in t̃pa) q; h; t̃pa
liter transit et crescit et decrescit aliqū trāstura
nec mirū si trāst nam (et sol). i. christ⁹ (coguit)
et p̃sciuūt occasus suū). i. passionē suā p̃ ea sub-
eundā. hoc est approbavit et placuit ei. Si enī
displiceret quō pateret. Et bñ passio occasui
solis compāt. sol enī sic occidit vt oriat̃ ita qui
dormiuit. i. christus adiecit vt resurgeret.

Posuisti tenebras et facta est nox: in ip̃a
p̃transibūt om̃s bestie silue.

Posuisti tenebras p̃ occasus solis (et facta
est nox) in emispio ñro (in ip̃a) sc; nocte (p̃trāsi-
būt oēs bestie silue) ad q̃rendū alimentū. **Hy-**
ssice cū passus est christ⁹ (posuisti tenebras). i.
poni p̃missisti. ita sepe dī deus facere qd sit de-
cius p̃missiōe. tenebre. n. facte sunt in apl̃is q;
defecit spes eoz (et facta est nox) infidelitatis in-
eis. **Vel** (posuisti tenebras) cū cecidit i iust̃ fie-
ri et iudeos p̃pter eoz sup̃biā i errore ignorātie
remanere p̃missisti (et facta ē nox). i. obscura mē-
tis obstinatio et q; nō habuerit lumē fidei pue-
nerit ad noctē p̃cti vt iesuz dolo teneret et oc-
cideret (in ip̃a) sc; nocte erroris (p̃trāsi būt oēs
bestie silue) sc; demōes ad capiendū aīas. q;
aut̃ generaliter dixerat bestias. deinde in can-
los diuidit et leones.

Catuli leonuz rugientes vt rapiant: et
querant a deo escā sibi.

Catuli leonū nō solū leones p̃trāsi būt ru-
gientes. i. fremētes et cū rugitu anhelantes (vt
rapiant) p̃dam aliquā (et q̃rant a deo) cui⁹ est
oib; p̃uidere (escā sibi) necessariā. **Hyssice** leo

nes sunt principes demoniorum et catuli sunt minorum demonia. sunt enim magni demones et minores qui quando nobis occurrunt sol iusticie cum rugitu circumuehit seductionibus animas rapiat et escam habeat quia pascuntur erroribus hominum qui perterriti sunt escam ipsorum. Querere autem a deo escam sibi dictum sunt quia nec tentare quecumque nisi deo permittente possunt dare pro preteritis aut ad dandos ipsos aut ad perbandos pios. Nulla est quippe preteritis in homine vel diabolo nisi desuper deus a domino. Ista ergo faciunt in nocte et in tenebris. Nam.

Ortus est sol et congregati sunt: et in cubilibus suis collocabuntur.

Ortus est sol super terram (et) ortus est sole statim (congregati sunt) cessantes et desistentes querere perdam (et in cubilibus suis collocabuntur). id est. ut descant imperator non faciendo. Mystice hoc faciunt in nocte ubi non cognoscitur christus nam quibus ortus est sol. id est. cognoscitur est christus non hos audent inuadere quia videtur eos signum thau. id est. crucis habere. Magis magisque ubique ortus sol iste ut clarificet christus in toto orbe congregantur leones et catuli eorum recedentes a persecutione ecclesie et collocantur in cubilibus suis. id est. permanent in cordibus infidelium et pernicius ne iam faciant in sanctos imperium. Sic ergo christo in aliquo occidente per petram vigent mala et eodem resurgente per gratiam fugiunt ipsa. Et tunc in ortu solis.

Exibit homo ad opus suum: et ad operam suam usque ad vespere.

Exibit homo de quiete et ocio (ad opus suum) faciendum (et ad operam suam) continuandam (usque ad vespere) et tenebras. quando iterum cessabit figurate orio sole gratie et iusticie incipiet homo bene operari et continuoabit perseverando usque ad vespere. id est. usque ad finem seculi quia iam licet in securitate pacis bona operari sed per tenebrarum et grauis imperator erit in fine mundi. Exeant ergo iam sancti viri per terras ad predicandum verbum. faciant opus suum impleant ministerium inuocatum. Exeat etiam homo quilibet ad operationem suam operetur bona sua opera usque ad vespere. id est. usque ad consumationem vel usque ad finem. Propter enim nos omni tempore operari iusticia et perseverare quia finis non pugna coronat his omnibus inspectis propheta et ois homo credens exultat et admirando exclamat. Quia hec predicta fecisti ergo.

Et magnificata sunt opera tua domine: omnia in sapientia fecisti: impleta est terra possessione tua.

Et magnificata. id est. magna et multa (sunt) quod explicari non possunt humanum sensum excedunt (opera tua) o domine ad literam ois creatura a te facta opera mystica. id est. creatio et recreatio quod regit quod per-

nat quod expectat alios ad patriam alios reliquit. quod punit reprobos quod remunerat electos (omnia in sapientia fecisti). id est. in christo. ipse est enim dei virtus et dei sapientia per quam ad literam deus per quicquid in terra in mari et in celo est creauit. vel mystice accipit de noua creatura quam a veteri homine christus eruit et liberauit et quia multa sunt (impleta est terra possessione tua). id est. multis bonis corporalibus et spiritualibus que sunt possessio tua quia ad literam plena est terra creaturis suis que creauit et in parte habet. Vel mystice terra. id est. ecclesia plena est fidelibus suis. Ecce in primo magna dei potentia. in secundo magis sapientia. in tercio magis clementia.

Hoc mare magnum et spaciosum manibus: illic reptilia quorum non est numerus.

Hoc mare sicut impletum est tua possessione et creaturis magnis profunditate (et spaciosum) latitudine (manibus). id est. locis. et dicit manibus eo quod quasi expansas manus habeat et in se cuncta suscipiat (et illic). id est. in mari sunt (reptilia) et pisces diuersorum generum (quorum non est numerus) noticia humana. Vel mystice dicit quod ecclesia per mare seculi ad litus patrie traducit. Impleta quod est terra sed non dum sumus in terra videntur ubi est portio nostra immo mare. id est. seculum adhuc est trans secundum (hoc) autem (mare magnum est) et (spaciosum manibus) exercendis quia multa in hoc mundo ad operandum inueniuntur sed (illic) in illo mari sunt reptilia quorum non est numerus. id est. mali spiritus quorum innumere insidie in hoc seculo reperiunt et incautos repente occupant. Et in hoc mari sunt.

Animalia pusilla cum magnis illic naues pertransibunt.

Animalia pusilla cum magnis scilicet pisces parui et magni. Nec solum hoc mare est ad usum piscium et reptilium sed etiam ad usum hominum nauigantium. Unde dicit (illic). id est. in mari (naues pertransibunt) ad deducendum homines et bona eorum. Mystice adhuc in his amaris aquis sunt infideles pusilli et magni. Multi enim pusilli. multi principes seculi non dum crediderunt sed odiunt ecclesiam et perimunt. Sed noli timere quia licet in mari sint tot pericula (tamen illic naues). id est. ecclesie (pertransibunt) secure inter insidias et percellas temptationum inter animalia pusilla et magna. nauis siue diminutione propter humilitatem nauicula est sancta ecclesia que fluctibus temptationum et tempestatibus tribulationum tunditur et quatitur sed non submergitur habens per malo crucem. per velo fide. per anchora patientiam. per gubernatorem christum. Non ergo naues timeant non valde attendant ubi nantent sed a quo gubernentur venient ad debitum finem perducunt ad quietem. Et per hec animalia est etiam in mari quod superat omnia. id est.

Draco iste quē formasti ad illudendū ei: omnia a te expectant vt des illis escā in tpe.

Draco iste). i. cetus cuius magnitudo excedit magnitudinē aliorū aialium terrestriū et marinoz (quē formasti) o deus (ad illudendū ei) cum enī cetus vult capere pisces p cibatoe: illi instinctu naturali fugiūt versus ripā vbi natare non pōt ppter aque paruitatē et ideo cetus eos insequens impingit in terrā et ibi a piscatoribz occidit et sic illusus a sua spe frustrat (omnia) scz viuentia sup terrā et in aquis (a te expectant) naturalit (vt des illis escā) p nature sustentatoe (in tpe) scz oportuno. Sicut enim aialia creata sunt a deo. Ita ex creaturis dei reficiunt. **D**ystice draco iste est inimicus ecclie qui alibi dicit lucifer alibi leuiathan quem formauit deus fm subam et in celo locauit sed vicio suo inde cadens ad hoc factus est hic vt illudat eiz ab angelis qm nobis suggerūt bona et reuocāt a malis et a sanctis scz tentationū et tribulationū victoribz. Illudē g draconi non cōsentiendo ptaue eius suggestioni sic enī illuditur ei. **I**ste quidē draco manducare vult sed nō manducat quem vult. nam omnia: et tentatores et tentati escam a deo expectant ipi draco nō dicitū est terrā comedes omibz dicto vite tue. **L**ibz ergo huius draconis est terra. i. terreni et peccatores. **L**ibz eius esse nō vis nōlli esse terra. i. noli amare terrena. **L**ibus aut iusti est verbū dei. **S**i g bñ vixeris cibū christi habebis siue ro a christo recesseris cibis draconis eris.

Dante te illis colligēt apiente te manū tuā omnia implebunt bonitate.

Dante te). i. cum dederis (illis) scz escā (colligent) eā (apiente te manū tuā). i. largiter te tribuente sicut homo largus dicit manū apertā habere (omnia implebunt bonitate). i. reficietur ex bonitate largitatis tue. **D**ystice (dante te illis) scz demonibz cibum suū et pmittente vt accipiāt colligent eum: ante nō pnt colligere nec tentare. dat eis deus cibū qm vult et quē vult qz neminē sibi incorporare pnt nisi dñs pmittat. sequit de cibo nostro qz (aperiente te manū tuam) et ptaem qua abunde replet qz vis et pleniter te impendēte munificentia (oia) que implenda sunt (implebuntur bonitate) et gratiaz largitōne qz a te habet homo quicqd boni habet. Et ecōtrario

Auertente aut te faciem turbabunt: auferes spiritū eoz et deficient: et in puluerem suū reuertentur.

Auertente aut te facies). i. si illa neglexeris

quasi nō curando de eis (turbabuntur) scz faciem et defectu nature immo p istū modū (auferes spm eoz) quo viuificantur (et deficient) ruendo in mortē (et in puluerē suū). i. in materiam sue prime originis (reuertentur) p putrefactionem. **D**ystice qz multi impleti bonitate dei sibi tribuerunt inani gloria elati volens deus eis pbare qz nō a se sed ab ipso habent vt cum bonitate habeant et hūilitatem aliqui eos perturbat auertendo ab eis faciem. i. subtrahendo beniuolentiā et cadūt in tentationē variā et ita ondit illis qz qz iusti erant et recte ambulabant ipso regente fiebat. vtiliter ergo turbantur: turba enī tribulatiois remouet spm elatiois vnde sequitur (auferes spm eoz) scz superbie quo inflantur (et) eo amisso (deficient) in se vt pficiant in te. i. de se ipsis nō psumunt (et) sic de peccatis penitentes (in puluerē suū) scz hūilitatis (reuertentur) recognoscentes se esse puluerem et cinerem.

Emitte spm tuū et creabuntur: et renouabis faciem terre.

Emitte spm tuū). i. dabis tue voluntatis impium et effectū et que mortua sunt (creabuntur). i. de nouo formabunt scz in eadem specie fm cursum nature (et renouabis faciē terre). i. statum terrenoz et mortalium in aialibz volatilibz et alijs p subtractionez cure tue perdis. **D**ystice ablato spū eoz quo inflantur et corumpuntur. **E**mitte spm tuū) sanctū qui creat nouos et eo misso (creabuntur). i. recreabunt et reformabuntur. sed quia est nonitas status hoīs ideo dicit creabunt scz in opibz bonis et ad iusticiā. a spiritu enī eius accepimus grām vt iuste viuamus quia ipse est qui iustificat impium (et renouabis faciē terre). i. terrenoz vt habeant faciē euntis in hierusalē cum ante p diuersis generibz peccatoz haberēt diuersas facies animalium: hoc est nouos hoīes facies spū mentis sue renouatos cōfidentes qz nō a se s3 a te sunt iustificati et boni vt gratia dei sit in illis. **F**acies quippe terre renouatur cum anima peccatoris ad iusticiā dei reformatur. **E**t qz a deo sunt omnia bona ergo.

Sit gloria dñi in seculum: letabitur dominus in operibz suis.

Sit et duret gloria dñi). i. gloriificet dñs p tam multis et magnis beneficijs et nō ad tps sed (in seculū). i. absq termino et in eternū (et letabit dñs in opibz suis). i. in creaturis ad suā gloriā ordinatis. **U**el (sit gloria dñi) non nra (in seculū). i. semp vt q gloriat in dño gloriat et dicat non nobis dñe nō nobis sed nomini

mo da gloriā. bona etenim vita nostra nō vir-
tus nostra est sed ipsius gloria qui operat̃ et vel
le et p̃ficere in nobis et sic (letabit̃ dñs in opi-
bus suis) que in nobis facit nō in nostris qua-
si nostris qz opa nostra si mala sunt p̃ iniqui-
tatem nostrā mala sunt. si bona sunt p̃ gratia
dei sunt bona. letat̃ autē dñs de nobis cum be-
neruimus et gaudet eternus pastor si ouē suā
inuenit quam p̃didit. letat̃ etiā dñs in operibz
suis qz placent dño qui sunt creati p̃ euz in no-
uitate vite.

**Qui respicit terrā et facit eam tremere
qui tangit montes et fumigant.**

Qui respicit terrā et facit eam tremere et pa-
tet sepe factū in terre motu. p̃cedente ex diuina
ordinatōe (qui tangit montes) altos tacti ful-
guris (et fumigāt). i. fumū emittūt ex illo igne
fulgureo hoc factū est euz descenderet dñs in
montē synai ad dandū legē et adhuc sepe fit
ad incutiendū nobis timorē. **Distice** subdit
de operibz suis qualiter illa faciat. d. (Qui re-
spicit) misericōdia sua (terraz) humani cordis a se
auersam que spinas p̃cōz germinabat vel si
bivires bonitatis et opulentie sue tribuebat (et
facit eam tremere) et timere de peccati p̃scien-
tia. nam tunc ibi req̃escit deus. sic respexit dñs
petrū et fleuit amare. **Belior** est tremor humi-
litanis q̃ p̃sidentia elatōis (qui tangit) com-
punctōne et inspiratōe vel aduersitate (mōtes)
id est sup̃bos et sc̃iactantes (et tacti) (fumigāt)
id est plorant p̃ peccatis vt ponat nomen cau-
se p̃ effectu fumus enī lachrymas excitat. **Al-**
(fumigant). i. incensuz orationū sursum ad deū
mittunt. Tundit p̃cōr pectus suū. fundit la-
chrymosam orationē et sic fumigat sacrificiū
cordis lachrymarū et precū ad deū. his p̃di-
ctis que fecit dñs inspectis.

**Cantabo dño in vita mea: psallam deo
meo q̃d diu sum.**

Cantabo dño. i. laudabo dñm et ei leto ani-
mo gratias referaz nō in lingua tñ sed (in vi-
ta mea). i. ex iusticia et operibz vite mee ideo se-
quitur (psallā) bene opando (deco meo) id est ad
honorē dei mei (q̃d diu sum). i. in bono opere p̃-
seuerando. psallere ad bonā operationē perti-
net q̃d diu sum ad boni operis p̃seuerantiā. nō
enim qui cepit sed qui p̃seuerauerit vsqz in fi-
nem hic saluus erit. **Al-** (cantabo dño in vita
mea) presenti et futura (et psallā deo meo q̃d diu
sum). i. sine fine qz in illo sine fine sum quem
semp amabim⁹ semp laudabim⁹. Non enim
erit alius actus illius vite q̃ psallere sine fasti-
dio et sine fine. vnde rogo vt.

**Jocundū sit ei eloquiū meū: ego vero
delectabor in dño.**

Jocundū sit ei) id est corā eo suauē et placi-
tum (eloquiū meū) in p̃fessione laudis et p̃cō-
rum. oibz modis oprandū et studendū est no-
bis vt eloquiū nostrū deo sit iocundū felix est
anima cuius eloquio delectat̃ deus. Non enī
in illis delectatus est de quibz ait p̃plus hic la-
bīs me honorat cor autē eorū longe est a me
p̃pterea hec sancta anima subdit (ego vero de-
lectabor in dño) tanquā in summo bono et in
nullo alio. Ecce bona cōmutatio suauis est tibi
ibi ipsius gratia sicut ei tuū eloquiū. Nam si tu
in dño delectaris ipse delectat̃ in te. Si iocun-
da sunt tibi eloquia eius. Jocunda sunt ei elo-
quia tua. Ego inq̃ delectabor in dño et exem-
plo meo puocati.

**Deficiāt p̃cōres a terra et iniqui ita vt
nō sint: benedic anima mea dño.**

Deficiāt p̃cōres) qui se in se peccant (a ter-
ra) id est a terrenis operibz et peccatis deficiāt
a suo spiritu et ab eo quod terra sunt et terram
amant ne iam sint qd prius erant (et iniqui) q̃
peccant in p̃rimos se deficiāt (ita vt nō sint)
iniqui sed iusti vt desinant esse qd erant et inci-
pian esse quod nō erant. Iuxta qd dicit̃ verte
impios et nō erunt vidit hoc iste se qz p̃cōres
et iniq̃ deficiant et impletus gaudio iterat p̃n-
cipiū dicens (benedic anima mea dño) se qz p̃
omnibz eius beneficijs p̃ hoc innūes qz finis
bonorū similis est principio et qz laus dei sem-
per durare debet. Iterū animā suā ad benedi-
cendū dño p̃ tantis eius beneficijs inuitat qz
enim dño p̃ tantis eius bonis digna retribuere
nō possum⁹ saltem p̃ modulo nostro laudes
referre debemus.

Oratio.

Inclite omnipotens deus qui fructu locu-
plete terrā aridā sanasti da nobis spūali men-
te ascensum tue glorie cōtueri vt dum te in ces-
lis suspicim⁹ illa semp que sunt celestia medi-
temur. Per dñm.

**Incitatio ad dei laudē p̃ beneficijs et
mirabilibz diuinis p̃lo isrlī temporibz
diuersorū patrū antiquorū exhibitis.**

ps. Cui.

Confitemini do-

mino et inuocate nomen eius: an-
nunciate inter gentes opa eius.

Auctor psalmi. p̃pheta danid. Titulus an-
tem eius est alia et est primus psalm⁹ in eis se-
viginti quibus alia p̃renotat in quibz omnibz
magnalia dei cum exultatione dicunt. Quia

verbi vel potius verborum interpretatio est laudate dominum allelu laudate in nomen dei inuisibilis quod ei tantum uenit ideo inde psalmus incipit hic primum angelicum verbum. scilicet alla posuit inuenit nec ante a quoquam scriptorum posuit est quod nulla lingua mutare presumpsit. Materiam recitatio beneficiorum dei populo israeli temporibus quinq; patrum exhibitorum. Intentio monere fideles ex consideratione horum beneficiorum deus semper timere amare et laudare. Sententia in generali propheta qui supra suo exemplo monuit omnes ad laudandum deum nunc in isto psalmo directo sermone excitat et inuitat specialiter electos ex israel ad laudem diuinam ex consideratione et recordatione beneficiorum et mirabilium diuinorum tempore abrahe isaac et iacob moysi et iosue exhibitorum. Nec autem sunt terre chanaan promissio contra hostes fortis protectio ipse populus israel in terra egypti multiplicatio a fuitiue egyptiaca liberatio in deserto sustentatio in terra promissam cum gaudio introductio. Sententia in speciali propheta ergo a laude incipiens quam titulus prenotat ait. (Confitemini domino) professione laudis id est laudate dominum per beneficia ab eo acceptis et sic post confessionem (inuoce nomen eius) id est rem nominis eius crebris orationibus per alios obtinendis dominus est nomen illi et ideo sic inuoce ut vos suos faciat. Congruus ordo ut prius sit laus post inuocatio quia laudans audietur. Exaudit quippe dominus inuocantem quem videt laudantem. laudantem autem videt quem probat amantem non est enim speciosa laus in ore peccatoris et ne laus maneat solum in vobis et salutem vestram tamen queratis (annunciate inter gentes) quia amor domini in pascendis eius omnibus maxime ostendit (opera eius) sue pietatis et bonitatis declaratiua scilicet creationis recreationis ultionis retributionis.

Cantate et psallite ei: narrate omnia mirabilia eius laudamini in nomine sancto eius.

Cantate ei) voce et corde (et psallite ei) in operatione id est et verbo et opere laudate. Ore quippe cantat psalterio autem manibus psallit (et sic narrate omnia mirabilia eius vobis cognita et manifesta) et laudamini in nomine sancto eius) id est bene operamini ex intentione glorie diuine non propter se ut de illis operibus laudemini in nomine domini ad cuius honorem sunt facta ut de bono opere homo non in se tanquam in virtute sua sed in domino a quo habet gloriam. Non enim vetat laudari bonos sed non nisi in domino qui bo-

nos facit cui omne bonum debet ascribere et in omnibus eius gloriam querere luceant opera eorum coram hominibus non eo fine ut ipsi videantur ab eis sed ut videntes opera bona glorificent patrem qui in celis est hoc est laudari in nomine sancto eius.

Letetur cor querentium dominum: querite dominum et confirmamini: querite faciem eius semper.

Letetur cor) et si non corpus (querentium dominum) id est letanter et iocunde querat et amore magis quam timore ei seruiat. Sic enim dominus querit eum spiritualiter cor in domino letatur. Non enim queritur passibus corporis sed affectu cordis. Et quantum plus in eo gaudes tanto verius cum queris (querite) desiderando bene operando (dominum) in premium non aliquid preter ipsum (et confirmamini) in iniquitate nec cessetis neque pusillanimes sitis per tentationem quia estis certi de inuentione fortissimi enim et firmo animo opus est in fuitiue dei quod dicit Hieronymus. maxima pars christianitatis religionis constat in animo (querite faciem) id est presentiam (eius semper) et sine intermissione in hac vita quomodo eam videre possitis in alia. Que et si iam per fidem inuenit tamen adhuc semper querenda est ut post per speciem habeatur.

Mementote mirabilia eius que fecit: prodigia eius et iudicia oris eius.

Mementote mirabilia eius que fecit) nobiscum et cum patribus nostris multipliciter benefaciendo eis et mementote (prodigia eius) procul dicentia aliquid aliud venturum maiora scilicet miracula quibus aliquid futurum significabat (et iudicia oris eius) iusta et recta que loquendo ad moysen fieri indicauit et per eum in lege mandauit. Et subiungit quibus hoc dicit.

Semen abraham serui eius: filii iacob electi eius.

Semen abraham) id est vos qui estis semen abrahe secundum fidem et eius fidem imitaturi debetis ista memorari. abrahe inquam specialiter serui eius) scilicet domini et qui estis (filii iacob) id est imitatores luctando contra vicia et supplantando easiliter debetis ista memorari. iacob dico (electi eius) scilicet domini quem elegit in figura reprobatos elauit per moysen. Et debetis memorari quia. Ipse dominus deus noster: in vniuersa terra iudicia eius.

Ipse idem (dominus deus noster) scilicet est per verum cultum et fidem qui fecit hec mirabilia et etiam quia in vniuersa terra non tamen in iudea sunt iudi-

cia) et precepta (eius) iusta et recta qz in omni terra est gloria eius vbiqz predicantur iudicia eius. q. d. nō pueris filios abrahe et iacob tñ esse in vna gente fm carnem qz vbiqz sunt fideles quibz iudicia sua manifestat. Ideo etia debetis esse memores qz.

Memor fuit in seculū testamēti sui: verbi qd mandauit in mille generatōes.

Memor fuit testamenti sui scz noui (in seculum) id est in eternū duraturi implendo pmissa in eo. Deinde vt determinet cuius testamenti subdit (verbi qd mandauit in mille generationes) mansurū id est in omnes quibz ex fide est viuendū mille enim ppter numeri pfectionem p omnibz accipit. quādiū enim generatio generatōni succedit tamdiū mandati est viuere ex fide hoc est verbū fidei quod predi- camus vt iustus ex fide uiuat et huic fidei hereditas eterna in nouo testamento pmittit.

Quod disposuit ad abrahā: et iuramenti sui ad isaac.

Quod disposuit ad abrahā) et pepigit cum eo sibi pmittendo dicens in semine tuo benedicent omnes gentes. Non qz abrahāz testamentū nouū legerit. sed qz ipse fidem vnde est nouum testamentū disponente dño habuit. et memor fuit iuramenti sui quod disposuit vel ptenentis (ad isaac) de quo dicit abrahe in isaac vocabit tibi semen. Iuramentū firmā dicit pmissionē tanquā iuramento firmatā.

Et statuit illud iacob in preceptū: et isrl in testamentū eternū.

Et statuit. i. firmavit (illud) scz testamentū et verbum fidei ipsi (iacob) adhuc luctanti (in preceptū) precipiendo ei vt firmiter crederet illud implendū (et isrl) id est ipsi iacob iam isrl factō (in testamentū) id est pmissum (eternum) et eternaliter mansurū id est qz ex ipso verbo et precepto impleto daturus esset aliud eternum. Ecce illud verbū et in pcepto est quo ad opus et in pmissio quo ad mercedē.

Dicens tibi dabo terrā chanaan: funiculum hereditatis vestre.

Dicens tibi) o abrahā isaac et iacob (dabo terrā chanaan) scz pmissionis id est quod per eam significat scz eternā hereditatē et hoc sic scz (funiculū) id est mensurā diuisionis cuiuslibet competentē (hereditatis vestre) id est iure hereditario possidendā hoc aliquid eternū significat scz terram viuentiū que electis scdm exigentiā diuersoz meritorz p diuersas mansiones in hereditatē distribuit. dedit enim eis

terraz pmissionis in figura et ei ne hereditatis et sicut funiculo distributa est terra pmissio nis in diuersas ptes ita in domo celesti diuerse sunt mansiones. Congrue autē hereditas celestis dicit terra chanaan. interpretat enī chanaan humilis qz in eam nemo intrat nisi humilis. deinde exequit historia veritate nonissimam. q. d. hoc pmissit deus.

Cum essent numero breui: paucissimi et incole eius.

Cum) adhuc (essent) scz abrahā isaac et iacob (numero breui) et paruo antequā in egypto multiplicarent (paucissimi) ad inhabitandum terrā illam (et incole) id est aduene et pgrini (eius) scz terre chanaan terre aliene. quādo enim ibi patres habitauerūt abrahā isaac et iacob antequā eam in hereditatē acciperent in semine suo paucissimi erant ac inquilini et incole eius nō dñi et indigine.

Et ptransferūt de gente in gentem: et de regno ad pplm alterū.

Et ptransferūt) inde disposuōe dei (de gente) in cuius terra habitabāt scz chanaan (in gentem) alterā scz egyptiā et repetit dicens (et de regno) vno scz terre pmissionis que dicit regnū non quod tunc esset sed qd futurū esset ibi regnum isrl (ad pplm alterū) id est alterius regni scz egyptiū. hoc autē facere vlt in hoc pdu rare nō suis viribz potuerūt. Sed deus.

Non reliquit hominē nocere eis: et corripuit p eis reges.

Non reliquit) i. nō pmissit (hominē nocere eis) scz pīarchis notabili nocumēto (et corripuit) p internā inspirationē occulte vel p angelum expresse vlt p exteriorē afflictionē (p eis reges) volentes eis iniuriari vt regē egypti ne noceret abrahe. et regē gerare ne noceret isaac. et alios ne nocerent iacob dicens eis p talem correptionē monendo.

Nolite tangere christos meos: et in pphetis meis nolite malignari.

Nolite tangere) exteriori iniuria (christos meos) i. vinctos meos vinctōe spūali scz gratia speciali. Et bñ dicit christos qz iam tunc christiani erant et si latenter. Vñ in euāgē. abrahā exultauit vt videret diem meū vidit et gaudius est. Nullus enim pter hanc fidē vel ante incarnationē vel post deo reconciliat est vnus enim mediator dei et hoīm homo christus iesus (et in pphetis meis) i. cōtra pphas meos (nolite malignari) i. interiori affectu iniuriari qz si nō scripserūt futura cum pviderūt et factis p a

phenisauerunt et licet occuli? in dñm pronuncia-
uerunt. deinde narrat quod factum fuit transiret. d.
Et vocauit famem sup terras: et omne
frumentum panis cotriuit.

Et vocauit deus (famem sup terram). i. dixit vt
fames esset et iussit esse in actu q iam erat in di-
spositione et eam ac si vocaret venire fecit. Et
quomodo vocauerit famem et ponit. d. (et). i. qz
(omne frumentum panis) q pfirmat cor hois. i.
omne virtute et fortitudine sustentatois (pri-
mit). i. supsit et annihilauit et ppter hanc fuit.
Visit ante eos virum: in seruum venunda-
tus est ioseph.

Visit. i. muni pordinauit (ante eos). i. ante
iacob et filios eius (virum) scz ioseph a virilitate
sic dictum qui venditus a fratribus iuit in egyptum
preparare patri et fratribus suis hospiciu et alime-
tum vide quod deus visitur bene et in bonu ma-
lis operibus hoim sicut et illi male vtunt bonis
operibus dei. Et subdit que et quod misit. d. (in suu
venudat) est ioseph) ismaclitis pmo a fratribus
suis postea principi egypti ab ismaclitis.

Humiliauerunt in compedibus pedes eius:
ferru ptransijt animam eius donec veni-
ret verbum eius.

Humiliauerunt egypti (in compedibus). i. in
vinculis (pedes eius) qz ad falsam accusatoem
dñe sue fuit in carcere religatus ppter mala cor-
poris (ferru). i. tribulatio dure necessitatis (per
transijt animam eius) vt et de maria dicit qz co-
pedibus ferreis non soluz fuit afflicto in corpe sz
etiam in mente ita vt etiam timor mortis eum in-
uaderet. Et in hac tribulatoe fuit ioseph (do-
nec veniret verbum eius). i. compleret et verifi-
catur in euentu interpretatio somniorum. Sz
non fuit ab eo illud verbum qz.

Eloquiū dñi in flāmauit eū: misit rex et
soluit eū: princeps ppor et dimisit eum.

Eloquiū dñi. i. spiritus pphie reuelans my-
steria vel verbum dei inspiratum ei p spiritu sanctu
(in flāmauit) vel igniuit et aspirauit (cum) inte-
rius mente eius illuminando de occultis. i. vi-
uaciter incitauit eum vel futura diceret (misit
rex) pharao hoc cognito ad principem carceris
sei soluit a vinculis (eum) compeditu (princeps
ppor) scz idem ipse rex vel pntifex qui erat pn-
ceps exercitus pharaonis (et dimisit) abire a
carcere liberu (eum) prius inclusu et post.

Constituit euz dñm domus sue: et prin-
cipem omnis possessionis sue.

Constituit rex (eum) scz ioseph (dñm domus
sue). i. omnium reru domesticarum et familiarium qz

comisit ei regimen hospicii sui vt illud tanqua
dñs disponeret et principem omnis possessionis
sue qz pfectum eum toti terre egypti vt omnes sibi
tanqua principi obedirent.

Ut erudiret principes ei? sicut semeti-
psum: et senes eius prudentia doceret.

Ut erudiret principes eius) scz pharaonis
(sicut semetipsum) in terre gubernatoe id est
vt moderaret et regeret officia aliorum princi-
pum scdm voluntatem suam (et senes eius pru-
dentia doceret) informando eos et cautos fa-
ciendo de futura fame et de frumentis custo-
diendis vt sibi prouiderent ne fame interirent
vel imbuendo eos scientia diuina qz creden-
dum est tantu virum non de solis corporalibus
sed etiam de spiritualibus curam gessisse.

Et intrauit israel in egyptum: et iacob
accola fuit in terra cham.

Et) post ioseph ita eo sublimato et fame co-
gente (intrauit israel) scz iacob cum suis filijs
et familia eorum (in egyptum) ad mandatum
ioseph vt fame durante posset ibi viuere (et ia-
cob) qui est et isrl (accola) id est colonus et ad-
uena non dominus et indigena (fuit in terra
cham) id est in egypto cuius dñs fuit cham re-
probis filius noe et de ipso cham cui primiti-
uus fuit chanaan egypti traxerunt originem
Deinde narrat que in egypto gesta sunt. d.

Et auxit pplm suuz vehementer: firma-
uit eum super inimicos eius.

Et) ibi (auxit) secunditate nascendi (popu-
lum suum) scz filios israel (vehementer). i. val-
de (et firmavit eum) non statim sed postea id est
robustum fecit ppter multitudinem (super in-
micos eius) scz egyptios vt esset robustior qua-
si illi. Vel (firmavit eum sup inimicos eius) p
magnalia quando in manu potenti per signa
et portenta dei sui metuendi facti sunt et hono-
randi. Quomodo autem hoc factum sit quia
iam breuiter pposuit consequenter plene narra-
re et latius explanare incipit. d.

Conuertit cor eoz vt odiret pplm eius
et dolum facerent in seruos eius.

Conuertit deus id est conueru permisit. non
enim deus cuiusq peccati vel mali est auctor
(cor eorum) scilicet egyptioru sponte puersum
non malum immittendo sed gratiam non infan-
dendo (vt odirent populu eius) scz filios israel
cum auerentur: (et) vt (dolum facerent in ser-
uos eius) vt opere et labore minuerent et vtili-
tatem eorum non remuneraret. Et eo ergo q
dñs populu suum multiplicauit et ei benefecit

cit illi ad inuidiā moti sunt. Inuidia enim est odiū felicitatis aliene. deinde quomodo odio illorum vsus sit ad gloriam suam incipit exponere dicens.

Visit moisen seruum suum: aaron quē elegit ipsum:

Visit scilicet dominus qui omnia poterat vt doceret qua moderatōne hec egisset (moisen seruum suum) ad releuandum grauumen populi sui et ad liberandū eum de egypto (et ipm aaron) etiā (quē elegit) vt esset ei coadiutor ad hoc cum eo exequendū sufficeret dicere quem elegit sed addit ipsum scdm consuetudinem diuine locutionis ad explanationem.

Posuit in eis verba signorum suorum et prodigiorum in terra cham.

Posuit in eis scilicet moise et aaron (verba signorum suorum) id est mirabiliū minorum (et etiā prodigiorum) id est mirabiliū maiorum que aliquid portendebant fiendorum (in terra cham) id ē in terra egypti hoc est mandata ad pharaonē que fuerunt signorum et prodigiorum causa. **Uel** (posuit in eis verba) non vocum et sonorum quibz fierent signa et prodigia: multa enim sine verbis sunt facta sed verba signorum et prodigiorum id est per eos fecit signa et prodigia que tanqz verba aliquid significabāt. Quia enī illa q̄ facta sunt nō erāt significatiōis inania sicut sba que loquimur ideo et ipsa dicta sunt verba. Que autez signa fecerit subdit.

Visit tenebras et obscurauit: et nō exacerbauit sermones suos.

Visit tenebras densissimas tribus diebz super egyptios (et obscurauit) scz totam terrā egypti q̄ nullus alium videre poterat p̄ quod ostendit corda eorum obscurata qui precepta dei spernebant. Et hec fuit nona plaga in ordine sed hic primo eam ponit quia est competens initium plagarum cecitas sine qua nō incurressent ceteras (et non exacerbauit sermones suos). i. acerbos et duros nō fecit sed dulcorauit quia cum pharao p̄mittebat penitentiam remouebat penas et quia eos durissimos patientissime p̄ferebat donec omnia que in eis facere disposuerat ex ordine cōplerentur.

Conuertit aquas eorum in sanguinem et occidit pisces eorum.

Conuertit aquas eorum scilicet egyptiorū (in sanguinem) in signum q̄ aquas maris rubri verteret eis in mortem (et occidit pisces eorum) qui ibi naturaliter nutriunt. Per aquas

sacram scripturā: et per sanguinem hereticas sententias accipimus. per pisces vero qui per ambulant semitas maris ipos curiosos scrutatores intelligere possumus qui ex sacra scriptura sensus hereticos eliciunt sic aqua in sanguinē vertunt et moriunt hec est hic plaga secunda que in exodo ponit prima.

Edidit terra eorū ranas: in penetralibus regum ipsoz.

Edidit terra eorū ranas et hoc nō tñ extra domos sz etiā (in penetralibus) et cubiculis (regum ipsoz). i. principū egypti. tanta enim ranarum fuerat multitudo vt etiā in absconditis et interioribus domoz. nō decissent per quod significabat principes socios ranarum futuros sub aquis. per ranas possumus intelligere adulatores qui nunc sunt stipatores principū et in penetralibus ipsoz hec est plaga tertia que in exodo est secūda.

Dixit et venit cynomia et ciniphes: in omnibus finibus eoz.

Dixit id est p̄cepit deus (et venit cynomia) id est maior musca scz canina et (ciniphes) id est musce minutissime aculeis p̄ moleste vt cuculices et nō pauce immo (in oibz finibus eoz) scz egyptioz. Et que iactantia est regis que nunc par est muscis per ista intelligunt detractores qui sicut musce pungunt et vbiqz p̄sistunt. Ecce plaga hic quarta sed in ordine cynifes ad plagā tertiā et cynomia ad quartā p̄tinent.

Posuit pluuias eoz grandinē: ignē cōburentem in terra ipsoz.

Posuit pluuias eoz grandinē id est p̄ pluuiā que fecundabat facta est grando que tacia arefecit (ignem cōburentē) per choruscationem id est fulmina sua posuit (in terra ipsoz) quia in illa plaga grando et ignis pariter ferebantur.

Et percussit vineas eoz et ficulneas eoz et triuit lignū finitū eoz.

Et percussit grandine et fulminibus (vineas eoz et ficulneas eoz) et vi grandinis et fulminum (cōtrinit) id est cōfregit (lignū) id est multitudinē lignoz (finitū eoz) id est in terra egypti. Nec dubium quin etiā satis pierint vbi maiora percussa sunt. hec est plaga quinta sed in ordine fuit septima. per pluuias sacra et salutaria eloquia. per grandinē prauas cogitationes. per ignem pctū mala accendens possumus intelligere. p̄ vineas aliquatenus mordaces in loquendo. et p̄ ficulneas suauiter et dulciter loquentes accipere.

Dixit et venit locusta et bruchus: cuius non erat numerus.

Dixit. i. pcepit deus (et venit locusta) que est paruum animal hñs crura retro longiora nō satis in altū volans (et bruchus) quidam vermis sic dictus eo q̄ brevis sit et breuiter duret (cuius) scz locuste et bruchi (nō erat numerus) pre multitudine.

Et comedit omne fenū in terra eorum: et comedit omnē fructū terre eorū.

Et comedit locusta et bruchus (omne fenū) id est herbam (in terra eorū) vt cibus iumentis deficeret (et comedit omnē fructū) segetum (terre eorum) vt etiā hoies cibum non haberent. Una plaga est locuste et bruchi que hic est sexta sed in exodo est octaua. per locustas et bruchos que totū nunc fenum et herbam nūc fructum cōsumit possumus intelligere adulationem que fenū seu herbam cōsumit quādo verba alicuius inuānū extollit: fructum quando opera corrumpit.

Et percussit omne primogenitū in terra eorū: primitias omnis laboris eorū.

Et percussit scz occidendo (omne primogenitum) id est primogenita (omnis laboris eorum). i. ad oēm laborem valentū vel hominū labore et studio nutritorū et hec sunt primogenita pecorū que similiter percussit. hec plaga est hic septima scz in exodo decima et est plaga nouissima excepta morte in mari rubro. Primogenitum est fides que prima petit campū quā extincta sequitur mors eterna. Et notandum q̄ cum sint decem plage quas moyses in exodo ponit nec omnes hic ppheta commemorat nec eo ordine quo ibi narrat quia libera est laudatio de qua hic agitur a lege terentis historiam de qua ibi tractatur. Addit q̄z hic quod historia nō habet et pterit quod illa habet auctoritate eiusdē spūs qui p historicū locutus est hic ergo septem mala dat egyptijs cōtra septem bñficia que post dicit data hebreis. vnde subdit.

Et eduxit eos cū argento et auro: et nō erat in tribubz eorū infirmus.

Et eduxit eos de egypto (cū argento et auro) ab egyptijs petito et obtento cū quo egressi sunt deo id permittente pro laboris mercede quam egyptij detinuerāt iniuste. Ecce primū beneficium quia et ipsi tales erant vt nondum possent cōtemnere mercedem laborū suorum licet tpalem tamen debitam et iustam. Et hoc eis fecerat qui talia iure passi sunt et quamuis

per doliū ab iniquis hominibz tamen quod si bi reddi debuit abstulerūt. In quo spiritualiter figuratur est phariseos siue hereticos a catholicis expoliari his qui in verbis vel scripturis eorū tabernacula dei. i. ecclesie dei congrua reperiunt. deinde sequitur secundū beneficium (et nō erat in tribubz eorū infirmus) aliquis scz corpore licet animo et hoc fuit magnum et speciale dei beneficium et migraturis valde necessariū vt omnes simul absqz impedimento possent egredi de egypto.

Letata est egyptus in pfectione eorum: qz incubuit timor eorū sup eos.

Letata est egyptus. i. egyptij sunt letati (in pfectione) id est recessu (eorum) de egypto propter plagas quas patiebant in hebreorū presentia. (quia incubuit timor eorum) scz hebreorum (sup eos) scz egyptios. Ex hoc enī q̄ oēs p̄mogeniti subito erant mortui timebāt omnes alij mori si amplius filij isrl̄ morarent in terra egypti. Vel hoc intelligendū est post vltimam egyptiorū mortem in mari rubro scz egyptios timuisse residuos ne hebrei rediret et eorum reliquias magna facilitate contererent et dederent. Deinde sequit̄ terciū beneficium.

Expandit nubem in ptectionē eorū: et ignem vt luceret eis p noctem.

Expandit nubem in ptectionē et in refrigerium (eorū) contra estum et ardorē solis per diem (et ignem). i. columnā ignis scz expandit (vt luceret eis) cōtra tenebras (per noctē) ne errore itineris desolarent. Deinde sequit̄ quartū beneficium.

Petierunt et venit coturnix: et pane celi saturauit eos.

Petierūt scz a deo remediū famis nō quodcūqz sed delicatū scz carnes (et venit coturnix). i. multitudo coturnicū que solent in maritimis abundare. Deinde sequit̄ quintū beneficium (et pane celi) id est manna de celo descendente et celestē panem scz sanctā eucharistiā significante (saturauit eos) in abundantia. Deinde sequit̄ sextū beneficium.

Dirupit petram et fluxerūt aque: abierunt in sicco flumina.

Dirupit percutiendo (petrā) qz dirupta et diuisa est ad percussionē virge moysi vt fieret via aquis erumpentibz (et fluxerunt aque) in tanta abundantia q̄ abierunt et cucurrerunt (in sicco) id est in locis prius aridis (flumina) ita vt biberent homines et iumenta hec petra fuit christus de qua fluente gratie prorumpunt

de quinq; foraminib; in corpe illi? de qua etiā
sacre scripture fluūt que nos reficiūt ⁊ hec fluē
ta gratie ac scripture abierūt in siccū ⁊ desertū
gentiū his autē oib; bñficijs deus cōmendat
in abrahā meritū fidei sequit enī ⁊ dicit.

Qm̄ memor fuit verbi sancti sui: qđ ha
buit ad abrahā puerū suū.

Qm̄ memor fuit ⁊ recordat? est (verbi san-
cti sui). i. pmissi sui firmi et inuolabilis qđ in
figura cōplens eterna p̄signauit (qđ habuit)
et fecit ad abrahā puerū. i. seruū (suū) vlt? pue-
rum suū) ppter obedientiā et innocentia. q. d.
Ista bñficia nō fuerūt illi p̄lo impensa ppter
sua merita ⁊ opa sed potius hec omnia fecit et
p̄stint eis deus ppter merita fidei abrahe et ad
implendū pmissionē ei factā.

Et eduxit pplm suū in exultatōe: et ele-
ctos suos in leticia.

Et eduxit dñs. i. de fuitate egyptiaca (pplm
suū) filios scz abrahe (in exultatōe). i. exteriori
bilaritate ⁊ electos suos xundē. i. pplm eduxit
(in leticia) interiori dicit electos qz murmurā-
tes p̄cussi sunt. **Uñ** post transitū maris rubri
cantabāt dño dicentes. cantem? dño gloriose
enim magnificat? est. Semp enī victores ac li-
beri canticū in leticia et exultatōe cōcelebrant
sicut moyses maria delbora. deide ponit septi-
mum beneficiū.

Et dedit illis regiones gentiū: et labo-
res pplōz possederūt.

Et dedit illis regiones gentium) scz terram
ebanaan vbi prius habitabant gentiles (et la-
bores pplōz possiderūt) occupando ciuitates
et vineas ⁊ alias possessiones quas alij cum la-
bore sibi pparauerant et alia bona que acq̄sie-
rant ⁊ in hoc beneficio est pmissionū cōpletio
Et ne hoc ipm putaret? sumū bonū qđ ista feli-
citas rerū tpaliū data est pplō dei p̄tinuo eam
ad aliud reulit vbi sumū bonū oportet inq̄-
ri dedit enim nō vt ppter ista eum colant sed vt
ea ad bonū eternū referant et p admonitiōē
visibiliū transire valeant ad amorē eternorū.
Unde sequit.

Ut custodiant iustificatiōes eius: et le-
gem eius requirant.

Ut ipi electi scz verū semen abrahe puoca-
ti tpalib; beneficijs (custodiant iustificatiōes
eius). i. mandata eius in lege tradita qđ et apte
iusticia p̄tinent ⁊ obseruantes ea iustos faciūt
(et legē eius requirant) scz spirituale eius intel-
lectū diligenter inuestigādo hoc est vt cum ius-
ticia viuant ⁊ mysteria legis intelligāt lex enī
est ymbra futuroz ⁊ de his que nō corporale

sed spirituale nunc iplenda sunt. **Audiāt** hoc
monachi qđ ideo in monasteria iroducunt vt
cūctis sollicitudinib; abiectis solius dei lege
et seruicio p̄fruant vbi intelligendū est dei scr-
uos p̄pterea ista bona terre sumere a deo vt nō
in eis luxu defluant seu pueria securitate tor-
pescant sed ideo habeant diuina miscdia p̄pa-
rata p quib; inquirendis possent negociosissi-
mis laborib; occupari vt ad hoc vacent vñ bo-
num eternū possit acquiri. i. custodiant iustifi-
cationes eius ⁊ legē eius requirant. **Ut autē**
in verbis huius psalmi quasi exteriorib; inte-
riorē intellectū cōmendem? videt? hic admo-
neri semen abrahe qui sunt om̄s filij pmissio-
nis p̄tinentes ad eternā hereditatē testamenti
eterni vt tanquāz ipam hereditatē sibi eligant
deus ⁊ eum gratis colant. i. ppter ipm nō ppter
aliquid extra ipm et hoc faciant laudantes in-
uocantes annūciantes nec in suaz sed in eius
gloriā fide bene opantes spe gaudentes. cha-
ritate feruentes. hoc totū sonat his p̄bis. **Con-**
fitemini dño ⁊ inuocate nomen eius vsq; me-
mentote mirabiliū eius deinde ad paruulorū
corda nutrienda ⁊ in fide roboranda de p̄iar-
chis pponunt exempla ⁊ illoz fidei ⁊ pmissio-
nis dei vt imitando ⁊ sperādo iunus semen il-
lorum nō de sola gente hebreoz sed quotquot
istā grāz suscipiūt in oi terra. **Qđ** totū his ver-
bis continet. **Mementote** mirabiliū eius que
fecit vsq; cuz essent numero breui. Porro si in
seruū venūdatus est ioseph ⁊ humiliat? ⁊ exal-
tatus locū fecit ad tpalia bona pplō dei vt fir-
mare sup inimicos ei? quāto magis iesus ve-
nūdat? est ⁊ humiliat? a fratrib; suis fin carnē et
exaltat? in celis locū facit ad eterna bona po-
pulo dei triūphanti de diabolo ⁊ angelis eius
Audi ergo semen abrahe nō de carne gloriās
sed fidem imitans pmissionē habens vite pre-
sentis ⁊ future. **Honoris** habere timorē in p-
speris ⁊ patientiā in aduersis. **Si** tentatiōes
in hoc seculo tibi dure vident? ioseph in carce-
re. iesum in cruce cogita. **Si** tpaliū rerū p̄spe-
ritas arridet non ppter ipam deo sed ipa ppter
deum vtere. **Nec** eum existimes ppter vite hu-
ius necessaria cultoribus suis necessariū qui
dat etiāz blasphematorib; suis sed primū que
re regnū dei ⁊ iusticiā eius et hec omnia adq̄-
ciantur tibi.

Oratio.

Inuocantes nomen tuū dñe deprecamur vt
qđ p̄res n̄os virtute tui nois p̄eunte angelicis
passib; refecisti nos qđ mysticis dapib; foues-
as ac reformes. Per do.

Psalmus de ingratitudine ppli israel pro bñficijs a deo sibi exhibitis ac de iusticia et misericordia dei circa illos ostensis. ps. Cx.

Confitemini domi

no qm bon? qm in scdm mia eius.

Auctor psalmi ppha dauid. Habet aut ille ps p titulo bis alla. qd aliqn semel aliqn bis ponit in titulo: sicut dñs aliqn semel aliqn bis dicit amē in euangelio qd fit p maiori certitudine rei. Materiam: recitatio bñficioz bonis et gratis ac malis et ingratias exhibitoz. Intentio: monere ad geminā pfectionē scz laudis et pctōz: et oī conatu cauere ne qd fiat immemor bñficioz et sit de numero ingratoz. Sñia in generali ppha in isto psalmo inuitat pplm ad pctōz et laudis pfectionem recolitqz diuinorū bñficioz exhibitōz maloz recipientiū ingratitudinē pene ipis iusticie grauitatē ppter peccatoz suoz multitudinē et magnitudinē. pcedens psalm⁹ egit de pplo iudeoz fm electos: iste agit de eodē pplo fm iniq̄s. et qz eis nō solū iusticia s; et mia dei scā est de his loquit cū laudibz dei ex psona eoz q̄ pueri veniā pcan tur et exēpla pmemorant illoz in q̄s etiā peccantes diues apparuit mia dei. vñ hic psalm⁹ penitētes roborat negligētes arguit: et peccata sua pfitētibz veniā repromittit. Sñia in spālī In psona igi alicui⁹ hebrei de amaricatione ad miaz dei pueri alios ad eandē miaz exhortantur ait. (Confitemini dño) cōfessione pcti et laudis corde ore et ope. iō (qm bon⁹) est in natura. et ipis pfitētibz h̄ ideo dicit ne qd p culpa terreat vel de deo desperet s; p̄fidat et miaz ei⁹ deposcat. ideo etiā (qm in scdm) i. vsqz in finem sc̄li est (miscōia ei⁹) quā vsqz in finē seclī miseris exhibet solando in miseria vel liberando ab ea: et iō q̄s diu durat h̄ scdm potestis pfitentes veniā pmereri. hic enī misericors est et miseref penitēti: ibi iudex est et retribuit negligenti. vel. (qm in scdm) i. in eternū est (miscōia eius) qua nemo sine deo p̄t esse bñs. Is aut q̄ miscōiaz exp̄ssit impletus p̄sideratione diuinorū opm et adiurans ait. Et

Quis loquetur potentias dñi: auditas faciet om̄es laudes eius.

Quis loquetur i. qd sufficet loq̄ digne laudando (potētiā dñi) i. ea q̄ ex sua potētia et fortitudine potenter et ineffabiliter opat et dicit pluralit̄ potētiā ppter plures effectus. Et intellige saltem duo genera opm scz creatōis magna et recreatōis maxima qz plus est iusti

ficare imp̄iū q̄s creare celū et terrā: et quis (auditas faciet) alijs annūciando vt audiāt om̄es laudes eius) i. oīa et p̄cipua q̄ laudabiliter facit et ex quibz est laudandus. q. d. nullus: cum sit potētie infinite et maior om̄i laude. Et si ad illud nemo sufficit saltem hoc agat scz iudiciū et iusticiam. quia

Beati qui custodiunt iudiciū et faciunt iusticiam in omni tpe.

Beati sunt in spe (qui) primo (custodiūt iudiciū) recte iudicādo et bonū a malo discernēdo et deinde (faciūt iusticiā) exequēdo in ope et recte agendo. Vel (qui custodiūt iudiciū) i. in dicant seip̄os accusando et faciūt iusticiā deū de bonis suis laudādo et vtrūqz (in omni tpe) ex quo incipiūt vt p̄seuerent qui enī p̄seuerant r̄v̄sqz in finem hic saluus erit. vel quasi questionē p̄misse respondens subdit. (Beati q̄ custodiunt iudiciū) qz illi digni sunt p̄dicatores laudis diuine potētie et miscōie. Et qz deus iustos facit et pctōres iustificat eos ab iniquitatibus suis sanando orat et ait.

Memorato nostri dñe in bñplacito ppli tui: visita nos in salutari tuo.

Memorato n̄r dñe in bñplacito ppli tui) i. vt simus de eis in quibz bñplacitū est tibi. vel (in bñplacito ppli tui) i. in meritis sc̄toz q̄ tibi placent (et visita nos in salutari tuo) i. in virtute tua saluatrice et ad saluationē nostraz nō ad dānationē sicut visitas reprobos. Vel (visita nos) recōciliando tibi (in salutari tuo) i. in filio tuo iesu ip̄e est enī saluator in quo pctā dimittunt et anime sanant vt ab eo sanari possimus et iudiciū custodire et iusticiā facere vnde simus beati. Visita inq̄ ad hoc scz.

Ad videndū in bonitate electoz tuoz: ad letandū in leticia gentis tue: vt lauderis cum hereditate tua.

Ad videndū in bonitate electoz tuoz) i. vt nos videam⁹ in ea ḡra virtutū in qua sunt electi tui et ad letandū in leticia gentis tue) i. vt letemur in ea leticia sp̄ei qua letat gens tua (et vt lauderis cum hereditate tua) i. inde q̄ laudabit vñ hereditas i. ecclia tua. Vel (ad videndū) i. futuro i. vñ videam⁹ p̄ exp̄iētiā. vñ nos metip̄os (in bonitate electoz tuoz) i. quā prestat electis tuis hoc est in ea p̄fectione qua electi tui p̄sistunt et etiā ad leticiā i. vt letemur de te et in te (in leticia gentis tue) i. in p̄sortio gentis beate letantis de te (vt lauderis) a nobis (cum hereditate tua) i. cum angelis et sanctis q. d. Ibi nos esse facias vbi te videamus de

te et in te letemur et te laudemus. Memeto inquit et milita et necesse est. qz

Peccauimus cum patribus nostris: inuite egimus iniquitatem fecimus.

Peccauimus cum patribus nostris. i. sicut et patres nostri eorum. i. imitatio peccati iuste egimus? erga primum (iniquitatem fecimus?) contra deum. Ecce tercio idediscunt. i. se peccasse ut pura confessio appareat. Tanto. n. quod citius absoluit quanto uiuacius se dānat. Deinde enumerando subiungit peccata que patres fecerunt a quibus filij non recesserunt. d.

Patres nostri in egypto non intellexerunt mirabilia tua: non fuerunt memores multitudinis misericordie tue.

Patres nostri in egypto ubi multa eis facta sunt (non intellexerunt mirabilia tua). i. mirabilia significata. i. qd p illa velles dare scz non tpale bonum sed eternum qd p illa est querendum: et p patientiam expectandum non intellexerunt cum opus esset intellectum ut p illa tpalia alia quereret. i. eterna: et ideo impatientes murmurauerunt et tpalibus bonis beari voluerunt (non fuerunt memores multitudinis misericordie tue) quam p multa miracula eis ostendisti ut eade pte qua iam expi fuerat crederet se ab inimicis liberandos. Valde g culpabile est non intelligere qd intelligendum est: et non meminisse qd memoria retinendum est. hec quippe duo scz intellectus et memoria promedant et promendabilia ostendunt dei beneficia.

Et irritauit ascendentes in mari mari rubro: et saluauit eos propter nomen suum: ut nota faceret potentiam suam.

Et ideo (ascendentes) p situ terre de egypto (in mari scz mari rubro. irritauit). i. puocauit moisen et p pns deum timetes et desperantes post tot mirabilia in egypto visa et dubitantes tam p hostes a tergo sequentes qz p mare obuium eis (et tñ dñs saluauit eos) ab utroqz piculo non pmerita eorum scz tñ ppter nomen suum manifestadum et glificandum scz (ut nota faceret) et ostenderet (potentiam) et fortitudinem suam. i. egyptios insequentes submergendo et filios israel timetes saluando. deinde ostendit quod eos saluauit. d.

Et increpuit mare rubrum et exsiccatum est et deduxit eos in abyssis sicut in deserto.

Et increpuit ut increpauit (mare rubrum) n voce exteriori scz occulta vi impando et sua diuina potentia diuidendo quam enā q sensu carent sentiunt et obediunt (et exsiccatum est) et sic aruit ac si dñs ei pminaret fuisse (et tñ) deduxit eos in abyssis sicco vestigio (sic in deserto) qz ubi fuerunt abyssi aqua factum est siccitate ut desertum ubi non sunt aqua. Tñ ei mare diuisum est in duodecim diuisiones et nulla tribu ausa est intrare prius

nisi tribu iude. vñ meruit inter alias regni priuilegium et principatum obtinere.

Et saluauit eos de manu odientium: et redemit eos de manu inimici.

Et p istum modum (saluauit eos de manu) et pte (odientium) scz insequentiū egyptiorum q oderat eos: qz ppter eos percussi erant plagis et sic (redemit eos). i. liberauit ac si p cio redemisset (de manu) et pte (inimici). i. pharaonis. hoc i figura baptismi factum et dictum est q redimimur de manu diaboli magno p cio scz sanguine christi. Vñ. non quocumqz mari scz mari rubro id puenient figurauit sanguis enim rubrum colorem fecit.

Et opuit aqua tribulantes eos prius et eis non remansit.

Et opuit aqua tribulantes eos. i. pharaonem et egyptios insequentes submergendo eos (vñ ex eis) q psequerantur perfectos apprehendere vel interimere eos cupientes (non remansit) ut sup fuit sed omnes simul mortui sunt et deleti.

Et crediderunt verbis eius: et laudauerunt laudem eius.

Et tñ patres nostri videtes ista beneficia magna (crediderunt verbis eius). i. deo et moysi quibus dixerat q liberaret eos de egyptijs dura corda iudeorum q non ante scz post miracula crediderunt melius fuit credere promittenti (et laudauerunt). i. cecinerunt ore coram omnibus cum tympanis et choris (laudem eius) qz laudabiliter liberati victores erant dicentes illud canticum. Cantemus dño gloriose. n. magnificat est. et licet deum laudaret p mirabilibus operibus suis tñ.

Cito fecerunt. obliti sunt operum eius: non sustinuerunt consilium eius.

Cito mutati a credulitate sua et laude (fecerunt) hec q sequuntur. i. obliti sunt operum et beneficiorum eius ut murmuraret. debuerunt enim cogitare tanta erga se dei opera (non sustinuerunt) nec expectauerunt consilium eius. i. dei de ordinatoe ueniat ci sui p desertum scz inordinato desiderio pueniret eius consilium. q. d. non patienter expectauerunt donec deus daret eis victualia qd differebat consilio dei ut pbarer eos. Denique.

Et occupierunt cupiditatem in deserto: et tentauerunt deum in iniquo.

Et occupierunt cupiditatem. i. cibum iuxta concupiam et desiderium suum. i. carnes et non fm ordinationem et consilium diuinum. q. d. reuoluerunt cupiditatem. qz nimietas desiderij geminatio ubi ostendit (et tentauerunt deum). i. potentiam diuinam (in iniquo). i. i deserto et loco sine aqua volentes pbari vñ posset eis subuenire i solitudine et carnes dare dicentes non posset deus nob dare carnes.

Et dedit eis petitionē ipsoꝝ: et misit sa-
turitatē in animas eoꝝ.

Et ꝑ ut sciret eū potētē (dedit eis petitiōz ipsoꝝ) .i. illud qđ petierūt scz carnes adducēdo co-
piā coturnicū ita. s. qđ (et misit saturitatē) carni-
um vsq; ad nausēā (in aīas eoꝝ). i. i aīalitatē qđ
sustentat esca. Animā enī h loco nō fm qđ rō-
nalis est posuit s; fm illud qđ aīans corpꝝ ani-
mal facit ad cuiꝝ aīalis sustentatōz pūnet cīb-
et potus. Saturitatē ꝑo sequit dūssensio vel se-
ditio. Unde subiūgit.

Et irritauerūt moisen in castris: aaron
sanctū dñi.

Et irritauerūt .i. puocauerūt ad iram (moisen
in castris) vbi erant honorē ambiēdo z bec ir-
ritatio fuit ꝑ sacerdotio aaron et filioꝝ eiꝝ vñ
sequit (aaron sanctū dñi). i. dñō cōsecratū scz
emulātes zelo eiꝝ invidia ꝑ filioꝝ chore. s. dathā
et abyron stimulatū ꝑ sacerdotio aaron mur-
murabāt. Uñ moisen ad iram puocabāt.
Aperta est terra et deglutituit dathan: et
opuit sup ꝑgregationē abyron.

Aperta est terra. s. facto hyatu (z deglutituit)
.i. absorbuit (dathan). s. cū tabnaculis suis (z
opuit) se (sup ꝑgregatōz abyron) qđ etiā cū suis
perit. amboꝝ enī vna erat causa supbissimi z
sacrilegi scismatis cuiꝝ ambo erant auctores.
Ecce laus dei est h qđ suos vindicauit vide pe-
nas assimilari modis pctōꝝ. qđlitas pene scđā
indicat. a terra vorantē qđ terrena sapuerūt ex qđ
coniūct qđ fm hoc debet facere ꝑfessor.

Et exarsit ignis in synagoga eoꝝ: flama
cōbussit pctōꝝes.

Et exarsit ignis in synagoga eoꝝ. i. in mul-
titudine illꝝ subiecta scz in ducētis qñquaginta
qui thuribula tenētes offerebāt incensūz iāq;
diuino igne ꝑsumpti sunt. Uñ subdit (flama)
ex illis thuribulis exilīes (cōbussit pctōꝝes) qđ
illicite sacerdotiū vsurpauerāt z sic qđ in incēso
peccauerūt igne pierūt. Sicut inter est inter ir-
ridētes z irritōres int murmurātes z murmu-
ratores inter scribētes z scriptōres z cetera hīl
filiā ita septura pctōꝝes appellare ꝑsuevit val-
de iniq; z quibꝝ pctōꝝ sarcinis oneratos.

Et fecerunt vitulū in oreb: et adoraue-
runt sculptilie.

Et ꝑterea (fecerūt). s. filij isrlꝝ (vitulū in oreb)
id est ꝑpe montē oreb cuiꝝ ꝑter appellat synai
absentiā moisi nō tolerātes dum in mōte syna-
morā faceret vt legē acciperet. hoc ipacia leuiꝝ
fecit sicut mltā mala ex ea nascūt (et) post ado-
rauerūt sculptilia). s. eundē vitulū ꝑstatilē tāq;
deū vitulꝝ eiꝝ ille ꝑmo fuit ꝑstatilꝝ s; qđ i ꝑstatōe

nō fuit plene formatꝝ postmodū sculptꝝ est et
sic vocat aliqñ sculptilis aliqñ ꝑstatilis.

Et mutauerūt gloriā suā in similitudinē
nem vituli comedentis fenū.

Et mutauerūt gloriā suā. s. deū verū z cul-
tū eius qđ erat glia eoꝝ si ipi eius sustinuisent
ꝑsilij z cui debebat glia ꝑ gliosa educōe eoꝝ
de egypto (in similitudinē vituli cōedentis fenū)
exhibētes eundē cultū imaginē habentē silitu-
dinē vituli cōedentis fenū z dicētes hī sunt dñj
tui isrlꝝ z sic qđ in dño glari debuerāt in vitulo
gloriabant vt ab eo cōederent a qđ comedunt
qui sapiūt fm carnē. s. a diabolo ipi vitulo ꝑsi-
dente. Et ita idolatrando.

Obliti sunt deū qui saluauit eos qui fe-
cit magnalia in egypto mirabilia in ter-
ra cham: terribilia in mari rubro.

Obliti sūt deū qđ saluauit eos) de mltis picu-
lis z morte. Magna obliuio. Quid ei ē in me-
morā si nō liberatio. deinde ostēdit quō salua-
uit. d. (qđ fecit magnalia). i. magnas virtutes (in
egyptō) ipsoꝝ opprēssos z tribulatos mltiplicā-
do (mirabilia) signa. s. z plagas (iēra cham). i.
in egypto cuiꝝ ꝑpls descēdit a cham (terribilia
in mari rubro) qđ aduersarios afflictoꝝ istis qđ
timere deberēt monstrauit Tanquā hoꝝ oīm
que ꝑ magnitudine sua recolī poterant obliu-
essent gloriā dei simulacro vituli attribuerūt.

Et dixit vt disperderet eos: si nō moisen
electꝝ eiꝝ stetit i ꝑfractōe i ꝑspectu eiꝝ

Et ꝑpter eoꝝ ingratitudinē z scelera (dixit)
scz dñs moisi eis cōminādo (vt disperderet eos)
scz occidēdo qđ digni erāt oīs vt pīrent z vñ
qđ disperderet si nō moysen electꝝ eiꝝ stetit i cō-
fractōe). i. in plaga qua erāt feriēdi (in ꝑspectu
eiꝝ) vt se obijceret ꝑ illꝝ z mediatorē faceret in-
cessant ꝑ eis orādo vbi demonstratū est quātū
valeat intercessio scđōꝝ ꝑ alijs apud deū. In
magna ḡ veneratiōe habēdi sunt deuoti et scđi
qđ mitigare pnt iram dei. Stetit ḡ.

Ut auerteret irā eius ne disperderet eos
et ꝑ nihilo habuerūt terrā desiderabilē.

Ut auerteret) z placaret irā eiꝝ ne disperderet
eos) vindicādo se de tanta ingratitudine z impie-
tate. Deide alia eoꝝ pctā enūerat. d. ꝑter bec
iterū peccādo etiā (ꝑ nihilo habuerūt). i. despe-
reūt et ꝑtempseūt (terrā desiderabilē). i. terrā ꝑ
missionis lacte z melle fluentē post regressū ex
ploratoꝝ dicētes meliꝝ erat nob in egypto. vel
potius infidelitas eoꝝ h redarguit qđ cū cam
adhuc nō vidissent sic ꝑ nihilo habuerūt.

Nō crediderūt vbo eiꝝ et murmurauerūt i
tebēnaculꝝ suis: nō exaudierūt vocē dñi

Non crediderūt verbo eius) quo p̄miserat
eos in̄troducere in terrā illā. Vel (p̄nibilo ha
buerūt terrā desiderabilē). i. cōtempserūt qđ p̄
illā significabat sc̄z hereditatē eternā vere desi
derabilē (et ita nō crediderūt p̄bis eius) p̄ tpa
lia ad eternā vocantis. z festinantes hic eē bea
ti nō sustinuerūt p̄siliū eius (z murmurauerūt)
dicentes faciam⁹ nobis ducē z reuertamur in
egyptū z hoc (in tabernaculis suis). q. d. cum
essent in ocio qz hoc nō laborantib⁹ sed ociosis
cōtingit z dum murmuraret (nō exaudierūt vo
cem dñi) rehemēter eos a murmure p̄ moisen
phibentis. i. noluerūt audire vt ei obedirēt.
**Et eleuauit manū suā sup̄ eos: vt p̄ster
neret eos in deserto.**

Et eleuauit manū suā sup̄ eos). i. pauit po
tentia suā cōminādo eis penā et mortē ad hoc
(vt p̄sterneret eos in deserto) quasi viles q̄ pus
fuerant gloriosi occidendo om̄s numeratos a
vignā annis z sup̄ p̄ter caleph z ioseph. hoc im
plet⁹ est in oib⁹ quoz cadauera p̄strata sunt
in deserto.

**Et vt deiceret semen eoz in natōib⁹: z
dispergeret eos in regionib⁹.**

Et deiciat⁹ vt deiceret) et supari faceret capti
uitatib⁹ z alijs modis (semen eoz) sc̄z filios ac
posteror⁹ z sequaces (in nationib⁹) et gentib⁹
diuersis p̄ circuitū in quarū ritū multi eoz trā
sierūt (z dispergeret) diuidēdo (eos in regionib⁹)
id est p̄ diuersas regiones ne vltra de p̄grega
tione p̄sumerent.

**Et iniciati sunt beelphegor: et cōmede
runt sacrificia mortuoz.**

Et iniciati). i. dedicati z p̄secrati sunt quasi
nō tm̄ ad ips̄s colentes p̄ qđ notat grauior ex
cessus z inde rehemēti⁹ ira (beelphegor). i.
idolo gentiū qđ colebat in monte phegor. pu
ta cultū illi⁹ se applicātes (et cōcederē sacrificia
mortuoz). i. imolata hoib⁹ mortuis q̄si dijs.

**Et irritauerūt euz in adinuentōib⁹ suis
et multiplicata est in eis ruina.**

Et irritauerūt eū) sc̄z deū (in adinuentōib⁹
suis). i. in idolatria z p̄uicacitōib⁹ multis stu
diose ab ei⁹ inuentis (et multiplicata est in eis
ruina). i. plaga mortis cū p̄ suis grauib⁹ peccis
grauiter vastarent⁹ ita vtrina die vigintria mi
lia caderēt qz fornicati sunt cū madianitis.

**Et stetit phinees et placauit: z cessauit
quassatio.**

Et stetit phinees) ostentia mentis z auda
cia opis p̄tra idolatras in vlciscendo scelus et
occidēdo mechātes (et placauit) deū p̄ suū bo
num zelū (et cessauit quassatio). i. plaga a p̄p̄lo

Qđ hic dicit⁹ quassatio sup̄ dicit⁹ p̄fractio. Et qz
hoc nō odio sed dilectōe fecit dum eum zelus
dñi comedit ideo bene sequit⁹.

**Et reputatū est ei in iusticiā: in genera
tōez generatōz vsq; i sempitēnū.**

Et reputatū est ei) p̄ factū (in iusticiā) a deo
q̄ nouit quāta id fecit p̄p̄li charitate (in genera
tōez p̄ntē (in generatōz) subsequente z nō solū
quādiu generatio est sc̄z z vsq; i sempitēnū) qz
ex merito hui⁹ iusticie p̄firmauit ei dñs pactū
sacerdotij eterni z adhuc factū istud recolit in
memoriā iusticie ip̄i⁹ hoc diligenter ausculta
sacerdos cui aie cōmendate sunt euagina gla
diū p̄bi interfice fornicatōz argue obsecra in
crepa vt tibi reputet⁹ ad iusticiā.

**Et irritauerūt euz ad aquas p̄tradictio
nis: et veratus est moises p̄pter eos: qz
exacerbauerūt spiritū eius.**

Et irritauerūt euz). i. ad iram puocauerūt
(euz) sc̄z deū (ad aq̄s p̄tradictōis) p̄tentiose lo
quendo p̄tra moisen p̄pter aq̄ defectū et p̄ p̄ns
cōtra deū (et verat⁹ est). i. menteturbat⁹ vt hes
titaret (moises) nimia importunitate p̄p̄li suc
census (p̄pter eos) sic irritates qz dur⁹ loq̄ndo
(exacerbauerūt) z ad diffidentia puocauerūt
spiritū eius). i. vt diffidenter z dubitanue dice
ret nunqđ de petra hac poterim⁹ vobis aquā
eijcere timens z hesitans de p̄missione dñi p̄
pter maliciā p̄p̄li. Ideo subdit.

**Et distinxit in labijs suis: nō dispendide
runt gentes quas dixit dñs illis.**

Et distinxit) hoc miraculū ab alijs miracu
lis (in labijs suis) hoc enī ambigue dixit q̄ oīa
alia certa fide p̄miserat z dubitant⁹ petra p̄cul
sit q̄ in alijs nō dubitauerat. p̄turbat⁹ enī mur
mure p̄p̄li infidelis nō tenuit fiducia qualē de
buit q̄li homo nō posset deus facere q̄ tanta fe
cerat de hoc autē hac sola pena corrept⁹ est qz
nō intravit in terrā p̄missionis. Illi autē p̄dicti
cum in terrā p̄missāz intrassent (nō dispendide
runt) et exterminauerūt gentes. sc̄z q̄ in terra illa
habitabāt (q̄s dixit dñs illis) sc̄z vt eas extmi
narēt z disperderēt ne eos ad idolatriā trahē
rent z peccare facerent.

**Et cōmixti sunt inter gentes: et didice
runt opa eoz z seruiērūt sculptilib⁹ eoz
et factū est illis in scandalū.**

Et cōmixti sunt inter gētes) p̄ cohabitātōz
et mutua cōnubia p̄pter qđ ne fieret iussit eos
dñs occidi (et didicerūt opa eoz) mala p̄ p̄for
mationē in ritu z morib⁹ z cito facti sunt m̄gri
(et seruiērūt sculptilib⁹ eoz) idolatrando z ita
hoc qz eas nō dispendiderūt sc̄z cōmixti sunt eis

161
(factū est illis in scandalū) p̄p̄riū et aliorū. hoc est in offendiculū quo deū offendit ac seip̄os et alios grauiter leserunt q̄z gentiū p̄formitate facti sunt idolatre.

Et immolauerunt filios suos: et filias suas demonijs.

Et immolauerūt filios suos et filias suas) eos occidēdo (demonijs). i. idolis i honore demonū dedicatis s̄m morē et ritū gentiū quibz cōmixti erāt qd̄ est p̄ctm̄ nephāde crudelitatis. Et si nō in prima saltē in sc̄da erare hoc factū est. Et aggrauans hoc p̄ctm̄ adiūgit. d.

Et effunderūt sanguinē innocentē: sanguinē filiorū suorū et filiarū suarū: quas sacrificauerūt sculptilibz chanaan.

Et effundit sanguinē innocentē) s̄ regulā iusticie et legē nature et ne putet extraneorū seq̄ (sanguinē s̄i. suo. et s̄i. sua.) i. puulorū a p̄sensu illi? sceleris alienorū. (q̄s sacrificauerūt sculptilibz chanaan). i. chanaanorū int̄ eos habitantiū. Tria s̄ scelera in vna re cōmiserūt homicidiū q̄z innocentē sanguinē effunderūt patricidiū q̄z filios suos et filias iugulauerunt. sacrilegiū q̄z eisdē idolis sacrificauerūt.

Et interfecta est terra in sanguinibz: et p̄taminata est in opibz eorū: et fornicati sunt in adinventionibz suis.

Et interfecta est terra i sanguinibz). i. hoīes terreni habitātes in terra et ponit p̄uīnes p̄ cōtentio q̄ fere om̄s hoc p̄ctō in aīa sunt mortui. ipsi enī interficiebāt aīas suas imolādo filios suos et filias et effundēdo sanguinē innocentē (et p̄taminata est in opibz eorū). i. ip̄i p̄taminati sunt in opibz suis (et fornicati sunt) a p̄o sp̄o so aīaz recedēdo et idolū s̄uēdo ac pollutū i adinuentiōibz suis). i. i adultēriis sup̄sticiōibz suis.

Et iratus est furore dñs in pplm̄ suū: et abominatus est hereditatē suā.

Et iratus est furore dñs in). i. s̄ (pplm̄ suū) hoc est admodū irati et furētis excitauit potētiam suā ad vindicandū (et abominat⁹ est). i. tā quā abominabile detestat⁹ est p̄pter p̄ctā suā (hereditatē suā). s̄. pplm̄ isrl' quē elegit in hereditatē sibi hoc est auersus est ab eis nō ad p̄ditōz sed ad disciplinā qd̄ innuit noiā hereditatē.

Et tradidit eos in manus gentiū: et dñati sunt eorū qui oderūt eos.

Et tradidit eos in man⁹). i. in p̄tātē (gentiū) vt eis seruirēt (et dñati sunt eorū) nō q̄cumq̄s s̄z (q̄ oderūt eos) et ex odio p̄cedēti graui⁹ afflixerūt eos. Ecce q̄ gliabant in idolis obprobrio s̄uī tūis subsunt qua seruiūt inimicis. grane ei est seruire in senso q̄ nullo placat obsequio.

Et tribulauit eos inimici eorū: et hūilia ti sūt sub manibz eorū: sepe liberauit eos

Et tribulauit eos inimici eorū) dura fuit te opprimendo et grauiter affligēdo (et hūiliati sunt) nō hūiliate virtuosa sed deiectione et detentione (sub manibz). i. p̄tātē (eorū) hoc est deiectioni et viles facti sunt et merito sic sūt hūiliati (q̄z sepe liberauit eos) dñs et parū vel nihil p̄fecit si de q̄z mīa totū p̄cludit ab ea incepit et ad ip̄az post p̄ctā et flagella redit p̄misit bñficia nec tū cessat iniquitas postea intulit vindictā et afflictis iterū miseret.

Ip̄si autē exacerbauerūt eum in cōsilio suo: et hūiliati sunt in iniquitatibz suis.

Ip̄i autē) s̄ s̄i (exacerbauerūt) et puocauerūt eū) s̄z post liberatōez p̄ctā iterādo et hoc (in p̄silio suo) malo qd̄ habuerūt vt eo relicto idola seq̄rent et nō mandata legis quo quiescerūt q̄ sua sunt nō que dei. cuius nō sustinuerūt cōsiliū de eternis p̄missis festinātes beati fieri in tp̄alibz et transitorijs (et) id (hūiliati sunt) sic et afflicti nō hūiliatōe p̄nie et virtutis sed vilitanis et abiectionis (in iniquitatibz suis). i. p̄pter iniquitates suas. Et licet tāte essent neq̄cie et ingratitude de⁹ tū plenus mīa nō neglexit eos. Immo.

Et vidit cū tribularent⁹: et audiuit orationem eorū.

Et vidit). i. oculo mīe tribulatōz eorū vt eos liberaret inde (cū tribularent⁹) flagello miserie (et audiuit orōz eorū) p̄ sua liberatōe subueniēdo eis in tribulatōe tanquā penitētibz de p̄ctis suis. nulla vnquā ex p̄te dei dat occasio desperatōis p̄ctōri. docet enī et te q̄ si p̄uersus ingemueris p̄tū appropinqt auribz p̄cibz tuis.

Et memor fuit testamenti sui: et penituit eum s̄m multitudinē mīe sue.

Et memor fuit testamēti sui) vtq̄z eterni nō veteris qd̄ abolet sed noui q̄ cum abrahāz in initio fidei n̄re pepigit. Causa s̄ ne isrl' p̄ debito p̄cti p̄iret est testamētū nouū vbi est dñi aduentus q̄ est abrahāe p̄missus (et penituit eū). i. ad modū penitētis se habuit et fecit qm̄ mutauit qd̄ videbat factur⁹. s̄. eos p̄diturus et miseriam in mīam. dicat enī de⁹ penitere q̄z mutat s̄niam euz nos videt penitere. quales enī nos sumus illi talis est ip̄e nobis et hoc (s̄m multitudinē mīe sue) magis s̄m merita illoz.

Et dedit eos in miscōias: in conspectu omnium qui cepant eos.

Et dedit eos). i. p̄destinatos de illo pplō i miscōias) de multis miserijs vt essent vasa mīe et nō vasa ire et dicit miscōias in plurali q̄z vnus quisq̄ p̄p̄riū donū habet a deo aliud quidē sic

alius aut sic (in specu oim q cepant eos). i. gē
tū vt eos gētes mirentur et metuāt q pus eos de
spererāt et crudeli fūitute opprēsserāt. vel (in cō
spectu oim q cepant eos). i. diaboli et angelorū
et vteos desērat q eos captiuos prius tene
bant. deū pcat qd futurū vidit scz vt eccia de
oibz gētibz pgreget et laudes et nas cātet. d.

**Saluos fac nos dñe deus noster: et cō
grega nos de nationibus.**

Saluos fac nos o (dñe de nō) ab oībz
piculis et miserijs ne inimici vī vicia dñentur
nobis (et pgrega nos de natōibz) in qbz dispō
sum⁹ in locū tui cult⁹. vī (pgrega nos) et alias
oues in vnitatē fidei (de natōibz). i. de gētibz vt
fiat vnū ouile et vn⁹ pastor. vñ dñs ait. Alias
oues habeo scz de gentibz et illas oportet me
adducere etc. Ad hoc inquam cōgrega.

**Ut confiteamur nomini sancto tuo: et
gloriamur in laude tua.**

Ut pfitemur p fessioē tue laudis (nōi scō
tuo). i. ad honorē noī tui in pñti et i futuro et
recognoscām oīa nobis bona a te collata (et
gloriamur in laude tua) nō in iactantia vel in
pīate hūana. deū ipaz laudē breuiter exponē
do subiūgit. q. d. Cōfitemur dño dicētes.

**Bñdict⁹ dñs de⁹ isrl a sclo: et vsqz in se
culum: et dicet oīs ppl⁹ fiat fiat.**

Bñdictus est (dñs de⁹ isrl). i. fidelū deū
videntū et nō ad tps sz (a sclo) pñti (et vsqz in
sclo) eternū. vel (a sclo et vsqz in sclo). i. ab et
no vsqz in eternū. hoc nūc canit eccia de tāto
bono leta: Et sine fine canent illi de qbz dicē
bī qui habitāt in domo tua dñe in sclo scloz
laudabūt te. sequit cōfirmatio et finis (et dicet
oīs ppl⁹) pdestinat⁹ tā de iudeis qz de gentibz
pseñtiendo et pfirmando qd dixi in laudē dei
(fiat fiat). i. amē amen. q. d. huic laudi consen
tient oīes pdestinati.

O ratio.

**Memeto nri dñe in bñplacito ppli tui et a
peccati nos seruitute discusso salutaris tui vi
sitatione saluifica. Per dñm.**

**Inuitatio ad dei laudē et grāz actōz
p liberatōe a varijs piculis et angustijs
ac tentationibz.**

ps. Cvi.

Confitemini domi

no qm bon⁹: qm in sclo mia eius.

Auctor psalmi ppha dauid. Habet etiā hic
psalmus in titulo bis alfa. habuit supior bis
alfa q est de ppo isrl. habz et hic qz bis q est de
vī eccia q pstat ex duobz pplis: et merito h fit
vt dicam⁹ abba p cū idē sit abba qd p Ha
teria grāz actio qruicūqz liberatoz diuinit⁹ a

piculis et angustijs. Intentio: monere ad dei
laudē ppter hmoi liberatoz. Sñia in generali
ppha in isto psalmo agit de liberat⁹ a diuersis
piculis: et spēaliter de vī eccia q pstat ex gēti
bus et iudeis in angulari lapide collect⁹ et cō
mendatur⁹ miserationes dei de diuersis piculis
et tentatōibz electos suos liberat⁹ in singulis
Primo exponit tentatōz. scdo p liberatōe cla
more. tercio clamoris exauditoz. qro p exau
ditōe p fessione et laudatōz. Significat aut qd
tuor tentatōes. pma est erroris et famis pbi et
noticie dei scz eoz q adhuc in errore veteris vi
te pstituti ignorāt viā dñi: tā m manu dei exci
tati incipiūt esurire. viā veritat⁹ et sūtire. Scda
est difficultas vincēdar⁹ concupiscētiar⁹ scz eoz
q iā in viā positi sciūt quō viuere debeāt et cō
nantes qd nozūt ligati p suetudine a malis ab
stinere nequeūt qz de viribz suis psumentes p
pter supbia deficiūt. Tercia est tedij atqz fasti
dij in bñfaciēdo. scz q iāz pbabilr puerfant
sed excipiunt tentatōe tedij et accidie et qñ en
insidā desperatōis de salute ita vt nec legere nec
orare delectet nec bonū facere. Quarta est tem
pestatis et piculor⁹ in gubernādus ecclīaz hec
maxie pñet ad rectores. De tribz ei tētatōibz
liberat⁹ iam fortasse dign⁹ est cui ppius cōmū
tatur et ibi qrtā tētatō occurrūt qñens nauē ec
clesie et turbās rectorē. Sed in his oibz vniū
et singulare est remediū. s. clamare ad dñm. do
cessūt hic ps qd sum⁹ p nos scz miseri et infir
mi et mali: et qd p miam dei scz boni et filij dei
vbi pterit hoīs supbia et glificat⁹ dei grā q de
qtuor tentatōibz liberat⁹ q describunt in seqnti
bus de qbz p nos liberari nō valēm⁹. Sñia
in spāli ppha q pmedatur⁹ mīaz dñi de qtuor
tentationibz liberat⁹ pus oīs fideles monet
ad p fessionē. d. (Cōfitemini dño) oēs fideles
vtroqz mō scz pctā et laudes. et h iō (qm bon⁹)
est dñs et suauis gustantibz q creauit nos sibi
fīles q recreauit dissīles q regit indignos q cor
ronabit immeritos. Cōfitemini etiā (qm in se
culū). i. in eternū est (mīa ei⁹) q iō est sup hoies
tpaliter vt ea sint bñ in eternū. Et qd poteris
dño deo tuo retribuere p oibz bonis q tibi re
tribuit nisi confiteri et laudare. Et qd ego dico
de bonitate et misericōdia eius

**Dicāt qui redēpti sunt a dño: quos re
demt de manu inimici: et de regionibz
cōgregauit eos.**

Dicāt. i. h dicere debēt primis oēs q redē
pti sunt sanguie chzi vel liberati a malis tan
q p cō redēpti (a dño). i. p dñm qz (redemē
de manu). i. pīate (inimici). i. diaboli vī cuius
cūqz (et de regionibz) diuersis (pgregauit eos)

sit in vñu locū vel in vñu pplm dei ⁊ in vnitate fidei. Redēpt⁹ qdē videt ⁊ pplā iust⁹ de terra egypti ⁊ de regionib⁹ ei⁹ pgregat⁹. Vultē enī etiā vñ⁹ pūncie regiones sunt. sꝫ qꝫ redēptos istos intelligi vult in toto orbe terraz manifestarē subdit. Cōgregauit inqꝫ.

A solis ortu ⁊ occasu: ab aqlone et mari

A solis ortu. .i. ab oriēte (et occasu) .i. ab occidente (ab aqlone) .i. septentrione (et mari) .i. ab austro: sꝫ est oībo plagis terre siue ptib⁹ mūdi: hic ptꝫ qꝫ nō de solis iudeis dicit. deū ex-ponit pūmū piculū ⁊ pma tentatio sꝫ denatio ⁊ error vbi est ⁊ fames. q. d. redemit cōgregauit qdē necesse erat quia

Errauerūt in solitudine in inaquoso: viam ciuitatis habitaculi nō inuenerūt.

Errauerunt sꝫ isti qꝫ redemit de diuersis plagis (in solitudine in inaqso) .i. sine aq (vīaz ciuitatis habitaculi) .i. hoīm (nō inuenerūt) qꝫ eos duceret ad ciuitatē vbi habitaret. **Dystice** (Errauerūt) nō hñtes vīā veritat⁹ ipi existeres (in solitudine) .i. sine deo et deserti ab eo (et in inaqso) .i. in mētis ariditate sine ore grē et sine vera doctrina qꝫ (vīā) qꝫ est fides (ciuitatis habitaculi) .i. qꝫ ducit ad ciuitatē supnā in qua habitandū est (nō inuenerūt) qꝫ fidē nō haberūt p quā venire ad ciuitatē habitatōis supne potuissent. Et ppter errorē erat eis inopia quia ipi erant.

Esurientes et sitientes: anima eorū in ipsis defecit.

Esuriētes ⁊ sitiētes. ppter defectū victualū in deserto (aīa) .i. vita (eorū in ipsis defecit) a vigore suo ppter famē sitim ⁊ laborem. **Dystice** **Esuriētes ⁊ sitiētes** qꝫ erāt sine cibo sꝫ vbi dei et potu grē (⁊ vīo aīa eorū in ipsis defecit) a bono interiori. nō habuerūt illū spūalē cibū aīe ⁊ potū de qꝫ dē. Bñ qꝫ esuriūt ⁊ sitiūt iusticiā: qm ipi saturabunt. qꝫ vtiqꝫ cibo ⁊ potu qꝫ quis ieiunus remanet: de vita aīe eius desperat.

Et clamaueūt ad dñm cū tribularet⁹: et de necessitatib⁹ eorū eripuit eos.

Eriō iā pūcti ⁊ supna bonitate excitati (clamaueūt ad dñm) ductorē ⁊ pastorē ac doctorē verū (cū tribularent⁹) errore fame ⁊ siti vt liberarent ab eis (et de necessitatib⁹ eorū) .i. pdictis malis inenitabilib⁹ (eripuit eos) ad se deuote in tribulatōe clamātes. Tūc enī exaudimur a dño qm nō simplex vox sꝫ tribulatio clamat ad dñm. Et subdit quid eis fecit

Et deduxit eos in viam rectā: vt irent in ciuitatem habitatōis.

Et deduxit eos a deuio (in vīā rectā) sua p

nidentia diuina (vt irēt in ciuitatē habitatōis) vbi possent sibi de victualib⁹ puidere. **Dystice** (Et deduxit eos) ab errore (in vīā rectā) .i. in vīā fidei. q. d. eripuit eos de iḡrantia oñdēs eis vīā vītat⁹ (vt) p hāc vīā (irēt) bñ opando (in ciuitatē habitatōis) sꝫ in celestēz hierl m in qꝫ scōz aīe nūc mēte ⁊ postea ipa vītate habitates qꝫscūt quā desiderare iā mēte: ire est. Et qꝫ ad sꝫ merito sequit⁹ grāz actio idco subdit.

Confiteantur dño miscōie eius: et mirabilia eius filijs hoīm.

Confiteant⁹ dño. .i. pariāt p̄fessionē laudis ac sint causa ⁊ materia laudis diuine ⁊ laudandi dñm (mīe ei⁹) facte hoīb⁹ nō merita nra nō vires nō sapia (et mirabilia ei⁹) filijs hoīm) exhibita. i. cedē mīe qꝫ mirabiliter sunt facte. q. d. miscōiez mirabilia dei qꝫ fecit hoīb⁹ inducāt illos ad p̄fitendū ⁊ grās agendū et vt ipi iā hic experti dicant etiā in expertis.

Quia satiauit aīam inanem: et animam esurientem satiauit bonis

Quia nō solū duxit in vīā sꝫ etiā a fame et siti liberauit: et (satiauit aīaz inanē) .i. desiderium aīe vacuū cibo ⁊ potu (et) p id est. (animā esurientē) et sitientē (satiauit bonis) desiderat⁹ sꝫ cibis ⁊ potib⁹. **Dystice** (qꝫ satiauit aīaz inanē) bonoz qꝫ erat vacua ⁊ sine deo (et aīaz esurientē) .i. scire appetentē qm a deo vīitata mediū desiderabat (satiauit bonis) spūalib⁹. **Tales enī de⁹** aīas celesti bono satiat qꝫ et si inanes tñ esuriētes inuenit. Sequit⁹ de scō p̄cūlo sꝫ captiuitatōis ab hostib⁹ et scō a tentatōne sꝫ in vincendis p̄cupiscētis. q. d. satiauit etiā bonis desideratis ⁊ expectatis.

Sedentes in tenebris et vmbra mortis: vinctos in mendicitate et ferro.

Sedētes in tenebris (carceralib⁹) et vmbra mortis) quia carcerati parū vident⁹ differre a mortuis (vinctos) et alligatos (in mendicitate) id ē defectu ⁊ indigētia oīs boni eos inde liberando. **Dystice** (Sedētes) .i. morātes ex pua p̄fuetudie (in tenebris) vicioz (et vmbra mortis) .i. in viciosa vita qꝫ imago est future mortis (vinctos) .i. ligatos (in mendicitate) qꝫ ipi erāt mēdici p indigētiā boni (et ferro) .i. dura difficultate rūpēdi qꝫ vincla pctōz ferrea sūt ⁊ qꝫ innuincibilia. Et cā hoz maloz subiūgit.

Quia exacerbauēnt eloquia dei: et p̄siliū altissimi irritauerūt.

Quia exacerbauēnt. .i. acerba ⁊ imprabilia reputātes p̄empterit eloqꝫa dei: eis nō obediēdo ⁊ qꝫ mandauerat nō custodiēdo p̄ fmones dei agentes ⁊ in eius reglīs viuere respuētes. **Quia**

eis erat iratus. (et p̄siliū altissimi). i. admoniti-
ones q̄b̄ p̄siliū generi hūano irritauit ei nō
acq̄lescendo s; tāq̄ inuile sp̄nēdo sciētes volū-
tate dñi z negligētes. Tūc enī p̄siliū dñi irrita-
tur qñ volūtas ei? cogit z negligit. Maior
est aut culpa negligētie q̄ ignorātie. sp̄nēdo
ergo p̄siliū dei noluerūt salubriter hūiliari
Et humiliatū est in laborib; cor eoz; in
firmati sunt nec fuit qui adiuuaret.

Et iō (hūiliatū est) tandē (in laborib; cor
eoz;). i. a supbia delectū p̄t labores z afflictō-
nes l'p̄t p̄siliū p̄suetudis sue prauē in q̄ labo-
rabāt (infirmitati sunt). i. debilitati sūt. vel feci
imporētes p̄ se resistere vicijs (nec fuit alius q̄
adiuaret) deo desistēte ab auxilio. Quos ei
diuina virt? nō adiuuat eos p̄culdubio infirmi-
tas p̄pria ḡuat. laborare p̄ vicia p̄nt s; nō vice-
re. hinc dñs ait. Sine me nihil potest facere.
Et clamauerūt ad dñm cū tribularent
et de necessitatib; eoz; liberauit eos.

Et sic hūiliati z infirmati (clamauerūt ad
dñm) adiutorē verū penitētes z petentes eius
auxiliū (cū tribularet) z tāta difficultate vera-
rent q̄ veratio dabat eis intellectū (et de neces-
sitatib; eoz;). s. a penis q̄s necio sustinebāt z a
vinculis difficultatis z malo p̄suetudis (libe-
rauit eos) ad se clamātes p̄ clamorē seq̄ libe-
ratio z subiūgit de q̄b; necessitatib; liberauit.
Et eduxit eos de tenebris z ymbra mor-
tis: et vincula eoz; dirupit.

Et eduxit eos de tenebris (carcerali) (ym-
bra mortis). i. de vita carcerali q̄ est q̄daz ima-
go mortis (et vincula eoz; dirupit). i. dirupi se-
cū q̄b; i custodia carcerali dūnebāt. Dyssice
(et eduxit eos de tēbris) viciōz; (z ymbra mor-
tis). i. cecitatis iniquitatis q̄ est cā mortis in q̄b;
sedebāt (et vincula) difficultatis (eoz; dirupit)
vt liberi cederēt. q. d. liberauit eos a vicijs ru-
pit difficultates incipit iā eis facile esse q̄d erat
difficile. s. a malis abstinere. Deinde p̄ libera-
tione sequit laudatio. Et ob id.

Confiteant dño misericōdie eius: et mira-
bilia eius filijs hoīm.

Confiteant dño). i. pariāt p̄fessionē laudis
et sint materia p̄fessionis z laudis diuine (mie-
eius) q̄b; a malis liberat z bona dat (z mirabi-
lia ei?) i. ip̄e mie mirabiles (filijs hoīm) (exhi-
bite misericōdier z mirabilr eis subueniēdo z cir-
ca eos opando licet hoc nō mereant. Et repe-
tit causas quare debent p̄fiteri.

Quia p̄triuuit portas ereas: et vectes fer-
reos p̄fregit.

Q̄ p̄triuuit portas ereas) q̄b; tenebant p̄clu-

si (z vectes ferreos p̄fregit) q̄b; porte firmabāt
vt. s. p̄fractis carcerū claustris pateret vincti li-
ber egressus. Dyssice (q̄ p̄triuuit portas ereas)
.i. p̄suetudines viciosas q̄ clausos nō sinūt exire
(et vectes ferreos). i. difficultates vel diaboli-
cas suggestiōes q̄ portas obsērat (p̄fregit) sua
virtute. Ereas z ferreas p̄ fortitudine ponit s;
virtus dei hec frangit. Et.

Suscepit de via iniquitatis eoz; p̄pter
iniusticias enim suas hūiliati sunt.

Suscepit eos curādos l' ad se in alā boni
opis (de via iniquitatis eoz;) in q̄ ambulabāt. i.
de ip̄a iniquitate q̄ erat ill' via (p̄pter iniusticias. n.
suas). i. q̄ supbiēdo sibi tribuebāt nō deo suā
iusticiā p̄stīmētes (hūiliati sunt) vt exaltarent
in eo. Qui enī de suis virib; p̄sumebāt inuene-
runt se nihil posse sine dei adiutorio et sic susce-
pit sūt ab eo. Deinde seq̄ terciū piculū. s. infirmi-
tatis z tētia tēratio. s. tedij z fastidij bñficiēdi.
Q̄m esca abominata est aia eoz; et ap-
propinquauit vsq; ad portas mortis.

Q̄m esca abominata est aia eoz;). i. appetit?
eoz; abominabāt oēm cibū (et appropinquēre)
p̄ augmentū infirmitatis (vsq; ad portas mor-
tis) ex desperatōe sanatiōis. Dyssice. Et si su-
scepit eos de via iniquitatis tñ (oēm esca) sp̄uālē
vñ aia vniuit. s. p̄bi dei. cor p̄is christi opis boni
(abominata est aia eoz;). i. fastidit z ip̄o fasti-
dio languēbāt piclitabant. vñ subiūgit (z ap-
propinquēre) vsq; ad portas mortis). i. vsq; ad
defectū z iterinū aie. tantū est. n. piculū esca sp̄i-
rituālē fastidire vt interit? inde possit puenire.
Et clamauerūt ad dñm cū tribularent:
et de necessitatib; eoz; liberauit eos:

Et ita piclitati (clamauit ad dñm) medicū
suū (cū tribularent) infirmitate seu fastidio z te-
dio (z de necessitatib; eoz;). s. h̄mōi t̄bulatōib;
(liberauit eos) vt infirmi sanarent z tedio affe-
ctos sp̄ualis esca delectaret. Restat q̄ vt si te de-
lectet h̄ cib; nō hoc tibi tribuas neq; hic aliq̄
arrogātia inleris z auid? tibi in eos q̄ fastidio
piclitant nō supbe isilias intelligēs hoc nō a-
te tibi esse viciū q̄z tuū et languorē tuū sentiēs
clama ad dñm. Deinde subdit quō liberauit.
Misit verbū suū et sanauit eos: et eri-
puit eos de interitionib; eoz;

Misit p̄bū suū). i. p̄ceptū dedit (et sanauit
eos) q̄z dicere dei est facere (et eripuit eos de in-
teritionib; eoz;) ne sic infirmati interirēt. Dy-
ssice (misit p̄bū suū). i. desiderū p̄bit cibi sp̄ua-
lis cui? fastidio l'guor erat (et sanauit eos) ab
hui? tedio z ab accidia q̄ ē fastidiū boni sp̄ual'
(et eripuit eos de interitiōib; eoz;) in q̄b; se ip̄i

demerferat. i. de corruptela mētis q̄ fastidit qd̄ dulce ē. q̄ de h̄ bñficio sic de cet̄is supioribz. **Confiteant̄ dñs miscōie eius: et mirabilia eius filijs hoim.**

Confiteant̄ dñs mīe ei⁹: et mirabilia ei⁹ filijs hoim. i. laudet de⁹ in copia mīaz suaz. et mirabiliū q̄ fecit et oñdit filijs hoim. **Confiteant̄ dñs nō merita nra: nō vires nre: nō sapia nra s; miseratōes ei⁹.** ille amef et laudet in oī libe- ratōe nra q̄ inuocad⁹ est in oī tribulatōe nra.

Et sacrificet sacrificiū laudis: et anuuncient opa eius in exultatōe.

Et sacrificet sanati et liberati p grāz actōe (sacrificiū laudis) ex corde et deuotōe. sacrificiū enī laudis sacrificare est ipaz diuinā laudē cū oī deuotōe cordis offerre vt hō int⁹ igne diuino accendat. Tal enī laus dñs placz q̄ interius ardore ei⁹ accēsa ē (et annūciēt) alijs (opa ei⁹) in se ipis expta ad laudē et utilitatē pximi. (in exultatōe) et hilaritate cordis et mentis nō cū tedio s; merore: nō cū fastidio et anxietate s; cū gaudio cūctis annūciēt q̄liter eos. dñs sua miseratōe saluauit. Deū ponit q̄rtum piculū scz tēpestatis in mari et q̄rta tēratio q̄ est tēpe- stas piculorū seculi. vnde sequit̄.

Qui descendūt mare in nauibz: facientes opationē in aquis multis.

Qui descendūt mare in nauibz ad nauigā- dum (faciētes opatōz in aq̄s multis) scz pisca- tōes et opatōes alias. **Hyssice** (Qui descen- dunt) a sublimitate contemplatōnis (mare). i. sc̄lm et ad pcellas sc̄li vt p christo fluct⁹ tribu- lationū patiant̄ ipi exītes (in nauibz). i. in ec- clesijs q̄s gubernāt q̄ multe sunt et vna est q̄ est nauicula petri q̄ christū portant et a fluctibz sc̄li mundunt (faciētes opatōz) in p̄bo: exēplo: sub- sidio et h̄mōi (in aq̄s). i. p̄lis (multis) p̄dicādo eis. Q̄s in nauī sum⁹ alij opant alij portant s̄lt̄ m̄ oēs in tēpestate piclitat̄ et i portu saluāt.

Ipsi viderunt opa domini: et mirabilia eius in profundo.

Ipsi nauigātes (vidēt opa dñi) scz pisces et reptilia (et mirabilia ei⁹) in beluis et varijs monstris marinis (in profundo). i. in mari. **Hyssice** (Ipi) rectores singularit̄ (vidēt). i. spūa- liter intellexit̄ (opa dñi) scz creatōis: recreati- onis: retributōis: dānatōis (et mirabilia ei⁹) in profundo) sc̄li vel cordis hūani in p̄fessōibz au- ditis. i. q̄ de⁹ mirabilē opat̄ in cordibz hoim q̄b; nihil pfundius est dādo eis grāz p̄stendi ac p̄positū relinq̄ndi pctā et bñ opandi. pfun- dū enī sc̄li est cor hois vñ vti erūpunt et fiunt tēpestates seditionū et dissensionū q̄ nauē p̄ur-

bāt vel in pfundo sacre sc̄pture mirabilia vi- det̄ q̄ p̄e alijs ea intelligere debēt. Et subiūgit quid in his agitur. d.

Dixit et stetit spūs procelle: et exaltati sunt fluctus eius.

Dixit. i. deus (et stetit). i. surrexit (spūs pcel- le). i. vent⁹ tēpestatis (et exaltati sunt) et inuue- runt (fluct⁹ ei⁹). i. maris. **Hyssice** (dixit). i. p̄mī- sit et voluit de⁹ (et stetit). i. surgēs inhorruit et du- rauit (spūs pcelle). i. p̄secutio tyrānica l' diabo- lica. hoc aut fecit de⁹ volēs vt ad eū clamarēt et bi q̄ gu bñāt et bi q̄ portant (et exaltati). i. au- gmētati (sūt fluct⁹ ei⁹). i. mor⁹ et accessus tēratio- nis q̄s iniq̄ cōmouēt sup iustos et q̄lit oñdit. d. **Ascendūt vsq; ad celos et descendūt vsq; ad abyssos: aīa eoz in malis tatescebat.**

Ascendūt fluctus et p p̄ns naues (vsq; ad celos). i. in magnā altitudinē q̄s in celi (et de- scendūt vsq; ad abyssos). i. in maris pfundi- tates maris (aīa eoz). i. nauigantiū (in malis) et afflictōibz (tatescebat). i. deficiebat. p̄t̄ imi- nens piculū. **Hyssice** (ascendūt) p̄secutores au- dēdo (vsq; ad celos) q̄n supbia et sc̄li clarōibz erigunt p̄ deū (et descendūt) timēdo (vsq; ad a- byssos). i. vsq; ad gebēnā cū i desperatōz me- tum veniūt (et aīa eoz). i. rectōz. (tatescebat in) his (malis) opp̄ssa plagis.

Turbati sunt et moti sunt sicut ebrius: et omnis sapiētia eoz deuorata est.

Turbati sunt (ipi nauigātes. i. obstupescē- do mente (et moti sunt). i. tremēdo corp̄ (sicut ebri⁹) q̄ stare nō pōt sine timbatōe (et oīs sapiē- tia eoz) q̄ sapiētes apparēt i alijs (deuorata ē) et absorpta qz mlti in piculo nesciūt sibi p̄sule- re nec pōt se iuuare. **Hyssice** (turbati) sūt rectō- res p̄fusiōe sensus (et moti sunt) a statu mētis (sicut ebri⁹) titubātes mutata volūtate mutatis opibz. In q̄re q̄n loquunt̄ q̄n legūt q̄n tractāt sapiētes apparēt. s; veniēte tēpestate oīa hūana p̄silia deficiūt vñ subdit (et oīs sapiētia eoz de- uorata est) qz qd̄ agendū sit nō vidēt. Non re- stat ḡ nauigantiū et rectōibz nisi clamare ad deū. Cū subdit.

Et clamauerūt ad dñm cū tribularent̄ et de necessitatibz eoz eduxit eos.

Et clamaueūt ad dñm q̄ impat vētis et ma- ri perendo ab eo remediū (cū tribularent̄) et tē- pestate piclitarent̄ (et de necessitatibz eoz) et p- turbatōibz q̄s patiebāt̄ (eduxit eos) x̄q; picli- tantes ad portum tempestatē mingando vnde subiūgit quō.

Et statuit pcellam eius in auram: et si- luerunt fluctus eius.

Et statuit pcellā. i. tempestatē eius. i. maris
(in aurā) suauē et leuē tempestatē cōuertēdo in
trāquillitatē (et siluēt). i. cessauit fluctus eius)
scz maris eiusdē a feruore. **Wyslice** (et statuit
pcellā ei⁹) maris. i. scilicet psecutōes et p̄turbatōes
(in aurā). i. lenē vētū. i. immanitatē aduersita
tis p trāquillitatē sedauit ac pcellas tpatas et to
lerabiles fecit. q. d. nō remouit tentatōz s; min
gauit qz fidel⁹ est deus q nō p̄mittit nos tēari
sup qd possum⁹ (et siluerūt fluct⁹ ei⁹). i. cōmo
tiones tentationū quienerūt.

**Et letati sunt qz siluerūt: et deduxit eos
in portū voluntatis eoz.**

Et letati sunt nauigātes (qz siluerūt) et paca
ti sunt fluct⁹ (et deduxit eos). i. dñs (i portū vo
luntat⁹ eoz). i. ad portū ab eis desideratū. **Wys**
lice (et letati sunt) rectōres ecclīaz. (qz siluerūt)
et mitigatē sunt ille psecutōes et impugnatōes
(et deduxit eos) dñs (in portū voluntat⁹ eoz). i.
in trāquillitatē et dētē mētis in serenitatē p̄cie
optatā q port⁹ est ab oībz multū desiderat⁹ et
optand⁹. Et qz ad h̄mōi liberatōz debz seq̄ lī
beratoris laus et grāz actio liberati. iō subdit
Confiteant⁹ dño miscōdie eius: et mira
abilia eius filiis hoīm.

Confiteant⁹ dño mīe eius: et mirabilia eius
filiis hoīm) hoc tōnēs repetit qz nō vult vt tra
dam⁹ obliuioni mīam miserā amouentē et mi
rabilia bñficia pferentē. Quas dicit mīas de
inde mirabilia appellat. **Dñs** enī dñs eas q̄s
erga nos miseratōes agit nō solū miscōdit sed
enī mirabilr facit in eis dñs enī miseratōibz ali
qñ miramur ei⁹ bonitatē aliqñ sapiam⁹ nō nū
quā fortitudinē et plex⁹ celeritatē. Talibz enī
aliqñ nob miserē vt p̄c magnitudine nrī sce
leris sup̄abundantiā sue grē intantū mirādo
stupem⁹ vt stupendo deficiam⁹.

Et exaltent eū in ecclīa plebis et in ca
thedra senioz laudent eum.

Et exaltent eū. i. extollant (eū) laudibz exñtes
(in ecclīa plebis). i. de plebe et minoribz colle
cta et exñtes (i cathedra senioz). i. maiores de
ecclīa (laudent eū) filii. q. d. maiores et minores
tam bonū tāq miscōdem dñm et exaltādo lau
dent et laudādo exaltent. Ecce cū dicit in ecclīa
apte demonstrat. vñ oīa dixit. i. de ecclīa vbi oīa
p̄dicta agunt⁹ et de qua psalmi ab initio loque
bant⁹. Deinde ponit alia opa dñi.

Posuit flumina in desertū: et exitus a
quarū in sitim.

Posuit flumina in desertū. i. p̄p̄tā hoīm
fecit flumina arescere ne possent terrā irrigare
(et exitus aquarū). i. terrā copiosam fontibz et

aquis (in sitim). i. in siccitatē. **Wyslice** deinde
cōmendādo ecclīā ostēdit qd in ea fecit qz sup
bis resistit et hūilibz dat grāz. vñ ait (posuit flu
mina). i. in eos siue indeā vbi currebāt p̄bie
fluebāt aque doctrine et grē dei (in desertū) eos
deferendo et siccando et idē alijs p̄bis dicit (et
exitus aquarū). i. in eos vñ alijs mana bātāq
doctrine (in sitim) et siccitatē. Itē idē dicit. **Et.**
Terrā fructiferā in salluginē: a malitia
inhabitantū in ea.

Terrā fructiferā in salluginē. i. in terrā ste
rilē. salus enī humor vbi dñas fecunditatē tol
lit sicut est terra in qua inuenit sal que salugo
dicit⁹ (a malitia). i. p̄pter malitiā hoīm (inhabi
tantū in ea) **Wyslice** (Terrā fructiferā) p̄us
in p̄iarchis et p̄bis p̄m opa bona q faciebāt
posuit (in salluginē). i. in sterilitatē. Si queris
ibi fidē ch̄i p̄pham facerdotē sacrificiū replū
nō inuenies hec aut oīa fecit (a malitia). i. p̄p̄t
malitiā et supbiā (inhabitantū i ea). i. scribāz
et phariseoz ibi dñannū. ecce quō de supbis
resistit. Et cōrio p̄pter bonitatē inhabitantū.

Posuit desertū in stagna aquarū: et ter
ram sine aqua in exitus aquarū.

Posuit desertū et terrā desiccātā (in stagna
aquarū) ita q abūdet aq̄s (et terrā sine aq̄ in ex
itus aquarū) dādo pluias et restaurādo fon
tes. **Wyslice** (Posuit desertū). i. gentes (in sta
gna aquarū). i. in p̄fluentiā spūaliū doctrīnaz
vt in eis maneāt et repetit idē (et terrā) prius
(sine aqua). i. easdē gētes posuit (in exit⁹ aq̄rū)
vt inde pcedat affluētia scripturaz et alijs ema
nent aque viue. In gentibz enī que squalebāt
qñ desertū erant ibi nūc fontes et flumina ibi
nūc stagna et exitus aquarū. Ecce quō deus
humilibz dat grātiā.

Et collocauit illic esurientes: et p̄stitue
runt ciuitatē habitatōis.

Et collocauit illic esurientes (reducēdo fame
licos q p̄pter sterilitatē fugant⁹ (et p̄stiterūt). i.
parauerūt (ciuitatē). i. ciuitatē multitudinē (ha
bitatōis). i. ad habitandū. **Wyslice** (et collocā
uit illic). i. in hac grā et eoz doctrīna (esurie
tes). i. desiderātes panē p̄bi et amidos ad susci
piendū vt bonis celestibz reficerēt qz edēt pau
pes et saturabunt⁹ (et) ibi tales (p̄stiterūt) firmē
p̄ceptis dei obediēdo (ciuitatē habitatōis). i.
ecclīā vbi interim habitet⁹ in spe qm q me au
dit dicit dñs habitabit in spe.

Et seminauerūt agros et plantauerūt
vineas: et fecerūt fructū natiuitatis.

Et seminauerūt agros et plantauerūt vineas
p̄ habendis victualibz (et fecerunt fructū na

164
tinitatis) naturalē et bonū ut prius. *Hyssice* (Et seminauerūt agros). i. semen p̄bi dei iecerunt in corda credentū vñ fructū eternitatis accipiant (et plantauerūt vineas). i. alios ad fidē edificauerūt (et fecerūt fructū natiuitatis). i. naturalē nō degenerē. s. p̄ eterna vitā bñ in hoc seculo viuendo. vinea et ager cuiusq; et p̄scia illius que liberāda est a senib; p̄ctōz ut fructus bonoz operū faciat.

Et benedixit eis et multiplicati sunt nimis; et iumenta eoz nō minoraui.

Et bñdixit eis scz hoib; et multiplicati sunt nimis). i. valde in ple et possēsiōe (et iumenta eoz nō minoraui) scz pon? multiplicauit. *Hyssice*. et id (Bñdixit eis) qz q̄ erāt ei placita faciebāt et multiplicati sunt numero l̄ merito p̄t bñdictōz et b̄ (nimis). i. valde. vñ id dicit (nimis) qz multi vocati pauci s̄o electi. (et iumenta) seu pecora (eoz). i. simplices s̄z viles q̄ nō sūt multū docti s̄z tñ fide pleni (nō minoraui). firmū ei stat fidei fundamētū qz nouit dñs q̄ sūt ei? **Et pauci facti sunt: et vexati sunt a tribulatione maloz et dolore.**

Et pauci facti sunt et imminuti (et vexati sunt a tribulatiōe maloz et dolore). i. p̄pter angustias mali et doloris q̄s intulit q̄ et libidie dñandi q̄rebant sup̄ isrl̄ p̄ncipari. *Hyssice*. deñ agit de hereticis q̄b; q̄nt ecclia et tanq; de eisdē p̄dictis loquit̄ p̄t cōia sacra. q. d. multiplicati sunt boni et p̄sumētes de se heretici (pauci facti sunt) numero et in unitate positi cū alijs erāt ml̄i (et vexati sunt). i. afflicti (a tribulatiōe maloz et dolore). i. ab insidijs diaboli et angeloz eius.

Effusa est cōtentio sup̄ principes; et errare fecit eos in inuio et nō in via.

Effusa est p̄tētiō sup̄ p̄ncipes) sibi inuicem aduersantes (et errare fecit eos) scz fugiēdo (in inuio) et solitudie vbi nō erat via (et nō in via) rebellatib; israelit̄ et sic eos q̄ dñari q̄rebāt deus deiciēdo p̄pēnit. *Hyssice* (Effusa est cōtētiō sup̄ p̄ncipes) hereticoz scz heresiarchas ip̄i enī inter se et p̄ra catholicos p̄tēdūt qz auctorē pacis cogscere noluerūt. (et errare fecit). i. p̄misit (eos) dñs relinq̄ndo eos sibi p̄t supbia (in inuio) et p̄ denia error (et nō in via) p̄tars p̄misit ei eos errare a fide qz corrigi noluerūt.

Et adiunxit pauperem de inopia: et posuit sicut oues familias.

Et adiunxit sublenādo (pauperem de inopia) scz israelē ab opp̄ssione extraneoz dñoz de pauperatū (et posuit sic oues familias) p̄p̄i sū in loco fecundo terre et multiplicādo in prole.

Hyssice (Et adiunxit pauperem de inopia). q. d. abiecti sunt supbi et instructi est hūilis qz mēdici et inopē se reputat qz nihil sibi tribuit sed totū de mīa dei expectat. et ne putes eū esse solū subdit (et posuit) illū pauperem (familias) ex istates (sic oues) p̄pter simplicitatē et innocentia. paup̄ ille ml̄te plebes sunt: ml̄te familie: multe ecclie. Et tñ vna ecclia: vna plebs. vna familia vna ouis est. s̄ aut mirabilia et tāta mysteria.

Uidebunt recti et letabuntur: et omnis iniquitas oppilabit os suum.

Uidebūt) mente et p̄ effectū quō se de? habz ad bonos et malos (recti) corde quib; p̄ oia placet dñs (et letabunt) sup̄ iusta distributiōe dei s̄m merita qz boni p̄ mīam dei exaltant et mali p̄ supbiā p̄terunt (et ois iniquitas). i. omnis iniquus garruens p̄ veritatē. s. diabol? vel inde? vel heretic? p̄ hoc p̄uictus (oppilabit). i. obstruet et claudet (os suū) ut obmutescat p̄pter p̄fessionē nō hñs qd̄ dicat p̄ manifestā vitatē. Et qz pauperem adiunxit dñs. Ergo.

Quis sapiens et custodiet hec: et intel- liget miscōias dñi.

Quis est (sapiēs). s. ut sit paup̄ et nō diues. hūilis et nō supb; Sapiētia dei nō reuelat nisi hūilib; Si vis esse sapiēs esto stultus. Qui enī hūilis est a sapientib; hui? mundi stultus videt. S̄z qd̄ stultū est hoib; sapienti? est deo Ergo hūilis et stultus mūdi est et sapiens dei. (et) talis (custodiet) p̄ humilitatē in memoria sua (hec) que sunt dicta (et) sic (intelliget). i. intra se leget frequenter meditando et cognoscat nō merita sua nō vires suas in his gloriando sed (miscōias) et miseratiōes (dñi) qz de tribulationib; et tentationib; p̄dictis liberat. qz de nōq; cōstituit in p̄plo vbi humilib; dat gratias nō in illo vbi supbis resistit et fecit eum suū ut intus manens multiplicaret nō foras exiens minueret. hoc vident recti et letant et iniqui os suū oppilat. Et nota qz septē miscōias intellexit circa se. Bernhar. quas et nos circa nos sapienter intelligim? Prima est in q̄t qz a multis petis adhuc in seculo posuiz me custodiuit et hoc tripliciter. s. occasiōis subtractiōe resistēdi data p̄tute affectiōis sanitate. Scda fuit expectatio sustinētis q̄ tardabat vltiōes qz indulgentia cogitabat. Tercia qz ad p̄nias me p̄uertit p̄cūtiens cor meū terrēs et excitas sp̄s indulgentie largiēs. Quarta qz suscepit miscōdit penitētē sic enī ex toto indullit vñ nec dānet vltiscendo nec cōfundat improgando nec minus diligat imputādo. Quinta qz mibi p̄tinedi deiceps et cōmendat? vñedi p̄stuit virtutē. Sexta grā

pmere di bona eterna q̄ gr̄a est i odio p̄eritoꝝ
maloz in p̄ceptu p̄nitium bonoz in desiderio
futuroꝝ. Septima spes obtinēdi q̄ est i tribz
que sunt charitas adoptōis veritas p̄missōis
p̄as redditiōis.

Oratio.

Confitemur dñe misc̄dias tuas q̄s iugiter
exerces circa n̄ras inopias p̄cantes vt q̄ exal-
tatus in celo resides ad dexterā p̄as in throno
nobis tante miseratiōis z intelligere z custodi-
re cōcedas archanū. Qui vi.

**Psalmus de gr̄az actōe christi p̄ sua
gl̄ificatiōe et p̄ totius mūdi recōciliatiōe
et sub fide christiana subiectiōe. ps. cvij.**

Paratū cor meum

deus paratū cor meū: cātabo z psal-
lam in gloria mea.

Auctor psalmi p̄pha dō. Titul⁹ talis est. can-
ticū psalmi ip̄i dō. hoc est canticū istō psalmi
qđ dī canticū qz agit de mēis iocūditate z psal-
mi qz monet ad bona opa. canticū enī ad diui-
nas res p̄s ad actuales p̄tinet attribuit ip̄i dō
p̄o. i. christo q̄ h̄ loquit. Materia: gr̄az actio
christi p̄ gl̄ificatiōe sua qz suscipiēs passiōē
resurrexit z ascendit in gl̄ia. Intentio: monere
vt in fide corroboremur ad patiendū p̄ noie
christi inuitemur q̄ten⁹ silez gl̄iā p̄leq̄ merea-
mur. S̄nia in generali p̄pha qz sup̄ egit de v̄li
ecc̄ia p̄ christū redēpta nūc in isto psalmo in p̄-
sona christi p̄ponit nob̄ suaz passiōē resurre-
ctionē z ascensionē oñdit p̄ hoz mysteriū totū
mūdu redemptū z fidei christiane subiūciendū
S̄nia i sp̄ali christ⁹ q̄ fm q̄ homo agēs gr̄as
p̄i ait. (Paratū cor meū) est o de⁹ p̄ ad laudē
(paratū cor meū) est ad opatōz z iō (cantabo)
deuotiōē (et psallā) opatōē in me z in meis hec
duo. s. cantabo z psallā p̄iūgit qz sp̄uali cāntico
sp̄ dī p̄iūgi bona opatōz h̄i gl̄ia mea. i. in cō-
sideratiōe gl̄ificatiōis mee. Ut aut̄ hoc fiat.

**Exurge psalteriū et cithara: exurgā di-
luculo.**

Exurge vt gl̄ificet (psalteriū). i. caro mea
diuina faciēs sicut psalteriū sonat a sup̄iori (et
cithara). i. eadē caro hūana patiēs sicut citha-
ra sonat ab inferiori z ita erit qz (exurgā dilu-
culo) mane dñice dici dicat z q̄libz fidel⁹ (para-
tum) est (cor meū) o de⁹ ad te laudādū hilarit̄
in ore (paratū) est (cor meū) ad fūiendū tibi fi-
deliter in ope z iō (cantabo). s. voce (et psallā)
opatōē et hoc (in gl̄ia mea) qz enī ego te laudo
et tibi fūio gl̄ia mea est. qz tibi cāto z psallo nō
tibi gr̄am facio s̄ mibi qm̄ bonoz meoz nō
eges (Exurge psalteriū z cithara). i. excite in
me laus de sup̄ioribz dei factis z inferioribz (ex

urgā diluculo). i. mane z cito ad hāc laudē ex-
ercendā deus in tenebris b̄ndicti z laudari nō
pōt s̄ i luce b̄ndicti. Et si i nocte surgim⁹ deū
in luce b̄ndicim⁹. Nunquā enī christiāo nō
est s̄ sp̄ christiano sol iusticie orit̄. Et nūc.

**Conhitebor tibi in pplis dñe: z psallā ti-
bi in nationibz.**

Conhitebor tibi p̄fessione laudis. i. p̄ meos
te laudabo (i pplis) iudeoz o (dñe) p̄ (et psallā
tibi). i. p̄ meos b̄n opaboz (in natōibz) gentiū
hoc est acq̄rā z parabo tibi ad honorē tuū lau-
datores z b̄n opantes v̄l laudē z bonā apatōz
ad honorē tuū p̄dicabo nō solū in iudeis sed
etiā in gentibz. Et merito.

**Quia magna sup̄ celos misc̄dia tua: et
vsqz ad nubes veritas tua.**

Quia magna x̄st sup̄ celos). i. in celis sp̄ia
libo. s. angelis nō solū in hoibz (m̄ia tua) qz etiā
angeli b̄nficijs dei fruunt̄ z m̄ia eius indigēt.
Nō est enī creatura q̄ nō indigeat creatoris sui
m̄ia (z v̄itas tua) magna est (vsqz ad nubes). s.
ap̄los z sc̄tos in q̄bo est v̄itas dei qua cōplūit
p̄plos. Deinde loq̄ns p̄pha duobz p̄dictis alia
duo reddit. q. d. qz m̄ia dei est sup̄ celos q̄.

**Exaltare sup̄ celos deus: et sup̄ oēm ter-
ram gl̄ia tua: vt liberent̄ dilecti tui.**

Exaltare). i. altū te oñde ascendēdo. hoc est
ascēde (sup̄ celos) o (deus) Ille enī cui⁹ m̄iam
b̄nt celi iure sup̄ celos debz exaltari z qz v̄itas
est vsqz ad nubes merito (z sup̄ oēm terrā gl̄ia
tua) est exaltāda vt fama laudis tue vb̄iqz di-
nūget (vt liberent̄ dilecti tui) p̄pterea enī cruci-
figit̄ z exaltat̄ dñs vt liberent̄ dilecti eius. De-
inde iterū loquit̄ christus. d. Et iō.

**Saluū fac dextera tua et exaudi me: te-
us locutus est in sc̄to suo.**

Saluū me (fac) in resurrectione (dextera tua)
. i. p̄ v̄bū qđ est brachiū p̄ris v̄l ponēdo me ad
dexterā tuā (z exaudi me) orantē ad te. l. (saluū
fac). s. me in mēbris meis (dextera tua). i. p̄ fa-
uorē z p̄piciatōz tuā (z exaudi me) orantē p̄ eis
et p̄uertit se ad auditores vt p̄firmet eos. d. nec
dubito exaudiri qz (dñs) p̄ (locut⁹ ē i sc̄to suo)
. s. in me sc̄to sc̄toz in q̄ p̄misit hāc saluatōz qz.
**Exultabo et diuidāz sichimā: et quallē
tabernaculoz dimetiāz.**

Exultabo z diuidāz sichimā) letanter assu-
mendo in partē meā electos ex genibz (z quallē
lem tabnaculoz dimetiāz) mēsurabo electos
ex iudeis assumēdo z alios relinq̄ndoz loq̄t̄ h̄
christ⁹ z deinceps in p̄sona ecc̄ie z iō exponat
iūa lūera z seq̄ns vsqz ad finē psalmi vt sup̄ in
psalmo. lix. fm mysticā lecturā z nihilomin⁹ a

incipio b^o psalmi vsq; ad locū istū videat in psalmo. lvi. vbi lat^o exponit. Constat enī iste ps ex postremis p^oib^o psalmi. lvi. et. lxx. s; qdā p^oba h^o et ibi vidēt variata q^o tū nō sunt. Sicut in psalmo. lvi. dī. Exurge gl^oia mea h^o aut cātabo et psallā in gl^oia mea. ad hoc enī dī cū est exurge gl^oia mea vt in illa cātaret et psalleret. Itē ibi ait magnificata est vsq; ad celos mīa tua h^o aut magna est sup celos mīa tua. iō enī magnificata est vsq; ad celos vt magna sit sup celos. i. i celis. Itē i psalmo. lxx. dī. effraim fortitudo capitis mei. h^o autē effraim susceptio capitis mei qz suscipiēdo fortes nos facit. s. cū ipse christ^o nos suscipit cū nos cū suscipim^o et ex hoc fructificatio est in nobis. interpretatur ei effraim fructificatio. Itē ibi alieni gene ch^oo subditi: h^o amici scī referunt: qz ex inimic^o subditi et ex subdit^o sūt amici. Et qd ibi ait tribulātes nos hic aut inimicos n^oros: vtq; idē ipsi sunt. vbi sup h^o p^osu vltimo. In deo faciemus virtutē. sic dicit Hiero^o. Nō habem^o spē nisi in deo tm. nō dicam^o si illud mihi eueniat aut illō vñ habeo viuere. si senuero vñ habeo viuere. si infirm^o scīus vñ viuō: christū hēs et ti mes: Si volatilia celi pascit dubitas q^o possit te pascere. Nos g^o oēm sollicitudinē p^oicia mus de cordib^o n^oris et dicam^o. In deo faciemus virtutē. Ipse erit p^otus n^ora: ipse panis n^o: ipse erit rector noster.

Dīo

Prepa tibi dñe cor n^orm ad p^oscēdū noi tuo vte itelligēs surrexisse dilucto illuc redam^o merito q^o tu victor eleuat^o es in regno. q^o vl.

Psalm^o de passiōe et hūilitate christi sti ac de malicia et pena multiplici iude traditoris et ingrati ppli iudaici.

ps. Cxiiij.

Eus laudez meā

ne tacueris: quia os peccatoris et os dolosi sup me ap^oum est.

Auctor psalmi p^oba dauid. Titulus hic est In finē ps dō. qz ascribit^o vero dauid. i. ch^oo. spectati in finē. i. attendēti eritū p^osecutōis illa te sibi a iuda et iudeis videlicet q^o ppter hāc illi essent dānandi ipse p^o glificandus. Materia: passio christi ac malicia iude et ppli iudaici. Intentio: monere iude et iudaici ppli maliciā declinare et christi hūilitatē imitari. Sntia in generali p^oba q^o sup locutus de christi passiōe et gloriificatiōe nūc iterū in isto psalmo in psona christi loquit^o de sua passiōe recolēs iude traditoris et ppli iudaici cui^o psonā iudas gessit maliciā et culpā: sub iugit^o multiplicē eoz penā

debitā et p^odignā. Sntia in spālī: christ^o g^o p^om q^o hō ad p^orem orans ait D^o (Deus) p^o (laude meā ne tacueris). i. ab hōib^o taceri ne p^omiseris q. d. apparete infirmitate mea later et nō appet q^o sum et iō laus mea nūc tace^o s; tu idco ne taceris laudē qz iniq^o nō tace^o vitupatōz vñ seq^o tur (qz os p^occatōis) s; inde qui fuit peccator (et os dolosi) occulte detrahētis et palā adulātis seu blandiētis (sup me ap^oum est) ad videndum sūt oēs iudaici ppli ad vitupandū et clamādū qz qd dolo tegebāt erupit in vocē ita vero impletū est vt orat cū p^odicatus est esse v^onigenitus filius dei. Et nec christi laudē tacuit p^o Deus imo clarificauit ipm in celoz ap^oione: in miraculoz opatōe: in resurrectōe: ascēsiōe: et spūs scī missione. vniuersa qz eccia p^o singulos dīes dñm laudat et p^oplet qd hic orat.

Locuti sunt aduersuz me lingua dolosa et sermonib^o odiū circūdederunt me et expugnauerūt me gratis.

Locuti sūt s; iudas et iudei (aduersuz me) qz mihi infidiādo (lingua dolosa) sūt tractādo de traditōe mea (et sermonib^o odiū circūderūt me) mortē meā suis p^omonib^o odiosis pcurando (et expugnauerūt). i. debellauerūt (me gratis) id ē sine iusta cā cū nihil meruissem. vel (gratis). i. frustra qz nihil p^ofecerūt. voluerūt enī extinguere et delere nomē meū et in nō potuerūt Sicut ei p^o p^ous christi amāt sic ip^o g^ode^o Et sicut p^ous placet eq^otas sic ip^ous iniq^otas.

Pro eo vt me diligerēt detrahebāt mihi: ego aut orabā.

Pro eo qd fecerāt vt me diligerēt. i. p^o bono qd eis feci vñ me diligere deberēt (detrahebāt mihi) negātes me filii dei et p^o hoc auertebāt a me qz p^ouersionē q^orebāt. Et sic plus nocuerūt q^o q^o carnē meā pemēst. q. d. p^o bono mala reddebāt qd deter^o est (ego aut orabā). p^o ipis bec sunt arma dñi bec sunt arma n^ora. s. orō. docent g^o nos diuina eloq^oa dñico exēplo vt qñ aliq^os sentim^o ingratos reddētes mala p^o bonis nos bona p^o malis reddam^o et p^o malefactoribus deū erorem^o.

Et posuerūt aduersum me mala p^o bonis: et odiū p^o dilectōe mea.

Et ibi cōrio (posuerūt aduersū me mala) in p^obis et factis (p^o bonis) q^o feci eis et inter eos p^o curando eoz salutē (et odiū p^o dilectōe mea) q^o me exposui mori p^o eoz salute. h^o notandū qz trib^o modis p^octm p^obis in b^omōi reddidit^o p^o mus grad^o est nō reddere bona p^o bonis. scd^os reddere mala p^o mal. extrem^o reddere mala p^o bonis qd iudei christo fecerūt. Cōtra bec sunt

alia tria. Primum est reddere bona p bonis. fm
nō reddere mala p malis. pfectū reddere bo-
na p malis qđ chřstus fecit iudeis.

**Constituē sup eum pctōrem: et dabo
lus fiet a dextris eius.**

Constituē sup eum). i. iudā et pplm iudaicū
(pctōrē) anibonomasice. i. diaboli ut sit i ptāre
eius hoc itaq; meruit ut sup se habeat diaboli
q; noluit se chřsto cē subiectū z q; chřstū nō
luerit hē regē habeat regē diaboli. Un sub
dit quē pctōrē. d. (et diaboli ster). i. maneat a
dextris ei?) ut pponat opa diaboli opib; dei.
auariciā sue saluti hē cuiq; dexte est qđ alijs
pponit. Et p dicit hec nō optat. Nos at orem?
ut de ster a dextris nris z diaboli a sinistris.

**Cum iudicaf ereat pdemnatu: et ora
tio eius fiat in pctm.**

Cum iudicaf) ante tribunal eterni iudicis
(exeat pdenatu) z eijciat in tenebras exte-
res z ne pteat ab hac pdenatiōe liberari orōe
quā iter ceteros aplos didicerat hē excludit. d.
(et orō eius fiat i pctm) sibi q; nō est p chřstū
quē nō vult seq; s; pseq; vñ fm Cassio. Judas
peccauit dicēdo dimitte nob debita nra sicut
nos dimittim; debitorib; nris. ppter odiū frater
num ppls etiā iudeoz i neqcia pmanēs die iu-
dicij exibit pdemnat; et orō eius fiet i pctm q;
nō sit p chřstū.

**Fiant dies eius pauci: z episcopatū ei?
accipiat alter.**

Fiant dies eius pauci). i. diminuti a tpe vi-
te natural; q; cito se laqueo suspēdirz vitā suā
abbreviauit (et epatū ei?). i. dignitatē aplatus
q; omīs apli fuerit epi (accipiat altē). i. bñs ma-
thias q; loco eius apls est fact; ne sacrat; duo
denari; numer; sit diminut; h pmo in veteri
testamto nomē epat; iuenit dies etiā regni ppli
iudeoz fuerit pauci q; n diu postea regnū illd
durauit z dignitatē synagoge ecclia accepit.

Fiāt filij eius orphani: z vxor ei? vidua.

Fiant filij eius orphani: et vxor ei? vidua)
p mortē ipi? p qđ sustinēdis fur erat traden-
do eis que dabant p egenis filij etiaz ppli in-
daici facti sunt orphani amisso regno qđ pa-
tre vxor eius. i. synagoga facta est vidua am-
is deo vero sponso.

**Autantes transferent filij eius z men-
dicent: eijciant de habitationib; suis.**

Autantes) inter? in corde fluctuādo incerti
q; eant z nō bñtes certū statū z ppositū (transfe-
rent) exteriori instabilitate vagādo de gēte in
gēte nō bñtes certā mansionē z sedē (filij ei?)
scz iude z etiam ppli iudaici (z mendicet). i. ad

hōm miseriā viuant z alieno auxilio indigeat
omnib; suis spoliatis z eijciant de habitationib;
suis) omni pfidio destituti.

**Scruteſ fenerator omne substantiā ei?
et diripiant alieni labores eius.**

Scruteſ). i. inqrat z inuestiget (fenerator). i.
extractor (omne subam ei?) z vniuersa q; habz. i.
ut ea tollat. titus enī pcepto em subaz iudeoz
diligēter inqrit z aufert. Et si iudas subam nō
habuit tñ oia q; habuit ita vxoriz filijs dimisit
ut adhuc cor in illis hēet nec vinculū cupidi-
tat; abruptiz nihilomin; de locut; auferebat z
diripiāt. i. diuersimode rapiāt (aliē). i. romāi
(labores ei?). i. diuitias eoz laborib; acq̄sitas.
Non sit illi adiutor: nec sit qui misereat
pupillis eius.

Non sit illi adiutor). i. tuendo eū q; nullus
ali? ppls fuit ausus iuuare pplm iudaicū q; ro-
manos. hoc etiā iō dē q; et boni tentant s; hñt
deū adiutorē (nec sit q; misereat pupillis eius)
fouēdor tuēdo posteritatē ei? q; milites romāi
sine mīa eos affligebāt. S; q; possent etiā pu-
illi sine adiutore z tutore in erūnis crescere et
genus ppagatōe seruare addit.

**Fiant nati eius in interitū: in generatio-
ne vna deleat nomen eius.**

Fiant nati ei? in interitū) ut. i. ipi intēat ppter
pctm patrū z p hoc oēm spē posteritatis tollit
(in generatōe vna deleat. no. ei?) ita. i. vñ illd qđ
de eo generatū est vltē? nō generet s; cito z in
breui trāscat vñ dispergāt p mūdiz sic q; pplm
nō faciāt et sic nomē pcat. post passionē ei dñi
xlii. anno deleti sūt z ex eis q; chřstū crucifixe-
rant nullus remāsit. Et in hoc est dñi clemen-
tia qui tñ tps dedit eis ad pñiam.

**In memoriā redeat iniquitas patrum
eius in pſpectu dñi: et pctm mris eius
nō deleat.**

In memoriā redeat iniquitas patrū ei? in cō-
spectu dñi) ut in ea etiā ipē puniat. pctā patrū
eis reddunt ut puniat q; mala pentū imitant.
sed nō eis q; mutant. Quēadmodū enī bonoz
imitatio facit ut etiā pctā ppria deleant sic ma-
loz imitatio facit ut nō solū sua s; etiā eoz q;
imitatores sunt merita sortiant (et pctm mris
eius). i. synagoge l' terrene hierlm q; sanguine
gaudet q; occidit pphas z tandē dñm suū z p-
phas; nō deleat in eo sed semp puniat.

**Fiant cōtra dñm semp: et dispereat de
terra memoria eoz: p eo q; nō est recoz
datus facere misericordiam.**

Fiant). i. mancāt. i. p z mī vñ iniquitas pñs
et pctm mris (ptra dñm). i. in pſpectu z pñia

dñi nō vt dñō aduersent s; vt merita eoz pessi
ma dñs in isto nō obliuiscat z ad vindican dū
ac puniendū puoceť z hoc (sp) vt sine remissio
ne illud tñ scelus sit z hic z in futuro (z dispe
reat de terra) uiuentiū. i. ecclia (memoria eoz)
scz parentū eius quātū ad bonū z hoc (p eo q
nō est recordat) iudas z pplus iudaic (facere
miam) s; pot' maximaz crudelitātē psequēdo
saluatorē. Uñ sequit.

**Et psecutus est hominē inopē et men
dicum: et cōpunctū corde mortificare.**

Et psecut' est hominē. i. christū de uirgine
natū (inopē). i. sine ope hūani auxiliū (et men
dicus) dixit enī samaritane da mibi bibere ha
beris solatō spauces qz dñs uobiscū paup ē
(et cōpunctū corde). i. afflictū mente multis do
lorib; et ex cōpassione dolentē p pctis alienis
et ppatientē alienis miseris (mortificare). i. vt
mortificaret et occideret paupes pseq sola seni
cia est aliq' uero p diuitijs uel honorib; interdū
huiusmōi patiunt.

**Et dilexit maledictōz et ueniet ei: et no
luit bñdictionē et elongabit ab eo.**

Et dilexit maledictōz. i. maledictōis causā
scz pctm p q' debet maledictio z sic ponit pñs
p antecedente. Uel (dilexit). i. uidet ex fctō di
lexisse z signū habuit diligēis maledictōz p
innocētis inq's psecutōz (et ueniet ei) maledi
ctio z h; z in futuro (z noluit bñdictionē) oib; cre
dētib; i semie abrahe pmissā (z elōgabit ab eo
quantū padisus distat ab iferno p' pctm enī
suū elongata ab eo est z trāsiuit ad gētes.

**Et induit maledictōnē sicut uestimētū
et intrauit sicut aqua in interiora eius:
et sicut oleum in ossib; eius.**

Et induit iudas z ppls (maledictōz). i. pctm
qđ dñ maledictio qz tormēta parat (sicut uesti
mentū) vt tunica qđ qz cor pis est p ipm dep
uatiū cor p' significat z eadē maledictio (z intra
uit sicut aq' in interiora ei) p qđ intelligit dep
uata aīa (et) fuit (sicut oleū) qz delectat mō face
re malū (in ossib; ei) p qđ notat deprauata rō.
vel pōt accipi maledictio p afflictioez miseria
qz tam interiora q's exteriora ei' repleta sūt ma
ledictioe ista: duz tristitia z amaritudine erat af
flictus interior ac dolore z pena exteri'.

**Fiat ei sicut uestimentū quo opit' et si
cut zona qua semp pcingit.**

Fiat ei. i. iude z p'lo ipa maledictio. i. pctm
(sicut uestimentū q opit') vt pallio qđ est in cō
spectu hoim de iniquitate gliari (et sicut zona q
semp pcingit) vt ad opandū malū sit aprior et
patus z bec est pparatio qdā et pñtas ad pec

candū. uel maledictio. i. afflictio z miseria cir
cūdet euz ex oī pte sicut palliū nec cito trāseat
ab eo s; sp ei adhereat sicut zona et sic est ex ag
geratio eiūsdē ad insinuādū magnitudinē ma
ledictōis.

**Hoc op' eoz q' detrahūt mibi apō dñz
et q' loquūt mala aduersus animā meā**

Hoc est (op'). i. pena z retributio p ope ma
lo oim (eoz q' detrahūt mibi) dicētes me nō eē
christū quē pñciauerit lex z pphē vt aduer
santes mib; mee doctrine (apō dñm) qz dñm
nō latet ista detractio. Nō dixit hoc est merces
eoz s; op' nam uestimēto z aq' oleo z zona ipa
opa describit qb; et na maledictio cōparat (et
q' loquunt mala aduersus animā meā) dicētes
nō potuisse resurgere cū uellet. Uñ (aīa meā)
id est uita meā de eius destructioe tractādo z in
mortē meā pspirando. Isti ita.

**Et tu dñe dñe fac mecu; ppter nomen
tuū: qz suauis est miscōia tua.**

Et tu p' (dñe dñe) āgeloz z hoim gemina
tio pbi notat affectū orādī (fac mecu;). i. miam
. i. adiuna fm hoim me resuscitādo z glifican
do z hoc p' nomen tuū gloriificādū. i. vt no
men tuū glorificet p meā exaltatōz (qz suauis)
. i. p'at benigna ē mia tua) q' miseris subuenit
q'ris ei p me qđ pierat. Suauis ē dñs nos ad
repatōz angelice ruine creādo. suauior i recreā
do. suauissim' in retribuēdo. ita fac mecu;.

**Libera me qz egenus et paup ego sum:
et cor meū p̄turbatū est intra me.**

Libera me) a psecutōe z passiōe qz (egen' s;
tuo auxilio indigēs (et paup) mibi insufficiēs
(ego sum) ex hūanitate dñs cū hoib; paup fa
ctus est z paupes se dixit vt paupes solaret et
nemo paupes despiceret uel egestas z paupias
christi est infirmitas ex q' crucifix' ē (et cor meū
p̄turbatū) z triste (est intra me). i. ex indeoz in
gratitudine et hūani generis cōpassione uel na
turali instantis passiōis timore. ponit enī cor
turbatū sicut z caro crucifigi.

**Sicut ymbra euz declinat ablatu; suz
et excessus sum sicut locuste.**

Sicut ymbra cū declinat ad occasū ablata
tendit ad noctē sic ego declināte mortalitate in
mea passione (ablat') z abduct' (sum) de uita
pñti ad mortē. sicut enī ex ymbra declināte fit
nox sic ex carne mortali fit mors (et excessus
sū). i. a psecutorib; fugat' z p̄pulsus fugere de
loco ad locū (sicut locusta) q' de loco ad locū sa
liunt hoc iaz in mēbris eius uidet qz quodidie
a psecutorib; fideles fugant salientes de loco
ad locū a sumili locustarū.

Genua mea infirmata sunt a ieiunio: et caro mea immutata est ppter oleū.

Genua mea ꝛc. ad literā solent genua debilitari ieiunio et caro imutari oleo qđ a ceteris lōge est delicijs. S3 qz hoc in christo nō claz. videtur aptū et meli⁹ sic itelligit genua mea. i. fortiora mēbra. s. apli infirmata sunt et defecerunt a ieiunio. s. me pane qđ sustentabant ab eis in mea passiōe subtracto et ne penit⁹ succūberent (caro mea imutata est) in meli⁹. s. a mortis ignominia i gloriā immortalitatis vt mea morte deficientes mea resurrectione sū marē et missio spūscō vngerē hec autē imutatio facta est ppter oleū. i. ppter gratiā spūale christo hōi in icarnatiōe datā a cui⁹ olei vinctiōe dicit⁹ est christ⁹.

Et ego factus sum obprobriū illis: viderunt me et mouerūt capita sua.

Et ego factus sum obprobriū illis in p̄bis factis et signis. factus maledictū p mortē crucis (viderūt) studio deridendi (me) nudū pendente in cruce (et mouerūt capita sua) in detestatiōe et derisione mibi illudētes et q̄si furiosi cōmotiōe capitis minātes. Qz vidēt pendere in cruce s3 nō resurgere vidēt qñ ei⁹ genua infirmata sunt sed nō qñ caro imutata. Ergo.

Ad iuuā me dñe deus meus: saluū me fac scđm misericōdiā tuā.

Ad iuuā me) o (dñe deus me⁹) in passiōe cōfortādo (saluū me fac) a morte resuscitādo. ad iuuā in triūpho passiōis salua in glia resurrectionis et h̄m. i. ppter (mīā tuā) nō ppter debitum operū vbi gñita grā cōmemorat. Et nota qz christus rogat vt hō qđ pstat vt de⁹.

Et sciāt qz manus tua hec: et tu dñe fecisti eam.

Et p hoc (sciāt) boni ad gloriā et mali ad penā (qz man⁹ tua) p quā fecisti oīa (hec) est qđ in oculis eorū est. i. cognoscāt me esse manū tuā sc3 filiū tuū qđ oparis salutē hōim (et) sciāt qz (tu dñe fecisti eā) in hūanitate assūpta. **Q**uā p̄is est christ⁹ et hec erat qz est verbū apđ deū et fecit eā dñs p̄bū caro factū est. Erat sine tpe fm diuinitatē et facta est in tpe fm carnē.

Maledicent illi et tu bñdices: qui insurgunt in me cōfundant: seruus aut tuus lerabit.

Maledicēt illi nequā insultātes manui tue sc3 mibi (et tu) bonus (bñdices) mibi i me et in mēbris meis maledictō eorū i bñdictōz puerendo. vana est ḡ maledictio filioz hōim vili genū vānitātē deus autē cui bñdicat bñfacit qđ dicit. **U**n (qđ insurgūt i me) putātes se aliqd cōtra me p̄ficere (cōfundant) cū exaltat⁹ fuero.

sup celos (suus astituit) mibi obediēs. **E**go letabit⁹ i sc̄po et in dextera dei p̄is ppter victoriā de inimicis siue in mēbris suis letamib⁹ inter tentatiōes in spe et post tentatiōes in eternū.

Induant⁹ qui detrahūt mibi pudore: et opiant⁹ sicut dyplōide p̄fusiōe sua.

Induant⁹ qđ detrahūt mibi pudore) p detractionē. i. vndiqz habeāt causāz verēcūdie et pudeat eos mibi detraxisse. S3 hoc pōr i bono accipi vt corrigant⁹. hoc est itelligāt errorē suū et p̄fundant⁹ et fiant in p̄niam (et opiant⁹ p̄fusione sua sicut dyplōide). i. sicut duplici pallio seu veste. dyplōis enī duplex est vestis. q. d. cōfundant⁹ p tanto scelere duplici. s. inuis et foris. i. corā deo et hōib⁹ vñ in aīa et corpe in hoc seculo et futuro. pōt etiā in bono accipi hoc est da illis p̄fusiōe nō simplici s3 duplici vt magis agāt p̄niam. vt aut di. **A**ug⁹. Solos q̄ppe pena a supplicio liberat q̄s imutat nā q̄s p̄niam mala nō corrigūt ad seq̄ntia pducūt. **E**go at.

Confitebor dño nimis in ore meo et in medio multorū laudabo eum.

Confitebor dño) p̄fessionē laudis. i. laudabo dñm et hoc in mēbris meis. i. p̄fiteri faciāz laudes dñi (nimis). i. valde vel ex vebemēti affectu (in ore meo). i. meorū qz ore p̄fessio fit ad salutē vel in p̄cepto oris mei (et in medio multorū) nō in iudea solū s3 in vniuerso orbe i medio ecclie et in cōi (laudabo eū). i. laudare faciā in mēbris meis. **U**el (in medio). i. i corde (m̄torū) credentiū (laudabo eū) nō in ore tñ sed etiā i corde qz corde credit ad iusticiā. **V**edūt enī cuiuslib⁹ nostrū est cor nostrū et qz m̄ti sūt in quorū cordib⁹ deus p̄ fidē inhabitat sc̄ta ecclia in medio multorū ipm laudat.

Quia astitit a dextris paupis: vt saluā faceret a p̄sequentib⁹ animā meā.

Qz astitit) ad adiunādū a dextris paupis) .i. mei christi hōis paupis. astitit inqz nō ppter tpalia q̄renda s3 (vt saluā faceret a p̄se. ani. m) me a morte resuscitādo et mēbra mea a malis p̄tendendo. **S**alua fit aut aīa a p̄seq̄ntib⁹ si nō ad malū p̄sentiat eis. nō aut eis p̄sentit cū astitit dñs a dextris paupis ne ipa pauprate. i. infirmitate succūbat. **A**d adiutorū p̄stini est corpi christi in oīb⁹ sc̄tis in tentatiōe et speciali martirib⁹ in eorū passiōe. **S**aluat enī dñs qñqz liberatōe manifesta qñqz occulta. **D**ñs.

Unice obsecratiōis deus qđ maledictiōni subiaccere dignatus es vt nos a maledicto legis erueres tu faciens nobiscū mīam ppter nomē tuū digneris nos a p̄sequentib⁹ vicijs et a malorum obrectationib⁹ liberare. **P**er do.

167
Psalmus de mysterijs incarnationis
Christi ac de eius exaltatione et magnifi-
centia tam ex pte humanitatis q̄ ex par-
te diuinitatis.

ps. Cix.

Dixit dominus do-

mino meo: sede a dextris meis.

Auctor psalmi ppheta dauid. Ti-
tulus talis est psalmus dauid. Qui titulus sim-
plex sine aliqua figura intelligendus est. Loq-
tur enī hic dauid mysteria incarnationis christi.
Materia: utraq; natura christi et magnificen-
tia eius tam ex pte humanitatis q̄ ex pte diuini-
tatis. Intentio: fidem nram instruere de oīpo-
tencia dñi quō p̄ expleta obedientia deus pa-
ter illū exaltauerit et donauerit illi nomē quod
est sup̄ omē nomē et monere fideles ad tā sub-
limis dñi subiectōem. Sñia in generali: pro-
pheta q̄ in p̄cedenti psalmo egit de christi hu-
militate et passione: nūc in isto psalmo agit de
ipsius christi exaltatōe a deo p̄re in sua benedi-
cta ascensione: de inimicorū suorū plena subie-
ctione: de eius vnitate in natura cū patre et eter-
na generatōe: de eterno sacerdotio et eius fi-
nali iudicio. Totum quippe hic summam de
duob; naturis christi dicit quicquid in utroq;
testamento continet. Tota enī series veteris et
noui testamenti refertur ad christū vel materi-
aliter vel finaliter de ipso tractando. aliqñ fm
diuinitatē: aliqñ scdm humanitatē. Lex enim
et pphete mūtāt intellectū nostrū ad christū. to-
tum euangelij de christo tanq; de materia est
contextū. Sñia in speciali: ppheta ergo natu-
ram deitatis primo apiens ait. (Dixit dñs) pa-
ter nō ore et oris flatu sed re et op̄is actu seu
effectū q̄ suū dicere facere est. (dño meo) scz
christo filio suo. Credendus est ergo filius da-
uid scdm carnē: et dñs dauid fm diuinitatem.
Identitas nois repetitū notat identitatē essen-
tie: sed repetitio nois et variatio casuū notat al-
ternitatē psonarū. sicut enī in eodē noie casus
a casu inflectit: sic in vna essentia psona a per-
sona gignitur vel p̄cedit. (sede) id est sedebis et
post laborē quiesces (a dextris meis). i. in poti-
oribus meis bonis et mihi conregnabis quod
impletū fuit in sua ascensione.

Donec ponam inimicos tuos: scabellū
pedum tuorum.

Donec ponā inimicos tuos) omnes scz in-
fideles et nō credentes aut iuxta fidem nō vi-
uentes (scabellū pedum tuorū). i. subiectos to-
taliter tue voluntati et imperio. aut volentes et
ex bñlitate. aut nolentes et ex necessitate. et vt

habeant locum aut gratie aut pene. Nec sequi-
tur: donec ponā ergo nō sedebit qñ posuerit qz
donec nō tenetur ibi exclusiue sed inclusiue et p̄
eterno. Ubi nota q̄ hec dictio donec qñ ponit
p̄prie semp̄ innuit contrariū antecedentis vt nō
legam donec venias. q. d. cum veneris legam.
Item legam donec venias. q. d. postquā vene-
ris nō legam. In negatione ergo ponit antecē-
dens vt nō legam donec veneris: in affirmatio-
ne tollit vt legam donec veneris. Sed in theo-
logia inuenitur in affirmatōe omnia tpa po-
nere et comprehendere vt hic et ibi oculi nostri
ad dominū deū nostrū donec misereat nostri
quandoq; in negatōe omnia tpa tollere et ab-
negare vt ibi nō cognouit eam donec peperit fi-
lium et ibi iste nō penitebit donec moriatur. de
inde loquens psalmista ad dominū christum
subdit.

Virgam virtutis tue emittet dominus
ex syon: dominare in medio inimicorum
tuorum.

Virgam virtutis tue) id est regnū potentie
tue (emittet) pmo (dominus) scz deus pater (ex
syon) id ē incipiet a hierl'm Quia ibi inchoatū
est regnū christi scz ecclesia. Vel virgam virtu-
tis) id est sermonē veritatis quia verbū predica-
tionis primitus exiit ab hierl'm. Unde de sy-
on eribit lex et verbū dñi de hierl'm et sic emissa
virga (dominare in medio inimicorū tuorū) id
est fac vt qui alieni fuerant tui esse incipiant: et
dominare inimicis tuis id est dignare esse dñs
inimicorū tuorū. Ad hoc ergo hec virga virtu-
tis ex syon dirigit vt in medio inimicorū suorū
dominet scz in medio paganorū: iudeorū: here-
ticorū fratrum falsoz quod iam fieri videmus
quia dominat in medio inimicorū perstrepen-
tium nil cōtra eum valentū cum crescat quo-
tidie gloria eius p̄ p̄los et eius nomī subijcian-
tur gentes. Et merito dñaberis qz.

Tecum principium in die virtutis tue in
splendorib; sanctorū ex vtero ante lucife-
rum genui te.

Tecū) est ad subijciēdos tibi inimicos (prin-
cipium) scz pater principij omnium qz vnus in
natura et essentia principij pater est principij
filius sed sicut p̄ deus et filius deus nō tamen
duo dñj sed vnus deus sic et pater principij et fi-
lius principij nō tamen duo p̄cipia sed vnū
principij. Sunt aut pater et filius vnū cōmu-
ne principij spiritus sancti et ipse tres persone
vnū cōmune principij creaturarū hoc autem
principij videbit tecū esse nō hic sed in die vir-
tutis tue). i. in claritate diuinitatis tue qñ vides

bimns te sicuti es scz (in splendoribz sanctorz)
.i. qñ erunt in splendore sancti qñ iusti fugebunt
sicut sol in regno pñs eoz. **Modo** ergo creda-
mus vt tunc videamus merces eni nre fidei est
visio dei. Tunc apparebit tecū pñcipiū quō pñ
in filio z filius in patre sit: tu es eni cui pñ dicit
(ex vtero) hoc est ex secreto mee essentie z occul-
ta mea substantia (ante luciferum genui te). i.
ante lucē ante tpa ante oēm creaturā (genui te)
in effabili z eterna generatōe quē ex vtero vir-
ginis nasci volui in tpe scz ante diē z ortū luci-
feri seu aurore vnam creaturā hic notat z oīs
creaturas indicat lucifer p sideribz ponit tan-
quā a parte totū. Sed illa sidera facta sunt vt
sint in signa z tpa et in dies et in annos. Qd est
ergo ante luciferū hoc est ante sidera qd est an-
te sidera hoc est ante tpa z si est ante tempora g
ab eternitate.

**Iurauit dñs et nō penitebit eum: tu es
sacerdos in eternum fm ordinem mel-
chisedech.**

Iurauit dñs. i. deus pñ firmiter pñmisit tibi
fm q tu es homo et immutabiliter statuit ac si
iuramento firmasset (z nō penitebit eum) muta-
do suā sniam vt pñsiliū. **Iurauit inqz** hoc q (tu)
scz chñste (es) z eris (sacerdos in eternū) z eter-
nus semp viuens ad interpellandū p nobis. i.
tuū sacerdotiū durabit in eternū qz nō penite-
bit eū nō fm ordinē aaron qui tpalis fuit z san-
guinez animalū obtulit sed fm ordinē. i. fm
dignitatē z ritū ordinis. i. sacerdotij (melchise-
dech) qui nō tpalis fuit scriptura subticente in
itium et finem vite eius in figura dei qui caret
initio z fine. Qui obtulit panē z vinū prenun-
tians z pmonstrans sacramentū corpis z san-
guinis chñsti sub speciebz panis z vini. Sicut
enim melchisedech obtulit panē z vinū in sa-
crificiū sic chñstus pñsrauit panē et vinū in
corpus et sanguinē suū z obtulit corpus suū et
sanguinē verū panem et verū vinū cuius sacri-
ficii similitudinē pñmisit melchisedech Deinde
conuertit ppheta sermonē ad pñm dicens.

**Dñs a dextris tuis: confregit in die ire
sue reges.**

Dñs (scz chñstus ipse sacerdos in eternū po-
situs z existens (a dextris tuis) o dñe pñ de quo
iurasti cui dixisti sede a dextris meis zc (confre-
git) z cōquassauit (in die ire). i. vindicte (sue) qñ
velut ex ira vindictā de eis erigit (reges) de qui-
bus supra dictū est astitērunt reges terre z pñ-
cipes pñenerūt in vñū aduersus dñm z aduer-
sum chñstū eius. Hos gloria sua pñfregit et pō-
dere noīs sui infirmos reddidit vt non possent

efficere qd volebant. **Conati enī sunt delere no-
men chñstī z chñstianū de terra chñstī morti tra-
dendo nō potuerūt. Confregit etiam eos he-
rodem scz z pilatū in exiliū relegando z pñci-
pes iudeoz p mundū dispergēdo. Vel (in die
et tpe) occulte (ire sue) que nunc est (cōfregit) vt
ad excecationē vel ad cōuersionē (reges). i. glo-
riosus seculi z supbos.**

**Judicabit in nationibz implebit ruinas
cōquassabit capita in terra multoz.**

Judicabit occulto iudicio in pñti (in natio-
nibus). i. in gentibz: hoc est iudiciū faciet z pu-
niet gentes ppter pctā vt humiliēt ad pñsio-
nem z (implebit) edificando (ruinas). i. humi-
les cadentes scz ab altitudine qua pñra chñstī
se exēterant vel humiles casus suos z defectus
intelligentes: qz (conquassabit). i. hūiliabit (ca-
pita multoz) (ruinas faciendo sed edificat rui-
nas implēdo (in terra). i. invita ista pñti hic enī
de multis supbis humiles facit. **Vel (iudica-
bit)**. i. in forma humana in iudicio finali appa-
rebit et vñicuiqz scdm merita sua reddet (in na-
tionibus). i. in pplis z gentibz vñuersis qz illd
iudiciū erit generale omnibz (implebit ruinas)
scz angeloz qz hoīes illuc ascēdere faciet. **Un-
de angeli ruēdo descēderūt (conquassabit)**. i. gra-
uiter condemnabit (capita multoz). i. multos
supbos pñatos et tyrānos alioz capitaneos ex-
euntes nūc (in terra) que abūdāter nutrit pec-
catores. **Judiciū enī durissimū** his qui pñsunt
fiet z potentes potenter tormenta patient. **In-
de aut tanta pñas ei qz.**

**De torrente in via bibet ppterea exalta-
bit caput.**

De torrente. i. de fluxu z penis nostre morta-
litis z impetu tribulatōis (in via) huius secu-
li z pñtis vite bibet z gustabit maxime in sua
passione biberunt de hoc torrente sancti sicut
alibi dicit torrentez pñtransiit anima nostra et
(ppterea) qz sic humiliatus est etiā vsqz ad mor-
tem (exaltabit caput). i. se ipm q est caput omni-
um nostrū tanquā victor iudex z dñs potestati
ue alios iudicando z omnibz dñando. Et non
dicit ab alio exaltatus sed qui seipm humiliā-
uerat ipse se exaltauit. **Possumus etiā dicere qz**
et pater exaltauit eum z dedit illi nomen qd est
sup oīe nomen nam qd filius facit z pater fa-
cit.

O ratio.

**Ante luciferū genite qui es pñcipiū totius
creature rogam? z quesum? vt sicut tuos ini-
micos ad dexteraz patris residēs subiecisti ita
nos tuis officijs dignos habeas ablata domi-
natione peccati.**

168
**Psalmus de magnis et mirabilibus ope-
ribus diuinis et exhibitōe laudis et gra-
tiarum actionis populi fidelis p̄ eis.**

ps. cx.

Confitebor tibi dō

mine in toto corde meo: in cōsilio ius-
torum et congregatione.

Auctor psalmi, p̄pha dauid. Titulus est all'a
Nomen autē angelice laudis all'a et si omnibz
psalmis pueniat ibi tñ p̄cipue ponit vbi ma-
gna exultatōe gaudet: sicut in hoc psalmo po-
pulus dei a diabolo liberatus laudat et ad lau-
dem dei p̄ omnibz opibz eius inuitat que laus
figurā future laudis habet. Materia: opa dei
magna et mirabilia et singulariter operatio dei
mirabilis in sacramento altaris. Intentio: mo-
nere nos ad dei laudē et preconii p̄pter mirabi-
le in operibz suis beneficiū. Sententia in gene-
rali p̄pheta qz supra locutis est de christi exal-
tatione et magnificentia nunc incipit exhortari
ad dei laudē multiplici de cā et p̄mo in p̄sona
fidelis ppli ex cōsideratōe diuinorū operū mi-
rabiliter et misericordit̄ exhibitōz deuotas se-
laudes p̄fiteri deo redditurū p̄ hoc suo exēplo
exhortans ceteros vt in hoc sui existant et imi-
tatores. Sententia in speciali et laude ergo in-
cipiens ait in p̄sona fidelis ppli Confitebor ti-
bi) o dñe confessione laudis et gratiarū actōnis
nō labijs tñ sed (in toto corde meo) i. toto mē-
tis affectu et intentione: nō ero labijs p̄p̄ et cor-
de longe et hoc (in p̄silio iustorū) vīcz p̄formarē
iustis: et cōsiliū beneuolendi seruans cum eis.
nec temere sed ex ratōne scz p̄ eternis sicut oēs
iusti faciunt (et cōgregatōe) ipsoz iustorū et fide-
lium vt ceteri meo informent exēplo: non in
cōuenticulis hereticorū et infidelium nō est enī lo-
cus veri sacrificij extra catholicā eccliam. Jō
aut cōfitebor Quia.

**Magna opera domini: exquisita in om̄s
voluntates eius.**

Magna sunt (opera dñi) et tam magna qz
nō possunt ad plenū a nobis inuestigari. Sūt
quidē opera creatōis: recreatōis: gubernatōis
conseruatōis et retributōis (exquisita) i. exqui-
site et laudabiliter facta (in om̄s voluntates ei)
qz omnia quecumqz et quomodocūqz voluit ex-
imie et mirifice fecit. Unde si aliquis querat ra-
tiones operū dei inueniet qz omnia dependent
ex libera eius voluntate ita vt nec fiat p̄ter eius
voluntatē qd enī p̄tra eius voluntatē fit qz nō
fieret si non sineret nec hoc sineret nisi de malo
facere bene posset. Inde etiā cōfitebor qz.

**Confessio et magnificentia opus eius:
et iusticia eius manet in seculū seculi.**

Confessio peccatorū (et magnificentia) bo-
norū operū est (opus eius) et hec est voluntas
eius vt ex suis operibz insit homi cōfessio pctō-
rum et magnificentia bonorū operū. Vel (ma-
gnificētia) i. iustificatio pctōris que est magni-
ficētia dñi nōn ergo gloriē in se homo qz oīa
sunt a deo (et iusticia eius) i. merces q̄ iuste da-
tur et retributio iusticie (manet in seculū seculi)
i. in eternū. Vel (confessio et magnificentia) est
(opus ei) i. opus dei est materia et occasio cō-
fiteudi dño in laude et magnificandi eum (et ius-
ticia eius) q̄ est in omnibz operibz eius qz oīa
iuste facit (manet in seculū seculi) i. immutabi-
liter et in eternū. Inde etiā p̄fitebor dño qz.

**Memoriam fecit mirabiliū suorū miser-
coris et miserator dñs: escam dedit timē-
tibus se.**

Memoria fecit (relinquendo scz memoria-
le) (mirabiliū suorū) ab eo factorū qz qd mirabi-
liter egit scripture sancte cōmendauit (dñs) in
carne apparens (misericors) natura (et misera-
tor) exhibitōe et sic (escam) sacre scripture (dedit
timēntibus se) nō p̄tēntēntibus. Vel (Memoria
fecit mirabiliū suorū) tradendo discipulis eu-
charistie sacramentū qd ad memoriaz reducit
ipaz figurā scz manna p̄ qd fuit figuratūz ideo
subdit (escam) scz spirituale i. corpus et langui-
nem suū (dedit) nullis meritis sed mīa (timē-
tibus se) nō offendēntibus. Et quasi nec totū de-
derit qui pinguis dedit.

**Memor erit in seculū testamenti sui vir-
tutem operū suorū annūciabit p̄plo suo.**

Memor erit in seculū (et in eternū) (testamen-
ti sui) i. p̄missionis sue complēde et manfure.
In testamento nouo p̄cepit nobis deus face-
re iusticiā et p̄mittit vitam eternā que est heredi-
tas noui testamēti. Ex si memores sumus vt fa-
ciamus qd ip̄e p̄cepit memor erit in seculū te-
stamenti sui vt impleat qd p̄misit (virtutē ope-
rum suorū) i. virtuosa opa (annūciabit p̄plo
suo) scz adoptiū p̄plo gr̄e dicens. nisi abunda-
uerit iusticia vestra plus qz scribarū et phari-
seorū nō intrabitis regnū celoz. In veteri p̄plo
minora p̄cepta dñs annūciauit quibz terrena
beneficia p̄misit. Deinde app̄es in carne spe-
ciali p̄plo altiora p̄cepta dedit p̄fectōne iusticie
ostendit quibz vitā eternā p̄misit. Unde sequit̄
Ut tē illis hereditatē gentiū: opa ma-
nuum eius veritas et iudiciū.

Ut det illis hereditatē gentiū scz beatitudinē

eternā hereditas iudeorū tanquā carnaliū fuit terra pmissionis: hereditas gentiū tanquā pfectionum est patria celestia (opera manū eius) sunt veritas et iudiciū: ea enī que annunciauit enī opando impleuit qz cepit faceret docere et sic opatus est veritatē deinde opatus est iudiciū qz iudicatur⁹ est viuos et mortuos et rediturus vnicuiqz pūit gessit: fac et tu veritatē si vis canere iudiciū. Ex si tuā dimiseris et dei voluntatē feceris opa manū tuarū veritas sunt. Voluntas enī dei veritas est sed et iudiciū debes facere. i. malū a bono discernere vt bona si ne maloz admixtione fiant debes etiā teipm reprobendere pctā tua accusare iudicare damna re vt nō iudicaris.

Fidelia omnia mandata eius confirmata in seculum seculi: facta in veritate et equitate.

Fidelia etiā sūt (oīa mādata ei⁹). i. illis q impleant et nō diffidunt de pmissis. Non enim fallit sed reddit qd pmissit. Non tñ sperandū et expectandū est vt hic habeat sed (cōfirmata sunt in seculū seculi). i. in eternū: hic precipiunt ibi cōfirmant. Hic labor opis ibi merces retributionis (facta in veritate et equitate). i. mandant et pmittūt qd verū est et equū vt hic laborez qd mandat ibi requiescat qd pmittit. Mandata dñi in veritate facis si nō duplici corde sed simplici et ppter deū facis. In equitate facis si nihil in eis nisi vitā et eternā attendis. Et poterimus ibi requiescere. Quia.

Redemptionē misit dñs ppro suo: mandauit in eternū testamentū suū:

Redemptionē scz saluatōre qui dat redemptionē captiuis (misit dñs) scz p ppro suo) qñ christus ex obedientia dei pps venit ad passionem p quā redemptū est genus humanū a captiuitate huius seculi et diaboli vt quies sit ibi et ipse christus p aplos (mandauit) et cōmendauit in eternū testamentū suū) scz nouū duraturū qz ei aliud nō succedet: et qz eterna pmittit dedit quidē olim iudeis terrā pmissionis sed hū vetus est testamentū ad veterē hoiem ptinens. Nouū autē mandauit in eternū vbi nil carnale speret. Quis heres quisquis esse volueris nō tale aliqd mediteris adipisci qle solet hū oculus auaritiē pcupiscere s; qle oculus nō vidit nec auris audiuit nec in cor hoīs ascendit. Id autē mandatis est firmiter obediendū Quia **Sanctū et terribile nomen eius: initium sapientie timor domini.**

Sanctū scz bonus et obediētibz (et terribile) malis et inobediētibz est (nomen eius). i. res nō

minis eius) dñs autē nomen est illi. Vel (scdm) vt amet (terribile) vt timeat. Ametur qz aduocatus ne desperes: timeatur qz iudex ne sis negligens. Amor ad pfectos: timor ad inchoantes ptinet. Unde sequit (initium sapientie et bonerite timor dñi) auertens a malo qz est ianua persionis et via ad sapiam. Nam vt ad pfectionem sapiam pueniat a timore incipit. Timore enī dñi agitur vt vicia declinent. Cum ceperis vicia declinare incipies ad virtutes pferre et ipam sapiam degustare. Sed qz qui timorem dñi intelligit statim ad bona opa pferre debet recte subditur.

Intellectus bonus omnibz facientibz eius: laudatio eius manet in seculū seculi.

Intellectus). i. huius timoris siue qui est in timore dñi est (bonus) et vtilis (omnibz facientibus cum). i. illis qui sic intelligunt vt faciant qd ille timor suadet. i. qui p timorē ad sapiam ascendūt. Sed intelligere et nō facere piculum est qz vt ait petrus scienti bonū facere et nō facienti pctm est illi. Et in euangelio. Seruus qui scit voluntatē dñi sui et nō facit plagis vapulabit multis. Non igit bene intelligit qd intelligit opari negligit. Intelligat ergo qm initium sapientie est timor dñi et vt intellect⁹ bonus sit timeat dñm sicut intelligit faciat ope qd nouit. Qd si fecerit (laudatio ei⁹) qua dñm laudabit gratias agendo (manet in seculū seculi). i. in eternū. Et hoc eius erit premiū. Hic finis hec hereditas noui testamenti scilicet laudatio dei. Beati inquit q habitant in domo tua dñe in secula seculorū laudabūt te. Quia fruitio cōsistit in tribz scz in cognitiōe: exultatiōe: et laudatione ergo p laudationē que est pars fruitiōis et quasi vltima totū videt intelligere. A laude incepit in laude finit qd et hic faciendū est de uotis et in celo pagendū hic qz liberat: ibi quia coronat.

Oratio.

Sanctorū omnium cōfessio gloriosa deus tribue nobis timorē nominis tui quem esse initium sapientie pdidisti vt tuorū admitti cōsilijs misericordie tue dapibz saginemur: Per do.

Psalmus de bonis operibz iustorū ac retributione eorū et impiorū necnō de cōpendiosa via reuertendi ad amissam beatitudinem angelorum.

ps. Cxi.

Eatus vir qui timet dominū:

in mandatis eius uolet nimis.

Auctor: psalmi ppheta dauid. Titulus talis

est alla reuerſionis aggei et zacharie. Aggeus et zacharias fuerunt longe poſt dauid qui uenerunt de captiuitate babyloniarum pphauerunt que ad renouatōem templi pūnere uidebant de qua renouatōe materiali nō agit hic ſed de ſpiritali. templū enim dei nos ſumus: hic igitur eſt alla. i. laus dei laus dico aggei et zacharie et huius rei ſciz reuerſionis qz pphete illi p ſpiritali reuerſione ppli dei ſciz chriſtiani quam p uiderūt laudes deo cātauerūt ſicut dauid hic facit. ſic chriſtiani qui p eos ſignificant poſt ab ſolutione pctōz dñm laudant tanqz a captiuitate liberati et hilares de bonis que hñt. Oſtendit enim hic psalmus poſt liberationē pctōz quantā ſunt bona fidelū et que ſit retributio p ſidoz. Nomina ergo aggei et zacharie in titulo ponunt nō qz ipſi hñc psalmū cōſcripſerint ſed qz in actualis templi reedificatōe ubi coadiutores fuerūt reformationē ſpiritalis templi qd nos ſumus de qua hic agit intellexerūt et p magna hilaritate dñm laudauerūt. Materia: bona iuſtoz et remuneratio eoz ac retributio impioz. Intentio: monere nos ad dei laudē et timorē et allicere ad opm miſericordie exercitationē et ad habendū ſemp pze oculis bonoz et maloz retributionē ſcōm eoz. opayt p hoc de clinemus in mala et faciamus bona. Sententia in generali ppheta in iſto psalmo loquitur de bonis et felicitate iuſtoz ac de miſericordia ſpioz et inſtruit auditores ſuos qz cōpendioſa uia ad amiſſa beatitudinē ſuperne patrie queant de hac ſpiritali babylonia cōſcendere et redire p hoc intendens eos inducere ad dei laudē ſicut ſupra induxit exemplo ad eandē. Sentētia in ſpeciali pfectio aut ſupra dicti edificij eſt illa ineffabilis pax ſapiētie cuius inītiū eſt timor dñi de quo incipit dicens. (Beatus) eſt (uir) in ſpe nūc in pñti (qui) timore filiali et caſte formidās offeſam (timet) nō mundū ſed (dñm) xalis enī ſe deo et mādatis eius humiliat. Unde ſub diſ (in amndatis eius) implendis (uolēt) et affectū habebit (nimis). i. multū nō dicit faciet ſed uolēt nam multi ex timore faciunt et mercedē non habent nec enī deo acceptabile eſt opus qd uoluntas nō exhibet. Et ſufficit uoluntas ſi pſciendi mandata deſit facultas vñ ſi nō a deo pſiciat homo in eis implendis ut uult bene autē addit nimis in omni enī actōne ſupare debet poſſibilitatē uolūtas ut facias qd poteris et qd nō poteris facere impleas uolūtatē: penſat enī deus et coronat nō tam factū operis qz affectū cordis. Et inde.

Potens in terra erit ſemen eius: gene

ratio rectoꝝ benedicetur.

Potens in terra erit ſemen eius. i. opera miſericordie et alia bona facta que ſunt ſemē meliſ ſutire qz inde meliſ eterna colligiſ. Quid enim potentius qz ut re minima etiā ut magna ita duobz minutis et calice aque frigide ſicut di midio bonoz regnū celoꝝ ematur: potens ergo erit qz eternā uitā preſtare et hoīem beatū facere ualebit qd nullus de potentibz mundi facere poterit qz (generatio rectoꝝ). i. opera eoz quibz bonus eſt iſt de qz recto ſunt corde et q nō operant ex uana gloria hoībz uolētes placere (benedicet) eterna retributione. Uel (ſemen eius). i. merces boni operis (erit potens in terra) uiuentū ubi reddet ſibi ſupra meritū et generationē rectoꝝ. i. imitatores (iuſtoꝝ benedicet) eterna benedictione.

Gloria et diuitie in domo eius: et iuſticia eius manet in ſeculū ſeculi.

Gloria ſciz testimoniū bone ſcientie et diuitie ſancte uirtutū ſunt (in domo eius). i. in cordis ſecreto et ſcientia ubi ipſe cohabitante dño opulentiūſ habitat cū ſpe uite eterne qz diuites ſeculi in marmoratis pallacijs cū timore mortis eterne et iuſticia eius. i. merces iuſticie eius et h eſt gloria eius. he ſunt diuine eius que eū habet a deo (manet in ſeculū ſeculi). i. in eternū qz ppter meritū ſue iuſticie eternaliter premiabitur. q. d. non eſt tpaliter beatus tanto ergo uerior eſt iuſti gloria quāto ſempiterna tanto meliores ſunt eius diuitie quanto ſemp manſure. Et hec omnia inde ſunt qz.

Exortū eſt in tenebris lumen rectis: miſericors et miſerator et iuſtus.

Exortū eſt et illuxit in tenebris huius mūdi ut eas pellat (lumen) gratie et ſol iuſticie (rectis) corde. i. iuſte et ſubiungit quod eſt illud lumen ſciz dñs (miſericors) natura et quantū ad habitū miſericordie dñi expectat (et miſerator) exhibitione et quantū ad actū miſerendi dum iuſtificat et iuſtus reddendo ſcōm opera dum remunerat. Si peccator es noli diſſedere ueni am qz miſericors et miſerator eſt. Si uero ſupbus es et conſidis de clementia dei noli eſſe negligens qz et iuſtus eſt. Sed ne formides et ne terreat te iuſticia beate uir qui times dñm ſz fac quod ſequit et nō nocebit tibi iuſticia dei qz.

Iocundus homo qui miſereſ et como dat: diſponit ſermones ſuos in iudicio: quia in eternū nō cōmouebit.

Iocundus. i. gratus eſt deo. Uel iocundus. i. hilaris ſit (homo) ille (qui miſereſ) in corde

et animo condonando et ignoscendo alijs of-
fensas per te quo sibi venia meretur (et comodatur)
in opere et facto erogando alijs pecunie vel la-
boris et huiusmodi beneficia ut ei in futuro de-
tur: hilarare enim datorum diligit dominus de his duo-
bus benignitatis officijs dicitur in euangelio di-
mittite et dimitte vobis: date et dabit vobis et
taliter disponit sermones suos. i. rationes suas
faciendas (in iudicio) futuro quod hec facta sunt
quali sermones quibus defendet in iudicio: hoc
enim non erit ei sine misericordia quod ipse fecit mi-
sericordiam (quod in eternum non commovebit). i. nunquam
a gloria domini sepe rabit quod.

**In memoria eterna erit iustus: ab audi-
tione mala non timebit.**

In memoria dei (eterna erit iustus). i. pius
et misericors quod scriptum est in libro vite et iusticia
eius coram deo non transibit in oblivionem sed ma-
nebit in memoria ut remuneretur semper enim in pre-
sentia domini apparebit semper beata visione illius
fructur ideo (ab auditione mala) que fiet immi-
sericordiis quibus dicitur ite maledicti in ignem
eternum (non time). quod est de misericordiis quibus tunc
dicitur venite benedicti patris mei possidete regnum.
Et quod hec in futuro erit iustus: id interim non sua
querit sed que sunt christi labores patienter su-
stinet promissa fideliter expectat. Unde subdit.

**Paratum cor eius sperare in domino: confir-
matum est cor eius: non commovebitur
nec despiciat inimicos suos.**

Paratum propter promissum est (cor eius sperare in do-
mino) non in mundo non dicit simpliciter sperare
sed proponitur paratum cor eius: frustra enim in
domino sperat qui prius conscientiam non parat et spes
est infructuosa cuius non est munda conscientia
Debemus igitur cor nostrum parare et pueras co-
gitationes: illicita desideria: pravos voluntates
abijcere si in domino volumus vultu sperare. Nec
illis tentationibus frangitur quod confirmatum est cor
eius pro gratie et virtutis habitu ac in celestibus
positum et in amore christi fixum ut nulla re seculi
mollescat et nec extollatur propter prospera nec frangatur
adversis (et non commovebitur) a iusticia et spe sua
quod corde in terra non figitur sed incommutabilia
amat et ideo incommutabiliter perseverat (donec)
existens in terra viventium inde despiciat inimi-
cos suos) quoscunque scilicet visibiles et invisibiles qui
rum transcendit persecutiones et tentationes. Et pro-
pter hoc futurum.

**Dispersit dedit pauperibus: iusticia eius
manet in seculum seculi: cornu eius exal-
tabitur in gloria.**

Dispersit sua equalia bona pro multis seu mul-

tis quod plus est oratio multorum quam unius hominis
et (dedit) liberaliter et gratis non sub obtentu be-
neficij sibi reddendi (pauperibus) et indigentibus
christum representantibus: non divitibus vel adulatori-
bus et similibus (iusticia eius). i. iusticie retribu-
tio et fructus (manet in seculo seculi) quod meritum
sue iusticie eternaliter premiabit (cornu eius). i.
potentia et sublimitas illius cuius humilitas
a superbis premebatur in terra (exaltabit in glo-
ria) eterna: qui enim hic humilis fuit ibi pretem
habeat. Gregorius notat quod melius dicitur iusti-
cia quam misericordia. Iusticia enim est dare pau-
peribus quod eis debetur. Unde cum pauperibus tri-
buimus non nostra largimur sed sua eis reddi-
mus. Unde et augustinus. Quere quantum tibi deus
dederit et ex eo tolle tibi quod sufficit. Cetera que
supplua sunt pauperum sunt. Res aliene posside-
tur cum supplua possident. Erogari sibi vult de-
ex illo quod dedit. Quid enim das quod ille non de-
dit? Quid enim habes quod non accepisti? Unde
etiam Ambrosius. Esurientium panis est quem tu de-
tines: nudorum vestimentum quod tu recludis: capti-
vorum redemptio et absolutio pecunia quam
in terra defodis. Non sunt ergo supplua retine-
da nec divitibus et venduntur humilibus sed pau-
peribus eroganda alioquin et retinens et tam ero-
gans quam recipiens timeat sibi de rapina. Dein-
de post bona iustorum quibus hortatur enumerat
mala iniquorum quibus terret. dicens.

**Peccator videbit et irascetur: dentibus
suis fremet et tabescet: desiderium pec-
catorum peribit.**

Peccator et impius (videbit) hoc ad suam pe-
nam scilicet humile exaltari sequi confundi (et irasce-
tur) sibi et contra se ipsum eo quod non fecit bona. sed se-
ra et infructuosa erit illius penitentia (dentibus
suis fremet) pro penam exteriori in eo loco posi-
tus ubi erit fletus et stridor dentium (et tabescet). i.
marcescet invidia de felicitate aliena (desiderium
peccatorum) quod hic in presenti habuerunt ut
ta circa delectationes et solacia peribit et deficiet
nullo succedente solatio cum omnia velut ym-
bra transierint et feno arefcente flos deciderit: quod de-
siderium eorum tunc de temporalibus et transito-
riis fuit.

Oratio.

Lumen perpetuum rector cordium deus concede
nobis te diligere tua gloria iocundari et sic di-
spargere in hoc seculo ut caream auditu aspe-
ro in futuro. Per do.

Psalmus de exhortatione fidelium ad
dei laudem ppter sui excellentiam et ad se
ctandam humilitatem laudatoribus neces
sariam. ps. cxvi.

Audate pueri do

minum: laudate nomen domini.

Auctor psalmi propheta dauid. Ti
tulus huius psalmi alia inscribitur: quod laudate
dominum interpretatur: quod in eo ad laudandum dominum in
uitamur. Sed in hoc distat a duobus preceden
tibus quod primus monuit exemplo: secundus de
beatitudine laudantium sententia tractando. hic
vero tercius directo sermone auditores exhor
tando. Et est ordo pulcherrimus tanquam dicat.
Ego laudo et beatus qui laudat: ergo vos et ex
emplo moniti et premio puocati laudate dominum.
Materia: laus dei et exaltatio humilium. Inten
tio: monere ad laudem diuine preconium. Senten
tia in generali: propheta in isto psalmo monet de
uotos ut deum iugiter laudent et ubique predicent
ipseque facit quod alios monet. id est deum laudat. Sen
tentia in speciali: ad laudem ergo monens ostendit
qui et quem et quando ubi et quare laudent dicens.
(Laudate) o vos (pueri) id est omnes deuoti sum
plices et puri puritate cordis oris et operis et par
uuli non sensu sed malicia et maxime superbia id est
humiles quod tales soli digne laudent dominum in ef
fentia extollendo maiestatem eius. Nec solum
laudent deum in se sed etiam in suo nomine unde
subdit (laudate nomen domini) predicando virtutes
et opera eius quibus nominatus est et famosus vel
ita operando ut alii videntes opera vestra bona glo
rificent premissum vestrum qui in celis est et de bonis
seruis laudet bonus dominus. Nec ad horam pu
tetis me impare laudem sed.

**Sit nomen domini benedictum: ex hoc
nunc et usque in seculum.**

Sit nomen domini benedictum id est sicut est in se
ipso benedictum sic benedicat a fidelibus et sic lau
dibus predicatum non ad horam sed (ex hoc) id est ex
quo ceperunt homines credere et laudare et (nunc)
hoc est in presenti (usque in seculum) id est sine fine hoc est
semper et omni tempore et in eternum nam et antea semper
fuit benedictum. Semper enim laudandus est qui sem
per est. Nec in vno loco tantum impo laudari sed.
A solis ortu usque ad occasum: laudabile
nomen domini.

A solis ortu usque ad occasum id est in omni lo
co ubique sit laudabile nomen domini et laudibus ex
tollendum ut qui ubique est ubique laudet. quod non
pauci sed omnes partes mundi conueniant in lau
dibus dei: per circuitum enim solis significat hic

mundus in quo toto laudandus est deus. Flo
men ergo domini est laudandum et glorificandum sem
per et ubique omni tempore et loco ut nunquam et nusquam
cesset ipsius laus et benedictio. Ideo autem semper
et ubique et ab omnibus dominus est laudandus quod.

**Excelsus super omnes gentes dominus
et super celos gloria eius.**

Excelsus est dominus secundum celsitudinem nature et po
tentie (super omnes gentes) id est homines quod omnes
sibi sunt subiecti (et super celos) id est angelos ciues
celestes est (gloria) et sublimitas (eius) quod excedit
omnem altitudinem angelorum vel per gentes omnia
terrena per celos omnia celestia notat ut per hec duo
omnes creaturas secundum celestes et terrestres indicet si
bi subiectas. Et quod talis est et tantus ideo meri
to est laudandus. deinde sicut docuit ita et facit
quod d. vere dominus est excelsus super omnes.

**Quis sicut dominus deus noster qui in
altis habitat: et humilia respicit in celo
et in terra.**

Quis enim alius secundum in hominibus vel cele
stibus est sicut dominus deus noster. quod d. nullus qui
per se possit ut ipse. ipse est qui in altis habitat id est
in sanctis quo dono eius alti sunt qui in terris
positi in celis tantum conuersantur (et humilia) secundum eos
dem in quibus habitat (respicit) inuiti miser
cordie (in celo et in terra) existens. Sancti enim
qui hic in terra sunt humiles apud deum sunt al
ti et hi sunt in celo per libertatem spiritus et qui ele
uantur in contemplatiua et in terra per habitacionem
carnis et quando humiliantur in actiua. respicit
inquam humiles.

**Suscitans a terra inopem: et de sterco
re erigens pauperem.**

Suscitans per solam gratiam (a terra) id est a labe
corporis (in opem) pus et ad huc quando diu gemit
in corpore. Uel (a terra) id est ab amore terrenorum (in
opem) id est nihil habentem et omnia possidentem (et de
stercore) id est vicioz putredine et sorditate ut ea
tanquam stercorea reputet (erigens pauperem) spiritu
et abiectum ut ei sicut prius carnis vicia non do
minantur: de terra enim et puluere crexit nos qui
bus dicit. Quid superbis terra et cinis. Susci
tat inquit et erigit ad hoc.

**Ut collocet eum cum principibus: cum prin
cipibus populi sui.**

Ut collocet eum et sedere faciat non iam in
terra et stercore inter inopes et pauperes sed in se
de honoris et glorie (cum principibus) id est cum an
gelis et cum principibus populi sui id est cum patriar
chis prophetis et apostolis qui spiritualiter profuerunt
populo dei. quod d. ad hoc suscitatur inopem et erigit pau
perem ut ad tantam potentiam et gloriam perducatur quod

addat eū celi ordinibz q̄ sunt ex angelis et homi-
nibus: deinde exponit vbi suscitatur erigit in ec-
clesia scz que ante sterilis erat nunc vero est fe-
cunda. Unde sequit̃.

**Qui habitare facit sterilem in domo ma-
trem filioꝝ letantem.**

Qui habitare facit sterilem scz ecclia de gen-
tibus (in domo). i. in ecclia iudeoꝝ inter ipsoꝝ
iudeos vt in lapide angulari duo parietes con-
iungant̃ et fiat vñ ouile mrem). i. facta (filioꝝ)
spiritualiū et ideo (letante) de fecunditate sibi col-
lata quia iam sunt multi filij deserte hec nostra
mater ecclia pus scz ante aduentū sponsi steri-
lis erat a filioꝝ spiritualiū et bonoꝝ op̄u ge-
neratōe nūc vero est mater filioꝝ et op̄u fecū-
da et leta in vna domo habitans sup fundamē-
tum aploꝝ et pphetarū sita iam de filioꝝ mul-
titudine et virtutibz et pulchritudine letat̃.

O ratio.

Laudantes bñdictū nomen tuū op̄s deus
rogant̃ vt nos in sinu mris ecclesie collocatos
charitatis tue facias stabilitate pnecti. Ps. d.

**Psalmus de laude p̄ mirabilibz et bñ-
ficijs p̄lo isrl̄ in exitu de egypto et chri-
stianis in recessu spiritali ab hoc seculo
exhibitis.**

Ps. cxiij.

**In exitu israel de
egyptio domus iacob de p̄lo bar-
baro.**

Auctor psalmi p̄pha dauid. Titu-
lus qui hic inscribit̃ alla inuitat nos ad laudē
dei ex alterius p̄sideratōe negotij q̄ in p̄missis
psalmis tribz etiam ad laudē dei p̄inētibz. Si-
cut enī p̄ls hebreus fuit de egypto liberat̃ sic
et quodidie p̄ christū pctōres a pharaone dia-
bolo liberat̃ p̄pha ḡ p̄ magna miracula illi p̄lo
exhibita christū mūdo datū annūciat. Nam
illa miracula figure mysterioꝝ christi et ecclie
erant. Qñ nō tam p̄terita hic narrant̃ q̄ futu-
ra p̄dicunt̃ qz in illis gestis futura signabunt̃.
Materia: beneficia et miracula hebreis in fi-
gura et christianis in spiritu a deo exhibita. In-
tentio: inuitare ad dei veri cultū et laudē ob isto-
rum beneficioꝝ exhibitionē. Sñia in genera-
li p̄pha in isto psalmo cōmemorans bñficia a
deo exhibita p̄lo hebreo in exitu de egypto q̄
sp̄ualiter sumpta fuerit p̄lo christiano in exi-
tu a pctō dicit̃ ex his glorijs nomī diuino nō
alteri tribuendā et insup simulacra gentiū ina-
nia pbat et religionē dei cōmendat. Sentētia
in speciali. Incipiens ḡ p̄pha a mirabiliū nar-

ratione ait (In exitu) p̄li isrl̄ de egypto) et idē
sub alijs verbis repetens subiūgit (domus ia-
cob) qz totus isrl̄ descēdit de iacob q̄ alio noīe
dictus est isrl̄ (de p̄lo barbaro). i. gentili et ex-
traneo qz om̄s p̄li dicunt̃ barbari excepti he-
breis grecis et latinis. nō est enī vt dicit Aug⁹
lingua n̄ra sed barbara q̄ deū laudare nō no-
uit. q. d. cum p̄ls isrl̄ de egypto. i. de p̄lo bar-
baro exiret.

**Facta est iudea sanctificatio eius: israel
potestas eius.**

Facta est iudea sanctificatio eius). i. sanctifi-
catus est p̄ls ille in iudea. i. in terra p̄missiōis
colendo verū deū q̄ terra erat ante p̄ idolatriā
polluta (et isrl̄) factus est p̄as eius) terre. i. po-
tens factus est in ea q̄ enī in egypto fuerant ser-
ui ibi facti sunt dñi.

**Mare vidit et fugit: iordanis cōuersus
est retrosum.**

Mare) rubrū (vidit) p̄lm de egypto exeun-
tem. i. ad modū videntis et intelligentis volun-
tatē dñi se habuit (et fugit) se diuidendo et dan-
do p̄lo iter vt sicco pede transiret et (iordanis
cōuersus est retrosum) reuertēdo ad locū ori-
ginis et eleuando se ad modū collis.

**Montes exultauerunt vt arietes: et col-
les sicut agni ouium.**

Montes exultauerūt vt arietes et colles si-
cut agni ouium) Bethaphorice loquit̃ qz causā
exultatōis dederūt ip̄is filiis isrl̄ inclinantes
se in aduentu eoꝝ q̄li applaudendo. Nam ma-
gister in historijs innuit hoc dictū de scopulis
torrentium arnon qui in transitu filioꝝ isrl̄ in-
clinati legunt̃. Hec aut̃ p̄dicte figure sunt: p̄
isrl̄ ergo et iacob intelligit̃ christian⁹ p̄ls q̄ pri-
us est iacob. i. luctator post isrl̄. i. videns deū: p̄
egyptū p̄lo que interpretat̃ tenebre seu afflictio
intelligit̃ seculū a quo spiritaliter et mente est re-
cedendū. Sic enī quisqz hierl̄m celestis idone-
us ciuis sit cum primo huic seculo renūciauerit
quēadmodū ip̄e p̄ls in terrā p̄missiōis du-
ci nō potuit nisi pus ab egypto recederet. Sz
sicut ille nō inde discessit nisi diuino liberatus
auxilio sic nemo corde ab h̄ seculo auertit nisi
diuine misericordie munere adiunet̃. Sicut ḡ
p̄ls ille cum exiret de egypto sanctificat⁹ et po-
tens factus est in iudea ita christianū p̄lm ex-
eunte de pctis et p̄fite tēte fidē trinitatis sanctifi-
cat p̄fessio. Iudea enī p̄fessio interpretat̃ et p̄ ea
fact⁹ isrl̄ fit potēs ad resistendū pctis et vt fili⁹
dei fiat. Et h̄ (mare). i. gentilitas vel seculi pctō-
res (vidit) et intellexit scz sc̄os p̄dicatores sup

plantatores vicioꝝ ⁊ aīas videntes deū (⁊ fu-
git). i. nō potuerūt resistere aplis qꝫ deus erat in
illis ⁊ sic cesserūt ⁊ siluerūt vt tibi sine cōtradi-
ctione ad libertatē spirituale via panderet (et
iordanis) qui interpretatꝝ descensus. i. humiles
baptizati (puerius est retrosum). i. ad eum vñ
ozū sunt redierūt. Et tunc (montes) scꝫ apli ce-
teris peminētes (exultauerūt) ⁊ gauisi sūt qꝫ pec-
catores puerfos viderūt (vt arietes). i. vt totius
gregis dñici duces ⁊ pñcipes duobꝫ testamētis
q̄li duobꝫ cornibꝫ muniri (et colles) dicti a co-
lendo. i. minores qui semen fidei receperūt ex-
ultauerunt (sicut agni omniū) hñiles ⁊ innocen-
tes lacte ad huc indigentes ab arietibꝫ pꝫ euan-
gelium in fide generati Sed.

**Quid est tibi mare qꝫ fugisti: et tu iorda-
nis qꝫ conuersus es retrosum.**

**Quid est tibi mare qꝫ fugisti ⁊ tu (iorda-
nis) quid est tibi (quia cōuersus es retrosum)
Eto vos.**

**Montes exultastis sicut arietes: et col-
les sicut agni omniū.**

Montes qd fuit vobis qꝫ (exultastis) sicut
arietes ⁊ oꝝos (colles) quid fuit vobis qꝫ exul-
tastis (sicut agni omniū). q. d. Quā uenerūt ista mi-
rabilia in mari rubꝫo in iordane in montibꝫ et
collibꝫ. Interrogat quare hec facta sint vt ad-
mirationeꝫ exeret. Et quasi rñdens questionī
sedē de montibꝫ ⁊ collibꝫ subiungit.

**A facie domini mota est terra: a facie dei
iacob.**

A facie. i. a pñtia (dñi) descendētis (mota
est terra) ⁊ ex terre motu ad pñtiam dei facto h̄
puenit scꝫ (a facie) ⁊ pñtia (dei iacob) qui nō est
deus recens. Ex hoc etiā patet solutio pñme
questionis de mari ⁊ iordane qꝫ factū est ad pñ-
sentia dei qui hoc voluit fieri. q. d. a diuina vo-
luntate pcesserunt omnia cui etiā obediunt in
sensibilia.

**Qui cōuertit petram in stagna aquarū:
et rupem in fontes aquarum.**

Qui etiā (cōuertit petra in stagna aquarū)
scꝫ faciendo vt de petra fluerent aque abundā-
ter. Nam moyse eleuāte manū et pcutiēte virga
bis silicē egresse sunt aque largissime (⁊ rupem
in fontes aquarū) repetitio est euidentis sub alijs
verbis. Nec etiā spiritualiter intelligunt ac-
si diceret. Quid est tibi o seculū quia impē-
dimenta cesserunt et quid est vobis o tot milia
credentiū toto corde huic mundo renuncian-
tium qꝫ ad vestrū deū cōuertimini. Item quid
est qꝫ gaudetis o duces et fideles dispensatores

verbi veritatis ⁊ quod est qꝫ gaudetis o subdi-
ti ⁊ minores qui tpalia non relinquitis sed be-
ne disponitis. Qui respondebūt. Ideo gande-
mus quia (a facie dñi). i. a cognitione et presen-
tia dñi qꝫ deus in suis pñicatoribꝫ erat qui di-
xit ecce ego vobiscū sum vsqꝫ ad cōsumationē
seculi (mota est terra). i. homines terreni a sua
supstitione ad cultū dñi qui est deus iacob. i. lu-
ctantiū ciuicia supplantantiū. Ipse est etiā (qui
cōuertit petra in stagna aquarū ⁊ rupē in fon-
tes aquarū) Ista petra ⁊ ista rupis est christus
qui seipm prius durū euz ignoraret liquefecit
vt de eo manarent aque gratiarū ⁊ doctrinarū
de eo enim quattuor flumina hoc est quattuor
euangelia exierunt ⁊ totū mundū irrigauerunt
et ipse misit spiritū sanctū de quo dicebat si qꝫ
sint renati ⁊ bibat Sed iam gratia cōmenda-
tur cum subinfertur.

**Non nobis dñe non nobis: sed nomini
tuo da gloriā.**

Nō nobis iudeis o (dñe nō nobis) gentibꝫ
(sed nomini tuo da gloriā) de predictis mirabi-
libus ⁊ beneficijs. i. fac vt inde nomen tuū glo-
rificeꝫ ⁊ nō nostris meritis nō nris viribꝫ ascri-
batur. Gratia quidē ista nō quasi ex operibꝫ et
meritis precedentibꝫ data est sed miserante illo
qui iustificat impiū ne vllam suam homines
sed nominis dei quererent gloriā ⁊ nec nomen
eius glorigiceꝫ in omni bꝫ gentibꝫ qꝫ pro bonis
gratis vobis datis apparet gloriōsus: gloria ei
est cum dat immeritis: da inqꝫ gloriā nomi-
ni tuo.

**Super misericordia tua et veritate tua
nequando dicant gentes vbi est deus eo-
rum.**

Sup misericordia tua et veritate tua) id est
de mirabilibꝫ ⁊ beneficijs que fecisti misericor-
diter p populo tuo vt impleres pmissorū tuorū
veritatē nequando dicant gentes) blasphemā-
do (vbi est deus eorum). Si enim non adim-
plessent pmissa et nō fecisset ista videret gentibꝫ
qꝫ sua virtus defecisset ⁊ suos saluare nō potuis-
set: hoc sepe impij imputant bonis afflictis di-
centes vbi est deus eorū: hoc etiā solent no-
bis dicere gentes que habent deos visibiles qꝫ
inuisibile deū colimus. Sed iam tot mirabi-
libus factis p nobis respondemus eis.

**Deus autem noster in celo: omnia que
cumqꝫ voluit fecit.**

Deus autē nŕ) est (in celo) sursum qꝫ omnia
corpora celestia ⁊ terrestria trāsgreditꝫ tibi ma-
gis relucet sua potestas et gloriā qꝫ tam poten-

est in celo et in terra quod hic et ibi (omnia quecumque voluit) vel in corporalibus vel in spiritualibus (sic) per quod omnipotens apparet et ita ex factura poterunt comprobare factorem et operibus sentire dei presentiam. Desistant ergo homines contra eum loqui cogitare vel operari puerse quod suum facere et iudicare consistit in sola voluntate. Hostis qui dem deus talis est et tam potens apparet ex operibus quod ipsi non possunt dicere de diis suis quod.

Simulacra gentium argenti et auri opera manuum hominum.

Simulacra gentium. id est idola et imagines quas tanquam deos colunt et dicunt simulacrum quod ad similitudinem alicuius hominis mortui fictum. sunt (argenti et auri) quo ad materiam de qua sunt quam fecit deus hoc est sunt creatura non creator: habent quidem genitiles et lingnea et creta et marmorea et terrea sed preciosiora ponit quorum materia charior habet et quibus maior reuerentia exhibetur ut qui erubescit in his facilius erubescat in ceteris et sunt opera manuum hominum quo ad formam stulticia hominum superaddita hoc est sunt factura non factor. Sunt ergo manu hominum formata sed non habent membrorum officia. Unde subdit.

Os habent et non loquentur: oculos habent et non videbunt.

Os habent scilicet secundum hominis similitudinem (et non loquentur). id est non habent loquendi potentiam: homo ergo illis melior est qui loquitur. hoc enim proprium est homini scilicet loqui cetera vero que sequuntur communia sunt homini cum beluis ut non solum homines sed etiam beluas scias simulacris esse anteposendas. Sequitur (oculos habent) scilicet in apparentia et non in veritate (et non videbunt) id est carent debita oculorum operatione.

Aures habent et non audient: nares habent et non odorabunt.

Aures habent secundum apparentiam non secundum veritatem (et non audient) nec possunt in operationem auribus deputatam (nares habent) in apparentia et non in veritate (et non odorabunt) nec gaudent narium operatione.

Manus habent et non palpabunt: pedes habent et non ambulabunt: non clamabunt in gutture suo.

Manus habent secundum apparentiam non secundum veritatem (et non palpabunt) nec possunt in debitam in manu operationem hoc etiam symie present que manibus correctant et meliores illis sunt (pedes habent) similitudinarie et non vere (et non ambulabunt) exercendo pedum officium et similiter licet videant habere guttur (non) tamen clamabunt in gut-

ture suo) nec habent eius usum. Unde melior est illis bestia que si non loquitur clamorem tamen habet in faucibus. Meliora ergo sunt animalia bruta que et vitam et sensum habent et si pudet adorare bruta animalia multo magis simulacra que et vita et sensu carent. Et quod talia sunt simulacra. Similes illis fiant qui faciunt ea: et omnes qui confidunt in eis.

Similes illis scilicet simulacris (fiant) carentes do vita spirituali sicut illa sensibili. In animo similes efficiunt dum non emendant quod mente in sensibiles facti nec vident nec intelligunt nec discernunt. Non operatur hoc sed predicat. Vel (similes illis fiant). id est similes se eis esse intelligant ut dissimiles fieri laborent (qui faciunt ea) per sculpturam vel fulturam (et omnes qui confidunt in eis) et ea adorant non solum qui faciunt. Nihil eis peius esse potest quam ut diis suis similes scilicet muti: ceci: surdi: et oio insensibiles intus fiant. Moraliter vniuscuiusque hominis simulacrum et deus est quod veneratur et colitur sicut avari de pecunia: castri margi de venter et sic de similibus (Os habet et non loquentur) veritate et iusticia defendendo vel que ad eos pertinent ore non exercendo (oculos) scilicet corporis (habent) ad percipiscendum temporalia (et non videbunt) oculis mentis ad contemplandum eterna (aures habent) corporis (et non audient) precepta dei auribus audiendi et cordis (non habent) corporis (et non odorabunt) intus christi bonum odorem de quo dicit apostolus bonus odor sumus deo. (Manus habent et non palpabunt) bene operando (pedes habent et non ambulabunt) in via domini et de virtute in virtutem (non clamabunt in gutture suo) Illi clamant in gutture quorum vox procedit ex corde garruli vero et blandiloqui in labiorum similitudine. Boni vero claustrales sensus suos cohibentes (os habent et non loquentur) in utilia vel nociva (oculos habent et non videbunt) vana ad percipiscendum vel delectandum (aures habent et non audient) detractiones et que edificanc (nares habent et non odorabunt) illicita (Manus habent et non palpabunt) tangendo illicita vel operando mala aut inutilia (pedes habent et non ambulabunt) alicubi sine licentia vel ad mala (non clamabunt in gutture suo) silentium frangendo vel in corde murmurando. Ita gentes confidunt in simulacris qui iuuare non possunt. Sed.

Domus israel speravit in domino: adiutor eorum et protector eorum est.

Domus israel. id est subdit in ecclesia (speravit) quod non videtur (in domino) mundo abiecto et ideo ut perduret usque in finem patientia eorum (adiutor eorum) in bonis agendis (et protector eorum est) contra mala iminentia, bene autem non solum adiutor sed et

ptector dñs dicit nisi enim ipse adiuerit nihil possumus facere et nisi protegendo custodierit ea etiam in quibus adiuvamur non possunt pdesse. Ne autem videatur maioribus iam esse res que minoribus ad huc est spes addit.

Domus aaron speravit in dño: adiutor eorum et ptector eorum est.

Domus etiam (aaron). i. etiam ordo pontificum et sacerdotum qui ceteris sunt placati (speravit in dño) non in mundo et ideo dñs (adiutor eorum) ut et ipsi pfeueranter extendant in ea que ante sunt et currant donec apprehendant (et ptector eorum est) ne eis nocent. Ideo minorum et maiorum est dñs adiutor et ptector quia utriusque timet dñm et vniuersaliter omnes in ecclesia.

Qui timent dñm sperauerunt in dño: adiutor eorum et ptector eorum est.

Qui timent dñm in omni gente sperauerunt in dño non in alio. Omnis multitudo fidelium et vniuersalis ecclesia in his verbis comprehendit et dñs (adiutor et ptector eorum est) modo predicto. Spes et timor beatos faciunt et sunt due mole inter quas debet moliri omnis christianus. Ut si at panis coram deo reponendus. Si speras et non times presumis si times et non speras desperas. Spes ad alta perficientes et de virtutibus cogitantes ptenet timor vero ad inchoantes et peccata sua per penitentiam corrigendo ad misericordiam recurrerentes. Et hos enim et illos pius et misericors dñs adiuvat et ptegit. Et quia nullis nostris meritis preuenimus misericordiam dei sequitur.

Dñs memor fuit nostri: et benedixit nobis.

Dñs qui quasi oblitus videbatur (memor fuit nostri) ostendendo benivolentiam suam ergo nos secundum modum loquendi hominum quoniam quis facit nunc bonum quod prius non faciebat (et benedixit nobis) omni benedictione spiritali bona spiritalia dādo et multiplicando. Et exponens quibus benedixit declarat primo in minoribus d.

Benedixit domui israel: benedixit domui aaron.

Benedixit domui israel. i. subditis in ecclesia sedo in maioribus scilicet prelatibus (benedixit domui aaron). i. pontificibus sacerdotibus suis. Tercio generaliter in omnibus deus colentibus hoc est in vniuersali ecclesia dicens.

Benedixit omnibus qui timent dominum: pusillis cum maioribus.

Benedixit omnibus qui timent dominum timore casto et hoc sine plonarum acceptatione. Unde subdit pusillis cum maioribus. i. indifferenter omnibus imperfectis et perfectis. Nullum genus et nullus gra-

duis excludit hominem dum tamen timeant dominum. Sed quia benedictio domini semper crescit in eis qui in eius servitute perficiunt bene psalmista imprecando illis bonorum augmentum subiungit dicens.

Adiciat dominus super vos super vos et super filios vestros.

Adiciat. i. apponat et addat dñs scilicet benedictionem et bona (super vos) presbiteri et magistri (super vos) inquam (et super filios vestros). i. discipulos et imitatores. Et ita factum est. Accessit enim fides omnium gentium et crevit numerus non solum sapientium antistitum et magistrorum sed etiam obediendum presbiterorum et discipulorum adiciens dñs non solum super patres sed etiam super filios eorum: pinde utriusque pusillis et magnis dicit propheta quod sequitur.

Benedicti vos a dño qui fecit celum et terram.

Benedicti estis (vos) utriusque scilicet presbiteri et filii (dñs). i. honori dñi ut ei serviantis. Vel (a dño) per afflictionem gratie in presenti et glorie in futuro (qui fecit celum) scilicet apostolos et maiores de quibus dicitur celi enarrant gloriam dei (et terram) scilicet populum et minores qui respectu maiorum sunt sicut terra ad celum. hoc autem.

Celum celi domino terram autem dedit filiis hominum.

Celum dedit (celi dñs) quoniam apostolos et maiores subdidit filio suo qui celi et terre dñs est quia illi magnum soli dans dociles sunt et per ipsum veritatem sapientie capiunt (terram autem) scilicet subditos et minores (dedit filiis hominum). i. apostolis et maioribus ut vromere predicationis et doctrine excolant ad fructificationem et quia alia est multitudo reprobam quam ad istos non pertinet que a dño non benedicitur sed maledicitur subiungit de ea et conuersa sermone ad dominum dicit.

Non mortui laudabunt te domine: neque omnes qui descendunt in infernum.

Non mortui in peccatis acerbis et a te qui es vera vita prauitatis suis sepati (laudabunt te domine) quia non est speciosa laus in ore peccatoris (neque omnes). i. aliqui omnium (qui descendunt in infernum). i. in profundum vicioz. scilicet laudabunt te quia impius cum venerit in profundum malorum pretemnet. Illi inquam non laudabunt.

Sed nos qui vivimus benedicimus dño ex hoc nunc et usque in seculum.

Sed nos qui vivimus vita gratie in ea persistendo et terrena vita sequendo. i. quos vivificabit divina gratia in bonis operibus qui fidem et opera habemus (benedicimus dño). i. laudamus dñm. tales enim dñm digne laudare possunt sicut scriptum est rectos decet laudatio (ex hoc) id est ex quo incepimus (et nunc) scilicet modo et progressu

diendos et usque in seculum). i. sine fine quod ex hoc tem-
pore usque in eternum laudandus est dominus.

O ratio.

Esto nobis domine adiutor et protector in tem-
poribus et memor nos fecisse de terra da ut sem-
per vivamus in laude superna. Per. do.

Psalmus de gratiarum actione per exau-
ditionem orationis liberati a multis peri-
culis et de oratione per requiem inuemen-
da post huiusmodi beneficii liberationis.

ps. cxliij.

Gloria quoniam ex

audiet dominus vocem orationis mee.

Auctor psalmi. prophetam david. Ti-
tulus est alfa. i. laudate dominum: hic titulus sepe ite-
ratur quod laudatio dei et dignitas est operum pre-
cium est laborum. i. et meriti est et premium. Mate-
ria gratiarum actio de exauditione orationis per libe-
rationem a malis et oratio per requiem post huiusmodi
gratia liberationis. Intentio: monere ad dei lau-
dem et in omni afflictione recurrere ad deum per ora-
tionem. Sententia in generali. propheta in isto psal-
mo in persona cuiuslibet fidei ad magnam et instan-
tem petitionem suam de profunda peccatorum fouea vel de
afflictione spirituali siue corporali se diuinitus libe-
raturum esse recognoscens gratias agit et iterum orat
ut liberatus ad requiem veniat. Et est iste psalmus
solatio fidelium contra dolores seculi: in hoc etiam
psalmus tribus sequentibus ipse sunt alie et
alie rationes laudandi dei. Sententia in specia-
li. prophetam ergo in persona liberati gratias agens deo
ait (Dilexi) scilicet dominum non propter temporalia bona mihi
data ut infideles sed (quoniam exaudiuit) ipse (dominus)
sicut certitudinaliter spero (vocem orationis mee)
in angustiis. Quia dilectionem spes boni futuri
solet accendere inde dilexisse se dicit quoniam spera-
uit exaudiri deum vocem orationis sue. Tria no-
bis commendantur in hoc versu scilicet fides spes et cha-
ritas: fides enim orat: spes futura prestolat: cha-
ritas corroborat fidem et spem sed fides et spes
nutriunt charitatem: maxime enim deum diligimus
propter inuisibilia et eterna que speramus et credi-
mus. Inde autem spero quoniam exaudiet.

Quia inclinavit aurem suam mihi: et in die-
bus meis inuocabo.

Quia iam (inclinavit aurem suam mihi) dicitur
per similitudinem auris dei misericordia ipsius
quam videtur inclinare cum nos clementer digna-
tur audire: aurem singulariter suam inclinavit quoniam
filium suum nobis misit et pro nobis in mortem dedit.
Inclinatio ergo sue auris. prophetatio est future ex-
auditionis et ideo in hoc ego expressus miseri-

cordiam (inuocabo) eum et eius auxilium (in die-
bus meis). i. in diebus mee miserie quos mihi se-
ci peccando qui sunt pleni laboris et doloris.
Vel (in diebus meis) presentibus. i. in diebus sa-
lutaris mee tempore scilicet acceptabili. Vedo enim et in
hac vita tamen sunt dies nostri ad inuocandum. Ex
necessitate autem magna compellor inuocare quod.

Circumdederunt me dolores mortis: et pe-
ricula inferni inuenerunt me.

Circumdederunt me dolores mortis). i. vehe-
mentissime tentationes peccati que parunt do-
lorem mortis vel ipsa enim peccata que sunt causa do-
loris et mortis eterne quod mors erit in inferno. Unde
sequitur (et pericula inferni). i. debita et reatus pe-
narum inferni (inuenerunt me) aberrante absque
te et exposita malis ita ut in inferno puniar nisi
si adiuer in tentationibus istis et liberer a pecca-
tis. Ego vero ea non inueniebam quod per speris secu-
li gaudebam in quibus plus fallunt inferni peri-
cula et suffusus carnali voluptate non animad-
ueri mala me circumdantia. Illa ergo mala pri-
us inuenerunt me nesciente sed post etiam ego
tandem.

Tribulationem et dolorem inueni: et nomen
domini inuocaui.

Tribulationem). i. afflictionem ex timore (et) per-
sequens (dolorem) interiore de periculis (inueni)
quod per illam afflictionem ex timore inueni et cognoui
meam miseriā interiore quam nesciens habebam
scilicet dolores mortis et pericula inferni: pus enim
vana me seducebant et utilitas tribulationis me
latebat quam tribulationem deus infert homini ad
utilitatem quod per flagella exteriora cognoscit ho-
mo suam miseriā interiore et ideo cognita mea
miseria (nomen domini inuocaui) in his tribula-
tionibus et periculis satagendo ut per eum libera-
rer ab ipsis. Inuocaui inquit. d.

Domine libera animam meam: misericors do-
minus et iustus: et deus noster miseretur.

Domine qui potes omnia (libera animam meam)
ab his miseriis ne tantis perplexitatibus inuolu-
ta pereat in eis et nullus dubitet liberari si de-
uote clamauerit quod (misericors) est (dominus) parce
do delictis et tamen iustus quod flagellat per eis ne mi-
sericordia remissio credatur inutilis (et deus no-
ster iustus (miseretur) quod recipit ad beatitudinem que
flagellat nec tam amarus debet esse quod flagellat
quod dulce quod recipit. Erige aures peccator miseri-
cors est dominus sed noli esse negligens sequitur enim
(et iustus et deus) inquit (noster miseretur) non
dicit de preterito sed presentem ut semper eum mi-
sericordem ostendat. Semel etiam iustum po-
suit et bis misericordem quia non tanta habeo

bona quanta mala. Incipiunt grauare peccata mea et vincit in sua mia. **Miserere inqz qz.** Custodiens paruulos dñs: humiliatus sum et liberauit me.

Custodiens est vt pastor (paruulos) .i. humiles (dñs) vt grandes faciat beredes si quis se humiliat huius miserere dñs et eū custodit et quanto minor quis est apud homines tāto maior est apud deū. Et ex pto credite qz ego (humiliatus sum) veraciter corā ipso (et) ideo (liberauit me) qd angustijs meis sua gfa et virtute. Deinde hortatur animā suā vt conuertat ad deū. Unde requies est. q. d. Et qz dñs est misericors et custodiens paruulos ergo.

Conuertere anima mea in requiē tuam quia dñs bene fecit tibi.

Conuertere o (anima mea) affectōe et desiderio (in requiē tuā) .i. ad deū in q solo est tibi mentis requies non tñ desidia vt opari cesses. Et merito cōuertere (qz dñs bene fecit tibi) et multis piculis te liberando et custodiendo ac varia dona tibi dando. Talis actio debet esse anime que tendat ad quietatē securitatē nō que augeat inquietū laborē. Requies nra christus est deus noster. Si qñ fuerim⁹ in angustia et cepit nos cogitatio captiuare in pctñ dicamus cōuertere anima mea in requiē tuā. Ita bene fecit.

Quia eripuit animam meam de morte: oculos meos a lachrymis: pedes meos a lapsu.

Quia eripuit animā meā de morte (infidelitatis: peccati: et eterna (oculos meos a lachrymis) p lapsu et peccatis (pedes meos) et affect⁹ (a lapsu) et piculo peccandi de morte infidelitatis: potest intelligere homo fidelis iam erept⁹ esse animā suā eo ipso quo ex infideli fidelis effectus est. Eripuit etia in pñti a morte peccati sed in futuro eripiet a morte eterna. Cetera p duo spe cōpleta sunt in eis que nōdum ex hac vita emigrauerūt sed nō in re. Nunc em cum lapsus nros piculosos cogitamus nō cessant oculi a lachrymis: nunc aut eripiet oculos nostros a lachrymis qñ et pedes a lapsu. Vñ subiungens nō ait placeo sed.

Placebo dño in regione viuoz.

Placebo dño) pfecte in futuro qñ null⁹ erit lapsus nullū infirme carnis lubricū et hoc (in regione viuoz) .i. eternaliter viuentiū scz in celesti regno et gloria bñoz vbi nemo morit⁹. Ibi enī anima semp viuit ibi cū corpe de immortalitate letat⁹ vbi satis ostendit ab ea pte nōdū se placere deo que est in regione morientū .i. in carne mortali qm in pñi seculo pfectus iustus

nemo esse potest nec enim mūdus a pctō nec si vnus dici fuerit vita eius. **Oratio.**

Ablutor peccaminū dñe qui animā te fide: liter inuocantē velociter psolaris rogamus vt nos a piculis inferni erutos in regione viuoz ablata peccati morte restituas. Per dñm.

Psalmus de constantia fidelīū et sanctorum martyriū in fide et cōfessione ppter christū alios ad hoc ipm suis verbis et exemplis puocantium.

ps. Cxx.

Credidi propter

quod locutus sum: ego aut humiliatus sum nimis.

Auctor psalmi ppheta dauid. Titulus est al leluiā: voce laudis pgrue pñtulat iste psalmus qz in h psalmo pba sunt martyriū qui p fessione vigerūt et premia dei psecuti sunt. Materia: pstantia fidelīū ac scōz martyriū in fide et p fessione. Intentio: monere ad dei laudē: p donis istis fidelibz collocatis. Sententia in generali ppheta in isto psalmo loquit⁹ in psona martyriū inuictorū quāta p fide puleit alijs referentiū vt sui exēplo pstanter in passionibz se habeāt et cōmemorat dei bñficia scz fidē et p fessionē qz cre diderunt in fidē christi nō obstantibz multis et magnis tribulationibz publice cōfessi sunt ac gloriosam mortē p christi noiet catholica fide pstanter susceperunt. Snia in speciali ppha g in psona martyriū cōmemorans dei bñficia ait (Credidi) scz vere et pfecte (ppter qd locut⁹ suz) .i. cōfessus siue pstanter ea que credidi nō nega ui cibaria pseruis: non tacui corā spiculatore. Credenti necesse est loqui nō enī pfecte credit qui qd credit vel pigritia vel timore non loquit⁹ debet enī loquendo alios lucrari vt mereat audire intra in gaudiū dñi tui. Si martyres qui dant moriendo tñ: quidā etiam loquendo sub discrimine gladij p fessi sunt quātomagis nos p fiteri debem⁹ in securitate (ego aut humiliatus sum nimis) ab eis qui veritati p radicūt. i. passus sum multa ppter verbū dei qd fideliter tenebami. Et ne vera confessio viribz hominis detur subiungit.

Ego dixi in excessu meo: omnis homo mendax.

Ego aut nō attribuens mibi cōfessionē (dixi in excessu meo) .i. in extasi scz mēte rapta ad supna et ad pure pñtatis cognitōz vel in pauore passionū seu infirmitatis mee dixi inqz hoc scz (ois homo) de se psumens (mendax) est ex se et fragilitate sue nature et nō audet p fiteri deum

sicut petrus qz cōfedit de se negauit. Sed gratia dei verax efficit vt p̄surs nō cedens qd̄ credit libere ⁊ publice p̄fiteat. Natura enī humana horret penas et ideo nū p̄fiteri deū sed gratia excludit timorē vt audacter loquat veritatē. Nō videns iste gratia dei factū in se subdit. **Quid retribuā domino: p̄ omnibz que retribuit mihi.**

Quid ergo (retribuā dño) scz cōdignū (p̄d omnibz) scz bonis suis (q̄ retribuit mihi) p̄ malis meis. Retribuit enī dñs hoibz bona p̄ malis: passus p̄ p̄cedētibz eoz peccatis: cui hoies retribuit mala p̄ bonis p̄ ingratitudinē et of̄fensam frequentē. q. d. **Quid** habeo dignū qd̄ illi p̄ suis bñficijs retribuā: nīl condignum reddere possum. quodcūqz illi dederō ip̄ius est et magis illi reddo q̄ dono. vnde nō inueniēs iste quid retribuere nīl ex his que ip̄e dñs prior retribuit subiungit.

Calicem salutaris accipia: et nomen domini inuocabo.

Calicē .i. passionē que dicit calix. qz sub mē sura bibis: fidelis enī deus nō p̄mittit nos tentari supra id qd̄ possumus (salutaris) .i. salutis qz in eternā salutē p̄pinat. **Vel** (salutaris) .i. e. sū qui prior passus est docens nos suas p̄siones tanq̄ exemplar imitari (accipia) amore et desiderio ad mortē me p̄parando. q. d. poculum passionis bibā p̄ illo qz prior bibit p̄ me et ista sola digna est cōpensatio passionis eius. Et hoc ip̄m martyriū non est mee virtutis sed gracie dei qz nō sum verax nīl eius dono p̄pterea nō possum cum bibere nīl deū innocauero et ideo nō in me sed in dño p̄fusus (nomen dñi inuocabo) in auxilium. Et tandem.

Vota mea dño reddā corāz omni p̄plo eius preciosa in cōspectu domini mors sanctorum eius.

Vota mea .i. desideria mea moriēdi p̄ chriſto (dño reddā) ip̄o actu ⁊ hoc (corā omni p̄plo eius) nō erubescens mori p̄ ip̄o vt exinde laus dei crescatz aliū exemplū capiant. Reuera q̄sqz seipm̄ vouere debet seipsuz reddere imago sua reddat cefari: imago sua reddat deo. Nec mirz qz ita facio qz (preciosa) .i. chara grata et accepta est (in cōspectu dñi) cuiūqz videat vilis et abiecta (mors sanctorz eius) qz p̄ ipsa mortē tēporali reddidit eternā. **Vel** (preciosa) .i. p̄cio mortis eius emptā emit enī eam sanguine suo quem p̄ eis prior fudit ne p̄ eo mori dubitaret. Confiteat itaqz p̄ditionē suā mancipiū tanto p̄cio comparatū ⁊ dicat.

O dñe qz ego seruus tuus: ego seruus

tuus et filius ancille tue.

O dñe qz p̄cio nos compasti p̄fiteor p̄ditionem meā (qz ego) sum (seruus tuus) qz redē prius ⁊ emptus p̄cio magno scz sanguine p̄cioso (ego seruus tuus) obediens in omnibz: re p̄ditio sermonis iudiciū videt esse affectōis siue deuotōis ⁊ filius ancille tue) .i. eccie que est ancilla in p̄nā dñi seruit ⁊ militat: libera in patria dum triūphat ⁊ regat: vel eadē ancilla hic et libera: ancilla quantū ad carnē: libera quantū ad spiritū qz in libertate spiritus seruū. Et merito p̄ te debeo mori ⁊ libenter immoloz tibi qd̄ totū p̄ te est qz nō meevires nō mea merita sed tu.

Dirupisti vincula mea: tibi sacrificabo hostiā laudis: et nomē dñi inuocabo

Dirupisti vincula mea .i. vincula p̄ccatorum meoz vincula malaz p̄suetudinū: impedimēta hui⁹ seculi vt a fuga redēs religarer tibi: vt (dirupisti) virtute martyrij (vincula) peccatoz omnū p̄nalitatū omnū satisfactoriū: qz martyriū omnia p̄cta absumit omnia sanguine abluuntur. Iste versus vt ait Cassiodorus tante virtutis a quibusdā credit vt p̄cta homi dimittantur si in fine vite trina p̄fessioe dicat. Et qz dirupisti ideo (tibi sacrificabo) vt grat⁹ (hostiā laudis) .i. sacrificiū laudis tibi debeo. s. me ip̄m ad te iugiter laudandū vel ip̄am laudē tanquā hostiā ⁊ nomen dñi inuocabo) nō fretus meis viribz. dicit hic Hiero. qz sicut martyres laudant dñm pure in regione viuoz ita ⁊ monachi qui die ac nocte p̄allunt dño debent eandē puritatē habere martyriū. Si quidē ⁊ ip̄i martyres sunt. Nō enim faciūt angelū in celis hoc monachi faciūt in terris. **Sacrificabo** inquam hostiā sic qz.

Vota mea dño reddā in cōspectu ois populi eius: in atrijs domus dñi in medio tui hierl'm.

Vota mea scz sacrificiū laudis (dño reddā) et offerā: hoc et sup̄ius dicit sed nō est frustra qz idem spiritus sanctus replicauit. Cum enī sup̄ius dixisset vota mea dño reddā corā omni p̄plo eius p̄missum est calicē salutaris accipia: vt hoc sit votū deo reddere passionē martyrij p̄ amore eius suscipere. Plurcū vero dicens (vota mea dño reddā in cōspectu omnis ppli eius) qz p̄missum est tibi sacrificabo hostiā laudis huius voti redditiōē possum? intelligere sacrificij et laudis immolationē. **Fleg** enim tñ dño deo votum reddit cum p̄ eius amore corā p̄p̄i hominis occidit sed hoc est ei magnū votum reddere cū interior homo spirital' amoris

gladio se immolans seipm nō cessat deo in sacrificiū laudis offerre. Adorabo ⁊ laudabo inquit dñm nō in occulto sed (in p̄spectu omnis ppli eius). i. corā omni cetū scōz: ⁊ hic ⁊ in futuro: publice enī laudari debet q̄ p omnibz parivoluit. B̄ (in atrijs dom⁹ dñi) quātū ad ecclīā militante p̄ quam tanquā p̄ atrīū intrat ad domum dñi eternā nō manufactā scz ad ecclīam triumphante atrīū enī est quasi porticus ad ingrediendū mediū dom⁹ ⁊ (i medio tui hierl'm) celestis ciuitatis quantum ad ecclīam triumphante vbi pax est ⁊ sanctificatione dei letant.

Oratio.

Talis sit quesumus dñe vita supplicū sicut est in p̄spectu tuo mors p̄ciosa sanctorū vt a vinctulis p̄cī liberi mereamur future hierl'm gaudia prelibare. Per do.

Inductio ad laudem dei p̄pter implementationem p̄missi de incarnatione christi p̄ quam facta est reparatio totius generis humani.

ps. cxvi.

Audate dominū

om̄s gentes: laudate eū om̄s ppli.

Auctor psalmi p̄pheta dauid. Titulus est allā qd̄ est laudate dñm. Unde ⁊ psalmus incipit breuis est ille psalmus ⁊ modicus sed om̄es compendio sue locutionis superat ⁊ est quasi punctus psalmorū vñ diuerse spēs formantur: p̄tinet enī om̄ē laudis materiā et sub cōpendio ea que ceteri psalmi diffusim ⁊ est mirariatio cōtra tediū salutaria dicere mō paucis mō late. Materia aduentus christi in carne p̄missus misericorditer ⁊ exhibitus. Intentio monere ad laudē dei p̄pter impletōz p̄missi. s. effectus incarnationis christi. Sententia in generali p̄pha in isto psalmo inuitat oēs tam gentiles q̄ iudeos ad laudē dei p̄pter aduentū in q̄ reparatio hoīs p̄ p̄phas misericorditer p̄missa fuit veraciter adimpleta ⁊ p̄firmata. Sententia in speciali. Omnes ḡ gentes ad laudem monet dicens (Laudate dñm omnes gentes). i. om̄s gentiles ad fidē christi cōuersi vel vocati (laudate eum omnes ppli). i. iudei in duodecim tribus diuisi. Vel (collaudate eum) vt sit in vñū redacta omniū laudatio qd̄ est catholice ecclie Ideo dicit om̄s gentes om̄s ppli ne quis pretereatur de toto orbe. Qd̄ titulus ille p̄nunciavit quem sup crucē dñicam pilatus posuit scriptum hebraice grece et latine rex iudeorū: hec sunt illa atria domus dñi et ille om̄s ppli de quibus egit in psalmo p̄cedenti non soli iudei Ne quis enī putaret p̄ illa atria et om̄ē pplm

solos iudeos significari om̄s monet ad laudē dei: laudate inquam hac de causa.

Quoniā confirmata est super nos misericordia eius: et veritas domini manet in eternum.

Qm̄ misericordia eius). i. reparatio hoīs misericorditer p̄missa (p̄firmata est sup nos) p̄ effectum incarnationis qz qd̄ p̄ p̄phas p̄misit aduentu christi cōpleuit et firmavit misericordiā vt nunq̄ moueat qz qui dedit custodit ⁊ veritas dñi). i. exhibitio p̄missionis facte de christo (manet in eternū) sicut ⁊ christ⁹ vel qz quicūqz p̄mittit infallibiliter facit siue in eis que p̄mittit p̄is siue in eis q̄ cōminat impijs. Et bñ dñi p̄firmata ēē sup nos misericordia eius qz quāuis sine misericordia nunquā fuerit cum etia nominatim misericordia nūcupet sup nos tñ eius misericordia confirmata maior et mirabilior apparuit cum dñs p̄ seruis: iustus p̄ peccatoribus: incarnari: nasci: multa pati: ⁊ mori dignaretur cum veritas etiā dñi manere nobiscum in eternū dignat sicut ip̄a veritas pollicetur dicens: non te deserā nec derelinquā et ecce ego vobiscū sum vsqz ad p̄sumationē seculi.

Oratio.

Omnipotens p̄ssime dñator q̄ omniū gentium ore laudaris precamur vt dilates veritate tua montē nostrū ⁊ confirmes sup nos misericordiam tuam. Per do.

Exhortatio ad dei laudē p̄pter suā bonitatem et misericordiā ac p̄pter multiplicia beneficia p̄ eum nobis misericorditer impensa.

ps. cxvij.

Confitemini domini

no quoniā bonus: quoniā in seculū misericordia eius.

Auctor psalmi p̄pheta dauid. Titulus est allā hoc est laudate dñm ad qd̄ monet iste psalmus qui est multis figuris decoratus. Materiam: bonitas dei: multipliciaqz ipsius bonitatis diuine beneficia nobis exhibita. Intentio monere ad dei laudem ob causam multiplicē. Sententia in generali p̄pha in isto psalmo in p̄sona fidelis ppli seu ecclie ⁊ specialiter martyrum alios ad imitationē sui nunc verbis nunc exemplis exhortantū monet et incitat omnes laudare dominū ratione sue eximie bonitatis et misericordie quibus exaudit omnes inuocantes eum in tribulatione. Unde non in homine sed in deo solo dicit esse sperandum quia ip̄e solus prestat salutem. Sententia in speciali. Ad laudem ergo monens ait.

Confitemini dñō confessione laudis. i. lau-
date dñm pfitendo beneficia eius om̃s genera-
lter (qm̃) ip̃e solus (bonus est) essentialiter cui⁹
bonitati nō est finis hoc est p̃p̃riū dñi qui p se et
ex se bonus est sicut ip̃e ait nemo bonus. s. sua
bonitate nisi solus deus hec est precipua mate-
ria ⁊ causa laudis illius qz cum p̃pter se laudat
laudat gratis et sic laudandus est: tum p̃pter vi-
tam eternā minus gratis tuz p̃pter bñficia tpa-
lia omnino nō gratis: bona tñ est laus si referā-
tur ista ad alia nō si p̃ncipaliter fiat p̃pter tpa-
lia. Et in hoc patet qz bonus est (qm̃ in seculū)
id est in eternū est et durat (misericordia ei⁹) qz
semper subuenit ⁊ misericordie dona concedit.
Et specialiter.

Dicat nunc israel qm̃ bonus: qm̃ in se-
culum misericordia eius.

Dicat) confitendo ⁊ est qd sentio de bonita-
te dei sentiat ⁊ p̃fiteatur mecū (nunc) scz nō dis-
ferendo (israel). i. quilibet subditus in ecclesia p
fidem videns deū hoc scz (qm̃ bonus) est ⁊ (qm̃
in seculū) est (misericordia eius) Ut supra. q. d
moneo vos confiteri ⁊ vt ego vos moneo ita et
vos inuicem monete.

Dicat nunc domus aaron: qm̃ in seculū
misericordia eius.

Dicat nunc ⁊ confiteat laudando deū ⁊ ali-
os ad laudē puocando (domus aaron). i. qui-
libet prelati ⁊ sacerdotes ad quos specialiter p-
tinet alios docere ⁊ exhortari dicat in q̃s istud. s.
(qm̃ in seculū misericordia ei⁹) intelligit p̃us
Et qz nō est p̃sonarū acceptor deus.

Dicant nunc qui timent dñm: qm̃ in se-
culum misericordia eius.

Dicāt nunc) omnes (qui timent dñm) pusil-
li cum maioribz ex omni gente hoc est vniuersa-
lis ecclesia. Ideo vero dicit qui timent qz timen-
tes dñm sunt idonei ad cōfitendū dicāt in quā
hoc idem scz (qm̃ in seculū misericordia eius)
vt supra. Deinde exemplū de se ponit vt alios
incitet quasi dicendo de bonitate ⁊ mia dei cer-
tus sum qz iam in me exptus sum. Ecce enī.

De tribulatione inuocaui dñm: et exau-
diuit me in latitudine dñs.

De tribulatōe) tam corpali q̃ spirituali (in-
uocaui dñm) petendo eius auxiliū ⁊ exaudi-
uit me in latitudine dñs) liberando me de an-
gustijs ipsius tribulatōis: liberatōe manifesta
vel occulta ⁊ ponendo me in latitudine gaudiij
et sue diuine p̃solatōis. Et qz exaudiuit.

Dñs mihi adiutor non timebo quid fa-
ciat mihi homo.

Dñs) cuius virtuti resisti nō potest (mihi ad

iutor) est p̃tra hostes ⁊ deos (nō timebo quid fa-
ciat mihi) et contra me agat (homo). i. quilibet
carnalis inimicus qz diuino adiutorio sufful-
tus p̃ualebo. S; nō hoies solos habet ecclesia
inimicos verū etiam diabolū ⁊ angelos eius et
ideo subiungit.

Dominus mihi adiutor: et ego despici-
am inimicos meos.

Dñs mihi adiutor) est fouens ⁊ p̃tegens me
(et ego) tali adiutorio p̃tectus (despiciā) ⁊ deoz
sum aspiciā quasi in sublime erect⁹ ṽlipendēs
et p̃ nihilo habēs qd plus est q̃ nō timere (in-
imicos meos) etiā spirituales scz rectores iniq̃-
rum mundū istū diligentū qz mihi nocere nō
poterūt. Et nō solū hō inimicus nō est timen-
dus sed nec in hoie amico est p̃fidendū qz.

Bonū est confidere in dñō: q̃ confidere
in homine.

Bonū est confidere in dñō) cōtra mala que
qz nō deserit nec deficit in p̃stando auxiliū
in necessitate magis (q̃ p̃fidere in homine) car-
nali cuius salus vana est qz sepe fallit vel defi-
cit. Et si angeli mali despiciendi sunt non tñ in
angelis bonis est omnino spes collocāda qz.

Bonū est sperare in domino: q̃ sperare
in principibz.

Bonū est sperare) bona (in dñō) qui speran-
tes in se nō deserit magis (q̃ sperare in princi-
pibus). i. in angelis qui p̃ncipatū habēt in ce-
lesti militia quorum p̃tās a solo deo est. In ho-
mine ergo vel angelis nō est confidendū ṽl spe-
randū sed in dñō cum cui b̃vident iuuare ip̃e
dñs p̃ eos hoc facit: in dñō sperandū est qz.

Omnes gentes circūdederūt me: et in
noie dñi qz vltus sum in eos.

Omnes gentes circūdederūt me) extra mi-
nis: blandicijs ⁊ alijs occultis explorantes ac
varijs modis p̃sequentes ⁊ in noie dñi) factū
est hoc (qz vltus sum in eos) scz a dñō cuius est
ṽlcisci iniurias vt ego in nomie dñi liberarer ⁊
ip̃i cōuersi penas penitēdo sustinerent q̃s alijs
ingerebant.

Circūdantes circūdederūt me: et in no-
mine dñi qz vltus sum in eos.

Circūdantes circūdederūt me) tanq̃ ṽndi-
q̃ obsessum impugnando ⁊ in noie dñi) factū
est hoc (qz vltus sum in eos) virtute dñi cuius
eram vexillo munius repetitio eiusdem est ad
maiorē assertionē ⁊ ornatū.

Circūdederūt me sicut apes: et exarse-
runt sicut ignis in spinis: et in noie do-
mini quia vltus sum in eos.

Circumdederūt me sicut apes) blandientes ore ⁊ vulnerantes occulte. Apes enī in ore mel habent ⁊ in aculeo candevulnus. Et omīs qui lingua blandiunt sed latēter ex malicia feriūt apes sunt qz loquendo dulcedinē mellis pponunt sed occulte feriendo vulnus inferunt (et exarserūt sicut ignis in spinis) pccōz nam peccata in me igne psecutionis cremauerūt cui volentes nocere pfeceerūt (in nomine dñi qz vltus sum in eos) vel dum conuersi pplo chřstiano sunt sociati vel cum nō cōuersi iudiciū sine misericordia in fine sunt sensuri.

Impulsus euersus sum vt caderem: et dñs suscepit me.

Impulsus) psecutionibz ⁊ tentationibz ⁊ quasi vocillando fere (euersus sum vt caderē) a stabilitate virtutis. impellimur a nobis interius: impellimur ab alijs scz homine vl' diabolo exterius (et dñs suscepit me) sustentando ne caderem qz in eo p̄fident ipm solū quesui ⁊ in uocani adiutorē et nō est totaliter cadēdi facultas vbi manus dñi est sustentaculū et prebet fortitudinem Unde subdit.

Fortitudo mea et laus mea dñs: et scūs est mihi in salutem.

Fortitudo mea).i. virtus in certamine (⁊ laus mea).i. laudatio ⁊ gloria (dñs ē) n̄ ego mihi (⁊) ideo (factus est mihi) in hac tribulationis morte (in salutē) nam sua virtute ⁊ bonitate de p̄dictis malis ⁊ piculis me saluauit. Qui ergo cadunt in certamine cum impellunt nisi q̄ sua sibi fortitudo ⁊ sua sibi volunt esse laudatio. Quia ppter cuius fortitudo ⁊ laus est dñs tam nō cadit q̄ nō cadit dñs vnde qui videbant deficere exultant in malis ⁊ hoc est quod sequit̄

Vox exultationis et salutis: in tabernaculis iustorum.

Vox exultationis) interne (et salutis) eterne .i. vox exultationis vl' exaltans ppter salutē est (in tabernaculis iustoz).i. in secretis cordiū ⁊ conscientiarū bonoz deo militantiū in cordibz vti qz martyriū reliquoz qz sanctorū qui facti sunt tabernaculū dei p inhabitantē spiritū sanctū in eis. Sancti enī si extra sint afflictī intus tñ gaudent et deū laudant spe futuri. q. d. ego etiā exemplo iustoz gaudere ⁊ deū laudare debeo. Inde aut̄ fortitudo ⁊ salus factus est mihi dñs et inde gaudiū est qz.

Dextera dñi fecit virtutē: dextera dñi exaltauit me: dextera dñi fecit virtutē.

Dextera dñi).i. chřstus qui est dextera p̄ris Vel (dextera).i. potentia dñi que p dexterā designatur (fecit virtutē) dñs mihi in passione vi-

ctoriā (dextera dñi exaltauit me) ab humilitate passionis eleuās ad gloriā. Magna virtus est exaltare humilē: p̄bere de passione victoriā: terrenis dare celū deificare mortale ⁊ reperit quasi mirum dicens (dextera dñi fecit virtutē) nō homovincit non se exaltat nō sibi salutē dat sz deus Vel (dextera dñi fecit virtutē) a peccatis et piculis me liberando (dextera dñi exaltauit me) in virtuosīs operibz pmouēdo (dextera domini fecit virtutē) me a receduo custodiēdo et sic virtutē pstantie dando. Et cū hoc ita sit.

Non moriar sed viuam: et narrabo opa domini.

Non moriar) dicit eccl'ia vt putas o psecutor (sed viuā).i. multiplicata durabo putat enī psecutor stragem funerū vbiqz faciens delere nomē chřstianū cum potius augeat. Vel (nō moriar) morte culpe vl' gebenne (sed viuā) vita gratie ⁊ glorie (⁊ narrabo) q̄dū hic ero (opera dñi) que fecit circa me. narrabo inquā ad laudem suā vt p hoc augeat eccl'ia. Sed cur tāta indigna pmittit corpus chřsti sancta eccl'ia populus adoptionis indicat nobis d.

Castigans castigauit me dñs: et morti non tradidit me.

Castigans) ⁊ corripuens p delictis (castigauit me dñs) flagello filioz. q. d. hoc pmisit de' mihi fieri ad correctionē. gemitōe verbi frequentiam castigatōis ⁊ cōsuetudinē dei innuit qui hic castigare consueuit (et morti) eterne (nō tradidit me) morti enim non datur cuius vicia purgant. Castigat nos deus in multis verbis ad emendationē vt p̄bato eruat a morte ppetua et donet vitā eternā. Sed vide qua intretur ad eam nam quasi ostendendo subiūgit tanq̄ diceret. Ergo vt illa vita possit acquiri ⁊ haberi.

Aperite mihi portas iusticie: ingressus in eas cōfitebor dño: hec porta dñi iusti intrabunt in eam.

Aperite mihi) instando o psecutores (portas iusticie).i. portas tribulationis ⁊ mortis p q̄s iusti intrant ad requiē: p multas enī tribulationes oportet nos intrare in regnū dei ⁊ ego (ingressus in eas).i. p eas ad vitam (cōfitebor dño).i. laudabo eū in voce exultationis qz (hec porta dñi) est q̄ exiit de mūdo. chřs ei sic passus sic intrauit in gloriā suā sic iusti est intrare sc̄tōs Unde sequit̄ ⁊ (iusti) imitantes caput chřstū (intrabunt in eam).i. per eam ad vitam. nō est enim seruius maior dño suo. Et qz hanc portā chřstus aperuit.

Cōfitebor tibi quoniā exaudisti me: et

factus es mihi in salutem.

Confitebor tibi o dñe cōfessione laudis et gratiar actōis: ideo qm̄ exaudisti me in tribulatione (et factus es mihi in salutem) dans de passione victoriā. Vel qm̄ exaudisti me in aduentu filij. priores enī iusti aduentū christi pe-tebant. (et) ita (factus es mihi in salutē) quia p eum vulnera peccatorū meorū sanasti et me ab iniquo hoste saluasti. Uñ ostēdit p quē factus est in salutē scilicet per lapidem angulārē id est christum. Nam.

Lapidem quē reprobauerūt edificātes: hic factus est in caput anguli.

Lapidem quē. i. quem lapidē (reprobaue-runt) scz christus lapis offensionis cui adhere re ptempserūt (edificantes) synagogā iudeorū scz pontifices sacerdotes et doctores quē lege-bant in scripturis et nō intelligebāt (hic factus est in caput anguli) in domo nr̄a que est eccle-sia vt duos parietes iudeorū et gentiū conderet in se lapide angulārē. p̄sticiens vnā ecclesiā ex iudeis et gentibz cuius ip̄e est caput et pastor.

A dño factum est istud: et est mirabile in oculis nostris.

A dño p̄re qui occulte edificabat (factū est istud) scz vt sit in caput anguli (et est mirabile) ac in eternū laudabile de concorporatione vtriusqz ppli. (in oculis) scz interioribz et interioris hoīs. (nostris). i. credentiū et diligentū qui eū credendo susceperūt nō in oculis carnaliū qui quasi hoīem p̄temnendo reprobauerūt hoc est in cōsideratōe nr̄a nō illoz.

Hec est dies quā fecit dñs: exultemus et letemur in ea.

Hec dies qua factū est hoc scz tps noui testamenti quo constituta est ecclia (est dies) salutis et gr̄e cōtra diem culpe que cepit a vetustate ade (quam fecit dñs) ad redemptionē et salutē cūctis gentibz: hanc diem dicit dñm fecisse singulariter nō qz eā plus alijs sed qz in ea plusqz in alijs fecit in qua dñs venit et specialē grām exhibuit. In qua cōuenit letari et ideo exultemus et letemur in ea sicut egri in die sue sanationis: captiui in die redemptionis qz diabolus ius perdidit homo reuixit. Et qz salutis est hic dies ergo.

O dñe saluū me fac: o dñe bene p̄sperare benedictus qui venit in noīe domini.

O dñe qui potes quicqd vis (saluū me fac) a peccatis et omnibz malis qz ad saluandū venisti et postquā a malis saluaueris (o dñe bene p̄sperare) iter nostrū bene et p̄sperare dirigendo ac nos in bonis opibz p̄sperari et p̄ficere sem

per faciendo qz ad hoc venisti et tu nobis scilicet es via et (benedictus qui venit in nomine dñi) scz christus qui venit in nomine patris vt nos saluaret et iuuaret ac nobis vitam eternā donaret est hic laus de aduentu christi. deinde quasi in p̄sona sacerdotū et maiorū minoribz loquit. **Benediximus vobis de domo domini: deus dñs et illuxit nobis.**

Benediximus nos maiores quasi sacerdotes (vobis) o reliqui christiani. i. imprecati sumus vobis bñdictionē (de domo dñi). i. de ecclesia catholica de qua sunt sacramenta et oīs benedictio qz extra eam non est verū sacrificiū nec bñdictio immo (deus dñs). i. iesus christus dñs noster et verus deus ille qui venit in noīe dñi bñdixit vobis (et illuxit nobis) vt scripseras et qd credimus intelligeremus et vobis nō dum intelligentibz sed iam credentibz enuncia remus vt aut et vos iam benedicti intelligatis. **Constituite diem solennem in condensis: vsqz ad cornu altaris.**

Constituite diem solennē scz mentis solennitate et sabbatizate sabbato cordis. i. exhibite vos templa et aras dñi in quibus et sacras celebretis solennitates. (in cōdensis) et spissitudine scz virtutū. i. in virtutibz multis in quibz vlt ip̄e dñs vel eius angeli frequentant vos dico in b̄ p̄seuerantes quousqz pueniatis (vsqz ad cornu altaris). i. vsqz ad ip̄m dñm qui est cornu et fortitudo seu celsitudo anime quam ei fecistis altare. altare enim sempiternū est pacata mēs iustorum vbi laudes dei leti cantabimus ita dicentes.

Deus meus es tu et cōfitebor tibi: deus meus es tu et exaltabo te.

Deus meus es tu qui me ad hanc gloriā p̄duxisti et ideo (cōfitebor tibi) p̄fessione laudis. i. laudabo te et nō ero ingratus gratie tue. Accepta remissione p cōfessionē peccaminū nunc confiteor laudes tuas et ex intensione affectus idem repetēs dicit (deus meus es tu) et nō aliō (et exaltabo te) extollendo te laudibz vt creator a creatura lauderis qz p te ab hūilitate suā sublimatus dilectōe. dicem⁹ ista et dilectio ip̄a vox ista est.

Confitebor tibi quoniam exaudisti me: et factus es mihi in salutem.

Confitebor .i. laudabo te (quoniam exaudisti me) liberando ab omnibz malis et p̄culis (et factus es mihi in salutē) sociādo me tuis sanctis et electis hic versus supra positus est sed et hic congrue ponit qz leta confessio est post beneficia deinde exhortationē quam in principio po-

fuit repetit et omnes generaliter ad laudem dei inuitat dicens.

Confitemini dño qm̃ bonus: qm̃ in seculum misericordia eius.

Confitemini. i. laudate dñm sicut monui a principio (quonia bonus) ē essentialiter in se cuius bonitatis effectus circa nos apparet (quonia in seculū est) (misericordia eius). In his verbis psalmus accipit terminū de quibz sumpsit exordiu et sicut incepit a laude ita terminat videlicet vt ab initio credulitatis nostreyz ad finem in deū nostrū fiduciā habentes eius laudes p̃seueranter p̃fiteamur. Juxta illud qui p̃seuerauerit vsqz in finē hic saluus erit qz nō est aliud qd salubrius delectet nos qz laus dei.

Oratio.

Consolatio tribulationū nostrarū p̃ssime deus qui iustozū tabernacula leticia et exultatione p̃fundis exalta ecclesiam tuam virtute potentis dextere qua fiat porta iusticie et ita se angulari stabilitate cōnectat vt tua resurrectione clarificata resulgeat. Qui viuīs.

Psalmus de affectu et frequenti petitione fidelis p̃ intelligentia et custodia diuine legis vt ipsam intelligat et intelligendo opere perficiat.

Aleph

ps. cxviii.

Eati immaculati

in via: qui ambulāt in lege dñi.

Auctor psalmi s̃m Ambro. et biero. et scdm̃ plures alios p̃pha

danid qui totus ardens in diuino amore p̃ totum psalmū p̃ modū orantis et supplicantis familiarissime loquit̃ cum deo sicut dulcissimus et dilectissimus filius cū p̃se seruus cum amantissimo dño suo qui cum de malis huius seculi et de statu mortis eripuit ac in statu vite et gratie posuit. Circa titulū est sciendū qz ille psalmus vocat̃ alphabeticus continens viginti duos octonarios s̃m numerū litterarū alphabeti hebraici et singuli octonarij incipiūt a singulis litteris que sunt eis p̃ titulis p̃tinentiam eozum declarantibz. Huius aut̃ octonarij titulus est alfa aleph. alfa. i. laus dei qz in his vere deus laudat̃ in quibus est remissio pctōz que nobis facta est p̃ aduentū christi de quo in superiorī psalmo egit q̃ hūc mundū diluit vt dignus fieret immaculato corde deum laudare. Aleph que est prima littera interpretat̃ doctrina. Unde plenos doctrine sequentes versus attende. Congrue aut̃ huic octonario prescribit̃

Aleph. i. doctrina qd est cōmune toti psalmo doctrinaz moralē redolenti: est enī ille octonarius quasi plogus alioz tangens que in sequētibz cōtinent octonarijs. Materia sepius repetita petitio p̃ intelligentia et custodia legis diuine vt ipsam intelligat et intelligendo opere perficiat p̃ totū enī psalmū exprimit affectū suū ad custodiā legis diuine varijs modis eadē repetendo. Et sepe orās deuote p̃ aliquo qd multum appetit: verba eadem repetit vt maiore affectum sui desiderij ostendat vt pote qui flāmā et feruorē amoris respectu rei tñ desiderate in se sine repetitis petitionibz continere nō possit quem modū orandi p̃ totū istū psalmū habet. In hoc etiam psalmo quedā verba interposita inueniunt̃ que pene idem significare videtur scz lex: testimonia: viē mādāta iustificatōes iudicia sermones eloquia et huiusmodi. nam q̃ ex his vnum custodit p̃culdubio et alia obseruat sed varietas horum verborū in hoc psalmo ideo ponit̃ vt fastidiū euitet. Sententia vtro et significatio predictorū sepius replicatur vt maior affectio et deuotio intentior respectu rei tñ desiderate ostendat et oratio petentis citius exaudiatur. Intentio: exhortari nos ad beatitudinem et diuine legis custodiā ac monere ad dei laudē p̃pter multipliciū beneficiorū suozū exhibitionē. Sententia in generali p̃pheta in isto psalmo tanquā fidelis et deuotus deum sincero et puro amore tota mente ardens diligēs de omnibus que mundi sunt p̃e dulcedine diuini amoris nihil penitus appetens sūmo cordis desiderio cupit bene virtuose immaculate et beate viuere et sic ad patrie beatitudinē puenire. Et qz illam vitam bonam virtuosam immaculatam et beatam ex se non potest attingere ratione sue ignorantie et cecitatis ratione impotentie et fragilitatis ratione iniqui et maligni a bono retrahentis et multipliciter impediētis: ideo ratione ignorantie et cecitatis necessario indiget aliquo directiuo scilicet lege aliqua que doceat ipsum declinare a malo et facere bonum. et hec est scriptura sacra in nouo et veteri testamento contenta. Indiget ratione impotentie et fragilitatis aliquo confortante et roborante: et istud est gratia diuina que viuificat roborat et confortat. Indiget ratione iniquorum et malignantium vt eozum tollatur impedimentum: vnde magno cordis desiderio iugit̃ orat̃ et petit: petitionēqz suam ex abundantia amoris et desiderij frequenter replicat vt deus ipm̃ illuminet et illustret vt legem diuinam intelligat et gratia sua ipsū viuificet: confortet: et ro-

bolet ut ipsius legis precepta et mandata intel-
lecta opere adimpleat ac persecutione et impedi-
mentum iniquorum tollat: ut ipse ab inceptis
non desistat. Et in his videtur consistere tota ma-
teria huius psalmi in generali qui durat usque
ad psalmum. Ad dominum cum tribularetur cla-
maui. Psalmus autem ille institutor est fide-
lium: paradisus omnium pomorum et sententia-
rum: apotheca spiritus sancti: qui quanto in su-
perficie videtur apertior tanto mysteriorum al-
titudine est profundior. ubi generalis iustus lo-
quitur modo profitendo quod accepit: modo
iterum sperando quod meruit. Et est hic psal-
mus totus morali doctrina insignis: omnis au-
tem moralis doctrina suavis est: in qua hic psal-
mus eminet. alij namque psalmi tanquam stelle
minores aliquatenus lucent: iste vero quasi sol
pleni luminis meridiano calore feruens totus
moralis dulcedine resplendet. Et est per litteras
hebrei alphabeti digestus ut sicut pueri in primis
litteris vltimum discendi sumunt ita et nos huius-
modi elementis vltimum viuendi usque ad matu-
ritatem addiscamus. Octonarius vero in sin-
gulis distinctionibus innuit quod vnaqueque pars
perfecta est et sufficit ut si quis eam seruet in vi-
ta septem dierum perueniat ad octauam resur-
rectionis. Vel circumcisionem cordis habeat
quod octonarius significat. Unde Aug⁹. Sci-
endum in hoc psalmo omnem moralem locum
esse comprehensum. Pro te quid hoc sacra-
mentum: quid hac voluptate iocundi-
us: qui tibi que mella sunt dulciora quam discere
prudenciam: in atria eius intrare: sententiam crea-
toris inspicere et sermones domini dei tui ple-
nos docere sapientia spirituali. Habeant sibi
ceteri suas opes: gemma bibant: serico niteant
plausu populi delectentur: et per varias volu-
ptates diuicias suas vincere nequeant. nostre
delicie sint in lege domini meditari die ac no-
cte. pulsare ianuam non patentem: panes trini-
tatis accipere: et seculi fluctus domino preceun-
te calcare. Sed et notandum hunc psalmum
qui viginti duabus clausulis constat quarum
vnaqueque octenis versibus terminatur vtri-
usque testamenti mysteria continere. et veteris vi-
delicet propter viginti duas litteras et viginti-
duo eiusdem instrumenti volumina. Et noui
propter octauum numerum resurrectione do-
minica et circumcisione spiritus in euangelio
consecratum. Hec Aug⁹. Sententia in speci-
ali: quod omnis beatitudine percipitur: sed quo ad
eam perueniat plurimi nesciunt et diuersti diuerse sa-

querunt quibus beati sint: ne quis tam errat docet
sit ad veram beatitudinem via. Est enim vera
ad eam via ista: ut qui volunt esse beati sint im-
maculati. unde dicit. (Beati) sunt in spe per bo-
norum operum merita existentes (immacula-
ti) sine crimine et mortali culpa (in via) seculi per
quam gradimur id est in presenti vita (qui am-
bulant) et non ociosi id est qui proficiunt et per-
seuerant (in lege domini) hoc est in mandatis
eius ipsam scilicet legem opere adimplendo.
Lex namque domini est via per quam reuer-
ti possu-
mus in patriam. Ambulemus ergo in lege do-
mini: curramus in operatione mandatorum:
ut cursu completo beatium cum apostolo ca-
piamus. Sed quia ad hoc quod ambulent in le-
ge domini exigit ipsius legis noticia ideo sub-
ditur.

**Beati qui scrutantur testimonia eius: in
toto corde exquirunt eum**

Beati etiam sunt in spe (qui scrutantur) et
inquirunt diligenter studendo (testimonia eius)
id est scripturas sacras testimonium de deo per-
hibentes et quid testatur nobis per scripturas
suas (et in toto corde) et affectu non diuiso ut
heretici et amici huius mundi. et simplici non
duplici (exquirunt eum) solum non aliud ut
cognoscant et diligant ut non solum sit studi-
um cognoscendi verum etiam voluntas ope-
randi. Propter hoc enim scrutande sunt scri-
pture ut deus inueniatur et ut iusti non docti
efficiamur. Hi ergo sunt beati qui ambulant
in lege domini.

**Non enim qui operantur iniquitatem:
in vijs eius ambulauerunt.**

Non enim qui operantur iniquitatem) sci-
licet ex deliberatione et dilectione ut qui obedi-
unt desideriis peccati non qui trahuntur inui-
ti: vel qui operantur perseueranter (in vijs eius)
id est in preceptis dei que tanquam vie ducunt
ad patriam celestem. (ambulauerunt) recte sci-
licet ea custodiendo sed magis in deuijs que du-
cunt ad eternam damnationem contra prece-
pta faciendo ac per hoc non sunt immaculati
et per consequens nondum sunt beati. Et res-
re hi tales non ambulant in vijs. quia

**Tu mandasti: mandata tua custodiri ni-
mis.**

Tu) scilicet deus cui obediendum est ab om-
ni creatura (mandasti) per legem: per euange-
lium: per prophetas: per apostolos et predica-
tores sequentes (mandata) id est precepta (tua
custodiri nimis) id est valde cum magna dili-

gentia et sollicitudine ut nec vnum iota pretereatur ubi nec aliquid potest sine culpa preteriri nec aliquid aliunde admitti. Unde in euangelio. Si vis ad vitam ingredi serua mandata. Ergo qui non seruauerit in eternum peribit. Et quia mandasti et non est hominis dirigere viam suam: ergo.

Utinam dirigantur vie mee: ad custodiendas iustificationes tuas.

Utinam dirigantur a te scilicet rectore et duce (vie mee) scilicet affectiones seu desideria eloquia et opera (ad custodiendas iustificationes tuas). id est mandata tua que iustificam et perfectam iusticiam continent nisi enim a te dirigantur infirmi erimus propter fragilitatem carnis precepisti quidem tu sed utinam quod precepisti fiat mihi. Diriguntur autem vie nostre per charitatem a deo nobis infusam quia secundum Augustinum bona opera extra charitatem sunt cursus extra viam ideo autem peto et opto custodire iustificationes quas.

Tunc non confundar: cum prosperero in omnibus mandatis tuis.

Tunc non confundar coram te in presenti vel in futuro (cum prosperero) quasi in speculo. id est perfecte insperero custodiendo et opere adimplendo non solum asperero legendo et intelligendo (in omnibus mandatis tuis) nullum transgredies sed omnia opera complens quod in vno offendens sit omnium reus scilicet quo ad penam damni et damnationem. Mandata dei sunt sicut speculum in quibus homo debet opera sua inspicere in conscientia utrum consonet mandatis an non. Si non respondent eis debet confundi si concordant potest letari. Et tunc cum prosperero et custodiero omnia mandata.

Confitebor tibi in directione cordis: in eo quod didici iudicia iusticie tue.

Confitebor tibi confessione laudis id est laudabo te gratias agendo et non ero ingratus tanto beneficio (in directione cordis) id est quod direxisti cor meum et animam ad intelligenda predicta et quod directum cor habeo directis viis ad illa custodienda (in eo) id est pro eo (quod didici) te reuelante (iudicia iusticie tue) quibus nunc et in fine mundus iudicatur. Vel (iudicia iusticie tue) id est mandata tua que tu ex iusticia tua iudicas facienda. Et.

Iustificationes tuas custodiam: non me derelinquas usquequaque.

Iustificationes tuas custodiam opera iusticie faciendo et precepta tua iustificationis opere adimplendo et ut custodiam (non me derelinquas)

subtrahendo auxilium protectionis tue (usquequaque) et valde et nimis vel ex toto et penitus. quasi. id est si derelinquis aliquando ad probationem ut virtus perficiatur et meritum augeatur vel ut infirmus sine auxilio tuo mihi videatur ne de me gloriar non tamen derelinquas omnino ne peream et sic gloriabor in te non in me. Nemo ergo debet inflari quod nunquam derelinquat vel dolere quod aliquando derelinquat. Beth

In quo corrigit adolescentior viam suam in custodiendo sermones tuos.

In prima littera partes beatitudinis posuit in quibus precat se custodiri in hac secula tempus conversionis aperuit in quo potissimum a lapsu et confusione fluxe etatis ad deum quis conuerteri debet. Unde huic octonario premitur littera (Beth) que interpretatur confusio quia hic ostendit precepta dei liberare hominem de confusione id est de lapsu peccati qui enim viam suam corrigit non confundit iustificationes in quibus tuas custodiam que vere sunt custodiende. Nam (In quo corrigit adolescentior) et iuuenis etate viam suam lubricat prauam ad peccandum. Vel (adolescentior) ad dei nouitatem gratie percepta conuersus (viam suam) id est conuersationem et consuetudinem suam prauam. Et respondet dicens (in custodiendo sermones tuos) scilicet operando non tamen legendo vel memorando hoc enim loco custodia sermonum dei intelligenda est operatio preceptorum eius que frustra custodiuntur memoria si non custodiuntur et vita. nam quidam verba dei tenendo agunt ne obliuiscantur nec agunt viuendo ut corrigantur. Et quia in his correctio est ideo.

In toto corde meo exquisiui te: ne repellas me a mandatis tuis.

In toto corde meo id est ex toto affectu cordis mei quia mens diuina non impetrat exquisiui te et amavi ex dono tuo. Non enim ambulando sed amando non motu corporis sed affectu cordis exquisiui et inueni deus: hoc autem nobiscum agit primo diuinus ut dominus diligat: hoc nobiscum agit dilectio domini ut sermo diuinus impleatur et ideo (ne repellas) non adiuvando (me) quasi indignum a mandatis tuis intelligendis et implendis. Vinus dicit et plus intelligit id est admittas me ad intelligentiam et implementationem mandatorum tuorum. Quia ergo repelli metuit agit quod sequitur.

In corde meo abscondi eloquia tua ut

non peccem tibi.

In corde meo abscondi id est in abscondito cordis mei scz in memoria mea retinui (eloquia tua) sacra sicut thesaurū preciosū in arca (vt) eorum memoria auocatus (non peccem tibi) et sic repellar dum in pmpu habeo in abscondito memorie regulā scdm quam me componam. Sacra enim eloquia semper in corde retinere magnū confert presidū contra omne peccatū. Nam vbi est diuini verbi memoria et delectatio inde pculdubio fugit omnis delectatio et memoria peccati. diuinū enī eloquiū nutrit virtutes: extinguit vicia: generat amorē dei adducit odium peccati. Et ne in corde eius eloquia dei sine fructu operū absconderent ideo grāias agens de pceptis orat psequenter. Et dicit.

Benedictus es dñe: doce me iustificaciones tuas.

Benedictus id est laudatus (es dñe) in donis tuis et de beneficijs mibi impensis. q. d. qz eloquia habeo grāias ago et de reliquo (doce me) et psta facere (iustificaciones tuas) id est mādata tua et iusticie opera scz vt sciam non solū ea speculando sed etiam scdm ea opando et qđ didici factis ostendendo: frustra enim abscondi in corde eloquia nisi sequant iusticie opera. q. d. Quia dando mibi eloquia tua dedisti mihi legem da etiam benedictionē gratie qua legem implere valeam. Et qz abscondi eloquia tua in corde ideo cum tempus vidi.

In labijs meis: pnunciaui omnia iudicia oris tui.

In labijs meis cordi vicinis (pronanciaui) alijs scz ore pdicādo exhortādo instruēdo Et benedicti meis nō alienis ne queras tibi vicarium in predicando vel psallendo sic non queris in comedendo vel dormiendo (omnia iudicia) nō vniuersaliter sed que scripta sunt vel dicta. Unde subdiť (oris tui) id est que per pphetas vel per aplos qui sunt os dei locutus es et per eloqā tua innotescere voluisti. Que omnia iudicia vsqz quaqz nō cessat eccia in labijs suis pnunciare. Et ne fieret reproby sermo meus.

In via testimoniozū tuozū delectatus sum: sicut in omnibz diuitijs.

In via testimoniozū tuozū id est in ope et impletionē mādatozū tuozū que nobis in lege tua sub testificatione data sunt et de te testificantur (delectatus sum) et gaudius nō modice sed sicut in omnibz diuitijs (spiritualibz) vt pote que sunt omnimode diuinit. Vel (sicut in oibz diui

tijs) temporalibz delectant terreni hoies. Immo multo amplius sancti qui cōtempto mundo a deo sunt ditati delectant et iocundant de conscientia pura in operibz mandatozū dei nō deficientes etiā tormentis et tribulatioibz multis afflicti. Ita pnunciaui et delectatus sum et ad huc ibi immorabor. Unde sequit̃.

In mandatis tuis exercebor: et confidebo vias tuas.

In mandatis tuis exercebor vsu meditatio nis et operis scz in eis frequenter meditando et ipsa ope ad implendo. Et sic merito boni operis (considerabo) id est cognoscām (vias tuas) quid iuste quid misericorditer facias sicut dicitur a mādati tuis intellexi. vniuerse enim vie domini sunt misericordia et veritas scdm quas opera nostra remunerat quas cōsiderabo etiā diligenter attendendo vt sic firmior sim in meditatione et operatione mandatozū. Et p hanc exercitationē fit etiam istud quod.

In iustificationibz tuis meditabor: non obliuiscar sermones tuos.

In iustificationibz tuis id est in mādati et pceptis que iustificāt et pfectā iusticiā cōtinent (meditabor) pfunde de eis cogitando. Obluioni enim que ex originali venit pctō opposita est meditatio vnde sequit̃ vt (non obliuiscar sermones tuos) id est ne possim obliuisci quod expedit retineri et vt illa obliuioni non tradens possim ea intelligere pfecteqz cōplere. Ecce satis horret cōfusionem que tantam spondet correctionem. Symel.

Et retribue sermo tuo

viuifica me et custodiam sermones tuos.

In hac tertia littera humanam indigentia ostendit et contra eam grām dei poscit. Et hec indigentia est infirmitas carnis: i grātia mentis exilium: hostes: et contra hec auxiliū multiplicit̃ gratie petit. Unde huic octonario premititur littera (Symel) que interpretat̃ retributionē qz sibi multipliciter grām retribuui petit. dixerat enim supra in quo corrigit adolescentior viam suam et subiungit in custodiendo sermones tuos nunc vt id faciat petit auxiliū dicens

Retribue dñe bonū p malo (sermo tuo) qđ nihil meritis sed totū gratie deputat scz mibi qui nō dignus vocari filius tuus: s. scz (viuifica me) iustus qui iustificas impiū faciendo me resurgere a morte anime scz a peccato qđ mors anime est et infundendo grātia que animā viui

ficat sicut anima corpus (et) ita iustificatus (et) custodiam sermones tuos) scz intelligentia p cognitionem: in memoria p recordationē: in voluntate p dilectionē. in manu p operationē. in ore p predicationē et defensionē. Sed quia nō possunt custodiri p obedientiā nisi prius videatur p intelligentiā addit.

Revela oculos meos: et cōsiderabo mirabilia de lege tua.

Revela id est aperi et illumina p spiritū sanctum oculos meos) interioris scz cordis mentis p ignorantia et peccatū velatos et sic illumina tos (considerabo mirabilia de lege tue) id est p funda in lege antiqua et noua cōtenta. nihil est autem mirabilius in mandatis dei q̄ diligere inimicos benefacere his qui oderunt nos hoc est retribuere bona p malis retribuere iniquas et revelare et debes qz ego me idoneū facio nō querens hic manentē civitatē. Nam.

Incola ego sum in terra: nō abscondas a me mandata tua.

Incola ego sum in terra) id est pegrinus et advena nō sicut homines terreni sed sicut patres mei scz iusti nō sum civis babilonie: cor et si non corpus habens in celo hoc dicere tū iustorum est quibus promissa est patria eterna et ideo (nō abscondas a me) id est nō subtrahas mihi (mandata tua) p que redit ad patriā. Abscondunt mandata his qui non sunt incole in terra sed terrena sapiunt qz et si ea audiunt et norunt non tamen sapiunt nec faciunt. **Vinus** dicit et plus significat vult enim dicere qz sibi illa ad faciendū revelet qz.

Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas: in omni tempore.

Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas) id est iusticie tue opera et hoc nō ad tempus vt mali sed (in omni tempore) scz prospero et aduerso vt quicquid faciam vel patiar semper eas desiderem. docet ergo nullū oculum nobis debere esse quin semper desiderij huius teneamur cupiditate. possunt enim infirmitate anime non desiderari: et ratōne mentis vbi videtur qz sint viles potest earum desiderij concupisci. Nam sepe quid agendū sit videmus nec agimus qz nō delectat vt agamus et tamen cupimus vt delectet. Ideo autem concupiui desiderare quia.

Increpasti superbos: maledicti qui declinant a mandatis tuis.

Increpasti superbos) scz primos homines quos delectauit illis: eris sicut dñi. et adhuc frequenter per scripturas p sanctos: per pprie conscientie stimulos increpas supbos qui iusticie opera nō diligunt vel desiderant vt eos ad humilitatem reducas et per hanc superbiam (male dicti) sunt non solum primi homines sed omnes (qui declinant a mandatis tuis) id est ab obseruatione mandatorum tuorum. Non ait qui nō implent sed qui declinant quasi primū sit infirmitatis vel ignorantie scdm superbiam. Sed quia superbi nec in tanta increpatione humiliantur orat p eis corpus christi dicens.

Aufer a me obprobrium et contemptū qz testimonia tua exquisiui.

Aufer a me obprobrium) quod audio in verbis (et contemptū) seu despectū quem sustineo in factis que ideo mihi sunt (quia testimonia tua) id est precepta per tuam testificationē data ac premijs et penis vallata (exquisiui) nō ociose et somnolenter sed strenue et vigilanter ad sciendum et faciendum. Orat a se auferri illa in quantum sunt culpa non pena id est vt a persecutoribus suis amoueatur culpa persecutionis illius notia et conuertant ad dominū non a se pena cum inde pueniat ad coronas. Sed quando ecclesia talia precabatur ipsa patiebatur. Unde subiungit.

Etenim sederūt principes et aduersum me loquebant: seruus autem tuus exercebatur in iustificationibus tuis.

Etenim sederūt) scz in pccatis et iudicijs quasi ex mora machinantes (principes) scz mali rectores et iudices (et) ipsi aperte (aduersum me) loquebantur) accusando et criminando idem accusatores erant qui et iudices quod grauius est illi ita (seruus autem tuus) scz ego (exercebat) sollicitē (in iustificationibus tuis) et mandatis meditando predicando et opere adimplendo. Qui in his cogitat vincit quia ab his retrahere per bella laborat inimicus. q. d. inter pericula non erat mihi cruciatus sed pfectus. Quasi liter vero exercebat subdit.

Nam et testimonia tua meditatio mea ē: et consiliū meū iustificationes tue.

Nam et testimonia tua) id est mandata vel martyria grece dicta. Unde sanctos ppter testimonium christi passos grece martyres appellamus (meditatio mea est) quia iugiter meditator et amo ea respiciens ad coronā hic enim id est horū causa meditata scz christus et premia mitigant dolores (et consiliū meū) ac considerata ratio est (iustificationes tue) a te nobis tradite. vt seruem et adimpleam in quibus maximū

est inimicos diligere. Consilium principum
fuit martyres perdere consilium martyrum fuit
illos acquirere.

Deleth.

Adhesit pauimen

to anima mea uiuifica me scdm ver-
bum tuum.

In hac quarta littera dicit se corporali ne-
cessitate esse constrictum ita vt tedeat eum ora-
re vel operari corpus enim quod corrumpitur
aggrauat animam sed sola dei pietate dicit se es-
se saluandum. Et quia in hac necessitate positus
semper timet relabi ideo congrue huic octona-
rio premittitur littera (Deleth) que interpreta-
tur timor. hic enim docetur qd lex timentem con-
fortat seu confirmat et ad omnia ei sufficit. Mo-
do ergo consilium meum est iustificationes tue
modo ita me habeo sed olim (Adhesit) consen-
su (pauimento) id est carni et corpori terreno et
corruptibili (anima mea) ieiunio voluptatibus et
desiderijs consentiendo quod dicitur pauimen-
tum qd de terra factum. Vel (adhesit pauimento)
id est terrenis vt hec curet que sunt calcada pe-
dibus velut pauimentum. Et quia carni vel ter-
renis adherere mors est anime ideo subdit (vi-
uifica me) confortando per gratiam vt spiritus
preualeat contra carnem et eruendo a terrenis
vt mens et conuersatio mea sit in celis (scdm ver-
bum tuum) id est scdm promissionem tuam qua
promittis veniam et gratiam penitenti. Et des-
ces Quia.

Vias meas enunciaui et exaudisti me: do-
ce me iustificationes tuas.

Vias meas enunciaui) per confessiones id
est peccata mea confessus sum (et exaudisti me)
dimittendo ea et quia delesti vias meas (doce
me iustificationes) et vias (tuas) quibus perfecta
consequar correctionem. Sic doce me vt agam
non vt tantummodo sciam quid agere debeam
pulchro ordine ad iustificationes dei perueni-
endum putat vt primum peccata sua confitea-
tur ita enim et alibi dicitur dic tu iniquitates tu-
as vt iustificeris. Vel (vias meas) id est pces-
sus meos difficiles in via virtutis ppter aggra-
uationem corporis (enunciaui) tibi in oratione
(et exaudisti me) conferendo gratiam (doce me
iustificationes tuas) et mandata vt ea comple-
am. Et.

Viam iustificationum tuarum instrue me:
et exercebor in mirabilibus tuis.

Viam) id est modum et ordinem (iustifica-
tionum tuarum) et mandatorum tuorum que
dirigunt ad iuste agendum (instrue me) quomo-
do debeam in eis ambulare. Jam ante petijt
doceri iustificationes nunc hic petit gradus et
ordinem eorum quia non sufficit bona agere ni-
si fiant debito modo et ordine (et ita instructus
(exercebor) vsu operis (in mirabilibus tuis) iu-
stificationibus scilicet in dilectione inimicorum
et huiusmodi quarum quedam sunt ita mira-
biles vt inexperti credant ad eas non posse per-
ueniri intelligendas vel faciendas. Unde iste
earum difficultate quodammodo fatigatus ad-
iungit.

Dormitauit anima mea pre tedio: con-
firma me in verbis tuis.

Dormitauit anima mea) quasi fessa id est a
spe qua eas me apprehensurum esse credideram
refriguit lente ad bonum surgens et parum vel
nihil boni operans et hoc (pre tedio) id est pro-
pter dilationes eorum que petijt vel carnis infir-
me que seruit vilitati et hec dormitatio accidia
solet dici sed (tu confirma me) et da mihi perse-
uerantiam (in verbis tuis) et preceptis que iaz
teneor iam facio ne ab eis decidam dormitan-
do sed ex his ad alia possum pertendere profici-
endo. Et vt possum confirmari et in via iusti-
ficationum sic ambulare qd possum ad illa et mi-
rabilia peruenire.

Viam iniquitatis amoue a me: et te le-
ge tua miserere mei.

Viam iniquitatis) id est desiderium et con-
cupiscentiam malam quibus tanquam priam
ad iniquitatem et peccatum itur et a te receditur
(amoue a me) ne illam sequar (et de lege tua) id
est scdm legem tuam non iusticie sed gratie qua
implemus quod per nos non possumus (miser-
ere mei) et iustifica me quia tibi est proprium et
apud te lex hec instituta est vt semper misere-
aris. perfecte petit iste qui ait viam iniquitatis a-
moue et de lege tua miserere. ac si diceret mala
remoue bona indulge. miserere inquam mei quia
iam.

Viam veritatis elegi: iudicia tua non sunt
oblitis.

Viam veritatis) que vere ducit ad patriam
relicta falsitate (elegi) vbi currem quod vt fa-
cerem (iudicia tua non sunt oblitis) vt curre-
rem quibus iudicijs a creatione mundi in ce-
lo et in terra peccantes grauiter afflicti et bo-
nis gratiam multipliciter contulisti et ad huc

quotidie bonos remuneras et malos punis q̄
bus etiam iudicijs premia iustis et penas im-
p̄is in iudicio futuro reddes. Et per hunc mo-
dum cum currerem.

Adhesi testimonijs tuis dñe: noli me cō-
fundere.

Adhesi) voluntate amore: et toto desiderio
(testimonijs) et mandatis (tuis) o (domine) qui
prius adhibebam pavimento Adheret autem
testimonijs qui mundo renunciat qui curā hu-
ius vite et voluptates spernit qui posteriora ob-
liviscitur et in anteriora contendit ut ad brauiū
perueniat et ideo (noli me cōfundere) nec spem
meam euacuare sed fac ut quo curro pertendā
quo tendo per te perueniam nō enim volentis
nec currentis sed miserentis est dei. Sed quia
non per se ipsum ista potuit subiungit

Viam mandatorū tuorū cucurri: cum di-
latasti cor meum.

Viam mandatorum tuorum) que angusta
est (cucurri) ut bonus equus id est cursum vi-
te mee scdm mandata tua direxi non per pro-
prium arbitrium sed (cum dilatasti cor meum)
per donum charitatis et delectatione iusticie
vnde madata diuina sunt leuia. nō enim cur-
rerē nisi dilatastes Non ergo cucurri p me sed
dono tuo hoc est enim donum dei ut in preces-
sibus eius non timore pene angustemur sed di-
lectione et delectatione iusticie dilatemur.

De.

Egem pone mihi

domine viam iustificationū tuarū:
et exquiram eam semper.

In hac quinta littera precatur christo veni-
ente sibi qui veterem legem tenuit nouam lege
constitui et quia per eam verus esse quis habet
ideo huic octonario congrue premittitur litte-
ra (De) que interpretatur est vel viuit quod be-
ne cōuenit qui enim est viuit et qui viuit est. Et
se autem et viuere scdm deū inchoat quisquis
in lege domini bene uiuēdo ambulat: quod es-
se et viuere vir iste sanctus postulat. quasi dice-
ret noli me confundere. Sed. (Legem tuam)
diuinam. non veterem ut olim nō subditis sed
nouam ut filijs (pone mihi) o (dñe) docens me
eam scilicet (viam iustificationū tuarū) ut me
dirigat in mandatis tuis iustis. Sicut impe-
rator prescribit militibus viam eundi quantū
scilicet et qua eant (et) ego (exquiram eam) ut in
ea proficiam et hoc (semper) scz quādiu viam
Jam habet agendo sed adhuc exquirū pfici-

endo quādiu enī hic viuitur tamdiu in ea et
sciendo et diligendo pficitur et qui pficit post
hanc vitam perficitur. Et quia ad exquirendū
per me non sufficio ideo.

Da mihi intellectū et scrutabor legem
tuam: et custodiam illam in toto corde
meo.

Da mihi intellectum) id est intelligendi do-
num et gratia: ut ad eius alta pueniam in qui-
bus tota lex penderet prophete et habito intel-
lectu (scrutabor legem tuam) ut ipsam intelli-
gam et intellectam opere perficiam et ore predi-
cem et custodiam illam nō in arca non in qua-
terno sed (in toto corde meo) scilicet in intelle-
ctu per cognitionem in memoria per recorda-
tionem et in voluntate per amorem in quo vi-
detur promissū ut deum diligat toto corde to-
ta anima tota mente et primum suum sicut se
ipsum. Et quia hoc non valeo viribus meis
ideo.

Deduc me in semita mandatorū tuorū
quia ipsam volui.

Deduc me) per grām tuam sicut nutrit par-
uulum (in semita mandatorum tuorum) ne ab-
errem. propterea viam mandatorum vocat se-
mitam quia angusta est via que ducit ad vitam
que tamen nō dilatato corde curritur. Arta est
hec via ut non admittat timidum. ardua ut re-
pellat pigrum (quia ipsam volui) id est volun-
tarius fui et sum ad implendum nō timore sed
amore. Ac si dicat non concupiscit aliud nec de-
lectatus sum ideo rogo ut me deducas quia si-
ne tuo ducatu parum est mihi mea voluntas.
Sed quia et ipsa voluntas a te est oro.

Inclina cor meum in testimonia tua: et
non in auariciam.

Inclina) per humilitatem (cor meum) id est
affectum meum ut plus velim et in ipsa volun-
tate proficiam (in testimonia tua) et precepta ut
ea propter se impleam testimonijs quippe aliud
probatur et deus iustificationes suas et manda-
ta quicquid nobis persuadere vult suis testi-
monijs id est preceptis et exemplis nobis per-
suadet et probat ut gratis colatur. quod impe-
dit radit omnium malorum cupiditas. Unde
subdit et non in auariciam. per subtractio-
nem gratie ipsum deserēdo qua subtracta deū
colat propter terrena ad quod mouet auaritia
Et quia omnia sub sole vanitas sunt. ideo ad-
dit generaliter. Et.

Auerte oculos meos ne videant vani-
tatem: in via tua viuifica me.

Auerte oculos meos corporis id est gratia auertendi cos pbe (ne videant). s. acceptado in affectu (vanitate) id est vana seculi ad malu inducentia p oculos enim peccamus dum visu ambim. Vel (auerte oculos meos) cordis (ne videant) id est attendant in bono opere (vanitatem) scz fauore humane laudis vel utilitate rei tpalis sed potius (in via tua) id est in obseruatione mandatorum tuorum qua iur et venis ad te (viiifica me) vt ea impleam et in eis nihil aliud nisi te qui es via et vita attenda. Non enim viuit qui ea negligit vel aliud in eis q vitam querit. Deinde p quid a vanitate auertit docet subdens.

Statue seruo tuo eloquium tuum: in timore tuo.

Statue immobiliter (seruo tuo eloquium tuum) id est mandata tua quasi intransgressibilem metam ne elabatur ad quod valet timor. Unde subdit (in timore tuo) sancto et casto vt qui stat videat ne cadat hoc ideo dicit qz multi eloquia dei negligenter suscipiunt sed timor dei sanctus quasi basis est in qua verbus firmiter statuunt. q. d. da seruum tuum facere quod eloqueris ac pficere pseueranter operari mandata tua in diuino eloquio contenta cum timore filiali qui no admittit culpam et excludit negligentiam. Et dum in cunctis que agit deo displicere metuit semper magis et magis placere appetit. Unde subditur.

Amputa obprobrium meum quod suspicatus sum: qz iudicia tua iocunda.

Amputa et tolle falce tue gratie (obprobrium meum) quod temerarie (suspiciatus sum) in alijs indicans eos non p deo sed p laudem tpali mercede benefacere que suspicio graue est pctm et magnu sibi facit obprobrium ppter qd obprobrium qd de alijs suspicatur edicit esse suu qua culpa a se optat amoueri qz ei placent iudicia dei vera. vñ subdit (qz iudicia tua) sunt iocunda quia vera nam vera sunt suauia amatoribus veritatis sed iudicia hominu de oculis non sunt iocunda quia temeraria. Sed contra hoc malu charitas habenda est que no emulatur. Unde subiungit.

Ecce concupiui mandata tua: in equitate tua viiifica me.

Ecce concupiui mandata tua) scz vt ea scirem et opere implem que omnia in duobus mandatis charitatis colligunt id est concupiui ex toto corde ex tota anima ex tota mente diligere te et proximum meum sicut me et tu (in equi-

tate tua) id est mandatorum tuorum (viiifica me) vt ta gratie id est charitate quam concupiui me imple vt viuam in te qui morior in me. Duo namq predicta mandata principalia ad equitates pertinent. Equum est enim vt diligamus deum quia ipse dilexit nos equum est vt et proximu diligamus qz et ab ipso diligi volumus. In hac ergo equitate viiificare postulat vel qui in sua toritudine male viuendo perijt in equitate mandatorum dei iam bene incedendo viuat.

Vau.

Veni super me

miser cordia tua dñe: salutare tuum fm eloquium tuum.

In hac sexta littera precatur vt saluator veniat qui est misericordia peccatorum et vita fidelium ideo huic octonario pponit littera (vau) que interpretat ille vel ipse id est saluator christus qui quasi adhuc loquentibus nobis dicit ad suum. Quasi dicat in equitate tua viiifica me (Et) vt hoc cosequar et mandata tua pficiam (veniat super me) desursum. vnde omne datum optimum et donum pfectum est (miser cordia tua) o (dñe) id est auxilium gratie tue quam vt cosequar veniat salutare tuum) id est christus redemptor et saluator noster (scdm eloquiū tuū) id est scdm pmissionē tuam Venit quippe christus nos misericorditer saluare scdm q antea dignatus est pmittere et pnunciare. Quod totum est gratie ne quisquam de meritis gloriaret et totum corpus dei dicat gratia dei sum id qd sum.

Et respondebo exprobantibus mihi verbum: quia speravi in sermonibus tuis.

Et sic (respondebo exprobantibus mihi) id est obprobrium mihi dicentibus (verbum) a spiritu sancto mihi ministrandum scz verbum bonum p verbo malo verbum fidei p verbo infidelitatis: verbum edificationis pro verbo exprobationis: parum est enim christus habere in corde nisi interius confiteatur ore et dum timetur obprobrium nolle respondere verbum et hoc faciam quia (speravi in sermonibus tuis) id est in pmissis que dicunt nolite cogitare qd loquamini etc. Vel (in sermonibus tuis) quibus vitam eternam te confitentibus promittis. Sed quia multi vrgentibus malis negat subdit.

Et ne auferas de ore meo verbum veritatis vsqz quaqz: quia in iudicijs tuis speravi.

Et ne auferas id est ne auferri sinas (de ore meo verbum veritatis) quo minus eam predicem (vsq; quaq; id est semper vel penitus et si ex timore ad tempus (q; in iudicijs tuis) quibus tuos flagellas et corripis vel etiam occidi permittis (supsperavi) quonia non solum mihi non auferunt spem verum etiam augent. quem enim diligit deus castigat et flagellat enim filium quem recipit. Vel (supsperavi) id est sup condignu speravi q; premiū sup merita speramus non sunt enim condigne passionē bñius tps ad futuram gloriam.

Et custodiam legem tuam semper: in seculum et in seculum seculi.

Et si non abstuleris (custodiā legem tuam) ipsius mandata scz charitatē opere adimplendo et hoc (semper) quod determinat dicens (in seculum id est in presenti et in seculū seculi). i. in futuro. plenitudo enī legis est charitas que a sanctis ex quorū ore nō auferitur verbum veritatis custodiet non solum in hoc seculo sed etiam in altero. Quia charitas que hic incipit in futuro perficit et que hic est ignis ibi erit camin⁹. Nam et deum plenius cum videbimus amabimus et primū similiter q; deus erit omnia in omnib; hec autem predicta cum orare exaudisti me.

Et ambulabā in latitudine: q; mandata tua exquisiui.

Et exaudisti (ambulabā in latitudine) scz charitatē que diffusa est in cordib; nostris que tam lata est vt vniversam legem et pphetas in se concludat. hec autē charitas duob; illis mandatis tota atq; integra continet id est dilectione dei et pximi in quibus tota lex pendet et pphete (q; mandata tua) quorum plenitudo est charitas (exquisiui) petendo: querendo: pulsando: et accepi spiritū quo bona facerem ex dilectione Et q; dixit se ambulasse in latitudine cōtinenter psequitur in tribus scilicet in locutione meditatione operatione et primo in locutione dicens.

Et loquebar te testimonijs tuis in conspectu regum: et nō confundebat.

Et loquebar) constanter et intrepide (de testimonijs tuis) grece martyrijs vel in preceptis a te testificatis et de te testificantib; pro veritate certans vsq; ad mortem (in conspectu regum) qui poterant terrere et timorē incutere. In hoc dicto non tam rei eventū q; mentis affectū exprimit q; sic erat affectus q; iam pmpius esset loqui corāz regibus. genus autem martyrii est

nomen christi cōfidenter confiteri coram talibus (et non confundebat) loqui vt timore vel pudore cederem sciens quia qui te confitetur coram hominib; confiteberis eum coram patre et angelis eius. Deinde subiūgit de meditatione dicens.

Et meditabar in mandatis tuis: que dilexi.

Et meditabar in mādatis tuis) implendis cogitando quomodo pficerem omnis enī seruus mandata dñi sui semper in mente habere debet vt non solum timore verum etiam amore deferuiat et subiūgit quare dicens (que) ppter se (dilexi) id est quia ea dilexi p spiritū qui datus est mihi. quod enim ab aliquo diligit de hoc frequenter meditat p hūc quidem spiritū dilectio ipsa in corde diffundit et cor ad meditando dilatatur. deinde subdit de operatione dicens.

Et leuavi manus meas ad mādāta tua que dilexi: et exercebor in iustificationibus tuis.

Et leuavi manus meas ad mandata tua) ea post talem meditationē opere adimplendo et meditatione enim mandatorū celestium boni operis vsus inolefcit sine quo meditatio nō sufficit. Cum opera p deo fiunt tunc manus ad superna leuant: cum autem p terrenis tunc deponuntur (que dilexi) q; finis precepti est charitas vt eius intuitu fiat mandatu. Ad omnia autem tria predicta pertinet quod sequit (et exercebor) sic loquendo meditando et operando (in iustificationib; tuis) id est in preceptis tuis que iusticie sunt ac iustificāt et iustificatū ostendunt.

Zai.

Emor esto verbi

tui seruo tuo: in quo mihi spem dedisti.

In hac septima littera agit de spe pmissio num dei que facit omnia pacifice tolerari per quam mens humana eleuatur ab his visibilib; et temporalib; ad inuisibilia et eterna bona vbi requies est vera. Septenarius autem significat requiē. Unde et hūc octonario preponitur septima littera scz (Zai) que interpretatur huc vel duc te q; hic agit de spe que non est de presentib; sed ad futura tendit. q. d. huc tende huc dirige iter tuū tanquāz tui ductor et rector quo vocat te verbum dei scz ad eternitatē festinās ergo iste in illam requiem ingredi petit eam. d. (Emor esto pbi tui) id est pmissi implēdi fa

et (seruo me) nō libero suo. i. nō quasi oblitus
tardus sed quasi memor redde promissum qui
nunquam fallis: promisit enim deus merce-
dem cuiuslibet fidei sibi seruienti et specialiter tri-
bulationes mundi patienter pro eo sustinens
(in quo) verbo promissionis (mibi spem dedi-
sti) de expectatione promissorum. quia enim p-
misisti sperare fecisti eterna et despiciere presen-
tia quasi diceret ideo sic et sic ago qz te pmit-
te eterna et auxiliū in tribulatōe spero et tu dñe
pmissi memor esto. Unde in aduersis spe se cō-
solans subdit.

Hec me cōsolata est in humilitate mea:
quia eloquiū tuū uiuificabit me.

Hec scz spes tue pmissionis (me cōsolata
est) et confortauit (in humilitate mea). i. in deie-
ctione et tribulatōe ut nō timere sed potius gau-
derem. Ergo aduersa facile superant si sit spes
que cōsoleat qui enī meliora sperat leuioribz nō
frangit (qz eloquiū tuū). id est pmissio tua (ui-
uificabit me) afflictum et firmavit meū animū.
Temperantqz tentationis de verbo et eloquio
dei uiuitur quo eterna pmittunt. Unde petrus
dñs dixit uerba uite eterne habes. Et necesse
mibi erat quia.

**Superbi inique agebāt vsqz a le-
ge autem tua non declinaui.**

Supbi scz psecutores mei (inique agebāt)
cōtra me (vsqz qz). i. ualde nimis nō tñ im-
pie agendo sed etiam pios ad impietate cogen-
do qd nimis est iniquum sed frustra instabant
qz non consensi. Unde sequit (a lege autem tua
non declinaui) quantumcūqz me ad hoc impel-
lerent sed in ea stabilis pmanſi. lex enim dei est
remediū ut non curetur pſperitas superboz et
non timeat delectio iustoꝝ. hic nanqz nos do-
cet recta et iusta dei iudicia meditari et qli nos
regere debeamus cautione. Ideo subdit qz.

Memor fui iudicioꝝ tuoz a seculo dñe:
et cōsolatus sum.

Memor fui iudicioꝝ tuoz a seculo (o dñe)
ex quo genus humanū cepit que exercuisti in
uasa ire et in uasa misericordie (et cōsolatus sū)
qz iudicia tua uera esse cognoui. Qui enim pre-
terita repetit et semp colligit serie uenustatis: co-
gnoscit qz nec pctōꝝ potētia sue iprobitatſ eua-
dat nec iustus equitatis sue premijs defraudet.
Et qui bene sibi cōsciū hec nouit retexere ha-
bet unde grāia sue cōsolationis possit accipe-
re. Quantum autē uir sanctus iniquos quos to-
lerabat diligere ostendit cum subiūgit. In me
quidem cōsolatus sum. Sed.

**Defectio tenuit me: p peccatoribz tere-
linquentibus legem tuam.**

Defectio (et tediū cordis et anime. i. afflictio
et dolor (tenuit me) et occupauit p pctōꝝibus
derelinquentibz legem tuam). i. p excessibz pec-
cantium a quibus legem tuā derelinqui uide-
bam: dolebat pfectus iste non qz ipse appetebat
sed qz lex dei relinquebat et non de suo sed de
alieno cōtristabat damno. Tanta enim est uir-
tus pietatis qz uir sanctus plus grauatur et do-
let de aliena culpa et miseria qz de sua pena et in-
iuria. Sed nos hodie magis uolumus nostra
incōmoda qz salutis pximi detrimenta. Hec
tñ de tribulatione sua nō dolebat immo gau-
debat quod ostendit cum subdit.

**Cantabiles mibi erant iustificatōes tue
in loco peregrinationis mee.**

Cantabiles. i. sicut cātilene delectabiles qz
cantus eleuat labores tollit tediū et delectat (mi-
bi erant iustificatōes tue). i. iudicia tua iusta qz
bus nostri purgant excessus. Ex eoz quidem
iniquitatibz dolebat sed in dei iustificationibz
qz a malis tribulabat cantabat et exultabat (in
loco peregrinationis mee). i. in uia pñtis uite in
qua pegrini sumus et differimur a pñia becent
misera uita locus peregrinationis dicit eo qz ho-
mo deiectus est de paradiso in has miseras ubi
penā sue improbitatis flet. Sed qz omni tpe
circa dei laudes esse debet intentus adiūgit. Et.
**Memor fui nocte nominis tui domine
et custodiui legem tuam.**

Memor fui nō solum die sed etiam (noctē)
id est omni tpe (nominis tui dñe laudibz diuini-
tis et oratōni intendendo. Vel (memor fui no-
ctē) scz tribulationis id est in aduersitate nō tñ
in pſperitate (nominis tui) o dñe te coram ho-
minibus confitendo et tibi grāias agendo ubi
magisqz in pſperis deo est adherendus et gra-
tie sunt agende: non est enim magnum si hoc
agas in pſperis (et sic (custodiui legem tuam)
mandata tua adimplendo quam non custodis-
set si in uirtute tua confidens nominis dei me-
mor non fuisset adiutoriu enī nostrū in nomi-
ne dñi. Et merito memor fui et custodiui. **Ps.**
**Hec facta est mibi: qz iustificatōes tuas
exquisiui.**

Hec scz nox et tribulatio (facta est mibi). i. p-
me et ad utilitatē meam pdest enim his qui sa-
lubriter exercent in ea ut discant non super bire-
nam uirtus in infirmitate pficitur. Et bene fa-
cta est mibi et ad utilitatē meam quia sic (iusti-
ficationes tuas) et precepta iustificantiā exqui-

sui. Unde prius dicit bonum mihi quia humiliasti me ut discam iustificatōes tuas. Tuas qui iustificas impium nō meas: deus est enim inquit apostolus qui operatur in nobis et velle et operari p bona voluntate hoc etiam p prophetam dominus dicit. Et faciam ut in preceptis meis ambuletis et iudicia mea custodiatis et operemini.

.ff.

Beth.

Oratio mea domini

ne dixi custodire legem tuam.

In hac octaua littera faciem dñi videre optat quia mandatis eius est obsecutus et qz qd desiderat sollicite satagit habere ideo congrue premittit littera (beth) que interpretatur pauor et intelligit non pauor recidendi sed sollicitudo acquirendi illud bonum quod sperat qd quia in octaua resurrectōis prestabitur ideo octonarius ille octauus ponit. q. d. iustificationes tuas exquisiui quia. (Portio) et pars (mea) o (dñe) tu es quasi diceret non quero diuitias nō honores seculi sed omnia postposui ut tu solus mea pars optima fieres. partes sibi eligunt homines in hoc mūdo alius hoc aliud illud vnde quisqz viuat: pars vero piorum est ipse deus vnde semper viuunt. Qui talem portionem desiderat opus est ut legem diuinā custodiat. Unde subiungit et ideo (dixi) id est firmiter statui (custodire legem tuā) custodia enī legis dei acquirit portionē ipm deus. Sed qz non custodio nisi adiues ideo ad hoc faciendum dicit.

Deprecatus sum faciē tuā in toto cor de meo: miserere mei scdm eloquiū tuū.

Deprecatus sum faciem tuam id est faciem gratie non vindicte hoc est fauorem tuum. Al (faciem) id est noticiā qz qui deum contemplant qualiter legem eius custodiat intelligendo videt (in toto corde meo) id est tota intēde tota animi virtute: toto mentis affectu. Nullū aliud desiderū habens qz diuisa mens nō impenat. deprecatus sum inqz dices (miserere mei) ut p misericordiā habeā quod meritis nō possum (scdm eloquiū tuū) id est scdm pmissionē tuā: pmittit enī nobis miseris misericordiā suā deus si ad ipsum conuerti voluerimus. Et tanquam exauditus et adiutus subdit.

Cogitavi vias meas: et conuerti pedes meos in testimonia tua.

Cogitavi id est diligenter consideravi (vias meas) id est pgressus vite mee por es malos vel futuros scz quid agendū sit et quomodo et quid

non (et conuerti pedes meos) id est affectus meos et gressus operū meorū quibus homo quasi pedibz ambulādo pgrēdit a vijs meis prauis et tardis (in testimonia tua) id est mandata que tue voluntati testificant eligendo viuere scdm ea. Cogita ergo ut iam non tuis gressibz quibz lapsus es ambules. Cogita autem quid facias quid loquaris quomodo viuas vbi enim prece dedit cogitatio ibi matura sequit opatio Et ic.

Paratus sum et non sum turbatus: ut custodiam mandata tua.

Paratus sum) pmpia voluntate (et nō sum turbatus) quantacūqz aduersitate ingruente (ut custodiā mandata tua) ita ut etiam p eis custodiendis si necesse est pati nō recusem. vbi cogitatione quis preuenit quod agendū est semper paratus est ad agendū semper fixus et validus ut non queat subita et impromissa offensione turbari et ideo meditare et statu animo vtueniens ad prelia et pericula sis paratus nō solū aduersus ea que vides sed etiam aduersus ea que nō vides et dicas paratus sum et nō sum turbatus ut custodiā mandata tua. vbi etiam notat qd obedientia debet esse festina et leta. Et qz paratus sit ostendit dicens.

Funes peccatorū circūplexi sunt me: et legem tuam nō sum oblitus.

Funes peccatorū) i. deceptiones et impedimenta inimicorū spiritaliū et carnaliū scz demonum et malorū hoīū (circūplexi sunt me) i. circūligauerunt me quibus tanquā funibz me post se trahere conant sed frustra qz (et legem tuā non sum oblitus) ipam transgrediendo sciens oportere nos p multas tribulatōes introire in regnū dei. Mala enī quibz terrent et pctā sunt quasi restis longa quam trahunt qua implicare sanctos volunt sed nō possunt eos qui legis obliti nō sunt. Non sum inqz oblitus qz fmo dei nō est obligatus sed ita in memoria et affectu habui q.

Media nocte surgebā ad confitendū tibi: super iudicia iustificatōis tue.

Media nocte) pferuore et capto quieto tempe (surgebam) delecto et potest dici mediū noctis quicqd est inter crepusculū et diluculū. Vel (media nocte) i. grauiori tribulatione nō deiecebar sed (surgebam) fortius (ad confitendum) tibi confessione laudis et gratiarū actōis gratie enī agende sunt deo de omnibz que accidunt nobis et sic potest teneri (dñs super iudicia) et flagella (iustificatōis) et correctōis (tue) qbz flagellas et iustificas filios qz recipis que

alij nō merentur. Confiteor tibi sciens quia et hoc ipsum q̄ funes circūplectunt me iusto iudicio dei est quod incipit a domo eius. Et ita affectus.

Particeps ego sum oīm timentū te: et custodientiū mandata tua.

Particeps ego sum ex tua bonitate (omniū timentū te) timore filiali et sancto qui cauēt of-
fensam: membrū enim est particeps boni cō-
mēbri sui et totius corporis. Nā cōia sunt bona
iustoz ut quicquid boni agitur a singulis pro
sit omnibz: iusticia enī cōmunis est virtus. Tā-
ta quippe est virtus ecclesiastice vnitatis q̄ oēs
sunt vnū in dño (et custodientiū mandata tua)
p̄ sanctā operationē ut timor nō sit ociosus. q.
d. cum omnibz timentibz te corde et custodienti-
bus mandata tua ope: ego cōmunico et partici-
po beneficia tua que nō sunt pauca sed copio-
sa quia.

Misericordia tua domine plena est terra: iustificatōnes tuas doce me.

Misericordia tua o (dñe) id est effectibz mi-
sericordie tue spiritualis et tpalis (plena est ter-
ra) qz fidem vbiqz dilatauit et impios iustificat
sōlem suū oriri facit super bonos et malos et
pluit super iustos et iniustos omnesqz pascit et
ppter hoc p̄fidenter rogo (iustificatōnes tuas) et
mandata (doce me) illuminando intellectū ad
cognoscendū eas et dirigendo affectū ad faciē-
dum. iam se custodisse dixit et hic amplius do-
ceri petit qz semp debet queri ad p̄fectū. Nun-
quam enim est bone rei facietas eis quibus ve-
re sapit bonitas. *Zbeth.*

Bonitatē fecisti cū

seruo tuo dñe: scdm verbū tuū.

In hac nona littera gratias deo
agit de sua humiliatōne et patientia p̄ quam ve-
nit ad iusticiā et qz bonū est humiliari et patien-
tiam habere que tollit tristitiā et prestat in tri-
bulatione etiam iocunditatē ideo huic octona-
rio p̄scribit littera (*Zbeth*) que interpretat bo-
num vel exclusio qz hic agit de patientia que ex-
cludit tristitiā de aduersis et facit bonū et iocū-
dum pati. q. d. doce me iustificationes qz iam.
(Bonitatē fecisti cum seruo tuo) o (dñe) id est
fecisti ut me delectaret bonū et facerē illud libe-
raliter delectatione iusticie nō seruiliter timore
pene quod magnū est donū qz sic de eo qui ser-
uus fuit fecisti filiū (fm verbū tuū) quo iubet
liberaliter rex charitate seu amore nō seruiliter
et ex timore tibi seruire. Vel (fm verbū tuum)

id est scdm p̄missum tuū ut ablato spū seruitu-
tis firma sit p̄missio de spiritu adoptōis filio-
rum. Nō sunt ergo vera bona nisi illa que fm
verbum dei sunt. deinde quod se accepisse con-
fessus est augeri sibi petit et p̄fici dicens
Bonitatem et disciplinā et scientiā doce me: quia mandatis tuis credidi.

Bonitatē. s. mecū factā (doce me) aspirādo
amplius charitatem ut mihi grātia tua magis
magisqz augeat et bonitatis dulcedine innotes-
cat (et disciplinā) dando patientiā ut adeo sit
dulcedo boni q̄ amore dei vel p̄mi quasi libz
feram passionēs (et scientiā illuminando intel-
ligentiā ad discernendum inter bona mala.
Bonitas ergo est p̄mi q̄ sit delectatō boni. di-
sciplina est virtus qua fit tolerantia mali. scien-
tia est virtus qua fit cognitio boni et mali. iō
doce (quia mandatis tuis credidi) scz qz tu illa
mādaucris quasi diceret fides qua credidi ista
tua esse mandata impetret a te grātiā qua faci-
am ista que tu mandas. Sed.

**Præius q̄ humiliarer ego reliqui: pro-
pterea eloquiū tuum custodiui.**

Præius q̄ humiliarer id est affligerer penali-
ter per tuam correptionē et disciplinā (ego deli-
qui) eloquiū tuū non custodiendo et sic culpas
incurrendo: p̄pterea ne iterū humiliarer et affli-
gerer (eloquiū tuum custodiui) scz scdm illud
operando. Ex diuina enim correptione experi-
tur homo quantū bonū sit deo obedire et eru-
ditur ut magis sollicitus sit mandata dei custo-
dire. Sepe enim contingit ut culpa generet pe-
nam et pena excitet eor ad penitentiā et peniten-
tia operiet culpam. Nam si peccatis tuis tri-
buas q̄ humiliar es et quicquid acciderit in
te retorqueas: ex teo incipis esse iustus qui te re-
um condemnas. Sed quia hoc non nisi per
gratiam dei fieri potest recte subdit.

**Bonus es tu: et in bonitate tua doce me
iustificationes tuas.**

Bonus es tu in te et ex te essentialiter et etiā
sperantibz in te cōfidenter (et) ideo (in bonita-
te tua) et suauitate nō in meis meritis (doce me
iustificationes tuas). i. opera iusticie effectuali-
ter adimplere vel opera bona quibus possim
iustificari. Iustificatō enim est opus iusticie. q.
d. doce bonitatē ex p̄miā qui es bonus in na-
tura. Ecce liber in quo debet homo studere et
p̄ficere scz in dei bonitate et iustificationes nō
cursum planetarū nō diuinationes futurorū vel
vanitates ceteras ibi querere. Et necessesse est ut
me doceas qz adest colluctatio ut ostendam re

quod didici. Nam.

Multiplicata est sup me iniquitas sup
borum: ego aut in toto corde meo scriu
taboz mandata tua.

Multiplicata est sup me (ri et numero) iniqui
tas superboz) i. demonu et hominu iniquoz
nitentiu me impellere ad pctm (ego autem) tua
gratia cofortat? et adiutus (in toto corde meo)
et mentis affectus (scrutabor) vehemens? (man
data tua) ad intelligendu et operandu. consola
tionem requirens in eis vi tñ heream mandatis
quantu illi supbi volunt seducere ab eis: recte
autem cum aduersa patit madata diuina pscrui
tatur tunc enim ad consolationem diuinari scri
pturarū maxime recurrere debemus cuz in h
seculo tribulationes et tentationes ppter deum susti
nemus. Et etiam.

Coagulatu est sicut lac cor eo: ego ve
ro legem tuam meditatus sum.

Coagulatu est sicut lac cor eoru) superboz
.i. in malicia copressum paulatim et induratu
ut enim lac natura sui puru speciosum atqz sin
cerum est sed corruptione coagulatur et accessit sic
cordis humani natura pura sincera et pspicua
est ppter qz vicioz admittit corruptionem et coa
cescat (ego vero legem tuā) p quā supbos hu
milia et humilibz gratia pstat (meditatus sum)
e contrario ad emolliendu cor meū et ut contra
obstinationem et duritiā eoru meditatio legis sit
mibi refrigeriu. Et ergo.

Bonum mihi quia humiliasti me: ut di
scam iustificationes tuas.

Bonum mihi est) et pfruit (qz humiliasti me)
humiliatōe pene ppter excessum culpe. i. diuer
sis tentationibz et afflictionibz exercuisti qz pe
nam vertisti in eruditionē. et veratio dedit mi
hi intellectū (ut discam) diligentius nō solū co
gnoscere sed et facere (iustificationes tuas). i. opa
iusticie vel madata tua que iustificat et hoīem
iustificare docent. Sed qz hoc nō fit nisi p di
lectionē ubi qui facit habet delectationē subiu
git ostendens quantū ex hac humiliatōe pfece
rit. q. d. Ex hoc in tñ affectus sum q.

Bonum mihi lex oris tui: super milia au
ri et argenti.

Bonū est (mihi lex oris tui) docens me vti
lia p salute eterna (sup milia auri et argenti). i.
sup diuitias et omne pciolum seculi. ponit enī
determinatu p indeterminato. Et bene dicit
sup qz amplius diligit charitas legē dei qz cu
piditas milia auri et argenti bona spiritualia
sine comparatione excedit in bonitate tpalia. nō
quicunqz immo rarus hoc dicit. i. qui legē dei

auro et argento pferat qui ppter legē dei omnia
relinquere potest. relinquit multa diuitias ore
et pfessione sed affixi sunt eis corde et amore.
Iob

Anus tue domine

fecerunt me et plasmaverunt me da
mibi intellectū ut discā madata tua.

In hac decima littera petit sibi dari intel
lectum mandatorum dei ut vera vita. i. eterna fru
atur et qz nemo vitā eternā pōt habere nisi pec
cata cofiteat qd maxime fit in aduersis ideo p
scribit huic octonario littera (Iob) que inter
pretat cofessio vel desolatio qd bene cōuenit. ci
tius enim cofitent et diuinū implorant auxiliū
qui desolati sunt et urgent aduersis. Interpre
tatur etiam Iob scientia vñ pncipiū qz hic do
cetur homo creatus esse impassibilis immorta
lis et in plenitudine sciētie ad quam bonus ho
mo reuera desiderat cuius in hac vita initium
habet intellectū. q. d. lex tua est mihi bonū sup
milia et merito qz (Anus tue). i. potentia seu
virtus et sapia tua (fecerunt me) creando fm ani
mam ad imaginē et similitudinē tuā (et plasma
uerunt) vel finierunt me formando fm corpus
et qz ex hoc obligor ad tuū seruitiū (da mihi in
tellectū) purū et intellectus eleuationē (ut discā
madata tua) ad clarius intelligendu sepi me
ditandū deuoti adimplendū. q. d. opatio tua
te moueat ut quē fecisti in natura: reficias et pfi
cias in doctrina restituēdo mihi intellectum q
obscuratus est p pctm. Et tunc omnes.

Qui timent te videbunt me et letabunt
quia in verba tua sup speravi.

Qui timent te) timore filiali (videbunt me)
et facta circa me ad informandum te (et leta
buntur) de meo conantes imitari me profectur
Omnes qui timent deū letant si vñ datur qd
petit Charitas enī de bonis pimi gaudere fa
cit. Iocundus est bonis aspectus bonoz nō exte
rioris hoīs sed interioris sed ecōtra grauis est
malis ideo letabunt (qz in verba tua). i. in ea q
pmisisti (sup speravi). i. valde speravi. Ad aut
simpliciter speravi sed sup speravi qz enī deus
potest facere supra qz petimus et intelligim? pa
rum est hic tñ de illo sperare sed debemus su
per sperare. Ideo da intellectū qz iam.

Cognoui dñe quia equitas iudicia tua:
et in veritate tua humiliasti me.

Cognoui) o dñe et scio (qz iudicia tua) qbz
multasti genus humanū et in oibz q circa bo
nos et malos facta sunt vel fiunt sunt (equitas). i.
iusta et eq licz qdā nob occulta (et in veritate tua). i.

iusto iudicio (humiliasti me) subdēdo me huic
penalitati ⁊ multiplici miserie ppter demeritū of
fense. Sūma enim eq̄tas est vt qui delinquant
p̄ superbiam purgentur p̄ humilitatē. Ergo q̄ me
hūilasti vt corrigeres ⁊ iusta ē hec tua vindicta.
Fiat misericordia tua vt consoletur me:
scdm eloquiū tuū seruo tuo.

Fiat nunc (mīa tua) mibi (vt p̄soletur me)
in afflictōe mea q̄ misericordia miseris est ne-
cessaria: nō petit auferri erumnas que sunt ad
purgationē sed p̄solari. In labore enī p̄fectus
vir nō finem laboris sed verbū consolatiōis pe-
tit vt bñ p̄ferat (fm eloquiū tuū) factū (suo tuo
.i. fm qd̄ p̄misisti suo tuo cui teneris) p̄misisti ei
vt post hūilitatē afflictōis tribueres p̄sidiū p̄so-
latōis deinde exp̄mens qd̄ p̄ misericordiā dēf
subiungit. Et post hec ⁊ p̄ hec de cetero.

Veniant mibi miserationes tue et viuā:
q̄ lex tua meditatio mea est.

Veniant mibi miserationes tue (i. effectus mi-
sericordię tue) ⁊ p̄per illas (viuā) vita gracie in
p̄nī ⁊ glorię in futuro ostendit quo merito. d.
(q̄ lex tua) non vanitas seculi (meditatio mea
est) cogitando de executōe mandatorū ei⁹. Hec
meditatio cogitatio amānis est qui cogitat vt p̄
dilectionē operet ⁊ tñ amantis vt charitas nō
frigescat huius meditatiōis luc: quātalibet abū-
dantiā cōstipet iniquitatis aliene. nō enim suf-
ficit meditatio sine opatōe. mibi inquā veniāt
miserationes tue et.

Confundant supbi q̄ iniuste iniquita-
tem fecerunt in me: ego aut̄ exercebor in
mandatis tuis.

Confundant (i. confundent (supbi). i. iniq̄
qui nolunt humiliari. **Uel** (confundent). i. pu-
deat eos ⁊ erubescant de sua iniquitate (supbi)
et iniq̄ (q̄ iniuste). i. sine iudicio ⁊ maliciose (ini-
quitatem fecerunt in me) iniuste me p̄sequendo
(ego aut̄) quicquid aduersum me agant (exerce-
bor in mandatis tuis) ea meditando atq̄ ope
adimplendo benefaciā etiam inimicis. Quā-
ta ergo grauiora hic mala sustinem⁹ tanto stu-
diosius nos in mādatis sacris exercere ⁊ in eis
consolationē querere debemus vt hec nos sub-
leuent quos illa opprimere student. Et.

Conuertantur mibi timentes te: et qui
nouerunt testimonia tua.

Conuertant mibi (conformati ⁊ veniant ad
me mibi⁹ associant vt tales comites habeā in
auxiliū ⁊ consolationē meā (timentes te). i. inci-
pientes ⁊ (qui nouerūt). i. quos iam lectio im-
buit ⁊ si nōdum opatio. **Uel** (timentes te) timo-
re filiali (et qui nouerūt) intelligendo et opan-

do (testimonia tua) .i. quid de te testent scriptu-
rarum eloquia. **Uel** (testimonia tua). i. legē cū
testificatione tua datā: post omnia nō auderit
iustus dicere q̄ sit sed petit fieri immaculatus.
q. d. fiat misericordia tua: veniant miserationes
tue ⁊c. qd̄ vt impetrem.

Fiat cor meū immaculātū in iustificatiō-
nibus tuis: vt nō confundar.

Fiat cor meū immaculātū sine macula pec-
cati ⁊ nihil attendat nisi te (in iustificationib⁹ tu-
is) implēdis. i. in operib⁹ iusticie diuine (vt nō
p̄fundar) a spe mea. vl̄ (vt nō p̄fundar) in p̄nī p̄
lapsū culper in futuro p̄ exp̄ciā pene. Sicut
egritudines corporū oriūt ex stomacho ita pctā
ex corde et in est q̄ penitēdo de pctis q̄buscūq̄
tundimus pectus cui cor viciniū est. Quia ḡ de
corde p̄cedit vnūuersitas viciōrū sicut dñs ait
in euāgelio ideo illud immaculātū fieri poscit
in operib⁹ diuine iusticie. In quorū actione po-
test macula quadruplex p̄tingere sc̄z si agat di-
minutē vt ieiuniū sine elemosina. si negligenter
vt contingit in oratōe ratione distractōis. si elā-
te vt si vanā gloriā querat: si mercennarie vt si
p̄ precio tempali fiat. Capb.

Efecit in salutare

tuum anima mea et in verbum tuū
super speravi.

In hac vndecima littera pegrinus hui⁹ mī
di aduentū dñi desiderat: primū scdm antiq̄s
p̄res: scdm quantū ad modernos dicens quā-
ta in hac expectatiōe tulerit a supbis ⁊ petit vt
in mādatis dei p̄seueret ⁊ q̄ in hac expectatiōe
lassatus est ex desiderij dilatiōe tō huic octona-
rio premitit littera (Capb) que interpretat in-
curuatus q̄ fessus longa militia cupit dissolui
et reuerti ad principiū sed tñ non recusat labo-
rem si necesse est manere in carne ppter fratres.
q. d. veniant mibi miserationes tue ⁊ viuam vere
et vitā eternā q̄ (Defecit) fere ⁊ lassata est sc̄z p̄
tedio in diuina expectatiōe tendens affectu et
desiderio (in salutare tuū) sc̄z iesum vl̄ in deside-
rium salutis (anima mea) tribulationib⁹ ⁊ ten-
tatiōib⁹ oppressa Bonus est iste defectus signi-
ficat enim desiderij boni nōdūz quidē adepti
sed auidissime p̄cupiti (⁊ in verbū tuū). i. in pro-
missum tuū quorū vitā eternā patienter sustinē-
tibus p̄mittis (sup speravi). i. valde speravi sci-
ens id adimplendū hec spes facit p̄ patientiā
expectare que nō videtur. Nec simpliciter di-
cit speravi sed super speravi quia premiū ma-
ius est merito ⁊ plus futurū est q̄ dici potest.
Defecerūt oculi mei in eloquiū tuū: di-
centes quando consolaberis me.

Defecerunt etiam oculi mei interiores scilicet
et mentis intellectus nimio desiderio lassati: ten-
dentes (in eloquium tuum). i. in promissum tuum (dis-
centes) gemitu oratione et desiderio (quando con-
solaberis me) educendo de his miserijs quorum
tedio afficioz. q. d. moras patior quod sit ut res
dilata dulcior veniat. Non autem dominus quid
quando faciat qui in mensura et numero et pon-
dere cuncta disponit. Ardentijs autem spiritualibus
desiderijs carnalia desideria frigescent. propter hoc
subdit quasi dicendo. Ideo consolare.

**Quia factus sum sicut vter in pruina: iu-
stificationes tuas non sum oblitus.**

Quia factus sum sicut vter in pruina et rore
congelato. i. dei gratia carnalis concupiscentie
ardore restrinxi: pro vitem enim caro mortis hu-
ius: pro pruina celeste beneficium intelligit quo car-
nis concupiscentia velut frigore cohibente tor-
pet contrahit et ideo quod talis factus sum iusti-
ficationes tuas et ea que precipis ad iusticiam
(non sum oblitus) quod a memoria non labuntur
aliunde non cogitat nam quod torpet cupiditas
ioferuet charitas. Vel (quod factus sum). i. reputa-
tus vilis et inutilis (sicut vter in pruina) conge-
latus est et nulli liquori idoneus et tamen iustifica-
tiones tuas non sum oblitus) per recordationem et
operationem. Ita desiderio videre salutare. S. 3.

**Quot sunt dies serui tui: quando facies
de persequentibus me iudicium.**

Quot sunt in hoc seculo (dies serui tui) qui-
bus finit ista miseria persecutionum et tentationum.
q. d. Imprime mihi iugum finis mei meditatio-
nem et quando facies de persequentibus me scilicet de
diabolo et ministris eius (iudicium). i. vindictam
et ultionem illis destructis pueniam ad tuam visio-
nem. q. d. vnum fiat celeriter ut ab his liberer:
de diebus suis interrogat corpus christi quod in hoc
seculo sunt futuri et ne quis putet ecclesiam ante
seculi finem desinere addit etiam de iudicio de-
monstrans usque ad iudicium ipsum quoque in ter-
ris futuram. Nam ad hoc venit me persequuntur.

**Narraverunt mihi iniqui fabulationes
sed non ut lex tua.**

Narraverunt mihi iniqui fabulationes). i.
inanes et vanas locutiones que in verbo tantum des-
lectant ut me a veritatis tramite detorquerent.
(sed non sunt) ille mihi (ut lex tua) quod non conveni-
unt legi tue in qua me magis veritas delectat quam
verba. Illas autem vanas locutiones habent in di-
versis sectis ac professionibus et littere seculares et
indeorum ac errabunda loquacitas hereticorum
quos omnes iniquos voluit intelligi quibus
omnibus propositi legem tuam que nulla preterit vel con-

tinere potest falsitatem. Quod ex hoc patet quod.

**Omnia mandata tua veritas: iniqui per-
secuti sunt me adiuva me.**

Omnia mandata tua sunt (veritas) et innu-
ra veritati omnia que tendunt ad veritatem fina-
lem non sunt vanitas vel falsitas que in illorum
abundat sermonibus et propter hanc tuam veritatem que
me delectat (iniqui persecuti sunt me) iniuste quod non
in me persecuti sunt nisi veritatem ut depravarent
eam ergo tu (adiuva me) ut certe per veritatem usque
ad mortem quod et hoc tuum est mandatum. Non pos-
to ut amoveat hoc certamen sed ut adiuvere me
digneris sciens neminem coronari nisi qui legit-
time certaverit. Ideo autem adiuva quod.

**Paulominus consummaverunt me in terra
ego autem non dereliqui mandata tua.**

Paulominus). i. fere (consummaverunt). i. con-
sumperunt me in terra) multa scilicet strage mar-
tyrum facta dum perirent et predicaret veritatem
Non dicit consumperunt sed consummaverunt quod stra-
ges martyrum potius sunt consummatio et perfectio
ecclesie quam consumptio. Sed quod non frustra dicit ad-
iuva me subdit (ego autem) quis ita tentatus (non
dereliqui mandata tua) quantumcumque me per-
sequerent quod in omnibus persecutionibus semper aliqui
reservati fuerunt fideles in fide constantes et ita
erunt in futuro. Et ut possit perseverare usque in finem
subdit.

**Secundum misericordiam tuam vivifica me: et
custodiam testimonia oris tui.**

Secundum misericordiam tuam non meriti meum (vivifica
me) vita gratie et confirma me in persecutione ne amas-
doritatem ipsam negem et sic perdam vitam spiritualem
et eternam (et vita) (custodiam testimonia oris tui). i.
martyria ad que hortaris vel precepta que ore tuo
sanxisti Sancti enim in tanta persequentium crude-
litate nullo modo dei martyria vel precepta cu-
stodirent nisi fieret eis quod hic oratum est secundum mi-
sericordiam tuam vivifica me. vivificati sunt quod per
vitam veritatem deserere noluerunt moriendo per ve-
ritatem vivere. Lamech.

In eternum domi-

ne verbum tuum permanet in celo.

Filius expectator qui supra cu-
piebat dies suos claudere et esse cum christo hic omni-
dit se non recusare laborem immo est ardens ad ser-
viendum ei cui angeli fuerunt qui in hac littera duo
decima virtutes dei et facta describit dicens ipse
lia finiri sed non mandata dei et quod hic mandata
sunt diligenter intelligenda et servanda id huic
octonario primitivae litterae (Lamech) que interp-
tatur cor vel servus. letet ergo cor circumcisus ad

ea. decet enim illud in te manere quod in celo pre-
uerat dixerat supra adiuna uiuifica et custodia
testimonia. Et bene sunt custodienda quod.

In eternum. id est semper sine intermissione o (dne
verbum tuum). id est lex tua et obseruantia mandatorum
tuorum (permanet in celo). id est in celestibus spiritibus et
angelis custodientibus eternam sine desertione mili-
tiam quod celestes creature semper obediunt deo quod
merito debet inferiores creature rationales imi-
tari similiter obediendo. quod d. idcirco omni stu-
dio mandata obseruanda sunt quod superius ciues
ea indefinenter custodiunt et ei seruitus neganda
non est cui angeli seruiunt post celum sequitur de ter-
ra. Et.

In generatione et generationem veritas
tua: fundasti terram et permanet.

In generatōe et generatōe. id est in omnibus gene-
rationibus sibi succedentibus permanet (veritas tua)
quod nunquam defuit veritas dei in sanctis eius modo
paucioribus modo pluribus se varietas hominum ha-
buit vel habebit semper enim sunt aliqui veritatis
amatores iusti et veraces quod (fundasti) et stabili-
sti in fide (terram). id est ecclesiam scilicet sanctos qui sunt
in terra (et permanet) in ipsa fide quod fundamen-
to fidei quod est iesus christus stabilita non incli-
nabitur in seculum seculi permanet illa et veritas
in ea. Et similiter.

Ordinatione tua perseuerat dies: quoniam
omnia seruiunt tibi.

Ordinatōe et dispositōe (tua perseuerat dies)
id est iustus et sanctus qui relictis mundi tenebris in
lumine dei uiuit qui perseuerat in ecclesia quicquid
urgeat (quoniam omnia) quod pertinet ad hunc diem (ser-
uiunt tibi) omnia que ex ordinatōe dei perficit ei
deputat ad seruiendum. Vel (quoniam omnia seruiunt
tibi). quod d. ratio et causa omnium predictorum. scilicet quod ver-
bum tuum permanet in angelis: veritas in hominibus:
terra in fundatōe: dies in ordinatōe est ista quoniam
omnia debita fuitute et obediētia tibi sunt sub-
iecta et per nutu tuo disponis ea. Verito autem
omnia seruiunt tibi quod.

Nisi quod lex tua meditatio mea est: tunc forte
perissem in humilitate mea.

Nisi hoc esset quod lex tua meditatio mea est)
sciendi et faciendi et premia post tribulationes spe-
randi (tunc). id est ideo quod non meditarer (forte peris-
sem) per lapsum in grauem culpam (in humilitate mea).
id est in deiectione et afflictione legis quippe meditatio
facit ut per tribulationis sustinere et tolerare pos-
simus ne frangamur. Ergo tunc afflictiois me-
ditatio nobis in lege sit ne imparatos peccata ten-
tationis affligat. Et quod sic legis meditatio perse-
rauit me a periculo ideo de cetero.

In eternum non obliuiscar iustificatiōes
tuas: quia in ipsis uiuificasti me.

In eternum scilicet in eum. id est quod diu uiuam (non
obliuiscar iustificatiōes tuas). id est precepta legis in
quibus nos corrigendo a peccato purgas et iusti-
ficas. Vel (in eternum). id est in eternam uitam (non obli-
uiscar iustificatiōes tuas) laudando et gratias age-
do quod nos liberaisti de spiritali captiuitate et de
mundo sicut israelite in terra promissionis gratias
agebant per liberatōe ab egypto (quod in ipsis). id est per
eorum meditationem et impletionem (uiuificasti me)
nihil extra te petente: a morte scilicet peccati reuo-
cando vel perseruando et uitam spirituale uel eter-
nam conferendo. Et ideo.

Tuus sum ego saluum me fac: quoniam
iustificatiōes tuas exquisiui.

Tuus sum ego (non solus secundum creationem uel
potentiam sed secundum gratiam recreante quod per te uiui-
ficatus et ideo (saluum me fac) de futuro sicut fe-
cisti de preterito. Ego tuus famulus et tu deus
meus a te posco salutem. Olim meus esse volui
et perij modo tuus sum et ideo salua. Et hoc te
moueatur (quoniam non meas uoluntates quibus fui me-
sed (iustificatiōes tuas). id est mandata tua in lege
contenta ut essem iam tuus (exquisiui) scilicet ex af-
fectu ut intelligerem et ope perficerem. ut dicit. Am-
brosius. Rarus est qui possit dicere deo tuus sum.
Ille hoc dicit qui adheret deo totis sensibus qui
aliud cogitare non nouit hoc non potest dicere se-
cularis: plures enim dominos habet venit li-
bido et dicit. Deus es quod ea que sunt corporis con-
cupiscis in illius adolescentule amore te mihi
vendidisti. venit auaricia et dicit. Deus es au-
rum et argentum et possessio quam habes precium
est libertatis tue. venit gula et dicit tibi. Deus
es unius dici conuiuium precium uite tue est uilior
es cibo tuo inter calices et epulas te acquisiui.
venit ambitio et dicit tibi. Deus es nescis quod ideo
te alijs imperare feci ut mihi ipse seruires ne-
scis quod ideo in te preteritum commisi ut mee te subijce-
rem preteritum uenit singulari victa et dicunt. Deus
es quomodo que huiusmodi es potes dicere deo
tuus sum. Ille tibi dicit meus si uocem non re-
darguit conscientia si uerbis tuis opera concordent.
Qui per me se ipsum abnegat est meus Non est
meus quem libido succendit: quod mea est casti-
tas. Non est meus auarus: quod mea est largitas
Non est meus iracundus par sum
ego lingere non noui. Sed meus est qui potest
dicere nihil mihi conscius sum. Ideo autem sal-
uum me fac de futuro quod.

De expectauerunt peccatores ut perderent
me: testimonia tua intellexi.

De expectauerunt q̄si in insidijs latitando et mihi insidiando (pectores) scz spiritus maligni et homines iniqui (vt pderent me) faciēdo consensire ad malū et ad culpā trahendo sicqz in gebennā precipitando sed nō p̄fecerant nec inde perij (quia testimonia tua). i. precepta vel martyria (intellexi). i. ita me legi ea deuote meditando. q. d. longo me certamine inimici impugnant sed ego intelligens testimonia tua cōsolationem ex eis recepi. Et si consuetē uergebant nō cessi intuens finem sine fine. i. eternaz beatitudinē. Unde subdit. Et.

Omnis consumationis vidi finem: latum mandatu tuum nimis.

Omnis consumationis. i. omnis p̄fectōis humane scz cōtemptus mundi et patientie vsqz ad mortem et huiusmodi (vidi). i. mente attendi (finem) vltimū. **Omnis consumatio** est omnū virtutū p̄fectio scz p̄ vero et sūmo bono omnia facere et mala omnia tolerare et vsqz ad mortē p̄ veritate certare. **Quis consumationis** est finis excellere in regno dei qd non habet finem et habere ibi sine morte sine dolore et cum magno honore vitā morte huius vite ac doloribz et obprobrijs acquisitā et vidi (mandatu tuum). i. charitatis. mādatū illud geminū quo iubet deus et p̄ximis diligi p̄ quod cōplent omnia (nimis). i. valde (latum) scz dilatatōne qz etiā vsqz ad diligēdos inimicos extenditur. nū enī latius q̄ omnes in sinu amoris recipere et nullas odi angustias sustinere et efficacius qz ex charitate pendet lex et p̄phete dicta qz p̄phetaz et totā legem ip̄a concludit Et hoc mādatum nimis latū fuit et est mihi latum quasi facile factum qz nihil p̄desset inter tormēta et morte imminente p̄siteri si charitas nō esset in p̄sistente. **Vem.**

Quomodo dilexi legem tuam domine: tota die meditatio mea est.

In hac decimatercia littera loquitur vir iustus qui in meditātōne legis profecit dicens se sup̄ seniores intellexisse et ideo dicit esse scripturas dulces super mel et qz hoc est ei per charitatem iō huic octonario p̄mittit littera (**Vem**) que interpretatur viscera vel ex ip̄is qz hic agit de charitate que est ex ip̄is medullis. per hoc ergo intelligit multiplex dilectō quia legem ex toto corde amat et ex ip̄is visceribz amplectit. q. d. intellexi testimonia vidi finem et merito qz (**Quomodo**). i. q̄ vehementer et q̄ intense totis visceribz (dilexi legem tuam) o (dñe) in sa

era scriptura contentā. admiratiue hoc dicit et ideo hec lex tua (tota die). s. naturali id ē omni tpe ac semp et si caro impediat (meditatio mea est) quatenus non solū littera sed etiam spiritū eam intelligere. q. d. intantū dilexi legem tuā o dñe quod assidue et quasi cōtinue meditor in ea. In hoc enim apparet eum legem dei diligere quia p̄ omne tempus vite sue cognoscit eam meditari. Et bene ait tota die qz quicquid sancte agitur meditari legem est et ideo.

Super inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo: quia in eternū mihi est.

Super inimicos meos. i. plus q̄ inimicos meos scz iudeos paganos hereticos qui nō intelligūt vel nō opantur (prudentem me fecisti mandato tuo). i. p̄ mādatū tuū scz sacre scripture eloquiū a me verum intellectū (qz in eternū mihi est). i. sic intelligo et interpretor ip̄m mādatum vt mihi in eternū sit et ad eternitātē valeat qz in tabulis cordis dilectō dei in eternū erit et premiū mandati custoditi erit ip̄e deus qui mandauit. Illis vero nō est in eternū sed in seculum qz ex eo mandato tp̄alia premia querūt tantū prudentes inq̄ me fecisti super inimicos **Quia.**

Super omnes docentes me intellexi: quia testimonia tua meditatio mea est.

Super omnes docentes me qui scz erant de inimicis (intellexi) sacre scripture veritatem docebant tūc scribe et pharisei sed iste sup̄ hos intellexit qz littere nō adhesit sed mysteriū festiuitatum et holocaustorum in euangelio vidit esse complendū. Unde et eximius p̄phetaz dicitur quia ip̄e acutius alijs p̄phetis vidit et hoc ideo (qz testimonia tua meditatio mea est). i. meditatio mea circa testimonia tua bene et sane. s. in spiritu et nō in littera intelligenda continue versatur quantū humana fragilitas patit. In tellexi super docentes qz etiam.

Super senes intellexi quia mādata tua quesui.

Super senes. i. plus q̄ seniores corpe non mente scz sacerdotes et p̄ncipes (intellexi) qz in nouo testamento agi p̄estolor quod in veteri figuratum cerno et hoc totum ideo qz (mādata tua) que illi trāsgrediebāt (quesui) interius intellectū verborū tuorū feruenter desiderando et a te deuote petendo vt intellecta implere opando. Nec mirum qz quem dñs docet facile doctores et senes superat. Intellexi mādata et etiā opere complui ea qz per considerationē legis

tue directus.

**Ab omni via mala phibui pedes meos:
vt custodiam verba tua.**

Ab omni via mala) et criminali ipsorum doctorum et seniorum ac omnium peccatorum (phibui) et cohibui ne pueritate eorum subuerterem (pedes meos). i. affectus et gressus quasi pronos et volentes ire in malum et ad hunc phibui vt custodiā verba tua). i. mandata tua non tamen a malo declinando sed etiam quod bonum est faciendo. Sic enim verba dei custodire possumus si post malum non eamus sed semper ad id quod bonum est tendamus. Sic autem phibui pedes meos a via eorum quod.

A iudicijs tuis non declinaui: quia tu legem posuisti mihi.

A iudicijs tuis) .i. ab his que tu iudicas fieri et que constituisti ad regulam viuendi. i. a semitis veteris vel noue legis (non declinaui) vel diuerti sed perseueranter eis credidi et adhesi omnia recte adimplendo. aliter enim in eterno condemnarer iudicio (quia tu legem) mandatorum quam absque omni declinatione teneor sequi (posuisti mihi) vt ea diligere et facere. Euangelium quippe scripsisti in corde meo non vt sicut seruus timeam sed vt filius diligerem. Et non solum intellexi mentem et impleui opere sed etiam annunciaui alijs ore. Unde sequitur.

Dulcia faucibus meis eloquia tua: super mel ori meo.

Quam dulcia) .i. valde dulcia sunt (faucibus meis) interioribus ad deglutendum. s. palato cordis quo dulcedo celestium in presenti aliquo modo sentit et pregustat (eloquia tua) in quibus remissio et vita predicat et sunt etiam eloquia tua dulcia (super mel). i. super omnem dulcedinem corporalem et incompatibiliter (ori meo) exteriori ad loquendum diuina eloquia. electi non solum audiunt sed etiam gustant vt eis in corde sapiat quod reproborum non mentibus sed solum auribus sonat. Et nota quod ubique in his comparationibus non ponit sicut sed super quia hec diuinis non possunt comparari. Sequitur.

A mandatis tuis intellexi: propterea odisti omnem viam iniquitatis.

A mandatis tuis) et per ea (intellexi) quia faciendo ad altitudinem sapientie perueni: per obedientiam enim et impletionem mandatorum peruenitur ad sapiam occultorum. Unde in ecclesiastico. Concupisti sapiam seruam mandata et dominus prebebit tibi illam. Ecce quomodo operatio precedit intelligentiam practica theoretica. Unde custodiens est obedientia vt precipiat sapientia: et pce-

pta sapientia non est deferenda obedientia propterea vt in mandatis et sapientia amplius proficerem (odisti omnem viam iniquitatis) necesse est enim vt oderit omnem iniquitatem amor iusticie et dulcedo sapientie.

Plun.

Lucerna pedibus

meis verbum tuum et lumen semitis meis.

In hac littera decimaquarta qui supra se dixit seruasse mandata lumen verbi pedibus suis radiare gaudet et inuicem boni et perfectione christo tribuit et ideo premitit littera (Plun) que interpretatur vnicus vel pascua eorum. i. qui est singularis adiutor et pascua animarum: ipse enim nos adiuuat pascit et reficit: bona est hec pascua quia carnis illic nouum florem resurrectionis liliis eternitatis et rosam dominici corporis et sanguinis. docet autem hic prophetam humilitatem quam christus in se docuit et. quod. quod sic mihi. pfecti et alijs non est a me ecce humilitas. Sed. (Lucerna pedibus meis) scilicet pedibus mentis lucens in nocte huius seculi ubi sunt fouee et laquei est (verbum tuum) scilicet christus qui est verbum in principio apud ad patrem. Vel (verbum tuum) scilicet sacra scriptura quod a prophetis et apostolis seminatur et idem verbum est (lumen semitis meis) scilicet semitis bonorum operum dirigunt enim gressum mentis mee et premonstrat mihi in operibus semitam vite unde prius dixit pedibus deinde semitis vt nos prius clarificati corde post rectis gressibus ambulemus. Et ideo peruenit hac luce quasi in lumine ambulans.

Iuravi: et statui custodire iudicia iusticie tue.

Iuravi et) pro. i. (statui) firmiter apud me et quasi per iuramentum sine mutatione in corde dispositum quia ita debet mens fixa esse in custodiendis iudicijs iusticie dei vt sit omnino per iurationem quod statuit (custodire) inter quelibet pericula (iudicia iusticie tue). i. mandata et precepta legis tue iustissime et que secundum iusticiam tuam seruari voluisti vt a nullo inde mouear sed per his etiam grauiam sustineam. Unde subditur. Et ideo quia custodio.

Humiliatus sum usquequaque: donec viuifica me secundum verbum tuum.

Humiliatus) id est afflictus (sum usquequaque) id est valde ac vehemente persecutione et tribulatione et ideo non deficiam donec viuifica me exortando me gratia tua et dando patientiam secundum verbum tuum) id est secundum promissum tuum quo promissisti per tribulationis adesse vt iudicia iusticie

tue valeam custodire aliter et anima nisi viuifi-
ces moritur in tribulatione ac mundi ac diabo-
li et carnis impugnatione. Et.

Voluntaria oris mei bñplacita fac dñe
et iudicia tua doce me.

Voluntaria oris mei) interioris et exterioris
id est sacrificia orationis et laudis charitate nō
timore oblata que inter angustias inuitus sed
voluntarie et ex corde per os meū pfero et ad te di-
rigo (beneplacita) tibi fac o dñe id est placita
sint tibi et accepta (et) hac oblatione placatus
(iudicia tua) id est tua mandata (doce me) am-
plius scz nō solū intelligere sed etiam opere ad-
implere. Et sunt hec verba pficientis et addi si-
bi ad id quod acceperat postulantis. ideo doce
Quia.

Anima mea in manibz meis semp: et le-
gem tuam non sum oblitus.

Anima mea) est (in manibz meis semper) id
est quotidie picitor et sum in piculo continuo
ratione uehementis impugnationis et quasi in
manibz meis sanguine meū et animā meā por-
to quam etiam tanqz viuificandam tibi offero
(et) tamen per hoc (legem tuam nō sum oblitus)
immo iugi meditatione illam teneo in mente et
pficio in opere. Ille enim legem dei memori-
ter tenet qui hoc qd legit operibz exercet. Quia
sic oportet custodiri ut eam malorum prauitas
non possit corrumpere. Unde nunc subdit.

Posuerūt pctōres laqueum mihi: et de
mandatis tuis non erraui.

Posuerūt peccatores) scz homines mali et de-
mones (laqueū) scz tentationis (mihi) id est ad
me capiendū: laqueus sunt diuicie delicie ho-
mines et vniuersaliter omnia vicia et pctā (et) ta-
men (de mandatis tuis non erraui) quia per gra-
tiam tuam me conseruantē ab illis non recessi
sed in operatione custodiui et sic laqueos euasi
Mandata ergo dei sunt auxiliū celeste et anti-
dōtum contra laqueos et venena seculi et dia-
boli quibus capi nō valet qui a mandatis nō
declinat et ideo.

Hereditate acquisiui testimonia tua in
eternum: qz exultatio cordis mei sunt.

Hereditate) id est firma possessione (acquisi-
ui) omnibz alijs derelictis (testimonia tua) id est
precepta tua per testificationē tuam in lege cō-
firmata (in eternū) et hic et in futurū. quasi dice-
ret immobiliter ea teneo sicut hereditas est im-
mobilis possessor sunt: hereditas mea in eternū
(quia exultatio cordis mei sunt) dum mihi vi-
tam eternam pmittunt. Quia ecclesia in man-
datis dei delectatur et exultat et si afflictio cor-

poris exultatio tamen cordis sunt. Et ergo les-
tus.

Inclinaui cor meum ad faciendas iusti-
ficationes tuas in eternum: propter re-
tributionem.

Inclinaui) per humilitatē (cor meum) id est
voluntatē et affectū non tm corpus meum (ad
faciendas iustificationes tuas) id est precepta
tua non ad cogitandū vel audiendū vel docen-
dum tm (in eternū) id est qd durā uero nō ad tē-
pus sicut multi vel iustificationes dicit opera bo-
na que sunt respectu mercedis eterne que et si
eterna nō sunt dilectio tamen qua facim? eter-
na est (propter retributionē) vite eterne ut illā me-
rear accipere quam desidero et summo affectu de-
siderare debeo.

Samech.

Iniquos odio ha-

bui et legem tuam dilexi.

Qui supra dixit lumen dei pedi-
bus suis radiare in hac decima quinta littera
agit de odio inimicorū quo legi dei aduersant
et quia diligens cautela est habēda in odio in-
imicorum et dilectione amicorū ideo huic octo-
nario pponitur littera (Samech) que interpre-
tatur audi vel firmamentū quod cōcurrit quia
nemō firmatur qui non audit intus spirituali-
ter auribus cordis quid sequi debeat Et qua-
si dicat inclinaui cor meum ad faciendas iusti-
ficationes tuas. (Iniquos) autem et ex leges
(odio habui) inquantū iniquos scz non natu-
ram sed peccatū quia quod sunt per naturā di-
ligo quod autem sunt per culpam odio et expo-
nit quare. dicens (et) id est quia (legem tuam di-
lexi) ut scdm eam uiuere et me regularē per quod
indicat non se in eis odisse naturā qua homi-
nes sunt sed iniquitatem qua legi quam diligit
inimici et contrarij sunt. Qui enim legem dili-
git legis aduersarios quicunqz sunt odit qz nec
amici cōtra deum sunt audiendū si mala sua-
dent sunt vitandi. Et qz legem dilexi ideo.

Adiutor et susceptor meus es tu: et in
bum tuum supersperaui.

Adiutor) ad bona faciēda (et susceptor me-
us) ad mala euadēda. Vel (adiutor) in pñen-
ti et (susceptor) in futuro (es tu) qui in te speran-
tes nunqz derelinquis (et in verbum tuum) id
est in pmisionē tuam de futuris (superspera-
ui) tanquaz filius pmisionis semper addens
spei qz scio qd reddes que pmisisti. Quis enim
sperauit in te et confusus est. et quia in deū spe-
rans a perfidorū consortio separare se debet re-
cte subiungit ergo.

Declinate a me maligni: et scrutabor mā data dei mei.

Declinate id est recedite (a me maligni) qui me a lege dei retrahere nitimini et tunc libere et sine impedimento (scrutabor mā data dei mei) a quibus scrutandis mali nos auocant modo psequendo vel ligando modo nos honorando ut ipsa que legi dei debemus terrenis eorum negotijs iunadis impendamus. Et nota qd ab illo versu primi octonarij. Tu mā dasti vsq; in finem totius psalmi continue psalmista sermo nem dirigit ad deum preter qd in versu isto duz enim ex deuotione deum alloqueret subripit ei cogitatio de malignis qui cum a mandatis dei retrahere videbant quos ut deuotionē in se quentibus contineret hic alloquēdo quasi multis irruentes ab oculis abigit et fugat. Quib; fugatis ab adiutore suscipi precatur.

Suscipe me scdm eloquiū tuum et vi uam: et non confundas me ab expecta tione mea.

Suscipe me filium pdigum ad te reuer ten tem (scdm eloquiū tuum) id est pmissum quod est de venia ingemiscens et ad deum se cōuer tentis (et vi uam) in anima et hic vita gracie et in futuro vita glorie euadendo mortem quam mi bi conantur hostes inferre et (non confundas me) id est confundi permittas (ab expectatōne mea) frustrando me a collatōne gracie quam a te spero et expecto. Et quasi responsum sit ei in silentio si non vis cōfundi ab expectatōne tua non intermittas meditari iustificatōnes meas sentiens iste meditationē quādoq; languorib; anime impediri dicit.

Adiuua me et saluus ero: et meditabor in iustificationib; tuis semper.

Adiuua me quia per me et a me nihil pos sum (et saluus ero) ab omni tentatione tuo ad iutorio munis et accepta salute (meditabor in iustificationib; tuis) id est in tuis mā datis et hoc (semper) id est omni tpe ne adiutus in aduer sis postea negligens sim in secundis. Vel (me ditabor in iustificationib; tuis) credens te solū iustificatores et firmiter tenens qd nemo iustus est nisi a te et hoc semper id est quamdiu vi uam nunquā me iustificans sed semper humiliter peccata confitens. Et necesse est mihi qd.

Sprenuisti omnes discedētes a iudicijs tuis: qd iniusta cogitatio eoz;

Sprenuisti id est despexisti et a te abiecasti (omnes discedētes a iudicijs tuis). i. pceptis tuis eas non meditantes non amantes nec curan

tes vel eos qui non consentunt peccata. Ideo autem discedunt (qd iniusta est (cogitatio eoz)) id est re tota a rectitudine iusticie versatur cir ca malum vel iniusta cogitatio est velle peccas re et iudici nolle satisfacere sufficientes causam discedendi posuit cogitationē: hac enim acceditur ad deum vel discedit ab eo a qua omnia bona vel mala pcedunt. Et ideo sprenuisti qd.

Preuaricantes reputaui omnes peccatores terre: ideo dilexi testimonia tua.

Preuaricantes id est legem transgredientes (reputaui omnes peccatores terre) qui a iusticijs tuis discedunt quia vel transgrediunt le gem in paradiso datam ad cuius transgressio nem pertinent paruuli ppter originalis vincu la peccati vel legem scriptā in codice vel natu ralem insitam in corde dicentes quod tibi non vis fieri alij ne feceris: quā nullus finitur igno rare dum id quod facit non vult pati et sic omnes peccatores sunt preuaricatores id est a lege dei variantes seu declinantes (ideo) vt non essem preuaricator et peccator (dilexi testimonia tua) id est precepta voluntati tue testificancia. Et ne mouear ab illis.

Confige timore tuo carnes meas: a iudicijs enim tuis timui.

Confige id est comprime (timore tuo) casto (carnes meas) id est carnalia desideria illa scz reprimendo et mortificando quia inde puenire solet puaricatio (a iudicijs enim tuis timui) quibus grauiter punis delinquentes et in hoc seculo et in futuro iam timui timore serui qua si diceret da mihi timorem castū quo compri mantur carnalia vicia ad quem petendum timor seruilis me pducit quo tua timui iudicia. Timor enim ille quo nō amatur iusticia sed ti metur pena seruilis est quia carnalis est et ideo carnem non crucifigit non viuit peccandivo luntas et sequeretur opus si speraretur impuni tas mallet enim licere et dolet non licere quod lex vetat. quia non spiritualiter eius bono dele ctatur sed carnaliter malū metuit quod mina tur. Timore autē casto peccare timet charitas etiam si sequatur impunitas.

Ayn.

Eci iudicium et in

sticiam non tradas me calumnian tibus me.

Qui supra dixit odio se habere iniquos in hac decima sexta littera petit aduentum christi quia tempus est superbos destrui et quia tunc vigilandū est contra christiane fidei aduersas

rios ideo huic octonario pponit littera (Ayn) que interpretat oculus et intelligitur spiritua-
lis quo prouidet quid tenendū sit et quid non.
Vel (Ayn) interpretatur fons quod conuenit
quia videre est fons vel origo iusticie vel pecca-
ti. Si enim videns pulchram mulierem lau-
dasti opus dei. ocul' tu' fuit fons iusticie. Si
autem concupisti fons peccati. Si enā videns
possessiones pupilloz inuatores eorum repu-
listi oculus tuus fons fuit iusticie. Si autē in-
uidisti et inuastisti fons peccati. Iste ergo prou-
dens iudiciū dei bona fretus conscientia dicit
confixis autem carnalibz concupiscentijs que
rectum impediunt iudiciū. (Feci iudiciū) inter-
ius diligenter quod bonum est discutiendo et
in iudicijs discernendo (et iusticiā) exterius qđ
iustum est exequendo et operibz adimplendo et
ideo (non tradas me) id est tradi permittas me
deserendo scđm animaz et si scđm corpus (ca-
lumniantibz me) id est crimina mihi false im-
ponentibz. et ppter iusticiā me persequentibz. q.
d. non permittas me incidere in potestate eorū
sic vt timendo mala perpeti eis cedam vt mala
faciam a quo accepit victoriāz concupiscentie
ne voluptate pertrahatur. ab illo enā petit ro-
bur patientie ne dolore frangatur. Ne in quaz
tradas me sed potius.

**Suscipe seruum tuum in bonuz: nō ca-
lumnientur me superbi.**

Suscipe id est sursum cape vt patronus (ser-
uum tuum) quasi diceret pro sit mihi qđ seruus
tuus sum non alterius (in bonū) gratie et vir-
tutis. Illi impellunt vt cadam in malum tu ex-
cipe in bonum (non calumnient me) id est nō
me superent capiant calumniando (superbi)
scz spiritus maligni et homines iniqui eorū mi-
nistri a quibz hūilitas christiana despiciť. S;
borum omniū calumnie vincuntur cum dili-
gentissima pietate christus et eius eloquia atē-
duntur. Unde iste dicit.

**Oculi mei defecerunt in salutare tuum
et in eloquium iusticie tue.**

Oculi mei) interiores scz intellectuales et in-
tuitus mentis (defecerunt) a se sitienter et arden-
ter intiendo (in salutare tuum) id est in christū
eius aduentum prestolando. Isti oculi anime
tota mentis intentōe in christo sunt defixi. In
illo enim quem diligimus totis oculis occupa-
mur nec quicqđ aliud videre delectat. Non po-
test hoc dicere nisi qui a mundanis sollicitudi-
nibus et voluptatibz intentionē omnē sue men-
tis auertit (et in eloquiū iusticie tue) eloquiū iu-

sticie dicitur verba euangelica que christus dictu-
rus erat vt nos iustificaret. iustificat enī ope-
re perfectientem ac continent iusticiam et verita-
tem. Unde.

**Fac cum seruo tuo scđm misericordiaz
tuam: et iustificationes tuas doce me.**

Fac cum seruo tuo) non alterius id est me-
cum (scđm misericordiā tuam) et non scđm ius-
ticiam meam vel merita supplendo defectum
meum per tuam gratiā. Infinita petit qui fm
misericordiā fieri sibi querit et subiungit quid
fieri velit dicens: (et iustificationes tuas) id est
mandata tua. Vel (iustificationes tuas) in le-
ge cōtēntas quibus tu iustos facis non homo-
se (doce me) vt possim eas intelligere earumq;
virtutē sicut sepius optaui advertere et eas ope-
re adimplere. Et ideo doce me qđ.

**Seruus tuus sum ego: da mihi intelle-
ctum vt sciam testimonia tua.**

Seruus tuus sum ego) et non alterius quia
nullum alium deum vel dominū profiteor ni-
si te. ppter quod teneor mandata tua adim-
plere quod non possum nisi intelligaz et sciam
et ideo (da mihi intellectum) instruendo me vt
sciam testimonia tua) id est precepta et manda-
ta tua et sic valeā adimplere ea. Nunqđ est in-
termittenda ista petitio non enim sufficit acce-
pisse intellectum et dei testimonia didicisse nisi
semper accipiat et quodāmodo semper biba-
tur de fonte lucis eterne. Ad testimonia quippe
dei quanto fit quis intelligentior tanto magis
ac magis sinuntur. Et ideo da intellectum qđ
modo.

**Tempus faciendi dñe: dissipauerunt le-
gem tuam.**

Tempus) est hoc (faciendi) o (dñe) et adiu-
uandi nō differendi scz vt des mihi intellectus
et instruas me seruum tuum quia iniqui (dissi-
pauerunt legem tuam) preuaricando aliter qđ
preceptum foret agentes et preuaricationis in-
iquitate eius integritatē nō custodientes. Cum
enim ab iniquis dissipat lex dei tunc adest tem-
pus intellectū dandi docendi loquendi et pre-
dicandi hec possumus referre ad mores quoti-
dianos nunc enim ppter fidei defectū opus es-
set factovt viri iusti opponerent se hostibz eccle-
sie in martyrio. Et.

**Ideo dilexi mandata tua: super aurum
et thopazion.**

Ideo) scz quia ego seruus tuus sum et tu do-
minus meus es et quia iniqui dissipauerunt le-
gem tuam. ego ecōtra tanto magis dilexi man-

data tua) ut ex dilectione implerem ea sane et veraciter intellecta (super aurum et thopazion) id est plusquam quicquam preciosius super omnia mundana: ponit enim rem determinatam per indeterminationem. Cum ipsa mandata super aurum et lapidem preciosum amantur omnis per ipsas mandatis terrena merces vilis reputatur nec vlla ex parte comparantur quicquam alia bona hominis his bonis quibus ipse homo fit bonus.

Propterea ad omnia mandata tua dirigebam: omnem viam iniquam odio habui.

Propterea id est propter hoc quod ita dilexi (ad omnia mandata tua) quibus dilectione cohererebam (dirigebam) in cogitationibus verbis et operibus illa recta intentione faciendo et in omnibus secundum ea me regulando ut ad dexteram vel ad sinistram non declinarem et ex rectis rectus fierem. Unde (omnem viam iniquam) scilicet a re recta ad peccata ducentem (odio habui) ita ut omnia mala evitarem. Qui enim amat rectam viam necessario odit iniquam quia aliter ad omnia non potest dirigi mandata. bonum enim sese diligit a pernatibus contraria.

Pshe.

Mirabilia testimonia tua

idea tua: ideo scrutata est ea anima mea.

In hac decima septima littera dicit se os aperuisse et spiritum attraxisse ut eius audiat oratio et plorasse quia non est lex a iudeis custodita unde congrue huic octonario premititur littera (Pshe) que interpretatur erravit quia hic condoleat his qui errando a via veritatis calumniant quibus proponit quomodo scrutatur legem et qualem intellectum in ea habeat. Iste ergo dolens de errore populi sed non desperans dicit (Mirabilia) scilicet sunt (testimonia tua) id est mandata cum testificatione in lege data que etiam sunt testimonia bonitatis dei (vel testimonia tua) id est sacra scriptura que attestatur dei opera et facta. Et sunt mirabilia quod per ea virtus misericordie iusticie et potentie dei in parcendo alijs alios puniendo et insolita faciendo hominibus innotuit (et ideo) diligentem indaginem querendo (scrutata est ea anima mea) ut me ad intelligendum: et credendum illuminarent et in operibus dirigerent quod.

Declaratio sermonum tuorum illuminat: et intellectum dat parvulis.

Declaratio id est manifestatio sermonum tuorum id est mandatorum tuorum vel sacre scripture

(illuminat) animam dirigendo ut sciat quid agendum sit et quid obmittendum ideo sequitur (et intellectum) scilicet interiore et intelligentia (dat parvulis) id est vere humilibus soli enim parvuli illuminantur. Unde dominus in evangelio. Confitebor tibi pater domine celi et terre quod abscondisti hec a sapientibus et prudentibus et revelasti ea parvulis. Noli ergo presumere de te et de tua que nulla est virtute et intelliges. et cum desiderarem complere mandata.

Os meum aperui et attraxi spiritum: quod mandata tua desiderabam.

Os meum aperui petendo querendo pulsando confitendo. Vel os meum scilicet anime id est mentis introitum et cordis auditum (aperui) sicut fitiens in estu aperit os suum hoc est intellectum per conatum extendi ad discendum et capiendum verbum dei et fitiens (attraxi) et hauri (spiritum) bonum unde facerem quod per me non poteram (quia mandata tua desiderabas) per omnibus scire et facere. Hodum ipsorum qui ex vehementia desiderii alicuius suspirant exprimit et cum multis suspiriis desiderium mandatorum implendorum ostendit et quia desiderabam mandata ergo.

Aspice in me et miserere mei secundum iudicium diligentium nomen tuum.

Aspice in me radios gratie ad me dirigendo et vide conatum meum dando gratiam quam peto. Unde quod aliquando aspicit iratus ut perdat addit (et miserere mei) auxilium misericordie mihi impendendo et hec (secundum iudicium diligentium nomen tuum) id est secundum iudicium quod fecisti in eos qui te diligunt quia ut te diligerent tu prius eos ex misericordia dilexisti vel iudicium dei est ut diligentibus det auxilium misericordie ne sui decipi valeant vel deficere. quasi diceret ita fac mihi sicut soles facere eis qui diligunt te. Et.

Gressus meos dirige secundum eloquium tuum et non domine mei omnis iniusticia.

Gressus meos id est motus anime et affectus vel opera mea quibus velut gressibus progredior in viam (dirige) non secundum corporeas meas voluntates sed (secundum eloquium tuum) id est secundum tua precepta et iussa ne seducantur pervicia. unde subdit (et) sic (non domine mei) id est non prevaleat mihi dominando licet pulset tentando (omnis iniusticia). id est quocumque peccatum. et dicit omnis quia in alijs legem servasse non sufficit si in vno offendit: orat hic ut precepta que deus imposuit iubendo implere faciat adiuvando et.

**Redime me a calumnijs hominum : vt
custodiam mandata tua.**

Redime mea calumnijs) id est falsis cri-
minationibz et criminum impositionibz (homi-
num) scz impugnantium me et controuersijs vias
meas impredientium hoc est dato spiritu tuo san-
cto tu age et fac ne criminationes eorum falsas
pertinere ne me calumnie eorum terroribz vin-
cant et a tuis mandatis ad sua mala traducant
ita vt data mihi patientia etiam inter ipsas ca-
lumnias (custodias) quietius et deuotius man-
data tua viuendo scdm ea. qui enim opprimit
calumnijs non facile seruat mandata. Et.

**Faciem tuam illumina super seruum tu-
um: et doce me iustificationes tuas.**

Faciem tuam) vel gratie vel spiritualis in-
scripturis intelligentie (illumina super seruum
tuum) id est presentiam gratie tue manifesta sub-
ueniendo et opitulando vel fac me clare cogno-
scere scripture sacre veritatem per quam tan-
quam per faciem et speculum cognosceris (et) sic
illuminando (doce me iustificationes tuas) in le-
ge et scriptura contentas vt facias eas scz precepta
quibus iustificas. Non enim sufficit scire si no-
detur et facere. Ex operibz enim pbatur quan-
tum quis in scriptura sacra pfeceat ita fac si-
cut deprecatus sum et debes qz.

**Exitus aquarum deduxerunt oculi mei
qz non custodierunt legem tuam.**

Exitus aquarum) id est effusiones lachry-
marum p recordatione peccatorz (deduxerunt
oculi mei) copiose lachrymando (quia non cu-
stodierunt legem tuam) idem ipsi oculi mei per
quos tanquam p fenestras mors intrauit. Al-
(quia non custodierunt legem tuam) ipsi calu-
niantes et vtraz de causa plorandum est et p pec-
catis proprijs et p alienis. Ideo autem ita flet nec
tedio vincitur nec labore lassatur quia sic flen-
do impetratur gratia dei delens iniquitatem et
adiuuans voluntatem.

Sade.

Iustus es domine

et rectum iudicium tuum.

Victa carne clauisqz cofixa et pec-
catis p lachrymas deletis in hac decima octa-
ua litera iudicia dei laudat et eloquia ignota ve-
neratur petens intellectum vnde viuatur et se conso-
letur. Unde huic octonario premititur littera
(Sade) que interpretatur consolatio. Ubi pre-
cedit pura confessio ibi sequitur salubris con-
solatio qui ergo supra iniusticiam suam deflen-

do accusabat et tristis de errore calumniantium
lachrymas fundebat hic se consolatur per ius-
ticiam dei quam confitetur et laudat. quasi di-
ceret ideo sic ploro peccata qz scio q. **Iustus**
es) in te ipso o (domine) tu qui punis peccata (et
rectum est iudicium tuum) quo alios scdm ius-
ticiam tuam iudicas hec itaqz iusticia dei rectum
qz iudicium omni est metuenda peccanti. hac
enim damnant diuinitus quicunqz damnant.
nec omnino est qui de sua damnatione contra deum
iustum conqueri possit. Q pctor attende istum
versiculum et desine facere malum qz iustus est dei
iusti iudicij reddit enim vnicuiqz iuxta suum
meritum et demeritum. Et vere iustus qz.

**Mandasti iusticia testimonia tua: et ve-
ritatem tuam nimis.**

Mandasti) id est precepisti scz tu qui sic ius-
tus es et alios iuste iudicas (iusticia) id est man-
data tua iusta scz (testimonia tua) qz probant te
iustum (et veritatem tuam) qz probant te verum (ni-
mis) id est valde custodiri. precepta diuina p-
pter diuersas significaciones diuersis nominibz
nuncupant. Iusticia dicunt eo qz iuste viuere
nos docent. Testimonia appellant qz dei volun-
tati ac bona bonis mala malis attestant. veri-
tas nuncupant qz veritatem continent et vera sunt
que dicunt et qz mandasti ideo.

**Tabescere me fecit zelus meus: qz obli-
ti sunt verba tua inimici mei.**

Tabescere) i. pene merore deficere (me fecit
zelus meus). i. charitas et seruus amor circa le-
gem quo feruebat vt custodiret lex tua ab alijs
(qz inimici mei) qui me odiunt ppter legem tuam
quam teneo (obliti sunt). i. sic agunt ac si obliti
essent verba tua et precepta. facientes contra ea ac
si nihil reputarent illa. Iste no ingratum gratie
dei p quam fuerat ex inimico reconciliatus deo
etiam suos inimicos diligebat et eos deo. zela-
bat tabescens et dolens p eis. Io aut sic zelo qz.

**Ignitum eloquium tuum vehementer: et ser-
uus tuus dilexit illud.**

Ignitum) est spiritu sancto (vehementer). i. val-
de eloquium tuum a te in lege datum. i. verba sacri
eloquij tui qz purgat corda vt fornat aurum ac-
cendit et inflammat ad dilectionem illuminat ad co-
gnitionem hunc ignem venit dominus mittere
in terram (et ideo seruus tuus) scz ego et quicu-
qz tibi obediens (dilexit illud) zelando p ipso.
Qui enim eloquia dei diligit id in opere cum
feruore perficit et oblitus ad hoc adducere fla-
grat qd ipse ardenter amat. Et cu hoc ita sit et si.
Adolescentulus sum ego et contempnus

iustificaciones tuas non sum oblitus.

Adolecentulus) et iunior) sum ego) id est re-
putatus insipiens et sine scientia ad modum ado-
lescentis (et contemptus) id est despectus ab in-
imicis tamen (iustificaciones tuas) id est man-
data tua (non sum oblitus) ut illi maiores scz
inimici mei sed frequenter habeo in corde ad me-
ditandum in ore ad docendum in manu ad facien-
dum: Ubi nota. Quanquam hec dauid ex perso-
na sua dicat qui adolecentior ceteris fratribus
quali contemptus ad oues pascendas directus
de hinc regno electus est: tamen hec ad popu-
lum christianum referenda sunt qui prius contem-
ptus recolens iustificaciones dei et accipiens po-
ris primogenita por effectus est. Et merito non
sum oblitus quia.

**Iusticia tua iusticia in eternum: et lex tua
veritas.**

Iusticia tua) o deus qua iuste reddis vnicui-
que iuxta opera sua est iusticia in eternum) duratu-
ra. qz eterna bona bonis: et eterna supplicia ma-
lis promittit et a nullo unquam calumniari poterit.
Vel iusticia dei est eterna qz quisquis eam sequi-
tur in eternum gaudet. sed iusticia hominis id
est ab homine instituta est temporalis et quan-
doque patitur calumnia (et lex tua est veritas) in
se et vera per omnia quia nullam continet fal-
sitate. Vel (Lex tua) noua est veritas) et res
non umbra et figura ut lex vetus. Et per hac les-
ge tua.

**Tribulatio et angustia inuenerunt me:
mandata tua meditatio mea est.**

Tribulatio) exterior (et angustia) interior que
immitunt iustis tanquam munera ad pondera
peccatorum deponenda et merita augmentanda.
(inuenerunt me) expectantem et paratum id est
venerunt super me et quantumcumque seuiant ta-
men his non obstantibus (mandata tua) non vin-
dicte (meditatio mea est) quod est remedium con-
tra tribulationes. quasi diceret nulla tribulatio
a lege tua diuellere me poterit. Seuiant ergo
inimici et persequantur dum tamen mandata dei
non relinquunt et ex ipsis mandatis etiam qui
seuiunt diligant. Quia.

**Equitas testimonia tua in eternum: intel-
lectum da mihi et viam.**

Equitas) et iusticia in se et etiam equitatis in-
dicativa sunt (testimonia tua) scz precepta legis
cum testificatione tua data vel ipsa scripturarum
verba in eternum) et omni tempe quia nunquam
in aliquo iniqua vel falsa reperiuntur et ideo in
tribulationibus et necessitate (intellectum da mihi)

ad ea cognoscenda et opere implenda et ut sciam
quod nihil est quod persequentes tollunt (et viam)
vita gratie in presenti et glorie in futuro perfe-
cta quidem virtus est intellectus si quis quod
sensu capit factis exequitur.

Loph.

Lamaui in toto cor

de exaudi me domine: iustificaciones tuas
requiram.

In hac decimanona littera promittit se iustifi-
cationes dei exquirere et quod quanto magis vult
bonis insistere tanto magis diabolus conatur
seducere et in malis ne respiret concludere opus
est ad deum clamare ideo post errorem accepta
superius consolatione iste conclusus asperius
clamat hic studiosius. Ubi huic octonario pre-
mittitur littera (Loph) que interpretatur conclu-
sio vel aspice quod idem est in sensu quia con-
clusus debet circumspicere et causam periculi
non dissimulare. Conclusio vero est in angus-
tijs mentis contra quam adhibenda est medi-
cina orationis. Clama ergo ad medicum qui ver-
bo non ferro sanare consuevit. Unde et iste ait.
(Lamaui) ad te preces fundendo (in toto cor-
de) attende quo ad intellectum. deuote quo ad ef-
fectum non aliunde cogitando non aliud que-
rendo. Clamor cordis etiam silente voce a deo
auditur et ille clamor est magna intentio cogi-
tationis. ille enim clamor fit sublimitate cogi-
tationum contentusque virtutum et ideo (exaudi
me) o domine) ad hoc sequebatur (iustificaciones tuas re-
quiram) utique faciendas non tamen sciendas quia
non est satis ad deum clamare sed et iusticias ac
mandata eius oportet exquirere et tenere. Et quod
si repetit.

**Clamaui ad te et saluum me fac: ut custodi-
diam mandata tua.**

Clamaui ad te) orando deuote. quia enim
vndique sunt hec sunt vocandus est qui sit auxi-
lio (et tu) saluum me fac) scz in anima a pecca-
to et omni periculo (ut melius) custodiam man-
data tua) et opere adimplendo. Ac si diceret da
vires ut possum implere quod iubet ut non ne-
gem per infirmitatem ubi enim est salus et vigor
anime efficit ut facienda fiant et usque ad mortem
si opus est certetur per veritatem ubi non est ista sa-
lus et virtus succumbit infirmitas.

**Preueni in maturitate et clamaui: quod in
verba tua super speravi.**

Preueni in maturitate) hic subauditur in id
est in immaturitate per immaturitatem intelligis

tur nor intempesta id est importuna actionibus
tempestiuus enim dicitur oportunus (et clamaui)
orando ad te domine hoc est in tempe noctur-
no et immaturo magno orandi affectu quasi quo-
dam clamore mentis preueni horarum humanis
actionibus oportunam quia (in uerba tua) quibus
preuenientibus et vigilantibus promittis bona eter-
na (super speraui) id est valde et super merita spe-
raui semper crescens in spe etiam in aduersis.
Et.

Perueniunt oculi mei ad te diluculo:
ut meditarer eloquia tua.

Perueniunt) lucem (oculi mei) interiores
(ad te) directi in (diluculo) id est mane et tempe-
stive ante diem a simili strenui operarii qui an-
te lucem surgit ad bene operandum (ut meditarer
eloquia tua) suavia id est legem eloquia tua con-
tinentem. Non cum lux soporatus reperit sed
strenue vigilantem et circa divina eloquia ocu-
lorum spiritualium intentione meditante pudor
est enim si radius solis in strato ociosum te in-
ueniat. Et quia ita studiose ad te vigilo ideo.

Vocem meam audi secundum misericordiam
tuam domine: et secundum iudicium tuum vi-
uifica me.

Vocem meam) qua clamo ad te (audi) aufe-
rendo penam peccati et hoc secundum misericordiam
tuam) o (domine) de qua confido non secundum me-
rita mea que non habeo et (secundum iudicium tuum)
quo supplicibus parcis et se damnantes absoluis
(vivifica me) per gratiam tuam ne moriar per
culpam sed vivam per gratiam. Congruus or-
do quod promittitur misericordia et sequitur iudi-
cium prius enim deus secundum misericordiam au-
fert a peccatoribus penam et postea iustis se-
cundum iudicium dat vitam. Et necesse est ut vi-
uifices quia.

Appropinquaverunt persequentes me
iniquitati: a lege autem tua longe facti
sunt.

Appropinquaverunt) id est appropinquando se con-
tingerunt (persequentes me) iniuste verbis et
factis (iniquitati) et sceleribus se persequendo (a
lege autem tua) que precipit diligere primum et
prohibet persecutionem innocentium omne pecca-
tum (longe facti sunt) ex hoc ipso. Quo magis
iniquitati appropiant eo magis a iusticia elon-
gantur qui enim appropinquat uni extremo e-
longat se ab opposito hoc ideo dicit ut causa sua
melior quam illorum esse videatur. Illi appropin-
quaverunt sed mihi non nocuerunt quia.

Prope es tu domine: et omnes vię tue veri-
tas.

Prope es tu) o (domine) mihi qui in lege tua
maneo ad me salvandus et eos repellendus (et
omnes vię tue) sunt (veritas) et iusticia quasi di-
ceret dummodo mihi assitas siue dimittas in
tribulatione siue liberes totum iuste facis qui
nullum immeritum damnas sed multos imme-
ritos salvas. Unde etiam in tribulationibus quod
eas non immerito patiuntur tribuere veritates
deo sanctorum est visitata confessio. quicquid enim
patiuntur totum merito se pati fatentur. Et.

Initio cognoui de testimoniis tuis: quia
in eternum fundasti ea.

Initio) id est ab initio vel a principio scilicet quo
primo intelligere cepi ea (cognovi de testimo-
niis tuis) id est verbis legis quibus testatus es
et promissum daturum te esse regnum tuum filiis sem-
piternum (quia in eternum fundasti ea) mansura
quia id quod per ea promissum est eternum. Nam
per se ipsa testimonia non erunt necessaria quan-
do res ipsa videbitur propter quam credenda testi-
monia requiruntur. Vel testimonia dicit prece-
pta que dicuntur in eternum fundata quia pro eis
neglectis vel servatis pena vel merces reddi-
tur eterna.

Res.

De humilitatem

meam et eripe me: quia legem tuam non
sum oblitus.

Qui supra se dixit se clamasse in hac vice-
ma littera petit vivificari quia precepta dei sunt
studio que sunt et quia nemo iustificatur nisi
per humilitatem que est caput omnium virtutum
ideo huic octonario promittitur littera (Res) que
interpretatur caput vel primatus. Moraliter ca-
put est humilitas sed inflatus non tenet hoc ca-
put. Mystice caput nostrum christus est sine quo
vivendi usus haberi non potest et ideo servari
debet. primatus etiam est dominus christus qui ab-
latus maiori datus est minori iacob id est po-
pulo christiano dixerat ille prope es tu domi-
ne ergo (Vide) oculo misericordie (humilita-
tem meam) id est placeat tibi humilitas mea que
est in operibus et temptationibus que omni christia-
no necessaria est (et eripe me) a diabolo mun-
do et carnis tentamento (quia legem tuam) que
dicit qui se humiliat exaltabitur (non sum ob-
litus) sed memoriter tenui. Vel (vide humilita-
tem) id est afflictionem quam in nomine tuo pa-
tior (et eripe me) ab iniquis (quia legem tuam
non sum oblitus) quia nos non fierendo sed pa-
tiendo pugnare iussisti. Vinus dicit scilicet (non
sum oblitus) et plus intelligit scilicet quod valde
meminit. Et.

Iudica iudicium meum et redime: propter eloquium tuum uiuifica me.

Iudica iudiciū meū id est discerne causam meam quam habeo cōtra diabolū homines iniquos trahentes me frequenter ad malū (et redime me) id est tanquam precio redemptū liberā me a piculis et malis (propter eloquiū tuū) scilicet humilitatis obseruatiū. **Uel** (propter eloquiū tuū) scilicet legis me que p mittit vitam et dirigit ad eam (uiuifica me) modo vita gratie et tandē vita glorie. verecunde hoc dicit ut qui de meritis diffidit. propter verbū dei speret clementiā me uiuifica. **Sed.**

Longe a peccatoribus salus: quia iustificatiōnes tuas non exquisierunt.

Longe scilicet est a peccatoribus et impijs superbis (salus) a qua longe se fecerunt (quia iustificatiōnes tuas) id est legem et mandata tua que iustificanc (nō exquisierūt) scilicet ut facerent et scdm ea uiuerent. **Uel** iustificatiōes tuas non exquisierunt sed de sua iusticia presumpserūt. **Sed** non est longe a me salus quia iustificatiōnes tuas exquisiui. In hoc omnes deuotos animat et p fidos terret. **Iste** ergo a deo se accepisse videns hoc beneficiū ut custodiret iustificatiōnes eius subiungit. **Uel.** Et si longe sit a peccatoribus salus tamen nemo desperet quia.

Misericordie tue multe dñe: scdm iudicium tuum uiuifica me.

Misericordie tue quibus benefacis sine meritis et pcis peccatoribus penitentibus (multe) sunt o (dñe) qui nos de tot et tantis eruit piculis quia multipliciter miseris miseris et ideo cōfidenter peto (scdm iudiciū tuū) quo humiles exaltas vel quo nunc discernis pios ab impijs (uiuifica me) per augmentum gratie tue. Et bene post misericordiā subdit de iudicio quia non est misericordia sine iudicio. Ideo autem uiuifica me. **Quia.**

Multi qui psequuntur me et tribulant me: a testimonijs tuis non declinaui.

Multi scilicet sunt (qui psequuntur me) mortifera suadendo (et tribulat me) flagella inferendo scilicet demones et mali homines tyranni heretici et falsi fratres et tamen propter hoc (a testimonijs tuis) id est preceptis te testificantibus seu p te in lege testificatis (nō declinaui) fultus robore tui auxiliij. vbi Ambrosius. Non est magnū si tunc a dei testimonijs non declines cū te nullus affligit: nullus psequitur. Sed non vnus persecutor est. Multos ministros habet sed nō te terreat. per multas enim tribulationes oportet nos introire in regnum dei. Tibi pfitur quia

multi persecutores sunt ut inter multas persecutiones facilius inuenias quomodo coroneris. **Sed** quod prius est non hi solum persecutores sunt qui videntur sed etiam qui non videntur et multo plures persecutores. diabolus enim multos ministris suos dirigit qui non foris tñ sed etiam intus faciant persecutiones in animis singulorum psequitur auaricia: psequitur ambitio: psequitur luxuria. Est enim malus spiritus fornicationis: est malus spiritus auaricie: malus spiritus superbie. verum ut multe persecutiones ita martyria multa. Quotidie testis es christi. Tentatus es spiritu fornicationis: sed veritus christi futurū iudiciū. temerandā mentis et corporis castimoniā non putasti martyr es christi. Tentatus es spiritu auaricie ut possessionē minoris inuaderes et tamen contemplatiōe celestium preceptorū opem magis ferendas quā in ferendas iniuriā iudicasti testis es christi. Tentatus es spiritu superbie sed videns inopem atque egenum pia mente compassus es humilitatem magis quā arrogantiā dilexisti testis es christi. Quis enim locupletior testis est quā qui confitetur dñm iesum in carne venisse cum euangelij precepta custodit. Nam qui audit et non facit negat christum et si verbo fateatur operibus negat. Ille ergo testis est qui a stipulantibus factis dñi iesu precepta testatur. Quam ergo occultis quotidie martyres christi sunt et iesus dominū confitentur: ergo in persecutionibus interioribus esto fidelis et fortis ut in forensibus persecutionibus approberis. Et in intimis persecutionibus sunt reges et presides terribiles iudices et potestates. Si culpa regnat quot peccata quot vicia tot reges. Et ante hos adducimur ante hos stamus habent etiam isti reges tribunal in mentibus plurimorum. Sed si quis christum fateatur statim regem illum facit esse captiuū deicit de folio sue mentis. Quomodo enim poterit diaboli tribunal manere in eo cui christi tribunal assurgit. Si declinas persequentes christum abijcis. Ubi illū viderit diabolus ibi tentationū machinas admonet ut illum si possit excludat. Ergo qui persecutore resugit reijcit etiam defensores. Sed cum audis multi psequentes et tribulantes me noli timere qui potes dicere. Si deus pro nobis quis cōtra nos. Verum hoc dicit qui a testimonijs domini nullo viciozum declinat amfractu. hec Ambrosius. Ego in quibus nō declinaui.

Vidi preuaricantes et tabescebas: quia eloquia tua non custodierunt.

Vidi autem (preuaricantes) id est impios

legem tuā transgredientes et a testimonijs tuis declinantes cedentes persecutoribz et tribulationes nō ferentes p quibus amissis socijs dolent sancti. vnde subdit hic et (tabescebat) id est zelo dei et charitatis accensus dolebā et merebam. deinde et ponit in quo sunt preuarias dicens (quia eloquia tua) et precepta tam dulcia tam vtilia (non custodierūt) sed in tribulatione negauerunt. Comendans autē se et differens ab eis subiungit. Et ideo. Glide qm mandata tua dilexi: dñe in misericordia tua viuifica me.

Uide hoc scz (quoniam mandata tua dilexi) nō tñ in me fuando sed etiam in me et in alijs zelando quod plus est qz seruare qz hoc est charitatis illud necessitatis. In dilectione quidem fructus est omniū passionū et actionū. q. d. placeat tibi et remuneret a te dilectio mea. An peccato o (dñe in misericordia tua) non in meis meritis et iusticia (uiuifica me) vita gratie tua enī misericordia et gratia sola viuificat nos et saluat. Et vere viuificabis me quia hoc dixisti in scripturis veris qui semp vera dicis. Nam. Principiū verborz tuorū veritas: in eternum omnia iudicia iusticie tue.

Principiū verborz tuorū est (veritas) id est a veritate vba tua pcedunt et ideo veracia sunt vt impleant quod pmittunt quibus pnuat vita iusto pena impio. Unde sequit (in eternū) scz sunt et durabunt quantum ad effectū (omnia iudicia iusticie tue) quibus reddis premia tibi obediētibz penas inobediētibz et hec iudicia nūquā mutabunt qz sniam de bonis vl malis lataui nec tps nec vlla res subuertet sed iudicia dei de oibz scz pnia iustorū et pene impiorū in eternum manebunt. Syn.

Principes persecuti sunt me gratis: et a verbis tuis formidauit cor meum.

Qui supra humilitatē deo obtulit in hac vicesima prima littera gratus sibi dicit persecutores quibus tanquam emplastris vulnera peccatorū curant. Unde dicit da nobis auxiliū de tribulatione. Ideo huic octonario premittitur littera (Syn) que interpretat super vulnus quasi emplastrū. dicit enim q tribulatio curat peccatorū vulnera et dat salutē. vulnus ergo est peccatū emplastrū est tribulatio vel vulnus est tribulatio sup vulnus est consolatio eloquiorz dei. Ad hanc ergo diuine gratie medicinā iste exultans vero samaritano vulnera sua curanda detegit. q. d. viuifica me et necesse est quia.

(Principes) huius mundi scz demones rectores tenebrarū harū vel mali homines potentes scz tyranni heretici: et falsi fratres (persecuti sunt me) et hoc (gratis) id est sine causa et meis meritis vel frustra qz non habuerūt intentū et licet psequerent tamen (a verbis tuis) quibus cōminaris transgressoribz legis tue penas et quibus aīs qui me negauerit coram hominibz negabo et ego eum corā patre meo qui est in celis. et iterum nolite timere eos qui occidūt corpus sed eum timete qui potest et corpus et animā occidere in gehennā magis qz a minātibz pbris psecutorū (formidauit et timuit cor meū) id est ego in hac psecutione qz timor tuus excludit timorem eorum et sic vinco. Et ideo.

Letabor ego sup eloquia tua: sicut qui inuenit spolia multa.

Letabor ego) quasi victor (sup eloquia tua) meditando ipsa qz vtilia et salubria. Quisquis enim in verbis dei ne in certamine vincat formidat sup eadem victor exultat: bona ergo trepidatio verbi dei que exultationē generat quia eloquijs dei vulnera curantur. letabor dico (sicut) ille (qui) post bellū inuenit (spolia multa) que possidere possit sine calumnia immo valde amplius qz omnis thesaurus in comparatione illorū arena est exigua.

Iniquitatem odio habui et abominatus sum: legem autem tuam dilexi.

Iniquitatem nō hominē (odio habui et abominatus sum) proflus exhorrescens et longe a me faciens (legem autem tuam) et si aliquando corripit tamen (dilexi) in affectu mentis tanquam quid vtile et honorabile phibens iniquitatem et ex dilectione nō ex timore impleni. amor quippe bonorū odio malorū pbatur. Timore ergo casto nō perit amor et illa formido nō facit odium verborz dei sed integraz charitatē vt deus ametur cuius verba timent. Et.

Septies in die laudem dixi tibi: sup iudicia iusticie tue.

Septies in die) id est in hac vita que septem diebus agit. Numerus qppe ille vniuersitates indicat quia septem diebus vniuersa tempora voluntur sic et illud septies in die cadit iustus scz tribulationibz et modis omnibus humiliatus et resurgit id est non perit sed proficit. Vel (septies) id est septem vicibus scilicet in septem horis canonicis (in die) scilicet naturali (laudem dixi tibi) id est laudauit te (super iudicia) id est flagella (iusticie tue) id est quibus corrigis et iustificas filios qz recipis. vl (sup iudicia iusticie tue) pñsiderādo oia opa tua iusta q sunt

executiones tue iusticie. Et merito legem tuam dilexi. Quia.

Par multa diligentibz legem tuam: et non est illis scandalum.

Par multa est et si non semper tps saltē pectoris et tandem eternitatis (diligētibz legē tuā) qua flagellas omnē filiū quem recipis qz charitas pellit omnes p̄urbationes et tribulatiōes. Etenim qui deum perfecte diligit tranquillū apud se manet et si est pugna foris nō intus (et non est illis scandalū) nec calcitrant contra simulum qz non sunt pusilli quorum est scandalū eragitari. Vel (par multa diligentibz legem tuam) et sacram scripturā qz in ea inueniunt remediū contra omnē desolationē (et nō est illis scandalū) hoc enim nō patitur finaliter ita vt offendat et in penam incidant: dilexi inqz legem et.

Expectabā salutare tuū dñe: et mandata tua dilexi.

Expectabā scz in spe (salutare tuū) o (dñe) id est effectū salutarē scz in tribulatiōe mea multiplicem cōsolationē (et ideo mandata tua dilexi) per que habeo salutare et cōsolationē. Vt expectabā salutare tuū o (dñe). s. christū qui est salutare. Antiqui iusti primū aduentū expectauerūt nos scdm p quo et illi et nos madata diligimus dilexerūt antiqui madata et christus eos liberauit. diligamus et nos mandata vt cum apparuerit christus vita nra tunc et nos appareamus cum illo in gloria. Et.

Custodiuit anima mea testimonia tua: et dilexit ea vehementer.

Custodiuit anima mea). i. voluntas mea (testimonia tua) et mandata diligenter ea in opere pficiendo et exercendo sed qz hoc non sufficit sine charitate addit (et dilexit ea vehementer) id est valde intense qd plus est qz tantū custodire. Qui enim diligit ipe veraciter libenterqz custodit. Et hoc nō meritis suis sed deo attribuit dicens. Ideo.

Seruauī madata tua et testimonia tua: qz omnes vie mee in conspectu tuo.

Seruauī) diligenter opere implendo (mandata tua) noua (et testimonia tua) vetera (quia omnes vie mee). i. cogitationes ac dicta et facta mea quibus velut quibusdā vijs p̄gredior et pficio in conuersatione vite mee sunt (in conspectu tuo) id est in presentia tua et tibi placent. q. d. per hec potui custodire quia deus dignatus est intendere qui illuminat et errores fugat qz si faciē auertisset fuisset turbatus nec ea custodissem. Ad hoc ergo sunt in cōspectu domini vie

iustorum vt dirigat gressus eorum qz nulla via bona est nisi quam deus illuminat.

Thau.

Propinquet de

precatio mea in cōspectu tuo dñe iuxta eloquiū tuū da mihi intellectū.

Qui supra gratus sibi fore tribulatiōes dicebat in hac vltima littera christo primare desiderat precans vt veniat et ouem p̄ditam reuocet. Et qz christus veniens cōsumationē eterne beatitudinis cōtulit et ab errore ad patriā reduxit iō huic octonario p̄mittit littera (Thau) que interpretat errauit et cōsumauit qz hic dicit se habere cōsumationē et vitā eternā. Jam olim se errauisse dicit nō modo nunc autem dicit se reportandū ad patriam a pio pastore. Non est enī vicij sed p̄fectus renunciaisse errori. Est etiam in hoc cōsumatio. i. discipline perfectio qz plus est a vicio se reuocasse qz p̄pe vicia ipsa nescisse. Imbutos enī vicij animos erueret atqz emendare nō solū p̄fecte virtutis sed celestis est gratie. Et quasi dicat. qz sic et sic egi (Propinquet) tibi (deprecatio mea) que est de adhibendis bonis facta (in conspectu tuo) o (dñe) vt eam a te non repellas sed benigne audias. et que sit ille dep̄catio subdit (iuxta eloquiū tuū) scz legis tue (da mihi intellectū) vt sapias id qd edificationis est. iuxta eloquiū dei petit vt sapiat ne p̄ humanā prudentiā euaneſcat. Vel (iuxta eloquiū tuū da mihi intellectū) id est scdm altitudinē eloquiū tui que transcendit facultatem humani ingenij eleua intellectū meum ad ipsum intelligendū.

Intret postulatio mea in cōspectu tuo: scdm eloquiū tuum eripe me.

Intret) etiam ad te (postulatio mea) que est de remouendis malis facta (in conspectu tuo) vt eam gratanter suscipias et clementer exaudias. Gradatim ascendit quia plus est intrare qz appropinquare. et subdit postulatiōē dicēs (scdm eloquiū tuū) id est p̄missum (eripe me) ab hostibz visibilibz et inuisibilibz. graue est enī tamdiu luctari cum eis. Vel (scdm eloquiū tuum) id est scdm altitudinē eloquiū tui (eripe me) a labe concupiscentie et a meditatiōe terreno: rum ad que meditanda et cogitanda natura est prona. da inqz intellectū qz tunc.

Eructabūt labia mea hymnū: cum docueris me iustificatiōes tuas.

Eructabūt labia mea) quasi de pleno id est ex cordis abundantia cum magna plenitudine extra p̄nunciabūt et dicent (hymnū). i. lau

dem dei (cum docueris me iustificatōes tuas) id est mandata et eloquia tua p que iustificas vt nō solū memoria retinendo sed etiam faciendo custodiā aliter enī nō eructabūt nisi tu doceas. Sic enim qui gloriā nō in se ipso sed in dño gloriā hūmūq; eructat sed iam qz didicit et doctorē suū deū laudauit. Deinde vult docere. vnde subdit.

Pronunciabit lingua mea eloquiū tuū qz omnia mandata tua equitas.

Pronunciabit etiam (lingua mea). i. pcul et ppe nunciabit laudando et alijs pdicando vt sim minister verbi (eloquiū tuū). i. legis tue vñ est salus nō ociosum verbum vnde reddenda est ratio et decet ac iustum est id pnunciari qz eqtate fulget vnde subdit (qz omnia mādata tua) sunt (equitas). i. equitate plena. talia autē mandata sunt amāda faciēda et vbiq; diuulgāda. Sciens autē iste que picula sequāt docentē a cōtra dicentib; addit.

Fiat manus tua vt saluet me: quoniam mandata tua elegi.

Fiat manus tua). i. potentia et opatio adiutrix (vt saluet me) ab inimicis et ab omni malo ne timeā et deficiā et det pseuerantiā vt sufficiāz ad hoc faciendūz audacter pnunciē qd hac fiducia peto (qm mandata tua) de omnib; alijs et pre omnib; tpalib; (elegi) et timorē timore cōpressi ad ea meditanda opanda et docenda qz sunt omnib; ad salutē vñlia ideo iustū est te inuare me sperantē in te. Et.

Cōcupiui salutare tuum domine: et lex tua meditatio mea est.

Concupiui salutare tuum) o (dñe). i. effectū virtutis tue saluatricis. Vel salutē eternāz que est in te obiectiue. Alij alia querūt ego autē nō nisi tuā saluationē. i. salutē qz omnīūz finis est spes salutis non felicitas huius tpis (et) iō (lex tua meditatio mea est) eo qz dirigat ad cōsecutionem huius salutis. Qui enim cupit salutē meditat iugiter in lege dei nec inde auerit aliqua cura huius seculi fiat inquā manus tua et sic.

Viuēt anima mea et laudabit te: et iudicia tua adiuuabunt me.

Viuēt anima mea) vita grē in pñti et glorie in futuro licet corp⁹ affligat (et laudabit te) nūc etiā in flagellis que sunt ad purgationē et semper in eternitate cum beatis (et iudicia tua) que modo incipiunt a domo dei (adiuuabunt me) qz sanguine creuit ecclia. iudicia dei scōs adiuvant dum tribulationib; pbanē: pctōres adiuvant dum tribulationib; castiganē. Vel iudicia tua) futura (adiuuabūt me) ad laudandū

denotius. Quis enī videns equitatē dei in dāninatione maloz et pmiatōe bonoz nō pñpit in laudē eius mirabilē. dico adiuvabunt et viuant. Sed quandoq;

Erravi sicut ovis q perijt: quere servū tuū qz mandata tua nō sum oblitus.

Erravi) piculose sepius heu declinando a via veritatis ad vicia (sicut ovis que perijt). i. p dita fuit ideo (quere servū tuū) scz me sicut pastor querit ovem pditāz vt reducat eam: qz et si erravi in (mandata tua nō sum oblit⁹) finaliter et ex toto vnde quere me et misere mei et pfice vt cepisti. mādata obliuiscit qui nō surgit post casum qui erravit et nō obliuiscitur surgit fortior cauior et humilior. Flouissime hic apit se et ostendit que psona p totū psalmū loquebat scz generalis iustus. Qui et hac pte qua dicit (qz mandata tua nō sum oblitus) est ovis inuenta sed adhuc ex alia parte querit et p sui pastoris sanguinē fūsum et dispersum in omnib; gentib; inuenitur.

Oratio.

Palma totius beatitudinis deus q fideles tuos vt in lege tua ambulēt testimonia tua scrutentur mandata custodiant: salubris puifor in formas: cōcede nobis iustificatōnes tuas toto corde querere: eloquia intelligere: mirabilia pdicare: vt qui hactenus ceu oves pdite erramus tuis pjs humeris restituā paradiso gloriamur. Per do.

Psalmus de clamore penitentis ascendere et proficere cupientis ac dolore sue longe in hac vita peregrinationis.

ps. cxix.

Dominū cū tri

bularer clamaui et exaudiuit me.

Auctor psalmi. ppheta dauid. Titulus canticū graduū. Et est sensus hic est canticū graduū. i. mentis exultatio de ascensu spiritali qz spirituales gradus sunt isti. Canticū enim designat iocunditatē. gradus vero ascensionem et pfectum. magna autē debet esse iocunditas anime pficienti ad deum. Materia clamor penitentis ascendere et pficere cupientis. Intentio: monere hominē ad ascendendū et pficiendū exemplis seruoz dei quos de moris tuis viuos deus ipse fecit tanquam carbonēs vastatores. Sententia in generali. ppha in isto psalmo in psona cuiuslibet fidelis educi de vanitate et malis huius seculi incipiētis iam ascendere volētisq; pficere ac soli deo inherere parētis linguas aduersantiū clamat ad dñm vt a lingua istoz libere et vehementerq; cōquerit q in

hac vita diutius cōmorans maloz cōmixtiōe
tantū pregrauat. Ascendens ergo hic loquitur
de eius pfectu hic agit licet enī gradus vel de
scendentū vel ascendentiū sint gradus tñ qui
modo in his qñdecim psalmis positi sunt ascē
dentes tñ significant. Est autē ascensus hic spi
ritualis qui fit nō passibz pedū sed pmoīde af
fectuū vt de virtute in virtutē z de minore ascē
datur ad maiores vbi charitas mouet pedem.
Ideoq; quanto quis plus diligit tanto magis
ascendit. Et nota q; quindecim gradus erant
quibz ascendebat in templū seu domū dñi quā
rex salomon edificauerat vbi sūmus pontifex
semel in anno scz in festo ppiatiōis nō sine san
guine in sancta sanctorz ascendebat z ascensu
rus singulos psalmos in singulis gradibz scz in
quolibet gradu vnum decantabat ita q; in vl
timo gradu q; erat iam in antio domus dñi ca
nebat. Ecce nunc bñdicite dño zc. **U**ñ eldras
pheta repletus eodē spiritu quo dauid intel
ligens istos gradus templi his qñdecim psal
mis et numero z significatiōe cōcordare voluit
hos de nomine graduū innūtare. Quindenari
us enim numerus ex septenario z octonario
pstatz p septenariū vetus testamētū intelligit
q; septimus dies in eo celebrari pcepit die enī
septimo requieuit deus ab omni ope qd; patri
rat p octonariū vero nouū testamētū designa
tur q; in octauo die quo christus resurrexit sū
psit exordiu z q; idem dies in magna celebra
te haberi auctoritate noui testamēti iubet. Qui
decim ergo graduū fit distinctio vt p hoc expli
cetur sacramētū veteris z noui testamēti z si
gnificet vtriusq; testamēti doctrina in his gra
dibus cōtineri. Et sic p quindecim gradus in
sancta sanctorz ascendebat ita quindecim gra
dibus virtutū que in nouo z veteri testamento
intelligunt omīs electi in sancta scōz. i. in eter
nam beatitudinē ascēdendo pficiscunt: potest
etiā quindenarius numer⁹ in denariū z qñ
arium diuidi et p denariū decem pcepta p qñ
arium pō quinq; sensus corpis intelligi. Quia
sicut p quindecim gradus ascēdebat in sancta
sanctorz ita qñq; sensibz corpis edomitis et de
cem pceptis cōpletis itur in sancta sanctorz. i.
ad gaudia celestiu pmoīz. Sunt ergo hic qñ
decim gradus sicut in templo quindecim erāt
gradus quibz in illud ascendebat qd; templū
est figura celestis templi ad qd; his gradibz ascē
ditur. Beatitudinē ergo quam supior pars al
phabeticus cantauit isti sequētes psalmi ordi
natis quindecim gradibz tam psalmoz q; me
ritozum in sacramētū tam noui q; veteris tes
tamenti explicant. Primus autē gradus est a

malis seculi exire z vniuersē vanitati renuncia
re. Initium enim pfectus est carnalia vicia re
linquere z dño inherere. Et tñ cum homo in
cipit ascendere. i. cogitat pficere cōtempto se lo
soli deo berens incipit pati linguas aduersan
tium z detrahentiū z qd; grauius est quasi con
sulendo a salute auertentiū. Sententia in spe
ciali. Iesus ergo volens exire de malis seculi q;
bus premebat dicit se clamasse ad dñm sic.
(Ad dñm) q; p̄tinuaret facere facilius (cū tri
bularer) ac tētarōibz z deceptōibz ab ascēsu res
traheret (clamauit) intētiōe cordis orādo feruent
vt me educeret de malis seculi prementibz me
grauiter. valde vtilis est fideli tribulatiō aīe vñ
enim tribulatiō inde compellit deum orare z in
eius adiutorio cōfidere. Tñ enim presto est di
uinum adiutoriū quādo deficit humanū (et ex
audiuit me) misericorditer liberando z ad gra
dus ascendendi p̄stinuendo vbi erat cōtra lin
guas detrahentiū dicens.

Dñe libera animam meam a labijs ini
quis: et a lingua dolosa.

Dñe) q; me in gradu cōstitūisti iam ergo (li
bera animā meā a labijs iniquis). i. illoz qui
phibendo z terredo me detineret impedire co
nantur ne mundū z secularia negocia derelin
q; et familiaris tibi adherēa (z a lingua dolo
sa) eoz videlicet qui verbis suis foris z pallia
to p̄silio me impediret a bono retrahere nitun
tur. labia enī iniqua sunt que apte loquūt ma
lum que palā minant z terrent. lingua vero do
losa est habens imaginē cōsulendi z p̄niciem
nocendi. Sed dominus quasi exerceus iustū
dicit ei.

Quid detur tibi aut quid apponatur ti
bi: ad linguam dolosam.

Quid detur tibi in arma (aut quid appona
tur tibi) quasi in cōsolatiōe quo te munias (ad)
.i. p̄tra (linguā dolosam) q; mala suadet et plus
nocet. q. d. Quale remediū p̄tra huiusmodi re
tractina habere poteris. de lingua dolosa tñ fa
cit mentiōē q; magis nocet z sub ea satis intel
ligitur alia. Magis enī timenda est lingua do
losa z adulatoris q; iniqua et detractoris. duo
dicit scz dari et apponi q; sagitte dant in arma
et carbones apponunt quasi in p̄solatiōē vñ
de ipse dñs qui exerceus interrogat respondēs
sue interrogationi subiungit.

Sagitte potentis acute: cum carboni
bus desolatorijs.

Sagitte potentis). i. verba dei omnipoten
tis scz verba sacre scripture (acute) ad vulnerā
dum z nāssigendū cor vulnere amoris dabū

tur tibi p remedio (cum carbonibz & desolatorijs). i. cum exemplis peccatorz ad deum conuerforum. Qui bene dicunt carbonibz qz conuerfi ad deum igne charitatis calefacti de mortuis reuiuiscunt et alijs mortuis adhibiti suo exemplo eos vt uiuant accendunt. dicunt etiam carbonibz desolatorij seu vastatorij qz vastando ad desolationē pducunt carnales affectōes et seculares amores. Ipos enim attendendo si male lingue uolunt nos impedire vt a bono retrahere attendimus nos ad carbonibz illos cogitando vel dicendo talis fuit aliquando fornicator modo est castus. talis gulosus modo ē sobrius. & sic de singulis & omnes isti modo ardent deo seruiunt non potero ego quod iste et ille possunt hi bene post sagittas apponunt qz post exhortationē verborū exemplis est agendum vt quod verbis quis accepit credat se posse euz multū delicatū iam illud noscunt implese et si multum peccauerūt eo amplius amauerunt. Deinde ascendens de incolatu suo & pmissione maloz conquerit dicens.

Deu mibi qz incolatus meus plongatus est: habitauī cum habitantibz cedar: multum incola fuit anima mea.

Deu mibi) In scripturis ve indicat gehennę supplicij: sed deu p̄fens exilium. Unde sequitur (qz incolatus meus). i. pegrinatio huius seculi (plongatus est) qz et si breue sit tempus in desiderio nimis longus mibi videtur qd enim suscepi p spem non cōtemploz p speciemz nō dum veni ad patriā ubi cum nullo malovicturus sum. et inde gemo qz ad tumultū miseriarū (habitauī) non cum bonis sed (cum habitantibz cedar) id est iacentibz in tenebris peccatorū: cedar enī tenebre interpretat et doleo cum illis esse qz (multū incola). i. pegrina a deo in regione dissimilitudinis puta vagando discurrendo per multa vana & inutilia (fuit anima mea) que debebat solis diuinis esse intenta Sicut enim corpus pegrinat locis ita anima affectibz. Si deum amat anima ascendit ad eum si terrā pegrinatur a deo. Et qz patiens in sua pegrinatione sit ostendit cum subdit.

Cum his qui oderūt pacem eram pacificus cum loquebar illis impugnabant me gratis.

Cum his qui oderūt pacem). i. qui scindūt catholicā vnitatem (eram pacificus) nō turbulens nō iratus eorum molestias patienter tolerando & vnitatē seruando vt eis pacem liberius predicare sic debes habitare inter malos vt pacifice toleres iniquos. Tunc enim bonus

eris cum te aliena malicia mutare non poteris (cum loquebar illis) phibendo a malis & hortando ad bona ipsi obstinati (impugnabāt me gratis). i. sine meo merito et causa: nolentes me audire loquentē vtilia. Et ideo si audire ptemunt mali nequaqs tū a verbo predicationis cessare debēt boni: ne sicut illi peccant ex facto ita isti peccent ex silentio.

Oratio.

Tribulationū nostrarū optime mitigator deus libera animas fidelium a labijs detrahentium iniquoz vt adiutorijs spiritualibz premunitis nullis impugnationibz aggrauent. p d.

Psalmus de recurſu ad deū et ciues celestes in tribulatione et tentatione ac diuini auxilij postulatōe. ps. cxx.

Euaui oculos me

os in montes: vnde veniet auxilium mibi.

Auctor psalmi ppheta dauid. Idem titulus qui supra et idem sensus et similiter in sequentibus. Materia: postulatio diuini auxilij in tribulatione & tentatōe. Intentio monere fideles vt in tribulatione et tentatione p orationē ad deū recurrant ac de eius p̄tectione et auxilio omnino confidant. Sententia in generali ppheta in isto psalmo in p̄sona tribulati in tribulationibus et piculis constituti ad deum & ad ciues celestes leuat oculos mentis petitqz eoz adiunari precibus & meritis ne mens eius alicui tentationi succumbat & impugnationi. Scds gradus est petere diuinaz defensionē cui nil posse obuiare monstrat cui enim de mundo exeunti pericula occurrūt exposcere debet diuinū auxilium. Sententia in speciali. Qui ergo supra quasi inclinatus clamauit iam respirans oculos ad intercessores sanctos leuat dicens (Euaui oculos meos) scz mētis & corpis (in montes) spirituales scz ad sc̄tōs et ciues celestes dignitate eleuatos. A mōte christo qui est mons in vertice montū dicuntur sancti montes qui prius illuminati sunt sole iusticie et p eos aperte sunt scripture (vnde). i. ex quibus (veniet auxilium mibi) qz ab eis tripliciter ad nos venit auxilium scz per eorum scripturas & doctrinā. p exemplū & imitationē. ac p merita & intercessionem apud deum sed non est presumendū de illis immo de dño. Unde et subdit.

Auxiliū meum a dño: qui fecit celum et terram.

Auxiliū meū) tamen principaliter est a domino licet per eos qz hi de plenitudine eius accipiunt. diuina enim adiutoria hominibz p̄s-

A

flita et per angelos et sanctos ministrata principi-
paliter sunt a deo. Illi ergo ministri sed deus est
auctor (qui fecit celum et terram) et ergo potest auxi-
liari. Ideo hic dominus celi et terre factor describitur
ut quantum precellat ceteros sanctos attendat.
Illi creature sunt et iste creator. Illi illuminati
sunt iste illuminator. Deinde iste de tali auxilio
letus sibi ipsi tanquam alteri loquitur. q. d. Quia
auxilium est a domino ut ergo firmus sis in gradibus.
Non det in commotionem pedem tuum: neque
dormitet qui custodit te.

Non det dominus (in commotionem) qua ab ascen-
su mouearis (pedem tuum). i. non permittat affe-
ctionem tuam mutari de bono in malum nec pa-
tiatur moueri stabilitatem qua in eo es firmatus.
Sicut autem charitas pedem mouet ad ambu-
landum et perficiendum sic superbia mouet ad caden-
dum et deficiendum (neque) etiam (dormitet). i. tepe-
scat et ad modum dormitantis custodiam tuam negli-
gat (qui custodit te) scilicet deus custos principalis
deus enim in se manentem pugili custodiam pre-
stitit ac tuetur et neminem deserit nisi prius ab ipso
deserat ut astitibi non dormiat esto israhel qz.

**Ecce non dormitabit neque dormiet: qui
custodit israel.**

Ecce non dormitabit neque dormiet. i. non erit
negligens in custodia sua tanquam dormitaret
semiplene vel dormiret plene (qui custodit israhel)
id est sanctos videntes et contemplantes deum
quod sine ulla intermissione custodit qui cum spi-
ritualium oculorum intentione contemplantur. q. d. ille qui
custodit israel custodiet te in gratia sua si fueris
israhel. i. videns deum per fidem operantem. Esto er-
go israel ut mercaris ipsum habere custodem et
tunc non sine moueri pedem tuum. Et quasi quis
quereret quis est iste custos subdit.

**Dominus custodit te dominus protectio tua: super
manum dexteram tuam.**

Dominus custodit te in bono (dominus) est (protectio
tua) contra malum (super manum dexteram tuam). i. plus
et fortius quam manus tua dextera que precipue pro-
tegit et defendit. hoc est plus quam tota virtus tua
posset te protegere etiam omnis potestas huma-
na. Vel est (protectio super manum dexteram tuam). i. pro-
tegat bonam operationem tuam que per dexteram li-
gnificatur ne deficiat vel detrimentum patiatur.
Et sic pregette quod.

**Per diem sol non uret te: neque luna per
noctem.**

Per diem sol non uret te. i. non ureris et eleua-
beris elatione prosperitatis (neque luna per noctem)
id est non succubes et deiciaris depressione ad-
uersitatis. per diem enim accipiunt prospera. per so-

lem elatio que venit ex prosperis: per noctem vero
aduersa: per lunam depressio que puenit ex aduer-
sis. Et dicitur luna urere quod non solum ex calore
sed etiam ex frigore vrunt et desiccant fructus
terre. q. d. nec fulgor prosperitatis nec defectio ad-
uersitatis turbabunt propositum tue mentis domino te
custodiente et protegente et ut breuiter omnia com-
plectar.

**Dominus custodit te ab omni malo: custodi
at animam tuam dominus.**

Dominus custodit te ab omni malo non quidem
a malo tribulationis et pene sed a malo peccati
et culpe et hoc discernit cum subiungit custodi
at animam tuam dominus ut intelligas te a domino custo-
dari ab illo malo quod potest esse in anima. i. a pec-
cato non ab illo quod potest esse in corpore scilicet infirmitate
vel tribulatione. Custodit etiam quandoque a
malo culpe et pene quod utraque salus est in manu
sua et potestate. Deinde cuncta concludit d.

**Dominus custodiat introitum tuum et exitum
tuum: ex hoc nunc et usque in seculum.**

Dominus custodiat introitum tuum et exitum tuum
ex hoc nunc et usque in seculum. i. dirigat te in omni-
bus operibus et tentationibus tuis a principio usque
ad finem et nunc et semper ac bonis initiis bonos
exitus adiungat. Quando tentamur intramus
quando tentationem vincimus eximus. Et cu-
stodit dominus introitum dum non sinit tentari supra
vires et ne vincamur tentationis tempore. Exitum vero
custodit cum facit cum tentatione exitum et pro-
uentum et ne vincamur in fine. In gregorio introi-
tus vocatur ingressus ad fidem per baptismum ex-
itus vero transitus de ista vita ad gloriam.

Oratio.

Protege plebem tuam non dormitans nec
obdormiens domine protector israel et ne vramur per
diem tu nos ab scandalis huius mundi defende.
Per deo.

**Psalmus de gaudio et leticia electo-
rum adhuc peregrinantium ex spe et desi-
derio veniendi ad hierusalem civitatem cele-
stem;**

ps. cxvi.

Etatus sum in his

que dicta sunt mihi: in domum domi-
ni ibimus.

Auctor psalmi propheta david. Titulus versu
pra. Materia spes et desiderium veniendi ad hie-
rusalem civitatem supernam. Intentio: monere et
incitare fideles ad habendum huiusmodi spem
et desiderium. Sententia in generali propheta in isto
psalmo in persona cuiuslibet electi gaudet se ad
supernam civitatem scilicet hierusalem esse venturum. De

qua multa a multis audiuit ubi iam om̃s cōci-
ues nostri angeli ⁊ sancti secura p̃speritate cō-
sistunt ⁊ cum dñō in iudicio iudicabunt loqui-
turs ad ipsos ciues hierl̃m celestis vt fidelibz
ecclesie militantis illuc ascensuris optent ⁊ pe-
tant abūdantiā pacis. Tercius gradus est ma-
gnū gaudiū qđ habet vir sanctus eo qđ se et
alios videt in ecclesia pura mente versari atqz
digne deo in hac peregrinatōe militare vnde
ad celestē hierl̃m suspiramus ad quam duabz
alis dilectōnis leuamur. Sententia in specia-
li. Iste ergo in p̃sona electi sup̃nam patriā su-
spirantis ex multis de ea auditis ad modū le-
tus ait (Letatus sum id est spem habui ⁊ gau-
diū in his que dicta sunt mihi) p̃ reuelatio-
nem a spiritu sancto necnō a p̃phetis et aposto-
lis ac sanctis ⁊ p̃ scripturā sc̃tām oibz bonis chri-
stianis qđ scz (in domū dñi ibim⁹) nō manu fa-
ctam in celis. i. in celestē hierl̃m vt ciues efficia-
mur sanctorz ⁊ domestici dei. Curramus ergo
et nō deficiamus qz illuc p̃uenimus ⁊ puenie-
mus vbi nō lassabimur. Et cū hec dicerent.
Stātes erāt pedes nostri: in atrijs tuis
hierusalem.

Stantes erant pedes nostri. i. affectus seu
affectiones animi. sicut enim corpus vebit p̃-
dibus ita quodāmodo vebitur ⁊ p̃ficit anima
suis affectibz (in atrijs tuis) scz interioribz id est
in penetralibus et accipit a parte totum. Atria
enim sunt introitus sed hic etiam accipiunt p̃
penetralibz o (hierl̃m) sup̃na ⁊ celestis. Logi-
ta qualis ibi sis futurus et q̃uis ad huc in via
sis hoc tibi pone ante oculos quasi iam ibi stes
quasi intra angelos indeficiens gaudeas. Sz
ne istam terrenā hierl̃m putares subiecit.

Hierl̃m que edificatur vt ciuitas: cuius
participatio eius in idipm.

Hierl̃m dico (que edificat) ex vniū lapidi-
bus puta angelis ⁊ sanctis hominibz (vt ciui-
tas) id est ad similitudinez ciuitatis materialis
que edificat ex diuersis lapidibz et lignis. Nō
enī est ciuitas corp̃alis sed ei similis (cuius p̃ci-
pacio eius) est (in idipm) id est in id vel illi⁹ qđ
semp eodez modo est ⁊ immutabiliter in se ipo
pmanet. i. eternū ⁊ hoc est deus qui ait ego sum
qui sum. stabilitatis ergo particeps est illa ciui-
tas qđ de nulla carnali dici potest. Vel (cuius
p̃nceps) id est fructio eius est (in idipm). i. vni⁹
et eiūsdē qđ enī vnus p̃cipat om̃es ⁊ singuli
p̃cipāt ⁊ eodē bono qđ vnus singulariter frui-
tur ⁊ gaudet om̃s generaliter fruunt ⁊ gaudet
deus enī est obiectū b̃itudinis oibz sc̃tis plus
tamen ⁊ minus p̃cipant scđm diuersitatē gra-

duum meritorz. Inde autem scio qz ibimus.
Illuc enī ascenderūt tribus tribus dñi:
testimoniū israel: ad confitendū nomini
domini.

Illuc enim ascenderunt quasi preparantes
nobis viam (tribus) non omnes ⁊ quicūqz sed
(tribus dñi) id est iuste ⁊ sancte coram dñō scz
sancti patres noui ⁊ veteris testamenti que sunt
vel in quibus est testimoniū israel id est qui se
testantur israel p̃ bona opera vel in quibus co-
gnoscitur qz vere sunt israel id est videntes deū
per fidem formatā vel testimoniū dantes ipsi
israel de bonitate dei. ascenderunt inquā ad cō-
fitendū cōfessione laudis (nomini dñi) id est
ad laudandū dñm illius ciuitatis hoc enī vni-
cum officiū erit eis. Inde etiam est certitudo qđ
ibimus.

Quia illic federunt sedes in iudicio: se-
des super domum dauid.

Quia illic scz in illa hierl̃m (federunt) id est
sedebūt (in iudicio) faciendo tanquā cum chri-
sto iudicantes (sedes) id est sancti maiores in q̃
bus deus sedet ⁊ inde iudicat (sedes) inquam
existentes (super domum dauid) id est super fa-
miliā christi cui dederunt cibum in tempore
scz sanctos minores vt iudicet eos. dauid enim
interpretat manu fortis et significat christus qđ
diabolū vicit ⁊ portas inferi fregit. Iudicabūt
autem illi qui omnia reliquerūt ⁊ christū secu-
ti sunt sed iudicabunt illi qđ de rebus quas res-
tinuerunt opera mie fecerunt. Et qz ad super-
nam hierl̃m pueniemus cōuertit verba ad iu-
dices dicens. Ergo o sancti qui in sup̃na hie-
rusalem estis.

Rogate que ad pacem sunt hierusalē et
abundantia diligentibus te.

Rogate et petite a dñō ⁊ precibz vestris im-
petrate ea (que ad pacem) obtinenda ⁊ sunt id
est p̃ncipat ⁊ ducūt huius (hierl̃m) celestis que
dicta est visio pacis. Et ad ipam hierl̃m cōuer-
tens vocem subdit (et abundantia) pacis ac bo-
norum spiritualiū scz nunc meritorz ⁊ tunc pre-
miorum detur (diligentibz te) et deum appeten-
tibus esse tecum o hierl̃m sup̃na. Et qz adeo
vtilis et delectabilis super omnia est pax ergo
ego ipse rogo dicens. o hierl̃m.

Fiat pax in virtute tua: et abundantia in
turribus tuis.

Fiat vt ⁊ detur nobis (pax) et in presenti et
in futuro (in virtute tua) scz charitate. charitas
enim pax generat et virtus hierl̃m dicit quia
hic incipiens ibi p̃ficitur et est virtus foris vt

mois cui nil resistit quia occidit quod fuimus
vt aliud simus quod non eramus (et abundan-
tia) pacis et charitatis ceterorumq; bonorum spiri-
tualium tanta fiat (in turribus tuis) id est maiori-
bus et excellis vt influat alijs minoribus q; per
charitatem regunt infirmi a firmis. Sed quia
charitas est non nostra sed que aliorum sunt que-
rere ideo cum de charitate diceret subdit.

Propter fratres meos et primos meos loquebar pacem de te.

Propter fratres meos) fide (et primos meos)
charitate conuertendos et lucrandos (loque-
bar) alijs predicando et per eis orando (pacem de
te) o hierusalem scilicet ad illam pacem eos predican-
do allicerem et orando attraherem vt et ipsi ad con-
summationem huius edificij se perfectos exhibe-
rent. Sancti etenim viri non propter se non pro-
pter gloriam vel honorem nec propter aliquod tempora-
le commodum sed propter animas deo lucrandas
predicant pacem et gloriam celestis hierusalem
vt alij cum eis perpetua pace et beatitudine perfruan-
tur. Unde et adiungit.

Propter domum domini dei nostri quesui bona tibi.

Propter domum domini dei nostri) edificandam
hoc est non propter metum sed propter ecclesiam. propter
sanctos et peregrinos et inopes vt et ipsi ascendant
(quesui) rogando et predicando (bona) non vti-
q; temporalia et caduca sed vera atq; perpetua (ti-
bi) id est ad honorem tui o celestis hierusalem ad te
congregando ciuium multitudinem hoc feci quia
domus es dei et ita in hoc q; te diligo deum di-
ligo. O quaz felices et beati qui in te meruerint
habitare quia deum videbunt facie ad faciem
et laudabunt sine fine.

Oratio.

Ambulantibus in atrijs domus tue omnipotens
pacis abundantiam largiri dignare vt dum
et tota aueritate cordium confitemur bona tua in
celestibus capiamus. Per do.

Psalmus de recursum ad deum per ora-
tionem in obprobrijs et despectione a di-
uitibus et superbis ac quibuscuq; tribu-
lationibus.

ps. cxxij.

De leuam oculos

meos: qui habitas in celis.

Auctor psalmi propheta dauid. Ti-
tulus vt supra. Materia: recursus ad deum per
orationem in tribulatione scilicet in obprobrijs et de-
spectione. Intentio: monere fideles vt ascendat
et inter quoslibet angustias de domino presumant
q; tandem misertus exaudiat. Sententia in ge-

nerali: propheta in isto psalmo in persona tribulati
in tentationibus et periculis constituti ad ipsum
deum leuat oculos mentis implorans eius mise-
ricordiam et suffragium q; ab insultantibus cor-
pus affligit passionibus et anima despectu et ob-
probrijs multis. Quartus gradus est inter quasi-
bet angustias constanter de domino presumere do-
nec misertus exaudiat. Sententia in speciali.
Qui ergo supra ad montes nunc quasi ascen-
dendo ad ipsum deum quod maius est oculos
leuat dicens (Ad te) o deus tanquam ad solam
eternam spem meam quasi omnia terrena de-
spiciens (leuaui) ego affectu et desiderio ascen-
dens (oculos meos) scilicet cordis et etiam corpo-
ris. Quo enim oculos leuaret nisi illuc quo ten-
debat et ascendere desiderabat (qui habitat in
celis) id est in angelis et sanctis in quibus tan-
quam in celis quiescis. Vel (in celis) superioribus
licet enim deus superbijs per essentiam et potentiam
tamen speciali modo dicit habitare in celis ubi fa-
cie ad faciem videtur a sanctis. Et subdit per si-
mile quomodo leuaui. d.

Ecce sicut oculi serui in manibus domi-
norum suorum.

Ecce sicut oculi serui in manibus domino-
rum suorum) scilicet respiciunt desiderantes aliquod
subsidiu et premiu laboris vel vt parcant eis
delinquentibus quorumque est in dominorum pote-
state ubi dicit Gregorius q; in omnibus agendis
nostris debemus oculos leuare ad deum et os
domini interrogare id est sacram scripturam vt ad
ipsam tanquam ad regulam diuinam dirigamur
alioquin nec praua corrigimus nec torta diri-
gimus. et

Sicut oculi ancille in manibus domine sue:
ita oculi nostri ad dominum deum nostrum
et nec misereatur nostri.

Sicut oculi ancille) scilicet respiciunt (in mani-
bus domine sue) expectando ab ea auxilium et bene-
ficiu (ita oculi nostri) interiores et exteriores
(ad dominum deum nostrum) intenti sunt et respiciunt
(donec) id est vt misereatur nostri) scilicet liberando
ab omnibus malis et miserijs. Quia tota vita sit
per terram tentatio est tota persecutio et plaga. opor-
tet nos semper in dei auxilio intentione sine villo
desertu continere vt nobis misericordia suam
digne impendere. plange ergo o homo quia
diu visis in terris et leua oculos tuos ad cum
qui habitat in celis clamans et dicens quod se-
quitur.

Miserere nostri domine miserere nostri: quia mi-
serum repleti sumus despectione.

Miserere nostri domine mala relaxando (miserere

tere nostri) bona augendo Vel ingeminat ex
intensione affectus et etiam qz corpus laborat
passionibz et anima obprobrijs et necesse est vt
misereris (qz multū repleti sumus despectio-
ne) et contemptu qz speramus quod non vide-
mus et abundant passiones in nobis in quibz
vsqz ad plenū despecti sumus. Sed quāto ma-
gis sancti apud homines despiciunt tanto ma-
iorem apud deum gloriā consequunt. 7 exag-
gerando subdit.

**Quia multum repleta est anima nostra
obprobrijs abundantibus et despectio
superbis.**

Quia multū repleta est) scz despectione (ani-
ma nostra) id est vita nostra et subdit a quibus
7 quare despiciatur dicens anima inquam seu
vita facta (obprobrijs) qz paupes sumus (abū-
dantibus) felicitate seculi scz diuitijs (et despe-
ctio) qz humiles sumus (superbis) de se presu-
mentibz et ideo sicut multiplicata est in nobis
despectio sic multiplicet in nobis tua miseratō
Ecce qz sancti christo famulant a malis in ob-
probrium eis vertitur videlicet qz sunt paupes
et qz humiles.

O ratio.

**Celoz habitator deus ad te leuamus oculos
nostros precantes vt cōfutatis obprobrijs
superborū misericordiā nobis solitam clemen-
ter indulges. Per do.**

**Psalmus de liberatione a magnis hu-
ius seculi periculis et erumnis per gra-
tiam et auxiliū dñi miserentis.**

ps. cxliij.

¶ Si qz dominus

erat in nobis dicat nūc israel: nisi qz
dñs erat in nobis

Auctor psalmi. ppheta dauid. Ti-
tulvs vt supra Materia liberatio a periculis p
auxiliū dñi miserentis. Intentio: monere fides
les liberationē nostrā non nobis sed deo ascri-
bere et ei gratias agere. Sententia in generali
ppheta in isto psalmo loquitur in psona illorū
qui a magnis piculis 7 erūnis huius seculi li-
berati sunt qui suam liberationē soli diuine mi-
sericordie ascribunt 7 gratias agunt qz nō sunt
a suis persecutoribz decepti sed eorum insidijs
contritis misericorditer liberati. Quintus gra-
dus est vt liberati a periculis non sibi sed dño
tribuant. Sententia in speciali: sancti ergo ex
nimia exultatione antequā exponant pericula
vnde euaserunt dicunt se liberatos 7 per quem
dicentes (¶ Nisi) hoc esset (qz dñs erat in nobis)
per gratiā preuenientē dans nobis prātem res

sistendi (dicat nunc) nō dilate post liberationem
gratias agendo qz euasit (israel) .i. ppls fidelis
videns deū pfidem 7 ex vehementi affectu idez
repetens dicit (nisi qz dñs erat in nobis) p gra-
tiam subsequente dans nobis virtutē supandi
q. d. fideles picula euadentes siue qui iam sunt
in re beatitudinis eterne siue qui adhuc sunt in
spe dicant grās agentes nisi dñs fuisset in no-
bis scz nos ptegens 7 liberans.

**Cum exurgerent homines in nos: for-
te viuos deglutissent nos.**

Cum exurgerent) psequendo (homines) po-
tentes vel demones scdm illō malus homo su-
perseminauit zizania (in nos) .i. contra nos in
quibus deus erat (forte) cōfigisset qz (viuos) id
est scienter peccantes scz scientes malū esse et mī
facientes seu consentientes qz maius pctm est
peccare sciēter licet piculosius sit peccare igno-
rante (degutissent nos) id est in cor passent si-
bi animas nostras p instigationē scelerū vt p
secutionē supati in societate transiremus impio-
rum 7 dicit (forte) ppter fiduciā quam habet de
dei misericordia.

**Cum irasceret furor eorū in nos: for-
sitan aqua absorbuisset nos.**

Cum irasceret furor eorū) irrationabilis (in
nos) et nos ex ira quasi furiosi exequerent (for-
sitan aqua) tribulationē vehementis 7 impe-
tus persecutorū transitorius (absorbuisset nos)
includendo nos vndiqz sicut absorptus aqua
vndiqz circumdat ea et nō potuissimus aliqua
liter euadere. Sed erepti sumus ab his p eum
qui erat in nobis cui ob hoc grē referēde sunt.
qz gratia eius saluati sumus ne deo huius vite
dulcedinē preferremus. Nam per dñm 7 diuī
no adiutorio.

**Torrentem ptransiuit anima nostra for-
sitan ptransisset anima nostra aquam in
tolerabilem.**

Torrentē) .i. tribulationē validā 7 impetuo-
sam cito tamen ad modū torrentis transeuntē
ac multas tentationū turbines (ptransiuit ani-
ma nostra) qz nō hesit sed euasit 7 nisi dñs fuisset
in nobis (forsitan ptransisset) .i. ptransire ha-
buisset (anima nostra aquam) .i. psecutionē (in-
tolerabilem) viribz nostris. .i. difficilē tolerari 7
picula maiora pdictis qz tantā psecutionū im-
manitate ferre non potuissimus nisi adiutorii
a deo suscepissemus. Et qz transimus ergo.

**Benedictus dñs: qui non dedit nos in
captionē tentibz eorum.**

Benedictus) sit (dñs) et laudatus (qui non
dedit nos) .i. dari pmissū in captionem denibz

eorum) id est in eorum præteritum crudeliter quasi more ferarum sanguinem nostrum sitientium ut nos sua potestate et vi hanc vitam deo preferre et in suam societatem malam transire compellerent et sic animas nostras occidendo crudeliter lacerarent dentes enim eorum numerositas est viciorum quibus eos in captivum non tribuit quod et si corpora occidi sineret nequaquam animas perire permitteret. Unde et subdit. Nam. Anima nostra sicut passer erepta est: de laqueo venantium.

Anima nostra) et si corpus passum sit sicut passer xuadens (erepta est) id est liberata per deum (de laqueo venantium) id est de insidiis et deceptoribus persequentium ac dolis et studiis demonum. Tradunt nobis laquei in divitiis deliciis insidiis persecutionibus ac concupiscentiis et tentationibus diversis sed contritus sathana sub pedibus nostris sicut passer sapiens euolam ab illis unde subiungitur.

Laqueus contritus est: et nos liberati sumus.

Laqueus contritus) id est diruptus est per domini potentiam (et nos liberati sumus) non virtute propria sed divina laqueus conteritur quando aduersitas et prosperitas huius mundi mentis fortitudine superat. Laqueus ergo virtute domini conteritur atque animam liberat quisquis dulcedine vite huius despiciendo calcatur et tribulationem patientiando superat. atque aliis virtutum ad celestia volat. Sed quod hoc non suis viribus sed diuine largitati sancti tribuitur recte subiungendo dicitur. Adiutorium nostrum in nomine domini: qui fecit celum et terram.

Adiutorium) enim (nostrum) non a nobis nec in nobis sed in nomine domini est id est in inuocatione et prece nominis domini contra quem nullus potest omnino prevalere qui fecit celum et terram et omnia que in eis sunt. Vel (celum et terram) id est celestia et terrestria. Alij querant humanum adiutorium nos queramus diuinum. reclamant nomina principum nos nomen domini dei nostri invocamus super nos. Ipse sit noster adiutor qui creator. Ipse fecit nos et non ipsi nos. ipse regat nos et non ipsi nos. Dicat ergo ecclesia dicamus et nos siue in tribulatione positi siue a tribulatione liberati. Adiutorium nostrum in nomine domini qui fecit celum et terram.

Oratio.

Conclude domine precantia ora malorum qui nos seuis obtreccionum dentibus vorare nituntur ut quod de nostra virtute diffidimus nominis tui adiutorio muniamur. Per do.

Psalmus de firma spe et confidentia in domino solo non in aliquo terreno vel huius seculi bono semper habenda.

ps. cxliij.

Qui confident in

domino sicut mons syon non commouetur in eternum qui habitat in hierusalem.

rusalem.

Auctor psalmi propheta david. Titulus versu pra. Materia firma spes et confidentia in domino. Intentio monere fideles firmiter sperare in domino et confidere. Sententia in generali propheta in isto psalmo docet et clamat nobis in domino solum esse confidendum non in aliud huius seculi quod sic confidentes propter dei et angelorum assistentiam et custodiam non permittunt in aduersis vite praesentis a stabilitate fidei et virtutis moueri nec usque quaque succumbere. precat insuper quod bonis bona et malis mala veniant prout meruerunt. Sextus gradus est confidentia fidelissimi christiani solidissimis montibus comparata quam habet in domino ne zelet felices in hoc seculo. hic namque psalmus docet non intendere in prosperantes in hoc seculo de qua prosperitate superbia solet puenire. Sententia in speciali. Ostendens ergo fidentem in domino non posse moueri ait (Qui confident) et spem suam ponunt (in domino) non in mundo non in rebus mundanis nec in hominibus vanis sunt (sicut montes) firmi et fortes stabiles et immobiles ne terrena prosperitate fluctuent mons inquit (syon) id est speculationis ut etiam deum contemplari valeant et (non commouebitur in eternum) a stabilitate fidei et virtutis (qui habitat in hierusalem) spirituali id est in ecclesia christi per fidem charitate formata vel in hierusalem superna per contemplationem scilicet cuius conuersatio in celis est. Et causam huius stabilitatis subiungit describens qualis est ista hierusalem et dicit.

Montes in circuitu eius: et dominus in circuitu populi sui ex hoc nunc et usque in seculum.

Montes) id est angeli prophete apostoli et ceteri sancti ac predicatorum a terra subleuati sunt (in circuitu eius) quasi murus muniant eam verbo et exemplo sed ne in montibus remaneas et spem ponas addit (et dominus) qui habitat in montibus et vertex montium est (in circuitu populi sui) ut fortis defensio (ex hoc nunc et usque in seculum) sicut ipse dignatus est polliceri dicens. ecce ego vobiscum sum usque in consummationem seculi. Ista quidem sanctorum munio atque diuine charitatis coniunctio in presenti seculo inchoat sed ex

hoc nunc vsq; in eternū seculum perdurat. Est igitur dñs in circuitu vt defensor ⁊ in medio vt rex ⁊ dñs. Et vere non cōmouebunt.

Quia non relinquet dominus virgam peccatoꝝ super sortem iustorum: vt nō extendant iusti ad iniquitatem manus suas.

Quia non relinquet dñs) vt semp duret (virgam peccatoꝝ) id est flagellū maloz (sup iustorum sortem) id est super iustos sorte ex omnib; electos vel qui sunt sors et hereditas dei vel de sorte eius licet ad tempus fieri pmittat ppter dī disciplinaz populi sui aliquando ad correctionē morum aliquando ad augmentū meritōū (vt non extendant iusti ad iniquitatē) supati in tentatione sed teneant ab iniquitate (manus suas) intelligentes hoc pondus tribulatiōnū ad tempus esse ⁊ ideo patienter ferant ⁊ non deficiant expectantes dñi aduentū ⁊ retributionē. Et qz boni merentur premiari ⁊ mali puniri subiungit.

Benefac domine: bonis et rectis corde.

Benefac) o (dñe) id est benefacies conferendo bona gratie in pñti ⁊ glorie in futuro (bonis) opere (et rectis corde) scz qui bona agunt ⁊ recta cogitant. rectū cor habet qui florem mundi respicit nec ppter hoc inclinatur qui omnes affectus suos dirigit ad dei voluntatē vt totum illud velit quod scit eum velle et voluntatē dei sequatur non suam faciatq; illum precedentes et se sequentē non se precedentē et illum sequentem q̄ in omnib; eum bonū inuenit siue emendantem siue consolantē siue purgantē siue illuminantem qz diligentib; deum omnia cooperatorantur in bonum.

Declinantes autem in obligationes adducet dominus cū operantibus iniquitatem: pax super israhel.

Declinantes autem) a rectitudine fidei ⁊ virtutis ac dei iussis (in obligationes) id est ad peccata que obligant ad penam. Vel (in obligationes) culpe in pñti scz pmissione ⁊ pene in futuro scz immisissione (adducet dñs) ad penaz eternam (cum operantib; iniquitatē) quorum facta sunt imitati qz eos qui declinant a bono cum eis qui perseuerant in malo simili sententia ferit ⁊ ppetua damnatione punit sed e contrario (pax) interna ⁊ eterna erit (super israhel) id est super bonos ⁊ rectos corde deum videntes formata fide. israhel enī videns deum interpretatur. Nos ergo sumus israhel vt amplectamur pacem qz hierlm visio pacis est.

O ratio.

Repelle dñe nequitias insurgentiū a sorte iustoz ⁊ qui in te toto corde confidunt nullis tentationū imbribus quatiant. Per do.

Psalmus de gaudio et consolatiōe ac gratiarū actione spiritualiter liberatoꝝ scz a captiuitate et vinculis peccatoꝝ.

ps. cxrv.

¶ conuertendo

dñs captiuitatē syon: facti sumus sicut consolati.

Auctor psalmi ppha dauid. Titulus vt sup Materia gaudium ⁊ consolatio p liberatiōne spirituali scz a vinculis vicioꝝ et peccati. Intentio monere fideles ad gaudiū p huiusmodi spirituali liberatiōne: ⁊ opera misericordie licet sint ardua ⁊ difficilia libenter pficere ppter gaudium beatitudinis eterne. Sententia in generali ppheta in isto psalmo loquit i psona illoꝝ qui diuina miseratiōe de captiuitate peccatoꝝ sunt liberati aguntq; gratias q̄ in tantā gratiā sunt recepti vt eoz captiuitas cōmutata sit in gaudiū necnō ex spiritus sancti gratia et effusione lachrymarū veram penitentiā sint consecuti. Septimus iste gradus in figura veteris testamenti quod per septenariū significat p christum venturū reuersionē fidelū de captiuitate vicioꝝ quasi redeuntiū de babilonia pphetar. Sententia in speciali in persona ergo liberatoꝝ quasi redeuntiū de babilonia ait.

(In conuertendo) id est postq; puerit (dñs captiuitatem syon) id est eccle ⁊ ppli christiani redimendo nos a vinculis peccatoꝝ sanguine innocent. syon que interpretat speculatio intelligitur ciuitas dei que ex parte eterna est ex parte captiua. eterna in angelis. captiua in hominibus. Que ciuitas dcū speculat angeli p speciem homines per fidem (facti sumus sicut cōsolati) id est gauisi sumus tanquam consolatiōnem accipientes ⁊ si nō dum securi. Unde dicit sicut quia perfecta consolatio non est in pñti. Et.

Tunc repletum est gaudio os nostrū et lingua nostra exultatione.

Tunc) scz in illa cōuersione (repletū est gaudio) spirituali (os nostrū) scz cordis. i. mens qz sicut ore loquimur hominib; ita mente loquimur deo. Os cordis est eius archantū vnde pcedit bonum vel malum quod nos mundat vt inquinat vbi gaudia primo picipiunt que post lingue officio erumpunt. Unde subdit (et lin-

qua nostra) scz corpis repleta est (exultatione) id est iubilatione. p tanta gratia qua saluamur Sed qz hec gratia per aplos in gentibz est pre dicata subiungit.

Tunc dicent inter gentes: magnificauit dominus facere cum eis.

Tunc etiam (dicent) aliqui inter gentes yu dentes pctoz conuersione ac talem vite emen datione z magnarū virtutū operatione. nō ait dicent gentes qz nō omnes sed aliqui inter omēs credent qui dicent magnificauit dñs facere cū eis) id est magnam gratiam et magnifica fecit cum fidelibz z magnos eos fecit dñs captiuitate depulsa ab eis hoc fit quādo de toto orbe ad eccliam curritur. Ita ipsi dicent et nos attesta mur qz reuera.

Magnificauit dñs facere nobiscuz: facti sumus letantes.

Magnificauit dñs facere nobiscū) nos enī nobis male fecimus q sub pctō nos vendidi mus vñ redemptor nos liberans benefecit ma gnificauit grām suam fecit nobiscū misericordiam liberauit de captiuitate peccati. retraxit de serui tute diaboli. Vñ (facti sumus letantes) qui pri us eramus tristes z gementes. Sed qz liberati a peccatis indigent cōfortari ne recidiunt et vt in virtutibus proficiant ideo orat. et petit pro ppheta dicens.

Conuertere dñe captiuitatem nostrā: si cut torrens in austro.

Conuertere o dñe pfecte captiuitatē nrām) qua ad huc tenemur captiui que est seqla ipsius pcti scz pñitas ad malū difficultas ad bonū (si cut torrens) conuertit (in austro). i. austro flante qui est calidus ventus quo soluiunt glacies et implent aquis torrentes vt currant. Sic enim flante spiritu sancto qui per austrū sicut diabo lus per aquilonē ventū frigidū significat. solui mur a peccatis z sequelis z abūdantes lachry mis currimus in bonis et ad patriā festinam? Et licet in isto cursu sit labor nō tamen ideo est desistendū qz.

Qui seminant in lachrymis: in exulta tione metent.

Qui seminant) opa bona opera misericordie (in lachrymis) eo q laboriosū sit vl eo q spirita lis seminatio fit in lachrymis et luctu vbi se quitur cōsolatio sicut carnalis in leticia z gau dio cuius extrema luctus occupat (in exulta tione metent) fructū eterne beatitudinis quem colligunt ex seminatis. Quattuor autē sunt cō punctionis genera quibus sancti viri afficiunt

in hac vita plorant enim ppter incolatus huius miseriā quam tolerant vel ppter dilationē beati tudinis quāz desiderant aut ppter mala que ipsi vel alij cōmiserunt vel ppter eterna tormenta que metunt. Sed illud plorare seminare est: fru ctus huius seminis est leticia celestis Unde hi tales qui seminant in lachrymis.

Euntes ibant et flebant: mittētes semina sua.

Euntes) id est bonū facientes (ibant) .i. pfi ciebant. euntes enim vadunt qui quotidie pfi ciendo crescunt (et flebant) de suis z alioz mi serijs (mittentes) indeficienter quasi ante se pre mittentes in illo seculo futuro (semina sua) scz lachrymas et queqz bona opa qz melius z tutius est vt ante se premissa inueniant qz q post se mittenda expectent hec igitur semina debe mus incessanter seminare quādiu viuimus qz tpe suo metemus. Unde subdit.

Venientes autem venient cum exulta tione: portantes manipulos suos.

Venientes autem) in futura resurrectione ad iudiciū (veniet cum exultatōe) que debet flen tibus (portantes manipulos suos). i. fructū se minis scz meritum operū bonoz. Sicut ergo quotidie transeunt tpa sic quotidie mittenda sunt semina. Ad hoc enim tñ in hoc seculo vi uimus vt interim laborando in bonis operibz seminemus quatenus postmodū fructus eter num recipiamus. Ex bonis enī operibz porta bimus nobiscū meritū corū. vnde recipiemus premiū et coronā gaudioz.

O ratio.

Consolare pplm tuum dñe z libera nos a ca ptiuitate pessima vicioz vt quod hic in lachry mis serim? te retribuēte cū gaudio metam? p.

Psalmus de spiritali domus dei scz ecclesie et fidelium edificatōe in fide et moribus ac sancta et honesta conuersa tione:

ps. cxxvi.

¶ Si dominus edi

ficauerit domū in vanum laboraue runt qui edificant eum.

Auctor psalmi. ppha dauid. Sed titulus est canticū graduū salomonis et est sensus hic est canticū graduū salomonis. i. leticia de ascensu scz de edificatōe et pfectu ecclie quam christus edificauit qz hic agit de edificatōe domus dei id est ecclie p verū salomonē facta. i. p christū qui est verus pacificus. vñ hic addit preter so

litum salomonis. Non illius veteris qui cecidit sed veri pacifici scz christi in cuius figura ille templū sicut iste ecclia edificauit. Materia: spiritalis edificatio domus dei scz ecclie in fide et moribz. Intentio monere fideles ascendere et omne bonū omnēqz pfectum nō sibi ipis sed deo attribuire et ab ipso premiū expectare. Sententia in generali ppheta in isto psalmo puidens noui testamenti grām scz eccliam et populum dei p doctrinā in fide et moribz edificandā custodiendā et irrigandā docet ne quis de his vel alijs quibuscunqz bonis quicqz prius viribus sed dño largitori ascribat et vt nullus de se psumat quasi sine diuino auxilio aliquid possit. loquitur etiā de sanctis ecclie doctoribz et de eorum fructu ac premio in presenti et futuro. Octauus gradus in figura noui testamenti quod octonario numero significat est leticia. De ascensu scz de edificatione et pfectu ecclesie quam christus edificauit. Sententia in speciali. Ne quis ergo illuz veterē salomonē vel aliū edificatōrē acciperet ait (Nisi dñs) .i. christus (edificauerit) interius (domus) .i. eccliam suā scz pplm suū in fide et moribz (in vanū laborauerunt) rectores et pdicatores foris loquētes (qui edificante eam) ipse est enim virtus pncipaliter interius operans nos vero organa: ipe est artifex nos instrumenta. ipe est dñs nos ministri. Ipse aspirat interius. ipse intellectū aperit: ipse monet: ipse terret: ipse ad fidem sensum nostrū applicat: ipse solidat in fide: erigit in spe. consummat in charitate. qz nec q plantat est aliquid necqz qui rigat sed q incrementū dat deo. Et quia egit de edificatōne subdit de custodia. dicens.

Nisi dñs custodierit ciuitatē: frustra vigilat qui custodit eam.

Nisi dominus) qui non dormit nec dormitat et non pmitit suos tentari supra vires (custodierit) in fidei puritate et morum honestate (ciuitatem) id est eccliam et cōgregationē fidelīz postquā fuerit edificata vt edificata duret et pseueret (frustra vigilat qui custodit eam) contra hostes et inutile est omne studiū humanū. Ecce de domo transit ad ciuitatē que plures habet domos vt nec in singlis nec in munita collectione sit presumptio. Et hec quidez domus et ciuitas vna est ecclia quam viraqz significant. Si ergo volumus custodiri ab illo qui humiliatus est ppter nos et exaltatus est ad custodiendos nos: humiles simus. deinde ne aliqui velint exaltari ante humiliationē cōuersus ad il-

los et specialiter ad predicatorē ait.

Vanum est vobis ante lucē surgere: surgite postqz sederitis: qz manducatis panem doloris.

Vanum) et inutile (est vobis ante lucem) id est christum qui est lux nostra (surgere) id est aliter et alio ordine velle exaltari qz ipse christus qui prius humiliatus qz exaltatus fuit et p passionem ascendit sic et tu si vis exaltari humilia te hic per afflictionē et penitentia. ante christum enim surgit qui se christo preponit qd facit qui vult h esse excelsus vbi ille fuit hūilis. Sic qz hūilis q vult ibi esse excelsus vbi chris excelsus est. Vñ subdit (surgite) .i. surgetis vel exaltari desiderate (postqz sederitis) id est humiliati fueritis (qui māducatis panem doloris) id est qui penitendo de peccatis in dolore panem et vinū manducatis vel qui gemitis in hac peregrinatione et in valle plorationis de afflictōe vos reficitis quibz facie sunt lachryme panes die ac nocte. Bonorum ergo est surgere et exaltari post sessionem humiliationis ac letari post panem doloris quia.

Cum dederit dilectis suis somnum ecce hereditas domini: filij merces fructus ventris

Cum dederit dilectis) et electis (suis somnum) mortis (ecce hereditas dñi) scz (filij) renati ex aqua et spiritu sancto qui tales sunt (merces fructus ventris) id est sunt merces reddita homini christo qui est fructus vteri virginialis quia eos acquisiuit per obedientia et passionis. Vel specialiter ad predicatorē ait vanum est vobis ante lucem surgere id est ante illuminationem diuine grē et noticia et veritatis ad opus spirituale faciendū quasi de vestra virtute presumendo sed (surgite) ad edificium spirituale postqz sederitis id est ad modum sedentis vos habueritis humiliter gratiam dei spiritualem scz operatricem expectando (qui manducatis panem doloris) id est vos ecclesie ministri qui sustentamini de elemosynis penitentū et dolentium de peccatis suis qz (cum dederit dilectis suis) eccliam verbo et exemplo edificantibz (sōnum) scz mortis (ecce hereditas dñi) scz (filij) id est fideles edocti ab ipsis in fide et moribus q dicunt eoz filij et sunt hereditas dñi et (merces) eoz eterna est (fructus ventris) id est christus qui est fructus ventris virginalis. Vel fructus ventris) ecclesie qui sunt eorum merces et corona. Deinde ostendit quomodo collecti et acquisiti sunt hi filij et vnde facta est tanta bere

ditas scz per sagittas. quia

Sicut sagitte in manu potentis: ita filij excussozum.

Sicut sagitte sunt (in manu) alicuius (potentis) hominis ut eas de arcu excutiat mittat ad feriendū que parate sunt ad aduersarioz destructionem (ita filij) id est imitatores (excussozum). i. apostolorz qui p manū christi excussi et missi vsqz ad fines terre peruenerūt. filij in quā ab eis edocti parati sunt et apū ad hereticos et quoscūqz aduersarios veritatis feriendos et debellandos. vel apostoli et doctores dicunt excussi quasi ad terrenoz omnium impedimentoz cupiditate expediti et ad prelium accincti. Vel pphete qui tenebant clausa et abscondita sacramenta excussi sunt a p̄dicatozibz dño aperiēte ea. et ita apostoli sunt excussoz filij qui a manu domini vsqz ad fines terre sunt missi. Et sic per tales collecti sunt filij et acquisita est hereditas ergo.

Beatus vir qui impleuit desiderium suum ex ipsis: non confundet cum loquetur inimicis suis in porta.

Beatus vir est ille (qui impleuit desiderium suum) spirituale (ex ipsis) sagittis id est predicatoribus seu verbis doctrine corū. seruando qd illi predicauerūt. Quod facit qui nō amat seculum nam qui desiderio seculi plenus est nō est quo intret quod illi predicauerūt. Erere beatus est (qz non confundet) nec erubescet sermones dei (cum loquetur inimicis suis) scz iudeis gentilibz: hereticis: falsis christianis et omnibz ecclesie et veritatis aduersariis eos potenter arguendo (in porta) id est in cōmuni et in manifesto ut omnes nouerint quid loquat sed bene uiuendo et recte docendo confundet ipos inimicos. Is enim sine cōfusione predicat quem uita et doctrina commendat.

Oratio.

Domoz spiritualiū edificator deus ut nos custodias deprecamur imple in te desiderium nostrum ut electis tuis nos adiūgi p̄cipias. P. d.

Psalmus de enumeratione aliquoz bonorum operum deum timore casto et filiali timentium et de benedictione eoz ut consequant bona regni celoz.

ps. cxxv.

Beati omnes qui timent dominū: qui ambulant in uisibus eius.

Auctor psalmi ppheta dauid. Titulus can-

ticum graduum ut supra. Materia enumeratio aliquoz bonoz deum timore casto timentium. Intētio monere deū timore casto timere. Sententia in generali ppheta i isto psalmo bona aliqua timore casto deū timentium enumerat eisqz benedicit et bene optat eterna bona psequantur. Bonus gradus est ut pacificus caste timeatur qui solus edificat custodit et exaltat. Sententia in speciali ad timorem ergo dei monens ait (Beati) qui sunt in spe (om̄s qui timent deum) timore filiali et casto sed miseri sunt qui mundana timent et subiūgit qui sunt illi qui timent dñm scz (qui ambulant in uisibus eius) p̄ficiendo in p̄ceptis ipsius. puta qd a fide spe et charitate iusticia patientia et hūilitate ceterisqz uirtutibus non discedunt ac mandatis eius obediunt. iste enim sunt uie que ad deum et ad salutem pducunt. Gregorius dicit. qd tot uias nobis christus ostēdit quot exempla bonoz operum nobis tribuit. A pluribz cepit dicens beati sed qd omnes vnum sunt in christo singulartiter iam loquitur dicens.

Labores manuum tuarū qz manducabis: beatus es et bene tibi erit.

Labores manuum tuarū qz manducabis) o tu qui times dñm. i. fructus operū tuorū percipies in uisione et fruitione diuina. Nam laboriose in mundo per uias dei incedit qz ardua est que ducit ad uitam sed hic labor eternis fructibus adimpletur cum homo pane illo celesti locupletat (beatus es) iam in presenti in spe (et bene tibi erit) in futuro in re ubi omnia bona cōfluunt ad gaudiū suauitatis. ita beatus es o tu timens deum et laborans in p̄ceptis eius implendis qd.

Uxor tua sicut uitis abundans: in lateribus domus tue.

Uxor tua) id est sapientia diuina tibi infusa et in sponsa tibi tradita erit (sicut uitis abundans) fructibus (in lateribus domus tue) id est spirituales filios multos in fide et moribz edocēs et edoctos piens et nutriens in habitaculū christiane religionis. hec etiam uxor ut uitis uuas iocundas: fructus bonoz operum edirz eis in ecclesia ad edificationē alioz ut imitent abundant. Et.

Filij tui sicut nouelle oliuarū in circuitu mense tue.

Filij tui) de tali uxore geniti id est discipuli tui scz spiritualis doctrine sic in fide et moribz edocti et imitatores tui sunt (sicut nouelle oliuarum) id est oleo charitatis inuicti uirentes et fructu-

est ferat alios in fide et moribus nutrientes quia non
velle olivum viridiores et veriores sunt in fructu
(in circuitu mense tue) id est sane doctrine et in-
formationis tueri cibo et potu spirituali refi-
ciuntur ut inde alios reficiant. in circuitu men-
se dominice scilicet sacre scripture quotidie sedere
et ex ea cibum vite sumere debemus ne in via
deficiamus. Vel (filij tui) id est opera sunt (si-
cut novelle olivarii) quia virent oleo charitatis
innuncta et sunt (in circuitu mense tue) quia qui ta-
lia opera faciunt pane celesti reficiunt. Super
hunc locum dicit Augustinus quod columba portavit ad
arcam ramum olive cum folijs et fructu ad si-
gnificandum quod iustus non debet habere verba
sine operibus. Deinde sequitur conclusio beati.
Ecce sic benedicetur homo : qui timet

dominum.
Ecce sic ut sequitur (benedicet homo) id est
benedictio ab alijs sibi imprecabitur (qui timet
dominum) non mundum et laborat aliter non. quod d. si que-
ris quare hoc ecce ex timore domini. Sic enim be-
nedicet omnis homo qui timet dominum et his viri-
bus locupletatur divitijs. Et sequitur benedictio ubi
ex pietate postulat benedicti timentes dominum
et optat eis bona que non sunt malis communia
dicens.

Benedicat tibi dominus ex syon: et vide
as bona hierusalem omnibus diebus vi-
te tue.

Benedicat tibi dominus benedictione que est (ex
syon) celesti id est benedictione eterna (et) ibi po-
situs nunc speret postea re videas bona) non que
transiunt sed bona (hierusalem) scilicet superne que de
siderasti (omnibus diebus vite tue) id est semper et
eternaliter bona enim eterna semper videbuntur
sed non ista cumulus enim bonorum est eternitas
Ergo talia bona desidera que per omnes dies
vite tue videas. id est cum ipsis in eternum vivas.

Et videas filios filiorum tuorum: pacem su-
per israel.

Et videas (scilicet in eterna beatitudine) filios fi-
liorum tuorum) id est fructum et retributionem ca-
pias bonorum operum tuorum scilicet vitam eternam vel
eos qui de doctrina tua in christo fidei moribus
generantur. Unde habebis aureolam et ut brevi-
ter omnia comprehendam videas (pacem super
israel) id est super totum populum christianum. Ecce
omnia illa bona uno nomine pax nominantur.
Ad illam pacem perveniunt qui et hic pacifici
fuerunt.

Oratio.

Timentibus nomen tuum domine beatitu-
dinem largire perpetuam: ut talis nobis actio
talisque sit vita que celsum de bonis fructibus me

ritum reportet ad sidera. Per dominum.

Psalmus de ecclesie persecutione et in
ter malos patientia ac de malorum perse-
quentium deiectione et damnatione futura.

ps. cxviii.

Epe expugnave-

runt me a iuventute mea: dicat nunc
israel.

Auctor psalmi propheta david. Titulus ut su-
pra. Materia ecclesie persecutio ab initio. In-
tentio monere fideles ad patientiam. Sententia
in generali propheta in isto psalmo hortatur ecclesiam
ut persequentes et turbantes eam scandalis vel
molestijs patienter toleret nec turbetur quasi no-
vum hoc sit quia a principio semper fuit nec ta-
men ex toto ecclesia succubuit subuigens per-
sequentijs et turbantijs futuram damnationem. De-
cimius gradus est ut qui caste deum timet pro eo
omnia patienter ferat quod nunc expedit eccle-
sie inter malos. Sententia in speciali: ecclesia
ergo quasi respondeat querelis infirmorum mur-
murantium quod tot mala ferant aut (Sepe) et fre-
quenter (expugnauerunt me) matrem diabolus
iniqua suggestionem. hereticus verbis astucie. et
rannus armis potentie falsus frater dolo inui-
die et nequitie. Ab his enim quattuor ecclesia
impugnatur hoc a iuventute mea ex quo ce-
pit ecclesia id est a primo tempore etatis mee scilicet
licet ab abel et istud (dicat nunc) dum licet (isra-
el) id est populus videns deum per fidem ut alij
instruantur. Quasi dicat ecclesia deum fide co-
templans monendo suos ad patientiam. O filij
nolite mirari ad ista quasi nova que iam diu su-
stinuistis et ne turbemini nec timeatis sed cum
senectus expugnat consolemini de preteritis quia
nunquam cessavit iusticia patiens. et iniquitas
premens. dicat inquit.

Sepe expugnauerunt me a iuventute mea
etenim non potuerunt mihi.

Sepe expugnauerunt me a iuventute mea)
Unde statim cum incipit homo velle benefa-
cere perficere impugnat. Repetitio notat pas-
sionum frequentiam et infinitatem vel manifestam
persecutionem et occultam. Ideo autem expugna-
uerunt me quia non consensit eis ad malum unde
de subdit et enim non potuerunt mihi) scilicet pre-
ualere ut me traherent in plenum peccati deco-
me conservante. Ergo qui israel est ille potest dis-
cere quia impugnat omni tempore sed non ei hec pu-
gna prevalet quia dominus pro eo pugnat. Et cum pa-
lam non possent nocere.

Supra dorsum meum fabricauerunt petra-

est inimicos diligere. Consilium principum
fuit martyres perdere consilium martyrum fuit
illos acquirere.

Deleth.

Adhesit pauimen-
to anima mea iustificata me secundum verbum
tuum.

In hac quarta littera dicit se corporali necessitate esse constrictum ita ut tedeat eum ora-
re vel operari corpus enim quod corrumpitur
aggravat animam sed sola dei pietate dicit se esse
se salvandum. Et quia in hac necessitate positus
semper timet relabi ideo congrue huic octona-
rio premitur littera (Deleth) que interpreta-
tur timor. hic enim docetur quod lex timentem con-
fortat seu confirmat et ad omnia ei sufficit. Vo-
do ergo ita me habeo sed olim (Adhesit) consen-
su (pauimento) id est carni et corpori terreno et
corruptibili (anima mea) iunctis voluptatibus et
desiderijs consentiendo quod dicitur pauimen-
tum quod de terra factum. Vel (adhesit pauimento)
id est terrenis ut hec curet que sunt calcada pe-
dibus velut pauimentum. Et quia carni vel ter-
renis adherere mors est anime ideo subdit (i-
ustificata me) confortando per gratiam ut spiritus
preualeat contra carnem et eruendo a terrenis
ut mens et conversatio mea sit in celis (secundum ver-
bum tuum) id est secundum promissionem tuam quam
promittis veniam et gratiam penitenti. Et des-
bes Quia.

Vias meas enunciaui et exaudisti me: do-
ce me iustificationes tuas.

Vias meas enunciaui per confessionem id
est peccata mea confessus sum (et exaudisti me)
dimittendo ea et quia delesti vias meas (doce
me iustificationes) et vias tuas quibus perfectam
consequar correctionem. Sic doce me ut agam
non ut tantummodo sciam quid agere debeam
pulchro ordine ad iustificationes dei perueni-
endum putat ut primum peccata sua confitea-
tur ita enim et alibi dicitur dic tu iniquitates tu-
as ut iustificeris. Vel (vias meas) id est peccat-
us meos difficiles in via virtutis propter aggra-
uationem corporis (enunciaui) tibi in oratione
(et exaudisti me) conferendo gratiam (doce me
iustificationes tuas) et mandata ut ea comple-
am. Et.

Viam iustificationum tuarum instrue me:
et exercebor in mirabilibus tuis.

Viam id est modum et ordinem (iustifica-
tionum tuarum) et mandatorum tuorum que
dirigunt ad iuste agendum (instrue me) quomo-
do debeam in eis ambulare. Jam ante petijt
doceri iustificationes nunc hic petit gradus et
ordinem eorum quia non sufficit bona agere ni-
si fiant debito modo et ordine (et) ita instructus
(exercebor) usu operis (in mirabilibus tuis) ius-
tificationibus scilicet in dilectione inimicorum
et huiusmodi quarum quedam sunt ita mira-
biles ut in experti credant ad eas non posse per-
ueniri intelligendas vel faciendas. Unde iste
earum difficultate quodammodo fatigatus ad-
iungit.

Dormitavit anima mea pro tedio: con-
firma me in verbis tuis.

Dormitavit anima mea) quasi fessa id est a
spe qua eas me apprehensurum esse credideram
refrigit lente ad bonum surgens et parum vel
nihil boni operans et hoc (pro tedio) id est pro-
pter dilationes eorum que petijt vel carnis infir-
me que servit vanitati hec dormitatio accidia
solet dici sed (tu confirma me) et da mihi perse-
uerantiam (in verbis tuis) et preceptis que ius-
teneor iam facio ne ab eis decidam dormitan-
do sed ex his ad alia possum pertendere profici-
endo. Et ut possum confirmari et in via iusti-
ficationum sic ambulare quod possum ad illa et mi-
rabilia pervenire.

Viam iniquitatis amoue a me: et te le-
ge tua miserere mei.

Viam iniquitatis) id est desiderium et con-
cupiscentiam malam quibus tanquam priviam
ad iniquitatem et peccatum itur et a te receditur
(amoue a me) ne illam sequar (et de lege tua) id
est secundum legem tuam non iusticie sed gratie qua
implemus quod per nos non possumus (miser-
ere mei) et iustifica me quia tibi est proprium et
apud te lex hec instituta est ut semper misere-
aris. perfecte penit iste qui a viam iniquitatis a-
moue et de lege tua miserere. ac si diceret mala
remoue bona indulge. miserere inquam mei quod
iam.

Viam veritatis elegi: iudicia tua non sunt
oblitos.

Viam veritatis) que vere ducit ad patriam
relicta falsitate (elegi) ubi currerem quod ut fa-
cerem (iudicia tua non sunt oblitos) ut curre-
rem quibus iudicis a creatione mundi in ce-
lo et in terra peccantes graviter afflixisti et bo-
nis gratiam multipliciter contulisti et ad huc

quotidie bonos remuneras et malos punis q̄
bus etiam iudicijs premia iustis et penas im-
pijs in iudicio futuro reddes. Et per hunc mo-
dum cum currerem.

Adhesi testimonijs tuis dñe noli me cō-
fundere.

Adhesi voluntate amore: et toto desiderio
(testimonijs) et mandatis tuis) o (domine) qui
prius adhibebam pavimento Adheret autem
testimonijs qui mundo renunciat qui curā hu-
ius vite et voluptates spernit qui posteriora ob-
liuiscitur et in anteriora contendit et ad brauiū
perueniat et ideo (noli me cōfundere) nec spem
meam euacuare sed fac ut quo curro pertendā
quo tendo per te perueniam nō enim volentis
nec currentis sed miserentis est dei. Sed quia
non per se ipsum ista potuit subiungit

Viam mandatorū tuorū cucurri: cum di-
latasti cor meum.

Viam mandatorū tuorum) que angusta
est (cucurri) ut bonus equus id est cursum vi-
te mee scdm mandata tua direxi non per pro-
prium arbitrium sed (cum dilatasti cor meum)
per donum charitatis et delectatione iusticie
vnde madata diuina fiunt leuia. nō enim cur-
rerē nisi dilatastes Non ergo cucurri p me sed
dono tuo hoc est enim donum dei ut in prece-
ptis eius non timore pene angustemur sed di-
lectione et delectatione iusticie dilatemur.

De.

Egem pone mibi

domine viam iustificationū tuarū:
et exquiram eam semper.

In hac quinta littera precatur christo veni-
ente sibi qui veterem legem tenuit nouam lege
constitui et quia per eam verus esse quis habet
ideo huic octonario congrue premititur litte-
ra (De) que interpretatur est vel viuit quod be-
ne cōuenit qui enim est viuit et qui viuit est. Et
se autem et viuere scdm deum inchoat quisquis
in lege domini bene uiuēdo ambulat: quod es-
se et viuere vir iste sanctus postulat. quasi dice-
ret noli me confundere. Sed. (Legem tuam)
diuinam. non veterem ut olim nō subditis sed
nouam ut filijs (pone mibi) o (dñe) docens me
eam scilicet (viam iustificationū tuarū) ut me
dirigat in mandatis tuis iustis. Sicut impe-
rator prescribit militibus viam eundi quantū
scilicet et qua eant (et) ego (exquiram eam) ut in
ea proficiam et hoc (semper) scz quādiu viuiam
Jam habet agendo sed adhuc exquirat pfici-

endo quamdiu enī hic viuitur tamdiu in ea et
sciendo et diligendo pficitur et qui pficit post
hanc vitam perficitur. Et quia ad exquirendū
per me non sufficio ideo.

Da mibi intellectū et scrutabor legem
tuam: et custodiam illam in toto corde
meo.

Da mibi intellectum) id est intelligendi do-
num et gratia) ut ad eius alta pueniam in qui-
bus tota lex penderet prophete (et) habito intel-
lectu (scrutabor legem tuam) ut ipsam intelli-
gam et intellectam opere perficiam et ore predi-
cem et custodiam illam) nō in arca non in qua-
terno sed (in toto corde meo) scilicet in intelle-
ctu per cognitionem in memoria per recorda-
tionem et in voluntate per amorem in quo vi-
detur promississe deum diligat toto corde to-
ta anima tota mente et primum suum sicut se-
ipsum. Et quia hoc non valeo viribus meis
ideo.

Deduc me in semita mandatorū tuorū
quia ipsam volui.

Deduc me) per grām tuam sicut nutrix par-
vulum (in semita mandatorū tuorum) ne ab-
errem. propterea viam mandatorū vocat se-
mitam quia angusta est via que ducit ad vitam
que tamen nō dilatato corde curritur. Arta est
hec via ut non admittat timidum. ardua ut re-
pellat pigrum (quia ipsam volui) id est volun-
tarius fui et sum ad implendum nō timore sed
amore. Ac si dicat non concupiui aliud nec de-
lectatus sum ideo rogo ut me deducas quia si-
ne tuo ducatu parum est mibi mea voluntas.
Sed quia et ipsa voluntas a te est oro.

Inclina cor meum in testimonia tua: et
non in auariciam.

Inclina) per humilitatem (cor meum) id est
affectum meum ut plus velim et in ipsa volun-
tate proficiam (in testimonia tua) et precepta ut
ea propter se impleam. testimonijs quippe aliud
probat et deus iustificationes suas et manda-
ta quicquid nobis persuadere vult suis testi-
monijs id est preceptis et exemplis nobis per-
suadet et probat ut gratis colatur. quod impe-
dit radix omnium malorum cupiditas. Un-
de subdit (et) non in auariciam) per subtractio-
nem gratie ipsum deserēdo qua subtracta deū
colat propter terrena ad quod mouet auaritia
Et quia omnia sub sole vanitas sunt. ideo ad-
dit generaliter. Et.

Auerte oculos meos ne videant vani-
tatem: in via tua viuifica me.

quantū ad id a quo sumus redempti et quan-
tum ad effectum redemptiōnis quia liberati su-
mus a culpa actuali et originali et a pena tam
corporis q̄ anime et quia ad salutē omniū ac
totius mundi sufficit.

**Et ipse redimet israel: ex omnib; iniqui-
tatibus eius.**

Et adeo est copiosa q̄ (ipse redimet) id est li-
berabit tanq̄ precio redempti (israel) id est po-
pulum fide formatū videntē deum (ex omnib;
iniquitatib; eius) vt non referent ad vindictā
Qui non cōmisit peccatū ipse potest redimere
a peccato. Non ergo timeas accessurus ad de-
um aliquas iniquitates tuas tantūmodo acce-
de pleno corde desine iā facere que faciebas
et de profundo clama ad dñm observa illuz et
expecta et sustine ppter legem ipsius quia multa
apud illum redemptio.

Oratio.

Intendant quesumus dñe pietatis tue au-
res in orationes supplicii q̄ apud te est p̄cipiatō
peccatorū vt non obserues iniquitates nostras
sed ibi partias nobis misericordias tuas. p. d.

**Psalmus de humilitate interiori cor-
dis et exteriori corporis et operis et de
spe continua semper et iugiter in domi-
no habenda.**

ps. cxxx.

Domine nō est ex-

altatum cor meū: neq̄ elati sunt ocu-
li mei.

Auctor psalmi ppheta dauid. Titulus vt su-
pra. Materia: humilitas interior cordis et exte-
rior operis. Intentio: inducere fideles ad hu-
militatem. Sentētia in generali ppheta in isto
psalmo exemplo suo docet humilitatē obstrin-
gens se maxime penez maledicto si non extiterit
humilis intus et extra et si aliquid iactantie
in eo fuerit. hortat etia israel pplm scz fidelē iu-
giter sperare in dño quaten⁹ seculi aduersa va-
leat tolerare. Duodecimus gradus est humili-
tas quam intus et extra hic se habere ostendit.
Sententia in speciali: ostendens ergo se humi-
lem intus et extra ait o (Dñe) cum ad tot et tan-
tos gradus virtutū p̄motus essem (nō est exal-
tatum intus et extra) per superbiam scz motus
superbie interiori. Vnus dicit scz (nō est exal-
tatum) plus intelligit scz humiliatū est cor meū
q̄ est deo sacrificiū. Sacrificiū ergo deo ob-
tulit quando h̄ dixit (neq̄ elati sunt) extra (ocu-
li mei) per elatiōnis apparentiā que maxime re-
sultat in oculis id est signū superbie exterius non
ostendi. In superiori parte corporis sunt oculi
et superior corporis sensus est visus. A dignio

ri ergo corporis pte ceteras ptes et etiam actio-
nes motus et omnia que sunt in homine possumus
accipere in quibus etiam viciū elatiōis
sicut in oculis aliquando apparet deinde postea
quam ostendit qualis fuerit in corde et corpore
ostendit qualis fuerit in actiōe dicens.

**Neq̄ ambulavi in magnis: neq̄ in mira-
bilibus super me.**

Neq̄ ambulavi superbiendo (in magnis)
id est nō in cessi in his que magna videbant ho-
minibus ostendendo superbiam in apparatib; et
pompis vel iactando me de magnis sicut ille
phariseus q̄ se de suis iactabat operib;. In ma-
gnis etiam ambulare est in virtutū operib; ani-
mum per superbiam eleuare (neq̄ in mirabilib;
super me) id est transcendentib; statum meum
hoc est nō quesui innotescere hominib; quasi
in mirabilib; que erant supra vires meas vnde
me iactare apud eos. Decem sunt p̄pria sup-
borum. Deinde aperit q̄ hūilis in scientia fue-
rit qui quandoq̄ inflare cōsuevit dicens.

**Si non humiliter sentiebā: sed exalta-
ui animam meam.**

Si non humiliter sentiebā vt viderer mihi
quali sapiens et inde extollerer et superbiere p̄-
sumendo de me et viribus meis (sed exaltaui)
superbiendo (animam meam) altiora me que-
rendo et plus q̄ oportet sapiendo ac maiora q̄
sint de me sentiendo. Qui enim tales sunt viri
ad humilitatē p̄tingunt q̄ scdm Grego. valde
difficile est vt is qui se sapientē estimat mentem
ad humilitatem reducat. Vel (si non humiliter
sentiebam) beneficia mihi data a deo recognos-
cendo (sed exaltaui animam meam) me de eis
quasi ex me habere eleuando. Si inq̄ non est
ita et.

**Sicut ablactatus est sup mte sua: ita re-
tributio in anima mea.**

Sicut aliquis incumbens (sup matre sua)
id est indigēs adhuc foneri sinu et lacte matris
cōristat et perit si sic (ablactat⁹) i. a lacte mris
separatus q̄ mater subtrahit ab eo māmillas.
(ita) fiat (retributio in anima mea) id est puni-
tio in persona mea vt scz a deo subtrahat mihi
omnis gratia et cōsolatio diuina et peream. ma-
ledicto se obstringit si a supbia se nō cohibuit
sic enim dicere solemus quando de causa be-
ne confidimus vel est predictio nō optatio. vl-
timo concludit dicens. Et q̄ ego ita ago ergo
meo exemplo.

**Speret israel in dño: ex hoc nūc et vsq̄
in seculum.**

Speret israel) i. fidelis fide formata deum

videns (in dño) faciendo sicut ego qui vere me humiliavi et in deo speravi. speret inq̃ in dño non p̃sumat de se (ex hoc nūc et vsq̃ in seculū) id est hanc spem cōtinue et semper sine fine habeat quousq̃ ad eternitatē veniat q̃ postea nō erit spes sed res fides enim et spes transiit nāz qđ credimus videbimus et qđ speramus tenemus charitas atq̃ manet in eternū p̃pter qđ et maior horum dicit̃. docet ergo vt nullo sine tēp̃m spes nostra claudat vt per spem p̃ntis eui bona futuri seculi capiamus. **O ratio.**

Ne p̃mittas nos exaltari in sup̃bijs seculi omnipotens pater sed qui mitis es et humilis corde: doce nos humilibz tibi placitis consentire. Per do.

Psalmus de bono desiderio p̃ edificationē domus dei spiritualis scz ecclesie in moribus et fide et de huius desiderij impletionē.
ps. cxxxi.

Emento domine

dauid: et omnis mansuetudinis eius.

Auctor psalmi p̃pheta dauid. **Ti**tulus vt supra. **Materia** edificatio eccie in moribus et fide. **Intentio:** monere vt nos ipsos et alios edificemus domū dñi iuxta illd̃ templū dei sanctū est qđ estis vos. **Sententia** in generali: p̃pheta in illo psalmo declamat bonū desiderium de edificationē eccleie in moribz et fide et precatur p̃ eius impletionē. In hoc tredecimo gradu iam hūilis et mansuetus fatagit de edificationē spiritualis domus dei. vt et dauid ad litterā sollicit⁹ fuit de materiali. Et p̃grue post gradū humilitatis agit de edificationē domus q̃ p̃ humilitatē efficitur aliquis domus dei. **Quā** alibi sup̃ quem redescet spiritus meus nisi sup̃ humilē et quiescēt. **Sententia** in speciali: volens ergo edificare domū dño ait in persona totius christi (**Emento**) o (dñe) pater (dauid) spiritualis manu fortis et supponit causam dicens (et omnis mansuetudinis eius) qua vicit diabolum et inimicos eccleie. Illi seniebāt: iste sufferebat: vicit qui seniebāt: vicit qui sufferebat: ad litterā dauid rex. ille valde mansuetus fuit sed nō de illo hic agit immo de eius significato. dauid enim interpretat̃ manu fortis et per illū typice significat̃ totus christus scz caput et corpus cuius humilitas et mansuetudo hic cōmendatur christus manu fortis ad bellandus mansuetudine vicit aduersarios et in ista mansuetudine corpus christi qđ est ecclesia vicit inimicos. Sic manu fortis vincat opando. Ad hoc autē memento vt impleat.

Sicut iurauit dño: votum vouit deo iacob.

Sicut iurauit dño. .i. firmiter p̃misit (et votum vouit) ex deuotōe et bona voluntate (deo iacob) Ideo dicit̃ deus iacob vt nos simus spiritualiter iacob si deum volumus habere adiutorem. Iacob enim supplantator dicit̃ et ille est iacob qui vicia supplantat. q. d. ita memēto dauid vt impleat quod deo p̃misit. nemo p̃sumat viribz suis se reddere qđ vouerit. Qui te hortat̃ vt voueas ipse adiuvat vt reddas vouit autē ecclesia vt sit domus dei quo nihil gratius potest deo offerri vouet etiā quelibet fidelis anima vt faciat in se domū dño cum renunciat diabolo et pompis eius in baptismo vñ ex p̃sona ipsius ecclesie cōsequenter ostendit que iurauit et vouit dño dicens.

Si introiero in tabernaculū dom⁹ mee: si ascendero in lectū strati mei.

Si introiero. .i. nō introibo hic enim ponit si p̃ non (in tabernaculū domus mee) vt intendens rebus meis queraz que mea sunt nō que dei et satisfactiā priuate voluntati mee. .i. mea et appria attendens ea que dei sunt nō postponam sciebat se priuato impediri et p̃prio ne fieret locus deo (et si ascendero) .i. nō ascendā (in lectū strati mei) ad quiescendū. .i. nō acquiescā carnī nec sequar voluptates eius. In primo scz (si introiero) notatur supbia. in scdo scz si ascendero concupiscentia carnis. in tertio qđ sequit̃ scz si dederō concupiscentia oculorū.

Si dederō somnū oculis meis: et palpebris meis dormitationē.

Si dederō. .i. non dabo (sommū) .i. vanam et carnalē delectationē (oculis meis) scz mētis **Terrene felicitates somnia** sūt q̃ cito transeūt in quibus dormire et torpere nō debent qui lo cum dño inuenire volunt (et) vt plus dicas nō dabo (palpebris meis dormitationē) vt nunc ad talia incliner nūc erigar quod minus est q̃s dormitio. somnū oculis dat et dormit qui terrena et felicitates seculi cōcupiscit nō dormit sed dormitat q̃ modo retrahit a terrenis modo inuoluitur illis et quasi qui dormit caput crebro inclināt et releuat. Sic etiā dormit qui peccat et non penitet. dormitat qui vices peccandi et penitendi alternat. ob dormit qui in pctō moritur.

Et requiem temporibz meis donec inueniam locum domino tabernaculū deo iacob.

Et vt ad huc plus dicam si desidero. .i. non dabo (requiem temporibz meis) tali parti capi

tiavnde somnus venit ad oculos. Cum ceperit te aliquid tpale delectare ad peccandū iam grauant tibi tpa. Noli te dare tali delectatōni maiores enim dolores habebit q̄ suauitates. Et ea cogitatōne quasi conficans frontem excutis somnū paras locū dño Si enim nō deris requies temporibz tuis nō venit somnus bec igitur omnia non faciam (donec inuenias locum dño) in me vbi requiescat qui super humilem requiescit. q. d. nō faciā illa predicta sed istud scz (inueniā locū dño) in me ipso (tabernaculum deo iacob) qd idem est. i. eccliam presentem fundatā et firmatā. hoc est me ipm faciā locum dño z edificabo eccliaz in qua militandū est deo. Ecclesia scdm pntem statū vbi lucta est et pugna dicit tabernaculū in quo militatur in futuro erit domus in qua paulabit. In tabernaculo qd militantiūz pugnantiū est gemim⁹ et laboramus in domo gaudebimus z laudabimus. Vel ex psona christi capitis potest legi ab illo loco (Si introiero). q. d. Iurauit dauid. i. christus dicens. (Si introiero in tabernaculū domus mee) scz celestis habitatiōis et si ascēdero in lectū strati mei. i. ad dexterā patris vbi est requies z finis laborū z (Si dederō somnū oculis meis). i. requiē triduanē mortis Deinde alijs verbis idem repetit (et palpebris meis dormitationē et requiē tpibz meis donec inueniā locum dño tabernaculū deo iacob). i. donec ecclesia sancta predicatione sit fundata. hoc pmissit totus christus z impletū est. Nam. **Ecce audiuius eam in effrata: inuenimus eam in campis silue.**

Ecce audiuius eam) scz locum seu deum vel eam) scz sedem dñi seu eccliam (in effrata) id est in pphetis speculatoribz futuroz (inuenimus eam) Vel (eam in campis silue). i. in humilibus gentibz incultis. Effrata hebraice dicitur speculū latine. speculū q̄ppe imaginē habet omnis pphetia imagoz figura est futuroz campi autē silue sunt humiles gentes inculte. Quod ergo audiuius in effrata inuenim⁹ in campis silue qz quod predicatū est in imagine pphetie iudeis manifestatū est in fide gentibus. Nectm inuenimus sed pseuerando in militia etiam.

Introibimus in tabernaculū eius: adorabimus in loco vbi steterūt pedes eius
Introibim⁹) p fidem (in tabernaculū eius) scz dñi dei iacob nos qui in vna domo ecclesie per dñm aggregamur z p charitatē viuīs lapidibus z sanctis compaginamur z tūc domus dei efficiamur z a deo habitamur et etiam a deo

id ē debito cultū dñi venerabimur (in locorbi steterunt pedes eius) scz dei. i. in quo p̄dicatōel aplice audiunt z stabilitas fidei quaz credim⁹ reperit que tanq̄ pedes sustentant totū corpus ecclie recte aut prius introire postmodū adorare se phibet qz cum qui extra domū dei remanet vt qui charitatē nō habet deus ad salutem non exaudit. Et qz omnia p celestis patrie quie habēda facere debemus recte subiūgit. **Surge dñe in requiem tuam: tu et arca sanctificationis tue.**

Surge) o (dñe) a morte z inferis reuerrere (in requiem tuam) ascendendo in celū et nō solum tu sed (tu) pmo z deinde (arca sanctificationis tue). i. vniuersa ecclia z te prius exalta to exalte postea ecclia quaz figurauit arca noe vel testamenti que ad huc in multis carnalibz lata est in paucis spiritualibz angusta. non aude ret sibi resurrectionē pmittere corpus nisi pus resurgeret caput. Et bene arca sanctificationis ecclesia dicit qz ab ipso sanctificat a quo z redimitur. Unde subdit. Et te cuncte ad patrem. **Sacerdotes tui induant iusticia: et sancti tui exultent.**

Sacerdotes tui) scz regale sacerdotiūz (in duantur) et muniant (iusticia) fidei. i. fide qz iustus ex fide viuū vt in vita iusticie muniti non sanctiē a iaculis inimici. qz scdm gregoriū sicut vestimentūz a frigore sic iusticia defendit a morte (et sancti tui). i. membra tua accepto pignoze spiritus sancti exultent). i. letent testimonio bone conscientie spe resurrectionis que p̄cessit in capite sic accepit eosdem sacerdotes z sanctos scz fideles quibz dicit vos estis genus electū regale sacerdotiū. gens sancta: p̄p̄s acq̄sitionis. Vel (sacerdotes tui). i. prelati ecclesie (induant). i. vndiqz circūdent (iusticia) z alijs virtutibz z inde (sancti tui). i. minores z subditi fideles (exultent) et laudando. Sed iam rogat deus p reliquijs israel cum subdit. **Propter dauid seruum tuum: nō auertas faciem christi tui.**

Propter dauid seruum tuum). i. ppter illum qui de semine dauid formā seruile suscepit (nō auertas) penitus a iudeis o deus pater (faciem christi tui) Quia enim christus faciē suā auertit a iudeis a quibz crucifixus est z cōuertit ad gentes rogat pater ppter reliquias israel vt salue fiant qd iam in pluribz impletū est. Nota qz ait ppter dauid ac si diceret mei etiam memento vt ppter me z pmissione mibi facta z iudeos funditus non repellas. Et bene dicit ppter dauid seruum tuum qz.

Juravit dñs dauid veritatem et nō frustabitur euz: te fructu ventris tui ponā super sedem tuam.

Juravit dñs. i. per semetipm firmavit et certitudinalit̃ pmissit (dauid) illi actuali (veritatē) pmissionis implende (et) ideo nō (frustabit eū) decipiendo in pmissio. Juravit inq̃. d. de fructu ventris tui. i. filiū virginis natū de stirpe tua (ponam) regem (super sedem tuā) iudaice plebi spiritualiter p̃sidentes iuxta illud et dabit illi deus sedem dauid patris eius qz quos dauid rexit p̃aliter eos christus rexit spiritualiter. Et non tñ illū ponā sup sedem tuā sed etiā.

Si custodierint filij tui testamētū meū: et testimonia mea hec que docebo eos.

Si custodierint filij tui. i. homines ex te nati (testamētū meū). i. pactum (et testimonia). i. precepta (mea hec que docebo eos) nō que ipsi sibi cōstituant sicut legist̃ de scribis et phariseis qui plus innitebant̃ adinuētionibz suis q̃ dei preceptis et mandatis.

Et filij eorum vsqz in seculū: sedebunt super sedem tuam.

Etiam (filij eorum). i. sequaces et imitatores si custodierint tunc (vsqz in seculū). i. quam diu durabit hoc seculū (sedebūt) filij tui et filij eorum (sup sedem tuam). Et si nō custodierint nō tñ perit pmissio qz si nō implet in te impletur in alio. Nam et filij dauid non stirpe sed cultu dei et fide sunt qui spirituales reges sui et aliorz erunt. Vel de christo sic accipe (Juravit dñs) pater (dauid). i. christo (veritatē et nō frustabitur eum) qz ea nō euacuat sed adimplet dicens (de fructu ventris tui ponam sup sedem tuā). i. illos quos ad fidem paries o christe faciam reges sui seipos bene regētes nō tñ omnes sed custodientes (testamētū meū). i. pactū baptismi (et testimonia mea). i. p̃cepta vite qz tūc sedebunt sup sedem tuā. i. p̃cipes erūt tue beatitudinis et eternas sedes accipiet̃ vt sicut tu es regie p̃cās ita et ipsi p modo suo et hoc vsqz in seculū. i. in eternū. Nos sumus fructus ventris eius quos spiritualiter tanquā ex vtero generauit. Qui si testamētū et testimonia eius custodiamus sedere nos faciet in celestibz. Ergo imitemur et nos opera dauid. i. manu foris n̄ri christi vt p imitationē bonoz operū mereamur esse filij eius quatenus possimus illā sedē adipisci de qua ip̃e discipulis ait vado parare vobis locū. Et iterū in domo patris mei mansiones multe sunt. hec autem pmissit deus gratis et nō p meritis.

Quoniam elegit dominus syon: elegit

eam in habitationem sibi.

Quoniam elegit dñs sola gr̃a (syon). i. sc̃tām ecclesiam nō enī ex operibz iusticie que fecimus nos sed fm suam m̃iam saluos nos fecit. vnde ipse ait. Ego vos elegi de mundo vt eatis et fructum afferatis et fructus vester maneat. hic enī erit pmanens fructus eozū vt ipsi habitent in deo et deus habitet in ipsis. Vñ sequit̃ (elegit eam in habitationē sibi) vbi spiritualiter habiter q̃ vbiqz est. Elegit inq̃ dicens rei experientia. **Hec requies mea in seculum seculi: hic habitabo quoniam elegi eam:**

Hec sc̃z ecclesia est (requies mea) vbi sc̃z requiescor hoc (in seculū seculi) qz durat in eternum quantū amat nos deus in istis ṽbis eius attendere debemus vt qz nos requiescamus se dicat requiescere. Non enī ip̃e aliquando turbat̃ vt sic requiescat sc̃z dicit se requiescere in nobis qz nos in illo requiē habebimus et (hic). i. in ecclesia (habitabo) p̃seueranter nō merito suo sc̃z (quoniam) gratis (elegi eam) dāns gr̃ā et benedictionē. Unde apte subiungit.

Vidua eius benedicens benedicā: pauperes eius saturabo panibz.

Vidua eius benedicens benedicā singi benedictione gr̃e et glorie vidua est omnis anima que intelligit se destitutā et deserta omni auxilio nisi solius dei. Si istud sentit si viduitatē suam nouit benedicat in hoc seculo in virtutibz et operibus in multis p̃solationibz spiritualibz et temporalibz benedicet et in futuro cum angelis et celestibus virtutibz vt ibi iam sponsum suū videat et gloria eterne vite p̃fruat̃ (et pauperes eius) spiritu nō p̃sumentes de se vel de seculo sed de deo nō habentes elatū spiritū sed humiles corde (saturabo panibz) nūc sacra scriptura et sancta eucharistia et in futuro celestis patrie cibis spiritualibz et re ipsa. Et.

Sacerdotes eius induā salutari: et sancti eius exultatione exultabunt.

Sacerdotes eius. i. genus electū sc̃z omnes fideles se ipsos offerentes (indua salutari) sc̃z christo. i. ornabo p̃formitate salutaris sui fm illud apli quorū quot in christo baptisati ess̃ christum induistis et ideo (sancti eius) p eum sanctificati sc̃z idem qui et sacerdotes (exultatione) in eterna (exultabunt) speciali gaudio ex hoc fidei indumēto qz induti sunt salutari. vñ enī p fidē christū cognoscūt inde de spe celestis p̃cievehementer hilarescūt. Vel (sacerdotes eius). i. p̃latos (indua salutari). i. christo et gr̃a sp̃s sancti vt honesti et idonei sint ad ministrandū et docendum et inde (sancti eius). i. subditi (exultatione)

eruntabunt id est in dño gaudebunt. Et etiam
ideo eruntabunt. qz

Illuc pducam cornu dauid: parauit lu-
cernam christo meo.

Illuc scz in ecclia pducas et suscitabo cor
nu dauid. i. regnū et altitudinē christi qd est in
christū credere et de eo psumere. Sancte enī ec
clesie cornu et altitudo spiritalis est fides q ad
supiora tendit donec id qd mō est fides erit spe
cies cum id qd modo credim manifeste vide
bimus. Sed qz fidei charitas in tenebris erat
recte dicit (pau) ad hoc pficienda (lucerna) scz
ioannē qui erat lucerna lucens et ardens (chri
sto meo) manifestando. Joānes baptista a deo
dicit lucerna pparata christo qui euz in huius
mundi tenebras venturū nunciauit. Necessa
rium enim erat vt ante lumen lucerna apperet
vt hi q in tenebris et in vmbra mortis sedebāt
p lucernā addiscerent qualiter in lucem crede
re debuissent.

Inimicos eius induam cōfusione: sup
ipm autem efflozebit sanctificatio mea.

Inimicos autē eius. i. christi aduersantes
sibi scz qui in christū credere noluerūt (induas
cōfusione) cum viderint dñm in sua maiestate
euz eos in fine seculi vndiqz calamitas atqz in
teritus inuoluet sed ad cōsolationē iustoz sub
iungit (sup ipm aut) scz christū (efflozebit san
ctificatio mea) flos sanctificatōis est gloria di
uinitatis flos sanctificatōis est nouitas resur
rectionis. Nam quasi aruerat in passione dñs
cum vero resurrexit a mortuis iam cepit flore
re sanctificatio eius. iam cepit filius dei appare
re. et exaltari cornu eius hoc dicit a simili arbo
ris que quando floret pulchrior est.

O ratio.

In omni ingressu nostro memor esto nostri
omnipotens deus induc nos sacerdotali iusti
cia vt induci mereamur in tabernacula sempit
erna. Per dñm.

Psalmus de vnitte et cōmendatōe
fraterne charitatis eccliam et christiani
religionē edificantis et cōpaginantis.

ps. cxxxij.

Ece quam bonuz

et quam iocunduz: habitare fratres
in vnum.

Auctor psalmi ppha dauid Titulus vt sup.
Materia fraterna charitas eccliam edificans
et cōpaginans. Intentio monere fideles ad ha
bendā fraternā charitatē. Sententia in gene
rali ppha in isto psalmo cōmendat vnitatē cha

ritatis fraterne in christiana religiōe: declarat
qz hoc exēplis et vtilitatibz diuersis. Quartus
decimus gradus est charitas primi que facit
frēs habitare in vñū vnde est bñdictio et vita.
Sñia in speciali: hic g vir iustus de fratrū co
habitatio erulās ait. (Ecce) qd oñdēns est: qz
plus ostensione qz lingua explicat qd dictu
rus est. (qz bonū). i. vtile (et qz iocundū). i. dele
ctabile est (habitare fratres) nō frēs dicit corpe
sz mente nō carnales sz spiritales (in vñū) fide
li mente et sincera charitate habere cor vñū
et aīam vñam. Ista psalterij verba: iste dulcis
sonus: ista suavis melodia velut tuba spūs san
cti diuisos corpe in vñū cōgregauit et monaste
ria plurima pepit. Ad hunc sonū frēs excitati
sunt qui habitare in vñū ceperūt a quibz tum
bñdictio ad ceteros descendit qui et si nō cor
poze tum in vñū habitāt mente et fide. Ubi pe
trus cantor. Illi vere habitāt in vñū qui requi
runt illā vñam de qua dicit: Vñā petij hāc re
quiram. Habitāt autē oēs christiani in vñū
vnitate fidei specialius cenobite vnitate loci et
pventus. specialissime aut anachorite habitāt
in vñū qui et si sint sepati a cōsortio hoīm deo
sunt vñū et locū ecclesie triumphantis. Hāc enī
vitā qz perfectior est nō cōcedit Bñdictus vel
Hieronymus nisi pfectissimis et pbatissimis
viris. Nec Petrus. Ita autē est bonū et iocun
dum habitare fratres in vñū.

Sicut vnguentū in capite: qd descen
dit in barbā barbā aaron.

Sicut vnguentū. i. vnctio spūs sancti que
fuit prius in capite christo et dicit hoc a simili
dine regū et sacerdotū qui in veteri testamento
in figura christi inungebant. (quod) vnguen
tū postea (descēdit) a capite christo (in barbā)
et determinat in cuius barbā subdens (barbā
aaron) scz christi veri sacerdotis. Postea aaron
nō sacerdos est christus hic se ipm obtulit in sa
crificium p nobis et resurgens ascendit in ce
lum et venit spūs sanctus a capite in barbā
eius. i. in fortes et pfectos qz barba designat.
nam barba maturitatē: granitatē: fortitudinē
et pfectionē significat. scz in aplos et in alios
primiuios scōs q familiariū et viciniū chri
sto capiti suo adherentes prius in vñū habita
re ceperūt et primos impetus seculi sustinuerūt
nec vinci potuerunt.

Qd descēdit in oram vestimēti ei? sicut
ros hermon qui descēdit in montē syon.

Quod vnguentū postea (descēdit) ab illis
(in oram vestimentū eius) scz christi. i. in illos
pfectos qui norunt habitare in vñū qui legē

implent. inuicem onera sua portantes. Secuta est enim ecclesia et peperit monasteria. Nam vestis domini et sacerdotalis significat ecclesiam. ora autem perfectionem: quia in ora perficitur vestimentum. Et forte per istam oram vult intelligi que est in capitulo tunice per quam intrat caput. Tales sunt qui habitant in vnum ut sicut per istam oram intrat caput hominis ut se vestiat sic per concordiam frater nam christus qui caput nostrum est intrat ut vestiat ut illi ecclesia bereat. vel descendit usque ad oram. id est usque ad nos ad quos fines seculorum deueniunt nam de plenitudine illius omnes nos accepimus hoc autem quod fratres habitant in vnum non ex suis viribus vel meritis est sed ex dei dono et gratia ideo subiungit (sicut ros hermon). id est gratia christi. ros enim de celo veniens est gratia. hermon vero interpretatur lumen exaltatum a christo ergo est ros gratie qua fratres in vnum habitant qui prius exaltatus est in cruce postea in celo (qui descendit in montem syon). id est in sanctam ecclesiam que propter altitudinem vite et speculationem celestis patrie non immerito et mons syon appellatur non ergo habitant in vnum nisi in quibus fuerit gratia et charitas christi et quibus est anima una et cor vnum in deo. Ideo autem bonum est et iocundum habitare fratres in vnum.

Quoniam illic mandauit dominus benedictionem: et vitam usque in seculum.

Quoniam illic id est in fratribus in vnum habitantibus et ubi est talis unitas fraternae charitatis mandauit et precepit dominus benedictionem suam per multiplicationem gratie et promotionem virtutum in presenti et mandauit id est promisit vitam per collationem glorie et multiplicationem premiorum in futuro (usque in seculum). id est in eternum duraturam. Serua ergo concordiam si vis a domino consequi benedictionem et vitam. Qui enim in vnum sunt solummodo corpe hi in mola in agro in lecto relinquuntur. ceteri vero qui in vnum sunt corde assumuntur. valde ergo bonum est et iocundum habitare fratres in vnum.

Oratio.

Infunde domine in ecclesiam tuam charitatem fraternitatis et pacis ut rore spiritualis vnguenti aspersi benedictionis tue gratia iocundemur. Per d.

Psalmus de commendatione charitatis diuine et laude dei ac gratiarum actione in tribulationibus et aduersitatis tentatione.

ps. cxxiiij.

Ece nunc benedi

cite domino: omnes serui domini.

Auctor psalmi propheta dauid. Titulus ut supra. Materia: inuitatio ad diuinam

laudem. Intentio incitare fideles ad diligendum et laudandum deum. Sententia in generali propheta in isto psalmo omnes electos ad diuinum cultum et dei laudem inuitat eisque benedictionem dei optat. Quintusdecimus gradus est charitas dei de qua hic agit sicut supra de charitate christi non quod alia virtus sit qua diligit deus et alia qua proximus sed quod diuersos actus habet ipsa virtus et diuersa diligunt ea. Scilicet in speciali: monens ergo ad benedicendum ait (Ecce) tot gradibus ascensis vel beneficiis dei circa nos visis (nunc). id est sine tardatione. Vel (nunc) in hoc tempore in aduersis (benedicite domino) laudando et gratias agendo (omnes serui domini) in vnum adunati et vnanimiter habitantes in domo dei qui non estis serui peccati sed serui domini quibus non dominantur vicia sed solum dominum habetis deum qui deo militatis non seculo. Nam prius transactas tribulationes constat quod benedictioni vacabimus sicut scriptum est beati qui habitant in domo tua domine in secula seculorum laudabunt te Qui ergo tunc benedicturi sunt sine defectu hic benedicere dominum in tribulationibus et tentationibus incipit vos dico.

Qui statis in domo domini: in atrijs domus dei nostri.

Qui statis non succubitis ad impulsam tentationum. id est qui perseveratis (in domo domini). id est in ecclesia et qui statis (in atrijs domus dei nostri) id est in latitudine charitatis ubi nullus angustatur. Atria dicuntur ampliora domus spacia. Ita in charitate et stas in atrijs. In charitate enim que extendit etiam usque ad inimicos latitudo est in odio angustia. In latitudine mane et potes diligere inimicum tuum. Et habebis veram benedictionem domini quando non maledicis inimicis Vel (qui stas in domo domini). id est in penetrabilibus scilicet maiores in ecclesia et perfectiores et vos etiam qui statis (in atrijs domus dei nostri) id est in ingressu seu incipientes et minores. sunt enim in hac domo diuersi ordines. Et.

In noctibus extollite manus vestras in sancta et benedicite domino.

In noctibus id est in tribulationibus et aduersitatibus non solum in diebus prosperitatis (extollite) id est levate (manus vestras) corporis gratias agentes et manus operis bonorum facientes et hoc (in sancta) id est intentione sanctorum et eternorum (et benedicite domino) celesti gratias ei decollatis beneficiis referentes et nil boni vobis sed totum deo tribuentes. Non autem in diebus sed in noctibus quod facile est benedicere in diebus id est in prosperis sed difficile in aduersis quod est per beatam gratiam

ti amoris. deus quidem nō indiget nostra benedictione sed ideo iubemur benedicere qz cū ipse a nobis benedicitur eius in nos bñdictio re-
torquatur. Vnde p̃p̃lo quem ad benedicendū induxit ipse eque benedici op̃rat. q. d. dixi be-
nedicite et vt hoc possitis.

Benedicat te dñs ex syon: qui fecit celū et terram.

Benedicat te dñs) benedictiōe que est (ex syon) id est de celesti hierl'm quod potest qz ipse est (qui fecit celum et terrā) id est omnē superiorē et inferiorē creaturā et ideo potens est benedicere. Nota qz supra hortat plures bñdicere vni. hic vero precat vnū benedici qz et si plures sint amen vnum sunt habitantes in vnum et vnitati benedictio puenit. Tu ergo esto vnum et p̃ charitatem habita in vnum et ad te benedictio pueniet. Attende etia qz vir iustus qui tot gradibz cōscendit benedictionē sup̃nam loco remunerationis accipit qz omne munus ascendentiū benedictio est.

O ratio.

Bñdicentes te om̃es serui tui dñe deprecamur vt nos mundi huius nocte p̃tectos illumina-
re digneris quatenus dum manus nostras in bonis operibz eleuamus benedictionē a te lar-
gissimam consequamur. Per do.

Psalmus de inuitatiōe fidelium ad dei laudem ppter magna ipsius beneficia et magnalia plurima et diuersa.

ps. cxxxiij.

Audate nomen do-

mini: laudate serui dñm.

Auctor psalmi p̃p̃beta dauid. Ti-
tulus est alla post gradus qui ducunt ad eter-
nitatem congrue ponit alla vt laudibz dei fruatur ecclia cui tale munus paratū est. Materia laus dei et causa laudis. Intentio: monere fideles ad laudandū. Sententia in generali p̃p̃ba in isto psalmo inuitat generaliter fideles ad laudem dei magnalia ipsius diuersa cōmemorando falsitatē idolorū destruendo: eoz qz cultores redarguendo. Sententia in speciali p̃p̃ba ergo post ascensioēs et predictos gradus stantes in domo dñi alloquit vt post beneficia laudet deum dicens (Laudate nomen dñi) id est rem nominis sui et potentia eius ipm quantū potestis extollendo laudibz et debent qz laudando deum meliores eritis nō deus. Deinde qz et quare laudare debeat subdit (laudate serui dñi). q. d. vos serui et quia serui estis laudate dñm cui omnes tenent seruire deuote p̃ beneficio creationis redemptionis et generalis gubernatiōis

alioquin nisi laudent offendunt eum ipsi serui sint et ille dñs. Deinde quales sint qui laudare dñm debeant docet dicens.

Qui stas in domo dñi: in atrijs domus dei nostri.

Qui stas in domo dñi: in atrijs domus dei nostri). q. d. vos serui laudate qui statis et pseueratis nō titubatis nec ruitis. Illi stare dicunt qz in mādāz ei? pseuerāt qz i fide nō ficta et spe firma ac charitate sincera deo fuit et eius ecclia honorat nō dant offensionē maleuolenti eis q̃venire voluit et in via lapides offensionis nō sunt de hoc habes etiam supra in psalmo precedentibz cetera melius videre poteris.

Laudate dñm qz bonus dñs: psallite nomini eius quoniā suaue est

Laudate inquit (dñm) ppter hoc qz bonus est (dñs) ex se et in se a quo sunt om̃ia cetera bona cuius bonitas non qualitas est sed natura. Quidam p̃ bonis tp̃alibz laudant eum alij ppter premiū eternū eis p̃missū terciū sincerius eo solo intuitu qz bonus est. Est enim infinite bonitatis ppter quod est sūme laudabilis (psallite) operando et cantando (nomini eius) id est ad laudem nominis eius nō querentes gloriā vestrā (quoniā suaue est) nomen eius id est res nominis scz ipi gustant et ex pto suauius est dñs in p̃cepto qz iugum eius suaue et onus leue suauior in p̃missio suauissimum in premio. Breuiter vno verbo explicata est causa laudis dei nostri non enim inuenis melius quod de illo dicas nisi qz bonus est dñs. Ipsa merces tua sūma. deus ipse erit quem gratis sic amare debes vt ipm p̃ mercede desideres qz solus te satiat. Deinde subiungit opa eius et que circa nos fecit que magis capere valemus. q. d. Ideo etia laudate et psallite qz ista que sequunt fecit scz.

Quoniam iacob elegit sibi dñs: israel in possessionem sibi.

Quoniā iacob). i. iudaicū ppl'm ab iacob descendente (elegit) gratia nō merito ex ceteris nationibz (sibi dñs) id est in suā p̃tectionē et idem repetens alijs verbis subdit (isrl) scz elegit dñs (in possessionē sibi) p̃p̃riam et speciale ad literā ceteras gentes sub angelis posuit: sibi istā possidendā seruandāqz deputauit. per iacob qui interpretat luctator vel supplantans significat ille qui bene seruiendo et contra spirituales nequicias luctando vicia supplantat. per israel vero qui interpretat videns deum significat qui cum fide et oculis interioris hominis contem-
platur hūc eligit sibi dñs in possessionē quem vt agrum excoleret seminaret possideret et ser-

201
naret qui nō suis meritis sed gratia dei est electus et iustificatus. Et merito cum suadeo laudandum et ei psallendū.

Quia ego cognoui q̄ magnus est dominus: et deus noster pre omnibus dijs.

Quia ego cognoui et scio (q̄ magnus est dñs) in se scz potestate et virtute qui ubiqz est et omnia continet et cuius magnitudinis non est finis (et deus noster x̄st̄ pre omnibus dijs) id est super omnes deos qui sunt in celo et in terra est magnus et potens scz sup homines sanctos et angelos qui dñi digni sunt vocari necesse est enim eum esse super omnem creaturam et corporalē et spiritalē super omnia que fecit et homines et angelos et omnia et ideo eum laudabilem predico magnus est in essentia magnus quoqz in operibus excedit excellentiā omnium et hoc pbat effectus qz.

Omnia quecūqz voluit dñs fecit in celo et in terra: in mari et in omnibus abyssis.

Omnia quecūqz voluit dñs fecit in celo et in terra) omnia visibilia et invisibilia nō coactus est facere aliquid sed quicquid voluit fecit. Causa omnium operū eius est p̄pria voluntas et nulla necessitas. vnde scdm̄ Augustinū stultum est in singulis rebus quorum creationis certa causa ignorat aliam inquirere quaz diuinam voluntatē et non tm̄ in celo et in terra sed (in mari) quod cōmeat et in omnibus abyssis) id est in profunditate ignoti oceani. Si ergo omnia eius opera comprehendere nō possumus hoc de eis firmiter teneamus q̄ omnia a deo sunt facta. Deinde enarrat que fecit. q. d. fecit que voluit qz ipse est.

Educens nubes ab extremo terre: fulgura in pluuiā fecit.

Educens nubes) scz mediante corporū celestium calore (ab extremo terre). i. ex ultimis finibus terre q̄ includunt mari in quo eleuati vapores condensant in nubes et flatu ventoz deferunt ad mediū terre vbi pluiant et de talibus (fulgura in pluuiā fecit) id est fulgura et tonitrua in dictis nubibus generata per resolutionem nubū in pluuiā terminauit et qui fulgure terruit pluuiā refecit ipse est etiam.

Qui pducit ventos de thesauris suis: qui percussit primogenita egypti: ab homine vsqz ad pecus.

Qui pducit ventos de thesauris suis) id est de occultis et latentibus causis. quod enim flat ventus sentis quod iussu dei fiat scis sed quia causa fiat vel de quo thesauro rationis edictus

sit nescis. Ipse est qui percussit primogenita egypti) non tm̄ quedā sed (ab hominibus vsqz ad pecus) id est hominū et pecorū: hec fuit decima plaga quā solū in speciali exprimit qz inter ceteras om̄s terribilior fuit. Alias autē plagas tangit in generali dicens.

Emisit signa et prodigia in medio tui egypte: in pharaonem et in omnes seruos eius.

Emisit signa et prodigia) que preteritis nature cursum contingunt sicut de istis erat plagis (in medio tui) o (egypte) p̄ ppli israel liberatione (in pharaonem et in omnes seruos eius) quos post multas plagas finaliter in mari rubro submersit. Ipse est etiam.

Qui percussit gentes multas: et occidit reges fortes.

Qui) postquam eduxit israel de egypto (percussit gentes multas) occupantes terraz filijs israel pmissam (et occidit) id est occidi fecit (reges fortes) filijs israel resistentes vicz.

Seon regem amorreorum et og regem basan: et omnia regna chanaan.

Seon regem amorreorum et og regem basan) qui percussi sunt sub moysē cum phiberent filios israel p̄ fines suos transire (et omnia regna chanaan) que percussit deus sub iosue. Vbi triginta vnum reges interfecit.

Et dedit terrā eorum hereditatē: hereditatem israel populo suo.

Et dedit terrā eorum) scz regū et gentiū (hereditatem). i. hereditario iure possidendā. et specificans cui vlt̄ quibus eam dedit repetit dicens (hereditatē) nō cuiusqz sed. (israel populo suo) et ceteris nationibus electo. Et qz ex his factis est a filijs israel specialiter laudabilis cōuersio ad dñm sermone subiungit. d.

Dñe nomen tuū in eternū. dñe memoriale tuū in generatione et generatione.

Dñe) qui mirabilia iam enumerata fecisti (nomen tuum in eternū) est laudabile a nobis (dñe memoriale tuum). i. memoria mirabilium tuorum pmanet (in generatione et generatione) id est in generationibus singulis sibi succedentibus. Dum ergo audis que in ipios facta sunt caue ne et in te fiant. Ad hoc enī facta sunt in illis vt eos nō imitareris et talia nō patereris. Attende exempla beneficiorū dei et vindictaz dei tūc omnipotens est et ad cōsolandū et ad castigandū. Ideo hec vtilia sunt qz cum leguntur ipos legentes et auditores instruunt. Quādo enim pius videt seu audit q̄ passus est impius purgat se ab omni impietate et cauet dei

offensam ne veniat et ipse in talem penam ta-
lemque vindictam. Nec quidem ad litteram facta
sunt sed videamus quid typice significant. ce-
lum sunt spirituales terra carnales et ex his duo-
bus constat ecclesia dei et ad spirituales predi-
catio ad carnales vero pertinet obsecundatio.
Ergo in ecclesia sua et in predicatoribus et in ple-
bibus suis tanquam (in celo et in terra omnia
quocumque voluit fecit) Et similiter (in mari et in
omnibus abyssis) Mare designat infideles ap-
tos persecutores qui non seuiunt nisi permittant
nec vindicatur in eis nisi deus iusserit. Abyssi
sunt latentia corda et profonde cogitationes ho-
minum sed hec nuda sunt deo quem nihil la-
tet et ibi facit quod vult et consolatur cor bonum
et torquet cor malum: Et ipse (educit) et exci-
tat (nubes) et predicatorum non tamen de medio ter-
re et filijs israel sed et ab extremo terre et de gen-
tibus et mittit in fines orbis terre. Vel (de ex-
tremo terre) id est de humilibus et infimis mun-
di vel purgans eos ab omni terrenitate et vo-
cat nubes quod fulgurant minis. choruscant mi-
raculis. pluuunt doctrinis. Et de ipsis nubibus
(fulgura in pluuiam fecit) id est minas et com-
minationem ad misericordiam et propitiationem flexit
et de terroribus irrigauit. Nam quando tibi mi-
natur deus per prophetiam seu per apostolum et ti-
mes choruscatio terruit te. sed cum penitendo
corrigis et agnoscis hoc fieri per misericordiam
terror fulguris vertitur in pluuiam et qui te ter-
ruit ipse te reficit. Eisdem autem quos voca-
uit nubes vocat et ventos nubes propter carnem. ven-
tos propter spiritum. Nubes enim videntur venti
sentiantur et non videntur. Et ideo quod carnem vi-
demus esse de terra (nubes) inquit (educens ab
extremis terre) et quod spiritus hominis ignorat
vnde veniat (qui producit) inquit (ventos) et spi-
ritus predicatorum (de thesauris suis) percutit etiam
(primogenita egypti) id est destruit principalia
vicia atque crimina mundi (ab hominibus usque ad
pecus) id est in prudentibus seu doctis et in ideo-
tis seu indoctis. (Emisit) quoque (signa in me-
dio egypti) comonens mundum miraculis per
predicatores factis (in pharaone et in omnes
seruos eius) id est contra diabolum et ministros
eius seu in confusione et destructione eorum (per-
cussit) etiam (gentes multas) id est innumera vi-
cia et cateruas vicioz que mundum oppresserunt
et occidit reges fortes. i. vicia fortissima et do-
minantia vel reges sunt immundi spiritus qui oc-
cisi sunt dum nequeunt in nobis quod volunt.
Occidit plane et nunc occidat a cordibus seruo-
rum suorum et a tentationibus ecclesie sue non ces-

set manus eius in occidendis talibus regibus et ta-
libus populis (Seon regem amorreorum) id est si-
mulationem vel arborē infructuosam habentes
secum executores dei qui simul percussit in ignem
proiciuntur eternum (et og regem basan) id est ma-
teriam confusionis que nobis ne deum agno-
sceremus et in eum crederemus obstabat (et omnia
regna chanaan) id est regna commotionis et su-
perbie que dominabantur nobis et commouebant
nos a deo. Quia igitur quod euerit tunc deus corpo-
liter euerit nunc spiritualiter nec cessat manus
eius usque in finem. Sed quod ad hoc euerit ut re-
leuet et quasi damnat ut saluet recte subdit (Et
dedit terram eorum hereditatem) id est celestem bea-
titudinem quam demones per superbiam dese-
runt. Inde enim electorum populum gratia diuina
ad celestem hereditatem deducit unde prius ma-
lignum hostem et populum vicioz a seruis suorum
cordibus repellit. Et quia quod tunc circa im-
pios fecit corporaliter nunc circa nos facit spi-
ritualiter bene subiungitur. (Domine nomen
tuum in eternum) est exaltatum id est operatio po-
tentie tue seu manus tua non cessat facere hoc
in tota presentivita et in hoc seculo que tunc pro-
nunciasti in figura (et memoriale) id est me-
morabilis misericordia tua manet (in genera-
tione) presente qua renascimur per baptismum (et
generationem) futuram qua resurgemus quia
non est oblitus deus in hac nos vocare in illa
coronare. Ideo autem laudabilis et laudan-
dus est deus.

**Quia iudicabit dominus populum suum: et in ser-
uis suis deprecabitur.**

Quia iudicabit dominus populum suum in presen-
ti superando bonos a malis. fideles ab infide-
libus. apostolos a iudeis mendacibus. et in futuro
damnando malos ad penam et subleuando bo-
nos ad gloriam (et in seruis suis) obedientibus id
est in electis (deprecabitur) id est deprecabilis et
placabilis erit. quod ad eorum preces qui in eius
seruitio perseverant inclinatur ut eos tamen ad eternam
salutem exaudiat quorum vita ab oratione non di-
scordat. Deinde adducitur ratio diuine laudis
ex falsitate idolorum quod perfecta laus veritatis est
destruere falsitatem quasi diceret deus noster est
magnus.

**Simulacra gentium et argentum et aurum:
opera manuum hominum.**

Simulacra autem id est idola (gentium) que
ipsi per deo colunt sunt (argentum et aurum) quan-
tum ad materiam et creatura non creatorum opera
manuum hominum quantum ad formam opere hu-
mano factam non formatorum. Unde non vere

sunt illud quod vident esse. Quorū imbecillitas inde patet qz.

Os habent et nō loquentur: oculos habent et nō videbunt.

Os habent scz similitudinarie id est effigiem oris et nō vere os qz (et nō loquentur) carentes proprio oris officio (oculos habent) id est effigiem oculorū et nō veros oculos qz (et nō videbunt) carentes oculorū opatione de his etiā habes supra in psalmo. In exīu israel vbi videas.

Aures habent et nō audient: neqz enim est spiritus in ore ipsorū.

Aures habent apparenter et nō vere qz (et non audient) in veritate. Instrumenta ergo videntur habere sensū non ipsos actus eorum. Deinde horū ratōnem reddendo concludit omnia ostendens qz nec hominibz nec pecoribus possunt compari cum ait (neqz enim est spiritus) vel anhelitus (in ore ipsorū) sicut in animalibus vivis reperit et ideo nō possunt habere opera vite que mediātibz spiritibz exercentur. Exteriora instrumenta grāter ponit facere sed nō spiritū vnde loquantur videant vel audiant eis dare.

Similes illis fiant qui faciūt ea: et oēs qui confidunt in eis.

Similes illis scz idolis (fiant) interiorius et in interiori homine (qui faciunt ea) operando (et omnes qui confidunt in eis) ea adorando predictio est non optatio nisi forte zelo diuine iusticie. Et ita fit. tales enī aures habent et nō audiunt deum ad ipsos clamantē oculos habent et nō vident p fidem. os habent et nō loquuntur fidei veritatē. Deinde postquā induxit ppheta ad laudem dei in generali psequenter post irrita idola monet ad laudē in speciali distinguēdo status ppli cum dicit. O vos dei cultores tam subditi qz prelati scz o vos.

Domus israel benedicite dño: domus aaron benedicite dño.

Domus israel id est videntes fide deum qz ptingit ad semen abrahe nō carne sed fide ex quo idola gentiū tam vilia sunt (bñdicite) non idolis sed (dño) domus ergo israel vniuersos fideles et congregatōes sanctorū deum oculis mentis inspicientes significat. sed iam ad distinctionē ordinū respicit cum subiungit et in domo israel pcpue o (domus aaron) id est sacerdotes et populi (benedicite dño) benedictione laudis. Nec solum sacerdotes et prepositi sed vos o.

Domus leui benedicite dño: qui time-

tis dñm benedicite dño.

Domus leui id est omnes boni ministerij qui omnes estis de domo leui (benedicite dño) cum laudando pre ceteris pplis ex officio vobis imposito deinde iterum ad vniuersitatē redit cum subdit et omnes (qui timeatis dñm) ex omni gente et populo (benedicite dño) vt sicut maiestatem metuitis ita cū charitate laudatis. Et qz omnes generaliter sunt domus israel ideo omnes vna voce dicamus qd sequit.

Benedictus dñs ex syon: qui habitat in hierusalem.

Benedictus sit (dñs ex syon) que interpretatur speculatio id est ab ecclesia militante deus per fidem speculante scz a nobis qui q̄dū in spe viuimus sumus in syon quia speculamur quod veniat (q̄ habitat in hierl'm) celesti que interpretat visio pacis vbi videbimus cum in eterna pace ipso donante. O felix et beata hierusalem nunquā ruitura qz dñs in te habitat et te custodit. beati qui habitant in te qz laudant dñm sine fine.

Oratio.

Suauitatis exīmie deus quem omnis terra pre dulcedinis benignitate laudat rogatur vt ablato a nobis vano errore tuis voluntatibus cōnectemur. Per dñm.

Psalmus de exhortatōne ad dei laudem ppter diuersa ipsius magnalia et beneficia plurimis misericorditer collata.

ps. cxxxv.

Confitemini domi-

no quoniā bonus: quoniā in eternū misericordia eius.

Auctor psalmi ppheta dauid. Titulus all' qz psalmus iste cōtinet laudem dei. Materia laus dei et causa laudis. Intētio monere alios ad laudandū deum. Sententia in generali ppheta in isto psalmo inuitat pmo ad laudem dei ex beneficijs collatis omnibz generaliter et psequenter ex bñficijs collatis populo isrl' et omni homi seu omni vincti vita sensibili specialiter in hoc ergo psalmo exhortatur ppheta eosdez quos in superiori laudare dñm subiungendo easdem causas et quasdam alias vbi et si multa ad laudem dicant maxime tñ misericordia dei hic cōmendat vnder diuersa initia in vñū conueniunt finem scz quoniā in eternū misericordia eius id est quoniā beneficiū quod nobis misericorditer prestat erit eternū. Magna virtus huius psalmi dicit qz si pure cantat psto esse diuine gratie plenitia sentit vbi in quolibet versu misericordia dei reperit qz quicqd

hic dicit ad misericordiam dei refertur que omnia operatur et sine qua non subsistit quia dei est misericordia omne quod possumus et clementia omne quod vivimus. Sententia in speciali: ad laudem ergo dei inuitas ait. (Confitemini domino) confessione laudis id est confitendo laudate dominum (quonia bonus est id est super omnes bonos. bonus insita sibi bonitate cuius bonitatis non est finis que apparet in eo quod semper est misericors (quonia in eternum) scilicet hic et in futuro est (misericordia eius) quia hic pariter ibi coronatur vel quia ipsa beatitudo quam misericorditer et miseris prestat ut esse miseri desinant et beati esse incipiant finem non habebit. Duas ergo causas posuit quare omnipotens laudandus sit videlicet quia summe bonus est in se et semper misericors in nobis. Deinde ostendens excellentiam illius cui confiteri nos monet subdit.

Confitemini deo deo per quoniam.

Confitemini deo deorum id est vero et excellenti deo inter eos qui dii appellantur ut sunt angeli et homines qui dii participatiue dicuntur et ideo confitemini (quonia in eternum) est misericordia eius. Ita et in ceteris versibus sequentibus. Cur enim confitemur in omnium versuum finibus ponit scilicet quonia in eternum misericordia eius.

Confitemini domino domino per quoniam.

Confitemini domino domino id est domino singulariter excellenti inter eos qui dicuntur domini. pluraliter dicit deos et dominos. sunt enim dii multi et domini multi siue in celo siue in terra quorum deorum et dominorum deus et dominus est et super quos est ipse qui est verus deus et dominus. Confitemini inquam (quonia in eternum) est (misericordia eius) Et quia ista causa confessionis ponitur in fine cuiuslibet versus ideo per singulos versus in principio sub intelligendum est confitemini domino ut finis singulorum versuum referat ad principium alioquin non congrue replicaretur per singulos versus quonia in eternum misericordia eius. Igitur confitemini domino.

Qui facit mirabilia magna solus quoniam.

Qui facit mirabilia magna solus solus deus mirabilia facere dicitur quia que per homines vel angelos fiunt ipse facit multa mirabilia per angelos et per homines facit sed sunt quedam magna que deus solus sine ministerio hominum vel angelorum facit et ipsa exequitur dicens.

Qui fecit celos in intellectu quoniam.

Qui fecit celos in intellectu id est intelligibiles et inuisibiles scilicet celum empirium et aqueum que corporaliter non videmus quod et si corporei sint tamen tante sunt tenuitatis ut a mortali videri

non possint. Vel (qui fecit celos) id est celestes machinas (in intellectu) id est in sapientia sua quod et de omnibus aliis intelligi debet quia omnia in sapientia fecit. quonia in eternum misericordia eius.

Qui firmavit terram super aquas quoniam.

Qui firmavit terram super aquas Terra dicitur super aquas fundata eo quod aquis circumfluentibus supereminet sicut dicitur talis ciuitas est super mare fundata non quod mare sub ea sit sed quia mari subeminet: sicut dominus super puteum sed id est iuxta puteum.

Qui fecit luminaria magna quoniam.

Qui fecit luminaria magna scilicet solem et lunam que maiora sunt inter cetera luminaria. Deinde ostendit ad quem visum et finem ista luminaria fecit quia fecit.

Solem in potestate diei quoniam.

Solem in potestate diei ut pesser diei et sua luce de die omnia illustraret. et dicitur potestas diei quia eo omnia declarantur unde dicitur quod dies est latitudo solis super terram. Et fecit.

Lunam et stellas in preteritum noctis quoniam.

Lunam et) etiam (stellas in preteritum noctis) ut presint nocti et sint lux noctis illustrantes noctem sua luce. vniuersas igitur creaturas non per aliquam creaturam sed per se ipsum solus fecit deus cuius creature quasdam partes excellentiores commemorauit ex quibus vniuersa ab omnipotenti deo facta intelligeremus. Vel typice hic accipi possunt sic. (Qui fecit celos) id est spirituales sanctos suos (in intellectu) quo in celis conuersantur quibus non tamen credere verum etiam intelligere diuina dedit. Simples autem qui hoc nondum possunt sed solam fidem firmissimam tenent tanquam infra celos terra dicuntur: et quia in baptismo quem acceperunt in concussa crudelitate consistunt ideo dicitur quod (firmavit terram super aquas). id est in fide baptismi in qua et totam firmavit ecclesiam etiam nomine terre signata. (Qui) etiam in ipsis celis fecit luminaria magna id est dona gratiarum fidelibus suis contulit que omnia in se sunt magna et quia a magno dato licet quedam maiora et quedam minora. Unde apostolus gratiarum diuinitatem in hominibus volens ostendere ait. Alii quidem datur per spiritum sermo sapientie: alii sermo scientie etc. Et subiungit dicens que luminaria et dona dicens (Solem in potestate diei) per solem accipe donum sapientie quod datur diei id est maioribus ut possint aliis lucere (lunam et stellas in preteritum noctis) per lunam donum scientie accipe. distat autem sapientia

a scientia testante Job qui ait pietas id est dei cultus est sapientia abstinere autem a malo scientia est. Intelligimus ergo sapientia cognitionem et dilectionem eius quod semper est et incommutabiliter manet quod deus est. Scientia autem non aliud quam in medio nationis praeue et puer se tanquam in nocte huius seculi caute prudenterque versari. Per stellas vero accipi possunt alia dona minora. scilicet fides. curationum donatio. operatio virtutum. prophetia. diiudicatio spirituum. genera linguarum et interpretatio sermonum quibus humana ignorantia tanquam nox illustratur. hec autem dona per lunam et stellas significata dantur nocti id est minoribus ut et ipsi possint lucere in nocte huius seculi. Nihil enim horum est quod non in huius seculi nocte sit necessarium. Et quod dixit quod solus fecit consequenter ostendit quod per angelos et per homines fecit inuitans ad laudem dei et beneficiis collatis specialiter populo israeli sub figura nostri quasi diceret confitemini ei.

Qui percussit egyptum cum primogenitis eorum: qm.

Qui percussit egyptum scilicet nonem plagis (cum primogenitis eorum) occidendo primogenita eorum quod in decima plaga est factum. Typice ita percussit seculum tenebris inuolutum cum principibus vicijs scilicet luxu. superbia et auaricia que in mundo principantur et precipua putantur sed deus a se excludit et premere docuit.

Qui eduxit israel de medio eorum: qm.

Qui eduxit israel de medio eorum scilicet egyptiorum inter quos captiui detinebantur. Eduxit in eis.

In manu poteri et brachio excelso: qm.

In manu potenter et brachio excelso Sic et sanctos et fideles suos de medio et conuersione malorum et infidelium educit et hec sua potentia inuincibili et singulari vel manus et brachium dei christus dicitur per quem pater operatur.

Qui diuisit mare rubrum in diuisiones: q.

Qui diuisit mare rubrum in diuisiones scilicet duodecim secundum numerum duodecim tribuum ut singule tribus suas vias meandi haberent et sine impedimento transirent. Sic varijs vijs et diuersis gradibus per fluctus huius seculi ad deum transiit et scandit de mundo qui per mare significatur. vel per mare rubrum intelligitur baptismus christi sanguine rubricatus et consecratus quem nunc diuidit deus ut unus et idem baptismus alijs scilicet pactum baptismi obseruantibus et in gratia permanentibus sit in vitam alijs scilicet perueniantibus et ad egyptum mente reuer-

tentibus sit in mortem.

Et eduxit israel per medium eius: qm.

Et eduxit israel per medium eius scilicet maris sicco pede prebens ei iter siccum quod aque eis per muros erant a dextris et a sinistris. Sic etiam educit in nouum populum per lauacra regenerationis ut ad eum quem mente metur possit accedere.

Et excussit pharaonem et virtutem eius in mari rubro: qm.

Et excussit. id est velociter confregit et destruxit (pharaonem et virtutem). id est exercitum (eius in mari rubro) scilicet in medijs fluctibus eos submergendo. ita excutitur interim celeriter in baptismo peccata suorum seu diabolum cum ministris suis ad modum pulueris qui celeriter excutitur.

Qui traduxit populum suum per desertum: qm.

Qui traduxit quadraginta annis (populum suum) ab egyptijs liberatum (per desertum) in multis mirabilibus circa eum ostensis. Ita et nos per huius seculi ariditatem et sterilitatem transducit ne in eo adhareamus vel pereamus.

Qui percussit reges magnos: qm.

Et occidit reges fortis: qm.

Qui percussit reges magnos. et occidit reges fortes scilicet volentes resistere filiis israel. Ita et in suis fidelibus diabolicas et noxias potestates percussit et occidit et specificans de istis regibus subiungit.

Seon regem amorreorum: qm.

Seon regem amorreorum sic et germen inuitale vel calente carnis tentationem que in amorreis id est amaricanis regnat occidit.

Et og regem basan: qm.

Et og regem basan sic et coacervantem diabolum regem basan id est confusionis quem coacervat vel prauam consuetudinem que regnat in filiis confusionis id est inordinate viventibus etiam occidit.

Et dedit terram eorum hereditatem: qm.

Et dedit terram eorum scilicet regum (in hereditatem) et specificans cui dedit subdit

Hereditatem israel seruo suo: qm.

Hereditatem israel seruo suo sic et quos possidebat diabolus hereditatem dat semini abrahe quod est christus qui per israel seruus accipitur vel per israel seruum accipit christianos quibus data est promissio regni celestis sub figura facta iudeis.

Quia in humilitate nostra memor fuit nostri: qm.

Quia in humilitate nostra id est in deiectione

ne nostra dum humiliamur graui fuitute egypti (memor fuit nostri) per misericordiam suam nos inde liberando sic et in deiectione nostra dum humiliamur sub peccatis et diabolo memor fuit nostri quando aduenit et quotidie in humilitate interiori que est propria christianis quam christus eos docuit memor est nostri propter superbiam enim nostram obliuiscit nos deus humiliemur ad penitentiam et in humilitate nostra memor erit nostri.

Et redemit nos ab inimicis nostris: quoniam.

Et redemit id est tanquam precio redemptos liberauit (nos ab inimicis nostris) scilicet egyptiis. scilicet christianos redemit sanguine uirginis filii sui. Deinde ponit inuitatio ad laudem dei ex beneficio collato generaliter omni homini seu omni uiuenti uita sensibili cum dicit.

Qui dat escam omni carni: quoniam.

Qui dat escam id est omnia necessaria ad uite sustentationem (omni carni) id est omni homini seu animali quod uobis ponit partem pro toto escam et carnem nominando. sic dat escam spirituale de qua dicit caro mea uere est cibus omni generi hominum israelitarum scilicet et gentium id est omni credenti. Deinde ad exhortationem suam rediens psalmum concludit dicens. Et quia sic facit ergo propter has et has causas.

Confitemini domino celi: quoniam.

Confitemini domino celi licet enim sit deus totius creature tamen speciali modo dicitur deus celi eo quod clare uidetur ibi hoc est quod supra aliter dixit deus deorum. Unde et hic repetit quod ibi subiunxit.

Confitemini domino domino: quoniam in eternum misericordia eius.

Confitemini domino domino et ideo confitemini (quoniam in eternum misericordia eius). Distingue ricordiam domini inter cetera maxime commendat et sepius nobis incultat quod maxime est nobis necessaria et continue ad memoriam reducenda. Et quod per psalmum bona opera designant et misericordia dei nos preuenit in inchoatione boni operis et eadem subsequitur in fine actionis bene deus deorum et dominus dominorum laudatur in fine quam iam laudatus est in capite. Et bene a laude inchoat psalmus iste et terminatur in laude ut ostendatur quod ille qui laudatur est principium et finis et quod ei debet offerri principium et finis boni operis.

Oratio.

Memor esto humilitatis nostre et misere nobis omnipotens deus et qui quondam patribus nostris terram aduersariorum in hereditatem donasti quesumus ut nos a peccati macula li-

beratos in tuam hereditatem restituas. Per d.

Psalmus de populo israelitico in babilone et fidelium in peccatis seu huius seculi miseris captiuitate et eorum de laminatione.

ps. cxxvi.

Super flumina babilonis

babilonis illic sedimus et fleuimus: dum recordaremur syon.

Auctor psalmi propheta dauid. Titulus psalmus dauid propter hieremiam hoc est psalmus iste dauid propheta compositus propter hieremiam id est iuxta hieremiam quod agit de captiuitate quam hieremias defleuit in figura nostri qui spiritualiter captiui tenemur per peccatum a patria peregrini. Si enim ciues sumus decreui syon in atrijs hierusalem stamus spe sed hic in ista babilonia id est in confusione huius seculi non ciues habitamus sed captiui tenemur sedem huius miles penitendo et confitendo. Materia: populi israel captiuitas et eiusdem lamentatio. Intentio: monere non conformari babilonic sed in supernam hierusalem suspirare et quod sicut populus israel ratione captiuitatis sue corporalis et afflictionis multiplicis flebat et dolebat nec cantare poterat canticum leticie dolens super templi destructionem sua a loco sancto elongatione sic eius exemplo multo amplius nos qui capti sumus in captiuitate diaboli per peccatum mortale et in miseris presentis uite flere et dolere semper debemus nec unquam gaudere donec liberauerimus et ad ciuitatem sanctam scilicet hierusalem supernam puenerimus. Sententia in generali propheta in isto psalmo describit templi destructionem populi captiui lamentationem et aduersariorum punitionem. Sententia in speciali propheta ergo in persona captiui qui quasi laudibus stantius in domino et in bono excitatus est lamentationem hanc in figura nostri et fidelium profundum desiderio patri dicens. (Super) id est iuxta flumina babilonis quibus illa terra abundat (illic sedimus) id est diu habitauimus (et fleuimus) habitando ibi in amaritudine et luctu (dum recordaremur syon) id est templi destructi quod erat ibi de cuius destructione plus affligebantur quam de sua captione.

In salicibus in medio eius: suspendimus organa nostra.

In salicibus qui solent iuxta aquas abundare existentibus (in medio eius) scilicet babilonis suspendimus organa nostra (id est instrumenta iocunditatis et leticie) sed est subtraximus nos ab omni carmine leticie ratione desolationis no-

stre et templi et aggrauatōes mali cōtinui.

Quia illic interrogauerunt nos: qui captiuos duxerunt nos verba cantionū.

Quia illic) scz in babilone (interrogauerunt nos) babiloni tentantes et iridentes (q captiuos duxerūt nos) scilicet in babilonem verba cantionū id est vt cantaremus eis carmina erigētes carmina leticie a nobis in tanta amaritudine constitutis et hoc est etiam qd subditur.

Et qui abduxerunt nos hymnū cantate nobis de canticis syon.

Et qui abduxerūt nos) id est a nostra terra separatos duxerunt scz de iudea in babilonē captiuos supple interrogauerūt nos vba cantionum dicentes (hymnū cantate nobis) leticie (de canticis syon) id est que solebatis cantare in syon scz in templo hierlm que iuncta est syon. Vel mystice babilon que confusio interpretatur hic mundus intelligit. Omnia autē que hic amant et transeunt flumina sunt babilonis. Que attendentes sancti in sua captiuitate hūiliati nō se eis amore immiscēt sed cōtemnendo supra sedent et flent vel eos qui rapiuntur vel seipos et suum incolatū qui in babilonia captiui tenent. flent autem in recordatione syon id est celestis hierlm ciuitatis eterne. in hostili enim terra dulcis est recordatio patrie flent recordādo syō et qm babiloniā eis bñ est. Multi ei flent fletu babilonio q et gaudet gaudio babilōio. Qui gaudet lucris et flent p dānis vtrūq de babilonia est. Sed cū ciues hierlm agūt in medio babilonie organa sua in salicibz eius suspendūt. habent enim sancti organa sua ipsis canora scz scripturas dei pmissa et precepta dñi meditationē quandā futurū seculi. Salices ligna sunt infructuosa rigantur de fluminibz babilonis et nullū fructum ferunt. Hi sunt homines cupidi steriles in bono opere qui ex istis voluptatibz rerum transeuntū nutriunt tanquam rigati a fluminibus babilonie. Quando tales patimur cū eis qui in medio babilonie sunt versamur. q enim multū mali sunt in medio babilonis ex istis sed in exterioribz babilōis sunt qui nō tantis concupiscentijs seculi et delectationibz obuiuntur. Quando illos qui in medio eius sunt videmus et tam steriles inuenimus vt difficile appareat in eis aliquid vnde possint duci ad fidem rectam vel ad bona opera vel ad spem futuri seculi auertimus ab eis faciem qz quicquid illis dixerimus sinistrum atq aduersum habebunt. Ergo differendo circa eos

scripturas et eis non enūciando suspendimus organa nra in salicibz nec ea vt sonet pcutim? iō aut suspendim? qz demōes q deceperūt nos captiuos nos duxerūt a societate angloz abduxerūt interrogauerūt nos i babilonia tentantes vba cantionū et hymnū de syon. i. causas et ratōes aggratulationis et pfectionis nostre. Cum istis hostibz cōfligimus et ne irascamur hominibz qui nobis ingerunt psecutiones tulit intentionē nostrā apostolus ab odio hominū et direxit in luctamē spiritūū dicens. Non est nobis colluctatio aduersus carnes et sanguinē id est aduersus homines quos videtis a quibus videmini mala pati namz p ipsis orare debetis sed aduersus pncipes et potestates et rectores mundi tenebrarū harum quos non videtis hi sunt qui captiuos duxerūt nos nec ducerent nos nisi consentientes. Et quando intrant in corde hominū interrogant derisorie per linguas eoz quos possident et in quibus seu p quos operant et dicunt cantate nobis verba cantionū et hymnū de canticis syon reddite nobis rationē aduentus christi et de fide vestra ac de preceptis christi in quibz est vobis delectatio et exultatio tanta et que est alia vita ita babiloniū canus exigebant sed nos respondemus eis dicendo.

Quomodo cantabimus canticum dñi in terra aliena.

Quomodo cantabimus canticū dñi) id est qd debet cantari ad laudē honorē dñi (in terra aliena). q. d. nullo mō hoc facere possumus nec debemus. Deinde subiungit captiuoz affectionem erga hierlm et ex psona illoz alloquitur eam.

Si oblitus fuero tui hierlm: obliuioni detur dextera mea.

Si oblitus fuero tui) o (hierlm) cantans canticum leticie quasi oblitus destructionis tue obliuioni det dextera mea) quedā agendū multū est necessaria. q. d. tota fortitudo et virtus mea seu pspertitas et leticia me deserat et relinquat.

Adhereat lingua mea faucibus meis: si non meminero tui.

Adhereat lingua mea faucibus meis) ita q loqui non possim et mutus fiam (si nō meminero tui) o hierlm scz cum amore et delectatōe qz tui memoria est mihi fletus et miseriarū cōsolatio non modica. Unde subdit.

Si non pposuero hierlm: in principio leticie mee.

Si non pposuero) te o (hierlm in principio

leticie mee) id est nisi tu fueris mihi principiu
leticie et si non est mihi precipua de te et in te o
hierlm leticia qz accedente mihi causa alieni
ius leticie in principio recordabor de te. Vel
mystice qz his qui sunt malis pleni non debe
mus organa pcutere vt sonet sed suspendere z
no facile debemus illis exigentibz a nobis ali
quid dicere non enim querent vt discant et pfi
ciant sed vt irrideant et reprehendant. Unde
respondendu est eis sic. (Quomodo cantabis
mus canticu dni i terra aliena) id est inter eos
qui dolose exigunt quod no capiunt sed deri
dent z mordaciter rephendunt. Sed vide quo
modo pferis iter eos o ppe dei: o corpus chri
sti ne timens talibz displicere affectes amicitia
as eorum et incipiat te delectari babylonia et
obliuiscaris hierlm. hoc ergo timens dic cuz
pheta q passus interrogatores irrisores qua
si inter eos piclitans animum erexit ad recor
dationem syon dicens. (Si oblitus fuero tui
hierl:) inter verba captiuantiu z dolosoꝝ que
rentium z discere nolentiu vt illis placere ve
lim (obliuiscat me dextera mea). i. vita eterna
que est dextera nostra. in dextera enim ponen
di sunt iusti sicut sinistra est vita tpalis. Quic
quid facis ppter vitam eternā dextera operat
si charitati vite eterne in operibz tuis miscue
ris concupiscentiā laudis humane aut alicui
us cōmodi seculari nouit sinistra tua quid fa
cit dextera tua z in sinistra delectatus qsi in dex
tera perdis eterna talibz q obliuiscunt hieru
salem hoc cōtingit qd dixit obliuiscat eos dex
tera eorū. Vita enim eterna manet in se illi re
manet in delectatione tpali z faciunt sibi dex
terum quod sinistrus est. Et (adhereat lingua
mea faucibz meis) id est obmutescat et mutus
fiam a laude dei si no iugiter memoria tua ver
setur in corde meo. Sic cōtingit vt pnunciat
mutus enim fit dni qui memor no est hierlm
vt quid eniz loquit qui canticu syon no sonat
canticu hierlm lingua nostra est scz fidelu cā
ticu delectatiōis seculi hui⁹. lingua aliena lin
gua barbara est quā in captiuitate didicim⁹. Et
(si non pposuero) zc. Ibi est enim summa leti
cia vbi deo fruemur. vbi nihil delectabit nisi
bonum: vbi morietur omnis necessitas et orie
tur summa felicitas. Illa ergo in omni actio
ne z in principio z in medio z in fine pponen
da est ad ipam sunt omnia referenda. Deinde
conuertit se ad dñm contra hostes ipsius ciui
tatis z mala futura predicit eis in primo ydu
meis dicens.
**Memor esto domine filioꝝ edom in die
hierusalem.**

Demor) autem (esto) o (dñe filioꝝ edom)
id est idumeoꝝ vt eos punias id est memore
ris ad puniendu idumeoꝝ nequitā quam fe
cerunt (in die hierlm) scz in die restructiōis hie
rusalem quam impedierunt quando impedi
mento fuerunt iudeis reedificantibz hierusalē
post reditu de babylonia vel in die destructio
nis quādo p iuncti fuerunt babylonij. Ideo
subditur.

**Qui dicunt erinante erinante: vsqz
ad fundamentu in ea.**

Qui dicunt) id est dixerunt et hortando se
mutuo vel babylonios ad destruendu muros
hierlm (erinante erinante) id est effodite de
struite quicquid est in hierlm (vsqz ad funda
mentum in ea) id est totaliter et penitus euer
te et exterminate hierusalem vsqz ad funda
menta vt nihil de ea remaneat. Deinde pnun
ciat penam babylonioꝝ dicens. Et tu eti
am D.

**Filia babylonis misera: beatus qui retri
buet tibi retributionē tuam quam retri
buisi nobis.**

Filia babylonis) id est gens babylonica
(misera) es in tua exultatione z presumptione
sed (beatus qui retribuet tibi retributionē tuā)
id est penam tibi debitā destruendo te z capti
uando tuos (quā retribuisi nobis) id est ppter
mala que fecisti nobis destruendo hierusalē z
nos captiuando quod deus sume beatus fa
ciet. vt scdm reputationē captiuoꝝ loquit qui
beatus cum reputabant qui eos liberaret z de
hostibz vindicaret.

**Beatus qui tenebit et allidet paruulos
suos ad petram:**

Beatus) scz deus vel in reputatiōe capti
uorum alius qui in destruendo te (tenebit et al
lidet) id est concutiet (paruulos suos ad petrā)
vt occidat quod fecit deus sup eosdem qui in
deos pcusserūt. pmissione enim diuina perse
et medi recipiebant paruulos babylonioꝝ p
pedes z crudelitate allidebant capita eorū
contra parietes. Vel mystice edom qui z esau
dictus est interpretat sanguis siue terrena z san
guinea z significat carnales sicut scriptum est
caroꝝ sanguis regnū dei non possidebunt. Et
sicut esau inimicus fuit iacob ita carnales in
imici sunt spiritualibz cōcupiscentes presen
tia insequunt eos quos vident meditari eterna.
Contra hos iste respiciens in hierlm rogat do
minum vt memorando eorum eruat de ca
ptiuitate. z liberetur a carnalibus in die quan
do euertere volunt hierusalem scilicet eccliam

vel in die sequestrationis hierlm quando seque-
strabuntur a hierlm vt ipsi puniantur et boni coro-
nentur qui carnales subditi diabolo et angelis
eius dicunt psequendo ecclesiam (exinanite ex-
inanite vsqz ad fundamentum in ea) hierusalem
scz ecclesia hoc est tollite christianos extrin-
ge nec ullus remaneat euertere qcquid est in ea
vsqz ad fundamentum. Et conuertit se ad ipsam
ciuitatem malorum dicens O (filia babilonis mi-
sera es) ipsa tua exultatione de rebus munda-
nis de gaudio malorum non es posita in firmo fun-
damento transitoria sunt que diligis ideo ad co-
fusionem et ruinam peruenies. ciuitas malorum baby-
lon dicitur et filia babilonis quomodo ecclesia
dicitur syon et filia syon. nam ppter prelationem
dicitur mater sed ppter successionem et imitationem
dicitur filia Sed (beatus) est (qui retribuet tibi
retributionem tuam) id est vicissitudine scz alli-
sionem spirituale p allisionem carnalem (quam re-
tribuit nobis). Et subiungit quam retributio-
nem dicens (beatus q tenebit et allidet) etc. Ipsa
est retributio. paruos nos inuenit babilonia et
ista confusio seculi et suffocauit nos in errore ad
huc infantes. Sed deus dedit nobis agnitio-
nem sui iam grandibus vt non sequamur errores
renouiscendo ergo in deum et pficiendo retri-
buimus babilonie qualem retributionem no-
bis retribuit. Occidit enim nos paruulos ba-
bylonia et ipsi iam renouiscences occidimus fi-
lios babilonie id est nascentes malas cupidi-
tates quas iam genueramus ex babilonia.
Ergo quando nascitur mala cupiditas ante-
quam robur habeat mala consuetudo dum paru-
ula est abscede et allide ad petram christum ad
illam petram omnia vicia et peccata tua elide
vt merearis esse beatus et ad illos pertinere de
quibus dicit. Qui autem sunt christi carnem
suam crucifixerunt cum vicijs et cupiscentijs.

Oratio.

Captiuitatem nostram potentissime absolu-
tor concede nobis laudes tuas spirituali carne
contenti vt quos sonus noxietatis a te facit exu-
les alienatio potentis dextere tue celi restituat ci-
ues. Per dominum.

Psalmus de laude dei deuota ppter
diuersa beneficia humano generi prestita
et de magno desiderio p hac laude di-
latanda.

ps. cxxxvij.

Confitebor tibi do-

mine in toto corde meo: quonia au-
disti verba oris mei.

Auctor psalmi propheta dauid. Titulus psal-

mus ipsi dauid captiuus qui supra fleuerat se-
dens super flumina babilonis quasi reedifica-
ta hierlm et eius factus ciuis exultat et christus
laudat cui fit hic psalmus. Et est sensus psal-
mus iste fit ipsi dauid id est christo cui fit hu-
ius psalmi tota confessio. Materia: deuota lau-
dis et gratiarum actionis exhibitio tum p priua-
tis tum p communiter humano generi collatis
beneficijs. Intentio: ad laudem et gratiarum actio-
nem monere verbo et exemplo. Sententia in
generali propheta in isto psalmo in persona ecclesie
vel fidelis anime primo propter beneficia sibi
a deo prestita ponit se in laudis formam et ex-
emplum consequenter exprimit suum de laude
dilatanda desiderium. Sententia in speciali ex
voce igitur ecclesie que in superioribus est spe-
ctans ibi esse in re ait. (Confitebor tibi) o (do-
mine) confessione laudis et gratiarum actionis p
collatis beneficijs (in toto corde meo) scz inte-
gro non diuiso id est ex toto affectu cordis mei
totum cor impono in aram tue confessionis to-
tum accende flamma tui amoris (quonia au-
disti verba oris mei) interioris scz cordis id est
orationem interioris hominis cui prope est deus
In corde enim habemus vocem quam audit
deus quia non est longe a nobis ille in quori-
uimus mouemur et sumus. longete a deo non fa-
cit nisi sola iniquitas deince medium pariete pec-
cati et cum illo es quem rogas.

In conspectu angelorum psallam tibi: ado-
rabo ad templum sanctum tuum: et confitebor
nomini tuo.

In conspectu angelorum psallam tibi) confi-
derando tuam et eorum presentiam et qualiter opor-
tet in conspectu diuinitatis et angelorum esse et ora-
re unde sollerter studendum est vt eorum psallimus
semper diuine et angelice presentie memores
cum timore ac veneratione et attentione celeste
officium compleamus (adorabo ad templum san-
ctum tuum) scz ad illud templum angelicū ubi an-
geli sunt in quibus deus tanquam in templo ha-
bitat mente et desiderio in celestibus habitando
et ad societatem angelorum adoratione tendendo
id est adorabo ppter mis vt sim angelorum socius
(et confitebor nomini tuo) id est laudabo te pro
tuis beneficijs et subdit causa.

Super misericordia tua et veritate tua
quonia magnificasti super omne nomen
sanctum tuum.

Super) id est de (misericordia tua) qua pec-
catorem respicis et vocas ac peccata donas (et
veritate tua) qua pmissionem reddis et remunere-
ras. He sunt vniuersae vie domini quibus ad nos ve-

nitz quibus ad eum veniamus. Has ergo deo reddamus miam in subueniendo et veritate in iudicando. His enim duobus adiuvamur et deum premeremur (quomodo magnificasti) per hec vtraque (sup omne). i. vbiq et in omnib gentib (nomen sanctum tuum) omnes enim hec audientes de te magnificant te nomen tuum laudib ex tollendo. Vel (quonia magnificasti scilicet tuum) scilicet christum sup omne nomen celestium terrestrium et infernorum. Et quia sic fecisti ergo.

In quacumq die inuocauero te exaudi me multiplicabis in anima mea virtute.

In quacumq die). i. in quocumq tempore inuocauero te) per mea necessitate (exaudi me) quia iam non terrena peto sed eterna et beneficium iam prestatum prebet mihi confidentiam obtinendi futurum ideo subdit (multiplicabis). i. multiplica et amplifica (in anima mea) non peto in carne virtutem per vicia declinem. non peto multiplicationem corporalem sed spirituales: non quero salutem temporalem et felicitatem terrenam: sed tantum in anima virtutem. In hoc exprimit sanctum desiderium non enim petit terrena quibus vivit corpus sed virtutem qua vivit anima. Et quia tu exaudis et multiplicas ergo meo exemplo puocati.

Confiteantur tibi domine omnes reges terre: quia audierunt omnia verba oris tui.

Confiteantur tibi) o (domine). i. laudent te (omnes reges terre) recognoscere tuum dominium generale. Ita fit quotidie quia laudant te non solum iuniores sed et maiores non solum plebes sed potestates et reges. Reges etiam terre sunt moderati viri qui carnem regunt subdunt spiritum et debet confiteri cum non habeant locum excusandi (quia audierunt omnia verba oris tui) per predicationem discipulorum et aliorum per quos eloquia dei que prius in una gente iudeorum abscondita erant iam in omni terra et vbiq delata et manifestata sunt et ad omnes gentes ac reges pervenerunt. Confiteantur inquit reges.

Et cantent in vijs domini: quonia magna est gloria domini.

Et cantent) exultando ipsi reges (in vijs domini) ambulantes que sunt misericordia et veritas ambulent inquam in vijs domini et cantent hoc (quonia magna est gloria domini) solius non regum. Gloria enim regum transitoria est sed gloria domini eterna. Despicias illa que brevis est laudetur et ametur ea que permanens est. Ambulent itaque perficiendo cantent gaudendo non de sua gloria per se sed de gloria domini magna. Sic current ipsalia ut non obliuiscant eterna hec eis in visu sunt illa in desiderio. Attendat domini excellentiam non sua sunt

humiles non superbi timetes et cunctantes quod sequitur. Quonia excelsus dominus et humilia respicit: et alta a longe cognoscit.

Quonia excelsus dominus) secundum se (et) tamen humilia). i. humiles (respicit) oculo misericordie scilicet eos acceptando et approbando (et alta). i. superbos (a longe cognoscit) quasi eos contemnendo et abominando. quia per gratiam non est eis quos tamen perfecte videt qui omnia videt. Si ergo vis ut deus te respiciat et tibi propinquet humilia te. Nam tanto a te erit altior quanto tu elatior. Tanto erit tibi propinquior quanto tu humilior. Sed forte si humiliaris tribularis per superbos. Noli timere sed conuersus ad deum dic quod sequitur.

Si ambulauero in medio tribulationis uiuificabis me: et super iram inimicorum meorum extendisti manum tuam: et saluum me fecit dextera tua.

Si ambulauero in medio tribulationis) que semper instat saltem a diabolo. i. cum pergerit me in tribulationes et angustias incidere (uiuificabis me) humile confortando me et dando mihi virtutem patientie et perseuerantie (et super iram inimicorum meorum extendisti). i. extendes (manum tuam) furorem eorum per pietatem tuam compescendo (et saluum me fecit). i. faciet dextera tua). i. fauor tue protectionis et gratie non super in tribulatione. Vel (dextera tua) in eterna felicitate que saluat eternallyter non sinistra que temporaliter. Dextera enim dei dicitur felicitas eterna sed sinistra felicitas temporalis. Et quasi quis diceret quare tu non vindicas respondet ego non retribuio sed.

Dominus retribuet per me domine misericordia tua in seculum: opera manuum tuarum ne despicias.

Dominus retribuet per me scilicet penam et vindictam meis persecutoribus et aduersariis secundum meritum eorum quia hec sibi est seruanda secundum illud mihi vindicta et ego retribuam. Sentiant inimici quantum libet dominus retribuet quod ego non valco nec debeo. Et iterum ad dominum perueniens sermonem dicit o (domine misericordia tua) est (in seculo). i. in eternum non ad tempus et ideo nolo diem hominis qui est temporalis sed eternum ergo o domine opera manuum tuarum) que nos sumus siue in eo quod homines a te in natura creati siue in eo quod iustificati et a te in bonis operibus recreati (ne despicias) sed charitate paterna custodias et ad gloriam perducas.

Oratio.
Multiplica domine virtutem tuam in animabus supplicum: ut dum te in templo sancto tuo iugiter adoramus in conspectu tuo cum sanctis angelis gloriemur. Per deo.

206
Psalmus de exhibitōe diuine laudis
ex cōsideratōe eminentie diuine vbiq; p
sentis et omnia cognoscentis.

ps. cxxviii.

Omne probasti

me et cognouisti me: tu cognouisti
sessionē meā: et resurrectionē meā.

Auctor psalmi ppha dauid. Titulus in finē
psalmus dauid .i. psalmus iste dirigēs nos in
finem .i. in christū qui est finis nostri operis et
fructus laboris attribuit dauid .i. toti christo in
cuius psona loquitur hic ppheta nunc de capite
nunc de membris ppter nimiam ymionē capitis
et corporis quantum ad membra loquitur in psona
superioris capitiū q̄ iam spe in hierl'm resitutus
et positus memor discessionis sue in qua deum
latere nō potuit in qua et eum secuta est manus
dñi deliberat ab eo ulterius non esse fugiendū
sed ad eum p eum ab irato ad placatū vnde si
bi magna bona dicit esse et loquitur quasi voce fl
lij p diti redeūis ad patrem. Materia: assur
rectio ad confessionē diuine laudis et confide
ratione eminentie diuine vbiq; pntis et omnia
cognoscentis. Intentio: monere huiusmōi emi
nentiam diuinā semp cognoscere ad eius lau
dem debitā cōsurgere atq; nō a deo sed ad deū
p eum fugere. Sententia in generali ppheta in
isto psalmo assurgit ad confessionē diuine lau
dis et cōsideratōe diuine eminentie confide
rando scz quod diuina noticia omnia intime et
clarissime cōgscit et sua diuina natura vbiq; p
sens existit. psequenter etiam assurgit ad dei re
uerentiā eiusq; scōz et ad detestationē omniū
iniquoz. Sententia in speciali: ait ergo ppha
prius in psona capitis ad p̄m scdm qd̄ ho
mo loquentis o (dñe) pater nō est dñs eius ni
si qz dignatus est nasci scdm carnē pater est for
me dei dñs est forme hominis (pbasti me) ex
pimentis mltis et sic (cognouisti me) .i. ab alijs
cognosci me fecisti. pbatus est in operibus no
tus in miraculis. pbatus est in passione notus
in resurrectione prius cum pater nouerat sed tūc
cum notum alijs fecit et pbatus ostendit (tu co
gnouisti) p approbationē id est voluisti (sessio
nem meam) in sepulchro id est humilitatē me
am in passione (et resurrectionē meā) de tumu
lo id est glorificationē in resurrectione qz scdm
voluntatē tuam factū est. Vel in psona corporis
o (dñe pbasti me et cognouisti me) qd̄ postea
exponit dicens (tu cognouisti sessionē meā) scz
qz in tribulationē mea patientiā habeo et pecca
ta recognosco ac confiteor (et resurrectionē me

am) scz quod p grām iustificatus surgō a mor
te et erigor in spem eterne vite. Sed et homo qñ
penitētia se humiliat surgit aut in remissis pec
catis quando in spem vite eterne erigit. deinde
consequenter similiter loquitur in psona corporis
seu membrorū dicens. Et nō solū exteriora opa
mea nosti sed etiam.

Intellexisti cogitatōes meas de longe:
semitam meam et funiculū meum inue
stigasti.

Intellexisti cogitatōes meas) interiores (de
longe) .i. diu antequā cogitare (semitam meā)
id est actionē (et funiculū meum) id est limitē et
actionis terminū (inuestigasti) id est discussisti
et tanquā coram te pfecte cognouisti qz et quo
gradimur et quousq; puenimus subtiliter pen
sasti vt deprehensus fugiens loquitur sequente se
legittima vindicta dei vindicantis. q. d. Intel
lexisti meum desiderū ad te redeundi quo dixi
surgam et ibo ad p̄m meum et hanc cogitatio
nem p̄cognosces occurrissi mihi (semitā meā)
qua a te recessi (et funiculū meū) quousq; pue
ni (inuestigasti) et scisti.

Et omnes vias meas p̄uidisti: qz non
est sermo in lingua mea.

Et omnes vias meas) .i. operatōes et actus
(p̄uidisti) priusq; fierent et antequā eas am
bulare et p̄misisti me in labore ire vias meas
vt si nollē laborare redire in vias tuas. Et qz p
uisus siue agnitus sum deprehensus sum iam
quid dicā nō habeo ego ipse me inculpo et fa
teor (quia nō est sermo) excusationis (in lingua
mea) sed potius accusatōis vt dicā pater pec
caui in celū et corā te culpā meā agnosco sed ex
cusationē non inuenio. Et nimirū qz.

Ecce tu dñe cognouisti omnia nouisti
ma et antiqua: tu formasti me et posuisti
super me manum tuam.

Ecce dñe tu cognouisti omnia) scz (nouisti
ma) et vltima mea quo pueni (et antiqua) ac p̄
ma vbi te offendi. Antiqua et prima nra fuerūt
peccati origo qñ per antiquū petm lapsi sum
nouissima et vltima sunt pena peccati et miseria
in qua viuim⁹ que est vltima si redire velimus
alioquin restat eterna (tu formasti me) et fincisti
in ista mortalitate et in isto labore ad quem o
mnes nati sumus ac pene peccati me subiecisti
(et posuisti sup me manum tuā) vindictę et
tricem me superbus grauantē. Et miro modo
salubriter deiecit clatū vt erigeret humilē vnde
recte subiungit.

Mirabilis facta est scientia tua ex me cō
fortata est et nō potero ad eam.

Virabilis facta est scientia tua ex me). i. ex
peccato meo mira et incomprehensibilis facta est
mihi scientia tua. non est facile mihi te contempla-
ri quem superbus reliquit prius erat cuius apud
te essem (confortata est) et inualuit transcendendo
cum ipsam inuestigo (et non potero ad eam)
attingere ex me et per meam inuestigationem et cuius
fugimus ita mulctatus et punitus sum teque non
lateat quod nihil est quod te fugiat et ubique est spi-
ritus tuus.

**Quo ibo a spiritu tuo et quo a facie tua
fugiam.**

Quo ergo (ibo a spiritu tuo) quod omnia ser-
uatur et quo plenus est orbis terrarum ut me non
inuenias cuius semitam et funiculum subtiliter in-
uestigas (et quo a facie tua). i. a presentia et a spi-
ritu tuo qui ubique es totus et presens (fugiam)
te iratum ut latere queas. quod. d. nusquam seuerit hac
et illac quasi querens locum fuge. et nequit in-
uenire quod consequenter declarat in multis in-
ductiue dicens quod.

**Si descendero in celum tu illic es: si de-
scendero in infernum ades.**

Si ascendero in celum). i. si de iusticia mea con-
fidens presumptero de metatibus sum in celo (tu il-
lic es) vel tot superbie ad percutiendum. Item (si de-
scendero in infernum). i. si peccando venero in per-
fundum malorum et desperando nolens confiteri di-
cam quis me videt enim illic (ades) ut vindi-
ces. quod. d. Si me superbiendo extulero te inuenio
represso. si timendo me abscedero te inuenio
inuestigatore. Quo ergo fugiam ut te iratum non
sentiam. Sed inuenit iste consilium. quod. d. sic potero
fugere iratum scilicet.

**Si sumpsero pennas meas diluculo: et
habitauero in extremis maris.**

Si sumpsero) et accepero (pennas meas). i.
duas alas quas perdideram scilicet duo precepta cha-
ritatis in quibus tota lex pendet et propheta et hoc (di-
luculo) virtutum. i. postpositis tenebris peccatorum et
in exortu gratie (et habitauero) mente (in extre-
mis maris). i. in fine seculi ut seculum non amem
sed eius finem in quo sit mihi requies. tunc scilicet
possum fugere a facie irati ad faciem placati.
Extremum maris est finis noster in deo transuo-
lare ergo periculosos huius mundi fluctus des-
bemus ut ad illum beatum finem ad illum felicem por-
tum perueniamus. Illuc volumus spe et desiderio
habentes alas gemine charitatis. Non sit no-
bis requies nisi in extremis maris nam si ali-
bi requiem quesierimus in mari peripitabimur. vo-
lemus usque quo mare finiat et illum finem maris
spe fidei permeditemur. Ipse autem illuc nos perducit

et cuius faciem irati fugere volumus nam se-
quitur.

**Etenim illic manus tua deducet me: et te-
nebit me dextera tua.**

Etenim illic manus). i. potentia (tua deducet
me) ne aberrem ut erigar quasi in aere non tan-
gens celum per elationem nec terras per desperationem
sed quod est sinistra que est in collatione temporalium. ideo
subdit (et tenebit me) ne recidam sed perseuerem
(dextera tua) que ducit ad eternam scilicet gratia tua et
amor eternitatis. hec meditemur. hec sit spes no-
stra. hec sit consolatio nostra. Manus tua deducet
me ad perfectum virtutis. dextera tua tenebit me
in statu beatitudinis. Tue enim prestanti manu hu-
mana creatura deducitur et tui respectus gratia ut
persistat tenetur. Sed adhuc considerans longin-
quitatem vie et pericula subdit.

**Et dixi forsitan tenebre perculcabunt me:
et nox illuminatio mea in delictis meis:**

Et) ita deliberans et volare cogitans (dixi)
in corde meo (forsitan tenebre) scilicet tot mala se-
culi tot scandala tot turbe tentationum (perculca-
bunt me). i. impediunt volatum meum. abundat enim
iniquitas seculi qua refrigerescere possunt pene chari-
tatis. et quod in nocte despaui transire mare scilicet per
me ideo ad diuinam gratiam respiravi (et nox). i.
hec tota misera vita facta est mihi (illuminatio mea)
et hoc (in delictis meis). i. per delictas meas. No-
stre delicie christus est de quo exultamus et gau-
demus quod descendit in noctem quod carne de isto se-
culo accepit et nocte illuminauit et me ab interi-
tu reuocans fecit mihi noctem illuminatam. An re-
cte subiungit.

**Quia tenebre non obscurabuntur a te: et
nox sicut dies illuminabitur: sicut tene-
bre eius ita et lumen eius.**

Quia tenebre). i. peccata et homines mali (non ob-
scurabuntur a te) et per te non obscuras tenebras quod
non finis impunitate abire peccata nostra sed flagellan-
do erudis homines ut confiteantur peccata et poenitentes
vera luce illuminas qui enim non confitetur peccata
suas tenebras obscurat sed si confitetur deus illu-
minat. Tota ista miseria in qua gemimus do-
lor medicinalis est non sententia penalis. unde
benedicamus deum miscens amaritudines dul-
cedini vite temporalis ne temporalium delectatione peccati non
desideremus delicias eternas sic fiet in nobis
quod dicitur (et nox) huius noctis scilicet aduersitas
(sicut et dies) huius noctis scilicet prosperitas (illu-
minabitur a te) et in serenum mihi vertetur quod sit si co-
gnoscamus merito peccatorum nostrorum nos aduer-
sitates pati et dulcia sint nobis flagella patris
ne sit amara sententia iudicis. Implebit etiam

in nobis qđ subiungit (sicut tenebre eius) noctis sunt mihi .i. aduersa (ita) indifferēter (et lumen eius) .i. prospera utraq; equaliter accipiamus et si hec est tenebre nō deulcabūt et premeant quem lumen nō extollit corrumpit. hec nox .i. hec misera vita habet noctem siue tenebras scz aduersitatē et diem siue lucē scz prosperitatem sed deus illuminat hanc noctē sicut diē pmittens aliā lucē et docens nō letari prosperis nec frangi aduersis et tūc incipit homo his indifferēter uti et in omni tpe et fortuna deum sicut iob benedicit. Et hec indifferētia et firma pstantia in utraq; fortuna est mihi.

Quia tu possedisti renes meos: suscepi
fi me de utero matris mee.

Quia tu) o dñe (possedisti renes meos) .i. tenebras nō solū cor .i. cogitationes quarū sedes est in corde sed etiam renes .i. delectationes quarū sedes est in renibz ut nō delectet me lux noctis scz prosperitas rerū et felicitas ipm sed interior lux scz sapiētie meae (et suscepisti me de utero matris mee) .i. de pfectudine ciuitatis mee babilonie in qua prius natus suz captiuus ubi nō indifferēter habebā lucem et tenebras noctis huius ppostere hoc dicit qđ prius est suscipe qđ possidere. Et qđ hoc fecisti mihi ideo.

Confitebor tibi qđ terribiliter magnificatus es: mirabilia opa tua: et aīa mea cognoscet nimis.

Confitebor tibi) .i. laudabo te et merito (qđ terribiliter magnificatus es) puta qđ infinitus es in potentia et virtute et eo ipso terribilis. Quia terribilis estimēdus es: qđ placabilis es amandus es: qđ magnificatus es admirandus es: et in his omnibz laudandus et querendus. et ita cum tremore gaudemus ne supbi pdamus qđ humiles pcipim⁹. nec solū tu mirabiliter magnificatus es sed etia (mirabilia) sunt (opa tua) in creatōe et recreatōe in quibz etiam pfitendū est tibi (et anima mea) iam (cognoscet nimis) id ē valde. Ante erat mira sciētia tua ex me nec poteram ad eam sed modo possum qđ venit mihi gratia tua et illūinavit tenebras meas. Et merito cognoscit qđ.

Non est occultatū os meū a te qđ fecisti in occulto: et substantia mea in inferi
oribz terre.

Non est occultatū) et absconditū (os meū) dictū ab osse nō ab ore .i. firmitas anime interior et pstantia virtutū que frangi nō pōt que liber tribulatio seu aduersitas huius seculi seuiat (a te) sic ut cognitiōe tuā lateat qđ fecisti in occulto et abscondito qđ illud hoies nō vi-

dent tu autē vides qui fecisti. vides bona que fecisti in me ut nō appareant mala que ego feci in me. Operuit tua grā peccā mea (et) mī (substantia mea) scz corpis (in inferioribz terre) .i. in hac pēgrinatōe afflictā gemit tribulationibz et tentationibz fatigat. Ego subsisto in carne corruptibili tñ os nō cedit huius seculi malis. Et quibz p bis pensando est dei misericordia atq; iusticia qđ intus diuina virtus spiritualibz donis et virtutibz nos roborat: spe ad celestia subleuat. et sue virtutis tegmine culpas nras misericorditer occultat sed ppter culpas nras adhuc nos punit et natura nostra adhuc in hac mortalitate gemit tentationibz et anxietatibz vgetur et innumeris tribulationibz fatigat. Et qđ nō nostris meritis sed diuine misericordie respectu agit ut corruptio ad incorruptionē subleuetur bene subiungit loquens nunc in psona capitis. d.

Imperfectū meū viderūt oculi tui: et in libro tuo omnes scribent: dies forma
buntur et nemo in eis.

Imperfectū meū) scz titubantes (viderūt oculi tui) misericorditer ne perirent dum adhuc nō haberent os et anime firmitatē interiorē (et in libro tuo) .i. in diuina memoria (omnes scribentur) oēs scz illi quos oculi tui viderūt: ac si diceret in memoria tua eterna semp erūt. vñ adhuc de imperfectōe subiūgit. (dies formabuntur) et de filiis noctis filij lucis fient qui alios illuminabunt nam qđi dies formauit dñs qđi sanctos aplos elegit qđi eos luce fidei illuminauit s; isti in tenebras cōuersi sunt cū in christi passione lucem fidei pdiderunt (et nemo in eis) remansit qui nō erraret sed tñ nō pierunt: qđ imperfectū cor oculi tui viderunt. qđ pueniens ppheta subiūgit. Et si orabit tñ.

Mihi aut nimis honorificati sunt amici
tui deus: nimis cōfortatus est pñci
patus eorum.

Mihi autē) .i. a me (nimis) .i. valde et excellenter. excellit enī honor celestis honorē terrestrem. vel vltra qđ dici possit (honorificati) et honorabiles facti sunt licet alijs despiciabiles videant (amici tui) o (deus) scz apli et sancti qui errabūt. vere nimis sunt honorificati illi quibz auctor celi et terre dignatus est dicere iā nō dicam vos seruos sed amicos meos. Magnus honor: magna gloria: magna dignitas. est esse amicos dei. Tali honore digni sunt qđ p amore dei cuncta que mundi sunt deserunt qui ppter christum viles et abiecti esse appetunt quos mundi prosperitas nō eleuat: quos aduer

fitas ab amore christi non separat. et nimis super oem principatum confortatus est principatus eorum. id est firmiter stabilitus quia primo duces et pastores ecclesie facti sunt et ex isto principatu ad honorem eternum transierunt. Nimis etiam confortati sunt apostoli et ceteri sancti quos nihil poterat a charitate christi separare qui terrena despiciabant mundi gloriam calcabant ad celestem patriam totis viribus anhelabant. sed hi tales licet sint magni non sunt in pauci. unde sequitur.

Diminuerabo eos et super arenas multiplicabuntur: exurrexi et adhuc sum tecum.

Diminuerabo eos quos in fide genuerunt illi quorum principatus est confortatus (et) ipsi mihi enumerati (super arenas multiplicabuntur) alijs ad diminuerandum. Deo ergo numerabiles sunt electi: nobis vero tam innumerabiles sunt quos innumerabilis est arena. hoc autem fecit mortalitas et resurrectio christi ubi et subditur (exurrexi) a morte (et adhuc) toto tempore vite presentis (sum tecum) occultus ad dexteram tuam donec ab omnibus videar in iudicio. nam ante passionem et in passionem pauci fuerunt qui crederent in iesum ac postquam resurrexit a mortuis et ascendit in celum multiplicata est multitudo credentium. Et adhuc ad dexteram patris in occulto sedens latet non dum manifestus venit nondum iudicat. sed tunc districtius eos damnat qui modo eius penitentiam non placent de quibus in persona corporis seu membrorum psalmista subiungit.

Si occideris teus peccatores: viri sanguinum declinate a me.

Si. id est qui (occideris) et a corpore tuo separes (deus peccatores) obstinatos tunc scilicet dicam (viri sanguinum). id est qui oditis fratres qui enim odit fratrem suum homicida est: declinate (a me) scilicet ne vobiscum occidat a deo. Ac si diceret. Cum tu damnabis reprobos in iudicio tunc sepabuntur boni a malis. Tunc manifestum erit quod hic dicit viri sanguinum declinate a me. Tunc occident qui modo persequuntur: tunc honorabunt qui modo pro iusticia persecutionem patiuntur. Tunc apparebit quod promissus est nimis honorati sunt amici tui deus. Quibus reprobis etiam causa et origo damnationis demonstratur cum subinfertur.

Quia dicitis in cogitatione: accipiant in vanitate ciuitates suas.

Quia dicitis in cogitatione scilicet vestra peccatum quippe prius in cogitatione sit postmodum in ope. Et quia malum non corrigit cogitationis ideo ad malum deriuant operis. dicitis inquit aduersus electiones (accipiant in vanitate) et frustra (ciuitates suas) punctula. Iste ciuitates sunt scilicet

societates qui dum per diuersa loca sancte et socialiter viuunt ciuitates omnipotentis dei sunt. Quos solent mundi amatores mente despiciere quia eos vident temporalia que ipsi diligunt non amare. Et dum illos conspiciunt simul habitare sola celestia percipiscere quia vite sequentis fructum non cogitant in vanitate accepisse ciuitates suas. id est frustra sociale ducere vitam electos reprobi pensant. Et quia eorum mala sancta ecclesia odit et reprehendit recte subiungit.

Nonne qui oderunt te domine oderant: et super inimicos tuos tabescebant:

Nonne qui oderunt te domine oderant. quod dicitur sic: quia eorum vicium est odiendum bonis hominibus sicut est odiosum deo (et) nonne (super inimicos tuos) quos videbant preterire legem tuam (tabescebant). id est reuelabar interius tedio et afficiebar dolore iratus contra eos ex zelo tue iusticie. Sic iniustos iuste odimus si eorum culpas zelo dei accensi districte reprehendimus si ea que redarguenda sunt minime palpamus ne dum eorum gratiam offendere metuimus iram dei incurramus. Si ergo nos deus veraciter diligimus sic eius inimicos odire debemus ut in eo quod mali sunt semper eos persequi studeamus. unde et subditur.

Perfecto odio oderam illos: inimici facti sunt mihi.

Perfecto odio oderam illos) diligens quia facti erant sed natura sed odians quod faciebant sed iniquitate quia ipsi oderunt te: nec enim veraciter te diligemus nisi odientes te odire. et exinde (inimici facti sunt mihi) odio iniquo persequentes me propter iusticiam. perfecto odio odire est neminem contra iusticiam amare: nulla vicia blandiendo palpare: ea que mala sunt audacter redarguere: nulla propter hec damna vel aduersa formidare. hoc est enim perfecte odisse ut nec propter vicia homines oderis: nec propter homines vicia diligas: ut hoc in eis oderis quia inique sunt hoc diligas quia homines sunt. Et quia puro et sincero animo oderit peccatores ostendit eo quod sequitur.

Proba me deus et scito cor meum: interroga me et cognosce semitas meas.

Proba me) o (deus) interius (et scito cor meum) quod non potest homo. id est testis conscientie mee. Undum se nouit interius cum hoc ait. nisi enim purum se habere cor sciret teste conscientie sue deum minime inuocaret. hec est conscientia munda et species filie regis intrinsecus perfectum quod se esse exterius agnouit cum subiunxit (interroga me) exterius (et cognosce semitas meas) Ac si diceret proba conscientiam: interroga vitam: proba cogitationes: interroga opera: quia factis malorum non

cōsentio nec ea diligo. Et cum in me viā iniquitatis nō inueneris in via tua que tu ipse es deducere me digneris. Et h̄ est qđ sequit̄.

Et vide si via iniquitatis in me est: et deduc me in via eterna.

Et vide si via iniquitatis in me est: sine cogitando sine delectando sine cōsentiendo sine faciendo. (et deduc me in via eterna). i. in via iusticie que ducit ad vitā et bñtudinē eternā ad quā nullus pōt puenire nisi fuerit totaliter expedit⁹ ab om̄i iniquitate: hec etiā eterna via est christ⁹. Ipse enī ait. Ego suz via veritas et vita. Via est p quam spiritaliter gradimur. veritas est ad quā puenire conatur. vita est qua in eternū fruamur. Vel (Proba me) o (deus). i. examina (et scito cor meum). i. fac me scire ea que latent in corde meo. (interroga me). i. fac me inquirere et discutere psciam (et cognosce) id est cognoscere me fac (semitas meas). i. cogitationes et desideria mea quo tendunt. (Et vide). i. fac me videre (si via iniquitatis in me est) id est aliqua latens culpa in mea volūtate vel actōne (et) si aliquid in via mea inueneris qđ tibi displiceat (deduc me in vita eterna) id ē in via que ducit ad eternitatē.

Pro.

Celi terreq; pector: deus quo moriente illuminata sunt tartara: quo resurgēte scōp est multitudo gauisa: q̄ ascendente angeloz exultauit caterua: pcamur tante glorie excellentē p̄tutē vt directi in via eterna illo tueamur brachio q̄ honorabiles amici tui glorian̄ in celo. p. d.

Psalmus de cuiuslibet fidelis inter malos cōstituti deprecatoe ad dñm vt a tentatōib; et verationib; liberet eum.

ps. Cxxix.

Ripe me domine

ab homine malo: a viro iniquo eripe me.

Auctor psalmi ppheta dauid. Titulus. In finē psalmus dauid. Et est sensus: psalmus iste dirigens nos in finē. i. in christum: est dauid. i. ecclesie que hic loquitur. Materia: malicia hui⁹ mundi ac gemitus et oratio corporis christi inter malos constituti. Intentio: monere ad orandum deum contra omne malum. Sententia in generali ppheta in isto psalmo in psona eccie dñm deprecatur vt a tentatōib; et veratōib; iniquoz liberet: dicens in futuro iudicio vindictā sup eos venturam qui paupes nūc psequuntur. Sn̄ia in speciali: Ecclesia ergo inter malos quos vt supra dictū est pfecto odio odit gemens et laborans clamat (Eripe me) o (dñe) ab om̄i (hoīe

malo) in se nō solū visibili scz p̄mo sed etia; inuisibili scz diabolo. Diabolus dicit homo in figura vñ in euangelio: Inimicus homo h̄ fecit. vel fm̄ quosdā sicut paulus q̄ prius vocabatur saulus dicit a paula quā cōuertit: ita diabolus dicit homo ab hoīe quē ipse decepit (a viro iniquo) alijs scz hoīe vel diabolo (eripe me) ne mihi noceat. Eripe inq; ab istis ne cogar cōformari corz malicijs. qui etiā vir dicit qz virilis foris est ad nocendū. Deinde q̄ liter mali psequuntur exequis. impugnat enim bonos tripliciter scz corde lingua et manu. Et de corde p̄mittit. dicens.

Qui cogitauerūt iniquitates in corde: tota die cōstituebant p̄elia.

Qui scz mali et iniqui (cogitauerūt) ex mora (iniquitatē in corde) et si in labijs qñq; bona p̄tendant et hec inimicicia occulta p̄culo: sior est q̄ apta: facilius enī vitā aperta q̄ occulta: qz nulla pestis efficacior est ad nocendū q̄ familiaris inimicus. et hi tales (tota die). i. toto tpe sine intermissione (cōstituerūt) machinando et firmiter statuendo (p̄elia) verborū aut verberū quib; alios impugnarēt. Deinde subdit de p̄secutōne a lingua. d.

Acuerunt linguā suā sicut serpentes: venenum aspidū sub labijs eoz.

Acuerūt linguā suā in fabrica malicie posliendo et preparando ad blande loquendū vt decipent vel ad pungendū vt lederēt (sicut serpentes) qui blandiunt lingua vt mordeat (venenum aspidū) qđ est insanabile. i. suggestiones prauē: est vel later (sub labijs eoz). i. sub verbis de labijs eoz. p̄cedentib;. Et bñ dicit sub labijs qz malicia eoz nō manifesta est sed occulta. vident amicitie verba habere sed plena sunt veneno mortifero. Deinde de p̄secutōe a manu id est ope subiungit. d.

Custodi me dñe de manu p̄cōris et ab hominib; iniquis eripe me.

Custodi me) o (dñe de manu). i. p̄tate (p̄cōris) antithonomatice et p̄ excellentiā scz diaboli qz validus est ad nocendū et p̄ multa fallit que nequeo p me p̄cauere (et ab hominib; iniquis) ad nocendū paratis. i. a membris eius p quos conat qđ p se nequit facere (eripe me) ne mihi noceant nō dico in causis seculi sed in via dñi vbi modicū nocumentū inducit magnū detrimentū. Vñ subdit.

Qui cogitauerunt supplantare gressus meos: abscederūt supbi laqueū mihi.

Qui cogitauerūt supplantare) et decipere (gressus meos) quibus ambulabā in via dei et ab-

strahere me ab ea p aliud qđ mibi preberet oc-
casionē ruine. **Uñ** subdit (absconderūt) ne p-
cipem z cauere z vt facilius me decipent z mi-
bi nocerent (supbi) scz illi pctōres z iniqui (la-
queum). i. deceptionē seu insidias (mibi) z ad
capiendū me. nomine supbi totū corpus dia-
boli explicauit qđ bonis inuidet bona que ha-
bent. sicut diabolus inuidet homini celū qđ
perdidit.

**Et funes extēderūt in laqueū: iuxta iter
scandalū posuerūt mibi.**

Et funes. i. pctā sua manifesta qđ mibi sua-
dent facere (extēderūt in laqueū) vt me allice-
rent ad faciendū silia pctā dicunt funes qz li-
gant homines z detinent captiuū vnde sibi li-
gant manus z pedes vt pñciaf in tenebras ex-
teriores z ostendit vbi extēderūt. d. (iuxta iter
scandalū). i. offendiculū z obicē (posuerūt mi-
bi) vt impingā scz dicūt vel factū minus rectū
prebens occasionē ruine. **Iter tuū pcepta dei**
sunt vade ergo iter rectū nec ex eas a via dei. i.
a pceptis eius z non timebis scandalū nec ru-
es in laqueū qz in itinere nullū potest esse scā-
dalum sed iuxta viam pmissit deus poni ipm
cauti te facere volens ne tu a via recedas z ca-
das. Sed in his tentatōibz piculis nihil re-
stat nisi clamare ad dñm. **Jōqz ad hec omnia**
pcauenda ego clamans.

**Dixi dño deus meus es tu: exaudi dñe
vocem deprecationis mee.**

Dixi dño deus meus es tu. i. in te solo tan-
quā in deo pfido cui ppiū est succurrere cōfi-
dentibus in eo. **Magna fiducia hoc dicit et si**
enī est omniū deus p creationē ppietū est de
eorz qui illi seruiūt et eo fruunt. Deinde petit
dicens (exaudi dñe) custodiendo et liberando
me (vocem deprecationis mee) qua precor ma-
la depelli a me ne a via tua recedā z in laqueū
cadam. **D.**

**Dñe dñe virtus salutis mee obumbra
sti sup caput meū in die belli.**

Dñe dñe. i. verissime dñe non quales dñi
hoies sunt tu es (virtus) opifet (salutis mee)
id est qđ das vires salutis mee z pseuerantiā qua
sum salu. hoc dicit qz videbat picula z qđ dif-
ficile est pseuerare in longa via. q. d. tu das vi-
res pseuerandi vt pseuerando pueniā ad salu-
tem. et inde spero qđ tu es virtus salutis mee qz
(obūbraſti) per grām. i. quasi vmbra culum
fecisti cōtra estum tentationū (sup caput meū)
scz mentē meā pstando mibi refrigeriū (in die
belli) cōtra diabolū carnē z mundū ne mibi
pualeret estus tribulationū z tentationū. **Sz**

adhuc nō sum securus z ideo.

**Nō tradas me dñe a desiderio meo pec-
catorū: cogitauerūt cōtra me: ne derelin-
quas me ne forte exaltent.**

Nō tradas me o (dñe). i. ne pmitas me
tradi (a desiderio meo). i. p desideriū z pcupi-
scentiā meā (pctōri) scz homini malo vl' diabo-
lo vt eis consentiā z desideriū pficiā. hoc ergo
ora quantū potes tu enī desiderio tuo facis lo-
cum diabolo. frena desideriū z nō cades in la-
queum qz (cogitauerūt inimici cōtra me) quō
callidius possint nocere. z ideo tu o (dñe ne de-
relinquas me) in manibz eorū z serua me a la-
psu (ne forte) de me victo z humiliato (exalten-
tur). i. triūphent z gaudeant ac de meo interi-
tu glorient hñtes de me suūz intentū qz sedu-
cto homine gaudent diabolus z sui. vnde ali-
bi exultabūt si mortis fuero. **De ergo vmbra**
alarū tuarū teget sed.

**Caput circuitus eorū: labor labioz ipso-
rum opiet eos.**

Caput. i. mens z capitalis intentio (circuitus)
vite (eorū) scz (labor labioz ipsoz). i. men-
daciū quo inducūt hoies ad pctm p verba de-
ceptorū z dolosa. et recte mēdaciū dicit labor
sicut enī qui veritatē pfert facile et sine labo-
re loquit ita et qui mendaciū fingit multū la-
borare habet (opiet eos) qz hic in terra de sua
falsa et mendaci assertōne supant z pfundunt
et in futuro opiet eos ī inferno sicut rhete ope-
rit captas aues z sic puteus inferni claudet su-
per eos os suū. **Et preterea.**

**Cadent sup eos carbones in ignē deijci-
es eos: in miserijs nō subsistent.**

Cadent sup eos hic in terra antequā veni-
at ignis eternus (carbones) scz ignis pcupiscē-
tie ire z luxurie z omniū incentiuu vicioz (z in
ignē). i. in illos carbones (deijciēt eos). i. deijci
(pmittes) z dicit idem carbones z ignē (z in mi-
serijs) huius seculi (nō subsistent) qz carentes
roboze pūtiū pūtiū vite molestias nequaquā
ferre valent sed impatientes cadunt in iniquita-
tes z deficiūt quas miserijs boni patiēter trā-
seunt. In futuro enī cadent sup eos carbones
gebēne et in ignem eternū deijcient et in mise-
rijs nō subsistent qz pena z miseria infernalis
est intolerabilis de quoz casu adhuc subdit.

**Uir linguosus nō diriget in terra: viciū
iniustū mala capient in interitu.**

Uir linguosus cui voluptas est loqui nec
attendit quid loquat (nō diriget) ad viam re-
ctam z ad faciendū bona nec pficiet (in terra)
id est in hac vita. qz vt dicit **Grego.** multiloqo

quisq; seruans rectitudinē iusticie tenere ne-
quaq; potest. Et vt dicit salomon. In multilo-
quio nō deerit pctm. Seruus ergo dei q; vult
dirigi magis oportet audire q; loqui. na; si q; s;
etiam vera dicat sed preter necessitatē vir lin-
guosus est. nec tū nō diriget vir linguosus s;
et (mala capiant virū iniustū in interitū) omnis
linguosus iniustus est q; illius qui nō refrenat
linguā suā vana est religio. vnde enī nō refrenat
malū locutōis inde deriuat ad malū opif
Quem mala nūc capient ad interitū q; in mi-
serijs nō subsistit sed deficit bonū vero nō ad
interitū q; flagellat dñs filiū quē recipit. S;
et de futuro.

**Cognoui q; faciet dñs iudiciū inopis:
et vindictā pauperū.**

Cognoui ego (q;) tandem (faciet dñs) et si
modo nō facit (iudiciū inopis) qui esurit iusticiā
querit et pulsar ipm dicendo diuinijs spi-
ritualib; et eternis. beati enī qui esuriūt et sitiūt
iusticiā qm ipi saturabunt et faciet etiā (vindi-
ctam) vel causas (pauperū) spiritū. i. humiliū
nō relinquens eoz iniuriā impunitā sed pu-
niens oppssores eoz quos tunc mala pducūt
ad pditionē. et si boni modo affligunt et pssu-
ras patiunt appebit gloria eoz cum apparue-
rit caput ipoz. Vnde sequit.

**Clericū iusti pfitebunt nomini tuo:
et habitabūt recti cum vultu tuo.**

Clericū amen iusti pfitebunt pfessione lau-
dis (nomini tuo). i. laudabūt nomen tuū et hic
inter grauiā qd laudabili est et maxime in fu-
turo vbi dum iudiciū et causas eoz facies ni-
hil suis meritis sed tue misericordie tribuent (et ha-
bitabunt recti) qui recte viuunt et bona sua nō
sibi sed tibi tribuūt (cum vultu tuo). i. cum pre-
sentia tua: manifesta tua visione pfruentes et
faciem tuam in celis clare videntes q; deū si-
cuti est videbūt et tunc decursio sudore finitq;
laborib; phenni leticia implebunt et in dño si-
ne fine gaudebūt.

O ratio.

Virtus salutis nostre deus defende ecclīā
tuā a dissidentū veneno mortifero vt a te ob-
umbrati nunquā obligemur a laqueis inimi-
ci. Per dñm.

**Psalmus de oratōe fidelis et pfecti
cōtra mala huius mūdi et specialiter vt
a pctō lingue pseruet et a pena debita li-
beretur.**

ps. Cxl.

Domine clamaui

ad te exaudi me: intēde voci mee cū
clamaui ad te.

Auctor psalmi ppha dauid. Titulus psal-
mus dauid vel oratio ipi dauid. i. christo attri-
buitur qui factus est fm carnem filius dauid
loquit enim hic christus totus siue ppha in vo-
ce ipius qñq; in psona capitis qñq; in psona
membroz vbi vnusquisq; tanquā herens in
corpe christi agnoscat suā vocē. Materia: ora-
tio cōtra mala huius mūdi et singulariter con-
tra malū et pctm lingue de quo mentio habi-
ta est in psalmo pcedenti. Intentio vt homo q;
alias exptus est per linguas se peccasse vel ad
hoc pctm pnū esse peniteat et ad deum cla-
met vt sic a reciduo p deuotā orationē pserue-
tur et a pena debita liberet. Sententia in gene-
rali ppha in isto psalmo petit suā orationē ex-
audiri et a pctō lingue et a pena p eo debita in
presenti et in futuro infligenda pseruari. Sen-
tentia in speciali: in psona ergo corporis sui qd
est ecclia dicit. D. (Dñe clamaui) non remis-
se orau iam diu (ad te) corde et ore depcando et
ideo (exaudi me) petitionē meā adimplendo.
Quia longe sumus a deo clamem? nō tam so-
no vocis q; intensione et affectōe cordis. Cla-
mor enim noster ad deum ipm est desiderū et
vnusquisq; quantū amat tñ clamat. Nec suf-
ficit semel clamare ad dñm manet enim tribu-
latio ecclesie vsq; in finem seculi et ideo subiu-
gitur (in tende voci mee) id est diligenter audi
vt exaudias (cū clamaui ad te) iterū et quo-
tienscūq; q; nōduz finita est tribulatio. Nota
per verba trium tpm scz clamaui exaudi cla-
maui innuit omni tpe esse orandū et p pec-
catis pccatis dimittendis et pccatis delendis et
futuris cauendis. Et o dñe.

**Dirigat oratō mea sicut incensuz in cō-
spectu tuo: eleuatio manū mearū sacri-
ficiū vespertinū.**

Dirigatur de ara cordis (oratio mea) igne
charitatis incensa. i. recta ad te veniat nō ha-
bens aliquas sordes aut vicia aut cogitatōes
malas (sicut incensū). i. bonus odor (in cōspe-
ctu tuo) vt quēadmodū suauis incēsi odor est
gratus et delectabilis sic mea oratio tibi placi-
ta fiat et acceptabilis (et eleuatio manū mea-
rum) ad te in orōne vel opatio mea bona que
fit pro eternis sit tibi (sacrificiū vespertinū). i.
placeat tibi vt sacrificiū qd in veteri lege offe-
rebatur vespere quando occidebat agnus qd
erat acceptabilius q; erat figura veri sacrificij
scz passionis christi qd in vespere et sine mun-
di oblatū est et sup omnia placuit patri. hoc p-
prie ad caput videt ptinere qui in sua passio-
ne pro psecutorib; dignatus est orare. O felix

oratio que pure directa de ardenti corde tanquam de ara sancta incensum ascendit. Ipse etiam declinante iam die in vespere in cruce manus expandens sacrificium obtulit quod tunc animam deposuit. Illud sacrificium vespertinum fecit in resurrectione munus matutinum. Et o pie redemptor ut merear digne inuocare te.

Pone domine custodiam orationi meae: et ostium circumstantie labijs meis.

Pone o domine custodiam orationi meae: tanquam portam ne verba nostra vel incongrua seu ociosa et inutilia effundam. Quia enim quod deum inuocatur aperiri debet deo et claudere diabolo. aperiri debet in oratione et claudere in vana locutione. Sed quod in silentio offendit si a iusta locutione lingua indiscrete reprimatur recte subiungitur (et ostium circumstantie) et continentie (labijs meis) ut non nisi oportune apiantur vel claudantur et moderate loquantur quatenus os discretum et congruum tempore vox aperiat et congruo tempore claudat: sicut ostium domus vel camere modo aperitur modo clauditur. puta necessitas exigit vel requirit. vnde Salomon. tempus tacendi et tempus loquendi. Et

Non declines cor meum in verba malicie: ad excusandas excusationes in peccatis.

Non declines. id est declinari et labi permittas o deus (cor meum in verba malicie) id est ad praefrendum maliciose composita scilicet (ad excusandas) et defendendas (excusationes) que fiunt (in peccatis) excusandis. id est ut pertinaciter defendam peccata mea excusationibus falsis annectens peccata peccatis. O infelicissimum hominum genus qui peccata excusamus dicentes: victus sum a natura: ego nolui peccare sed vici me caro mea: Illa mulier venit ad me ipsa me vocauit: ipsa me tetigit: ipsa mihi illud dixit. vel imputantes mala fato seu stellis aut tempore vel necessitati. Et pro quo deberemus penitentiam agere et dicere domine ego peccaui excusamus et iungimus peccata peccatis. et sicut adam et eua in verba malicie declinamus.

Cum hominibus operantibus iniquitatem: et non communicabo cum electis eorum.

Cum hominibus operantibus iniquitatem id est sicut excusant homines qui operantur iniquitatem ex consuetudine malicie. Iniqui enim incessanter in peccatis excusationes inquirunt qui laudari ab hominibus concupiscunt: vnde fit ut tardius peniteant. Et contra: sancti viri quod de se humilia sentiunt accusare semetipsos non erubescunt: recte ergo subiungitur (et) si hoc fuerit (non communicabo) consentiendo. id est non ero socius (cum electis eorum) scilicet operantium iniquitatem quia non

me iustificabo nec peccata defendam. Sicut dominus habet electos suos ita diabolus et membra eius habent electos suos. Electi eorum sunt qui se iustificunt ceterosque despiciunt et peccata sua defendunt: ista sunt propria electorum seculi: non pauperum christi. vnde bene et electi et eorum vocantur quod in eo quod sanctos se simulant quasi electi videntur in eo vero quod carnaliter viuunt veraciter eorum sunt. Cum illis non communicabo sed ab eorum peruersatione vita et moribus discordabo quod illi exteriora appetunt: ego interiora concupisco. illi laudes adulantium querunt ego increpationes iustorum diligo. vnde sequitur Sed potius

Corripiet me iustus in misericordia et increpabit me: oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.

Corripiet me iustus in misericordia non in odio (et increpabit me) cum vino increpationis infundendo oleum misericordie. Et bene in misericordia: non enim est hec correptio ira sed misericordia. non est perturbatio furoris sed zelus amoris. charitas hec facit non crudelitas (oleum autem peccatoris) id est falsa laudatio adulatoris et simulata dilectio que mentes a rigore virtutis emollit ad noxiam (non impinguet) id est vnguet (caput meum) id est mentem que principale est in homine sicut caput in corpore. id est non me demulceant et delectent fauor adulantium ad excusandum peccatum: vel ad pertrahendum ad peccati consensum. quod d. malo me iusta increpatione reprehendi quam blanda adulatione decipi. Sed tamen de ipsis peccatoribus qui etiam mala sua defendunt et foris gloriam querunt non est desperandum quoniam per illis sancta orat ecclesia. vnde et subiungitur.

Quoniam adhuc et oratio mea in beneplacitis eorum: absorpti sunt iuncti petre iudices eorum.

Quoniam adhuc futurum expecto (et oratio mea) erit (in beneplacitis eorum) cum conuersi fuerint ad dominum. id est veniet tempus quo placebit eis oratio mea ut bene placeat eis orare quod nunc oro et ipsi peccatores inde perficient et orabunt pro eternis sicut et etiam ipsi (iudices) et electi (eorum) id est potentes et docti qui precipiant inter eos tanquam iudicantes de moribus et sententias proferentes (absorpti sunt) et nihil reputati qui per se aliud videbantur (iuncti petre) id est compaerati christo quia sapientia christi stultam fecit sapientiam huius mundi. Vel (absorpti sunt) id est incorporabuntur (iuncti) id est sociati (petre) christo. Et ipsi tandem corrigentes se a sua malicia.

Audient verba mea quoniam potuerunt sicut crassitudo terre erupta est super terram.

Audiet aure obediencie et acceptabit (verba mea) euangelica et conuertent ad christum (quoniam) ipsa verba mea (potuerunt) id est potentiam habent et preualuerunt verbis eorum. preualuit enim verbum dei in sapientibus et iudicibus multis unde secutum est quod martyrio coronati ecclesiam fruge virtutum secundiorum reddiderunt (et sicut crassitudo) seu pinguedo (terre) latens sub eius superficie erupta est sursum et dispersa (super terram) et preualens fertilitate producit et fructum. nam sicut de rebus contemptibilibus et abiectis quandam pinguedinem accipit terra sic ex eo quod contempsit hic mundus accepit crassitudinem sancta ecclesia ut inde seges eius fertilis pullularet.

Dissipata sunt ossa nostra secus infernum: quia ad te domine domine oculi mei in te speravi non auferes animam meam

Dissipata sunt id est a sua fortitudine dissoluta ex tribulationum et tentationum vehementia (ossa nostra) id est interiora et fortiora nostra seu virtus mentis nostre que per ossa in quibus robor corporis est designatur (secus) id est prope (infernum) tanquam sumus in punctu intrandi infernum: dicta autem fragilitate hominibus ad diuina remedia confugit ecclesia dicens sed (quia ad te domine domine) verissime et eterne quies spes et fortitudo mea sunt (oculi mei) interiores tanquam ad protectorem et adiutorem meum directi et in te fixi. plus figo oculos in promissis tuis quam in persecutorum minis. noui enim quid pro me passus sis et quid promiseris et per hoc secure (in te speravi) non in alio et ideo (non auferes). id est auferri promittas per culpam a te vel a bonis tuis (animam meam) et si corpus patitur Tuus sum tu me salua: hoc ideo petit quia sciebat multos aduersis cedere. Non auferas animam sed potius.

Custodi me a laqueo quem statuerunt mihi: et a scandalis operantium iniquitate.

Custodi me a laqueo quem statuerunt mihi. id est a deceptione quam mihi pretenderunt illi qui me persecuti sunt. hoc est ab occultis insidiis ubi esca ducit ad laqueum (et a scandalis operantium iniquitatem). id est a manifestis perturbationibus et nequitiis in dictis vel factis. peccantes enim aperte dant alijs offendiculum et occasionem ruine. per laqueos et scandala notat totius mundi mala. laquei enim sunt blandi neque scilicet carnis desideria et amor seculi et si per

hos diabolus non proficit ad perturbaciones et scandala se conuertit que per inquietos mouet. **De inquam custodi sed**

Cadent in rheti aculo eius peccatores: singulariter sum ego donec transeam.

Cadent in rheti aculo eius scilicet diaboli vel iniquitatis id est in insidijs paratis ad capiendum homines sicut rube ad capiendum feras. (peccatores) de vicio in vicium ruentes qui vltimo eo sunt peccatores ut sic vitam istam amant: quod eam vite eterne preponant. Et merito cadent qui enim amat alteri inferre piculum peribit in illo. Quod autem dixit laqueum hoc nunc vocat rheti aculum. laqueum scilicet quia ligat: rheti aculum quod vero retinet. et cum talibus non vult iste combinari unde addit (singulariter sum ego) qui in una spe subsisto consortia eorum fugiendo et consensum cum eis non habendo et sic dolos caneo (donec) ut viator (transeam) in offensus gressu huius mundi viam. Vel donec transeam de presentis vite ad sanctorum requiem et de spe ad speciem vel in persona christi secutus ait (singulariter sum ego) pro passionis (donec transeam) de hoc mundo ad patrem. Solus remaneo. solus patior. discipuli defecerunt fugerunt et me solum reliquerunt et vnum solum latrone lucratus sum hinc est quod ipse ait. Pleni granum frumenti etc. Si autem morietur etc. Et iterum cum exaltatus fuero.

Oratio.

Pone domine custodiam oris nostro ne inania proferamus ut miscdia tua correpti ab omnibus iniquitatum scandalis pretegamur. Per dominum.

Psalmus de oratione christi vel fidelis in magna afflictione positi pro sua liberatione ab omni malo et tribulatione.

ps. Cxli.

Vocem meam ad dominum // minuz clamavi: voce mea ad dominum deprecatus sum.

Auctor psalmi propheta david. Titulus intellectus david cum esset in spelunca oratio et est sensus hic est intellectus david id est totius christi que habuit cum esset in spelunca id est in hoc seculo vel in carne vel in sepulchro et est hic oratio ad quam monet. Qui ergo in precedenti psalmo clamauit hic etiam in persona totius christi quasi de spelunca ad dominum clamat. **Vateri** oratio pro liberatione ab omni malo et tribulatione. Intentio: monere ad orandum inter mala huius mundi et picula. Sententia in generali propheta in isto psalmo in persona christi vel cuiuslibet fidelis in magna afflictione existentis

explicat corā deo anxietatē animi sui petendo.
deuote ab eo diuinitus liberari vt sic p̄fessio-
ne laudis diuine possit libere dñō p̄fiteri. orat
enim hic christ⁹: orat corpus christi qđ est ec-
clesia. Sententia in speciali. Aut ergo p̄pheta
prius in p̄sona corporis ad deum clamantis.
(Vocē) interiori et cordis nō strepitu labioꝝ
et oris (mea) nō aliena sicut illi qui p̄ vicarios
seruiunt in ecclesia vnde quidā. Si nō vis ha-
bere vicariū in p̄mio nō habcas vicariū in
labore et merito (ad dñm) tantū patronū non
ad aliquē aliū (clamaui) ex affectu cordis nō
rimisse orauī. Vnde qz multi clamant nō orā
do ideo clamorē suū exponit dicēs (vocē mea
ad dñm dep̄catus sum) scz p̄ depulsionē tribu-
lationis mee ac si diceret clamor meus ipse est
dep̄catio mea ipse est affectus cordis mei. Ali-
ter enī non sonat in aure dei. Deinde amplius
orōis sue deuotōz insinuans subdit. et adhuc
Effundo in cōspectu eius orōnem meā
et tribulationē meā ante ipm̄ p̄nūcio:

Effundo copiose vt fontem purū et cū la-
chrymis (in cōspectu eius) scz dñi solius non
hoīm (orōnem meam) et p̄ccem. Ergo in se-
creto cordis et in absconditō cōscienē funde
p̄ccem tuam vbi solus videt ille qui remunerat
(et tribulationē meam). i. cordis amaritudinē
(ante ipm̄). i. intus in p̄scientia et in corde vbi
videt ipse (p̄nūcio) narrando meas angustias
ad impetrandū cōsolationem aliquā cōtra
eas. quia plus sonat in auribus dei cōtrū cor-
dis tribulatio q̄ ore plata dep̄catio. Et hoc
facio dicit ecclesia.

In deficiendo ex me spiritus meus: et tu
cognouisti semitas meas.

In deficiendo ex me spiritus meus. i. dum
deficit a me spūs meus. Non enī potest spūs
noster p̄ficere in deū nisi prius deficiat in no-
bis. Qui tūc deficit qñ ab amore sui totus ver-
titur in amorē dei. Et ne hoies audientes spi-
ritum eius defecisse putent eum deiectū addit
cōuertens sermonem ad dñm (et tu cognoui-
sti) et approbasti (semitas meas) scz vias iusti-
cie et p̄ceptorū p̄ quas illis nō videntibz eas
et cadētibz ambulo securus. Ac si diceret. Si
illi putant me deiectū quia spūs meus defecit
tu tamen me stantem vides cuius spūs me vi-
uificat. Et qz omnes qui p̄e volunt viuere in
christo p̄secutionē patiunt recte subiungit.

In via hac qua ambulabam: absconde-
runt laqueum mihi.

In via hac scz fidei et legis christi (q̄ am-
bulabam) innocenter viuendo (absconderūt)

id est abscondere moliti sunt aduersarij mei (la-
queum mihi) scz deceptionis ad me capiendū
sicut auis capitur laqueo. dicuntur in hac via
abscondere laqueū non scdm̄ veritatē quia et
ip̄i extra viam sunt et hec via nō suscipit in se
laqueū nec scandalū sed scdm̄ votū seu cupi-
ditatem et opinionē ip̄soꝝ. Illud vero qđ ali-
bi dicitur. iuxta iter scandalū posuerūt mihi.
scdm̄ veritatē p̄nunciatur. non sinit eos chris-
tus in via ponere ne non sit qua eamus. sinit
tñ eos ponere iuxta viam vt de via nō decline-
mus. Illis autē sic faciētibz ego p̄nūcia p̄tēns
Considerabā ad dexterā et videbam: et
nō erat qui cognosceret me.

Considerabā ad dexteram. i. respiciebā ad
eterna (et videbam) ip̄am dexterā vbi futurus
eram et om̄ia tolerabā. Dexterā enī hic vitaz
significat eternam sicut sinistra solet designare
vitam p̄tētem. illi autē nō videbant quia tñ si-
nistram attendebant. et ideo subiungit (et non
erat qui cognosceret me) scz qz p̄ dexterā pate-
ret. nō enim habebant oculū cordis vt videre
possent ecclesiam habentē pulchritudinē mo-
rum et decorē virtutū nam si cognouissent for-
sitā amarent et imitarent. qz vero nō cogno-
scebant ideo odiebant et p̄sequebant. Et licet
p̄secutores absconderent laqueū mihi et me p̄-
sequerent tñ nō fugi dicit ecclesia immo.

Perijt fuga a me: et nō est qui requirat
animā meā.

Perijt fuga a me id est nō fugi: ab illo enī
fuga perit qui nō fugit a duobz autē fuga pe-
rit scz a conclusō qui nō potest et a forti qui nō
vult. Et est fuga corp̄is quam dñs quandoqz
p̄mittit dicens. Si vos p̄secuti fuerint in vna
ciuitate fugite in aliam. et est altera que fit ani-
mo quam dñs vitupat dicens. **Mercednarij?**
videt lupū et fugit: fugit vero nō mutando lo-
cum sed subtrahēdo solatiū. Et talis fuga pe-
rīt ab isto qz nunquā fugit animo (et non est)
de illis p̄sequentibz (qui requirat animā meā)
ad imitandū sed ad occidendū. Querit enim
aut a p̄secutoribz aut a dilectoribz. positus er-
go in tanta tribulatiōe subiūgit. Ita mihi et iō.
Clamaui ad te dñe: dixi tu es spes mea
portio mea in terra viuentiū.

Clamaui ad te dñe tanquāz longe positus
p̄ liberatiōe. Clamor noster ad deū ip̄e est affe-
ctus cordis nostri et desiderij (dixi) positus in
tribulatiōe (tu) et nō alijs (es spes mea) bic in
hoc seculo scz in terra morientū qz te et om̄i-
bus eligo et ideo omnia tolero et (portio mea)
quam desidero quā expecto tu es non hic: sed

in futuro scz (in terra uiuentiu) et celesti para-
diso. Tunc perit res q̄ modo est spes. Tunc eu-
z videbim⁹ et possidebim⁹ quādo erit omnia in
omnib⁹ nobis. Interim uero clamam⁹ ad do-
minu⁹ tanquā longe positi tanquā egentes et
miseri multis tribulationib⁹ et psecutionib⁹ af-
flicti. Unde et subdit.

**Intende ad deprecationē meā: qz hu-
miliat⁹ sum nimis.**

Intende ad deprecationē meā qua malū a
me depelli precor et necesse est (qz humiliat⁹
sum nimis). i. valde intus et extra humiliat⁹ in
psecutōe: humiliat⁹ in p̄fessione. humiliat⁹ in
se inuisibiliter: humiliat⁹ ab hostib⁹ visibiliter
nimis būiliat⁹ sunt in hoc seculo serui dei sed
vnde nimis despiciunt in hoc seculo inde ni-
mis honorant in futuro. Et plerūqz ipsa mū-
di despectio reddit nobis deūz p̄ficiū in tanto
fit nobis p̄pinq̄ior in prece quāto viciniorez
sumus ei in sustinenda p̄ christo despectio.
Et.

**Libera me a psequenti⁹ me: qz p̄forta-
ti sunt super me.**

Libera me a psequenti⁹ me) nō vt corpus
nō ruat sed ne illis me p̄formando anima pe-
reat. Ad hoc enim diabolus extra p̄ uasa sua
agit psecutionē corpis vt intus fiat ruina cor-
dis et necesse est vt liberes qz (p̄fortati sunt sup
me) id est roborati sunt et p̄ualuerūt mihi in
fortitudine intm qd nō possum resistere. Cre-
uit enim psequentiū numerus creuit malus ze-
lus: qz abundat iniquitas et frigescit charitas
ecce cōfortant qui psequunt⁹ et nō est qui resi-
stat. Expectat dñs patientiā seruoꝝ suoꝝ et in-
terim certantib⁹ p̄parat coronā et psequenti⁹
penam. Et ne liberationē corpis intelligeres
ideo addidit.

**Educ te custodia animā meā ad p̄fite-
ndum nomini tuo: me expectant iusti do-
nec retribuas mihi.**

Educ te custodia animā meā) id est de p̄s-
sura mūdi huius vel corruptōe carnis in qui-
bus tanquā in carcere vel custodia tenet⁹ et an-
gustiat⁹ felix anima. Cupit enim dissolui et esse
cum christo et nō valet sed felix erit si interim
luget nam beati qui lugent qm̄ ipi p̄solabunt⁹
Educ inquā (ad p̄fitendū) id est vt p̄fiteat⁹ (no-
mini tuo) p̄fessione laudis p̄petue cum beatis
(qz me expectant iusti) scz sancti (donec retri-
buas mihi) premiū glorie cum ipis. Illi enīz
qui iam sunt in anima gloriificati expectāt iu-
stos sequentes quantū ad corporū gloriifica-
tiōē. omnes enim cōmunit⁹ hanc recipiant

retributionem. In ista ergo custodia detenti
debemus esse vigiles ne nos premat torpor
negligentie ne nos grauet somnus ignoran-
tie: pensemus quomō rei se habeant in carceri-
bus quantū gemāt fiant peniteāt de suis rea-
tibus quantū emendare velint si possint quā-
tum timeant et suspecti sunt vt iudex ueniat et re-
os ad p̄merita tormenta p̄trahat. Sic studea-
mus et nos in isto penali carcere mala nostra
deflere et penitendo punire. Misericors iudex
noster penitentiā nostrā libet⁹ suscipit et si nos
punimus ip̄e nō punit si nos nō parcam⁹ ip̄e
parcit. Vel in p̄sona christi possunt omnia
accipi. Ip̄e enim cū penderet in cruce magna
voce ad p̄rem clamauit dicens. Hely hely zc.
et similiter ad eum deprecatus est. Effudit eti-
am offerendo patri suo simul orationē et pas-
sionem et ipsa tribulatio passionis magna ad
patrē est virtus oratiōis. In ip̄a quoqz tribula-
tione deficiendo inclinatio capite emisit spiri-
tum. et qz tunc impletū est qd de eius incarna-
tione et passione p̄dixerant scripture qd etia⁹
in illa voce intelligim⁹ qua dicit⁹ cōsummat⁹
est apte subiungit qz cognouit semitas eius id
est vitā et doctriā eius approbavit. Absconde-
runt iudei laqueū christo inierūt enim p̄siliūz
quomō eum dolo tenerent et occiderent. Con-
siderauit etia⁹ in passione suos discipulos qui
ad dexteram eius erant quia eos vt ad dexte-
ram suam in iudicio sederent elegerat et vide-
bat si quis in fide remaneret et non erat qui
eum cognosceret alijs fugienti⁹ solus christ⁹
cōp̄hensus est et ductus ad iudiciū et nullus
requirebat eum ad cōsolandū. Clamauit ad
dñm suum qz spes eius erat et pars in terra vi-
uentiu intendit ad deprecationē suam et eruit
eum a psequenti⁹ ip̄m qui intm sup eum cō-
fortati sunt vt dei filiū crucifigerēt. Et eduxit
de custodia id est de sepultura in qua custodie-
batur animā eius. i. carnē anime reddendā et
ceperūt p̄fiteri nomini eius qui ante blasphemabant.
Surrexit et ascendit in celum et sedet
ad dexterā patris quem expectant iusti donec
ueniat ad iudiciū et retribuat eis vitā eternā.

Oratio.

Deprecantes dñe voce humili maiestatem
tuam exposcim⁹ vt adiuta a te spe nostra por-
tionem cum electis tuis in terra uiuentiu for-
tiamur. Per do.

**Psalmus de penitentia et orōne ex-
istentis in graui psecutione et tentatio-
ne ac rogantis dominū vt sibi ferat au-
xilium.**

Domine exaudi o

rationem meam: auribus percipe obsecrationem meam: in veritate tua exaudi me in tua iusticia.

Auctor psalmi, propheta dauid. Titulus psalmus dauid. quando persequeretur eum filius eius. Et est sensus psalmus iste est dauid agens de eo quod significatum est tunc quando persequeretur eum filius eius absolon. Dauid christum significat et corpus eius. absolon vero iudam vel persecutores aut prauos motus. Si cut ergo absolon dauid: sic iudas persecutus est christum sic et falsi fratres persequuntur ecclesiam sic et illiciti motus animam et praua operatio unius quicquid unde sicut in precedenti psalmo sic et hic a persecutoribus liberari petit. Specialiter autem in hoc psalmo est vox anime penitentis: dum per remissionem peccatorum et orantis pro eo quod persecutus est eam filius suus id est peccator a se genitum. Materia: lamentabilis peritio existens in graui persecutione inimicorum vel tentatione illicitorum motuum seu operum. Intentio monere ad penitentiam et orationem. Sententia in generali, propheta in isto psalmo in persona christi vel cuiuslibet fidelis existentis in graui persecutione inimicorum visibilium siue inuisibilium vel graui tentatione illicitorum motuum aut operum clamat ad deum orans ut sibi ferat auxilium. loquitur autem propheta in persona totius christi nunc pro capite nunc pro membris. Sententia in speciali ad orandum ergo monens prius in persona corporis dicit O. (Domine exaudi orationem meam) in appetendis vtilibus et honestis (auribus) id est auditu elementie (percipe obsecrationem meam) in repellendis inhonestis et noxiis et nec verax et iustus appareas (in veritate tua) id est in veritate sermonis tui quo tu qui es veritas conuersis veniam spondes (exaudi me) non in meritis aut operibus meis sed in tua iusticia qua penitentibus et se accusantibus indulges et impium iustificas. de misericordia enim est infusio gratie que facit penitere sed de iusticia est ut cum penitens fuerit ei parcat eum audiat et ne eum iudicet qui se iudicat et damnat. Unde subdit.

Et non intres in iudicium cum seruo tuo: quia non iustificabit in conspectu tuo omnis viuens.

Et non intres in iudicium id est ad disceptandum iudicialiter (cum seruo tuo) scilicet mecum id est non districte mecum agas in futuro quia sum inuisum et non punias me secundum rigorem iusticie misericordia ego: pacem quero (quia non iustificabis

tur) id est iustus ex se appetit (in conspectu tuo) et coram te (omnis viuens) siue vita nature siue vita gratie siue etiam vita glorie nam et sancti magis de misericordia eius quam de meritis suis iusti et sancti sunt. stelle enim seu astra id est angeli non sunt mundi in conspectu eius. Et necesse est ut exaudias et liberes.

Quia persecutus est inimicus animam meam: humiliavit in terra vitam meam.

Quia persecutus est) aperte sciendo vel occulte insidiando (inimicus) scilicet diabolus vel homo iniquus (animam meam) inferendo persecutionem ut animam a iusticia separaret persecutus est plane et diabolus animam christi et iudas animam magistri. Et nunc ad persecutionem corporis christi idem diabolus manet iudas autem inde succedit humiliatus et deiecit quantum in se est in terram id est in terrenis (vitam meam) id est conatam eam producere ad terram. Quia hoc nobiscum agit quis quis nos persequitur ut relicta spe celestis terrena sapiamus et persecutori cedentes terrena non celestia diligamus et queramus. Et.

Collocauit me in obscuris sicut mortuos seculi: et anxius est super me spiritus meus: in me turbatum est cor meum.

Collocauit me) inimicus quantum ad se et suamputationem (in obscuris) id est in tenebris viciorum ut acquiescere operibus tenebrarum (sicut mortuos seculi) id est ceteros desperatos quos amor seculi separauit ab amore dei. Si quis peccans non agit penitentiam hic mortuus est seculi hoc ergo putauit inimicus quod non ago penitentiam pro peccatis (et anxius est super me) ad deum extensus et visa miseria refugium querens (spiritus meus) dolens pro peccatis (et in me turbatum est cor meum) ad penitentiam propter conscientiam quia peccator. christus etiam pro nobis mortuus est in sepulchro tanquam in tenebris sicut mortuus seculi collocatus. Et anxius est in eo spiritus eius secundum illud. Tristis est anima mea usque ad mortem. Cuius etiam cor turbatum est hoc est apostoli quos vehementer tanquam cor dilexit in eius passionem turbati sunt. Deinde loquitur corpus antequam. d.

Nemo fui dierum antiquorum meditatus sum in omnibus operibus tuis: in factis manuum tuarum meditabar.

Nemo fui dierum antiquorum) id est ad memoriam reduxi dies antiquos in quibus angelos et primos parentes aliosque peccatores puniisti in quibus etiam innocentes a malis tribulari permisisti et inde timui sed ad consolationem meam (meditatus sum in omnibus operibus tuis) scilicet creationis recreationis et glorificationis et

(in factis manuum tuarum meditabar) quod quaecumque bona facimus non nature dona sunt sed gratie et in de consolatione accepi. respice ergo conditor tu vite et substantie ac iusticie salutis auctore. meditare in facturis manuum eius quod non solum creaturam sed et iusticiam et quicquid in te boni est ad manuum eius facturam inuenies pertinere et ab illo factum esse ipse enim qui omnia quaecumque voluit fecit ipse est qui operatur in nobis et velle et operari per bonam voluntatem. Et cum videre omne bonum esse a te dicit ecclesia.

Exaudi manus meas ad te: anima mea sicut terra sine aqua tibi.

Exaudi manus meas ad te in oratione formam crucis significans que est salus. Vel (exaudi manus meas) id est dilataui affectum vel opera que prius erant contracta (et anima mea) que per se est (sicut terra sine aqua) et sitiens imbre gratie ad fructificandum (tibi) heret et eam compluas et sic faciat fructum non mihi qui eam rigare non possum sicut terra sine aqua sitit et que ritimbrem ita et anima mea desiderat et sitit te deum suum. Deum est sitire tuum est irrigare. Complue ergo me ad faciendum fructum bonum quod sine te nihil possum. Et quod sitio ideo.

Velociter exaudi me domine: defecit spiritus meus.

Velociter et cito (exaudi me) o domine et miserere mei quod enim differebas ad inflammandum desiderium ac si differeret pluuia ad inflammandam simam ideo iam da quod sitit anima mea. Exaudi inquit quod (defecit spiritus meus) id est quod non sum superbus: in quo enim viuit spiritus tuus ille spiritum suo est superbus. Ideo impleat me spiritus tuus quod defecit meus. factus sum iam pauper spiritus: fac me beatum in regno celorum. Et quod non sum superbus.

Non auertas faciem tuam a me: et filius ero descendentibus in lacum.

Non auertas faciem tuam a me iam humili. auertisti a superbo et factus sum conturbatus redde humili ut sum consolatus (et) id est quod si quod absit auertas (simul ero descendentibus in lacum) id est in profundum malorum quod a quibus auertis eos in tenebras et profundum descendere dubium non est in hoc profundum peccator cum vouerit preternit et confessio ab eo perit. Ille enim in profundum descendit qui etiam confessionem perdit et sine spe venie peccare non metuit. Talis non audit dominum dicentem conuertimini ad me et ego conuertar ad vos: ne ergo in hoc profundum decidat.

Audita fac mihi mane misericordiam tuam: quod in te speraui.

Audita fac mihi) id est fac me audire (mane) id est celeriter et sine tardatione (misericordiam tuam) ut eam cito in me experiar. Vel (mane) id est post noctem peccatorum ut peccata relaxes et misericordiam ostendas. Vel (mane) id est in exitu eterne diei scilicet post finem seculi cum videbimus quod modo credimus (misericordiam tuam) dicendo venite benedicti patris mei (quod in te) scilicet solo (speraui) et spem firmam posui qui non deseris sperantes in te. Et quia non sufficit sperare sed opus est et aliquid agere quod quia per me non possum ideo precor.

Notam fac mihi viam in qua ambulabo: quod ad te leuaui animam meam.

Notam fac mihi viam) docens me quod mihi sit appetendum quid vitandum (in qua ambulabam) iungere recto ad patriam et a qua non declinam et hac fiducia hoc peto (quod ad te) supernum fontem per spem (leuaui) non ad mundum inclinavi (animam meam) ut per te illumineat et tua gratia impleat. Quia enim apud te est fons vite. tanquam vas ad fontem animam meam attuli et leuaui ad te imple ergo me. Et ideo.

Eripe me de inimicis meis domine ad te confugi: doce me facere voluntatem tuam quod deus meus es tu.

Eripe me de inimicis meis) scilicet visibilibus et invisibilibus quod o domine ad te patrem et patronum qui es forte et securum refugium (confugi) refutans quicumque prectorem alium (et doce me facere voluntatem tuam) ut possim frangere voluntatem meam. Non ait doce me scire sed facere: scire enim et non facere pena est magis quam virtus (quia deus meus es tu) qui me creasti et recreasti cui totum debeo quod sum. deus omnium per potentiam meus per gratiam: mea gloria mea vita: mea hereditas: et ideo doce me ut magister meus quod non est mihi doctor alius. Clausula istam docuit quidam religiosus alios semper ruminare per orationem scilicet doce me facere etc. Et vniq; docebis me. Quia.

Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam: propter nomen tuum domine viuificabis me in equitate tua.

Spiritus tuus bonus deducet me) viam rectam ostendendo et in via adiuvando (in terram rectam) scilicet viuendum in qua nihil est obliquum quia spiritus meus malus deducit me in terram peruersam et obliquam et qui occidit me peccatum meum (propter nomen tuum) o domine) ut inde laudetur vel ut rem nominis tui impleas quod est iesus (uiuificabis me) Per spiritum tuum vita scilicet gratie per cuius virtutem

venia ad vitam glorie et hoc (in equitate tua) id est in mandatis tuis omnia enim mandata tua equitas. q. d. qz perij in prauitate mea fac me vivere in equitate tua. Vel (in equitate) et iusticia nō mea sed tua quem decet supplices viuificare quos demones vides ipetere. Et data venia.

Educes de tribulatōe animā meā: et in misericōdia tua disperdes inimicos meos.

Educes de tribulatōe huius seculi et pñtis vite quasi de carcere animā meā in te solo sperantem. Tota vita prebens sanctis viris est tribulatio etiā si prosperent in hoc seculo et q̄diu in hoc seculo pegrinant tribulant etiā si terrena felicitate fulciant qz nō habent hic mamētem ciuitatē sed futurā in celo requirūt pñtem miserā mēte calcant sed totis desiderijs ad celestem patriā anhelant (et in misericōdia tua) non in mea iusticia vel merito (disperdes) hic (inimicos meos) visibiles et inuisibiles vt p̄ra me nō possint preualere.

Et perdes omnes qui tribulant animā meā: qm̄ ego seruus tuus sum.

Et in futuro iudicio (pdes) penes ppetuis deputando om̄s qui tribulant) nunc (animā meā) et vitā temptationibz molestando vel iniurijs affligendo scz diabolu et om̄s obstinatos et merito disperdes et pdes om̄s illos meqz liberabis et saluabis (qm̄ ego seruus tuus) dedi tuis et mancipatus tuo seruicio et ad nutū obediens tuo imperio quem ipi tribulant et p̄dere festinant.

Oratio.

Deus qui matutinā sacre resurrectionis tue auditi fecisti iocunditatē cum ex inferno rediens reptasti terrā gaudijs quam reliqueras in obscuris rogam⁹ potentie tue ineffabilem statem: vt sicut tunc cateruā apostolicā gaude re fecisti in anastasi ita hanc ecclesiaz tuam misericōdiam expansis manibz flagitante splendore celestis iubaris illustrare digneris. Qui vi.

Psalmus de gr̄a actione p victoria et beneficijs exhibitis in tentatōe et pugna cum multis et varijs inimicis.

p̄s. Cxliij.

Benedictus domi

nus deus me⁹ q̄ docet manus meas ad preliū: et digitos meos ad bellū.

Auctor psalmi p̄pha dauid. Titulus psalmus dauid aduersus goliā. Et est sensus psalmus iste est dauid p̄phete qui hic loquit in sua vel totius christi p̄sona psalmus dico habet⁹ aduersus goliā id est cōtra goliā figurale et spi

rituales quia hic agit dauid de sua figurali et christi mystica victoria et precat vt ille veniat qui diabolu vincat et suos liberet. Dauid enī qui figuralter vicit goliā significat christū qui spiritaliter vicit diabolu et docuit suos vincere. Sicut autē filijs israel exeuntibz de egypto occurrerūt bella in heremo sic exeuntibz de peccato occurrūt p̄ficijs cum diabolo. In prececedenti ergo psalmo egit de egressu a pctō p penitentia hic agit de bello cōtra hostiū instantiam. Materia: gratia actio p beneficijs exhibitis in tentatōe et pugna. Intentio: monere ad gratia actionē p victoria de hostibz psecuta. Sententia in generali p̄pheta in isto psalmo in p̄sona cuiuslibet fidelis diuino adiutorio habita victoria in bello de hostibz visibilibz seu inuisibilibz surget ad laudē dei auxiliantis. Sententia in speciali dauid ergo nō in solefcens de victoria sed humiliter gr̄as agent deo ait. (B̄ndictus) sit (dñs) rector (deus) creator omniū sed (meus) p̄prie cui me subieci et dedi qui me cum vicijs et inimicis pugnare et eis resistere docuit ideo subdit (qui docet manus meas ad preliū) quod sit de p̄p̄quo vt est in festatio carnis (et digitos meos ab bellum) qd sit a remotis vt est impugnatō mundi et demonis. In primo bello qd p manus corpori magis p̄p̄quas intelligit docet fugere. In secundo quod per digitos magis remotos viriliter resistere vel p manus operationē p digitos discretionē ac diuisiones opatōnis et gratia designat. Deinde ostendens hoc sibi esse ex gratia nō ex viribz suis subdit ipse est.

Misericōdia mea et refugiu meū: susceptor meus et liberator meus.

Misericōdia mea inuocatōe et faciens misericordia in me cuius est p̄p̄iu misereri et parcere. Vel (misericōdia mea) id est qui dat vt misericors sim et sic vincā. qz de nullo sic vincit inimicus vt de misericōdia que consistit in duobz scz in dando elemosinā et in dimittendo iniuriā. vnu enim remediū est de tantis piculis euadendi vt dimittam⁹ sicut nobis dimitti volumus. et adiuvem⁹ in quo possumus alios: sicut et nos in quo nō possum⁹ cupim⁹ adiuuari (et refugiu meū) quasi turris in omnibz periculis et aduersis (susceptor meus) tanq̄ pater misericordiaz et pius consolator ne cadam (et liberator meus) ab inimicis et omnibz malis ne in via heream. Et

Protector meus et in ipso speraui: qui subdit populū meum sub me.

Protector meus in insidijs et in bellis ne fe

riar. Ecce tot nobis appellat deus quot benefici-
orum eius sunt nomina hec ergo bona fecit mihi
dominus (et) ideo (in ipso speravi) in omnibus labori-
bus meis et preliis ne confundar. (qui subdit
populum meum sub me) .i. motus animi rebelles ut
ratio diceretur in regno anime et desideria prava le-
gi mentis non repugnet ne peream. habemus in
nobis populum aduersum illicitos motus et car-
nalem desideriorum et cogitationum tumultus quem
populum nobis subiicit dominus quando nos ei subiecti su-
mus post tot autem beneficia considerans misericor-
diam dei erga hominem admiratur et dicit. hec be-
neficia homini das et o

**Domine quid est homo quia innotuisti ei:
aut filius hominis quia reputas eum.**

Domine quid .i. cuius precij quanti meriti (est
homo) qui per se fragilis est et peccator (quia inno-
tuisti ei) .i. innotescere te ei voluisti per filium tuum hu-
manitatem et pietatem corporalem. quod dicitur. qui per se nihil
est per te dignum quid est: totum enim quod est inde est
quia ei innotuisti et ad eum noticiam deuenisti (aut)
quid est scilicet per generationem tuam (filius hominis) scilicet virgi-
nis. .i. homo christus (quia reputas eum) ac tantum
facis et in tanta dignitate constituis. non sic est
matheus deus hominem ut homo. homo enim quicquid ca-
rius emit equum quam hominem: deus autem proprium filium
suum per hominem tradidit ad mortem. Deinde post tan-
tam gratiam considerationem reuertitur ad fragilitatem
humanam. Et quia dixerat quod est homo adiungit.

**Homo vanitati similis factus est: dies
eius sicut umbra pretereit.**

Homo qui prius fuit veritati similis postea
peccando (vanitati similis factus est) .i. nullius
momenti. in se vanus est enim omne transitorium
quod de sua substantia cadens ut fumus euane-
scit ita et homo tabescit. unde subdit (dies eius) .i. vi-
ta eius momentanea (sicut umbra) que subito
disparet (pretereit) scilicet velociter propter eius fra-
gilitatem. non enim habet firmitatem manendi
sicut nec umbra. unde apostolus. Que est vita nostra va-
por est ad modicum parens. Et Augustinus. Quid
est vivere nisi de vita transire? Denique corpus
christi pugnans in hoc seculo inuocat adiu-
torium domini cum subiungit.

**Domine inclina celos tuos et descende: tan-
ge montes et fumigabunt.**

Domine inclina celos tuos .i. contempera hominibus
apostolos et predicatorum ut inclinati et humiliati di-
cant et commendant alij excellentiam tuam (et) per
eos (descende) in noticiam aliorum et (tange) timo-
re tuo et gratia (montes) .i. superbos et elatos terre-
nas (et fumigabunt) .i. fumum emittent confiten-
do peccata sua cum compunctione lachrymarum

sa sicut fumus excitat lachrymas et extorquet
Magnus fumus est indicium magni ignis et
magnum hospitium aduenisse significat: ita mens
interius per gratiam attenta tota trinitatem ad men-
tem venisse designat. Contra eos autem qui con-
spirauerunt contra te et bonos.

**Fulgura choruscatores et dissipabis eos
emitte sagittas tuas et perturbabis eos.**

Fulgura .i. clarifica et demonstra (choru-
scatione) .i. tue virtutis euentum hoc est exer-
ce et ostende terrentia et fulgentia miracula (et)
sic (dissipabis eos) ab iniunctis et soluet eos. Inspi-
ratio que erant colligati in malo quia crebris mira-
culis territi nil audebant contra te et tuos (et emit-
te) eos (sagittas tuas) .i. perba tua et sermões per-
netrativos de pharetra sacre scripture (et tur-
babis eos) ad penam salutare dicta tua feriat
cor eorum ut perturbent salubriter vulnerent ma-
le sani ut sanent bene vulnerati. Deinde propheta
in persona ecclesie secundum christi aduentum precatur.
quod dicitur. Ita fac modo in fine ante.

**Emitte manum tuam de alto: eripe me et li-
bera me de aquis multis: et de manu fi-
liorum alienorum.**

Emitte manum tuam .i. christum qui manus di-
citur quia omnia per ipsum facta sunt (de alto) .i. de
celo ubi tecum est ut ad iudicium veniat et per illam
manum (eripe me et libera me de aquis multis)
id est persecutionibus et tentationibus impetuosius ma-
gnisq; periculis in quibus me exercebas atque exue-
dum a sordibus voluebas. he sunt aque peradis-
ctionis a quibus eruit dominus suos (et de manu) .i.
patre (filiorum alienorum) non vere filiorum scilicet demo-
num et eorum sequacium qui sunt filij dei per creatio-
nem sed alieni ab eo per rebellionem. Isti sunt.

**Quorum os locutus est vanitatem: et dexte-
ra eorum dextera iniquitatis.**

Quorum os locutus est vanitatem promittentes in
temporalibus beatitudinem (et dextera eorum) .i. operatio
quam reputant dexteram est (dextera iniquitatis)
et sinistra. quia opera sinistre reputant dextere virtu-
tis condemnant eis et os et manus hoc est scien-
tiam quia vanitatis scientia est et opera quia sinistra
sunt dextera istis est sinistra. Sicut et in illis que
opera spiritualia faciunt intuitu mercedis temporalis bo-
ni vero et perfecti opera nature necessaria et usum
temporalium referunt ad deum et eis sinistra est dextera et
istis omnia sunt meritoria sed imperfectis suffi-
cit quod non sunt demeritoria. Ita illi. Sed inter
verba et facta eorum. O.

**Deus canticum novum cantabo tibi: in psal-
terio decacordo psallam tibi.**

Deus ego (canticum novum cantabo tibi) .i.

noni hoīs scz canticū noni testamenti canticū
de noua grā qđ nouo homini chrīsto cōgruit
per quē etiā omnia innouant. Sed ne putes
grām a lege discedere. post canticū nouū sub-
iungit in psalterio decacordo psallā tibi. i. in
lege et impletōe decē pceptōz ibi tibi psallam
ibi tibi opabor: ibi tibi gandebo: ibi tibi cāti-
cum cantabo: cum p cordia charitatis. qz ple-
nitudo legis est charitas qua qui caret psalte-
rium portare potest cantare nō pōt.

**Qui das salutē regibz qui redemisti dō
fui tuū: de gladio maligno eripe me.**

Qui das salutē regibz) vel terrarū vel ani-
marū vel corpōz sed nō tenebrarū. Tu es enī
tantus ac talis rex vt alij reges nō. possint sal-
uari nisi p te. tu es rex regū dñs dñantū (qui
redemisti). i. tanquā redemptū liberaisti a ma-
lis (dauid seruū tuū) de gladio saul et goliath. red-
demisti quoqz chrīstū tuū totū. s. caput de gla-
dio diaboli et indeoz et membra de puancatō
ne prima. Sillr etiā (de gladio maligno) hoīs
vel demonis. i. mortifera p̄suasione eoz quoz
lingua est gladius acutus (eripe me) ne mihi
valeat nocere.

**Et erue me de manu filioz alienoz q̄rū
os locutū est vanitatē: et dextera eoz dex-
tera iniquitatis.**

Et erue me de manu). i. p̄tate (filioz alie-
noz). i. hoīm maloz q̄ sunt filij dei qz ad ima-
ginez eius facti sed ab eo p̄ p̄tīm alieni (quorū
os locutū est vanitatē). i. mendaciū ad bonoz
deceptionē (et dextera eoz) est (dextera iniqui-
tatis) est enī semp̄ extensa ad operandū iniqua
vel qz terrena habent p dextera hac repetitōe
verbōz reddidit iniquos detestabiliores. Et q̄
sunt isti qui hec faciūt exponit subdens.

**Quoz filij sicut nouelle plantationes:
in iuuentute sua.**

Quoz filij) sunt (sicut nouelle plantatōnes
in iuuentute). i. nouitate (sua) qz abundant in
filijs qui florent et sunt incolumēs sicut nouel-
le plantatōes et nū studiū exhibent nutriendis
filijs quantū agricole impendūt plantandis
nouellis et subiūgit etiā de filiabo. d.

**Filie eoz composite: circūornate vt si-
militudo templi.**

Filie eoz) sunt (composite) et (circūornate
vt similitudo). i. ad similitudinē (templi) et cō-
parabiles eius ornatui. sunt enī curiose orna-
te auro gēmis serico et h̄mōi sicut templū solet
ornari. Deinde subiūgit de alijs p̄speritatē-
bus et huius seculi felicitatibz que etiam ad vo-
tum succedunt eis.

**Promptuaria eoz plena eructantia: ex
hoc in illud.**

Promptuaria) et cellaria (eoz) sic dicta qz
inde p̄munt victui necessaria sunt plena et a-
bundant in t̄m qz sunt eructantia). i. transun-
dentia ex nimia plenitudine et abundantia (ex
hoc in illud). i. ita sup̄abundant vt necessariū
sit ppter copiam transferre aliqua de vno vase in
aliud vel de vno loco in aliū.

**Quēs eoz fetose abundantes in egressi-
sibus suis: boues eoz crasse.**

Quēs eoz) sunt (fetose). i. fenibz plene nō ste-
riles et infecunde (abundantes in egressibz) et
exibz (suis) scz p̄tibz vel lacte et lana et h̄mōi
que dicunt egressus vel exitus qz egrediunt et
exiunt ab eis (boues eoz crasse) vt crassi vt sit
generis cōmunis. i. pingues ocio nō macri la-
bore vt his que affluunt diuitijs vbi ostendit
eos caducis rebz inherere et affluētia rerū gau-
dere. Et tāta felicitate sc̄li gaudet qz ap̄d eos.

**Non est ruina macerie neqz transitus: ne-
qz clamor in plateis eoz.**

Non est ruina macerie). i. clausure muroz
vt cito dissoluat. Maceria p̄prie est q̄ de solis
saris sine cemento fit in vineis vel in hortis. s.
adeo p̄speri sunt qz nec illa ruit eis. vt maceria
accipit hic p muro vrbis (neqz transitus) vbi
hostes facili ter intrare possint et per p̄nas (neqz
clamor) turbid⁹ vel tumult⁹ turbatōis q̄ inter-
rumpat eoz quietē est (in plateis) et vrbibz (co-
rum) ex subito incurfu hostiū sed par quicta
per totū nihil aduersi eis p̄tingit. omnia p̄spe-
ra sunt. Enūerauit ergo felicitatez eoz que est
dextera eoz. felicitas est plane talia possidere
sed sinistra naz t̄paliōz corruptibilis est. Ideo
os eoz locutū est vanitatē dicentes in his ter-
renis esse beatitudinē et dextera eoz dextera
iniquitatis qz in dextera posuerunt qđ in sini-
stra habere debuerūt. In dextera ponere debu-
erunt deū et eternitatē ibi dextera ibi esse debet
desideriū nr̄m. Sinistra vtamur ad t̄ps. dex-
teram desiderem⁹ in eternū. Non autē isti ideo
vani et iniqui sunt qz t̄paliōz abūdant sed qz.

**Beati dixerūt p̄lm cui hec sunt: beat⁹
p̄lm cuius dñs deus eius.**

Beati dixerūt p̄lm cui hec) p̄dicta (sunt)
cui hec p̄tingunt. p̄spera et a quo pellunt h̄ ad-
uersa licet sint miseri qz nihil est infelicius felī-
citate peccantiū. Isti filij alieni hoc dicentes
locuti sunt vanitatē habentes t̄palia que sini-
stra sunt p dextera id est pro beatitudine. his
etiā abrahā iacob et isaac abundauerunt
sed sine amissione et damno iusticie. Quia

hec p sinistra habuerunt. filij ergo alieni hoc
dixerunt sed corpus christi et filij dei dicunt q
(beatus) est (pplis) solus (cui) dñs est volūrate
ille qui est (deus eius) prāte si qui obedit z ser-
uit dño fideliter et deuote die ac nocte. Bñs
pplis est qui p omibz diuinis deū possessorē
et possessionē habet.

Oratio.

Doce nos dñe spiritualibz armis nozialibz
culpīs resistere nevanitati mundane subiecti a
tui iuris dñatione pellamur. Per do.

Palmus de exhibitōe ad p̄tinuā rei
laudē ppter causam et rationē multipli-
cem merito ad hoc mouentē

ps. cxliij.

Exultabo te deus

meus rex et benedicaz nomī tuo in
seculū: et in seculū seculi.

Auctor psalmi ppha dauid. Titulus lauda-
tio ipsi dauid. Et est sensus hec laudatio fit ipsi
dauid. i. christo qui de semine dauid natus est
Ad huius autē psalmi p̄conia sequētes psal-
mi p̄tinent qui cum isto septē sunt vt enī septē
sunt psalmi p̄nie ita z septem sunt hic psalmi
laudis diuine in quibz sufficiēter deus docuit
quomō laudari velit ne quis in eius laude er-
rare possit. Materia: allegatio rationū laudis
diuine. hoc est: illa q merito debēt excitare mē-
tem nostrā ad laudandū deū magnifice. Intē-
tio: monere ad exhibendū hmōi laudem deo.
Sñia in generali: ppha in isto psalmo in p̄lo-
na ecclie septisfor mi spiritu plene post omia sū
pradicta nunc in fine mltiplici de causa mul-
tipliciter deū laudat z ad hmōi laudē alios ex-
citāt. Sñia in speciali ppha ergo in p̄sona ec-
clesie laudē p̄mittit dicēs. (Exultabo te) .i. te
notūz faciā et extollā laudando et p̄dicando o
(deus meus) scz creator (rex) omnium et dñs.
Quidē tam laudare exaltare et bñdicere de-
bemus qz deus nostrū qui nos creauit. et regē
nostrū q nos spiritualiter regit z de nobis re-
gnū suū in eternū facit (et bñdicā nomini tuo)
benedictōe gr̄az actōis z laudis. Vel (bene-
dicaz nomini tuo) .i. quicqd boni faciā gratie
tue ascribā (in seculū) p̄sens scz hic (z in seculū
seculi) futurū scz in eternitate. lauda ergo pure
modo deū si vis laudare in eternū. Qui enim
hic nō incipit in futuro mar? erit. Deinde qd
dixerat exponit dicēs.

Per singulos dies benedicā tibi: et lau-
dabo nomen tuū in seculū et in seculūz
seculi.

Per singulos dies) .i. iugiter et assidue sine

intermissione siue in letis z tristibz (benedicā ti-
bi) qz p singulos dies tua beneficia recipio si-
ue ergo in donis siue in flagell p singulos dies
benedicas dñm scz vt moneris eum miscōiter
dare cum dat et miscōiter auferre cum tollit q
tibi aut blandit dādo ne deficias aut corri-
pit exultantē ne peas (et laudabo nomē tuū)
et te nō meritū meū nec me (in seculū) scz hic (z
in seculū seculi) scz in eternū. qui enī hic p sin-
gulos dies deū laudat in eterno die p̄tinue lau-
dabit. Deinde causaz laudis subdit. d. Et me-
rito laudabo qz.

Magnus dñs et laudibilis nimis: z ma-
gnitudinis eius nō est finis.

Magn? est (dñs) in essentia z p̄tate ac ma-
gnitudine nō molis sed infinite virtutis (z lau-
dabilis nimis) .i. valde z plusqz dici aut cogi-
tari possit z ideo nūquā cesses a laudibz (z ma-
gnitudinis eius nō est finis) localis vel tpalis
qz ip̄ incomphensibil? est loco vl? tpe aut etiā
cogitatōe virtutis eius z p̄tās infinita est et iō
laus eius finiri nō potest. Quia ergo sine fine
est magnus sine fine est laudand?. nō enī post
mortē deūz laudare cessabim? sed deficientes
in eius magnitudine respiciam? opa eius z de
operibz eius laudem? operantē sequim?.

Generatio et generatio laudabit opera
tua: et potentiā tuā p̄nunciabūt.

Generatio z generatio laudabit opa tua) .i.
omnis generatio scz omīs hoies p̄ntes z futu-
ri laudabūt te in opibz tuis in quibz tu opifer
cognosceris (et in illis operibz ac intuitu eoz
(potentiā tuā) p quem a te facta sunt z a te p̄te-
gunt? (p̄nunciabūt) et alijs annūciabunt neqz
enim opa tua laudabūt nisi vt potentiā tuā p̄-
nuncient. Sancti deū laudāt in creaturis nō
qz ille pulchre et viles sed qz ip̄ mirabilis est
qui fecit eas nō qz aliquid possunt sed qz ip̄
potens est in illis qui eas creauit. Et filii.

Magnificentia z gl̄ie sanctitatis tue lo-
quentur: et mirabilia tua narrabūt.

Magnificentia glorie sanctitatis tue) .i. ma-
gnificā z gloriosā sanctitatē tuā vicz qz ma-
gnificus sis in natura tua qz gloriosus qz san-
ctus (loquent? laudando z p̄dicando z docen-
do (et mirabilia tua) scz qz mirabilis tu sis in
miraculis tuis. in sc̄tis tuis et in omnibz opibz
tuis (narrabūt) scz alios ad tuā laudē inducē-
do z p̄uocando. Et qz cum suauibz terribilia
sunt pariter p̄ponenda ad timorē incutiendūz
recte subiungit.

Et virtutē terribiliū tuoz dicent: z ma-
gnitudinē tuā narrabūt.

Et virtutē terribiliū morz dicent). i. potentia
tui tremēdi et districti iudicij et ignis eterni. nō
enī p̄dicabūt regnū eternū et tacebūt ignē p̄pe
tuum. laus enī dei ostendere debet hoībo quid
diligāt et qd timeant quid eligant et qd reiciāt
(et magnitudinē tuam) scz virtutis tue (narra
bunt). i. narrādo laudabūt vt auditores terreat
tur et a pctis retrahant nō enim tm blaudis de
us vt exhorret sed etiā minas vt terreat et corri
gat. Et insup.

Memoria abundantie suauitatis tue erit
et exultabunt: et iusticia tua exultabit.

Memoria abundantie suauitatis tue) scz in
beneficijs nobis exhibitis exultabūt et expri
ment alijs. i. de corde deuoto pferunt et narra
bunt scz qz nos oblitus nō es cū oblitū te fueri
mus et pmonuisti nos vt et nos te in memoria
reducam. ipe enī p abundantē suauitatē suā
prius nri memor est nos in grā suā pueniēdo
erocādo. Deinde nos eius (et in iusticia tua)
nō suas exultabūt se p te esse iustificatos intel
ligentes se iusticia a te accepisse. Et nihil boni
esse in se qd nō sit a te nec potuisse pueni ad te
nisi p te. Qui g debēt qz sunt illi debent qz iu
sti sunt. Et merito in his laudabūt. Quia.

Miserator et misericors dñs: patiens et
multū misericors.

Miserator) effectus (et misericors) natura est
(dñs) in his quibz iam veniā dedit et pctā re
laxauit in his autē quibus adhuc nō dedit est
(patiens) scz nō dānans sed vt pueriant tole
rans et ad pñiam nimia longanimitate expe
ctans et in hac nimitate patiēcie est multū mi
sericors) nō tm pctā dimittendo sed etiā dona
cumulando vlt penas citra debitū minuendo
et premia vltra p̄dignū donando. dicit quidē
fm reatu punire et fm meritū retribuere sed tm
citra punit et vltra remunerat. Et generalit.

Suavis dñs vniuersis: et miseratōes
eius sup omnia opa eius.

Suavis). i. mitis et pius est (dñs vniuersis)
etiam in impios nō exserens hic debitā seueri
tatem sed maxie est suavis se gustantibz (et mi
seratōes eius) sunt (sup omnia opa eius) qz qd
quid boni operat in hominibz misericorditer
operat et miseratōes sua omnia opa que fecit p
regit et in natura sua sustentat. Deniqz si tollis
opera tua mala et in te nō remaneat nisi opus
eius nō te dimittet miseratio eius. Si autē tu
nō dimittis opa tua erit seueritas eius in opa
tua nō in opa sua. O quanta pctōibz dat cō
solatio totiens miscōia repetita. Et qz misera
tio tua est sup omnia opa tua g.

Confiteant tibi dñe omnia opa tua: et
sancti tui benedicant tibi.

Confiteant tibi) o (dñe) cōfessione laudis
(omnia opa tua) qz a te sunt creata. rationales
creature p se laudent alie creature materiā lau
dandi p̄stent inquantū in eis relucet bonitas
creatoris. Et nō solū hec sed et bona nra omnia
que tua sunt opa qz creati sumus a te in opibz
bonis p̄stent tibi. i. ad laudē tuā referant (et
sancti tui benedicant tibi). i. qz sancti sunt tibi
tribuant qz p te iustificati sunt. Ex omnia fecit
ex nihilo opus fuit potēcie sed qz de pctōre fa
cit iustū opus est miscōie. Deinde quid in cōfi
tendo dicant subdit.

Gloria regni tui dicent: et potentia tuā
loquent.

Gloria regni tui). i. gloria tue maiestatis glia
ineffabile toto corde desiderabile (dicēt). i. p̄di
cabūt vt omēs eā desiderēt. h mira et admirabil
glia regni celestis a sc̄tis tuis p̄dicat nob etiā
pctōibz p̄mittit (et potentia tuā) qua omnia
creasti et fecisti ac regis et ordinas omnia tam
supiora q̄ inferiora (loquent). i. p̄dicādo nar
rabunt vt omnes eam timeant. dicent in quaz
et loquent vtiqz ad hoc.

Et notā faciāt filijs hominū potentia
tuā: et gloria magnificēcie regni tui.

Et notā faciant). i. p hec innotescant filijs
hoīm potentia tuā) qua vindicabis in malos
(et gloria magnificēcie regni tui) qua corona
bis bonos et p noticiā vtiqz quidaz timore
pene quidā spe glorie puerient. Ideo enī no
tam facient ne excussatio p ignorantia fiat et vt
qui audierit credat et alteri dicat veni et sic cor
tina cortinā trahat et qui crediderint iustificē
et salui fiāt. de cui⁹ regni magnitudine subdit.
Regnū tuū regnū omniū seculor: et do
minatio tua in omni generatōe et gene
ratione.

Regnū tuū) o deus q gubernas omnia est
(regnū omniū seculor). i. durans p omnia se
cula hoc est semp et in eternū omnia enī secula
regni tui dñatōe voluunt (et dñatio) siue ptās
(tua). i. p quā administras hoc regnū est (in oī
generatōe et generatōe) p successionē. i. p omīs
generatōes vel in hac generatōe mortali que
nunc est et in generatōe immortalī que futura
est in resurrectionē. felices anime que ibi esse po
terunt sub tua dñatione vbi tu eris omnia in
oibz felix illud dñum vbi nihil agit nisi q in
eternū eternus p̄ditor laudet.

Fidelis dñs in omibz verbis suis: et san
ctus in omibz opibz suis.

Fidelis est (dñs in omibz verbis suis) nam pmissa implet et quicqd pmissit dedit et p data fecit fide de ceteris dandis que pmissit. Attendit qd pmittit paratus esto q ipse pcepit agere paratus est ille qd pmittit donare. Qd si non credis p bis vel crede opibz omnia eni opa ei? scia iusta et recta testimoniū pbiēt de ipo. vñ de sequit (et scitis in omnibz opibz suis) nihil eni ab eo fit iniuste vel inordinate sed vt verat est in pmissis ita scitis in opatōe. Unde audiamus aliud de opibz eius. Nam.

Alleuat dñs omis qui corruūt: et erigit omnes elisos.

Alleuat dñs omis qui corruunt. i. corrucere incipiūt ne omnino corruant et in eterna ruina mergant. Tale est illud: cū ceciderit iustus nō collidit. i. cum cadere cepit nō q omis alleuet sed quicūqz alleuant hoc fit p eum (et erigit omis elisos). i. iam lapsos in pctā si agant pñiam nam quantū est in se parat? est omis in pctā cadentes releuaret omis a pctis lesos sanare. Vel alleuat et erigit omis ad se pñientes per pdestinationē. nō enim pmittit eos tentari supra id qd possunt. Et qz hoc facis ideo

Oculi oim sperant in te dñe: et tu das escam illoz in tpe oportuno.

Oculi omnium in te sperant o (dñe). i. sperando a te habere vnde sustentent corpaliter et spūaliter in vita ad te oculos exteriores et interiores leuant (et tu das escam illoz). corpalē vel spūalē nō passim sed in tpe oportuno qñ expedit. nō eni semp danda est esca. multis eni petentibz salubriter differt dat q quasi medic? egro qd puenit et qñ puenit nō vt homo desiderat et petiit ne si det ei oblit. Nam.

Alpetis tu manū tuaz: et imple omne animal benedictione.

Aperis tu in cuius pñate sunt omnia (manū tuā). i. benignitatē potentie tue p bonitatis tue diffusionē largiter tribuēdo sicut claudere dicit manū qui nihil dat (et imple omne animal iugo tuo aptū rationale qd pōt benedicere. i. ex omni genere hoim. omne eni ad diuersitatē generis pñet nō ad vniuersitatē (benedictionē) dextre vel sinistre et puenienti refectōe corpalī vel spūali. q. d. et si nō das aliquā das tñ in tpe oportuno differt quidē sed nō aufert. Et qz apud eum nulla est iniquitas subiūgit.

Iustus dñs in omnibz vijs suis: et sanctus in omnibz operibz suis.

Iustus est (dñs in oibz vijs suis). i. in dispositionibz et voluntatibz que omes iuste sunt (et sanctus) ac misericors in oibz opibz suis. i. pcel

sibus et effectibz. Et sic vie ad dispositionē pñent opa ad effectū et hec apud nos diuidunt sed apud illuz idē est velle qd facere. Iustus est ergo et qñ cedit et qñ curat. Sic pfecti sunt omis sancti eius in tribulationibz suis qz iusta sunt dei iudicia pñis iusticiā eius laudauerūt et sic bñficia petuerūt et siue puniat siue remuneret semp miam oñdit vel puniendo citra de meritā vel remunerādo vltra merita. Sz qz in imis lacerat nō potes ad hec ptingere inde qd sequit.

Prope est dñs oibz inuocantibz eū: oibz inuocantibz eum in veritate.

Prope est ppius (est dñs) qui vbiqz est (oibz inuocantibz eum). i. in serocantibz et inuiantibz et si nō statim facit eis qd petūt. Si lōge est nō potes ascendere saltē potes clamare Inuoca dñm deū tuū et ipse descendet ad te sed (inuocantibz eum in veritate) erere qui nihil ab eo petūt nisi ipm nō sñm vana desideria que aliud querūt qz ipm deū. Vel (in veritate) hoc est in pessione pctōz et in emendatōe vite et in humilitate. Si eni dixerim? qz pctā habemus nos ipos corrigim? nō seducim? et veritas in nobis est. Et tñc ppe est et exaudiet qz.

Voluntatē timentū se faciet: et deprecatoz eoz exaudiet: et saluos faciet eos.

Voluntatē timentū se). i. ea que placita sūt eis (faciet) et quibz dedit bene velle dabit et pficere et si nō facit ad horaz facit tñ aliquā. si tñ ideo timent vt voluntatē eius faciant hoc est timore filiali qui est annex? charitatis et depcationē eoz et exaudiet si sit de pñentibz ad salutē ac p se et pseueranter (et saluos faciet eos) scz a malis in futuro: hec est eni depcatō eoz vt saluentur. Si g modo facim? voluntatē dñi faciet ipse postmodū voluntatē nrām vt eripiat nos de hoc maligno seculo et saluet in futuro. hoc autē oñdit ex eo qd sequit qz.

Custodit dñs omis diligētes se: et omis pctōres disperdet.

Custodit dñs omis diligētes se) nō aliud p eo qui dilectionē eius mūdānis dilectōibz pseuerant custodit nunc eos inter tentatōes et tribulatioēs inter pñuras et angustias sed tñ pfectus et securus custodiet qñ eos in eternitate sua suscipiet (et) tñc (omis pctōres) et impios obstatos et in pctis pseuerantes aut veniā delictoz desperātes aut veniā sibi puerse pmitteres et ex ipa pmissione a pcti ppetratōe nō recedentes amoriqz eius amorē seculi pponentes (disperdet) et pteret eoz in ignē eternū mitteret. Deinde breuiter in laude pcludit. q. d. **Qm**

omnia ista ita se habent ideo p omnibz supra memoratis.

Baudationē dñi loquet os meū: et benedicat omnis caro nomini sancto eius in seculū: et in seculū seculi.

Laudatōz. i. laudē (dñi loquet) nunc et in futuro (os meū). i. ego ponit enī pars p toto et q̄tas potero gr̄as rependā (et meo exēplo) benedicat omnis caro omnis serus et cōditio. i. omnis homo scz cōuersi ad deū hoc est omne corpus ecclie qd nos sumus qui deū laudare et bñdicere debem⁹ p quērim⁹ et sumus (nomini sc̄to eius) xpm extollendo et glorificando et hoc (in seculū). i. in pñti (et in seculū seculi). i. in futuro hoc est assidue et semp ac in eternū et iugiter in omni seculo tam pñti q̄ futuro.

Oratio.

Regnator omnīū seculorū dñe qui spūales cibuz omni anime oportuno ministras in tpe pcede nobis te ppetualiter benedicere: tua potentia cū electis tuis fiducialr exultare. p do.

Palmus de laude diuina et de eo q̄ tota spes nostra et plena pfidētia in deo tñ et nō in hoīe est ponēda. ps. Clxx.

Auda anima mea

dñm: laudabo dominū in uita mea psallam deo meo q̄ diu fuero.

Auctor psalmi. ppha dauid. Titulus. alla. qd̄ interpretat laudate dñm. est enī vox exhortantis aīam suā ad laudandū. **M**ateria: laus dei ac spes et plena pfidentia in deo nō in homine ponendo. **I**ntentio: monere fideles ad laudē dei et ad hoc q̄ pfidentia in hoībz est fugienda ppter saluandi impossibilitatē et adiutorij breuitatē sed cōfidentia in deo est amplectenda ppter eius summā potentia: sapiētiā et clementiā seu bonitatē. **S**nia in generali: propheta in isto psalmo cōsultat aīe sue et psequenter oībz in psona sua deū laudare monetq̄ multis rōnibz in hoībz minime pfidendum sed totam spem in dño esse ponendā. Quia enī in supior psalmo se laudaturū pmiserat et multa sunt que laudantē impediunt ideo hic et se et alios ad laudandū inuitat. **S**nia in spāli uirtutibz iustus aīam suā. i. supior ps scz mens et ratio inferiorē scz sensualitatē: vel aīa scdm rōnem se ipam fm sensualitatē et insup pfectus min⁹ pfectos ad laudē dei excitans et exhortans ait (**L**auda) o (aīa mea dñm) scz creatorē tuum. q. d. quid de alijs fatigis et p tot rez seculariū amores te diuidis: **S**ic in laude dei mecū qd te occupat cura mortalium rez. **C**ollige te ad

auctorē tuū qui te fecit hic tibi par et securitas erit. hoc dicat vnusquisq̄ aīe sue lauda dñm tuū creatorē ad cui⁹ facta es imaginē et similitudinē et quasi huic exhortatōi acquiescēs m̄det aīa. d. (laudabo dñm) nō tñ lingua s̄ (in uita mea). i. bñ uiuendo et (psallam deo meo) bñ opando (q̄ diu fuero) in bonis opibz psequerando. neq̄ enī aliter digne possumus deū laudare nisi bñ uiuendo et in hoc psequerando **D**einde hortat nos ut in ipso quē laudamus spem nostram cōstituiamus. d.

Nolite confidere in principibz in filiis hoīm in quibz nō est salus.

Nolite confidere) et spem vram ponere (in principibz). i. in hoībz quibuscūq̄ excellentibus scz qui inter alios vident magis posse ad iuuare: et multo min⁹ pfidendū est in alijs inferioribz: et ut breuiter dicā nolite cōfidere (in filiis hoīm) quibuscūq̄ qui tpalia amare suadent (in quibz). i. in q̄z p̄tate (nō est salus) qz nec alios nec se saluare pñt sed in filio hoīs in quo salus est sperate quia dñi tñ est salus nō principū sc̄li vel filiorū hoīm **E**t vere nō est in hoībz sperandū nam vide quid de his omibz tanq̄ de vno dicat.

Exibit spūs eius et reuertetur in terrā suā: in illa die pibūt oēs cogitatōes eorū

Exibit) enī et egrediet scz de corpore (spūs). i. anima (eius) scz hoīs cū malis granibz suis cito et subito qñ nō vult vel scit aut sperat (et) ex eunte spiritu (reuertet) scz caro vel corpus eius (in terrā suā) de qua originaliter in primo pēte cepit iniciū (et in illa die) scz mortis (pibūt) id est frustabunt (om̄s cogitatōes) et psumptōnes (eorū) que in diuersos ambībz seculi tendebant. qz exeq̄ nō poterūt qd supbe et inanitē cogitantes pposuerāt nec sibi nec alijs ferre pñt auxiliū et ideo talibz nō est intendendū. **D**einde ostendit q̄ in deo principalr est sperandū. d.

Beatius cuius deus iacob adiutor eius: spes eius in dño deo ipsius qui fecit celum et terrā mare et oīa q̄ in eis sunt.

Beatius) scz est ille (cui⁹) nō homo sed (deus iacob). i. quē coluit iacob est (adiutor ei⁹) et superabundat eius qz et ipsi iacob sic fuit adiutor ut de iacob faceret isrl. **S**ic et tu hic posuit et peregrinus nōdum videns deū si habueris adiutorē deū iacob eris tandē de iacob isrl et vides deū et cessabit om̄s labor et gemit⁹ et interim dum in hac uita gemit (spes eius) est (in dño deo ipsius) nō in alio et ideo bñs. nam in quo est eius spes ipse erit eius res. sicut scriptū est. spes mea es tu: porcio mea in terra uiuentiū.

Quia ratio psequenter reddit et pmo ex diuina pte cum dicit (qui fecit celum et terram mare et omnia que in eis sunt) et sic pot vbiq saluare qz eius pias attigit vbiq sed sic no est de pncipib vel hominib. Scdo ex diuina veritate cum subdit.

Qui custodit veritatem in seculum: facit iudiciu iniuriarum patientibus: dat escam esuriētibus.

Qui custodit veritatem in pmissis (in seculo) .i. in eternum reddendo et adimplendo indubitanter omnia que pmittit. hoies aut sepe pmittunt et fallunt. Tercio ex dei eqtate cum dicit (facit iudiciu) scz iustu (iniuriarum patientibus) .i. his q iuste viuunt et patiunt iniuriarum que est iuri pstraria nam punit facientes et remunerat patientes: homines aut sepe p paruo munusculo declinant a vero iudicio. Quarto ex dei pietate cum sub iungit (dat escam) et corporalem et spiritualem (esuriētibus) hanc vel illam. hoies aut sepe illud tantillum qd paup habet sibi subripiunt.

Dñs soluit compeditos: dñs illuminat cecos.

Dñs soluit a vinculis vl pccis (compeditos) et ligatos his vel illis a compedito etiam mortalitatis et corruptionis qbz in hoc seculo ligamur eos soluit quos a mortalitate ad immortalitatem a corruptione ad incorruptionem reducit. Compeditos qz compedito pcepto vel pssioz soluit reddendo eis p labore regna celoz et dñs illuminat visu vel sapia (cecos) corporaliter vel ignorantia. Cecos qz illuminat quos ab huius mundi tenebris ad sue claritatis celsitudinem subleuat. Et.

Dñs erigit elisos: dñs diligit iustos.

Dñs erigit elisos scz claudos subleuando vl afflicto cōsolando. vel (erigit) p humilitate (elisos) p supbia .i. supbos facit humiles. quos enī diabolus elidit dñs erigit. Elisi sunt qui p superbia cadūt erigunt qui toto corde se humiliāt. Nam omnis qui se exaltat humiliabit et q se humiliat exaltabit. Vel (erigit elisos) .i. pccis pfractos. Quinto adducit rō ex diuina charitate cū dñs (dñs diligit iustos) tāquā mēbra sua quos in beatitudine locat eterna. Et qz diuina charitas potissime ad desolatos se extendit ideo subdit et ostendit quō diligit dicens.

Dñs custodit aduenas pupillū et viduam suscipiet: et vias pccōz disperdet.

Dñs custodit aduenas .i. pegrinos et a terra sua elongatos. vl eos q se in hoc seculo recognoscūt esse pegrinos dicentes nō habem⁹ hic manentē ciuitatē. qdū enī sum⁹ in corpe pegrinamur a dño quos dñs custodit qz eos

inter tribulaciones ptegit et postmodū ad eternā securitatē pducit (pupillū) pntibz pzinatū (et viduā) marito orbatā suscipiet in suā curā et ptectionē speciale. Vel (pupillū et viduā) .i. oī ope et auxilio destitutos in hoc seculo vt sperent in deo (et vias) latas spaciosas que ducūt ad interitū (pccōz) qui hic nram viam artā de rident. Vel (vias pccōz) .i. pccōres ppter vias suas (disperdet) et exterminabit. Exterminata aut viā pccōz restat nobis regnū de quo subdit qz illis pcurab.

Regnabit dñs in secula: deus tuus syon: in generatōe et generationē.

Regnabit dñs in sanctis suis (in seculo) .i. in eternū qz regni eius nō erit finis scz (deus tuus) o (syon) .i. ecclia. q. di. ad te pñet o ecclia gaude qz tibi regnabit qz tu eris regnū ei⁹ non babilonia vide vt tu sis de syon ad tps liborantez pegrinante. in eternū aut regnatura nō de babilonia. .i. nō de huius seculi ciuitate peritura. Deinde declarat qd dixerat in secula .i. (in generatōz) istā (et generatōz) venturā. .i. semper in oibz generatōibz succedentibz. Dñs.

Gloriose spei om̃s deus in quem beatorū anime totā spei pfidentia ponūt: pcede nobis vt adiutorio tuo illuminati valeam⁹ te iugiter pura mente diligere. Per do.

Psalmus de exhortatōe fidelium ad laudandū deū ppter multa beneficia per eum nobis exhibita. ps. Cxvi.

Audate dominū

qm̃ bonus est psalm⁹: deo nro sitio cunda decoraqz laudatio.

Auctor psalmi ppha dñs. Titul⁹ alla cuius vocis interpretatio est laudate dñm. Incipit enī a laude dei psalm⁹ et agit de edificatōe sancte ecclie de multis ad edificatōez fidelium pñentibz in quibz oibz laudand⁹ est dñs. Materia laus dei et allegatio rationū laudis hmoi. Intentio ad laudē dei moneret exhortari. Snia in generali ppha ī isto psalmo hortat pplm ad laudandū dñm ppter multa bñficia p eum nobis exhibita subiūgens q supbi et ptumaces incōpositi et audaces de viribz suis psumētes ei nō placent sed qui eum timent et in eius misericordia sperant. Snia in speciali: omnes q tam maiores qz minores ad laudem inuitans ait. (Laudate dñm) scz om̃s de ppor hoc tōc qm̃ bonus est psalm⁹. .i. bona est laus dei vbi opa cōsonant voci sicut psalm⁹ fuit nō sola voce sed in organo manibz voci pcordantibz quoz operum laus nō debz cessare etiā intermissa vocis

laude. Semp eni laudat qui sp bene opatur: qui vero male agit blasphematur. q. d. ideo laudate qm bonu est laudare. hec est eni merces tota laudantiu et nra bñtudo. Et qz bonus est psalmus ideo (deo nro) cuius aures nō ad os s; ad cor: nō ad linguā s; ad vitam laudatoris patent (sūt iocunda). i. delectabilis. (decora qz) id est pulchra (laudatio) iocunda est si est decora. i. vite moribz speciosa que nō est in ore peccatoris q bone cantilene malis obstreper moribus. Sic eni deo placens et decens est laudatio nra si cōueniat vita cum doctrina. Ubi Aug⁹. Cum manducas et bibis psalle nō intermiscendo sonos s; modeste et temperate mādncādo et bibendo et grās deo agendo cibis tuis et potus laudat deū. Si vero modū nature debitū excedas et vino te inuergas et si lingua laudat vita blasphematur. Si bene viuis laudas cū agis negociū: laudas cum cibis et potū capis: laudas cū in lecto requiescis: laudas cum dormis plus attendit deus quid viuas qz quid sonet. Ideo etiam laudandus est deus quia

Edificans hierusalē dñs: dispersiones israel congregabit.

Edificas est (dñs). i. edificat in terra ex viuis lapidibz (hierlm) spūalcm scz generalē ecclesiam cui⁹ ps triumphat in celis et ps militat in terris quā sic edificat. qz (dispersiones isrl.) scz pl⁹ i christiani ad quē nomē israel qui interpretatur vidēs deū est translātū. i. fideles varijs erroribz seductos de toto mundo ad se reuocans (cōgregabit) in ecclesia militante p fidez et in triumphante p aptam visionē. dñs hierusalem quādie spūaliter edificat qz incessanter electos suos corrigit: castigat: iustificat: perficit et in fine ad celestē patriā subleuat. Quādrat nos et polit in edificiū ecclesie militantis repositurus in structura triūphantis. Edificiū hui⁹ ciuitatis est morz correctio. vite emendatio. pfectus in bonis opibz. pseruātia vsq; in finem vt inde edificiū celeste et ruina angelica reformet vnde ostendens quomō congregat subiungit.

Qui sanat cōtritōs corde et alligat cōtritiones eoz.

Qui sanat hic ex pte et in futuro plenarie (cōtritōs corde). i. eos qui offerūt deo sacrificium spūs cōtribulati. Sanat cōtritōs corde sanat hūiliatos: sanat cōfiteutes: sanat seipos iudicantes et punientes quoz pfecta sanitas erit in resurrectione iustozū qñ absterget deus omnē lachrymā ab oculis eoz (et alligat) mo

do. i. curat et reformat diuina medicina scilicet virtute sue passionis et sacramentoz q sunt aīe medicine (pñtiones). i. plagas (eoz) quas eis intulit maligni spūs rabies sciens: quas dñs alligat gulosis pñmoniā: lubricis continentiam et alijs alia suo modo intīgens sicut medicus alligat fracturas infirmoz diuersa emplastra fm exigentiā apponens. de quibus adhuc subditur.

Qui numerat multitudinē stellarū: et omnibz eis nomina vocans.

Qui numerat. i. discernit (multitudinē stellarum). i. electoz et sanctoz ex quibz fundata est ecclesia q lucet verbo et exemplo in nocte mundi huius et in ecclia sicut luminaria quos numerat in suos qz oēs secū regnāturos habz numeratos. Flouit eni dñs qui sunt eius non numerat deus nisi qui in numero eius digni sunt nam q indignus est nec numeratur (et oibz eis) numeratis (noīa vocans) et imponit ascribendo eos iuxta eoz merita in libro vite et eternitate. i. in dei pdestinatōne. Electis suis noīa vocat qz eos ex noīe nouit. Bonos quidē noscit p approbatōez qz eligendo numerat. malos autē p iudiciū reprobātōis ignorat de qbz alibi dicit. deleantur de libro viuentiū et cū iustis nō scribant. Et quid plura dicā.

Magnus dñs noster et magna virtus eius: et sapientie eius nō est numerus.

Magnus est (dñs nr) in se quo maior esse nō pōt qui principiū et finē nō habet (et magna virtus eius) in opatione p quē oīa facta sunt et sine quo factū est nihil (et sapientie eius nō est numerus). i. finis qz est infinita et incōprehensibilis: nō eni pōt ab aliquo cōprehendi vel numerari. Vñ apls admirās ait. O altitudo sapientie et scientie dei q incōprehensibilia sunt iudicia eius et inuestigabiles vię ei⁹. Bonū est autē vt cōfiteat quis infirmitatē qui vult puenire ad intelligendā diuinitatē. Cōsolatur eni infirma nra cum subiungit.

Suscipiens mansuetos dñs: hūilians autē peccatores vsq; ad terram.

Suscipiens est (mansuetos dñs). i. mites et hūiles ad intelligentiā archanoz. Esto ergo mitis honora scripturā dei nondū tibi aptam vt suscipiat te dñs ad intelligentiā nō accusas obscuritatē scripturaz qz voluit vt exercearis in pulsando vt pulsanti apiret. Si autē resistis aduersus clauā dei audi quid sequit. (hūilians autē peccatores). i. immites et superbos mansuetos et humilibz cōtrarios (vsq; ad terram). i. vt terrena tū sapiant. qz eni repre-

hendi et irridet intelligibilia sentiunt et sapiunt
terrena. Suscipit etiam mansuetos hic ut ptegat
et ut remuneret. piores autem humiliat hic ut
deiciat et ibi ut pdeninet. Si ergo volumus susci-
pi: simus mansueti pulsemus et quod sequitur facia-
mus. q. d. et ut suscipi valeatis.

**Precinuite domino in confessione: psallite deo
nostro in cythara.**

Precinuite vel incipite. i. canite (domino in p-
fessione) pctorum et laudis. duplex est enim confessio et
utraque triplex quia tam p-ctum quam laudes debemus
pferi corde ore et ope. Te primum accusa deinde
deum lauda: post p-fectionem vero sequatur op-
atio bona ubi subdit (psallite) opibus (deo nostro in
cythara) ubi manet sequitur vocem. i. post p-fectionem
nec opamini vos ipsos mortificando vicibus quia
vocem p-fectionis comitari debet psonantia bo-
ni operis. Quia enim psalterium a superiori parte cy-
thara ab inferiori reddit sonum quasi in psalte-
rio sonum reddimus cum iam in p-fectione vite et
virtutibus laborando deum laudamus. Quasi ve-
ro in cythara sonum reddere est vitam corrigere
carnem domare: lachrymis peccata punire: cor in
lamentatione penitus pterere. Et ideo non canite sed
precinuite dixit ut si deo placere volumus prius
voce p-fectionis agamus mala que gessimus
et deinde in ope penitentia laboremus. frustra
enim p-ctum detegitur: si non per penitentiam labor
emendatur. psallite inquit deo.

**Qui operit celum nubibus: et parat ter-
re pluviam.**

Qui operit celum nubibus etc. Ad istam me-
morat opera per que p-ctas dei ostenditur quia elevat
nubes et eis operit celum et celat ab oculis nostris et
in descensu earum (parat terre pluviam) ad fecun-
dandum eam. (producit etiam in montibus fenum)
ut sit in cibum animalium et pecorum (et herba ser-
viti boim). i. iumentis que hominibus servantur et
prestant iuvamentum. Unde et sequitur (Qui dat
iumentis escam ipsorum) providendo eis in vite ne-
cessariis (et pullis cornuorum) quos p-ctes in tam
tenera etate non pascunt (inuocantibus eum) et cla-
mantibus per desiderio escarum per naturale appetitum
eis inditum. Pullos enim cornuorum speciali pro-
videntia deus nutrit quibus miro modo ab aere
pabulum quadam aura delatum ad os pervenit quod
biantes suscipiunt et sic nutriunt. dicitur etiam quod
mulceat hominum nutu divino circa ora eorum volu-
tant quas de facili capiunt et sic vivunt. Vel po-
tius mystice sic accipe (Qui operit celum nubi-
bus). i. sacra scripturam et lucem sue sapientie sub
obscuritate verborum posuit et quasi sub figuris
et sacramentis cōtegit ut ad querendum incitet.

Sacre enim scripture verba vilescerent si mor-
tali legunt omnibus paterent. Sed ipse postmo-
dum p-dicatores sanctos ordinavit qui eandem
obscuritatem exponendo detegerunt atque per do-
ctrinam tanquam per quandam pluviam terrena et in-
firma corda rigarent. unde subdit et inde (pa-
rat terre). i. ecclesie sue sancte et auditoribus (plu-
viam). i. doctrinam spiritualem. ad hoc enim obscu-
ra quedam voluit esse in scripturis ut servi dei
haberent quid interpretando in aures et corda
hominum influeret. Et quod agat pluvia subiungit.

**Qui producit in montibus fenum: et herbas
servituti hominum.**

Qui producit. i. nasci facit non tamen in terra hu-
mili sed etiam in montibus. i. in excelsis seculi et
magna dignitate p-ctis (fenum) et fructum temporalium
que metant seminantes spiritualia. non est mirum
si terra humilis attulit fructum sed vidua que duo
minuta misit in gazophilacium. sed hoc fuit mi-
rabilius quam mons attulit fenum sed zacharus ille
princeps publicanorum. Quanto enim quis in se-
culo maior est tanto plus amat divitias et ta-
to magis durus et sterilis est. Quia autem ista que
ecclesie ad necessitatem deo servientium dantur a
divitiis fenum sunt. Carnalia enim sunt et ad tem-
pus apparentia. et subiungit quibus producit. d.
(et herbas) scilicet ipsum fenum (servituti hominum). i. p-
dicatores qui serviunt hominibus. per servitutem enim
hominum intelligitur officium p-dicatores: debent ergo
sancti viri ab eis corporalia stipendia percipere quibus
ipsi student spiritualia seminare.

**Qui dat iumentis escam ipsorum: et pul-
lis cornuorum inuocantibus eum.**

Qui etiam (dat iumentis) vel pecoribus. i. sim-
plicibus ecclesie scilicet gregibus domini (escam ipsorum)
id est divini verbi pabulum quia eos pascit deus
per homines qui accipiunt fenum. i. per p-dicatores quia
largiuntur eis spiritualia a quibus metunt carna-
lia. Magna autem spes tribuit peccatoribus cum
subinfertur (et) dat escam et corporalem et spiritua-
lem (pullis cornuorum). i. filiis peccatorum denigra-
torum peccatis qui idolis et demonibus servie-
bant (inuocantibus eum) et ad eius misericordiam re-
currentibus. Non solum enim p-dicatores et iustos
pascit largitas divina sed etiam indignos et pec-
catores tamen inuocare deum ne differant. Scri-
ptum est enim: prope est dominus omnibus inuocanti-
bus eum in veritate. cum autem omnibus neminem
excludit. Inuocent ergo filii cornuorum non despe-
rent quia a peccatoribus p-ctis descenderunt quia in ido-
latria erraverunt larga est divina misericordia para-
ta est etiam peccatores suscipe si ipsi non desistant hu-
militer inuocare. Nam tamen superbis resistit deus

humilibus vero dat gratiam vestram et subdit.

Non in fortitudine equi voluntatem habebit: nec in tibis viri beneplacitum erit ei.

Non in fortitudine vel in potentatu (equi) id est in superbia etumaciū. p equū enī superbia intelligit qz in equo altior incedit homo: ceruix eius vere iudicat etumaciā (voluntatem habebit). i. placitū collocabit. i. nō placet sibi nec in tybis viri. i. in incōposito habitu et in cessu audacis et presumptuosi. p virū enī audax psumptio notat et in tybis incessus incōpositus (beneplacitū erit ei) minus dicit scz q nō placent et plus intelligit scz q displicet. Nō ē se extollant homines in suis dignitatibus nō psumant de suis honoribus. nō enī in superbia nec in presumptione delectat deus. In illis ergo nō est beneplacitum deo sed

Beneplacitū est dñō sup timētes eum: et in eis qui sperāt sup misericordia eius.

Beneplacitū est dñō sup timentes eū timore filiali et casto qui utiqz nō cōfidunt de virtute sua s; diuina (et in eis qui sperant sup misericordia eius) qz nō psumunt de sua iusticia sed de dei misericordia: nec p̄sidiūt de meritis s; de grā. q. d. beneplacitum est dñō in his qui timēt et sperant. Timori spem cōiungit qz timor sine spe venie nō valet: nam timor sine spe non meriū sed penā habet. Ergo sic time dñm vt speres in misericordia eius et ab ipso ad ipm fugias. vis fugere ab irato fuge ad placatū. Cōfiteri peccata tua time qz iustus est: sed noli desperare qz misericors est placabis eum si speres in misericordia eius atqz de cetero ita peccare caueas vt de p̄teritis deprecens vt tibi dimittat.

Oratio.

Edificator celestis hierl'm deus qui multitudinem stellarū et cōcludis numero et nominatim singulas vocas: sana qñs cōtritos corde: dispersos cōgrega: atqz nos innumerabili sapientia tua locupleta. Per do.

Psalmus de inuitatione ecclesie triumphantis ad laudem diuinam ppter plura bñficia misericorditer sibi collata.

ps. Cxi vij.

Lauda hierusalem

dñm: lauda deum tuum syon.

Auctor psalmi ppheta dauid. Titulus alleluia aggei et zacharie. Et est sensus: hic est all'a. i. laus dei. laus dico aggei et zacharie de repatione celestis hierl'm quā illi p̄dixerunt et ppter ea deū laudauerūt. Isti enī pphete in captiuitate babilonic p̄betauerūt repatōz

terrene hierl'm in qua intellexerūt spūalem re-staurationē celestis hierl'm et p ea dñm laudauerunt et ppheta dauid p eadē hic deū laudat sicut illi pphete sub figura laudauerūt. laudatio enī illoz pfigurabat istaz. Et facit iste psalmus in nobis amorē future hierl'm quā multipliciter cōmendat vt suspiremus ei et ad illā venire desideremus. Materia: inuitatio ecclesie triumphantis ad laudem diuinā ppter bñficia diuersa sibi collata. Intentio: inducere et monere fideles ad laudem et hic pura mente cōuersari atqz digne deo in hac pegrinatione militare et cōtinue ad celestē hierl'm et syon cū desiderio ad eam veniēdi suspirare. Sñia in generali ppheta in isto psalmo alloquit hierusalem et syon supnam scz triumphantē ecclesiam vt qz secura iam reddita in ciuibz suis est deum iugi exultatione collaudet: enumeratqz quanta p̄lo suo fideli tpe nouē legis ac veteris pius miserator indulserit. Sñia in speciali: in captiuitate ergo huius seculi adhuc cōstitutis ppheta videns bñm p̄lm eterne hierusalem quasi iungens cor ei dicit. (Lauda) o (hierusalē) celestis iam secura (dñm) rectores tuū. hoc enī solū est cōtinuū negociū tuum. hoc ideo dicit ppheta vt nos modo exultem? in spe et desideremus ipam qui audimus eam sic ructantē dei laudem et repetit (lauda deum tuū) o (syon) celestis. eadem enī est hierl'm et syon: nam hierusalē interpretatur visio pacis. syon speculatio vel p̄emplatio. et visio pacis est cōtemplatio christi qui est pax nra. et ponitur hic cōtinens p cōtento. q. d. o habitatores hierusalem et syon laudate dñm deū vestrum. Et subdit causam laudis

Quā cōfortauit seras portarū tuarum: benedixit filiis tuis in te.

Qm pfortauit vel pfirmavit nō tm posuit hoc qd futurū est enūciat quasi iam transactū sit solent enī pphete futura ita esse cognita quē admodū p̄terita (seras) vel vectes et clausuras (portarū tuarū) vectiū pfirmatō nō fit nisi clausis portis p hoc ē notat clausam esse ianuā admissis prudentibz et exclusis fatuis virginibz et ideo secrete tūc laudat qz nemo erit vñ doleat nemo intrat quē timeat qz nō erit inde amic⁹ nec intrat illuc inimic⁹ (et bñdixit) dando multiplicia bona eterna (filiis tuis). i. beatis (in te) ex tñbz quos olim pepulsi qui iam dēscūt in te nec foris pegrinantes bñdixit inqz ille.

Qui posuit fines tuos pacem: et adipe frumenti faciat te.

Qui posuit fines tuos pacem) pfecta vt ex

nulla parte possis cōcuti et turbari quicquid enim in te est pace fruitur hic enim quippe visio pacis est. Et in pace illa est saturitas et nulla indigentia vñ subdit (et adipe). i. medulla (frumētū). i. pane qui de celo descendit et intima dulcedine icesu christi quod dicit seipsum granum frumenti (faciat te) plenissime per adipem intelligim⁹ diuinitatem cui⁹ contemplatiōe satiabimur quasi amoto cortice. Carne enim clausus in mūdo sola fide cognitus est tunc autem videbim⁹ sicuti est illa erit perfecta saturitas. Vñ alibi satiabor cum apparuerit gloria tua. hec predicta erunt ibi sed interim in peregrinatiōe hac dabit nobis ista quia ipse est. **Qui emittit eloquiū suū terre: veloci⁹ ter curret sermo eius.**

Qui emittit eloquiū suū terre) scilicet quoniam verbum in carne misit mūdo ut in terra cognoscere⁹ quod enim olim locut⁹ est patribus in prophetis nouissimē locutus est nobis in filio. Vel emittit eloquiū suū terre). i. verbum euangelicū quod precepit publicari per orbem terrarū (velociter curret sermo) et verbum (eius) quia christi vel sermo christi cito impleuit mundū cognitiōe veritatis vel quia dei sapientia nō cessat omnes admonere et primo de uelox ad omnes venit: omnes se offert: omnes admonet etiam nescientibus occurrit. vel quia velociter implet quod dicit et precipit ac si verbum eius curreret. Deinde ostendit quis sit huius verbi effect⁹. d.

Qui dat niuem sicut lanam: nebulā sicut cinerē spargit.

Qui dat niuem). i. peccatōrē peccantē et fragilitate⁹ ad modū niuis frigidū et charitate nō calentē (sicut lanā). i. ad modū lane calidū facturus indeueste quia peccatōres frigidos per culpā reddat calidos per gratiam et de eis facit uelē christi sine macula et ruga (et nebulā). i. nebulosū et obsecrū peccatōrē scilicet per ignorantiā (sicut cinerē spargit). i. sicut vere penitentē facit quod se in cinere et puluere humiliat. Cinis enim ad humilitatē et penitentiam pertinet quia cinis et cilicium sunt arma penitentium.

Mittit cristallū suū sicut buccellas: ante faciē frigoris eius quis sustinebit.

Mittit cristallū suū) que dicit esse glacies diu indurata ut resolui nō possit. i. peccatōrē obstinātū et in malicia p̄gelatū (sicut buccellas). i. frustra panis ut incorporet ecclesie ac incorporet alios et ab eis incorporet eosque per bo et exemplo pascat quasi panis et reficiat. Talis cristall⁹ fuit Paulus. mathe⁹. aug⁹. et plures huiusmodi. Ecce quidā sunt nix nebulā et cristallus et hec deus soluit sed nisi soluat (quis sustinebit) vel subsistet (ante faciē) et penitentiā (frigoris) vicioz et ob-

stinatiōis. frigoris dico (eius) scilicet dei nō quia illud faciat sed quia fieri sinit scilicet peccatōrē deserendo quod. d. si nō vocat peccatōrē si nō aperit sensus si nō infundit gratiam solui nō potest etiam si velit sed noli desperare liberat enim gratia dei per iesum christū dñm nostrū. Unde sequitur.

Emittet verbū suū et liquefaciet ea: flabit spiritus eis et fluent aque.

Emittet). i. extra mittet dñs pater (per bo suū) id est filiū carne assumpta et per hoc (liquefaciet ea) scilicet niuem nebulā et cristallū. per bo namque dei veniēte nec frigus nec obscuritas nec duricia potest desperare. aduentus enim christi omnia supra dicta soluit et soluta spūalis bñficiū fluēta alijs infundit vñ subdit (flabit spūs eius) sicut calidus auster scilicet spūs sanctus in huiusmodi corda infundendo gratiam ut frigus et caligo expellat et quod ante durum erat molle fiat (et fluent aque). i. fluēta doctrine et gr̄e ut inde bibāt alij. Vel (emittet per bo) predicatōis et flante spiritu (liquefaciet) et dissoluet (ea) que sunt p̄gelata (et fluēt aque) lachrymarum resolutis cordibus p̄gelatis. Ita ut dictū est mystice hec predicta sane accipiunt. Ad litterā vero manifesta sunt quia spargit deus niuem quasi lanā nebulā ut cinerē cristallū facit ut frustra candidi panis que magna dei monstrant opa sed aliud innuit mystice intellecta eius in quibus spūs flabit.

Qui annunciat verbū suū iacob: iusticias et iudicia sua israel.

Qui annunciat verbū suū) scilicet incarnatū vel verbū euangelicū (iacob) iuniori scilicet populo. i. christiano per iacob significatoz annūciat (iusticias et iudicia sua). i. iusta iudicia sua (isrl). i. populo fideli deū per fidē videnti. idem enim significat per iacob et per isrl scilicet populus fidelium cui annūciat iusta sua iudicia scilicet quod quicquid genus humanū per pessum est merito per pessum est supbie et elatiōis in deū et quod nō tamen inuisti sed etiam iusti per suo merito iusto dei iudicio hic patiuntur et quod nō suis meritis sed gratia dei liberant. Vel (iusticias) quibus iustos gratis iustificat et iudicia quibus impenitentes flagellat.

Non fecit taliter omni nationi: et iudicia sua nō manifestauit eis.

Non fecit taliter omni nationi) vel genti sicut per populo huic fideli speciali et electo credenti ei (et iudicia sua) predicta (nō manifestauit eis) scilicet alijs nationibus: non omni genti nuntiavit deus sed soli nouissimo fideli populo in quo sunt et gentes que iam nō debent dici gentes sed populus vnus in christo. Omnes enim credentes in christo ipsi sunt in corpore christi et sunt de se

mine abrahe et sunt in iacob et in israel. vnde etiam grati magis esse debemus ratione horum beneficiorum specialiter nobis exhibitorum. Studemus ergo spiritualiter esse in iacob supplantantes et eradicantes vicia et carnales concupiscentias luctantes et apprehendentes diuinas misericordias atque eam firmiter retinentes ut mereamur esse israel id est deum videntes atque eius beata visione valeamus iusticias et iudicia eius comprehendere. Vel ad litteram per iacob et israel iudeos accipit quibus per se ipsum christus verbis suis annuntiavit ac iusticias et iudicia sua eis manifestauit quod alijs non fecit quia per se alijs non predicauit.

O ratio.

Conforta domine portas ecclesie tue et pone terminis eius pacem eiusque adipei spiritualis critici dignanter attribue. Per dominum.

Sequenti psalmo quedam vtilia premitit Augustinus dicens. Meditatio vite presentis nostre in laude dei esse debet quia exultatio semper eterne future vite nostre laus dei erit et nemo potest idoneus fieri vite future qui non se ad istam modo exercuerit. Vodo ergo laudamus deum: sed et rogamus deum. laus nostra leticia habet: oratio gemitus. promissum est nobis aliquid quod nondum habemus: et quia verax est qui promisit in spe gaudemus quia tamen nondum habemus in desiderio gemimus. Laudamus modo in ecclesia omnes quando congregamur: cum quisque discedit ad propria quasi cessat laudare dominum. non cesset bene viuere sed semper laudat deum. Tunc desinit laudare dominum quando a iusticia et ab eo quod illi placet declinat: nam si a vita bona nunquam declinet lingua tacet: vita clamat et aures dei sunt ad cor eius. Quomodo enim aures nostre ad voces nostras sic aures dei ad cogitationes nostras. non potest autem fieri ut habeat mala facta qui habet bonas cogitationes. Totus ergo homo laudet deum: canter vox: cantet vita: cantent facta. Ecce iste psalmus distribuit vniuersam creaturam laudantes deum et tanquam hortatur ut laudet et quasi innuit facientes laudem domini exhortatur ut surgant et laudent. Aliter enim.

Psalmus de inuitatione omnium creaturarum ad laudandum deum quia ab ipso omnia sola voluntate et precepto sunt creata.

ps. Cxlviii.

Audate dominum

de celis: laudate eum in excelsis.

Auctor psalmi prophetam dauid. Li

tulus alleluia aggei et zacharie. Et est sensus: hic est alleluia. id est laus dei. aggei et zacharie. id est per futura liberatio pro qua predicti prophete laudauerunt. Isti enim prophete qui in babilonica captiuitate preceperunt liberationem terrene hierusalem multum nos erigunt ad futuram liberationem celestis hierusalem quam sub illa actuali intellexerunt et per ea spiritualiter laudauerunt ut nos eorum exemplo quasi huius nostre peregrinationis babilone contempta securi premeditemur hic laudem quam in eternum soluimus. Materia: exhortatio creaturarum omnium ad laudandum deum. Intentio: monere ad persolvendum laudem deo. Sententia in generali: propheta in isto psalmo inuitat omnes creaturas per paucarum enumerationem ad diuinam laudem. Ista autem inuitatio non est nisi quedam demonstratio quod omnis creatura ad deum laudandum est creata. Unde intellectuales creature ut angeli et homines laudant per se. Intellectu vero carentes laudent in quantum ex se ducunt in cognitionem dei et per consequens ipsius laudem. Et primo ad laudem dei hortatur celestia deinde terrestria. ipse enim fecit celum et terram et in celestibus et in terrestribus continentur omnia. Sententia in speciali: propheta ergo angelis deum laudantibus congratulans ait. (Laudate dominum de celis). id est vos creature et substantie celestes que estis de celis et habitatis in eis scilicet angeli qui in celo empirico facti estis. Non precipit vel monet angelos hoc facere sed aggratuitur eis hoc facientibus quia placeat sibi quod faciunt et lenato corde cum illis est in spe sicut aliquibus bene operantibus applaudentes dicimus facite facite. Sed quia non omnes in loco originis remanserunt addit (laudate eum) qui estis (in excelsis) et in eminentia vestre beatitudinis ubi per gratiam persistitis. Deinde magis spiritualiter exprimit et se exponit. d.

Laudate eum omnes angeli eius: laudate eum omnes virtutes eius.

Laudate eum omnes angeli (eius). id est nuntii diuine voluntatis ad annunciandum eam a deo deputati. et eosdem sub alio nomine exhortans dicit (laudate eum omnes virtutes) et exercitus (eius) id est ipsi angeli ad exercendas operationes mirabiles constituti. Virtutes quique per vno ordine ponitur sed hic generale nomen est omnium celestium spirituum qui etiam angeli dicuntur dum in ministerium mittuntur. Hucusque de inuisibilibus egit a quibus tanquam a dignioribus incipit deinde transit ad visibilia que minus sunt digna dicens.

Laudate eum sol et luna: laudate eum

omnes stelle et lumen.

Laudate eum sol) scz luminare maius (et luna) luminare minus (laudate eū omnes stelle) scz luminaria minora in apparenia. Sol et luna et stelle deum laudant in eo qd a suo officio et seruitio nō recedunt. seruitium enī ipoz laus dei est. (et lumen) .i. effectus corporū luminosorum. q. d. illa laudent nō solum in se scz etiā in effectū. vel per lumen generaliter accipiunt omne quod lucet et omnia lumen habentia que dinumerari nō possunt.

Laudate eum celi celoz: et aque omnes que sup celos sunt laudent nomē dñi.

Laudate eum celi celoz) pluraliter dicit qd plures sunt celi scz aerem: sidereum: cristallinum: empirium. Vel (celi celoz) .i. celus empirium ubi est mansio beatorū. Et qd mansiones ibi sunt multe ideo hic dicitur celi in plurali et celum celoz qd est sup omnes celos alios (et aque que sup celos) scz aeris (sunt) scz in nubibz que diuise sunt ab his que sunt sub firmamento. Vel celum cristallinū quod dicitur aqueum nō ppter naturā aque sed pspicūū est vt aqua. sicut celum empiricū dicitur a pīr quod est ignis nō qd sit igneum natura scz quia lucidū est vt ignis. Aquas que sup celos sunt ideo deus ibi creauit vt earū frigiditas temperetur feruor generatus ex motu firmamenti ne inferiora destruantur. vnde dicit Beda qd glaciali soliditate in more cristalli sup firmamentum aque sunt suspense et dicte sunt celus cristallinum ppter similitudinem cum aqua in dyaphanitate. qd (laudant nomē dñi) rōne creationis sue. hec p se deum nō laudant sed sunt nobis materia laudandi deū. pstrinxit et cōclūsit celestia deū laudantia et subiungit quare illuz laudent dicens.

Quia ipse dixit et facta sunt: ipse mandauit et creata sunt.

Quia ipse dñs (dixit) .i. voluit. suū enī dicere est velle (et facta sunt) p verbum suū; put voluit (ipse mandauit) vt bo suo. .i. pcepit fieri (et creata sunt) de nihilo. q. d. merito hec oīa laudant deū qui fecit ea qd sola volūtare et precepto creauit omnia. Nulla virtus maior nulla laus sublimior: dei iussisse fecisse est: vna natura iubet et facit. deus iubet: deus facit: p verbum. .i. p christū ista creata sunt. nemo enī dicit: nemo mandat nisi verbo. Et

Statuit ea in seculū et in seculū seculi: preceptū posuit et nō pteribit.

Statuit) .i. stabiliter ordinauit ea scz angelos virtutes omnes: omnia celestia: omnia su-

periora ciuitatem supernam bonā sanctam beatam in locis suis et ordinibz. (in seculum et in seculū seculi) .i. in eternū mansura: saltem p substantiā qd et si preterit huius mundi figura nō tñ substantia (pceptū posuit) .i. legē et cōditionē ac ordinē intransgressibilem eis imposuit vt ei obediāt et eum laudent hoc enī erit negociū eoz semp laudare dñm (et nō preteribit quin fiat sed fixū et pmanens erit laudant enim omnia vel in se vel in alijs. Grandis hominis honor et grandis infelicitas astra et elementa homini seruiūt et ipse creatorē suū ignorat. Totus mundus deo obedit et pceptū dei meminit et homo solus nō meminit. Infelix hoīm genus. Deinde postquā dixit de laudibus celestium ouertit se ad terrena et ait.

Laudate dñm de terra: dracones et omnes abyssi.

Laudate dñm) o vos creature que estis (de terra) vel in terra in quo hortat nos vt p sideratione eoz que sunt in terra laudem⁹ deū que considerata aperiūt dei laudē scz (dracones) qd in cauernis terre circa aquas manent et pdeutes de speluncis in aere ferunt et aer p eos cōcitatur quibz nō sunt maiora animantia super terrā et ideo ab eis cepit. p dracones etiā cerbera grandia que in abyssis aquarū habitant intelligunt (et omnes abyssi) .i. pfunditates aquarū que latent in visceribz terre et maria omnia et p hoc notat elementū aque.

Ignis grando nix glacies spiritus pcellarum: que faciūt verbū eius.

Ignis) et p hoc notat elementū ignis. grando qui fit in superiori parte aeris (nix) in media (glacies) in inferiori (spiritus pcellarū) .i. ventis tempestatū qui pcellas facit in mari laudent nomen dñi et p ista quatuor tangit elementum aeris (que faciunt verbū eius) .i. obediūt sermoni et pcepto dei faciendo id ad qd ex diuina institutōe ordinant qd p bo dei omni motu suo deseruiūt. Quicqd hic acciderit nō nisi de voluntate dei accidit et si nō intelligim⁹ qd quare fiat demus hoc puidēie dei qd nō fit sine causa et non blasphemabim⁹. Erubescet homo omnia que videm⁹ in mūdo nobis seruiunt et faciūt verbū eius et tu nō facis.

Montes et omnes colles: ligna fructifera et omnes cedri.

Montes) scz maiores eleuationes terre (et omnes colles) scz minores montes et eleuationes et p hoc notat elementū terre (ligna fructifera et omnes cedri) laudent nomē dñi hec enī p fructum hec vero p magnitudinē mittunt factori

laudationē. hec omnia habent locū et ordinē suū et p modo suo implent vniuersitatis decorē et sic laudant deū. Ip̄a ergo. i. nos ex cōsideratione eorū hortat̄ laudare dñm.

Bestie et vniuersa pecora: serpentes et volucres pennate.

Bestie. i. animalia siluestria (et vniuersa pecora) scz domestica vel bestie. s. maiores (et vniuersa pecora) scz minora (serpentes). i. animalia reptantia (et volucres pennate). i. animata p gerē se mouentia laudent nomen dñi. Omnia ista inuitant̄ ad laudē dei et ip̄m laudant inquantū in eis relucet bonitas diuina et cū cōsiderata pariūt laudē dei sunt materia laudis intelligibilis creaturis et hortant̄ nos vt eorū consideratiōe deū laudem⁹. Omnia laudant dñm qz omnia stant in ordine suo et nihil mutat naturā suā absqz solo hoīe cui omnia sunt subiecta et cui⁹ causa sunt facta. Deinde ad inferiores rōales creaturas scz ad hoīes venit. d. **Reges terre et omnes ppli: principes et omnes iudices terre.**

Reges terre scz maiores et p̄sidentes (et omnes ppli) scz minores et subditi (p̄ncipes) q̄ dñant sub regib⁹ (et omnes iudices terre) a regib⁹ et p̄ncipib⁹ ad determinandū causas hoc est omnis cōditio et cuiusqz ordinis hoīes scz laudent nomen dñi. Attende o homo qui tibi grandis videris qz post bestias et vniuersa de te dī et nihilomin⁹ recole qz p̄ oīa es fact⁹ de limo t̄re. **Iuuenes et virgines senes cum iunioribus** laudēt nomen dñi: qz exaltatū est nomen eius solius.

Iuuenes et virgines senes cum iunioribus id est de omni sexu et omni etate hoīes (laudēt nomē dñi) Ergo nec occupatio viroz nec fragilitas feminaz nec debilitas senū nec voluptas iuuenū debent excusare a laude dei hoc ideo (qz exaltatū est) sup omnē creaturā (nomen eius solius) omps est enim nomen eius et nemo exaltat nisi sub eo et p eum. Nemo ergo querat exaltari nomen suū. vis exaltari illi te subde qui nō potest humiliari. Et qz supra dixit prius de celo et postea de terra subdit nunc de omnib⁹ simul dicens. Et vt vlt̄ dicā.

Confessio eius super celū et terrā: et exaltauit cornu ppli sui.

Confessio eius. i. laus que sibi debet̄ est super celum et terrā omnia celestia et terrena superans. i. plusqz celestis et terrena creatura exprimere possit qz omnē creaturaz transcendit. **Vel** (confessio) laudis (eius) est (sup celū et terram). i. illū omnia supiora accepta per celū et

omnia inferiora accepta p̄ terrā confitent̄ vel in se vel in alijs qz attendentes ea laudant eū et de celestib⁹ et terrenis laudent ergo eum etiā ideo qz (et exaltauit cornu). i. sublimitatē et dignitatem seu potestatem (ppl̄i sui) scz christiani. **Modo** enim cornu ppl̄i sui humile est in tribulationib⁹ tunc vero exaltabit̄ quando ad iudiciū venerit ip̄e dñs. Ergo mō fit.

Hymnus omnib⁹ sc̄tis eius filijs israel ppl̄o appropinquant̄ sibi.

Hymnus. i. laus dei cum cantico (omnib⁹ sanctis eius) scz firmis p spem (filijs israel) scz videntib⁹ deū per fidem. hi sunt sancti quib⁹ debet̄ esse hymn⁹ (populo appropinquant̄ sibi) per charitatē hi sunt filij iſrl̄ istis modo competit̄ hymnus ad tps quib⁹ et in fine erit hymnus ppetuus qz isti digni laudent deū in presenti et sempiternē laudabūt in futuro hymn⁹ est laus dei cum cantico et habz hec tria. i. canticum et laudē et dei quoz si vnum desit hymnus nō est hunc ergo modo accipiant et dicāt sancti in fine eternū hymnū accepturi. Unde dicit̄ in secula seculorū laudabūt te. **Orō.**

Excelsor edium supeminens excelsa p̄as deus pcede famulis tuis vt sicut cūcta que circūmus te iubente creata sunt ita que p̄cipis te custode seruent̄. Per dō.

Psalmus de exhortatiōe omnium fidelium ad laudandū deū et in voce et in intellectu. i. corde et in bono ope.

ps. Cxli.

Antate domino cā

ticū nouū: laus eius in eccl̄ia sc̄torū.

Auctor psalmi p̄ph̄a dauid. Titulus alt̄a. post omnes enim creaturas quas in p̄cedenti psalmo monuit laudare deū hic inuitat ad nouū canticū p nouitate incarnationis et laudare deū p spiritualib⁹ beneficijs. **Materia:** inuitatio fidelū ad nouū canticū ac iusticia exercenda in malos iusto dei iudicio et sc̄torū exaltatio. **Intentio:** monere ad laudandū deū et in voce et in intellectu et in ope bono. **Sn̄ia** in generali p̄ph̄a in isto psalmo inuitat om̄s fideles ad cantandū dño canticū nouū p nouitate qua de veterib⁹ facti sunt noui et p victoria p̄fecta quam in sc̄do aduentu christi ad iudiciū sunt habituri qz tunc sancti eū christo regnabūt in eternū et opp̄ssores eorū detrudēt in infernū et hoc cedit in augmentū glorie electorum. **Sn̄ia** in speciali. **Exhortans** itaqz fideles ad cantandū ait. (**Antate**) vos fideles et nouus ppl̄us (dño). i. ad honorē dñi (canti-

cum nouū de nouitate recreatōis: de myste-
rio redemptōis de pmissiōe eterne heredita-
tis: et cum exultatiōe p̄dicatē mandati noui.
Qui vult cantare hoc canticū diligat eterna
v̄t fiat nouus. vetus enī homo canticū vetus
veteris testamenti cantat de terrenis. nou⁹ autē
homo canticū nouū et noui testamētī cātat de
spūalib⁹. hoc cāticū est pacis charitatis et vni-
tatis ⁊ ideo declarans vbi ⁊ a quib⁹ debet can-
tari hoc canticū subiūgit laus eius ⁊ ei grata
est in ecclia scōz. i. in societate catholicōz ⁊
p̄gregatōe fidelīū. hec enī laus cantāda est in
ecclia catholica ⁊ a scīs q̄ sunt isrl̄. *Uñ* subdit.
Letet̄ isrl̄ in eo qui fecit eū: et filie syon
exultēt in rege suo.

Letet̄ scz spe licet hic multa patiat̄ (isrl̄). i.
p̄p̄s h̄ videns deū p̄ fidē nō in auro neqz in ar-
gento nec in vanitatib⁹ hui⁹ mūdi sed in eo q̄
fecit eum nō solū p̄mo sed ⁊ scdo. s. creando in
opib⁹ bonis v̄t fiat isrl̄ ab ip̄o enī est leticia n̄ra
q̄ nos fecit felices ⁊ filie syon idem q̄ isrl̄. i. fi-
lie ecclie scz anime fideles deū p̄ fidē p̄templā-
tes (exultēt in rege suo) nō in terreno sed celesti
nō in mortali sed eterno scz dño n̄ro iesu x̄ri
sto q̄ est creator ⁊ recreator ac rex noster qz ip̄e
fecit et refecit ac regit nos. *Et.*

*Laudent nomen eius in choro: in tym-
pano et psalterio psallent ei.*

Laudent scz fideles (nomen eius) id est de-
um regem suum (in choro). i. in cōcordia fidei
ac morum bonoz ⁊ virtutum. Quia sicut in
choro cantantū quisquis voce discrepauerit
offendit auditum et p̄turbat chorū sic quis-
quis est discors in societate sanctorū ⁊ dissonat
p̄turbatōe p̄auoz morū offendit domini-
cum auditum. non enī placet deo in discordia
laus vel sacrificiū. (in tympano) vbi coriū ex-
tenditur. i. in carnis mortificatōe vicijs se cru-
cificando (et psalterio). i. impletiōe celestium
p̄ceptoz et spiritali operatōe (psallent ei)
v̄t nō solā vox sonet ⁊ manus cōsonet ⁊ ver-
bis facta cōcordent. Talis enī modulatio est
deo acceptabilis vbi est consonantia vocis et
opis. ideo autē psallant

*Quia beneplacitum est dño in populo
suo: et exaltabit mansuetos in salutē.*

Qui beneplacitū est et cōplacet modo (do-
mino in populo suo) specialiter ab eo electo q̄
olim dixerat penitet me fecisse homines: venit
enī pro impijs mori: peccata dimittere: vitam
eternam p̄mittere: auersum cōuertere: pugna-
tem adiutare: vincentē coronare. (et) ideo (ex-
altabit in iudicio) (mansuetos) et humiles pa-

tienter oppressiones p̄ deo sustinentes (in salu-
tem) eternam sed sup̄bos humiliabit in mor-
tem eternam. Omnis enī qui se exaltat humi-
liabitur et qui se humiliat exaltabit. In futu-
ro itaqz exaltabit mansuetos et ideo.

*Exultabunt sancti in gloria: letabuntur
in cubilibus suis.*

Exultabunt hic (sancti in gloria). i. in testi-
monio bone cōscientie quia hec est gloria no-
stra. vel (in gloria) bonoz operū quia gloria
est bonoz actuum frequens laudatio. Sed
gloria stultoz est popularis terrena et transito-
ria quia om̄is gloria carnis quasi flos senis de
qua gloria (letabuntur) nō in applausu ⁊ fauo-
re populari nō in diuitijs et delitijs nō in spec-
taculis et fabulis s̄z (in cubilib⁹ suis). i. in cō-
scientijs et in cordibus suis quia om̄is gloria
filie regis ab intus. Et merito exultabūt quia
habent tam bonum dñm qui dat peccantib⁹
grām et inmeritis vitam eternā. Sed ne su-
perbiendo et sibi placendo offendant oculos
dei qui ista donauit.

*Exultationes dei in gutture eoz: et gla-
dij ancipites in manib⁹ eorum.*

Exultationes dei nō sui erunt (in gutture)
vel faucib⁹ (eorū). i. in lingua et voce. Sic
enī letantur in cubilib⁹ et gutture. i. in corde et
voce v̄t nō sibi tribuant q̄ boni sunt sed deo a
quo acceperunt quod sunt et sperant id quod
nondum sunt (et gladij ancipites). i. ex vtraqz
parte vel bis acuti. i. sermo dei qui acutus est
veteri et nouo testamento vnde sumunt quod
p̄dicant. vel qz sermo ip̄e tp̄alia et eterna pro-
mittit: erunt (in manib⁹). i. in potestate (eoz)
v̄t dicant vbi velint et cui velint nō timeāt po-
testatem: nō cōtemnant paup̄em ⁊ cuilibet mi-
nistrent p̄ captu suo. *Et hoc*

*Ad faciendam vindictā in natōib⁹: in
crepationes in populis.*

Ad faciendam vindictā in nationib⁹ id est
ad hoc v̄t illo gladio bis acuto occidant pec-
catores v̄t sic viuificentur ⁊ nobis incorp̄: n̄-
tur qui nos sibi prius incorpabant. scdm illd
Ego occidam et ego viuere faciā. Et ne pute-
tur gladius sanguinem fundens determinat
subdens id est ad faciendas (increpationes
in populis) vel obiurgationes et correctio-
nes. Accipe et tu gladium bis acutum incre-
pa amicum tuum dicens. Qualis homo es:
qui mundum diligis et dimittis eum a quo fa-
ctus es. Qui terrena concupiscis ⁊ ecclia nō
amas. Qui vicijs adheres et virtutes cōte-
mnis. Cū ceperit erubescere et cōpungi fecisti

vulnus de gladio puenit ad cor mortu⁹ est vt
vivat. Et.

**Ad alligandos reges eoz in compedibz
et nobiles eoz in manicis ferreis.**

Ad allegandos reges eoz in cōpedibz). i. in
pceptis dei (et) ad alligandos (nobiles eoz in
manicis) vel vinculis (ferreis). i. dei mādatis
que dicunt vincula ferrea qz sunt insolubilia
His viculis ligant reges et nobiles seculi ab
infirmis et contemptibilibz mundi qz elegit de⁹
vt pfinderet fortia et isti ligant nobiles et po-
tentes ne pgrediant ad illicita. Ferrea vincu-
la sunt qz diu timent ament et aurea erunt qz p
fecta charitas foras mittit timorē. Incipit qui-
dem sapie timor dñi. Incipit qz a vinculis fer-
reis et finit ad torquē aureā. incipit a timore et
psūmat ad sapiam. Et ad hoc hñt gladios.
Ut faciant in eis iudiciū cōscriptū: glia
hec est omnibz sanctis eius.

Ut faciant in eis iudiciū pscriptū). i. a pñ-
bus sanctū et decretū hoc est vt sic eos iudicēt
quomō in scpturis scis digestū est vt iniūgāt
eis legē pñe fm traditionē scpture et cōcludit
(glia hec est omnibz scis eius) ita scz vt dictū
est scz qz p totū mundū hec agunt sancti qz sic
gloriant. sic exultāt in fauēbz. sic letant in cu-
bilibz. sic exultant in glia. sic exultant in salutē
sic cantāt cāticū nouū. sic dicūt allā corde ore
et vita. **U**l glia hec est oibz scis eius). i. qz ita
faciūt psequenter gloriā eternā et ita vixisse est
causa glorificatiōis scōz. **U**el de futuro ex-
ponit sic exaltabit mansuetos et tunc. (Exul-
tabunt sancti in glia eterna nō transitoria (le-
tabunt in cubilibz suis) in diuersis mansōibz
in celo eis iuxta diuersitatē meritorz assignatis
et tunc. (Exultatiōes dei). i. laudes dei vocales
erūt (in gutture eoz). i. in faucibz et ore. q. d. lau-
dando in deo exultabūt qz in corde et lingua
deū laudabūt a quo eterna bona hñt (et gla-
diū accipites). i. snā iudiciū de bonis et malis
erunt (in manicis). i. in pñe (eoz) qz cum dño
iudicabūt et hoc. (Ad faciendā vindictā in na-
tionibz increpatōes in pñis). Ecce quāta glo-
ria et gaudiū scōz tunc erit qñ panges qz hic
derisui erant pñem vindicādi in supbos ha-
bebunt. Et qz ab illa pena liberari nō pñt iō
subdit. **Ad allegandos reges eoz in cōpedibz
et nobiles eoz in manicis ferreis).** i. in vincu-
lis pedū et manū tunc enī tyranni ligabunt
manibz et pedibz in vinculis de qbz nō erit eis
liberū exire ampli⁹. (Ut faciant in eis iudiciū
cōscriptū). i. ab angelis et oibz scis approbatū
vel in pluribz scpture locis memoratū. Et ne

putes hanc pñem esse solis aplis addit (glo-
ria hec scz pñs iudiciū) est nō solū aplis sed et
(omnibz scis eius) scz oibz pfectis qui p cbriz-
sto omnia reliquerūt vel talis executio iusticie
diuine cedit in augmentū glie electoz qz vin-
dicta maloz erit gloria scōz. letabit enim iu-
stus cum viderit vindictā.

O ratio.

Auctor totius bonitatis deus qz omnē man-
suetudinē te humiliter pñentē exaltas presta
vt sicut scōs exultare facis in glia ita pñtem
ecclesiam custodire digneris ab huius seculi de-
lectationibz impollutā. Per do.

**Psalmus de inuitatiōe omnibz btōz
ad laudandū deū in seiphs iam glorifi-
catis p gloria beatitudinis misericordi-
ter collata eis.**

ps. El.

Audate dominū

in sanctis eius: laudate eum in fir-
mamento virtutis eius.

Auctor psalmi ppha dauid. Timulus bu⁹
psalmi sicut superior est allā. i. laudate dñm.
Inde enī incipit. Matera laus dei in sanctis
iam glorificatis et beneficiū glorificatiōis tan-
quā causa laudis. Intentiō: monere fideles vt
vehemēti desiderio anhelent puenire ad locū
glorie scz btitudinis eterne vbi iugiter sine fi-
ne valeant corde et ore deū laudare. Snā in
generalī ppha quibz in principio libri bu⁹ re-
cte puerfatiōis formā ostendit iam in illa celesti
hierl'm receptis dicit in illis laudādū esse deū
qz omnia eis dedit. Snā in speciali ppha qz in
sanctis iam glorificatis monet laudare deū. d
(Laudate) vos omēs beati et felices (dñm) scz
deū trinū et vnū (in scis eius) quos iam glo-
rificauit. i. p his que sanctis suis scz vobis de-
dit (laudate eum in firmamento virtutis eius)
qz firmavit eos virtute impassibilitatis et im-
mortalitatis. i. p eo qz omni infirmitate subla-
ta firmamētū his eterne virtutis inuexit et eos
virtute sua ita firmavit vt amplius mori non
possint.

**Laudate eū in virtutibz eius: laudate eū
fm multitudinē magnitudinis eius.**

Laudate eum in virtutibz eius) qz eos du-
plici virtute decorauit id est p eo qd moriē cō-
sumens immutabilis vite gloriā his tribuit et
secū in eternū regnare fecit (laudate eum scōm
multitudinē magnitudinis eius). i. assidue et si-
ne fine sicut non est finis magnitudinis eius.
vel qz multos numero et magnos meritis eos
fecit sen qz mltipbario honore distinctas mā-
siones eis deputauit.

Laudate eum in sono tube: laudate eum in psalterio et cythara.

Laudate eum in sono tube). i. laudate eum ut regem qui vos in bello vestro contra diabolum fortiter pugnare et vincere fecit. tuba enim terribilis vel in bello sumis vel in aduentu regum apparat (laudate in psalterio). i. ut deum summum qui vobis de celo legis mandata implere prestavit et vos sumos fecit. psalterium enim in laudibus dei sonat et a summo sonum reddit (et in cythara). i. ut sponsum qui vos mortificatos carne vivificavit et ab imis liberauit. cythara enim sponso cantat et nervis extensis ab imo sonat. **Ubi in tuba rex esse significat. in psalterio deus. in cythara sponsus.**

Laudate eum in tympano et choro: laudate eum in cordis et organo.

Laudate eum in tympano). i. in carne mutata et incorruptibili nulla terrene corruptiois infirmitate habete hoc est de incorruptioe carnis et per eo quod mortificatum corpus sit immortalitate donatum. tympanum enim fit de corio extenso siccatum et firmatum (et in cordis). i. in vocis cordis et concordia vel in societate cordi et pacata. chorus enim est tripata et unanimis vocum collatio et quod chorus angelicus sociavit (laudate eum in cordis et organo). i. in carne iam a corruptioe libera cum concordia diversitate hoc est de collata abstinence et propter consonantes laudum differentias ac per eo quod per ciborum abstinentiam rectoris visceribus concupiscentiisque evictis carnalibus digni inveniuntur regno dei ad commendandas laudes divinas. Corde quippe caro sunt sed iam a corruptioe liberate quibus addit organum non ut singule per se sonent sed ut diversitate consonent sicut in organo fieri solet habebunt enim etiam tunc sancti differentias suas consonantes et consentientes sicut fit suavis cantus ex diversis quidem sed non inter se adversis sonis. Stella enim ab stella differt in claritate sic et resurrectio mortuorum.

Laudate eum in cymbalis bene sonantibus: laudate eum in cymbalis iubilatio nis: omnis spiritus laudet dominum.

Laudate eum in cymbalis bene sonantibus) id est in his qui se invicem honorantes laudant deum et delectant eo quod se invicem honore preuehant. Cymbala enim invicem se tangunt ut sonent et ideo in cymbalis laudare deum est dum quisque honorat a primo non a seipso et invicem se honorantes dant laudem deo ubi ne putes cymbala sine anima hic intelligi subdit (laudate eum in cymbalis iubilatio nis) Iubilatio enim

est laus dei ineffabilis que non nisi ab anima procedit ubi bene addit (omnis spiritus). i. omne quod spirat (laudet dominum) quod nihil habet vocem nisi quod spirat et ideo idem est ac si diceret omne quod potest formare vocem laudet dominum. i. in laudem dei vocem suam proferat vel et intentioe laudent dominum si ratione precipiant vel dent materiam laudis alijs si ratione non participant. Quia enim omnia spiritualiter intelligi vult apertio sine concludit omnis spiritus laudet dominum. In hoc ergo regno non caro non sanguis non corruptio sed homo iam spiritualis totus effectus dei qui spiritus est spiritualiter laudare non desinat. Vel etiam propheta in isto psalmo invitat ciues celestes ad laudem dei perpetuam per gloria beatitudinis ipsius collata. Primo in generali consequenter in speciali et primo per gloria exhibita christo et eius matri. Secundo omnibus spiritibus angelicis. Tercio hominibus electis in diversis statibus positus sic incipiens.

Laudate dominum in sanctis eius: laudate eum in firmamento virtutis eius.

Laudate) vos omnes glorie dei iam conformes (dominum) qui vos in eterna beatitudine collocavit (in sanctis eius). i. per gloria sanctis suis scilicet vobis ipsis iam sanctis et beatis collata (laudate eum in firmamento). i. per gloria collata firmamento (virtutis eius) scilicet iesu christo capiti qui est firmamentum et virtus dei in crecendo et perficiendo omnia et matri eius virgini gloriosae que etiam firmamentum virtutis eius dicitur quod omnibus circumstantibus in passione ipsa sola persistit in fidei virtute.

Laudate eum in virtutibus eius: laudate eum secundum multitudinem magnitudinis eius.

Laudate eum in virtutibus eius). i. per gloria angelicis spiritibus data que sunt eius et creatione quo ad naturam et confirmatione quo ad gratiam (laudate eum secundum multitudinem magnitudinis eius) id est per gloria multa et magna collata patriarchis et prophetis in quibus relucet multitudo magnitudinis divine bonitatis quod eis secreta sua revelavit promissiones fecit et eas adimplevit.

Laudate eum in sono tube: laudate eum in psalterio et cythara.

Laudate eum in sono tube). i. per gloria apostolis collata que fuerunt tube sonantes fide. i. per mundum predicantes (laudate eum in psalterio). i. per gloria evangelistis collata que de superna scripserunt gloria sicut psalterium a superiori reddit sonum et cythara id est per gloria innocentibus collata. cythara enim dulciter sonat et nil dulcius sonat quam ut innocenter quis vivat.

**Laudate eum in tympano et choro: lau-
date eum in cordis et organo.**

Laudate eum in tympano) .i. p gloria mar-
tyribz collata q̄ sicut tympanū in martyrio sūt
extensi ⁊ pellibz p̄cussi resonabāt laudē christi
(et choro) .i. p gloria choro sacrarū virginū
collata. ipaz enī est p̄p̄iū ducere choros post
agnū (laudate eum in cordis) .i. p gloria san-
ctis p̄fectoribz collata ipi enī fuerūt corde p̄ cō-
tempnū tpālū graciles. p̄ carnis mortificatōz
extense et ab humore culpārū desiccate (et or-
gano) .i. p gloria doctoribz collata sicut enī ab
organo diuersi soni p̄ diuersas fistulas emittū-
tur ⁊ melodia efficit ac p̄cordia sic a doctoribz
multe sūt libroz veteris ⁊ noui testamenti p̄-
ferunt vnam facientes p̄cordiā vitatis.

**Laudate eum in cymbalis bene sonanti-
bus: laudate eum in cymbalis iubilatio-
nis: omnis spūs laudet dñm.**

Laudate eum in cymbalis bene sonantibz)
id est p gloria p̄dicatoz scz ore ⁊ ope bene p̄di-
cantū et ad cōiūniū eternā vocantū (laudate
eum in cymbalis iubilatōis) .i. p gloria sūt p̄-
dicatoz in leticia et deuotione cordis aduersa
patientū ⁊ p̄dicantū (omnis spūs) scz ange-
licus ⁊ human⁹ (laudet dñm) qui nō nisi spūa
liter est laudand⁹ et hoc vtiqz faciūt qz ibi p̄-
sue deū laudant. Scdm sensum literale q̄
planus est ponit hic septē instrumenta quorū
v̄sus cōmunis erat in templo scz tubā psalte-
rium cytharā tympanū chorū organū et cym-
bala. Ex autē addit in cordis nō refert ad spe-
ciale instrumentū sed generaliter ad omnia in-
strumenta que p̄ cordas sonant. fuerunt enim
preter psalteriū et cytharā alia quedā instru-
menta p̄ cordas sonantia quorū v̄sus cōmu-
nis nō erat ⁊ hec sub cordis comprehendit. p̄di-
ctorum autē septem instrumentoz sufficiētia
sic patet. Quia fm boeciū in principio musi-
ce sue musica instrumentalis aut fit neruoz ten-
sione aut spūs insufflatōe aut rei cōcaue p̄cus-
sione. Si neruoz tensione vel reddit sonus a
superiori et sic est psalteriū vel ab inferiori et sic
est cythara. Si spiritus insufflatōe aut huma-
no aut aliunde collecto. Si humano vel cō-
nuo ⁊ sic est tuba vel interpolato et sic est cho-
rus qui est pellis habens duas cicutas vnam
per quam insufflat et aliam p̄ qz sonū emittit.
Si aliunde collecto p̄ folles ⁊ sic sunt organa.
Que autē sonant p̄cussione vel sonāt p̄cussio-
ne pellis extense ⁊ sic est tympanū vel eris ca-
uati et sic sunt cymbala que inuicē p̄cussa acu-
tum sonū q̄ etiā tinnitus dī reddūt. Qd

**Armonie nostre suauissimū melos: qui no-
stri pectoris modulamina nunc fletibz nūc ge-
mitibz p̄cipis exerceri: presta quesum⁹ dñe
vt dum illa spiritali affectu cōcinim⁹ p̄petuali
bus choris inseri te cum sanctis omnibz col-
laudemus. Per dñm no.**

**Ter quinq̄genos dō canit ordine psalmos.
Versus bis mille sexcentos sex canit ille.**

**Venerabilis patris Ludolphi caribusiē.
Expositio in psalteriū diligenti castigatōe ex-
arata finit feliciter.**

**Perge ludolfe foras: variasqz feraris i vrbes.
Doctor placido suscipiare sinu.
Ingrediare domos arcas penetralia cellas.
Vulta det hospitii bybliotheca tibi.**

Francisci petrarche poete laureati Psal
mi penitentiales elegantes et deuoti.

Eu mihi misero: qz iratū aduersus
me cōstitui redemptorē meū: et legē
suā cōtumaciter neglexi. Iter rectū
sponte deserui: et p inuia longe late
qz circūactus suz. Aspera quelibz 7 inaccessa
penetraui: et vbiqz labor 7 angustie. Un⁹ aut
alter ex gregibz brutoz: et inter lustra serarū
habitatio mea. In anxietatibz cum voluptate
p̄sar⁹ suz: et in sensibz cubile meū strauī. Et ob
dormiui in interitu: 7 spau requiē in tormētis.
Nūc ę qd agā: q mei tātis picul⁹ vertā: spes
adolescētie mee corruerit oēs. Et fact⁹ sum nau
frago siliū: qz meribz amissis nud⁹ enatat ia
ctatus ventis 7 pelago. Elongat⁹ sum a portu
et viā salutis nō apphendo: s; rapior sinistroz
sum. Videō tenuiter quidē: sed hinc mihi gra
uius duellū qz irascor mihi met: et anime mee
sum infestus. Irascor pctis meis: sed ingente
miliariū mole dep̄ssus sum: nec est respirā:
dilocus. Sepe fugā tentauī 7 vetustū iugū ex
cuiere meditatus sum: sed inheret ossibz. O si
tandem excidat a collo meo: excidet p̄fessim si
tu iusseris altissime. O si mihi sic irascar: vt te
diliā vel sero. Sed multū timeo: qz libertas
mea meis manibz labefacta est. Iuste crucior:
cōfessi labore torqueor dignissimo. Quid mi
hi pcurauī demens: catenā meā ip̄e cōtexui: et
incidi volēs insidias mortis. Rhetia mihi di
sposuit hostis quocunqz ibam: et pedibz meis
laqueos tetendit. Ego aut desperi 7 incessi se
curus inter lubrica: in pctis meis mihi blan
ditus sum. Credidi iuuentutis decus oberrā:
re: et secutus sum quo me tulit imper⁹. Et dixi
mecū qd ante mediū de extremis cogitas: ha
bet enī etas quelibz suos fines. Videt ista de⁹
sed irridet facilius erit adveniā: puerti poteris
cū voles. Nūc p̄suetudo pessima suū vēdicat
mancipiū 7 inicit man⁹ frustra reluctāti. Quo
fugiā nō habeo: nā 7 ego vincē sum: 7 refugū
meū lōge est. Horiar i pctis meis: nisi auxiliū
mihi veniat ex alto. Nō merui fateor: s; tu dñe
miserere: extēde manū peccāti. Et memor p̄mis
sionū tuarū eripe me d faucibz iserni. Glo.

Fluocabo quē offendi nec timebo re
uocabo quē abiici nec erubescā. Spē
p̄ditā restitūā audebo rursus ex his te
nebris in celū oculos attollere. Illic inhabitat
redēptor meus: q potēs est ab inferis euellere.
Et gelidis artubz spm infundere: 7 extrahere
iacentē de sepulchro. Ego in me perij: s; in il
lo mihi vita pmanet et salus ineter nā. Ille im
perat morti: ille vitā pstat 7 restaurat quis phi
bet sperare meliora. Quolent q me terrificant:

pctm meū grande nimis sed misratio dñi im
mensa est. Peccaui infelix mala p̄ioribz accu
mulans 7 mihi met sui hostis acerrim⁹. Verū
enimvero oīs sordes meas vna gutta vel te
nuis sacri sanguinis absterget. Atqz vñ mihi
gemitus: frange sacū hoc dñe: et fontes pruat
ex adamante durissimo. Fontes limpidi scatu
riant: et detēdāt in volutabzū vbi assidue tur
aper immergit. Et diluant macule vetuste et
placere tibi possit habitaculū in me dum mi
hi displicet. Fiat mihi p noctē miseria: meaz
recordatio 7 p diē spes salutis appareat. Tem
perem leta cū tristibz: s; miserationū tuarū nū
quā obliuiscar. Ex quātis me malis erueris
vt animā meā nō deserueris in piculis mltis.
Lugeā penitēs de p̄missis ad felicioz suspū ē
de memetip̄o metuā sp: de te nunquā desperē.
Fiat mihi talam⁹ meus purgatorū meū: et le
ctulus meus lachrymarū p̄scius meaz. Et in
corpe meo doceā pusquā p̄ceps cornū in tar
tara. Miserere dñe miserere: 7 opus tuū ne de
stinuas liberator me⁹ 7 spes mea vltima. Glo.

Miserere dolor meoz dñe saci sup̄
volunt⁹ sum: et in sceno pctoz meoz
marcui miser. Et qd restat ampli⁹: af
flictio tps iuuat abij: 7 vitā in p̄silijs expēdi.
Dors ate oculos meos adest: 7 dom⁹ nouissi
ma sepulchz 7 stridor ac gemit⁹ gehēne. Quā
diu me deludet dies hodiern⁹ sub expectatōe
crastini: qñ incipiā ad te reuerti. Siste iaz flu
ct⁹ ac pcellas animi: illūina p̄siliū cordis mei
et methā laboribz impone. Qui intellectū de
deras vt bñ agerē: tribue volūtātē 7 i actū diri
gene exprobratōe tui muner⁹ p̄fundar. Erue
me fucio hostis tui: et ne insultet i op⁹ manuū
tuarū. phibe: qñ alē q phibeat nō est. Libera
me de supplicijs eternis sit mihi ps purgatōis
labor me⁹ quo h p̄singlos dies exerceor. Reli
quū in hac vita 7 in his mēbris exige pusquā
veniat tps egestat⁹. Reduc me i vias tuas ante
solis occasū: ad aesp̄scitē 7 nox ē amica p̄do
nibz. Loge me ad te si vocare parū ē deniqz vt
libet: mō ne pereā. Respice dñe vide miserere
succurre qñ tu sol⁹ oēs miseriae meas nosti. S

Ecordari libet munerū tuoz de⁹ vt sit
mihi p̄fusio ante oculos 7 rubor in ge
nis meis. Dic ei forte misereberis vbi
nō p̄sus oblitū videris oim q mihi tribuisti
largitor optime. Tu mihi celū 7 stellas (qd enī
boz indigebas) tu mihi vicissidines p̄mi crea
sti. Tu solē 7 lunā: tu dies noctesqz: tu lucē ac
tenebras discreuisti. Aer est opus digitorū tuo
rum serenitatē 7 nubes tu fecisti 7 plu
uias. Terraz aquis inuoluisti: fecisti montes
et maria valles planiciē fontes lacus et flu

mina. Nec intus varijs seminibus fecundasti:
circūquaq; multiplici specie decorasti. Ver-
bis virentibus vestisti campos: distingxisti colles
floribus: silvas ramorum folijs. Fatigato requie
prepasti: effluanti vmbrias arborum et ad oculum
recessus amenissimos. Sicut fontes lucidos
esuriēti baccas: omnis generis et refectionis
quā multiplicis alimenta. Quā multiformibus
animantibus terrā et pelagus implesti: et circū-
fusos tractus aeris: quos cuncta dinumeret. Nec
omnia pedibus hominis subiecasti vsq; ad oble-
ctationes varias amasti hominē. Nec me mi-
nus: ideo quod cum multis: quin et singularia que-
dam tribuisti mihi. Tu corpus hominis pre cun-
ctis creaturis tuis adornasti: tu membra miris
ordinibus collocasti. Quis illi imperiosum ac se-
renum spiritus tui capacē et contemplatorē cele-
stium statuisti. Addidisti artes innumeras: quod
bus hec vita foret ornatio: eterne quoque vite
spem dedisti. Quis descendisti viam qua gradiendū
foret: aperuisti aditus in tabernacula tua: mo-
nuisti quid cauendū atq; vnde declinandū sit.
Deputasti comitē perpetuum ac ducem: gressus
omnes et specula contemplatus es: et errores meos
observasti. Cadentē sustentasti: labentē firma-
sti: errantē direxisti: prostratū sustulisti: suscitasti
mortuū. Miseratus es labores meos: tonitru-
s vbi nō maledicta sed odio dignus eram. Et qui-
bus meis meritis tam multa tam grandia gra-
tis et indignus hec accepi. Pro his omnibus
quid tibi retribuam vides: verū tamen mise-
rere iterū: et succurre quod sine te morior. Ingra-
titudinū mearū ne reminiscaris amplius: sed
saluam fac animā meā: nil iam de proprijs viri-
bus sperantē. Gloria patris.

Dices mee in merore transferūt: et ter-
roribus agitant innumeris: conscientia
cōcutit in somnū et male mihi est. Sō-
nus meus illusionibus varijs turbat: non mihi
quietem afferens sed laborē. Signū pestiferi
euentus prohibe dñe et occurre: quoniam aduentan-
tis mortis est indicium. Dies meos in amaritu-
dinibus exegi presumpti sunt me cure immortales
et anime mee lingio exasperatus sum. Corpis
mei sarcina defessus ac curuatus ingredior et
terrā inuitus aspicio. Intus et extra mihi ipse
sum molestus: utrobique hostes domesticos in-
ueni qui me pessunderūt. Persecutoribus alie-
nigenis patuit ingressus: et murosque custodia
deiecta est. Et ego somno grauis atq; incautus
inter tenebras noctis oppellus sum. Nulla mi-
hi spes salutis nullū pñdium aliunde: sed in mi-
sericordia tua dñe sperabo. Succurre accelera fer-
opem: et miserere mei. Gloria.

Inciussuallerūt me inimici mei purgen-
tes me cuspidē multiplici. Obtorpui
infelix et cōtremui vehementer: horroz
mortis supastuit mihi. Incubui infelix in ba-
culum meū et dixi ecce pferam nec succumbā.
Non resperi ad orientē nec vnde debuerā au-
xilium expectaui nec sicut dignū fuerat speraui.
Propterea firmamentū cui innixus eram me
deficiū repete: et ego prius in terrā sum prostra-
tus. Agnouī cadens quā debilitē stetitsem: p-
dones insultauerūt corruenti. Spoliarūt me
diuitijs multis quesitis mihi de longinquo: ta-
be et cruore deformauerūt me. Vulneribus gra-
uissimis confecerūt me semianimē et nudū res-
liquerūt me in deserto. Caput et pectus meum
transfixerūt sed subter pectoria mea debacha-
ti sunt acerbis. Illic vulnus sitū putruit: illic
vix mee manus: illic dñe manus meas adhibe
velociter. Vinis enim saluator mihi: et hec aspi-
ciens ex alto tacuisti et passus es quod ego pme-
rui. Miseraberis fortasse nec patieris in finē:
quoniam tu solus potens es pscribere leges mortis.
Ipe archibis carnifices ab interitu meo: quoniam in
te spes mea magna est: ipse saluū me facies de
manibus impiorum. Gloria.

Quidā stare dum corruī: ve mihi quod
duriter nimis allisus sum. Quo et vnde
de redactus sum: horresco dum meū
nisi et premisco grauitē. Sperabā de viribus
meis: et mihi quedā magna pmiserā. Sōnia
mihi finge bā et gaude bā: nunc delusus expgi-
sco: cum lachrymis. Securus in piculis fui
lectus in erūnis medijs portus in tempestatibus
putavi. Circūspexi per nebulas: secutus sum
transuersas et tortuosas viuendi vias et feliciter
mulcentes. Hosti quoniam tu semp mihi fueras fi-
nis sed ad te per meipsum venire credēs retrocessi
per inextricabiles amfractus. Sentio nūc insidi-
as vbi libet piget erroris tam longeuū: nec ppte-
rea subsisto vbi sit requies. O dio mihi sum et
ago cuncta cum fastidio vni patior et aliud nō
licet. Nouū ppositū mos vetustus opprimat: et
cū recta placuerūt relabor ad solita. Quoties
iam oscitans ad vomitū redi et subinde stoma-
chās dixi quousque hec et quis erit finis. Iustū
supplicium animi insolētis scio quod me pdidit: ni-
hil erat et supciliū erexit. Agscens nullā hoim
fiduciā nisi in deo et si parū video illucescat cla-
rius. Aufer a me dñe presumptiois spm et humi-
litate tribue placere tibi. Ne quoniam extollar inco-
sultus mihi de me mēiar s; pleuerē in timore
tuo. Limus et vmbra tenuis sum et fumus ante
imperium ventorum ita mihi videor videri. Ita mi-
hi videar semp et in hac opinione pmanē s;

bre ac salubriter sub umbra tua. Quonens
hinc pedem mouero concidā: et ludibrio pse-
cutoribz meis ero. Scio et exptus metuo ope-
rui me iam similis ruina. Et adhuc exurgere
non valui: sed inenarrabilibz virgeor miseris.
Iamdū sedus versor in sanguinibz: et in luto
cōcupiscentiarū mearū iaccio. Erige me chris-
te iesu: et misericōditer sustenta: nō corruā sub ex-
tremis. Gloria patri.

Francisci petrarche poete laureati psalmi
pffessionales caute tñ ac sobrie legendi.

Ies effluunt et labunt anni: sed in-
felix ego nil cogito de peccatis me-
is. Quid faciā dñe aut quo ibo: cū
venerit vltimū tempus meū. Cla-
mabis me ad iudiciū: et requires a me de talenti
to mibi tradito rationē. Heu mibi qd respon-
debo tibi: cōfusus territus ac tremens dicam.
Nil dñe suplucratu sum: cōsumpsi etiam ne-
quiter talentū tuū. Quasi nescius dissimula-
bis meū: interrogabis fortunas meas et se-
ricem vite mee. Domine tu scis omnia delicta
mea: et sculpta stilo ferreo in fronte gero. Vi-
serere dñe seruo tuo: et nō intres meū in iudi-
cium qz succumbo. Nec minus ad multitudi-
nem miseriarū meaz aspice ad magnitudinē
miseratōis tue dñe deus meus. Et nō pda-
aiam meā redemptor meus: qm tu eā sangui-
ne redemisti. Viuens viues cōfitebis tibi dñe
aperiā oia pctā mea. Et hūiliatum et cōtritū
spiritū in me agnoscas: vt succurras et exten-
das citius dexterā percuncti. Etenim cōfitear
tibi dñe: miserere et parcere soles penitentibz et
cōtritīs. Sed heu qd reminiscar delicta mea:
dum noua cōmito veterū obliuiscar. Vanā
memorē millefūmū delictorū: aut de mille mi-
libus vnū scelus. Ut vel sic cōterar et doleaz:
et tu miserearis misero et cōtrito. In iniquita-
tibus cōceptus sum: et in iniquitatibz editus
et nutritus. Infans iniquitates colui et in qua
purus esse debui puericiā dolosus egi. Adole-
ui nec factus sum citius adolescēs. quo citius
mea prauitas adoluit. Iuuenis fui et attigivi-
rum: sed vixit in me viciū semp pro virtute.
Virtutē odio habui: amaui semp scelera et ab-
horui bonitatē. In sceno vanitatis educatus
sum: et libens secutus sum semp semitas im-
piozū. Libens iniquos ad vomitū incitauī et
dux maloz fui libentius qz sequar. Quis fur-
ta referet et extorta: dilexi semp spolia et rapi-
nas. Depredatus sum pauperem et egenū: dep-
datus sum viduā et pupillū. Depredatus sum

extraneū et infirmū: templū quoqz et orariū et
altare. In mendacijs et figmentis: versar⁹ sup
adulationes et fraudes sup omnia adamaui.
Arma lucis odio habui: et dilexi sup omnia
tenebras. Exquisiui aspera et deserui vias pla-
nas: per deserta prexi et per inuia et inaquosa.
Coram te dñe malū egi: tu scis qz et male agē-
tibus nō dissensi. Deu mibi quid faciam aut
quo ibo: oportet per aciem tui iudicij me tran-
sire. Propterea dñe miserere mei: qz nō est re-
mediū neqz auxiliū nisi tuū. Gloria.

Uperbū me fecisti dñe: et mea supbia
est immensa. Spreui te dñe parentes
spreui: superiores humiles et amicos. Et
nunqz dñe me cognoui: erecto supercilio me so-
lum sup omnia exaltaui. Tactabā temere ver-
ba meaz elatōes simbras ad sidera dilatabā
Erexi cornua et respexi celū: et te summū do-
minū nō curauī. Et factus sum lucifero similis
immo excessi eum: qz nōdum parē me tibi cō-
stitui sed maiore. Nec cōtentus fui dñio do-
mus mee: in seruoꝝ multitudine gloriabar.
Infestas fui fratribz et vicinis: et vt pēsem cō-
cuius prauitias irrogabā. Nec passus sum
aliquādo primū neqz seruū: elatus et stoma-
chans omnia contemnebā. Credidi per sup-
biam exaltari: et in ea fuit tam gloria qz pon-
pa mea. In presumptōe sapientiā existimaui
et qd sapiens nō audebat insipiens ego tumo-
re psumebā. Sed qz magis immoror in hoc
pctō: fui superbus et arrogans in omni. Fleui
debo q talia possit ferre: nisi tu solus dñs mi-
sericors et benignus. Vir fortis patiens et in-
uictus qui parcis contemptus blasphemā peti-
am et iurgatus. Adiuua me dñe: ac cor elatus
ac psumptōis spiritū in me extingue. Glo.

Bi tenacissima auaricia mea: vbi pdi-
galitas. Legalitatē abominatus sum:
et habui semp odio largitatē. Propter
auariciā dñe nil obmisi: ppter hanc oppressi vi-
duam et pupillū. Subij seruitutis iugū: et ab-
horui libertatē. Propter hanc adhesi impijs
et indignis: et cum eis expendi infelicitē ipa-
meū: quo charius nil habebā. Fui mēdar va-
rius et piurus: sollicitus cupid⁹ et raptor. Per-
didi leticiā et quietē: tribui semp tristitiā et la-
borē. Propter hanc esuriui et sitiui: soporū fri-
gui tremui et expaui. Ob hanc testimoniū fal-
sum tuli: feci iniquū iudiciū et detestabile ser-
monem. Sepe in necem primi mei conspira-
ui: confixi epistolas et membranas. Cor meū
ad aurū et argentū nunqz ad te dñe cor leua-
ui. Nec misertus sum inopi et mendico: ppter
auariciā dñe auertebā oculos ab egenis. Nec

recte cōsulit indigenti: iustū et paupere in ne-
cessitatibz dereliqui. Dedi pecunias ad vsurā
defraudauit rem publicā et altare: et sitiui san-
guinē innocentē. Nec compassus sum inopi:
debitori debitū et depositū denegauit. Ne dūz
accepi munera sed exegi: sed sine precio nihil
feci. Et dixi et gregabo thesauros de sanguine
inopū et iustoz: et cum his de sanguinibz libe-
rabor. Quādiu me dñe tulisti: vt qñqz refrena-
rer. Tu frena dñe: tu solus potes modū et finē
imponere cupiditatibz impioz. Gloria.

¶ Nam varijs qz modis lumbis meis
abusus sum: p̄fundoz dñe dum recor-
dor. Subtrati virginē patri suo: vxo
rem paup̄i et vicino. Persecutus sum viduā et
matronā: et que celibē vitā tibi dñe dedicauit.
Quam nō potui donis flectere flexi dolis: et
quā nō potui vincere p̄cibz vici minis. Et que
mibi p̄tinens repugnabat: incōinētē oblo-
quens mentiebar. Laxavi lūbos et vmbilicū
sum secutus: et huiusmodi vicio gloriā acq-
siui. Fortis et casta mulier displicebat mibi: et
blandus oculus cōplacebat. Nec ad necessi-
tatem tū lumbos exerceui: et voluptatē et lasci-
uiam exercebā. Nec vna aut altera cōtentus
eram: maculare plurimas gloriabar. Seque-
bar quotidie thorū p̄fallentiū puellarū: et ama-
toris fabulas auscultauit. Induebar purpura
et oculos lineabā: vt facilius vmbilicū incita-
rem. Crescebar aromatibz et valernis. vt lum-
borum libidinē roborarē. Sollicit⁹ mebus
mibi socius fuit: et dorca pedissequa vnica so-
ror mea. Cū adulteris habitatio et portio mea
erat: et inter greges brutoz brutior appetitus.
Transgressus sum modū terminūqz nature: et
si quid fedius feci dñe tu vidisti. Quaz in hoc
vicio me p̄strauit: nunc pudet dicere qd nō pu-
duit me fecisse. Sed heu dixi fatebor minora
sed nunc abscondo maiora p̄e verecundia et
rubore. Propterea grauius deliqui sed tu dñe
respicias animū et pudorē. Gloria.

¶ Fluida mibi amica fuit: et charitas
inimica. Inique mūdi virtutibz et for-
tunis: detraxi regibz et momordi eos
mendacio susurro odio et linoze. Obloquens
primo murmurabā: et ab alieno bono semp
mūdus marcebat. Iustoz laudes et merita de-
nigraui: et maloz gloriā cōcupiui. Cum recti
bene agerent inuidebāz: nō vt agerē ego bene
sed qz volebā eos agere male. Si quando de
rectis laudabilis sermo fuit: obieci falsas ma-
culas et delicta. Si vero cōtra prauos infa-
mia laborabat eos subito ad sydera extollebā
Non inuidi laboribz proximi nec crumnis:

sed tantū laudi glorię et honori. Accendi con-
tra p̄ium filiū p̄zem suum: et contra fidelē ser-
uum dñm inflāmaui. Castam iugem cōtra
virum: et fratres vñanimes ad discordiā cōci-
taui. Optaui primo paup̄iem et exiliū: naufra-
gium carcerē egritudinē et laborē. Vita p̄xi-
mi odium mibi fuit: in sola morte eius spera-
ui requiē inuenire. Ut paterent innocui opta-
bam pati: et illoz cruciantibz gratulabar. Sed
heu quāto deterius: inuidi tibi inuidi tue po-
tentie et operibz que fecisti. Idcirco dñe inui-
die oculos amoue a me: vt que recta sint videā
et ea agam. Gloria p̄xi.

¶ Diuitempantiā et amaui gulam: et nil
ventris ingluuie melius existimaui.

¶ In potu et cibo posui votum meū: et il-
lic censui summū bonū. In cōmestationibz et
cōuiujs exultauit. dum esuriret paup̄ et sitiret.
Crapula serotina delectatus sum: et compla-
cuit mibi matutina. Nec expectaui neqz pran-
dium neqz cenam secutus sum insatiabilē vo-
luptatem. Nec vno nec altero ferculo cōtenta-
bar luxuriat⁹ sum semp in multitudine fercu-
lorū. Varietas dapū gloriā mibi fuit: et sum-
ptuosa ac electa cibaria exquirebā. Nec in fi-
ctilibz his vesebar: abutebar aut̄ his in vasis
celatis auro et argento. Salsamenta herbaz
salubriū abhorrebā: nisi cōdita forent ab aro-
matibz preciosis. Nec vlla cōmunia nec do-
mestica sapiebat mibi: peregrina om̄ia et spe-
cialia appetebāz. Nec bina mibi refectio satis
fuit: multiplex autē et repetita erapula me iu-
uabat. Fregi ieiunia parēs gule: et naturā pau-
cis p̄tentā cum excessu nephario violauit. Se-
pe repletus et estuans oscitabāz: et fragmenta
mense nō egenis sed canibz erogabā. Clama-
bat pauper: et ego vt surdus sollicit⁹ de crasti-
na crapula cogitabā. Extulisti me dñe vsque
quaqz vt aliquando gulosam voraginē tem-
perarem. Ne feras amplius domine sed suc-
cure: et ventris ingluuiem tu coherce. Gloria
patri et filio et spi.

¶ Bhorui patientiā et dilexi iram: nec
causa suberat et irascebar. Iratū con-
tra dñm cōtra p̄zem: iratū me consti-
tuit cōtra m̄em. Iratus noui iurgia innocen-
ti: et seruo p̄umelias irrigabā. Sepe ob iram
dñe te negaui: maledixi parentibz fratribz et vi-
cinis. Maledixi sanctis tuis dñe: maledixi vi-
uificis elementis et oibz opibz tuis que fecisti.
Totus interius corrodebar: rationē et legem
omnē ab animo abdicauit. In furore et furijs
gloriabar: et succensui paup̄ibz et egenis. Vi-
ta mea odio mibi fuit: et iratū me cū omni bo-

mine perdi pariter concupiui. Aspirans libenter ad iniurias et vindictas: ultionē tibi domine nunquā reservauī. Scandalizatus sum domine dum furiebā: nec responsio mollis nec vir pacificus complacēbat. In litibz et contentionibz oblectabar: in pfusione sanguinis et discidio ciuitatis. Inimicitias odio et dissensiones ciniū agitabā: et iras sepe prelia concitauī. Cum ira in scandalo cuncta egī: verba pacis et pacientie semitas aspernabar. Et factus sum sicut insipiens et insanus: qui redarguitōes obaudit nec amplectitur disciplinā. Propterea ad te cōfugio saluator meus: doce iram fugere et exemplo tuo da mitem esse. Gloria.

Qui accidia tanquā matrē fuit oculum mihi frater et desidia soror mea. Fugit exercitiū et labore: et solus negligentia estimam fructū operis inuenire. Nec vigilēs oculos in sacra lectōne tenui: nec in pio opere manus meas. Tota nocte dormiēs dormitauī: nec ad gallicantū excitatus sum nec in matutinis annūciaui laudē tuā. Sepe illuxit nec surgebā ociabar in lecto: ne manūz labores manducarē. Et bene opantes singulos irridebam: torpentes vero a bono ope cōmendauī. Ociabar domi nec tua sanctuaria visitabaz: et pānem doloris concupiui. Dignū me frangere esurienti panē meū: dum tota die ad ostiū exclamaret. Torpebaz p diem tibi reddere laudes: et quā raro in te meditatus sum tu vidisti. Nec sic torpui domine ad cogitationes vanas: ad occupationes sceleris illecebras et delicta. Presegnitica mea nō visitauī in funere mortuū: nec in egritudine infirmū nec in carcere pegrinū. Nec subuecti inopi nec nudo: vacui ab omni ope bono: et indulsi semp ocio vite mee. Excita me domine et torpore fugans: redde me iustificacionibz tuis vigilē et intentū. Gloria.

Isferas tibi domine decantanti: et si quid aliud feci domine nō tacebo. Neglexi deus iustificatōes tuas: et premissi doctrinā euangelizantiū regnū tuū. Derisi sacerdotes tuos domine et leuitas: inocuos filii et pauperes ignotos. Apostolorum canones aspernat⁹ sum: et cōsiliū patrū et decreta pontificū sum transgressus. Nec colui parentes meos: nec honoravi senem: nec pcepta eccie custodiui. Peccaui audiens peccaui videns gustās et tangēs omnia ac odorans. Peccaui ambulās peccaui sedēs stans cogitans vigilans et dormiens. Impatiens et inuitus tuli aduersitates meas: sed gloratus sum semp in aduersitatibz innocentus. In cōfessionibz et in psalmis nō fui diligens: nec deuotus: nec testem conscientia sed vulgi

gloriā exquisiui. Sepe noui cōtrouersiā cōtra rectos: et malui mendacio vincere quā succūbere veritate. In pmissionibz largus eram: fui parcissim⁹ obseruator et nunquā cum potui reddidi vota mea. Non pside rauī domine que fecisti mihi tu enī ad tuā imaginē me formasti. Tra didisti mihi spm̄ imortale capace visibiliū et inuisibiliū me fecisti. Celū et stellas ad solaciū hoīs tu creasti mare: et terrā et omnia que continent in eis ad vsum hoīs tu fecisti. Addidisti mortē domine et gehēnā: addidisti paradysum: vte melius ptemplarer. Pro his oibz que retribuī bene vides: nō ledas gratis humiliatū et punitum. Adiūua me domine et miserere mei: da veniā delinquenti: et pfitentem tibi domine ne repellas. Gloria patri et filio.

Finiūt psalmi cōfessionales. Fran. Pe.

A 977461

